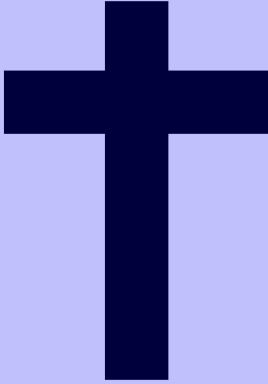


Onanto eto kakle  
fɔfɔ; Sekpele



Sekpele: Onanto eto kakle fɔfɔ; Sekpele New Testament

**Onanto eto kakle fɔfɔ; Sɛkpɛle  
Sekpele: Onanto eto kakle fɔfɔ; Sɛkpɛle New  
Testament**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sekpele)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

5fc03d2a-3cf8-5607-a6e0-9e1e197140bd

## Contents

MATEO . . . . .	1
MARKO . . . . .	65
LUKA . . . . .	108
YOHANES . . . . .	180
KEYIFO . . . . .	230
ROMAFŃ . . . . .	297
1 KORINTOFŃ . . . . .	328
2 KORINTOFŃ . . . . .	358
GALATIAFŃ . . . . .	377
EFESOFŃ . . . . .	387
FILIPIFŃ . . . . .	397
KOLOSEFŃ . . . . .	404
1 TESA-	
LONIKAFŃ . . . . .	411
2 TESA-	
LONIKAFŃ . . . . .	417
1 TIMOTEO . . . . .	420
2 TIMOTEO . . . . .	429
TITO . . . . .	435
FILEMON . . . . .	439
HEBRIFŃ . . . . .	441
YAKOBO . . . . .	462
1 PETRO . . . . .	469
2 PETRO . . . . .	477
1 YOHANES . . . . .	482
2 YOHANES . . . . .	489
3 YOHANES . . . . .	490
YUDA . . . . .	492
KĚLEKĚ KATE . . . . .	495

## MATEO Ditiki Sɛɛ Nə Mateo Lɛwɔni

<sup>1</sup> Aye nyamfo ni bana ba əsuə Yesu Kristo wə ni Oka David eto ufluflu lɛbɔ utsyi, nya David ni ufluflu wə lɛbɔ utsyi Abraham eto kafo.

<sup>2</sup> Idu lə Abraham ibə Oka David əsuə, nnyə antomə ba ntəkə lə bətsyuə əsuə.

Abraham léle Isak wə léle Yakob wə léle

<sup>3</sup> Yuda ku wə bayimisani.

Yuda ku wə usiə Tamai léle Perez ku Zera, nya Perez léle Hezron.

Hezron léle Aram, nya wuntsya léle Aminadab.

<sup>4</sup> Aminadab léle Nahe-son wə léle Salmon.

<sup>5</sup> Salmon ku Rahab léle Boaz, nya Boaz ku Rut léle Obed. Obed léle Isai,

<sup>6</sup> nya Isai léle Oka David.

Nya idu lə Oka David əsuə isu lefe nə Babiloniafo ditsyi lema lə Israel bebi əsuə nya bəmuə mə bəsuko mə kasɔɔ, mə antomə ba dítəkə lə betsyuə əsuə ni mba ləbɛ mfo nɛ.

Oka David ku usio wə lídi Uriə eto usiə wə ólɛ ófo úfii, ále Salomo.

<sup>7</sup> Salomo ále Rehoboam wə léle Abiya. Abiya tsya léle Asa,

<sup>8</sup> nya Asa léle Yosefat. Yosefat léle Yoram wə léle Uziya.

<sup>9</sup> Uziya léle Yotam wə léle Ahaz wə léle

Hezekiya wə léle Manase.

<sup>10</sup> Manase léle Amon, nya Amon léle Yosiya wə léle

<sup>11</sup> Yekoniya ku wə bayimisani lə Babilonia lɛkɛfe.

<sup>12</sup> Idu lefe nə Israel bebi ditsyi Babilonia bəbə isu ese lefe nə bále Yesu, mba bále ku mə antomə eto aye ni mba ləbɛ mfo nɛ.

Yekoniya léle Sealtiel wə léle Zerubabel wə léle

<sup>13</sup> Abihud, nya wuntsya léle Elyakim. Elyakim léle Azur,

<sup>14</sup> nya Azur léle Sadok wə léle Akim wə léle Elihud.

<sup>15</sup> Elihud léle Eleazar, nya Eleazar léle Matan, nya wuntsya léle

<sup>16</sup> Yakob wə léle Yosef wə dífi Maria wə léle Yesu wə baakpo Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə.

<sup>17</sup> Itə eso idu lə Abraham isu Oka David eto lelefe eyifo alefe lefosi ana, nya idu lə Oka David əsuə isu lefe nə Babiloniafo dímuə Israel bebi besuko mə kasɔ lə Babiloniaa, eyifo alefe lefosi ana. Nya isi idu lefe nəmfó ibə lefe nə bále Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə, eyifo alefe lefosi ana.

*Yesu Eto Lelefe Eto Etiki.*

<sup>18</sup> Nnyə mə eye fɛ bále Yesu Kristo. Bátɔ Maria bətə Yosef, tsya fɛ bookpa wə, Maria ənyə nkə ufi ólɛ kafo. Onanto eto Lɛwɔnɔ eto əsuəale dítə ibə itə nko.

<sup>19</sup> Yosef eyifo utidi sɛɛ lə

Onanto eto ənəmi. Fɛɛ se wóanla nkə woakpo Maria eto ənəmi kasɔ lə kusə komə eto ənəmi esoo, úbu disi nkə lə oyani wə kpo kalokalo. <sup>20</sup> Lefe nə úfi nsusu bomfoo, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ələkə əsuə óte wə lə kola kəmiə, nya ɔteyi wə nkə, “Yosef, Oka David eto kafo eto ubi, mante sikpi ku fə usiə Maria bokpa kesuko fə ɔfo. Itsyise kafo ka ɔnlɛ mfoo, Onanto eto Lɛwɔnɔ eto əsuəale əsuə itsyi. <sup>21</sup> Nya woole ubisaibi. Nya fə Yosef luutəkə wə diye fə Yesu, itsyise wə ni nwə luuləkə wə betidi utsyiko lə abua əsuə nɛ.”

<sup>22</sup> Asa nyamfo əbə itə lə Maria əsuə fe kase Onanto letəyi utsyə ɛɛ lə wə unyɛləkətidi əsuə nkə yuubə itə sitinti. ɔteyi nkə, <sup>23</sup> “Kebite kətsyuə ka lenyi osani əbolɛ kafo nya woole ubisaibi. Nya betidi lookpo wə bənkə Imanuel.” Nya kasɔ ni bənkə Onanto si ko bo.

<sup>24</sup> Lə nyaso se Yosef lésanklii, ókpa Maria, úyifo wə usiə fe kase Onanto eto ɔtɔnkpe əmə letəyi wə. <sup>25</sup> Fɛɛ Yosef ku Maria mánte bətsyuə fe usə ku usiə isu ese lefe nə óle wə ubisaibi əmə. Nya Yosef ditəkə wə diye nkə Yesu.

## 2

*Babesibe Bətsyuə Etsyi Kofekatokɔ Bəbə.*

<sup>1</sup> Bále Yesu lə umə wə baakpo Betlehem lə Yudea eto kasɔ lə lefe nə Oka

Herodes díkedi seka lə ke əsuə. Nya lə lefe nəmfó əsuə, babesibe bətsyuə ba léte asa ɛɛ lə olalɛɛ befan-debi eto ətsyəbi əsuə etsyi kofekatokɔ bəbə Yerusalem. <sup>2</sup> Nya bəto bənkə, “Sieti bále ubi wə luudi Yudafo eto oka əmə? Búnyə wə sefandebi lə kofekatokɔ. Nya búbə boə boesumu wə.” <sup>3</sup> Lefe nə Oka Herodes lɛnɔ ditiki nəmfoo, difufu əmuə wə ku betidi ba kenke lɛkɛ lə Yerusalem mfó. <sup>4</sup> Nyaso ókpadi Onanto eto besunyə ninə ku afi eto bateasa nya ɔto mə nkə, “Sieti boole Nwə Onanto Lékpo ɔhile Utsyə əmə?” <sup>5</sup> Mfó nya bəteyi wə bənkə, “Betlehem lə Yudea eto kasɔ, itsyise nko Onanto eto Unyɛləkətidi lɛwɔni útsyə nkə,

<sup>6</sup> ‘Fə Betlehem lə Yuda eto kasɔ, emenyifo ɔkɛkɛ lə Yuda eto kəmənkplɛ nti. Itsyise lə fəə, nya nwə luudi ɔtɔnkotɔnko wə looyenko mɔ betidi Israelfɔ, loobɔ utsyi nɛ.’ ”

<sup>7</sup> Nyaso Oka Herodes ákpadi bafɔ ba dítsyi kofekatokɔ bəmə bəbə mfó nya ókpe disi ku mə kabɔ əsuə, nya ɔto mə ɔnɔ lefe nə tutuutu sefandebi siamə lɛbɔ bənyə. <sup>8</sup> Mfó fɛ útə mə kusu nya bədu bəsu Betlehem. Nya ɔteyi mə nkə, “Bisu lə bisu bəbɛbɛ dikpefi nəmə kukɔnɔ. Nya lə binyə wəə, lə bisinkli bibə bəteyi mɛ, bə lə mintsya lə nsu nsumu wə.”

<sup>9-10</sup> Nyamfo eto kamaa, bafɔ bəmə áyifɛ kusu bədu.

Nya se bántɔɔ, besi bənyə sefandebi siamə fe nsia bənyə lə kofekatokɔ mfó ke. Nya se bənyə see, bənyə disuəyuə tinti. Sefandebi siamə áyenko mə sisu sínýə lə kaka ubi əmə nlabé. <sup>11</sup> Nya se bédufə diyo nəmə kafo nya bənyə ubi əmə ku wə ambe Mariaa, báse akonki nya básumu wə. Nya basini mə kabɔɔ nya bətə wə ətəsa nnya lefo koya, nnya ni sika ku lufui ku uyudu.

<sup>12</sup> Lə nnya kamaa, Onanto ələkə óte mə lə kola kəmiə nkə bénsisinkli baye Oka Herodes ɔflo. Nyaso báye kusu bamba bésinkli bésu mə kasɔ.

*Yosef Étsyetsyiko Maria Ku Yesu Bésu Egipte Eto Kasɔ.*

<sup>13</sup> Se babesibe bamə dísinkli bédú eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ələkə əsuə óte Yosef lə kola kəmiə. Nya óteyi wə nkə, “Oka Herodes ebutə nkə bati dikpefi nəmə kama lə balo wə. Nyaso taka, lə etsyetsyiko dikpefi nəmə ku ni ambe esuko Egipte eto kasɔ. Bisia mfó isu ese lefe nə mɔteyi fə minkə bisinkli bibə.”

<sup>14</sup> Ketsye kamfoo, Yosef átaka úfi ubi əmə ku wə ambe útsyetsyiko bésu Egipte eto kasɔ. <sup>15</sup> Nya bəsiə mfó isu ese lefe nə Oka Herodes díkpə. Kase bákə mfó əbə itə lə asa nnya Onanto leteyi utsyə eyé lə wə bənyeləkətidi əsuə nkə,

“Egipte kee, minkpadi mə ubi míntsyiko.”

*Oka Herodes Itə Báló Be-bisaibi Kenke Lə Betlehem.*

<sup>16</sup> Lefe nə Oka Herodes dínyə nkə bafɔ ba dítsyi kofekatokɔ mfó áwɛ wə bákpee, kafo ányi wə tinti. Nyaso útə nkə wə bamamanyə su Betlehem ku kaka letsyilama mfó kenke lə balo bebisaibi ba díkafo alé ənuə ku ibə kasɔ lə kase bafɔ bamə léte lefe nə sefandebi siamə díləkə əsuə séte. <sup>17</sup> Mmə ibə bə Onanto eto Unyeləkətidi Yeremiya eto lesa nə óteyi útsyə, əbə itə nko sitinti, nnya nle bɔteyi nkə,

<sup>18</sup> “Bánɔ bofa butsyuə lə Rama ini kekuwiwi ku kaminsə eto kɔsɔ kekleke.

Rahel lə keku buwi itə wə bebi.

Nya ɔnnle bɔtɔnɔ nkə bammansə wə ləkɔ, itsyise bebi bamə əkpə eso.”

*Yosef Ku Maria Ku Yesu Esinkli Bétsyi Egipte Bəbə Nasaret.*

<sup>19</sup> Se Oka Herodes díkpə eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ələkə əsuə óte Yosef lə kola kəmiə lə Egipte. <sup>20</sup> Nya óteyi wə nkə, “Taka, lə efi ubi əmə ku wə ambe lə bisinkli bisu Israel eto kasɔ, itsyise mba léla bə baalo ubi əmə ébukpə.”

<sup>21</sup> Lə nyaso Yosef átaka nya ókpə dikpefi nəmə ku ni ambe nya bédú bésu Israel eto kasɔ. <sup>22</sup> Fɛɛ lefe nə Yosef lenɔ nkə Arkelao, wə ni Oka Herodes eto ubi, béfi

bətsyə seka læ Yudea læ wə anto eto kənyεε, óte sikpi ku mfó busu. Nya se Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə díkə wə ato læ kola kəmiə nkə wensu mfoó, ófloma kusu údu úsu Galilea eto lekpo mfo. <sup>23</sup> Nya se úsu mfoó, úsu úsiə læ umə wə baakpo Nasaret. Nya mə eto mfó busiə ətə bə Onanto eto Bənyeləkətidi eto ditiki nə bətəyi bətsyə bə, “Bookpo wə bə Nasaretnyə,” əbə itə sitinti.

### 3

*Ntufləsətidi Yohanes Ábe Letsya.*

<sup>1</sup> Lə lefe nəmfó əsuəə, Ntufləsətidi Yohanes ésu mfiminti læ Yudea eto kasɔ, nya útsyiko letsya bobə katəyi <sup>2</sup> nkə, “Bítsyi mi akɔəsi bəwuninsə læ abuyifoyifo əsuə, itsyise Onanto eto Sekadidi eboyo selo.” <sup>3</sup> Yohanes əmfo ni utidi wə Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya letəyi útsyə nkə,

“Utidi utsyuə lə bofa bembembe læ mfiminti katəyi nkə,  
‘Bəlɔ Bonamute eto kusu bitsyə.  
Bətsyɔnsə wə kusu bitsyə itə wə boyel!’ ”

<sup>4</sup> Nya awu nnya Yohanes ləkpee, ɔtɔmini ku lekoko eto bise bəfi bədi nnya. Nya úfi kubukikue eto abɔsu ókle nkə. Nya wə didisa dídi bekpəsə ku bablɔ. <sup>5</sup> Nya betidi dítsyi Yerusalem eto umə ku Yudea eto kasɔ ku Yordan eto Ketu eto lekpa ke mfó kenke bəbə wə ɔflɔ. <sup>6</sup> Bələkə mə asa bua kasɔ nya

úfləsə mə ntu læ Yordan eto ketu kafo.

<sup>7</sup> Se Yohanes dínýə Farisifo ku Sadukifo kpə ba díbə wə ɔflɔ bə læ ufləsə mə ntuu, ɔtəyi mə nkə, “Mi mba nte fe bawa eto befluflu! Owoe lele mi kɔle nkə bitsyetsyi læ Onanto eto kotonənə kɔ nle bubə eto kənyε? <sup>8</sup> Beté læ mi eyifosa əsuə biənkə bətsyi bəwuninsə læ mi abua əsuə. <sup>9</sup> Nya biembu biə se ini Abraham eto befluflu bini esoo, Onanto embunə mi koto. Bəlɔ bənɔ biə Onanto ebofo befluflu buləkə ketsyiko aba nyamfo əsuə kətə Abraham.

<sup>10</sup> “Bebe se banlɛ kefiəbi bənyə bə baala eyi nyamə taa keyudu ke. Kuyi saa kɔ laanwɔ ebibi sɛɛ, boola kɔ befi bakpe læ ditəfənkɔ kəmiə.

<sup>11</sup> “Mɔɔ, ntu məəfləsə mi nnya nle bote bə bətsyi bəwuninsə læ mi abuyifoyifo əsuə. Fɛɛ nwə ntəkə mə kama ɔnlɛ bubəə, wə ebufi Onanto eto Ləwɔnɔ ku ute ufləsə mi ntu. ɔmɔ oso mə, nya mənnyə ntə bə nyifo wə keyifo kulaa tsya. <sup>12</sup> Utsyi wə kɔfɛ kɔ wuufi ɔflɛ wə kamɔ uləkə kofɔ fɛ læ ufi ke okpo læ unwu. Fɛɛ kofɔ kɔ luubuu, wootonsə kɔ læ utə wə laanni kulefe kulefe, kəmiə!”

*Yohanes Əfləsə Yesu Ntu.*

<sup>13</sup> Lefe nəmfó, Yesu etsyi Galilea eto kasɔ úbə Yohanes ɔflɔ læ Yordan eto Ketu nkə læ Yohanes læ ufləsə wə ntu. <sup>14</sup> Fɛɛ se Yohanes mánla nkə læ ufləsə Yesu ntu esoo, ɔtəyi wə nkə, “Mɔ bomu ele bə mbə fə ɔflɔ, nya inni fə ele bə bə mɔ ɔflɔ fə mfləsə fə ntu.”

<sup>15</sup> FEE Yesu ətə wə mbuaye nkə, “Fəə, tənɔ lə eyifo nnya nko te mɔmɔ. Itsyise nko fe yuutə buyifo lesa nə ni Onanto eto lelabi nə.” Nyaso Yohanes átɔnɔ útə wə.

<sup>16</sup> Nya se Yohanes dífləsə Yesu ntu ólosə koo, óbɔ lə ntu bomə əsuə, nya mfó əmə kato léna nwaa nya únyə Onanto eto Ləwɔnɔ nle bɔyifə kəbə kasɔ fe leblekpa seka díbə dísiə lə wə əsuə.

<sup>17</sup> Nya bánɔ ɔkɔɛ dítsyi kato ɔnlə bɔtəyi nkə, “Nwəmfo ni mɔ Ubi Lala wə mankeko, wə eto asa leedufə mɛ ənə tinti nə.”

#### 4

##### *Obonsam Áto Yesu Óbe.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa, Onanto eto Ləwɔnɔ ákpa Yesu dísuiko mfiminti bə lə Obonsam lə oto wə obe.

<sup>2</sup> Nya se Yesu lékle kenye itə eyifosi anaa, kukpense ále wə. <sup>3</sup> Mfó nya olontidi əmə díbə wə ɔflo nya ótəyi wə nkə, “Lə Onanto eto Ubi fenii, təyi abambi nyamfo lə efiani didisa.”

<sup>4</sup> Mfó Yesu díta mbuaye nkə, “Awɔnisa Kenke eto Kukue lə bɔtəyi nkə, ‘Inni didisa mate læntə utidi nkpə. Bomu ditiki saa nə laabɔ ketsyi lə Onanto eto kenye, ni lætə nkpə sitinti nə.’”

<sup>5</sup> Mfó nya Obonsam əmə lékpa Yesu úsuko Yerusalem, Umə Kenke əmə. Nya úfi wə úsu útəkə lə Yudafɔ eto Disumuyo eto kaka nsɔ botaka eto disinti.

<sup>6</sup> Mfó ótəyi wə nkə, “Lə Onanto Kosate eto Ubi fenii,

sa əbə ənyə lə kasɔ. Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue lə bɔtəyi nkə,

‘Onanto ebotsyese wə batɔnkpe

nkə bakɔbe fə lə ani bə lə fə kokpa lə kɔyɛ butusə lə abambi əsuə.’”

<sup>7</sup> Yesu ətə wə mbuaye nkə, “FEE Awɔnisa Kenke eto Kukue komə ke lə bɔtəyi nkə, ‘Manto, fə Onamute Onanto abe.’”

<sup>8</sup> Mfó nya Obansam əmə lékpa Yesu úsuko kɔtini ko letaka eto disinti nya óte wə kawunsia eto sekakedikɔ kenke ku ke diyənde. <sup>9</sup> Nya ótəyi Yesu nkə, “Muufi asa nnyamfo kenke ntə fə, lə ebose akonki esumu mɛ.”

<sup>10</sup> Mfó nya Yesu díta wə mbuaye nkə, “Satana, du mɛ lə ɔflo! Awɔnisa Kenke eto Kukue lə bɔtəyi nkə, ‘Fə Onamute Onanto hã ele bə se akonki ətə, esumu.’”

<sup>11</sup> Mfó nya Obonsam dídu lə Yesu ɔflo, nya Onanto eto batɔnkpe díbə bawunsə ko wə.

##### *Yesu Itsyə Wə Keyifo Kasɔ Lə Galilea.*

<sup>12</sup> Se Yesu lenɔ nkə bəmuə Yohanes bəti bákpe lə diyoo, údu úsu Galilea. <sup>13</sup> Wənsia lə Nasaret, bomu údu úsu úsiə lə Kapernaum, ni umə wə nkpe lə Galilea eto Ditungbu kple ɔflo lə Sebulon ku Naftali eto lekpake mfó. <sup>14</sup> Úsiə mfo nya Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya eto kenye ka ótəyi útsyə díbə kətə nkə,

<sup>15-16</sup> “Sebulon eto kasɔ ku Naftali eto kasɔ eto bətdi



ba nkpə lə ketuntu əsuə,  
lə lekpo eto kusu oflo  
lə Yordan eto Ketu eto  
ditukpenkpe nə nse  
lə Galilea eto kaso kaka  
betidi

ba lenni Yudafɔ  
luunyə diyənde kplɛ!  
Nya mba nkpe lə ukpə  
eto bulə kəmiə,  
Onanto eto diyənde  
ebuyənde lekpo mə lə  
əsuə.”

17 Ídu lə lefe nəmfó Yesu  
étsyiko letsya bobə katəyi  
nkə, “Bisinkli lə mi abua  
kama itsyise Onanto eto  
Sekadidi ebɔfi.”

*Yesu Ákpadi Mba Laata  
Asabu Ena Nkə Bətəkəko Wə.*

18 Nya se Yesu leyə lə  
Galilea eto ditumbukplɛ oflo  
ɔntɔɔ, únyə bayimisani inuə  
ba ni mba laata asabu. Mə  
ni Simon wə baakpo Petro  
ku wə ɔyimisani Andrea ba  
díkata asabu lə ditumbukplɛ  
nəmə.

19 Yesu áteyi mə  
nkə, “Bibə bitəkəko mə, idu  
mɔmɔ ɛntɔɔ, moote mi kase  
biuləkə betidi bitə Onanto.”  
20 Mfó báyani mə asabu  
bətsyə nya bətəkəko wə  
bédu.

21 Nya se óyɛ sɛkɛ úsu  
setɔɔ, usi únyə bayimisani  
inuə ba baakpo Yakobo  
ku Yohanes ba ni Sebedeo  
eto bebi. Mə ku mə  
anto Sebedeo əmə ákɛ  
lə ɔklo kəfo bákalo mə  
asabu fɛ Yesu lékpadi mə.

22 Lamfolamfoo, báyani mə  
anto ku ɔklo əmə bətsyə nya  
bətəkəko wə bédu.

*Yesu Átsya Efimbi Akpa  
Akpa Lə Mə Nti.*

23 Yesu áyɛ lə Galilea eto  
kasɔ kenke nya óte asa lə  
Yudafɔ eto ntsyakɔ. Nya  
óbe Onanto eto Sekadidi eto  
Ditiki Sɛɛ nəmə letsya. Nya  
ótsya betidi ba efimbi ate ate  
nlɛ bulə kenke. 24 Nyamfo  
ətə bə wə diye ku ditiki  
nəmə áyɛ éfia Siria eto kasɔ  
kenke. Nyaso betidi ákpa  
mə befimfi ba efimbi ate ate  
nlɛ bulə báboko wə oflo. Mə  
bətsyuə, awɔnɔ bua dísiə  
mə lə əsuə kakpe mə bulə.  
Bətsyuə kəkprəkəsanikli eto  
bufi díkələ nya bətsyuə,  
ani ku akpa díkpə mə.  
Yesu átsya məmblɛ kenke.  
25 Sitiditu kplɛ sia ditsyi  
Galilea eto kasɔ ku Kəmə  
Lefosi ka nkpe mfó ku  
Yerusalem ku Yudea eto kasɔ  
ku nsɔ bo nkpe lə Yordan eto  
Ketu eto lekpa ke nə nse əbə  
bətəkə ko wə.

## 5

*Yesu Áte Betidi Asa Lə  
Kɔtini Əsuə.*

1 Se Yesu dínyə sitiditu  
sia ditəkəko wə, óbe úsu  
kɔtini kato nya úsiə kasɔ.  
Mfó nya wə bakasebi díbə  
wə oflo. 2 Nya útsyiko mə  
asa bote nkə,

3 “Onanto ákpo atsyɔ be-  
tidi ba nyi bə bey-  
ifo bakombo lə ləwɔnɔ  
əsuə,  
itsyise Onanto eto  
sekakedikɔ eyifo mə  
sele.

4 Onanto ákpo atsyɔ betidi  
ba leewi kaminsəku.  
Mə Onanto loomansə  
lɛkɔ nɛ.

5 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laabokosə əsuə kasɔ.

Mə ni mba luudi səkplə lə kasɔ kamfo eto bikə əsuə.

6 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laakplatsya kek-lekle bə bəəsiə nkpə sɛɛ lə Onanto eto ənəmi.

Mə ni mba luunyə asa nnya luuyuəsə mə kafo nɛ.

7 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba ləənyə mə bətsyuə kaminsə.

Onanto ebunyə mə kaminsə.

8 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba eto ketu lekpa kenke.

Mə luunyə Onanto nɛ.

9 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laalɔ bətsyuə nti kaboko diyuə.

Onanto ebokpo mə wə bebi tinti.

10 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba eto kama baati kate ohiã se bensi nkpə sɛɛ ekeyifo lə Onanto lelabi əsuə eso.

Onanto eto sekakedikɔ eyifo mə sele.

11 “Onanto ákpo mi atsyɔ lə betidi aaka mi, kate mi ohiã nya baatɛyi bidia saa lə mi əsuə se bitəkəko mə eso. 12 Binyə disuəyuə lə beto keyudu, itsyise mi kay-  
ofofu fui lə Onanto eto kato. Nko ke ete báte Onanto eto bənyeləkətidi ba lətɔ mi sətɔ ohiã nɛ.

*Mba Ntəkəko Yesu Eyifo Fe Mmba Ku Diyənde.*

13 “Bite fe mmba bitə betidi ba kenke. Fɛɛ lə kamini

ábɔ lə mmba bomə əsuəə, ənsiəmbəfo kamini bokpe lə mu bio. Nya se bunsibə kutəkə saa esoo, buwui hã ele bə befi mu bewui lə betidi lə bayə lə mu əsuə bafe.

14 “Biyifo fe diyənde bitə kawunsia kenke. Umə wə bala bətəkə lə kətini əsuəə, ambio. 15 Kuutsyuə saa anto okandie kefi asa keti wə. Bomu bufi beefi wə kətəkə lə wə kətəkəkɔ əsuə kaka wutə diyənde utsyuə saa wə nkpə lə diyə nəmə. 16 Nko ke ele bə mi okandie yənde utə lə betidi lə bənyə nɛ. Bə lə bənyə asa sɛɛ nnya bieyifo lə befi atesə bətə mi Antə wə nkpə kato.”

*Yesu Əbə Kawunsia Bə Lə Ubə Əflosə Asa Nnya Moses Léte.*

17 Yesu esi ótɛyi nkə, “Biembu biə mbə miə maninsə Moses eto afi nnya ókpe, nye Onanto eto bənyeləkətidi léte. Məmbə miə maaninsə nnya kon. Bomu mbə miə lə mbə mfləsə nnya. 18 Nya nla miə bete sitinti minkə, lə kase kato ku kasɔ nsi nkpɛ, kulesa saa embɔbɔ lə kɔfi komə əsuə isu ese lefe nə lesa saa luubə elo. 19 Lə nyaso lə utsyuə ataka uɲyə lə kɔfi komə eto lesa sɛkɛ ditsyuə əsuəə, nya ote betidi bamba nkə mə tsya yifo nkoo, boofi wə fe ɔfɛfɛ lə Onanto eto sekakedikɔ. Fɛɛ utidi wə ke luuyifo lə kɔfi komə əsuə nya woote betidi bamba tsya nkə beyifo nkoo, boofi wə fe ɔkplənyə tinti lə Onanto eto sekakedikɔ. 20 Nyaso nle mi bətɛyi wuee minkə, fɛ biofo Onanto eto

sekakedikɔ budufəə, ele bə bisia nkrpə sɛɛ lə Onanto eto ənəmi bɔ lələkɛ bonso kase kɔfi eto bateasa ku Farisifo kulaa tsya nsi.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Lɛblofi Ɔsuə.*

<sup>21</sup> “Kɔɔ bɛnɔ bətɛyi betidi bənkə, ‘Manlo utidi.’ Nya utidi wə leeyifo nkoo, ele bə bakpronko wə lekpo. <sup>22</sup> Fɛɛ mɔmɔɔ, mɔ lɛ mi bətɛyi minkə, utsyuə saa ke lunyə ɔblo lə wə ɔyimi əsuəə, bookpronko wə lekpo. Nya utidi wə tsya looteyi wə ɔyimitsyuə nkə, ‘Eyifo utidi bimbaa,’ bookpa wə besuko beninə eto ənəmi. Nya utidi wə looteyi wə ɔyimitsyuə nkə, ‘Eyifo ubukii,’ Onanto ebunə wə koto lə ditenku manlo kəmiə. <sup>23</sup> Nyaso lə ibə bə efi fə ətasa atonko lə Onanto kedikətəkɔ eto leba əsuəə, nya fakloma fə lesatsyuə kpe lə fə ku fə ɔyimitsyuə lenti, <sup>24</sup> yani fə kedi kamə ətsyə lə Disumuyo mfó lə esu lə fonko fə ɔyimitsyuə lə bekpo ntu lə bətsyuə nti fɛ lə efi fə kedi kamə esu ətə Onanto.

<sup>25</sup> “Lə utsyuə aala nkə weefi fə usuko kɔfi ɔfloɔ, bɛbɛ lefe lə fonko wə lə bɛlɔ bətsyuə nti. Lenni nkoo, lə fonko wə esu lekpo etii, utidi əmfɔ ebufi fə okpe lə okpronkpo eto ani. Nya wuntsya luufi fə okpe mba lemua betidi eto ani nya bookpe fə lə diyo. <sup>26</sup> Nya nle fə bətɛyi kasini minkə ebəkɛ lə mfó isu ese lefe nə fofo kayo ka fensi alosə.

*Yanle Bə Bəsə Ku Bəsiə Fe Bətsyuə Kama.*

<sup>27</sup> “Bɛnɔ bətɛyi bənkə, ‘Yanle bə bəsə ku bəsiə fe bətsyuə kama.’ <sup>28</sup> Fɛɛ mɔ lɛ mi bətɛyi minkə utsyuə saa kee loobe usionko nya wɔkɛ wə ɔkɔɛɛ, ókpo wə lə wə utu kəmiə koko. <sup>29</sup> Nyaso lə fə kodiani eto dinəmi ətə nkə dufə lə lebuə əsuəə, ləkə ni ato akpe. Ɛləkɛ itə fə bə nyansə fə əsuə eto lekpa ditsyuə enso bə befi fə utidi əmə kenke bato bakpe lə utemanlo kəmiə. <sup>30</sup> Nya lə fə kodiani ətə fəəyifo lebuəə, la ko ato akpe. Ɛləkə itə fə eso bə nyansə fə əsuə eto lekpa lɔni enso bə fə utidi əmə kenke dufə lə utemanlo kəmiə.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kusənini Ku Kusianini Ɔsuə.*

<sup>31</sup> “Bətɛyi bənkə, ‘Utsyuə saa ke looni wə usiəə, ele bə utə wə kukue nkə ɔni wə.’ <sup>32</sup> Fɛɛ nle mi bətɛyi minkə, lə osani utsyuə áni wə usiə, nya yanye lə disenkpo əsuə esoo, osani əmə dítə usio əmə lekpo kusə. Nya dimanye lə osani wə ke luufi usio əmə tsya ákpo kusia.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asakpadikpadi Ɔsuə.*

<sup>33</sup> “Kɔɔ bɛnɔ tsya bətɛyi betidi bənkə, ‘Mankpadi asa esi etudi kenye lə nnya əsuə. Bomu yifo lə ntamu bɔ faka fətə Bonamute əsuə.’ <sup>34</sup> Fɛɛ mɔmɔɔ, nle mi bətɛyi minkə mankpadi asa ətsyə kenye saa. Mankpadi asa nnya nkpe kato itsyise Onanto eto lekankpomɛ ni mfó.

<sup>35</sup> Mankpadi asa nnya nkpe læ kaso tsya itsyise Onanto eto akpa eto kətəkō ini. Nya mankpadi Yerusalem, itsyise mfó ni baka eto Oka wə ni Ʒsuəalenyə Kenke eto umə nɛ. <sup>36</sup> Mankpadi fə disi tsya itsyise əmbə əsuəale fofo fə disi eto sɛwəni eto lɛ ɔni buyifo uflubi lee ona. <sup>37</sup> Tə læ mi ee læ iyifo ee, nya læ mi oowo læ iyifo oowo ete. Lesa bamba sa enso nyamfo eto bətɛyii, etsyi læ olontidi əmə ɔflo.

*Yesu Áte Bo Nkə Boantisə Oko.*

<sup>38</sup> “Bɛnɔ bətɛyi bənkə, ‘Bafɔ dinəmi læ dinəmi eto kɛnyɛ, nya lenyi læ lenyi eto kɛnyɛ.’ <sup>39</sup> Fɛɛ mɔmɔɔ, mɔ lɛ mi bətɛyi minkə, mantisə fə ɔyimitsyuə eto kabua ka úyifo eto oko. Lə utsyuə áso fə læ kodianitosii, tsiy nkonse tsya ətə wə. <sup>40</sup> Nya læ utsyuə aala nkə woasama fə læ ofo fə awu kato, wuninsə fə kafia tsya ətə wə. <sup>41</sup> Nko ke læ əsuəalenyə eto utsyuə anyikə fə okpe nkə tsiy wə bikə læ bɛyɛ disunkpɔ lɔnii, yenko wə nnya ənuə. <sup>42</sup> Lə utsyuə atɔ fə lesatsyuə, fi ni ətə wə. Nya læ utsyuə tsya atɔ nkə dia lesa ətə wə, dia ni ətə wə.

*Yesu Áte Bo Nkə Bola Bo Balo.*

<sup>43</sup> “Bɛnɔ bətɛyi bənkə, ‘Lə fə bayetsyuə læ ekisi fə olo!’ <sup>44</sup> Fɛɛ mɔmɔɔ, nɛ mi bətɛyi minkə bela mi balo læ bɛto ola læ mba leekisi mi eto disi. <sup>45</sup> Bə læ befiani Onanto wə nkpe kato eto bebi tinti. Itsyise wə lætə kofe laafa kətə

betidi bua ku mba leeyifo kasɛɛ kenke tsyɛtsyɛtsyɛ. Nya ɔsɔmi tsya laani kətə betidi ba leeyifo kasɛɛ ku mba leenyifo kasɛɛ ta. <sup>46</sup> Lə betidi ba laala mi ete mi tsya laalaa, nte kayofofɔ ka Onanto luutə mi. Nko ke te mba laafɔ umənkɔ kula tsya leeyifo nɛ. <sup>47</sup> Nya læ mi bayetsyuə mate ete biəsiasəə, nyalɛ bienyifo tɔ kulesa nə eto ani ele bə basɔ mi. Mamfokanɔfɔ tsya eyifo nko ke. <sup>48</sup> Bomuu, bɛflo fe kase mi Anto wə nkpe kato lɛflo seka.

## 6

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kafɔɛkpeyifoyifo Ʒsuə.*

<sup>1</sup> “Bebe kukɔnɔ biə bienyifo kesumu eto kasɛɛ ka ele bə biyifo biləkə bete læ betidi læ bənyə. Itsyise læ biyifo nkoo, biensimbunyə kayofofɔ saa itsyi læ mi Anto wə nkpe kato ɔflo. <sup>2</sup> Nyaso læ ətə okombo utsyuə lesatsyuəə, mambe nya letsya læ betidi læ banɔ fe kase ənəmi ənəmi eto betidi leeyifo læ ntsyakɔ ku læ umə eto kabia. Beeyifo nko bə læ betidi læ batɛsə mə. Nɛ mi bətɛyi sitinti minkə boonyə mə kayofofɔ koko. <sup>3</sup> Nyaso fəə, læ awunsəko okomboo, yifo nko bə fə ɔyetsyuə kulaa tsya embote lesa nə feyifo. <sup>4</sup> Itə bə iyifo abɔnsa nya kuutsyuə saa lembunyə enso fə Anto Onanto wə lænyə asanyata, bə læ ofo fə nya koyo.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Ola-  
toto Ɔsuə.*

<sup>5</sup> “Lə beɛe ola botoo, bieny-  
ifo fe kase ənəmi ənəmi eto  
betidi leeyifo. Baala buɲyə  
lə Yudafɔ eto kalakatokɔ ku  
lə obia bə lə utsyuə saa lə  
unyə mə. Nlɛ mi bɔtɛyi  
sitinti miə, bofo mə kay-  
ofofo saa koko. <sup>6</sup> Fɛɛ lə alɛ  
ola botoo, dufə lə fə diyo  
kəmiə lə eti siku lə ato ola  
ətə fə Anto wə kuutsyuə saa  
ləənnɲə. Nya fə Anto wə  
ləənyə fə eyifosa kulakula  
saa, ebofo fə nya kayo.

<sup>7</sup> “Lə beɛe ola botoo, biendi  
etiki kpenkpenkpe katɛyi,  
kalɔ bɔtɛyi fe kase bama-  
monyə leeyifo. Beebu bə lə  
batɛyi etiki kpenkpenkpee,  
nya mə bəfiə loofo mə ola-  
toto nɛ. <sup>8</sup> Bienyifo fe mə,  
itsyise Mi Anto Onanto yi  
asa nnya behiā fɛ biatɔ wə.  
<sup>9</sup> Nyaso nnyə mmə ele bə  
beto ola,

‘Boanto wə nkpe kato,  
tə lə bakpasə fə diye.

<sup>10</sup> Fə sekakedidi lə sibə.  
Beyifo lə fə lelabi əsuə  
lə kasɔ mfo fe kase inte  
kato.

<sup>11</sup> Tə bo bo mmi eto didisa.

<sup>12</sup> Fi bo abua atsyɛ bo  
fe kase bo tsya leefi  
katsyɛ mba laata bo  
kebu.

<sup>13</sup> Məntə lə budufə lə botok-  
abe əsuə,  
ləələkə bo etsyiko lə abua  
əsuə.

Itsyi sekadidi ku əsuəale  
ku diyənde eyifo fə ale  
lefe saa.

Ibə itə.’

<sup>14</sup> “Nya lə bifi mi bətsyuə  
eto botakebu betsyɛ məə, mi

Anto Onanto tsya ebufi mi  
ale tsya ɔtsyɛ mi. <sup>15</sup> Fɛɛ lə  
biemfi mi bətsyuə eto bo-  
takebu betsyɛ məə, mi Anto  
Onanto tsya embufi mi bo-  
takebu ɔtsyɛ mi.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə  
KenyeKlekle Ɔsuə.*

<sup>16</sup> “Nya lə bɛkle kenyeɛ,  
mənyənkisə ənəmi eyifo fe  
kase ənəmi ənəmi eto betidi  
leeyifo seka. Beenyənkisə  
ənəmi sekasitsyuə bə lə ut-  
syuə saa luunyə mə nkə balɛ  
kenyɛ bokle. Nlɛ mi bɔtɛyi  
wuee minkə bofo mə kay-  
ofofo saa bəlosə. <sup>17</sup> Lə beɛe  
kenyɛ bokle nɛ, biflə ənəmi  
lə besadi disi. <sup>18</sup> Nyamfo lu-  
utə bə betidi embote bənkə  
beɛe kenyɛ bokle. Bomu bə  
lə mi Anto wə boənnɲə hā lə  
ote. Bə lə mi Anto wə ləənyə  
lesa saa, lə ofo mi nya kayo.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə  
Onanto Eto Sekakedikɔ Eto  
Bikenyanɲə Ɔsuə.*

<sup>19</sup> “Bianlɔ əsuə eto bikə  
bitsyə lə kasɔ kamfo, kaka  
balɛ ku kosansa laabiasə  
bikə nya beyu tsya laaba  
biku kedufə ayo keyu mi.  
<sup>20</sup> Bomu bəlɔ mi bikə bit-  
syə lə Onanto eto. Mfoo,  
balɛ embobiasə mi nye beto  
kosansa nya beyu tsya lem-  
boba siku beyu mi. <sup>21</sup> Itsyise  
kaka fə bikə bia lefo koya  
ntee, mfo fuufi fə ənəmi  
ətəkə nɛ.

*Yesu Áte Asa Lə Kase  
Enəmi Diyifo Diyənde Itə  
Utidi.*

<sup>22</sup> “Enəmi eyifo fe okandɛ  
itə utidi. Lə fə ənəmi alɛkɛɛ, mi

fə əsuə kenke ebokpa fə okandɛ. <sup>23</sup> Fɛɛ lə fə ənəmi annlɔ kənyəə, fə utidi eto umu əmə kenke ebokɛ lə ketuntu əsuə. Nyaso lə diyənde nə nkpe lə fə afiani ketuntuu, fə ketuntu kamə ebokɛ ale tinti.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Onanto Ku Bikə Kam-abutəkəko Əsuə.*

<sup>24</sup> “Kuutsyuə saa embofo banamute inuə busumu. Woola ɔni, ukisi unuəfə. Uutsyue ɔni koto nya wɔɔni unuəfə. Embobo Onanto ku atabi bɔkɔ kesumu.

<sup>25</sup> Nyamfo eso minlɛ mi bɔtɛyi minkə bianso mi nsusu bufi kətəkə lə lesa nə biudi nye biunə nye asa nnya biɔlɛ lə mi əsuə. Itsyise nkprə afo koya eso didisa. Nya əsuə eto uyi tsya lefo koya eso asa nnya biɔlɛ.

<sup>26</sup> Bebe baklɔbɛ, baamfo kakue nya bəmləkə edisa nye eyibibi kətsyə əsuə lə kewū, fɛɛ mi Anto Onanto aabe mə! Nya ntsyə fə woombobe mi enso mə, lefe nə eto lefe befo koya benso mə.

<sup>27</sup> Nya mi utsyuə ebofo nkprə busiə diyi lɔni kasonsə kaso kase elee, lə ufi nya okpe lə wə nsusu əsuə kekleke nko?

<sup>28</sup> “Bibu bebe kase dituwini mi lə dimə laanɔ bobee. Kaanta olokotutu nya keendi kafia kefi keti əsuə.

<sup>29</sup> Fɛɛ nɛ mi bɔtɛyi minkə Oka Salomo kulaa tsya lə wə kɔlɔkɔ eto diyənde əsuəə, mánno bobee fe dituwini mi nə ləəmə mfó. <sup>30</sup> Lə nko Onanto ləətə sefa kɔlɔkɔ komfo eto oklee, sefa sia

ləənyə mmi ete nya kəsiasə ete baala se kato kakprə lə ditefenku kəmiəə, ntsyə Onanto lembutə bo alɛsa kprə enso sefa eto ale? Ntsyə wəmbutə mi kɔlɔkɔ enso? Bimbə bofokanɔ kprə!

<sup>31</sup> “Lə nyaso biensisiə bikebu disi kato biənkə, ‘Sieti buunyə lesaatsyuə budi nye lesaatsyuə bunə nye lesaatsyuə bɔlɛ lə əsuə?’

<sup>32</sup> Asa nyamfo eyifo asa nnya bamamonyə ləəsiə kebu disi ketsyiko. Mi Anto wə nkpe kato yi nkə asa nyamfo kenke ebəhiä mi. <sup>33</sup> Bomu biətə lə mi abebesa tute lə idi kase Onanto luudi seka lə mi əsuə le befiani baseɛ. Nya wuufi asa bamba nya kenke loofe itə mi tsya, utə mi. <sup>34</sup> Nyaso biənsiə bikebu disi itsyi lə kuse ko nɛ bubə əsuə. Diyi nəmfó tsya ebubə ku ni bulə. Yanle bə bufi bulə bamba bokpe lə mi eto bole əsuə.

## 7

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Utidi Bamba Eto Lekpo Bokponko Əsuə.*

<sup>1</sup> “Mankponko betidi bamba lekpo bə lə Onanto tsya lə ɔyɛ fə lekpo bokponko. <sup>2</sup> Kase faaklá asa yeeyi kaba kakpo kətə utidii, nko ke eto okle Onanto looklá utə fintsyə nɛ!

<sup>3</sup> “Ntsyə fə fanlɛ dikubi kəkə nə ntəkə fə ɔyimitsyuə eto dinəmi bobee fə fannlɛ dikubi kplɛ nə ntəkə lə fə léle bunyə? <sup>4</sup> Ntsyə fə fofo fə ɔyimitsyuə bɔtɛyi fənkə, ‘Lekpakpa, tə lə nləkə dikubi

kεkε nā ntākā fā lā dināmi,' se dikubi kplε ntākā lā fā kosate eto lele əsuə? <sup>5</sup> Fā ənāmi ənāmi eto utidi! Ka dikubi kplε nā ntākā fā lā dināmi bulākā fε lā ənyə kusu əlākā fā əyimitsyuə eto lele kεkε nā ntākā wā lā dināmi.

<sup>6</sup> "Biemfi asa nnya diy-ifo kenke beto bitə bakpa. Lə bifi bitə məə, mə bomu ebotsyi bawuninsə bənə mi. Biemfi mi atsyabi nya lefo koya beto bekpe bakplako. Lə bifi bitə məə, bəonwə nya ku mə akpa bakpe lə kota.

<sup>7</sup> "Bətə asa lə befi bətə mi. Bəbēbē asa lə binyə. Bəsə siku lə basini mi. <sup>8</sup> Itsyise utsyuə saa wə laato asaa, bəətə wə. Nya utsyuə saa wə laabebēε, wəənyə. Nya utsyuə saa, wə ləsə sikuu, bəosini wə.

<sup>9</sup> "Minti eto Owəe lə wə ubi ato wə abolo, wuufi lebambi utə wə? <sup>10</sup> Nye lə ətə wə ləkpe, wuufi owa utə wə? <sup>11</sup> Mimba ni babuayifo kulaa yi kase buifi asa sεε bitə mi bebi. Nya ntsyə yuut-syə ku Boanto wə nkpe kato itə bo? Ntsyə yoofə bubə bə weembufi wə asa, asa sεε, utə betidi ba laato wə? <sup>12</sup> Asa nnya biala biə betidi bamba yifo bətə mii, mit-sya yifo nnya bitə mə nko. Nyamfo ete Moses eto kəfi ku Onanto eto bənyeləkətidi nle bote nε.

*Beyε Lə Kesie Ka Nso Bəfε Befe.*

<sup>13</sup> "Beyε lə kesie kεkε befe bidufə kəmiə. Itsyise lə beyε lə kesie ka ləmə ku kusu ko

disensə ko diyuə ku bəyεε, yookpa mi isuko katsyləkə ka ni ute kəmiə. Nya ko əsuə betidi kpə nyε nε. <sup>14</sup> Fεε nkprə eto kusu afe, nya ko bəyε kesu mfó kpe ale, nya betidi esiani hā ləənyə ko.

*Kuyi Saa Ku Ko Ebibi.*

<sup>15</sup> "Bebe mi əsuə sinini lə bidiabidia eto bənyeləkətidi əsuə. Bəəbə mi ətə fe basamu seka lə dinyəbi əsuə. Fεε lə mə kəmiə, baso bekiti. <sup>16</sup> Biunyə mə bitsyə lekpo lə mə eyifosa əsuə. Kanyi aannwə eyibibi nnya bedi. Nya otokpa anwə nnya bendi. <sup>17</sup> Nko ini bə kuyi sεε saa aannwə ebibi sεε. Nya kuyi bua saa aannwə ebibi bua. <sup>18</sup> Kuyi sεε saa aannwə ebibi bua nko ke kuyi bua saa laannwə ebibi sεε nε. <sup>19</sup> Kuyi saa ko laannwə ebibi sεε, baala ko kefi kakpe lə ute. <sup>20</sup> Nyaso badiantidi ba ləələkə Onanto eto Ditiki Sεε nəmə kənyεε, biunyə mə bitsyə lekpo lə mə eyifosa əsuə.

*Bikeyifo Onanto Eto Alasa.*

<sup>21</sup> "Inni utsyuə saa ke laakpadi mə nkə, 'Bonamute, Bonamutee,' luudufə Onanto eto sekakediko. Bomu betidi ba leeyifo mə Antə wə nkpe kato eto alasa luudufə mfó. <sup>22</sup> Lə diyi fεfε ayoo, betidi kpə bəteyi mə bə, 'Bonamute, Bonamute! Lə fə diyε əsuə nya búdi fə Ditiki Sεε nəmə nya búyifo ayanisa kpə bóla awəonə bua kpə búlākə lə betidi əsuə.' <sup>23</sup> Mfó nya mətəyi

mə minkə, 'Minyi mi kulaa o-o! Bidu me læ ɔflo, mi babuayifotidi.'

*Yesu Ate Asa Itsyi Lə Bayoto Inuə Bətsyuə Ɔsuə.*

<sup>24</sup> "Nyaso utidi wə ke laano mɔ etiki nya weeyifo læ nnya əsuəə, wə ni obesibe nɛ. Ute fe utidi wə léto wə diyo uńyənsə læ koba əsuə.

<sup>25</sup> Ɔsomi áni nya ntu díyi boba bokpo, nya ufiebi kek-leke læsɔ ɔye læ diyo nəmə əsuə ófe. Fɛɛ díamba it-syise óto ni utəkə læ koba əsuə. <sup>26</sup> Fɛɛ utsyuə saa wə laano mɔ etiki fe woanye læ nnya əsuəə, okateko ubuki. Ute fe utidibuki wə léto wə diyo uńyənsə læ kəwinimi əsuə. <sup>27</sup> Ɔsomi áni nya ntu díyi bóba bókpɔ mfó, nya ufiebi kek-leke læsɔ ɔye læ diyo nəmə əsuə ófe, nya léba kploo lékpɔ læ kasɔ."

*Yesu Áte Asa Ku Ɔsuəale.*

<sup>28</sup> Se Yesu léte asa nyamfo kenke ólosəə, wə asatete ey-ifo məmble yanii. <sup>29</sup> Wə asatete ményifo fe kase afi eto bateasa laate. Bomu óte asa fe nwə nkpe əsuəale læ asa nnya óte əsuə.

## 8

*Yesu Átsya Osani Utsyuə.*

<sup>1</sup> Lefe nə Yesu leyifə kətini komə úbə kasɔɔ, betidi kpə ətəkəko wə. <sup>2</sup> Mfó nya osani utsyuə wə nle bufi sía bufi díbə óse akonki læ wə ənəmi óteyi nkə, "Bonamute! Lə alaa, ebofo butə bə mɔ əsuə le."

<sup>3</sup> Yesu ənə wə kəni útidi wə, nya óteyi wə nkə, "Nla. Fə əsuə le." Lamfolamfo bufi bomə əyuə utidi əmə.

<sup>4</sup> Mfó əmə nya Yesu leteyi wə nkə, "Be kukɔɔ, nya mensu ateyi kuutsyuə saa kulesa. Bomu fi fə əsuə esu ate Onanto eto usumunyə wə luudi fə adansie nkə fə bufi əyuə fə sitinti. Nya læ efi kedi ka Moses eto kəfi létə ətə. Bə læ utsyuə saa læ ote nkə bufi bomə əyuə fə sitinti."

*Yesu Átsya Romafɔ Eto Omamanyə Ninə Eto Uyifoyifo Utsyuə.*

<sup>5</sup> Se Yesu dídufə Kaper-naun eto uməə, Romafɔ eto Omamanyə Ninə utsyuə əbə óle wə lekpa kpa nkə, <sup>6</sup> "Bonamute! Mɔ uyifoyifo læ bufi kek-leke. Olabe læ diyo ɔnnle bofo botaka."

<sup>7</sup> Yesu áteyi wə nkə, "Muusu læ nsu ntsya wə."

<sup>8</sup> Omamanyə ninə əmə ətə wə mbuaye nkə, "Bonamute, oolo! Yənyə itə bə mɔ diyo. Teyi ditiki ləni ete mɔ uyifoyifo əmə eto bufi ebuyuə wə. <sup>9</sup> Mintsya eyifo nwə nkpe læ beninə eto kalɔ, nya bamamanyə bətsyuə tsya nkpe me kalɔ. Lə nteyi utsyuə miə, 'Suu' weesu. Nya læ nteyi obamba tsya miə, 'Bəə,' wəəbə. Nya læ nteyi mɔ uyifoyifo miə, 'Yifo nəmfoo,' weeyifo ni."

<sup>10</sup> Se Yesu lænɔ etiki nyam-foo, íyifo wə yanii nya óteyi betidi ba dítkəko wə mfó nkə, "Nle mi bəteyi sitinti minkə læ Israelbebi nti kulaa



tsyaa, mænnyə tɔ bofokanɔ kplɛ bomfo eto okle! <sup>11</sup> Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə betidi kpə ebutsyi kofekatokɔ ku ko diyokedufəkɔ bəbə bəsiə kasɔ bedi lesa ku Abraham, Isak ku Yakob lə Onanto eto sekakedikɔ. <sup>12</sup> Fɛɛ mimba ni sekakedikɔ siamə eto bebii, boofi mə batobakpe lə ketuntu ka nkpe lə se kama mfo. Mfó boowi nku bayimi anyi."

<sup>13</sup> Nya kamaa, nya Yesu lɛtɛyi bamamanyə eto uninə əmə nkə, "Du esu diyo, yu-ubə itə fə fe kase fáfo fáno əsuə." Nya omamanyə ninə əmə eto uyifoyifo eto əsuə dímuə wə ale lə lefe nəmfó əsuə ke.

*Yesu Átsya Betidi Kpə Buɸi.*

<sup>14</sup> Se Yesu dísu Petro eto diyoo, únyə nkə atikesi əmuə Petro eto usiəambe kekleke, nya onlabe. <sup>15</sup> Mfó əmə nya Yesu ləkɔbe wə lə kɔni nya atikesi nyamə léyani wə nya ótaka úsu úyifo wə afo.

<sup>16</sup> Se ditsyitsyo lefe léyoo, bákpra betidi kpə ba awɔno bua díkələ báboko Yesu ɔflo. Yesu lə ditikididi lɔni əsuəə, óla awɔno bua nyamə úləkə lə mə əsuə. Nya ótsya be-fimfi bamə kenke mə efimbi. <sup>17</sup> Úyifo nyamfo bə lə ditiki nə Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya lɛtɛyi utsyə lə ibə itə nkə,

"Wə kosate átsya bo kəsuəfi, nya ótsya bo efimbi kenke."

*Betidi Inuə Ba Léla Bə Bəatakəko Yesu.*

<sup>18</sup> Lefe nə Yesu dínyə be-tidi kpə ba nýə wə lə ɔflo, ótɛyi wə batonkpe bamə nkə, bətə lə bayila ditumbukplɛ nəmə besu ni lek-pake nənse. <sup>19</sup> Afi eto oteasa utsyuə əbə wə ɔflo mfó. Nya ótɛyi Yesu nkə, "Oteasa, muutəkəko fə nsu kaka ke fanto."

<sup>20</sup> Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Nkpaflobɛ kpe əbiə nnya eto kafo baalabe, nya baklobɛ nkpe ayo. Fɛɛ Utidi Eto Ubii, əmbə kaka wuuluə wə disi."

<sup>21</sup> Nya utidi bamba utsyuə wə ni okasebi lɛtɛyi nkə, "Bonamute, tə mə kusu lə nsu mbikə mo anto fɛ."

<sup>22</sup> Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, "Təkəko mə. Tə mba nsi nkpə fe bekpənkpə lə besu bebikə mə bekpənkpətsyuə."

*Yesu Éti Ufiəbi Wə Lesɔ Kekleke Kusu.*

<sup>23</sup> Yesu ku wə bakasebi édufə lə ɔklo utsyuə kafo.

<sup>24</sup> Yanklɛ ufiəbi étsyiko bɔsɔ kekleke lə ditumbukplɛ nəmə əsuə. Nya ɔnlɛ ntu bɔsɔ kakpo lə ɔklo əmə kafo, nya íyifo fe woonya udufo lə ntu kasɔ. Fɛɛ Yesu wə ləbe selabe. <sup>25</sup> Bakasebi bamə əsu básanklisə wə nya bátɛyi wə bənkə, "Bonamute, ləkə bo! Boəbə bukpə lo."

<sup>26</sup> Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, "Beso bɛnlɛ sikpi bote nko? Mi mba eto bofokanɔ lemfui!" Mfó nya ótaka úúnyə nya ókpe ufiəbi ku ntu bomə kenye nkə bəyuə

kenye. Nya lesa saa díyuə kenye kananana.

<sup>27</sup> Iyifo utsyuə saa mfó yanii. Nya bátɔ əsuə bə, "Nte utidi wə eto okle ni nwə mfo? Ufiebi ku ntu kulaa tsya eetsyue wə koto!"

*Yesu Átsya Betidi Inuə Bətsyuə Ba Īsuə Awɔnɔ Bua Dísiə.*

<sup>28</sup> Se Yesu leyila ditumbukplɛ úsu ni lekpake nənsɛ údufə Gadara eto kasɔɔ, betidi inuə ba əsuə awɔnɔ bua nsi ábɔ betsyi lə edi nti bəbə bátsyako wə. Nya se bəke sikpi tinti esoo, kuutsyuə saa mánkatɔnɔ nkə woayɛ kusu komfo ofe. <sup>29</sup> Lamfolamfo, báfa ku ɔkɔɛ bembembe nya bátɔ wə bənkə, "Fə Onanto eto Ubi, be nkpe lə bonko fə lenti mfo? Bubə fəbə fə etsyiko bo koto bunə katɔnsə fɛ lə lefe nəmə lə leyoo?"

<sup>30</sup> Bakplako eto lekpa kplɛ ditsyuə ənyə lə mfó ɔfɔ békedi lesa. <sup>31</sup> Nyaso awɔnɔ bua nyamə áɛ Yesu lekpa kpa bənkə, "Lə ebola bo ələkə lə mfoo, nyalɛ la bo esu akpe lə bakplako eto lekpa kplɛ nə nyə mə əsuə."

<sup>32</sup> Mfó Yesu dínýənki ókpe mə ótɛyi nkə, "Bidu bisu." Nyaso bədu mfó bəsu bədufə lə bakplako bamə əsuə. Nya bakplako bamə kenke ditsyetsyi bəwunini lə kɔtini komə eto kotosi bəsu bədufə lə ditumbukplɛ nəmə əsuə nya bənə ntu bəkpə. <sup>33</sup> Lə nyaso mba laase bakplako bamə étsyetsyi besu umə. Bátɛyi lesa saa nə díbə lə

bakplako bamə ku betidi ba awɔnɔ bua disiyə lə əsuə əsuə. <sup>34</sup> Nyaso utsyuə saa lə umə əmə ésu nkə wəənyə Yesu. Nya se bənyə wəə, bálɛ wə lekpakpa bə udu lə mə kasɔ.

## 9

*Yesu Átsya Utidi Utsyuə Wə Leba Onkpo Lə Kasɔ.*

<sup>1</sup> Yesu édufə lə ɔklɔ nya usinkli óyɛ lə ditumbukplɛ əsuə úsu wə umə. <sup>2</sup> Mfó nya bákpa osani utsyuə wə léba onkpo kasɔ lə belabekə əsuə báboko wə ɔfɔ. Se Yesu dínýə nkə báfo bánɔ tinti esoo, ótɛyi nwə léba onkpo kasɔ əmə nkə, "Ubi, kpe utu. Mfi fə abua ntsyɛ fə."

<sup>3</sup> Mfó afi eto bateasa bətsyuə ba dínýə mfó letɛyi bənkə, "Utidi əmfo lə mbusiotiki budi." <sup>4</sup> Yesu ənyə mə nsusu bomfo utsyə lekpo nya ótɔ mə nkə, "Beso bənɛ nsusu bua bomfo eto okle bufi? <sup>5</sup> Nya nte etiki nnya eto bətɛyi diyuə enso, 'Mfi fə abua ntsyɛ fə,' lee batɛyi bə 'Taka, lə ayɛ edu'? <sup>6</sup> Bə lə nɛkə nte mi miə Utidi Eto Ubi kpe əsuəale bə lə ufi abua ɔtsyɛ lə kawunsiyə mfoo," ótɛyi utidi əmə léba onkpo kasɔ mfó nkə, "Taka ənyə, lə efi fə belabekə lə edu esu diyuə." <sup>7</sup> Mfó nya osani əmə létaka nnya úfi wə belabekə nnya údu úsu diyuə. <sup>8</sup> Lefe nə betidi bamfó dínýə nyamfoo, sikpi əmuə mə nnya bətesə Onanto bə úfi əsuəale nyamfo eto okle útə betidi.

*Yesu Ákpadí Mateo Nkà Utàkàko Wà.*

<sup>9</sup> Yesu édu mfó nya se onye ontò, únyè nwè laafo umänko utsyuè wè baakpo Mateo wè nsi læ wè keyifokò. Nya ótèyi wè nkà, "Tàkàko mè." Mfó àmè nya Mateo létaka útàkàko wè.

<sup>10</sup> Lefe nè Yesu nsi onlè lesa budi læ Mateo eto diyoo, mba laafo umänko kpè ku babuayifo bàtsyuè àbè báko ku Yesu ku wè bakasebi àsuè læ lesakedikò mfó. <sup>11</sup> Mfó nya Farisifò ba dínyè nyamfoo, létò wè bakasebi bänkè, "Beso mi oteasa ku mba laafo umänko ku babuayifo leedi lesa kakò?"

<sup>12</sup> Yesu ànò lesa nè bátèyi nyaso útè mbuayè nkà, "Betidi ba nkpe àsuàale manhià ofanyè enso mba ni befimfi hã. <sup>13</sup> Bisu læ bisu bèbèbè nnya báwòni bákpè læ Awónisa Kènke eto Kukue eto kasò bänkè, 'Kaminsányànyè maabèbè, nya inni bebukilolo kètè kedi.' Màmè miè màmè nlàkè betidi sèè, bomu babuayifo eso mimbè."

*Bátò Yesu Etiki Itsyi Lè Wè Asatete Fòfò Àsuè.*

<sup>14</sup> Mfó nya Ntuflàsètidi Yohanes eto bakasebi díbè bátò Yesu bänkè, "Beso bonko Farisifò laakle kènyè læ lefe lefe àsuè, fèè fè bakasebi laankle kènyè?"

<sup>15</sup> Yesu ètè mè mbuayè nkè, "Bibubibu biè okafòsè eto baklòbò ba nkpe læ wè ofò yifò mè àsuè yoooyoooyoo ku kaminàsè læ lefe nè eto lefe onkpe læ mè ofò? Yanlè bè

ibè nko kulefe! Fèè diyì ditsyuè ebubè nè àsuè bookpa okafòsè àmè bedunkò læ mè ofò. Lè lefe nàmfo àsuè, bookle kènyè básiè.

<sup>16</sup> "Kuutsyuè saa emfi kafia eto lefianku fòfò katalè kètèkè læ kakokò àsuè. Itsyise lefianku fòfò nàmè ebunè ni àsuè dilàkè læ lekoko nàmè àsuè itè bè dibìè koko nàmè ebola disensè lekpe.

<sup>17</sup> "Nko ke kuutsyuè saa leemfi nte fòfò kakpo læ kubukikuetobe koko kafo it-syise nte bomè ebòkpò itè otobè àmè eboba nya nte bomè luuwi nya otobe àmè loobia. Bomu beefi nte fòfò kakpo læ kubukikuetobe fòfò kafo. Nya asakpa ànuè nyamè ebutsyè kukòno."

*Yesu Áwunsàko Usio Utsyuè Ku Yairo Eto Ubi Òni Tsyà.*

<sup>18</sup> Lefe nè Yesu nlè mè etiki budinkoo, Yudafo eto kat-syakò eto uninè utsyuè àbè wè ofò nya ósè akonki, ólè wè lekpakpa ótèyi nkè, "Mò ubisiobi èkpè mòmòmòmò, tsyà bè læ àbè efi fè ani ètèkè wè læ àsuè læ otaka." <sup>19</sup> Nyaso Yesu àtaka útàkàko wè ku wè bakasebi.

<sup>20</sup> Se ontò, usionko utsyuè wè kòtò díkakpo læ lefosi àlè ànuè sòsò àsuè tsyà ètèkàko Yesu kama nya útidi wè awu eto kotosi. <sup>21</sup> Úyifò nko nya ótèyi wè àsuè læ bofokànò àsuè nkè, "Lè ntidi wè awu koo, mò bufi èbòyè mè."

<sup>22</sup> Yesu átsyi ówuninsè únyè wè nya ótèyi wè nkè, "Muè utu àlè, mò ubi. Fè

bofokano átsya fá." Lə lefe nəmfo əsuə tututuu, bufi bomə əyuə wə.

<sup>23</sup> Nnya kamaa, Yesu əsu katsyako eto uninə əmə eto diyo nya se únyə mba leefe nkpatyaku ku mba nle bofa kewi nkuu, <sup>24</sup> óteyi mə nkə, "Utsyuə saa bə usu lekple, disiobi nəmə mənkpə, bomu selabe ete onlabe." Mfo bətsyiko wə bumə. <sup>25</sup> Nya se bala betidi bamə babəse, Yesu edufə diyo nə ubisiobi əmə nlabe, nya ókəbe wə lə kəni, nya ótaka úsiə. <sup>26</sup> Ditiki nəmfo əsensə léba lékpo lə kasə kamə eto lek-pake nəmfó kenke.

### *Yesu Átsya Bənəmba Inuə Bətsyuə.*

<sup>27</sup> Se Yesu dídu mfó ənyə əntə, bənəmba inuə bətsyuə átaka bətəkəko wə ku kudu bembembe bətəyi bənkə, "Oka, David eto ubi! Nyə bo kaminsə!"

<sup>28</sup> Nya se Yesu dísu údufə diyoo, bənəmba inuə bamə edufə mfó. Nya Yesu létə mə nkə, "Befo bənə biə mofo mi botsya?"

Mfó bəmənkli kənyə bətəyi bənkə, "Ə! Bofə bəno."

<sup>29</sup> Mfó nya Yesu dítidi mə ənəmi nya óteyi mə nkə, "Tə lə ibə itə fe kase befo bənə." <sup>30</sup> Nya ete mə ənəmi ləsinə. Nya Yesu díkə mə ato kəkleke nkə, "Biantəyi kuut-syuə saa nyamfo." <sup>31</sup> Fəe se bədu mfóo, bəbe ditiki nəmfo lətsya utidi sa anə lə lékpo nəmfó kenke itsyi lə Yesu əsuə.

### *Yesu Átsya Utidi Utsyuə Ləndi Etiki.*

<sup>32</sup> Se betidi bamfo dídu bantə, betidi bətsyuə ákpa osani utsyuə wə ləwəno bua dítə ənnlə etiki bofo buđi báboko Yesu əfə. <sup>33</sup> Óla ləwəno bua nəmə úləkə lə wə əsuə. Mfó nya utidi əmə dítseyiko etiki buđi. Nyamfo éyifo betidi ba nýə mfó yanii, bətəyi bənkə, "Boənnýə tə nyamfo eto okle bunýə kulefe lə Israel eto kasə!"

<sup>34</sup> Fəe Farisifo bətsyuə átəyi bənkə, "Awəno bua eto oka wə ləətə wə əsuəale, nya úfi ənlə awəno bua nyamfó bola kələkə nə."

### *Betidi Eto Asa Inə Yesu Kafo.*

<sup>35</sup> Yesu áyē ótsylama kəmə ku mbuto bo nkpe lə lek-pake nə ləfi mfó. Óte asa lə Yedafə eto ntsyako. Óbe Ditiki Səe nəmə lətsya óte asa itsyi lə Onanto eto sekakedikə əsuə. Nya ótsya betidi efimbi efimbi kenke. <sup>36</sup> Nya se únyə sitiditu siamə, mə asa ənə wə kafo itsyise əsuə ába mə, nya bánke əwənsəkotsyuə saa, nya beyifo fe basamu ba lambə obebe. <sup>37</sup> Nyaso óteyi wə bakasebi nkə, "Bəkuenke bia díkəyo buləkə fui, fəe beyifoyifo bamə emfui. <sup>38</sup> Nyaso bələ əkuensate əmə lek-pakpa lə otsyese beyifoyifo lə bəbə bawunsə lə bələkə bəkuenkə biamə."

## 10

*Yesu Ità Wà Batónkpe  
Lefosi Inuà Bamà Èsuàale.*

<sup>1</sup> Yesu ákpadi wà batónkpe lefosi inuà bamà ókò nya útə mə əsuàale nkə bala awɔnɔ bua bələkələ betidi əsuə nya læ batsya mə efimbi, efimbi saa tsya.

<sup>2</sup> Batónkpe lefosi inuə bamə eto aye ni Simon wə bensi baakpo Petro ku wə ɔyimi Andrea

ku Yakobo ku wə ɔyimi wə baakpo Yohanes baa ni Sebedeo eto bebi <sup>3</sup> ku Filipo ku Bartolomeo ku Toma

ku Mateo wə laafo umənko ku Yakobo wə ni Alfeo eto ubi ku Tadeo

<sup>4</sup> ku Simon wə ditsyi Kana ku Yuda Iskariot wə dídu Yesu útə.

*Bisu Bebe Ditiki Sɛɛ Nəmà Letsya.*

<sup>5</sup> Yesu ətsyə lefosi betidi inuə bamfo kusu nya ótsyese mə nya úkə mə ato nkə, “Biensu betidi ba lenni Yudafo eto kasɔ nye bidufə Samariafo eto umə saa tsya kafo. <sup>6</sup> Bomu bisu Israel bebi ba diyifo fe basamu ba lénya kusu ɔflo. <sup>7</sup> Bisu bebe letsya biənkə, ‘Onanto eto Sekakedidi eboyo selo.’

<sup>8</sup> Betsya befimfi læ betakəsə mba díkpə. Betsya mba nle bufisia bufi, læ bela awɔnɔ bua bitsyiko læ betidi əsuə. Bíanya əsuəale nyamfo bit-syiko mə ɔflo nyaso mi tsya biemfi nnya bete befo atabi.

<sup>9</sup> Bientsyi atabi saa læ mi katobe. <sup>10</sup> Mi kuutsyuə mentsyi

otobe fe mba laato asa, awu nuəfə, afɔkpa nye ɔle uyi ɔye kusu. Uyifoyifo ənyə utə lesa nə wuudi.

<sup>11</sup> “Lə bidufə umə nye kebuto kətsyuə, bebebe utidi sɛɛ wə loola nkə woafo mi. Bɛsɔnɔ læ wə ɔflo læ beke mfo isu ese lefe nə biudu.

<sup>12</sup> Lə bidufə diyo ditsyuə, bisiasə mə biənkə, ‘Diyuə itə mi.’ <sup>13</sup> Lə báfo mi ku kafo faa, bitə læ mi diyuə eto kəsia kamfó læ kəsia ku diyo nəmfó kenke eto utsyuə saa. Nya læ bamfo mii, diyuə eto kəsia kamfó bæ mi ɔflo. <sup>14</sup> Nya læ diyo nye umə əmə eto betidi māmfo mi nye báni bāmfo mi ditikii, nyale bidu mfó læ befle mi nkpafo eto site bekpə læ umə əmə. <sup>15</sup> Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə læ diyi fɛfɛ nə Onanto lookponko kawunsia eto betidi lekpo əsuə, wuunyə Sodom ku Gomora eto betidi kaminsə kulaa tsya oso umə əmfo eto bale.

*Betidi Batsyuə Èbɔkpɔ Mi Bənyə Mi Lə Èsuə.*

<sup>16</sup> “Bɛlɔ bɛnɔ! Nlɛ mi botsyese fe basamu læ bekiti eto nti. Bitəkə ənə fe bawa seka, nya beke mi əsuə kukɔnɔ fe ablonima. <sup>17</sup> Bebe mi əsuə kukɔnɔ, itsyise betidi ebumuə mi, bakpa mi besuko akpokakpokɔ. Bɔɔble mi læ Yudafo eto ntsyakɔ. <sup>18</sup> Lə mə disi esoo, bookponko mi akpo læ Aba eto beninə ku baka eto ənəmi. Lə mfóo, bɛtɛyi mə ku mba lenni Yudafo Ditiki Sɛɛ nəmə. <sup>19</sup> Lə bákpa mi bésuko lekpokakpokɔ, biembu disi læ lesa nə

biɔtɛyi, nye kase biɔtɛyi nnya. Lə lefe nəmfo ayoo, boote mi lesa nə biɔtɛyi. <sup>20</sup> Itsyise inni mi loote etiki nnya buidi, bomu mi Anto Onanto eto Ləwɔnɔ luudi etiki ɔye lə mi əsuə.

<sup>21</sup> “Betidi ebudu mə bay-imi bətə bə balo. Nya antomə tsya luuyifo nko ke ku mə bebi. Bebi ebotaka bənyə lə mə antomə əsuə bedu mə bətə bə balo. <sup>22</sup> Utsyuə saa ebukisi mi lə mɔ disi eso. Fɛɛ utsyuə saa wə luunye keklege lə wə bofokanɔ əsuə isu ese kalosəkɔɔ, bofo wə lə nkɔpə. <sup>23</sup> Lə bati mi kama lə umə ɔnii, bitsyetsyi bisu umə bamba. Nya nle mi bɔtɛyi sitinti minkə, biembuyifo mi keyifo belosə lə Israel eto kəmə ka kenke fə mɔ, Utidi Eto Ubi luubə.

<sup>24</sup> “Okasebi saa aanso wə oteasa. Odomunyə saa tsya aanso wə onamute. <sup>25</sup> Nyasoo, ele bə imi, okasebi saa nkə wuubə utsyə fə wə oteasa seka. Nya ndomunyə tsya luubə utsyə fe wə onamute. Nya lə bákpadí oyosate utsyuə bə Awɔnɔ bua eto ɔtɔnkotɔnko nyaale nte aye bua nya eto okle bembokpo diyo nəmə eto bebi?

### *Mante Betidi Sikpi.*

<sup>26</sup> “Nyasoo biante betidi sikpi, itsyise lesa saa nə əsuə bəti asa bakulaa, bɔɔsini asa lə nnya əsuə, nya asakulakula saa ebɔbɔɔ lekple banɔ. <sup>27</sup> Lesa nə minle mi bɔtɛyi lə ketuntu lefee, bɛtɛyi nnya lə kalekpakpa əsuə. Nya lesa nə bətɛyi

mi lə kawɛ əsuə, bebe nya letsya lə utsyuə saa lə ɔnɔ. <sup>28</sup> Biante mba ini etidisuə ete bofo bolo fə bembokpo okla bolo sikpi. Bomu bete Onanto wə lofo utidi eto əsuə eto sinə ku ləwɔnɔ bolo lə ute wə laatonəsə asa sikpi. <sup>29</sup> Lə efi kabɛ kani, fofo ntsyuə nnuə boya tsyaa, ke kani kplo embukpə lə inni Boanto Onanto eto lelabi. <sup>30</sup> Nya mimii, Onanto yi mi disi eto sɛwɔni eto leklabi kenke. <sup>31</sup> Nyasoo biante sikpi, itsyise befo koya beso baklobɛ kpə.

*Kenyebuləkə Kate Lə Yesu Eto Dikiti Sɛɛ Isuə Ku Wə Bɔni.*

<sup>32</sup> “Utsyuə saa wə luuləkə kenye lə betidi nti ɔtɛyi nkə uyifo mɔ olee, mintsya ebofo wə fe moole lə mɔ Anto Onanto eto ənəmi kato. <sup>33</sup> Fɛɛ lə utsyuə áni mɛ lə betidi ba tã eto ənəmii, mintsya ebɔni wə lə mɔ Anto wə kato eto ənəmi.

*Betidi Ebusənsə Lə Mɔ Disi.*

<sup>34</sup> “Biembu biə mbə diyuə kabokokɔ lə kawunsia. Owo lo! Məmbə diyuə kabokokɔ, bomu kabia! <sup>35</sup> Mbə miə məənə kabia nkpe

‘lə bebisaibi ku mə antomə lenti,

lə bebisiobi ku mə ambemə lenti,  
lə bebisiə ku mə bese ambe mə lenti.

<sup>36</sup> Nya utidi eto olo sitintii, ebutsyi wə kosate eto diyo kəfo.’

<sup>37</sup> “Nya utsyuə saa wə laala wə anto nye ambe oso mɛɛ, mənyə itə bə uyifo mɔ

okasebi. Nko ke ini bæ ut-syuæ saa ke laala wæ ubi-saibi nye ubisiobi kulaa tsya oso mæε, yænhýæ itæ bæ uy-ifo mæ okasebi. <sup>38</sup> Utsyuæ saa ke dímentsyi wæ uyika-bie øye mæ kayekæ utækæko mæε, mænhýæ utæ bæ uyifo mæ okasebi. <sup>39</sup> Utsyuæ saa ke lela nkæ waata wæ nkpæ eto disii, ebonyansæ mu. Fæε utsyuæ saa ke loonyansæ wæ nkpæ læ mæ butækæko esoo, wuunyæ nkpæ manlo sitinti.

*Onanto Ebofo Betidi Ba Lefo Yesu Banæ Kayo.*

<sup>40</sup> "Utsyuæ saa ke loofu mii, mæ ofo. Nya utsyuæ saa ke loofu mæε, ofo nwæ létsyese mæ tsya. <sup>41</sup> Utsyuæ saa ke loofu Onanto eto unyelækætidi nkæ uyifo Onanto eto unyelækætidi esoo, ebunyæ kedikæ læ unyelækætidi eto kayofofu ka woofu læ nnya æsuæ. Utsyuæ saa ke loofu utidi wæ ni øsæε itsyise uyifo øsæenyæ esoo, wæ ku utidi æmæ ebofo kayofofu itsyi læ keyifo ka úyifo eso. <sup>42</sup> Bebe nyamfo kukæncæ bæ utsyuæ saa wæ luutæ ntu yududu eto lekæbetæ mæ bakasebi bamfo eto utsyuæ læ mæ nti læ mæ disii, ebunyæ kayofofu læ nnya eso kokooko."

## 11

*Ntuflæsætidi Yohanes Átsyese Batænkpe Yesu Øflu.*

<sup>1</sup> Lefe næ Yesu dílækæ wæ bakasebi lefosi inuæ bamfo útsyæ mæ kusu ólosææ, údu mfó úsu óte asa nnya óbe

nnya letsya læ kæmæ kæmæ ku nka letsyilama mfó.

<sup>2</sup> Lefe næmææ, se Ntu-flæsætidi Yohanes wæ nkpæ læ Aba eto diyu læncæ asa nnya Yesu nle buyifoo, ókpe wæ bakasebi bætsyuæ Yesu øflu. <sup>3</sup> Bésu bátæ Yesu bænkæ, "Teyi bo. Fæ ni utidi wæ Yohanes læteyi nkæ ææbæ bubææ, lee bobæ obamba kusu?"

<sup>4</sup> Mfó nya Yesu díte mæ mbuayæ nkæ, "Bisinkli bisu bæteyi Yohanes asa nnya benle bæncæ ku nnya benle bunyæ. <sup>5</sup> Bænæmba læ bunyæ, nya mba leba bankpæ læ kasæ læ bæyæ. Mba nle bufisia bufi eto æsuæ læ bokpa, batoti læ bæncæ, balæ bekrænkpæ botakasæ kænyænsæ, nya banle bakombo Ditiki Sæε næmæ bæteyi. <sup>6</sup> Diyuæ itæ mba dimænyæ kabua saa læ mæ æsuæ."

<sup>7</sup> Se Yohanes eto bakasebi bamæ dídu bantææ, Yesu édi betidi bamæ etiki itsyi læ Yohanes æsuæ óteyi nkæ, "Se bísu Yohanes øflu læ mfimintii, be béfo bæncæ biæ biunyæ? Lefanto næ ufiebi nle bæncæ kafe lee? <sup>8</sup> Be bísu kabekæ fæε? Utidi wæ nkpæ bikæ læ æsuæ bia laancæ bobæ lee? Betidi bæ laakpe bikæ biamfo eto oklee, Lekayo baakæ. <sup>9</sup> Bæteyi mæ lesa næ kon bísu kabekæ! Biæ biesu bebe Onanto eto unyelækætidi lee? Ee, læ sitinti wæ uni næ. Fæε nwæ býnyææ, so Onanto eto unyelækætidi kulaa tsya. <sup>10</sup> Itsyise Yohanes ni nwæ æsuæ báwæni bákpe

læ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue bɛnkɛ, Onanto átɛyi nkɛ,  
'Mootsyese mo ɔtɔnkpe ntɔnsə fə bubə

læ ubə ɔɔ fə kusu utsyɛ.'

11 Nya nɛ mi bɔtɛyi sitinti minkɛ Ntufləsətidi Yohanes amɔ oso utsyua saa wə usio léle læ kawunsiə kamfo. Fɛɛ nwə nso bɔfɛ læ Onanto eto sekakedikɔɔ, amɔ oso Yohanes əmə. 12 Idu læ Ntufləsətidi Yohanes eto lefe ibə ese mɔmɔɔ, balɛ bota kekɛke ku kənəmisiə læ kato eto sekakedikɔ siamə əsuə. Fɛɛ mba nyə læ se əsuə ku kənəmisiə tinti læ bokplatsya bæ beeti se bubə kusu. 13 Ibə ese læ Yohanes eto lefee, Onanto eto bənyeləkətidi ku Moses eto afi edi etiki itsyi læ sekakedikɔ siamə əsuə. 14 Nya læ bela biə biafo mɔ dítiki bɛnɔɔ, Yohanes ni Elia, wəə eto bubə bátɛyi bətsyɛ. 15 Nwə ato nkpeɛ, utsyue ato læ ɔnɔ.

16 "Nya mɔmɔɔ, be muufi mmi eto betidi nkatesə kɔ? Beyifo fe bekpɛfi ba laakpe kɔyɛ læ asi. Lekpa lɔni afa kakpadi mə bətsyua katɛyi nkɛ,

17 'Búse kusiəkpakpa eto ese butə mi,

Fɛɛ bɛni kewui buwui.

Bóto keku eto ese butə mi,

Fɛɛ bienwi nku.'

18 Itsyise lefe nə Yohanes díbəə, ókle kɛnyɛ nya wənnə nte. Nya utsyua saa lɛtɛyi nkɛ, 'Utsyi læwɔnɔ bua.' 19 Fɛɛ se Utidi Eto Ubi díbəə, údi únə. Nya utsyua saa lɛtɛyi nkɛ, 'Be utidi əmfɔ! Uyifo udikpuu ku utenə, mba laafo umənkɔ ku babuayifo eto ɔyetsyua!' Fɛɛ

utidi eto eyifosa əsuəə, nya woələkə Onanto eto kobe kɔ nkpe wə kate nɛ."

*Kəmə Kətsyua Eto Betidi Mamfo Yesu Banɔ.*

20 Kəmə ka əsuə Yesu díyifo ayanisa kpə eto betidi mántsyi báwuninsə bafo banɔ. Nyaso ilə wə itə mə. 21 Ɔtɛyi nkɛ, "Mbɔbɔɛ məətə fə Korasim! Nya mbɔbɔɛ məətə fə Betsaida! Lə ayanisa nnya bəyifo læ mi ete bəyifo læ Tiro ku Sidon innii, eni mfó eto betidi ebɔtsyi bawuninsə kokoko, befi atoku eto mfiə beti, bediki ntɔ læ əsuə ete bæ bani mə abua. 22 Nɛ mi bɔtɛyi sitinti minkɛ, læ Lekpoyi Fɛfɛɛ, Onanto ebunyə Tiro ku Sidon eto kəmə kaminsə eso mi. 23 Nya fə Kapernaum, bubu fanlɛ fə Onanto ebobesə fə kato? Boobokosə fə kasɔ bato fə bakpe læ dítɛfenku kəmiə kɛ! Lə ayanisa nnya minyifo læ fə ete minyifo læ Sodom, eni usi okpe eyo mmi! 24 Nɛ læ bɔtɛyi sitinti minkɛ læ lekpo yi fɛfɛɛ, Onanto ebunyə Sodom kaminsə tinti oso fə!"

*Yesu Ákpadi Betidi Nkə Bəbə Bətsyə Ɔwɛ Lə Wə Ɔfɔ.*

25 Lə lefe nəmfɔo, Yesu átɛyi nkɛ, "Anto, kato ku kasɔ eto Onamute. Maasɔ fə ani, itsyise ələkə asa nnya lekula babesibe ku bekuente áté mba lennyi kulesa. 26 Ee, Anto, sitinti, nko fála fə ibə itə nɛ.

27 "Mɔ Anto éfi asa nnya kenke útə mɛ. Kuutsyua saa enyi Ubi əmə enso Anto. Nya



kuutsyuə saa enyi Anto əmə enso Ubi əmə ku mba Ubi əmə laala nkə wəələkə wə oté.

<sup>28</sup> “Bibə mɔ ɔflo mimba ntsyi bike kinkinki bia nle mi bulə, lə ntə lə bitsyə ɔnwɛ.

<sup>29</sup> Bibə lə busie mɔ bit-syike butə bətsyuə lə bekase asa bitsyiko mɔ ɔflo, itsyise nkpe lefonə nya mimbokosə əsuə kasɔ lə ləwɔnɔ əsuə.

<sup>30</sup> Itsyise bitsyikə bia muut-syisə mi əyuə, nya bitsyikə bia muut-syisə mi tsya eyifo fomfloo.”

## 12

*Yesu Ku Farisifo Akɛ Kənə Lə ɔnwɛditsyayi Ɔsuə.*

<sup>1</sup> Lə lefe kliminti dit-syuə kamaa, Yesu ku wə bakasebi ɛsu báye akpa eto ɔkue utsyuə kafo báfe lə ɔnwɛditsyayi. Se kukpensə lələ wə bakasebi baməə, bətsyiko edisa nyamə bufəsə kayimi. <sup>2</sup> Se Farisifo bamə dínyə nyamfoo, bətəyi Yesu bənkə, “Fə bakasebi éyifo lesa nə dínyə lə bo ɔnwɛditsyayi eto afi əsuə!”

<sup>3</sup> Mfó Yesu ditə mə mbuaye ɔto mə nkə, “Bíankla lesa nə Oka David díyifo lə lefe nə kukpensə lələ wə ku wə betidi? <sup>4</sup> Údufə Onanto eto diyo, nya wə ku wə be-tidi dífi lesa nə bákpo atsyɔ bətə Onanto bédi, lə lefe nə eto lefe kɔfi məntə kusu nko, ini mba ləətə Onanto kedi hā nkpe kusu beedi lebolo nəmə. <sup>5</sup> Nye bíankla lə Moses eto afi biənkə lə ɔnwɛditsyayi saa, be-sumunyə ba nkpe lə Onanto

eto Disumuyo ékeyifo asa nnya dínyə lə diyi nəmə əsuə, tsya fɛɛ bánlo mə dikpi lə nnya əsuə? <sup>6</sup> Nle mi bətəyi minkəə, lesaat-syuə kpe mi lenti mfo nə ləmə lenso Disumuyo Kplɛ. <sup>7</sup> Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nkə, ‘Kaminsənyənyə ni lesa nə maabɛbɛ, inni bebuki eto keditətə.’ Lə bə bɛnɔ nyamfo kasɔ tutuutuu, eni biembokpo akpofukutu belo betidi ekpi. <sup>8</sup> Itsyise Utidi Eto Ubi ni ɔnwɛditsyayi eto Onamute.”

*Yesu Átsya Utidi Wə Eto Kɔni Díkpə.*

<sup>9</sup> Mfó nya Yesu dídu úsu Yudafo eto Katsyako kətsyuə. <sup>10</sup> Mfóo, úsu únyə osani utsyuə wə eto kɔni, kɔni díkpə. Betidi bətsyuə ákɛ mfó ba lələ bə bábɛbɛ etiki bətə wə bə ɔta kɔfi ubu, nyaso bátɔ wə bənkə, “Kɔfi ətə kusu bə batsya ufimfi lə ɔnwɛditsyayi?”

<sup>11</sup> Yesu átɔ mə nkə, “Lə ibə bə mi utsyuə eto osamu ákpia údufə lə dibíəku əsuə lə ɔnwɛditsyayii, wəmbunə wə uləkə? <sup>12</sup> Fɛɛ utidi afo koya oso osamu! Nyalɛ, bo kɔfi məntə bo kusu nkə bəwunsəko kuutsyuə lə ɔnwɛditsyayi.”

<sup>13</sup> Mfó nya ɔtəyi osani wə eto kɔni díkpə nkə, “Nə fə kɔni etsyue.” Únə ko útsyue, nya kɔni komə disi kótsya wə fe kase kunuəfə komə nte. <sup>14</sup> Nya Farisifo ba dínyə mfó dídu nya bəfi nsusu bə boolo Yesu.

*Yesu Ni Uyifoyifo Wə Onanto Diləkə.*

<sup>15</sup> Se Yesu leno nkə bákľe kenye læ wə əsuəə, údu mfó, nya betidi kpə dítəkəko wə. Ótsya befimfi kenke.

<sup>16</sup> Nya úti mə kusu nkə bəntə læ betidi læ bate bæ wə uni. <sup>17</sup> Óteyi nyamfo nko bæ læ Onanto eto nnya óteyi útsya eye læ wə Unyeləkətidi Yesaya əsuə læ ibə itə sitinti nkə,

<sup>18</sup> “Nwə mfo ni mə uyifoyifo wə mínłəkə mintsya, nwə maala, nya məənyə disuəyuə læ wə tinti.

Muutə mə Ləwəno læ dibə disia læ wə əsuə, nya woobe mə lekpokpronkpo letsya utə kawunsia kenke.

<sup>19</sup> Weembunə etiki ku betidi nye ofā kuutsyuə, nya bəmbəno wə etiki ku bofa læ obia.

<sup>20</sup> Wəkke dibusə utə mba læmbə əsuəale. Nya wuunyə mba diyifole saa læmbə læ əsuə kaminse.

Wəolenko nko kekľeke isu ese lefe nə mə onukuale eto lekpokpronkpo luutəkə kato.

<sup>21</sup> Nya betidi ba kenke luufi mə kusubebe bətəkə læ wə.”

*Báteyi Bənkə Yesu Eto Əsuəle Ábo Itsyi Wo Buti Lə Awəno Bua Eto Ótonkotəno Ófł.*

<sup>22</sup> Mfó nya betidi bətsyuə lékpa osani utsyuə wə awəno bua nłe bulə, wə ni unəmba nya uyifo nwə lendi etiki tsya báboko Yesu

ofł. Yesu átsya wə itə ófo etiki budi, kənyə asa tsya.

<sup>23</sup> Ayanisa nnya Yesu díyifo mfó éyifo betidi bamfó yanii, nya bəto bənkə, “Inni nwəmfó ni Oka David eto ufluflu wə bákpo ohile bətsyə?”

<sup>24</sup> Se Farisifo leno nyamfoo, bəteyi bənkə, “Woala əwəno bua kələkə eye læ əsuəale nya awəno bua eto ótonkotəno Beelsebul dítə wə əsuə.”

<sup>25</sup> Yesu áte mə nsusu nyaso óteyi mə nkə, “Sekakediko saa sia laama akpa akpa, kənyə læ bətsyuə əsuəə, ebəke sekľe. Nya umə nye diyoo saa nə laama akpa akpa kənyə læ bətsyuə əsuəə, eboba læ akpa. <sup>26</sup> Nyaso læ lekpa ləni łe lekpa nuəfə bəkpəno læ Obonsam eto sekakedikə, ete bənkə dioba akpa, nya diəmbəkle fe dioba lekpo læ kasə. <sup>27</sup> Lə beľe bəteyi biə awəno bua eto ótonkotəno eto əsuəale əsuə maaye kala awəno bua kələkə læ betidi əsuəə, nyale bawe eto əsuəale əsuə mba ntəkəko mi laaye kala mə kələkə? Lesa nə mi kosate eto mba ntəkəko mi leeyifoo, læ bote bæ bənłe sitinti bəteyi. <sup>28</sup> Inni Beelsebul bomuu, Onanto eto Ləwəno ni lætə mə əsuəale bæ nła awəno bua læ betidi əsuə. Nyamfo łe bote bæ Onanto eto Sekadidi ébutsyə kasə læ mi nti koko.

<sup>29</sup> “Kuutsyuə saa embofo botaka kedufə læ əsuəaletidi eto diyoo ete utsyiko wə bikə butsyi, lenni bæ ófo əsuəaletidi əmə bumə

kakle fε woofo budufə lə diyo nəmə ketsyi wə bikə.

<sup>30</sup> “Utidi wə ke lentəkəko mεε, uńyə mε lə əsuə. Nya nwə ke lanwunsəko mε lə bəseketsyue əsuə eesensə nnya. <sup>31</sup> Lə nyamfo esoo, nle mi bətəyi minkə, boofi abua saa béyifo ku etiki bua saa bédi batsyε mə, fεε nwə ke luudi etiki nnya díyə lə Ləwɔnɔ Kenke əsuə alεε, bembufi nnya batsyε wə. <sup>32</sup> Nya utsyuə wə ke luudi etiki uńyə lə Utidi Eto Ubi əsuəə, bofo bufi katsyε wə, fεε utsyuə saa ke luudi etiki uńyə lə Ləwɔnɔ Kenke əsuəə, bembufi batsyε wə lə nkpə bomfo lee mbo luubə əsuə tsya.

*Kuyi Saa Kuyi Eto Ebibi  
Isuə Baayε Kənyə Nko Eto  
Okle Kuni.*

<sup>33</sup> “Kuyi sεε saa aanwɔ ebibi sεε, nya kuyi bua saa tsya aanwɔ ebibi bua. Bətsyε kuyi lekpo eyε lə ebibi nnya koanwɔ əsuə. <sup>34</sup> Mimba ləbɔ bitsyi lə bawa eto kafo əsuə! Asa sεε aambɔ ketsyi lə mi kənyε! Itsyise lesa nə diyi mi ketu əsuəə, nnya mi kənyε lələkə katēyi nε. <sup>35</sup> Utidi sεε, asa sεε laabɔ ketsyi lə wə nya ini nnya wələkə katēyi nε. Nya utidi bua tsyaa, abua nnya nkpe lə wəə, nnya wələkə katēyi nε. <sup>36</sup> Nla miə ekpa ko mi wee bə, lə Lekpoyi Fεfεε, utsyuə saa ebutə etiki bimba saa nnya ləbɔ lə wə kənyε eto nkunta. <sup>37</sup> Itsyise fə kosate eto etiki nnya ləbɔ

fə lə kənyεε, nya buufi bakponko fə lekpo balofə dikpi lee bətə fə ləbε nε.”

*Yesu Áni Nkə Weembuyifo  
Ayanisa Saa Ote.*

<sup>38</sup> Mfó nya afi eto bateasa ku Farisifo bətsyuə letēyi Yesu bənkə, “Oteasa, bola boə yifo ayanisa ətsyuə até lə bobε.”

<sup>39</sup> Mfó nya Yesu díτə mbuayε nkə, “Bebe, mi mmi eto betidi ba leesumu bəfiə ku asa bimba. Bela biə biənyə ayanisa itsyi mɔ ɔflo, fεε biembunyə ayanisa saa enso nnya dítsyi Onanto eto Unyeləkətidi Yona ɔflo. <sup>40</sup> Fe kase Yona dísiə eyi ətsyε ku ntsyε ntsyε lə lekpe kple ditsyuə eto kafoo, nko ke Utidi Eto Ubi tsya lɔkε lə eyi ətsyε ku ntsyε ntsyε əsuə lə kasɔ kəmiə nε. <sup>41</sup> Lə Lekpoyi Fεfεε, Ninive eto betidi ebuńyə balo mi dikpi itsyise bətsyi bawuninsə se bánɔ Yona lébe Ditiki Sεε nəmə letsya. Nya lə nteyi mi, utsyuə kpe mi lenti mfo wə ləmɔ onso Yona. <sup>42</sup> Lə Lekpoyi Fεfεε, Besio eto Oka wə dítsyi ɔnwedikue ebotaka uńyə olo mi dikpi, itsyise óyε utsyi taa mfó úsu Oka Salomo ɔflo nkə lə usu ɔnɔ Oka Salomo eto abesibetiki. Fεε nle mi bətəyi sitinti minkə, lesatsyuə nə nso Oka Salomo eto kobe kpe mi lenti mfo.

*Ləwɔnɔ Bua Esi Disinklɔ  
Dibə Lεlε Kəsiakɔ Bɔbεbε.*

<sup>43</sup> “Nle mi bətəyi minkə, lə bala ləwɔnɔ bua bələkə lə utidi əsuəə, diesukayε

nlebe nlebe bo lekoe kabεbe kasɔnɔkɔ. Nya læ diännnyə kedufəkɔ saa, <sup>44</sup> diatɛyi ni əsuə nkə, 'Muusinkli nsu kaka mɪnsiə kɔ.' Lə dibə dɪnyə nkə mfó te fufuu, bákpa mfó nya betsyue bikə kukɔnɔ læ ni kafoo. <sup>45</sup> Diesinkli kesu kakpa awɔnɔ bua akuanse bamba nnya nkpe ale enso ni nya beesinkli kesu kəsɪə mfó. Nya læ kalokɔɔ, utidi əmə eto asayifoyifo aabia kaso nnya kɔ. Nko yuutsyə itə mi mmi eto betidi bua bamfo nɛ."

*Báwoe Ni Yesu Eto Batokpenyə Tinti?*

<sup>46</sup> Lefe nə Yesu nsi nle etiki budi ku betidi baməə, wə ambe ku wə bayimisani əbə bənyə læ lekple mfó nya bála bə bedinko wə etiki. <sup>47</sup> Nya betidi ba dɪnyə mfó eto ɔni dɪsu ɔtɛyi Yesu nkə, "Bebe, fə ambe ku fə bayimisani nyə læ lekple bə bala bə beedinko fə etiki."

<sup>48</sup> Yesu ətə wə mbuaye nkə, "Owoe ni mə ambe nya bawe ni mə bayimisani?" <sup>49</sup> Nya ɔté wə bakasebi kɔni ɔtɛyi nkə, "Nnyə mə ambe ku mə bayimisani! <sup>50</sup> Utsyuə saa wə leeyifo mə Anto wə nkpe kato eto lelabbii, wə ni mə ɔyimisani ku mə ɔyimisio ku mə ambe nɛ."

## 13

*Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Nwə Dísə Eyibibi Īsuə.*

<sup>1</sup> Diyi nəmfó kee, Yesu édu læ diyo úsu lekpo kɛnyɛ. Úsiə læ kasɔ útsyiko asa boté. <sup>2</sup> Betidi ba díbə

bátsyilama wə efui tinti eso údufə læ ɔklo utsyuə nya úsiə læ kasɔ, nya sitiditu siamə dɪnyə læ utuflo mfó.

<sup>3</sup> Údi mə etiki kpə ɔyenko læ akpá əsuə nkə, "Lefe nə léfe məə, utsyuə uni ésu úsə eyibibi læ ɔkuɛ. <sup>4</sup> Se ɔnlɛ eyibibi nyamə busəə, ətsyuə álo ékpo læ kusu ɔflo nya baklobɛ díbə básɛ nnya bámɪni. <sup>5</sup> Eyibibi nyamə ətsyuə tsya álo ékpo læ abanse əsuə, kaka sitə lemfui. Íkə mlə itsyise site siamə memfui. <sup>6</sup> Fɛɛ se kofe lefaa, eyibibi nyamə díkəə, áblobe nya íkpə itsyise nnya keyudu méndufə isu kasɔ etsyo. <sup>7</sup> Eyibibi nyamə eto ətsyuə álo ékpo læ biyu nti. Nya se íkee, biyu biamə áto íti nnya. <sup>8</sup> Fɛɛ eyibibi nyamə eto ətsyuə álo ékpo læ kasɔ sɛɛ əsuə nya se íkə ébee, ɛnwɔ ebibi. Ītsyuə anwɔ kolofa, ətsyuə tsya awosi akua, nya ətsyuə tsya lenwɔ awosi ətsyə." <sup>9</sup> Nya Yesu letɛyi mə nkə, "Fə ke ato nnya laano asa nkpee, nɔ!"

*Onanto Īlakə Wə Sekakedikɔ Eto Asakulakula Óte Mi.*

<sup>10</sup> Nya Yesu eto bakasebi díbə Yesu ɔflo nya bátɔ wə bənkə, "Beso feedi betidi etiki kayenko læ akpá əsuə?"

<sup>11</sup> Yesu ətə mə mbuaye nkə, "Mimii, bəfi kato eto sekakedikɔ eto asakulakula bətə mi, fɛɛ inni betidi bamba. <sup>12</sup> Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə wə bawunsə nya wɔkɛ kpə. Nya utidi wə kulesa lentee, nnya nte wə

tsyaa, bɔɔle nnya bafɔ wə lə ani. <sup>13</sup> Nnya eso meedi mə etiki kayenko lə akpá əsuə ni nkə, bale asa bunyə ku ənəmi, fɛɛ bəənnnyə kətsyə lekpo. Bale bɔɔɔ, tsya fɛɛ baanno nye bano kasɔ. <sup>14</sup> Nyaso Unyeləkətidi Yesaya eto nnya óteyi utsyə əbə itə nko bə,

'Betidi bamfo ebɔɔɔ bāā, fɛɛ bəmbɔɔɔ kasɔ!  
Boonyə asa bāā, fɛɛ bəmbunyə ekpanko mə

<sup>15</sup> Itsyise disi əkpə betidi bamfó.

Lenni nko inii, eni mə ənəmi ebunyə asa wuee.

Mə ato tsya ebɔɔɔ asa nnya mə nsusu tsya lɔɔɔɔ asa kasɔ,  
nya bɔɔtsyi mə ənəmi bətə mɛ, nko Onanto leteyi nɛ, nya mootsya mə bufi.'

<sup>16</sup> Fɛɛ mii, disiekpe kpe mi tinti, itsyise mi ənəmi ənyə asa nnya mi ato tsya laano asa. <sup>17</sup> Nlɛ mi bətəyi sitinti minkə, Onanto eto bənyeləkətidi ku baseɛ kpə ábɛbɛ bə lə bənyə asa nnya bɛnlɛ buunyə, fɛɛ bənyə nya lə bano asa nnya bɛnlɛ bɔɔɔɔ, fɛɛ banno."

*Yesu Ələkə Nwə Dísə Eyibibi Eto Lekpá Kasɔ Óte.*

<sup>18</sup> Yesu áteyi wə bakasebi nkə, "Bitsyue ato lə bɛɔɔ lə nləkə nwə dísə eyibibi eto lekpá eto kasɔ nte mi. <sup>19</sup> Utsyue saa wə laano Ditiki Sɛɛ nəmə itsyi lə Onanto eto Sekadidi eto letsyabebe fɛ woanno ni kasɔɔ, eyifo fe eyibibi nnya lélo ékpo

lə usunte ɔflo nya olontidi əmə ləbə kənə nnya báto mfó kələkə lə mə akɔɛsi. <sup>20</sup> Eyibibi nnya lélo ékpo lə kabansesɔɔ, nýə itə betidi ba laano ditiki nəmə nya baafɔ ni ku disuəyue lamfolamfo. <sup>21</sup> Fɛɛ se dianye kedufə lə mə ketu kesu kəmiə esoo, diənsiə lə mə kaklɛ. Nyaso lə bulə nye kamatiti kətsyue əbə lə mə əsuə iku lə ditiki nəmə esuəə, yealo mə ani lamfolamfo nya bəətə disi. <sup>22</sup> Eyibibi nnya dídufə lə biyu nti ni betidi ba laano ditiki nəmə. Fɛɛ disibubu lə kawunsia kamfo eto bikə ku ke setabike sia laawɛ utidi kakpee, aato keti ditiki nəmə, itə diannwɔ ebibi. <sup>23</sup> Nya eyibibi nnya lélo ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuə ni betidi ba laano ditiki nəmə nya baano ni kasɔ. Nya dianwɔ ebibi, ətsyue kolofa, ətsyue awosi akua, nya ətsyue tsya awosi ətsyə."

*Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Sefa WunyeWunye Əsuə.*

<sup>24</sup> Yesu áteyi mə lekpa bamba nkə, "Onanto eto sekakedikɔ ale utsyue wə díse eyibibi sɛɛ lə wə ɔkuɛ. <sup>25</sup> Lə ketsyue eto lefe nə utsyue saa nlabe selabee, olontidi utsyue ésu úsə eyibibi wuliwuli ókpo lə akpa nyamə nti nya údu. <sup>26</sup> Se eyibibi nyamə lébe itsyiko bɔɔnwɔɔ, sefa sia olontidi əme dísu úse ókpo lə ɔkuɛ əmə tsya étsyiko əsuə buləkə kate.

<sup>27</sup> "Mfó nya ɔkuensate eto beyifoyifo dísu báto wə

bənkə, 'Boanto, búnyə boə eyibibi sɛɛ fesə lə fə ɔkuɛ əmə. Nya se sɛfa siamfo dítseyi?'

<sup>28</sup> "Útə mə mbuayɛ nkə, 'Olontidi utsyuə díyifo nyamfo nɛ.'

"Bátɔ wə bənkə, 'Ala fə busu busu sɛfa siamə buləkə?'

<sup>29</sup> "Útə mə mbuayɛ nkə, 'Owo, itsyise lə bisu sɛfa siamə kɛsukɔ kələkəə, biofo akpa eto ətsyuə tsya busu kələkə ku sɛfa siamə. <sup>30</sup> Bitə lə sɛfa siamə ku akpa nyamə lə inyə isu esɛ diləkəfɛ. Lɛfɛ nəmfoo, muutə beyifoyifo bamə tɔ baka sɛfa siamə buləkə kaklɛ ɛtsyu, ɛtsyu batonsə fɛ lə batɔ bələkə akpá nyamə. Nya lə bɛkpa ebibi nyamə bɛkpo lə mɔ kɛnwu əsuə.' "

*Yesu Áteyi Lekpá Úfi Diyibibi Nə Nso Bɔfɛ Ókatesə Kɔ Onanto Eto Sekakedikɔ Busənsə Əsuə.*

<sup>31</sup> Yesu esi óteyi mə lekpa bamba ditsyuə nkə, "Onanto eto sekakedikɔ ale utidi wə léto diyibibi kɛkɛ ditsyuə lə wə kasɔ. <sup>32</sup> Diyifo diyibibi nə nso bɔfɛ lə ni bətsyuə nti. Fɛɛ lə díkə lébee, diamɔ kafiani kuyi kɔ laaso bɔmɔ lə kɔ bətsyuə kɛnkɛ nti. Diesense kalɛ nya baklɔbɛ ləəbə kato ayo lə kɔ kalɛ əsuə."

*Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Lə Əyankisəsa Nnya Bɛfi Kat-syakasə Ku Nnamfo Əsuə.*

<sup>33</sup> Yesu esi óteyi mə lekpa bamba nkə, "Nyə mə Onanto eto sekakedikɔ nte. Site fɛ

usio wə dífi əyankisəsa ot-syakasə ku ntabinamfo eto utu utsyuə isu esɛ lefɛ nə nnamfo wɔwɔ bomə kɛnkɛ letaka."

*Yesu Áte Asa Əyɛ Lə Akpa Əsuə.*

<sup>34</sup> Yesu éfi akpá óte betidi bamə asa nyamfo kɛnkɛ. Wéndi mə etiki saa nnya dímanyɛ lə akpá əsuə. <sup>35</sup> Úyifo nko itə lə ditiki nə Onanto eto Unyɛləkətidi letɛyi utsyə lə ibə itə nkə, "Muudi mə etiki nyenko lə akpá əsuə.

Muudi mə etiki nnya nkpe lə kakula əsuə idu lə kawunsia eto kasɔ ketsyikokɔ kɛ."

*Yesu Əlakə Lekpá Nə Óteyi Itsyi Lə Sɛfa Wunyɛwunyɛ Əsuə Eto Kasɔ.*

<sup>36</sup> Yesu édu lə betidi bamə ɔflo nya úsu diyɔ. Nya wə bakasebi díbə wə ɔflo bátɛyi wə bənkə, "Ləkə lekpa nə fátɛyi bo itsyi lə sɛfa wunyɛwunyɛ sia lɛkɛ lə ɔkuɛ əmə kasɔ atɛ bo."

<sup>37</sup> Yesu áteyi mə nkə, "Nwə dísa eyibibi sɛɛ nyamə ni mɔ, Utidi Eto Ubi. <sup>38</sup> ɔkuɛ əmə ni kawunsia. Nya eyibibi sɛɛ nyamə ni mba nkpe lə sekakedikɔ siamə. Sɛfa siamə ni betidi ba ni olontidi əmə eto bale. <sup>39</sup> Nya olontidi wə dísa sɛfa bua siamə ni Obonsam. Bidikə diləkəfɛ ni kawunsia eto kalosəkɔ. Nya mba ləələkə bidikɛ biamə ni Onanto eto batɔnkpe.

<sup>40</sup> "Fɛ kase baakpa sɛfa kətsyə ditsyu katonsəə, nko kɛ yuubə lə kawunsia eto kalosəkɔ nɛ. <sup>41</sup> Mɔ, Utidi Eto

Ubi, ebotsyese mɔ batɔnkpe lə bələkə asa nnya ləətə boeyifo abua ku babuayifo kenke betsyiko Onanto eto sekakedikɔ. <sup>42</sup> Boofi məmblɛ bato bakpe lə ditefenku manlo kəmiə. Mfó boowi nku bayimi animi! <sup>43</sup> Nya Onanto eto betidi luuyənde fe kofe lə mə Onanto eto umə. Mba ato nkpee, tsyue ato lə banɔ!

*Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Lə Bike Bia Lefo Konya Bia Béfi Bákula Ěsuə.*

<sup>44</sup> “Onanto eto sekakedikɔ ale bikə bia lefo koya béfi bákula lə ɔkuɛ utsyuə, nya utsyuə dísu ókɛ nnya nya úsi úfi ókula. Únyə disuəyua tinti, nyaso úsu úfi wə lesa saa óte nya úfi úsu óya ɔkuɛ əmə.”

*Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Lə Otsyabi Wə Léfo Koya Utsyuə Ěsuə.*

<sup>45</sup> Yesu esi óteyi nkə, “Onanto eto sekakedikɔ ale nwə laate bikə wə nɛ atsyabi nnya laanɔ bobɛ tinti bɔbɛbɛ. <sup>46</sup> Se úsu únyə ɔni wə lefo koya tinti onsoo, úfi lesa saa nə nte wə úsu óte nya úsu óya otsyabi əmə.”

*Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Lə Mba Laata Asabu Ěsuə.*

<sup>47</sup> Yesu áteyi nkə, “Onanto eto sekakedikɔ esi sele asabu nnya báta bákpo lə lekpo, nnya bələkə akpɛ ate ate kpə. <sup>48</sup> Nya lefe nə asabu nyamə díyii, bənə nnya bábɔnko lə ntu báboko ditukpenkpe nya bəsiə lə kasɔ nya bəse akpɛ nyamə bələkə. Bəse edidi bákpo

lə etsyitsya, nya bəse nnya beendi bəwui. <sup>49</sup> Nko ke yuutsyə lə kawunsiə eto kalokɔ nɛ. Onanto eto batɔnkpe ebubə bələkə betidi sɛɛ betsyiko lə babua nti. <sup>50</sup> Nya booto babuayifo bakpe lə ditefenku manlo kəmiə. Mfó nya nkuwiwi ku anyiyimiyimi lɔkɛ.”

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asa Fɔfɔ Ku Akoko Ěsuə.*

<sup>51</sup> Yesu átɔ mə nkə, “Bənɔ asa nyamfo kasɔ?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Ee.”

<sup>52</sup> Nyaso Yesu áteyi mə nkə, “Nyale, nyamfo lɛ bote nkə, afi eto oteasa saa wə léfiani Onanto eto sekakedikɔ eto okasebi, ale Onamute utsyuə wə lələkə bike fɔfɔ ku bekoko lə mi kakulakɔ kaboko lekple.”

*Nasaretfɔ Áni Yesu.*

<sup>53</sup> Nya se Yesu leteyi akpá nyamfo kenke ólosəə, údu mfo. <sup>54</sup> Úsinkli úsu mə umə, nya óte asa lə mə katsyakɔ. Nya betidi ba lenɔ wə asatete, íyifo mə yanii, nya báto bə, “Sieti nwə mfo lékase kobe komfo eto okle útsyiko? Nya sie únyə əsuəale nnya ufi ɔnlɛ ayanisa nyamfo buyifo kate? <sup>55</sup> Inni wə ni nwə laawoe keyi eto ubi əmə lee? Nya eni Maria tsya ni wə ambe, nya wə bayimisani tsya ni Yakob, Yosef, Simon ku Yuda, nya wə bayimisiə kenke tsya nkpe bo lenti mfo lee? <sup>56</sup> Nya lə sieti ɔkɛ wə kobe ku əsuəale nyamfo eto okle utsyiko?” <sup>57</sup> Nko ini bə

wə asa eyifo mə kényelele, nyaso báni wə.

Mfó nya Yesu ləteyi mə nkə, “Onanto eto Unyeləkətidi kpe dibu lə kalebe saa, enso wə umə ku wə batokpenyə hã eto nti bə beembu wə.”

<sup>58</sup> Se bámfo báno esoo, Yesu ményifo ayanisa kpə lə mə nti.

## 14

*Herodes Etə Nkə Balo Yohanes Ntuflesətidi.*

<sup>1</sup> Lə lefe nəmfóo, Herodes wə dídi Seka Lə Galilea eto kasoo, áno etiki itsyi lə Yesu əsuə. <sup>2</sup> Jteyi wə beyifoyifo nkə, “Utidi emfo ni Ntuflesətidi Yohanes wə batakəsə betsyiko okmə úbə nkpə, nyaso onkpe əsuəale weeyifo ayanisa kate nɛ.”

<sup>3</sup> Jteyi nko itsyise Herodes ni nwə díte bəmuə Yohanes bákpe lə Aba eto diyo. Úyifo nko lə Herodia wə ni wə oyimi Filipino eto usiə eso. <sup>4</sup> Itsyise Ntuflesətidi Yohanes áteyi Herodes nkə, “Onanto eto kofi məntə kusu bə fi fə oyimi eto usiə Herodia.” <sup>5</sup> Nyamfo eso Herodes ála nkə lə balo Yohanes. Fɛɛ óte Yudafɔ eto betidi sikpi, itsyise bébu Yohanes fe Onanto eto Unyeləkətidi.

<sup>6</sup> Diyi lónii, se Herodes nle wə leleyi budii, ókpadi betidi bəbə. Nya Herodia eto ubisiobi díbə uwi kewi lə betidi kpə bamə eto ənəmi. Nyamfo ákpe Herodes disuəyuə tinti. <sup>7</sup> Mfó útsyə

kénye útə wə nkə, “Ekpe lə lesa saa bə muutə fə lesa nə ke fato!”

<sup>8</sup> Wə ambe ətə óto nkə, “Tə mə mómó mómó mfoo, Ntuflesətidi Yohanes eto disi nə béfi bətəkə lə okpe tenkle əsuə.” <sup>9</sup> Lesa nə disiobi nəmfó ləto ələ Herodes efense. Fɛɛ lə kénye ka úkətsyə lə wə beninə ku mba ókpadi óboko mfó eto ənəmi esoo, útə nkə beyifo lə disiobi nəmə eto nnya otə əsuə bətə wə. <sup>10</sup> Nyaso ókpe utidi úsu óla Yohanes wə ləke lə Aba eto diyo eto disi. <sup>11</sup> Béfi disi nəmə nkpe lə okpe tenkle əsuə bətə disiobi nəmə nya wuntsya dífi ni úsu útə wə ambe. <sup>12</sup> Yohanes eto bakasebi əbə bətsyi wə okə əmə bésu bəbike, nya bésu bətəyi Yesu.

<sup>13</sup> Lefe nə Yesu leno nkə báló Yohanes, úsiə lə oklo údu mfó úsu kaka ləbiɔ. Fɛɛ se betidi leno nkoo, bédu lə mə kəmə, báye akpa bésu kaka onkpe. <sup>14</sup> Mfó nya Yesu ləbo lə oklo əmə kafo. Nya se únyə sitiditu siamə, mə asa ənə wə kafo nya ótsya mba ni befimfi.

*Yesu Etə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.*

<sup>15</sup> Ditsyitsyo nəmfóo, wə bakasebi əbə wə oflo nya bətəyi bənkə, “Kale ebolo, nya mfo tsya atsyo ku umə. Nyaso yani betidi bamfo lə besu mbuto bo nkpe mfó lə besu baya lesatsyuə bedi.”

<sup>16</sup> Yesu ətə mə mbuaye nkə, “Yanle bə bedu. Mi kosatee, bitə mə lesatsyuə lə bedi.”



17 Bátèyi wə bənkə, “Lesə nə nte bo ete ni abolo anɔ ku akpɛ ənuə.”

18 Mfó nya Yesu letèyi mə nkə, “Bifi nnya beboko mə mfo.” 19 Jtèyi betidi bamfó nkə bəsiə kasɔ lə sɛfə əsuə. Nya ufi abolo anɔ ku akpɛ ənuə nyamə, nya óbesə wə ənəmi kato nya ósɔ Onanto ani. Úbudi abolo nyamə nya úfi útə wə bakasebi. Nya bakasebi bamə tsya difi nnya bətə betidi bamə. 20 Utsyuə saa édi úmi. Nya se wə bakasebi ləsɛ nnya bédi díbuu, íyi et-syitsya lefosi ənuə. 21 Basani ba dídi lesa nəmə eyifo fe basani akpi anɔ. Fɛɛ bánkla besio ku bekpɛfi bákpe lenti.

*Yesu Áyɛ Lə Galilea Eto Ditumbukplɛ Əsuə.*

22 Mfó nya Yesu díte wə bakasebi lébe bédufə lə ɔklo nya ótèyi mə nkə bákato lə ditumbukplɛ nəmə eto lek-pake nə nse. Wə akɛ mfó nkə lə utsyə betidi bamə kusu. 23 Se útsyə betidi bamə kusu olosə, wə mate ábe úsu kətini kato úsu óto ola. Se ketsyɛ lefe léyoo, wə mate hã ákɛ mfó. 24 Lə lefe nəmfóo, ɔklo əmə éboye ótsyo. Ufiɛbi lɛ bɔsɔ kekkele ketinkəsə kufuə komə, nya ntu nle bɔsɔ kedufə lə ɔklo əmə kafo fe wuufusə.

25 Nya fe kolensiəntu kplɛ eto abombo ətsyə ku olosiə eto abombo akua nti sekaa, Yesu áyɛ lə ntu əsuə úbə údufə wə bakasebi bamə ɔflo. 26 Lefe nə bənyə bə ɔyɛ lə ntu əsuə mfóo, báte sikpi

nya bátèyi bənkə, “Ókɔ uni!” Nyaso bétsyiko bofa ku sikpi bembembe!

27 Fɛɛ Yesu édi mə etiki lamfolamfo ótèyi nkə, “Bekpe utu! Mɔ uni! Biante sikpi!”

28 Mfó nya Petro letèyi nkə, “Bonamute, lə fə uni sitintii, tə lə nyɛ lə ntu əsuə mbə ntu fə.”

29 Yesu átèyi wə nkə, “Bə!”

Nya Petro lɛbɔ lə ɔklo əmə kafo nya útsyiko boye lə ntu bomə kesu Yesu ɔflo. 30 Fɛɛ se únyə kase ufiɛbi əmə nkpe kɛnyɛ alee, sikpi əmuə wə nya útsyiko bonya kedufə lə ntu bomə kəmiə. Mfó nya Petro lefá ótèyi nkə, “Bonamute, fo ətə mə!”

31 Lamfolamfo Yesu ənə kɔni útsyue, ókɔbe wə nya ótèyi wə nkə, “Fə bofokanɔ lə mə əmbə ale! Beso fáyaki?”

32 Se mə inuə bamə dídufə lə ɔklo əmə kafoo, ufiɛbi əmə ko lɛyɛ bɔsɔ. 33 Mfó nya bakasebi bamə lése akonki básumu wə. Nya bátèyi wə bənkə, “Onanto eto ubi feni sitinti!”

*Yesu Átsya Befimfi Lə Genesaret.*

34 Se báyila ditumbukplɛ nəmə báyo ditukpenkpe nə nsee, báyifə lə Genesaret eto kasɔ. 35 Mfoó, betidi bamə ənyə Yesu bətsyə lekpo. Nyaso bésu bákpa befimfi ba kenke nkpe lə lekpaɛ nəmfó báboko Yesu ɔflo. 36 Bále wə lekpaɛ bə lə utə lə befimfi lə betidi wə awu eto atosii ete. Nya mba kenke dítiɛ wə awu eto atosii, mə bufi əyuə mə.

## 15

*Beni Onanto Bə Lə  
Bítəkəko Mi Batekoko Ba-  
nakoko Eto Asatete Kama.*

<sup>1</sup> Nya Farisifo bətsyuə ku afi eto bateasa bətsyuə ba ditsyi Yerusalem díbə Yesu oflo nya bátə wə bənkə,  
<sup>2</sup> “Beso fə fə bakasebi leeny-ifo lə bo banamə eto akpa əsuə? Bəəmfle mə ani kukəno fe kase bo akpa laate fə beedi lesa!”

<sup>3</sup> Yesu átə mə nkə, “Nya beso biani nya bienyifo lə Onanto eto afi əsuə fe biətəkəko mi batekoko, banakoko eto asatete kama?”

<sup>4</sup> Itsyise Onanto átəyi nkə, ‘Bu fə anto ku fə ambe. Nya utidi wə laakpadi wə anto ku ambe diye bua ditsyuə, ele bə balo wə.’  
<sup>5</sup> Fəə mi áte biə utidi nwə lesatsyuə nte nkə wofo ni bufi kawunsəko wə anto nye ambe fə óteyi nkə, ‘Mfi lesa nəmfə ntsyə kənyə miə muufi ni ntə Onanto.’

<sup>6</sup> Fəə lə nyamfo əsuə, yensi fe bə bebu mə anto mə. Kusu komfo əsuə nya biayə kani Onanto eto kofi itə lə bitəkəko mi kosate eto asatete kama nɛ.  
<sup>7</sup> Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Asa nnya Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya letəyi útsyə lə mi əsuə əbə itə nko sitinti.  
<sup>8</sup> Onanto átəyi nkə,

‘Betidi bamfo efi mə kənyə eto etiki fufu balɛ mɛ dibu butə.

Fəə lə mə utu kəmiə, baanla mɛ.

<sup>9</sup> Bimba ete beeyifo mə key-ifo.

Itsyise kawunsia eto betidi eto asa ete baate lə mə ale eto kənyɛ.’ ”

*Asa Nnya Leetsyi Utu  
Kəmiə Nnya Laanansə Utidi  
Nɛ.*

<sup>10</sup> Mfó nya Yesu lékpadi sitiditu siamə oboko wə oflo nya óteyi mə nkə, “Bitsyue ato lə bəno asa nyamfo kasə!

<sup>11</sup> Inni lesa nə leedufə utidi eto kənyɛ laabiasə wə, bomu etiki nnya laabo ketsyi lə wə kənyɛ, nnya laabiasə wə nɛ.”

<sup>12</sup> Nya wə bakasebi díbə wə oflo bátəyi wə bənkə, “Eyi fənkə se Farisifo lenə asa nnya fátəyii, éla mə kənyɛ lele tinti?”

<sup>13</sup> Yesu ətə mə mbuayə nkə, “Kuyi saa kuyi ko mə Antə wə nkpe Kato dímantoo, boosu ko bewi.  
<sup>14</sup> Nyaso biankpe mə kənyɛ. Bete fe bənəmba ba nyenko bənəmba bamba. Nya lə unəmba ɔni yenko unəmba bambaa, mə inuə ba tā ebudu banə bedufə lə kubia kafo.”

<sup>15</sup> Petro átəyi wə nkə, “Ləkə lekpa nəmfə kasə ate bo.”

<sup>16</sup> Nya Yesu letəyi mə nkə, “Nyalɛ betidi ba laanno asa kasə ete binsi binii? <sup>17</sup> Binyi biə lesa saa nə didufə utidi lə kənyɛ, ayɛ kedufə wə lə kafo, nya weesie ni kabɔsə fe oflo kewi? <sup>18</sup> Fəə etiki nnya laabo ketsyi lə wə kənyɛ, aabo ketsyi lə wə utu kəmiə. Nya nyamfo ləətə utidi laanansə əsuə lə kesumu eto kusu əsuə nɛ. <sup>19</sup> Itsyise itsyi lə wə utu kəmiə nya diətə weeyifo

asa bua fe ditidilo, sɛsɔnɔdi nye disenkpɔ, setsyetɔ, kuyu ku bidiatɛyitɛyi ku betidi eto ayebiasɛbiasɛ, laabɔ ketsyi nɛ. <sup>20</sup> Asa nyamfo eto kakle laanansɛ utidi nɛ. Fɛɛ lɛ utidi mɛmflɛ kɔni fɛ udi lesa fe kase Farisifo laatee, nyamfo aannansɛ utidi.”

*Yesu Átsya Usio Utsyua Eto Ubi.*

<sup>21</sup> Yesu édu mfó úsu lek-pake nɛ lɛfi kɛmɛnkplɛ inuɛ ka ni Tiro ku Sidon ɔflo. <sup>22</sup> Mfó nya Kana eto usio utsyua díbɛ Yesu ɔflo, nya ókafã bembembe kalɛ wɛ lekpakpa nkɛ, “Mɔ Onamute, Oka David eto kafo eto ubi, nyɛ mɛ kaminsɛ! Lɛwɔnɔ bua ɛbɛ disi lɛ mɔ ubisiobi ɛsuɛ nya díɛ ɔnlɛ kanyi bunyɛ fefe!”

<sup>23</sup> Fɛɛ Yesu mɛnfe kɛnye ɔtɛyi wɛ kulesa. Mfó nya wɛ bakasebi lenyi besu bale wɛ lekpakpa bátɛyi wɛ bɛnkɛ, “La wɛ lɛ udu, itsyise utɛkɛkɔ bo ɔlɛ bofã ketisɛ bo ato!”

<sup>24</sup> Nya Yesu díɛ mɛ mbuayɛ nkɛ, “Israel bebi nte fe basamu ba lɛnya ɔflo hã Onanto lékpe mɛ nkɛ nsu.”

<sup>25</sup> Mfó nya usio ɛmfɔ díbɛ óse akonki lɛ wɛ ɔflo ɔtɛyi wɛ nkɛ, “Mɔ Onamute, wunsɛko mɛ!”

<sup>26</sup> Yesu ɛtɛ wɛ mbuayɛ nkɛ, “Yanlɛkɛ bɛ befi bekpefi eto didisa bato bakpe mɛ bakpa.”

<sup>27</sup> Usio ɛmɛ ɛtɛ mbuayɛ nkɛ, “Mɔ Onamute, ite nko sitinti. Fɛɛ bakpa bamɛ tsya aafɔ didisa wɛlɛwɛlɛ nɛ lélo

lékpo kasɔ lɛ mɛ onamute eto ɔpunu kalɔ budii.”

<sup>28</sup> Mfó nya Yesu díɛ wɛ mbuayɛ nkɛ, “Eyifo usio wɛ nkpe bofokanɔ tinti! Lesa nɛ fanlɛ bɔbɛbɛɛ, lɛ ibɛ itɛ fɛ.” Nyaso lɛ lefe nɛmɛ tutuutu wɛ ubisiobi ɛmɛ ɛmuɛ ale.

*Yesu Átsya Betidi Krɛ Bufi.*

<sup>29</sup> Yesu édu mfó, nya ɔyɛ lɛ Galilea eto ditumbukplɛ ɔflo óbe kɔtini kutsyua nya úsiɛ kasɔ. <sup>30</sup> Betidi krɛ ɛbɛ wɛ ɔflo nya bákpa mba léba bankpoo kasɔ, bɛnɛmba, abafa, bamumu, ku befimfi bamba krɛ báboko wɛ ɔflo, nya ótsya mɛ bufi. <sup>31</sup> Iyifo betidi bamɛ yanii se bɛnyɛ bamumu nɛ etiki budi, mba léba bankpoo kasɔ nɛ botaka kayɛ, abafa nɛ bɔyɛ, bɛnɛmba nɛ asa bunyɛ nya bátɛsɛ Israel eto Onanto.

*Yesu Étɛ Betidi Akpi Ana Lesa Bédi.*

<sup>32</sup> Yesu ákpadi wɛ bakasebi óboko wɛ ɔflo nya ɔtɛyi mɛ nkɛ, “Sitiditu siamfo eto asa lɛ mɛ kaminsɛ, itsyise bɛbɛ mɛ ɔflo diyɛ tsyɛfɛ sɔɔ nɛ, nya kulesa ente mɔmɔ boodi. Manla miɛ lɛ yani mɛ lɛ bedu ku kafo fufu, lɛ ɛnɛmi lɛ isu enako mɛ lɛ kusu.”

<sup>33</sup> Wɛ bakasebi áɔ wɛ bɛnkɛ, “Sieti buunyɛ didisa butɛ mɛ lɛ mfimnti mfo bɛ lɛ betidi ba kpenkpe mfo lɛ bedi bemi?”

<sup>34</sup> Yesu áɔ mɛ nkɛ, “Didisa lesia nte mi?”

Nya bátɛyi wɛ bɛnkɛ, “Abolo akuanse ku akpe kɛkɛ asiani ete nte.”

<sup>35</sup> Nyaso Yesu áteyi sitid-itu siamə nkə bəsiə kaso. <sup>36</sup> Úfi abolo akuanse ku akpe nyamə, nya óso Onanto ani, nya úbudi nnya nya úfi útə wə bakasebi bamə. Nya bésie nnya bətə betidi bamə. <sup>37</sup> Məmblə édi lesa nəmə bemi. Nya se bāse nnya weləwələ nnya díbuu, íyi et-syitsya akuanse. <sup>38</sup> Basani ba dídí lesa nəmə eboyo akpi ana. Fəe bānkla besio ku bekpefi bakpe lenti. <sup>39</sup> Se Yesu dítsyə betidi bamə kusu olosəə, údufə lə oklo nya údu úsu Magadan eto lekpake eti.

## 16

*Farisifo Ku Sadukifo Bətsyuə Áto Yesu Bənkə Uyifo Ayanisa Etsyuə Ote Mə.*

<sup>1</sup> Farisifo ku Sadukifo bətsyuə əbə Yesu oflo bə lə bato wə babe. Nyaso bəteyi wə bənkə, “Yifo ayanisa ətsyuə ate bo lə bote boə etsyi Onanto oflo sitinti.”

<sup>2</sup> Fəe Yesu ətə mə mbuaye nkə, “Lə kofe lə diyo budufə nya binyə asomiloku ləse həə, biateyi biənkə kalese ebusiə kusee. <sup>3</sup> Nya kole-siantu lə kofe lə boto nya kawunsiə ditsyiko bona tūū, biateyi biənkə osomi əbə bəni. Bialə ola akafo bote kase kawunsiə luubə kətsyə lə binyə asomiloku eto ditsyəbi. Fəe beso biəmbfofo asa nnya luubə lə lefe nəmə bote! <sup>4</sup> Mi mmi eto betidi bua ba leesumu bəfiə! Bela biə nyifo ayanisa nte mi lə binyə? Kulefe, membuyifo!

Ayanisa nnya eto okle boote mi ete ni nnya díbə lə Yona əsuə.” Nyaso ótaka údu lə mə oflo.

*Etiki Itsyi Lə Farisifo Ku Sadukifo Eto Asatete Etsuə.*

<sup>5</sup> Se bakasebi bamə leyila ditumbukplə nəmə bəsu ni lekpake nə nsee, bənyə bə bāta əsuə bəntsyi dídísa saa bəsuko. <sup>6</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Bebe sinini lə Farisifo ku Sadukifo eto əyənkisəsa nnya baakpe lə asa əsuə.”

<sup>7</sup> Mfó nya bətsyiko mə əsuə bəto bənkə, “Nnya bóentsyi didisa saa eso onle bəteyi mmə.”

<sup>8</sup> Yesu áte lesa nə banle bəteyi, nyaso óto mə nkə, “Beso benle bəteyi lə mi nti itsyi lə didisa nəmə bíentsyi eso əsuə? Mi bəfokano em-fui! <sup>9</sup> Nyaso bianno to asa kaso? Biankloma to lefe nə mínsie abolo ano míntə betidi akpi ano dídí bəmi? Nya etsyitsya asia nnya weləwələ dibu díyi? <sup>10</sup> Nya abolo akuanse nya mímfí míntə betidi akpi anaa, etsyitsya asia díyi se bəkpa nnya díbu? <sup>11</sup> Ntsyə ibə fe bianno kaso biə inni didisa əsuə míndi mi etiki míntsyiko? Bebe sinini lə Farisifo ku Sadukifo lə mə əyənkisəsa əsuə!” <sup>12</sup> Nyamfo əsuə fe bakasebi bamə leno kaso bə inni əyənkisəsa əsuə onle mə kolə bəle nē. Bomu lə asa nnya Farisifo ku Sadukifo laate əsuə onle.

*Petro Eləkə Jteyi Nkə Yesu Ni Utidi Wə Bəkpə Ohile Bətsyə.*

13 Yesu ésu lekpake nə lefi Kaisarea Filipi eto umə. Mfó nya óto wə bakasebi nkə, “Owoe betidi laatəyi bə mɔ, Utidi Eto Ubi, ni?”

14 Bətə mbuayɛ bənkə, “Bətsyuə bə fə ni Ntu-fləsətidi Yohanes. Bətsyuə tsya bə fə ni Elia, nya babamba tsya bə Yeremiya nye Onanto eto Unyeləkətidi bamba utsyuə feni.”

15 Mfó nya Yesu ləto mə nkə, “Nya mi nkpə? Owoe biatəyi biə wə mini?”

16 Simon Petro ətə mbuayɛ nkə, “Fə ni Nwə Onanto Lékpɔ Ǿhile Utsyá. Fə ni Onanto wə nsi nkpə eto Ubi.”

17 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Simon, Yona eto ubi, átəyi nnya eləkɛ. Itsyise ɔnukualɛ əmfo mámbɔ utsyi lə utidinini saa eto kenyɛ. Bomu mɔ Anto wə nkpe kato, wə diləkə nnya óte fə nɛ. 18 Nyaso nle fə bətəyi minkə fə Petro, fə diye ni leba. Nya leba nəmfɔ əsuə mooto mɔ bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə nyənsə, nya ukpə eto əsuəale kulaa tsya embutəkə ni kato. 19 Muufi Onanto eto sekakedikɔ eto kasafui ntə fə. Lesa saa nə fookle lə kasɔ mfoo, bookle ni kato. Nya lesa saa nə foonyankli lə kasɔ mfoo, boonyankli ni tsya kato.” 20 Mfó nya Yesu lékpe wə bakasebi kɔfi nkə, “Biantəyi kuutsyə saa biənkə mɔ ni Nwə Bákpo Ǿhile Bətsyá əmə.”

*Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənə Ku Wə Ukpə*

*Ésuə.*

21 Idu lə lefe nəmfɔ ɛntɔɔ, Yesu étsyiko wə bakasebi etiki bətəyi kakpasə wuee nkə, “Ele bə nsu Yerusalem lə nsu nyə kanyi lə beninə, besumunyə ninə ku lə afi eto bateasa eto ani. Boolo mɛ. Fɛɛ lə diyi tsyáfə əsuə, Onanto ebetakasə mɛ utsyiko ɔkɔmə nsinkli mbə nkpə.”

22 Petro ákpa wə úsuko lekpɔ, nya utsyiko buyənki kakpe wə katəyi nkə, “Kulefe, Bonamute! Nyamfo eto okle okakaaka! Yəmbə fə lə əsuə kulefe, kulefe!”

23 Yesu átsyi ówuninsə ótəyi Petro nkə, “Obonsam, du mɛ lə ɔflo! Eyifo nwə eto eyifosa dińyə mɛ lə əsuə, itsyise fə nsusu bomfo menyifo Onanto eto nle, bomu utidinini eto nle.”

24 Nya Yesu lətəyi wə bakasebi nkə, “Lə utsyuə aala nkə wətəkəko mɛɛ, ele bə ɔni wə əsuə lə utsyi wə uyikabie utəkəko mɛ. 25 Utsyuə saa wə laala nkə waata wə nkpə eto disii, woonyansə mu. Nya utsyuə saa wə loonyansə wə nkpə lə mɔ butəkəko əsuə, wuunyə mu. 26 Nte kutəkə ko utidi luunyə lə kawunsia eto bikə kenke afiani wə bele nya ónyansə wə nkpə. Nye be utidi luufi oflomako bə lə unyə nkpə manlo? 27 Itsyise Utidi Eto Ubi ebubə ku Onanto eto batɔnkpe lə Onanto eto diyənde əsuə, nya mofo utsyuə saa kayo lə keyifo ka úyifo əsuə. 28 Nle mi bətəyi

kakpasə wuee minkə, betidi bətsyuə kpe mi lenti mfo ba lembukpə isu ese lefe nə bənyə Utidi Eto Ubi dibə fe Oka."

## 17

*Yesu Eto Ditsyabi Áfloma.*

<sup>1</sup> Eyi akua kamaa, Yesu ákpa Petro ku Yakobo ku wə ɔyimi Yohanes mate úsuko kətini ko letaka eto disi kato.

<sup>2</sup> Se bənyə mfóo, bənyə bə Yesu eto əsuə áfloma. Wə ənəmi lɛ buyənde fe kofe, nya awu nnya onkpe diflubi futututu enlɛ boto lə ənəmi. <sup>3</sup> Mfó nya bakasebi itsyə bamə dínɔyə Moses ku Elia banlɛ etiki budi ku Yesu. <sup>4</sup> Nya Petro lébesə ɔkɔɛ kato ɔtɛyi Yesu nkə, "Bonamute, elɛkɛ tinti bə búbə mfo! Lə aalaa, mooto ebu ətsyə. Fə lɔni, Moses lɔni nya Elia tsya lɔni."

<sup>5</sup> Se ɔnlɛ nyamfo bətɛyii, lesəmiloku nə nle buyənde ábɔ dítɪ mə, nya bánɔ ɔkɔɛ lebɔ utsyi lesəmiloku nəmə kəmiə nle bətɛyi nkə, "Nyə mɔ Ubi lala, wə əsuə məənyə disuəyuə. Bitsyue wə koto!"

<sup>6</sup> Se bakasebi itsyə bamfo lenɔ ɔkɔɛ əmfoo, sikpi əmuə mə tinti nya bəfɪ ənəmi bəfusə kasɔ. <sup>7</sup> Yesu ésu mə ɔflɔ nya útidi mə ɔtɛyi nkə, "Betaka bińyə! Biantɛ sikpi!" <sup>8</sup> Se batakasə ənəmi bábe kato, bənnɔyə kuut-syuə saa enso Yesu mate hā.

<sup>9</sup> Se banlɛ bɔyifə lə kətini komə kəbə kasɔ, Yesu əkə mə ato nkə, "Biantɛyi kut-syuə saa lesa nə bínɔyə mfo isu ese lefe nə batakasə

mɔ, Utidi Eto Ubi, bətsyiko ɔkɔmə mimbə."

<sup>10</sup> Mfó nya bakasebi bamə létɔ Yesu bənkə, "Beso afi eto bateasa laatɛyi bənkə ele bə Elia ka bubə ɔtɔnsə?"

<sup>11</sup> Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Sitinti ele bə Elia ka bubə ɔtɔnsə bə lə ɔlɔ lesa saa utsyə. <sup>12</sup> Fɛɛ nle mi bətɛyi minkə Elia ébubə koko, tsya bənyə wə bətsyə lekpo, nya bəyifo wə disale nə kee bála. Nko ke booyifo mɔ, Utidi Eto Ubi tsya disiale nɛ." <sup>13</sup> Mfó bakasebi bamə léte bə Ntu-fləsətidi Yohanes ɔnlɛ.

*Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Ditsyuə Utsyiko Lə Osaibi Utsyuə Ísuə.*

<sup>14</sup> Lefe nə Yesu ku wə bakasebi díbə báyo sitid-itu siamə ɔflɔ, osani utsyuə əbə ósɛ akonki lə Yesu ɔflɔ. <sup>15</sup> Nya ɔtɛyi wə nkə, "Bonamute, nyə mɔ ubisaibi əmfo kaminsə! Ɔlɛ budukanɔ eto bufi bufi nya ɔnlɛ kanyi bunyə tinti. Lefe kpə weedu kanɔ kedufə lə ute nye ntu əsuə tsya. <sup>16</sup> Nkpa wə mboko fə bakasebi ɔflɔ, fɛɛ bámfo wə bɔtsya."

<sup>17</sup> Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Mii, mmi eto betidi, beso biamfo mə kanɔ nya bitidi ato mə? Nte lefe nə eto okle ele bə nkɛ mi lə ɔflɔ? Nte lefe nə eto lefe ele bə mfi nɔnə mi! Bekpa osaibi əmə be-boko mə mfo!" <sup>18</sup> Mfó Yesu létɔ ɔkɔɛ ókpe lɛwɔnɔ bua nə nle dikpɛfi nəmə bulə nya lebɔ wə lə əsuə! Nya bufi bomə díyuə wə lamfolamfo.

<sup>19</sup> Kamaa, bakasebi bamə mate əbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, "Beso bóamfo

lewɔnɔ bua nəmə bola kələkə?"

<sup>20</sup> Yesu ətə mbuaye nkə, "Mi bofokanɔ məmmuə ale. Nlɛ mi bətɛyi sitinti minkə lə mi bofokanɔ te fenkə diyibibi nə nso bəfɛ kenkee, ele bə ibə itə bə biofo kɔtini komfo bətɛyi biənkə, 'Nyi mfo, esu mə!' Nya yuubə itə. Kulesa əmbə biəmbəfo buyifo. <sup>21</sup> Fɛɛ ɛye lə olatoto ku kenyeklekle əsuə hā fɛ biofo lewɔnɔ bua nəmfo eto okle bola kələkə."

*Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ɔsuə.*

<sup>22</sup> Lefe nə bakasebi bamə kenke dibə bətsya lə Galilea, Yesu átɛyi mə nkə, "Boofi Utidi Eto Ubi bakpe betidi lə ani, <sup>23</sup> nya boolo wə. Fɛɛ lə diyi tsyafə əsuə, Onanto ebotakasə wə utsyiko ɔkɔmə oboko nkpə." Nyamfo álo bakasebi bamə ani.

*Báfo Oko Lə Onanto Eto Disumuyo.*

<sup>24</sup> Lefe nə Yesu ku wə bakasebi dibə bédufə Kaper-naum, Yudafɔ eto mba laafo Disumuyo eto oko əbə bəto Petro bənkə, "Mi oteasa tsya aafó Disumuyo eto oko əmə?"

<sup>25</sup> Petro ətə mbuaye nkə, "Ee, woafó."

Nya se Petro dísu údufə diyɔ, Yesu áka wə bəto nkə, "Simon, be ni fə nsusu? Bawoe eto ani ele bə bafɔ oko bətə kawunsia eto baka? Bəmənyə eto ani lee bafɔ?"

<sup>26</sup> Petro ətə mbuaye nkə, "Bafɔ."

Yesu ətə mbuaye nkə, "Nyale ete bə yanle bə

bəmənyə fo oko saa nɛ. <sup>27</sup> Fɛɛ se boanla boə boata kuutsyuə saa bubu esoo, su ditumbukplɛ eto kenye lə ata osakɛ. Lekpe tute nə fuuləkə, ebunyə atabi lə ni kenye nnya looyo afo boofə eto oko əmə. Ləkə nya, lə esu afo bokufə eto oko."

## 18

*Yesu Ɔlakə Nwə Ni Ɔkplɛnyə Kenke Óte.*

<sup>1</sup> Lefe nəmfo, bakasebi bamə əbə Yesu ɔfɔ nya bəto wə bənkə, "Owoe ni ɔkplɛnyə kenke lə Onanto eto sekakedikɔ?"

<sup>2</sup> Lə nyasoo, Yesu ákpadi dikpɛfi kɛkɛ ditsyuə úbə únyənsə lə mə nti. <sup>3</sup> Nya ótɛyi nkə, "Nlɛ mi bətɛyi sitinti minkə, lə biamfloma mi ditsyəbi biyifo fe bekpe-fii, biembudufə Onanto eto sekakedikɔ. <sup>4</sup> Utidi wə ni ɔkplɛnyə kenke lə Onanto eto sekakedikɔ, wə ni utidi wə laabokosə wə əsuə kasɔ fe dikpɛfi nəmfo eto okle.

<sup>5</sup> "Nya utsyuə saa wə lofo bekpɛfi bamfo eto utsyuə lə mɔ disii, mɔɔ ini ófo.

*Məntə Lə Kuutsyuə Lə Udufə Lə Lebua Ɔsuə.*

<sup>6</sup> "Fɛɛ lə utsyuə ebutə bekpɛfi ba léfo mɛ bánɔ mfo eto ɔni kplo lə onya kusu lə mɔ wə bofokanɔ əsuə, yɔɔlɛkɛ itə wə eso lə befi ukue batsyasə lə kukuə kplɛ bakpe wə lə simuə bato wə bakpe lə lekpo eto kaka let-syo, lə unə ntu ukpə.

<sup>7</sup> "Mbɔbɔɛ itə kawunsia kamfo eto asa nnya lofo

butə utidi dufə lə lebua lə onya kusu! Asa nyamfo eto okle ebubə kokooko. Fɛɛ mbɔbɔɛ itə nwə əsuə nyamfo lɔɔye ibə. <sup>8</sup> Lə fə kɔni nye kokpra ətə feeyifo lebua, la ko ələkə ato akpe. Eleke itə fə bə ye edufə lə nkpə kəmiə kɔni kɔnwɛ nye kokpra kɔnwɛ enso bə ye ani ənuə nye akpra ənuə lə befi fə bato bakpe lə ditɛfɛnku manlo kəmiə. <sup>9</sup> Nya lə fə dinəmi ətə feeyifo lebua, ləkə ni ato akpe! Eleke itə fə bə nyə nkpə ku dinəmi lɛwɛ enso bə ke ənəmi ənuə lə befi fə bato bakpe lə ditɛfɛnku manlo kəmiə.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Osamu Wə Lenya Əsuə.*

<sup>10</sup> “Bebe kukɔnɔ biə biemfi ekpɛfi kɛkɛ bamfo eto kuutsyuə fe mba dimanle kulesa. Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə bakpe Onanto eto batɔnkpe kato ba ləənyə lə mɔ Anto eto ənəmi lefe saa lə mə kutsyə. <sup>11</sup> Itsyise Utidi Eto Ubi əbə nkə lə ofo betidi ba lənya kusu lə nkpə.

<sup>12</sup> “Lə utsyuə kpe basamu kolofa kɔni, nya ɔni lənya lə mə ntii, be bibu biə wuuyifo? Weemboyani awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə bamə utsyə lə kɔtini əsuə mfó bekedi, nya wuusu ɔbɛbɛ ɔni əmɛ lənya? <sup>13</sup> Nya lə únyə wə, mɔtɛyi mi miə wuunyə disuəyuə tinti lə wə əsuə enso awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə ba dímanya mfó əsuə. <sup>14</sup> Nko ke inte itə mi Anto wə nkpe kato nɛ, nkə woannla nkə bekpɛfi kɛkɛ bamfo eto kuutsyuə lə onya.

*Yenko Fə Ɔyimitsyuə Wə Léta Fə Úbu Lə Kusu Əsuə.*

<sup>15</sup> “Lə fə ɔyimitsyuə áta fə úbuu, su wə ɔfɔ, lə ələkə wə botakebu ate wə. Nya tə lə nyamfo lə ɛkɛ lə fonko wə eto nti ete. Lə ɔnɔ fə kasɔ, te fə esinkli eyifo loni ku fə ɔyimi nɛ. <sup>16</sup> Fɛɛ lə wəmbɔnɔ fə kasɔ, tə lə betidi inuə nye itsyə lə banɔ ko mi lə adansiɛ seka eso, fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue letɛyi. <sup>17</sup> Nya lə mfó tsya ɔni woannɔ kasɔ, nyalɛ tə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpra nəmə lə banɔ. Nya lə mfó tsya woannɔ kasɔ, ləkə ato lə wə əsuə fe utidi wə ləmbə bɔfokanɔ nye nwə laafo umənkɔ.

<sup>18</sup> “Nyaso nlɛ mible bɔtɛyi minkə lesa saa nə biokle lə kasɔ mfoo, bookle ni kato. Nya lesa saa ke bionyankli lə kasɔ mfoo, boonyakli ni kato tsya.

<sup>19</sup> “Nya nsi nlɛ mi bɔtɛyi tsya minkə, lə mi inuə eto kɛnyɛ eyifo kani lə kasɔ mfo bɛnlɛ lesaatsyuə bɔtɔ, mɔ Anto wə nkpe kato ebuyifo ni utə mi. <sup>20</sup> Itsyise kaka mi inuə nye itsyə letsya lə mɔ diye əsuə, nkpe mi lenti.”

*Ele Bə Bukefi Bo Bayimitsyuə Eto Botakebu Bukatsyə Mə Lefe Saa.*

<sup>21</sup> Nya Petro lenyi ófi Yesu nya ɔtɔ wə nkə, “Bonamute, lə mɔ ɔyimitsyuə ata mə ubuu, sesia ele bə mfi ntsyɛ wə? Sekuanse lee?”

<sup>22</sup> Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Inni sekuanse ete!



Bomu awosi akuanse eto sekuanse.

<sup>23</sup> "Itsyise Onanto eto sekakediko te fe Oka wə ləla nkə weebu nkunta ku wə beyifoyifo. <sup>24</sup> Kase útsyə kaso koo, bákpa osani utsyuə wə nsi wə kayo kplə báboko wə oflo. <sup>25</sup> Kulesa ente wə wuufi ofo kayo kamə esoo, oka əmə ətə nkə bate wə ku wuusia ku wə bebi ku lesa saa nə nte wə lə befi bafo kayo kamə.

<sup>26</sup> "Itə uyifoyifo əmfə áse akonki lə oka əmə ənəmi ólɛ wə lekpa kpa óteyi nkə, "Tsyə əsuə ko mɛ, mofo fə kayo kamə kenke." <sup>27</sup> Wə asa ənə oka əmə kafo, nyaso úfi kayo kamə kenke ótsyɛ wə nya óyani wə údu.

<sup>28</sup> "Nya se uyifoyifo əmfə díduu, ótsyako wə uyifotsyuə, wə dísiə wə sika flubia sɛkɛ eto kayo. Mfó nya úmuə wə lə ale əsuə lə simuə ku lekɔlonlobi óteyi wə nkə, 'Fo mɛ kayo ka fensi mɛ!'

<sup>29</sup> "Wə uyifotsyuə əmə ále wə lekpa kpa óteyi wə nkə, "Tsyə əsuə ko mɛ, mofo fə kayo ka kenke minsi fə!'

<sup>30</sup> "Fɛɛ óni nya útə nkə beti wə bakpe lə Aba eto diyo isu ese lefe nə wofo kayo ka kenke unsi wə. <sup>31</sup> Se wə beyifotsyuə dínyə lesa nə díbə, ílə mə tinti nya bésu báteyi Oka əmə lesa saa nə díbə.

<sup>32</sup> "Nyaso ókpadi wə uyifoyifo əmə óboko wə oflo nya óteyi wə nkə, 'Fə ndomunyə bua! Mfi fə kayo ka fensi mɛ kenke ntsyɛ fə

itsyise ále mə lekpa kpa eso. <sup>33</sup> Kase mínyə fə kaminšə, nko ke ele bə eni fintsyə nyə fə oyimitsyuə uyifoyifo kaminšə nɛ.' <sup>34</sup> Kafo ányi Oka əmə tinti nya útə nkə bənə wə koto bakpe wə lə diyo isu ese lefe nə wofo kayo kamə kenke olosə."

<sup>35</sup> Mfó Yesu lélosə nkə, "Nko ke mɔ Anto wə nkpe kato luuyifo utsyuə saa lə mi nti wə lembufi ótsyɛ wə oyimitsyuə itsyi taa wə lekɔsi ke nɛ."

## 19

*Yesu Átə Asa Itsyi Lə Kusənini Ku Kusianini Əsuə.*

<sup>1</sup> Se Yesu leteyi asa nyamfo ólosə, údu lə Galilea úsu Yudea eto lekpa nə nkpe lə Yordan eto ketu eto lekpa kpa nə nse. <sup>2</sup> Betidi kpə ətəkəko wə nya ótsyə mə efimbi, efimbi mfó.

<sup>3</sup> Mfó nya Farisifo bətsyuə díbə wə oflo bə baato wə babe, nya bátɔ wə bənkə, "Bo kɔfi ətə kusu nkə osani ni wə usiə lə kusu saa ola əsuə?"

<sup>4</sup> Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Biankla tɔ lə Awɔnisa Kenke bə taa ketsyikokɔɔ, nwə díyifo kawunsiə, usio ku osani úyifo betidi? <sup>5</sup> Nya Onanto leteyi nkə, 'Lə nyamfo eso osani luudu lə wə anto ku ambe utsyə nya wuufi kusia, nya mə inuə bamə loofiani utidi óni.' <sup>6</sup> Itsyise lə nnya kamaa, bensiyifo betidi inuə. Bomu bafiani utidi óni. Nyaso yanle bə utidi sense lesa nə Onanto dífi ókɔ lə bətsyuə."

<sup>7</sup> Farisifo bamə átɔ wə bənkə, “Nyale beso Moses dítə kusu nkə ele bə osani tə wə usiə kukue nkə ɔle wə bəni fə lə ɔni wə?”

<sup>8</sup> Yesu ətə mbuaye nkə, “Mi letotidi eso Moses dítə kusu nkə bəni bese ku bəsiə nɛ. Yentsyə nko lə kaso ketsyikokɔ. <sup>9</sup> Nyaso nle mi bətəyi minkə osani wə ke leni wə usiə, nya inni lə disenkpɔ eso nya úsu úfi usio bambaa, ókpo kusia.”

<sup>10</sup> Wə bakasebi átəyi wə bənkə, “Lə nko usə ku usiə eto nti eto etiki ntee, nyale elɛke eso lə bəmfi kusia nye bənsiə kusə.”

<sup>11</sup> Yesu átəyi mə nkə, “Inni utsyuə saa lofo asatete nyamfo bofo nko, enso mba Onanto dítə nnya nko hā. <sup>12</sup> Esu kpə kpe nyaso betidi leemfi bəsiə. Bətsyuə nko bále mə nɛ. Bətsyuə, betidi díyifo mə nko. Bətsyuə tsya emfi bəsiə itsyise bala bə beefi mə əsuə bətə Onanto eto sekakedikɔ eto keyifo. Nwə lofo wə əsuə bufi kətə asatete nyamfoo, tə lə uyifo nko.”

*Bákpa Bekpefi Baboko Yesu ɔflo.*

<sup>13</sup> Betidi bətsyuə ákpa bekpefi báboko Yesu ɔflo bə lə ufi ani utəkə lə mə, lə oto ola utə mə, fɛɛ wə bakasebi ényenki bákpe betidi bamə.

<sup>14</sup> Mfó nya Yesu lətəyi wə bakasebi bamə nkə, “Bitə bekpefi kusu lə bəbə mɛ ɔflo, nya bienti mə kusu, itsyise Onanto eto sekakedikɔ eyifo fə mba laabokosə əsuə kaso fə ekpefi bamfo eto okle eto

kale.” <sup>15</sup> Nya Yesu dífi wə ani útəkə lə mə ókpo mə atsyɔ, nya údu lə mə ɔflo.

*Yɔɔke Ale Itə Batabinyə Bə Bedufə Onanto Eto Sekakedikɔ.*

<sup>16</sup> Osani utsyuə əbə Yesu ɔflo diyi ləni nya ótɔ wə nkə, “Oteasa, nte lesa sɛɛ nə ele bə nyifo fə lə nnyə nkpə manlo?”

<sup>17</sup> Mfó Yesu dítə wə mbuaye nkə, “Beso fanle mɛ kasɛɛ ka ele bə beyifo bətɔ? Utidi ɔni hā nkpe wə ni ɔsɛɛ. Lə ala fə əənyə nkpə manloo, yɛ lə Onanto eto afi nyamə əsuə.”

<sup>18</sup> ɔtɔ nkə, “Nte afi nnya?”

Yesu átəyi wə nkə, “Manlo utidi, mendi sɛsɔnɔ, menyu, manla fuutsyuə kɛnyɛ, <sup>19</sup> bu fə anto ku fə ambe, nya lə ala fə ɔyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.”

<sup>20</sup> Mfó nya okosobi əmfo dítə mbuaye nkə, “Mbuyifo lə afi nyamfo kenke əsuə. Be disi ibu bə nyifo?”

<sup>21</sup> Yesu átəyi wə nkə, “Lə aala fə aafloɔ, su lə esu efi fə lesa saa nə nte fə ate. Nya lə efi atabi nnya fənyə esu ətə bakombo, nya fuunyə bikə ətsyə kato nɛ. Nyamfo eto kamaa, sinkli əbə ətəkəko mɛ.”

<sup>22</sup> Fɛɛ se okosobi əmə lenɔ nyamfoo, údu ku bulə lə lekɔəsi. Itsyise bikə kpə akɛ wə.

<sup>23</sup> Mfó nya Yesu lətəyi wə bakasebi nkə, “Nle mi bətəyi kakpasə wuee minkə, yɔɔke ale itə batabinyə bə bedufə Onanto eto sekakedikɔ. <sup>24</sup> Nsi nle bətəyi bio minkə,

iyuə itə ɔtɔmini ku lekoko bæ ɔye læ okabikə eto ofo ofe enso bæ otabinyə dufə læ Onanto eto sekakediko.”

<sup>25</sup> Lefe nə bakasebi bamə lenɔ nyamfoo, iyifo mə yanii, nyaso bātɔ bənkə, “Nyale owoe ko luunyə nkpə manlo?”

<sup>26</sup> Yesu ábe mə tũũ nya ɔteyi mə nkə, “Kawunsia eto utidi saa əmbofo nyamfo buyifo. Fɛɛ Onanto, wə ebofo lesa saa buyifo.”

<sup>27</sup> Mfó nya Petro leteyi wə nkə, “Bee! Bóayani lesa saa bútsyə bæ læ butəkəko fə. Be bo luunyə?”

<sup>28</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə, lefe nə mə, Utidi Eto Ubi, luubə læ mə diyənde əsuə mbə nsia læ mə lekankpome əsuə læ kawunsia fɔfo kaməə, mi lefosi inuə ba dítəkəko mə tsya ebusia læ akankpome əsuə bæ læ bekponko Israel bebi eto lefosi mmfo nnuə bomə lekpo. <sup>29</sup> Nyaso utsyuə saa wə léyani diyo nye bayimisani nye bayimisiyo nye anto nye ambe nye bebi nye kakue utsyə nkə læ utəkəko mə esoo, ebunyə nnya kayofofo kolofa ku kama. Nya Onanto ebutə wə nkpə bo læmbəke kalosəko. <sup>30</sup> Fɛɛ betidi kpə ba ntɔ setɔ mɔmɔɔ, ebubə bafe kama. Nya mba ntəkə kama mɔmɔɔ, ebubə bafe batɔ setɔ.

## 20

*Diyi Diyi Eto Beyifoyifo Bətsyuə Lə Eyibibi Eto Okue.*

<sup>1</sup> “Onanto eto sekakediko ale eyibibi eto okuemfo utsyuə wə létaka ku olesiatu nkə weesu ɔbɛbɛ diyi eto beyifoyifo bətsyuə læ beyifo keyifo bətə wə læ okue. <sup>2</sup> Okuemfo əmə ku beyifoyifo bamə átɔnɔ læ diyi eto keyifo eto kayofofo əsuə, ini sika flubia sɔni eto atabi, nya bədu bəsu eyibibi eto okue əmə.

<sup>3</sup> “Se esɔ abombo ɔwɔnɔmbəə, osani əmə esi úsu asi nya únyə se basani bətsyuə nyə mfó banle kulesa buyifo. <sup>4</sup> Nyaso ɔteyi mə nkə, ‘Mi tsya su biyifo keyifo læ mə eyibibi eto okue læ mfo mi kayo ka diínyə itə.’ <sup>5</sup> Nyaso bəsu okue əmə.

“Nya læ lefosi abombo ənuə ku læ kakɔmi eto abombo ətsyə eto lefee, usi úyifo nko ke. <sup>6</sup> Se ibu seke læ abombo anɔ læ esoo, usi úsu asi mfó nya únyə betidi bətsyuə nsi nyə mfó. Ɔto mə nkə, ‘Beso binyə mfo diyi wɔlɔlɔlɔ bənle diyi bobiasə keyifo menyifo menyifo?’

<sup>7</sup> “Bətə wə mbuaye bənkə, ‘Kuutsyuə saa məntə bo keyifo nkə buyifo.’

“Nyaso ɔteyi mə nkə, ‘Nyale, mi tsya su mə eyibibi eto okue bisu biyifo keyifo.’

<sup>8</sup> “Se ditsyitsyo lefe léyoo, okuensate əmə áteyi beyifoyifo eto uninə nkə, ‘Kpadi beyifoyifo bamə læ afo mə kayo, tsyiko læ mba díbə fɛfɛ əsuə, læ esu alosə læ mba leka bubə əsuə.’

<sup>9</sup> “Báfo betidi ba díbə keyifo ku ditsyitsyo eto abombo

ano eto utsyuə saa sika flubia sɔni sɔni. <sup>10</sup> Nya se éyo mba leka keyifo bubə ku olesiaə, bébu bæ boofu mə kayo baso mə bətsyuə. Fɛɛ mə tsya eto utsyuə saa áfo diyi eto kayofofu kani kamə, ini sika flubia sɔni. <sup>11</sup> Se báfo atabi nyaməə, betsyiko bunyenki kakpe okuensate əmə bənkə, <sup>12</sup> 'Betidi fɛfɛ ba báfo éyifo keyifo lebombosɔsɔ lɔni hã, nya bomba mfo dínyə læ kofe buyifo keyifo diyi wɔlɔlɔlɔ tsyaa, kayofofu kani ete bətə bo!'

<sup>13</sup> "Mfó okuensate əmə leteyi mə ɔni nkə, 'Oyimitsyuə, nɔ. Mántafa fə. Lee, inni diyi lɔni eto keyifo eto kayofofu ka ni sika flubia sɔni əsuə bókpɛ asi? <sup>14</sup> Nyaso fo fə kayofofu læ edu esu diyu. Iyifo mə lelabi miə məətə utidi fɛfɛ əmfu kayofofu fe kase mɔnkətə fə ke. <sup>15</sup> Lee, mimbə kusu meeyifo ku mə atabi kase maala? Lee, mə kəfoəkpɛ ka meeyifo nɛ fə ənəmi bɔsɛ?"

<sup>16</sup> Nyaso Yesu álosə ɔteyi nkə, "Betidi ba ni bafɛfɛ ebofiani betute nya mba ni betute loofiani bafɛfɛ."

*Yesu Esi Údi Etiki Ditsyafə Itsyi Lə Wə Ukpə Isuə.*

<sup>17</sup> Se Yesu ku wə bakasebi lefosi inuə bamə leyɛ bantɔ læ Yerusalem, ókpa mə úsuko lɛkpɔ nya óteyi mə nkə, <sup>18</sup> "Bɛnɔ, bɔtɔ læ Yerusalem kaka boomuə Utidi Eto Ubi bakpe læ besumunyə ninə ku afi eto bateasa eto ani. Nya boolu wə dikpənkpi. <sup>19</sup> Nya boofi

wə bakpe læ mba lenni Yudafo eto ani bæ bakpe wə kofani, bable wə, basɔ wə bamanklasə læ uyikabie əsuə bæ læ ukpə. Fɛɛ læ diyi tsyafə əsuəə, Onanto ebotakasə wə utsyiko ɔkɔmə ubə nkpə."

*Yakobo Ku Yohanes Eto Ambe Átɔ Yesu Nkə Owunsəko Wə Bebi.*

<sup>20</sup> Nya Sebedeo eto usiə lɛkpa wə bebi inuə óboko nya base akonki læ Yesu oflɔ nya óɛ wə lekpa kpa nkə owunsəko mə.

<sup>21</sup> Nya Yesu letɔ wə nkə, "Be fanɛ bɔbɛbɛ?"

Mfó usio əmə ditə mbuayɛ nkə, "Tsyə mə kɛnyɛ fənkə læ edufə læ fə sekakedikɔɔ, ebusiasə mə bebisaibi inuə bamfo, ɔni læ fə kodianɔ nya unuəfə læ fə kəməni."

<sup>22</sup> Yesu áteyi mə nkə, "Biante lesa nə bɛnɛ bɔtɔ. Kanyi ka məəbə bunyəə, mi tsya ebofo ke butsyi?"

Bətə mbuayɛ bənkə, "Ee, boofu."

<sup>23</sup> Mfó Yesu leteyi mə nkə, "Sitinti, biofo butsyi. Fɛɛ mimbə kusu məələkə futsyə luusie læ mə kodianɔ nye kəməni. Nsiəkɔ bomfo te itə betidi ba mə Anto lelɔ utsyə itə mə."

<sup>24</sup> Lefe nə bakasebi lefosi fɛfɛ lenɔ bayimi inuə bamfo eto etiki nyamfoo, kəfo ányi mə tinti! <sup>25</sup> Nyaso Yesu ákpadi mə ɔkɔ nya óteyi mə nkə, "Biyi biə betidi ba lenni Yudafo eto baka kpe əsuəale kenke læ mə betidi əsuə nya mə batɔnkotɔnko tsya nkpe əsuəale kekɛɛ læ mə əsuə. <sup>26</sup> Fɛɛ inni nko ele bæ itsyə læ mimba lefo

bɛnɔ nti. Lə utsyuə lə mi nti aala nkə weeyifo ɔkplenyə, ele bə uyifo uyifoyifo utə bafɛfɛ. <sup>27</sup> Nyaso lə utsyuə lə mi nti aala nkə weeyifo ututɛɛ, ele bə uyifo wə əsuə uyifoyifo utə bafɛfɛ kenke. <sup>28</sup> Nko ke ini nɛ bə mɔ, Utidi Eto Ubi, məmbə miə besumu mɛ. Bomu bə lə nsumu nya lə mfi mɔ nkpə ntə lə betidi kpə eto disi.”

*Yesu Átsya Bənəmba Inuə.*

<sup>29</sup> Kase Yesu ku wə bakasebi nle budu lə Yeriko eto umə, betidi kpə ətəkəko mə. <sup>30</sup> Bənəmba inuə bə nsi lə kusu ɔfɔɔ, áno bə Yesu əbə ɔlɛ bofɛ, nyaso bétsyiko bofa katɛyi bənkə, “Bonamute, Oka David eto ubi! Nnyə bo kaminse!”

<sup>31</sup> Betidi bamə átɛyi bənəmba bamə bənkə bedika. Fɛɛ mfe bomu báfa bembembe enso bátɛyi bənkə, “Bonamute, Oka David eto ubi! Nyə bo kaminse!”

<sup>32</sup> Yesu əkənə únyə nya ókpadi mə nkə bəbə nya óto mə nkə, “Be bela biə nyimfo ntə mi?”

<sup>33</sup> Mfó bətə mbuayɛ bənkə, “Anto, bola boə tə lə bunyə asa.”

<sup>34</sup> Mə asa ənə Yesu kafo nya utidi mə ənəmi. Lamfolamfo, mə ənəmi ásini nya bənyə asa, nya bətəkəko wə.

## 21

*Yesu Édufə Yerusalem Fe Oka Seka.*

<sup>1</sup> Se Yesu ku wə bakasebi lenyi bafi Yerusalem nya

bédufə Betfage lə Nnuəbi eto Eyi eto Kətini əsuəə, Yesu ála wə bakasebi inuə ótənsə. <sup>2</sup> Nya ótɛyi mə nkə, “Bikato lə kebuto ka nkpe sɛto mfó. Mfóo, biunyə ɔflimu wə nńyə lə ukuə nya wə ubi nńyə wə lə akɔ. Nyankli wə ku ukuə lə akpa mə aboko mɛ. <sup>3</sup> Nya lə utsyuə áto mi lesaatsyuəə, bɛtɛyi wə biənkə, ‘Bonamute lɛ mə bohiã.’ Ete booyani mə lamfolamfo bətə mi.”

<sup>4</sup> Nyamfo əbə itə fe kase Onanto eto unyɛləkətidi utsyuə lɛtɛyi utsyə nkə,

<sup>5</sup> “Bɛtɛyi Sion eto umənkplɛ eto betidi biənkə, ‘Bebe, mi Oka lɛ mi ɔflo bubə!

Obokosə əsuə kasɔ nya unsi lə ɔflimu ku ubi əsuə ɔnlɛ bubə.’

<sup>6</sup> Nyaso bakasebi inuə bamfó ésu nya bɛyifo fe kase Yesu lékpɛ mə nkə beyifo.

<sup>7</sup> Bákpa ɔflimu ku ubi əmə báboko, nya bɛfi mə mfiá bésensə bákpo lə mə əsuə nya Yesu lébe úsiə lə mə əsuə. <sup>8</sup> Betidi bətsyuə lɛ keyudu boto. Nya bətsyuə tsya léla sekabe ku keyilɛ bésensə bákpo lə kusu.

<sup>9</sup> Nya betidi ba ntɔ ku mba ntəkə kenke nle bofa katɛyi bənkə,

“Yuu, yuuduu, itə Oka David eto ubi wə nle bubə o-o!

Atesə itə nwə nle bubə lə Bonamute eto diye usuə!

Yuu, yuuduu itə Onanto!”

<sup>10</sup> Lefe nə Yesu dídufə Yerusalem, umə əmə kenke

ko dítinkæ. Nya betidi læto bænka, "Owoe uni?"

<sup>11</sup> Betidi bətsyuə ətə mbuayə bænka, "Nwə mfo ni Onanto eto Unyeləkətidi Yesu wə ditsyi Nasaret læ Galilea eto kaso nɛ!"

*Yesu Ála Mba Laate Bikə Úlækə Lə Onanto Eto Disumuyo.*

<sup>12</sup> Yesu ésu údufə Disumuyo Kplɛ nya óla betidi ba kenke nɛ bikə bote ku booya mfó úlækə læ diyo nəmə. Úkə kapunu ka betidi nɛ atabi bofloma ku mba laate ablonima eto akpomɛ uwui. <sup>13</sup> Nya óteyi mə nkə, "Báwoni bákpe læ Awonisa Kenke eto Kukue bæ Onanto áteyi nkə, 'Bookpo mə diyo nkə, ola katokó.' Fɛɛ mi efi ni biyifo beyu eto kabiokó!"

<sup>14</sup> Nya bənəmba ku abafa díbə wə oflo læ Disumuyo mfó nya Yesu létsya mə bufi. <sup>15</sup> Se besumunyə ninə ku afi eto bateasa dínnyə ayanisa nya Yesu nɛ buyifo ku bekpefi ba nɛ kudu bokpo katəyi bænka, "Atəsə itə Oka David eto ubi," læ Disumuyo mfóo, kəfo ányi mə tinti.

<sup>16</sup> Nyaso bátɔ Yesu bænka, "Alɛ lesa nə bekpefi bamə nɛ bətəyi mfó bəno?"

Nya Yesu dítə mbuayə nkə, "Nɛ bəno. Nya nyi tsya minkə békla nyamfo læ Awonisa Kenke eto Kukue bæ,

'Étə bekpefi ku bebisambi fə befi atəsə nnya lɛflɔ tinti bətə fə.' "

<sup>17</sup> Lə nyamfo eto kamaa, Yesu édu læ besumunyə ninə

ku afi eto bateasa bamfó oflo nya úsu údufə Betania eto umə kaka úsu ólabe.

*Yesu Ékudi Kudiyi Kut-syuə.*

<sup>18</sup> Se kale dísiə nya se úsinkli ɔnɛ umə bubə ku olesiaə, kukpənsɛ álɛ wə.

<sup>19</sup> Únyə kudiyi kutsyuə læ kusu oflo mfó nya ótsyi úsu ko oflo. Fɛɛ wənnnyə kulesa læ ko enso ko afanto. Nyaso óteyi kuyi komə nkə, "Ensiembənwɔ ebibi kulefe tsya." Lamfolamfo kudiyi komə áblobe.

<sup>20</sup> Se bakasebi bamə dínnyə nkoo, éyifo mə yanii. Nya bátɔ bænka, "Be dítə bæ kudiyi komfo léblobe nko mmə?"

<sup>21</sup> Yesu ətə mbuayə nkə, "Sitinti minɛ mi bətəyi minkə læ bekpe bofokanɔ bo læmbə kayakii, biofo nnya mínyifo kudiyi komfo buyifo. Fɛɛ inni nyamfo mate. Bomu biofo kətini komfo bətəyi biə, 'Nyi læ mfo esu edufə læ lekpo kəfo,' nya yuubə itə nko. <sup>22</sup> Nya lesa saa nə biɔtɔ Onanto læ olatoto əsuə læ bofokanɔ əsuəə, biunyə ni."

*Bátɔ Yesu Əsuəale Nnya Onkpe.*

<sup>23</sup> Se Yesu dísinkli úbə Disumuyo Kplɛ mfó nya ɔnɛ asa botee, besumunyə ninə ku Yudafɔ eto beninə bamə əbə bátɔ wə bænka, "Nte əsuəale nnya fankpe feeyifo asa nyamfo eto okle? Nya owoe dítə fə əsuəale nyamfo?"

<sup>24</sup> Mfó nya Yesu dítə mə mbuayə nkə, "Mintsya

mooto mi ditiki lɔni hã nno. Nya læ bitə mɛ mbuayɛɛ, mootɛyi mi əsuəale nnya minkpe meeyifo asa nyamfo eto okle. <sup>25</sup> Owoe oflo Yohanes léfo əsuəale fɛ úfləsə betidi ntuu? Onanto oflo lee, nye læ utidi oflo?"

Mfó bétɛyiko mɛ əsuə bɔtɔ kanɔ bæ, "Be ele bæ bɔtɛyi? Lə bɔtɛyi boə Onanto ofloo, wɔtɔ bo nkə, 'Nyale beso biamfo Yohanes bɛnɔ?' <sup>26</sup> Fɛɛ læ bɔtɛyi boə utidi ofloo, bɔlɛ sikpi bote lesa nə betidi luuyifo, it-syise məmblɛ áfo bánɔ bæ Yohanes eyifo Onanto eto unyɛləkətidi."

<sup>27</sup> Nyaso bətə Yesu mbuayɛ bənkə, "Bunyi kaka ófo əsuəale utsyiko."

Nya ótɛyi mɛ nkə, "Nko ke mintsya læmbɔtɛyi mi kaka mímfo əsuəale mintsyiko fɛ meeyifo asa nyamfo eto okle nɛ."

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Bay-imisani Inuə Bətsyuə Əsuə.*

<sup>28</sup> "Ntsyə bibu itsyi læ ditiki nəmfo əsuə? Utidi utsyuə ákɛ wə lɛkɛ behisaibi inuə. ʒtɛyi uninəle nkə, 'Ubi, su eyifo keyifo læ mɔ eyibibi eto ɔkue mmi.'

<sup>29</sup> "Útə mbuayɛ nkə, 'Məmbə busu.' Fɛɛ kamaa, ótsyi wə nsusu ówuninsə nya úsu.

<sup>30</sup> "Anto əmə əsu wə ubi nuəfə oflo nya ótɛyi wə nko ke. Wə átɔnɔ nkə, 'Yo o-o, nto, muusu.' Fɛɛ wénsu.

<sup>31</sup> "Mə inuə bamə eto ntii, mə owoe díyifo læ mə anto eto lelabi əsuə?"

Bətə mbuayɛ bənkə, "Uninəle əmə."

Nyaso Yesu átɛyi mɛ nkə, "Nlɛ mi bɔtɛyi kakpasə minkə beyu ku basɔnɔdi læ mi bofe kaaka mi Onanto eto sekakedikɔ budufə. <sup>32</sup> Itsyise Ntuflesətidi Yohanes əbə mi oflo nkə wəəbə ote mi kusu sɛɛ ko biɔyɛ, fɛɛ bíamfo wə bɛnɔ. Fɛɛ beyu ku basɔnɔdi bomu áfo wə bánɔ. Nya se bínyə nyamfo bitsyə lekpo tsyaa, bíamfloma mi nsusu biə biafo wə bɛnɔ.

<sup>33</sup> "Bɛnɔ lekpa bamba nəmfo. ʒkuɛmfo utsyuə əsiə wə léfo eyibibi eto ɔkue, nya ókpe ɔkpɔ otsyilama wə. Óto kaka beeke eyibibi eto nte kələkə nya óto nwə laase ɔkue əmə eto kəsiəkɔ. Nya úfi ɔkue əmə ókpe beyifoyifo bətsyuə læ ani nkə bakase wə, nya údu úsu kusu. <sup>34</sup> Se lefe léyo bæ balɛ eyibibi nyamə, ɔkuensate əmfo ákpe wə ndomufɔ nkə besu bafo wə kedikɔ baboko wə.

<sup>35</sup> "ʒkuɛmfo eto beyifoyifo bamfo əmuə wə ndomufɔ bamfo nya báblɛ ɔni, bálo ɔni, nya bákɔpɔ ɔni tsya aba. <sup>36</sup> Nyamfo eto kamaa, osate əmə esi ótsyese ndomufɔ bamba ba nso mba kɔ utu. Nya beyifoyifo bamə disi béyifo mɛ tsya nko ke. <sup>37</sup> Kalosəkɔɔ, óla wə kosate eto ubi ótsyese mɛ. Nya ótɛyi nkə, 'Mfo nno miə boobu mɔ ubi babe.'

<sup>38</sup> "Fɛɛ se beyifoyifo bamə dínyə wə ubi əmfoo, bətɛyi mɛ əsuə bənkə, 'Nnyə ɔkuɛmfo eto ubi wə ləkə bikə biamə budii. Bibə læ

bolo wə læ bəle wə kedikɔ bofo.' <sup>39</sup> Nyaso bəmuə wə nya báto wə bakpe læ ɔkpɔ əmə eto kama, nya bálo wə."

<sup>40</sup> Mfó nya Yesu læto mə nkə, "Mómɔɔ, læ eyibibi eto ɔkuensate əmə əbəə, be wuuyifo beyifoyifo bamə?"

<sup>41</sup> Bətə mbuayɛ bənkə, "Woolo betidi bua bamfó kaminsə mənəyəmənəyə, ufi eyibibi eto ɔkuɛ əmə okpe beyifoyifo bamba ba luutə wə, wə kutsyə læ bale eyibibi nyamə."

<sup>42</sup> Yesu áteyi mə nkə, "Bíankla tɔ lesa nə nkpe læ Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə bənkə, 'Leba nə mba laato ayo leni bæ dimbə kɔnɔɔ, ni bomu díbə lefiani nə nso bofe læ afɛfɛ kenke nti.

Bonamute ni nwə díyifo nyamfo.

Sitintii, iyifo lesa nə laanɔ bobɛ tinti!' "

<sup>43</sup> Nya Yesu disi óteyi mə nkə, "Nyaso nle mi bətəyi minkə bofo Onantɔ eto sekakedikɔ læ mi ani befi bətə betidi ba lɔɔnwɔ ebibi nnya leleke. <sup>44</sup> Nya utsyuə saa ke lɔɔtsyinini udu ɔnɔ læ leba nə báni mfó əsuəə, wuufəsə blublublu. Nya læ ibə bæ leba nəmə tsya asɔ utsyuə læ əsuəə, dioba wə dikuə wə blublublu."

<sup>45</sup> Lefe nə besumunəyə ninə ku Farisifɔ lenɔ Yesu eto akpá nyamfoo, báte bæ mə ɔnlɛ. <sup>46</sup> Nyaso bála bæ bəmuə wə. Fɛɛ báté sitiditu siamə sikpi, itsyise məmble kenke ébu Yesu fe Onantɔ eto Unyɛləkətidi.

## 22

*Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Lə Kusiəkpakpa Eto Diyikedikɔ Isua.*

<sup>1</sup> Yesu esi óté mə asa eyɛ læ akpá əsuə nkə, <sup>2</sup> "Onantɔ eto sekakedikɔ te fe mmə. Lefe lɔnii, Oka utsyuə édi kusiəkpakpa eto diyisɛɛ útə wə ubisaibi. <sup>3</sup> Óla wə beyifoyifo ókpe nkə besu bakpo betidi ba ókla utsyə nkə bafe bəbə diyisɛɛ nəmə kedikɔ. Fɛɛ bánla bæ bəbəbə.

<sup>4</sup> "Nyaso óla wə beyifoyifo bamba ókpe nkə batəyi betidi ba ókla utsyə nkə, 'Lesalidife nəmə eboyo! Bálo mɔ banantsyui ku banatsyui eto akpɔ nnya nkpe ayinkua bufi bəle mi kama bobɛ. Nya búkalɔ lesa saa bútsyə. Nyaso bibə kusia komə kakpakɔ!'

<sup>5</sup> "Fɛɛ mbamə bákla eto kuutsyuə saa mémbu wə úbə. Bomu bédu bésu nlebe bamba bo bála. ɔni édu úsu wə ɔkuɛ, nya obamba tsya didu usu wə bikəkatekɔ.

<sup>6</sup> Nya babamba tsya dímuə beyifoyifo bamə nya báblɛ mə nya bálo mə. <sup>7</sup> Oka əmə ənyə ɔblɔ tinti, nya ótsyese wə bamamənəyə nya bésu bálo bewudifɔ bamə kenke nya bətonsə mə umənkplɛ əmə.

<sup>8</sup> "Nyaso ókpadi wə beyifoyifo nya óteyi mə nkə, 'Mɔ ubi eto kusiəkpakpa eto diyisɛɛ didi nəmə eto lefe éboyo. Fɛɛ betidi ba minkla miə bəbə diyi nəmə kedikɔ mənńyə itə diyisɛɛ nəmə. <sup>9</sup> Nyaso mómɔɔ, bisu umə eto kesunte læ bekpadi



utsyuə saa wə ke biunyə biə bəbə diyiseε nəmə kediko mfo.' <sup>10</sup> Mfó nya beyifoyifo bamə dísu kesunte nya bákpadí utsyuə saa wə bənyə, babua ku basεε kenke nya kusiækpakpa eto diyo nəmə díyi kenke.

<sup>11</sup> "Nya se Oka əmə díbə diyo nəmə nkə wəbə obe betidi ba díbə mfóo, únyə osani wə dímanke awu nnya baakpe kesu kusiækakpakə. <sup>12</sup> Oka əmə átə wə nkə, 'Oho, ntsyə ibə bə əbə mfo se fəmanke kusiækakpa eto awu?' Fεε wámfo kénye buləkə.

<sup>13</sup> "Mfó nya óteyi wə beyifoyifo nkə, 'Bekpe wə amla lə ani ku akpa, lə beto wə bekpe lə ketuntu ka nkpe lekple. Mfó wuuwi keku oyimi animi nε.' "

<sup>14</sup> Nya Yesu lélosə nkə, "Onanto ákpadi betidi kpə, fεε esiani ete úləkə lə mə nti."

*Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Umənkofofə Isuə.*

<sup>15</sup> Farisifo bətsyuə ésu bákpe disi lə kase booyε bəmuə Yesu eyε lə wə kénye eto etikididi əsuə. <sup>16</sup> Nyaso bətsyese mə bakasebi bətsyuə ku betidi ba ntekeko Herodes eto ditsyukpa kama lə Yesu oflo. Nya se bésuu, bəteyi wə bənkə, "Oteasa, buyi boə eyifo onukualetidi nya faate Onanto bofokanə eto asa lə kusu əsuə sitinti, itsyise aambe utidi eto ənəmi keyifo lesa saa. Nya ememfi kukətsyuə lə betidi eto etikididi əsuə tsa.

<sup>17</sup> Nyaso teyi bo lesa nə febu. Bo kəfi ətə bo kusu nkə bofó umənkə butə Romafə eto Okankple lee, yəntə kusu nko?"

<sup>18</sup> Fεε se Yesu mfe nyi mə nsusu bua esoo, óteyi mə nkə, "Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Beso biala biə biato mε bebe? <sup>19</sup> Bete mε atabi nnya biefi kafo umənkə əmə lə mbe." Bəfi atabi nyamə báboko wə.

<sup>20</sup> Mfó nya Yesu létə mə nkə, "Owoe báta bətəkə mfo, nya owoe eto diye bəwəni bətəkə mfo?"

<sup>21</sup> Bətə mbuayε bənkə, "Okankple Kaisare eto ale ini."

Nyaso Yesu áteyi mə nkə, "Bifi lesa nə ni Kaisare eto ale bitə Kaisare. Lə bifi lesa nə ni Onanto eto léle bitə Onanto."

<sup>22</sup> Se bəno nyamfo, íyifo mə yanii nya bədu wə lə oflo.

*Yesu Áte Nkə Bekpənkpə Si Bootaka.*

<sup>23</sup> Diyi nəmfo kee, Sadukifo ba laateyi bə bekpənkpə ensiembotaka betsyi okəmə, əbə Yesu oflo ku etiki ətsyuə. <sup>24</sup> Bəteyi wə bənkə, "Oteasa, Moses áteyi bo nkə, lə osani utsyuə əkpə nya óyani wə usiə utsyə nya wonko wə dímanle bebii, elebe osani əmə eto oyimisani fi okəsia əmə ufi. Lə wonko wə ale bebii, boofi bebi bamə fe osani əmə díkpe eto bebi. <sup>25</sup> Məmo, ibə bə bayimisani ekuanse əsiə lə bo nti mfo. Oyimisani ninə kenke éfi usio, nya wonko wə mánle fε osani əmə díkpe. Nya wə

oyimisani wə ntəkə wə kama dīfi ɔkɔsiə əmə. <sup>26</sup> Nko ibə oyimisani nuəfə ku utsyəfə isu ese okuansele məmble dīfi usio əmə bafia nya mə nti kuutsyuə ku usio əmə mánle fə békpə. <sup>27</sup> Lə kalosəkɔɔ, usio əmə tsya əbə úkpə. <sup>28</sup> Mɔmɔɔ, lə diyi nə bekpənkpə lootaka betsyi ɔkɔməə, owoe eto usiə wuudi se məmble kenke díkefi wə bənyə?”

<sup>29</sup> Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Bénya kusu tinti. Itsyise biannɔ Awɔnisa Kenke eto Kukue komə kasɔ, nya binyi kulesa lə Onanto eto əsuəale əsuə. <sup>30</sup> Lə bekpənkpə esi bataka bəbə nkpə, bootsyə fe Onanto eto batɔnkpe ba nkpe lə Onanto eto kato, nya bembufi bəsiə nye bəsiə besə tsya. <sup>31</sup> Nya bíankla asa nnya Onanto létəyi mi itsyi lə bekpənkpə eto botaka ketsyi ɔkɔmə əsuə? Jtəyi nkə, <sup>32</sup> ‘Mɔ ni Abraham eto Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob eto Onanto!’ Uyifo mba nkpe nkpə eto Onanto inni mba díkekpə.”

<sup>33</sup> Se sitiditu siamə lenɔ asa yamfoo, íyifo mə yanii, lə wə asatete əsuə.

*Yesu Édi Etiki Lə Kɔfi Ko Nso Bofe Isuə.*

<sup>34</sup> Se Farisifo lenɔ bə Yesu asɔ Sadukifo kasɔɔ, bəsu bátsya. <sup>35</sup> Nya mə ɔni wə ni afi eto oteasa, ála nkə lə ɔtɔ Yesu etiki ətsyuə lə umuə wə lə wə etiki əsuə. Jtəyi nkə, <sup>36</sup> “Oteasa, nte kɔfi ko nso bofe lə afi nyamə kenke nti?”

<sup>37</sup> Yesu ətə mbuayɛ nkə, “La fə Onamute wə ni fə Onanto ku fə utu kenke ku fə ləwɔnɔ kenke ku fə nsusu kenke. <sup>38</sup> Kɔfi komfo ni kɔkplɛ kenke ko nso bofe tsya nɛ. <sup>39</sup> Kunuəfə ko lefe lele ko ni, ‘La fə oyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.’ <sup>40</sup> Moses eto kɔfi komə ku Onanto eto bənyeləkətidi eto asatete kenke kpəsə lə afi ənuə nyamfo əsuə.”

*Owoe Ni Nwə Onanto Lékpɔ Jhile Utsyə?*

<sup>41</sup> Se Farisifo bətsyuə létस्या, Yesu átɔ mə nkə, <sup>42</sup> “Ntsyə ni mi nsusu lə Nwə Onanto Lékpɔ Jhile Utsyə Isuə? Owoe eto ubi uni?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Oka David eto ubi uni.”

<sup>43</sup> Mfó nya Yesu létɔ mə nkə, “Lə nko inii, ntsyə fə Oka David eyɛ lə Onanto eto ləwɔnɔ kenke eto əsuəale əsuə, lékpadi wə nkə Onamute. Oka David átəyi nkə,

<sup>44</sup> ‘Bonamute átəyi mɔ Onamute nkə,

“Siə mfo lə mɔ kodiani

isu ese lefe nə muutə efi fə akpa ətəkə fə balo lə disinti.” ’

<sup>45</sup> Nya lə Oka David ákpɔ Nwə Onanto Lékpɔ Jhile Utsyə nkə Onamutee, ntsyə ibə bə Nwə əmə esi uyifo Oka David eto ubi?” <sup>46</sup> Mə nti eto kuutsyuə mámfo Yesu mbuayɛ butə. Nya idu dinəmfo entɔɔ, mə kuutsyuə ménsifo wə ditiki saa bɔtɔ.

## 23

*Yesu Ɛlākə Afi Eto Bateasa Ku Besumunya Ninə Eto Asayifoyifo Óte.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa, Yesu édi sitiditu siamə ku wə bakasebi etiki. <sup>2</sup> Ɔteyi nkə, “Afi eto bateasa ku Farisifo kpe əsuəale, bə baté Moses eto kəfi komə. <sup>3</sup> Nyaso ele bə biyifo lə lesa nə ke bateyi mi əsuə kukɔɔ. Fɛɛ biəntəkəko mə eyifosa kama itsyise bəənsiə nkpə lə asa nnya baate əsuə. <sup>4</sup> Baakle bikə bia nkpe kalende ku nkpe ale ku butsyi ketsyisə betidi, tsya fɛɛ bembokpe fə lə kɔni etsyi bikə biamə.

<sup>5</sup> “Beeyifo lesa saa bə lə betidi lə bənyə mə. Be Awɔnisa Kenke eto etiki nnya bəwɔni bəkpe lə mə nto ku anii, be kase bəwɔni nya ɛmɔɔ, ku kase bankpimi nnyaa! Be kase tsya aboyo nnya mfaka lə mə awu nnya bankpe eto nye əsuə dikulə! <sup>6</sup> Baala nkplekɔ sɛɛ busiə lə eyi kedikɔ ku nsiəkɔ bo bebu bətsyə bakplenyə lə Yudafo eto ntsyakɔ. <sup>7</sup> Baala bə betidi kəsiasə mə kəbə kasɔ ku dibu lə asi bakpadi mə bə Oteasa.

<sup>8</sup> “Yanle bə bakpadi mi bə Oteasa itsyise mimblɛɛ, bayimi bini lə bətsyuə nya Oteasa ɔni kplo nkpe mi. <sup>9</sup> Nya yanle bə bekpadi ku-utsyuə saa lə kasɔ mfo biə mi Anto, itsyise Anto ɔni hā nkpe mi lə kato. <sup>10</sup> Biəntə bakpadi mi Ɔtɔnkɔtɔnko, itsyisee Ɔtɔnkɔtɔnko ɔni hā ete nkpe bo, wə ni Nwə

Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyə. <sup>11</sup> Nwə ni ɔkplenyə lə mi nti yifo nwə ni mi uyifoyifo. <sup>12</sup> Utsyuə saa wə laabesə əsuə kato, boobokosə wə kasɔ. Nya nwə laabokosə wə əsuə kasɔ, boobesə wə kato.

*Boonə Ɛnəmi Ɛnəmi Eto Betidi Koto Kekleke.*

<sup>13</sup> “Mbɔbɔɛ məətə mi, afi eto bateasa ku Farisifo! Mi ɛnəmi ɛnəmi eto betidi! Mi diti Onanto eto sekakedikɔ eto kusu bekppe betidi, nya mi kosate endufə mfó, nya bieti betidi bamba ba nɛ bokplatsya kekleke tsya kusu biə bendufə. <sup>14</sup> Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa ku Farisifo! Mi ni ɛnəmi ɛnəmi eto betidi. Biesu bakɔbəsia ɔflo biə biawunsəko mə, fɛɛ biawə mə kalɛ mə lesa saa kafo. Nya biato kala kentsyɛ bimba. Lə nyamfo esoo, mi kotonənə ebəkə ale eso!

<sup>15</sup> “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa ku Farisifo! Ɛnəmi ɛnəmi eto betidi bini! Biayila lekpo akpa akpa ku biayɛ kafe lə nso nso əsuə lə biləkə utidi ɔni eto okla bitə Onanto. Nya lə befo utsyuə buyifo nkoo, biatə woabia nnya ləətə bə udufə lə ditɛfɛnku nəmə kəmia enso mi kosate kulaa tsya!

<sup>16</sup> “Mbɔbɔɛ məətə mi, bənəmba ba ni batɔnkɔtɔnko! Biatɛyi biə, ‘Lə utsyuə akpadi Disumuyo eto diyee, yeambiasə kulesa. Fɛɛ lə okpadi sika sia nte lə Disumuyo mfóo, nnya akle wə bə uyifo lə akpadi nyamə əsuə kokooko.’ <sup>17</sup> Bənəmba eto bamumu! Nte nnya nso bofe, sika siamə lee,

Disumuyo ka dítə sika siamə díyifo kénkə? <sup>18</sup> Biate tsya biə, 'Lə utsyuə ataninko Disumuyo eto lebaa, kataninko kamə mankle wə, fɛɛ lə otaninko ətəsa nnya ntəkə lə Disumuyo eto leba nəmə əsuə, nnya akle wə.' <sup>19</sup> Nya ntsya béba ənəmi mmə! Nte nnya nso bofe, ətəsa nnyamə lee, Disumuyo eto leba nə dítə ətəsa nnyamə díyifo kénkə. <sup>20</sup> Nyaso lə utidi éfi Disumuyo eto leba nəmə óka ntamuu, ɔɛ mu boka eyɛ lə keditətə eto leba nəmə ku keditətə kenke ka ntəkə lə leba nəmə əsuə. <sup>21</sup> Nya lə óka ntamu okpadi Disumuyo Kplɛɛ, ɔɛ mu boka kakpadi Disumuyo ku Onanto we nsi lə mfó tsya. <sup>22</sup> Nya lə utsyuə ákpadi katoo, ɔɛ Onanto eto lekankpomɛ ku nwə ləəsiə lə ni bokpadi.

<sup>23</sup> "Məətə mi mbɔbɔɛ, mi afi eto bateasa ku Farisifo! Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Biefi kayoma eto bekolenkə bia laanyi fififi bia biakpe eto lekrafosile kətə Onanto, fɛɛ bəni nya bienyifo lə kɔfi eto asa tete nnya nso bofe əsuə, nnya ni bɔyɛ lə kusu əsuə, kaminsənyənyə, ku ɔnukualɛdidi. Nyamfo ele bə biyifo bifi bekpe lə afɛfɛ nyamə əsuə. <sup>24</sup> Mi batɔnkotɔnko ba ni bənəmba! Biayɛ ekubi kələkə lə nte əsuə, fɛɛ asa nnya biamini amɔ eso ɔtɔmini ku lekoko.

<sup>25</sup> "Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa ku Farisifo! Ənəmi ənəmi eto betidi! Biəflə mi akɔbe ku kakpɛ

eto kama, fɛɛ nnya kafoo eyi ku asa bua fe kase mi tsya lebia nya biyi ku asa nnya béfo lə əsuəale ku lə mɔ hā ete eto lələkəsə əsuə. <sup>26</sup> Fə Farisinyə unəmba, tsyiko fə ləkɔbe buflə lə kafo, ete ni kama tsya ebole kénkénkə.

<sup>27</sup> "Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa ku Farisifo! Ənəmi ənəmi eto betidi bini! Bite fe edi nnya bákua bənyənsə laanɔ bobɛ. Fɛɛ nnya kəmiə eyi ku bako bubu ku ekubi biabia. <sup>28</sup> Nko ke bele betidi ba lələkə lə betidi eto ənəmi, fɛɛ biyi ku kawɛ ku ditsyəbi bua.

*Yesu Áteyi Afi Eto Bateasa Ku Farisifo Eto Kotonənə Utsyə.*

<sup>29</sup> "Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa ku Farisifo! Ənəmi ənəmi eto betidi! Bieku edi sɛɛ kətə Onanto eto bənyələkətidi ba dísie nkpə sɛɛ nya bialɔ nnya kukɔnɔ. <sup>30</sup> Nya biateyi biə, 'Lə nnya ete busiə nkpə lə lefe nə bo banamə dísieə, eni bienyifo lesa nə béyifo, balo Onanto eto bənyələkətidi.' <sup>31</sup> Nyaso befo nnya sitinti biə, mi eyifosa afo nnya ekpe bə biyifo mba lélo Onanto eto bənyələkətidi eto befluflu. <sup>32</sup> Nyaso bisukosə lə belosə lesamə mi banamə ditsyə kasɔ.

<sup>33</sup> "Mi betidi bua, biyifo fe bawa eto bebi eto bebi! Bibu biə biofo butsyetsyi kedu lə Onanto eto kotonənə lə ditɛfɛnku manlo əsuə? <sup>34</sup> Lə nyamfo esoo, nɛ mi bɔtɛyi minkə, mootsyese mi Onanto eto bənyələkətidi,

babesibe ku bateasa, Biolo mā bətsyuə, bəso bətsyuə lə uyikabie, nya bioble bətsyuə lə Disumuyo, nya biutəkəko mā idu lə umə isu umə. <sup>35</sup> Lə nyamfo esoo, kotonənə itə mba lélo betidi ba dímenyifo kabua saa ebutəkə mi lə əsuə, idu lə Abel wə dímenyifo ɔsɛɛ nyə lə Onanto eto ənəmi eto kɔtɔ, isu Sakaria, Barakia eto ubi, nwə belo lə Disumuyo ku kedikətəkɔ eto leba eto nti eto kɔtɔ. <sup>36</sup> Nlɛ mi bətɛyi sitinti minkə kɔtɔ komfó kenke təkə mmi mba nsi nkpə mmi lə əsuə.

*Yesu Eto Lelabi Amɔ Itə Jerusalem.*

<sup>37</sup> “Yerusalem, Yerusalem, fə lélo Onanto eto bənyeləkətidi nya fákpɔ Onanto eto batɔnkpe ba ótsyese aba! Nla sesia sesia miə maasɔ fə betidi lebo lə mɔ akɔ, fə kase ukusesiale laakpa wə bebi kakpe lə wə mbamba kalɔ, fɛɛ biəntə kusu nko. <sup>38</sup> Lə nnya esoo, fə Disumuyo ebu bu kətsyɛ fufu. <sup>39</sup> Idu mɔmɔ ɛntɔɔ, nlɛ mi bətɛyi miə, biensi embunyə mɛ bio isu se lefe nə bətɛyi biə, ‘Onanto kpo nwə nlɛ bubə lə Bonamute eto diye əsuə atsyɔ.’ ”

## 24

*Yesu Átɛyi Kase Booba Yudafo Eto Disumuyo Kamə.*

<sup>1</sup> Se Yesu ləbo lə Disumuyo mfo ɔntɔɔ, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ bə baatə wə kase báto Disumuyo nəmə ku ke ayo kenke. <sup>2</sup> Fɛɛ ótɛyi mə nkə, “Belɔ bebe nyamfo

kukɔnɔ. Itsyise nlɛ mi bətɛyi minkə booba ayo nyamfo kenke, bə lɛ leba lɔni embubu ditəkə lə ni utsyuə əsuə. Boosensə nyamble bewui.”

*Yesu Átɛyi Wə Bakasebi Lefe Nə Bulə Ku Kamatiti Duntu Mə.*

<sup>3</sup> Se Yesu dísu unsi lə Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuə, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ buɛɛ nya bátɔ wə bənkə, “Tɛyi bo lefe nə kawunsia eto kalosəkɔ luubə ku lesa nə luubə nnya loote bə fə businkli kəbə eto lefe eboyo.”

<sup>4</sup> Yesu átɛyi mə nkə, “Bebe kukɔnɔ biə kuutsyuə saa manwɛ mi okpe. <sup>5</sup> Betidi kəpə ebubə ba luufi mɔ diye bəbə bətɛyi mi bənkə, ‘Mɔ ni Nwə ɛmə Bákpo ɔhile Bətsyɛ,’ bə lə bawɛ betidi kəpə bakpe. <sup>6</sup> Biɔnɔ ama eto kudu ku ama eto etiki lə katsyontsyokɔ ku kaka lɛfi. Fɛɛ biəntə lə nyamfo lə ekpe mi sikpi. Ele bə asa nyamfo bə, fɛɛ yante bə kalosəkɔ eboyo tɔ. <sup>7</sup> Nsɔ eto betidi ebɔkpɔ ama ku mə bətsyuə. Nya sekakedikɔ ebotaka sińyə lə se utsyuə əsuə. Nya kukpense luubə lə nlebe kəpə. Nya nsɔ tsya luutinkə lə nlebe nlebe. <sup>8</sup> Nyamfo kenke ebuyifo fe kase kalelefo ləətsyɛ usio kasɔ ku bunə.

<sup>9</sup> “Lə lefe nəmfóo, boomuə mi befi mi bakpe lə ani bətə bə bate mi ohiä, nya boolo mi kulaa tsya. Kawunsia eto betidi kenke ebukisi mi lə mɔ disi eso. <sup>10</sup> Betidi kəpə ebonyansə

mə bofokano. Boofi mə bətsyuə bakpe lə ani bətə balo nya bookisi mə bayimi bətsyuə. <sup>11</sup> Betidi kpə ebobo bəteyi bidia bənkə mə ni Onanto eto bənyeləkətidi nya boowe betidi kpə bakpe. <sup>12</sup> Abuayifoyifo ebufui ekpe nya mba dikafo banɔ kpə eto lelabi itə bətsyuə looni. <sup>13</sup> Fɛɛ nwə luunyə keklege isu ese kalosəko, ebunyə nkpe manlo. <sup>14</sup> Boobe Onanto eto sekakediko eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya lə kawunsiə bafia, itə lə utsyuə saa lə uɲyə kusu ɔno ni, nnya kama fɛ kalosəko luubə nɛ.

*Kanyinyənyə Kplɛ Ka Eto Okle Dimambə Tɔ Kənyə Ebubə.*

<sup>15</sup> “Buinyə ekpinsa nyamə luubə inyə lə kakənkekɔ kamə fe kase Onanto eto unyələkətidi Daniel leteyi útsyə. Yuunyə lə kakəkənko kamə. Nya fə ke lékla kukue komfoo, nɔ nyamfo kasɔ wuee.

<sup>16</sup> “Nya lə lefe nəmfóo, mimba nkpe lə Yuda eto kasɔ, tsyetsyi besu atini əsuə. <sup>17</sup> Utidi wə ntəkə lə diyɔ disi, wanyifə ubə kasɔ nkə wəəbə ufi kulesa lə wə diyɔ kafo. <sup>18</sup> Utidi wə nkpe lə ɔkue mensi sinkli ubə oto nkə wəəbə ufi wə kafia. <sup>19</sup> Fɛɛ mbobɔɛ məətə bafonlɛ ku bebiambə ba nle bebisambi bɔyimisə lə lefe nəmfɔ əsuə. <sup>20</sup> Belɛ Onanto lekpakpa biə mmi ditsyetsyife nəmə məntəkə lə leyɔ lefe nye ɔnwɛditsyəyi əsuə. <sup>21</sup> Itsyise kayinyənyə

keklege ka luubə lə lefe nəmfóo, ke okle mambə tɔ kənyə itsyi lə kawunsiə eto ketsyokokɔ ke. Nya ke okle tsya ensiembubə kənyə. <sup>22</sup> Fɛɛ Onanto ébose nnya uyi útsyə nkə wuuləkə eyi nyamə ubu. Lenni nko esoo, eni utidi sa embubu usiə lə nkpe. Fɛɛ lə betidi ba Onanto dikələkə utsyə esoo, wuuləkə eyi nyamə ubu.

<sup>23</sup> “Nyaso lə utsyuə átəyi mi nkə, ‘Bebe! Nnyə Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə nkpe mfo o-o,’ nye ‘Nnyə wə nkpe mməə,’ mamfo wə anɔ. <sup>24</sup> Itsyise badia ba laatəyi bə mə ni mba Bákpo ɔhile Bətsyə ku mba tsya bə mə ni Onanto Eto Bənyeləkətidi ebɔtaka bəbə. Nya booyifo ayanisa kplɛ kplɛ kpə bate, bə lə bofo kulaa tsya, boowe betidi ba Onanto diləkə utsyə bakpe. <sup>25</sup> Bɛnɔ biə mbətəyi mi nyamfo ntənsə fe lə lefe nəmə lə leyo.

<sup>26</sup> “Nye lə betidi átəyi mi bənkə, ‘Okpe lə mfimintii,’ biensu bebe. Nye lə bətəyi mi bə ‘Okpe lə diyɔ kafo mfoo,’ biamfo bɛnɔ. <sup>27</sup> Itsyise Utidi Eto Ubi eto bubə ebutsyə fe kase kato laato ɔsi mia mia, lə kofekatokɔ kənyəndə kakpo lə kofe eto diyokedufəkɔ seka. <sup>28</sup> Kaka lesakpənkpe ntee, mfo ebintsyə ləəsiə nɛ.

*Asa Itsyuə Ebote Lefe Nə Kalosəko Nlɛ Boyo.*

<sup>29</sup> “Lə kanyinyənyə kamfo eto kamaa, kofe ebɔna tūu,

nya kofande tsya ensiem-buyənde, nya befanđebi loolo bitsyi kato, nya kato eto əsuəale luutinkə nya yɔɔnyɪ lə nnya ɲyənkɔ.

<sup>30</sup> “Nya Utidi Eto Ubi eto ditsyəbi nəmə lɔɔbɔ bənyə ɔnlɛ bubə lə asɔmiloku əsuə. Nya kawunsiə eto betidi kenke luuwi nku lə bənyə Utidi Eto Ubi ntəkə lə asɔmiloku əsuə ɔnlɛ bubə lə diyənde ku əsuəale kplɛ əsuə. <sup>31</sup> Buufe kakpatsyaku kplɛ nya wootsyese wə batɔnkpe kawunsiə eto akpɔ ana nyamə, nya bookpa betidi ba ɯləkə ɯtsyə idu lə kawunsiə eto disɪ lɔni isu disɪ nə.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kudiyi Əsuə.*

<sup>32</sup> “Bekase asa itsyi lə kudiyi əsuə lə kase koata kabɔ afanto fɔfɔ. Lefe nə binyə kudiyi ditsyiko bota kələkə afantoo, biate biə kasɔminte boyo kalo. <sup>33</sup> Nko ke lə binyə asa nnya kenke mɪnkateyi mɪntɔnsəə, bete biə kalosəkɔ kamə eboyo kalo. <sup>34</sup> Nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə asa nyamfo kenke ebubə fɛ mba nsi nkpə mfo luukpə balo. <sup>35</sup> Kato ku kaso ebubə kafe, fɛɛ mɔ etiki em-bubə efe kulefe.

*Kuutsyuə Saa Enyi Lefe Nə Yesu Nsi Luubə Bio.*

<sup>36</sup> “Kuutsyuə saa enyi diyɪ nye lefe nəmə kalosəkɔ luubə. Onanto eto Batɔnkpe nye Ubi əmə kulaa tsya enyi. Anto hā nyi. <sup>37</sup> Utidi Eto Ubi eto bubə ebuyifo fe kase íbə lə Noa eto lefe. <sup>38</sup> Lə lefe

nə leto ntu eto buyi boməə, betidi ékedi, bəkənə, basani ku besio ákakpa bətsyuə isu ese diyɪ fɛfɛ nə Noa dídufə lə kufue komə kafe. <sup>39</sup> Fɛɛ bántɛ lesa nə nlɛ bubə isu ese lefe nə ɔsɔmi leni, ntu diyɪ bókpə məmblɛ kenke búduko. Nko ke yuutsyə lə Utidi Eto Ubi eto dibəfe tsya nɛ. <sup>40</sup> Lə lefe nəmfoə, basani inuə ebuɲyə lə ɔkuɛ bekeyifo keyifo fɛ wookpa ɔni udunko nya uubu ɔni bətsyə. <sup>41</sup> Besio inuə ebuɲyə bəkəkuə antabi, fɛɛ Onanto ebutsyi ɔni udunko nya uubu ɔni utsyə.

<sup>42</sup> “Nyaso bitəkə ənə, it-syise binnyi diyɪ nə mi Onamute luubə. <sup>43</sup> Lə oyosate áte dinə uyu luubə wə keyukɔ, eni wuutəkə ənə ukase ni. Nya weembutə kusu nkə uyu əmə dufə, oba wə diyɪ uyu wə. <sup>44</sup> Nko ke ele bə fintsyə muə əsuə ətsyə, itsyise Utidi Eto Ubi əmə ebubə lə lefe nə fannlɛ wə kusu bobɛ.

*Ele Bə Uyifoyifo Yifo Asa Lə Kusu Əsuə.*

<sup>45</sup> “Owoe ni uyifoyifo sɛɛ wə ni obesibe? Wə ni uyi-foyifo wə, wə Onamute dífi ɯtsyə lə wə beyifotsyuə eto kɛnyɛ, nkə ɯkətə mə lesa lə lefe əsuə. <sup>46</sup> Nte disuəyuə nə eto okle yuudi itə uyi-foyifo əmfo lə wə Onamute əbə unyə wə ɔnlɛ buyifo lə kusu əsuə! <sup>47</sup> Nlɛ fə bɔteyi sitinti minkə Onamute əmfo ebufi uyifoyifo əmfo utsyə lə wə bikə kenke eto kɛnyɛ. <sup>48</sup> Fɛɛ lə uyifoyifo bua unii, wɔɔteyi wə əsuə nkə, ‘Mɔ

Onamute embubæ mómó!'  
 49 Nyaso wuutsyiko wæ beyi-  
 foyifotsyuæ bøbæ, nya ukedi,  
 ukænæ ku betekpe. 50 Nya wæ  
 Onamute æmæ ebubæ læ diyi  
 lóni næ onlé wæ kusu bobæ  
 ku lefe næ unnyi. 51 Onamute  
 æmæ ebunæ wæ koto sitinti.  
 Nya wuunæ wæ koto keklege  
 fe kase inýæ itæ ænæmi ænæmi  
 eto betidi seka! Mfó nya  
 wuuwi keku wóoyimi animi!

## 25

*Ele Bæ Bumua Æsuæ Busiæ  
 Bukabe Kusu.*

1 "Lefe næmfóo, mmæ seka  
 Onanto eto sekakedikó luut-  
 syæ næ. Yuutsyæ fe mbite  
 lefosi bæ léto mæ kakandíæ  
 bæ beesu batsyako okafóse  
 utsyuæ. 2 Mæ nti eto enó  
 eeninæ, nya enó fefe tsya  
 eyifo babesibe. 3 Enó bæ  
 leeninæ étsyi kakandíæ, fææ  
 béntsyi nnuæbi læ asa æsuæ  
 báwunisæ. 4 Nya babesibe  
 bamæ alææ, mæ étsyi nnuæbi  
 báwunsæ læ mæ asa æsuæ ku  
 kakandíæ kamæ. 5 Se Okafóse  
 æmæ léfe kama ku bubæ esoo,  
 mbite bomæ étsyiko selabe  
 butinkæ nya bálabe selabe.

6 "Ntsyenti lefee, bánó  
 kudu bænkæ, 'Nnyæ okafóse  
 æmæ nlæ bubæ! Betaka, bibæ  
 betsyako wæ!'

7 "Mfó nya mbite bomæ  
 létaka nya bábesæ mæ  
 kakandíæ eto ute kato. 8 Nya  
 mba leeninæ létseyi babesibe  
 bamæ bæ, 'Bitæ bo mi nnuæbi  
 bomæ eto ntsyuæ itsyise bo  
 kakandíæ læ bóni.'

9 "Nya babesibe bamæ  
 létseyi mæ bænkæ, 'Bo nnuæbi  
 emboyo itæ bo ku mi, nyaso

bisu mba laate ofló, læ bisu  
 beya butsyuæ bitæ æsuæ.'

10 "Nya kase bésu mu  
 kayakó koo, okafóse æmæ  
 æbæ údufæ. Mbite enó  
 bæ dímuæ æsuæ ækæko wæ  
 bédufæ læ kaka banlé kusíæ  
 komæ bokpa mfó nya bétí  
 siku.

11 "Kamaa, mbite fefe  
 bomæ tsya æbæ bédufæ nya  
 bétsyiko siku bósó kateyi  
 nkæ, 'Boanto, Boanto! Sini  
 bo læ budufæ!'

12 "Nya okafóse æmæ létseyi  
 mæ nkæ, 'Kulefe, minnyi mi!'  
 "

13 Mfó nya Yesu lélosæ  
 ótseyi nkæ, "Nyaso bimua  
 æsuæ bitsyuæ, itsyise binyi  
 diyi nye lefe næ muubæ.

*Ele Bæ Bólæ Asa Nnya  
 Onanto Dífi Ókpe Bo Læ Ani  
 Kukónó.*

14 "Lefe næmfóo, Onanto  
 eto sekakedikó ebutsyæ fe  
 mmæ. Lefe lónii, Osani  
 utsyuæ akæ, wæ léla nkæ  
 læ usu kusu kutsyuæ nyaso  
 ókpadi wæ beyifoyifo nya  
 úfi wæ bikæ ókpe mæ læ  
 ani. 15 Útæ utsyuæ saa lesa  
 næ wuukefi keyifo læ wæ  
 æsuæale æsuæ, nya onii, útæ  
 wæ sika eto atabi akpi anó.  
 Nya obambaa, útæ wæ akpi  
 ænuæ. Utsyæfææ, útæ wæ  
 kókpi kóni. Nya údu úsu wæ  
 kusu komæ. 16 Uyifoyifo wæ  
 léfo atabi eto akpi anó, ésu  
 ótsyi ówuninsæ læ nnya æsuæ  
 nya únyæ akpi anó útækæsæ.  
 17 Nko ke nwæ bætæ akpi  
 ænuæ tsya dínyæ akpi ænuæ  
 útækæsæ. 18 Fææ uyifoyifo  
 wæ bætæ sika eto atabi kókpi



kɔnwɛɛ, úsu úku dibia nya úfi wə Onamute eto atabi nyamə ókula mfó.

19 “Lə lefe kentsye eto kamaa, beyifoyifo bamfo eto Onamute əmə ésinkli úbə nya údufə læ nkunta ku mə. 20 Uyifoyifo wə léfo sika eto atabi akpi anɔ, éfi akpi anɔ bamba óboko nya óteyi nkə, ‘Bonamute, ətə mə sika eto akpi anɔ, nya mínyə akpi anɔ bamba minkpe.’

21 “Wə Onamute əmə áteyi wə nkə, ‘Alɔ éyifo, uyifoyifo sɛɛ. Éyifo asa læ kusu əsuə nya fále asa sɛkɛ ola, nyaso muufi fə ntsyə læ asa kpə eto kɛnyɛ. Dufə əbə læ əbə ənyənkɔ mə disuəyuə!’

22 “Nya uyifoyifo nuəfə wə bətə sika eto akpi ənuə tsya díbə nya óteyi nkə, ‘Bonamute, ətə mə sika eto atabi akpi ənuə nya mínyə akpi ənuə bamba minkpe.’

23 “Wə Onamute əmə áteyi wə nkə, ‘Uyifoyifo sɛɛ, éyifo lesa saa læ kusu əsuə tinti! Se fále asa sɛkɛ ola læ kusu əsuə esoo, muufi fə ntsyə læ kpə eto kɛnyɛ. Bə læ əbə ənyənkɔ mə disuəyuə!’

24 “Mfó nya uyifoyifo wə léfo sika eto atabi kɔkpi kɔnwɛ tsya díbe nya óteyi nkə, ‘Bonamute, nyi minkə eyifo utidi wə eto asa nkpe ale nnya fəfəsə asa læ kaka fámanto kuətsyuə. Nya faale asa læ kaka fémense kulesa. 25 Nya se mínte síkpi esoo, mfi fə atabi nyamə nya minku dibia mímfí nnya minkpe. Nyaso nyə fə atabi ni nyamfo.’

26 “Wə Onamute əmə áteyi wə nkə, ‘Fə uyifoyifo bua, ɔfló. Eyi fə meefi lesa kaka læ mánkpe nya məəfəsə asa læ kaka mánto kulesa. 27 Nyale beso fémemfi mɔ atabi ésuko atabi kətsyəkɔ bə læ mbəə, læ nnyə nnya kutəkə?’

28 “Mfó nya onamute əmə leteyi nkə, ‘Mómɔ, læ atabi nyamfo afo læ wə ani læ befi nnya bitə nwə nkpe akpi lefosi.’ 29 Itsyise utidi wə nkpe asaa, wə ke bonsi boofi ditsyuə bakpe bawunsə nɛ. Nya utidi wə kulesa lentee, sɛkɛɛ nte wə tsyaa, bɔɔle ni bafɔ wə læ ani. 30 Nya uyifoyifo bimba əmfɔ alɛɛ, beto wə bekpe læ ketuntu ka nkpe læ lekple. Kaka mfó, wuwi keku unə wə animi.

### *Utidi Eto Ubi Ebokponko Kawunsia Eto Betidi Lekpo.*

31 “Lefe nə Utidi Eto Ubi əmə luubə læ wə diyənde əsuə ku Onanto eto batɔnkpe kenkee, wuusia læ wə lekankpome əsuə. 32 Nya kawunsia eto ese eto betidi kenke lɔɔɔ bənyə læ wə ənəmi. Nya wuusənsə mə læ akpa ənuə fe kase nwə laayenkɔ bebuki leesənsə basamu kələkə læ bate nti. 33 Wuúnyəsə betidi sɛɛ læ wə kodianí, nya wuutə mba ni betidi bua nyə læ wə kəməni.

34 “Nya Oka əmə lɔteyi mba nyə wə læ kodianí nkə, ‘Bibə, mi mba mɔ anto lékpɔ atsyɔ! Bibə bidufə læ sekakedikɔ ka bálɔ bətsyɛ itə mi idu taa kawunsia eto ketsyikokɔ ke. 35 Kukpense

ále me nya bitə me lesa mɪndi, utukue ále me, nya bitə me ntu mínne. Nyifo ɔfo nya béfo me békpe læ mi ayo. <sup>36</sup> Lefe nə mínye leya, bitə me kafia nti. Nya lefe nə mínle bufii, bele me ola. Lefe nə bákpe me læ diyo, bíbə bebe me.'

<sup>37</sup> "Mfó nya betidi see bamə looto wə bənkə, 'Bonamute, dimanfe búnyə kukpense nle fá fe bítə lesa fédi, nye bítə fá ntu fənə? <sup>38</sup> Dimanfe búnyə fá ɔfo fe bófo fá nye fánye leya bítə fá kafia féti? <sup>39</sup> Dimanfe bóno bæ ale bufi nye bæ ake læ diyo fe búbə bóbe fá?'

<sup>40</sup> "Mfó nya Oka əmə lu-utə mbuaye nkə, 'Nle mi bətəyi minkə, lefe saa nə fáwunsəko utsyuə wə læmbə dibu saa læ mo bayimi bamfo ntii, mo féyifo fətə.'

<sup>41</sup> "Mfó wətəyi mba nýə læ wə kəməni nkə, 'Bidu me læ ɔfo, mi mba Onanto díkudi! Bisu bidufə læ dítefenku manlo nə Onanto létsyaka útə Obonsam ku wə batənkpe! <sup>42</sup> Kukpense ále me, fəe beni bíntə me lesa ndi. Utukue ále me, fəe bíntə me ntu nko ke. <sup>43</sup> Nyifo ɔfo wə díbə ɔsono mi, tsya bíamfo me. Nye leya tsya bínti me kafia. Nno bufi, bákpe me læ diyo, fəe bíəmbə bisiasə me.'

<sup>44</sup> "Mfó buutə wə mbuaye bənkə, 'Boanto, lemanfe búnyə kukpense lele fá, nye ututkue læ fá, nye féyifo ɔfo, nye fánye leya, nye fanle bufi, nye fake læ

diyo fe bóəmbə bobə nye bówunsəko fá?'

<sup>45</sup> "Oka əmə ebutə mbuaye nkə, 'Nle mi bətəyi minkə, lefe nə eto lefe bíenyifo kasəe bitə betidi ba bíembu kulesa læ mo bətsyuə bamfo ntii, mo uni bíenyifo kulesa bitə!'

<sup>46</sup> Yesu átəyi ólosə nkə, "Nyaso boofi mba mfo batsyese kanyi kənyəkə itə manlo manlo. Nya betidi see bamfóo, mə ebunyə nkpe bo læmbəke kalokə kulefe kulefe."

## 26

*Yudafo Eto Beninə Ákpe Disi Bə Baalo Yesu.*

<sup>1</sup> Se Yesu letəyi asa nyamfo kenke ólosə, ótəyi wə bakasebi nkə, <sup>2</sup> "Iyifo mi bote bənkə ibu eyi ənuə læ Ukpə Asa Bo Jyila eto Diyi nəmə læ leyoo, nya boofi Utidi Eto Ubi bətə bæ baso wə bamanklasə læ kuyi əsuə."

<sup>3</sup> Nya besumunyə ninə ku umə eto beninə dísu bátsya læ Usumunyə ninə Kenke Kayafa eto diyo. <sup>4</sup> Befi nsusu bæ boomuə Yesu kalokalo læ balo wə. <sup>5</sup> Bətəyi tsya bənkə, "Yanle bæ bumuə wə læ diyi nəmə budi kəmiə, lenni nko betidi bamə ebunyənki bataka bənyə bo læ əsuə."

*Usio Utsyuə Édiki Yesu Nnuəbi Fifi Lə Betania.*

<sup>6</sup> Yesu ɛsu Simon wə dífi bufi sia eto diyo læ Betania. <sup>7</sup> Lefe nə Yesu nsi ɔnle budii, usio utsyuə əbə wə ɔfo, wə dítsyi nnuəbi alabasta eto dituntu nə ókpo nnuəbi tə

bo laanyi fififi, bo léfo koya tinti óboko mfó, nya úfi mu ókpo Yesu læ disi.

8 Se Yesu eto bakasebi dínyə nyamfoo, kafo ányi mə. Bátɔ əsuə bənkə, “Beso óbiasə nnuəbi bomfó nko? 9 Bofo nnuəbi bomfó boté itə koya kplɛ, befi atabi nyamə bətə bakombo!”

10 Se Yesu læno lesa nə banlɛ boteyii, óteyi mə nkə, “Beso bənɛ usio əmfó bule? Lesa sɛɛ dini úyifo útə mə.

11 Bakombo kpe mi lenti lefe saa. Fɛ, mɔɔ inni lefe saa mɔɔkɛ mi læ ɔflo.

12 Se usio əmfó difi nnuəbi bomfó ókpo mɛ læ əsuə, ólo mɛ utsyə itə mɔ bu-bike. 13 Nlɛ mi boteyi sitinti minkə kawunsia eto kaka ke boobe Ditiki Sɛɛ nəmfó let-syaa, boofi nnya usio əmfó díyifo bakakloma wə.”

*Yuda Iskariot Átɔ Atabi Nkə Lə Uləkə Yesu Útə.*

14 Mfó nya bakasebi lefosi inuə bamə eto ɔni, wə baakpo Yuda Iskariot dísu besumunyə ninə ɔflo. 15 Nya úsu ótɔ mə nkə, “Be biutə mɛ læ ndu Yesu ntə mi?” Bákla sika flubia fosi ətsyə béfi bətə wə. 16 Idu læ lefe nəmfó, útsyiko esu bəbɛbɛ kase wuudu Yesu utə mə.

*Yesu Ku Wə Bakasebi Édi Ukpə Ása Bo Jyila Eto Diyi.*

17 Lə Abolo Menyenki eto Eyididi eto diyi tute əsuə, bakasebi bamə əbə Yesu ɔflo nya bátɔ wə bənkə, “Sie faala fə bɔlo butsyə butə fə itə Ukpə Ása Bo Jyila eto diyi nəmə budi?”

18 Jteyi mə nkə, “Bisu os-ani utsyuə əmə ɔflo læ umə əmə læ bətəyi wə biə, ‘Oteasa nkə, “Mɔ lefe éboyo. Mɔ ku mɔ bakasebi ebudi Ukpə Ása Bo Jyila eto didisa nəmə læ fə diyo.” ’ ’ ’ 19 Bakasebi bamə éyifo fe kase Yesu leteyi mə, nya bánwa Ukpə Ása Bo Jyila eto didisa nəmə bətsyə mfó.

20 Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu ku wə bakasebi lefosi inuə bamə əbə bəsia kaso itə lesa budi. 21 Lə lesa nəmə kedikɔɔ, Yesu áteyi mə nkə, “Nlɛ mi boteyi minkə, mi nti eto ɔni ebudu mɛ utə.”

22 Ditiki nəmfó ələ bakasebi bamə tinti nya bətsyiko wə bɔtɔ ɔni ɔni bənkə, “Bonamute, mɔ fanlɛ lee?”

23 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Utidi wə bonko wə nlɛ kɔni bokpe læ ɔkpe ɔni kedi uni luudu mɛ utə. 24 Mɔ, Utidi Eto Ubi, ebukpə fe kase bəwɔni læ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə. Fɛɛ mbɔbɔɛ itə utidi wə luudu Utidi Eto Ubi utə. Lə nnya ete bánle utidi əmə eni ɛlɛkɛ itə wə eso.”

25 Yuda wə læəbə Yesu budu kətə tsya áto nkə, “Oteasa, sitinti inni mɔ fanlɛ, lee?”

Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Fə leteyi.”

*Bedi Kakle Fɔfɔ Eto Lesa.*

26 Se banlɛ lesa budii, Yesu éfi abolo, nya óso ani nya úbudi wə nya úfi útə wə bakasebi óteyi nkə, “Befo læ bidi. Nyamfo ni mɔ əsuə eto sinə nɛ.”

27 Nya úfi lekòbe ku nte nya óso Onanto ani, nya úfi útə mə nkə, "Mimble fo binə. 28 Nyə mə koto ko ni kakle lə Onanto ku wə betidi eto nti. Koto ko minfi minlə bokpo kaso lə betidi kpə eto disi, bə lə Onanto lə ufi mə abua otsye mə. 29 Nlɛ mi boteyi sitinti minkə, men-siembunə nte bomfo eto okle isu ese lefe nə mə ku mi luunə nte fofə lə mə Anto eto sekakediko."

30 Nyamfo eto kamaa, bésə kusə batesə Onanto, nya bédu bésu Nnuəbi eto Eyi eto Kotini əsuə.

*Yesu Áteyi Utsyə Nkə Petro Eboni Wə.*

31 Nya Yesu leteyi mə nkə, "Mmi eto ketsye kamfoo, mimble ebutsyetsyi bidu mə lə oflo, nya mə mate luubu. Itsyise Awonisa Kenke eto Kukue áteyi nkə,

'Onanto ebolo nwə lætsyə basamu bamə  
nya basamu bamə lu-  
usənsə.'

32 Fɛɛ lə batakasə mə betsyiko okoməə, mɔotɔ mi seto nsu Galilea."

33 Petro éfe kenye óteyi Yesu nkə, "Lə bafefe kenke ani fə tsyaa, memboyani fə ntsyə kulefe!"

34 Mfó nya Yesu leteyi Petro nkə, "Nlɛ fə boteyi minkə ketsye kamfo fɛ ukuse luutə kenye, əboteyi sitsyə fənkə enyi mə."

35 Petro ətə mbuaye nkə, "Məmboni fə kulefe, lə ibə bə bonko fə kpe kulaa tsya." Nya bakasebi fefe kenke tsya leteyi nko.

*Yesu Áto Ola Lə Getsemane.*

36 Nya Yesu ku wə bakasebi dísu kaka baakpo Getsemane, nya óteyi mə nkə, "Bisiə mfo lə nsu seto mə nsu nto ola." 37 Ókpa Petro ku Sebedeo eto bebi inuə bamə óyenko. Údufə lə kawendo əsuə, nya útsyiko butinkə kekleke. 38 Nya óteyi mə nkə, "Kanyi ka nkpe mə lə utu fui tinti bə kába mə əsuə. Bisiə mfo lə bikase ku mə."

39 Jye úsu seto seke nya ókpo lə kaso úfusə ənəmi, nya óto ola nkə, "Mə Anto, lə yolekɛɛ, takasə bulə bomfo lə mə əsuə. Fɛɛ menyifo lə mə lelabi əsuə bomu lə fə lelabi əsuə."

40 Se úsinkli úsu bakasebi itsyə bamə oflo, únyə nkə bálabe selabe, nya óto Petro nkə, "Nyaso mi basini bamfo embofo ənə butəkə ku mə itə lebombososo ləni hā ete? 41 Bitəkə ənə lə beto ola bə biembudufə lə botokabe əsuə. Ləwɔnɔ nəmə lə bola, fɛɛ əsuə eto sinə ayokpo."

42 Yesu esi úsu dinuəfə úsu oto ola óteyi nkə, "Mə Anto, lə kanyi eto lekòbe nə məəbə bunə mfo embofe mə, nya iyifo fə lelabi bə nnə ni kokooko, nyalɛ tə lə ibə itə nko."

43 Se úsinkli úbə bioo, únyə nkə bakasebi bamə si balɛ selabe ko, nya bannlə ənəmi bofo buminkli kulaa tsya. 44 Yesu esi údu lə mə oflo ditsyəfə úsu óto ola fe kase óto ibə éfe.

45 Nya úsinkli úbə bakasebi bamə oflo nya óteyi

mə nkə, "Bisi belabe selabe beɛ ɔnwɛ butsyə? Bebe! Lefe nəmə eboyo bə befi Utidi Eto Ubi əmə bakpe lə betidi bua eto ani. <sup>46</sup> Betaka lə budu. Bebee, nwə nɛ mɛ budu kətə ebɔfi."

*Yudafɔ Eto Beninə Ɛmuə Yesu.*

<sup>47</sup> Yesu ənyə ɔɛ mə etiki budinko fɛ Yuda wə ni lefosi inuə bamə eto ɔni dɪbə údufə. Betidi ba ni besumunyə ninə ku batɔnkotɔnko ba bələkə ətəkəko wə, nya béntsyi nlande ku keyi. <sup>48</sup> Ududukətə əmə ətə báte batɔnsə bə, "Utidi wə mɔɔbuta nsiəsə, wə ni utidi wə bɛnɛ bɔbɛbɛ nɛ. Bimuə wə." <sup>49</sup> Yuda ɛsu Yesu ɔflo nya lə kase únyə wə koo, ɔteyi wə nkə, "Oteasa, diyuəsə itə fə." Mfó nya ɔbuta wə.

<sup>50</sup> Yesu ətə wə mbuaye nkə, "Ɔhɔ, kɔsɛ lə eyifo lesa nə fəbə keyifokɔ!"

Mfó nya betidi bamə dɪbə Yesu ɔflo nya bəmuə wə nya bákɔbe wə kekleke. <sup>51</sup> Mba ntəkəko Yesu eto ɔni ələkə wə kalande nya ówe Usumunyə Ninə eto ndomunyə eto koto.

<sup>52</sup> Mfó nya Yesu leteyi wə nkə, "Fi fə kalande akpe lə ke kakpekɔ. Betidi ba leetsyi kalande lə betidi əsuə, kalande əsuə baaye kəkprə. <sup>53</sup> Biante biə mofo bɔwunsəko bɔtɔ ketsyiko mɔ Anto ɔflo lee, nya lamfolamfoo, wootsyese wə batɔnkpe eto bamamanyə eto akpa lefosi ənuə itsyi kato? <sup>54</sup> Fɛɛ lə ibə nkoo, ntsyə fɛ nnya

báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenke eto Kukue luubə itə?"

<sup>55</sup> Nya Yesu dítseyi ənəmi útə sitiditu siamə nya ɔtɔ mə nkə, "Beso ele bə bitsyi keyi ku nlande bibə biə bibə mɛ kəmuəkɔ fe nwə ɲyə lə Aba əsuə? Diyi saa, nke lə Onanto eto kesumuyo mfó nkate asa, fɛɛ bíəmmuə mɛ. <sup>56</sup> Asa nyamfo kenke əbə nko bə lə asa nnya bənyələkətidi leteyi bətsyə lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə lə ibə itə nko." Mfó nya wə bakasebi kenke dítseyetsyi bédú lə wə ɔflo.

*Bákponko Yesu Lekpo Lə Yudafɔ Eto Lekpokakpokɔ Kplɛ.*

<sup>57</sup> Mba dímuə Yesu ákpa wə bésuko Usumunyə Ninə Kenke Kayafa eto diyoo kaka besumunyə ninə ku umə eto beninə ku afi eto bateasa létsya bensi. <sup>58</sup> Petro ətəko mə kama kama úsu taa Usumunyə Ninə Kenke eto lekpaata kafo. Úsu úsiə lə bamamanyə bamə ɔflo nkə lə obe kase ditiki nəmə dubə ibə.

<sup>59</sup> Besumunyə ninə ku bakponkpo ba dísiə mfó kenke ábɛbɛ betidi ba luubə bala etiki bətəkə Yesu lə bənyə kusu balo wə. <sup>60</sup> Fɛɛ bənnnyə kulesa saa, ite bə betidi kpə əbə bála bidia bətəkə wə lə əsuə tsyafɛ.

Betidi inuə bətsyuə əbə <sup>61</sup> nya báteyi bənkə, "Utidi əmfɔ áteyi nkə, 'Mooba Onanto eto kesumuyo nəmfɔ, nya lə eyi ətsyə əsuə, muusinkli nto ni nɲyənsə.' "

62 Usumunyə Ninə Kenke átaka únyə nya óto Yesu nkə, “Anle etiki nnya banle bótəyi kətəkə fə lə əsuə mfo bɔnɔ? Əmbə Kulesa fótəyi lə nnya əsuə?” 63 Fəe Yesu édi bi, wóantəyi kulesa.

Usumunyə Ninə Kenke əmə esi ótəyi wə nkə, “Lə Onanto wə nsi nkpe eto diye əsuə, nle fə bótəyi minkə təyi bo lə fə ni Onanto eto Ubi wə Bákpo Ɔhile Utsyə əmə.”

64 Mfó nya Yesu dítə mbuayə nkə, “Ee, ite fə kase fátəyi. Fəe nle mi bótəyi minkə idu mɔmɔ ɛntɔ, buinyə Utidi Eto Ubi se unsi lə Ɔsuəalenyə Kenke eto kodiani. Nya biunyə se unsi lə asɔmiloku əsuə utsyi kato ɔnlə bubə!”

65 Lə nyamfo əsuə, Usumunyə Ninə Kenke əmə áfuadi wə awu ku ləblɔfi nya ófa ótəyi nkə, “Édi mbusiotiki! Boensihíā badansie saa! Bíɔnɔ mbusiotiki nnya údi mfo! 66 Ntsyə bibu?”

Məmblə ətə mbuayə bənkə, “Údi dikpi nya uńyə utə ukpə!”

67 Nya bétufə ntufə bákpo wə lə ənəmi nya báblə wə. Nya mba ləso wə lə atosi, 68 átəyi bənkə, “Lə Nwə Onanto Lékpó Ɔhile Utsyə fenii, təyi bo futsyə ləso fə!”

*Petro Étudi Nkə Únyi Yesu.*

69 Petro əsiə lə lekple lə kpakpaakpe mfó fə Usumunyə Ninə Kenke eto usumubisiobi díbə mfó nya

ótəyi wə nkə, “Fintsya ətəkəko Yesu wə ditsyi Galilea eto kasɔ.”

70 Fəe óni nnya lə betidi bamfo kenke eto ənəmi ótəyi nkə, “Mante lesa nə fanle bótəyi mfo!”

71 Nya údu mfó úsu únyə lə diyo nəmə eto kesie. Usumubisiobi bamba tsya ənyə Petro nya ótəyi mba dínyə mfó nkə, “Wuntsya ətəkəko Yesu Nasaretnyə əmə.”

72 Bio Petro esi óni nya óka ntamu ótəyi nkə, “Minyi osani əmə ko!”

73 Yankle fə mba ńyə mfo díbə bátəyi Petro bənkə, “Ǝkpə mə ɔni feni, itsyise fə etikididi ələkə fə kate wuee.”

74 Nya Petro létəyi nkə, “Ǝkpə lə lesa saa bə ɔnukualə minlə bótəyi minkə Onanto lə unə mə koto lə sidia minlə bótəyi!”

Lefe nəmfó tutuutu nnya ukuse dítə kenye. 75 Nya Petro lékloma lesa nə Yesu létəyi nkə, “Fə ukuse luutə kenye, əbótəyi sitsyə fənkə enyi mə.” Ɔbo úsu lekple nya úwi keku kekkeke.

## 27

*Yudafɔ Eto Beninə Ákpa Yesu Bésuko Pilato Ɔflɔ.*

1 Se kale dísiə ku olesiatu, Besumunyə ninə ku umə eto beninə kenke átsya nya báse uyi bə boolo Yesu. 2 Bákpe wə lə amena nya bákpa wə bésu bákpe Romafɔ eto Aba eto Uninə Pilato lə ani.

*Yuda Álo Ɔsuə.*

<sup>3</sup> Se Yuda, wə dídu Yesu lenə nkə báló wə dikpənkpii, ífi wə tinti, nya úsinkliko sika flubia awosi ətsyə nyamə úsuko besumunyə ninə ku umə eto beninə bamə. <sup>4</sup> Ɔteyi nkə, “Nyifo kabua bə mfi utidi wə dímenyifo kabua ntə miə balo!”

Bətə mbuayə bənkə, “Nyamfo manka bo nkpə. Fə etiki ni nyamfó!” <sup>5</sup> Yuda éfi atabi nyamə óto ókpe lə Onanto eto Disumuyo mfó, nya usu ókpe ukuə úkpe.

<sup>6</sup> Nya besumunyə ninə bamfó ləse atabi nyamə nya bətəyi bənkə, “Atabi nyamfo eyifo kəto eto atabi, nya iyifo lesa nə ínyə lə bo kesumu eto kəfi əsuə bə bufi atabi nyamfo bokpe lə bo kesumu eto otobe. Bo kəfi eti nyamfo kusu.” <sup>7</sup> Se bákpe disii, báse nya uyi bənkə befi atabi nyamə bésu báya Asa eto Otonto eto Kaso itə bafə eto kebikeko. <sup>8</sup> Nyamfo esoo, bətəkə kaso kamə diye bə Kəto eto Kaso ibə ese lə mmi. <sup>9</sup> Itə lesa nə Onanto eto unyeləkətidi Yeremia letəyi útsyə díbə itə nkə, “Béfi sika flubia eto atabi fosi ətsyə, nya Israelfə letəno bə bofo lə wə disi <sup>10</sup> béfi báya Otonto eto Kaso, fe kase Bonamute léla nkə nyifo.”

*Pilato Áto Yesu Etiki.*

<sup>11</sup> Bákpa Yesu báboko Romafə eto Aba eto Unyəsia Ninə Pilato eto ənəmi. Nya óto wə nkə, “Fə ni Yudafə eto Oka əmə?”

Yesu ətə mbuayə nkə, “Ee. Áteyi kukəno.”

<sup>12</sup> Fəe wántəyi kulesa it-syi lə besumunyə ninə ku umə eto beninə eto nye bo banlə bola kətəkə wə əsuə. <sup>13</sup> Mfó nya Pilato letə wə nkə, “Etiki nnya banlə bətəyi lə fə əsuə mfo manka fə lee?” <sup>14</sup> Fəe íyifo Aba eto uninə əmə yani tinti se Yesu leni wémfe kenye útə mbuayə saa.

*Pilato Álo Yesu Dikpənkpi.*

<sup>15</sup> Ídi Aba eto uninə lesa nə úkeyifo lələ saa lə bəəbə Ukpə Ása Bo Ɔyila eto diyi budi, bə oyani mba bəti bákpe lə Aba eto diyo eto ɔni wə betidi kpə bamə letə, utə mə. <sup>16</sup> Lə lefe nəmfóo, mba bákpe lə diyo mfó eto ɔni akə, wə betidi nyi kukəno nya baakpo wə bə Baraba. <sup>17</sup> Nyaso lefe nə betidi kpə díbə bətsyaa, Pilato átə mə nkə, “Owoe biala biə nyani ntə mi? Baraba lee, lee Yesu wə betidi laakpo bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə?” <sup>18</sup> Úyifo nko itsyise óte nkə kekisi eso Yudafə eto beninə bamfo lékpa wə báboko.

<sup>19</sup> Lefe nə Pilato nsi ɔnlə lekpo nəmə bokpoo, wə usiə átsyese wə ɔtənkpe nkə, “Ləkə fə ani lə utidi wə dímenyifo kabua saa mfo eto etiki əsuə, itsyise nsiə kola kənə eto ketsye itsyi lə wə əsuə, nnya díte sikpi dímuə mē tinti!”

<sup>20</sup> Besumunyə ninə ku umə eto beninə ábiasə betidi ba létsya mfo eto ato bənkə batə Pilato lə oyani Baraba utə mə lə balo Yesu.

<sup>21</sup> Fəe Pilato átə betidi ba létsya mfó nkə, “Betidi inuə

bamfo eto nti, nte nwə bela biə nyani ntə mi?"

Bətə mbuayɛ bənkə, "Baraba!"

<sup>22</sup> Nya Pilato dísi ótɔ mə nkə, "Nyale, be ele bə nyifo ku Yesu wə baakpo bə Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyə mómɔ?"

Məmbɛ kenke ətə mbuayɛ bənkə, "Sɔ wə amanklasə lə kuyi əsuə!"

<sup>23</sup> Fɛɛ Pilato átɔ mə nkə, "Nte kabua ka úyifo?"

Mfóo, bətsyiko bofa be-mbembe katɛyi bənkə, "Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə!"

<sup>24</sup> Se Pilato dínyə nkə wen-siembofo kulesa buyifo lenni bulə ebubəə, úfi ntu nya úflə ani lə šitiditu nəmə eto ənəmi nya ótɛyi nkə, "Nnyə mɔ ani, nnyə mɔ akpa, mɔ ani əmbə lə osani əmfɔ eto bolo əsuə! Mi etiki ini."

<sup>25</sup> Sitiditu siamə kenke ətə mbuayɛ bənkə, "Wə ukpə bə utəkə lə bo ku bo bebi lə əsuə!"

<sup>26</sup> Mfó nya Pilato léyani Baraba útə mə. Nya se útə bábɛ Yesu bəlosə, óyani wə útə nkə básɔ wə lə uyi əsuə.

### *Romafɔ Eto Bamamanyə Ákpe Yesu Kofani.*

<sup>27</sup> Nya Pilato eto bama-manyə lékpa Yesu bésuko Aba eto uninə eto diyo, nya bamamanyə ba kenke díbə bətsyilama wə. <sup>28</sup> Bələkə wə awu lə əsuə nya bəfi awu sia bákpe wə. <sup>29</sup> Nya bəfi biyu bədi lekpakpa bətsyisə wə lə disɪ fɛ bəfi uyi bákpe wə lə kodianɪ. Nya bəse akonki lə wə ənəmi fe oka seka

nya bəmə wə bətɛyi bənkə, "Yuu, yuuduu,! Yudafɔ eto Oka lə usiə nkpə kentsyɛɛ!"

<sup>30</sup> Bétufə ntufə bákpo wə lə əsuə nya bále uyi əmə báfɔ básɔ wə lə disɪ. <sup>31</sup> Se bəmə wə bəlosə nkoo, bələkə wə awu sia nyamə lə əsuə nya besi bəfi wə awu nyamə bákpe wə. Nya bákpa wə báyenko bésu wə kasɔkɔ lə uyikabie əsuə.

### *Básɔ Yesu Bamanklasə Lə Uyikabie Əsuə.*

<sup>32</sup> Lefe nə bədu lə umə báyɛ bantɔɔ, bətsyako os-ani utsyuə wə ditsyi Kirene wə baakpo Simon. Bama-manyə bamə áhiɛ wə bə ofo Yesu eto uyikabie komə utsyi. <sup>33</sup> Nya bésu báyo kaka baakpo Golgata eto kasɔnɔnɔ ni Ditidisikɔbe ku kalua. <sup>34</sup> Bətə Yesu nte bo bətsyakasə ku kofa ko nkpe kalo bə unə. Fɛɛ se útu mu óbee, óni wənnə mu.

<sup>35</sup> Mfó nya bama-manyə bamə lesɔ wə baman-klasə lə uyikabie əsuə, nya bákpo asa basɛ fɛ bésie wə awu bətə bətsyuə. <sup>36</sup> Nya kamaa, bəsiə mfó bákase wə. <sup>37</sup> Lə wə disɪ katoo, bəwɔni asa bəmanklasə lə uyi əmə əsuə. Nnya bəwɔni bənkə lesa nə eso bəlo wə ni bə, "Nnyə Yesu, Nwə Ni Yudafɔ Eto Oka." <sup>38</sup> Básɔ beyu inuə bətsyuə tsya lə uyikabie əsuə bákɔ lə Yesu əsuə. Ɔni áfaka lə wə sedi-ani nya ɔni tsya léfaka lə wə siməni. <sup>39</sup> Betidi ba kenke leyɛ mfó étinkəsə mə esi nya báka Yesu fefe. <sup>40</sup> Bətɛyi bənkə, "Fə ni nwə letɛyi



fənkə eboba Desumuyo Kplə akpo lə kaso, esinkli ato ni ənyənsə lə eyi ətsyə əsuə nɛ! Ləkə fə əsuə, lə Onanto eto Ubi feni! Yifə lə uyikabie komə əsuə əbə kaso."

41 Nko ke besumunyə ninə ku afi eto bateasa ku umə eto beninə tsya dimə wə bətəyi bənkə, 42 "Ófo betidi bamba lə nkprə, fɛɛ wəmbofó wə əsuə buləkə! Lə Yudafɔ eto Oka unii, oyifə lə kuyi əsuə mɔmɔ ubə, lə bofo wə bɔnɔ! 43 Ófó Onanto ɔnɔ, nya waakpadi wə əsuə nkə Onanto eto Ubi. Nyaso bitə lə bobə lə Onanto aala wə, lə uləkə wə mɔmɔ lə bobə!" 44 Nko ken beyu ba ku wə básɔ lə kuyi əsuə tsya léka wə nɛ.

### *Yesu Ɛkpə.*

45 Idu lə kakomi eto abombo lefosi ənuə, kawunsiə kenke ána tũũ isu ese lə ketsyitsyokomi eto abombo ətsyə. 46 Fe abombo ətsyə etii, Yesu áfa bembembe ótəyi nkə, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Nyamfo eto kaso ni, "Mɔ Onanto, mɔ Onanto! Beso fáyani mɛ fətsyə?"

47 Betidi bətsyuə dínyə mfó ánɔ lesa nə ótəyi, nya bətəyi bənkə, "Ɔlɛ Elia bokpadi!"

48 Mə ɔni étsyetsyi nya úfi okosa wə bákpe lə nte eto sonkpe, nya úfi mu ku uyi úsuko nkə lə utə wə lə unə. 49 Fɛɛ betidi bamba átəyi bənkə, "Bińyə lə bobə! Bitə lə bobə lə Elia ebubə uləkə wə utsyiko kuyi komfo

əsuə." 50 Yesu esi ófa bembembe nya úkpə.

51 Lamfolamfoo, Disumuyo Kplə eto kafia kplə dísie lə akpa ənuə itsyi kato ibə kaso. Nya kaso kamə kenke dítinkə, nya aba léba. 52 Edi ásini, nya Onanto eto betidi kənke kpə ba díkekpə létaka bəbə nkprə. 53 Bábɔ lə mə edi kafo nya se Yesu létaka útsyi ɔkomə úbə nkprə, bésu Yudafɔ eto Umə Kənke əmə kafo kaka betidi kpə dínyə mə.

54 Se Omamanyə ninə ku bamamanyə ba dínyə bákase Yesu dínyə kase kaso dítinkə ku asa nnya díbə mfó kenkee, sikpi əmuə mə tinti! Nya bətəyi bənkə, "Sitintii, utidi əmfo éyifo Onanto eto Ubi."

55 Besio kpə ba dítseyi Galilea ba díkawunsəko Yesu ənyə lə kəsese bákabe asa nnya díbə. 56 Mə bətsyuə ni Maria Magdalene, ku Maria wə ni Yakobo ku Yosef eto ambe ku Sebedeo eto usiə.

### *Yosef Wə Dítsyi Arimatea Ébikə Yesu Eto Ɔkɔ.*

57 Se éyo ditsyitsyo lefee, otabinyə utsyuə wə baakpo Yosef, nya úyifo Yesu eto okasebi wə ditsyi Arimatea əbə. 58 Úsu Pilato ɔfɔ nya ótɔ wə nkə lə ofo Yesu eto ɔkɔ. Pilato ətə kusu nkə befi ɔkɔ əmə bətə Yosef. 59 Nyaso Yosef áfo ɔkɔ əmə nya úfi kafia flubia kətsyuə úmli wə. 60 Nya úfi wə úsu úbikə lə kebikə lə wə kosate eto kudi fɔfɔ ko bələkə lə koba kəmiə. Nya ominansə leba

nə ləmə úti ko kənyə nya údu. <sup>61</sup> Maria Magdalene ku Maria nuəfə əsiə mfó balə kudi komə bobə.

*Bamamanyə Áse Yesu Eto Kudi.*

<sup>62</sup> Nya se kale disia nya ini Ɔnwəditsyəyii esoo, usumunyə ninə ku Farisifo ésu Pilato ɔfo. <sup>63</sup> Nya bəteyi wə bənkə, “Uninə, lefe nə odiantidi əmə dísia nkpəə, óteyi nkə, ‘Lə nkpəə, bootakasə mə betsyiko ɔkómə lə eyi ətsyə eto kama.’ <sup>64</sup> Nyaso tə lə bamamanyə lə base kudi komə kukɔnɔ isu ese diyi tsyəfə nəmə, kase wə bakasebi lembusu beyu ɔkɔ əmə bedunko bəteyi betidi bənkə ótaka utsyi ɔkómə. Lə ibə nkoo, sidia sia bɔteyi əbɔkə seso nsia kɔ.”

<sup>65</sup> Mfó nya Pilato ləteyi mə nkə, “Bitə lə bamamanyə lə besu base kudi komə fe kase hofo.” <sup>66</sup> Nyaso bəsu bálɔ bəti leba nə bəti lə kudi komə kənyə kekleke bətsyə ko lekpo, bə lə utsyuə etidi ni lə bənyə bətsyə lekpo, nya bətsyə bamamanyə bə base ko.

## 28

*Onanto Átakasə Yesu Utsyiko Ɔkómə.*

<sup>1</sup> Lə Ɔnwəditsyəyi eto kama, əni Kɔsida eto kolen-siantoo, Maria Magdalene ku Maria nuəfə ésu bə besu babe kudi komə.

<sup>2</sup> Lamfolamfoo, kaso étinkə kekleke. Onanto eto Ɔtɔnkpe utsyuə áyifə utsyi kato úbə óminansə leba kplə

nəmə nya úsiə lə ni əsuə. <sup>3</sup> Wə ditsyəbi ékeyənde fe kase ɔsi laato nya wə awu diflubi futututu fe aklala seka. <sup>4</sup> Sikpi əmuə mba nle mfó bəse nya bətinkə tinti, nya bákpo kaso mfó fe bukpə békpe.

<sup>5</sup> Onanto eto Ɔtɔnkpe əmfó édinko besio bamə etiki nya óteyi mə nkə, “Biante sikpi! Nnyi miə Yesu wə básɔ bámanklasə lə kuyi əsuə bənle bɔbɛɛ. <sup>6</sup> Umbə mfo! Batakasə wə fe kase óteyi ɔtɔnsə. Bibə bebe kaka ólabee. <sup>7</sup> Mɔmɔɔ, bisu mlə lə bisu bəteyi wə bakasebi biə, ‘Batakasə wə betsyiko ɔkómə úbə nkpə, nya ɔntɔ mi seto úsu Galilea. Mfó biunyə wə nɛ.’ Bekloma nnya mɔnteyi mi mfo.”

<sup>8</sup> Nyaso bədu lə kudi komə ɔfo lə sikpitete ku disuəyuə tsya əsuə. Nya bətsyetsyi bə beesu bəteyi wə bakasebi. <sup>9</sup> Lamfolamfoo, Yesu átsyako mə, nya óteyi mə nkə, “Diyuə itə mi.” Báye bətu wə bábokosə əsuə kaso bákɔbɛ wə lə akpa nya bəsumu wə. <sup>10</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Biante sikpi. Bisu bəteyi mə bayimi biə besu Galilea, mfó buunyə mə nɛ.”

*Bamamanyə Ba Lése Kudi Kome Áteyi Lesa Nə Bənyə.*

<sup>11</sup> Lefe nə besio bamfó dísinkli bantɔɔ, bamamanyə ba lése kudi komə ésu umə nya bəteyi besumunyə ninə bamə asa nnya kenke díbə mfó. <sup>12</sup> Besumunyə ninə bamə ku umə eto beninə ákpe disi bəfi nsusu. Bətə

bamamanyə bamə atabi eto akple, <sup>13</sup> nya báteyi mə bənkə, “Bətəyi biənkə lefe nə bélabe selabe ku ketsyee, wə bakasebi əbə béyu wə ɔkɔ əmə bédunko. <sup>14</sup> Nya lə Romafɔ eto Aba eto un-inə anɔ nyamfoo, buutə ɔnɔ kasɔ boə inni mi díyifo kulesa, nyaso yanle bə balo mi dikpi.” <sup>15</sup> Bamamanyə bamə áfo atabi nyamə nya báyifo fe kase báteyi mə. Nyaso nyamfo ni ditiki nə ləye létsyilama Yudafɔ ntii taa mmi nə.

*Yesu Ələkə Əsuə Óte Wə Bakasebi.*

<sup>16</sup> Lə nnya eto kamaa, bakasebi lefosi ɔnwɛ bamə ábe bésu kɔtini ko nkpe lə Galilea əsuə kaka Yesu lətəyi mə utsyə. <sup>17</sup> Se bənyə wəə, bésumu wə, ite bə mə bətsyuə áyaki tsya. <sup>18</sup> Yesu ányi ɔfi mə nya ótəyi mə nkə, “Onanto éfi kato ku kasɔ kenke eto əsuəale útə mə. <sup>19</sup> Nyaso bisu kawunsia eto betidi kenke ɔfɔ lə biyifo mə mɔ bakasebi. Bifləsə mə ntu lə Anto ku Ubi ku Ləwɔnɔ Kenkə eto diyə əsuə, <sup>20</sup> nya bete mə bə betsyue lesa saa nə mínte mi koto. Nya lə sitintii, mɔkə ku mi lefe saa, isu ese lə kawunsia eto kalosəkɔ.”

## MARKO Ditiki Σεε Nə Marko Lewɔni

*Ntufləsətidi Yohanes Ábe  
Letsya Itsyi Lə Ditiki Σεε  
Nəmə Əsuə.*

<sup>1</sup> Nyamfo ni Ditiki Σεε itsyi  
lə Yesu Kristo wə ni Onanto  
kosate eto ubi əsuə eto ket-  
syikokɔ.

<sup>2</sup> Lə lefe kentsye nə  
léfe məə, Onanto eto  
unyələkətidi Yesaya áwɔni  
utsyə nkə Onanto áteyi wə  
ubi nkə,  
“Mootsyese ɔtɔye ntɔnsə.

Wə lɔɔɔ betidi utsyə itə  
fə bubə.

<sup>3</sup> Əbɔnɔ se nkomə eto utidi  
əmfo luusu kabe  
letsya lə mfiminti  
akateyi nkə,

‘Bimua əsuə bitsyə itə Bona-  
mute əmə.

Bimua əsuə kukɔnɔ itə  
wə bubə.’ ”

<sup>4</sup> Nko eto ɔtɔye əmə ni  
Yohanes. Wə ni díbə ɔkɛ  
lə mfiminti kaka úkəfləsə  
betidi ntu lə ketu fe kase  
Yudafə leeyifo. Nya ɔnlɛ  
bofa kabe letsya nkə ele  
bə betidi tsiyi mə akɔəsi  
bawuninsə lə bayɛ asa bua  
buyifo lə bafɔ ntu fləsəfləsə  
eto lekpa lə Onanto lə  
ufi mə abua ɔtsyɛ mə.

<sup>5</sup> Betidi kpə etsyi Yudea eto  
kasɔ ku mə umənkplɛ wə  
baakpo Yerusalem nya bésu  
mfiminti bomfó bə lə ɔnɔ  
Yohanes eto kɔtɔ ko bákpe  
wə eto etiki. Bələkə mə abua  
báte Onanto nya Yohanes

dífləsə mə ntu lə ketu ka  
baakpo Yordan.

<sup>6</sup> Yohanes ákpe oflimu eto  
bisə eto awudindi nya úfi  
kubukikuə eto abɔsu ókle  
wə nkɛ. Didisa nə úkədi didi  
bablɔ ku bəkpəsə.

<sup>7</sup> Wə etiki nnya ɔnlɛ dit-  
sya bobɛ ni nkə, “Utidi wə  
ntəkə mə kama ɔnlɛ bubəə,  
so mə famfamfa nya yənyə  
itə bə ńyə lə wə kənyɛ nyifo  
wə keyifo blɛmblɛ. <sup>8</sup> Mɔɔ,  
ntu eto bufləsə eto lekpa ete  
maafɔ buyifo. Fɛɛ wə ebufi  
Onanto eto Lewɔnɔ ufləsə  
mi ntu.”

*Yohanes Əfləsə Yesu Ntu.*

<sup>9</sup> Yanklɛ fɛ Yesu ditsyi  
umə wə baakpo Nasaret lə  
Galilea eto kasɔ, ubə udufə,  
nya Yohanes diyifo wə ntu-  
fləsəfləsə eto lekpa lə Yor-  
dan. <sup>10</sup> Lə kase Yesu nɛ  
bɔbɔ lə ntu bomə əsuə kabe  
katoo, únyə nkə Onanto eto  
kato lɛ bɔsini nya Onanto  
eto Lewɔnɔ leyifə dísiə lə wə  
əsuə lə lɛblekpa eto ditsyəbi  
əsuə. <sup>11</sup> Nya bánɔ ɔkue  
ditsyi kato ɔnlɛ bɔteyi nkə,  
“Fə ni mɔ ubi wə mankeko,  
nya məənyə disuəyuə lə fə.”

<sup>12</sup> Lamfolamfo, Onanto  
eto Lewɔnɔ ákpa Yesu  
úsuko mfiminti bomə kafo.  
<sup>13</sup> Wə mate əsiə mfó eyifosi  
ana. Lə lefe nəmfó əsuəə,  
Obonsam áto Yesu óbɛ.  
Nya Onanto eto batɔye díbə  
bawunsə ko wə.

*Yesu Ələkə Wə Bakasebi  
Tute.*

<sup>14</sup> Lə lefe nə bəmuə  
Yohanes bákpe lə Aba eto  
diyoo, Yesu édu mfó úsu

Galilea úsu údi Onanto eto Ditiki Σεε nəmə mfó.

<sup>15</sup> Οκε mfó kateyi nkə, “Lefe σεε nəmə eboyo. Onanto eto sekakedikó eto lefe əbɔfi. Bisinkli læ mi asa bua eto kama læ befo Ditiki Σεε nəmfo bəno.”

<sup>16</sup> Se Yesu nle botsyilama læ ditumbukplɛ nə nkpe læ Galilea eto kasɔ ɔfɔɔ, únyə mba læləkə akpe inuə, ba ni Simon ku wə ɔyimisani Andreas, ba nle mə asabu bota mfó.

<sup>17</sup> Nya Yesu leteyi mə nkə, “Bibə bitəkəko mə idu mɔmɔ ɛntɔɔ, nya moote mi kase biuləkə betidi bitə Onanto.” <sup>18</sup> Lamfolamfo báyani mə asabu bətsyə nya bātaka bətəkəko wə.

<sup>19</sup> Ογε úsu setɔ sɛkɛ nya únyə bayimisani inuə bətsyuə ba ni Sebedeo eto bebi ba ni Yakobo ku Yohanes. Besi mə ɔklo kəfo balɛ mə asabu bɔlo. <sup>20</sup> Kase Yesu dínýə mə koo, ókpadi mə nkə bətəkəko wə. Mə tsya átaka akpa akpa báyani mə anto Sebedeo ku wə beyifoyifo bətsyə læ ɔklo əmə kəfo bətəkəko Yesu.

*Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Lə Osani Utsyuə Ísuə.*

<sup>21</sup> Yesu ku mba ntəkəko wə ésu bédufə umə wə baakpo Kapernaum. Nya læ Yudafɔ eto ɔnwɛditsyəyi nə ntəkə læ mə mfó eto busu əsuə eto kamaa, Yesu ésu Yudafɔ eto katsyako nya útsyiko mə Anantotiki bote. <sup>22</sup> Iyifo mba kenke lenɔ wə asatete nyamə yanii, itsyise ɛbɔ lete læ mba laate asa itsyi læ Yudafɔ eto afi əsuə. Bomu wə asatete eyifo nnya nkpe

kalende nya itsyi taa wə utu kəmiə.

<sup>23</sup> Lə lefe nəmə tutuutuu, osani utsyuə lɛwɔnɔ bua nsi wə læ əsuə akɛ læ katsyako kamə mfó, <sup>24</sup> nya ófa be-mbembe óteyi nkə, “Yesu Nasaretnyə, be fanle bəbɛbɛ ketsyiko læ bo ɔfɔ mfo? Bubə fəbə fə əbɛbə atsyɔsə bo lee? Nyi futsyə feni. Fə ni Onanto eto ɔkenkenyə wə ótsyese nɛ.”

<sup>25</sup> Yesu éti lɛwɔnɔ nəmə kusu nya ókpe ni kɔfi nkə, “Dika, nya læ abɔ læ osani əmə əsuə.” <sup>26</sup> Lɛwɔnɔ nəmfo étinkəsə osani əmə keklekɛ nya dítə ófa bəmbəmbə fɛ lɛbɔ læ wə əsuə.

<sup>27</sup> Itə iyifo mba kenke dínýə mfó yanii, nya bátɔ mə əsuə bənkə, “Nte asatete fɔfɔ nnya eto okle nɛ? Utidi əmfo kpe əsuəale woafɔ etiki budi ku awɔnɔ bua nya beetsyue wə etiki ato.” <sup>28</sup> Itə esoo, Yesu eto diye áyɛ letsyo læ Galilea eto kasɔ kenke.

*Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.*

<sup>29</sup> Yesu ku wə bakasebi ku Yakobo ku Yohanes édu læ katsyako kamə nya bésu Simon ku Andreas eto diyo. <sup>30</sup> Se bésu bédufə mfó, betidi bətsyuə áteyi Yesu bənkə, Simon eto usiəambe áyila, atikesi əmuə wə olabe. <sup>31</sup> Nyaso Yesu ésu wə ɔfɔ, nya ókɔbe wə læ kɔni ótakasə únyənsə. Lamfolamfo wə bufi bomə áyɛ wə nya ótaka útə mə lesa bédí.

<sup>32</sup> Se ditsyitsyo lefe léyoo, betidi ákpa befimfi kenke ku mba awɔnɔ bua díkakpe bulə kpə báboko Yesu bə lə otsya mə bufi. <sup>33</sup> Nya umə əmə kenke eto betidi díbə bənyə lə kesie mfó bánle bobə. <sup>34</sup> Yesu átsya betidi kpə ba nle bufi ateate bufi nya óla awɔnɔ bua lə betidi kpə əsuə ku mba awɔnɔ bua nsi lə əsuə, itsyise Yesu yi nkə awɔnɔ bua nyamə yi futsyə uni, nyaso wántɔnɔ nkə awɔnɔ nyamə tɛyi kulesa itsyi lə wə əsuə.

*Yesu Ábe Ditiki Sɛɛ Nəna Letsya Lə Galilea Eto Kasɔ.*

<sup>35</sup> Kolensianto fɛ kale lusiə, Yesu átake óbɔ lə diyo nəmə. Úsu kaka kutsyuə saa ləmbə nya óto ola útə Onanto.

<sup>36</sup> Kamaa, Simon ku wə bayetsyuə ésu bábəbɛ Yesu. <sup>37</sup> Lə lefe nə bənyə wəwə, bátɛyi wə bənkə, “Utsyuə saa əbə ɔlɛ fə bəbɛbɛ.”

<sup>38</sup> Fɛɛ Yesu átsyi mə nkə, “Bitə lə busu umə bamba. Efe bə ndi Anantotiki lə mfó tsya, itsyise nyamfo ni mə keyifo ka mimbə keyifokə lə kawunsia nɛ.”

<sup>39</sup> Nyaso óyɛ ótsyilama Galilea eto kasɔ kenke, nya úkedi Anantotiki nyamə lə Yudafo eto ntsyakə kpə nya óla awɔnɔ bua óbɔsə lə betidi əsuə tsya.

*Yesu Átsya Osani Utsyuə Wə Nle Bufisia Bufi.*

<sup>40</sup> Osani utsyuə wə nle bufisia bufi əbə Yesu ɔflo. Óse akonki ólɛ wə lekpakpa nkə lə ɔwunsəko wə. Ɔtsyi wə

nkə, “Lə alaa, ebofo mə bot-sya nya yuuyua mə tsya.”

<sup>41</sup> Wə etiki nyamə ənə Yesu kafo, nyaso únə wə kɔni nya útidi wə. Nya ótsyi wə nkə, “Nla nko. Fə əsuə kenke lə ye.” <sup>42</sup> Lamfolamfo bufi bomə əyuə wə.

<sup>43</sup> Mfó nya Yesu lɛtsyi wə nkə udu, nya ókpe wə kɔfi keklekə nkə, <sup>44</sup> “Mənniyə lə kusu atɛyi betidi nnya dibə, bomu su lə efi fə əsuə esu ate Onanto eto Usumunyə. Lə efi nkɔpata bo Mose eto kɔfi lɛtə esuko. Nyamfo luuləkə ete bənkə bufi bomə əyuə fə nɛ.”

<sup>45</sup> Tsya lefe nə nwə əmə dídu ɔntɔ, útsyiko bofa katɛyi kase Yesu létsya wə. Lə nnya esoo, Yesu ménsifo umə saa busu, itsyise betidi kpə lɛ wə ɔflo bubə. Nyamfo esoo, Yesu kosate átsyime lə uməmflo kaka kuutsyə ləmbə. Nya betidi ditsyi nlebe nlebe kpə, bəbə wə ɔflo mfó.

## 2

*Yesu Átsya Abafa Wə Léba Onkpoo Kasɔ.*

<sup>1</sup> Lə eyi ətsyuə eto kamaa, úsinkli úsu Kapernaum nya lə wə businki kəbə əsuə, betidi áno bə úsinkli úbə oto.

<sup>2</sup> Nya betidi kpə díbə diyo nə ɔkɛ, ku ni kayoma kenke. Nya ɔkɛ mfó úkedi mə etiki.

<sup>3</sup> Mfó nya betidi ena léboko ufimfi wə léba onkpoo kasɔ wə ɔflo. <sup>4</sup> Nya se banle kusu bunyə lə bayenko wə lə kesie bedufənkə wə diyo kafo lə kase betidi mfui esoo, bəsu

bábe letsya bələkə ofo nya báyenko ufimfi əmə ku wə belabekə báyifəsə bətsyə le Yesu eto akə. <sup>5</sup> Se Yesu dínyə kase s̄ōō bāfo bānə bə woofu ufimfi əmə botsya esoo, Yesu áteyi nwə léba onkpo kaso əmə nkə, “Ubi, mfi fə abua ntsyε fə.”

<sup>6</sup> Fεε afi eto bateasa ba ləkε mə lenti mfó ebu lə mə akəəsi əsuə báteyi bənkə, <sup>7</sup> “Beso woateyi nko? Əle mbusiotiki budi. Onanto hā laafo abua bufi katsyε!”

<sup>8</sup> Yesu áte mə nsusu nyaso óteyi mə nkə, “Beso ele bə nyamfo lə mi? <sup>9</sup> Nte nya diyuə enso bəteyi, ‘Mfi fə abua ntsyε fə,’ lee ‘Taka lə efi fə belabekə lə aye edu?’ <sup>10</sup> Nyaso lə itə bə befo bənə biə Utidi Eto Ubii, nkpe əsuəale bə mfi betidi eto abua ntsyε le kawunsia kamfo. Bənə?” Mfó əməə, Yesu esi útsyi wə ənəmi útə ufimfi əmə nya óteyi wə nkə, <sup>11</sup> “Taka lə efi fə belabekə lə esu diyo.”

<sup>12</sup> Nya osani əmfo létaka lamfolamfo úfi wə okla nya údu lə betidi bamə nýə mfó nti. Nyamfo éyifo betidi ba kenke nyə mfó yanii. Nya itə béfi atəsə banlε Onanto butə. Məmbəle áteyi bə bənnýə tə nyamfo eto okle bənyə.

*Yesu Ákpadi Lewi Nkə Utəkənkə Wə.*

<sup>13</sup> Nya Yesu disu údu úsu Galilea eto Ditumbukplε kénye nya betidi bamə kenke díbə wə oflō mfó, nya óte mə Anantotiki. <sup>14</sup> Kase ónlε boyε

kafε lə ditumbukplε nəmə oflō mfó, úsu únyə Lewi wə ni Alfeo eto ubi wə nsi lə kaka woafu umənkə. Nya Yesu leteyi wə nkə, “Taka lə ətəkəko mε!” Nyaso Lewi átaka kpla nya útəkəko wə.

<sup>15</sup> Ketsyitsyokəmii, Yesu ku wə bakasebi ku betidi kpə ba ntəkəko wə, ésu Lewi eto bə lə besu bedi lesa ku wə. Mba dítəkəko wə eto bətsyuə éyifo mba laafo umənkə ku babuayifo. <sup>16</sup> Nya afi eto bateasa ba ni Yudafə eto lekpa nə baakpo Farisifə tsya akε mfó. Nyaso lefe nə afi eto bateasa ba ni Farisifə bamə dínyə bə Yesu si óle lesa budi ku babuayifo, bátə wə bakasebi bənkə, “Ntsyəso wonko mba laafo umənkə ku babuayifo nsi banlε lesa budi?”

<sup>17</sup> Se Yesu lenə etiki nnya bānlε budii, óteyi mə nkə, “Betidi ba nkpe əsuəale manhiā ofanyə enso mba ni befimfi hā. Məmbə miə məəbə nləkə betidi sεε, bomu babuayifo eso mimbə.”

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asatete Koko Ku Afəfə Isuə.*

<sup>18</sup> Lə lefe ditsyuə se Yohanes ku wə bakasebi ku Farisifə ləkε lə kényekekke əsuəə, betidi bətsyuə əbə Yesu oflō nya bátə wə bənkə, “Beso fε fə bakasebi laankle kénye fe kase Yohanes eto bakasebi ku Farisifə laakle?”

<sup>19</sup> Yesu ətə mə mbuayε lə lekpa seka óteyi nkə, “Nyale Okafəsə eto bakloboo, bani lesa budi lə kusia kakpakə kamə? Lee, yanle bə bənyə

disuəyuə ku okafɔsə əmə nkpe mə lentii? <sup>20</sup> Yuubə diyi ditsyuə bə lə bələkə okafɔsə əmə lə mə nti, baklɔbo bamə ebokle kənye beyifo yoyoyo. <sup>21</sup> Kuutsyuə saa emfi lefianku fɔfɔ kaka kama lə kafia koko ka nle bola əsuə, lefianku fɔfɔ nəmə ebunə kafia koko kamə kala lə bəflə kə, nya luutə dibiaə koko nəmə sənsə ləmɔ lesɔ. <sup>22</sup> Nnya kamaa, bankpo ntə fɔfɔ lə kubukikuətobe koko wə bákakpo ntə bənyə kafo. Ntə fɔfɔ bomə ebəkpo bobə kato itə bə kubukikuətobe koko əmə ebola itə bə ntə ku kubukikuətobe əmə ebuyifo asɔsɔ. Bomu ntə fɔfɔ, ubukikuətobe fɔfɔ əsuə baakpo mu.”

*Yesu Ni Ɔnwɛditsyayi Eto Onamute.*

<sup>23</sup> Lefe lɔni lə Ɔnwɛditsyayii, se Yesu ku wə bakasebi nyə lə anta eto ɔkuɛ utsyuə banlɛ bofee, bəfəsə anta ətsyuə balɛ bɔyimi. <sup>24</sup> Nyaso Farisifɔ bətsyuə átɔ Yesu bənkə, “Beso fə bakasebi ləəyifo nko? Bo kɔfi məntə kusu bə beyifo nko lə Ɔnwɛditsyayi.”

<sup>25-26</sup> Lə nnya əsuə Yesu átɔ mə nkə, “Biankla lə Onanto eto Kukuə Kenke eto Awɔnisa lesa nə Oka David diyifo? Lə lefe nə kukpənsɛ lɛlɛ wə ku wə bayetsyuə, Oka David əsu kaka bəətə Onanto kedi lə Usumunyə Ninə Kenke wə baakpo Abiatar eto lefe. Úləkə didisa kənke nə ntə mfó itə mba ləətə wə kedi hā lə Disumuyo údi nya útə wə

bayetsyuə tsya ditsyuə bédi. Moses eto kɔfi məntə nkómə eto diyifobi nəmfo kusu, tsya bánteyi mə kulesa.”

<sup>27</sup> Nya Yesu lətɛyi mə nkə, “Onanto ətsyɛ Ɔnwɛditsyayi itə utidi eto lɛlɛkəsə. Inni utidi bətsyɛ itə diyi nəmə eto lɛlɛkəsə. <sup>28</sup> Nyaso mɔ, Utidi Eto Ubii, mɔ ke ni Ɔnwɛditsyayi eto Onamute.”

### 3

*Yesu Átsya Nwə Eto Kɔni Díkpə Lə Ɔnwɛditsyayi.*

<sup>1</sup> Lə lefe bamba əsuə, Yesu esi úsu Yudafo eto kat-syako. Utsyuə akɛ mfó wə eto kɔni díkpə konyoma.

<sup>2</sup> Betidi ba lɛkɛ mfó eto bətsyuə nyə balɛ bobə lə wootsya utidi əmə lə Ɔnwɛditsyayi nəmə əsuə lə babe lə buunyə etiki lə wə əsuə.

<sup>3</sup> Yesu ákpadi utidi əmə eto kɔni díkpə útsyɛ lə betidi ba kenke eto ənəmi.

<sup>4</sup> Nya útsyi wə ənəmi útə betidi bamə kenke nya ótɔ mə nkə, “Élɛkɛ bə utidi yifo kasɛ lə Ɔnwɛditsyayi, lee Ɔnwɛditsyayi eyifo diyi nə utidi loobiasə asa? Iyifo diyi nə bəətə nkpə, lee iyifo diyi nə baa biasə nkpə?” Fɛɛ bámfo wə kulesa bətɛyi.

<sup>5</sup> Yesu étsyi ówuninsə nya óbe mə ku lɛblɔfi itsyise ílɛ wə lə lɛkɔəsi se bánla bə baawunsəko mə bətsyuə eso. Nya ótɛyi ufimfi əmə nkə, “Nə fə kɔni etsyue.”

Únə ko útsyue. Nya ete kɔni komə létsya wə. <sup>6</sup> Lə nnya əsuə, Farisifɔ bamə édu



nya bésu bátsya ku Herod eto betidi nya bákpe disi læ kase booye balo Yesu.

*Yesu Átsya Betidi Kpə Lə Galilea Eto Ditumbukple ɔflo.*

7-8 Nya Yesu ku wə bakasebi leyə bésu Galilea eto ditumbukple ɔflo. Nya sitiditu kple sia ditsyi Galilea ku Yudea ku Yerusalem ku Idumia eto kaso ku mba ditsyi Yordan eto ketu eto lekpake nə nse ku mba ditsyi Tiro ku Sidon tsya ətəko wə bəbə. Nnya ni bənkə wə ayanisa nnya ɔnlə buyifo əbooye etsyo nyaso betidi kpə ála bə befi mə ənəmi bənyə wə.

9-10 Lə lefe nəmfó se Yesu díkatsya betidi kpə esoo, be-fimfi kpə læ bokplatsya bə læ betidi wə ko læ bəmuə ale. Nyaso Yesu átəyi wə bakasebi nkə babəbe ɔklo bənyənsə læ utuflo, itə bə læ betidi bamə əbə befuui, woofó bobə kədufə læ wə kafo.

11 Ləwɔnɔ bua əsiə læ be-tidi bətsyuə ba díbə mfó əsuə. Lə bənyə, bənyə Yesu koo, békedu kanɔ nya bákafa katəyi bənkə, “Fə ni Onanto eto Ubi.” 12 Nya Yesu káninko mə nkə bəntə læ betidi læ bate futsyə uni.

*Yesu Əlakə Lefosi Batɔnkpe Inuə Itə Wə Əsuə.*

13 Nyamfo eto kamaa, Yesu ábə úsu kətini disi. Nya mfóo, ókpadi mba óla nkə bakə ko wə. 14 Betidi bamfo əbə wə ɔflo nya úləkə lefosi inuə læ mə nti. Nya útəkə mə diye nkə batɔnkpe. ɔtəyi mə nkə, “Nləkə mi minkə bəkə

mə læ ɔflo lefe saa. Moot-syese mi læ bisu bidi Anan-totiki. 15 Nya biəkə əsuəale bela awɔnɔ bua bitsyiko læ betidi əsuə.”

16-19 Betidi lefosi inuə ba úləkə eto aye ni Simon wə Yesu díta diye nkə Petro ku Yakobo ku wə ɔyimisani kəkə Yohanes ba ni Sebedeo eto bebi ba Yesu dítakə diye nkə Boanerges eto kaso ni nkə, beedi etiki ku utə fe kase kato laafa kəkumi be-mbembe, bafəfə ni Andreas ku Filipino ku Bartolomeo ku Mateo ku Toma ku Yakobo wə ni Alfeo eto ubi ku Tadeo ku Simon wə læ lefe ditsyuə nə lefe léta mə kaso disi ku Yuda Iskariot, nwə luubə úləkə Yesu utə.

*Afi Eto Bateasa Áka Yesu.*

20 Se Yesu dídu mfóo, údu úsu diyo ditsyuə. Nya betidi kpə esi bəbə mə ɔflo mfó. Itə bə ibə ekə ale itə Yesu ku wə bakasebi bə bánkə lefe kulaa tsya læ bedi lesa.

21 Se wə kosate eto betidi lenɔ nkoo, bésu bə læ besu bənə wə besuko diyo, itsyise bətəyi bənkə, “Disi abia wə.” 22 Nya afi eto bateasa ba ditsyi Yerusalem letəyi bənkə, “Ləwɔnɔ bua əbə disi læ Yesu əsuə. Nya awɔnɔ bua eto ɔtɔnkotɔnkoo, ni nwə díta wə əsuəale fə ɔnlə awɔnɔ bua nyamfó bola kabɔnko læ betidi əsuə.”

23 Nyaso Yesu ákpadi be-tidi bamə nya údi etiki ko mə læ lekpa əsuə nkə, “Ntsyə yuubə bə Obonsam ebofo wə əsuə bola ketsyiko læ utidi əsuə? 24 Lə ibə bənkə sekakedikɔ áma se əsuə læ

akpaa, nya akpa akpa nyamə nle bɔkpɔ lə mə əsuə ntii, nkɔmə eto sekakedikɔ siamə əmbofo buɲyə. <sup>25</sup> Lə diyo ditsyuə eto betidi əsənsə lə mə bətsyuə əsuəə, anto ku anto nle bɔkpɔ lə mə bətsyuə əsuəə, diyo nəmfó əmbofo buɲyə. <sup>26</sup> Nyaso lə Obonsam ataka uɲyə ɔnle bɔkpɔ ku wə əsuə ku wə sekakedikɔ sia lema akpa akpaa, sekakedikɔ siamfó ebusənsə nya wə sekakedidi ebolo.

<sup>27</sup> "Iyifo etiki eto ɔnukuale bə utidi əmbofo botaka kesu ketu əsuəaletidi lə wə diyo, ketsyi wə bikə. Fə wofo budufə lə wə diyo nəməə, tsiyse umuə əsuəaletidi əmə okle.

<sup>28</sup> "Nle mi bɔteyi sitinti minkə Onanto ebufi lehua saa nə betidi díyifo ku diye bua saa nə baakpadi Onanto ɔtsyɛ. <sup>29</sup> Fəɛ diye bua saa nə utidi lookpadi Onanto eto Ləwɔnɔ Kɛnkɛɛ, Onanto əmbufi ni ɔtsyɛ wə kulefe. Itsiyse wuufi lehua nəmfɔ fenkə lehua nə wembotasuə."

<sup>30</sup> Yesu átɛyi nyamfo nko itsiyise betidi bənkə ləwɔnɔ bua kpe lə wə əsuə.

*Bawoe Ni Yesu Eto Bato-kpenyə Tinti?*

<sup>31</sup> Lə lefe nəmə əsuəə, Yesu eto bayimisanɔ ku wə ambe əbə mfó. Bəɲyə lə lekple nya bákpe wə utidi bə bahiã wə. <sup>32</sup> Nyaso betidi ba létsyilama wə átɛyi Yesu bənkə, "Bə, fə ambe ku fə bayimisanɔ ɲyə lə lekple bə bə."

<sup>33</sup> Nyaso Yesu átɔ mə nkə, "Owoe ni mə ambe? Bawoe ni mə bayimisanɔ?"

<sup>34</sup> Nya ótsyilamasə ənəmi nya óbɛ betidi ba nsi letsyilama wə mfó nya óteyi nkə, "Bee, nyə mbamfo ni mə ambe nye mə bayimisanɔ. <sup>35</sup> Utsyuə saa wə leeyifo Onanto eto lelabbii, wə ni mə ɔyimisanɔ nye mə ɔyimisio, nye mə ambe nɛ."

## 4

*Yesu Áteyi Lekpa Itsyi Lə Eyibisense Īsuə.*

<sup>1</sup> Yesu esi ésu Galilea eto ditumbukple flo nya ɔnle Diti-tiki Sɛɛ nə mə bote. Nya lə kase betidi ba létsyilama wə mfui esoo, údufə lə ɔklo kafo lə ntu bomə əsuə, nya úsiə kasɔ. Nya betidi bamə dínyə lə ntu kɛnyɛ fə Yesu dídi ko mə etiki. <sup>2</sup> Lefe kpə lə wə asatete əsuəə, údi etiki óyenko lə akpa əsuə lə ufi uləkə asa nnya óla nkə loote mə kasɔ. Asa nnya óte mə ni nkə.

<sup>3</sup> "Bɛnɔ! Lefe lɔnii, ɔkuɛmfɔ ɔni ésu ɔkuɛ nkə lə usu usiə eyibibi ɔtsyuə.

<sup>4</sup> Lə lefe nə ɔnle eyibibi nyamə busəə, íbə bə ɔtsyuə álo ékpo lə usunte ɔflo, nya baklobɛ díbə báse nnya bámini. <sup>5</sup> Etsyuə álo ékpo lə aba əsuə, kaka sitə lemfui. Nyaso eyibibi nyamfo əkə mlə. <sup>6</sup> Fəɛ se kofe lébe kɛnyɛɛ, éblobe nya íkpə. Nnya ni bə, nnya keyudu mənnyə didisa itsyi lə aba nyamə eso. <sup>7</sup> Eyibibi nyamə eto ɔtsyuə ésu ékpo lə biyu

nti. Nya kanyi kamə léto kéti nnya. Nyaso yámfo bɔnwɔ. <sup>8</sup> Nya íbə bə ətsyuə álo ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuə. Nya íkə, nya yébe kukɔnɔ nya yenwɔ ebibi. Nya ətsyuə lenwɔ ebibi fosi ətsyə, ebibi fosi akua, ətsyuə lenwɔ kolofa.”

<sup>9</sup> Lə kalosəkɔɔ, Yesu áteyi mə nkə, “Nyaso fə ke nkpe atoo, tsyuə ato kukunɔ lə anɔ.”

*Yesu Ɛləkə Lekpa Nəmə Kasɔ Óte Mba Ntəkəkə Wə.*

<sup>10</sup> Lə lefe nə Yesu mate insii, wə bakasebi lefosi inuə bamə ku mba lətəkəkə wə əbə wə ɔfɔ nya bátɔ wə bə uləkə lekpa nəmə kasɔ ote mə. <sup>11</sup> Nya Yesu letəyi mə nkə, “Mimii, bəfi Onanto sekakedikɔ eto akulasa bətə mi. Fɛɛ mba díbuu, nye bafefe ba lentəkəkə mə, əbɔnɔ mɔ asatete nyamə eye lə akpa əsuə hā. <sup>12</sup> Nyaso íbə itə fe kase Onanto eto unyeləkətidi lewɔni útsyə nkə,

‘Buukabe tsyaa, bəəmbunye bətsyə lekpo.

Buukətsyue ato tsyaa, bəəmbɔnɔ kasɔ.

Nya ni bə lə banɔ nye bənyə tsyaa, bəəmbɔnɔ kasɔ.

lə bətsyi mə ənəmi bətə Onanto,

bə lə ufi mə abua ɔtsyē mə.’ ”

<sup>13</sup> Nya Yesu létɔ mə nkə, “Biannɔ lekpa nəmfo eto kasɔ? Ntsyə fɛ biofo lekpa bamba saa kasɔ bɔnɔ? <sup>14</sup> Ōkuemfo əmə lɛ Onanto eto etiki busənsə. <sup>15</sup> Betidi bətsyuə ale kase eyibibi

ətsyuə luubə ekpo lə kusu ɔfɔ. Lə kase banlɛ bɔnɔɔ, ete Obonsam əəbə nya wəənwə nnya kələkə lə mə nsusu əsuə. <sup>16</sup> Betidi bamba tsya ale eyibibi nnya ləəbə kakpo lə aba əsuə. Lə lefe nə banlɛ nnya bɔnɔɔ, yeakpe mə disuəyuə. <sup>17</sup> Tsya ditiki nəmə eto keyudu ənnyə kasɔ kukɔnɔ. Baafɔ kanɔ itə lefe kliminti ete. Nya lefe nə ke kənə nye bulə sɛkɛ díbə lə mə əsuə lə ditiki nəmə esoo, beesinkli kama.

<sup>18</sup> “Nya betidi bətsyuə tsya te fe eyibibi nnya díbə íkə lə kanyi nti. Nya mbamfó ni bətidi ba laanɔ ditiki nəmə. <sup>19</sup> Fɛɛ kawunsiə kamfo eto bulə ku atabi bəbɛbɛ kek-leke ku əsuə eto lɛlɛkəsə ku kawunsiə eto kamini bəbɛbɛ aafɔ mə ketu. Nyamfo laakle kemli ditiki nəmə itə bə di-amfo ebibi bɔnwɔ.

<sup>20</sup> “Nya betidi bətsyuə te fe eyibibi nnya lélo ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuə. Baafɔ etiki nyamə ku utu faa, nya baanwɔ ebibi kpə. Ɛtsyuə aanwɔ ebibi fosi ətsyə, nye awosi akua nye kolofa.”

*Okandɛ Eto Keyifo Ndi Bə Utə Diyənde.*

<sup>21</sup> Yesu esi ótɔ mə nkə, “Utidi aato okandɛ kefi kakpe lə ditsyitsya kalɔ nye lə mpa kalɔ? Inni okandɛ eto kətəkəkə baato okandɛ kətəkə? <sup>22</sup> Lesa nə ke nkpe lə kakula əsuəə, əbɔbɔ lə lekple utidi saa nyə. Lesa nə ke nkpe lə kakula əsuə əbɔbɔ tenkle utsyuə saa nyə. <sup>23</sup> Nyaso lə bekpe atoo, bənɔ kukɔnɔ!”

24 Yesu esi óteyi nkə, “Bifi mi ato bekpe kukɔnɔ lə lesa nə bənle bɔnɔ əsuə. Kase faakla asa yeeyi kaba kakpo kətə utidii, nko ke eto okle Onanto lookla utə fintsyə nɛ! 25 Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə wə bawunsə. Nya utidi wə kulesa lentee, nnya nte wə tsyaa, bɔɔle nnya bafɔ wə lə ani.”

*Yesu Áteyi Lekpa Itsyi Lə Eyibibi Boto Ɔsuə.*

26 Yesu esi óteyi mə nkə, “Onanto eto sekakedikɔ ale osani wə laato eyibibi. 27 Diyi saa woalabe kataka, nya nkomə eto eyibibi nyamə nle bukə kabe. Fɛɛ unnyi kase asa nle butsyə nkomə. 28 Nnya ni bənkə kasɔ ka báto diyibibi nəməə, ke laale ni ola nko. Tutɛ, lə dikəə, díabɔ afanto, nya uyi laabɔ. Nya lə ébee, yeawɔ ebibi kpə. 29 Lə ebibi nyamə ábe ɛsɛɛ, ɔkuemfo əmə əbə kala nnya. Itsyise nnya lelefe eboyo.”

*Lekpa Itsyi Lə Diyibibi Kɛkɛ Ɔsuə.*

30 Yesu áto nkə, “Be muufi nkatesə ku Onanto eto sekakedikɔ. Nte lekpa nə ele bə mfi nləkə nyamfo eto kasɔ? 31 Ite fenkə utidi éfi diyibibi nə nso bɔfɛ lə kawunsia úsu óto. 32 Lefe ditsyuə eto kamaa, diəkə kafiani kuyi. Nya nkomə eto kuyi komfo laamɔ kasɔ ɔkuɛ eto ediyi fɛfɛ kenke. Koata kalɛ kpə. Nya baklobɛ laato ayo lə kuyi komə eto kalɛ əsuə.”

33 Yesu édi mə etiki nyamfo lə kase utsyuə sa loofɔ kasɔ bɔnɔ. 34 Etiki saa wuudi məə, woateyi nnya kayɛ lə akpa əsuə. Lə lefe nə itə kusu bə wonko wə bakasebi bamə hā sii, nya fɛ wəələkə nnya kasɔ kate mə nɛ.

*Yesu Éti Ufiebi Eto Ɔsuale Kusu.*

35 Diyi nəmfó eto ditsyitsyo lefee, Yesu áteyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə bɔyila ditumbukplɛ nəmfɔ busu ni lekpa ke nə nse.” 36 Nyaso bédú lə betidi əto ditsyukpa nəmfɔ ɔfɔ bésu bedufə bəsiə lə ɔklɔ wə Yesu dísiə əsuə, nya bétsyiko ditumbukplɛ nəmə bɔyila. Kaklɔ bamba tsya ənyə mfó. 37 Yanklɛ fɛ ufiebi ko ditsyiko bɔsɔ bembembe nya ɔsɔ ntu ókpɔ lə ɔklɔ əmə kafo, nya ibu sɛkɛ lə ntu lə buyi ɔklɔ əmə lə onya udu fə lə ntu kasɔ. 38 Lə lefe nəmfó, Yesu əsiə lə ɔklɔ əmə eto kama, úfi wə disí útəkə lə esunde əsuə nya ɔnlɛ selabe. Nyaso básanklisə wə nya bátəyi wə bənkə, “Oteasa, ɛnlɛ fə bulə bənkə boəbə bukpə?”

39 Yesu átaka únyə nya ófa óteyi nkə, “Ufiebi, ye bɔsɔ!” Nya óteyi ntu bomə tsya nkə, “Ntu ye bonwa!” Nya ufiebi əmə disinkli óyɛ bɔsɔ, nya ntu bomə eto ənəmi disinkli búyuə buɛ kananaa.

40 Nya Yesu létɔ wə bakasebi nkə, “Beso biate sikipi mmə? Bíamfo tɔ bɛnɔ?”

41 Sikpi əmuə mə sefensə, nya bətsyiko mə bətsyuə bəto bənkə, “Owoe ko ni utidi əmfo? Bə ntu bomə ku ufiebi kenke etsyue wə etiki koto!”

## 5

*Yesu Ála Awəno Bua Lə Osani Utsyuə Əsuə.*

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu ku wə bakasebi édu bésu Galilea eto Ditumbukplə eto situma sia nse lə Gerasefo eto kaso. 2 Le kase Yesu lebo le əklə əmə kəfo koo, osani utsyuə wə ləwəno bua nsi lə əsuə, əbə ótsyako wə. Osani əmfo ábo lə edi nnya ləfi mfó nti. 3 Itsyise mfó úkəsiə n. Lə lefe nə lefe mmə, betidi ba kenke mámfə wə bumuə kakpe lə amana. 4 Lə lefe kpə əsuə, bákəfo wə ani ku akpa bokle. Fəə wókala nnya bufəsə kabə. Utidi əmfo akə əsuəale tinti, itə bə kutsyuə saa mánkamfo wə bumuə kətsyə. 5 Kətsyə ku kakəmi kenke úkətsyilama lə betidi eto edi ku atini nyamə nti, nya úkakpo kudu, ékefi abambi katsya wə əsuə.

6 Utidi əmfo ənyə kəsəse fə únyə Yesu. Nyaso útsyetsyi úsu óse akonki lə Yesu eto ənəmi. 7 Nya ófa bembemə óteyi nkə, “Onanto Fanlonlo eto Ubi! Be nkpe lə mə ku fə lenti mfo? Nlə fə lek-pakpa, se mē uyi lə Onanto eto diye əsuə fənkə embunə mē koto!” 8 Jteyi nkomə, itsyise óno bə Yesu Yesu áto əkuə nkə, “Ləwəno bua bə lə osani əmfo əsuə.”

9 Nya Yesu ləto wə nkə, “Ntsyə baakpo fə?”

Nya útə mbuayə nkə, “Mə baakpo omantsya itsyise bomba nkpe lə nwə mfo əsuə, bufui.” 10 Nya ólə Yesu lek-pakpa nkə woanla mə lə kaso kamə.

11 Lə lefe nəmfó əsuə, bakplako kpə ənyə lə kətini komə əflo bale budi. 12 Nya awəno nyamfo lələ Yesu lek-pakpa bənkə, “La bo akpe lə bakplako ba nyə lə mmə, lə budu budufə lə mə əsuə.”

13 Nya ótono útə mə, nya awəno nyamə lebo lə osani əmfo əsuə nya bədu bésu bədufə lə bakplako bamə əsuə. Nya bakplako bamə kenke, ba eto utu luuyifo fe akpi ənuə, ditsyetsyi bésu bəwunini lə kətini komə eto kotosi bésu bədufə lə ditumbukplə nəmə nya banya bətsylo kenke.

14 Nya mba nle bakplako bamə bobee, ditsyetsyi bésu umə əmə ku mba leke lə wə əflo mfó, nya bésu batəyi betidi ba kenke lesa nə díbə. Mba bəteyi ésu mfó, bésu bəbe lesa nə díbə. 15 Nya lefe nə bəbə Yesu əflo, bənyə utidi wə awəno bua kpə dísiə lə əsuə mfó. Nya únsi lə kaso, ónkpe awu, íkakpa ko wə. Nya sikpi dímuə məmbəle kenke. 16 Betidi ba leka wə búnyə, áteyi lesa saa nə díbə lə utidi əmə ku bakplako bamə əsuə. 17 Nyaso bələ Yesu lek-pakpa bə udu lə mə kaso.

18 Lefe nə Yesu nle budufə lə əklə əmə əsuə, osani əmə əsuə awəno bua dísiə, alə

wə lekpakpa nkə, “Tɔnɔ lə ntəkəkɔ fə lə bukayɛ katsyilama.”

<sup>19</sup> ΕΞΕ Yesu mántɔnɔ. Bomu ótɛyi wə nkə, “Sinkli esu fə betidi ɔflɔ lə atɛyi mə kase Onamute əmə lɛwunsə kɔ fə ku kase únyə fə kaminsə.”

<sup>20</sup> Nyaso osani əmfo édu úsu ótsyilama Kəmə Lefosi kamə nya ótɛyi betidi bamə lesa saa nə Yesu díyifo útə wə. Nya íyifo mba lenɔ nnya yanii.

*Yesu Átsya Yairo Wə Ndi Yudafɔ Eto Katsyakɔ Eto Uninə Eto Ubisiobi Nya Ótsya Usio Fimfi Utsyuə Tsyə.*

<sup>21</sup> Yesu əsiə lə ɔkɔ úsinkli úsu ditumbukplɛ nəmə eto Yudafɔ eto lekpa ke nə nse. Se úsu údufə ditumbukplɛ nəmə eto kɛnyɛ mfóo, betidi kpə əbə bátsyilama wə.

<sup>22</sup> Nya Yudafɔ eto katsyakɔ eto uninə ɔni utsyuə wə baakpo Yairo əbə mfó. Se únyə Yesuu, óse akonki lə wə akɔ. <sup>23</sup> Nya ólɛ wə lekpakpa kekɛlɛ lə bufi kekɛlɛ. Nyaso bə lə əbə efi fə kɔni ətəkə lə wə bə lə əsuə lə imuə wə ale lə ɔkɛ nkɔpə.”

<sup>24</sup> Nyaso Yesu átaka útəkəkɔ wə.

Nya lə kase betidi ba díkəkɔ Yesu difui esoo, bátsyilama wə se bántɔ. <sup>25</sup> Nya usio utsyuə akɛ lə mə nti, wə kɔtɔ díkakpo lə lefosi alɛ ənuə sɔɔ əsuə.

<sup>26</sup> Ɔkɛ lə kanyi əsuə lə lefe nə eto lefe mba leeyifo afa díkətə wə afa kulaatsya.

Wóbiasə wə atabi kenke ótsya bufi bomfo, tsya bufi bomə mányuə wə. Kato bomu bóbe. <sup>27</sup> Ɔnɔ etiki itsyi lə Yesu əsuə, nyaso útəkəkɔ betidi ba dítəkəkɔ Yesu kama. <sup>28</sup> Ɔtɛyi wə əsuə nkə, “Lə mfó wə awu butidi koo, eni bufi bomə əbɔyɛ mɛ.” <sup>29</sup> Nyaso lefe nə útidi Yesu eto awuu, kɔtɔ komə díkakpo wə, ála kplo lamfolamfo! Nya únyə utsyə lekpo lə wə əsuə nkə wə bufi bomə áyɛ wə, nyaso kanyi ka ɔnlɛ bunyəə, álo.

<sup>30</sup> Lamfolamfo Yesu áte nkə əsuəale ətsyuə ábɔ wə lə wə əsuə. Nyaso úkənə únyə, nya ótsyi ɔwuninsə, nya ótɔ betidi bamə ntəkəkɔ wə nkə, “Owoe ni futsyə dítidɛ mɛ awu?”

<sup>31</sup> Wə bakasebi bamə áto wə bənkə, “Be kase betidi bamfo letsyilama fə. Beso faato fə, owoe ni futsyə dítidɛ fə?”

<sup>32</sup> Tsyaa, Yesu esi úkənə únyə ɔlɛ ənəmi botsyilamasə kabe lə wofo futsyə dítidɛ wə bunyə. <sup>33</sup> Usio əmə mfó ənyə utsyə lekpo nkə lesatsyuə əbə wə lə əsuə. Nyaso lə sikpitete ku ketinkə əsuəə, ɔbɔ úbə óse akonki lə Yesu eto akɔ. Nya ótɛyi wə lə ɔnukualɛ əsuə, lesa nə díbə.

<sup>34</sup> Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔ ubisiobi, fə bofokanɔ átsya fə. Su lə diyuə əsuə. Fə kanyi ensiambu sinkli kəbə bio.”

<sup>35</sup> Lə lefe nə Yesu nlɛ nyamfo bɔtɛyii, batɔnkpe bətsyuə étsyi Yudafɔ eto katsyakɔ kamə eto uninə əmə

eto diyo bəbə nya bətəyi wə bənkə, “Fə ubi əmə ébukpə koko. Beso fensi fanlɛ Oteasa əmfo bulə?”

<sup>36</sup> Yesu méntsyue ditiki nə mba nlɛ bətəyi mfó ato. Bomu ótəyi Yairo nkə, “Mante sikpi, fo anɔ ete.”

<sup>37</sup> Nya Yesu lékpa Petro ku Yakobo ku wə ɔyimisani Yohanes mate hā, nya bésu Yairo eto diyo. <sup>38</sup> Nya lefe nə bédufə diyo nəmə, nya Yesu dínyə kase banlɛ kanyi bunyə kakpo edu kewi nkuu, <sup>39</sup> údufə lə mənti nya ótɔ mə nkə, “Be léboko kudu komfo bokpo? Beso bənle nku? Dikpefi nəmfó ménkpə. Selabe ete onlabe.” <sup>40</sup> Se ótəyi nkoo, betidi ba ńyə mfó étsyiko wə bumə.

Nyaso Yesu ətə nkə məmblɛ bɔ besu lekple, nya útə ubi əmə eto anto ku ambe ku wə bakasebi itsyə bamə nkə bedufə kaka ubi əmə díkpe onlabe lə kasɔ. <sup>41</sup> Yesu ákɔbɛ usiobi kɛkɛ əmə lə kɔni nya ótəyi wə nkə, “Talita Koumu.” Nya kasɔ lə sele siamə ni nkə, “Disiobi, nlɛ fə bətəyi minkə, taka ənyə!” <sup>42</sup> Lamfolamfo, disiobi nəmə nə dikafɔ lefosi alɛ ənuəə, átaka úńyə nya útsyiko bɔyɛ katsyilama. Se íbə nkoo, íyifo məmblɛ yanii. <sup>43</sup> Nyaso Yesu əkə mə ato kekple nkə bantəyi kuutsyua saa. Nya kamaa, ótəyi mə nkə, “Bitə wə lesatsyua lə udi.”

## 6

*Yesu Eto Umə Eto Betidi*

*Áni Wə.*

<sup>1</sup> Yesu édu mfó úsu wə umə kaka úsiə óbɛ, ku wə bakasebi. <sup>2</sup> Nya lə Yudafɔ eto ɔnwéditsyəyi əsuəə, úsu ɔlɛ Anantotiki búdi lə Yudafɔ eto katsyako mfó. Nyaso íyifo betidi ba kenke lenɔ wə asatetee yanii.

Bátɔ bətsyua bənkə, “Si-eti ókase etiki nyamfo eto okle utsyiko? Nte kobe ko eto okle nkpe wə bə woafɔ ayanisa nyamfo eto okle buyifo? <sup>3</sup> Inni wə ni Maria eto ubi wə ni nwə laawe keyi? Lee inni wə ni Yakobo ku Yose ku Yuda ku Simon eto ɔyimisani? Nya wə bayimisio tsya nkpe mfo!” Nyaso betidi bamfo mámfo wə.

<sup>4</sup> Yesu átəyi mə nkə, “Onanto eto unyələkətidi kpe dibu lə nlebe kpə. Fɛɛ lə wə kosate eto uməə, lə wə betidi ntii, ku lə wə kosate eto diyo eto betidi eto ənəmii, umbə dibu saa.” <sup>5-6</sup> Nnya ni bənkə wə kosate eto umə eto betidi mámfo wə banɔ, etiki nyamfo éyifo Yesu yanii tinti. Lə nyamfo eso wóamfo ayanisa kpə buyifo mfó enso nnya úfi wə ani útəkə befimfi bətsyua lə əsuə nya mə bufi díyua mə.

*Yesu Ákpe Lefosi Bakasebi Inuə Bamə Kɔtɔ.*

Lə nyamfo eto kamaa, Yesu átsyilama mbuto bo letsyilama mfó, kate Anantotiki nyamə. <sup>7</sup> Nya ókpadi wə bakasebi lefosi inuə bamə utsyə, nya óla mə ótsyese inuə inuə. Útə mə əsuəale nkə baso awɔnɔ

bua ani. <sup>8</sup> Nya óteyi mə nkə, “Mi kuutsyuə saa manlə kulesa usuko kusu komə, enso uyi wə baalεε kōni hā. Bientsyi didisa nye otobe fenkā mba laato asa kafe. Bientsyi atabi lə mi katobe. <sup>9</sup> Bekpe mi afokpa, tsya bientsyi akpesa bamba saa enso nnya benkpe.”

<sup>10</sup> Usi óteyi mə nkə, “Kaka kee bafo mii, beke mfó isu ese lefe nə biuudu. <sup>11</sup> Lə bídufə umə utsyuə nya betidi bamfó dímamfo mi nye bání bə beembutsyue mi ditiki kotoo, bidu lə befle mi nkpafo eto sitə bekpo mfó. Nyamfo loote Onanto eto kotonənə eto ditsyəbi nə læəbə bubə itə mə lə umə əmə.”

<sup>12</sup> Nyaso bakasebi bamə édu bésu bátsyilama bédi Anantotiki nyamə budi kafe bə utsyuə saa sinkli lə abuayifoyifo kama. <sup>13</sup> Bála awəno bua kpə lə betidi əsuə. Nya bédiki befimfi kpə nnuəbi itə bəmuə ale.

*Oka Herodes Ətə Bála Yohanes Ntufləsətidi Eto Disi.*

<sup>14</sup> Lə lefe nəmfóo, Oka Herodes ákanə asa nnya kenke nle búbə bóno, itsyise Yesu eto diye áye letsyo ésu kalebe saa. Betidi bətsyuə ákatəyi bənkə, “Yohanes wə ni ntufləsətidi ésinkli úbə nkpə! Nyaso onkpe əsuəale onle ayanisa buyifo nə!”

<sup>15</sup> Bətsyuə tsya ákatəyi bənkə, “Wə ni Onanto eto Unyeləkətidi Elia.”

Betsyuə tsya bə, “Wə ni Onanto eto Unyeləkətidi, itsyise útə fe Onanto eto bənyeləkətidi eto ɔni.”

<sup>16</sup> Lefe nə Herodes lenə nyamfóo, wuntsya áteyi nkə, “Yohanes wə útə bála disi uni disi ósankli utsyi ɔkómə úbə!”

<sup>17</sup> Ətənsəə, Herodes kosate díte kusu nkə bəmuə Yohanes, nya útə kusu nkə bakle wə, befi wə bakpe lə diyo. Herodes éyifo nyamfo itsyi lə Herodia wə úsu úfi, wə dídi wə ɔyimi Filipo eto usiə eso. <sup>18</sup> Yohanes ákatəyi Herodes nkə, “Yanleke bə fo fə ɔyimisani eto usiə efi.” <sup>19</sup> Nyaso Yohanes eto etiki əkələ Herodia, nyaso úkəkisi wə. Nya óbebe kusu nkə lə olo wə. <sup>20</sup> Tsyaa, wámfo kusu bunyə lə Herodes eso. Itsyise Herodes áte Yohanes sikpi se unyi nkə Yohanes éyifo ɔnukualetidi ku utidi wə diyifo kenke eso. Nyaso úkase wə. Lefe kpə, óla nkə lə úkanə wə asatete, ite bə wə etiki nyamə káto wə lə lekəesi le óno nnya tsya fe.

<sup>21</sup> Lə kalosəkəo, íbə bə Herodia ənyə kusu ko ɔnle bəbebe. Diyi nəmfó didi Herodes eto leleyi. Herodes ákpadi wə beninətidi lə wə sekakedikə ku wə bama-manyə eto beninə ku Galilea eto kasə eto beninə kplekple lə wə lesakedikə. <sup>22</sup> Herodia eto kebite əbə mfó úwi kewi ókpe disuəyuə nya Oka Herodes ku wə bahə lə lesakedikə mfó tinti.

Nyaso Oka Herodes áto kebite kamə nkə, “Be faala fə



læ ntə fə?" <sup>23</sup> Nya usi óteyi wə tsya nkə, "Ekpe læ mɔ lekankpomɛ, minkə muutə fə lesa nə ke fɔtɔ mɛ, læ mɔ sekakedikɔ eto kutsyə kulaa tsya!"

<sup>24</sup> Nyaso usiobi əmfo átaka úsu óto wə ambe nkə, "Be ele bæ ntɔ?"

Nya wə ambe létəyi wə nkə, "Tɔ wə Yohanes Ntufləsətidi eto disi."

<sup>25</sup> Disiobi nəmfo ésinkli kpla dísu diyɔ nəmə kafo nya óteyi Herodes nkə, "Nla minkə la Yohanes Ntufləsətidi eto disi ətəkə læ ɔkpe tenkle əsuə ətə mɛ mɔmɔmɔmɔ!"

<sup>26</sup> Nyamfo ába oka Herodes ləkəəsi, fɛɛ wənsiəmbofo ntamu bo óka utsyə læ beninətidi bamfó eto ənəmi butu. <sup>27</sup> Læ nyaso ókpe wə oblafɔ lamfolamfo nkə usu ola Yohanes eto disi læ ufi oboko. Nya oblafɔ əmfó dídu úsu Aba eto diyɔ nə baakpe betidi, mfó úsu óla Yohanes eto disi. <sup>28</sup> Kamaa, úfi disi nəmə útəkə læ ɔkpe tenkle əsuə nya úfi ni oboko disioibi nəmə. Nya wuntsya dífi ni úsu útə wə ambe.

<sup>29</sup> Lefe nə Yohanes eto bakasebi lenɔ ditiki nəmfoo, bésu báfo wə ɔkɔ bésu bəbikə.

*Yesu Ətə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.*

<sup>30</sup> Batɔnkpe ba Yesu lékpe nkə besu batsyilama lekpake mfóo, ésinkli bəbə bátəyi wə nnya kenke bésu beyifo ku asa nnya báte. <sup>31</sup> Nya kaka mə ku Yesu lesɔnɔ eto betidi kpə ba nle búbə kédu

étsyiko bufui. Nyaso Yesu ku wə bakasebi mánkɛ lefe læ bedi lesa kula tsya. Nyaso Yesu átəyi mə nkə, "Bitə læ bo hā læ busu kaka ləbiɔ læ busiə mfó butsyə ɔnwɛ sɛkɛ."

<sup>32</sup> Nyaso bésu bédufə læ ɔkɔ læ besu kaka betidi ləmbə. <sup>33</sup> Fɛɛ lefe nə bántɔɔ, betidi kpə ənyə mə bətsyə lekpo, nya bətsyetsyi bátɔ sɛtɔ bésu baka mfó budufə fɛ Yesu ku wə bakasebi dísu bédufə mfó. <sup>34</sup> Se Yesu ləbɔ læ ɔkɔ əmə únyə sitiditu siaməə, mə asa ənə wə kafo itsyise bətsyə fe basamu ba ləmbə obebe. Nyaso útsyiko mə asa kpə bote itsyi læ Onanto əsuə.

<sup>35</sup> Lefe nə ditsyitsyo léyoo, wə bakasebi ányi bésu wə ɔflɔ nya bátəyi wə bənkə, "Kale bolo. Nya kase mfo diyifo ntentii, bəəmbunyə kulesa bedi. <sup>36</sup> Nyaso ləkə məmblɛ kusu læ bedu. Lə bedufə kəmə ku mbuto bo ləfi mfoo, boofó lesatsyuə bunyə kaya kedi."

<sup>37</sup> Yesu átəyi mə nkə, "Mi kosatee, bitə mə lesatsyuə læ bedi."

Nya bátəyi wə bənkə, "Nyamfó ebofo fe utsyuə eto afa mflamfla eto kayofofɔ! Ala fə bobiasə nyamfó læ mə budi əsuə?"

<sup>38</sup> Nya Yesu létɔ mə nkə, "Abolo asia bənle? Bisu bebe!"

Nya se bésu bábee, bátəyi wə bənkə, "Abolo anɔ ku akpe ənuə ete ntə."

<sup>39</sup> Yesu átəyi wə bakasebi nkə bətə læ betidi bamə kenke læ bəsiə kasɔ læ sefa siamə əsuə mfó læ etsyukpa

etsyukpa əsuə. <sup>40</sup> Nyaso betidi bamfo kenke əsiə kaso læ etsyukpa etsyukpa əsuə ətsyuə fe betidi kolofa nya ətsyuə fe betidi awosi anɔ.

<sup>41</sup> Nya Yesu dīfi abolo ku akpɛ nyamə, nya se óbe kato, nya óso Onanto ani. Nya úbudi abolo nyamə nya úfi nnya útə wə bakasebi nkə bəsiə bətə etsyukpa etsyukpa nyamə. Nya úsiə akpɛ nyamə tsya nko útə mə. <sup>42</sup> Mba kenke ləkɛ mfó édi bémi.

<sup>43</sup> Nya se wə bakasebi ləsɛ didisa nə díbu bakoo, díyi lefosi etsyitsya kplɛ ənuə. <sup>44</sup> Nya mba dídi lesa nəmfo eto basani mate éyifo betidi akpi anɔ.

### *Yesu Áyɛ Lə Ntu Ɔsuə.*

<sup>45</sup> Lamfolamfo Yesu átɛyi wə bakasebi nkə bedufə læ ɔklo əmə læ besu umə wə baakpo Betsaida, læ ditumbukplɛ nəmə eto lekpake nə nse. Nya útə nkə sitiditu siamə sənsə sidu.

<sup>46</sup> Nyamfo eto kamaa, wuntsya édu óbe kɔtini komə nkə læ usu oto ola. <sup>47</sup> Se éyo ketsyee, ɔklo əmə áyo ditumbukplɛ nəmə eto ntinti, Yesu mate hã díbu únɣə mfó. <sup>48</sup> Únɣə nkə wə betidi édufə læ bulə əsuə ku kase bánlɛ ɔklo əmə bofo bonwa itsyise ufiebi lɛ boso kələ mə. Nyaso læ kolensiənto kplɛɛ, Yesu áyɛ læ ntu bomə əsuə úsu mə ɔflo eti nkə læ ɔyɛ ofe. <sup>49</sup> Nya se bənyə wə læ ntu bomə əsuə, báfa bətɛyi bənkə, “Ɔklo ni.” <sup>50</sup> Məmbɛlɛ áte sikpi se bənyə wə.

Nyaso Yesu átɛyi mə lamfolamfo nkə, “Biante sikpi! Mə uni! Bimua utu bɛlɛ!” <sup>51</sup> Nya óbe údufə læ mə ɔklo əmə kafə, nya ete ufiebi əmə lɛyɛ boso. Nyamfo éyifo wə bakasebi yanii ku kafosu. <sup>52</sup> Itsyise bánlɛ kase ko íbə fɛ útə betidi akpi anɔ bamfo lesa bédi banɔ. Mə nsusu mánkpa ko mə læ nyamfó əsuə, itsyise bámfo wə bánɔ.

### *Yesu Átsya Befimfi Lə Genesaret Eto Kaso.*

<sup>53</sup> Se bédufə ditumbukplɛ nəmə eto lekpake nə nsee, báyifə læ Genesaret eto kaso. Nya bátisyasə mə ɔklo əmə mfó. <sup>54</sup> Kase báyifə læ ɔklo əmə koo, betidi ətsyə Yesu lekpə. <sup>55</sup> Nyaso betidi bamə étsyetsyi bésu bətɛyi mə betidi kenke læ kaso kamə. Nya kaka ke bánɔ bə Yesu kpɛɛ, bétɛyi befimfi læ mə belabekə əsuə báboko wə ɔflo. <sup>56</sup> Nya kaka ke Yesu dísu koo, umə ni o-o, kebuto keni o-o, betidi ko diketsyi mə befimfi kaboko obia nya bánlɛ wə lekpakpa bənkə utə læ betidi wə awu eto atosɪ ete. Nya mba dítidi nnyaa, əmuə ale.

## 7

### *Bianklenko Anasa Beni Onanto.*

<sup>1</sup> Farisifo ku afi eto bateasa ba dítsyi Yerusalem əbə bátisylama Yesu. <sup>2</sup> Bənyə bə wə bakasebi si balɛ lesa budi nya bətsyuə məmflə mə ani fe kase Farisifo laate betidi bə ele bə bəflə. <sup>3</sup> Bənyə nyamfo bətsyə lekpə itsyise Farisifo ku Yudafə fɛfɛ

kenke eeyifo læ mə batekoko, banakoko eto akpa nnya báyani bətsyə nya báte mə əsuə. <sup>4</sup> Nya læ báya lesa saa betsyiko bikəkatekə tsyaa, ele bæ bæflə mə ani fə læ bedi. Nya ele bæ beyifo læ afi kpə nnya bəbə bétu, fe kase bæflə akəbe ku ekplibi ku kalotsyi.

<sup>5</sup> Lə nyaso Farisifo ku afi eto bateasa átə Yesu bənkə, “Beso fə mba ntəkəko fə lænyifo læ bo batekoko ku banakoko eto akpa əsuə? Nya banlə asa budi læ mə ani məfləmfəmfə əsuə?”

<sup>6</sup> Yesu ələkə kənyə óteyi nkə, “Ənəmi ənəmi eto betidi bini! Lesa nə Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya ləwəni óteyi utsyə læ mi əsuə, íbə ítə sitinti! Óteyi bo nkə, Onanto átəyi nkə,

‘Betidi bamfoo, ənəmi ənəmi eto dibu ete bəətə mə, banla mə itsyi læ mə akəesi.

<sup>7</sup> Bimba ete ini bæ bále mə lelabi buyifo.

Baate kawunsia eto afi nnya betidi ditsyə fenkə mə afi ini.’

<sup>8</sup> Nnya lete bæ bifi mə kəfi bəkula nya bənlə mi kawunsia mfo eto akpa boté.”

<sup>9</sup> Yesu esi óteyi mə nkə, “Bekpe awəsu ətsyue nnya biefi akayə læ nnya əsuə kani Onanto eto kəfi budi, keyifo batekoko ku banakoko eto akpa. <sup>10</sup> Onanato eto Unyeləkətidi Moses áwəni útsyə nkə, ‘Bu fə anto ku fə ambe. Óteyi tsya nkə fə ke léka fə anto ku fə ambee, ele bæ balo fə.’ <sup>11</sup> Fəe biateyi

biənkə ələkə bæ utidi ebofo lesa bəni butə wə anto ku ambe ba lesa lehiə, ku nsusu bæ lesa nəmə eyifo kenke, kato taflatsyə ku nsusu bæ wuufi lesa nəmə utə Onanto bomu eso. <sup>12</sup> Nya eyə le bo akpa əsuə, boata Onanto eto kəfi kebu. <sup>13</sup> Nko ini bæ biefi mi bana eto akpa kaninsə Onanto eto afi. Nya bieyifo asa bamba kpə tsya fe nyamfo eto okle.”

*Asa Nnya Laabə Ketsyi Utidi Eto Ləkəesi Ləətə Weeyifo Lebua Nə.*

<sup>14</sup> Lə nnya kamaa, Yesu esi ókpadi sitiditu siamə nkə bányi bafi wə. Nya óteyi mə nkə, “Mimble kenke bitsyue mə ato læ bəno kasə. <sup>15</sup> Lesa nə ke utsyue dídi ókpe læ kafo əmbutə obiasə wə əsuə. Bomu lesa nə ke ditsyi læ wə ləkəesi óteyii, nnya ni lesa nə ləətə weeyifo lebua nə. <sup>16</sup> Mimble kenke bitsyue ato læ bəno mə kasə.”

<sup>17</sup> Lə nyamfo eto kamaa, se údu læ mə oflə úsu diyoo, wə bakasebi átə wə bənkə uləkə lekpa nəmə eto kasə ote mə.

<sup>18</sup> Yesu átəyi mə nkə, “Lə bianno lekpa nəmfə kasə, nyalə mi nsusu əmbə kulesa kasə bofo bəno! Ekpa bənkə lesa nə didufə læ utidi kafo, əmbutə utidi əmə yifo lebua, <sup>19</sup> itsyise yeendufə læ wə utu kəmiə. Wə kafo bomu yuudufə nya yəyə ebə læ wə kafo fe lesa biabia.” Nyaso nnya Yesu ləteyi mfoo, ate bənkə didisa saa aləkə ítə budi.

<sup>20</sup> Nya úsukosə óteyi nkə, “Lesa nə ləbə itsyi læ utsyue

eto lekɔɛsii, ni laabiasə utidi nɛ. <sup>21</sup> Itsyise nsusu bua saa aabɔ ketsyi lə utidi eto lekɔɛsi kəmiə nya mu ləətə wəəyifo asa bua nɛ. Asa nyamfó ni fenkə, lɛsɔnɔdi ku kuyu ku ditilo ku disənkpo, kusia kamafeke ku sidikpuu, <sup>22</sup> ku nsusu bua fifi ku kawɛ ku disiale, sidia tɛyitɛyi kabiasə utidi eto diye ku nsusu bua keklege fifi lə sisə ku sisia əsuə, nya ləənə utidi kakpe lə kofani əsuə, ənəmi səsəsəsə lə utidi bamba eto bikə əsuə, diye biasəbiasə, əsuə kato bobesə, ebukisa yifoyifo, koto mentsyue mentsyue. <sup>23</sup> Asa bua nyamfo kenke aabɔ ketsyi lə utidi eto lekɔɛsi, nya laabiasə utidi nɛ.”

*Usio Wə Lenni Yudanya  
Áfo Yesu Ɔnɔ.*

<sup>24</sup> Nyamfo eto kamaa, Yesu édu úsu umə utsyuə lə Tiro eto kasɔ. Úsu diyo ditsyuə kaka wóanla nkə kuutsyuə saa te nkə okpe mfó, tsyafe wóamfo bɔbiɔ. <sup>25</sup> Mfóo, se usio utsyuə wə lɛwɔnɔ bua nlɛ wə ubi bulə lɛnɔ nkə Yesu kpe lə mfóo, úbə wə ɔfɔ akpa akpa nya óse akonki lə wə ənəmi. <sup>26</sup> Usio əmfɔ enni Yudanya. Bále wə lə umə wə baakpo Foinike lə Siria eto kasɔ. Nya ólɛ Yesu lekpakpa nkə ola lɛwɔnɔ nəmə ɔbɔnko lə wə ubi əsuə.

<sup>27</sup> Nya Yesu lékpasə wə nkə, “Tutɛɛ, tə bekpefi lesa etɔ. Yanlɛkɛ bə befi bekpefi eto lesa bətə bakpa.”

<sup>28</sup> Lə nnya əsuə usio əmfɔ ətə wə mbuayɛ nkə, “Ao, mɔ Onamute, bakpa bamə lə ɔpunu kalo lə lesakediko mfóo, ebunya lesa nə bekpefi bamə nlə budi eto nə lookpoo kasɔ bedi.”

<sup>29</sup> Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lə kase fətə mbuayɛ mfo esoo, du esu diyo. Ebunya se lɛwɔnɔ nəmə dikayani fə ubi əmə.”

<sup>30</sup> Nyaso usio əmfɔ édu úsu diyo. Lə mfóo, únyə nkə wə ubi labe lə wə kalabekɔ, nya lɛwɔnɔ bua nəmə lénsisi wə lə əsuə.

*Yesu Átsya Osani Wə Ni  
Ototi Ku Ɔmumu.*

<sup>31</sup> Se Yesu lídu lə Tiro eto lekpake mfóo, óyɛ lə Sidon úsu Galilea eto Ditungplɛ kama kaka Kəmə Lefosi kamə nkpe eti. <sup>32</sup> Nya mfóo, betidi bətsyuə ákpa utidi utsyuə wə ni ototi ku ɔmumu báboko wə ɔfɔ nya bále wə lekpakpa bə utəkə ani lə wə əsuə.

<sup>33</sup> Nyaso Yesu ákpa wə usuko lekpɔ kaka betidi ku kudu ləmbə, nya úfi wə animi ókpe wə lə ato. Útufə ntufə ókpo lə wə animi nya ókɔbe utidi əmə eto odiakami. <sup>34</sup> Nya Yesu lébesə wə ənəmi óbe kato nya ówɔnɔ fūū, nya ótɛyi osani əmə nkə, “Hefata,” eto kasɔ ni bəə, “Sini!”

<sup>35</sup> Lamfolamfo, osani əmə eto ato ásini nya wə odiakami tsya lényankli nya ófo etiki budi.

<sup>36</sup> Yesu ákpe betidi ba dinyə mfó kɔfi nkə bántɛyi

utidi saa kulesa, itsyi læ lesa næ bənyə mfó. Fεε bim-baa ete óninko mə, itsyise kase ókpe mə kɔfii, nko kə banlε nnya bokpantasyasə nε. <sup>37</sup> Nya betidi ba kenke lenɔ asa nyamfóo, iyifo mə naa efensə! Nya bəteyi mə əsuə bə, “Wəəyifo lesa saa kukɔnɔ. Wəətə bamumu leedi etiki, nya batoti tsya laanɔ asa!”

## 8

*Yesu Ɛtə Betidi Akpi Ana Lesa Bédi.*

<sup>1</sup> Lə eyi nyamfó əsuəə, betidi kpə əbə bətsya mfó. Nya se kulesa díməntsyə boodi esoo, Yesu ákpadi wə bakasebi óboko wə akɔ nya óteyi mə nkə, <sup>2</sup> “Betidi bamfo eto asa lε mε kaminšə, itsyise eyi ətsyə sɔ̃ɔ ni nyamfo se bəbə mɔ ɔflo nε. Nya mɔmɔɔ, kulesa ente boodi. <sup>3</sup> Lə nyani mə beluu, kukpense ebɔlε mə kola disi læ kusu itsyise mə bətsyuə etsyi katsyontsyokɔ.”

<sup>4</sup> Nya wə bakasebi letɔ wə bənkə, “Se utidi luunyə lesa utə betidi bamfo læ mfiminti mfo bə bedi bemi?”

<sup>5</sup> Mfó Yesu letɔ mə nkə, “Abolo asia nte mi?”

Bəteyi wə bənkə, “Abolo akuanse.”

<sup>6</sup> Yesu áteyi məmble nkə bəsiə kasɔ. Nya úfi abolo akuanse nyamə, nya ósɔ Onanto ani, nya úbudi nnya úfi útə wə bakasebi nkə befi bətə betidi bamə kenke. Nya mə tsya difi nnya bəsiə bətə mə. <sup>7</sup> Akpε asiani tsya ətsyə.

Yesu éfi nnya tsya nya ósɔ ani. Nya úfi nnya útə wə bakasebi nkə bəsiə nnya tsya bətə mə. <sup>8-9</sup> Betidi bamfó kenke édi bəmi. Betidi bamə eto utu ebuyifo akpi ana. Se bədi bəlosəə, bakasebi bamə áse abolo wɛlɛwɛlɛ nnya díbu nya íyi etsyit-sya kplekple akuanse. Nnya kamaa, Yesu ələkə betidi bamfo kenke kusu nya bədu. <sup>10</sup> Nya Yesu ku wə bakasebi dídufə læ ɔklo báyila ditumbukple bəsu Dalmanuta eto lekpake.

*Farisifo Átɔ Yesu Bənkə Uyifo Ayanisa Ote Mə.*

<sup>11</sup> Farisifo bətsyuə əbə Yesu ɔflo nya bətsyiko wə etiki bunənkɔ læ befi bato wə babe. Nyaso bəteyi wə bə uyifo ayanisa ətsyue ote mə læ bate bə Onanto ɔflo útsyi úbə. <sup>12</sup> Nyamfo ələ Yesu tinti nya óla ɔwɔnɔ nya ótɔ mə nkə, “Beso kon mmi eto betidi laabebε bə bənyə ayanisa fε læ bafɔ banɔ? Kulefe, nle mi bəteyi minkə, membuyifo ayanisa nnya eto okle bela biə biənyə mfo!” <sup>13</sup> Nya údu læ mə ɔflo, nya úsinkli údufə læ ɔklo nya óyila ditumbukple nəmə úsu ni lekpake nə nse.

*Yesu Ɛkə Mə Ato Lə Bidia Eto Asatete Ɛsuə.*

<sup>14</sup> Kase banlε ditumbukple nəmə boyilaa, wə bakasebi bamə áta əsuə bəntsyi abolo kpə. <sup>15</sup> Nya Yesu leteyi mə nkə, “Bekpe kobe læ bitsyue ato læ bənɔ etiki itsyi læ oka Herodes ku Farisifo eto əyənkišəsə əsuə.”

16 Lefe nãmfóo, mã sãã dínýa mfó bánle etiki búdi kateyi bæ, "Lee nnya bu-untsyi abolo kpæ eso ònle bôteyi nkoo?"

17 Fæ se Yesu nyi etiki nnya banle bôteyi esoo, óto mã nkæ, "Besò benle etiki læ abolo butsyi æsuæ? Ibæ ese mómoo, biányætò nye benò kasò? Bitidi ato kò! 18 Bekpe ænãmi, tsya fæ biannyæ! Bekpe ato, tsya fæ biannò! 19 Bíankloma lefe nè ménsiæ abolo anò míntæ betidi akpi anò dídi? Etsyit-sya kpæ asia nnya weléwélé díbu díyi?"

Bátèyi wæ bänkæ, "Lefosi etsyitsya ænuæ."

20 Yesu esi óto mã nkæ, "Nya læ lefe nè mínsiæ abolo akuanse míntæ betidi akpi anaa, nnya weléwélé díbuu, etsyitsya asia íyi?"

Bátèyi wæ bänkæ, "Akuanse."

21 Nya óto mã nkæ, "Ibæ ese mómoo, biante tò futsyæ mini?"

*Yesu Átsya Unamba Utsyuæ Læ Umæ Wæ Baakpo Betsaida.*

22 Se Yesu ku wæ bakasebi dídufæ Betsaida, betidi bætsyuæ ákpa unamba utsyuæ bábooko Yesu ku wæ bakasebi òflo nya bále wæ lekpa kpa bæ læ ufi wæ kóni utækæ læ wæ. 23 Yesu ákòbe nwæ æmæ læ kóni nya ókpa wæ óbònkò læ umæ nti. Se útufæ ntufæ ókpo læ unamba æmæ eto ænãmii, úfi wæ ani útækæ læ wæ æsuæ, nya óto wæ nkæ, "Alæ lesatsyuæ bunyæ?"

24 Nya utidi æmæ létakasæ wæ ænãmi óbe kato nya ótèyi nkæ, "Ee, nle betidi bunyæ, tsya beyifo fe eyi. Fæ bæle bøyæ katsyilama."

25 Nya Yesu disi útidi wæ ænãmi. Læ lefe nuæfæ nãmfóo, utidi æmæ ásini wæ ænãmi kukòno, nya wæ ænãmi lékpa, nya únyæ lesa saa kukòno. 26 Nya Yesu dílakæ wæ kusu nkæ udu usu wæ diyo, wensisinkli usu umæ æmæ nti.

*Petro Átèyi Nkæ Yesu Ni Nwæ Onanto Lékpò Ohile Utsyæ.*

27 Læ nnya kamaa, Yesu ku wæ bakasebi édu mfó bésu kebuto kætsyuæ ka læfi Kaisarea Filipi eto kasò eti. Nya lefe nè bányæ læ kusu bantoo, Yesu édi mã etiki ótèyi nkæ, "Bætèyi mæ, futsyæ betidi laateyi bæ wæ mini?"

28 Bátèyi wæ bänkæ, "Bætsyuæ læ bôteyi bæ fæ ni Ntufæsætidi Yohanes. Nya bætsyuæ tsya nle bôteyi bänkæ fæ ni Onanto eto Unyelækætidi Elia. Nya bætsyuæ tsya nle bôteyi bänkæ fæ ni Onanto eto mba lælækæ wæ kenye eto mba kò eto okle òni."

29 Nya Yesu disi óto mã nkæ, "Mimi nkpæ, owoe biebu biæ wæ mini?"

Petro átèyi wæ nkæ, "Fæ ni nwæ Onanto lékpò ohile útsyæ."

30 Nya Yesu díkæ mã ato nkæ bántèyi ku utsyuæ saa, lesa nè benyi itsyi læ wæ mfo.

*Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Ku Wə Businkli Kataka Əsuə.*

<sup>31</sup> Nya Yesu dítsyiko wə bakasebi asa ətsyuə bóte, ótəyi mə nkə, “Ele bə ibə itə bə Utidi Eto Ubi nyə kanyi lə Yudafə eto beninə ku besumunyə ninə ku afi eto bateasa eto ani, bani wə. Boolo wə, tsya lə diyi tsyáfəə wootaka.” <sup>32</sup> Ɔtəyi mə nyamfo ókpasə, bə lə bano kasə. Nya Petro lékpa wə usuko oflo wonko wə inuə, nya óninko wə.

<sup>33</sup> Tsyaa, se Yesu díkənsə óbe wə bakasebii, údi etiki ku ləblofi ókpe Petro nkə, “Obansam, du mə lə oflo!” Nya ɔlo bóteyi nkə, “Anla asa nnya Onanto lala, bomu nnya betidinini lala!”

<sup>34</sup> Nyaso Yesu ákpadi betidi eto ditsyukpa nəmə ku wə bakasebi óboko wə oflo nya ótəyi mə nkə, “Lə utsyuə ala nkə wəətəkəko məε, ele bə uləkə wə ato ku wə əsuə utsyiko lə wə alasa əsuə nya lə utsyi wə uyikabie utəkəko mə. <sup>35</sup> Itsyise nwə ke lela nkə wəələkə wə nkpəə, woo nyansə mu. Nya utidi wə ke loonyansə wə nkpə lə mə disi ku lə Ditiki Σεε nəmfə esoo, wuunyə nkpə manlo. <sup>36</sup> Nte kutəkə ko utudi luyənyə lə kawunsiə kamfo eto bikə kenke afiani wə befe wə wənyə nkpə manlo? <sup>37</sup> Nye be utidi luufi ofloma ko bə lə unyə nkpə manlo? <sup>38</sup> Məmə mfoo, betidi kpə lə asa bua buyifo ketsyi kama kakpe Onanto. Nyaso lə utsyuə efi mə ku mə asatete fe afanisa

məmə, wuuntsya ebudi kofani lə mə, Utidi Eto Ubi, oflo lə lefe nə muubə ku Onanto eto Batənkpe kənke ku lə Onanto eto diyənde əsuə.”

## 9

<sup>1</sup> Nya Yesu disi ótəyi mə nkə, “Nlε mi bóteyi sitinti minkə mi bətsyuə əmbukpə isu ese lefe nə biunyə Onanto əmə eto sekakediko luubə ku əsuəale.”

*Yesu Eto Əsuə Bofloma.*

<sup>2</sup> Eyi akua eto kamaa, Yesu ákpa Petro, ku Yakobo ku Yohanes bəsu kətini kutsyuə əsuə. Mə hā dísu bəsiə mfó. Lefe nə bakasebi bamfo nle bobee, bənyə bə Yesu eto ditsyəbi áfloma. <sup>3</sup> Nya wə awu nnya onkpe léfloma íflubi futututu enso kase utidi luufə wə bikə ku ntu biolé nya bənle buyənde.

<sup>4</sup> Nya bənyə Onanto eto bənyələkətidi ba koko, Mose ku Elia ləbə bánle etiki budi ku Yesu.

<sup>5-6</sup> Sikpi əmuə bakasebi bamə kənke itsyise bānte lesa nə bánle bóteyi. Nya Petro wə dímante lesa nə woateyi, létəyi Yesu nkə, “Oteasa, bo mfo eto bubə aleke tinti. Tə lə boto ebu ətsyə. Ləni itə fə, ləni itə Mose, nya ləni tsya itə Elia.”

<sup>7</sup> Nya ləsəmiloku ditsyuə díbə díti məmblε kənke, nya bánə ɔkə ləbə utsyi lə asəmiloku nyamə əsuə nle bóteyi nkə, “Nwə mfo ni mə ubi lala wə mankeko. Bit-syue wə koto.”

<sup>8</sup> Akpaakpa mfóo, bátsyilamasə ənəmi tsya

bənyə kuutsyuə saa enso Yesu hã nyə ku mə mfó.

<sup>9</sup> Lefe nə bésinkli banle kətini komə boyifə kəbə kasɔɔ, Yesu əkə mə ato nkə, “Bianteyi kuutsyuə lesa nə binyə mfo isu ese bə, mə, Utidi Eto Ubi, ataka ntsyi ɔkɔmə mbə.” <sup>10</sup> Bėti etiki nyamfo bákpe lə mə nti, fə lə mə mate sii, nya bákato mə əsuə bənkə, “Be ni bə wootaka utsyi ɔkɔmə ubə eto kaso?”

<sup>11</sup> Nya bátɔ Yesu bənkə, “Beso afi eto bateasa bamə laateyi bənkə ele bə ibə bə Onanto eto Unyeləkətidi Elia tɔ Kristo eto bubə?”

<sup>12</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Sitinti baateyi. Ele bə Onanto eto Unyeləkətidi Elia tɔ Kristo eto bubə lə ubə ɔlɔ lesa saa utsyə. Fɛɛ bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenke Eto Kukuə tsya bə Utidi Eto Ubi ebudi ohiã tinti nya bɔɔni wə. Be bibu biə nyamfo tsya lə bote? <sup>13</sup> Nlɛ mi bətəyi minkə Onanto eto Unyeləkətidi Elia búbə koko. Fɛɛ betidi mámfo wə ku dibu. Bomu béyifo wə kase ke bála. Nyamfo əbə itə fe kase Onanto eto benyeləkətidi lewɔni bətsyə lə Awɔnisa Kenke eto Kukuə əsuə.”

*Yesu Ála Lewɔnɔ Bua Nə Dísiə Lə Osaibi Utsyuə Əsuə.*

<sup>14</sup> Lefe nəmfóo, se Yesu ku bakasebi itsyə bamə dísinkli bəbə bakasebi fɛfɛ ɔflɔɔ, bənyə bə betidi kpə nyə bətsyilama mə, nya afi eto bateasa bətsyuə nlɛ mə etiki bunə nko. <sup>15</sup> Se betidi bamfó kenke dínyə Yesu nlɛ

bubəə, iyifo mə yanii, nya bətsyetsyi bésu bətsyako wə bəsiəsə wə.

<sup>16</sup> Yesu ɔtɔ wə bakasebi bamə nkə, “Nte kənə ka mi ku mə nlɛ?”

<sup>17</sup> Nya osani utsyuə wə nyə lə betidi bamə nti leteyi Yesu nkə, “Oteasa, nkpa mə ubi mboko fə ɔflɔ, itsyise lewɔnɔ bua si wə lə əsuə itə waamfo etiki budi. <sup>18</sup> Lefenə ke lewɔnɔ bua nəmfɔ nlɛ wə buləə, dietsyi wə kasɔ lə kasɔ, nya efu laabɔ wə lə kenye nya woayimi anyi, nya wə əsuə kenke laasie kəkləkə. Nya minkpa wə mimboko fə bakasebi minkə lə batsya wə, fə bamfo.”

<sup>19</sup> Nya Yesu leteyi mə nkə, “Ei! Mii, mmi eto betidi, mi bofo kanɔ əmbə ale! Nte lefe nə eto okle ele bə bonko mi ye fə lə befo bɛnɔ? Nye nte lefe kentsyɛ nə ele bə nyenko mi fə lə bɛnɔ asa kasɔ? Bekpa ubi əmə beboko mɛ!” <sup>20</sup> Nya bákpa wə búsuko Yesu. Nya kase lewɔnɔ bua nəmfɔ dínyə Yesu ko, dítinkəsə ubi əmə nya dínə wə læsɔ lə kasɔ lenle bowaninsə, akaminansə lə kasɔ, nya efu nlɛ bɔbɔ lə wə kenye.

<sup>21</sup> Nya Yesu letɔ wə anto nkə, “Se ítsyiko wə buyifo məə, yóo kle?”

Osani əmə áteyi wə nkə, “Ítsyə wə kasɔ lə wə sikpefi lefe ke. <sup>22</sup> Lewɔnɔ nəmə aak-platsya sesiasesia nkə lə lelo wə, lə ibə nkoo, dietə nkə lə udu ɔnɔ udufə lə utə nye ntu əsuə. Nlɛ fəə lekpa, nyə bo kaminsə, lə ebofo lə awunsə ko bo!”



<sup>23</sup> Yesu átɛyi wə nkə, “Beso faatɛyi mɛ fənkə lə moofɔ? Lesasa ebofɔ bubə kətə lə afɔ mɛ ɔnɔ.”

<sup>24</sup> Lamfolamfo, ubi əmə eto anto átɛyi bembembe nkə, “Mfo nnɔ, tsyaa bumbə ale kpə. Wunsəko mɛ lə mɔ bofo kanɔ lə bumuə ale.”

<sup>25</sup> Nya lefe nə Yesu dínyə nkə betidi kpə lə bɔkpɔ lə banyi bafi məə, údi lɛwɔnɔ nəmfo etiki nkə, “Lɛwɔnɔ bua nə ləətə betidi lannɔ ku leendi etiki, nɛ fə bɔtɛyi minkə bɔ lə ubi əmfo əsuə, nya mensi sinkli edufə lə wə kulefe kulefe bio!”

<sup>26</sup> Lɛwɔnɔ nəmfo áfa bembembe, nya dítingəsə wə kekɛke nya lɛbɔ wə lə əsuə. Ubi əmfo álabə mfó fe bukpə ukpə. Nya utsyuə saa wə ńyə mfó nɛ bɔtɛyi nkə, “Ukpə!”

<sup>27</sup> Nya Yesu ləkɔbe ubi əmə lə kɔni nya ótaka únyə.

<sup>28</sup> Lə nyamfo eto kama se Yesu dídufə diyo ditsyuə, wə bakasebi átɔ wə buə bənkə, “Beso bɔ dímamfo lɛwɔnɔ nəmfo bola kələkə lə ubi əmə əsuə?”

<sup>29</sup> Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Siankpa utidi əmə éboto ola sesia sesia sesia nya ókle kényɛɛ, nya fɛ wofo lɛwɔnɔ nəmfo eto okle bola kələkə lə utidi əsuə nɛ.”

*Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wuukpə Əsuə.*

<sup>30</sup> Yesu ku wə bakasebi édu mfó báye lə Galilea eto kasɔ. Yesu mánla nkə ku-utsyuə saa te kaka onkpe, <sup>31</sup> itsyise úkate wə bakasebi asa. Ɔtɛyi mə nkə, “Osani utsyuə ebufi Betidi kenke eto

Ubi utə, nya wuufi wə utə betidi nkə balo. Nya lə diyi tsyáfə əsuə, wuusinkli otaka ubə nkpə.” <sup>32</sup> Tsyaa bannɔ lesa nə ótɛyi mə mfo eto kasɔ, nya báte sikpi ku kase bɔɔtɔ wə ditiki nə ótɛyi mfo eto kasɔ.

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Nwə Ndi Ɔkplenyə Kenke Əsuə.*

<sup>33</sup> Se bésu bédufə Kaper-naum eto uməə, bésu bédufə diyo lɔni. Mfóo, Yesu átɔ wə bakasebi nkə, “Nte ditiki nə bənɛ bunə lə mi nti se bɔnɛ bubə?”

<sup>34</sup> Tsyaa bəntə wə mbuayɛ saa. Itsyise se bánɛ bubəə, bəkənə etiki bə bala bə baate utsyə wə ni ɔkplɛ kenke lə mə nti.

<sup>35</sup> Nya Yesu dísiə lə kasɔ nya ókpadi wə bakasebi lefosi inuə bamə, nya ótɛyi mə nkə, “Mi futsyə lela nkə weedi ɔkplenyə kenke lə mi ntii, ele bə uyifo wə əsuə fenkə nwə ləmbə kulesa nti, nya wuusumu wə bətsyuə.”

<sup>36</sup> Nya útə dikpɛfi díbə únyə lə mə sɛtɔ. Nya útsyi dikpɛfi nəmfo útəkə lə wə akpa nya ótɛyi mə nkə, <sup>37</sup> “Utsyuə saa léfo dikpɛfi lə mɔ disii, mɔ ni ófo. Nya utsyuə saa lofo mɛɛ, inni mɔ mate ete ofo. Bomu ófo mɔ Anto wə létsyese mɛ tsya.”

*Utsyuə Saa Wə Leenkisi Mii, Uyifo Lɔni Ku Mi.*

<sup>38</sup> Nya, okasebi wə baakpo Yohanes lɛtɛyi Yesu nkə, “Oteasa, búnyə osani utsyuə wə nɛ awɔnɔ bua bóla lə fə diye əsuə. Nya búti wə kusu

bua usinkli ɔye, itsyise umbə  
lə bo nti.”

<sup>39</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Bi-  
enti wə kusu, itsyise utsyua  
saa wə leeyifo ayanisa lə mɔ  
diye əsuə, əmbudi mɔ etiki  
bua. <sup>40</sup> Nya utsyua saa wə  
lənnnyə lə bo əsuə, bonko  
wə eyifo bani.

<sup>41</sup> “Nya mətə lə bete biə  
utsyua saa wə luutə mi ntu  
nkə binə itsyise biyifo mɔ  
balee, Onanto ebofo wə nnya  
kayo.

*Biəntə Kulesa Saa Lə Iti  
Mi Bofokanɔ Kusu.*

<sup>42</sup> “Lə ibə bə utidi utsyua  
ətə bə dikpefi nə dikənyə  
bofokanɔ lə mɛ ésinkli kama  
lə nnya əsuə, wuunyə ko-  
tonənə tinti. Lə befi ukua  
bátsyasə lə lebambi kplə  
əsuə befi bakpe wə lə simuə  
befi wə bato bakpe lə ditum-  
bukplə, yɔɔləkɛ itə wə eso.

<sup>43-44</sup> “Nyaso lə fə kɔni kɔni  
abiasə fə bofokanɔ, tɔnɔ lə  
ala ko ələkə! Eləkɛ bə ye  
kɔni kɔwɛ esu nkpə manlo  
kəmiə enso bə kɛ ani ənuə  
lə Onanto lə oto fə okpe  
lə ditəfenku əsuə kaka baa-  
tonsə asa bua. <sup>45-46</sup> Nyaso  
lə fə kokpa kɔni laabiasə  
fə bofokanɔ, la ko ələkə.  
Eləkɛ eso bə kɛ kokpa kɔwɛ  
lə ənyə nkpə manlo, enso  
bə akpa ənuə kɛ fə lə bato  
fə bakpe lə utə əmə kəmiə.  
<sup>47</sup> Nya lə fə dinəmi aakpa fə  
kesuko asa bua kəmiə, nə  
ni ələkə. Eləkɛ eso lə akpe  
dinəmi ləwɛ nya fedufə lə  
Onanto eto sekakedikɔ enso  
bə kɛ ənəmi ənuə lə befi  
fə bato bakpe lə utə manlo

kəmiə, <sup>48</sup> wə eto asa bətəyi  
bənkə,  
‘Ekuklubi nnya laabiasə asa  
mfó, ənkpə kulefe.

Nya ute wə laatonə asa  
mfó, aanni kulefe.’  
<sup>49</sup> Itsyise fe kase beefi mba  
kakpe lə didisa dialekɛ, nko  
kə Onanto leefi kanyinyənyə  
eto utə kakpasə wə betidi  
əsuə nɛ.

<sup>50</sup> “Mba aləkɛ. Fɛ  
lə bóyansə mu kamini,  
ənsiəmbəfo kamini bokpe  
lə mu bio. Nyaso, tə mba eto  
lələkəsə lə bəkɛ mi lə əsuə.  
Lə bisia lə diyua əsuə ku mi  
bətsyua.”

## 10

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kusə  
Ku Kusianini Ɔsuə.*

<sup>1</sup> Nya se Yesu dídu mfó,  
óyila Yordan eto ketu úsu  
Yudea eto kasɔ. Betidi kpə  
esi bəbə bátsyilama wə mfó  
tsya, nya úkate mə asa mfó  
itsyi lə Onanto əsuə fe kase  
úkala buyifo.

<sup>2</sup> Farisifo bətsyua əbə wə  
ɔfɔ bə lə itə kusu, lə bənyə  
kusu lə wə əsuə. Bətɔ Yesu  
bənkə, “Nyale Onanto eto  
kɔfi ətə kusu bənkə osani ɔni  
wə usiə?”

<sup>3</sup> Nya Yesu tsya litə  
mbuayɛ ótɔ mə nkə, “Nte  
kɔfi ko Mose lékpɛ mi?”

<sup>4</sup> Bətə mbuayɛ bənkə,  
“Mose ətə kusu nkə osani wə  
ke lensianla wə usiə, ɔwɔni  
kukuə lə utə wə bote fɛ lə  
oyani wə.”

<sup>5</sup> Yesu áteyi mə nkə,  
“Moses wəə ni Onanto eto  
Unyeləkətidi áwɔni nyamfo  
nko útə mi itsyi lə mi letotidi

eso. <sup>6</sup> Taa kawunsiä eto diyifofee, Onanto éyifo osani ku usio, fe kase báwóni bákpe læ Kukue Kenke äsuä. <sup>7</sup> Awónisa Eto Kukuä Kenke áteyi nkä, 'Lä nyamfo eso osani du læ wä anto ku ambe oflo usu oko ku wä usiä, <sup>8</sup> nya mä inuä bamä loofiani äsuä eto sinä söni.' Nyaso læ Onanto eto ənämii, bafiani utidi öni. Inni inuä! <sup>9</sup> Nyaso betidi ba Onanto lekö banii, kawunsiä kamfo eto utidi saa əmbə kusu wəəsənsə mə nti."

<sup>10</sup> Kama se bəsu bədufə læ diyo kəmiä, wə bakasebi átö wə asa itsyi læ læsanə óteyi læ kəfi komfó əsuä. <sup>11</sup> Yesu əlakə kasö óte mə nkä, "Osani wə looyani wə usiä usu nya úfi obambaa, udi kəsonö, ota wə usiä koko əmə úbu. <sup>12</sup> Nko ke læ usio ani wə usiä nya usu usiäko úsiä kusə bamba tsyaa, wuntsya akpo kusə óta wə usiä koko əmə úbu."

*Yesu Ákpo Bekpefi Bətsyuä Atsyö.*

<sup>13</sup> Lə lefe nəmə tutuutuu, betidi bətsyuä ákpa mə bebi báboko Yesu oflo bæ læ ufi wə ani utəkə mə læ əsuä okpo mə atsyö. Fəə wə bakasebi ənyənki bákpe mə. <sup>14</sup> Se Yesu dínyə nyamfoo, kafo ányi wə nya óteyi wə bakasebi nkä, "Bitə læ ekpefi læ bəbə mə oflo, bienti mə kusu. Itsyise Onanto eto sekakedikö tə itə mba laabokosə mə əsuä kasö fe kase ekpefi kəkə bamfo leeyifo. <sup>15</sup> Nlɛ mi bətəyi sitinti minkə utidi wə ke læmbofo Onanto eto

Sekadidi fe kase dikpefi kəkə laabokosə wə əsuä kasö, wəmbudufə Onanto eto sekakedikö kulefe." <sup>16</sup> Nya óbuta dikpefi saa, útəkə wə kəni nya ókpo mə atsyö.

*Otabinyä Utsyuä Átö Yesu Kusu Kó Wəəyɛ Lə Unyā Nkpə Manlo.*

<sup>17</sup> Lefe nə Yesu létaka únýə læ uluu, osani utsyuä étsyetsyi úbə óse akonki læ wə ənəmi, nya ótö wə nkä, "Oteasa Σεε, be ele bæ nyifo fe læ nyə nkpə manlo?"

<sup>18</sup> Yesu átö wə nkä, "Eyi lesa nə eso fakpadi mə fə, əσεε? Utidi saa meenyifo əσεε, enso Onanto. <sup>19</sup> Eyi Onanto eto afi nnya kenke. Manlo utidi, mankpo kusə nye mamfe fə usiä kama, menyu, mantəyi sidia læ fu-utsyuə əsuə nye ala wə kənyɛ, manwɛ utidi læ afo wə bikə, bu fə anto ku fə ambe."

<sup>20</sup> Osani əmfo esi óteyi wə nkä, "Oteasa, idu læ mə sikpefi ibə ese læ mii, nlɛ afi nyamfo kenke budi."

<sup>21</sup> Yesu ábe wə ku lelabi nya óteyi wə nkä, "Lesakpa loni hā dibu ele bæ yifo. Su læ əsu efi fə bikə bia kenke nte fə ate, læ efi atabi nyamfó efi ətə bakombo. Lə nnya əsuə, ebofiani otabinyə læ Onanto eto. Nyamfo eto kamaa, du læ əbə ətəkəko mə lefe saa!"

<sup>22</sup> Se osani əmfo lænə ditiki nəmfoo, élo wə ani nnya údu ku nkuenlo, itsyise bikə kpə kpe wə.

<sup>23</sup> Yesu átsyi əwininsə nya ótsyilamasə ənəmi óbe wə

bakasebi nya óteyi mə nkə, “Ekpe ale tinti fε batabinyə loofu Onanto eto sekakediko budufə.”

<sup>24</sup> Ditiki nəmfo ábiasə wə bakasebi bamfo eto nsusu. Fεε Yesu esi áteyi mə nkə, “Mə bebi, bεnɔ kase enkpe ale itə batabinyə bə bənyə kusu bedufə Onanto eto sekakediko! <sup>25</sup> Mə mfó budufə kpe ale eso kase ɔɔmini ku lekoko looye lə okaasa eto ofo ofe!”

<sup>26</sup> Se óteyi mə ditiki nəmfoo, isi ébiasə mə nsusu ekpe blεmblε! Nya banlε mə əsuə bɔtɔ bənkə, “Nyale owoe ko luunyə nkpe manlo?”

<sup>27</sup> Nyaso Yesu ábe mə tũũ, nya óteyi nkə, “Utidi saa əmbə loofu nyamfo buyifo. Fεε wə Onantoo, wə ebofo lesa saa buyifo.”

<sup>28</sup> Nya Petro dídi etiki óteyi nkə, “Bóyani bo lesa saa butsyə bubə butəkəko fə!”

<sup>29</sup> Nya Yesu leteyi nkə, “Nlε mi bɔteyi minke mimi ebunyə bikə kpə enso mbia béyani bitsyə. Itsyise utidi saa wə léyani wə oto nye bayimisani nye bayimisiɔ, nye ambe, nye anto, nye wə bebi, nye wə ɔkuε útsyə lə mɔ butəkəko esoo, nya lə usənsə Ditiki Sεε nəmfoo, <sup>30</sup> wuunyə asa nyamfó eto nnya kolofa ku kama lə kaso kamfo. Wuunyə kato ku bayimisani ku bayimisiɔ, ku ambemə ku bebi ku kakue kpə. Fεε betidi ebokpe wə bulə tsya. Nya nyamfo eto kamaa, wuunyə nkpe manlo lə kawunsia fɔfɔ ka luubə. <sup>31</sup> Fε betidi kpə ba

ntɔ seto mɔmɔɔ, ebubə bafe kama. Nya mba nkpe kama mɔmɔɔ, mə loofe bato seto nε.”

*Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wuukpə Əsuə.*

<sup>32</sup> Lə lefe nə bánye lə kusu baato lə Yerusalem eeto uməə, Yesu áto seto fε wə bakasebi dítekə. Nya bulə butsyuə eto okle dídufə lə bakasabi bamfó əsuə nya sikpi dímuə betidi ba ntəkəko mə tsya. Yesu esi ókpadi wə bakasebi nya ókpə mə úsuko kaka kudu lambə nya óteyi mə asa nnya ləəbə wə butu.

<sup>33</sup> Óteyi mə nkə, “Bεnɔ! Bɔtɔ lə Yerusalem eto umə kaka boomuə mε, mɔɔ ni Utidi Eto Ubi, nya boofi mε bakpe lə besumunyə ninə ku afi eto bateasa eto ani. Boolo mε dikpəkpi nya buufi mε bakpe lə mba lenni Yudafo eto ani. <sup>34</sup> Nya bookpe mε kɔfiɔ, nya bootufə ntufə bakpo mε lə əsuə, bable mε, balo mε. Fεε lə diyi tsyefə əsuəə, muusinkli ntaka mbə nkpe bio.”

*Yakobo Ku Yohanes Álε Yesu Lekpakpa Bə Utsyə Mə Lə Nkplekɔ.*

<sup>35</sup> Nya Sebedeo eto bebi ba ni Yakobo ku Yohanes díbə Yesu ɔflɔ nya báteyi wə bankə, “Oteasa, bokpe kətsyuə boə boateyi lə eyifo ətə bo.”

<sup>36</sup> Yesu áto mə nkə, “Be ini?”

<sup>37</sup> Báteyi wə bənkə, “Lə əsiə lə fə lekankpomε lə fə sekakediko eto diyənde əsuəə, bo tsya aala boə lə

bubə busiə lə fə akɔ mfó. Bo ɔni lə usiə lə fə ƙodiani nya unuəfə tsya lə usiə lə fə kəməni.”

38 Yesu áteyi mə nkə, “Biante lesa nə bənle bɔtɔ! Befo bənɔ biə biofo ntu bunə lə kanyi eto lekobe nə məənə əsuə? Nya biofo ntu-fləsəfləsə eto lekpa nə mofofo lə kawunsiə mfo bofoo?”

39 Nya bətə mbuaye bənkə, “Boofo.”

Yesu áteyi mə nkə, “Ee, biofo bunə lə lekobe bua nə eto okle məənə, nnya biofo ntu fləsəfləsə eto lekpa nə eto okle maafo mfo. 40 Fɛɛ mimbə kusu bə nləkə utidi wə luusiə lə mɔ ƙodiani nye kəməni. Mɔ Anto wə ni futsyə luutə betidi ba úkalɔ mfó utsyə útə.”

41 Lefe nə bakasebi lefosi fefe lenɔ etiki nyamfoo, bənyə ɔblo bákpe Yakobo ku Yohanes. 42 Nyaso Yesu ákpadi məmble kenke utsyə nya óteyi mə nkə, “Biyi biənkə Aba eto beninə kpe əsuəale lə mə betidi ba nkpe lə mə kalɔ əsuə. Nya nkomə eto beninə tidi bamfó akɛ ale əkələkə kayinkə mba nkpe mə kalɔ. 43 Fɛɛ yanle bə itsyə nko lə mi nti. Lə mi nti eto utsyue aala nkə weedi ɔtɔnkɔtɔnkoo, ele bə obokosə əsuə kasɔ usumu bafefe. 44 Nya lə mi nti eto utsyue aala nkə woafɔ diye kplɛɛ, ele bə uyifo nwə ləənnə əsuə, laabokosə əsuə kasɔ kabɛbɛ bafefe eto lələkəsə. 45 Itsyise Utidi Eto Ubi kulaa tsya məmbə nkə besumu mɛ. Bomu bə lə

usumu betidi lə ufi wə nkpe utə lə betidi kpə eto diləkə.”

*Yesu Átsya Unamba Bartimeo.*

46 Nnya kamaa, Yesu ku wə bakasebi ésu Yeriko. Nya se banle budu lə umə əməə, betidi kpə ətəkəko mə. Nya lefe nə bányɛ kusuu, báfe unamba utsyue wə baakpo Bartimeo eto kasɔ ni Timeo eto ubi. Nya unsi mfó ɔnlɛ asa bɔtɔ. 47 Se ɔno nkə Yesu Nasaretnyə uni nlɛ bofee, ófa bembembe óteyi nkə, “Yesu! David eto ubi! Be mɛ lə ənyə mɛ kaminsəl!”

48 Betidi kpə ba nlɛ bofe mfó ənyənki bákpe wə bənkə usinkli ɔyɛ kudu komə. Tsya mfe fɛ usi ófa bembembe nkə, “David eto ubi! Be mɛ lə ənyə mɛ kaminsəl!”

49 Nya se Yesu lenɔ nkoo, úkənə únyə nya óteyi nkə, “Bekpadi wə bitə mɛ.”

Nyaso bákpadi unamba əmfɔ báteyi bə, “Nyə disuəyuə! Taka mlə, itsyise ɔlɛ fə bokpadi.” 50 Lamfolamfo, úləkə wə awu kato óto ókpe, nya ótaka únyə, nya úsu Yesu flɔ.

51 Yesu áto wə nkə, “Be faala fə nyifo ntə fə?”

Unamba əmə áteyi wə nkə, “Oteasa, tə lə mɔ ənəmi lə əsini lə nkənyə!”

52 Nya Yesu leteyi wə nkə, “Su. Fə bofokanɔ átsya fə.” Nya lamfolamfo, wə ənəmi lesini nya útsyiko asa bunyə. Nya útəkəko Yesu, nya məmble lídu.

# 11

*Báfo Yesu Fe Oka Lə Yerusalem.*

<sup>1</sup> Lefe nə bányi bafi Yerusalem nya bédufə Betfage ku kaka letsyilama Betania mfóo, báyo Nnuəbi eto Eyi eto Kətini. Nya mfó Yesu lékpe wə bakasebi inuə nkə beákatə. <sup>2</sup> Nya óteyi mə nkə, “Lə bidufə umə tutεε, biunyə biənkə bátsyasə oflimubi wə ku ukuə, wə ku utsyuə saa díməsiə tə unyə. Benyankli wə lə ukuə lə bifi wə beboko mε. <sup>3</sup> Nya lə utsyuə átə mi nkə, ‘Beso bənle wə buləkə?’ bəteyi wə biə mi Onamute ahiə wə, nya businkli bufi wə boboko mlε.”

<sup>4</sup> Nyaso betidi inuə bamfo ésu nya bənyə bə oflimubi nyə lə ukuə, únyə lə futsyə eto kəsiə. Nya bələkə wə ku ukuə əmə. <sup>5</sup> Betidi bətsyuə ba nyə mfó átə mə bənkə, “Be bənle wə bonyankli keyifo ko?” <sup>6</sup> Bəteyi mə fe kase Yesu ləteyi mə. Nya mə tsya díte mə kusu bə banyankli wə. <sup>7</sup> Se báboko Yesu ubuki əmfoo, bəfi mə mfia bətəkə lə ubuki əmə əsuə nya Yesu lébe úsiə lə wə. <sup>8</sup> Betidi kpə éfi mə mfia bətsyə lə kaso, bətsyuə tsya əfəsə kale ku afanto lə kaflo bésense bákpo lə kusu bə lə oyε ofe. <sup>9</sup> Betidi ba kenke ntə sətə ku mba ntəkə kamaa káfa bembembe kákatəyi bə,

“Hosiana!

Bələ atesə butə nwə nle bubə lə Onanto eto diye əsuə.

<sup>10</sup> Bifi atesə bitə bo ona Oka David eto sekakedikə sia nle bubə.

Hosiana itə Onanto wə nkpe kato fanlofanlo.”

<sup>11</sup> Se údufə Yerusalem, Yesu ésu Yudafə eto Disumuyo. Nya ótsyilamasə ənəmi óle ola óbe lesa saa nə nkpe mfó. Fεε se kale mfe nle bolo esoo, údu úsu Betania ku wə bakasebi.

*Yesu Ékudi Kuidiyi Kut-syuə.*

<sup>12</sup> Se kale dísiə, bédu lə Umə Betania bənle bubəə nya kukpense étsyiko Yesu bələ.

<sup>13</sup> Únyə kəsese nkə kuyi kutsyuə ko laawə eyibibi baakpo fiki ko léta afanto kpə nyə mfó. Nyaso úsu nkə weesu obe lə kónwə ebibi. Fεε se úsu údufə kuyi komə kalə, únyə nkə kóanwə ebibi saa. Afanto hā kóto. Lefe nə ele bə kusi kónwə tsya mányo tə. <sup>14</sup> Nyaso Yesu édi kuyi komə etiki óteyi nkə, “Ensiembónwə ebibi bio.” Wə bakasebi áno se óteyi nko.

*Yesu Ála Mba Nle Bikə Bote Lə Disumuyo.*

<sup>15</sup> Se bésu bédufə Yerusalem, Yesu ésu Yudafə eto Disumuyo, nya útsyiko betidi ba nle asa bote ku mba nle bikə bote lə diyo nəmə bola, úkə mba nle atabi bofloma eto kapunu úwi. Nya úkə mba nsi banle ablonima tsya bote eto akpomε úwi itsyise wóanla nkə kuutsyuə saa ubə ukayε lə Disumuyo oflo mfó kafe ku mə bikə.

16 Nya wóantónò nkə kuut-syuə saa fi kulesa úbə katekò læ kesumukò eto diyo nəmə mfó. 17 Nya óte betidi bamfó asa óteyi mə nkə, “Bawóni læ Awónisa Kénkə Eto Kukuə əsuə bə, Onanto áteyi nkə, ‘Bookpo mɔ diyo,

diyo nə kawunsia kenke eto betidi luubə bato ola bətə Onanto.’

FEE mimi éfi ni bíyifo beyu eto kabiokò katafa betidi.”

18 Besumunyə ninə ku afi eto bateasa ba ləkə mfó áno etiki nnya Yesu leteyi. Nyaso bábebe kusu ko bɔɔye balo wə. Tsyaa balə sikpi bote eye læ kase betidi ba tā laala wə asatete eso.

19 Se éyo ditsyitsyo lefee, Yesu ku wə bakasebi édu læ Yerusalem eto umə əmə.

*Bənyə Bə Kudiyi Komə Yesu Dikudi Əkpə.*

20 Se kale dísiə eto olesiaə, nya se bánye læ kusu bánle bubəə, bənyə bə kudiyi komə ébukpə koko kenke taa ko keyudu ke. 21 Petro ákloma lesa nə díbə, nya óteyi Yesu nkə, “Oteasa, be kuyi komə fékudii, kúkpə!”

22 Yesu áteyi mə nkə, “Befo Onanto bəno. 23 Nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə, utsyuə saa wə lɔteyi kɔtini komfo nkə kɔnyi kusu kudufə læ lekpo, nya wanyaki læ wə lekɔesi, nya ófo óno nkə lesa nə óteyi ebubə itəə, Onanto ebuyifo nnya utə wə. 24 Nyaso nlɛ mi bɔteyi minkə, lesa nə ke biɔto Onanto eye læ olatoto əsuəə, befo bəno biə dioka mi kɔni. Onanto ebuyifo lesa nə mə

utə mi. 25 Nya læ bibə ola katokò kətə Onanto nya bekloma biə utidi utsyuə áta mi úbuu, bifi betsye wə itə bə mi Anto wə nkpe kato tsyaa, læ ufi mi asa bua ɔtsyɛ mi. 26 FEE læ biemfi betsye wəə, mi Anto wə nkpe kato tsya əmbufi ɔtsyɛ mi.”

*Betidi Ákpe Kədiə Ku Yesu Itsyi Lə Kaka Wə Əsuəale Ditsyi.*

27 Yesu ku wə bakasebi édufə Yerusalem. Nya Yesu nye læ kesumukò mfó botsyilamaa, nya besumunyə ninə ku afi eto bateasa ku umə eto beninə bətsyuə díbə wə ɔflo. 28 Nya bátɔ wə bənkə,

“Owoe díte fə əsuəale fə feeyifo asa nyamfo? Nya owoe tsya díte fə kusu nko?”

29 Yesu ətə mbuaye nkə, “Tuteɛ, mɔɔto mi ditiki lɔni hā. Nya læ bitə ni mbuayee, mɔɔteyi mi nwə eto əsuəale əsuə minlə asa nyamfo buyifo. 30 Bəteyi mə kaka Yohanes léfo əsuəale utsyiko fə úfləsə betidi ntu? Əsuəale nyaməə, Onanto ɔflo itsyi lee utidi ete díte wə kusu?”

31 Bətsyiko etiki nyamfo bunə læ mə nti, nya bátɔ mə əsuə bənkə, “Ntsyə ele bə bɔteyi kɛɛ? Lə bɔteyi boə nkomə eto əsuəale nyamə etsyi Onanto ɔflo, wɔɔto bo nkə, ‘Lə nko inii, bəso bíamfo Yohanes bəno?’

32 FEE læ bɔteyi wə boə, utidi ete letsyese wə tsyaa!” Balə sikpi bote kase bɔteyi nko tsya itsyise utsyuə saa áfo óno nkə Yohanes eyifo Onanto eto unyeləkətidi.

<sup>33</sup> Nyaso bátèyi Yesu bänkə, "Bunyi."

Nya Yesu létèyi mə nkə, "Mintsya əmbətèyi mi itsyi lə əsuəale nnya minkpe eso fə maafə nyamfo buyifo!"

## 12

*Yesu Átèyi Lekpa Únyə Lə Yudafo Eto Beninə Əsuə.*

<sup>1</sup> Nya Yesu létèyi mə lekpa nkə, "Lefe lónii, osani ut-syuə áfo nte eto eyi eto ɔkuɛ. Nya ókpe ɔkpɔ ótsyilama wə. Nya úləkə dibiyə lə koba əsuə kaka wuukəkə eyibibi nyamə eto ntu ukakpo. Nya óto kalebe kani letaka kaka bookənyə bakase ɔkuɛ əmə. Nya úfi ɔkuɛ əmə ókpe lə wə beyifoyifo bətsyuə eto ani nkə bakase wə, lə lesa nə ke bənyə lə ɔkuɛ əməə, lə befi baboko lə besie bətsyuə. Nya údu úsu kusu. <sup>2</sup> Se lefe léyo bə bale eyibibi nyaməə, osani əmə ákpe mə wə uyifoyifo ɔni nkə lə bɔɔle eyibibi nyaməə, lə batsyɛ nya lə akpa ənuə lə osani əmə lə ofo wə lekpa oboko wə. <sup>3</sup> Fɛɛ beyifoyifo bamfo ko dímuə wə uyifoyifo əmfo báblɛ nya bála wə bátseyese nya údu anifufu. <sup>4</sup> Nya osani əmfo disi ótsyese uyifoyifo bamba. Nya se úsuu, beyifoyifo bamfo ləblɛ wə nya ófo lefabe lə disi, nya bákpe wə kofani tinti. <sup>5</sup> Nya osani əmfo disi ótsyese wə uyifoyifo bamba bio, nya báblɛ wuntsya nya bálo wə. Nnya kamaa, usi ótsyese wə

beyifoyifo kpə. Nya báblɛ bətsyuə nya bálo bafɛfɛ.

<sup>6</sup> "Utidi wə dibu wə bio wootsyese wə ni osani əmfo kosate eto ubi lala. Lɛfɛfɛɛ, ótsyese wə. Nya ótèyi wə əsuə nkə, 'Mfo nno miə boobu mo ubi.'

<sup>7</sup> "Fɛɛ beyifoyifo bamə átèyi mə əsuə bänkə, 'Nyə nwə luudi Bonamute eto bikə. Bibə lə bumuə wə bolo, lə bɔle wə kedikɔ bofo bofianinsə bo kale.' <sup>8</sup> Nyaso bəmuə ubi əmfo. Nya bálo wə. Bəfi wə bəduə lə ɔkuɛ əmə eto kama."

<sup>9</sup> Nya Yesu létə mə nkə, "Be befo bəno biə osani əmfó ebuyifo? Mɔɔtèyi mi minkə wuusu mfó usu olo beyifoyifo bamfó, ɔle ɔkuɛ əmfo ofo okpe betidi bambaa kɔni. <sup>10</sup> Nto bíankla lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə kaka bátèyi bänkə,

'Leba nə mba laato ayo leni bə dimbə kɔno, ni bomu díbə lefiani nə nso bofe lə afɛfɛ kenke nti.

<sup>11</sup> Bonamute ni nwə díyifo nyamfo.

Iyifo lesa nə laano bobə sitinti!' "

<sup>12</sup> Nya se bánɔ nyamfoo, Yudafo eto beninə ákplatsya kekleke bə lə bəmuə Yesu. Itsyise bənyə bə lekpa nəmə ótèyi itsyi lə mə əsuə. Fɛɛ bəte sitiditu sia n̄yə mfó sikpi. Nyaso bədu lə wə ɔflo.

*Yudafo Eto Beninə Ábio Yesu Uyibi Lə Etiki Əsuə.*

<sup>13</sup> Kamaa, bátseyese Farisifo ku Herodes eto betidi bətsyuə lə Yesu ɔflo bə lə besu bətsyue wə etikididi



ato læ bənyə kabua læ wə esuə. <sup>14</sup> Se bəsu wə ɔflo, bətəyi wə bənkə, "Oteasa, buyi boə fəə, ɔnukualetidi feni. Nya eentsyi fə etiki kawuninsə læ ədufə betidi ənə. Aante betidi eto ənəmi sikpi, ɔkplə lee, ɔkəkə. Nya ni bə Onanto eto kusu sɛɛ əsuə hā faate saa kayenko. Nyaso təyi bo læ ɛləkə bə boko oko butə Romafɔ eto Okankplə Kaisare <sup>15</sup> Bofə lee boamfo?"

Fɛɛ Yesu yi mə nkə ənəmi ənəmi eto betidi beni, nya ɔto mə nkə, "Beso biala biə biato mɛ bebe? Beboko mɛ atabi læ mbe." <sup>16</sup> Báboko wə ani. Nya ɔto mə nkə, "Owoe eto disi ku diye ntəkə læ nnya əsuə mfo?"

Mfó bətə mbuayə bə, "Okankplə Kaisare ni."

<sup>17</sup> Nya Yesu letəyi mə nkə, "Nyaso bifi lesa nə ni Okankplə Kaisare eto lele bitə wə. Lə bifi lesa nə ni Onanto eto lele bitə Onanto."

Lə nyamfo esoo, iyifo mə naa.

*Ditsyukpa Bamba Áto Yesu Bábə Lə Bəkrənkpə Ɔsuə.*

<sup>18</sup> Sadukifɔ bətsyuə əbə Yesu ɔflo. Mə laate bənkə læ utidi əkpəə, woensibusinkli otaka ubə nkpə. Bəbə bə bətɔ Yesu ditiki ditsyuə.

<sup>19</sup> Bətəyi wə bənkə, "Oteasa, Moses áwəni læ afi nnya útə bo nkə, 'Lə osani utsyuə əkpə nya óyani wə usiə utsyə nya bánle bebi saa, nyalə ele bə osani əmfo eto ɔyimisani, fi usio əmə ufi. Nya wə ku ɔkəsiə əmə læ bale bebi. Nya bebi bamfóo,

betidi ebunyə mə fe osani wə dimanke ubi saa eto bale.'

<sup>20</sup> Nya íbə lefe ləni bə, bayimisani ekuanse əsiə. Ututə éfi kusíə nya úkpə le lefe nə bánle ubi saa. <sup>21</sup> Nya unuəfə tsya dífi wə, nya wuntsya díkpə lefe nə eto lefe wonko usio əmfo dímanle ubi saa. Nko kə íbə læ wə əsuə bə banle ubi saa. <sup>22</sup> Nko íbə bə mə ekuanse ba kenke éfi usio emfo bafia. Fɛɛ məmble kenke əkpə lefe nə mə ku usio əmfo dímanle bebi saa. Nnya kama kamaa, usio əmfo tsya əkpə. <sup>23</sup> Məmɔɔ, nnya ni bənkə læ lefe nə bəkrənkpə kenke lootaka bətsyi ɔkəmə bəbə nkpəə, mə nti eto owoe luudi usio əmfo eto usə se mə betidi ekuanse bamə læ lefe ditsyuəə, dikefi wə fe kusíə?"

<sup>24</sup> Nya Yesu díte mbuayə nkə, "Inni nko ini kulaa. Nnyə minkə bíanno ditiki nəmfo kasɔ, itsyise bianno etiki nya nkpe læ Awənisə Kenkə. Eto Kukuə eto kasɔ nya binyi Onanto eto əsuəale. Nyaso beta wə bibu. <sup>25</sup> Lə lefe nə bəkrənkpə lootakaa, bootsyə fe Onanto eto batənkpe, nyaso bembufi bəsiə nye bəsə. <sup>26</sup> Nya læ bəkrənkpə eto businkli kataka əsuə, Moses áwəni lesatsyuə læ Awənisə Kenkə. Eto Kukuə əsuə itsyi læ biyu eto eyi kpufɛɛ nnya dínyə utə əsuə. Onanto lídi wə etiki. Lee biankloma? Mfó ówəni nkə Onanto átəyi wə nkə, 'Mə ni Abraham eto Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob eto Onanto tsya.' <sup>27</sup> Nnya kasɔ

ni bənkə betidi ba dīkəkpə ebusinkli bəbə nkpə, nya wə kə ni mə Onanto. Fɛɛ mi bionya ɔnukuale su komfo koko!"

*Kɔfi Eto Oteasa ɔni Ato Yesu Nkə Nte Kɔfi Ko Nso Bofe Lə Afi Nnya Kenke Nti?*

28 Afi eto oteasa wə dīnyə mfó áno etiki nya banle bɔteyi. Nya áno nkə Yesu ətə etiki nyamə eto mbuayɛ kukɔno. Nyaso ɔnyi úsu Yesu ɔflo nya ɔto nkə, "Nte kɔfi ko ni nko nso bofe lə afi nnya kenke nti?"

29 Mfó Yesu lɛteyi wə nkə, "Kɔfi ko nso bofe ni nko báwɛni bənkə, 'Israel eto betidi, bɛlo bɛno kukɔno! Onanto ni bo Onamute, nya Onanto ɔni hā nkpɛ.

30 Nyaso ele bə ala Onanto wə ni fə Onamute ku fə utu kenke, ku fə lɛwɔno kenke ku fə nsusu kenke, ku fə əsuəale kenke.' 31 Nya kɔfi ko nsi ntəkə lə nkomfo eto kama ni bə, 'La fə ɔyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.' Kɔfi saa ensibə ko ntəkə afi nyamfo kato."

32 Nya osani əmə dītə mbuayɛ nkə, "Oteasa, áteyi nnya kukɔno! Lesa nə fátəyi eyifo ɔnukuale bə Onanto ni bo Onamute, wə kama Onanto saa ensibə. 33 Nya ele bə Utidi saa la Onanto itsyi lə wə utu ku wə nsusu kenke ku wə əsuəale kenke. Nya ele bə ola wə utiditsyuə fe kase woala wə əsuə. Əlɛkɛ eso bə utidi di afi ənuə nyamfo, eso bə ufi bebuki ku keditətə bamba utə Onanto."

34 Se Yesu dīnyə kasɔno no ka əsuə osani əmfo lɛyɛ útə mbuayɛɛ, ɔteyi wə nkə, "Fə alɛɛ, ibu sɛkɛ ete lə edufə Onanto eto sekakediko." Nyamfo eto kamaa, kuutsyuə saa mensi kpe ɔkɔɛ nkə woato Yesu kulesa tsya.

*Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyá.*

35 Lefenə Yesu lɛkɛ lə Yudafɔ eto Disumuyo ɔnlɛ Anantotiki bote mfóo, ɔto nkə, "Ntsyə ibə fɛ afi eto bateasa bamə nlɛ bɔteyi bənkə Utidi wə Nlɛ Bubəə, ábo utsyi Oka David eto kafo? 36 Lɛwɔno. Kenkɛ áwunsəko Oka David áteyi nkə,

'Onanto áteyi mə Onamute nkə,

"Sjə mfo lə mə kodiani isu ese lefe nə muutə efi fə akpa ətəkə fə balo lə disinti." '

37 Nyalɛ lə David kosate lə Utidi wə Nlɛ Bubə bokpo nkə wə Onamutee, nyalɛ ntsyə ibə fɛ wə kosate loofɔ David eto kafo eto ubi budi?"

Nya betidi kpə dīnyə banle etiki nnya Yesu nyə ɔnlɛ budi bɔno ku disuəyuə.

*Yesu Əkə Betidi Ato Lə Afi Eto Bateasa Isuə.*

38 Se Yesu nlɛ betidi bamfó asa botee, ɔteyi mə nkə, "Bebe sinini lə afi eto bateasa əsuə. Baala awu kplɛ bokpɛ nya baala bɔyɛ kafe kaka betidi luunyə mə bəsiəsə ku dibu. 39 Bala nsiəkɔ kplɛ busiə lə Yudafɔ eto ntsyakɔ ku lə asakediko. 40 Bələkə bakɔbəsia kɔho."

Kamaa, baale mə bikə kafo. Nya bato kala kentsyεε kate əsuə bə beyi Onanto. Mə kotonənə əbokε ale eso betidi fεfε eto ale!”

*Ɔkɔsiə Okombo Utsyuə Etə Asa Nnya Dídufə Onanto Ɔnə.*

<sup>41</sup> Nya Yesu díkənə úsiə læ kedi kətəkɔ læ Disumuyo kaka banle atabi boko, nya únsi ɔnlε bobε kase betidi nlε bofe kesu kako asa. Batabinyə kpə áko atabi kpə. <sup>42</sup> Nya ɔkɔsiə okombo utsyuə tsya díbə ófe nya úfi atabi sεkε úsu óko.

<sup>43</sup> Nya Yesu lékpadi wə bakasebi utsyə nya ótɛyi mə nkə, “Nlε mi bɔtɛyi sitinti minkə læ Onanto eto ənəmii, ɔkɔsiə okombo əmfɔ eto atabi nnya ókoo, édufə ənə eso nnya betidi bamfo kenke léko. <sup>44</sup> Sitintii, betidi bamfo kpe kɔni kalende. Fεε nnya nte mə eto sεkε ete baboko. Nya usionko əmfɔ alεε, ite bə okombo ni tsyaa, ufi lesa nə ntə wə kenke úbə óko. Lesa nə ele bə wuufi oya lesa udii, nnya ni lesa nə úfi úbə óko mfo nε.”

## 13

*Yesu Átɛyi Etiki Ɔtɔnsə Utsyiko Lə Yerusalem Eto Disumuyo Eto Boba Ɔsuə.*

<sup>1</sup> Se Yesu læbɔ læ Yudafo eto Disumuyo mfóo, wə bakasebi eto ɔni átɛyi wə nkə, “Oteasa, be aba nnya laanɔ bobε mfo beefi báto diyo kplε nəmfo ku kase baato nii! Dianɔ bobel!”

<sup>2</sup> Yesu átɛyi wə nkə, “Bəlɔ bebe diyo kplε nəmfo

kukɔnɔ, itsyise aba nya béfi báto ni eto læε lɔni embubu ditəkə læ ni utsyuə əsuə! Diyo nəmfo kenke eboba lekpo læ kasɔ nnya aba nyamfó kenke looba isensə ekpo.”

*Yesu Átɛyi Mba Ntəkəko Wə Nkə Buubə Bənyə Kanyi Balɔ Mə.*

<sup>3</sup> Yesu édu úsu úsiə læ Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini komə əsuə. Nya mfóo, úsiə ɔnlε Disumuyo nəmə bobε katsyese. Nya Petro ku Yakobo ku Yohanes ku Andreas hā díbə wə ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, <sup>4</sup> “Onamute, dimamfe ayo nyamfó looba? Tɛyi bo asa nnya luubə læ bote boə lefe nəmə eboyo bə nkomə eto asa nyamfo ebubə?”

<sup>5</sup> Nya Yesu létɛyi mə nkə, “Bebe sinini, nya biəntə læ kuutsyuə saa læ ɔwε mi okpe. <sup>6</sup> Betidi kpə ebubə læ mɔ diye əsuə nya bɔɔtɛyi mi bənkə, ‘Nnyə mɔ ni nwə bákpo ɔhile əmə,’ nya bɔɔwε betidi kpə bakpe. <sup>7</sup> Nya yenyifo mi bulə læ bεnɔ ama eto kɔsɔ læ mi ɔflɔ nye læ katsyontsyokɔ. Ele bə asa nyamfo eto kakle bə. Tsya inni nnya kasɔ ni bənkə kawunsiə eto kalokɔ eboyo. <sup>8</sup> Kasɔ ka ebotaka nka lema. Nya sekakedikɔ ka ebotaka nka lema. Nsɔ ebutinkə læ kalebe saa, nya kukpensə luubə. Asa nyamfo ebuyifo fe kase kalefo læənə usionko.

<sup>9</sup> “Ele bə ibə bə læ mi kosate bimua əsuə bitsyə. Boomua mi bakpa mi besuko Yudafo eto beninə eto

ənəmi. Bɔɔble mi læ ntsyako. Booləkə mi bənyənsə læ baka ku nso eto beninə eto ənəmi læ mɔ disi eso, nya biɔteyi mə ditiki itsyi læ mə əsuə. <sup>10</sup> Tsyə fɛ kalosəkɔ luubəə, yuubə bæ batɛyi kawunsiə eto əsə kenke eto betidi Onanto eto ditiki nəmfo. <sup>11</sup> Nya læ lefe nə bəmuə mi besuko lekpokakpokɔɔ, biembu disi bətənsə itsyi læ lesa nə biɔteyi əsuə. Lə lefe nəmə ayoo, læ bəteyi ditiki nə Onanto eto Ləwɔnɔ lookpe mi kənyə nkə bəteyi. Itsyise inni mi kosate læbə etiki budi. Bomu Onanto eto Ləwɔni loote mi lesa nə biɔteyi.

<sup>12</sup> “Ɔyimi ebudu ɔyimi utə bæ balo. Nya antomə tsyə luuyifo nko ke ku mə bebi. Bebi ebotaka bənyə læ mə antomə əsuə bedu mə bətə bæ balo. <sup>13</sup> Bookisi mi læ mɔ disi. Fɛɛ utsyuə saa wə luunyə keklege læ wə bɔfokanɔ əsuə isu ese kalosəkɔɔ, Onanto ebuləkə wə utsyiko læ kotonəne ko bətsyə itə babuayifo əsuə.

*Yesu Ɛkə Mə Ato Lə Bule Bo Ləəbə Bubə Ɛsuə.*

<sup>14</sup> “Mɔmɔɔ, bifə ato læ belɔ bənɔ kukɔnɔ. Lə binyə lesa nə Onanto leekisi nle bubə læ wə Disumuyo kenke, ka nle mfo kɔfio bokpe nya dimanle bæ ɛke mfoo, betidi ba nkpe læ Yuda tsyetsyi besu babio læ atini əsuə. <sup>15</sup> Nwə ntəkə læ wə ditsyā əsuəə, mensi bu disi nkə woayifə ubə ufi kulesa læ wə diyo. <sup>16</sup> Utsyuə wə nnyə læ ɔkue membu disi

nkə wəəsinkli ubə oto nkə wəəbə ufi wə kafia. <sup>17</sup> Lefe nəmfo ebəkə ale tinti itə bə-sionko ba ni bafonde, nye mba nle bebisambi ba nle bɔyimi. <sup>18</sup> Belə Onanto lek-pakpa bæ lefe nəmə məntəkə læ leyɔ lefe! <sup>19</sup> Itsyise bulə bo luubə læ lefe nəmfo, əbəkə ale leso mbo ke dikəbə bɔfə saa idu læ kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ ibə ese mi eto lefe nəmfo. Nya bulə bomfo eto okle ensiembubə inyə kulefe. <sup>20</sup> Fɛɛ Onanto əbɔteyi utsyə nkə wuuləkə eyi nyamə ubu. Itsyise lenni nkoo, kuutsyuə saa embubu usiə. Tsyə læ wə betidi ba úkələkə utsyə esoo, wuuləkə lefe nəmə ubu.

<sup>21</sup> “Nyaso læ utsyuə ateyi fə nkə, ‘Bebə! Nnyə Kristo mfo,’ nye utsyuə tsyə nkə, ‘Nyə wə nkpe mməə,’ mamfo anɔ! <sup>22</sup> Itsyise mba luuyifo mə əsuə fe Kristo nye Onanto eto bənyeləkətidi, kpə ebotaka bənyə. Booyifo ayanisa kpə ku asa nnya nkpe sikpi, itə bæ læ boofoo, bɔɔwɛ Onanto eto betidi ba úkələkə utsyə taa kɔ kulaa tsyə bakpe. <sup>23</sup> Nyaso bimua əsuə bitsyə! Nteyi mi lesa saa ntənsə fə læ lefe nəmə læ leyɔ.

*Yesu Áteyi Kase Utidi Eto Ubi Luubə Bio.*

<sup>24</sup> “Nya læ eyi nnya luutəkə læ bulə bomfo eto kamaa, ‘kofe əmbofa bio, nya kofande tsyə lem-buyənde.

25 Befandebi ebuyifo fe bofankli benle ketsyi kato kabə kasə, nya kato eto asa kenke luutinkə.'

26 "Lefe nəmfóo, betidi ebunyə mē, Utidi Eto Ubi, nle bubə lə asomiloku əsuə. Nya muubə ku Onanto eto əsuəale lə diyənde kplə əsuə. 27 Nya mootsyese mə kato eto batənkpe kawunsiə eto akpə ana nyamə lə nsu nləkə mə betidi ba minkələkə mintsyə itsyi lə kawunsiə eto lekpake nəmfo isu ese lə kalosəkə ka nse.

*Yesu Nkə Kuutsyuə Saa Enyi Lefe Nə Wuusinkli Ubə.*

28 "Bekase asa itsyi lə koto əsuə. Lə ibə bə binyə se kuyi komfó lə afanto fəfə buləkəə, eté mi bə kasomite əbəfi. 29 Nko ke lə ibə bə binyə asa nnya minteyi mi mfo lə kasə butsyə ku bubəə, ete biote biə kawunsiə kamfo eto kalosəkə əbəfi nnya ikəbə eyo fə kəsie pəe! 30 Sitinti nle mi bəteyi minkə asa nyamfo kenke ebubə itə fə efe nəmfo eto betidi luukpə balo. 31 Kato ku kasə kenke ebubə kafe. Fəe mə ditiki embubə lefe kulefe.

32 "Tsyaa, kuutsyuə saa enyi diyi nye lefe nə asa nyamfo luubə itə, Onanto eto batənkpe ku mə, Onanto eto Ubi kulaa tsya enyi, enso mə Anto hā nyi. 33 Bebe kukəncə lə bimua əsuə bitsyə itsyise binyi lefe nə nyamfó luubə itə. 34 Mə bubə ebuyisyə fe kase osani utsyuə luudu lə wə umə nkə wəəsu

kusu, nya óyani wə beyifoyifo utsyə lə diyo. Útə utsyuə saa keyifo ka wuukeyifo. Nnya kamaa, óteyi nwə laase wə diyo nkə olə ose wə diyo kekleke.

35 "Nko kə ele bə mi tsya muə əsuə binyə. Itsyise binyi lefe nə mi Oyosate luubə udufə. Yoofə bubə bə wuubə ku kakəmi lefe, nye ntsyetsyi, nye kolensiantə kplə ko bekuse ləətə kənye, nye ole-siə. 36 Lə ibə bə ubə ofuaa, yanle bə ibə bə ubə unyə mi benle selabe. 37 Lesa nə minle mi bəteyi mfo, nle nnya bəteyi itə betidi ba ta. Nnya ni bə bimua əsuə bitsyə."

## 14

*Yudafə Eto Batənkotənkə Ákle Bə Bəəmuə Yesu.*

1 Ibu eyi ənuə fə lə Yudafə lə bedi mə eyi nnya baakpə Ukpə Ása Bo Jyila ku Nnamfokuə Eto Abolo Eto Eyi, nyna beefi kakloma mə budu lə Egipte. Besumunyə ninə ku afi eto bateasa bətsyuə ákə mfó békebu disi lə kusu ko bəoye kaləkalə bəmuə Yesu balo. 2 Bəteyi lə mə nti bənkə, "Yanle bə ibə nko lə eyise nyamə eto lefe. Itsyise lenni nkoo, betidi ebunyə əblə bataka bənyə bo lə əsuə ibə ekpe bule."

*Usionko Utsyuə Éfi Nnuəbi Bo Laanyi Fifi Ókpo Yesu Lə Disi.*

3 Yesu ésu Betania eto umə lə Simon wə díkefi bufisia únnyə eto diyo. Lə lefe

nə Yesu nsi mfó ónlɛ lesa budii, usionko utsyuə wə nɛ nnuəbi bo laanyi fififi eto dituntu nə baakpo alabasta əbə mfó. Baakpo nnuəbi bomfó, bo lefo koya tintii bə naadi. Usionko əmfo ásini dituntu nəmə nya ówuninsə nnuəbi bomə ókpo Yesu lə disi.

<sup>4</sup> Nyamfo ələ betidi ba dínyə mfó. Nya kafo lenyi mə báteyi bətsyuə bənkə, “Beso woabiasə nnuəbi bomfo nko?” <sup>5</sup> Eni ofo mu bote kənyə fe lɛlɛ wɔlɔlɔ eto kayo, ufi usu utə bakombo.” Nyaso bəyənki bákpe wə bákpo wə kudu.

<sup>6</sup> Nyaso Yesu áteyi mə nkə, “Beyani wə kpoo! Be so biayani wə lə bəyɛ wə bulə? Lesa sɛɛ úyifo útə mɛ. <sup>7</sup> Bakombo kpe mi lenti lefe saa. Nya biofo mə bəwunsəko lə lefe nə ke beela. Mɔ aɛɛ, inni lefe saa mɔkɛ mi lenti. <sup>8</sup> Usionko əmfo éyifo lesa nə wofu buyifo. Úfi nnuəbi bomfo ókpo mɛ lə əsuə ólɔ mɛ utsyə itə muukpə fe buubikə mɛ. <sup>9</sup> Nɛ mi bətəyi sitinti minkə kaka ke boobe Onanto eto ditiki sɛɛ nəmə letsya lə kawunsia kamfoo, bətəyi nnya usionko əmfo tsya díyifo mfo kefi kakloma wə.”

*Yuda Átɔɔ Nkə Wuudu Yesu Uta.*

<sup>10</sup> Nyaso Yuda Iskariot wə ni Yesu eto bakasebi lefosi inuə bamə eto ɔnii, ésu besumunyə ninə bamə ɔflɔ nkə woote Yesu udi utə mə. <sup>11</sup> Əsuə əyuə mə tinti se bánɔ

etiki nnya úbə óteyi mə, nya mə tsya letəyi bə buutə wə atabi. Nyaso Yuda ákabəbɛ kusu ko wɔɔnyɛ ote mə kase boomuə wə.

*Yesu Ku Wə Bakasebi Édi Ukpə Ása Bo Jyila Eto Lesa.*

<sup>12</sup> Lə diyi tute lə Nnamfokuā eto Diyididi nə baalo Ukpə Ása Bo Jyila Eto Asamubi lə mə lekpa əsuə, Yesu eto bakasebi áto wə bənkə, “Se faala fə bɔlɔ butsyə itə Ukpə Ása Bo Jyila eto diyise nəmə eto budi?”

<sup>13</sup> Nyaso Yesu ələkə bakasebi inuə lə mə bətsyuə nti nya óteyi mə nkə, “Mi bisu umənkpe əmə nya biotsyako utsyuə wə ntsyi ntu ku ɔlotsyi. Bitəkəko wə bisu diyo nə əsuə wuudufə.

<sup>14</sup> Nya lə bətəyi Oyosate əmə biənkə, ‘Oteasa əmə lə bətəyi nkə, te bo diyo nə kafo wonko wə bakasebi luubə bedi mə lesa lə Ukpə Ása Bo Jyila Eto Diyise nəmə əsuə.’ <sup>15</sup> Mfóo, woote mi diyo nə ləmɔ kafo lə diyo nəmə eto abanslo kaka bálɔ asa bətsyə kukɔɔ itə bo.”

<sup>16</sup> Bakasebi bamfo édu búsu umə, nya bənyə lesa saa fe kase Yesu letəyi mə. Nya bəyifo Ukpə Ása Bo Jyila əmfo eto lesa nəmə bətsyə mfó.

<sup>17</sup> Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu ku wə bakasebi lefosi inuə bamə ésu mfó. <sup>18</sup> Nya lə lefe nə bənsi bánlɛ búdi, Yesu áteyi nkə, “Nɛ mi bətəyi sitinti minkə mi ɔni wə bonko wə nɛ kɔni bokpe

læ ɔkpɛ kedi lesa mfoo, ebote me udi."

<sup>19</sup> Ditiki nɛmfɔ ɛyifo mɛ buɛɛ ku sikpi, nya bɛtsyiko wɛ bɔtɔ ɔni, ɔni, bɛnkɛ, "Sitinti, nyi miɛ inni mɔ ni fanlɛ, lee mɔ ni?"

<sup>20</sup> Yesu ɛtɛ mbuayɛ nkɛ, "Mi lefosi inuɛ eto ɔni ni. Nya ni bɛ bonko wɛ nɛ kɔni bokpe læ ɔkpɛ ɔni mfo kedi. <sup>21</sup> Mɔ, wɛɛ ni Utidi Eto Ubi ebukpɛ fe kase bɔwɔni bɔkpɛ læ Awɔnisa Kenkɛ Eto Kukuɛ ɛsuɛ. Fɛɛ ilɛ mɛ itɛ futsyɛ ɛmɛ itsyise woɛbɛ ohiɛ bunyɛ fefe. Læ nnya ete bɔnle utsyɛ ɛmfɔ, eni wɔlɛkɛ eso!"

*Bonamute Eto Ditsyit-syosa Fɛfɛ.*

<sup>22</sup> Læ læ lefe nɛ bɔnle lesa bɔdii, Yesu ɛfi abolo ɛtsyuɛ. Nya lefe nɛ ɛkɛsɔ Onanto anii, ɛbudi nnya wɛlɛwɛlɛ nnya ɛsie ni ɛtɛ wɛ bakasebi. Nya ɔtɛyi mɛ nkɛ, "Befo nyamfo læ bidi. Nyamfo ni mɔ usuɛ eto sinɛ nɛ."

<sup>23</sup> Nya ɛfi lɛkɔbe ku nte, nya se ɔsɔ Onanto anii, ɛfi ɛtɛ mɛ nya bɛnɛ.

<sup>24</sup> Nya ɔtɛyi mɛ nkɛ, "Nyamfo ni mɔ kɔtɔ ko muufi ntɛ læ betidi kpɛ eto disi, ko Onanto luufi uyifo ketsyue fɔfɔ læ wɛ ku wɛ betidi eto nti. <sup>25</sup> Læ ɔnukualɛ ɛsuɛ, mensiɛmbunɛ nte fɔfɔ bomfo bio, isu ese lefe nɛ muunɛ nte fɔfɔ bomfo eto oklɛ læ Onanto eto sekakedikɔ."

<sup>26</sup> Nya bɛsɛ kusɛ bɛfi bɔtɛsɛ Onanto nya bɛdu

bɛsu Nnuɛbi eto Eyi eto Kɔtini.

*Yesu ɔtɛyi Utsyɛ Nkɛ Petro Eɔni Wɛ.*

<sup>27</sup> Mfɔ Yesu lɛtɛyi wɛ bakasebi nkɛ, "Mi utsyue saa ebutsyetsyi ɔyani mɛ utsyɛ. Itsyise Onanto ɔtɛyi læ Awɔnisa Kenkɛ Eto Kukuɛ ɛsuɛ nkɛ, fe kase bɔwɔni bɛtsyɛ bɛ

'Moolo nwɛ laase basamu bamɛ,  
nya wɛ basamu lususɛsɛ.'

<sup>28</sup> Fɛɛ læ ntaka ntsyi læ ɔkɔmɛ mbɛɛ, mɔtɔ mi nsu Galilea."

<sup>29</sup> Nya Petro lɛtɛyi wɛ nkɛ, "Mɔ alɛ mɛmbutsyetsyi ndu fɛ læ ɔfɔ kulefe, læ ibɛ bɛ bafɛfɛ kenke ebuyifo nko kulaa tsya."

<sup>30</sup> Yesu ɔtɛyi Petro nkɛ, "Nɛ fɛ bɔtɛyi sitinti minkɛ fɛ ukuse luutɛ kenye dinuɛfɛ læ kɛtsyɛ kamfoo, fɛ kosate ɛbɔni mɛ sitsyɛ."

<sup>31</sup> Petro esi ɔsɛ wɛ uyi ɔka ntamu ɔtɛyi nkɛ, "Læ ibɛ bɛnkɛ balo bonko fɛ tsyaa, mɛmbɔni fɛ nteyi minkɛ minyi fɛ." Nnya ke wɛ bakasebi bamɛ tsya lɛtɛyi nɛ.

*Yesu ɔtɛyi Ola Lɛ Bulɛ ɛsuɛ Lɛ Getsemɛne.*

<sup>32</sup> Nya bɛdu Getsemɛne. Nya Yesu lɛtɛyi wɛ bakasebi nkɛ, "Bisiɛ læ kasɔ mfo læ nsu nto ola." <sup>33</sup> Nya ɔkpɛ Petro ku Yakobo ku Yohanes ɔyenko. Nya se lesa nɛ nɛ wɛ bubɛ læ ɛsuɛ nɛ wɛ bulɛ esoo, <sup>34</sup> ɔtsyi ɔwininsɛ nya ɔtɛyi mɛ nkɛ, "Nyamfo lɛ mɛ bulɛ læ utu ku kanyinyɛnyɛ

itə ukpə. Bianlabe selabe. Biñyə bisəkə mɛ mfo.”

<sup>35</sup> Se ónyi úsu seto sekεε, ókpo læ kaso nya óto ola ólɛ wə anto lekprakpa nkə, “Lə yuuyifo fə lelabii, nyalɛ tə bulə bomfo læ bofe mɛ.”

<sup>36</sup> Nya óteyi nkə, “Mɔ Anto, Onanto! Aafo lesa saa buy-ifo. Lə aalaa, nyalɛ takasə bulə bomfo læ mɛ əsuə. Tsyə inni læ mɔ lelabi əsuə bomu læ fə lele əsuə.”

<sup>37</sup> Lefe nə úsinkli úbə wə bakasebi itsyə bamə oflɔ, úbə únyə nkə bálabe selabe. Nya óto Simon Petro nkə, “Simon, selabe fanlɛ? Əmbofo ənə butəkə lebombosɔsɔ lɔni kplɔn tsyə ete?” <sup>38</sup> Nya óteyi mə nkə, “Bitəkə ənə bisia bikato ola bə biəmbudufə læ botoo kabe əsuə. Lɛwɔnɔ nəmə læ bola, fɛə əsuəale əmbə.”

<sup>39</sup> Úsinkli úsu bio nkə weesu oto ola fe ditute ke. <sup>40</sup> Úsinkli úbə wə bakasebi oflɔ bio nya usi úbə únyə nkə besi bálɛ selabe. Bánlɛ mə ənəmi bofo buminkli. Nya bántɛ lesa nə bɔteyi wə læ nnyə əsuə.

<sup>41</sup> Se úsinkli úbə ditsyəfə, óto mə nkə, “Bola bela biə bialabe bitsyə ɔnwɛ? Isia, betaka! Lefe nəmə eboyo. Bebe! Ubə mɔ, Onanto eto Ubi, bufi kakpe babuayifo eto ani. Bebe mə, se baankpee kusu banlɛ bubə.

<sup>42</sup> Betaka læ busu botsyako mə. Bebe nwə dífi mɛ ókpe mə læ ani nɛ bubə.”

*Bəmuə Yesu.*

<sup>43</sup> Mə ku Yesu si bəñyə mfó bálɛ etiki fɛ Yuda wə ni lefosi bakasebi inuə bamə eto ɔni

díbə. Besumunyə ninə ku afi eto bateasa ku umə əmə eto beninə kpə ətəkəko wə bəbə. Bétsyi keyi ku nlanle.

<sup>44</sup> Nwə dídu wə útə mfó, ébɔteyi betidi bamfo utsyə nkə, “Utidi wə biunye muusiəsə mfio læ kolaa, wə ni nwə əmə nɛ. Bimue wə, læ bekpa wə bidunko.”

<sup>45</sup> Nyaso se Yuda leyɛ úsu útu Yesu, ókpadi wə nkə, “Oteasa!” Nya ófio wə læ kola. <sup>46</sup> Nyaso bəmuə Yesu nya bákɔbe wə kekleke. <sup>47</sup> Nya mba dínyə læ Yesu oflɔ eto ɔni díləkə wə kalanle nya óla Usumunyə Ninə Kenke eto odomunyə eto koto.

<sup>48</sup> Nya Yesu leto mə nkə, “Beso ele bə bitsyi keyi ku nlanle fɛ læ bibə bimue mɛ læ əsuale əsuə fe uyu mini? <sup>49</sup> Bo ku mi ete leke læ Disumuyo mfó diyi saa, nya minke mfó mínkate Anantotiki nyamə mfó tsyə bíəmmuə mɛ. Bə læ kase Onanto eto Awɔnisa Kenke Eto Kukuə leteyi utsyə, læ ibə itə nko.” <sup>50</sup> Nya wə bakasebi kenke dítsyetsyi báyani wə bətsyə.

<sup>51</sup> Lə lefe nəmə mfo, okosobi utsyue wə nti kafia əsuə ntəkəko wə, ənyə lesa nə kenke díbə. Bamamanyə bamə ála læ bəmuə okosobi əmfo. Fɛ ini wə kafia ete bákɔbe, nya ókpo <sup>52</sup> óbɔ mə læ ani. Nya útsyətsyi údu leyaleya. Nya óyani wə kafia ókpe mə læ ani.

*Bákpa Yesu Bésuko  
Yudafo Eto Beninə Eto  
Ənəmi.*



53 Nya bákpa Yesu bésuko Usumunyə Ninə Kenke eto diyo. Mfó nya besumunyə beninə bamə ku umə eto beninə ku afi eto bateasa létsya bénsi. Mə ni Yudafo eto beninə. 54 Petro ətəkəko mə kama kama nya usu údufə læ usumunyə ninə eto diyo nəmə. Nya usu úsiə læ bamamanyə bamə oflo ónlə ute bəyifə.

55 Besumunyə ninə ku Yudafo eto beninə kenke ba dísiə mfó ákplatsya babe læ bofo kabua kətsyuə bunyə læ Yesu əsuə læ bayə bəmuə wə balo. Tsya bámfo kabua saa bunyə læ wə əsuə. 56 Betidi kpə əbə bedi etiki bəteyi bidia læ wə əsuə, tsyaa mba díbə eto etiki áta ibu læ bətsyuə əsuə.

57 Nya bətsyuə létaka bəteyi nya bála wə kenyə bənkə, 58 “Bəno bə óteyi nkə, ‘Mooba Onanto eto Disumuyo nə báto mfo, tsya læ diyi tsyafə əsuəə, muusinkli nto lebamba nə hémfi betidi eto ani báto.’ ” 59 Fəə mə tsya eto etikididi mánkate ku mə bətsyuə eto ale.

60 Usumunyə ninə kenke átaka únyə læ mə nti nya óto Yesu nkə, “Anlə etiki nnya banlə bəto bəno? Embutə mbuayə? Be nkpe fə fəteyi?” 61 Tsya Yesu édi bi, wémfə kenyə óteyi kulesa.

Usumunyə ninə kenke əmfo esi óto wə nkə, “Fə ni Nwə mə Bákpo Ohile, Onanto əmə boatəsə eto Ubi?”

62 Yesu áteyi wə nkə, “Mə ni. Nya biunyə Utidi Eto Ubi se unsi læ Əsuəletidi Onanto eto kodiani. Nya biunyə se unsi læ əsomiloku utsyi kato ónlə bubə!”

63 Lə lefe nəmfó tututuu, Usumunyə Ninə Kenke əmfo kosate ko léfuadi wə awu ku leblofi óteyi nkə, “Fənkə bee? Badansie sa nńsife itə bo bio itsyi læ mba nyə mfo kama! 64 Údi mbusiotiki únyə læ Onanto əsuə! Ntsyə binyə læ wə əsuə?”

Nya məmblə letonə bálo wə dikpi bə ele bə ukpə. 65 Mə nti eto bətsyuə étsyiko ntufə butufə kákpo Yesu. Nya bákple wə ənəmi nya bətsyiko wə bəso. Nya bánlə wə bəteyi bənkə, “Teysi bo futsyə lesə fə!” Nya bama-manyə bətsyuə lékpa Yesu bédunko, nya básə wə læ atosi.

*Petro Étudi Kenye Lə Yesu Əsuə Nkə Unyi Wə.*

66 Lə lefe nəmfóo, Petro ébubə úsi læ Usumunyə Ninə Kenke əmə eto diyo fə usiobi wə nkpe wə læ oflo díbə. 67 Lefe nə únyə Petro nsi læ uté oflo ónlə wə bəyifə, óteyi wə nkə, “Fintsya ébutəkəko Yesu Nasaretnyə əmə ənyə!”

68 Nya Petro dítudi kenyə óteyi nkə, “Bee? Mánnə lesa nə fanlə bəteyi mfo eto kasə!” Nya ótaka údu usu únyə læ kesie oflo. Kase óyo kesie kamə ko ukusə ko díte kenyə.

69 Usiobi əmfo esi úbə mfó úbə óbe wə, nya usi útsyiko

betidi ba dínyə mfó bɔtɛyi nkə, “Osani əmfɔ eyifo mə nti eto ɔni!” <sup>70</sup> Tsyə Petro esi útudi kenye nko ke.

Yankɛ fɛ mba ɲyə mfó lɛtɛyi wə bənkə, “Yanle bə ani fə enni mə ɔni, it-syise fintsya etsyi Galilea eto kasɔ.”

<sup>71</sup> Nya Petro léfa ɔtɛyi nkə, “Ekpe lə Onanto bə lə sidia minle bɔtɛyii, lə unə mɛ koto! Minyi utidi əmə əsuə bənle etiki budi ket-syiko mfo!”

<sup>72</sup> Lamfolamfo, ukuse ko disi útə kenye dinuəfə, nya Petro lékloma nkə Yesu átɛyi wə nkə, “Fɛ ukuse luutə kenye dinuəfə, əbutudi kenye sitsyə fə enyi mɛ.” Nya ílə Petro lə utu nya úwi keku.

## 15

*Bákpa Yesu Bésuko Pilato ɔflɔ Lə Bakponko Wə Lekpo.*

<sup>1</sup> Olesianto əmfóo, besumunyə ninə, átsya ku Yudafɔ eto beninə ku afi eto bateasa ku Yudafɔ eto batɔnkɔtɔnko kenke. Se béfi nsusu lə etiki nyamə əsuə ku kase bɔɔyɛ ku nnya. Bákɛ Yesu nya bákpa wə bésuko Aba eto Unyɛsiə Ninə itə Romafɔ eto Aba wə baakpo Pilato ɔflɔ.

<sup>2</sup> Mfóo, Pilato átɔ Yesu nkə, “Fə ni Yudafɔ eto Oka?”

Yesu átɛyi wə nkə, “Ee, lə kase fanle bɔtɛyi.”

<sup>3</sup> Besumunyə ninə bamə ála etiki kpə bətəkə Yesu.

<sup>4</sup> Nyaso Pilato esi ɔtɔ wə nkə, “Əmbuləkə kenye lə etiki saa əsuə? Tsyue koto

lanɔ etiki nnya banle bɔtɛyi lə fə əsuə!”

<sup>5</sup> Tsyə, Yesu ménsitɛyi kulesa, nyaso íyifo Pilato yanii!

<sup>6</sup> Lefe saa lə eyo nkomə eto diyididi əsuə, íyifo Pilato eto lekpa nə ókayani betidi bua ba bákpe lə diyo eto ɔni wə bála kətə mə. <sup>7</sup> Lə lefe nəmfóo, bəmuə osani wə baakpo Baraba bákpe le diyo. Úyifo futsyə ləkɛ lə betidi ba létaka bənyə lə Romafɔ eto Aba əsuə nti. Nya lə kudu ko bákpo bələ betidi ku betidi ba bálo esoo, bəmuə wə ku mba dítəkəko wə bákpe lə a Aba eto diyo.

<sup>8</sup> Nyaso se betidi kpə díbə bátisya, bátɛyi Pilato bənkə okloma kase wənyə mba baakpe lə ayo kaminsə fe kase wókala buyifo lələ saa.

<sup>9</sup> ɔtɔ mə nkə, “Bela biənkə nyani Yudafɔ eto Oka əmə ntə mi?” <sup>10</sup> Pilato átɔ mə nko itsyise óte nkə kekisi əsuə eso besumunyə ninə lékpa Yesu báboko wə ɔflɔ. <sup>11</sup> Nya besumunyə ninə bamə lídi betidi bamə bákpe bənkə bátɛyi Pilato bənkə, óyani Baraba bomu utə mə.

<sup>12</sup> Pilato esi údi betidi eto ditsyukpa nəmə etiki nya ɔtɔ mə nkə, “Be bela biə nyifo ku utidi əmə biakpo biə Yudafɔ eto Oka mfo?”

<sup>13</sup> Nya báfa bátɛyi wə bənkə, “Sɔ wə lə uyikabie əsuə!”

<sup>14</sup> Pilato átɔ mə nkə, “Nte kabua ka úyifo eso?” Tsyə, məmblɛ esi báfa bembembe bátɛyi bənkə, “Sɔ wə aman-klasə lə uyikabie əsuə!”

15 Se Pilato léla nkə weeyifo læ mə lelabi əsuə esoo, óyani Baraba útə mə. Nya útə béfi kekuefiofio báble Yesu, nya úfi wə ókpe læ bamamanyə eto ani nkə besu baso wə bamanklasə læ uyikabie əsuə.

*Bamamanyə Bamfó Ákpe Yesu Kofani.*

16 Bamamanyə bamə ákpa Yesu bésuko Aba eto Unyesia Ninə eto diyo nya bákpadi bamamanyə fəfə bə bəbə mfó. 17 Nya béfi kafia sia eto awu bákpe Yesu fe Oka nya béyifo biyu eto lekpakpa béti wə læ disi fe lekankpakpa. 18 Nya banle wə kofio bokpe ákatəyi bənkə, “Yuu, yuuduu, Yudafó eto Oka læ usiə nkpə kentsyεε!” 19 Básó wə læ disi ku lekete nya bétufə ntufə bákpo wə læ əsuə. Nya bási akonki læ wə ofio bákpe disi kaso ku dibu bətə wə. 20 Se bəmə wə nya bákpe wə kofani bəlosə, bələkə awu sia nyamə læ əsuə nya bésinkliko nnya ókpe kə bákpe wə. Nya bákpa wə bésuko kaka boso wə bamanklasə læ uyikabie əsuə.

*Básó Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Əsuə.*

21 Lefe nə bántso, bátisyo osani wə baakpo Simon wə ditsyi dibutu ónto læ Yerusalem. Nyaso bamamanyə bamə áhiε wə bənkə owunsəko Yesu læ utsyinko wə uyikabie əmə. Simon əmfó etsyi Sireni eto

kasó, nya wə bebi ni Aleksandra ku Rufo. 22 Bákpa Yesu bésuko kaka baakpo Ditidisikobe. 23 Mfó bətə wə nte bo bátisyakasə ku kofa ko loobokosə kanyinyənyə kamə kasó bə unə, fεε Yesu áni wənə. 24 Nnya kamaa, bamamanyə bamə áso wə bámanklasə læ uyikabie əsuə. Nya béfi afetu bákpo bási læ bate lekpa nə luutu utsyuə saa fe bésense awu nyamə bətə bətsyuə.

25 Básó wə bamanklasə læ uyikabie əsuə læ olesia əmfó eto abombo owonombə lefe. 26 Nya bəwoni asa læ otabo kεkε əsuə básó læ wə disi kato nnya nle bote lesa nə eso bálo wə ni bənkə, “Ənyə Yudafó Eto Oka.”

27-28 Nya básó beyu inuə tsa læ eyi əsuə bəwunsə læ Yesu əsuə. Əni áfaka læ wə kodiani eto kutsyə nya əni tsa léfaka læ kəməni.

29 Mba kenke leyε mfó bafe étinkəsə mə esi bákpe Yesu kofio bətəyi bənkə, “Ehεε! Inni fə letəyi fə eboba bo Disumuyo kple akpo læ kasó esinkli ato kə læ eyi ətsyə əsuə kεε? 30 Yifə əbə kasó læ əlakə fə əsuə etsyiko ukpə eto ani læ bobel!”

31 Nko kə basumufó ninə ku afi eto bateasa bamə tsa dímə wə bətəyi mə bətsyuə bənkə, “Úlakə betidi bamba utsyiko læ ukpə əsuə, fεε wembofo wə əsuə buləkə ketsyiko læ ukpə əsuə! 32 Lə wə baakpo Israelfó eto oka, wə ni Kristo əmə, wə Onanto Lékpó Əhile Utsyə sitintii, uləkə wə əsuə læ

oyifə lə uyikabie əsuə ubə kaso bə lə bofo bɔnɔ!" Betidi inuə ba básɔ bafakasə lə eyikabie əsuə ku Yesu mfóo, tsa áka wə.

*Yesu Ɔkpə.*

<sup>33</sup> Se éyo kakomi lefee, kaso mfó kenke ko léna. Nya itsyə nko ísu ése abombo etsyə. <sup>34</sup> Nya lə lefe nəmfóo, Yesu áfa bembembe óteyi nkə, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Etiki nyamfo eto kaso ni bə, "Mɔ Onanto, mɔ Onanto! Beso fáyani mɛ fətsyə?"

<sup>35</sup> Betidi bətsyuə dínyə mfó áno lesa nə óteyi, nya bátəyi bətsyuə bə, "Ólɛ Onanto eto Unyeləkətidi Elia bokpadi."

<sup>36</sup> Mə oni étsyetsyi úsu úfi okosa wə bákpe lə ntə eto sonkpe əsuə nya óbesə wə kato ku uyi útə Yesu nkə unə. Nya óteyi bafefe nkə, "Bińyə lə bobə! Bitə lə bobə lə Onanto eto Unyeləkətidi Elia ebubə uləkə wə utsyiko lə uyikabie komfo əsuə!"

<sup>37</sup> Nya Yesu léfa bembembe nya úkpə.

<sup>38</sup> Lə lefe nəmfó əsuə tutuutu, kafia kplɛ ka léfakanya kėti Yudafo eto Disumuyo eto Kakənkəkə Kenke eto ənəmii, léfuadi lə akpa ənuə itsyii kato ibə kaso.

<sup>39</sup> Nya se omamanyə ninə wə dínyə lə uyikabie əmə ɔflo lenɔ Yesu eto bofa nya únnyə kase úkpəə, óteyi nkə, "Sitinti utidi əmfɔ eyifo Onanto eto Ubi."

<sup>40</sup> Besionko bətsyuə tsa əńyə kəsese bákabe. Maria Magdalene ku Salome ku Maria nwə eto bebi ni Yakobo kəkɛ ku Yosef, akɛ mə lenti. <sup>41</sup> Lefe nə Yesu ləkɛ lə Galileaa, mə dítəkəko wə bákawunsə ko wə nɛ. Besionko bamba kpə ba dítəkəko wə bəsu Yerusalem tsa əńyə mfó.

*Bébiə Yesu.*

<sup>42</sup> Asa nyamfo əbə lə diyi nə bəəmuə əsuə itə bə lə kofe edufə diyoo, lə bedi ɔnwɛditsyəyi eto diyi. Nya se kale nɛ boloo, <sup>43</sup> Yudafo eto okponkpo oni wə baakpo Yosef wə ditsyi Arimatea eto uninə, ákpe ɔkɔɛ úsu únnyə Pilato. Yosef éyifo Yudafo eto Uninə kplɛ wə ləkɛ dibu nya úkabe kusu itə Onanto eto Sekakedidi eto bubə. Se óyo Pilato ɔflo, ólɛ wə lekpakpa nkə utə wə kusu lə usu uləkə Yesu eto ɔkɔ əmə usu ubikə fɛ lə eyo ɔnwɛditsyəyi əmə. <sup>44</sup> Se Pilato lenɔ nkə Yesu ébukpə kokoo, íyifo wə naa. Nyaso ókpadi wə omamanyə ninə wə dínyə lə etsyuesa nyamfó eto kɛnyɛ, nya ótɔ wə lə sitinti ini bə Yesu ébukpə koko. <sup>45</sup> Nya se uninə əmfɔ letəyi wə nkə ɔnukuale inii, Pilato ətə Yosef kusu nkə usu uləkə ɔkɔ əmə.

<sup>46</sup> Nya Yosef dísu úləkə Yesu eto ɔkɔ nya úfi kafia kpaa fɔfɔ ka óya úmli wə. Nya úfi wə úsu úbikə lə kudi ko bələkə lə koba kəmiə bətsyə koko lə kətini ɔflo. Nya útə nkə baminansə leba kplɛ lɔni beti lə kudi komə

eto kenye. <sup>47</sup> Lə lefe nəmfóo, Maria Magdalene ku Maria wə ni Yosef eto ambe ənyə mfó nya bábe kaka bəbikə Yesu eto ɔkɔ əmə.

## 16

*Yesu Átaka Utsyi Ɔkɔmə.*

<sup>1</sup> Kəsiasə eto ditsyitsyoo, lefe nə bəkedi Ɔnwɛditsyayi bəlosə, Maria Magdalene ku Maria wə ni Yakobo eto ambe ku Salome ɛsu báya nnuəbi bo laanyi fififi bənkə beesu bediki Yesu eto ɔkɔ. <sup>2</sup> Nyaso se kale dísiə kəsida eto olesiaə, bātaka bəsu kudi komə eti.

<sup>3-4</sup> Se bántɔɔ, bákato mə bətsyuə bənkə, “Owoe buunyə ləminansə leba kplə nəmə lə kudi komə eto kenye utə bo?” Bátɔ mə əsuə nko itsyise leba nəmə amɔ tinti. Nya se bəsu bédufə mfóo, bənyə bənkə futsyə ébubə ɟminansə leba nəmə lə mfó. <sup>5</sup> Nyaso se bédufə kudi komə kafoo, bənyə okosobi utsyuə se únsi lə kodiani. Nya ónkpe awu nnya diflubi fututu! Difufu əmuə mə.

<sup>6</sup> Nya okosobi əmə leteyi mə nkə, “Biante sikpi! Nyi minkə Yesu Nasaretnyə əmə bənle bɔbɛbɛ, nwə básɔ báfakəsə lə uyikabie əsuə. Umbə mfo! Ótaka okpe nkpə! Bebe! Mfo bálabesə wə nɛ. <sup>7</sup> Nyaso bisu beteyi wə bakasebi ku Petro tsya biənkə, ‘Yesu tɔ mi setɔ, ɔtɔ lə Galilea. Mfó ti biunyə wə fe kase óteyi mi utsyə.’ ”

<sup>8</sup> Nyamfo ákpe besionko bamə difufu, nya bédu lə

kudi komə ɔflo ku ketinkə, bántə lesa nə beeyifo, nya bákpe etsyi ani. Kase bánkpe lə kusu bántɔɔ, bánteyi kuutsyuə kulesa, itsyise sikpi əmuə mə.

*Yesu Əlakə Ɔsuə Óte Maria Magdalenyə.*

<sup>9</sup> Se Yesu létaka utsyi ɔkɔmə Kəsida komfo eto olesiaə, utidi tute wə úləkə əsuə óte ni Maria Magdalenyə, nwə əsuə óla awɔnɔ bua akuanse utsyiko lə lefe nə ditsyuə əsuə. <sup>10</sup> Úsu óteyi Yesu eto bayetsyuə ba nle nku buwi lə wə ukpə əmə eso. <sup>11</sup> Nya se Maria leteyi mə nkə Yesu kpe nkpə nya únyə wə, bámfo wə bántɔ.

*Yesu Əlakə Ɔsuə Óte Bakasebi Inuə Bətsyuə Lə Kusu.*

<sup>12</sup> Nyamfo eto kamaa, Yesu əlakə əsuə óte bakasebi inuə lə lefe nə bányə lə kusu bántɔ. Fɛɛ bənyə wə betsyə lekpo mlə. <sup>13</sup> Kama se bəsu batee, bésinkli bəsu bətəyi bafɛfɛ. Tsyaa, mbamə mámfo mə bántɔ.

*Yesu Əlakə Wə Ɔsuə Óte Bakasebi Lefosi Ɔnwɛ Bamə.*

<sup>14</sup> Fɛfɛfɛɛ, Yesu əlakə wə əsuə óte wə lefosi bakasebi ɔnwɛ lə lefe nə bənsi bənlɛ budi. Nyaso únyenki ókpe mə lə kase mə bofokanɔ ləmbə ale, nya betidi ato fefe, se bamfó betidi ba díkənyə wə se ótaka utsyi ɔkɔmə úbə nkpə bofo kanɔ.

<sup>15</sup> Ɔteyi mə nkə, “Bisu kawunsia kenke lə bebe Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə ditsya bitə betidi ba kenke.

16 Utidi wə lefo Ditiki Sɛɛ nəmfo ɔɔɔ nya utə bəəfləsə wə ntuu, Onanto ebufi wə abua ɔtsyə wə. Nya utidi wə dimamfo ɔɔɔ, Onanto embofo wə. 17 Nya Onanto ebutə bafokanɔfɔ lə mɛɛ, əsuəale beyifo ayanisa kpə. Boola awɔɔɔ bua lə mɔ diye əsuə. Bɔɔtɛyi belebele kpə bia benyi. 18 Nya lə bəmuə owa nye bənə kenii, yembuyifo mə kabua saa. Lə bətəkə befimfi anii, boomuə ale.”

*Onanto Akpa Yesu Usuko*

*Kato.*

19 Lefe nə Bonamute Yesu dídí mə etiki ólosə mfó eto kamaa, Onanto étsyi wə úsuko kato kaka wuunsi lə kakplékɔ lə wə Anto ɔflɔ lə kodianí. 20 Nya wə batɔnkpe létsyilama nlebe saa kenke bátɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə. Nya Onamute əmə dísiə kɔ mə ɔwunsəko mə nya béyifo ayanisa nnya lete bə mə ditiki nəmə eyifo ɔnukuale eyɛ lə ayanisa kpə nnya béyifo əsuə.

## LUKA Ditiki Σε Nə Luka Ləwəni

<sup>1</sup> Mə oyimisani Tiofilo, betidi kpə ákplatsya kase boofu, lə bawəni lesa saa nə díbə lə bo nti bətsyə. <sup>2</sup> Bəwəni nnya fe kase betidi ba dínyə asa nyamfó letəyi bo idu lə nnya kasə ketsyikokə nya bábe Onanto eto Ditiki nəmə letsya báte tsya. <sup>3</sup> Nyaso, Tiofilo lala, se míndufə lə asa nyamfo mínto nnya mímbə kenke idu lə kasə ketsyikokə ke esoo, mfi nsusu lə nnya əsuə minkə eləke bə nwəni asa nyamfo lə ekpa eye lə kusu əsuə mfi ntə fə. <sup>4</sup> Nlɛ nyamfo buyifo nko bə lə ənyə ɔnukualɛ eto ditiki nəmə bə lə ate asa nnya báte fə.

*Báteyi Yohanes Ntu-  
fləsətidi Eto Bole Bətsya.*

<sup>5</sup> Lə lefe nə Herodes lídi seka lə Yudea eto kasə əsuə, Onanto eto usumunyə utsyuə wə baakpo Sakaria akɛ mfó. Ɔbo utsyi lə besumunyə ba ləətə kedi eto ditsyukpa nə baakpo Abia əsuə. Sakaria eto usiə wə baakpo Elisabet tsya ábo utsyi lə Onanto eto Usumunyə wə baakpo Aaron éto kafo əsuə. <sup>6</sup> Usə ku usiə bamfo əsiə nkpə sɛɛ lə Onanto eto lelabi əsuə. Nya bəyifo lə wə afi kenke əsuə kukunɔ. <sup>7</sup> Ubi saa manke mə, itsyise Elisabet

anle. Nya mə inuə bamə tsya ébobe báfe.

<sup>8</sup> Diyi ləonii, Sakaria akɛ lə Yudafo eto Kedikətəkɔ ɔlɛ wə Kesumuyifo buyifo itsyise wə ditsyukpa ítu. <sup>9</sup> Nya lə mə kesumu eto lekpa əsuə, bákpo báse bənyə bə Sakaria ni nwə əsuə ítəkə. Nyaso wə ni nwə bələkə bə usu ɔtonsə elufui utə Onanto lə Kedikətəkɔ eto leba nəmə əsuə. Mfó nya údufə Yudafo eto kedikətəkɔ kamə. <sup>10</sup> Nya lefe nə ɔkɛ mfó ɔnlɛ elufui botonsə, betidi fɛfɛ ənyə lə lekple balɛ ola boto.

<sup>11</sup> Mfó Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə wə dínyə lə kaka ɔnlɛ elufui botonsə eto sediani dílakə əsuə óte wə. <sup>12</sup> Se Sakaria dínyə wə, óyakla nya óte sikpi tinti. <sup>13</sup> Fɛɛ Onanto eto ɔtɔnkpe emfó átəyi wə nkə, "Sakaria, mante sikpi! Onanto áno fə olatoto, nya fə usiə Elisabet ebole ubisaibi utə fə. Nya fuutəkə wə diye fənkə Yohanes. <sup>14</sup> Lə wə bole əsuə, ebunyə disuəyuə tinti. Nko ke tsya betidi kpə luunyə disuəyuə nɛ. <sup>15</sup> Woofiani utidi kplɛ lə Bonamute eto ənəmi. Yanle bə unə ntə bo nkpe ale nye ntə saa eto okle tsya. Nya idu lə wə lelefee, Ləwəno Kenke ebusiə ko wə. <sup>16</sup> Nya eye lə wə əsuə, Israel bebi ebusinkli bəbə mə Onamute Onanto ɔfo. <sup>17</sup> Wə ni nwə loɔto Bonamute eto bubə lə əsuəale ku utu bokpe əsuə fe kase Onanto eto Unyeləkətidi Elia ditsyə. Nya wuutə diyuə luubə bebi ku antomə nti. Nya wuunə

koto tsyuetsyue okpe læ betidi ba ditidi ato əsuə bæ læ bekefi nsusu sɛɛ bayɛ læ kusu əsuə læ mə asayifoyifo əsuə. Nyamfo luutə Bonamute eto betidi læ bəsiə bakabe kusu itə wə bubə.”

<sup>18</sup> Mfó nya Sakaria lætə ɔtɔnkpe əmfó nkə, “Be luutə bæ mfo nyamfo nno? Itsyise mbobe mfiani uninəsə nya mɔ usiə tsya dikafiani uninəsia.”

<sup>19</sup> Lə nnya əsuə ɔtɔnkpe əmə ətə mbuayɛ nkə, “Mɔ ni Gabriel wə læənyə læ Onanto eto ənəmi. Wə létseyese mɛ nkə ntɛyi fə Ditiki sɛɛ nəmfo. <sup>20</sup> Fɛɛ ámamfo mɔ kɛnyɛ eto dikiti nəmfo áno. Itə bæ ámamfo anɔ tsyaa, yubə itə læ lefe nə Onanto dítseyue útsyə əsuə. Se fámamfo áno eso ebofiani ɔmumu isu ese lefe nə diyɪ nəmə léyo fɛ fə odiakami looyankli edi etiki.”

<sup>21</sup> Lə lefe nə asa nyamfo kenke díbəə, íyifo betidi ba kenke dínyə bensekə Sakaria læ lekple mfó yanii, itsyise bántɛ lesa nə eso éfo wə lefe kpə nko læ Yudafo eto kedikətəkɔ kamə nko. <sup>22</sup> Se ɔbɔ úbə lekplee, wénsifo mə etiki budinko. Nyaso bənyə bæ únyə buləkəkate butsyuə læ Yudafo eto kedikətəkɔ mfó. Nyaso ɔnnlɛ etiki bofo budi nɛ, ini ani ete úfi ɔnlɛ mə etiki budi.

<sup>23</sup> Se Sakaria eto kesumu eto lefe léloo, úsinkli úsu diyɔ. <sup>24</sup> Nyamfó eto kamaa, Elisabet ésu ɔlɛ kafo, itə eso wénsikabɔ kesu umə bio. Nya ɔkula əsuə itə afa anɔ sɔɔ. <sup>25</sup> Lə nnya eso Elisabet

átɛyi nkə, “Mɔmɔɔ, be asa nnya Bonamute díyifo útə mɛɛ, nya úləkə kofani læ mɛ əsuə læ betidi ba kenke eto ənəmi.”

*Bátɛyi Yesu Eto Bole Bətsyə.*

<sup>26</sup> Lə Elisabet eto kafolɛlɛ eto kofa kuande əsuəə, Onanto átsyese wə ɔtɔnkpe Gabriel nkə usu umə wə baakpo Nasaret læ Galilea eto kasɔ. <sup>27</sup> Onanto eto ɔtɔnkpe əmfɔ étsyi kɛnyɛ úsuko kebitɛ ka bátɔ bətə osani wə baakpo Yosef wə ditsyi Oka David eto kafo. Kebitɛ kamə eto diyɛ ni Maria. <sup>28</sup> Onanto eto ɔtɔnkpe əmfɔ əbə Maria oflɔ nya ɔtɛyi wə nkə, “Nsiasə fə læ diyuə əsuə! Fəə bənə kafo! Bonamute si ko fə.” <sup>29</sup> ɔtɔnkpe əmfɔ eto kɛnyɛ ka óboko éyifo Maria yanii, nya itə wə disibubu læ kəsia kamə əsuə. <sup>30</sup> Lə nnya əsuə ɔtɔnkpe əmə átɛyi wə nkə, “Maria, mante sikpi. Onanto ənə fə kafo tinti. <sup>31</sup> Ebɔlɛ kafo nya foole ubisaibi, nya fuutəkə wə diyɛ fə Yesu. <sup>32</sup> Wofo diyɛ tinti nya bookpo wə bæ Onanto wə ni ɛsuəalenyə Kenke eto ubi. Nya Boanto Onanto luutə nkə ubi əmə di seka fɛ wə ona Oka David ke. <sup>33</sup> Nya wuudi seka læ Yakob eto kafo eto bebi əsuə isu manlo manlo. Nya wə sekakedikɔ embolo kulefe kulefe.”

<sup>34</sup> Lə nnya əsuəə, Maria átɔ ɔtɔnkpe əmə nkə, “Ntsyə nyamfo lofo bubə kətə, se minyi osani?”



<sup>35</sup> Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ətə mbuayɛ nkə, “Lɛwɔnɔ Kenkɛ ebɔyifə disia lə fə nya Ʒsuəalenyə Kenkɛ eto əsuəale loola disia lə fə. Nyaso ubi wə foole ebuyifo Ʒkenkenyə nya bookpo wə bə Onanto eto Uhisaiɓi. <sup>36</sup> Mɔmɔɔ, nla miə lə ate fə, fə ɔtɔkpenyə wə baakpo Elisabet wə ni uninəsia wə baakpo okonɔ, fe ɔlɛ kafo kofa kuande nɛ. <sup>37</sup> Itsyise kulesa əmbə ale itə Onanto eto buyifo.”

<sup>38</sup> Nya Maria letɛyi wə nkə, “Bee, Boanto Onanto eto uyifoyifo mini. Utə ibə itə mɛ lə əsuə fe kase fátɛyi.” Lə nnya əsuə nya Onanto eto ɔtɔnkpe əmə didu.

### *Maria Ʒsu Elisabet Ƴflɔ.*

<sup>39-40</sup> Lə lefe nəmə əsuə, Maria əmuə əsuə mləmləmlə nya ɔkɔsɛ úsu Yudea eto umə wə nkpe lə atini nti. Usu Sakaria eto diyo nya úsiasə Elisabet. <sup>41</sup> Se Elisabet lenɔ Maria eto kəsia kamə, ubi wə lɛkɛ wə lə kafo ko lɛkpɔ, nya Elisabet díyi ku Lɛwɔnɔ Kenkɛ kenkɛ. <sup>42</sup> Mfó nya óbesə ɔkɔɛ kato ɔtɛyi nkə, “Bákpo fə atsyɔ lə besio kenkɛ nti, nya bákpo ubi wə fəəbə bole tsya atsyɔ! <sup>43</sup> Fɛɛ ntsyə minyə disi ɛkpe mmə bə mɔ Onamute eto ambe lə ubə mɔ ɔflɔ? <sup>44</sup> Akpa akpa se mɔnɔ fə kəsia, ubi wə nkpe mɛ lə kafo ábe ósa ku disuəyuə. <sup>45</sup> Disuəyuə itə fə sitinti, itsyise áfo kenye ka Bonamute létɛsyese fə áno bə yuubə itə nko.”

### *Maria Ʒsə Atəsə Eto Kusə.*

<sup>46</sup> Lə nnya əsuə, nya Maria letɛyi nkə,

“Mɔ okla lɛ mɔ Onamute bɔtəsə.

<sup>47</sup> Nya mɔ lɛwɔnɔ nɛ disuəyuə bunyə lə fə Onanto wə ni mɔ Ofomfokətə əsuə,

<sup>48</sup> itsyise ókloma únə mɛ kafo,

mɔ, wə uyifoyifo wə di-manle kulesa.

Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, kawunsia eto betidi kenkɛ ebokpo mɛ bə nwə bákpo atsyɔ.

<sup>49</sup> Itsyise Ʒsuəalenyə Kenkɛ éyifo asa kplɛ útə mɛ,

nya wə diye eyifo kenkɛ.

<sup>50</sup> Wə kaminsənyənyə kpe lefe saa

itə wə bebi eto bebi ba kenkɛ lætə wə dibu.

<sup>51</sup> Wə kɔni éyifo asa kplɛ, nya úsensə mba laabesə əsuə kato lə mə nsusu əsuə.

<sup>52</sup> Óbokosə baka kplɛ kasɔ lə mə akankpome əsuə,

nya óbesə mba laabokosə mə əsuə kasɔɔ, kato.

<sup>53</sup> Útə nkə betidi ba kukpense nɛ kenkɛ lə bənyə asa sɛɛ bedi bemi tɔ,

nya óla batabinyə ótsyese ani fufu.

<sup>54</sup> Ókloma kenye ka útsyə útə bó bana eto bana,

nya úbə ɔnlɛ Israel eto kuse eto betidi kenkɛ bɔwunsəko.

<sup>55</sup> Ókloma ɔlɛ kaminsənyənyə bufi kətə Abraham

ku wə bebi eto bebi isu manlo manlo!”

<sup>56</sup> Maria áke læ Elisabet oflo fenkə afa ətsyə fə úsinkli úsu oto.

*Bále Yohanes Ntu-flasətidi.*

<sup>57</sup> Se Elisabet eto ubi eto lelefe léyoo, óle ubisaibi.

<sup>58</sup> Nya Elisabet eto bayotsya ku wə batokpenyè lænɔ asa sɛɛ nnya Bonamute əmə díyifo útə wə. Nya məmble dínyənkɔ wə disuəyuə tinti.

<sup>59</sup> Se ubi əmə léfo eyi mflamflaa, bəbə bənkə baala wə lelo nya bála bə læ befi wə anto eto diye Sakaria bətəkə wə. <sup>60</sup> Fɛɛ wə ambe mántɔnɔkɔ mə nko nya óteyi mə nkə, “Kpa o-o! Bifi diye Yohanes bitəkə wə.”

<sup>61</sup> Mfó bétseyiko etiki bunə ku wə katəyi bənkə, “Fə otokpenyè saa əmbə baakpo nko.”

<sup>62</sup> Nya bátɔ wə anto læ ani eto eyifosa əsuə bə ote diye nə woala nkə bəfi bətəkə wə ubi əmə. <sup>63</sup> Mfó nya Sakaria léfo leba nə əsuə baawɔni asa kətəkə nya ówɔni nkə, “Wə diye ni Yohanes.” Nya íyifo məmble yanii. <sup>64</sup> Lamfolamfo Sakaria étsyiko etiki budi nya ótesə Onanto. <sup>65</sup> Sikpi əmuə mba wonko mə nsi læ koyotsya nya ítə ditiki nəmfɔ dísensə dísu kəmə kpə læ Yudea eto atini əsuə mfó kenke. <sup>66</sup> Betidi ba kenke lænɔ asa nyamfo etsyiko disi bubu katɔ mə əsuə bənkə, “Nte utidi wə eto okle ubi əmfɔ luubə ofiani?” Itsyise íləkə ete wuee bə, Bonamute eto kɔni təkə læ wə əsuə.

*Sakaria Fləkə Onanto Eto Kateyikətsyə Óte.*

<sup>67</sup> Mfó nya Ləwɔnɔ Kenkə leyifə dísiə læ ubi əmə eto anto Sakaria əsuə nya údi Onanto etiki óteyi utsyə nkə, <sup>68</sup> “Atesə itə Bonamute, Israel eto Onanto, itsyise úbə nkə woawunsəko wə kuse nya læ uləkə mə.

<sup>69</sup> Úləkə Ofomfokətə Kplə útə bo læ Oka David wəə ni wə eto uyifoyifo eto kafo eto ubi.

<sup>70</sup> Útsyə kenye kamfó kokooko eyɛ læ wə bənyeləkətidi kenke əsuə nkə,

<sup>71</sup> wuuləkə bo utsyiko læ balo ku mba leekisi bo kenke eto ani.

<sup>72</sup> Óteyi útsyə nkə wuunyə bo banamə kaminsə nya wookloma kenye ka ókle ku mə.

<sup>73</sup> Nya óteyi bo anto Abraham kenye klekle kamfo utsyə nkə,

<sup>74</sup> wuuləkə bo utsyiko læ bo balo eto ani, nya wookpe bo əsuəale busumu wə sikpi manté manté.

<sup>75</sup> Nya wuuyifo bo kenke bə læ buyifo mba nyɛ læ kusu sɛɛ əsuə læ wə ənəmi læ bo nkprə kenke əsuə.

<sup>76</sup> Nya fə, mɔ ubi, bookpo fə bənkə Onanto wə nso kenke eto Unyeləkətidi.

Əbɔtɔ Onamute əmə eto bubə nya fɔɔlɔ kusu ətsyə itə wə.

<sup>77</sup> Nya ebutə wə betidi te bə boonyə bofokətə

itsyise boofi mə abua  
batsyε mə.

78 Bo Onanto kpe lefona  
nya woabe bo ku  
kaminsənyənyə.

Wuutə bofokətə eto  
diyənde bə itə bo itsyi  
kato.

79 Nya wuutə diyənde nəmfo  
nkə dibə ditə lekpasə  
itə mba nkpe lə ke-  
tuntu əsuə

ku mba nkpe lə ukpə eto  
sikpitete əsuə

bə lə okpa bo əyenko  
udufənkə diyuə eto  
kusu əsuə."

80 Nya ubi əmə lébe nya  
əkε ale lə əsuə ku ləwəncə  
əsuə. Nya úsiə lə mfiminti  
isu ese lefe nə óbɔ úbə Israel  
eto kuse eto ənəmi.

## 2

### *Bále Yesu.*

1 Nya lə lefe nəmfoo, Ro-  
mamfɔ eto Okankplε Kaisare  
Augusto ətə əsuəale nkə  
bawəni betidi ba kenke nkpe  
lə Roma eto sekakedikɔ eto  
kasɔ eto aye. 2 Nya ni betidi  
eto aye wəniwəni tute nε,  
lə Aba eto uninə wə baakpo  
Kirenio eto Sekadidi lə Siria  
eto kasɔ əsuə. 3 Nyaso utidi  
saa əsu wə umə lə usu əwəni  
wə diye.

4 Lefe nəmfo nya Yosef  
tsya létaka útsyi Nasaret eto  
umə lə Galilea eto kasɔ úsu  
Betlehem eto umə lə Yudea  
eto kasɔ lə kaka bále Oka  
David. Yosef əsu mfó itsyise  
uyifo Oka David eto kafo  
eto ubi. 5 Ókpa Maria wə  
bátɔ bətə wə nya ənlε kafo  
tsya əyenko nkə lə əwəni wə  
diye. 6 Nya lefe nə bakε

lə Betlehem mfóo, lefe áyo  
Maria bə ole. 7 Óle wə ubi  
tute wə ni osaibi lə diyo  
nə bebuki laalabe. Nya úfi  
kafia úmini wə, nya úfi wə  
ólabesə lə lesa nə əsuə be-  
buki bamfó leedi lesa, itsyise  
kasɔncɔ mánke lə bafɔ eto  
kedufəkɔ.

*Onanto Eto Batənkpe  
Áboko Mba Laabe Basamu  
Kenyetsyatsyε Eto Ditiki Sεε.*

8 Lə kasɔ kamə əsuə mfóo,  
mba laabe basamu bətsyuə  
akε mfo kabe mə bebuki ket-  
syε ka kenke. 9 Onanto eto  
ətənkpe utsyuə əlakə əsuə  
óte mə nya Onanto əmə eto  
diyənde əyənde ekpo mə lə  
əsuə. Lə nyamfo eso bate  
sikpi tinti! 10 Fεε Onanto  
eto ətənkpe əmə átɛyi mə  
nkə, "Biante sikpi. Mboko  
mi Ditiki Sεε nə looboko  
disuəyuə ku diyuə tinti itə  
betidi ba kenke. 11 Nya lə  
mmi eto diyi nəmfoo, bále  
Ofomfokətə wə ni Bonamute  
Kristo bətə mi lə Oka David  
eto umə. 12 Nya lesa nə  
biufi binyə bitsyε lekpo, ni  
bə biunyə ubisambi wə bəfi  
kafia bəmli nya onlabe lə  
bebuki eto kedikɔ."

13 Lefe nəmfo tutuutu,  
Onanto eto batənkpe eto  
ditsyukpa kplε ləni étsyi  
kato dibə bələkə əsuə báte,  
nya bákɔ ku ətənkpe əni  
əmfó nya banlε Onanto  
bətəsə katɛyi bənkə,

14 "Dibu ku atesə itə Onanto  
wə nkpe kato fanlo-  
fanlo,

nya diyuəsə itə kasɔ  
eto betidi ba kenke  
lədufə Onanto ənə!"

15 Nya læ lefe næ Onanto eto batɔnkpe bamfo didu læ mæ ɔflo bésinkli bésu kato, mba laabe basamu bamə átɛyi mæ əsuə bənkə, “Bitə læ busu Betlehem læ busu bobə asa nnya díbə fə kase Boanto dílakə óte bo.”

16 Nyaso bákɔsə bésu nya bənyə Maria ku Yosef ku ubisambi wə nlabə læ bebuki eto kedikɔ mfó. 17 Nya se bənyə wə nkoo, bátɛyi lesa saa næ Onanto eto ɔtɔnkpe əmə letɛyi mæ itsyi læ ubi əmə əsuə. 18 Lefe nəmfo se betidi ba kenke lenɔ mba laabe basamu bamə eto etiki nyamfoo, íyifo mæ yani tinti. 19 Maria ákloma asa nyamfo kenke nya úkebu disi ket-syi læ nnya əsuə eyɛ et-syo. 20 Lefe nəmfoo, se mba laabe basamu bamə dísinklii, bátəsə Onanto læ lesa saa næ bánɔ ku bənyə tsya əsuə, itsyise nyamble kenke əbə itə pəpəpə fə kase Onanto eto ɔtɔnkpe əmə letɛyi mæ.

*Bətəkə Ubisambi Imə Diye.*

21 Nya læ diyi mflamflale əsuə, se lefe léyo bə bala ubi əmə leloo, bətəkə wə diye bənkə Yesu fə kase Onanto eto ɔtɔnkpe əmə letɛyi utsyə fə bále wə kafo.

*Bákpa Yesu Bésuko Yudafo Eto Disumuyo.*

22 Lefe áyo itə bə Yosef ku Maria yifo əsuə eto okla buflə eto lekpa fə kase Moses eto kɔfi letɔ. Nyaso bákpa ubisambi əmə tsya bésuko Yerusalem bə læ befi wə bakpe Bonamute læ ani.

23 Nko ini bávɔni bətsyə læ Onanto eto kɔfi eto kukue əsuə bənkə, “Ubisaibi tute ku ubuki sende tute saa, ele bə bələkə wə bətsyə kutsyə befi bakpe Bonamute læ ani.”

24 Nyaso bésu Yerusalem bə læ befi kedi bətə Bonamute læ kase kɔfi letɔ əsuə, ablonima ənuə nye ablekpa ənuə beefi kətə kedi kamə.

25 Nya læ lefe nəmfoo, osani utsyua wə baakpo Simeon ákə læ Yerusalem. Nya úyifo utidi sɛɛ wə laate Onanto sikpi nya únɔlɛ kusu bobə itə Israel eto buləkə. Nya Ləwɔnɔ Kenkə dísiəkə wə, 26 nya lése wə uyi nkə weembukpə isu ese lefe næ eto lefe uunyə Onanto eto Nwə Bákpo ɔhile Bətsyə, wə eto etiki Onanto letɛyi utsyə. 27 Lefe nəmfoo, Ləwɔnɔ Kenkə nəmə ákpa Simeon úsuko Yudafo eto Disumuyo mfó. Nya se anto ku ambe bamə lékpa ubisambi Yesu əmə bésukoo, bátɛyi bə bəbə bə beyifo lesa saa næ ele bə beyifo bətə wə fə kase kɔfi létee, 28 Simeon áfo ubisambi əmə ólɛ læ wə ani, nya ótesə Onanto ótɛyi nkə, 29 “Boanto Onanto, mɔmɔɔ, se fékeyifo læ fə kényetsyətɛsya əsuə esoo, ebofo mɛ kusu buləkə, mɔ fə usumunyə, bə læ nsu læ diyua əsuə.

30 Mɔ kosate ébufi mɔ ənəmi nnyə Ofomfokətə əmə

31 fətə fə ubə læ kusə komə eto betidi kenke læ bənyə wə ku dinəmi.

32 Wə ni diyənde nə luuləkə lesa nə faala lə lekple lete betidi ba lenni Yudafo.

Nya wuufi dibu oboko fə kusə Israel eto betidi eto nti."

33 Asa nnya Simeon leteyi mfo éyifo Yosef ku Maria yanii. 34 Nya Simeon lékpo mə atsyə nya óteyi ubi əmə eto ambe Maria nkə, "Ubi əmfo eyifo Nwə Onanto Lékpó Ǿhile Utsyə. Nya wə ni Ofomfokətə nye budukanə itə Israel bebi kpə. Uyifo lekpotsyətsyə itsyi lə Onanto Ǿlɔ, nya betidi kpə lootaka bənyə lə wə əsuə. 35 Nya wuutə nkə betidi kpə ləkə mə nsusu bo bakula bate utsyuə saa nyə. Nya eyə lə nyamfo əsuə esoo, ebunyə kanyi fe kase lesiabi laase utidi eto utu kedunsə."

36-37 Mfó əməə, usio Ǿni utsyuə wə ni Onanto eto Unyeləkətidi áke mfo baakpo bə Hana. Nya wə anto Fanuel étsyi Aser eto kafo. Alə akuanse hā úsiə ku wə usə fe usə əmə díkpə. Nya úyifo Ǿkəsiə wə lébe bembembe. Ófo alə fosi mflamfla alə ana. Úkesu Yudafo eto Disumuyo mfo lefe saa, ákatesə Onanto ketsye ku kakəmi nya úkato ola kákle kenye tsya. 38 Lə lefe nəmfó tutuutuu, wuntsya əbə ósɔ Onanto ani, nya óteyi itsyi lə ubi əmə əsuə útə betidi ba kenke íyə banlə Onanto kusu bobe bə wuuləkə Yerusalem.

39 Nya se Yosef ku Maria lélosə mə lekpa nəmə buyifo fe kase Onanto eto kəfi letee, bésinkli bésu mə umə Nasaret lə Galileə eto kasə. 40 Ubi əmə əbe Ǿbɔ disi nya óke əsuəale, nya óte kobe tinti. Nya Onanto dínyə disuəyuə lə wə əsuə.

*Yesu Ésu Yudafo Eto Disumuyo.*

41 Lələ saa lələə, Yesu eto anto ku ambə ékesu Yerusalem késu kédi diyi nə baakpo Ukpə Ása Bo Ǿyila. 42 Nyaso se Yesu léfo lefosi alə ənuəə, bési bésu Yerusalem fe kase békeyifo kə seka. 43 Nya se bédi diyi nəmə bəlosə nya banlə businkli kesu mə uməə, Yesu wə esi óke kama lə Yerusalem mfó. Fəə wə anto ku ambe mánte nko. 44 Mə ébu bənkə Ǿke lə betidi bamə nti nyaso bədu báye diyi wəlwəlwə eto kusu fe bətsyiko wə bəbəbe lə bahə ku batokpenyə nti. 45 Nya se bənyə wə esoo, bésinkli bésu Yerusalem bésu balə wə bəbəbe. 46 Nya lə diyi tsyafəə, bésu bənyə wə lə Yudafo eto Disumuyo kaka wə ku Yudafo eto bateasa nsi. Mfó úsiə Ǿnlə mə asa nnya bənlə bətəyi ato butsyue nya Ǿnlə mə etiki bəbɔ ləni ləni kanə. 47 Nya mba lenə asa nnya díkabə lə wə kenyeə, íyifo mə yanii lə wə asa kasəɔnəɔ kpə ku kase úfi Ǿnlə asa nnya bəto wə kasə buləkə eso. 48 Íyifo wə anto ku ambə mə yanii se bənyə wə lə mfo nko. Nya wə ambe letə wə nkə, "Ubi,

*Bésinkli Bésu Nasaret.*

ntsyəso féyifo bo nyamfo eto okle? Mɔ ku fə nto kenke ákɛ lə bulə əsuə nya búsu bɔnlɛ botsyilama kabɛbɛ fə.”

<sup>49</sup> Mfo nya Yesu díta mbuayɛ ɔ́to nkə, “Beso ibə bə bísu bɛlɛ botsyilama kabɛbɛ mɛ? Binyi biə mɔ Anto eto diyo ele bə nkɛ lee?” <sup>50</sup> Fɛɛ məə, bǎnnɔ lesa nə ɔ́tɛyi mə mfó eto kasɔ.

<sup>51</sup> Mfó nya Yesu dítakəko mə nya bédu bésu Nasaret, nya óbokosə əsuə kasɔ útə mə. Nya asa nyamfo kenke ləkɛ lə wə ambe eto nsusu kəmiə ɛɛyɛ ɛtsyɔ. <sup>52</sup> Nya Yesu lebe óbɔ disi lə kobetete ku lə əsuə eto sinə əsuə, nya ófo diye lə betidi kenke ku lə Onanto eto ənəmi.

### 3

*Ntufləsətidi Yohanes Ábe Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya.*

<sup>1-2</sup> Íyifo lɛlɛ lefosi nɔnde se Okankplɛ Kaisare Tiberio lídi seka, Unyeləkətidi Yohanes wə ni Sakaria eto ubi wə léfo kɛnyɛ utsyiko Onanto ɔ́fɔ lə lefe nə ókɛ lə mfiminti. Nya Pontio Pilato lídi Aba eto unyɛsiə lə Yudea eto kasɔ əsuə. Nya Herodes díkedi seka lə Galilea eto kasɔ. Nya lə lefe nəmə mfóo, Herodes eto ɔ́yimisani Filipino tsya lídi seka lə kasɔ ka baakpo Iturea ku Trakoniti eto lekpake əsuə. Nya Lisania tsya díkedi seka lə Abilene eto kasɔ əsuə. Nya lə lefe nəmfoo, Annas ku Kayafa ni Onanto eto Besumunyə Ninə Kenke. <sup>3</sup> Nyaso Yohanes áyɛ

ótsyilama Yordan eto Ketu eto ditukpenkpe ku lekpake mfó kédi Anantotiki kátɛyi nkə, “Bitsyi bɛwuninsə lə mi abua əsuə lə befo ntufləsəfləsə eto lekpa lə Onanto lə ufi mi abua ɔ́tsyɛ mi.” <sup>4</sup> Nya nko seka ini bǎwɔni lə Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya eto kukue banlɛ bɔtɛyi bənkə, “Utidi utsyuə kpe lə mfiminti ɔ́lɛ bofa katɛyi nkə,

‘Bińyə bikabe kusu itə Bonamute.

Bimuə mi əsuə bitsyə kukɔnɔ itə wə bubə.

<sup>5</sup> Biti okplo saa okplo nya beba atini ku akpenkpe kenke bekatesə.

Lə bɛtsyɔnsə esu nya lebo.

Nya nlebe bo diyifo kplobi kplobii, biyifo mu tsyetsyetsyɛ.

<sup>6</sup> Nya betidi kenke lu-unyə Ofomfokətə wə Onanto letsyese nɛ!’ ”

<sup>7</sup> Betidi kpə əbə bə Yohanes fləsə mə ntu. Fɛɛ Yohanes átɛyi mə nkə, “Mi mba nte fe bawa eto befluflu! Owɔe lɛlɛ mi kɔlɛ nkə bitsyetsyi lə Onanto eto kotonənə kɔ nɛ bubə eto kɛnyɛ?” <sup>8</sup> Bete lə mi eyifosa əsuə biənkə bɛtsyɛ bɛwuninsə lə mi abua əsuə. Nya biambu biə se ini Abraham eto befluflu bini esoo, Onanto embunə mi koto. Bɛlɔ bɛnɔ biə Onanto ebofo befluflu buləkə ketsyiko aba nyamfo əsuə kətə Abraham. <sup>9</sup> Bebe se banlɛ kefiəbi bəńyə bə baala eyi nyamə taa keyudu ke. Kuyi saa ko laanwɔ ebibi

σεε, boola ko befi bakpe læ ditedenku kəmiä.”

<sup>10</sup> Nyaso betidi bamə átɔ wə bənkə, “Nyaleε, be ele bæ buyifo mómɔ?”

<sup>11</sup> Mfó nya útə mə mbuaye nkə, “Mi utsyuə wə nkpe awu leyo lekpe sinuəə, ufi lekpe lóni utə utidi wə læmbə kuətsyuə. Nya utidi wə didisa nte tsyaa, usie ni nko ke.”

<sup>12</sup> Mba laafo umənkɔ bətsyuə tsya əbə bæ bəfləsə mə ntu. Bátɔ wə bənkə, “Oteasa, be ele bæ buyifo?”

<sup>13</sup> Mfó nya Yohanes leteyi mə nkə, “Biamfo umənkɔ besonsə kase kəfi ditə mi kusu nkə befo.”

<sup>14</sup> Bamamanyə bətsyuə tsya átɔ wə bənkə, “Nya bo nkprə? Be ele bæ buyifo?”

Mfó óteyi mə tsya nkə, “Bitə læ mi kayo ka banlə mi bofo læ kemi mi. Nya læ nyamfo eto kamaa, biensu benyinkə utidi kuut-syuə bekpe læ əsuəale læ befo wə atabi saa, nye bela utidi kuut-syuə kənyε læ kusu bua əsuə belo wə dikpi.”

<sup>15</sup> Betidi bamfo eto kusubebe esi ébe kato ekpe nya békebu bæ Yohanes nkpa ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə, wə bənyə banlə kusu bobε. <sup>16</sup> Nyaso Yohanes ákprasə məmblε nkə, “Mɔɔ, ntu ete meefi kəfləsə mi. Fεε utidi utsyuə təkə mə kama ɔle bubə wə læmɔ nya onkpe əsuəale onso mə famfamfa! Mənyə tsya kon ntə bæ mbə kasɔ miə manyankli wə afokpa eto kekue læ akpa əsuə ntə wə tsya. Nya utidi

əmfɔ ebufi Lɛwɔnɔ Kεnkε ku utə ufləsə mi fe ntu.

<sup>17</sup> ɔle wə kəfε ko wuufi ɔfle wə kamɔ uləkə kɔfo uwi nya wookpa kamɔ kosate okpo læ unwū. Fεε kɔfo saa kɔfo, wootonsə ko læ ute wə læmbəni kulefe kulefe.”

<sup>18</sup> Nya Yohanes lídi betidi Anantotiki læ esu kpə əsuə, nya óle mə kəle nkə batsyi mə ditsyəbi ku mə nkprə bo bensi bawuninsə.

<sup>19</sup> Nya se Oka Herodes wə ni Aba eto Unyesia lele wə ɔyimi eto usia wə baakpo Herodia ófo læ əsuəale ku læ asa bua kpə nya úyifo esoo, Yohanes ənyənki okpe wə. <sup>20</sup> Idu εkɔ læ nyamfo əsuəə, útə bəmuə Yohanes bėti bákpe læ diyo.

### *Yohanes Əfləsə Yesu Ntu.*

<sup>21</sup> Se Yohanes dífləsə betidi kenke ntu ólosəə, úfləsə Yesu tsya ntu. Nya se Yesu nle ola botoo, kato ásini.

<sup>22</sup> Lɛwɔnɔ Kεnkε nə eto ditsyəbi nte fe læblekpa, áyifə díbə dísiə læ wə əsuə. Mfó nya bánɔ Onanto eto ɔkɔε wə ditsyi kato díkateyi nkə, “Fə ni mɔ Ubi lala. Fə asa eedufə mə ənə tinti.”

### *Nyə Betidi Bamfo Ni Yesu Eto Bana.*

<sup>23</sup> Yesu áfo fe alε fosi ətsyε fe útsyε wə keyifo kasɔ. Betidi eto nsusu ni bæ wə anto ni Yosef

wə eto anto ni Eli <sup>24</sup> wə eto anto ni Mata

wə eto anto ni Lewi wə eto anto ni Melki

wə eto anto ni Yanai wə eto anto ni Yosef

<sup>25</sup> wə eto anto ni Matatia wə eto anto ni Amos

wə eto anto ni Nahum wə eto anto ni Hesli  
 wə eto anto ni Nagai <sup>26</sup> wə eto anto ni Mahat  
 wə eto anto ni Matatia wə eto anto ni Semein  
 wə eto anto ni Yosef wə eto anto ni Yoda  
<sup>27</sup> wə eto anto ni Yohanan wə eto anto ni Resa  
 wə eto anto ni Sorobabel wə eto anto ni Sealtiel  
 wə eto anto ni Neri <sup>28</sup> wə eto anto ni Melki  
 wə eto anto ni Adi wə eto anto ni Kosam  
 wə eto anto ni Elmadam wə eto anto ni Er.  
<sup>29</sup> wə eto anto ni Yosua wə eto anto ni Elieser  
 wə eto anto ni Yorim wə eto anto ni Matat  
 wə eto anto ni Lewi <sup>30</sup> wə eto anto ni Simeon  
 wə eto anto ni Yuda wə eto anto ni Yosef  
 wə eto anto ni Yonam wə eto anto ni Eliakim  
<sup>31</sup> wə eto anto ni Melea wə eto anto ni Mena  
 wə eto anto ni Matata wə eto anto ni Natan  
 wə eto anto ni David <sup>32</sup> wə eto anto ni Isai  
 wə eto anto ni Obed wə eto anto ni Boas  
 wə eto anto ni Salmon wə eto anto ni Naheson  
<sup>33</sup> wə eto anto ni Aminadab wə eto anto ni Admin  
 wə eto anto ni Arni wə eto anto ni Hesron  
 wə eto anto ni Peres wə eto anto ni Yuda  
<sup>34</sup> wə eto anto ni Yakob wə eto anto ni Isak  
 wə eto anto ni Abraham wə eto anto ni Tara  
 wə eto anto ni Nahor <sup>35</sup> wə eto anto ni Serug  
 wə eto anto ni Regu wə eto anto ni Peleg  
 wə eto anto ni Eber wə eto anto ni Sala

<sup>36</sup> wə eto anto ni Kainan wə eto anto ni Arfaksad  
 wə eto anto ni Sem wə eto anto ni Noah  
 wə eto anto ni Lamek <sup>37</sup> wə eto anto ni Metusala  
 wə eto anto ni Henok wə eto anto ni Yared  
 wə eto anto ni Mehaleel wə eto anto ni Kainan  
<sup>38</sup> wə eto anto ni Enos wə eto anto ni Set  
 wə eto anto ni Adam wə eto anto ni Onanto.

## 4

### *Obonsam Áto Yesu Óbe.*

<sup>1</sup> Se Lɛwɔnɔ Kenke dísia læ wə əsuə, Yesu édu læ Yordan eto Ketu mfó. Nya Lɛwɔnɔ nəmə lékpa wə dísuko mfiminti kaka kuutsyuə læmbə. <sup>2</sup> Mfo nya Obonsam lékplatsya óto wə óbe læ eyifosi ana sǔǔ əsuə. Nya lefe nəmfó kenke, Yesu méndi kulesa nyaso læ kalosəkɔɔ, kukpense ále wə.

<sup>3</sup> Mfó nya Obonsam leteyi wə nkə, “Lə Onanto eto Ubi fenii, tɛyi lebambi nəmfo læ efiani didisa.”

<sup>4</sup> Fɛɛ Yesu áteyi wə nkə, “Awɔnisa Kenke Eto Kukue áteyi nkə, ‘Inni didisa mate lætə utidi nkpə.’ ”

<sup>5</sup> Lə nnya kamaa, Obonsam esi ókpa wə úsuko kaka letaka fanlofanlo. Nya óte wə kawunsia eto asa ku nnya sekakediko kenke læ lefe kliminti əsuə. <sup>6</sup> Nya óteyi wə nkə, “Muufi kawunsia eto əsuəale ku ke setabike ntə fə, itsyise befi nnya bətə mɛ, nya mofo nnya bufi kətə nwə ke minla. <sup>7</sup> Nyaso asa nyamfo kenke



ebofiani fə ale læ akpe disi kaso esumu me.”

<sup>8</sup> Mfó nya Yesu leteyi wə nkə, “Awonisa Kenke eto Kukue læ bəteyi nkə, ‘Bonamute Onanto hā ele bə utidi fi dibu utə, okpe disi kaso usumu.’ ”

<sup>9</sup> Nyamfo eto kamaa, Obonsam akpa Yesu úsuko Yerusalem læ Yudafə eto Disumuyo eto kaka nso botaka nya óteyi wə nkə, “Lə Onanto eto ubi fenii, yani fə əsuə əbə aso læ kaso. <sup>10</sup> Itsyise Awonisa Kenke eto Kukue læ bəteyi nkə, ‘Onanto ebutə nkə wə batonkpe n̄yə bakase fə.’

<sup>11</sup> ‘Bookobe fə læ ani, itə bə embutusə kokpa læ leba əsuə kulaa tsya.’ ”

<sup>12</sup> Fəe Yesu áteyi wə nkə, “Awonisa Kenke eto Kukue áteyi nkə, ‘Manto fə Onamute Onanto abe.’ ” <sup>13</sup> Se Obonsam léto Yesu óbe nko ólosəə, údu wə læ oflo nya óye wə bulə itə lefe ditsyuə.

*Yesu Étsyiko Wə Keyifo Kaso Lə Galilea.*

<sup>14</sup> Nya Yesu disinkli úsu Galilea eto kaso nya Ləwəno Kenke eto əsuəale leke wə læ əsuə. Nya wə diye disensə isu lekpake nəmfó kenke. <sup>15</sup> Óte asa læ Yudafə eto ntsyako nya utidi saa letesə wə asatete.

*Báni Yesu Lə Nasaret.*

<sup>16</sup> Lə nyamfó eto kamaa, Yesu ésu Nasaret eto umə wə úsiə óbe. Nya læ Onwəditsyayii, úsu Yudafə eto katsyako fe kase woala

buyifo. Nya ótaka únyə nkə læ okla asa læ Awonisa Kenke eto Kukue əsuə. <sup>17</sup> Mfó nya béfi Onanto eto unyeləkətidi Yesaya eto kukue bətə wə. Jsini kukue komə nya útsyiko bokla læ kaka bəwəni bənkə,

<sup>18</sup> “Onanto eto Ləwəno si me læ əsuə, bədiki me nnuəbi, itsyise úləkə me nkə mfó Ditiki Səe nəmfo mboko bakombo.

Nya ótsyese me nkə nsu mbe buləkə eto letsya ntə betidi ba bəmuə bakpe læ diyo.

Nya mba eto ənəmi lébaa, læ bənyə asa.

Nya betidi ba báyinkə bakpe læ kaso nle kanyi bunyə, læ bənyə bobokafe.

<sup>19</sup> Nya læ ntə læ bate bə Onanto eto lefe nə wuuləkə wə betidi eboyo.”

<sup>20</sup> Nya Yesu diti kukue ko mə, nya úsinkli ko útə wə əwunsəkotsyuə nya úsiə kaso. Betidi bamə kenke éfi mə ənəmi bətəkə læ wə əsuə nya bənyə banle wə bobekoo. <sup>21</sup> Nya óteyi mə nkə, “Awonisa Kenke nnya eto etiki bəno minkla mfoo, ibə itə læ mmi eto diyi nəmfo.”

<sup>22</sup> Nya wə etiki nnya údi əmuə mə læ utu tinti nya kase odiakami tsya létaka wə mləmləmləə, ətə iyifo mə yanii. Nya bato mə əsuə bənkə, “Inni Yosef eto ubi ni nwə mfo, fəe?”

<sup>23</sup> Nya Yesu leteyi mə nkə, “Nyi miə biəteyi me lekpa læ nnya minle bəteyi mfo əsuə

bià, 'Ofate, tsya fə əsuə.' Nya binsi bioteyi mɛ tsya bià, 'Asa nnya eto okle bóno bæ éyifo læ Kapernaum, yifo nnya læ fə kosate eto umə mfo tsya.' "

<sup>24</sup> Nya Yesu disi óteyi mə nkə, "Fɛɛ nle mi bɔteyi minkə, bæntə Onanto eto unyeləkətidi kuutsyuə dibu læ wə kosate eto umə. <sup>25</sup> Ekpe ini bæ bakɔbəsia kpe áke læ Israel eto kasɔ læ lefe nə Onanto eto Unyeləkətidi Elia lɛkɛ. Nya osomi leye bɔni itə alɛ ətsyə ku kutsyə. Nya kukpɛnsɛ kplɛ díbɛ læ kasɔ kamə kenke əsuə. <sup>26</sup> Fɛɛ Onanto mánkpe Elia kɔtɔ nkə usu kutsyuə saa ɔflo læ Israel, enso ɔkɔsiə utsyuə læ Sarep eto umə læ Sidon eto kasɔ. <sup>27</sup> Nya tsyaa, betidi kpe áke ba díkefi bufisia læ Israel eto kasɔ læ Onanto eto Unyeləkətidi Elisa eto lefe. Fɛɛ wántsyə mə kuutsyuə enso Naeman wə ditsyi Siria eto kasɔ mate hã."

<sup>28</sup> Se betidi ba lɛkɛ mfó lenɔ nyamfoo, kafo ányi mə tinti. <sup>29</sup> Nya bátaka bənyə nya bála Yesu bələkə læ umə əmə kafo bésu bənyənsə læ umə əmə eto kɔtini ko əsuə bála umə əmə eto kotosi ku nsusu bæ læ bəkə wə bakpe læ kukpio kafo. <sup>30</sup> Fɛɛ Yesu áye læ mə nti óbo údu.

*Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Lə Utidi Utsyuə Ɔsuə.*

<sup>31</sup> Lə nyamfo eto kamaa, Yesu édu úsu Kapernaum eto umə læ Galilea eto kasɔ. Mfó nya útsyiko betidi asa bote læ ɔnwɛditsyayi əsuə.

<sup>32</sup> Nya læ wə etikididi ku əsuəale esoo, wə asatete éyifo betidi bamə yanii. <sup>33</sup> Osani utsyuə áke læ Yudafo eto katsyakɔ mfó wə əsuə lɛwɔnɔ bua dísiə. Nya ófa ku ɔkɔɛ bembembe óteyi nkə, <sup>34</sup> "Yesu Nasaretnyə, be fanle bɔbɛbɛ ketsyiko læ bo ɔflo mfo? Bubə fəbə fə əəbə atsyɔsə bo lee? Nyi futsyə feni. Fə ni Onanto eto ɔkenkenyə wə ótsyese nɛ!"

<sup>35</sup> Mfó nya Yesu léla Lɛwɔnɔ bua nəmə óbɔsə læ wə əsuə óteyi nkə, "Ye kudu bokpo! Lə abɔ læ utidi əmə əsuə!" Lɛwɔnɔ bua nəmə étsyi osani əmə óso læ kasɔ læ mə ənəmi, nya lɛbo læ wə əsuə dídu. Fɛɛ utidi əmə māmfo lefabe saa.

<sup>36</sup> Iyifo betidi bamfó kenke yanii nya bátɔ bətsyuə bənkə, "Nte etiki nnya eto okle ni nyamfo? Utidi əmfɔ kpe əsuəle nya wəkumi kakpe awɔnɔ bua kələkə læ betidi əsuə." <sup>37</sup> Nya asa nnya bátəyi læ Yesu əsuə mfóo, dísensə eye ísu kuse komfó kenke.

*Yesu Átsya Betidi Kpə.*

<sup>38</sup> Yesu édu læ Yudafo eto katsyakɔ mfó úsu Simen eto diyo. Atikesi əmuə Simon eto usiəambe élabesə kek-leke. Nya bətə Yesu léte. <sup>39</sup> Lə nnya əsuəə, úsu únyə le wə ɔflo læ wə kalabekɔ, nya óla bufi bomə úləkə læ wə əsuə. Nya lefe nə bufi bomə leye wəə, ótaka nya útsyiko lesa bonwa kətə mə. <sup>40</sup> Nya se kofɛ nle diyo budufəə, bákpa befimfi

ba nle bufi ate ate kenke báboko Yesu ɔflo. Nya úfi ani útəkə mə læ əsuə ɔni, ɔni nya ótsya məmblɛ bufi. <sup>41</sup> Awɔnɔ bua kpə eto kakle tsya ábo læ betidi kpə əsuə nya báfa bátɛyi bənkə, “Fə ni Onanto eto Ubi kosate əmə!” Fɛɛ Yesu éti awɔnɔ bua nyamə kusu nya wəntə kusu nkə batɛyi kulesa, itsyise béyi bæ wə ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyá.

### *Yesu Áte Asa Ótsyilama.*

<sup>42</sup> Se kale disiaə, Yesu édu læ umə əmfó úsu kaka lebiɔ. Mfó nya betidi dítsyiko wə bəbɛbɛ katsyilama. Nya se bənyə wəə, bákplatsya bæ læ ɔyɛ budu læ mə ɔflo. <sup>43</sup> Fɛɛ ótɛyi mə nkə, “Ele bæ nsu ndi etiki læ kəmə bamba tsya itsyi læ Onanto eto Sekake-didi əsuə, itsyise nyamfo eso Onanto létsyese mɛ nɛ.”

<sup>44</sup> Nyaso údi Anantotiki læ Yudafɔ eto ntsyako kenke læ kaso kamə.

## 5

### *Yesu Ákpadi Wə Bakasebi Tute.*

<sup>1</sup> Diyi lonii, se Yesu dínyə læ ditumbukplɛ nə baakpo bæ Genesaret ɔfloɔ, betidi kpə ákpɔ bæ læ banyi bafi wə læ banɔ Anantotiki nnya ɔnlɛ budi. <sup>2</sup> Yesu ənyə nkə kaklɔ inuə ínyə læ ditumbukplɛ nəmə ɔflo mfó nya mba laata asabu kələkə akpɛ ébudu bésu mə asabu kəfləkɔ. <sup>3</sup> Nya Yesu lébe údufə læ Simon eto ole kafɔ, nya ótɛyi wə nkə, onwa ɔklɔ əmə usuko ntu bomə əsuə

səkɛ. Yesu əsiə læ ɔklɔ əmə kafɔ nya ótɛ betidi bamə asa.

<sup>4</sup> Se ótɛ mə asa ólosəə, Yesu átɛyi Simon nkə, “Nwa ɔklɔ əmə esuko kaka ntu letsyo səkɛɛ, læ fonko fə bayetsyuə læ beta mi asabu læ biləkə binə.”

<sup>5</sup> Nya Simon ditə mbuayɛ nkə, “Bonamute, ketsye kamfo kenke búyifo key-ifo kekleke tsya bóənləkə kulesa. Fɛɛ læ kase fátɛyi esoo, muutə læ bota asabu nyamə.” <sup>6</sup> Se báta asabu nyaməə, bələkə akpɛ kpə itə bæ asabu nyamə étsyiko bola. <sup>7</sup> Lə nyamfo esoo, básɔ ani bákpadi mə bətsyuə ba nkpɛ læ ɔklɔ nuəfə bátɛyi bənkə bəbə bawunsəko mə. Bəbə nya bənə asabu nyamə bələsə nya binə biamə díyi kaklɔ inuə kamə kinkinki ibu səkɛ læ kanya kedufə læ ntu əsuə.

<sup>8</sup> Se Simon Petro dínyə nnya díbə mfoo, ósɛ akonki læ Yesu eto ənəmi nya ótɛyi wə nkə, “Bonamute, mannyi əbə mɛ ɔflo, itsyise obuayifo mini.” <sup>9</sup> Binə kpə bia bələkə mfó esoo, íyifo wə ku wə bətsyuə yanii. <sup>10</sup> Nko ke íyifo Simon eto bayetsyuə, Yakobo ku Yohanes ba ni Sebedeo eto bebi tsya nɛ.

Mfó əmə nya Yesu létɛyi Simon nkə, “Mante sikpi. Idu mómɔ ɛntɔɔ, mfe betidi fuukələkə.” <sup>11</sup> Se báyo ditukpenkpee, báyani lesa saa bətsyə nya bédú bətəkəko Yesu.

*Yesu Átsya Ufimfi Utsyua Wə Nle Bufisia Bufi.*

<sup>12</sup> Lefe lɔnii, Yesu ɛsu umə utsyuə kaka utidi utsyuə nle bufisia bufi. Nya se utidi əmfo dɪnyə Yesu, ɔkpo kaso lə Yesu eto ənəmi nya ɔlɛ wə lekpa kpa ɔtɛyi nkə, “Bona-mute! Lə aalaa, ebofo butə mɔ bufi bomfo yuə mɛ.”

<sup>13</sup> Yesu ənə kɔni útidi wə nya ɔtɛyi osani əmə nkə, “Nla nko. Lə nyasoo, bufi bomə yuə fə.” Lamfolamfo, bufi bomə əyuə wə.

<sup>14</sup> Mfó nya Yesu lékpe wə kɔfi nkə, “Mantɛyi utidi sa nyamfo. Bomu yɛ tentente lə edu lə efi əsuə esu ate Onanto eto usumunya. Wə loobe fə unyə nkə əmuə ale nya uudi fə adansie itə utidi saa nkə sitintii, bufi bomə əyuə fə. Nya lə efi leninsɔ ətə fe kase Moses eto kɔfi létə.”

<sup>15</sup> Fɛɛ Yesu eto etiki nyamfo ɛsensə ɛyɛ etsyo. Nya betidi kpə dɪbə bə lə banɔ wə asatete nya lə ɔtsya mə bufi bɔ nle mə bulə. <sup>16</sup> Fɛɛ ɔkabɔ keso kaka ləbɔ ɔsu úkato ola.

*Yesu Átsya Nwə Léba Ónkpo Kasɔ.*

<sup>17</sup> Diyi lɔni se Yesu ləkɛ mfó ɔkaté asaa, Yudafo eto ditsyukpa lɔni nə baakpo Farisifo ku afi eto bateasa bətsyuə ba ditsyi nlebe nlebe lə Galilea ku Yudea eto nsɔ ku Yerusalem əbə mfó. Nya Onanto eto əsuəale nnya Yesu leefi katsya befimfi tsya əsɪə wə lə əsuə. <sup>18</sup> Nya mfóo, betidi bətsyuə ɛtsyi utidi wə léba onkpo kaso lə belabekə əsuə báboko wə ɔfɔ. Nya

bábɛbɛ kusu kɔ bɔɔyɛ befi wə bedufənko diyo kafo lə befi wə bətsyə lə kaso lə Yesu eto ənəmi. <sup>19</sup> Fɛɛ betidi bamə eto etu esoo, bəmfo kusu bunyə. Nko esoo, bətsyi wə báyenko lə diyo eto letsya. Nya bələkə ofo lə letsya əsuə nya báyifəsə wə ku wə belabekə bətsyə lə kaso lə Yesu eto ənəmi lə betidi bamə eto nti lə diyo kafo mfó.

<sup>20</sup> Nya se Yesu dɪnyə mə bɔfokanɔ esoo, ɔtɛyi utidi əmə nkə, “Osani, mfi fə abua ntsyɛ fə!” <sup>21</sup> Mfó nya Farisifo ku afi eto bateasa ditsyiko mə əsuə bɔtɔ bə, “Owoe ni nwə mfo leedi mbusiotiki kefi wə əsuə kakatesə kɔ Onanto nko! Onanto hā ni futsyə wə loofɔ utidi eto abua bufi katsyɛ wə!”

<sup>22</sup> Nya se Yesu dɪnyə mə nsusu útsyə lekpo esoo, ɔtɔ mə nkə, “Beso bɛnlɛ nsusu bomfo eto okle bufi? <sup>23</sup> Nte nnya nso buyuə ku bɔtɛyi, ‘Befi fə abua bətsyə fə,’ lee ‘Taka ənyə lə ayɛ edu?’ <sup>24</sup> Muuləkə nte mi miə Utidi Eto Ubi kpe əsuəale lə kawunsɪə kamfo bə ufi abua ɔtsyɛ.” Nyaso ɔtsyi ɔwuninsə nya ɔtɛyi nwə léba onkpo kaso nkə, “Nlɛ fə bɔtɛyi minkə taka lə efi fə okla lə esu diyo!”

<sup>25</sup> Mfo əməə, osani əmə átaka unyə lə betidi bamə eto ənəmi nya úfi wə okla, nya údu ɔntɔ lə diyo ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə. <sup>26</sup> Nyamfó éyifo betidi bamfó kenke yanii! Nya se sikpi dɪmuə məmblɛ kenke lə nnya əsuə

esoo, bátəsə Onanto nya bátəyi bənkə, “Nte ayanisa nnya búnyə mfo mmi mæ?”

*Yesu Ákpadi Lewi.*

<sup>27</sup> Nyamfo eto kamaa, Yesu ábo útsyi læ diyo nəmə kafo nya únyə utsyuə wə laafo umənkə wə baakpo Lewi nkpe læ wə keyifokə. Mfó nya Yesu létəyi wə nkə, “Taka læ ətəkəko mɛ.”  
<sup>28</sup> Lewi áyani lesa saa útsyə nya ótaka útəkəko wə.

<sup>29</sup> Lewi ətə bánwa lesa kən nya úfi útsyue ɔpunu ókpe Yesu disuəyuə læ wə diyo. Nya betidi kpə díbə mfó ku mba laafo umənkə tsya. <sup>30</sup> Farisifə ku afi eto bateasa ba díbə katsyako mfó étsyiko etiki bunə ku Yesu eto bakasebi katəyi bə, “Beso biedi kənə ku mba laafo umənkə ku babuayifo bamfo?”

<sup>31</sup> Mfó nya Yesu díte mbuayɛ nkə, “Betidi ba nkpe əsuəale manhiā ofanyə enso mba ni Onanto hā.  
<sup>32</sup> Məmbə miə mæəbə nləkə betidi sɛɛ, bomu babuayifo eso mímbə.”

*Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Kenyεklekle Əsuə.*

<sup>33</sup> Betidi bətsyuə áto Yesu bənkə, “Ntsyə ibə bə Yohanes eto bakasebi aakle kənyɛ nya baato ola, nya mba ntəkəko Farisifə tsya leeyifo nko, fɛɛ fə bale leedi kənə lefe saa?”

<sup>34</sup> Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Bubu bibu biənkə baklobo ebofo kənyɛ bokle læ lefe nə eto lefe okafəsə əmə nkpe læ mə lenti? Kulefe! Yembubə

itə nkomə! <sup>35</sup> Fɛɛ diyi dit-syuə ebubə ni lefe nə bookpa okafəsə əmə bedunko læ mə ɔflo. Nya læ lefe nəmfo əsuə, insini utidi saa luubə ɔtəyi mə fɛ bookle kənyɛ.”

<sup>36</sup> Lə nyamfo eto kamaa, Yesu esi ótəyi mə lekpa nəmfo nkə, “Utidi kuutsyuə embofuadi kafia fəfə ufi otale kakoko. Lə utsyuə éyifo nkoo, ebunyə fə obiasə kafia fəfə kamə. Nya kakoko kamfó tsya ku kafəfə kamə əmbəlekɛ itə boka kətəkə læ bətsyuə əsuə. <sup>37</sup> Nya bemfi nte fəfə kakpo læ kubukikuetobe. Lenni nkoo, nte fəfə bomə ebəkpə bobə kato nnya luutə kubukikuetobe komə la nya nte bomə tsya luuwui buyifo nsɔsɔ. <sup>38</sup> Nyasoo, ntə fəfə beefi kakpo læ kubukikuetobe fəfə əsuə. <sup>39</sup> Nya mómɔ tsyaa, utidi kuutsyuə ənnə nte koko kesi kala nkə wəənə mfəfə lamfolamfo, etsyisee, wɔɔtəyi nkə, ‘Ntute, bo ni nkokoo, alɛkɛ bosol!’ ”

## 6

*Yesu Ku Farisifə Ákpe Kənə Itsyi Lə Ɔnwɛditsyəyi Əsuə.*

<sup>1</sup> Lə Yudafo eto Ɔnwɛditsyəyi lonii, Yesu ku wə bakasebi ákayɛ læ kusu kutsyuə ko lɛyɛ læ anta eto ɔkuɛ utsyuə kafo kafe. Mfó nya wə bakasebi dítsyiko anta nnya ínyə mfó bufəsə kəfə akayimi. <sup>2</sup> Mfó nya Farisifə bətsyuə létə mə bənkə, “Beso bənle lesa nə bo kəfi diməntə bo kusu nkə

buyifo læ Ɔnweditsyæyi æsuæ buyifo?"

<sup>3</sup> Nya Yesu dítæ mbuayæ óto mæ nkæ, "Bíankla læ Awɔnisa Kenke eto Kukue æsuæ lesa næ Oka David díyifo læ lefe næ kukpense lele wæ ku wæ betidi ba dítækæko wæ? <sup>4</sup> Oka David ésu údufæ Onanto eto kedikætæko úsu úfi lesa næ béfi bætæ Onanto kedii, údi. Nya útæ wæ bætasyuæ tsya ni ditsyuæ bédi læ lefe næ iyifo botakebu læ bo kofi æsuæ bæ utidi bamba læ udi lesa næmfɔ. Kuutsyuæ sa æmbæ kusu enso Onanto eto Usumunyæ hã."

<sup>5</sup> Læ nnya kalosækɔɔ, Yesu áteyi mæ nkæ, "Utidi Eto Ubii, wæ ni Onamute itæ Ɔnweditsyæyi nɛ."

*Yesu Átsya Osani Wæ Eto Kɔni Kɔní Díkpæ Konyoma.*

<sup>6</sup> Læ Ɔnweditsyæyi bamba æsuæ, Yesu ésu Yudafo eto katsyakɔ nya ɔnle asa bote. Osani utsyuæ áke mfó wæ eto kodiani díkpæ konyoma. <sup>7</sup> Nya se kofi eto bateasa ku Farisifo bætasyuæ díkabæbe kusu ko æsuæ bɔɔyæ bæmuæ Yesu bæ óta kofi ubu esoo, béfi ænæmi bætækæ læ wæ kek-leke bale hobe læ wootsya bufi læ Ɔnweditsyæyi. <sup>8</sup> Fæe se Yesu dínýæ mæ nsusu utsyæ lekpo esoo, óteyi osani æmæ nkæ, "Taka ányæ, læ abɔ æbæ sɛto mfo." Nya osani æmæ létaka úbæ únýæ læ mæ ænæmi.

<sup>9</sup> Nya Yesu létæ mæ nkæ, "Be kofi dítæ bo kusu nkæ buyifo læ Ɔnweditsyæyi æsuæ? Éleke bæ buyifo kasææ læ Ɔnweditsyæyi lee bæ buyifo

kabua? Nye, éleke bæ bafɔ utidi læ nkpæ lee babiasæ mu bomu?"

<sup>10</sup> Yesu átsyilamasæ ænæmi óbe mæ nya óteyi osani æmæ nkæ, "Næ fæ kɔni etsyue, nya úyifo nko." Nya wæ kɔni komæ létsya wæ. <sup>11</sup> Nyaso mæmble kenke éyenki ku leblɔfi nya bétsyiko nsusu bufi læ lesa næ boofɔ Yesu buyifo æsuæ.

*Yesu Élakæ Lefosi Batɔnkpe Inuæ Bamæ.*

<sup>12</sup> Læ lefe næmfóɔ, Yesu ábe úsu kɔtini disi. Ɔke mfó óto ola útæ Onanto ketsyæ kamfó kenke. <sup>13</sup> Se kale dísiæ, ókpadi wæ bakasebi kenke útsyæ nya úlækæ lefosi inuæ ba útækæ diye nkæ wæ Batɔnkpe. <sup>14</sup> Mæ ni Simon wæ útækæ diye nkæ Petro ku wæ ɔyimi Andreas ku Yakobo, Yohanes ku Filipino ku Bartolomeo, <sup>15</sup> ku Mateo ku Tomas, ku Alfeo eto ubi Yakobo ku Simon wæ baakpo bæ utidi wæ laakpo kætæ wæ umæ <sup>16</sup> ku Yakobo eto ubi Yuda ku Yuda Iskariot wæ léfiani nwæ lídu Yesu útæ.

*Yesu Átsya Betidi Kpæ Bufi.*

<sup>17</sup> Læ lefe næ Yesu ku wæ batɔnkpe leyifæ bétsyi kɔtini koæ eto disi bæbææ, bæbæ bænyæ læ kaka diyifo tsyæ tsyæ tsyæ nya mba dítækæko wæ eto bætasyuæ kpæ áke mfó nya sitiditu kplæ sia dítseyi Yudea eto kasɔ æsuæ kenke ku Yerusalem eto kæmæ ka lefi lekpo kénye ka ni Tiro ku Sidon. <sup>18</sup> Bæbæ bæ læ banɔ asa nnya Yesu díkate ku læ

otsya mə efimbi kpə nnya banɛ. Betidi ba awɔnɔ bua dɪkelə tɔya əbə nya ɔtsya mə bufi. <sup>19</sup> Betidi bamfo kenke əkplatsya bə lə betidi Yesu lə mə efimbi lə eyɛ mə, itsyise əsuəale ətsyuə eto okle əkabɔ ketsyi lə Yesu əsuə nnya dɪkatsya betidi bamə kenke.

*Atsyɔkpokpo Itə Bətsyuə Ku Kanyinyənyə Itə Bətsyuə.*

<sup>20</sup> Yesu átakasə ənəmi óbe wə bakasebi, nya ɔtɛyi mə nkə,

“Əsuə ebuyuə mi bakombo, itsyise Onanto eto sekakedikɔ eyifo mi kale!

<sup>21</sup> Əsuə ebuyuə mimba kukpənsə nɛ mɔmɔ, itsyise biumi!

Əsuə ebuyuə mimba nɛ nku mɔmɔ, itsyise biumə simə!

<sup>22</sup> Əsuə ebuyuə mi lə betidi eekisi mi, nya baani mi, nya baaka mi, nya baateyi mi bənkə bekpə ditsyəbi bua lə mɔ wə ni Utidi Eto Ubi esɔ!

<sup>23</sup> “Binyə disuəyuə lə nyamfo kenke əbə, lə biwi kewi ku disuəyuə, itsyise Onanto ebutə mi kayofofɔ kplɛ lə Onanto eto oto kato. Itsyise asa nyamfo eto okle mə bana dɪyifo Onanto eto bənyɛləkətidi ba lɛkɛ kɔ kenke nɛ.

<sup>24</sup> Fɛɛ mbɔbɔɛ itə mi batabinyə, itsyise bíofo mi disuəyuə eto kayofofɔ lə kasɔ mfo!

<sup>25</sup> Mbɔbɔɛ məətə mimba dɪkedi bími mɔmɔ, itsyise kukpənsə ɛbɔlɛ mi!

Mbɔbɔɛ məətə mimba nɛ simə bumə mɔmɔ, itsyise mi asa ɛbɔkɛ kaminɔsə nya biuwi nku!

<sup>26</sup> Mbɔbɔɛ məətə mi mba betidi kenke laatesə mɔmɔ, itsyise nko ke ibə bə mə banamə lɛtesə betidi ba lɛwɛ betidi bə mə ni Onanto eto bənyɛləkətidi nɛ.

*Bela Mi Balo.*

<sup>27</sup> “Fɛɛ mimba nɛ mɔ etiki bɔnɔɔ, nɛ mi bɔtɛyi minkə bela mi balo lə biyifo kasɛɛ bitə mə. <sup>28</sup> Nya betidi ba leekudi mii, bekpɔ mə atɔyɔ. Nya betidi ba laalo fə sesi nye beeyifo disialeɛ, to ola lə mə disi. <sup>29</sup> Nya lə utɔyuə áɔɔ fə lə kotosii, tsyi nkonse tɔya ətə wə. Nya lə utidi utɔyuə éfi fə awu katoɔ, tə lə ufi nnya kalo tɔya lə woala. <sup>30</sup> Utidi saa wə laadia asa lə fə ɔflɔɔ, tə wə. Nya lə utɔyuə éfi fə ləsatsyuəə, mantɛyi fə usinkliko ni oboko. <sup>31</sup> Lesa nə faala fə beyifo bətə fəə, ni ke ele bə fintsya yifo ətə betidi nɛ.

<sup>32</sup> “Lə ibə bə betidi ba laala mi ete mi tɔya laalaa, nte atesə nye lɛninsɔ nə biunyə bitsyiko lə nnya əsuə? Mba ni babuayifo tɔya aala betidi ba laala məə. <sup>33</sup> Nya lə betidi ba dɪyifo fə kasɛɛ ete fintsya leeyifo kasɛɛ kətəə, nte lɛninsɔ nə ele bə befi bətə fə? Mba ni babuayifo tɔya eeyifo nkoo.

<sup>34</sup> Nya læ betidi ba ni mba leesinkli kəbə kətsyə fə læ nnya kenye hā faadia asa kətə, beso faala fə batəsə fə? Babuayifo tsya aaba kətə mə bayetsyuə bə læ bətsyə mə nnya læ kenye! <sup>35</sup> Bomuu, bela mi balo læ biyifo mə kasεε. Beba asa bitə mə, nya biambe kusu biə besinkliko kulesa bəbə bətsyə læ nnya kenye kokooko. Lə biyifo nkoo, biunyə kayofofo kplə læ nnya disi. Nya bookpo mi bə Onanto wə ni Onanto Fanlofanlo eto bebi. Itsyise Onanto kpe kəfoekpə itə mba ləannyə kasεε kətsyə lekpo ku mba nkpe disiale kulaa tsya. <sup>36</sup> Biyifo mba ləannyə asa kaminsə fe kase mi Anto Onanto ləannyə kaminsə.

*Yesu Ate Asa Itsyi Lə ɔyimitsyuə Dikpi Bolo ɛsuə.*

<sup>37</sup> “Biankponko betidi bamba akpo læ Onanto tsya læ ɔye mi lekpo bokponko. Bianlo betidi dikpi, læ Onanto tsya læ ɔye mi dikpi bolo, bifi asa bətsyə betidi læ Onanto tsya læ ufi ɔtsyə mi. <sup>38</sup> Ele bə bitə betidi asa bə læ Onanto tsya læ utə mi asa. Lə sitintii, Onanto ebuyisə mi kenwu keyi kaba kakpo ɛye læ wə lefonə eso. Kase faaklá asa yeyi kaba kakpo kətə utidii, nko eto okle ke Onanto looklá utə fə nε.”

<sup>39</sup> Mfó nya Yesu leteyi mə lekpa nkə, “Unəmba anyenko wə unəmbatsyuə. Lenni nkoo, mə inuə ba tā ebudu banɔ bedufə læ dibia kəfo. <sup>40</sup> Okasebi saa

ante kaso wə oteasa. Fεε lefe nə okasebi əmə leləsə asa bokasee, wəətsyə fe wə oteasa ke.

<sup>41</sup> “Ntsyə fe fanlɛ dikubi kəkɛ nə ntəkə fə ɔyimitsyuə læ dinəmi bobɛ fe fannlɛ dikubi kplɛ nə ntəkə læ fə lele bunyə? <sup>42</sup> Ntsyə fe fofo fə ɔyimitsyuə bətɛyi fənkə, ‘Lekpakpa, tə læ nləkə dikubi kəkɛ nə ntəkə fə læ dinəmi’ se dikubi kplɛ ntəkə læ fə kosate eto lele əsuə? Fə, ənəmi ənəmi eto utidi! Ka dikubi kplɛ nə ntəkə fə læ dinəmi buləkə fe læ ənyə kusu ələkə fə ɔyimitsyuə eto lele kəkɛ nə ntəkə læ wə lele.

*Kuyi Saa Ku Ko Awɔnsa.*

<sup>43</sup> “Kuyi sεε aannwɔ ebibi bua, nya kuyi bua tsya laannwɔ ebibi sεε. <sup>44</sup> Kuyi saa eto ebibi əsuə befi kətsyə ko lekpo. Banlɛ koto eto awɔnsa læ kanyi əsuə, nya banlɛ awɔnsa nya beedi læ otonkpa tsya əsuə. <sup>45</sup> Utidi sεε saa, asa sεε laabɔ ketsyi læ wə asayifoyifo əsuə nnya leetsyi læ wə utu kəmiə. Nya utidi bua tsya ləələkə asa bua kate ketsyiko læ wə utu kəmiə. Itsyise asa nnya nkpe læ utidi eto utu kəmiə, nnya ni lesa nə laabɔ ketsyi læ wə kenye nε.

*Nɔ Yesu Eto Ditiki Lə Aye Lə Ni ɛsuə.*

<sup>46</sup> “Beso biakpadi mɛ biə Bonamute, Bonamute, fe bi-enyifo læ lesa nə maateyi mi əsuə? <sup>47</sup> Utidi saa wə ləəbə mɛ ɔfɔ nya wəəbə nkə wəəbə ɔnɔ lesa nə maateyi nya weeyifo læ nnya əsuə,



moote mi futsyæ eto okle uni.  
 48 Ute fe utidi wæ laato diyo  
 nya óba kakkplo nya óse ni  
 unyænsæ læ aba æsuæ fæ óto  
 diyo næmæ unyænsæ. Se ketu  
 díyi nya káyε mfó káfee,  
 kulesa ményifo diyo næmæ,  
 itsyise dínyæ læ kányækɔ sɛɛ.  
 49 Fɛɛ utidi saa wæ laanɔ  
 mɔ ditiki nya woenyifo læ ni  
 æsuæ, uyifo fe utidi wæ léto  
 diyo nya wánse ni læ kasɔ  
 ka nkpe ale æsuæ nya wénku  
 kasɔ fæ útsyiko ofatiæ æmæ  
 bose læ umuæ sui. Nyaso lefe  
 næ ketu díyi kába káyε læ  
 diyo næmæ ɔflo káfee, léba  
 kenke lékpo læ kasɔ!”

## 7

*Yesu Átsya Romafɔ Eto  
 Bamamanyæ Eto Uninæ Eto  
 Uyifoyifo.*

1 Se Yesu læteyi betidi  
 bamfo asa nyamfo kenke  
 olosæ, údu úsu Kapernaum.  
 2 Romafɔ eto omamanyæninæ  
 utsyuæ akε mfó nya ɔkε  
 uyifoyifo wæ eto asa óla  
 tinti. Uyifoyifo æmæ áno bufi  
 keklege, nya ɔkε læ ukpæ  
 ku menkpæ eto nti. 3 Se  
 uninæ æmfɔ lenɔ Yesu eto  
 kɔsɔɔ, ókpe Yudafɔ eto ben-  
 inæ bætsyuæ nkæ bateyi wæ læ  
 ubæ otsya wæ uyifoyifo æmæ  
 utæ wæ. 4 Bæbæ Yesu ɔflo  
 nya bále wæ lekpa kpa kek-  
 lege bänkæ, “Utidi æmfɔ ænyæ  
 utæ bæ wunsæko wæ, 5 itsyise  
 woala bo kuse eto betidi.  
 Nya wæ kosate léto bo kat-  
 syakɔ útæ bo.” 6 Læ nyamfo  
 eso Yesu átake útækæko mæ.

Yesu ménsitsyonko diyo  
 næmæ fæ uninæ æmfɔ lékpe

wæ bayetsyuæ bætsyuæ nkæ  
 besu bateyi wæ bänkæ,  
 “Boanto, mensilæ æsuæ fæ  
 æbæ. Itsyise mɔɔ, mænnyæ  
 ntæ bæ læ æbæ mɔ diyo. 7 Nya  
 mænnyæ ntæ tsya bæ mbæ  
 ntsyako fæ, nnyæ læ fæ ænæmi.  
 Nyasoo, fæ teyi ditiki ete, mɔ  
 uyifoyifo eto æsuæ ebumuæ  
 ale. 8 Mintsya nyifo uninæ  
 wæ nkpe læ beninæ ba nsi  
 nso mε eto æsuæale eto kalɔ.  
 Nya nkpe bamamanyæ ba  
 nkpe mε kalɔ. Læ nteyi nwæ  
 miækæ, ‘Su,’ woesu. Nya læ  
 nteyi obamba tsya miæ, ‘Bæ,’  
 wæbæ. Nya læ nteyi mɔ  
 uyifoyifo miæ, ‘Yifo mmæ,’  
 woæyifo.”

9 Se óteyi nkoo, íyifo Yesu  
 yanii. Mfó æmæ nya ótsyi  
 ówuninsæ óteyi sitiditu sia  
 ba ditækæko wæ mfó nkæ,  
 “Nlé mi boteyi minkæ mænyæ  
 tɔ bofokanɔ bomfo eto okle  
 læ Israelfɔ nti tɔ kulatsya!”  
 10 Mfó æmæ nya betidi ba  
 bátsyese mfó dísinkli bésu  
 oto nya bænyæ bæ uyifoyifo  
 æmæ eto bufi æyuæ wæ.

*Yesu Átakasæ ɔkɔsiæ Ut-  
 syuæ Eto Ubi Wæ Díkpæ.*

11 Nyamfo eto kamaa, Yesu  
 ésu umæ wæ baakpo Naim,  
 nya wæ bakasebi ku betidi  
 kpæ bætsyuæ ditækæko wæ  
 bésu. 12 Lefe næ óyo umæ  
 æmæ eto kabɔsiee, ótsyako  
 bætsyuæ ba nle keku nya  
 banyε banle bɔbɔ læ umæ  
 æmæ. ɔkɔsiæ eto ubi oni kplo  
 eto ɔkɔ ni wæ béntsyi banle  
 bɔbɔnko bantɔ kebikæko nε.  
 Nya umæ eto betidi kpæ  
 ditækæko wæ. 13 Se Yesu  
 dínyæ usio æmfoo, wæ asa ále

wə kaminsə. Mfó nya ótəyi wə nkə, "Sinkli aye keku."

<sup>14</sup> Yesu édufə mə lenti nya útidí ɔkɔ əmə, nya mba ntsyi wə əmə dínyə. Mfó Yesu letəyi nkə, "Okosobi! Nlɛ fə bɔtəyi minkə taka!" <sup>15</sup> Nya ɔkɔ əmə létaka úsiə nya útsyiko etiki budi. Nya Yesu dífi wə ókpe wə ambe lə kɔni.

<sup>16</sup> Íyifo betidi bamfó kenke yani ku sikpi tinti, nya bátəsə Onanto. Lə nyamfo eso bátəyi bənkə, "Onanto eto Unyeləkətidi wə nkpe kənyɛ ale tinti əbə údufə bo lenti! Onanto áyifə úbə nkə lə ubə uləkə wə betidi!" <sup>17</sup> Yesu eto etiki nyamfó esensə éba ékpo lə Yudea eto kasɔ ku lekpa ke nəmfo kenke.

*Yohanes Ntufləsətidi Átsyese Batɔnkpe Yesu ɔflo.*

<sup>18</sup> Lefe nəmfoo, se Yohanes eto bakasebi letəyi Yohanes asa nyamfoo, ókpadi inuə lə mə nti, <sup>19</sup> nya óla mə ótsyese Bonamute Yesu ɔflo ku kənyɛ kamfo nkə, "Fə ni utidi wə bə ɔlɛ bubə lee, lee buñyə bukabe utidi bamba kusu?"

<sup>20</sup> Nyaso se bəbə Yesu ɔflo, batəyi wə bənkə, "Ntufləsətidi Yohanes ni nwə lékpe bo nkə bubə bɔtɔ fə nkə, 'Fə ni utidi wə bə ɔlɛ bubə lee, lee buñyə bukabe utidi bamba kusu?' "

<sup>21</sup> Lə lefe nəmfoo əsuə, Yesu átsya betidi kpə bufi nya óla awɔnɔ bua, nya útə bənəmba kpə dínyə asa. <sup>22</sup> Mfoti əmə nya útə

mbuayɛ ótəyi Yohanes eto batɔnkpe nkə, "Bisinkli bisu bətəyi Yohanes asa nnya bínyə ku nnya bənɔ banlɛ bɔtəyi bənkə bənəmba lɛ bunyə, mba léba bankpoo kasɔ lɛ bɔyɛ kafe, mba nlɛ bufisia bufi eto əsuə lɛ bokpa, batoti lɛ asa bɔnɔ, bəkpənkpə lɛ botaka kəbə nkpə, nya maatəyi bakombo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə. <sup>23</sup> Disuəyua itə utidi wə dímənyə kabua lə mə əsuə."

<sup>24</sup> Se Yohanes eto batɔnkpe dídu eto kamaa, Yesu étsyiko etiki budi ketsyiko lə Yohanes əsuə kate betidi bamfó nkə, "Lə lefe nə bəbɔ bisu kaka Yohanes nkpe lə mfiminti mfóo, be ni lesa nə bibu biə biusu binyə? Utidi wə nte fe lefanto nə ufiebi nlɛ bɔsɔ ketinkəsə lee? <sup>25</sup> Be tutuutu ni lesa nə bisu kabekɔ? Lee Utidi wə nkpe awu nnya laanɔ bobɛ? Betidi ba laakpe awu nnya lefo koya nya beedi nkpə, mə kakenkɔ ni bakankplɛ eto ayo. <sup>26</sup> Bətəyi mə lesa nə bisu kabekɔ! Onanto eto unyeləkətidi utsyuə bisu kabekɔ? Lə sitintii, nlɛ mi bɔtəyi minkə oso Onanto eto unyeləkətidi. <sup>27</sup> Itsyise Yohanes əsuə eto etiki nya Awɔnisa Kenke eto Kukue letəyi ni nkə,

'Mootsyese mə ɔtɔnkpe ntɔnsə fə bubə,

nya wɔtɔ ɔlɔ kusu utsyə utə fə bubə.' "

<sup>28</sup> Yesu esi ótəyi mə nkə, "Yohanes so utidi saa wə bale lə kawunsia kamfo. Fɛɛ utidi wə ni ɔkɛkɛ kulaa tsya

læ Onanto eto sekakedikɔ, so Yohanes.”

<sup>29</sup> Etɔnsæ, betidi bamæ kenke anɔ Yohanes eto Ditiki Sɛɛ næ údi nya titlu mæ ku mba laafo umænko tsya áfo lesa næ Onanto nle bobɛbɛ ketsyiko mæ oflɔɔ, ku mæ ketu kenke nya Yohanes dífləsə mæ ntu. <sup>30</sup> Fɛɛ Farisifo ku afi eto bateasa kplɛ áni lesa næ ni Onanto eto ketsyue itə mæ nya bántɔnɔ bæ Yohanes fləsə mæ ntu.

<sup>31</sup> Yesu ésukosə wə etiki sɛtɔ nya ótɛyi mæ nkə, “Mómɔɔ, be ele bæ mfi mi mmi eto betidi nkatesə ko kɛɛ? Ntsyə bente kɛɛ?”

<sup>32</sup> Bete fe bekpefi kɛkɛ ba laakpe kɔyɛ læ obia. Mæ bətsyuə lɛ kudu bokpo kateyi mæ bətsyuə bæ, ‘Búsə kusiəkpakpa eto əsə bútə mi,

fɛɛ bíenwui kewui!

Búsə keku eto əsə bútə mi, tsya bíenwi nku.’

<sup>33</sup> Ntufləsətidi Yohanes əbə, nya ókle kɛnyɛ, nya wənnə ntə saa tsya, fɛɛ beɛ bətɛyi biə, ‘Lɛwɔnɔ bua si wə læ əsuə.’ <sup>34</sup> Nya Utidi Eto Ubi tsya díbə nya wəə, údi únə. Nya bɛnle bətɛyi biənkə, ‘Bebe udikpu ku utənə əmfoo! Uyifo mba laafo umænko ku babuayifo eto ɔyetsyuə!’ <sup>35</sup> Fɛɛ betidi ba kenke lætəkəkɔ Onanto eto kobe kamaa, balɛ buləkə kate læ mæ eyifosa əsuə bæ nnya ni kobe tinti nɛ.”

*Yesu Ésu Simon Eto Diyo.*

<sup>36</sup> Farisinyə utsyuə ákpadi Yesu nkə ubə udi lesa læ wə diyo. Nya se Yesu dísu mfóo,

úsia kasɔ læ ɔpunu oflɔ nkə læ udi lesa. <sup>37</sup> Usio wə dísiə nkɔɔ bua utsyuə akɛ læ umə əmə. Nyaso se ónɔ nkə Yesu əbə Farisinyə əmə eto diyo lesakedikɔɔ, úfi nnuəbi bo laanyi fififi bo nkpe læ dituntu næ laanɔ bobɛ əsuə úsuko mfó. <sup>38</sup> Úsu únɔyə læ Yesu oflɔ nya úwi binəntu okpo wə læ akpa. Nya usio əmə dífi wə disí eto sɛwɔni ósi binəntu bia lékpo læ Yesu eto akpa mfoo, nya ókɔbɛ wə akpa ɔnlɛ bɔfɔɔ ku lelabi. Nya úfi nnuəbi bomə ókpo læ Yesu eto akpa tsya.

<sup>39</sup> Se Farisinyə wə lékpadi Yesu dínyə nyamfoo, úbu disí ótɛyi nkə, “Lə utidi əmfo ete ni Onanto eto Unyeləkətidi tintii, eni ele bæ ote usio wə eto okle díbə ɔnlɛ wə butidi mfo, eni óte nkɔɔ bua bo tsya unsi!”

<sup>40</sup> Nya Yesu letɛyi wə nkə, “Simon, nkpe lesatsyuə næ minla miə mateyi fə.”

Nya Simon letɛyi nkə, “Oteasa, tɛyi mɛ.”

<sup>41</sup> Yesu ətsyə kasɔ ótɛyi Simon nkə, “Utidi utsyuə ákɛ mfo wə díkaba atabi ukətə betidi, nya betidi inuə bətsyuə dísiə wə kayo. Ɔni dísiə wə sika eto atabi akpi alofa anɔ. Nnya unuəfə dísiə wə atabi akpi fosi anɔ.

<sup>42</sup> Se kulesa dímətsyə mæ boofɔ kayo kamə esoo, úfi kayo kamə kenke ótsyɛ mæ. Nya betidi inuə bamfo eto ntii, owoe fafo fanɔ fə woala otabinyə əmfo oso?”

<sup>43</sup> Nya Simon letɛyi wə nkə, “Mfo nnɔ miə utidi wə

úfi kayo ka nso utu ótsyε.”

Mfó nya Yesu leteyi wə nkə, “Áteyi ελεκε.”

<sup>44</sup> Yesu étsyi ɔwuninsə óbe usio əmə nya óteyi Simon nkə, “Ale usio əmfo bunyə? Se mímbə fə ɔflɔɔ, əməntə mε ntu fə mflə akpa. Fεε usio əmfo éfi wə binəntu úflə mε akpa, nya úfi wə disi eto sɛwɔni ósi nnya.

<sup>45</sup> Ámamfo mε ku disuəyua abuta mε ale. Fεε idu lə lefe nə mímbə mfo, wóanye tɔ mɔ akpa bɔle kafɔ. <sup>46</sup> Fəə, əməntə mε nnuəbi saa fə mfi nkpo lə disi. Fεε wə éfi nnuəbi bo laanyi fififi ókpo mε lə akpa. <sup>47</sup> Nyaso nle fə bɔteyi minkə, lelabi nə úləkə óte mε esoo, ófo abua kpə nya úyifo kenke eto bufikatsyε. Nya utidi wə díyifo abua sεke béfi bátsyε wə, nko ke wə lelabi tsya lefe nε.” <sup>48</sup> Mfó nya Yesu leteyi usio əmə nkə, “Befi fə abua batsyε fə.”

<sup>49</sup> Se betidi ba tsya dísiə lə kedikɔ mfo lenɔ Yesu eto asa nnya óteyii, bato mə əsuə bənkə, “Owoe ni nwə mfo wə laafo betidi eto abua kulaa tsya bufi katsyε?”

<sup>50</sup> Mfó əmə nya Yesu leteyi usio əmə nkə, “Fə bɔfokanɔ əlakə fə, nyaso du esu lə diyua əsuə.”

## 8

### *Besio Ba Dítakəko Yesu.*

<sup>1</sup> Nya lefe ditsyua eto kamaa, Yesu átsyilama nti bomfo úsu kəmə ku mbuto ntsyua. Nya úkedi Ditiki Sεε nəmə itsyi lə Onanto eto

sekakedikɔ əsuə. Batɔnkpe lefosi inuə ba úləkə tsya ətakəko wə. <sup>2</sup> Besio ba Yesu létsya bufi akpa akpa ku mba óla awɔnɔ bua úləkə lə mə əsuə eto bətsyua tsya əkətəkəko wə. Nya utsyua wə leke lə mə nti ni Maria wə baakpo Magdalanyə nwə əsuə Yesu léla awɔnɔ bua akuanse úləkə. <sup>3</sup> Usio bamba tsya áke lə mə nti mfó wə baakpo bə Yohana nwə eto usə baakpo Kusa wə díyifo keyifo lə Óka Herodes eto lekpokakpoko nya údi uninə utsyua wə díkabe mfó. Besio kpə bətsyua ku nwə baakpo Susana tsya ətakəko Yesu nya banle mə asa bufi kawunsəko wə ku wə bakasebi.

### *Yesu Áteyi Lekpa Itsyi Lə Nwə Dísiə Eyibibi Ətsyua Əsuə.*

<sup>4</sup> Betidi kpə éketsyi kəmə ate ate ate kəbə Yesu ɔflɔ. Nnya lə lefe nə betidi kpə díbə bátsyaa, Yesu áteyi mə lekpa nəmfo nkə,

<sup>5</sup> “Ɔkuəmfo utsyua ésu nkə wəəsə eyibibi ətsyua. Nya lefe nə ɔnlε eyibibi nyamə busəə, íbə bə ətsyua álo ekpo lə kusu nya betidi lémankli nya, nya baklɔbe lεsε nnya bamini.

<sup>6</sup> Ətsyua tsya álo ekpo lə akpankplamboe əsuə. Nya se íkəə, yənyə ntu ku sitə sεε. Nyaso yeylɔbe nya íkpə. <sup>7</sup> Eyibibi nyamə ətsyua édufə lə biyufa nti. Nya biyufa biamə lébe bíti eyibibi nyamə, nya békle nnya kenke itə íkpə. <sup>8</sup> Nya

abamba dísu ékpo læ kaso sɛɛ əsuə. Nya se íkəə, ɛnwɔ ebibi alofa, alofa.”

Mfó əmə nya Yesu leteyi mə nkə, “Nyaso fəə ke ato nnya laanɔ asa nkpee, tsyue ato læ anɔ!”

*Lesə Nə Eso Yesu Lídi Mə Etiki Lə Akpa Ɔsuə.*

<sup>9</sup> Yesu eto bakasebi áɔ wə lekpa nəmfó eto kaso. <sup>10</sup> Mfó ɔteyi mə nkə, “Onanto éfi wə sekakedikɔ eto asakulakula eto kobe útə mi. Fɛɛ betidi bambaa, akpa əsuə bɔɔnɔ nnya itə bə,

‘balɛ bunyə tsyaa, bembunyə.

Nya balɛ bɔɔnɔ tsyaa, bəmbə kaso bɔɔnɔ.’

*Yesu Ɔlakə Lekpa Lə Nwə Dísa Eyibibi Eto Kaso.*

<sup>11</sup> “Lekpa nə mínteyi eto kaso ni bə, eyibibi nyamə ni Onanto eto ditiki. <sup>12</sup> Nya eyibibi nnya díbə ekpo læ kusu ɔflo te fe betidi ba laanɔ, fɛ Obonsam əbə kələkə ditiki nəmə læ mə akɔəsi. Nya wəətə nkə bembəfo bofo kanɔ bə læ Onanto læ ofo mə buləkə. <sup>13</sup> Nya, nnya díbə ékpo læ akpankplamboe əsuə, te fe betidi ba lenɔ ditiki nəmə nya báfo ni ku disuəyuə lamfolamfo, fɛɛ díendufə læ mə akɔəsi sitinti. Nyaso baafə kanɔ itə lefe kliminti hã. Nya læ lefe nə botokabe sɛkɛ díbə mə læ əsuə, bəətə disi. <sup>14</sup> Eyibibi nya lékpo læ biyufa ntii, te fe betidi ba laanɔ ditiki nəmə, fɛɛ kawunsiə eto bulə ku kə asa eto bəbɛbɛ ku kawunsiə kamfo eto kamini eesensə keti mə, nya yəəntə kusu bə

ebibi nyamə be, ɛsɛ læ balɛ nnya. <sup>15</sup> Nya eyibibi nnya díbə ékpo læ kaso sɛɛ əsuə, te fe betidi ba laanɔ ditiki nəmə nya baafə ni kakpe læ utu kəmiə. Nya baabokosə əsuə kaso nya bəənyə kek-leke isu esɛ læ kalosəko itə bə baawɔ ebibi kpə.

*Tə Lə Fə Okandɛ Lə Uyənde Utə Betidi.*

<sup>16</sup> “Utidi kuutsyue anto okandɛ kefi asa keti wə nye ufi wə usu okpe læ lesa kalo. Bomu weefi wə kətəkə læ wə kətəkəkɔ kaka betidi ba læəbə mfó luunyə asa wuee.

<sup>17</sup> Lesa saa nə béfi bákula læ kalebe saa, ebɔbɔ læ lekple bənyə. Nya lesa nə ke bėti bákpee, ebɔbɔ læ lekple bənyə.

<sup>18</sup> “Bebe əsuə kukɔnɔ læ etiki nnya bianɔ əsuə. Utidi wə ke asa ntee, buusi bəətə wə bawunsə. Nya utidi wə ke kulesa lentee, nnya úbu nkə ite wə tsyaa, bɔɔlɛ nnya bafo wə læ ani.”

*Owoe Ni Yesu Eto Ambe Ku Wə Bayimi?*

<sup>19</sup> Yesu eto bayimi ku mə ambe əbə wə ɔflo, fɛɛ bamfó kusu bunyə bənyə Yesu itsyi læ sitiditu siə esə. <sup>20</sup> Utidi utsyue ésu ɔteyi Yesu nkə, “Fə ambe ku fə bayimi nýə læ lekple balɛ fə bəbɛbɛ.”

<sup>21</sup> Mfó nya Yesu leteyi məmblɛ nkə, “Mɔ ambe ku mɔ bayimi ni mba laanɔ Onanto eto ditiki nya beeyifo læ ni əsuə.”

*Yesu Éti Ufɛbi Kusu.*

<sup>22</sup> Diyí lɔnii, Yesu édufə ɔklo kafo ku wə bakasebi.

Mfó nya óteyi mə nkə, "Bitə læ bɔyila ditumbukplɛ nəmə busu lekpake nə nse." Nyaso bɛdu bɛsu. <sup>23</sup> Se bányɛ læ ntu bomə əsuə bantɔɔ, Yesu álabɛ selabɛ. Nya læ lefɛ nəmə əsuə, ufiebi étsyiko bɔsɔ kekkele nya ntu dítsyiko bɔsɔ kedufə læ ɔklo əmə kafo itə bə bɛdufə læ ukpə ku mənkpə eto nti. <sup>24</sup> Bakasebi bamə əsu bāsanklisə Yesu nya báteyi wə bənkə, "Boanto! Boanto! Boəbə bukpə!"

Mfó nya Yesu létaka únyə nya óto ɔkɔɛ uti ufiebi ku ntu bo nɛ bonwa kakpanka, nya nyamble díyuə kɛnyɛ nya lesa saa díyuə kanana. <sup>25</sup> Nya óto bakasebi bamə nkə, "Beso bimbə bofokanɔ?"

Fɛɛ iyifo mə naa, nya sikpi tsya dímuə mə. Nya bátɔ mə bətsyuə bənkə, "Owoe ko ni utidi əmfɔ? Woedi ufiebi ku lekpo etiki nya yetsyue wə koto!"

*Yesu Ála Awɔnɔ Bua Úlakə Lə Utidi Utsyuə Əsuə.*

<sup>26</sup> Yesu ku wə bakasebi áyila bɛsu bɛdufə Gadara eto kasɔ læ ditumbukplɛ eto lekpake nə nkpiɔ Galilea eto kasɔ. <sup>27</sup> Se Yesu lɛbɔ læ ɔklo əmə əsuə koo, osani utsyuə wə awɔnɔ bua nsi læ əsuə étsyi umə əmə úbə ótsyako wə. Yóofɔ lefɛ kpə se utidi əmfɔ díkayɛ leyaleya katsyilama. Nya wóakatɔnɔ nkə woəsia læ díyo enso læ edi nti. <sup>28</sup> Se únyə Yesuu, ófa nya óto wə əsuə ókpo læ kasɔ læ Yesu eto akɔ. Nya óto wə bembembe

nkə, "Yesu, Onanto Fanlo-fanlo eto Ubi! Be nkpe læ bonko ku fə lenti mfo? Nɛ fə lekpakpa, mənə mə koto!" <sup>29</sup> Utidi əmfɔ áteyi nyamfo, itsyise Yesu áto ɔkue ókpe lewɔnɔ nə nsi læ wə əsuə mfó, nya óteyi ni nkə, "Bɔ wə læ əsuə!" Lefɛ kpə læ lewɔnɔ nəmə əsia utidi əmə læ əsuə, læ bákɛ wə ani ku akpa kulaa tsya bákpe wə læ amanaa, úkəfəsə amana nyamə nya lewɔnɔ nəmə díkənə wə kesuko mfiminti. <sup>30</sup> Yesu áto wə nkə, "Ntsyə baakpo fə?"

Mfó nya útə mbuayɛ nkə, "Mɔ baakpo bə Omantsya." Óteyi nko itsyise awɔnɔ bua kpə dídufə ísia wə læ əsuə. <sup>31</sup> Mfó, awɔnɔ bua nyamə áɛ Yesu lekpakpa yənkə woanla nnya otsyese kaka awɔnɔ bua læsia kənyə kanyi.

<sup>32</sup> Mfó, bakplako kpə ənyə læ kɔtini əsuə békedi. Nya awɔnɔ bua nyamə lɛɛ Yesu lekpakpa bənkə utə læ bedufə læ bakplako bamə əsuə. Nya Yesu díte mə kusu. <sup>33</sup> Nyaso bábɔ læ utidi əmə əsuə nya bɛdufə læ bakplako bamə əsuə. Nya məmble dítsyetsyi báwunini læ kɔtini komə eto kotosi nya bɛdufə læ ditumbukplɛ nəmə nya bányə bátisylɔ kenke.

<sup>34</sup> Lefɛ nə betidi ba díkabe bakplako bamə dínyə asa nnya díbə mfó, bətsyetsyi bɛsu báteyi betidi ba lɛkɛ læ umə ku mbuto bo letsyilama mfó kenke. <sup>35</sup> Nya betidi bamə lɛbɔ bɛsu bə

læ besu babe lesa næ díbæ. Nya se bésu báyo Yesu ɔflɔɔ, bənyə osani wə əsuə Yesu léla awɔnɔ bua utsyiko nya unsi læ Yesu eto akɔ untəkə ənə wuee nya onkpe awu læ əsuə unsi kroo. Mfóo, məmblɛ áte sikpi. <sup>36</sup> Betidi ba dínyə kase asa nyamfó díbəə, áteyi mba mfó kase Yesu létsya utidi wə əsuə awɔnɔ bua dísiə fɛ íkakpa wə. <sup>37</sup> Læ nyamfo esoo, Gadare eto kaso eto betidi áteyi Yesu bənkə udu læ mə kaso, itsyise sikpi əmuə mə tinti. Nyaso Yesu édufə læ ɔklo údu.

<sup>38</sup> Mfó nya utidi wə əsuə Yesu léla awɔnɔ bua úləkə ále Yesu lekpa kpa nkə, “Tə kusu læ ntəkəkə fə.” Fɛɛ Yesu mántɔnɔ nya óteyi wə nkə,

<sup>39</sup> “Sinkli esu oto læ esu ateyi lesa næ Onanto diyifo útə fə.” Læ nyaso utidi əmfó əsu óyɛ læ kəmə ka nkpe mfó úkatəyi asa nnya kenke Yesu diyifo útə wə.

*Yesu Átsya Yairo Eto Ubisiobi Ku Úsio Utsyuə Wə Dítidí Wə.*

<sup>40</sup> Lefe næ Yesu dísinkli úsu óyila ditumbukplɛ næ nkpe mfó, betidi bamfó áfo wə kukɔnɔ, itsyise məmblɛ əsiə bákabe wə kusu. <sup>41</sup> Mfó nya osani wə baakpo Yairo wə lídi Yudafɔ eto katsyako eto uninə ɔni əbə óse akonki læ Yesu eto akɔ nya ólɛ wə lekpa kpa nkə utəkəkə wə læ besu wə diyɔ, <sup>42</sup> itsyise wə ubisiobi ɔni wə díkafo fe ale lefosi ənuə, labe ɔlɛ bufi nya

okpe læ ukpə ku mənkpə eto nti.

Se Yesu lɛyɛ ɔntɔɔ, betidi kpə ətəkəkə wə báma wə bákpe. <sup>43</sup> Nya læ betidi bamfó ntii, usio wə kɔtɔ díkakpo itə lefosi ale ənuə sɔɔ tsya ake mə lenti. Usio əmfɔ ábiasə wə atabi kenke nkə læ otsya wə bufi bomə, fɛɛ ókplatsya ónɔ. <sup>44</sup> Jyɛ buɛɛ læ Yesu eto kama læ betidi nti nya útidi wə awu eto kotosi. Lamfolamfo kɔtɔ komə áyɛ wə bokpo.

<sup>45</sup> Mfó nya Yesu létɔ nkə, “Owoe dítidí mɛ?”

Fɛɛ kuutsyuə saa mántɔnɔ. Mfó nya Petro leteyi wə nkə, “Boanto, be kase betidi kpə ntəkəkə fə nya bama fə bakpe!”

<sup>46</sup> Tsyaa, Yesu áteyi nkə, “Nnyi miə utidi utsyuə étidi mɛ, itsyise əsuəale ətsyuə ábɔ læ mɛ əsuə.”

<sup>47</sup> Se usio əmə léte nkə wəmbɔfo əsuə bɔbɔsə esoo, útsyiko butinkə nya óse akonki ókpe disi kaso læ Yesu eto akɔ. Mfó nya óteyi lesa næ eso útidi Yesu eto awu læ betidi ba kenke eto ənəmi. Nya úləkə óteyi lesa næ eso útidi wə awu ku kase bufi bomə lɛyɛ wə lamfolamfo. <sup>48</sup> Læ nyamfo eso Yesu áteyi wə nkə, “Mɔ ubisiobi, fə bɔfokanɔ átsya fə. Su læ diyuə əsuə.”

<sup>49</sup> Lefenə Yesu nsi ɔnlɛ etiki budii, ɔtɔyɛ ɔni əbə údufə wə dítsyi Yudafɔ eto katsyako eto uninə wə baakpo Yairo ɔflɔ. Nya úbə óteyi wə nkə, “Fə ubisiobi əmə ébukpə koko, nyaso yɛ oteasa əmə bulə.”

<sup>50</sup> Ƒɛɛ Yesu áno ditiki nɛmɛ nya ɔ́tɛyi Yairo nkɛ, “Mante sikpi. Ƒɛ fo anɔ Ƒɛ ubi ɛmɛ ebɔkɛ ale.”

<sup>51</sup> Lɛ lefe nɛ bɛsu bɛdufɛ Yairo eto diyo mfóo, wɛntɛ utidi saa kusu nkɛ udufɛ diyo kafo enso Petro ku Yohanes ku Yakobo ku ubi-siobi ɛmɛ eto anto ku ambe hã. <sup>52</sup> Nya betidi kpɛ dínyɛ mfó banlɛ nku buwi ku kudu lɛ ubi ɛmɛ eso. Mfó nya Yesu letɛyi mɛ nkɛ, “Bien-siwi keku. Ubi ɛmɛ mɛnkpɛ. Selabe ete ɔnlɛ.” <sup>53</sup> Mfóo, nya mɛmblɛ díma wɛ, itsyise mɛ yi bɛnkɛ úkpɛ. <sup>54</sup> Yesu ákɔbe wɛ lɛ kɔni nya ókpadi wɛ nkɛ, “Ubi, taka ɛnyɛ!” <sup>55</sup> Usiobi ɛmɛ ɛsinkli úbɛ nkpɛ nya ɔ́taka únyɛ lam-folamfo. Nya Yesu letɛyi mɛ nkɛ bɛtɛ ubisiobi ɛmɛ lesatsyuɛ lɛ udi. <sup>56</sup> Asa nyamfo kenke ɛyifo wɛ antomɛ yanii, Ƒɛɛ Yesu ɛkɛ mɛ ato nkɛ bantɛyi utidi saa lesa nɛ díbɛ mfó.

## 9

*Yesu Ákpe Wɛ Bakasebi Lefosi Inuɛ Bama Kɔtɔ.*

<sup>1</sup> Lɛ nyamfó eto kamaa, Yesu ákpadi wɛ bakasebi lefosi inuɛ bamfó óboko wɛ akɔ nya útɛ mɛ kusu ku ɛsuɛale lɛ befi bala awɔnɔ bua kenke ku lɛ batsya efimbi akpa akpa tsya. <sup>2</sup> Nya óla mɛ ɔ́tsyese nkɛ besu bedi betidi etiki itsyi lɛ Onanto eto sekakedikɔ ɛsuɛ lɛ batsya befimfi bufi. <sup>3</sup> Ƒɛ booduu, Yesu átɛyi mɛ nkɛ, “Bientsyi kulesa bisuko lɛ mi esu bɔyɛ ɛsuɛ fe uyilelɛ

nye fe mba laadia asa eto katobe nye didisa nye atabi. Nya bientsyi akpesa bamba kulaa tsya. <sup>4</sup> Diyo nɛ kee baafo mii, bisia mfó isu ese lefe nɛ ke biudu lɛ umɛ ɛmɛ. <sup>5</sup> Nya kaka ke bamfo mii, bidu lɛ umɛ ɛmfó lɛ beflɛ mi akpa eto utembu bekpo mfó. Nyamfo loote Onanto eto kotonɛnɛ eto dit-syɛbi nɛ læɛbɛ bubɛ itɛ lɛ umɛ ɛmɛ.” <sup>6</sup> Nya bakasebi bamɛ dídu bɛsu bátsyilama mbuto bomɛ kenke nya bɛdi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nɛmɛ, bátsya befimfi kalebe saa tsya.

*Oka Herodes Eto Nsusu Lɛ Yesu Ɔsuɛ Ákpe Wɛ Bulɛ.*

<sup>7</sup> Se Oka Herodes wɛ nɛ seka budi lɛ Galilea eto kasɔ lenɔ asa nnya kenke nɛ bubɛ, wɛ nsusu ɛlɛ wɛ itsyise betidi bɛtsyuɛ lɛ bɔtɛyi bɛnkɛ Ntuflɛsɛtidi Yohanes ni nwɛ disi ɔ́taka utsyi ɔ́kɔmɛ úbɛ nkpɛ. <sup>8</sup> Nya bɛtsyuɛ tsya nɛ bɔtɛyi bɛnkɛ Elia ni nwɛ disi úsinkli úbɛ. Nya bɛtsyuɛ tsya nɛ bɔtɛyi bɛnkɛ Onanto eto bɛnyɛlɛkɛtidi koko bɛtsyuɛ eto ɔ́ni uni wɛ dísinkli úbɛ nkpɛ. <sup>9</sup> Mfó nya Oka Herodes letɛyi nkɛ, “Mɔ díta kusu miɛ bala Yohanes eto disi, nyaso owɔe uni wɛ disi úbɛ ɔnlɛ asa nyamfo buyifo nya maanɔ wɛ diye mfo?” Nyaso Oka Herodes kábɛbɛ kusu ko wɔɔyɛ lɛ unyɛ Yesu.

*Yesu Ɔtɛ Betidi Akpi Anɔ Lesa Bɛdi Bɛmi.*

<sup>10</sup> Se bakasebi bamɛ dísinkli bɛbɛ báteyi Yesu



lesa saa nə báyifo. Mfó nya ókpa mə hã óyenko nya bédu bésu umə wə baakpo Betsaida. <sup>11</sup> Se betidi kpə leno nkoo, bətəkəko wə bésu mfó. Yesu tsya áfo mə nya údi mə etiki utsyi lə Onanto eto sekakediko əsuə, nya ótsya mba bufi nle bulə.

<sup>12</sup> Se kale nle boloo, lefosi bakasebi inuə bamə əbə Yesu oflo nya bətəyi wə bənkə, “Tə lə betidi bamfo lə bedu lə besu mbuto bo nkpe lə lekpake mfó, lə babəbe lesa ku kasonoko, itsyise mfo eyifo ntenti.”

<sup>13</sup> Nya Yesu letəyi mə nkə, “Bitə mə lesatsyuə lə bedi.”

Mfó nya bətəyi wə bənkə, “Didisa nə bənlə mfo eyifo abolo ano ku akpe ənuə. Ala fə busu boya lesa boboko betidi kpenkpe bamfo?” <sup>14</sup> Nya basani bamə eyifo akpi ano.

Mfó nya Yesu letəyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə betidi bamə lə bəsiə lə etsyukpa etsyukpa fe betidi awosi ano ano.” <sup>15</sup> Nya se bakasebi bamə ditə bəsiə nko, <sup>16</sup> Yesu éfi abolo ano ku akpe ənuə nyamə nya óbesə wə ənəmi kato. Iso Onanto ani, úbudi nnya nya úfi útə wə bakasebi nkə befi bəsiə bətə betidi bamə. <sup>17</sup> Nya məmble didi bəmi nya bakasebi bamə ləse nnya wəlewəle díbu nya iyi etsyitsya lefosi ənuə.

*Petro Áteyi Nkə Yesu Ni Nwə Onanto Lékpə Ohile Utsya.*

<sup>18</sup> Diyi ləni se Yesu mate nle ola botoo, wə bakasebi

əbə wə oflo. Nya óto mə nkə, “Owoe betidi laateyi bə wə mini?”

<sup>19</sup> Mfó nya bələkə kenye bətəyi bənkə, “Bətsyuə aateyi bənkə fə ni Ntufləsətidi Yohanes. Betsyuə tsya bə Elia. Nya bətsyuə laateyi bə Onanto eto unyeləkətidi koko eto oni wə disi úsinkli úbə nkpe feni.”

<sup>20</sup> Mfó nya óto mə nkə, “Nya mimii, owoe biebu biə wə mini?”

Mfó nya Petro dítə mbuaye nkə, “Fə ni Nwə Onanto Lékpə Ohile Utsya.”

*Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Esuə.*

<sup>21</sup> Yesu əkə mə ato kekleke nkə bántəyi utidi saa ditiki nəmfo. <sup>22</sup> Yesu esi óteyi mə nkə, “Ele bə ibə bə mə, Utidi Eto Ubi, nyə kanyi tinti lə beninə ku besumunyə eto beninə ku afi eto bateasa eto ani nya bəoni mə boolo mə. Fəe lə diyi tsyəfə esuə, Onanto ebetakasə mə utsyiko okomə mbə nkpe.”

<sup>23</sup> Mfó nya óteyi məmble kenke nkə, “Lə utsyuə ala nkə wəətəkəko məe, ele bə uləkə wə ato ku wə əsuə utsyiko lə wə alasa əsuə nya lə utsyi wə uyikabie utəkəko mə diyi saa. <sup>24</sup> Itsyise utidi saa wə laala nkə waata wə disi eto nkpe, woonyansə mu. Nya utidi saa wə loonyansə wə nkpe nkə lə utəkəko mə, wuunyə nkpe manlo. <sup>25</sup> Nte kutəkə ko utidi luunyə lə únyə kawunsia ka kenke eto bikə nya ónyansə

wə nkpə manlo? <sup>26</sup> Lə mɔ ku mɔ asa nnya maate kenke ále utidi utsyuə kofanii, wə tsya ebɔle Utidi Eto Ubi kofani læ lefe nə uubə læ wə diyənde ku wə Anto eto diyənde ku batɔnkpe kenke kenke eto diyənde əsuə. <sup>27</sup> Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə mi bətsyuə ba nkpe mfoo, embukpə isu ese lefe nə bənyə Onanto sekadidi siamə.”

*Yesu Eto Ditsyəbi Áfloma Lə Kɔtini Əsuə.*

<sup>28</sup> Fe Kɔsida kɔni eto kama se Yesu letɛyi nyamfoo, ókpa Petro ku Yohanes ku Yakobo óyenko bésu bábe kɔtini besu ko disinti ola katokɔ. <sup>29</sup> Se ɔnlɛ ola botoo, wə ənəmi eto ditsyəbi afloma nya wə awu nnya onkpe léfloma iflubi futututu ɛnlɛ boto læ ənəmi. <sup>30</sup> Lamfolamfoo, betidi inuə bətsyuə əbə bənyə læ wə ɔflo ba ni Moses ku Elia nya banlɛ wə etiki budinko. <sup>31</sup> Bábo ku Onanto eto sekakedikɔ eto diyənde nya bédi etiki ku Yesu itsyi læ kusu ko diyifo Onanto eto lelabi nkə ɔye læ ko əsuə læ ukpə læ Yerusalem. <sup>32</sup> Petro ku wə bətsyuə álabe selabe sio sio sio, tsya básankli bənyə diyənde kplɛ nə əsuə Yesu lɛkɛ ku betidi inuə ba wonko mə dínyə mfó. <sup>33</sup> Se betidi inuə bamfo nlɛ budu læ Yesu floo, Petro áteyi Yesu nkə, “Bonamute, bo mfo bubə alɛkɛ itə bo tinti! Tə læ boto ebu ətsyə mfo. Lɔni itə fə, lɔni itə Moses, nya lɔni tsya itə Elia.” Nya

asa nnya ɔnlɛ bɔtɛyi mfo kenke, wóante lefe nə óteyi nnya tsya.

<sup>34</sup> Lefe nə únyə ɔnlɛ etiki budii, letɔntɔ ábo díti mə kenke. Nya bakasebi bamə léte sikpi læ lefe nə letɔntɔ nəmfo léba lékpo mə læ əsuə. <sup>35</sup> Mfó əmə bánɔ ɔkɔɛ utsyuə læ letɔntɔ nəmə kafo wə letɛyi nkə, “Nyə nwə mfo ni mɔ Ubi Wə Bákpo ɔhile Bətsyə. Bitsyue wə ditiki koto!” <sup>36</sup> Se ditiki eto ɔkɔɛ əmə lélaa, bənyə bənkə Yesu mate ete dínyə mfó. Bakasebi bamə éfi nnya bənyə mfó bákula, bántɛyi utidi saa nnya kulesa læ lefe nəmə.

*Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Utsyiko Lə Osaibi Utsyuə Əsuə.*

<sup>37</sup> Se kale dísiəə, Yesu ku wə bakasebi itsyə bamə áyifə betsyi kɔtini komə əsuə bəbə kasɔ. Nya bəbə bétu betidi kpə bətsyuə. <sup>38</sup> Mfó əmə nya osani utsyuə léfa óteyi nkə, “Oteasa! Nlɛ fə lekpakpa, be mɔ ubi əmfo! Wə ete ni mɔ ubi nə! <sup>39</sup> Lɛwɔnɔ bua ditsyuə əsiə wə læ əsuə nya diətə woafa bembembe. Diətinkəsə wə kekkele kəmuə wə kasɔ læ kasɔ nya waafɔ afabe nya efu laabo wə læ kɛnyɛ. Yeeyifo wə nko kekkele kakle fɛ lɛwɔnɔ nəmə laataka læ wə əsuə. <sup>40</sup> Nlɛ fə bakasebi lekpakpa minkə bala lɛwɔnɔ bua nəmə bətə mɛ, fɛɛ bámfo ni bola.”

<sup>41</sup> Mfó nya Yesu letɛyi mə nkə, “Mi mmi eto betidi, beso biamfo mɛ kanɔ nya bitidi ato mmə? Nte lefe nə eto okle ele bə mfi nkɛ mi læ

ɔflo isu ese? Nya nte lefe nɔ sɔɔ ele bɛ nkpe utu ntɛ mi fɛ lɛ ndu mi lɛ ɔflo." Nya ɔteyi osani ɛmɛ nkɛ, "Kpa fɛ ubi ɛmɛ aboko mfo."

<sup>42</sup> Kase ubi ɛmɛ nɛ bubɛ koo, lɛwɔnɔ nɛmɛ ko dɛsiɛ wɛ lɛ ɛsuɛ dɛmuɛ wɛ lɛsɔ lɛ kasɔnti nya dɛtɛnkɛsɛ wɛ. Mfɔ nya Yesu dɛti lɛwɔnɔ nɛmɛ kusu nya ɔtsya ubi ɛmɛ nya ɛfi wɛ ɛtɛ wɛ anto.

<sup>43</sup> Onanto eto ɛsuɛale kplɛ nyamfo ɛyifo betidi bamfɔ kenke yanii.

*Yesu Esi Ʋdi Etiki Itsyi Lɛ Wɛ Ukpɛ Ʋsuɛ.*

Yesu eto eyifosa kenke ɛdufɛ mɛ lɛ ɛsuɛ iyifo mɛ yanii lɛ lefe nɛ Yesu lɛteyi wɛ bakasebi nkɛ, <sup>44</sup> "Bianta lesa nɛ mɛɛbɛ mi bɔteyi ɛsuɛ! Nyamble ebubɛ itɛ itsyi lɛ Utidi Eto Ubi ɛsuɛ, buufi wɛ bakpe lɛ betidi eto ani."

<sup>45</sup> Fɛɛ wɛ bakasebi bamɛ mɛnno asa nyamfo eto kasɔ. Iyifo lesa nɛ bɛfi bɛkula mɛ, fɛɛ bɛte sikpi lɛ kase bɔɔtɔ wɛ lesatsyuɛ itsyi lɛ nnya ɛsuɛ lɛ banɔ kasɔ.

*Yesu Ʋlɛkɛ Utidi Wɛ Ni Ʋkplɛnyɛ Kenke Ʋte.*

<sup>46</sup> Kɛnɛ kɛtsyuɛ ɛbɛ kɛdufɛ lɛ bakasebi bamɛ nti itsyi lɛ futsyuɛ ni ɔkplɛnyɛ onso lɛ mɛ nti. <sup>47</sup> Nya se Yesu lɛte mɛ nsusu esoo, ɛfi dikpɛfi ditsyuɛ ɛbɛ ɛnyɛnsɛ lɛ mɛ ɛnɛmi. <sup>48</sup> Mfɔ nya ɔteyi mɛ nkɛ, "Utidi wɛ ke lofo dikpɛfi nɛmfo lɛ mɛ diye ɛsuɛ, ɔfo mintsya. Nya utidi wɛ lofo mɛɛ, oofɔ utidi wɛ lɛtsyese mɛ. Itsyise utidi wɛ laabokosɛ ɛsuɛ kasɔ

kenke lɛ mi ntii, wɛ ni utidi wɛ nso kenke nɛ."

*Utidi Wɛ Ke Leenkisi Mii, Ʋnyɛ Mi Kama.*

<sup>49</sup> Mfɔ ɛmɛ nya Yohanes lɛteyi wɛ nkɛ, "Bonamute, bɛnyɛ utidi ɔni wɛ nɛ awɔnɔ bua bola kɛlɛkɛ lɛ fɛ diye ɛsuɛ nya bɔteyi wɛ boɛnkɛ ɛsinkli ɔye, itsyise umbɛ bo lenti."

<sup>50</sup> Mfɔ nya Yesu lɛteyi wɛ bakasebi bamɛ nkɛ, "Bienti wɛ kusu, betɛ biɛnkɛ ɛnyɛ mi kama."

*Samaria Eto Betidi Bɛtsyuɛ Ʋni Yesu.*

<sup>51</sup> Nya se lefe nɛ ele bɛ Onanto kpa Yesu usuko kato nɛ boyoo, Yesu ɛse uyi nkɛ wuusu Yerusalem.

<sup>52</sup> Ʋtsyese batɔnkpe bɛtsyuɛ nkɛ bɛtɔ bɛsu umɛ utsyuɛ wɛ nkpe lɛ Samaria eto kasɔ lɛ besu bɛmuɛ ɛsuɛ bɛtsyɛ itɛ wɛ bubɛ. <sup>53</sup> Fɛɛ se umɛ ɛmfɔ eto betidi lɛte bɛ wɔɔye mfo ofɛ lɛ ɔtɔ lɛ Yerusalem esoo, bɛmfɔ wɛ. <sup>54</sup> Mfɔ se bakasebi ba ni Yohanes ku Yakobo dɛnyɛ

nko esoo, bɛtɔ Yesu bɛnkɛ, "Bonamute, aala fɛ bokpadi ute utsyi kato ubɛ ɔtsylɔsɛ mɛ?" <sup>55</sup> Mfɔ nya Yesu lɛtsyi ɔwuninsɛ, ɛyenki ɔkpe mɛ. <sup>56</sup> Nya Yesu ku wɛ bakasebi bamɛ lɛfe bɛsu umɛ bamba.

*Betidi Bɛtsyuɛ Ʋla Bɛ Bɛɛtɛkɛko Yesu.*

<sup>57</sup> Se banye bantɔɔ, osani utsyuɛ ɛteyi Yesu nkɛ, "Muutɛkɛko fɛ nsu kaka ke fantɔ."

<sup>58</sup> Mfɔ ɛmɛ nya Yesu lɛteyi wɛ nkɛ, "Nkpaflɔbɛ kpe

əbiə nnya kafo baalabe, nya baklɔbɛ nkpe ayo. Fɛɛ Utidi Eto Ubi əmbə kaka wuuluə wə disi.”

<sup>59</sup> Nya Yesu lɛtɛyi utidi bamba nkə, “Təkəkɔ mɛ.”

Fɛɛ utidi əmfo nkə, “Bonamute, tɛ mɛ kusu lə nsu mbikə mɔ anto fɛ.”

<sup>60</sup> Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Tə mba nsi nkpe fe bekrənkpe lə besu bebikə mə bekrənkpe tsyuə. Nya mii, bisu bikatɛyi Onanto eto sekakedikɔ eto ditiki nəmə.”

<sup>61</sup> Utidi ɔni tsya nkə, “Bonamute, muutəkəkɔ fə. Fɛɛ tɛ mɛ kusu lə nsu nkla mɔ betidi fɛ.”

<sup>62</sup> Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nwə ditsyɛ keyifo kasɔ ku dinwuə, fɛ weesinkli kabe kamaa, mǎnyə utə keyifo kətə Onanto eto sekakedikɔ.”

## 10

*Yesu Ákpe Betidi Fosi Akuanse Ku Inuə Kɔtɔ.*

<sup>1</sup> Lə nyamfo eto kamaa, Bonamute ələkə betidi fosi akuanse ku inuə bamba nya óla mə ótsyese inuə, inuə nkə besu kəmə ku mbuto bo útsyue útsyɛ nkə lə usu ɔyɛ ofe. <sup>2</sup> Nya ótɛyi mə nkə, “Bekuenkə bia díkayo buləkə fui, fɛɛ beyifoyifo bamə emfui. Nyaso bɛlɛ ɔkuensate əmə lekprakpa lə otsyese beyifoyifo lə bəbə bawunsə lə bələkə bekuenkə biamə. <sup>3</sup> Bisu! Nlɛ mi botsyese fe asamubi lə bekiti eto nti. <sup>4</sup> Bientsyi atabitobe nye asatɔtɔ eto katobe nye afokpa, nya biənnýə lə kusu bisiasə kuutsyuə saa.

<sup>5</sup> “Diyo saa biudufə, bisiasə mə betɛyi biənkə, ‘Diyuə itə diyo nəmfo ku ni betidi.’ <sup>6</sup> Nya lə utidi utsyuə wə laala diyuə kpe lə mfóo, bitə lə mi diyuə lə ditəkəkɔ futsyə əmə. Fɛɛ lə kuutsyuə saa əmbə lə mfóo, bidu ku mi diyuə eto kəsia kamə. <sup>7</sup> Bisia lə diyo nə ke besɔnɔ. Nya lesa saa nə ke boofi bətə mi, bidi lə binə faa. Itsyise uyifoyifo saa, ənyə itə kayofofɔ. Biekedu lə diyo ləni bisu lebamba.

<sup>8</sup> “Nya umə saa wə báfo mii, bidi lesa saa nə bootə mi. <sup>9</sup> Betsya befimfi ba nkpe lə umə əmə. Nya betɛyi umə əmə eto betidi biənkə, ‘Onanto eto sekakedidi ebɔfi mi.’ <sup>10</sup> Fɛɛ lə bisu umə utsyuə nya báni bámfo mii, bidu bisu obia nti lə betɛyi biənkə, <sup>11</sup> ‘Mi umə əmfo eto utembu bo nkpo bo lə akpa kulaa tsyaa, nnyə mu bóflɛ bókpɔ mi mfo. Fɛɛ bekloma biə Onanto eto sekadidi eto lefe ebɔfi mi!’ <sup>12</sup> Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti kekleke minkə lə diyi nə bookpronko betidi lekpo ayoo, Onanto ebunyə Sodom eto umə kulaa tsya kaminsə eso umə əmfo.

*Kəmə Kətsyuə Mámfo Yesu Eto Ditiki.*

<sup>13</sup> “Mbɔbɔɛ məətə mi Korasimfó! Nya mbɔbɔɛ məətə mi Betsaidafó! Itsyise lə ayanisa nnya mínyifo lə mi nti ete mínyifo lə Tiro ku Sidon eto kəmə bua inii, eni bəsia lə kasɔ, bɛfi afianku báyimi, bédiki ntɔ lə əsuə, nnya léte bənkə báni

abua nnya béyifo! <sup>14</sup> Onanto ebunyə Tiro ku Sidon eto kəmə kaminšə eso mi lə Lekpoyi əsuə. <sup>15</sup> Nya fə Kapernaum eto umə, bubu fanlə fə babesə fə ku fə betidi kato eso? Bətsylošə mi, bato mi bakpe lə ute!”

<sup>16</sup> Mfó nya Yesu leteyi wə bakasebi nkə, “Utidi wə ke ləwə mi ditikii, mə ditiki əwə. Nya utidi saa wə leni mii, mə óni. Nya utidi saa wə leni mɛ, wote nkə óni Onanto wə létsyese mɛ.”

*Betidi Fosi Akuanse Ku Inuə Bamə Ésinkli Bəbə Bésu Yesu Əflə.*

<sup>17</sup> Betidi fosi akuanse ku inuə bamə ésinkli bəbə ku disuəyuə. Nya bəbə bətəyi wə bənkə, “Bonamute, awəwə bua kulaa tsya étsyue bo ditiki koto se bóla nnya búləkə lə fə diye əsuə.”

<sup>18</sup> Yesu átəyi mə nkə, “Nnyə Obonsam se ófankli útsyi kato úbə kaso fe ofamfa seka. <sup>19</sup> Bəwə kukəwə! Ntə mi əsuəale bə biofo bunyə lə bawa ku bakpoe əsuə. Ku lə besə olontidi eto əsuəale kenke ani nya kulesa saa embuyifo mi. <sup>20</sup> Fɛɛ yenyifo mi disuəyuə bə awəwə bua etsyue mi ditiki ato. Bomu binyə disuəyuə bə Onanto áwəni mi aye ókpe lə wə sekakedikə kato.”

*Yesu Ənyə Disuəyuə.*

<sup>21</sup> Lə lefe nəmfə əsuəə, Ləwəwə Kenke ákpe disuəyuə lə Yesu əsuə kenke nya Yesu leteyi nkə, “Anto, kato ku kaso eto Onamute, maaso fə ani, itsyise asa

nnya féfi fákula bekuente ku babesibe, ələkə nnya áte mba lenni kulesa ku mba nte fe bekpefi. Sitintii, Anto, nko nkpe fə əkəɛ nɛ.”

<sup>22</sup> Nya usi ótəyi nkə, “Mə Anto éfi asa nnya kenke utə mɛ. Kuutsyuə saa enyi nwə ni Onanto eto Ubi əmə, enso Onanto mate hā. Nya kuutsyuə saa lenyi utidi wə Anto əmə tsya ni, enso wə Ubi əni kplo wə mate hā ku betidi ba Ubi əmə díləkə nkə bate Anto əmə tsya.”

<sup>23</sup> Nya Yesu letsyi ówuninsə óbɛ wə bakasebi bamə nya ótəyi mə mate buɛɛ nkə, “Əsuə yuə mi sitinti bə bele asa nnya benle bunyə mfo bunyə! <sup>24</sup> Nlɛ mi bətəyi minkə, Onanto eto bənyələkətidi kpə ku baka tsya ála bə lə bənyə lesa nə benle bunyə, fɛɛ bənnə, nya lə bənnə lesa nə benle bəwə, fɛɛ bónnə.”

*Yesu Átəyi Mə Samari- anyə Wə Diyifo Utidi Utsyuə Uni Kəfoekpe Eto Lekpa.*

<sup>25</sup> Kəfi eto oteasa utsyuə əbə nkə woato Yesu obe. Nya ótə wə nkə, “Oteasa, be ele bə nyifo fɛ lə nyə nkpe manlo?”

<sup>26</sup> Yesu ətə mbuayɛ ótə wə nkə, “Be Asawəniwəni Kenke eto Kukue leteyi? Nya ntsyə faano ditiki nəmə kaso?”

<sup>27</sup> Nya osani əmə díte mbuayɛ nkə, “La Bonamute Onanto ku fə utu kenke, ku fə ləwəwə kenke ku fə əsuəale kenke ku fə nsusu kenke tsya, nya laala fə əyimitsyuə fe fə əsuə ke.”

28 Mfó nya Yesu leteyi wə nkə, “Áteyi eleke nko. Yifo nko ete ebunyə nkpə manlo.”

29 Fɛɛ se kofi eto oteasa əmə léla lə utə wə əsuə lebe esoo, usi óto Yesu nkə, “Owoe ni mo oyimitsyuə?”

30 Mfó nya Yesu dítə mbuayə nkə, “Lefe ditsyuə nə léfe məə, osani utsyuə étsyi Yerusalem óto lə Yeriko nya beyu dímuə wə lə kusu. Báble wə nya bələkə wə bikə kenke lə əsuə nya báyani wə betsyə mfó lə ukpə ku mənkpə eto nti. 31 Íbə bə Onanto eto usumunyə utsyuə əbə ɔle bəyɛ kafe lə kusu komə mfó. Fɛɛ se únyə utidi əmfo lə kusu ɔflo, óyɛ lə lekpake bamba fe údu. 32 Nko kə Lewinyə, utsyuə tsya díbə óyɛ mfo ɔnlɛ bofe. Nya se únyə osani əmə, wuntsya áyɛ lə ɔflo bamba ófe údu. 33 Fɛɛ Samarianyə utsyuə wə díbə óyɛ lə kusu mfo ɔnlɛ bofe, əbə útu utidi əmə. Nya se únyə wə, wə asa ənə wə kafo. 34 Óyɛ úsu wə ɔflo nya úfi nnuəbi ku ntə ókpo lə wə afabe nyamə əsuə nya ókle nnya kenke, nya útsyi osani əmə útəkə lə wə ubuki əsuə. Nya úfi wə úsuko bafɔ eto kasɔnɔko nya óle wə ola óbe wə. 35 Se kale disia, úləkə atabi ətsyuə útə nwə laabe bafɔ eto kasɔnɔko kamə nya óteyi wə nkə, ‘Kale wə ola. Nya lə nsinkli mbə nle bofe mfoo, mofo fə lesa nə ke fesi fábiasə lə wə bobə əsuə.’ ”

36 Mfó əmə nya Yesu létə afi eto oteasa əmə nkə, “Nya lə fə nsusu əsuə, betidi it-syə bamfo nti eto owoe lə fə ənyəsə əsuə, ni utidi wə didufə lə bewudifɔ bamfo eto ani eto oyimitsyuə?”

37 Afi eto oteasa əmə ətə mbuayə nkə, “Utidi wə dinyə wə kaminsə.” Nya Yesu leteyi wə nkə, “Fintsya su lə esu eyifo nko.”

*Yesu Ésu Marta Ku Maria ɔflo.*

38 Se Yesu ku wə bakasebi leyɛ lə kusu bantɔ, bésu bedufə kebuto kətsyuə. Usio utsyuə wə baakpo Marta ákpa wə úsuko wə diyo. 39 Óyimisio utsyuə akɛ Marta wə baakpo Maria. Usio əmfo əsia lə Yesu ɔflo nya ɔnlɛ wə asa nnya ɔnlɛ bote bɔnɔ. 40 Diyo bobɛ eto asa nnya dísu ítəkə lə Marta mate əsuə étsyiko wə bulə. Nya úbə óteyi Yesu nkə, “Bona-mute, yenyifo fə kulesa bə mo oyimisio áyani diyo bobɛ eto asa buyifo nyamfó kenke utəkə mɛ lə əsuə? Teyi wə lə ubə ɔwunsəko mɛ!”

41 Nya Yesu leteyi wə nkə, “O Marta! Be kase fanle əsuə bulə lə asa kpə əsuə. 42 Fɛɛ lesa lɔni ete loohiã bə babɛɛ. Nya lesa nəmə ni nə Maria díləkə nɛ. Nya bensiembofo ni lə wə ani.”

## 11

*Yesu Áte Wə Bakasebi Kase Booto Ola.*

1 Diyi lɔnii, Yesu ákɛ lə kalebe kətsyuə ókato ola. Se ólosə, wə bakasebi eto ɔni,

əbə wə ɔflo úbə ɔteyi wə nkə, “Bonamute, te bo kase buukato ola fe kase Yohanes léte wə bakasebi.”

<sup>2</sup> Mfó nya Yesu leteyi mə nkə, “Lə beɛ ola botoo, beteyi biənkə,

‘Bo Anto, tələ bakpasə fə diye.

Fə sekadidi lə sibə.

Beyifo lə fə lelabi əsuə

lə kasɔ mfo fe kase inte kato.

<sup>3</sup> Tə bo bo diyi saa eto didisa.

<sup>4</sup> Nya lə efi bo abua atsyə bo, fe kase bo tsya leefi katsyə utidi saa wə laata bo kebu.

Nya məntə lə budufə lə botokabe əsuə

nya le ələkə bo etsyiko lə abua əsuə.’ ”

<sup>5</sup> Nya Yesu leteyi wə bakasebi nkə, “Lə ibə bə mi nti eto utsyuə áyɛ úsu wə ɔyetsyuə eto diyo ku ntsyenti úsu ɔteyi wə nkə, ‘ɔyetsyuə, dia ələmbo ətsyə ətsyuə ətə mɛ, <sup>6</sup> itsyise mə ɔyetsyuə ɔni etsyi kusu ubə ɔsɔnɔ mɛ mɔmɔ. Nya didisa saa ente muutə wə!’

<sup>7</sup> “Nya fə ɔyetsyuə əmə leteyi fə nkə, ‘Məmbə ələ mɛ! Bonko mə bebi ebolabe nya búti siku lə diyo. Mensi embofo botaka mɔmɔ kəbə kətə fə kulesa.’ <sup>8</sup> Lə ibə bə ɔteyi nkoo, be ni lesa nə fuuyifo? Nlɛ mi bɔteyi minkə lə mə sɛyetsyuə mate esoo, wəmbotaka. Fɛɛ lə kase fənyə fanlɛ wə lekpa kpa bɔlɛ hā esoo, wootaka utə fə lesa saa nə fanlɛ bɔbɛbɛ.

<sup>9</sup> “Bɛtɔ asa lə befi bətə mi. Bɛbɛbɛ asa lə binyə. Bɛsɔ siku lə basini mi. <sup>10</sup> Itsyise utsyuə saa wə laatɔ asaa,

bəətə wə. Nya utsyuə saa wə laabɛbɛɛ, wəənyə. Nya utsyuə saa wə laasɔ siku, bɔɔsini wə.

<sup>11</sup> “Nya mimba ni be-biantoməə, biefi owa kətə lə lekpe nə ubi létɔ mi eto kenye? <sup>12</sup> Nye okpoe bomu biefi kətə wə lə dikusemfɔ nə ɔtɔ eto kenye? <sup>13</sup> Mimba ni babuayifo kulaa tsya yi kase buifi asa sɛɛ bitə mi bebi. Nya ntsyə yuutsyə ku Boanto wə nkpe kato itə bo? Ntsyə yoofó bubə bə wəmbufi wə Lɛwɔnɔ Kenke utə betidi ba laatɔ wə?”

*Betidi Bətsyuə Ɛnə Etiki Itsyi Lə Yesu Ku Beelsebul Eto Ɛsuəle Ɛsuə.*

<sup>14</sup> Lefe lɔnii, Yesu ákala lɛwɔnɔ bua nə ləəndi etiki ketsyiko lə osani utsyuə əsuə. Nyaso se lɛwɔnɔ nəmə lɛbɔ lə utidi əmə əsuə kɔ, utidi əmə ɛtsyiko etiki budi. Nyamfo éyifo betidi ba dínyə mfó yanii. <sup>15</sup> Fɛɛ mə bətsyuə áteyi bənkə, “Awɔnɔ bua kenke eto uninə wə baakpo Beelsebul eto əsuəle əsuə woafɔ nya bola kələkə lə betidi əsuə.” <sup>16</sup> Nya bətsyuə tsya léla bə baato Yesu babe eso bətəyi wə bənkə úyifo ayanisa ətsyuə lə uləkə ote nkə Onanto ɔflo utsyi.

<sup>17</sup> Fɛɛ Yesu wə ate mə nsusu lə wə əsuə. Nyaso ɔteyi mə nkə, “Sekakediko saa sia lema akpa akpa nya mə sɔɔ nlɛ bɔkpo lə bətsyuə əsuə, sekakediko siamfo eboba. Nya diyo nə ke eto betidi ləənyə lə bətsyuə əsuə, diyo nəmə eboba. <sup>18</sup> Nyaso lə boma kpe

læ Obonsam eto sekakedikoo, ntsyæ fε wæ sekakediko siamæ luunyæ? Bele boteyi bienkæ maala awonɔ bua kælækæ eyε læ Beelsebul eto əsuəale nnya wætə mε eso. <sup>19</sup> Nya læ Beelsebul əsuə maala mæə, bawoe əsuə mba ntəkəko mi laaye kala awonɔ bua kælækæ læ betidi əsuə? Mi kosate eto mba ntəkəko mi læ buləkæ kate nkə bidia baateyi. <sup>20</sup> Owo lo! Onanto eto əsuəale bomu əsuə maala awonɔ bua kælækæ. Nyalε nyamfo læ buləkæ kate mi wuee nkə, Onanto eto sekakedidi ébubə sékpe læ mi nti koko.

<sup>21</sup> "Læ əsuəaletidi utsyuə əmuə əsuə ku wæ bemamakə uńyæ olε wæ diyo bosee, te fə bike bia nte wæ embonya. <sup>22</sup> Fεε læ utidi wæ nkpe ale nso wæ əbə nkə woakpɔ ku wæ nya óso wæ anii, woalε wæ bemamakə bia əsuə ufi wæ disi utəkə kafo nya woalε utidi əmə eto bikə kafo kesia kətə bətsyuə.

<sup>23</sup> "Utidi wæ ke læmbə læ mɔ lekpakee, te fə uńyæ læ mε əsuə sitinti. Nya utidi wæ ke laankpa asa kətsyæ ditsyu ku mε, te fə olε nnya busense kewi.

*Lɛwɔnɔ Bua Eto Businkli Kəbə.*

<sup>24</sup> "Læ lɛwɔnɔ bua ábo læ utidi əsuəə, diesu katsyil-ama nlebe nlebe bo lekoe kabεbe kaka diokε ditsyε onwε. Nya læ díənnnyə kedufəkoo, diateyi əsuə nkə, 'Muusinkli nsu mɔ diyo nə mínsiə kɔ.' <sup>25</sup> Nyaso diesinkli kesu kabe əkənyə nkə bákpa diyo nəmə kafo

kənkenkε nya lesa saa nte kukonɔ. <sup>26</sup> Læ nnya esoo, diabεbe awonɔ bua akuanse nnya nkpe disiale enso ni nya bəəbə bə læ bəsiə mfo. Læ kalosəkɔ, utidi əmfo eto nkpə bo woəsiə abia kaso mbo úsiə kɔ kulaa tsya."

*Yesu Áte Asa Itsyi Lə Utidi Wə Nkpe Le Disuəyuə Kosate Ɔsuə.*

<sup>27</sup> Lefe nə Yesu leteyi asa nyamfoo, usio utsyuə wə lεkε læ betidi bamə nti áfa bembembe óteyi nkə, "Onanto læ okpo usio wə lélé fə ku nwə díte fə læmi fáyimi atsyɔ!"

<sup>28</sup> Nya Yesu díte mbuaye nkə, "Betidi ba laanɔ Onanto eto ditiki nya beeyifo læ ni əsuə, mə bomu ele bə bənyə disuənyuə nε!"

*Yesu Áni Nkə Weembuyifo Ayanisa.*

<sup>29</sup> Nya se betidi bamə dítsyiko bufui læ Yesu əsuəə, úsukosə nya óteyi mə nkə, "Bebe kase mi mmi eto betidi nkpe sibusufɔ! Ayanisa eto buləkæ kate nya baala bə bəənyə, fεε bembunyə anyinisa saa enso nya díbə læ Yona əsuə seka. <sup>30</sup> Fe kase Onanto eto unyeləkətidi Yona eto ale díbə itə læ Ninivefɔ əsuəə, nko ke Utidi eto Ubi tsya eto ale luubə fe ditsyəbi itə mmi eto betidi nε. <sup>31</sup> Nya læ diyi fεfε eto Lekpoyi əsuəə, Besio eto Oka wə dítsyi ɔnwedikue ebotaka uńyæ nya woote mi lenimi læ lɛwɔ olo mi dikpi, itsyise ótaka útsyi læ wə



kasɔ ka letso famfamfa úsu nkə læ ɔnɔ Oka Salomo eto kobetete eto asa. Fɛɛ nɛ mi bɔteyi minkə utidi wə nso Salomoo, wə ni nwə mfo nɛ.

<sup>32</sup> Ninivefɔ ebotaka bənyə læ Lekpoyi Fɛfɛ əsuə nya boolo mi mmi eto betidi bamfo dikpi. Itsyise lefe nə Yona leteyi mə Onanto eto ditikii, bátsyi báwuninsə nya báye mə abua buyifo. Fɛɛ nɛ mi bɔteyi sitinti minkə, utidi ɔni utsyuə kpe læ mi nti mfo wə læmɔ onso Yona kulaa tsya!

*Yesu Əlakə Lesa Nə Ləətə Utidi Ləəyənde Ote.*

<sup>33</sup> “Utidi kuutsyuə saa anto okandɛ kefi kakula nye kakpe læ asa kalɔ. Bomu weefi wə kətəkə læ wə kətəkəkɔ kaka betidi ba læəbə mfó luunyə asa wue. <sup>34</sup> Utidi eto ənəmi eyifo fe okandɛ itə wə utidi əmə. Lə fə ənəmi ənyə asa kukɔnɔ, fə utidi əmə kenke tsya, yuutə ənyə asa ekpa kenke. Fɛɛ læ fə ənəmi əmbə kɔnɔ, te fə fə utidi əmə kenke kpe læ ketuntu əsuə. <sup>35</sup> Nyaso læ abe fə əsuə kukɔnɔ bə diyənde nə nkpe fə læ əsuə mamfiani ketuntu. <sup>36</sup> Lə diyənde akpasə fə əsuə kenke nya fə kukalebe saa læmbə læ ketuntu əsuə, te fə fə kalebe saa ebunyə lekpasə fe kase okandɛ læəyənde nya wə diyənde laakpo fə læ əsuə seka.”

*Yesu Álo Yudafɔ Eto Batɔnkotɔnko Bamə Dikpi.*

<sup>37</sup> Se Yesu dídi etiki ólosə, Farisinyə ɔni utsyuə ákpadi wə nkə ubə udi lesa læ wə diyo. Mfó nya úsu úsiə læ

kasɔ læ diyo nəmə læ udi lesa. <sup>38</sup> Íyifo Farisinyə əmə buɛ se únyə nkə Yesu məmflə kɔni fe kase mə lekpa lete fə útsyiko budi.

<sup>39</sup> Nyaso Bonamute Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔmɔ, mi Farisifɔ biəflə mi kedikpe ku akɔbe eto kama, fɛɛ læ ɔnukualɛ əsuə, biyi ku lefomfi ku asa buayifoyifo sɔɔ. <sup>40</sup> Bieninə! Inni Onanto əmə ete ni nwə díyifo asa nnya kenke eto kafo ku kama lee ntsyə? <sup>41</sup> Bifi lesa saa nə nkpe læ mi kakpe ku akɔbe kafo bitə bakombo bə læ mi lesa saa læ ele kɛnkɛnɛ læ Onanto eto ənəmi.

<sup>42</sup> “Mbɔbɔɛ mətə mi Farisifɔ! Biefi mi edisa ku mi nyoma eto bekolenkə ku seko ku afantosi akpa akpa, nnya laanyi fififi eto lekpafofile kətə Onanto. Fɛɛ beni asa sɛɛ buyifo læ kɔnukualesu əsuə nya biannla Onanto tsya. Nyamfo ni lesa nə ele bə biyifo bekɔ læ nnya bímfɛ benɛ buyifo koko, nya yanle bə biləkə ku kuətsyuə bitsye kama.

<sup>43</sup> “Mbɔbɔɛ mətə mi Farisifɔ! Itsyise biala biə biəsɪə læ nsiəkɔ kplɛ bo nso læ ntsyakɔ. Nya biala biə betidi kəsɪəsə mi ku dibu læ obia.

<sup>44</sup> “Mbɔbɔɛ mətə mi, itsyise bite fe edi nnya mbikə læ kasɔ bəənyə kətsyə lekpo, nya betidi laayɛ læ nnya əsuə kafe itsyise baante nko.”

<sup>45</sup> Mfó əmə kɔfi eto oteasa ɔni læ mə nti átɛyi wə nkə,

“Oteasa, læ ateyi nyamfo nkoo, áka bontsyaa.”

46 Nya Yesu díta wə mbuayɛ nkə, “Mbɔbɔɛ mæətə mi afi eto bateasa tsya. Itsyise bietsyisə betidi bikə bia bembɔfo butsyi. Nya biemfi nsusu kabe biə biawunsəko mə læ mi butsyi əsuə.

47 “Mbɔbɔɛ mæətə mi sitinti, itsyise bétó edi kukɔnɔ bitə Onanto eto bənyeləkətidi. Fɛɛ Onanto eto bənyeləkətidi bamfoo, læ ɔnukualɛ əsuəə, mi bana mə lélo mə. 48 Nya mi kosatee, bɛtɔnɔ læ nyamfo əsuə biə lesa nə mi anto mə díyifo álekɛ. Mə lélo Onanto eto bənyeləkətidi bamə nya mi létó mə edi. 49 Nyamfo eso Onanto læ wə kobetete əsuə létɛyi nkə, ‘Mootsyese mə bənyeləkətidi ku batɔnkpe nya boolo mə bətsyuə nya bootəkəko bətsyuə kama.’ 50 Nyaso mi mmi eto betidi kenkee, boonə mi koto læ Onanto eto bənyeləkətidi ba kenke bálo idu taa kawunsia eto kasɔ ketsyikokɔ kə. 51 Idu lefe nə bálo Abel ibə eyo Sakaria wə bálo læ kedikətəkɔ eto leba ku kakɛnkəkɔ eto nti. Sitinti minlɛ mi bɔtɛyi minkə, Onanto ebunə mi, mmi eto betidi ato læ nyamfo kenke eso!

52 “Mbɔbɔɛ mæətə mi kofi eto bateasa! Itsyise diyo nə kafo kobe nkpee, bíti ni siku bíləkə safui bídunko. Fɛɛ mi kosate áni biə biembudufə læ ni kafo. Nya bieti betidi bamba ba nlɛ bokplatsya bə beedufə læ ni tsya kusu.”

53 Se Yesu dídu læ kaka mfóo, Farisifo ku kofi eto bateasa étsyiko bunyənki nya báto wə etiki kpə ku leblɔfi. 54 Nya banlɛ kusu bɔbɛbɛ læ kase bɔɔyɛ bəmuə wə læ wə ditiki əsuə bə ɔtɛyi kabua.

## 12

*Yesu Ɛkə Ato Lə Betidi Eto Ɛnəmi Bobe Keyifo Asa Ɛsuə.*

1 Se betidi akpi akpi bətsyuə díbə bátsya mfóo, itə bə bətsyiko bətsyuə bukə kamanklii, Yesu étsyiko wə bakasebi etiki budi katɛyi nkə, “Bebe sinini læ Farisifo eto bidiabidia eto asayifoyifo nnya laayansə betidi əsuə. 2 Lesa saa nə betidi díyifo bákula, əbɔbɔ læ lekple utidi saa nyə wuə, nya akulasa saa əbɔbɔ bate. 3 Nyaso lesa saa nə ke bátɛyi læ kaka lenaa, diɔbɔ læ lekple banɔ. Nya asa nnya bátɛyi læ kawɛ əsuə læ diyo kəmiəə, booləkə nnya babe letsya utsyuə saa nɔ.

*Bete Onanto Sikpi, Ni Utidi.*

4 “Bayetsyuə, nle mi bɔtɛyi minkə, bianté sikpi betidi ba laafo etidisuə ete bolo nya bensiembɔfo kulesa buyifo læ nnya kama. 5 Utidi wə ele bə bete sikpii, muuləkə wə nte mi. Bete sikpi Onanto wə læ ólo fə ólosəə, nya unsi onkpe əsuəale uufi fə oto okpe læ ditɛfɛnku nə lænyə lefe saa kəmiə. Befo mə bɛnɔ biə, wə ni utsyuə ele bə bete sikpi nɛ. 6 Inni pɛsewa inuə ete baate ntsyuə nnɔɔ?

Fɛɛ Onanto anta mə kuut-syuə saa əsuə. <sup>7</sup> Mi disi eto sɛwɔni kulaa tsya, Onanto yi se leklambi. Nyasoo, bien-site sikpi itsyise befo koya beso baklobɛ kpə.

*Biɲyə Lə Yesu Eto Kama Kekleke.*

<sup>8</sup> "Nlɛ mi bɔtɛyi kasini minkə, utidi wə ke lɔɔtɛyi lə betidi eto ənəmi nkə uy-ifo mɔ olee, Utidi Eto Ubi tsya ebofo wə fe wə ole lə Onanto eto batɔnkpe eto ənəmi. <sup>9</sup> Fɛɛ utidi wə lɔɔni mɛ lə betidi eto ənəmii, Utidi Eto Ubi tsya ebɔni wə lə Onanto eto batɔnkpe kenke eto ənəmi. <sup>10</sup> Nya utidi saa wə lɔɔtɛyi lesatsyuə uɲyə lə Utidi Eto Ubi əsuə, Onanto ebufi ɔtsyɛ wə. Fɛɛ utidi wə luudi mbusiotiki lə Lɛwɔɔɔ Kɛnkɛ əsuə, Onanto embufi nnya ɔtsyɛ wə kulefe.

<sup>11</sup> "Lə ibə bə bakpa mi besuko Yudafo eto katsyako nye baka eto ənəmi bə baakponko mi lekpo, biəntə lə ilə mi lə lesa nə biusu bɛtɛyi əsuə nye kase biota mi əsuə disi. <sup>12</sup> Itsyise Lɛwɔɔɔ Kɛnkɛ ebote mi lesa nə biɔtɛyi lə lefe nəmə ayo."

*Lekpa Itsyi Lə Otabinyə Wə Leenina Utsyuə Əsuə.*

<sup>13</sup> Utidi utsyuə ákɛ mfo lə betidi nti wə lɛtɛyi Yesu nkə, "Oteasa, tɛyi mɔ ɔyimi fənkə usie bo anto eto bikə bia utsyə bo lə mfo mɔ bele."

<sup>14</sup> Mfó Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Osani, owoe dítə mɛ kusu nkə nsie bikə nye nyifo okponkpo lə mi inuə eto bikə busie əsuə?" <sup>15</sup> Mfó

nya ɔtɛyi məmblɛ nkə, "Bitəkə ənə lə bebe kukɔɔɔ lə bikətanta ku kunənkpə saa eto okle əsuə, itsyise utidi eto nkpə sitinti manyɛ lə bikə bia nkpe wə, lə uyifo otabinyə kulaa tsya əsuə."

<sup>16</sup> Yesu éskosə ɔtɛyi mə lekpa nəmfo nkə, "Otabinyə utsyuə əsiə lə lefe nə léfe mmə wə leke nso kpə bo leleke bidikə tinti. <sup>17</sup> Lə nyamfo eso úfi nsusu nkə, 'Se mənnyə kaka muutsyə mɔ bidikə biamfoo, be ele bə nyifo?'

<sup>18</sup> " 'Lesə nə ele bə nyifo ni bə mooba mɔ kenwu ka kɔ nya mooto kafɔfɔ ka lɔɔmɔ eso nka kɔ. Mfó muunyə kətsyəkɔ itə mɔ bidikə ku bikə kenke. <sup>19</sup> Nya mɔɔtɛyi mɔ əsuə minkə disiekpɛ kpe mɛ. Nkpɛ asa sɛɛ kpə nnya mɔɔlɔ ntsyə itə alɛ kpə. Muusie ntsyə ɔnwɛ nya muudi, nnə nya muudi nkpə nyə disuəyua.'

<sup>20</sup> "Fɛɛ Onanto átɛyi wə nkə, 'Fə utidimumu! Ketsyɛ kamfo hā mofo fə nkpə lə fə ani. Nya owoe luudi asa nnya fála fə alɔ ətsyɛ fə əsuə mfo?' "

<sup>21</sup> Mfó nya Yesu lélosə wə etiki nkə, "Mmə yuutsyə itə betidi ba laabɛɛ asa kpə kətsyə əsuə lə kasɔ mfo nya baanlɔ kulesa kətsyə lə Onanto eto nɛ."

*Ka Ase Lə Onanto Əsuə.*

<sup>22</sup> Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, "Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkə biankponko əsuə lə lesa nə biudi bisie nkpə nye lesa nə biɔlɛ

əsuə. <sup>23</sup> Nkrə afo koya boso didisa, nya etidisue tsya afo koya eso lesa nə bɔɔle lə əsuə <sup>24</sup> Bele ənəmi bebe baklobɛ ba laamfó ɔkɔɛ nya bəəmfəsə nye bələkə bidikə lə ɔkue tsya. Bəmbə kenwu nye bikə kətsyəkɔ. Fɛɛ Onanto ətə mə didisa! Nya mimba lefo koya benso baklobɛ nkrə! <sup>25</sup> Nya mi utsyuə ebofo nkrə busiə diyi lɔni kplo kasonsə ale nnya ele bə usiə eyɛ lə wə lekplatsya əsuə? <sup>26</sup> Nya lə biembofo kulesa buyifo lə asa kɛkɛ nyamfo əsuə, beso bia bakplatsya kele əsuə lə asa bamba tsya əsuə?

<sup>27</sup> “Bibu bebe kase dituwini ləəmə kanɔ bobee. Kaanta olokotutu nya keendi kafia kefi keti əsuə. Fɛɛ nle mi bɔteyi minkə Oka Salomo kulaa tsya lə wə kɔlɔkɔ eto diyənde əsuə, mánno bobefe dituwunimi nə ləəmə mfó. <sup>28</sup> Lə Onanto lətə sɛfa kɔlɔkɔ komfo eto oklee, sɛfa sia ləənyə mmi ete nya lə kəsiəşə ete baala se kato kakpé lə ditɛfɛnku kəmiə, ntsyə yuubə bə Onanto əmfo kə embutə mi alɛsa nnya ləmboso sɛfa eto ale nyamə? Be dítə eso mi bɔfokanɔ ləmbə ale mmə? <sup>29</sup> Nyaso biante sikpi lə bɛsɛşə ənəmi bikatɔ biənkə be biudi nye be biunə. <sup>30</sup> Itsyise betidi ba dímamfo Onanto bánɔɔ, mə ni mba leefi mə ənəmi kətəkə lə asa nyamfo əsuə nɛ. Mi Anto yi nkə asa nyamfo kenke afe itə mi. <sup>31</sup> Bomu bikebu disi ketsyiko lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə nya uufi nyamfo kenke

utə mi.

*Bifi Mi Kusubebe Bitəkə Lə Onanto Eto Sekakedikɔ Eto Asa Əsuə.*

<sup>32</sup> “Mi ditsyukpa kɛkɛ nə ntəkəkɔ mɛ, biante sikpi. Itsyise iyifo Onanto eto lelabi bə utə mi kəsiəkɔ lə wə sekakedikɔ. <sup>33</sup> Bifi mi bikə bia nte mi bisu bete lə bifi atabi nyamə bitə bakombo. Lə bɛbɛbɛ otabitobe wə ləəmbobia bitsyə əsuə lə Onanto eto. Mfó, nya mi bikə bia lefo koya luutsyə kpoo nya biembolo kulefe. Itsyise uyu saa əmbofo budufə mfo nya balɛ lembobiasə mi. <sup>34</sup> Itsyise kaka fə bikə bia lefo koya ntee, mfo mi ketu tsya luusiə nɛ.

*Yesu Áteyi Wə Bakasebi Nkə, Bəmuə Əsuə Bətsyə.*

<sup>35</sup> “Bimuə əsuə bitsyə itə lesa nə ke luubə, lə mi kakandie lə kəkənyə. Nya biəntə lə mi okandie lə ɔni. <sup>36</sup> Bimuə əsuə bińyə fe kase beyifoyifo ləənyə kəsəkə mə Onamute wə luutsyi kusie kakpakɔ ubə. Lə ubə ɔɔ sikuu, lə basini bətə wə lamfolamfo. <sup>37</sup> Beyifoyifo ba Onamute luubə unyə nkə bəńyə balɛ bɔse itə wə bubə, ebunyə disuəyuə tinti! Nle mi bɔteyi minkə, wɔwuninsə kafia lə leməkɔsi ɔtsyimi, nya wuutə nkə bəsiə lə wə kedikɔ, nya wə kosate luutə mə lesa bedi. <sup>38</sup> Lə ibə bə ntsyenti nye kolensiənto kpłɛ úbə nya únyə mə se bəńyə bənsəkə wə bubə, nte disuəyuə nə eto okle wookpe mə!

<sup>39</sup> Mómɔɔ, bete biə lə oyosate ebote lefe nə uyu luubə uyu wəə, eni wəmbutə wə kusu nkə oba udufə wə diyo. <sup>40</sup> Nyaso nko ele bə itsyə mi tsya bə bińyə bikabe kusu nɛ, itsyise mɔ, Utidi Eto Ubi, ebubə udufə lə lefe nə bennle wə kusu bobə.”

*Uyifoyifo Wə Leetsyue Koto Ku Nwə Leentsyue Koto.*

<sup>41</sup> Mfó əmə nya Petro lətə Yesu nkə, “Bonamute, bo fanle lekpa nəmfo bətəyi kətə, lee dińyə itə utidi saa?”

<sup>42</sup> Nya Yesu ditə mbuaye nkə, “Uyifoyifo ni nwə ntəkə ənə nya weeyifo keyifo lə ɔnukuale eto kusu əsuə, wə ni nwə wə Onamute leefi kətsyə lə wə beyifoyifo fɛfɛ eto kɛnyɛ nɛ. Nya wə ni futsyə luutə wə beyifoyifo fɛfɛ mə didisa lə lefe sɛɛ əsuə nɛ. <sup>43</sup> Bebe, lə uyifoyifo əmə afo nya woeyifo ke kukɔɔ fɛ wə Onamute dībəə, wuunyə disuəyuə tinti lə uyifoyifo əmə əsuə! <sup>44</sup> Sitintii, nle mi bətəyi minkə wə Onamute əmfó ebufi uyifoyifo əmə utsyə lə wə bikə kenke eto kɛnyɛ.

<sup>45</sup> “Fɛɛ lə uyifoyifo əmə átəyi nkə, ‘Mɔ Onamute əsu kusu wəəmbubə mlə,’ nyaso útsyiko budi kənə kəkɔɔ ntə nya woable beyifoyifo fɛfɛ ba ni basani ku besio kenke ku disialeə, <sup>46</sup> wə Onamute ebubə lə lefe nə wə uyifoyifo lenyi, ɔnnle kusu bobə. Mfó Onamute əmə ebunə wə koto kekkele ko dinyə itə mba ditidi ato bamfó eto okle.

<sup>47</sup> “Uyifoyifo wə nyi lesa nə wə Onamute laala nkə uyifo utə wə fɛ woani ni buyifo se woanla nkə woeyifo lə nnya əsuə esoo, able hā buukable wə nya luutə ofo afabe lə wə əsuə. <sup>48</sup> Fɛɛ uyifoyifo wə lennyi lesa nə wə Onamute laala nkə uyifo fɛ uyifo lesa nə dińyə itə kotonənə, sɛkɛ ete boonə wə koto. Utidi saa wə bətə asa kɔɔ, nko ke ele bə uyifo asa kɔɔ nɛ. Nyaso utidi saa wə bətə asa kɔɔ isi ensoo, nko ke ele bə uyifo keyifo isi eso nɛ.

*Betidi Eto Nti Ebusənsə Lə Yesu Eso.*

<sup>49</sup> “Mfi Onanto eto kotonənə ko nte fe ute seka mboko kawunsia. Nya nla sitinti minkə eni utsyiko buńyə koko. <sup>50</sup> Ntufləsəfləsə eto bulə kplɛ butsyuə kpe ele bə mfó fe kase ketu leetsyi utidi kedunko. Nya membunyə ləwɔɔ nsia isu ese lefe nə bulə bomfó dībə bófe. <sup>51</sup> Bibu biə mbə kawunsia miə mətə mi diyuə? Owo lo! Inni diyuəsə, bomu nti busənsə eso. <sup>52</sup> Nya idu mómɔ ɛntɔɔ, ayo nnya fe kaka betidi ɛnɔ nkpee, boosensə lə bətsyuə əsuə. Inuə ebotaka bəńyə lə itsyə əsuə nya itsyə lootaka bəńyə lə inuə əsuə. <sup>53</sup> Ubianto ebotaka uńyə lə wə bebisaibi əsuə, nya bebisaibi lootaka bəńyə lə mə antə əsuə. Ambemə ebotaka bəńyə lə mə bebisiobi əsuə, nya bebisiobi tsya lootaka bəńyə lə mə ambemə əsuə. Nya bəsəambe mə lootaka bəńyə lə mə bebisaibi eto

bəsiə əsuə, nya bebi eto bəsiə lootaka bənyə lə mə bəsəambemə əsuə.”

*Yesu Əkə Betidi Ba Údinko Etiki Ato.*

<sup>54</sup> Yesu áteyi betidi bamfó tsya nkə, “Lə binyə biə lesəmiloku ana ditsyi kofe eto diyo kedufəkə lə difule lələ bubəə, biateyi mfó əmə biə ɔsəmi ebubə ɔni. Nya yəəbə kətə nko. <sup>55</sup> Nya lə binyə biə ufiebi lə bɔsɔ ketsyi ɔnwədukuə eti ɔnlə bubəə, biateyi biə utefofə nye diwi ebəkə. Nya yəəbə kətə nko. <sup>56</sup> Ənəmi, ənəmi eto betidi, lə binyə kato ku kasɔ eto ditsyəbii, biate lefe nə enlə bote, bəso bənnlə məmɔ eto lefe kasɔ bɔnɔ kələkə kate?”

*Yesu Áte Nkə Balɔ Betidi Inuə Eto Nti Bətsyə.*

<sup>57</sup> “Bəso biamfə budufə lə asa kəmiə kabə ləse nə ele bə biyifo?” <sup>58</sup> Lə utidi utsyuə ákpadi fə etiki lə lekpokakpokə nkə fonko wə ákə etiki ətsyuəə, yə lə kusu saa əsuə lə alɔ etiki nyamə ətsyə fə lə bidufə lekpokakpokə. Leni nkoo, wuufi fə utə bakpronkpo nya mba ləəmuə betidi luufi fə bato bakpe lə diyo. <sup>59</sup> Nya nlə fə butə bote minkə ebəkə mfó isu ese lefe nə fafó fə kotonənə eto kayo kenke falosə.”

## 13

*Lə Biantsyi Akəesi Bəwuninsəə, Bionya.*

<sup>1</sup> Lə lefe nəmfoo, betidi bətsyuə ákə mfó ba leteyi Yesu kase Pilato lélo

Galileafə bətsyuə lə lefe nə bəkətə Onanto kedi. <sup>2</sup> Mfó nya Yesu letə mə nkə, “Bibu biənkə se bəlo Galileafə bamfə nko esoo, mə abua nnya bəyifo amə eso Galileafə fəfə kenke? <sup>3</sup> Owo lo! Inni nko ini kon! Fəə nnya mínteyi mi ni bə, lə bianyē mi asa bua buyifoo, nko ke mi tsya luubə bikpə nē. <sup>4</sup> Nya betidi lefosi mflamfla ba Siloa eto diyo kplə nəmə léba lékpo mə lə əsuə bəkpəə, bibu biə lə nyamfə eso beyifo babuatidi bənsə mba nsi lə Yerusalem mfó kenke? <sup>5</sup> Owo lo! Inni nko ini kon! Nlə mi bəteyi minkə lə bientsyi mi akəesi bəwuninsə, nko ke mible kenke luubə bikpə fe mə ke nē.”

*Yesu Áteyi Lekpa Itsyi Lə Kudiyi Ko Laannwɔ Əsuə.*

<sup>6</sup> Mfó nya Yesu leteyi mə lekpa nəmfo nkə, “Lefe ditsyuə nə lefe mə, osani utsyuə ákə mfó wə leke kudiyi kutsyuə lə wə ɔkue. Úsu nkə lə usu ɔbɛbɛ kuyi komə eto ebibi, fəə wənnəyə ku ətsyuə. <sup>7</sup> Mfó əmə ɔteyi nwə laabe wə ɔkue əmə nkə, ‘Bebe! Alə ətsyə ni nyamfə nē se məəbə mfo kəbə kabɛbɛ kuyi komfo eto ebibi kanɔ nē. La ko akpo kasɔ, itsyise kumbə kutəkə saa itə kasɔ ka əsuə kuŋyə mfo.’

<sup>8</sup> “Fəə nwə laabe ɔkue əmə ətə mbuayə nkə, ‘Bonamute, yani ko lə kusi kunyə lələ ləni kplo lə bobə. Muuku ko kalɔ ntsyilama nkpo asa nnya lɔɔlekəsə kasɔ kamə lə bobə. <sup>9</sup> Nya lə kofó ebibi

kpə bɔnwɔɔ, eɛkɛ. Fɛɛ lə koamfo bɔnwɔ lɛɛ nə luubə, ebofo ko bola kakpo kasɔ.' "

*Kənə Bio Esi Kəbə Itsyi Lə Ɔnwɛditsyayi Ɔsuə.*

<sup>10</sup> Nya lə Ɔnwɛditsyayi lɔni əsuə, Yesu ákɛ mfó úkate asa lə Yudafo eto katsyakɔ kətsyuə. <sup>11</sup> Nya usio utsyuə tsya ákɛ mfó wə lɛwɔɔɔ bua ditsyuə díkələ fe lefosi ale mflamfla sɔ̃ɔ. Lɛwɔɔɔ nəmə ətə bə usio əmə ənwə úkənə lefe saa eso woamfo bɔtsyɔ kənyə tente. <sup>12</sup> Se Yesu dínyə wə, ókpadi wə nya óteyi wə nkə, "Usio, báyankli fə lə fə bufi əsuə!" <sup>13</sup> Nya Yesu dífi wə ani útəkə lə usio əmə əsuə. Lamfolamfo, usio əmə átaka únyə ótsyɔ nya ótesə Onanto.

<sup>14</sup> Nwə laabe Yudafo eto katsyakɔ kamə ənyə ɔblo tinti lə kase Yesu létsya ufimfi əmə lə Ɔnwɛditsyayi əsuə eso. Nyaso óteyi betidi bamfó kenke nkə, "Bokpe eyi akua nnya ele bə bufi buyifo bo nyifo. Nyaso bekpe eyi nyamfo bə lə lesatsyuə lɛ mii, bibə lə batsya mi, inni lə Ɔnwɛditsyayi əsuə!"

<sup>15</sup> Mfó əmə nya Bonamute díte wə mbuaye nkə, "Mi, ənəmi ənəmi eto betidi, mii, biələkə bebuki ba leeyifo mi keyifo nye leetsyi mi bikə ketsyiko lə kakue nya biakpa mə kesuko ntu kənəkɔ lə Ɔnwɛditsyayi. <sup>16</sup> Nya mɔmɔɔ, biənyə Abraham eto ketsyikɔ eto ubi sionko wə nyə mfo, wə Obonsam dífi

kəkuə ókɛ lefosi ale mflamfla sɔ̃ɔ ni nyamfo. Yenyifo lesa nə lɛɛkɛ bə bələkə wə lə kəkuə lə Ɔnwɛditsyayi əsuə?"

<sup>17</sup> Etiki nnya Yesu díləkə óteyi mfo ətə bə kofani əmuə wə balo, nya betidi bamba dínyə disuəyuə lə anyinisa nnya kenke ɔnlɛ buləkə kate eso.

*Yesu Ɛfi Onanto Eto Sekakedikɔ Ókatesə Ko Diyibibi Nə Nso Bɔfɛ.*

<sup>18</sup> Mfó əmə nya Yesu letɔ mə nkə, "Biyi kase Onanto eto Sekadidi laaye kesensə? Nya be ele bə bufi nnya bokatesə ko? <sup>19</sup> Bebe! Osani utsyuə éfi diyibibi ditsyuə nə nso bɔfɛ óto lə wə ɔkuɛ. Se diyibibi nəmə díkə, díbə lébe léfiani kuyi kplɛ kutsyuə eto kɔlɔmɔ əsuə baklobɛ díbə báto ayo bakpe."

*Yesu Ɛfi Onanto Eto Sekakedikɔ Ókatesə Ko Ɛnyənkisasa.*

<sup>20</sup> Yesu esi óteyi mə lekpa bamba nkə, "Be muufi Onanto sekadidi nkatesə ko? <sup>21</sup> Usio utsyuə éfi əyənkisasa úfi ótsyakasə ku nnamfo eto ɔkpɛ ɔni, nya ófɔkɔtisə ówɔ mu isu ese lefe nə əyənkisasa nyamə léba ídufə lə nnamfo bomə kenke əsuə nya díte botaka."

*Yesu Áteyi Nkə Nkpə Eto Kesie Mammɔ.*

<sup>22</sup> Yesu ésu óyɛ lə kəmə ku mbuto kafo nya óte betidi asa lə lefe nə ɔntɔ lə Yerusalem. <sup>23</sup> Mfó əmə nya utidi utsyuə letɔ wə nkə,

“Bonamute, ekpe ini bæ betidi ba luubæ bənyæ bofo, æmbufui lee ntsyæ ini?”

Mfó æmæ nya Yesu dītæ mbuayæ nkæ, <sup>24</sup> “Bekpe ale læ bæyæ læ kesie ka nso bɔfɛ bidufæ. Itsyise betidi kpæ ebola sitinti bæ baayæ mfo læ bedufæ, fɛɛ bəmbɔfo budufæ. <sup>25</sup> Lefe ebubæ leyo itæ buudufæ nya Onamute æmæ lootaka uńyæ nya wuuti kesie kamæ. Nya mimba dibu bińyæ læ lekple biu kasɔ siku katɛyi biænkæ, ‘Onamute, sini bol’

“Fɛɛ Onamute æmæ ebulækæ kɛnyɛ ɔtɛyi nkæ, ‘Minnyi mi ku kaka bitsyi!’

<sup>26</sup> “Nya biɔtɛyi biænkæ, ‘Bo ku fæ lídi búna, nya fáte asa læ bo umæ!’

<sup>27</sup> “Fɛɛ usi ɔtɛyi mi nkæ, ‘Minnyi mi! Bidu mɛ læ ako mi babuayifotidi.’

<sup>28</sup> “Mfo æmæ nya nku buwi ku animi bunæ lɔkke læ lefe nə biunyæ Abraham ku Isak ku Yakob Ku Onanto eto bənyelækətidi kenke læ Onanto eto sekakedikɔ læ lefe nə Onanto léla mi ɔnlɛ bɔtɛyi nkæ biendufæ mfó.

<sup>29</sup> Betidi ebutsyi kofekatokɔ ku diyo kedufækɔ bəbæ. Nya mba ditsyi ɔnwɛ kato ku ɔnwɛ dikuæ ebotsya nya boodi bənæ læ Onanto eto sekakedikɔ. <sup>30</sup> Nya betidi bətsyuæ ba ni bafɛfɛ, mæ luubæ bedi betutɛ. Nya mba ni betutɛ eto bətsyuæ, mæ luubæ bafiani bafɛfɛ nɛ.”

*Yesu Kpe Lelabi Utæ Yerusalem.*

<sup>31</sup> Nya læ lefe nəmfo kəmiæ, Farisifɔ bətsyuæ æbæ Yesu

ɔflɔ nya bătɛyi wæ bənkæ, “Kɔsɛ læ abɔ mfo edu mɔmɔ mɔmɔ læ esu kalebe bamba, itsyise Oka Herodes ala nkæ wæ alo fæ.”

<sup>32</sup> Mfo æmæ nya Yesu létɛyi mæ nkæ, “Bisu bətɛyi wæ obi-asətidi æmfó biænkæ mɔ nɛ bɔtɛyi minkæ, ‘Mmi, moola awɔɔɔ bua nlækæ nya moot-sya betidi efimbi, efimbi nya banɛ isu ese kusɛɛ. Nya læ diyi tsyáfæ æsuæ, moolosæ mɔ keyifo.’ <sup>33</sup> Nyaso ele bæ ndiæ ndiæ ndiæ nyɛ nsu sɛtɔ mmi isu ese kusɛɛ ku kəsiəsæ. Itsyise yanle bæ ibæ bæ balo Onanto eto unyelækətidi ku utsyuæ sa læ kalebesa enso læ Yerusalem eto umæ kafo.

<sup>34</sup> “Yerusalem, Yerusalem! Fæ betidi laalo Onanto eto bənyelækətidi, nya biakpɔ aba Onanto eto batɔnkpe ba ótsyese mi. Læ lefe kpæ æsuæ, nla miæ læ nkpa fæ betidi ntsyæ ditsyu fe kase ukusɛsiæle leesensæ wæ mbamba keti wæ bebi, fɛɛ áni. <sup>35</sup> Læ nyamfo esoo, Onanto ebulækæ wæ ato ut-syiko læ umæ æmfɔ. Nya læ ntɛyi mi sitinti minkæ, biensiembunyæ mɛ bio isu ese lefe nə biudi etiki bətɛyi biænkæ, ‘Atesæ itæ nwæ luubæ læ Boanto Onanto eto diye æsuæ!’ ”

## 14

*Yesu Esi Ótsya Osani Utsyuæ Læ ɔnweditsyayi.*

<sup>1</sup> Læ ɔnweditsyayi ditsyuæ æsuæ, Yesu ésu Farisifɔ eto beninæ ɔni eto diyo læ kaka bákpadɪ wæ bæ ubæ udi lesa. Nya bətsyuæ ake mfo ékeyu



kale ola læ wə əsuə kek-  
leke. <sup>2</sup> Mfó nya osani ut-  
syuə wə eto ani ku akpa  
ləfɔɔ, díbə wə ɔfɔ. <sup>3</sup> Nya  
Yesu lɛtɔ kɔfi eto bateasa  
ku Farisifo bətsyuə nkə, “Bo  
kɔfi ətə bo kusu nkə batsya  
utidi læ ɔnwɛditsyayi əsuə,  
lee koəntə bo kusu?” <sup>4</sup> Fɛɛ  
bámfo kɛnyɛ bufə katɛyi  
kulesa. Mfó əmə nya Yesu  
ləkɔbe utidi əmfɔ ókpa wə  
úsuko kutsyə nya ótsya wə  
nya útə wə kusu údu.

<sup>5</sup> Mfó əmə nya ótɛyi mə  
nkə, “Lə mi utsyuə kpe ubi  
nye onantsyui nya ófankli  
údufə læ dibíə ditsyuə kəfo  
lə ɔnwɛditsyayi, embunə wə  
ələkə læ ɔnwɛditsyayi lam-  
folamfo?” <sup>6</sup> Fɛɛ bámfo wə  
ditiki eto mbuayɛ butə bio.

*Yesu      Átɛyi      Kase*  
*Baabokosə Ɔsuə Kasɔ Ku*  
*Kase Baafɔ Bafɔ.*

<sup>7</sup> Se Yesu dínyə kase betidi  
ba bákpadí báboko mfó  
eto bətsyuə nle nsiəkɔ kplɛ  
bota kətə əsuə, ótɛyi mə  
ləkpa ditsyuə nkə, <sup>8</sup> “Lə utidi  
utsyuə ákpadí fə nkə bə  
wə kusiəkakpakɔ, mensu  
əsiə læ kakplɛkɔ. Itsyise  
ətsyuə ókpadí utidi wə  
nkpe dibu onso fə tsya  
oboko mfó. <sup>9</sup> Nya utidi wə  
lékpadí mi inuə ba kenke  
díbə mfó ótɛyi fə nkə, “Tə  
lə utidi əmfɔ læ ubə usiə  
mfó.” Yoohiã bə taka læ esu  
əsiə læ kaka ləmbə dibu ku  
kofani. <sup>10</sup> Bomu læ bákpadí  
fə bakoko kalebe kətsyuə, su  
əsiə læ kaka lenni kakplɛkɔ.  
Nya læ utidi wə lékpadí  
fə əbəə, mfo wɔɔtɛyi fə

nkə, ‘ɔyetsyuə, taka læ mfó  
lə əbə əsiə læ kakplɛkɔ  
mfo.’ Nya nyamfo ebokpe  
fə dibu læ betidi bamba ba  
bákpadí báboko mfó kenke  
eto ənəmi. <sup>11</sup> Itsyise utidi  
saa wə labesə əsuə kato,  
Onanto ebobokosə wə kasɔ.  
Nya utidi saa wə laabokosə  
əsuə kasɔ, Onanto ebobesə  
wə kato.”

<sup>12</sup> Mfó nya Yesu lɛtɛyi  
utidi wə lékpadí wə nkə ubə  
kedikɔ mfó nkə, “Lə akpadí  
betidi fə bəbə bedi ləfə diyo,  
mankpadí fə bayetsyuə nye  
fə bayimi nye fə betidi nye  
fə bayotsya ba ni batabinyə.  
Itsyise mə tsya ebokpadí fə  
nko kə bə, bə læ əbə edi.  
Nya læ ibə nko, nyalɛ te  
fə lesa nə féyifo fətə məə,  
eto oko banlɛ buləkə kətə  
fə nɛ. <sup>13</sup> Bomu læ alɛ diyi  
nəmfo eto okle budii, kpadí  
bakombo ku betidi ba lamfo  
bɔyɛ kukɔnɔ ku mba lɛtsyini  
ku benəmba. <sup>14</sup> Nyamfo  
luutə Onanto kpo fə atsyɔ nɛ.  
Itsyise betidi bamfó əmbofo  
fə kayo bofo læ nnya kɛnyɛ  
kulesa. Onanto ebofo fə  
nya kayo læ diyi nə əsuə be-  
tidi sɛɛ lootaka bɛtsyi ɔkɔmə  
bəbə nkpe.”

*Bákpadí Betidi Bə Bəbə*  
*Diɔyisɛɛ Kedikɔ.*

<sup>15</sup> Se betidi ba nsi læ  
kedikɔ mfó eto ɔni lenɔ ditiki  
nəmfo, ótɛyi Yesu nkə, “Sit-  
inti, disuəyuə ebɔkɛ læ betidi  
ba luubə bedi lesa læ Onanto  
eto sekakedikɔ!”

<sup>16</sup> Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi  
wə nkə, “Lə lefe nə léfe məə,  
osani utsyuə ákpadí betidi  
kpe læ wə diyi kplɛ ditsyuə

eto lesakediko. <sup>17</sup> Se lefe léyo bæ betsyiko budi kənəə, óla wə beyifoyifo ókpe nkə batəyi wə betidi ba kenke ókla utsyè nkə bəbə. Itsyise lesa saa ebəflo!

<sup>18</sup> “Ἐε məmblè kenke étsyiko taflatsyè boto. Utidi tute áteyi uyifoyifo óni əmə nkə, ‘Nya kasə kətsyuə nya ele bæ nsu mbe kə. Nyaso təyi wə fənkə, “Nlè wə lekprakpa, məmbofo bubə.”

<sup>19</sup> “Obamba tsya nkə, ‘Nnya banantsyui lefosi ba loowunsəko mə læ okuè. Nya kusu mintə miə læ nsu nto mə mbe læ bofo keyifo buyifo. Nyamfo esoo, təyi wə fənkə, “Nlè wə lekprakpa, məmbofo bubə.”

<sup>20</sup> “Obamba tsya nkə, ‘Məmə ete minkpa kusia nə, nyaso məmbofo bubə.’

<sup>21</sup> “Uyifoyifo óni əmə esinkli úsu, úsu óteyi wə Onamute asa nyamfo kenke. Mfó kafo ányi wə Onamute əmə tinti nya óteyi wə uyifoyifo əmə nkə, ‘Kose læ esu ənyə læ esu ku nlebe nlebe kenke læ umə əmə læ akpa bakombo ku betidi ba lətsyini ku bənəmba ku mba kenke leba bankpo læ kasə aboko mfo.’

<sup>22</sup> “Mfo əmə nya uyifoyifo əmə dísu úyifo nko. Nya úsinkli úbə óteyi wə Onamute nkə ókpadi mə, fəe nsiəko kpə esi bubu bute.

<sup>23</sup> Mfó əmə nya Onamute ləteyi wə nkə, ‘Su læ esu aye læ umə ku mbuto eto esu læ akpe nkəale læ akpa betidi ba kenke aboko itə læ diyo nəmə

kafo kenke læ diyi. <sup>24</sup> Nya nlè fə bəteyi kakpasə minkə betidi ba kenke minkpadi miə bəbə lesakediko fə báni, mə kuutsyuə saa embutidi mə lesa nəmfo kənyə babel!’

*Ebunya Kanyi Lə Eyifo Okasebi.*

<sup>25</sup> Lefe ditsyuə se betidi kpə bətsyuə dítəkəko Yesu, ótsyi ówuninsə nya óteyi mə nkə, <sup>26</sup> “Utidi saa wə luubə mə oflo, əmbofo mə okasebi budi læ waanla mə kaso wə anto ku wə usiə ku bebi ku wə bayimisani ku bayimisio ku wə kosate eto əsuə kulaa tsya. <sup>27</sup> Utsyuə saa ke dimentsyi wə uyikabie oye mə kayekə utəkəko mēe, mənnyə utə bæ uyifo mə okasebi.

<sup>28</sup> “Lə utidi utsyuə aala nkə woato diyo kplè ditsyuə, tute ele bæ usiə kasə ubu bikə bia kenke loofe ku mi koya kenke obe læ okpe atabi nya loohiāa, bæ wofo diyo nəmə boto kalosə fə utsyè ni kasə. <sup>29</sup> Nya læ weenyifo nyamfo, wəmbofo diyo nəmə boto kalosə, læ ósisə ni kasə keklege ku abambi fə utsyè kafati kasə boto kulaa tsya. Nya utsyuə saa wə luunyə nii, ebumə wə katəyi nkə, <sup>30</sup> ‘Utidi əmfo étsyiko diyo nəmfo boto kasə, fəe wəmbofo ni boto kalosə.’

<sup>31</sup> “Lə oka utsyuə átaka ku bamamanyə akpi lefosi nnya usu nkə woakpənko oka bamba wə nkpe bamamanyə akpi fosi ənuə, wuusiə ubu disi obe kukəncə læ wə əsuəale nya onkpe ebutə bæ

ofo wə olo əmə bəkɔnko.  
<sup>32</sup> Nya lə unyə nkə umbə əsuəale nyamfo eto okle, wootsyese wə batɔnkpe nya boosu batsya ku oka əmə lə lefe nə batsyoko bətsyuə nya bɔɔle wə lekɔakpa nkə baye bəkɔ lə bafiani bayetsyuə bomu, fɛ lə oka əmfó lə ɔnyi ɔfi kulaa tsya.”  
<sup>33</sup> Mfó əmə Yesu lélosə wə etiki nyamə, nya ɔteyi mə nkə, “Nko ini itə mi bə mi kutsyuə əmbofo mə okasebi budi lə woenləkə wə ato utsyiko lə lesa saa əsuə.

*Lesə Nə Ləmbə Kutəkə, Buufi Beefi Ni Kato Kakpe.*

<sup>34</sup> “Mba kpe aleke. Fɛɛ lə kamini kamə alo lə mba bomə əsuəə, kusu ku kutsyuə saa ensimbə əsuə bookpe kamini lə mu bio.  
<sup>35</sup> Yensileke bə befi mu bakpe baləkəsə kasə, nya yanləke itə kuku kulaa tsya. Buwi ele bə bewi mu.

“Nyaso fəə ke ato nnya laanɔ asa kpee, tsyue ato lə anɔ!”

## 15

*Bənyə Osamu Wə Lénya.*

<sup>1</sup> Diyi lɔnii, mba laafo umənkɔ kɔpə ku babuatidi bamba əbə Yesu ɔfɔ bə baanɔ wə ditiki. <sup>2</sup> Mfó nya Farisifo ku afi eto bateasa ditsyiko dinyəfi bokpe ku wə kateyi bənkə, “Utidi əmfo aafɔ babuatidi nya wə ku mə leedi lesa kulaa tsya!”

<sup>3</sup> Nyaso Yesu átəyi mə lekpa nəmfɔ nkə, <sup>4</sup> “Lə utsyuə lə mi nti kpe basamu kolofa, nya ɔni lénya

lə mə ntii, be fuuyifo? Eboyani awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə bamfó ətsyə lə kedikɔ mfó, esu kabəbe ɔni wə lénya mfó isu ese lefe nə fənyə wə. <sup>5</sup> Nya lə ənyə wəə, ebunyə disuəyuə tinti, nya fuutsyi wə ətəkə lə simuə. <sup>6</sup> Nya fuufi wə aboko oto. Nya fookpadi fə bayetsyuə ku mba lə koyotsya nya fɔɔteyi mə fənkə, ‘Nlɛ disuəyuə bunyə tinti, itsyise nnyə mə osamu wə lénya nyaso binyənkɔ mə disuəyuə!’ <sup>7</sup> Nya nlɛ mi bɔteyi minkə, nko ke disuəyuə tinti lɔɔke lə Onanto eto sekakedikɔ lə obuati ɔni wə hā letsyi lekɔesi ɔwuninsə enso disuəyuə nə boonyə lə fe betidi awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə bə dimensihia bɔtsyi kawuninsə əsuə.

*Bənyə Sika Flubia Sia Lénya.*

<sup>8</sup> “Nya lə usio utsyuə kpe sika flubia lefosi nya ɔnyansə ɔnii, be ele bə uyifo? Wooto okandɛ, okpa wə diyo kafa kenke, ɔbebe se lə diyo eto akɔ nnya kenke kukɔnɔ isu ese lefe nə unyə atabi nyamə. <sup>9</sup> Nya lə unyə see, wookpadi wə bətsyuə ku mba nkpe lə koyotsya, nya wɔɔteyi mə nkə, ‘Nlɛ disuəyuə bunyə tinti itsyise nnyə mə atabi nnya lénya nyaso binyə ku mə disuəyuə.’ <sup>10</sup> Nya nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə, nko ke Onanto eto batɔnkpe tsya luunyə disuəyuə lə

obuatidi ɔni wə ditsyi lɛkɔəsi  
ɔwuninsə eso.”

*Ubi Wə Lénya, Ésinkli  
Úbə Wə Anto Ɔflo.*

<sup>11</sup> Yesu ésukosə nya óteyi  
mə nkə, “Osani utsyuə ake  
wə bebisaibi inuə lɛkɛ.  
<sup>12</sup> Nya dikpefile leteyi wə  
anto nkə, ‘Nto, fi mɔ kedikɔ  
ka luutu mɛ lə fə bikə nti  
ətə mɛ mɔmɔ mɔmɔ.’ Lə  
nyamfo eso osani əmə éfi  
wə bikə biamə nya úsie mi  
lə akpa ənuə útə wə bebi  
inuə bamə.

<sup>13</sup> “Nya lə eyi asiani eto  
kamaa, dikpefile nəmə éfi  
asa nnya kenke dítu wə óte  
nya úfi atabi nyamə nya  
údu úsu kusu famfamfa  
kaka úsu úsiə údi nkpə bua  
bua, nya óbiasə wə atabi  
nyamə kenke. <sup>14</sup> Údi lesa  
saa nə ditsyə wə ólosə.  
Lə nyamfó eto kamaa,  
kukpense kekleke kutsyuə  
əbə lə kasɔ kamə kenke  
nyaso kukpense əbə kúmuə  
wə nya kulesa ménsibu wə  
lə udi. <sup>15</sup> Nyamfo esoo, úfi  
əsuə úsu ótsyɛ osani utsyuə  
nya óteyi nkə wukeyifo  
keyifo saa ka ke eto okle  
wuutə wə nke uyifo. Nya  
osani əmə tsya difi wə ókpe  
lə kaka wə bakplako nkpe  
banlɛ kota bɔnwɔ lə wə  
kebuto kətsyuə. <sup>16</sup> Kukpense  
esoo, óla nkə eni lə ɔkɛ  
bakplako eto didisa nə bəətə  
mə mfó eto ditsyuə lə udi,  
fɛɛ utidi saa məntə wə ni.

<sup>17</sup> “Lə kalosəkɔɔ, úsinkli  
údufə lə wə əsuə nya  
óteyi nkə, ‘Betidi ba ni mɔ  
anto eto beyifoyifo, baakɛ

lesa kedi kemi kulaa tsya  
diebu. Nya mɔ nsi mfo nya  
kukpense luubə kolo mɛ.  
<sup>18</sup> Mootaka ńyən nsikli nsu mɔ  
anto ɔflo, lə nteyi wə minkə,  
“Mɔ Anto, nyifo kabua nya  
mínta Onanto ku fintsyə  
mimbu. <sup>19</sup> Mensińyə ntə bə  
kpadi mɛ fe fə ubi. Bomu  
fi mɛ fe betidi ba nɛ keyifo  
buyifo kətə fə eto ɔni.”  
<sup>20</sup> Mfó əmə nya ótaka nya  
úfi wə bikə nya óyifə kusu  
ɔntɔ lə wə anto ɔflo.

“Se wə anto dínyə wəə,  
óte nkə wə ubi uni nkpe  
fãã ɔnlɛ bubə. Wə ubi eto  
asa áɛ wə kaminsə, nya  
útsyetsyi úsu óbuta wə ku  
disuəyuə.

<sup>21</sup> “Mfo nya wə úbi leteyi  
wə nkə, ‘Mɔ Anto, nyifo  
kabua nta Onanto ku fintsyə  
mbu. Nya mensinyə ntə bə  
akpadi mɛ fe fə ubi tsya!’

<sup>22</sup> “Fɛɛ wə anto ákpadi  
wə beyifoyifo nya óteyi mə  
nkə, ‘Bekɔse! Bifi awu  
nnya laanɔ bobɛ bibə bekpɛ  
wə. Nya lə bifi lɛsukpɛ  
ku afokpa nnya laanɔ bobɛ  
tsya bekpɛ wə lə ani ku  
akpa. <sup>23</sup> Nyamfo eto kamaa,  
bisu bimúə lenantsyuikpɔ nə  
nkpe ayinkua lə belo ni. Nya  
bitə lə budi bunye disuəyuə.  
<sup>24</sup> Itsyise mɔ ubi əmfoo, búfi  
wə fe nwə díkpə. Fɛɛ  
úsinkli úbə nkpə. Ónya nya  
busi búnyə wə.’ Nyamfo  
eso bétsyiko diyi budi kənyə  
disuəyuə.

<sup>25</sup> “Lə lefe nəmfo kenke  
əsuəə, wə ubi ninə ésu nkə  
lə usu obe mə kakɛ. Se  
utsyi ɔnlɛ bubə nya ibu sɛkɛ

læ udufæ otoo, óno əsə sənsə ku nwui wuinwui eto kɔsɔ. <sup>26</sup> Mfo nya ókpadi beyifoyifo eto ɔni læ mə nti nya óto wə nkə, 'Be nle bubə læ oto?'

<sup>27</sup> "Uyifoyifo əmə ətə mbuayə nkə, 'Fə ɔyimisani úsinklii úbə oto nya fə anto díta bálo lenantsyuikpɔ nə nkpe ayinkua, itsyise usinkli ubə fə kulesa dímányifo wə eso.'

<sup>28</sup> "Nyamfo ətə kafo ányi wə ɔyimisani ninə əmə tinti eso óni nkə wəmbudufə diyo kulaa tsya. Lə nnya eso wə anto ábo úbə wə ɔfo mfó, nya úbə óle wə lek-pakpa nkə udufə diyo. <sup>29</sup> Fɛɛ wə ubi əmə ésinkli óteyi wə anto əmə nkə, 'Beso mińyə minle keyifo buyifo kətəə fə ale kpə ni nyamfo, fe fə uyifoyifo nya mənńyə læ fə əsuə kulefe kulefe, nya əməntə mə kulesa fe ote kulaa tsya, fə læ nyə disuəyuə ku mə bayetsyuə?

<sup>30</sup> Fɛɛ se fə ubi wə lébiasə fə bikə nya úsu útəkəko batsyetɔ dísinkli úbə otoo, álo lenantsyuikpɔ nə dísiə ayinkua ətə wə!'

<sup>31</sup> "Mfó əmə nya wə anto leteyi nkə, 'Mɔ ubi, fə kpe mfo læ mə ɔfo lefe saa nya asa nnya nte mə kenke, eyifo fə ale. <sup>32</sup> Fɛɛ eləkə bə budi diyi bunyə disuəyuə, itsyise búfi boə iyifo fe bukpə fə ɔyimi díkpə nya úsinkli úbə nkpə. Iyifo fe bonya ónya nya busi búnyə wə bio.' "

## 16

*Nwə Laabe Bikə Utsyuə*

*Wə Dímányifo Asa Lə Kusu Ɔsuə.*

<sup>1</sup> Yesu áteyi wə bakasebi nkə, "Lefe nə léfe mməə, otabinyə utsyuə ake mfó wə leke uyifoyifo ɔni wə díkabe wə bikə. Nya bəbə báteyi otabinyə əmə bə nwə laabe wə bikə mfó le wə atabi bobiasə. <sup>2</sup> Lə nyamfo eso otabinyə əmə ákpadi nwə laabe wə bikə mfo nya óteyi wə nkə, 'Be ni nnya eto okle míno itsyi læ fə əsuə mmə? Yifo nkunta itsyi læ kase fanle mə bikə bobə əsuə kenke aboko mə, itsyise ensiembofo mə bikə bobə bio tsya.'

<sup>3</sup> "Mfó nya uyifoyifo əmə leteyi wə əsuə nkə, 'Mɔ Onamute əbə mə bola læ mə keyifokɔ. Be muuyifo? Mimbə əsuəale nnya mukeyifo kakuɛnyifo. Nya asa bɔto tsya aale mə kofani. <sup>4</sup> Ahaa! Mbote lesa nə muuyifo! Itə bə læ mə keyifo ábo mə læ ani tsyaa, læ mə bayetsyuə læ bafə mə læ mə ayo.'

<sup>5</sup> "Lə nyamfo esoo, ókpadi betidi ba nsi wə Onamute kayo ɔni, ɔni. Óto utute nkə, 'Kayo kasia fensi mə Onamute?'

<sup>6</sup> "Oyonyə əmə ətə mbuayə nkə, 'Nnuə eto atase nnya lemɔ kolofa kɔni.'

"Mfó əmə nya nwə laabe bikə biamə leteyi wə nkə, 'Be fə kayo eto kukue mfo. Siə læ kasɔ læ awɔni awosi anɔ fe nnya fensi nɛ.'

<sup>7</sup> "Nko ke óto oyonyə bamba nkə, 'Ntsyə ni fə ale? Kayo kasia fensi?'

“Oyonyə əmə tsya nkə, ‘Iy-ifo antabi eto atoku kplə kolofa kəni.’

“Mfo nya nwə laabe bikə əmfo lətəyi wə nkə, ‘Be fə kayo eto kukue mfo. Wəni awosi mflamfla ətsyə.’

<sup>8</sup> “Nyamfo esoo, Onamute əmə átəsə nwə laabe bikə wə dímenyifo asa lə kusu əsuə əmə lə wə kobe kə óte mfo eso. Sitintii, betidi ba ləəsiə lə kawunsiə kamfo eto asa eto kənyεε, mə etsyuesa lə mə asayifoyifo əsuə kulaa tsya so mba difi mə etsyuesa bətəkə lə Onanto eto seka-didi əsuə.” <sup>9</sup> Mfó nya Yesu dísu kosə ótəyi mə nkə, “Bifi mi kawunsiə eto bikə bəke bəwunsə ko betidi. Itə lə bəloo, Onanto ebofo fə okpe lə wə kəsiəkə.

<sup>10</sup> “Utidi wə laale asa nnya ni akəkε lə kusu əsuə, wə loofə asa nnya ni akplə enso tsya bələ lə kusu əsuə nε. Nya utidi wə laanyε lə kusu əsuə keyifo asa nnya ni akəkε, wəmbəyε lə kusu sεε əsuə uyifo asa nnya ni akplə enso tsya. <sup>11</sup> Lə nnya eso lə bianyenko kawunsiə kamfo eto asa lə kusu sεε əsuə, ntsyə yoofə bubə bə utidi ebofo mi ɔnɔ bə biələ asa nnya ni ləwɔnɔ eto ale nnya ni Onanto eto ətəsa ola lə kusu sεε əsuə? <sup>12</sup> Nya lə amanlə utidi bamba eto asa nnya nkpe fə lə ɔflə lə kusu sεε əsuə, ntsyə yubə fə booyani fə kosate eto ale bətə fə?

<sup>13</sup> “Uyifoyifo saa embofo banamute inuə busumu. Woola ɔni, ukisi unuəfə. Wuutsyue ɔni koto nya ɔni

unuəfə. Embobo Onanto ku atabi bəko kesumu.”

*Yesu Áte Asa Bamba Tsya.*

<sup>14</sup> Lefe nə Farisifə ləno asa nnya Yesu lətəyii, bəmə wə itsyise bála atabi fefe. <sup>15</sup> Mfó nya Yesu lətəyi mə nkə, “Biy-ifo betidi ba laate əsuə fe betidi sεε lə babamba eto ənəmi. Fεε Onanto yi mi akəsəsi kafo kenke. Itsyise asa nnya lefo koya lə betidi eto ənəmii, eyifo asinsa lə Onanto eto ənəmi.

<sup>16</sup> “Moses eto kəfi eto kukue ku Onanto eto bənyələkətidi eto asa nnya bəwəni bətsyə, éyifo mə keyifo isu ese Ntufləsətidi Yohanes eto lefe. Nya idu lə lefe nəmfó əsuə, biano se baatəyi dikiti sεε nə ditsyi lə Onanto eto sekakedikə əsuə. Nya utidi saa nle bokplatsya nkə lə udufə mfó. <sup>17</sup> Fεε iyue eso itə bə kato ku kasə lə enya, enso bə afi nyamfo eto awənisa eto lekpa səkε saa bə lə Onanto eto afi nyamə əsuə.

<sup>18</sup> “Osani saa wə looni wə usiə nya uufi obambaa, okpo kusia. Nya osani wuufi kusia ko bānii, okpo kusia.

*Yesu Átəyi Etiki Itsyi Lə Otabinyə Utsyuə Ku Lasaro Əsuə.*

<sup>19</sup> “Lə lefe ditsyuə, otabinyə sani ɔni akε wə díkalε bikə bia lefo koya tinti, nya úkənyə disuəyuə lefe saa lə wə nkpə kenke əsuə. <sup>20</sup> Nya okombo

utsyuə wə baakpo bə Lasaro tsya ləkε mfo. Afabe édi okombo əmfo əsuə kenke nya bəketsyi wə bəkətsyə

læ kasɔ læ otabinyə əmə eto diyo eto kesie. <sup>21</sup> Úkabe kusu nkə læ otabinyə əmə læ budii, ewuliwuli nnya dikakpo læ kasɔ eboyo wə læ udi. Bakpa kula tsya kəbə kadia wə afabe nyamə.

<sup>22</sup> “Íbə íbə bə Okombo əmə ésu úkpə nya Onanto eto bɔtɔnkpe dibə bétsyi wə bésu bətsyə læ Abraham eto ako kato. Otabinyə əmə tsya əbə úkpə nya bəbikə wə. <sup>23</sup> Nya læ ɔkɔməə, únyə nkə ókɛ læ kanyi kənyəkɔ. Mfó se óbesə ənəmi kato, únyə Abraham famfamfa nya Lasaro dísiə wə læ akɔ. <sup>24</sup> Mfó əmə nya ókpadi bembembe ɔteyi nkə, ‘Anto Abraham! Nyə mə kaminse læ ətə læ Lasaro læ ufi lenimi oto læ ntu ntsyuə əsuə læ ufi ubə utəkə læ mə odiakami əsuə læ iyuə kɔ mə. Itsyise nle kanyi bunyə læ ute əsuə mfo!’

<sup>25</sup> “Fɛɛ Abraham áteyi wə nkə, ‘Ubi, kloma fənkə læ fə nkpə disiəfee, áfo asa sɛɛ kpə tinti. Nya Lasaro wə alɛɛ, asa bua sɔɔ ófo. Fɛɛ mɔmɔɔ, ɔle disuəyuə bunyə nya fə nle kanyi bunyə. <sup>26</sup> Nya, nnya nsi nkpe læ nnyaa, kukpio kplɛ kutsyuə kpe mfo læ bo ku fə eto nti. Nya læ utidi utsyuə aala nkə woayila ubə mfóo, wəəmbofo. Nya nko ke kutsyuə tsya ləmbɔfo bɔyɛ kedu mfó kəbə bo ɔflo mfo.’

<sup>27</sup> “Mfó otabinyə əmə lɛteyi wə nkə, ‘Anto Abraham, nle fə lekpa kpe Lasaro læ usu mə anto eto.

<sup>28</sup> Mfóo, nkpe bayimisani ɛnɔ. Tə læ usu ɔle mə kɔle kukɔnɔ itə læ mə læ bayɛ kaka minkpe bubə, kaka kanyi nkpe mfo.’

<sup>29</sup> “Mfó əmə nya Abraham lɛteyi wə nkə, ‘Fə bayimisani kpe Moses ku Onanto eto bənyeləkətidi læ ɔflo. Nya ele bə betsyue mə koto.’

<sup>30</sup> “Mfó nya otabinyə əmə dítə mbuayɛ nkə, ‘Anto Abraham, bəmbɔnɔ mə ditiki! Fɛɛ læ utidi utsyuə ataka utsyi ɔkɔmə mfo úsu mə ɔfloɔ, bɔnɔnɔ wə ditiki bayɛ mə asa bua buyifo.’

<sup>31</sup> “Fɛɛ Abraham áteyi wə nkə, ‘Lə bəbɔnɔ Moses ku Onanto eto bənyeləkətidi eto ditikii, læ yuubə bə utidi utsyuə ataka utsyi ɔkɔmə mfo usu mə ɔflo kulaa tsyaa, bembɔfo wə ditki banɔ!’ ”

## 17

*Məntə Lə Utidi Lə Uyifo  
Lebua Lə Fə Eso.*

<sup>1</sup> Yesu áteyi wə bakasebi nkə, “Asa nnya lætə utidi leeyifo lebua, ebubə kokooko. Fɛɛ mbɔbɔɛ məətə utidi wə əsuə asa nyamfo lɔɔyɛ ibə! <sup>2</sup> Lə bəfi kukua kɔ ləmə kutsyuə bətsyasə wə læ simuə nya báto wə bákpe læ lekpo kəmiə kulaa tsya, ɛlɛkɛ itə wə eso koto kɔ Onanto luunə nwə luutə bekpefi kɛkɛ bamfo eto utsyuə yifo lebua. <sup>3</sup> Nyaso lɔ abe asa nnya feeyifo kukɔnɔ.

“Nya læ fə ɔyetsyuə éyifo fə kabua kətsyuəə, kə wə ato. Nya læ údi dikpi nya ɔnɔ əsuə kasɔɔ, nyale fi atsyɛ

wə. <sup>4</sup> Lə úyifo lesa bua óta fə úbu sekuanse læ diyi lóni əsuə nya usi usinkli úbə, úbə ɔlɛ fə lekpakpa sekuanse diyi nəmə ke əsuə, fi atsyɛ wə.”

*Bále Yesu Lekpakpa Bə Utə Mə Bofokanɔ Lə Bumua Ale Boso.*

<sup>5</sup> Yesu eto batɔnkpe ále Yesu lekpakpa bənkə, “Bonamute, tə læ bo bofokanɔ læ bumua ale boso.”

<sup>6</sup> Mfó əmə nya Bonamute lɛtɛyi mə nkə, “Lə bekpe bofokanɔ bo leyo fe diyibibi nə nso bɔfɛ kenkee, biofo kuyi komfo bɔtɛyi biə, ‘Su læ mfo læ esu edufə læ lekpo kəmiə mə.’ Nya kuuyifo nko mə.”

*Yesu Átɛyi Kase Uyifoyifo Sɛ Leeyifo Keyifo.*

<sup>7</sup> “Bibu nyamfo be be. Lə mi utsyuə kpe uyifoyifo wə laafo ɔkue kətə wə nye ɔnlɛ fə basamu bobɛ nya utsyi ɔkue ubə udufə, bɔtɛyi fɔtɛyi wə fə ubə usiə læ kaso mlə læ udi wə lesa? <sup>8</sup> Owo lo! Bomu ebɔtɛyi wə fə, ‘Muə fə əsuə læ atsyasə kafia læ nkɛ, læ anwa lesa, læ efi mɔ didisa ətsyə mə læ ndi nlosə fɛ læ fintsyə læ edi.’ <sup>9</sup> Yanle bə sɔ wə ani se ini wə uyifoyifo eto keyifo ete ini. <sup>10</sup> Nko ke ini itə mi tsyə nɛ. Lə biyifo lesa saa nə mintɛyi mi miə biyifoo, ele bə bɛtɛyi biə, ‘Beyifoyifo ete buni. Nya lesa nə buyifoo, eyifo lesa nə ete ele bə buuyifo.’ ”

*Yesu Átsyə Betidi Lefosi Bətsyuə Ba Nlɛ Bufisia Bufi.*

<sup>11</sup> Nya se Yesu dídu ɔnto læ Yerusalem, óyɛ Samaria ku Galilea eto kumə əsuə. <sup>12</sup> Nya se ɔnlɛ kebuto kətsyuə budufə, basani lefosi bətsyuə ba nlɛ bufisia bufi əbə batsyako wə. Befimfi bamfo ənyə kɔsɛsɛ. <sup>13</sup> Nya báfa bembembe bətɛyi bə, “Anto Yesu, be bo læ ənyə bo kaminsə!”

<sup>14</sup> Yesu ənyə mə nya ótɛyi mə nkə, “Bisu læ bifi mi əsuə bisu betɛ Onanto eto nwə lætə wə kedi læ ɔlɛ ola obe mi.” Se bányɛ bantɔɔ, bənyə bə mə bufi áyɛ mə.

<sup>15</sup> Fɛɛ se mə ɔni dínyə nkə wə bufi əyuə wə, úsinkli úsu nya ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə ku ɔkɔɛ bembembe. <sup>16</sup> Nya úsu ósɛ akonki læ Yesu eto ənəmi nya ósɔ wə ani. Nya utidi əmə eyifo Samarianyə.

<sup>17</sup> Mfó nya Yesu lɛtɔ nkə, “Nya inni betidi lefosi míntsyə fɛɛ? Se ɔwɔnɔmbə fɛfɛ léfɛ? <sup>18</sup> Ntsyə ibə bə utidi wə lenni Yudanyə əmfɔ hã ni nwə dísinkli úbə nkə wəəbə ɔsɔ Onanto ani?” <sup>19</sup> Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Taka ənyə, læ edu. Fə bofokanɔ átsyə fə bufi.”

*Yesu Átɛyi Kase Onanto Eto Sekadidi Luutsyə.*

<sup>20</sup> Farisifɔ bətsyuə áto Yesu bənkə bala bə baate lefɛ nə kon Onanto eto sekakedikɔ luubə itə. Mfó nya Yesu ditə mbuayɛ nkə, “Onanto eto Sekadidi embubə læ kusu ko əsuə betidi loofɔ bunyə. <sup>21</sup> Kuutsyuə əmbɔtɛyi nkə, ‘Bebe! Nnyə se mfo!’ nye ‘Nnyə se mmə.’ Itsyise Onanto eto Sekadidi



siamə fe sekpe mfo læ mi nti."

<sup>22</sup> Nya Yesu leteyi wə bakasebi nkə, "Lefe ditsyuə ebubə nə biəbɛbɛ biə biənyə diyi nə mɔ, Utidi Eto Ubi, luubə. Fɛɛ biembunyə!

<sup>23</sup> Betidi bətsyuə ebubə mi nti ini mba lɔɔteyi mi nkə, 'Bebe, nnyə wə mmə!' nye 'Bebe, nnyə wə mfo!' Fɛɛ biensu bɛbɛbɛ mɛ mfó! <sup>24</sup> Itsyise fe kase ofamfa laafa ku ute ketsyi lekpake nə kesu lebamba, nko kə sitinti Utidi Eto Ubi eto bubə luutsyə nɛ. <sup>25</sup> Fɛɛ ele bæ ibə bæ wooka kanyi bunyə tinti nya mmi eto betidi lɔɔni wə.

<sup>26</sup> "Asa nnya díbə læ Noa eto lefe, nnya kə nnya luubə itə le lefe nə mɔ, Utidi Eto Ubi, luubə bio nɛ. <sup>27</sup> Betidi ékedi, bəkənə. Nya basani díkakpa bəsiə nya bəkətə besio bese isu ese diyi nə əsuə Noa dídufə læ ɔklo kplɛ əmə kafo. Nya ɔsɔmi leni nya ntubibi díyi bóba bókpɔ kasɔ ka kenke nya bólo betidi kenke.

<sup>28</sup> "Nko kə yuubə itə fe kase íbə læ Lot eto lefe tsya nɛ. Betidi ékedi, bəkənə, nya bákasa asi tsya. Bətsyuə ənyə bákakpe bidikə, nya bətsyuə díkato ayo. <sup>29</sup> Nya diyi nə Lot læbɔ læ Sodom, ute ku etebambi nnya nkpe leyimbi bua lewunini itsyi kato íbə ékpɔ læ umə əmə əsuə nya étonsə mɛmblɛ kenke.

<sup>30</sup> "Nko ke yuutsyə læ diyi nə əsuə mɔ, Utidi Eto Ubi, lɔɔbɔ mbə nɛ. <sup>31</sup> Diyi nəmfoo, utidi wə nýə læ

wə letsya əsuəə, mensiteyi nkə weesu diyo læ usu ufi kulesa. Nko ke ini læ ɔkuɛ utsyə nýəə, wensiteyi nkə weesinkli ubə oto læ ubə ufi kulesa. <sup>32</sup> Bekloma lesa nə díbə læ Lot eto usiə əsuə! <sup>33</sup> Utidi saa wə lela nkə wəələkə wə nkpɛə, wooyansə mu. Nya utidi saa wə leyansə wə nkpɛə, wuusin-kli unyə mu. <sup>34</sup> Nya ket-sye kamfoo, betidi inuə ebolabe læ bikə bionni əsuə, nya Onanto ebofo ɔni nya wooyani ɔni olabesə. <sup>35</sup> Besio inuə ebukəkuə nnamfo læ kukuə kɔni əsuə. Nya Onanto luləkə ɔni nya wooyani ɔni uńyənsə mfó. <sup>36</sup> Basani inuə ebuńyə bakafo nya wuut-syi ɔni udunko nya wooyani unuəfə uńyənsə mfó."

<sup>37</sup> Mfó əmə nya bakasebi bamə letɔ Yesu bənkə, "Bonamute, læ sie?"

Nya Yesu díte mbuayɛ nkə, "Kaka lesakpənkpə ntə, mfó ebintsyə laakpo nɛ."

## 18

*Yesu Áteyi Lekpa Itsyi Ɔkɔsiə Ku Okponkpo Bua Útsyuə Ísuə.*

<sup>1</sup> Yesu áteyi wə bakasebi lekpa ditsyuə óte mə nkə ele bæ bakato ola lefe saa nya yanle bæ elo mə ani. <sup>2</sup> Ɔteyi mə nkə, "Okponkpo bua ut-syuə ake læ umə utsyuə wə díman-kate Onanto sikpi nya wénkebu utidi tsya. <sup>3</sup> Nya læ umə əmə kee, ɔkɔsiə utsyuə ake mfo wə díkesu wə oflo úsukalɛ wə lekpakpa nkə, 'Ləkə mɛ læ mɔ olo eto bulə əsuə.'

4 “Éfo lefe kpə, okpronkpo əmə áni wényifo kulesa læ etiki nyamə əsuə. Fɛɛ læ kalosəkɔɔ, óteyi wə əsuə nkə, ‘Ite bæ maanté Onanto sikpi nya meemfi utidi keyifo kulesa, 5 læ bulə bo ɔkosiə əmfo nɛ mɛ bulə esoo, moobe miə nwunsəko wə nla wə olo eto etiki nyamə nləkə. Lenni nko, wəəmbɔyɛ bubə nya wəəmbutə nkɛ lenwɔ mfe.’ ”

6 Mfó nya Bonamute dísuksə nya óteyi mə nkə, “Bɛnɔ lesa nə okpronkpo bua əmə lɛteyi. 7 Nya mɔmɔɔ, yuubə bæ Onanto embuləkə wə betidi ba leewi kakpadi wə ketsye ku kakɔmi kato ola kətə wə bæ ɔwunseko məə? Nye bomu ebu fənkə wə ofe kama læ mə buləkə əsuə? 8 Nɛ mi bɔteyi sitinti minkə Onanto ebokpo lekpo nya wuutə mə lɛbɛ lamfolamfo. Fɛɛ læ Utidi Eto Ubi əbəə, wuunyə betidi ba léfo wə bánɔ?”

*Yesu Áteyi Lekpa Itsyi Lə Farisinyə Utsyuə Ku Nwə Laafo Oko Utsyuə Əsuə.*

9 Yesu áteyi lekpa nəmfo utə betidi ba leebu bæ mə kakle hã ni basɛɛ nya bensi embunyə utidi sa wə ntə fə mə. 10 Nya óteyi nkə, “Lə lefe ditsyuə əsuəə, betidi inuə bətsyuə əsu Onanto eto Kedikətəkɔ bæ læ bato ola. ʒni eyifo Farisinyə nya unuəfə diyifo nwə laafo oko. 11 Farisinyə əmə ələkə wə əsuə lete nya óto ola nkə, ‘Onanto, maasɔ fə ani, itsyise maansɛsə ənəmi læ

atabi əsuə, nya meenyifo utidi kabua, nya maankpo kusiyə fe kase betidi bamba leeyifo. Nya maasɔ fə ani tsya, itsyise minte fe nwə laafo oko wə nyə mmə tsya seka. 12 Maakle kɛnyɛ eyi ənuə læ kɔsida saa əsuə. Nya meefi lesa nə kee minyə eto lekpafofɔsile kətə fə.’

13 “Fɛɛ nwə laafo oko əmə ənyə kɔsɛsɛ nya wónla nkə woabesə wə ənəmi kato kulaa tsya. Fɛɛ úfi wə ani utəkə læ wə lɛkɔɛsi nya óteyi nkə, ‘Onanto, be mɔ obuayifo əmfo læ ənyə mɛ kaminsə!’ ”

14 Mfó nya Yesu lɛteyi mə nkə, “Nɛ mi bɔteyi nkə, se besinkli bésu ayo, nwə laafo oko əmə ale kɛnkɛnkɛ læ Onanto eto ənəmi nya inni Farisinyə əmə. Itsyise utidi saa wə laabesə əsuə kato, Onanto ebobokosə wə kasɔ. Nya utidi saa wə laaboko sə əsuə kasɔɔ, Onanto ebobesə wə kato.”

*Yesu Aala Bekpɛfi Eto Etiki Tinti.*

15 Betidi bətsyuə éfi mə bebi báboko Yesu ɔflo, katɛyi bæ ufi wə ani utəkə læ mə. Se Yesu eto bakasebi dínyə nyamfo, bɛyənki bákpe betidi bamə læ nnya eso. 16 Fɛɛ Yesu ákpadi bekpɛfi bamə óboko wə ɔflo nya óteyi nkə, “Bitə læ bekpɛfi læ bəbə mɔ ɔflo nya bienti mə kusu. Itsyise Onanto eto sekakedikɔ te itə betidi ba laabokosə mə əsuə kasɔ fe bekpɛfi bamfo eto okle. 17 Nya bekloma nyamfo biənkə, utidi saa

wə dímamfo Onanto eto sekadidi fe dikpefi seka, wəmbudufə se kafo kulefe kulefe, kulefe.”

*Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Batabinyə Ku Lə Onanto Eto Sekadidi Ésuə.*

18 Yudafə eto uninə utsyuə áto Yesu nkə, “Oteasa sɛɛ, be ele bə nyifo fɛ lə nyə nkpə manlo?”

19 Mfó nya Yesu létə wə nkə, “Beso faakpadi mɛ fə ɔsɛɛ? Utidi kuutsyuə saa menyifo ɔsɛɛ enso Onanto hã. 20 Nyi miə biyi kɔfi ko laatɛyi nkə, ‘Mankpo kusə nye kusia, manlo utidi, menu, manla fə utsyuə kɛnyɛ, nya bu fə anto ku fə ambe.’ ”

21 Mfó nya utidi əmə díte mbuayɛ nkə, “Ntsyue afi nyamfo kenke koto kukɔnɔ, itsyi lə mɔ sikpefi lefe kə.”

22 Se Yesu lenɔ wə di-tiki nəmə, ɔtɛyi wə nkə, “Ibu lesa lɔni ele bə yifo. Fi bikə bia kenke nte fə ate, lə efi atabi nyamfó ətə bakombo. Nyamfo luutə ənyə bikə ətsyə lə Onanto eto kato nɛ. Nyamfo kama lə edu əbə ətəkəko mɛ.”

23 Fɛɛ lefe nə osani əmə lenɔ nya mfo, əsuə ába wə itsyise bikə kpə kpe wə. 24 Yesu ənyə kase əsuə léba wə nya údi etiki ɔtɛyi nkə, “Ekpe ale itə otabinyə fɛ lə ofo Onanto eto sekakedikɔ budufə! 25 Nya ekpe ale itə otabinyə bə lə udufə Onanto eto sekakedikɔ, enso kase ɔtomli ku lekoko lɔoyɛ lə okasa eto ofo ofe.”

26 Mfó nya betidi ba lenɔ nyamfo létə Yesu bənkə, “Nyale owoe kon luunye bofo?”

27 Mfó nya Yesu díte mbuayɛ nkə, “Lesə nə utidi lembofo buyifoo, iyue itə Onanto ku buyifo.”

28 Mfó nya Petro létɛyi Yesu nkə, “Bebe, bo áyani bo ayo eto asa kenke butsyə nya búbə búntəkəko fə.”

29 Nya Yesu létɛyi mə nkə, “Sitinti, ɔnukuale uni. Nya nla miə bete biə utidi saa wə léyani wə diyo utsyə nye óyani wə usiə nye bay-imisani nye wə antomə nye bebi utsyə lə Onanto eto Sekadidi esoo, 30 wuunye asa nyamfó eto okle kpə lə nkpə bomfo kəmiə ku nkpə bo ləmbokɛ kalokɔ ku lə lefe nə luubə tsya kəmiə.”

*Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ésuə.*

31 Yesu ákpa wə bakasebi lefosi inuə ba úkələkə mate hã óboko wə oflo nya ɔtɛyi mə nkə, “Bɛnɔ! Bɔtɔ lə Yerusalem, kaka asa nnya kenke Onanto eto bənyeləkətidi ləwɔni bətsyə lə mɛ, Utidi Eto Ubi əsuə, luubə itə nko. 32 Betidi ebufi mɛ bakpe lə betidi ba lenni Yudafə eto ani bə lə befi mɛ beyifo əmansa. Booka mɛ nya bootufə ntufə bakpo mɛ lə əsuə. 33 Bɔɔblɛ wə nya boolo wə. Fɛɛ lə diyi tsyafə əsuə, nsi wootaka utsyi ɔkɔmə ubə.”

34 Nya asa nyamfo ken-kee, bakasebi bamə mánnɔ nnya kasɔ. Etiki nyamfo eto kasɔnɔnɔ tsya akula mə.

Bánnò lesa nè Yesu létèyi mē mfo eto kasò.

*Yesu Átsya Unamba Ɔni Wə Laato Asa Kafe.*

<sup>35</sup> Lə lefe nè Yesu nle bonyi kafi Yerikoo, unamba utsyuə əsiə lə kusu ɔflo mfó úkatò asa. <sup>36</sup> Se ónò betidi kpə ba nle bofe eto kudu, ótò nkə, “Be nle bubə?”

<sup>37</sup> Bátèyi wə bənkə, “Yesu Nasaretnyə uni nle bofe.”

<sup>38</sup> Mfó nya ófa bembembe nkə, “Yesu, Oka David eto ubi! Be mē lə ənyə mē kaminsə!”

<sup>39</sup> Mfó nya betidi ba ntò setò dínyenki bákpe wə bátèyi bənkə údika. Fəe mómò bomu óbesə ɔkɔe kato ófa bembembe nkə, “David eto ubi! Be mē lə ənyə mē kaminsə!”

<sup>40</sup> Lə nnya eso Yesu ále únyə nya ótèyi nkə bakpa unamba əmə baboko wə ɔflo. Se úbə óyo wə ɔflo, Yesu átò wə nkə, <sup>41</sup> “Be faala fə nyifo ntə fə?”

Unamba əmə ətə mbuayə nkə, “Anto, nla miə lə nsi nnyə asa.”

<sup>42</sup> Mfó nya Yesu létèyi wə nkə, “Nyale sinkli ənyə asa! Fə bofokanò átsya fə.” <sup>43</sup> Lamfolamfo, usinkli únyə asa nnya útəkəko Yesu nya óyɛ ɔntò ɔnle Onanto bɔtesə. Nya se betidi kpə bamfó dínyə nyamfoo, məmblə kenke átesə Onanto.

## 19

*Yesu Édinko Sakeo Etiki.*

<sup>1</sup> Yesu ésu údufə Yeriko, nya óyɛ lə umə əmə kafo ɔntò. <sup>2</sup> Mfó nya mba laafo

umənkò eto uninə utsyuə wə baakpo Sakeo ləke, nya úyifo otabinyə tinti. <sup>3</sup> Úkabəbe kusu kò əsuə wɔɔyɛ lə unyə utidi wə kɔn Yesu ni. Fəe se úyifo utidi kliminti esoo, ɔnle kusu ku kutsyuə bunyə se betidi mfui eso. <sup>4</sup> Nyaso útsyetsyi ótò betidi bamfo setò nya óbe kuyi bə lə unyə Yesu, itsyise óte nkə wuubə ɔyɛ mfo.

<sup>5</sup> Se Yesu léyo kuyi komə kalɔɔ, úkənə únyə nya óbesə ənəmi kato nya ótèyi Sakeo nkə, “Sakeo, kɔse lə ayifə əbə kasò, itsyise fə diyo mɔɔsɔnò mi nɛ.” <sup>6</sup> Sakeo ákɔse ɔyifə úbə kasò nya útə Yesu edufə ku disuəyuə tinti.

<sup>7</sup> Betidi ba dínyə nyamfó étsyiko etiki budi kawɔnɔnò lə Yesu əsuə katèyi bə, “Osani əmfo esukayɛ utidi əmfo wə ni obuayifo eto diyo.”

<sup>8</sup> Mfó nya Sakeo létaka únyə nya ótèyi Bonamute əmə nkə, “Anto! Muufi mɔ bikə bia nkpe mē kenke eto kutsyə ntə bakombo. Nya betidi ba kenke eto bikə míntafa mímfoo, mofo mē nnya kayo eto sena ntsyə lə nnya kenye.”

<sup>9</sup> Mfó nya Yesu létèyi wə nkə, “Mmi əmfo bofo əbə diyo nəmfo, itsyise utidi wə mfo tsya eyifo Abraham eto kafo eto ubi. <sup>10</sup> Nya mɔ, Utidi Eto Ubii, mbə miə lə nləkə betidi ba kenke lénya kusu mboko nkpe.”

*Yesu Átèyi Lekpa Itsyi Lə Atabi Ɔsuə.*

<sup>11</sup> Mfó nya betidi bamfó únyə banle asa nnya Yesu

nle mə bətəyi bəno. Nya úsukosə nya ótəyi mə lekpa ditsyuə, itsyise ofe ɔlɛ bənyɪ kafi Yerusalem nya bébu bə Onanto eto Sekadidi siamə ebubə sitinti mómɔ. <sup>12</sup> Nya ótəyi nkə, “Lə lefe nə léfe məə, osani wə nkpe dibu utsyuə ákɛ mfó wə létaka úsu kasɔ famfamfa kətsyuə əsuə lə bətsyə wə seka. Nya úfi nsusu nkə, wuusinkli ubə wə umə. <sup>13</sup> Fɛ úduu, ókpadi wə beyifoyifo lefosi utsyə. Nya útə utsyuə saa atabi eto otobe ɔni. Nya ótəyi mə nkə, ‘Bifi atabi nyamə beto ɔlɔ isu ese lefe nə muubə.’

<sup>14</sup> “Fɛ osani əmfɔ eto umə eto betidi ékekisi wə, nyaso bátsyese batənkpe bətsyuə bətəkəko wə bə besu batəyi Okankplɛ nkə, ‘Boanla boə osani əmfɔ di bo oka.’

<sup>15</sup> “Tsyə, bətsyə osani əmə seka nya usi úsinkli ubə umə əmə. Lamfolamfo, útə bákpadɪ wə beyifoyifo bamə bəbə bátsyə lə wə ənəmi nkə lə ɔno kutəkə ko bənyə.

<sup>16</sup> “Uyifoyifo tute əbə nya ótəyi wə nkə, ‘Bonamute, nnyə atabi eto etobe lefosi ntəkə lə ɔni əmə fətə mɛ mfó əsuə.’

<sup>17</sup> “Mfó nya Onamute əmə létəsə wə ótəyi nkə, ‘Álɔ eyifo! Eyifo uyifoyifo sɛɛ! Se fále keyifo kəkɛ kamfo ola fáyenko ke lə kusu sɛɛ esoo, muufi fə ntsyə seka lə kəmə lefosi əsuə.’

<sup>18</sup> “Uyifoyifo nuəfə tsyā əbə ótəyi wə nkə, ‘Bonamute, nnyə atabi eto etobe enɔ ntəkə lə ɔni wə fətə mɛ əsuə!’

<sup>19</sup> “Nya Onamute əmə létəyi uyifoyifo əmə tsyā nkə, ‘Fəə, ebudi seka lə kəmə enɔ əsuə!’

<sup>20</sup> “Uyifoyifo bamba əbə nya ótəyi nkə, ‘Bonamute, nyə fə atabi eto otobe ɔni wə fətə mɛ. Mfi nnyā nkle lə mɔ ofiamɛ əsuə nkula. <sup>21</sup> Nte fə sikpi itsyise eyifo nwə nkpe ale. Nya feefi lesa nə lenni fə lele kafloma keyifo fə lele. Nya feefi didisa nə fəmankpɛ kulaa tsyā keyifo fə lele.’

<sup>22</sup> “Mfó nya Onamute əmə létəyi wə nkə, ‘Uyifoyifo bua feni! Fə kosate eto kɛnyɛ eto etiki ni nnyā muufi nlo fə dikpi! Eyɪ fə nyifo utidi wə nkpe ale. Nya meefi lesa nə lenni mɔ lele kafloma keyifo mɔ lele. Nya meefi lesa lə kaka mánkpɛ ku ditsyuə. <sup>23</sup> Nya lə eyɪ nkoo, beso fémɛmfi mɔ atabi esu akpe lə atabi kətsyəkɔ? Mfóo, nyɪ miə muunyə kutəkə lə nnyā əsuə lə nsinkli ntsyɪ mbə.’

<sup>24</sup> “Mfó nya ótəyi betidi ba nýə mfo nkə, ‘Bɛle atabi nyamə befo lə wə ani bitə uyifoyifo wə nkpe atabi eto etobe lefosi.’

<sup>25</sup> “Fɛɛ betidi bamfo átəyi wə bənkə, ‘Bonamute, uyifoyifo əmfó ebunyə atabi eto etobe lefosi útsyə!’

<sup>26</sup> “Mfó nya Onamute əmə dítə mbuayɛ nkə, ‘Nlɛ fə bətəyi sitinti minkə, utidi wə asa ntee, wə ni nwə Onanto luutə okpe enso nɛ. Nya utidi wə kulesa lentee, nnyā nte wə kulaa tsyā, bɔɔle ni bafɔ wə lə ani. <sup>27</sup> Nya

mómóó, binə mɔ balo ba dímanla bə ndi seka læ mə əsuə beboko mfo læ belo mə læ mɔ ənəmi.' ”

*Yesu Édufə Yerusalem.*

<sup>28</sup> Se Yesu leteyi mə asa nyamfo ólosəə, ótɔ mə setɔ úsu Yerusalem. <sup>29</sup> Lefe nə ɔnlɛ Betfage ku Betania bɔfi læ Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini ɔflɔɔ, ótsyese wə bakasebi inuə óteyi nkə bakatɔ. <sup>30</sup> Mfó nya óteyi mə nkə, “Bikato læ umə kəkɛ wə nkpe setɔ mfó. Nya læ bɛlɛ wə budufəə, biunyə ɔflimu eto lɛkpo ditsyuə nə bátсыasə læ ukuə bənyəsə nə utidi kuutsyuə saa dímənsiə tɔ unyə. Benyankli ni ku ukuə læ bifi wə beboko mfo. <sup>31</sup> Lə utidi utsyuə atɔ mi lesa nə eso bənyankli nii, bɛteyi wə biənkə, ‘Bonamute nɛ ni bohiā.’ ”

<sup>32</sup> Bakasebi bamə áyifə læ kusu bésu bənyə lesa saa fe kase Yesu leteyi mə. <sup>33</sup> Nya læ lefe nə bənyə banɛ ubuki əmə bonyankli kələkəə, ubuki əmə eto basate átɔ mə bənkə, “Beso bɛnlɛ wə bonyankli?”

<sup>34</sup> Mfó nya bakasebi bamə díte mbuayɛ bənkə, “Bonamute ahiā wə.”

<sup>35</sup> Nya bəfi ubuki əmə báboko Yesu. Mfó nya bəfi mə mfiə bésensə bákpo læ ubuki əmə əsuə nya bəwunsəko Yesu óbɛ úsiə læ wə. <sup>36</sup> Se úsiə læ wə əsuə nya báyɛ bantɔɔ, betidi bətsyuə éfi mə mfiə bésensə bákpo læ kusu.

<sup>37</sup> Lefe nə Yesu nɛ bənyɛ kafi Yerusalem læ kusu

kaka ɔnlɛ Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini bəyifə kəbəə, wə bakasebi kpə bamə étsyiko Onanto ani bɔsɔ nya báto keyudu banɛ bofa bembembe læ asa kplɛ nnya bənyə eso. <sup>38</sup> Nya báteyi bənkə,

“Atesə itə Oka wə nɛ bubə læ Bonamute eto diyɛ əsuə!

Diyuə læ lefo kato kenke. Nya diyənde itə Onanto!”

<sup>39</sup> Mfó nya Farisifo ba ləkɛ læ sitiditu siamə nti leteyi Yesu bənkə, “Oteasa, ninko fə bakasebi læ bayɛ kudu bokpo!”

<sup>40</sup> Mfó nya Yesu díte mbuayɛ nkə, “Nɛ mi bɔteyi sitinti minkə læ bayɛ kudu bokpoo, aba nyamfo kosate ebutsyə kasɔ ku kudu bokpo.”

*Yesu Éwi Keku Lə Yerusalem Eto Disi.*

<sup>41</sup> Kase Yesu lɛyɛ ɔntɔ læ Yerusalem kedufəkɔɔ, nya únyə umə əməə, úwi keku læ wə disi. <sup>42</sup> Nya óteyi nkə, “Nla sitinti miə læ nnya ete biunyə betɛ mmi eto diyɛ nəmfɔ eto lesa nə loohiā itə bə læ binyə diyuə ini! Fɛɛ ibə ese mómóó, bɛnlɛ bunyə læ betɛ! <sup>43</sup> Lefe ditsyuə ebubə se mi balo luúnyə batsyil-ama mi læ kalebe saa kenke. Nya booti əbiə kenke nya kulesa lembofo budufə nye kabɔ kəbə lɛkplɛ. <sup>44</sup> Betidi ebɔtsylɔsə umə mfo kenke nya boolo betidi ba nkpe læ wə kenke. Nya leba ku ditsyuə sa embubu ditəkə læ

ni kətsyəkə. Itsyise beni nya bíənyə læ bete lefe nə Onanto díbə nkə læ ofo mi læ nkpə!"

*Yesu Ála Mba Laate Bikə Lə Onanto Eto Kedikətəkə.*

<sup>45</sup> Yesu ésu údufə Onanto eto kedikətəkə nya útsyiko mba nle bikə bote mfó bola kabosə. <sup>46</sup> Nya ótəyi mə nkə, "Báwəni bákpe læ Awənisə Kenke eto Kukue əsuə bə Onanto átəyi nkə, 'Mə diyoo, betidi ebokpadi ni bə diyoo kaka betidi laato ola.' Nya mi difi mfó befianisə beyu eto kabiəkə!"

<sup>47</sup> Diyi saa, Yesu ákate asa læ Onanto eto Kedikətəkə mfó. Onanto eto besumunyə ninə ku Afi eto bateasa ku betidi eto batənkotənkə ála bə læ balo wə. <sup>48</sup> Fəe bənyə kusu kə əsuə bəoye, itsyise betidi kpə ake mfó ba eto ato léfo wə etiki nyamə kekleke eso.

## 20

*Betidi Ənə Etiki Ku Yesu Itsyi Lə Wə Əsuəale Nnya Onkpe Əsuə.*

<sup>1</sup> Diyi ləni se Yesu ləke katé betidi asa læ Onanto eto kedikətəkə, kedi mə Ditiki Səe eto asa, besumunyə ninə ku afi eto bateasa ku umə eto beninə əbə mfó. <sup>2</sup> Mfó nya bəbə bátəyi wə bənkə, "Təyi bo əsuəale nnya fankpe fə feeyifo asa nyamfo eto okle. Nya owoe díta fə əsuəale nyamə?"

<sup>3</sup> Mfó nya Yesu díta mbuayə nkə, "Bitə læ ntə mi etiki ətsyuə læ nno. <sup>4</sup> Nte əsuəale nnya Yohanes ləke fə úyifo ntufləsəfləsə eto

lekpa útə betidi, Onanto oflo itsyi lee, betidi bomu oflo itsyi?"

<sup>5</sup> Mfó nya bətsyiko kənə kasə læ mə nti katəyi bə, "Be ele bə bətəyi? Lə bətəyi boə Onanto oflo únyə əsuəale nyamə utsyiko, otə bo nkə, 'Be díbə eso biamfó Yohanes benə?' <sup>6</sup> Nya læ bətəyi boə utidi oflo ófo nnya utsyiko, katsyakə eto betidi bamfo kenke ebubə bakpə bo aba, itsyise məmblə kenke áfo bəno bə Onanto eto Unyeləkətidi wə Yohanes ni nē."

<sup>7</sup> Lə nyaso bələkə kənyə bátəyi bənkə, "Boante kaka únyə əsuəale nyamə útsyiko."

<sup>8</sup> Mfó nya Yesu tsya lətəyi mə nkə, "Nko ke eso mintsya məmbətəyi mi kaka mimfo əsuəale fə meeyifo asa nyamfo eto okle."

*Yesu Átəyi Lekpa Itsyi Lə Opanyə Utsyuə Əsuə.*

<sup>9</sup> Mfó nya Yesu lətəyi bətidi bamə lekpa nəmfo nkə, "Lə lefe nə lefe mə, osani utsyuə áfo kudiyi eto okue utsyuə. Se úsu kusu kutsyuə nkə læ usu usiə itə lefe nə dikulə esoo, úfi wə okue əmə ókpe læ beyifoyifo bətsyuə eto ani. <sup>10</sup> Se lefe léyo bə bətsyiko eyibibi nyamə bələe, ótsyese wə uyifoyifo utsyuə nkə usu ofo wə kedikə læ okue əmə əsuə læ beyifoyifo oflo oboko wə. Fəe beyifoyifo bamə áblə uyifoyifo əmə nya bála wə babosə, nya bəntə wə kulesa. <sup>11</sup> Lə nyaso ótsyese

uyifoyifo bamba. FEE beyifoyifo bamə áble wuntsya, nya bákpe wə kofani, nya bála wə bátisese, nya bəntə wə kulesa. <sup>12</sup> Ótsyese uyi-foyoifo tsyəfə. Nya beyifoyifo bamə leble wə bətəkə wə afabe lə əsuə nya bála wə bələkə lə mfó.

<sup>13</sup> “Mfó əmə nya okuensate əmə leto wə əsuə nkə, ‘Be ele bə nyifo? Mootsyese mɔ ubi lala nya mfo nno miə boobu wə.’

<sup>14</sup> “FEE se beyifoyifo bamə dínə ubi əmə, bátəyi mə əsuə bənkə, ‘Biənyə okuensate əmə eto ubi kosate ni nwə mfo. Bitə lə bolo wə ete wə bikə biamfo kenke lə befiani bo bele!’ <sup>15</sup> Nyaso bənə wə babosə lə okpɔ əmə kafo nya bálo wə.”

Mfó əmə nya Yesu leto mə nkə, “Be okuensate əmə lu-yuifo beyifoyifo bamə mfo? <sup>16</sup> Nla miə bete biə woolo beyifoyifo bamə kenke nya wuufi okue əmə okpe lə beyifoyifo bamba lə ani.”

Se betidi bamə lenɔ nko, bátəyi bənkə, “Owo lo! Yanle bə ibə nko!”

<sup>17</sup> Yesu ábe mə tūū nya óto mə nkə, “Bíankla Awónisa Kenke nyamfo eto kasɔ nle bote,

‘Leba nə mba laato ayo leni bə dimbə kɔnɔɔ,  
ni bomu díbə lefiani nə nso bofe lə afefe kenke nti?’

<sup>18</sup> Utidi saa wə luutusə ɔsɔ lə leba nəmə əsuə, eboba wuli wuli wuli. Nya lə leba nəmə tsya əbə lesɔ utsyuə lə əsuə, diukuə wə muəmuəmuə.”

*Yesu Édi Etidi Itsyi Lə Umənkə Bofə Əsuə.*

<sup>19</sup> Afi eto bateasa ku Onanto eto besumunyə eto beninə ákpe nkəale bə lə bəmuə Yesu lamfolamfo, itsyise bənyə bə mə ɔnle sitinti nyaso ótəyi lekpa nəmə nɛ. FEE báte betidi bamfo sikpi. <sup>20</sup> Lə nnya esoo, bákabəbɛ kusu bamba ko əsuə booye bəmuə wə. Bələkə betidi bətsyuə kalo kalo. Nya bákəle ku mə bənkə besu Yesu ɔfɔ. Nya bəyifo əsuə fe Ditiki Sɛɛ nəmə mə kosate léla bə lə bate itə mə əsuə. Nya bátisese mə bənkə babio Yesu uyibi lə etiki əsuə lə bənyə kusu ko booye befi wə bakpe lə Roma eto Aba eto uninə eto ani. <sup>21</sup> Lə nnya esoo, mba laabio kanɔ asa bamfó ésu Yesu ɔfɔ. Nya bátɔ wə bənkə, “Oteasa, buyi boənkə asa nnya faatəyi ku nnya fate kenke eyifo etiki tlolololo. Nya buyi tsya boə aambe utidi eto ənəmi lə ale asa buyifo. Bomu aate ɔnukualetiki nnya əsuə Onanto laala nkə betidi yifo. <sup>22</sup> Lə nyamfo eso bola boə boate lə bo kɔfi ətə kusu bə bofo umənkə butə Romafɔ eto Okankplɛ lee yəntə kusu?”

<sup>23</sup> FEE Yesu ənyə mə kowesu bua útsyə lekpo nya ótəyi mə nkə, <sup>24</sup> “Bifi sika flubia eto atabi beboko lə mbe. Owoe eto disi ku diye ntəkə mfo?”

<sup>25</sup> Bátəyi bənkə, “Okankplɛ Kaisare eto ale ini.”



Nya Yesu lɛtɛyi mɛ nkɛ,  
 “Bifi lesa saa nɛ ni Okankplɛ  
 eto lele bitɛ Okankplɛ. Nya  
 bifi lesa saa nɛ ni Onanto eto  
 lele bitɛ Onanto.”

<sup>26</sup> Nya lɛ betidi eto ɛnɛmi  
 mfɔo, bamfɔ wɛ bumua lɛ  
 kulesa ɛsuɛ. Mɛ kɛnyɛ ɛkpɛ  
 mɛ nya iyifo mɛ yani lɛ ditiki  
 nɛ Yesu lɛtɛyi eso.

*Yesu Ɛdi Etiki Itsyi Lɛ  
 Bɛkpɛnkɛ Eto Businkli  
 Kataka Ɔsuɛ.*

<sup>27</sup> Sadukifo bɛtsyuɛ mba  
 laateyi bɛnkɛ bɛkpɛnkɛ  
 ensi embotakaa, ɛbɛ Yesu  
 ɔflo nya bɛtɛyi wɛ bɛnkɛ,  
<sup>28</sup> “Oteasa, Moses ɛwɔni lɛ  
 afi nnya ɛtɛ bo nkɛ, ‘Lɛ  
 osani utsyuɛ ɛkpɛ nya oyani  
 wɛ usiɛ utsyɛ nya bɛnle  
 bebi saa, nyalɛ ele bɛ osani  
 ɛmfo eto ɔyimisani, fi usio  
 ɛmɛ ufi. Nya wɛ ku ɔkɔsiɛ  
 ɛmɛ lɛ bale bebi. Nya bebi  
 bamfɔo, betidi ebunyɛ mɛ  
 fe osani wɛ dimankɛ ubi saa  
 eto bale.’ <sup>29</sup> Lɛ lefe ditsyuɛ,  
 bayimisani ekuanse akɛ.  
 Osaibi ninɛ ɛfi kusɛ nya  
 ɛbɛ ɛkpɛ nya wɛ ku wɛ usiɛ  
 mɛnle ubi saa. <sup>30</sup> Ɔyimisani  
 nuɛfɛ tsya ɛfi ɔkɔsiɛ ɛmɛ.  
<sup>31</sup> Utsyɛfɛ tsya nko kɛ. Nya  
 lesa nɛmɛ diyifo nko itɛ  
 bayimisani ekuanse bamfo  
 kenke. Mɛmblɛ kenke ɛkpɛ  
 lɛ lefɛ nɛ mɛ kuutsyuɛ saa  
 manle. <sup>32</sup> Lɛ kalosɛkɔ kenke,  
 usio ɛmɛ kosate ɛbɛ ɛkpɛ.  
<sup>33</sup> Nya mɛmɔɔ, diyɛ nɛ ɛsuɛ  
 bɛkpɛnkɛ luusinkli bataka,  
 owɛ eto usiɛ usio ɛmɛ luudi  
 se mɛmblɛ kenke dɛfi wɛ lɛ  
 lefe nɛ lefe mɛ?”

<sup>34</sup> Yesu ɛtɛ mbuayɛ nkɛ,  
 “Nkpɛ bomfo ɛsuɛ ete  
 basani ku besio leefi bɛsiɛ  
 kɛsiɛ bese. <sup>35</sup> Fɛɛ basani  
 ku besio kenke bɛ dɛnyɛ  
 itɛ bɛ bataka bɛtsyi ɔkɔmɛ  
 bɛbɛ nkpɛ bo lensiembolo  
 kulefee, bensiembufi bɛsiɛ  
 nye bɛsiɛ bese. <sup>36</sup> Bootsya  
 fe kase Onanto eto batɔnkpe  
 nte, nya bensiembukɛ tsya.  
 Beyifo Onanto eto bebi  
 itsyise bɛtɛka bɛtsyi ɔkɔmɛ.  
<sup>37</sup> Nyamfo ni ɔnukualɛ wɛ  
 Moses dɛlɛkɛ ote lɛ Asawɔni  
 Kenke eto Kukue ɛsuɛ nkɛ  
 bɛkpɛnkɛ si bootaka bɛbɛ  
 bɛsiɛ nkpɛ. Itsyise lɛ lefe nɛ  
 ɛnyɛ lɛ kuyi ko dɛkɛnyɛ ute  
 eto ɛnɛmi, ɔkpadi Onamute  
 fe Abraham eto Onanto ku  
 Isak eto Onanto ku Yakob  
 tsya eto Onanto. <sup>38</sup> Nyamfo  
 lɛ bote bɛ mba dɛkɛkpɛ  
 kokoo, besi nkpɛ. Nyaso  
 uyifo mɛ Onanto tsya.”

<sup>39</sup> Mfɔ afi eto bateasa  
 bamfo eto bɛtsyuɛ dɛtɛ  
 mbuayɛ bɛnkɛ, “Oteasa, ɛtɛ  
 mbuayɛ kukɔnɔ!” <sup>40</sup> Nyamfo  
 eto kamaa, kutsyuɛ saa  
 mɛnsikpe ɔkɔɛ lɛ ɔtɔ kulesa  
 tsya.

*Owoɛ Eto Ubi Ni Nwɛ  
 Onanto Lɛkpo Ɔhile Utsyɛ?*

<sup>41</sup> Yesu ɛtɛ mɛ nkɛ, “Ntsyɛ  
 ibɛ fe betidi lɛtɛyi bɛ Nwɛ  
 Onanto Lɛkpo Ɔhile Utsyɛ  
 ebutsyi Oka David eto bebi  
 eto kafo? <sup>42</sup> Nya Oka David  
 ɛmɛ kosate ɛtɛyi lɛ kusɛ eto  
 kukue ɛsuɛ nkɛ,  
 ‘Onamute ɛmɛ ɛtɛyi mɔ On-  
 amute nkɛ,  
 “Si ɛsiɛ lɛ mɔ kodiani  
 eto kutsyɛ”

43 isu ese lefe nà muufi fà balo nkpe lə fə kokpa kalə.” ’

44 Nya lə Oka David ákpadi wə nkə Onamutee, ntsyá íbə fə Nwə Onanto Lékpó Ǿhile Utsyá luuyifo Oka David eto kafo eto ubi?”

*Yesu Ǽkə Wə Bakasebi Ato Itsyi Lə Afi Eto Bateasa Ǽsuə.*

45 Lə lefe nà betidi ba tā dínýə béketsyue ato lə asa nnya Yesu nle bəteyi, óteyi wə bakasebi nkə, 46 “Bebe kukɔnɔ lə afi eto bateasa əsuə. Betidi ba laala botsyilama lə mə awu kplə kplə əsuə. Nya baala bə betidi kəsiasə mə ku dibu lə asi kafo. Mə laala nlebe kplə busiə lə Yudafɔ eto katsyakɔ nya baala ndikɔ kpaa busiə lə eyikedikɔ. 47 Beesu bakɔəsia ɔflɔ bə lə bawunsə ko mə, fɛɛ baawɛ mə kale mə asa kafo. Nya baato kala kəntsyɛ, kate əsuə lə betidi eto ənəmi. Nyaso mə kotonənə ebɔkə ale eso utsyua saa eto kole!”

## 21

*Ǿkɔsiə Utsyua Ǽtə Ǽtəsa Kplə.*

1 Lə kedikətəkɔ mfoo, Yesu ábesə ənəmi kato nya únýə kase batabinyə leefi mə ətəsa kesu kakpe lə kedikətəkɔ eto otobe kafo. 2 Nya únýə tsya kase ɔkɔsiə okombo utsyua dífi pesewa inuə butsyua ókpə lə otobe əmə kafo. 3 Nya óteyi nkə, “Nle mi bəteyi minkə ɔkɔsiə okombo əmfoo, útə lesa nə nso bafefe bamfo kenke. 4 Itsyise babamba bamfoo,

məə, lesa nə baala lə nə bəənyə nti, ete ni nə bətə nɛ. Fɛɛ usio əmfo wə sekombo, lesa nə kenke ntə wə nə wuudi mfó, nya ni nə úfi útə mfo nɛ.”

*Yesu Áteyi Etiki Itsyi Lə Onanto Eto Kedikətəkɔ Eto Boba Ǽsuə.*

5 Lefe nəmfoo, bakasebi bətsyua akɛ mfó kedi etiki itsyi lə Onanto eto kedikətəkɔ əsuə. Nya bəteyi kase kedikətəkɔ kamə laanɔ bobə ku kase aba nnya bəfi bəto diyó nəmə laanɔ bobə ku asa nnya betidi ditə bəfi bálɔ Onanto eto kedikətəkɔ kamə. Mfó əmə nya Yesu leteyi mə nkə, 6 “Lesə saa nə bənle bunýə mfoo, lefe ditsyua ebubə se leba saa lensiembubu lə ni kəsiaɔ. Bomu betidi ebusense ditsyua saa lekpo lə kasɔ.”

*Kanyinyənyə Ku Betidi Eto Bɔkpɔ Ku Mə Bətsyua.*

7 Mfó nya bəto wə bənkə, “Oteasa, dimamfe yuubə itə nko? Nya be ini buufi bunýə lə bote boə lefe nə asa nyamfo luubə éboyo?”

8 Yesu áteyi mə nkə, “Biúnýə bikabe kusu itə bə kuutsyua saa əmbowɛ mi okpe. Betidi kpə ebubə bəteyi bənkə mɔ ditiki bəbə buləkə kate, bookəbə kateyi bənkə, ‘Mɔ uni,’ nya ‘Lefe nəmə éboyo.’ Fɛɛ biəntəkəko mə kama. 9 Biánté sikpi lə bənɔ lema eto kudu nya betidi letaka bəńýə lə bətsyua əsuə. Asa nyamfo eto kakle ebutsyiko bubə, fɛɛ inni nya kasɔ ni

bənkə kalosəkə ebubə eyo elo.”

<sup>10</sup> Yesu esi úsukosə nya ótəyi nkə, “Ese ebəkpə ku mə bətsyuə, nya bekakedikə ləbəkpə ku mə əsuə.

<sup>11</sup> Kasə ebutinkə kekleke. Nya kukpənsə tsya luubə kekleke. Nya efimbi akpa akpa tsya luubə nlebe nlebe kenke. Nya ekpinsa kpə luutsyiko bubə lə difule əsuə.

<sup>12</sup> “Nya fə asa nyamfo luubə ibə, betidi ebumuə mi nya bookpə mi bulə, bate mi ohiā. Betidi ebokpa mi besuko akpokakpokə lə Yudafo eto ntsyakə nya bookpə mi lə ayo. Nya bookpa mi besuko baka ku Aba eto bənyəsia eto ənəmi bə lə bakponko mi akpo lə mə disi eso. <sup>13</sup> Nya lə lefe nəmfóo, kusu ebəsinini mi bə lə bidi Onanto eto Ditiki Səə nəmə. <sup>14</sup> Bimue əsuə bitsyə bətənsə itə bə biembulə əsuə lə kusu ko biəyē biləkə mi əsuə kenye eso. <sup>15</sup> Itsyise muutə mi kobe ku kenye yayaya itə bə mi balo eto kuutsyuə embəfo buńyə lə mi ənəmi nye bətə mi etiki eto mbuaye kulefe. <sup>16</sup> Mi anto mə ku bayimisanini ku mi betidi ku mi bayetsyuə ebufi mi bakpə lə ani. Nya boolo mi bətsyuə.

<sup>17</sup> Betidi ba tā ebukisi mi lə mə disi eso. <sup>18</sup> Fəə mi disi eto səwəni, lə səni kplon embonya. <sup>19</sup> Bińyə kekleke lə binyə nkpə bo ləmbəkə kalokə kulefe.

*Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Lefe Nə Booba Yerusalem Eto Umə Emə Bakpo Kasə.*

<sup>20</sup> “Lefe nə binyə biə bamamanyə esu bənyə batsyilama Yerusalem, ete biote biə umə əmfo eto boba kakpə lə kasə eto lefe eboyo.

<sup>21</sup> Lefe nə mfóo, betidi ba kenke nkpe lə Yudea, ele bə bətsyetsyi bedu besu babo lə atini əsuə lə babo lə kanyi əsuə. Nya betidi bakenke nkpe lə umənkplə əmə kafo, ele bə babo lə wə bedu. Nya betidi ba kenke nkpe lə mbuto ku kəmə ka ləfi mfo, yanle bə besu umənkplə əmə kafo. <sup>22</sup> Itsyise lefe

nə mfó ni kotonənə eto eyi nnya ele bə ibə fe kase Awənisə Kenke eto Kukue eto etiki léte. <sup>23</sup> Yəokə ale tinti itə besio ba ni bəfonlə ku behiambe ba nle bebi bəyimisə. Kanyinyənyə kekleke kətsyuə ebubə kasə kamfo əsuə. Nya Onanto eto kotonənə ebubə betidi bamfo əsuə. <sup>24</sup> Boolo bətsyuə ku asiabi. Nya boomuə bətsyuə lə əsuəale besuko nsə bamba kpə əsuə. Nya betidi ba lenni Yudafo, luudi səkplə baayinkə Yerusalemfo bakpə isu ese lefe nə Onanto lətono utə mə.

*Utidi Eto Ubi Ebusinkli Uba.*

<sup>25</sup> “Ekpinsa kpə ebubə lə kofe ku kofande ku befan-debi eto ənəmi əsuə. Nya kasə eto betidi kenke eboyansə kusubebe saa. Nya sikpi kplə ebubə lə betidi əsuə lə kase lekpo eto kudu ku kase diuyənkni nyanklaa eso. <sup>26</sup> Ənəmi ebutsyiko betidi bonanko lə sikpi sia luumuə mə lə lefe nə befi

bənyə bensəkə itə lesa nə lu-  
ubə lə kawunsiə kenke əsuə  
eso. Itsyise asa nnya nkpe  
lə difule ensiembuñyə lə  
nnya kənyənkə. <sup>27</sup> Nyamfo  
eto kamaa, Utidi Eto Ubi  
ebəbə ubə lə difule lə asəmi  
loku kəmiə lə əsuəale kplē  
ku lə diyənde kplē əsuə.  
<sup>28</sup> Lefe nə asa nyamfo mfe  
nlē bubəə, bəbə mi əsuə bit-  
syə lə bikabe kusu, itsyise mi  
diləkəfe ebəfi elo.”

### *Bekase Asa Itsyi Lə Eyi*

*Əsuə.*

<sup>29</sup> Mfó nya Yesu leteyi mə  
lekpa ditsyuə nkə, “Bibu disi  
bitsyi lə kudiyi ku eyi bamba  
kenke əsuə bebe. <sup>30</sup> Lə  
binyə biə afanto fəfə etsyiko  
bəbəbə, bete biə kasəmite  
eboyo elo. <sup>31</sup> Nko kə ini  
lə binyə biə asa nyamfo nlē  
bubəə, bete biə Onanto eto  
Sekadidi siamə eto dibəfe fe  
yaala lə eyo.

<sup>32</sup> “Nlē mi bəteyi sitinti  
minkə asa nyamfo kenke  
ebubə fə bətsyuə ba nsi nkpə  
mfó luukpə balo. <sup>33</sup> Kato ku  
kasə ebubə efe, fəfə mə etiki  
embubə efe kulefe.

### *Ele Bə Biñyə Bikabe Kusu.*

<sup>34</sup> “Bebe kukəncə biə biemfi  
mi lefe bitə budi ku sitekpe  
eto disuəyuə mate. Nya ku-  
utsyuə memfi wə əsuə utə  
bəkpcə lə kawunsiə kamfo  
eto asa əsuə. Lenni nko, diyi  
nəmə ebubə ditu mi lə ka-  
fuafua əsuə. <sup>35</sup> Nya yuuyifo  
fe kase uyibibiobio ləələkə  
ubuki seka. Etsyise yuubə  
lə kawunsiə kenke eto betidi  
əsuə. <sup>36</sup> Nyaso bitəkə ənə lə  
biñyə bikato ola lefe saa bə  
lə binyə əsuəale lə bəbə befe

lə keni saa əsuə lə lesa saa  
nə luubə mfó əsuə lə itə bə  
biofo buñyə lə mə, Utidi Eto  
Ubi eto lekpokakpokə.”

<sup>37</sup> Lə eyi nyamfó kenke  
əsuəə, Yesu éfi ólē betidi  
bamfo asa bote lə Onanto  
eto kedikətəkə. Nya lə dit-  
syitsyo lefee, úkesu Nnuəbi  
eto Eyi eto Kətini ékesu kal-  
abe. <sup>38</sup> Nya olesiatu saa, be-  
tidi bamfo ékesu kedikətəkə  
kamə lə banə wə asatete.

## 22

### *Besumunya Ninə Ákpe*

*Disi Bə Lə Balo Yesu.*

<sup>1</sup> Lefe nə Yudafo leedi  
Nnamfokuə eto Abolo eto  
Diyi nə baakpo bə Ukpə  
Asa Bo Jyila ebəfi. <sup>2</sup> Fəfə  
se Onanto eto besumunya  
ninə mə ku afi eto bateasa  
dikate betidi bamfó sikpi  
esoo, bákabəbə kusu ko əsuə  
bəoye balo Yesu lə kabibio  
əsuə.

*Yuda Átəncə Nkə Wuudu  
Yesu Utə.*

<sup>3</sup> Mfó nya Obonsam didufə  
lə Yuda wə baakpo tsya bə  
Iskariot əsuə. Nya uy-  
ifo Yesu eto lefosi bakasebi  
inuə bamə eto əni. <sup>4</sup> Nyaso  
Yuda ésu Onanto eto be-  
sumunya ninə ku Onanto  
eto kedikətəkə eto mba laase  
mfó eto beninə əfə. Nya  
bédi etiki itsyi lə kusu ko  
əsuə wəoye fə boomuə Yesu  
əsuə. <sup>5</sup> Bənyə disuəyuə,  
nya bəteyi wə bə bootə wə  
atabi. <sup>6</sup> Nya Yuda tsya letəncə  
nko. Nyaso útsyiko lefe  
səfə bəbəbə lə kusu ko əsuə  
wəoye ufi Yesu okpe mə lə  
ani lə betidi bamə eto mante  
mante əsuə.

*Yesu Ɛmuə Ɛsuə Itə Ukpə Asa Bo Ɔyila Eto Diyi Budi.*

<sup>7</sup> Lə nnya kamaa, diyi nə baalo basamubi itə Ukpə Asa Bo Ɔyila eto Diyi itə Nnamfokuā eto Diyididi əbə léyo. <sup>8</sup> Nya Yesu létsyese Petro ku Yohanes ɔtənsə ku kənye kamfo nkə, “Bisu belə Ukpə Asa Bo Ɔyila eto didisa bitsyə itə bo budi.”

<sup>9</sup> Bátə wə bənkə, “Sie faala fə bəlo ni butsyə?”

<sup>10</sup> Nya útə mbuaye nkə, “Lə bidufə Yerusalem eto umə əməə, osani utsyue ebubə otsyako mi wə ntsyi ntu ku ɔlotsyi. Bitəkəko wə lə bidufə diyo nə wuudufə.

<sup>11</sup> Nya lə bətəyi oyosate əmə biənkə, ‘Oteasa nkə bəto fə nkə, “Nte diyo nə kafo ele bə Mə ku mə bakasebi luubə bedi Ukpə Asa Bo Ɔyila eto didisa?”’

<sup>12</sup> Woote mi abanslo kato eto diyo kplə ditsyue nə bálə bətsyə nya bətsyue əsiəsa lə ni kafo bətsyə. Belə didisa nəmə bitsyə mfó.”

<sup>13</sup> Mfó nya báyifə kusu bésu bənyə lesa saa pəpəpə fe kase Yesu letəyi mə. Nya bálə Ukpə Ása Bo Ɔyila eto edisa nyamə bətsyə mfó.

*Bédi Bonamute Eto Didisa.*

<sup>14</sup> Se lefe léyoo, Yesu ku wə batənkpe bamə ésu bəsiə kasə bə lə bedi lesa. <sup>15</sup> Ɔtəyi mə nkə, “Iyifo mə lelabi kokooko bə lə ndi Ukpə Asa Bo Ɔyila eto didisa nəmfə ku mi fə lə nnyə kanyi. <sup>16</sup> Nya nle mi bətəyi sitinti minkə mensiembudi ni bio isu ése

lefe nə muudi ni lə Onanto eto sekakedikə.”

<sup>17</sup> Nnya kamaa, Yesu éfi ditənəkobe nya óso ani. Nya ótəyi nkə, “Befo nyamfo lə binə bitə bətsyue. <sup>18</sup> Nle mi bətəyi minkə idu məmo ɛntə, mensiembunə ntu bo ləbo itsyi lə wanyi eto awənsa əsuə isu ese lefe nə Onanto eto sekadidi luubə.”

<sup>19</sup> Nya úfi abolo utsyue nya óso Onanto ani. Nya úbudi nnya nya úfi útə mə. Nya ótəyi mə nkə, “Nyamfo ni mə əsuə eto sinə sia muufi ntə Onanto kedi lə mi disi. Biyifo nyamfo bifi bikakloma mə.”

<sup>20</sup> Nko ke tsya úfi ntə ku ləkobe úfi utə mə lə didisa nəmə kama nya ótəyi mə nkə, “Ləkəbetə nəmfə eyifo Onanto eto ketsyue fəfə ka utsyue utsyə fe ditsyəbi, nə ni mə kəto ko mookpo lə kasə lə mi disi. <sup>21</sup> Fəe bete biə nwə didu mə útə, si ɔle kəni bokpe ko mə lə ɔkpe ɔni mfo. <sup>22</sup> Nya mə, Utidi Eto Ubi, mbə nle bofe fe kase Onanto lése uyi utsyə. Fəe mbəbue itə utidi wə luudu mə utə.” <sup>23</sup> Mfó nya beetsyiko bətsyue bəto kanə bə owoe luuyifo nyamfo.

*Owoe Ni Ɔkplə Lə Bakasebi Bamə Nti?*

<sup>24</sup> Kənə əbə kedufə bakasebi bamə nti itsyi nwə luudi ɔkplə əsuə. <sup>25</sup> Nya Yesu letəyi mə nkə, “Betidi ba lenni Yudafo, mə baka kpe əsuəale lə mə betidi əsuə kenke. Nya baka bamfo kpe diye nə baala bə betidi bamfo kakpo məə, nə ni

bə 'Bafonətidi.' <sup>26</sup> Fεε inni nko ele bə itsyə lə mi nti. Bomu utidi wə ni nwə nso kenke lə mi ntii, ele bə uyifo wə əsuə ɔkəkε enso. Fεε nwə ni ɔtɔnkɔtɔnkoo, ele bə ofiani nwə leesumu betidi. <sup>27</sup> Nya owoe ni ɔkplenyə onso? Nwə ləəsiə lə ɔpunu ekedi lee, nwə leesumu wə? Lə ɔnukualεε, nwə ləəsiə lə ɔpunu ekedi. Fεε mɔɔ, nkpe mi lə nti fe nwə leesumu. <sup>28</sup> Biokpe ɔkɔε koko bitəkəko mε lə mɔ lefe kekεke kenke əsuə. <sup>29</sup> Nya fe kase mɔ Anto dītə mε əsuəale nkə ndi sekaa, nko kə mintsya luutə mi əsuəale nyamə eto okle nε. <sup>30</sup> Biudi binə lə mɔ lesakedikɔ lə mɔ sekakedikɔ. Nya biusiə lə akankpome əsuə lə bidi seka lə Israel eto lefosi atobi ənuə nyamfo əsuə."

*Yesu Átɛyi Utsyə Nkə Petro Ebutudi Kenyε Lə Wə Əsuə.*

<sup>31</sup> Mfó nya Yesu letɛyi Simon Petro nkə, "Simon, Simon! Tsyue ato lə anɔ! Onanto ətə Obonsam kusu nkə oto mimble obe lə usense mi nti, mba nkpe kɔnɔku mba ləmbə kɔnɔ lə fe kase ɔkuɛmfo laafle kamɔ kələkə lə kofo nti. <sup>32</sup> Fεε Simon, mboto ola lə fə disi bə lə fə bofokanɔ lə boyε kenye buyuə. Nya lefe nə fuusinkli əbə mɔ ɔflɔɔ, kpe fə bayimitsyuə nkεale."

<sup>33</sup> Nya Petro letɛyi wə nkə, "Bonamute, nńyə nle kusu bobε miə bonko fə kenke ebolabe lə Aba eto diyo nya lə nkprə ku fə kulaa tsya!"

<sup>34</sup> Nya Yesu letɛyi wə nkə, "Petro, nle fə bɔtɛyi miə ketsye kamfo fε ukusε lutə kenyeε, ebutudi sitsyə fə enyi mε."

*Otabitobe Ku Kusuyeyetobe Ku Kalande Eto Butsyi.*

<sup>35</sup> Mfó nya Yesu letɔ wə bakasebi nkə, "Lefe ditsyuə nə léfe se mintsyese mi kusu nya mɔntə bíentsyi otabitobe nye kusuyeyetobe nye afɔkpa kuətsyuə, béhiā lesatsyuə?"

Bətə mbuayε bənkə, "Kulesa mánhiā bo kula kon."

<sup>36</sup> Nya Yesu letɛyi mə nkə, "Fεε mɔmɔɔ, utidi wə nkpe atabi eto otobe utsyuə nye kusuyeyetobe utsyuə, ufi ɔle. Nya nwə kalande kukətsyuə lentee, ele bə ufi wə awu nye kafia ote, lə usu oya ke. <sup>37</sup> Nya nle mi bɔtɛyi minkə Awɔnisa Kenkε eto Kukue eto lesa nə bəwɔni bákpe mfó lε bɔtɛyi nkə, 'Bákla wə bákpe lə betidi bua ntii,' ele bə ibə itə nko lə mε əsuə. Itsyise lesa nə bəwɔni itsyi lə mε əsuə, lε bubə kətə." <sup>38</sup> Nya bakasebi bamə letɛyi bənkə, "Bonamute, bee! Nnyə nlanle nnuə nte mfo!"

Mfó nya útə mbuayε nkə, "Isiə."

*Yesu Áto Ola Lə Nnuəbi Eto Eyi Eto Kɔtini Əsuə.*

<sup>39</sup> Yesu áyε ɔbɔ lə umə əmə nya úsu Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuə fe kase woala buyifo. Nya wə bakasebi bamə tsya ditəkəko wə. <sup>40</sup> Se ɔyo kaka əməə, Yesu átɛyi

wə bakasebi nkə, “Beto ola, læ bɛyɛ disi butə le botokabe əsuə.”<sup>41</sup> Nnya kamaa, óyani mə utsyə mfó óyɛ usu seto sɛkɛ nya ósɛ akonki óto ola.<sup>42</sup> Nya ótɛyi nkə, “Nto, læ alaa, ləkə kanyi eto ləkobe nəmfo etsyiko læ mɔ ɔflo. Fɛɛ menyifo læ mɔ lelabi əsuə, bomu læ fə lele əsuə.”<sup>43</sup> Mfó nya Onanto eto ɔtɔnkpe dítysi kato úbə úləkə əsuə ótɛ wə nya ókpe wə nkɛale.<sup>44</sup> Nya læ kanyi kplɛ ka ɔnlɛ bunyə esoo, usi óto ola kekkeke ókpe. Nya diwi nə læbɔ lekpo wə eyifo fe atobo nya nlɛ bola kakpo læ kasɔ.

<sup>45</sup> Se Yesu létaka læ kaka ɔnlɛ ola boto mfóo, úsinkli úsu wə bakasebi bamə ɔflo. Nya úbə únyə nkə bálabe selabe itsyi læ læwɛnlo nə əsuə bakɛ eso.<sup>46</sup> Mfo nya ótɛyi mə nkə, “Beso bɛnlɛ selabe? Betaka læ beto ola læ kase biembudufə læ botokabe əsuə.”

*Besumunyə Ninə Ɛmuə Yesu.*

<sup>47</sup> Lefe nə Yesu ńyə ɔnlɛ etikii, betidi kpə bətsyue áyɛ bétu wə. Yuda wə ni bakasebi lefosi inuə bamə eto ɔni lɛtɔnko mə. Jyɛ úsu Yesu ɔflo nkə læ ɔfiɔ wə læ kola.<sup>48</sup> Fɛɛ Yesu átɛyi Yuda nkə, “Yuda, bubə fəbə fə aafiɔ mɔ, Utidi Eto Ubi, læ kola læ efi mə akpe læ betidi eto ani?”

<sup>49</sup> Lefe nə bakasebi ba lɛkɛ mfó ku Yesu dínɔyə lesa nə luubə ibə, bátɔ Yesu bənkə, “Bonamute, bɔkprɔnko mə ku bo nlandɛ lee?”<sup>50</sup> Mfó nya bakasebi bamə nti eto

ɔni lésiabe Usumunyə Ninə Kenke eto uyifoyifo eto kodi-anito úfə.

<sup>51</sup> Fɛɛ Yesu áni ko mə ótɛyi nkə, “Isiə! Bitə mə kusu!” Mfó nya útidi uyifoyifo əmə eto koto nya wə koto dísinkli kótsya wə.

<sup>52</sup> Nya Yesu lɛtɛyi bɛsumufɔ ninə ku mba laase Disumuyo eto beninə ku kusə eto beninə ba díbɛ mfo bæ læ bəbə bəmuə wə nkə, “Beso ele bæ bifi keyi ku nlandɛ bibə fe uwudifo mini?”<sup>53</sup> Bonko mi ákɛ læ Yudafɔ eto kedikətəkɔ diyi saa tsya bíatɛtsyi biə biəmuə læ əsuəale mə əsuə. Fɛɛ mi lefe léyo bæ biyifo nko se Obonsam eto əsuəale ntekə kato.”

*Petro Áni Yesu.*

<sup>54</sup> Besumunyə ninə ku baka bamfó əmuə Yesu, nya bɛfi wə bésuko Usumunyə Ninə Kenke eto diyo. Nya Petro tsya dítəkəkɔ mə kama kama.<sup>55</sup> Betidi bətsyue ákpe ute utsyue læ diyo nəmə eto lekplɛ, nya Petro tsya dísu úsiə læ mə nti.<sup>56</sup> Se besio eto uyifoyifo ɔni dínɔyə Petro se ute díyəndɛ okpo wə læ əsuə se usi mfóo, óbɛ wə tūú nya ótɛyi nkə, “Utidi əmfɔ tsya ətəkəkɔ Yesu.”

<sup>57</sup> Fɛɛ Petro áni nyamfo nya ótɛyi nkə, “Usio, minyi wə kulaa tsya!”

<sup>58</sup> Lə lefe kliminti ditsyue eto kama, osani utsyue tsya ənyə Petro wə únyi nya ótɛyi wə nkə, “Fintsya mə nti eto ɔnɔ feni?”

Fɛɛ Petro esi útə mbuayɛ nkə, “Osani, nni mɔ uni!”

59 Íyifo fe lebombososo lóni eto kama, osani bamba utsyuə tsya ébə únyə kek-leke óteyi nkə, “Kənə ku kətsyuə saa əmbə lə nyamfo əsuə bənkə osani əmfo tsya ətəkəko Yesu, itsyise Galileanyə uni!”

60 Fεε Petro ətə mbuayε nkə, “Osani, mante lesa nə fanle bətəyi mfo kula kula!” Lamfolamfo, fe kase unsi únyə ɔnle etiki, ukusε ko ditə kenye. 61 Bonamute əmə ékensə óbε Petro. Mfó əmə nya Petro lékloma nkə Bonamute əmə átəyi wə nkə, “Fε ukusε luutə kenye ketsye kamfoo, ebutudi kenye sit-syε sōō fə enyi mε.” 62 Petro ábo úsu lekple nya úwi keku keklege.

*Yudafɔ Ba Lése Yesu Əmə Wə Nya Bábłε Wə.*

63 Betidi ba díkase Yesu, əmə wə nya bábłε wə. 64 Bákłε wə ənəmi nya bábłεwə, nya bátɔ wə bənkə, “Owoe łεsɔ fə? Teyi bo!” 65 Nya bákə wə lə esu bamba kpə əsuə tsya.

*Yesu Ənyə Lə Bakponkpo Eto Ənəmi.*

66 Se kale dísiə, kusə komə eto beninə ku be-sumunyə ninə ku afi eto bateasa əbə bəsiə. Nya bákpa Yesu bésuko mə ənəmi. 67 Nya betidi ba díbə batsya mfó létɔ Yesu bənkə, “Teyi bo lə fə ni Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyə əmə.”

Mfo nya útə mbuayε nkə, “Lə nteyi mi lesatsyuə tsyaa, biəmbofo bεnɔ. 68 Nya lə ntɔ mi etiki ətsyuə,

biəmbofo kenye buləkə katəyi mε kulesa. 69 Fεε idu mɔmɔ ɛntɔɔ, Onanto wə ni əsuəalenyə kenke ebutsyε mɔ, Utidi Eto Ubi, lə wə kodiani.”

70 Mfó nya məmblε létɔ wə bənkə, “Nyale, fə ni Onanto eto Ubi əmə?”

Útə mbuayε nkə, “Mi kosate nłε bətəyi biənkə wə mini, nya nko ini nε.”

71 Bátəyi bənkə, “Yensi-hiā bo bə kuutsyuə saa si ubə udi adansie lə nyamfo əsuə. Bo kosate áno asa nnya óteyi!”

## 23

*Pilato Átɔ Yesu Etiki.*

1 Nya məmblε létaka nya béfi Yesu bésuko Pilato ɔflɔ. 2 Mfó bétsyiko etiki butsyi lə wə əsuə katəyi bənkə, “Búmuə utidi əmfo se ɔnle bo kusə eto betidi bokpa kayenko lə kusu bua əsuə. Nya ɔnle mə bətəyi nkə, bənsiko umənkɔ bətə Romə eto Okankplε. Nya úsi óteyi tsya nkə wə ni Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyə nya uni Oka tsya.”

3 Pilato átɔ wə nkə, “Fə ni Yudafɔ eto Oka əmə?”

Nya Yesu ditə mbuayε nkə, “Nko ini fe kase fanle bətəyi nε.”

4 Mfó nya Pilato létəyi be-sumunyə ninə ku sitiditu siamə nkə, “Mənnyə kulesa lə utidi əmfo əsuə nə eso ele bə nlo wə dikpi.”

5 Fεε məmə ənyə keklege bátəyi bənkə, “Wə asa nnya woate ətə botaka kənyə əbə idufə lə Yudea eto betidi



kenke nti. Útsyə nyamfo kaso læ Galilea, nya úkaboko nnya mfo tsya.”

*Herodes Áto Yesu Etiki.*

<sup>6</sup> Se Pilato leno ditiki nəmfoo, óto mə nkə, “Galileanyə ni utidi əmfo?”

<sup>7</sup> Nyaso se óte nkə Yesu étsyi Galilea eto lekpake nə əsuə Herodes nle seka budi esoo, úfi wə ótsyese Herodes oflo. Nya Herodes əmfo ake læ Yerusalem læ lefe nəmfó əsuə.

<sup>8</sup> Əsuə əyuə Herodes tinti se únyə Yesu, itsyise wóono wə koso koko nya óla nkə læ unyə wə kokooko. Nya onle kusu bobə nkə wuunyə Yesu læ uyifo ayanisa ətsyuə læ obe. <sup>9</sup> Nyaso Herodes áto Yesu etiki kpə, fəe Yesu ménfe kenye utə mbuaye saa. <sup>10</sup> Besumunyə ninə ku afi eto bateasa ábo bəbə seto nya bála nnye kplə, kplə bətəkə Yesu. <sup>11</sup> Herodes ku wə bamamanyə ákpe Yesu kofio ku kofani. Nya béfi awu nnya lefo koya ətsyuə bákpe wə nya besi bákpa wə bésuko Pilato oflo. <sup>12</sup> Diyi nəmfo hā əsuə nya Herodes ku Pilato léfiani bayətsyuə, itsyise koo, balo bədi læ bətsyuə.

*Pilato Álo Yesu Dikpənkpi.*

<sup>13</sup> Pilato ákpadi besumunyə ninə ku umə eto beninə ku betidi ba létsya mfo oko. <sup>14</sup> Nya óteyi mə nkə, “Mi lékpa utidi əmfo bəboko mə biə olə betidi bokpa kayenko læ kusu bua əsuə. Nya mómoo, nto wə etiki læ mi kosate eto ənəmi.

Nya mənnə kabua saa læ wə əsuə fe kase mi léla bítəkə wə. <sup>15</sup> Herodes tsya mənnə kulesa bua saa læ wə əsuə, itsyise úsinkliko wə ótsyese bo. Utidi əmfo ményifo kulesa nə ele bə bolo wə dikpənkpi. <sup>16</sup> Nyaso muutə læ bable wə kuyibi læ nyani wə læ udu.” <sup>17</sup> Lə Ukpə Ása Bo Jyila eto eyididi saa əsuə, iyifo Pilato eto ketsyue bə oyani mba bákpe læ diyo eto oni læ mə nti utə mə.

<sup>18</sup> Məmbəle áfa bembembe bətəyi bənkə, “Lo wə! Lə ayani Baraba etə bo!”

<sup>19</sup> Baraba əmfoo, bákpe wə læ diyo eyə læ bulə butsyuə bo ókpe únyə læ Yerusalem eto umə ku wə utidi wə ólo əsuə eso.

<sup>20</sup> Nya se Pilato léla nkə læ oyani Yesu esoo, usi údi betidi bamə etiki. <sup>21</sup> Fəe bákpo kudu bembembe bákpe læ wə etiki nnya onle bətəyi əsuə bə “So wə amanklasə læ uyikabie əsuə! So wə amanklasə læ uyikabie əsuə!”

<sup>22</sup> Pilato esi óteyi mə ditsyefə nkə, “Nya nte kabua ka úyifo? Mənnə kabua ka úyifo eso ele bə nlo wə dikpənkpi! Muutə læ bable wə keyibi læ nyani wə.”

<sup>23</sup> Fəe bofa ko bensi banlə bembembe kətəyi bənkə, “Ele bə læ baso Yesu bamanklasə læ uyikabie əsuə.” Nya læ kalosəko, bətəkə wə kato. <sup>24</sup> Nyaso Pilato ála etiki nyamə úləkə fe kase betidi bamə léla. <sup>25</sup> Óyani utidi nwə baala útə mə. Utidi wə bakpənkpo

lékpe læ diyo itə bulə bo ókpe ku wə utidilolo eso. Nya óyani Yesu ókpe mæ læ ani nkə læ beyifo lesa nə bála ku wə.

*Bamamanyə Áso Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Əsuə.*

<sup>26</sup> Bamamanyə bamə ákpa Yesu bédunko. Nya se bánye læ kusu bantə, bátsyako Kirenenyə utsyuə wə baakpo Simon wə dítsyi kebuto kətsyuə ɔntə læ Yerusalem. Bənyənsə wə báyinkə wə bákpe bənkə ofo uyi wə Yesu ntsyi mfo utsyi læ utəkəko wə kama. <sup>27</sup> Betidi kpe bətsyuə ətəkəko Yesu kama. Nya besio bətsyuə akə læ mæ nti ba dikewi nku ku kaminšə kətə wə. <sup>28</sup> Yesu ékensə óbe nya óteyi mæ nkə, “Yerusalem eto besio, bienwi keku bitə mɛ. Bomu biwi læ mi ku mi bebi eto disi. <sup>29</sup> Itsyise lefe ditsyuə ebubə nə betidi looteyi bənkə, ‘Diyuə itə bakonə ku mba eto belefie ubi dímənsiəto unyə ku ami nnya bányimi to bənyə!’ <sup>30</sup> Lefe nəmfó ni lefe nə betidi looteyi atini bə, ‘Beba bekpo bo læ əsuə!’ Nya booteyi akpenkpe bə, ‘Bekula bo!’ <sup>31</sup> Itsyise læ balɛ asa nyamfo eto okle buyifo læ kuyi kuā əsuə, ntsyə yuutsyə itə kuyi koya?”

<sup>32</sup> Bákpa betidi bamba inuə ba ni babuayifo bəsu kalokə ku Yesu. <sup>33</sup> Se bəsu báyo kaka baakpo Ditidisikəbee, básə Yesu bámanklasə læ uyikabie əsuə mfó. Nya betidi

inuə bamə tsyaa, básə mæ bámanklasə læ keyi əsuə læ Yesu eto siməni ku sediani. <sup>34</sup> Mfó nya Yesu ləteyi nkə, “Nto, fi atsyɛ mæ, itsyise benyi lesa nə banlɛ buyifo.” Lə nyamfo eto kamaa, bamamanyə bamə əsie Yesu eto awu bətə bətsyuə læ kase asa nnya bákpo basɛ létə əsuə.

<sup>35</sup> Betidi bamə kenke ənyə mfó balɛ bobə nya Yudafo eto beninə bamə nýə bánlɛ Yesu bumə katəyi bənkə, “Ófo betidi bamba læ nkpe, bitə læ uləkə wə əsuə læ bobə, læ wə ni Kristo, Nwə Onanto Lékpə ɔhile Utsyə əmə!”

<sup>36</sup> Nko ke bamamanyə bamfó tsya dímə wə nɛ. Bəsu wə ɔflo nya bəfi ntə bo nkpe kalo bətə wə bə unə. <sup>37</sup> Nya bətəyi bənkə, “Lə fə ni Yudafo eto Okaa, nyalɛ kpe læ ələkə fə əsuə!”

<sup>38</sup> Bávəni etiki nyamfo læ wə disikato nya nlɛ bətəyi nkə, “Nwə mfo ni Yudafo eto Oka əmə nɛ.” <sup>39</sup> Babuayifo ba básə bámanklasə læ eyi əsuə eto ɔni læ mæ nti áka Yesu nkə, “Inni fə ni Nwə Onanto Lékpə ɔhile Utsyə? Kpe læ ələkə fə əsuə, læ ələkə bo tsya!”

<sup>40</sup> Fɛɛ unuəfə áni ko wə óteyi nkə, “Aante Onanto sikpi lee? Kotonənə kəni eto okle befi bətə fə ku wə kenke. <sup>41</sup> Nya bo kotonənə, kɔyɛ læ kusu əsuə. Itsyise lesa nə dínyə itə boo, ni ni nə bəfi bətə bo nɛ. Fɛɛ wə ményifo kabua saa.”

42 Nya óteyi Yesu nkə, “Yesu, kloma mē lə esu edufə fə sekakedikə!”

43 Mfó Yesu leteyi wə nkə, “Nlɛ fə boteyi sitinti miə mmi əmfo kee, ebudufə Par-adiso kafo ku mɛ.”

*Yesu Ɛkpə.*

44-45 Nya se éyo kakəmi eto lefosi ənuəə, kofe áyɛ bofa nya kale ku kawunsiə kenke lena tūū itsyi lə kakəmi isu ese lə abombo ətsyə. Nya Onanto eto kedikətəkə eto kafia ka mfaka mfó ləla, kəsie lə akpa ənuə. 46 Yesu áfa ku ɔkɔɛ bembembe nkə, “Nto, mfi mɔ ləwɔnɔ nkpe fə lə ani!” Se óteyi nyamfó nkoo, óma kenye.

47 Se omamanyə ninə əmə dínyə lesa nə díbəə, ótesə Onanto óteyi nkə, “Sitintii, utidi əmfo eyifo utidi sɛɛ.”

48 Se betidi ba díbə bə baabe lesa nə díbəə, bésinkli bésu ayo nya bəfi ani bətsyi lə esi ku kaminsə. 49 Nya betidi ba kenke léte Yesu ku besio ba ditəkəko wə ditsyi Galilea bəbəə, ənyə kəsese bale asa nyamfo bobɛ.

*Yosɛf Arimateanyə Ébikə Yesu.*

50-51 Osani utsyuə ákɛ mfó baakpo Yosɛf wə ditsyi Arimatea lə Yudea eto kaso. Uyifo utidi sɛɛ wə betidi ləətə dibu tinti. Nya uńyə ɔnlɛ kusu bobɛ itə Onanto eto sekadidi sia nlɛ bubə. Itɛ bə ókɛ lə Yudafo eto bakponkpo nti tsyaa, wántɔnɔ ko mə lə lesa nə báse uyi ku lesa nə bəyifo

əsuə. 52 Úsu Pilato ɔflo úsu ótɔ wə nkə lə ofo Yesu eto ɔkɔ. 53 Úləkə ɔkɔ əmə nya úfi kafia flubia kətsyuə úmini wə kenke. Nya úfi wə úsu úbikə lə leba kafo eto kudi kutsyuə ko bembikətɔ kuutsyuə bənyə. 54 Diyi nəmfó eyifo Fida wə bəəmuə əsuə fɛ ɔnwɛditsyəyi ləəsiə kale.

55 Besio ba dítəkəko Yesu se betsyi Galilea, ətəkəko Yosɛf bésu kudi komə eti nya bésu bábe kase bəbikə Yesu əmə. 56 Nya bésinkli bésu oto nya bəkuə asa nnya laanyi fififi ku nnuəbi bo beefi kediki bakɔ lə əsuə bətsyə. Nya bətsyə ɔnwɛ lə ɔnwɛditsyəyi fe kase mə afi nyamə léte.

## 24

*Yesu Átaka Utsyi Ɔkɔmə.*

1 Lə Kɔsida eto olen-siəntoo, besio bamə ésu kudi komə ɔflo bətsyi afa nnya bálɔ bətsyə bésuko kudi komə ɔflo. 2 Mfóo, bənyə bə kudi komə eto kenye ásini kute nya leba kplɛ nə bəfi bəti mfó ámina dite kutsyə. 3 Nyaso bédufə bésu kudi komə kafo, fɛɛ bənnnyə Bonamute Yesu eto ɔkɔ əmə. 4 Nyamfo ətə difufu əmuə mə. Nya ete basani inuə bətsyuə díləkə əsuə báte mə. Nya bikə bia banlɛ nlɛ buyənde kaba mə ənəmi. 5 Sikpi əmuə mə tinti nyaso báse esi kaso bətə basani bamə. Nya basani bamə létɔ mə bənkə, “Beso bɛnlɛ utidi wə nkpe nkprə bəbɛbɛ lə bəkpənkprə

nti? <sup>6</sup> Umbə mfo. Ótaka! Bekloma lesa nə ótəyi mi lefe nə ɔkɛ lə Galilea nkə, <sup>7</sup> ele bə befi Utidi Eto Ubi bakpe lə betidi bua eto ani. Bɔɔsɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə. Nya lə eyi ətsyə eto kamaa, wuusinkli otaka utsyi ɔkɔmə ubə.” <sup>8</sup> Besio bamə ákloma wə etiki nyamə.

<sup>9</sup> Nya se bésinkli bétsyi kebiəkə mfó bəbəə, bésu bətəyi bakasebi lefosi ɔnwɛ bamə ku babamba kenke tsya asa nyamfo. <sup>10</sup> Besio bamə ni Maria Magdalene ku Yohana ku Maria wə ni Yakobo eto ambe. Mə ku besio bamba ni mba letəyi batɔnkpe bamfo asa nyamfo. <sup>11</sup> Fɛɛ batɔnkpe bamə efi asa nnya besio bamə díbə bətəyi mə fe ebukitiki. Nyaso bámfo mə bánɔ. <sup>12</sup> Fɛɛ Petro alɛɛ, ótaka nya útsyetsyi úsu kudi komə ɔfɔ. Nya se úsu óbe kudi komə kafoo, únɔyə mfia bo bəbikə ɔkɔ əmə. Fɛɛ wénsinyə kulesa mfó. Nyaso usinkli úsu se iyifo wə yanii lə kase asa nyamə díbə eso.

### *Betidi ɛnyə Yesu Lə Emaus Eto Kusu.*

<sup>13</sup> Nya lə diyi nəmfo ke əsuəə, Yesu eto mba ntəkəko wə eto inuə bətsyuə ye lə kusu bətɔ lə umə kɛkɛ utsyuə wə baakpo Emaus. Nya yuutsyə fe esunkpo kentsyɛ akuanse idu mfo isu Yerusalem. <sup>14</sup> Nya banyɛ mfó banlɛ etiki budi itsyi lə lesa nə díbə əsuə. <sup>15</sup> Se bányɛ bánlɛ etiki budi kedufə lə etiki nyamə əsuəə,

Yesu kosate ésu útu mə nya wə ku mə lɛyɛ bantɔ. <sup>16</sup> Bənyə wə, fɛɛ bəntsyə wə lekpo.

<sup>17</sup> Yesu átɔ mə nkə, “Be əsuə benyɛ lə kusu benlɛ etiki budi ketsyiko?”

Bəkənə bənyə. Nya mə ənəmi nɛ bote fe baminsətidi. <sup>18</sup> Nya mə ɔni wə baakpo Kleopa letɔ Yesu nkə, “Nyalɛ fə mate hā ete ni ɔfo lə Yerusalem wə lenyi asa nnya nɛ bubə lə eyi nnya kliminti mfo eto nti lee?”

<sup>19</sup> Ɔtɔ mə nkə, “Be eto asa?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Asa nnya díbə lə Yesu Nasaret-nyə əsuə. Utidi emfo ni Onanto eto Unyeləkətidi wə Onanto ku betidi ba tā dínyə bə okpe əsuəale tinti lə wə asayifoyifo ku asa nnya ótəyi kenke əsuə. <sup>20</sup> Nya bo besumunyə ninə ku bo baka dífi wə bákpe lə Romamfo eto uninə lə ani bə olo wə dikpənkpi nya básɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə. <sup>21</sup> Fɛɛ búfi ənəmi butəkə lə wə əsuə boə wə loofɔ Israel eto betidi kenke lə nkpə. Nya mmi ni diyi tsyɛfə sɔɔ se asa nyamfo díbə nɛ. <sup>22</sup> Bo nti eto besio bətsyuə ətə bo ketu étinkə. Itsyise bésu wə kudi komə ɔfɔ ku olesiatu əmfo. <sup>23</sup> Fɛɛ bənnɔyə wə ɔkɔ əmə. Nya bésinkli bəbə bətəyi bo bənkə Onanto eto batɔnkpe bətsyuə əbə bələkə əsuə báte mə. Nya bətəyi mə bənkə Yesu kpe nkpə. <sup>24</sup> Bo nti eto bətsyuə ésu kudi komə ɔfɔ mfó nya bənyə

fe kase besio bamə leteyi pɛpɛɛɛ, fɛɛ bənnɔ wə kosate."

<sup>25</sup> Nya Yesu leteyi mə nkə, "Bieninə! Nya tsyaa, mi bofokanɔ lə asa nnya Onanto eto bənyeləkətidi leteyi mi əsuə əmbə ale!  
<sup>26</sup> Binyi biənkə ele bə, Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə əmə nyə kanyi kamfo eto okle fɛ lə udufə wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə?" <sup>27</sup> Nya Yesu diləkə asa nyamfo kasɔ óte mə lə asa nnya bəwɔni bakpe lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə itsyi lə Moses eto Ɛkue ku asa nnya kenke Onanto eto bənyeləkətidi ləwɔni bətsyə itsyi lə wə əsuə. <sup>28</sup> Se ibu sɛkɛ lə bedufə umə kɛkɛ wə bántɔɔ, Yesu éyifo fe bofe ɔnlɛ kedu. <sup>29</sup> Fɛɛ bəninko wə bətɛyi bənkə, "Kale ébolo kalo nyaso kɛ lə bo ɔflɔ mfo." Nyaso úsu ósɔnɔ lə mə ɔflɔ.

<sup>30</sup> Úsiə lə kasɔ nkə lə udi lesa ku mə. Nya úfi abolo nyamə nya ósɔ Onanto ani, nya úbudi nnya úfi útə mə. <sup>31</sup> Mfó nya mə ənəmi lesini nya bənyə wə bətsyə lekpo. Fɛɛ ónya fii lə mə ənəmi. <sup>32</sup> Bətɛyi mə bətsyuə bənkə, "Lefe nə ókɛ mfó úkedinko bo etiki nya úkələkə Awɔnisa Kenke eto Kukue eto etiki kasɔ kate bo lə kusuu, disuəyuə ditsyuə eto okle akɛ bo lə lekɔəsi!"

<sup>33</sup> Bətaka lamfolamfo nya bésinkli bésu Yerusalem. Nya bésu bənyə lefosi ɔnwɛ bamə ku betidi bamba bákɔ bensi. <sup>34</sup> Nya bənlɛ bətɛyi bə, "Bonamute átaka útsyi

ɔkɔmə sitinti, nya úləkə əsuə óte Simon." <sup>35</sup> Mfó nya betidi inuə bamə leteyi mə asa nnya díbə lə kusu ku kase bənyə Yesu bətsyə lekpo lefe nə úbudi abolo nyamə útə mə.

*Yesu Ɛləkə Ɛsuə Óte Wə Bakasebi.*

<sup>36</sup> Se betidi inuə bamfo nlɛ mə etiki budii, mfó əmə Yesu kosate əbə únyə lə mə nti. Nya ótɛyi nkə, "Diyuə lə disiəkɔ mi."

<sup>37</sup> Báyakla nya bébu bənkə ɔkɔ banlɛ bunyə. <sup>38</sup> Fɛɛ ótɛyi mə nkə, "Beso bietinkə mə! Beso biamfo kanɔ? <sup>39</sup> Bebe mɔ ani ku mɔ akpa. Nya bitidi mɛ lə betɛ biə mɔ uni. Itsyise ɔkɔ əmbə əsuə eto sinə ku ekubi fe kase bənlɛ mɛ bunyə mintɛ mmə."

<sup>40</sup> Se ótɛyi nkoo, úfi wə ani ku akpa óte mə. <sup>41</sup> Lə kase banlɛ disuəyuə bunyə tinti nya asa nyamə díyifo mə yani esoo, bəmfo bofo kanɔ. Mfó nya Yesu letɔ mə nkə, "Didisa ditsyuə te mi mfo?" <sup>42</sup> Béfi lekpe sənsə báboko wə. <sup>43</sup> Nya ófo ni óyimi lə mə ənəmi mfó.

<sup>44</sup> Nya ótɛyi mə nkə, "Asa nyamfo əsuə tututu mɔntɛyi mi lefe nə minke mi lə ɔflɔ nɛ. Lesa saa nə bəwɔni lə Moses eto afi eto kukue nye Onanto eto bənyeləkətidi eto asa nnya bəwɔni lə Ɛsənkue itsyi lə mɛ əsuə, ele bə ibə itə nko."

<sup>45</sup> Mfó nya ósini mə nsusu itə lə banɔ Awɔnisa Kenke eto Kukue eto etiki nnya nkpe mfó kasɔ. <sup>46</sup> Nya ótɛyi mə nkə, "Bəwɔni bətsyə bə

Nwə Onanto Lékpó Ǿhile Utsyə mfo ebunyə kanyi nya wootaka utsyi bekrənkpə nti ubə lə diyi tsyəfə əsuə. <sup>47</sup> Nya wə bakasebi ebobe letsya lə wə diye əsuə bətə kawunsiə eto betidi kenke bə batsyi mə akəesi bawuninsə itə lə Onanto lə ufi mə abua ɔtsyɛ mə. Nya letsyabebe nəmfo ebutsyə kaso lə Yerusalem. <sup>48</sup> Mi luudi adansiɛ biləkə ditiki nəmfo bete lə kalebe saa. <sup>49</sup> Nya mɔ kosate ebufi lesa nə mɔ Anto leteyi útsyə ntsyese mi. Fɛɛ ele bə bińyə bisəkə Onanto eto əsuəale nyamfo lə Yerusalem isu ese lefe nə biofo nyamə itsyi kato.”

*Onanto Ákpa Yesu Úsuko Kato.*

<sup>50</sup> Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ákpa mə nya bédu lə Yerusalem eto umə bésu Betania eti. Mfó óbesə ani kato nya ókpó mə atsyɔ. <sup>51</sup> Nya lefe nə tututu ɔnlə mə atsyɔ bokpo mfóo, údu lə mə ɔflɔ nya Onanto étsyi wə úsuko kato. <sup>52</sup> Báse akonki bésumu wə nya bésinkli bésu Yerusalem ku disuəyue tinti. <sup>53</sup> Békesu Onanto eto kedikətəko mlə mlə mlə késu késumu Onanto kaso wə ani.

## YOHANES Ditiki Σεε Nə Yohanes Ləwəni

*Onanto Eto Ditiki Nni Nə  
Ləətə Nkpə.*

<sup>1</sup> Ditiki nəmə ake fe béyifo  
kawunsiə.

Ditiki nəmə ku Onanto  
ləke.

Nya Ni ku Onanto ni ɔni.

<sup>2</sup> Ditiki nəmə ku Onanto ləke  
taa kasə ketsyikokə.

<sup>3</sup> Eye lə wəə, nya Onanto  
díyifo lesa saa nə.

Bényifo kulesa nə wə  
dímanke lenti.

<sup>4</sup> Ditiki nəmə əətə nkpə,  
nya nkpə bomə ɔflo be-  
tidi dínyə diyənde bet-  
syiko.

<sup>5</sup> Diyənde nəmə əəyənde  
kakpo lə ketuntu əsuə.

Fεε ketuntu kamə mam-  
foto diyənde nəmə  
bɔninsə.

<sup>6</sup> Onanto átsyese utidi ut-  
syuə. Wə diye ni Yohanes.

<sup>7</sup> Úbə nkə woedi betidi etiki  
itsyiko lə diyənde nəmə əsuə  
bə lə utsyuə saa wə lenɔ

ditiki nəmə lə ofo ɔnɔ. <sup>8</sup> Inni

Yohanes kosate ni diyənde  
nəmə. Bomu úbə nkə lə udi  
etiki itsyi lə diyənde nəmə  
əsuə. <sup>9</sup> Nyamfo ni lekpasə

kosate nəmə nə, lekpasə nə  
nle kawunsiə bubə nə lu-  
uyənde ditə utsyuə saa lek-  
pasə.

<sup>10</sup> Ditiki nəmə áke lə  
kawunsiə, nya wə əsuə  
Onanto leyə úyifo kawunsiə,  
fεε kawunsiə eto betidi  
mənyə wə bətsyə lekpo.

<sup>11</sup> Úbə wə kosate eto betidi

ɔflo, fεε wə betidi mámfo  
wə. <sup>12</sup> Fεε bətsyuə ete léfo  
wə. Nya mba kenke léfo wə  
bánɔɔ, útə mə əsuəale nnya  
ditə báfiani Onanto eto bebi.  
<sup>13</sup> Bámfiani Onanto eto bebi  
eye lə kawunsiə eto ditsyəbi  
əsuə nye eye lə usə ku usiə  
eto ubilele eto ketsyue əsuə.  
Bomu Onanto kosate letɔnɔ  
nkə woafə mə lə bafiani wə  
bebi.

<sup>14</sup> Ditiki nəmə əbə léfiani  
utidinini wə dísiə lə bo nti,  
nya úyi ku Onanto eto lefonə  
ku sitinti kenke. Nya búnyə  
wə diyənde kplə nə eto okle  
ófo útsyiko wə anto ɔflo fe  
Onanto eto Ubi ɔni kplo eso.

<sup>15</sup> Yohanes ələkə wə óte  
betidi lə lefe nə óbe let-  
sya. Ófa óteyi nkə, “Nwəmfə  
ni utidi wə əsuə míndi  
etiki mintsyiko minkə, ‘Nwə  
ntəkə mə kama ɔnle bubəə,  
amɔ oso mə, itsyise okpe  
koko fe bále mə.’ ”

<sup>16</sup> Eye lə wə lefonə kplə  
əsuəə, ókpo bomblə kenke  
atsyɔ kpə. <sup>17</sup> Itsyise Onanto  
ətə bo kɔfi komə eye lə  
Moses əsuə. Fεε wə le-  
fonə ku sitinti siamə əbə bo  
ɔflo eye lə Yesu Kristo əsuə.

<sup>18</sup> Kuutsyuə saa mənyə tɔ  
Onanto unyə. Wə ubi ɔni

kplo wə lekate ko Onanto  
wə nsi lə wə Antə əmə eto  
akɔɔ, wə ni díbə úləkə futsyə

Onanto ni óte bo nə.

*Yohanes Ələkə Óte Nkə  
Inni Wə Ni Nwə Onanto  
Lékpo ɔhile Utsyə.*

<sup>19</sup> Yudafɔ eto beninə ba  
nkpe lə Yerusalem ákpe be-  
sumunyə ku Lewifɔ bésu  
Yohanes ɔflo. Bátɔ wə  
bənkə, “Owoe ko feni?”

<sup>20</sup> Mfóo, Yohanes mánni mbuaye butə bomu ókpasə mə nkə, “Inni mo ni Nwə Onanto Lékpó Ǿhile Utsyá.”

<sup>21</sup> Bátó wə bənkə, “Nyale owoe feni? Fə ni Unyeləkətidi Elia?”

Utə mə mbuaye nkə, “Inni mo ni.”

Bésukosə bátó wə bənkə, “Nyale, fə ni Unyeləkətidi wə bátəyi bətsyə bə wuubə?”

Utə mə mbuaye nkə, “Owo lo.”

<sup>22</sup> Nyaso bátó wə bənkə, “Təyi bo lesatsyue nə busu bətsyeyi mba lékpe bo kotó! Owoe feni? Nya be fanle bətsyeyi itsyi læ fə əsuə?”

<sup>23</sup> Yohanes ətə mə mbuaye fe kase Unyeləkətidi Yesaya ləwóni utsyə nkə, “Mó ni utidi wə nle bofa læ mfiminti kafe eto Ǿkɔɛ katəyi nkə, ‘Betsyónsə Bonamute eto kusu bitsyə itə wə bubə!’”

<sup>24</sup> Nya betidikpekpe ba ditsyi Yudafo ba baakpo Farisifo ɔflo bəbəə, <sup>25</sup> létó Yohanes bə, “Lenni fə ni Nwə Onanto Lékpó Ǿhile Utsyá, nye Elia, nye unyeləkətidi əməə, ntsyə ibə fe fanle ntuflesəfləsə eto lekpa buyifo?”

<sup>26</sup> Yohanes ətə mə mbuaye nkə, “Mó alee, meefi ntu keyifo ntuflesəfləsə eto lekpa nəmfó. Fəe utidi utsyue nyə mi lenti, wə binnyi. <sup>27</sup> Utəkə mə kama ɔle bubə nya wə afokpa eto kekue mənnyə ntə kulaa tsya bə nyankli.”

<sup>28</sup> Asa nyamfo əbə læ Betania eto umə læ Yordan

eto ketu eto ditukpenkpe nə nse. Mfó Yohanes nle ntuflesəfləsə eto lekpa buyifo kətə betidi nə.

*Yesu Ni Onanto Eto Lesamubi Nə Boofi Bətə Kedi.*

<sup>29</sup> Kəsiasəə, Yohanes ənyə Yesu nle wə ɔflo bubə nya ɔtəyi mba nyə wə læ ɔflo nkə, “Nyə Onanto eto Lesamubi nə ntsyi kawunsia eto abua ɔntɔnko. <sup>30</sup> Wə ni utidi wə əsuə mɪntəyi mintsyiko lefe nə mɪndi etiki mɪntəyi minkə, ‘Utidi utsyue təkə mə kama ɔnle bubə wə lemɔ onso mə, itsyise okpe kokooko fe bale mə.’ <sup>31</sup> Mó kosate tsya mánte utidi əmə. Fəe wə bubə eso mɪmbə minle ntuflesəfləsə eto lekpa nəmfó buyifo bə læ nləkə wə nte Israel eto kusə eto betidi.”

<sup>32</sup> Mfó nya Yohanes disi ɔtəyi læ wə əsuə nkə, “Nnyə miə Onanto eto Ləwónɔ áyifə ditsyi kato disia læ wə əsuə fe ləblekpa seka. <sup>33</sup> Tute mánte miə wə uni. Fəe lefe nə Onanto létseyese mə nkə mbə keyifo ntuflesəfləsə eto lekpa nəməə, ɔtəyi mə nkə, ‘Ebunyə se mó Ləwónɔ lɔɔyifə ditsyi kato dibə disia læ utsyue əmə əsuə, ete ebote fə wə ni utidi wə luufi Ləwónɔ Kənke ukeyifo ntuflesəfləsə eto lekpa nəmə nə.’ <sup>34</sup> Nya mɪnyə se ibə nkomə læ utidi əmfó əsuə. Nya minle mi bətsyeyi sitinti miə wə ni Onanto eto Ubi kosate əmə nə.”

*Betidi Tute Ba Dítəkəko Yesu.*



<sup>35</sup> Kəsiəsəə, Yohanes ku wə bakasebi inuə si bənyə mfó ke, <sup>36</sup> nya únyə Yesu díbə ɔnlɛ bofe. Nya se únyə wəə, ótɛyi nkə, “Bebɛɛ, nyə Onanto eto Lesamubi nəməə!”

<sup>37</sup> Bakasebi inuə bamfo áno nnya Yohanes létɛyi nya bédú bésu bətəkəko wə. <sup>38</sup> Se Yesu letsyi ɔwuninsə únyə nkə bətəkəko wəə, óto mə nkə, “Be biabɛɛ?”

Bətə wə mbuayɛ bənkə, “Rabi,” eto kasɔ ni Oteasa, “Lɛkpakpa, se fankpɛ?”

<sup>39</sup> Ɔtɛyi mə nkə, “Bibɛɛ bebe.” Lɛfɛ nəmfó ebutsyɛ fɛ ditsyitsyo eto abombo ana seka.

Nyaso bətəkəko wə bésu kaka onkpɛ, nya bəsia wə lə ɔflo diyi fɛfɛ nəmə.

<sup>40</sup> Bakasebi inuə ba lɛno Yohanes eto ditiki nəmə fɛ bətətəko Yesuu, eto ɔni ni Andrea wə ni Simon Petro eto ɔyimi. <sup>41</sup> Lesa tute nə Andrea əmə díyifo ni bə úsu óbɛɛ wə ɔyimi, ini Simon nya ótɛyi wə nkə, “Búnyə Mesia əmə,” eto kasɔ ni Kristo wə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə. <sup>42</sup> Nya ókpa Simon úsuko Yesu ɔflo.

Yesu ábɛ wə tūū, nya ótɛyi wə nkə, “Fə ni Simon, Yohanes eto ubi. Idu mómɔ ɛntɔɔ, bookpo fə bə Kefas,” nye Petro eto kasɔ ni kobansə.

*Yesu Ákpadi Filipino Ku Nataniel.*

<sup>43</sup> Kəsiəsiaə, Yesu ála nkə weesu kasɔ ka baakpo bə Galilea. Nya se ɔnyɛ ɔntɔɔ, únyə utsyuə wə baakpo

Filipo nya ótɛyi wə nkə, “Bətəkəko mɛ.”

<sup>44</sup> Filipino etsyi Betsaida, umə wə Andrea ku Petro tsya ditsyi. <sup>45</sup> Se Filipino dísu únyə Nataniel, ótɛyi wə nkə, “Búunyə utidi əmə əsuə Moses ku Onanto eto bənyɛləkətidi lɛwɔni asa betsyiko bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə! Wə ni Yosef eto ubi Yesu wə ditsyi Nasaret!”

<sup>46</sup> Nataniel áto nkə, “Lesá sɛɛ ditsyuə ebofo bɔbɔ ketsyi Nasaret kəbəə?”

Filipo átɛyi wə nkə, “Bə lə əbə abe!”

<sup>47</sup> Se Yesu dínyə Nataniel lɛyɛ ɔnlɛ wə ɔflo bubəə, ótɛyi itsyi lə wə əsuə nkə, “Nyə Israelnyə tinti nɛ búbə məə, woanwɛ betidi.”

<sup>48</sup> Nataniel áto wə nkə, “Ntsyə féyifo fáte utidi wə eto okle mini?”

Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Fɛ Filipino díbə ókpadi fə lə lɛfɛ nə fake lə koto komə kalɔɔ, mbúnyə fə koko.”

<sup>49</sup> Nataniel átɛyi wə nkə, “Oteasa, eyifo Onanto eto Ubi kosate. Fə ni Israelfɔ eto Oka əmə!”

<sup>50</sup> Mfó nya Yesu létɔ wə nkə, “Eni nnya míntɛyi fə miə nnyə fə lə koto komə kalɔ esɔ fáfo fánɔɔ? Ebunyə asa nnya nsi nso nyamfo.”

<sup>51</sup> Nya ótɛyi mə nkə, “Sitinti minlɛ mi bətɛyi minkə, biunyə se kato lɔɔsini nya Onanto eto batɔnkpɛ nɛ kato bobɛ kesu kayifə kəbə mɔ, Utidi eto Ubi, ɔflo.”

## 2

*Bákpa Kusia Lə Kana.*

<sup>1</sup> Lə diyi tsyäfə əsuəə, bákpa kusia kutsyuə lə umə wə baakpo Kana lə Galilea eto kaso. Yesu eto ambe Maria áke mfó.

<sup>2</sup> Nya bákpadí Yesu ku wə bakasebi tsya báboko kusia kakpako kamə. <sup>3</sup> Se nte bo banle bunə léloo, Yesu eto ambe əbə Yesu oflo nya óteyi wə nkə, “Nte bo banle bunə álo.”

<sup>4</sup> Mfó Yesu leteyi wə nkə, “Mbe, yanle bə teyi mə lesa nə ele bə nyifo. Mə lefe mányo to.”

<sup>5</sup> Nya Yesu eto ambe leteyi besumubi bamə nkə, “Biyifo lesa nə kee wóteyi mi nkə biyifo.”

<sup>6</sup> Se ini lekpa ídi itə Yudafo bə bəflə mə əsuə esoo, bətsyə ntu eto kalotsyi kplə ekua ka bələkə lə abansə əsuə mfó. Nya ketulotsyi enə nye ekua leeyi olotsyi kplə oní. <sup>7</sup> Mfó nya Yesu leteyi besumubi bamə nkə békuti ntu béyisə kalotsyi kplə kamə. Nyaso békuti ntu béyisə kalotsyi kplə kamə klələlələ.

<sup>8</sup> Mfó nya óteyi mə nkə, “Bikuti ntu bomə eto ntsyuə bisuko utidi wə nsi lə ketsyue kamə eto kenye.” Nya békuti mu bésuko wə.

<sup>9</sup> Se útu ntu bo léfiani nte óbee, wə ánte kaka nte bomə dítsyi. Fəə besumubi ba díkuti ntu bomə bésuko aləə, məmə áte. Nyaso nwə nsi lə ketsyue kamə eto kenye ákpadi okafosə əmə, <sup>10</sup> nya óteyi wə nkə, “Utsyuə

saa, nte səə woaka betidi butə bəənə, nya lə betidi ənə bəkpə eto kamaa, nya fə weefi mbo dimanleke kətə betidi ləənə nɛ. Fəə fə ébu nɛə ətsyə kama!”

<sup>11</sup> Nnya díbə lə Kana lə Galilea eto kaso mfó, ni ayanisa tute nnya úyifo. Úyifo nyamfo úləkə wə diyənde óte, nya wə bakasebi léfo wə bánə.

<sup>12</sup> Nyamfo eto kamaa, Yesu ku wə ambe, ku wə bayimi, ku wə bakasebi édu bésu Kapernaum nya bəsiə mfó eyi asiani.

*Yesu Ála Mba Nle Bika Bote Lə Disumuyo.*

<sup>13</sup> Ukpə Ása Bo Jyila eto didife eboyo elo, nyaso Yesu əsu Yerusalem. <sup>14</sup> Se údufə Onanto eto Disumuyoo, únə se betidi nle banantsyui ku basamu ku ablonuma bote ku mba laafloma atabi tsya nsi lə mə kapunu eto ako.

<sup>15</sup> Nyaso ófio ukua nya úfi wə óla basamu ku banantsyui kenke óbosə lə Disumuyo mfó. Úsensə mba nle atabi boba eto atabi úwui nya úkə mə kapunu ókpo lə kaso.

<sup>16</sup> Jteyi mba nle ablonuma bote nkə, “Bitsyi asa nyamfo bəbənko lə mfo, nya biemfi mə Anto eto diyo biyifo bikəkateko.”

<sup>17</sup> Nya wə bakasebi lékloma nnya Awənisa Kenke eto Kukue leteyi nkə, “Onanto, mə lelabi itə fə Disumuyoo, ətə ənəmi asə mə lə ni əsuə.”

<sup>18</sup> Yudafo eto beninə əbə Yesu oflo nya bəto wə bənkə,

“Se féyifo asa nyamfo mæ, nte ayanisa nnya fuuyifo ate bo bæ akpe kusu feeyifo nnya okle?”

<sup>19</sup> Yesu ætæ mæ mbuaye nkæ, “Beba Onanto eto Disumuyo kamfo, nya mootakasæ ke ñyænsæ læ diyi tsyæfæ æsuæ!”

<sup>20</sup> Yudafæ bamæ átæ wæ bænka, “Disumuyo ka befi alæfosi ana alæ akua bátoo, bætæyi fanlæ fæ ebusinkli atakasæ ke ænyænsæ læ eyi ætsyæ æsuæ?”

<sup>21</sup> Fææ bántæ bæ wæ sinæ æsuæ onlæ etiki budi ket-syiko fe Onanto eto Disumuyo. <sup>22</sup> Nyaso lefe næ Onanto létakasæ wæ utsyiko okomæ, nya fæ wæ bakasebi lékloma bæ ótæyi nko utsyæ. Nyaso báfo asa nnya báwoni bakpe læ Awonisa Kenkæ eto Kukue ku nnya Yesu létæyi bánæ.

*Yesu Yi Asa Itsyi Læ Uti-dinini Æsuæ Wuee.*

<sup>23</sup> Lefe næ Yesu lækæ læ Yerusalem læ Ukpe Ása Bo Jyila eto diyididi lefee, betidi kpæ áfo wæ bánæ læ ayanisa kpæ nnya banyæ úyifo eso. <sup>24</sup> Fææ Yesu mémfi wæ æsuæ utæ mæ, itsyise uyi betidi kenke. <sup>25</sup> Yensife bæ kuutsyuæ saa si ótæyi wæ kulesa itsyi læ betidi æsuæ itsyise wæ kosate áte lesa næ lækæ læ mæ ketu kæmiæ.

### 3

*Yesu Áte Nikodemo Asa.*

<sup>1</sup> Lefe næmfóo, Yudafæ eto uninæ oni wæ baakpo bæ Nikodemo akæ læ mæ dit-syukpa næ baakpo Farisifo

nti. <sup>2</sup> Kætsyæ kanii, úbæ Yesu oflæ nya ótæyi wæ nkæ, “Oteasa, buyi boæ fæ ni nwæ ditsyi Onanto oflæ fæbæ, itsyise kutsyuæ saa embofo ayanisa nnya feeyifo buyifo lenni Onanto nsi ko wæ.”

<sup>3</sup> Mfó nya Yesu létæyi wæ nkæ, “Sitinti minlæ fæ bætæyi minkæ, læ bensinkli utidi balee, wæmbunyæ Onanto eto Sekadidi siamæ.”

<sup>4</sup> Nikodemo átæ wæ nkæ, “Ntsyæ boofu utidi wæ díkabe businkli kale bio? Businkli ele bæ usinkli udufæ læ wæ ambe eto kafu fæ læ besinkli bale wæ dinuæfæ lee?”

<sup>5</sup> Mfó nya Yesu létæyi wæ nkæ, “Nlæ fæ bætæyi sitinti minkæ, læ bánlæ utidi bet-syiko læ ntu ku Onanto eto Læwónæ næmæ æsuæ, weembofo budufæ læ Onanto eto Sekadidi siamæ æsuæ. <sup>6</sup> Utidininii, bále wæ eyæ læ etidisuæ æsuæ. Fææ nnya ditsyi læ Onanto eto Læwónæ æsuæ, bále wæ læ Læwónæ æsuæ. <sup>7</sup> Nyaso mæntæ læ iyifo fæ naa læ nteyi fæ miæ ele bæ bale fæ bio. <sup>8</sup> Ufiebii aasæ kesu kakake ola, nya wæ kósæ hæ faanæ, fææ inni læ kaka utsyi ku kaka ontæ. Nkæ inte itæ utsyuæ saa wæ bále eyæ læ Læwónæ æsuæ næ.”

<sup>9</sup> Mfó nya Nikodemo létæ wæ nkæ, “Ntsyæ nyamfo loofu bubæ kætæ?”

<sup>10</sup> Yesu ætæ wæ mbuaye nkæ, “Oteasa kplæ feni læ Israel, ntsyæ ibæ fámannæ nyamfo kasæ? <sup>11</sup> Nlæ fæ bætæyi sitinti miæ asa nnya bunyii, nnya æsuæ boedi etiki ketsyiko næ. Nya lesa næ

ke búkenyæ, ni æsuæ boedi adansiæ nɛ. Fɛɛ biamfo bo etiki nyamæ kanɔ. <sup>12</sup> Læ ndi fæ etiki itsyi læ kaso mfo eto asa æsuæ nya fámamfo mɛ ánoɔ, ntsyæ fofo mɛ bofo kanɔ læ ndi fæ etiki itsyi læ kato eto asa æsuæ? <sup>13</sup> Nya kuutsyuæ saa ménsu tɔ kato unyæ enso mɔ, Utidi Eto Ubi wæ ditsyi kato úbæ kawunsiæ mfo.

<sup>14</sup> “Fɛ kase Moses lébesæ owa wæ béfi situ béyifo kato læ uyi æsuæ læ mfimintii, nko ke ele bæ babesæ mɔ, Utidi Eto Ubi kato nɛ, <sup>15</sup> bæ utidi wæ ke léfo mɛ ónoɔ, læ unyæ nkpæ manlo.

<sup>16</sup> “Itsyise Onanto ála kawunsiæ kamfo kon bənkə úfi wæ Ubi ɔni kplo útə nkə utsyuæ saa ke laafo wæ kanɔɔ, læ ɔyɛ bukpə kanya, bomu læ unyæ nkpə manlo. <sup>17</sup> Itsyise Onanto mántsyese wæ Ubi kawunsiæ nkə læ ubə olo ke dikpi, bomu bæ læ uyifo ke Ofomfokətə.

<sup>18</sup> “Utidi wæ ke laafo wæ Ubi kanɔɔ, bembolo wæ dikpi. Fɛɛ utsyuæ saa wæ laamfo wæ kanɔɔ, bóolo wæ dikpi koko itsyise wóamfo Onanto eto Ubi ɔni kplo əmə ɔno eso. <sup>19</sup> Kase baayɛ kaalo dikpi nəmə ni bənkə, diyənde nəmə əbə kawunsiæ, fɛɛ betidi aala ketuntu kaso diyənde nəmə, itsyise baala asa buayifoyifo kaso. <sup>20</sup> Utsyuæ saa wæ leeyifo asa buaa, weekisi diyənde, nya woannyi kafi ni. Itsyise woate sikpi nkə læ ɔnyi ɔfi diyəndee, yuuləkə wæ asa bua nnya weeyifo

ote bənyə. <sup>21</sup> Fɛɛ utsyuæ saa wæ nsi nkpə læ kusu sɛɛ æsuæ, aanyi kafi diyənde, itsyise woala nkə diyənde nəmə ləkə lete nkə kase unsi nkpə yɛ læ Onanto eto lelabi æsuæ.”

*Yohanes Ntufləsətidi Ɛmə Édi Etiki Lə Yesu Ɔsuæ.*

<sup>22</sup> Læ nyamfo eto kamaa, Yesu ku wæ bakasebi édu bésu Yudea eto lekpake mfó. Bəsia mfó itə lefe ditsyuæ, nya úkeyifo betidi ntuflesəfləsə eto lekpa. <sup>23</sup> Lefe nəmə, Yohanes tsya ákɛ læ Aion læ Salim ɔflo kəfləsə betidi ntu, itsyise ntu abɔ læ mfó nya betidi ékesu wæ ɔflo nya úkəfləsə mə ntu. <sup>24</sup> Lefe nəmfóo, bəmmuə tɔ Yohanes beti bakpe læ aba eto diyo.

<sup>25</sup> Diyi lonii, etikinənə ətsyuæ édufə læ Yohanes eto bakasebi ku Yudanyə utsyuæ eto nti itsyi læ əsuəfləflə eto lekpa æsuæ. <sup>26</sup> Nyaso bəbə Yohanes ɔflo bátɛyi wə bə, “Oteasa, akloma utidi utsyuæ wə fə ku wə dínyə læ Ketu Yordan eto ditukpenkpe nə nse, ini wə æsuæ fédi adansiɛ fetsyiko? Wə ni nwə mfe nɛ betidi ntuflesəfləsə eto lekpa buyifo nɛ, nya betidi ba kenke nɛ budu kesu wə ɔflo.”

<sup>27</sup> Yohanes átɛyi mə nkə, “Kuutsyuæ saa embofo kulesa bəke, lenni Onanto dífi ni útə wə. <sup>28</sup> Mi kosate ni mɔ badansiɛ bæ nɛyi mi nkpasə wuee miə inni mɔ ni Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyə əmə. Fɛɛ Onanto létsyese mɛ nkə ntɔ wə sɛtɔ.

29 Nwə ni Okafɔsee, wə ni nwə mbə Okafɔ əmə nɛ. Fɛɛ nwə ni Okafɔsee əmə eto okloboo, lə unyɛ ɔlɛ Okafɔsee əmə eto ɔkɔɛ bɔɔnɔ, yeakpe wə disuəyuə tinti. Nko əmə eso mintsya nle disuəyuə bunyɛ tinti fe okafɔsee əmə eto oklobo nɛ. 30 Nya nko ele bə wə diye be kato lə mɔ lele lə dibə kasɔ nɛ.

31 “Nwə ditsyi kato ubəə, so utsyuə saa. Nya nwə ditsyi kasɔ mfo tsyaa, kasɔ mfo eto utidi ete uni. Nya kasɔ mfo eto asa eto etiki ete weedi. Fɛɛ nwə ditsyi kato úbəə, təkə məmble kato. 32 Waateyi lesa nə úkənyə ku nnya úkanɔ mfó. Fɛɛ kuutsyuə saa aamfo wə sedansiedidi siamə. 33 Fɛɛ nwə ke léfo wə kénye kamə ɔnɔɔ, lɛ uyi bose kətə nkə Onanto eyifo utintinyə. 34 Nwə Onanto létsyeseɛ, eedi Onanto eto etiki, itsyise Onanto éfi wə Lɛwɔnɔ úyisə wə əsuə kenke. 35 Antə əmə aala wə Ubi əmə nya úfi lesa saa ókpe wə lə ani nɛ.

36 “Nwə léfo Ubi əmə ɔnɔɔ, kpe nkpə manlo. Nya nwə laani weentsyue Ubi əmə kotoo, weembunyə nkpə manlo bomə. Bomu Onanto eto kotonənə manlo ebutəkə wə lə əsuə.”

## 4

*Yesu Édi Etiki Ku Samariasio Utsyuə.*

1 Farisifɔ áno bə Yesu lɛ ntufɛsəfləsə eto lekpa nəmə buyifo kətə betidi, nyaso betidi kpə təkəko wə

baso Yohanes. 2 Lə sitintii, Yesu kosate ményifo ntufɛsəfləsə eto lekpa útə kuutsyuə saa, bomu wə bakasebi hã díkeyifo nko. 3 Se Yesu léte nkə Farisifɔ áno ditiki nəmfo nkoo, údu lə Yudea eto kasɔ úsu Galilea eto kasɔ. 4 Nya lə kusu ko ɔnyɛ ɔntɔɔ, ele bə ɔyɛ Samaria eto kasɔ ofe.

5 Yesu ésu óyo Samaria eto umə wə baakpo Sikar, wə lefi kasɔ ka mə ona Yakob díte wə ubi Yosef. 6 Letidibo ditsyuə nə Yakob diku akɛ mfó. Nya se ílɛ Yesu fɛ úsu óyo mfó lə nkɔminti lefe itsyi lə kusu komə eto bɔyɛ esoo, úkənə úsiə lə letidibo nəmə ɔflo.

7 Nya ete Samariasio utsyuə díbɛ ntu kekutikɔ. Nya Yesu leteyi wə nkə, “Tə mɛ ntu lə nnə.” 8 Lə lefe nə mfó əsuə, Yesu eto bakasebi ébudu bésu umə didisa kayako.

9 Usio əmə áteyi nkə, “Beso fə Yudanyə laato mɔ Samariasio fə ntə fə ntu lə ənə?” Usio əmə áto nko itsyise Yudafo ku Samariafo anka.

10 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Lə nnya ete fenyi lesa nə Onanto ləətə ku nwə nle fə bɔtɔ nkə tə wə ntu lə unəə, eni fə bomu ebɔtɔ wə fə utə fə ntu bo ləətə nkpə.”

11 Usio əmə áto wə nkə, “Boanto, əmbə lesa nə beefi kekuti ntu, nya letidibo nəmə tsya atsyo. Sie fuunyə ntu bo ləətə nkpə bomə etsyiko? 12 Lee fə nso bo Ona Yakob wə diku letidibo nəmfo útə bo, kaka wə ku

wə bebi ku wə bebuki kenke dínə ntu betsyiko?"

13 Mfó nya Yesu dítə wə mbuaye nkə, "Lə betidi ənə ntu bomfoo, utukue si wóole mə. 14 FEE ntu bo mɔ luutə, utukue ensi əmbɔle nwə lu-unə mu. Ntu bo mɔ luutə wə ebofiani nkpə eto ntu eto kayifəko lə wə. Ntu bomfo ebukabodi lə wə nya buutə wə nkpə manlo."

15 Usio əmfɔ átəyi wə nkə, "Boanto, tə mɛ ntu bomfo bə lə utukue lə ɔye mɛ bɔle bio, nya lə nye mfo bubə kekuti ntu."

16 Yesu átəyi wə nkə, "Su akpadi fə usə lə bibə."

17 Usio əmə átəyi wə nkə, "Minsi kusə."

Yesu átəyi wə nkə, "Átəyi sitinti fə ensi kusə."

18 Ébusiəko basani ɛnɔ áfe. Nya nwə fə ku wə nkpe mɔmɔ kulaa tsya enni fə usə. Sitinti fátəyi."

19 Usio emə átəyi Yesu nkə, "Bonamute, nnyə miə eyifo Onanto eto unyeləkətidi."

20 Bo Samariafɔɔ, bo banamə ésumu Onanto lə kɔtini komfo əsuə. FEE mi Yudafɔ aateyi biənkə Yerusalem ni kaka ele bə busumu Onanto."

21 Yesu átəyi wə nkə, "Usionko, fo mɛ anɔ fə lefe ditsyuə lə bubə nə betidi lensiembusumu Onanto lə kɔtini komfo əsuə nye lə Yerusalem."

22 Mi Samariafɔɔ, binyi lesa nə biesumu. FEE bo Yudafɔɔ, buyi futsyə boesumu. Itsyise Yudafɔ əsuə nnya bɔfokətə laaye kəbə. 23 FEE lefe lə bubə nya dıkəbə tsya koko,

se betidi luusumu Anto əmə ɛye lə kusu sɛɛ ku lə ləwɔnɔ eto əsuəale ku lə sitinti əsuə. Itsyise mə ni besumunyə bə eto okle Onanto laala nkə besumu wə nɛ. 24 Se Onanto ni ləwɔnɔ esoo, betidi bə luusumu wəə, ele bə baye lə ləwɔnɔ nəmə eto əsuəale ku lə sitinti əsuə."

25 Usio əmə átəyi wə nkə, "Nyi miə Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə, wə baakpo Kristoo, ebubə. Nya lə ubəə, wuuləkə lesa saa kasɔ ote bo."

26 Yesu átəyi wə nkə, "Mɔ nwə nle etiki budi ku fə mfoo, mɔ ni wə nɛ."

27 Lefe nəmfóo, wə bakasebi bamə əbə bédufə nya iyifo mə naa se bənyə wə ɔnle etiki budi ku usio. FEE mə kuutsyuə saa mántɔ usio əmə bə be woabɛbɛ nye bátɔ wə bə beso ɔnle etiki budi ku usio əmə."

28 Usio əmə áyani wə ɔlotsyi əmə útsyə lə letidibo nəmə ɔfɔ nya údu úsu umə úsu ótəyi betidi nkə, 29 "Bibə bebe osani utsyuə wə letəyi mɛ lesa saa nə mínkeyifo mínyə lə mɔ nkpə! Lee wə ni Onanto eto nwə Bákpo ɔhile Bətsyə əmə?" 30 Nyaso betidi bamə ábɔ bétəyi umə əmə bésu bə beesu bənyə wə."

31 Lefe nəmfóo, bakasebi bamə ále Yesu lekpakpa bátəyi bənkə, "Oteasa, bedi lesa!"

32 FEE ótəyi mə nkə, "Nkpɛ lesa nə muudi nə əsuə binyi kulesa saa bitsyiko."

33 Nyaso bakasebi bamə étsyiko mə əsuə bɔtɔ bənkə,

“Lee utsyuə áboko wə lesa údi?”

<sup>34</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Mə didisa ni bæ nyifo nwə lékpe mə eto lelabi, nya læ nlosə keyifo ka útə mə nkə nyifo.

<sup>35</sup> Biateyi biənkə, ‘Afa ana sōō kama fə lesa loobe oto.’ Fəe nle mi bəteyi minkə bele ola bebe kakue eto ditsyəbi læ bebe kase bidikə biamə díkabe! Bíoyo nnya buləkə.

<sup>36</sup> Onanto aafə kayo nwə ləələkə bidikə læ əkue nya waakpa mi kakpo læ unwu itə nkpə manlo. Lə nyamfo eso nwə laato ku nwə ləələkəə, məmble ebunyə disuəyuə tinti. <sup>37</sup> Nyaso nnya baateyi bæ utidi əni laato nya obamba ləələkə, eyifo sitinti. <sup>38</sup> Mə létsyese mi miə bisu biləkə bidikə læ əkue wə inni mi léto bikə biamə. Betidi bamba díyifo keyifo keklege læ kasə ketsyikokə læ mfó, nya mi dínə kutəkə læ keyifo ka mə díyifo əsuə.”

*Samariafə Kpə Áfo Yesu Bánə.*

<sup>39</sup> Samariafə kpə læ umə əmə áfo Yesu bánə eyə læ nnya usio əmə leteyi nkə, “Úteyi mə lesa saa nə mínkeyifo læ mə nkpə əsuə mínə,” eso. <sup>40</sup> Nyaso se Samariafə bamə díbə bənyə Yesu læ letidibo nəmə əfəə, bále wə lekpakpa bæ usiə læ mə əfəə nya Yesu dísiə mfó eyi ənuə.

<sup>41</sup> Betidi bamba kpə esi báfo wə bánə læ wə ditiki nə údi mə eso.

<sup>42</sup> Nya bəteyi usio əmə bənkə, “Bófo bónə mómə

inni læ nnya fátəyi bo eso, bomu bo kosate áno etiki nnya údi eso, nya buyi boə wə ni kawunsiə kamfo eto Ofomfokətə tinti əmə.”

<sup>43</sup> Lə eyi ənuə eto kamaa, Yesu édu mfó úsu Galilea eto kasə. <sup>44</sup> Itsyise wə kosate ələkə óteyi nkə, “Dibu anke kətə Onanto Eto Unyeləkətidi læ wə kosate eto kasə.” <sup>45</sup> Fəe se Yesu dísu údufə Galilea, betidi bamə áfo wə atuu ku disuəyuə, itsyise se bésu Ukpə Ása Bo Jyila eto Diyisəə kedikə læ Yerusalem, bənyə asa nnya kenke úyifo.

<sup>46</sup> Lə nnya kamaa, Yesu ésinkli úsu Kana læ Galilea eto kasə, kaka úkatsyi ntu ówuninsə bófiəni nte. Lefe nəmfó, Aba eto unyesie ninə utsyuə wə dítsyi Kapernaum eto ubi áno bufi. <sup>47</sup> Se óno nkə Yesu etsyi Yudea úbə Galilea, úsu wə əfəə nya óle wə lekpakpa nkə úsu Kapernaum læ usu otsya wə ubisaibi utə wə, itsyise wə ubi əmə fe woala læ ukpə.

<sup>48</sup> Yesu áteyi wə nkə, “Lə biənnənyə nyifo ayanisa ntee, biamfo mə kanə.”

<sup>49</sup> Uninə əmfə ále wə lekpakpa óteyi nkə, “Bonamute, bæ læ əbə abe mə ubi əmə bæ læ əyə bukpə.”

<sup>50</sup> Mfó nya Yesu leteyi wə nkə, “Su! Fə ubi əmə ebəkə nkpə.”

Uninə əmə áfo etiki nnya Yesu leteyi wə óno nya úsinkli údu. <sup>51</sup> Se úsinkli əntəə, wə diyo eto beyifoyifo betsyuə átsyako wə læ kusu nya bəteyi wə bənkə

wə ubi əmə kpe nkɔ. <sup>52</sup> Ɔto mə lefe nə tutuutu íyua wə ubi əmə. Nya bətə mbuaye bənkə, “Kənə ku kakomi lefe, fe lebombo ləwɛ eti nnya bɔyila bomə léyani wə nɛ.”

<sup>53</sup> Ubi anto əmə ákloma nkə lefe nəmfo əsuə tutuutu Yesu lətɛyi wə nkə, “Fə ubi əmə ebokɛ nkɔ.” Nya uninə əmfo ku wə diyo eto betidi kenke léfo Yesu bánɔ.

<sup>54</sup> Nyamfo díyifo ayanisa nuəfə nnya Yesu díyifo lə Galilea se utsyi Yudea eto kasɔ úsu mfó nɛ.

## 5

*Yesu Átsya Ufimfi Utsyua Lə Ditumbu Ditsyua Ɔflɔ.*

<sup>1</sup> Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ésu Yerusalem se Yudafo eto diyisɛɛ ditsyua didife léyo. <sup>2</sup> Lə umə əmə eto kaka baakpo Basamu eto Kesie ɔflɔ, ditumbu ditsyua kpe mfó nə baakpo bə Betesda lə Hebrifo eto sele əsuə. Bákpo mpatampa enɔ beńyansə lə ditumbu nəmə ɔflɔ. <sup>3</sup> Mfó befimfi kɔpə ateate ba ni bənəmba, mba letsyini, ku mba leba bankpoo kasɔ díbə kakpo. Nya bəńyə bensekə ntu bomə eto butinkəsə butsyua.

<sup>4</sup> (Itsyise afe ətsyuaə, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyua kəbə kémunisə ntu bomə. Nya ufimfi tute wə ke dídufə lə ntu bomə əsuəə, ənyə bufitsyantsya.) <sup>5</sup> Osani utsyua kálabə mfó wə díkəfi alɛ fosi ətsyə alɛ mflamfla sɔɔ.

<sup>6</sup> Se Yesu dínyə wə nya unyi nkə onlabe lə ufinkla

əsuə mfó itə alɛ kɔpə, ɔto wə nkə, “Ala bə, fə bufi ye fə?”

<sup>7</sup> Ufimfi əmə ətə mbuaye nkə, “Uninə, mimbə ku-uttsyua wə loowunsəko mɛ ndufə ntu bomə kafo lə bémunisə mu. Lə nkplat-sya miə meedufə tsyaa, utidi bamba éboka mɛ budufə koko.”

<sup>8</sup> Yesu átɛyi wə nkə, “Taka əńyə, fi fə okla lə aye edu!”

<sup>9</sup> Lamfolamfo, osani əmə eto əsuə əmuə wə alɛ! Úfi wə okla nya ɔye údu.

Diyi nə nyamfo díbəə, eyifo Yudafo eto Ɔnwɛditsyayi.

<sup>10</sup> Nyaso Yudafo eto beninə átɛyi osani wə Yesu létsya bufi bənkə, “Mmi eyifo Ɔnwɛditsyayi. Kofi məntə kusu bə lə etsyi fə okla.”

<sup>11</sup> Ɔtɛyi nkə, “Nwə létsya mɛ bufi ke lətɛyi mɛ nkə, ‘Taka əńyə, fi fə okla lə aye edu!’ ”

<sup>12</sup> Bátɔ wə bənkə, “Owoe ni utsyə lətɛyi fə nkə, ‘Tsyi fə okla lə aye?’ ”

<sup>13</sup> Fɛɛ nwə bátsya bufi bomə mánte nkə utsyə əmə ni Yesu. Nya Yesu tsya ébonya údufə lə betidi kɔpə ba dínyə mfó eto nti.

<sup>14</sup> Nyamfo eto kamaa, Yesu ənyə wə lə Onanto eto kedikətəko nya ɔtɛyi wə nkə, “Bebe! Əsuə búmuə fə alɛ. Nyaso mensiyifo lebua bio! Lenni nkoo, lesa nə nkpe alɛ enso mmə ebuyifo fə!”

<sup>15</sup> Nya osani əmə dídu nya úsu ɔtɛyi Yudafo eto beninə bamə nkə Yesu ni utidi wə létsya wə bufi.



16 Nyaso bétsyiko Yesu bulə, itsyise ótsya utidi bufi læ Ǿnwéditsyayi əsuə 17 Yesu átəyi mə nkə, “Mə Anto si Ǿlə keyifo buyifo lefe saa, nyaso ele bə mintsya yifo nko.”

18 Lə nnya ótəyi mfo esoo, Yudafo eto beninə esi bábəbə esu kekleke bə baalo wə. Itsyise inni Ǿnwéditsyayi əsuə eto kǾfi ete óta úbu, bomu usi ótəyi nkə Onanto eyifo wə Anto. Nya nyamfo eto kaso ni bə wə ku Onanto akate.

### *Yesu Eto Əsuəale*

19 Mfó nya Yesu letəyi mə nkə, “Nlɛ mi bətəyi sitinti minkə, Onanto eto Ubi embofo kulesa buyifo læ wə kosate eto əsuəale əsuə. Bomu lesa nə wəənyə wə Anto leeyifoo, ni wintsya leeyifo nɛ. 20 Itsyise Anto əmə aala wə Ubi əmə nya woate wə lesa saa nə wə kosate nɛ buyifo. Nya woote wə asa kplɛ kpə enso nyamfo nnya luuyifo mible yanii. 21 Fe kase Anto əmə laatakasə bəkpənkpɛ ketsyiko ǾkǾmə kaboko nkprə, nko ke Ubi əmə tsya luutə nkprə mba úləkə nɛ. 22 Nya Anto əmə kosate tsya ankponko kuutsyue lekpo, bomu útə wə Ubi kusu nkə okponko betidi kenke lekpo, 23 bə læ utsyue saa læ ufi dibu utə Ubi əmə fe kase bəətə Anto əmə dibu. Futsyə kee dímembu Ubi əməə, mémbru Anto əmə létysəə wə tsya.

24 “Nlɛ mi bətəyi sitinti minkə, utsyue saa wə laanǾ

mǾ ditiki nya ófo nwə létysəə mə ǾnǾǾ, wuunyə nkprə manlo. Bembokponko wə lekpo, fɛɛ óyɛ læ ukprə əsuə ófe údufə læ nkprə əsuə koko. 25 Nlɛ mi bətəyi sitinti miə, lefe lɛ bubə nə bekpənkpə luutsyue Onanto eto Ubi koto, nya mba leetsyue wə ǾkǾɛ koto ebunyə nkprə tinti. Lefe nəmə kulaatsya ébubə koko. 26 Fe kase Anto əmə ni nkprə eto ketsyikokǾ, nko ke útə nkə wə Ubi tsya yifo nkprə eto ketsyikokǾ nɛ.

27 Nya útə wə əsuəale nkə okponko kawunsia kenke lekpo, itsyise wə ni Utidi Eto Ubi əmə.

28 “Biəntə læ nyamfo læ iyifo mi yanii, itsyise lefe lɛ bubə nə bekpənkpə ba nkprə læ edi lǾǾnǾ Utidi Eto Ubi əmə eto ǾkǾɛ. 29 Nya bǾǾbǾ læ edi bəbə. Mba dísiə nkprə sɛɛ ebotaka bənyə nkprə manlo. Nya mba dísiə nkprə bua, tsya ebotaka bafə dikpilolo.

30 “Məmbəfo kulesa buyifo læ mǾ əsuəale əsuə. Lesa nə Onanto laateyi mɛɛ, nnya meefi kakpo lekpo nɛ. Nyaso mǾ lekpokponkpo yɛ læ kusu əsuə, itsyise meenyifo kulesa læ mǾ lelabi əsuə, bomu læ nwə létysəə mə eto lelabi əsuə.”

### *Yohanes Ələkə Yesu Kɛnyɛ.*

31 Yesu esi ótəyi nkə, “Lə nləkə kɛnyɛ læ mǾ kosate əsuəə, yanle bə bafə lesa nə mǐntəyi əmbə kalende. 32 Fɛɛ utidi bamba kpe wə

leedi adansie læ me əsuə, nya nyi miə adansie nnya ɔnlɛ budi læ mɛɛ, kpe kalende.

33 “Bíokpe batɔnkpe Yohanes ɔflo nya úkatɛyi mi sitinti siamə itsyi læ me əsuə. 34 Fɛɛ mɔɔ, minlɛ bɔtɛyi miə utidinini eto sedansiedidi læ me əsuə afe itə mɛ. Bomu ntɛyi nyamfo bə læ binyə bofokətə. 35 Yohanes ətsyə fe okandɛ wə nɛ bunyə nya ɔnlɛ lekpasə butə, nya béla biə biənyə disuəyua læ wə lekpasə nəmə əsuə itə lefe sɛkɛ ete.

36 “Fɛ mɔɔ, sedansie sia lɛflo senso Yohanes eto selee, se nkpe mɛ nɛ. Itsyise keyifo ka mɔ Anto dítə mɛ nkə nyifo nlose, ka minlɛ buyifoo, ke nɛ adansie budi læ mɛɛ nɛ. Ke nɛ bote bə mɔ Anto əmə létsyese mɛ. 37 Nya Anto wə létsyese mɛ tsyaa, wə kosate leedi adansie læ me əsuə. Bíanno tɔ wə ɔkɔɛ bɛnɔ, nya biənyə tɔ kase unte binyə. 38 Fɛɛ biamfo wə ditiki nəmə kakpe læ mi akɔɛsi itsyise biamfo utidi wə ótsyese bɛnɔ. 39 Biakase Awɔnisa Kenke eto Kukue eto asa itsyise bibu biə biunyə nkpə manlo læ nnya əsuə. Nya ko etiki nyamfoo, lɛ etiki budi ketsyi læ me əsuə! 40 Fɛɛ bɛni biə biembubə mɛ ɔflo læ binyə nkpə.

41 “Minlɛ kasɔ mfo eto betidi eto atesə bɔbɛbɛ, 42 itsyise nyi betidi ba eto okle bini, nya nyi miə bianla Onanto læ mi akɔɛsi. 43 Mbə læ mɔ Anto eto diye əsuə, fɛɛ biamfo mɛ. Nya læ utidi

bamba ebubə læ wə kosate eto diye əsuə alɛɛ, biofo wə. 44 Ntsyə yuubə fɛ biofo mɛ bɛnɔ læ lefe nə eto lefe bɛnlɛ atesə bɔbɛbɛ ketsyiko mi bətsyuə ɔflo, nya biambɛbɛ atesə nnya ditsyi Onanto ɔni kplɔ əmə ɔflo?

45 “Fɛɛ biambu biə mɔ ni nwə loolo mi dikpi læ mɔ Anto ɔflo. Bomu Moses, nwə əsuə bífi mi kusubebe bitəkə, wə ni futsyə loolo mi dikpi nɛ. 46 Lə nnya ete béfo Moses bɛnɔ sitintii, eni béfo mɛ bɛnɔ, itsyise ówɔni asa utsyə itsyi læ me əsuə. 47 Fɛɛ se bíamfo lesa nə ówɔni utsyə bɛnɔ, ntsyə yuubə fɛ biofo lesa nə maateyi bɛnɔ?”

## 6

*Yesu Itə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.*

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu áyila Galilea eto Ditumbukplɛ nə bensi baakpo bə Tiberia eto Ditumbukplɛ úsu ni lekpace nə nse. 2 Nya betidi kpə dítəkəko wə, itsyise bənyə ayanisa nnya úyifo ótsya mba nɛ bɛni eso. 3 Yesu ku wə bakasebi ábɛ bésu básiə læ lekpenkpe ditsyuə əsuə. 4 Lefe nə Yudafɔ leedi Ukpe Ása Bo Jyila eto Diyi éboyo elo.

5 Se Yesu létakasa ənəmi únyə sitiditu kplɛ sia nɛ wə ɔflo bubəə, ótɔ Filipino nkə, “Sieti buunyə didisa boya butə betidi bamfo kenke læ bedi?” 6 Fɛɛ Yesu átɔ nyamfo nkə læ ufi oto Filipino obe, ite bə uyi lesa nə wə kosate læbə buyifo tsya fɛ.

<sup>7</sup> Filipino ətə wə mbuaye nkə, “Lə bufi betidi alofa ənuə eto diyi eto kayofofu eto atabi boya didisa kulaa tsyaa, diemboyo bə betidi bamfo eto utsyuə saa nya səke udi!”

<sup>8</sup> Mfó nya Yesu eto okasebi wə ni Simon Petro, eto oyimi wə baakpo Andrea, ləteyi wə nkə, <sup>9</sup> “Okosobi utsyuə si mfo wə ntsyi abolo anɔ ku akpe ənuə. Fəe bə ni nyamfo itə betidi ba kpenkpe mfo?”

<sup>10</sup> Yesu átəyi mə nkə, “Bitə lə betidi bamə lə bəsiə lə kasɔ lə kaka lékpa wuee.” Nyaso betidi bamə kenke əsiə lə kasɔ. Basani mate eyifo fe akpi anɔ. <sup>11</sup> Nya Yesu dífi abolo nyamə, nya óso Onanto ani nya úsie nnya útə betidi bamə nsi mfó. Nko ke úyifo ku akpe nyamə tsya nɛ, nya mə utsyuə saa ləke kase óla.

<sup>12</sup> Se bədi bémii, Yesu átəyi wə bakasebi bamə nkə, “Bəsə nnya díbu, bə lə ku ni ditsyuə saa lə leyə bəbia.” <sup>13</sup> Nyaso básə nnya díbu bakɔ. Nya nnya díbu lə abolo anɔ nnya bədi əsuə, éyi lefosi etsyitsya ənuə.

<sup>14</sup> Se betidi bamə dínyə ayanisa nnya Yesu díyifoo, bəteyi bənkə, “Sitinti nwə mfo ni Onanto eto Unyeləkətidi wə luubə kawunsia nɛ!” <sup>15</sup> Nya, Yesu áte nkə bəbə wə bubə kəmuə lə əsuəale əsuə kətsyə seka. Itə eso úləkə əsuə lə mə nti úsu ɔkɛ lə akpenkpe nnya nkpe mfó nti wə mate.

<sup>16</sup> Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu eto bakasebi áyifə bəsu ditumbukplɛ nemə kənye.

<sup>17</sup> Bédufə lə ɔklo utsyuə əsuə nya bətsyiko ditumbukplɛ nəmə bəyila kəsu Kapernaum eti. Kale ébolo, tsya fəe Yesu məmbə óyotɔ mə ɔflo. <sup>18</sup> Ditumbukplɛ nəmə eto ntu étsyiko bonwa ketu fləmfləmflɛ, itsyise ufiebi étsyiko bɔso kekkeke.

<sup>19</sup> Bakasebi bamə ébonwa ɔklo əmə báye fe esunkpo ətsyə nye ana ku kama fe bənyə se Yesu nye lə ntu bomə əsuə ɔnlɛ ɔklo əmə ɔflo bubə. Se bənyə wə, sikpi ko dímuə mə! <sup>20</sup> Nya Yesu ləteyi, mə nkə, “Biante sikpi! Mɔ uni.” <sup>21</sup> Mfó fə əsuə diyuə mə nɛ! Nya bətə údufə lə ɔklo əmə nya ete bédufə kaka bántɔ tsya nɛ.

<sup>22</sup> Se kale dísiə, betidi ba díbu bənyə lə ditumbukplɛ nəmə eto situma sia nsee, ənyə bətsyə lekpo bə diyi nə léfee, ɔklo ɔni hā dínyə lə utuflo mfó. Bəte bə Yesu méndufə lə ɔklo əmə əsuə ku wə bakasebi fə bətsyiko ditumbukplɛ nəmə bəyila. Bakasebi bamə mate ete dídufə lə ɔklo əmə kafo. <sup>23</sup> Nya efue bamba nnya ditsyi Tiberia eto umə əbə ídufə kaka dímantsonko kaka bədi abolo, se Bonamute lékasɔ Onanto ani ólosə eto kama. <sup>24</sup> Se sitiditu nəmə dínyə nkə Yesu nye wə bakasebi manke mfó esoo, bédufə lə efue nyamə nya bədu bəsu Kapernaum bəsu banle Yesu bəbɛbɛ.

*Yesu Áye Lə Ntu Əsuə.*

*Yesu Ni Didisa Nə Ləətə Nkpa.*

25 Se betidi bamə dinya Yesu lə ditumbukplə eto lekpa ke nə nsee, bato wə bənkə, “Oteasa, dimamfe fəbə mfo?”

26 Yesu ətə mə mbuaye nkə, “Nlɛ mi bətɛyi sitinti minkə, inni ayanisa nnya binyə minyifo bɛnɔ kasɔ eso bɛnlɛ mɛ bɔbɛbɛ, bomu lə didisa nə bɛkɛ bɪdi bɪmi eso. 27 Biankplatsya itə didisa nə laabia, bomu bekplatsya itə didisa nə lambia, nə luut-syɛ itə nkpa manlo. Didisa nɛmfɔ, ni ni nə Utidi Eto Ubi luutə mi nɛ, itsyise Anto Onanto ɛbutəkə wə kɔni ut-syɛ.”

28 Mfó nya betidi bamə lɛtɔ Yesu bənkə, “Be ele bə buyifo lə ete bə bɔlɛ Onanto eto keyifo buyifo?”

29 Yesu ətə mə mbuaye nkə, “Lesə nə Onanto lɛlɛ nkə biyifo ni bə befo utidi wə ɔtsyese bɛnɔ.”

30 Bato wə bənkə, “Nte ayanisa nnya fuuyifo ate bo, bə lə bofo fə bɔnɔ? Be fuuyifo? 31 Bo banamə ɛdi didisa nə baakpo mana lə mfiminti fe kase bawɔni bətsyɛ lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə bənkə, ‘Útə mə didisa nə ditsyi kato nkə bedi.’ ”

32 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bətɛyi sitinti minkə inni Moses ni nwə dítə mi didisa nə ditsyi kato. Bomu mɔ Anto ni nwə ləətə mi didisa tinti nə ditsyi kato. 33 Itsyise Onanto eto didisa ni nwə ditsyi kato úbə. Wə

ni nwə ləətə nkpa kawunsia nɛ.”

34 Bətɛyi wə bənkə, “Bona-mute, tə bo didisa nɛmfɔ lefe saa.”

35 Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mɔ ni didisa nə ləətə nkpa nɛ. Fəə ke dɪbə mɔ ɔfɔɔ, kukpɛnsɛ əmbɔlɛ fə kulefe, nya nwə léfo mɛ ɔnɔɔ, utukue əmbɔlɛ wə kulefe kulefe. 36 Fɛɛ nɛtɛyi mi minkə ite bə bɪunyə mɛ tsyaa, bíamfo mɛ bɛnɔ. 37 Utsyue saa ke mɔ Anto əmə dɪfi útə mɛɛ, ebubə mɛ ɔfɔ, nya nwə dɪbə mɛ ɔfɔɔ, məmbɔni wə kulefe. 38 Itsyise ntsyi kato mbə inni bə lə nyifo lə mɔ lelabi əsuə, bomu mbə miə lə nyifo lə nwə létsyese mɛ eto lele əsuə. 39 Nya utidi wə létsyese mɛ eto lelabi ni nkə mba kenke úfi útə mɛ eto kutsyue mannya, bomu bə lə ntakasə mə nnyənsə lə diyi fɛfɛ əsuə lə məmblɛ kenke lə bənyə nkpa manlo. 40 Itsyise mɔ Anto eto lelabi ni nkə, utsyue saa wə dinya mɔ Onanto eto Ubi nya ɔfo mɛ ɔnɔɔ, lə unyə nkpa manlo, nya mootakasə wə nnyənsə lə diyi fɛfɛ əsuə.”

41 Mfó nya Yudafo bamə ditsyiko bɔwɔnɔnɔ lə wə əsuə itsyise ɔtɛyi nkə, “Mɔ ni didisa nə ditsyi kato dɪbə” eso. 42 Nyaso bato mə əsuə bənkə, “Inni Yesu əmfo wə ni Yosef eto Ubi lee? Buyi wə anto ku ambe. Ntsyɛ ibə fɛ woatɛyi nkə, utsyi kato úbə?”

43 Yesu átɛyi mə nkə, “Bɛyɛ kənə lə mi nti.

44 Kuutsyue embofo mɛ ɔfɔ

bubə lenni mɔ Anto əmə lékpa wə óboko mɔ ɔflo. Nya mootakasə wə mboko nkpə lə diyi fɛfɛ əsuə. <sup>45</sup> Onanto eto bənyeləkətidi áwɔni bənkə, 'Onanto ebote məmblɛ kenke asa.' Nyaso utsyuə saa wə leetsyue ato nya woakase asa ketsyi lə Anto əmə ɔflo, əbə mɔ ɔflo. <sup>46</sup> Nyamfo mante bə utsyuə ébunyə Anto əmə unyə enso nwə ditsyi Onanto əmə ɔflo hā dikənyə wə unyə. <sup>47</sup> Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə nwə lefo ɔɔɔ, nkpə manlo kpe wə. <sup>48</sup> Mɔ ni dídisa nə ləətə nkpə. <sup>49</sup> Mi banamə édi lesa nə baakpo mana lə mfiminti, fɛɛ bekpə. <sup>50</sup> Fɛɛ didisa nə ditsyi kato díbə, eyifo didisa nə utsyuə saa ke leedi nii, embukpə. <sup>51</sup> Mɔ ni didisa nə ləətə nkpə, nə ditsyi kato díbə. Utsyuə saa wə leedi lesa nəmfoo, wuusiə nkpə lefe saa. Nya didisa nə muufi ntə kawunsie eto betidi bə lə bənyə nkpə, eyifo mɔ əsuə eto sinə sia muumfi ntə." <sup>52</sup> Nyamfo áboko kənə keklege lə Yudafo bamə nti nya bátɔ bə, "Ntsyə utidi əmfo loofɔ wə əsuə eto sinə bufi kətə bo nkə budi?" <sup>53</sup> Mfó nya Yesu letɛyi mə nkə, "Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, lə biendi mɔ Utidi Eto Ubi eto əsuə eto sinə, binə mɔ kɔtɔɔ, biembunyə nkpə lə mi əsuə. <sup>54</sup> Utsyuə saa ke leedi mɔ əsuə eto sinə nya wəənə mɔ kɔtɔɔ, ebunyə nkpə manlo, nya mootakasə wə mboko nkpə, lə diyi fɛfɛ əsuə. <sup>55</sup> Itsyise mɔ əsuə eto

sinə ni didisa tinti nya mɔ kɔtɔ ni ənəsa tinti. <sup>56</sup> Utsyuə saa ke leedi mɔ əsuə eto sinə nya wəənə mɔ kɔtɔɔ, okpe lə mɛ, nya mintsya nsi nkpə lə wə. <sup>57</sup> Fe kase Anto wə nsi nkpə lə mɛ nya minsi nkpə lə wə, nko ke utidi wə leedi mɔ əsuə eto sinə, luusiə nkpə eyɛ lə mɛ eso nɛ. <sup>58</sup> Nyamfo ni didisa nə ditsyi kato díbə. Dinte fe didisa nə eto okle mi banamə didi nya bəkpə. Utsyuə saa kee leedi didisa nə maatɛyi mfoo, ebusiə nkpə itə lefe nəmə kenke." <sup>59</sup> Asa nyamfo Yesu léte mə lə Yudafo eto katsyako lə Kapernaum nɛ.

### *Nkpə Manlo Eto Etiki*

<sup>60</sup> Se Yesu eto bakasebi kpə lenɔ etiki nyamfoo, bátɛyi bənkə, "Ditiki nəmfo eto kasɔnɔnɔ kpe ale tinti! Owɔe loofɔ ni bofo?"

<sup>61</sup> Ite bə mə kuutsyuə mémfɛ kənyɛ ɔtɛyi kulesa tsyaa, Yesu áte nkə íkələ mə lə akɔesi nya ɔtɔ mə nkə, "Nyamfo ələ mi? <sup>62</sup> Nyalɛ, lə ibə bə binyə Utidi eto Ubi əmə ɔntɔ kato kaka usiə kɔɔ, ntsyə biuyifo? <sup>63</sup> Onanto eto Lɛwɔnɔ Kenke ləətə nkpə. Utidi eto əsuə eto sinə əmbə kutəkə saa. Etiki nnya kenke míntɛyi eyifo Onanto eto Lɛwɔnɔ eto etiki nnya ləətə nkpə. <sup>64</sup> Fɛɛ bətsyuə kpe lə mi nti ba dímamfo bánɔ." Yesu áte taa kasɔ ketsyikokɔ mba dímamfo wə bánɔ ku nwə luufi wə okpe kɔni. <sup>65</sup> ɔtɛyi úsukosə nkə, "Nyamfo eso míntɛyi mi miə kuutsyuə saa embɔfo mɛ

ɔflo bubə lenni Anto əmə dītə wə kusu.”

<sup>66</sup> Lə nyamfo eto kamaa, mba dītəkəko wə kpə ésinkli lə wə kama nya bəkətəkəko wə kama bio.

<sup>67</sup> Mfó nya Yesu ləto wə bakasebi lefosi inuə bamə nkə, “Mi tsyaa, biusinkli mē kama?”

<sup>68</sup> Simon Petro ətə wə mbuayə nkə, “Bonamute, owoe ɔflo buudu busu? Fə nkpe nkpe manlo eto etiki nyamə! <sup>69</sup> Nya mómoo, bófo bóno nya bunyi boə fə ni Onanto eto Ubi, wə ni ɔkenkenyə əmə.”

<sup>70</sup> Mfó nya Yesu dītə mbuayə nkə, “Mə ni nwə dīləkə mi lefosi inuə bamə tsyaa, ɔni eyifo oboatidi lə mi nti!” <sup>71</sup> Yesu áteyi nyamfo itsyi lə Yuda wə ni Simon Iskariot eto ubi əsuə. Itsyise uyifo bakasebi lefosi inuə bamə eto ɔni wə luufi wə okpe kəni.

## 7

*Yesu Ésu Yudafə Eto Mpatampa Kalɔsiasia Eto Diyisɛɛ Kedikɔ.*

<sup>1</sup> Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ésu óyɛ lə Galilea eto kasɔ, nya wánla nkə weesu Yudea eto kasɔ itsyise Yudafə akabɛɛ kusu lə balo wə eso. <sup>2</sup> Lefe nəmfoo, Yudafə eto Mpatampa Kalɔsiasia eto Diyisɛɛ nəmə éboyo. <sup>3</sup> Nyaso Yesu eto bayimisani áteyi wə nkə, “Du mfo lə esu Yudea eto kasɔ lə fə bakasebi lə bənyə asa nnya fanlɛ buyifo. <sup>4</sup> Itsyise utidi wə

laala nkə bate wəə, enyifo asa kakula. Se fanlɛ asa nyamfo buyifoo, ləkə nnya ate kawunsia kenke lə betidi lə bate fə!” <sup>5</sup> Bátɛyi wə nko itsyise wə bayimisani kulaa tsya mámfo wə bánɔ.

<sup>6</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Mə lefe mányo tɔ. Fɛɛ mii, lefe saa alɛkɛ itə mi. <sup>7</sup> Kawunsia embofo mi bukisi. Fɛɛ mɔɔ, keekisi mē itsyise nle buləkə kate minkə ke asayifoyifo eyi ku abuyifoyifo. <sup>8</sup> Mii, bisu diyisɛɛ nəmə kedikɔ. Mɔɔ, membusu diyi nəmə kedikɔ itsyise mɔ lefe mányo tɔ.” <sup>9</sup> Se óteyi mə nyamfoo, ótsyimɛ ɔkɛ lə Galilea mfó.

<sup>10</sup> Fɛɛ se wə bayimisani bamə dídu bésu diyi nəmə kedikɔ eto kamaa, Yesu tsya ésu mfó, fɛɛ wənləkə wə əsuə ote, ókula əsuə. <sup>11</sup> Yudafə eto beninə ákabɛɛ wə lə diyisɛɛ nəmə kedikɔ ákatɔ bə, “Sieti osani əmə nkpe?”

<sup>12</sup> Betidi kpə lə sitid-itu nəmə nti ékedi etiki kawɛkawɛ lə Yesu əsuə katɛyi bənkə, “Uyifo utidi sɛɛ.”

Nya bətsyuə tsya díkatɛyi bənkə, “Owo lo! ɔlɛ betidi bɔwɛ kakpe kanyansə!” <sup>13</sup> Fɛɛ se banlɛ Yudafə sikpi bote esoo, kuutsyuə mámfo nnya buləkə katɛyi lə betidi lə banɔ.

*Yesu Áte Asa Lə Diyí Nəmə Kedikɔ.*

<sup>14</sup> Se diyisɛɛ nəmə didi eto eyi leyo ni ntinti etii, Yesu ésu Yudafə eto Disumuyo nya úsu óte asa mfó. <sup>15</sup> Wə asatete nyamə

éyifo Yudafɔ bamə yanii, nya bátɛyi bənkə, “Sieti okosobi əmfo ditsyi ku kobe komfo eto okle, se wénsu asa kakasekɔ lə kukalebe saa?”

<sup>16</sup> Mfó Yesu dítə mbuaye ótɛyi mə nkə, “Mɔ asatete méntsyi mɔ kosate ɔflo. Bomu itsyi Onanto wə létsyese mə ɔflo. <sup>17</sup> Utidi wə laala nkə weeyifo Onanto eto lelabbii, ebote lə asa nnya maate etsyi Onanto ɔflo lee, mɔ kosate eto əsuəale əsuə maate nnya. <sup>18</sup> Utidi wə leedi etiki itsyi lə wə əsuəale əsuə, wə əsuə eto atesə waabəbɛ. Fɛ, utidi wə laala nkə waatesə nwə létsyese wə, weeyifo asa kayenko lə sitinti əsuə nya waanteyi sidia. <sup>19</sup> Inni Moses ni nwə dítə mi kɔfi komə lee? Fɛɛ mi kuutsyuə entsyue kɔfi komə koto. Beso bela biə bialo mɛ?”

<sup>20</sup> Mfó sitiditu siamə dítə wə mbuaye bənkə, “Ləwɔnɔ bua təkəko fə! Owɔe nle bola nkə waalo fə?”

<sup>21</sup> Yesu ətə mə mbuaye nkə, “Ayanisa ani nyamfo mínyifo nya íyifo mímble tã yanii mmə. <sup>22</sup> Moses ətə mi kɔfi nkə bela mi bebisaibi eto alo. Ite bə inni Moses uni ditsyiko nko, bomu itsyi taa mi bana lefe. Nyaso biala osaibi lelo lə ɔnwéditsyayi nɛ. <sup>23</sup> Nya lə boofɔ osaibi lelo bola lə ɔnwéditsyayi əsuə lə kase yembonta Moses eto kɔfi ibuu, beso biənyə ɔblo kakpe mə biə ntsya utidi wə nle bufi, úmuə ale kenke lə ɔnwéditsyayi əsuə? <sup>24</sup> Biemfi ənyənsa bekpo lekpo! Bomu bekpo

etiki eto lekpo eyɛ lə sitintisu əsuə.”

*Betidi Átɔ Bánɔ Lə Yesu Ni Utidi Wə Bákpo ɔhile Batsyə Ɛmə.*

<sup>25</sup> Betidi bətsyuə ba ditsyi Yerusalem átɔ bə, “Inni utidi əmfo banlɛ bəbɛbɛ bə baalo? <sup>26</sup> Bebe wə! ɔlɛ etiki budi lə obianti, nya bántɛyi wə kulesa! Lee, bote bákate sitinti biənkə wə ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə əmə? <sup>27</sup> Lə Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə əmə əbə, kuutsyuə saa embote kaka utsyi úbə. Fɛɛ utidi əmfo alɛɛ, bomblɛ yi kaka utsyi úbə.”

<sup>28</sup> Lefe nə Yesu díkatɛ asa lə Disumuyo mfó, ófa bembembe ótɔ nkə, “Inni biənkə biyi mə sitinti ku kaka mintsyii? Məmbə mfo lə mɔ əsuəale əsuə! Nwə létsyese mɛɛ, waanteyi sidia. Nya mii, binyi wə. <sup>29</sup> Fɛɛ mɔɔ, nyi wə, itsyise intsyi wə ɔflo nya wə ni nwə létsyese mɛ.”

<sup>30</sup> Nya bákplatsya bə bəmuə wə. Fɛɛ mə kuutsyuə saa mámfo wə butidi, itsyise wə lefe mányo tɔ. <sup>31</sup> Fɛɛ kpə lə mə nti áfo wə bánɔ nyaso bátɔ bənkə, “Nya lə Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə díbə, uteyifo ayanisa ote enso nnya utidi əmfo díkeyifoo?”

*Batsyese Mba Laase Disumuyo Bə Bəmuə Yesu.*

<sup>32</sup> Farisifɔ bamə áno se sitiditu siamə nle etiki nyamfo bɔtɛyi lə kawɛ lə mə nti lə Yesu əsuə, nyaso mə ku besumunyə ninə átsya nya

batsyese kedikətəkɔ eto mba laase mfo bə besu bəmuə Yesu baboko.

<sup>33</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Nsi mɔɔke mi lenti itə lefe kliminti ditsyuə ete muusinkli nsu nwə letsyese mə ɔflo. <sup>34</sup> Biɔbɛbɛ mɛ, fɛɛ biembunyə mɛ, itsyise kaka mɔɔkɛɛ, biembofo mfó bubə.”

<sup>35</sup> Ete Yudafɔ eto beninə lɛtɔ mə əsuə benkə, “Sieti nwə mfo laala nkə weesu fɛ boembunyə wə? Lee, bubu ɔnlɛ nkə weedu usu Helafɔ eto kəmə ka bo betidi nkpe bə lə ote Helafɔ bamə asa mfóo? <sup>36</sup> Nnya ɔnlɛ bɔteyi nkə, ‘Biɔbɛbɛ mɛ, fɛɛ biembunyə mɛ,’ nya ‘Kaka mɔɔkɛɛ, biembofo mfó bubə,’ eto kasɔ ni be?”

<sup>37</sup> Lə diyi fɛfɛ nə ni diyi nə nso bofe lə diyididi nəmə əsuə, Yesu átaka únyə nya óbesə ɔkɔɛ kato óteyi nkə, “Lə utukue lɛ utsyuə, utsyə əmə bə mɔ ɔflo lə ubə unə ntu. <sup>38</sup> Fe kase bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə báteyi bənkə, ‘Utidi wə léfo mɛ ónɔɔ, ketukplo ka lətə ntu bo lətə utidi ləəsiə nkpe eto ntuu, ebɔbɔdi butsyi lə wə ɔtu kəmiə.’ ” <sup>39</sup> Yesu áteyi nyamfo itsyi lə Ləwɔnɔ nə mba léfo wə bəno lofo əsuə. Itsyise éyo lefe nəmfoo, bəntə tɔ Ləwɔnɔ nəmə, se bántakasə tɔ Yesu betsyiko ɔkɔmə báboko wə diyənde esuə eso.

<sup>40</sup> Se betidi bamə lenɔ etiki nyamfoo, báteyi benkə, “Sit-intii, utidi əmfɔ eyifo Onanto eto Unyeləkətidi əmə.”

<sup>41</sup> Babamba tsya áteyi bənkə, “Nwə mfo ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə nɛ.”

Fɛɛ mə bətsyuə áto bənkə, “Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə, ebofo Galilea butsyi? <sup>42</sup> Awɔnisa Kenke eto Kukue áteyi nkə Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə ebutsyi Oka David eto kafo lə Betlehem eto umə kaka Oka David dísiə.” <sup>43</sup> Lə nnya eso kabakəfə édufə lə betidi bamə eto nti itsyi lə Yesu eso. <sup>44</sup> Bətsyuə ala bə bəəmuə wə, fɛɛ kuutsyuə saa méntidi wə.

*Yudafɔ Eto Beninə Mámfo Yesu Banɔ.*

<sup>45</sup> Se mbalaase Disumuyo eto mba bákpe dísinkli besuu, Farisifɔ ku besumunyə ninə bamə ɔflo, bátɔ mə bənkə, “Beso bíəmmuə wə lə əsuəale beboko?”

<sup>46</sup> Mfó nya bətə mbuayɛ bənkə, “Boanno tɔ kuutsyuə saa di etiki fe kase utidi əmfɔ didi kulefe!”

<sup>47</sup> Farisifɔ bamə áto mə bənkə, “Nyale úflu mi tsyaa, mi nsusu, ówɛ mi ókpe? <sup>48</sup> Bíɔnɔ tɔ bəno biə beninə bətsyuə nye Farisinyə utsyuə áfɔ wə ónɔ? <sup>49</sup> Kulefe, kulefe! Ditiditu nəmfɔ enyi Moses eto kɔfi eto kulesa. Nyaso Onanto eto ekudi təkəko mə!”

<sup>50</sup> Farisifɔ eto uninə ɔni wə baakpo Nikodemo, ébusu Yesu ɔflo únyə. ɔtɔ mə nkə, <sup>51</sup> “Nyale, bo kɔfi ətə bo kusu nkə bokponko utidi lekpo bolo wə dikpi lefe nə eto lefe boanno tɔ wə kénye



eto etiki nye bato wə lesa nə úyifo?"

<sup>52</sup> Bəta mbuaye bato wə bənkə, "Nyale, fintsy Galileanyə feni? Dufə lə Anantotiki eto Ekue abe, ete ebote fə Onanto eto unyeləkətidi kuutsyuə embəbə utsyi lə Galilea." <sup>53</sup> (Nya utsyuə saa dídu úsu diyo.)

## 8

*Usio Wə Bəmuə Lə Kusəkpokpo Əsuə.*

<sup>1</sup> Fəe Yesu wə édu úsu Nnuəbi eto Eyi eto Kətini əsuə. <sup>2</sup> Kəsiasə eto ole-siə tuu, úsinkli úsu Yudafo eto Disumuyo. Betidi bamə kenke əbə bətsyilama wə, nya úsiə lə mə nti, útsyiko mə asa bote. <sup>3</sup> Mfóo, kəfi eto bateasa ku Farisifo lékpa usio utsyuə wə bəmuə kəni kəni lə disənkpo əsuə báboko mfó. Nya bənyənsə wə lə məmble kenke eto ənəmi. <sup>4</sup> Bəteyi Yesu bənkə, "Oteasa, bəmuə usio əmfə kəni kəni lə disənkpo əsuə. <sup>5</sup> Lə Moses eto kəfi əsuəə, ele bə boto wə okle aba bolo," lə bənyə etiki lə wə, "Ntsyə fanle bəteyi lə nnya əsuə?" <sup>6</sup> Bato wə nyamfo bə lə befi bato wə babe lə baye lə nnya əsuə bəmuə wə.

Fəe Yesu əbə kasə nya úfi wə lenimi útsyiko asa bəwəni lə kasənti.

<sup>7</sup> Nya se bensi bənyə banle wə etiki bəto, óbesə əsuə kato nya óteyi mə nkə, "Mi nti eto nwə dímenyifo tə lebua unyəə, di ututə lə oto wə leba." <sup>8</sup> Nya usi úbə kasə,

ówəni asa lə kasənti ku wə lenimi.

<sup>9</sup> Se beninə bamə lenə nnya nkoo, məmble kenke édu əni, əni, idu lə ben-inətidi əsuə. Isi ibu Yesu ku usio əmə mate nsi nyə mfó.

<sup>10</sup> Yesu átakasə əsuə únyə nya óto usio əmə nkə, "Boambe, se báfe? Nyale, mə kuutsyuə mémbu loolo fə dikpi?"

<sup>11</sup> Mfó usio əmə díte mbuaye nkə, "Owo lo, Bonamute."

Nyaso Yesu áteyi wə nkə, "Nko ke mintsya ləmbolo fə dikpi n. Nyaso du esu. Fəe mensisu eyifo lebua bio."

*Yesu Ni Kawunsia Eto Diyənde.*

<sup>12</sup> Yesu esi údi Farisifo etiki óteyi nkə, "Mə ni kawun-siə eto diyənde. Utidi wə ke ntekəko məə, wuunyə diyənde nə ləətə utidi nkəpə tinti nya wəəmbəyē lə ketuntu əsuə kulefe."

<sup>13</sup> Farisifo bamə áteyi wə bənkə, "Alə etiki budi ketsyi lə fə əsuə. Nyaso nnya fanle bəteyi əmbə kalende saa."

<sup>14</sup> Mfó nya Yesu leteyi mə nkə, "Owo lo, ite bə nle etiki budi ketsyi lə mə əsuə tsyaa, lesa nə minle bəteyi kpe kalende, itsyise nyi kaka mintsyi, nya minyi kaka mintə. Fəe mimii, binyi kaka mintsyi nye kaka mintə. <sup>15</sup> Mii, kawunsia eto nsusu əsuə nnya biefi kakponko asa lekpo n, fə məə, mankponko kuutsyuə lekpo. <sup>16</sup> Fəe lə bə ny-ifo nkoo, mə lekpokponkpo ebəyē lə sitinti eto kusu

əsuə. Itsyise inni mɔ mate lookpo ni. Bomu Anto wə létsyese mɛɛ, əənyə mɛ kama. <sup>17</sup> Nya lə mi kɔfi əsuə, bəwɔni bəkpe bə, lə badansiɛ inuə eto kɛnyɛ akate lə etiki ətsyuə əsuə, lesa nə bətɛyi kpe kalende. <sup>18</sup> Mɔɔ, meedi adansiɛ lə lesa nə maatɛyi əsuə, nya mɔ Anto wə létsyese mɛ tsya eedi adansiɛ lə mɛ əsuə.”

<sup>19</sup> Mfó bətɔ wə bənkə, “Se fə anto əmə nkpe?”

Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Binyi mɛ nya binyi mɔ Anto əmə tsya. Lə bote ete bete mɛɛ, eni biote mɔ Anto tsya.” <sup>20</sup> Yesu átɛyi nyamfo lə okokakokɔ se ɔnlɛ asa bote lə Disumuyo nəmə. Fɛɛ kuutsyuə saa məmмуə wə, itsyise wə lefe mányo tɔ.

<sup>21</sup> Yesu esi ótɛyi mə nkə, “Məbə budu lə mi ɔflɔ, nya biɔbɛbɛ mɛ, fɛɛ biukpə lə mi abua əsuə. Nya kaka mintɔɔ, biembofo mfó bubə.”

<sup>22</sup> Nyaso Yudafɔ bamə átɔ mə əsuə bənkə, “Wə əsuə ɔntɔ kalokɔ eso ótɛyi nkə, ‘Biembofo kaka mintɔ bubə lee?’”

<sup>23</sup> Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Mimii, kasɔ mfo eto betidi bini. Nya mɔɔ, ntsyi kato. Mi etsyi kawunsiə mfo, fɛɛ mɔɔ, mentsyi kawunsiə mfo. <sup>24</sup> Nyaso mɔntɛyi mi minkə biukpə lə mi abua əsuə nɛ. Nya lə biamfo bɛnɔ biə mɔ ni nwə minii, biukpə lə mi abua əsuə sitinti.”

<sup>25</sup> Bətɔ wə bə, “Owoe feni?”

Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lesə nə mɔntɛyi mi itsyi taa kasɔ ketsyikokɔɔ, ni əmə ete nɛ. <sup>26</sup> Nkpe etiki kpə lə mi əsuə nnya ele bə mfi nlo mi dikpi. Fɛɛ nwə létsyese mɛɛ, sitintitidi uni. Nya asa nnya minɔ mintsyiko wə ɔflɔɔ, nnya mimfi minlɛ let-sya bobɛ kətə kawunsiə nɛ.”

<sup>27</sup> Mfóɔ, bánno kasɔ bə Yesuu, Anto əmə əsuə ɔnlɛ etiki budi ketsyiko. <sup>28</sup> Nyaso ótɛyi mə nkə, “Lə bebesə Utidi Eto Ubi əmə katoɔ, nyafɛ biote biə mɔ ni nwə mini nɛ, nya meenyifo kulesa lə mɔ əsuəale əsuə. Bomu lesa nə mɔ Anto léte mɛ nkə nteyii, ni hā maatɛyi nɛ. <sup>29</sup> Nwə lekpe mɛ kɔtɔɔ, si ko mɛ. Wóanyani mɔ mate utsyɛ, itsyise meeyifo lesa nə ləəyuəsə wə kafo lefe saa.” <sup>30</sup> Nya se ótɛyi nyamfo mmə, betidi kpə ba lenɔ ótɛyi nyamfoo, áfo wə bánɔ.

*Yesu Əlakə Betidi Ba Ni Abraham Eto Bebi Óte.*

<sup>31</sup> Nyaso Yesu átɛyi Yudafɔ ba léfo wə bánɔ nkə, “Lə biy-ifo lə mɔ asatete əsuə, ete bə biyifo mɔ bakasebi sitinti nɛ. <sup>32</sup> Biote sitinti siamə, nya sitinti siamə ebutə bisie lə mi əsuə əsuə.”

<sup>33</sup> Bətɛyi wə bənkə, “Abraham eto beflufu buni, nya bóendi tɔ ndomufɔ butə ku-utsyuə saa tɔ búnyə! Ntsyɛ ibə fɛ faatɛyi fənkə, bootə busiə lə bo əsuə əsuə?”

<sup>34</sup> Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Nlɛ mi bətɛyi sitinti minkə utsyuə saa ke leeyifo lebuaa, uyifo ndomunyə utə

lebua. <sup>35</sup> Ndomunyə aamfiani oyobi wə nkpe kediko kulefe. Bomu oyosate eto ubii, wə kpe kediko lefe saa. <sup>36</sup> Nyaso lə mə Onanto eto Ubi ətə kusu nkə bisia lə mi əsuə əsuə əsuə, ete bə bisia lə əsuə əsuə sitinti nɛ. <sup>37</sup> Nyi miə Abraham eto bebi bini. Fɛɛ bela biə bialo mɛ, itsyise biamfo asa nnya maate mi bɛnɔ, eso. <sup>38</sup> Lesa nə mímfo mintsyiko mə Anto ɔfɔɔ, ni maateyi nɛ. Nya mi tsyaa, lesa nə bɛnɔ bitsyiko mi anto ɔfɔɔ, ni bɛnlɛ buyifo nɛ.”

<sup>39</sup> Yudafɔ bamə áteyi wə bənkə, “Abraham ni bo anto.”

Yesu áteyi mə nkə, “Lə Abraham eto bebi bini sitintii, eni biuyifo asa nnya Abraham díyifo seka. <sup>40</sup> Fɛɛ bela biə bialo mə nwə laateyi mi sitinti sia mínɔ mintsyiko Onanto ɔfɔ. Abraham ményifo nko. <sup>41</sup> Asa nnya mi anto kosate díyifoo, nya bɛnlɛ buyifo nɛ.”

Mfó báteyi wə bənkə, “Bunni basɔnɔbi! Anto ɔni nkpe bo, wə ni Onanto!”

*Yesu Əlakə Betidi Ba Ni Balo Eto Bebi Ote.*

<sup>42</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Lə Onanto ete ni mi antoo, eni biala mɛ. Itsyise Onanto ɔfɔ mintsyi mimbə mfo. Inni mə kosate eto lelabi əsuə mimbə. Bomu wə ni nwə létsyese mɛ. <sup>43</sup> Ntsyə eso bianno lesa nə minlɛ mi bɔteyi kaso? Nnya ni bə bianla biə biano ditiki nə minlɛ mi bɔteyi. <sup>44</sup> Mi anto Obonsam eto bebi bini, nya bela biə bieyifo wə lelabi.

Idu taa kaso ketsyikokɔɔ, uyifo nwə laalo betidi. Nya woanla ditiki tinti nəmə itsyise woanteyi sitinti kulefe. Lə ɔteyi sidiaa, wəələkə wə ditsyəbi kate. Itsyise nwə laateyi sidia uni, nya wə ni bidia kenke eto anto. <sup>45</sup> Fɛɛ məɔ se ini sitinti maateyi mi esoo, biamfo mɛ kanɔ. <sup>46</sup> Mi nti eto owoe lofo mɛ dikpi bolo nkə nyifo lebua? Lə nteyi mi sitintii, beso biamfo mɛ kanɔ? <sup>47</sup> Utidi wə ni Onanto eto olee, aano Onanto eto etiki. Nnya eso bianno Onanto eto etiki ni bə binni wə bale.”

*Yesu Əlakə Asa Nnya Óte Kaso Óte Yudafɔ.*

<sup>48</sup> Yudafɔ áto Yesu bənkə, “Lə bɔteyi boənkə Samarianyə feni nya lɛwɔnɔ bua təkəko fə, bɔteyi sidia?”

<sup>49</sup> Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lɛwɔnɔ bua saa əntəkəko mɛ. Nlɛ mə Anto dibu butə, fɛɛ mi əntə mɛ dibu. <sup>50</sup> Məɔ, maambebe dibu kətə əsuə. Fɛɛ nwə laabebe nkə betidi tɛsə mɛɛ, kpe. Wə ni nwə laakpo lekpo kayenko lə kusu əsuə nɛ. <sup>51</sup> Nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə, lə utsyuə eetsyue mə asatete kotoo, wəmbukpə kulefe!”

<sup>52</sup> Yudafɔ áteyi wə bənkə, “Mfe fɛ buunyə boə lɛwɔnɔ bua təkəko fə nɛ! Abraham əkpə, nya Onanto eto bənyeləkətidi tsya díkpə, fɛɛ fə lɛ bɔteyi fə nwə ke ditsyue fə asatete kotoo, əmbukpə kulefe! <sup>53</sup> Bubu feebu fə fə lɛmɔ fanso Boanto Abraham wə díkpə, fɛɛ? Onanto

eto bənyɛləkətidi tsya əkpə! Owoe eto okle feebu fə wə feni?"

<sup>54</sup> Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Lə mɔ əsuə maatesɛɛ, nyalɛ mɔ atesə nyamə manle kulesa. Fɛɛ nwə laatesə mɛɛ, wə ni mɔ Anto. Wə ni nwə bíatɛyi biə wə ni mi Onanto nɛ. <sup>55</sup> Mii, binyi wə. Fɛ mɔɔ, nyi wə. Lə nteyi miə minnyi wəə, nyalɛ moofiani odia fe mi ke, fɛɛ nyi wə, nya meetsyue wə ditiki koto. <sup>56</sup> Mi anto Abraham ənyə disuəyuə se ónɔ mɔ bubə eto asa. Nyaso úfi ənəmi útəkə lə mɔ bubə əsuə nya únɔyə disuəyuə."

<sup>57</sup> Yudafɔ bamə átɛyi wə bənkə, "Ámamfo tɔ alɛ fosi anɔ kulaa tsya, nya bɔtɛyi fanlɛ bɔtɛyi fə eyi Abraham?"

<sup>58</sup> Mfó Yesu letɛyi mə nkə, "Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə, mɔɔ, mfe nkpe koko fɛ bále Abraham."

<sup>59</sup> Ete básɛ abambi bə baato wə, fɛɛ Yesu ákula əsuə nya óbɔ údu lə Kedikətəkɔ mfó.

## 9

*Yesu Átsya Unəmba Ut-syuə.*

<sup>1</sup> Se Yesu díbə ófɛ ɔntɔɔ, únɔyə utidi utsyuə wə bále unəmba. <sup>2</sup> Wə bakasebi áto wə bənkə, "Oteasa, owoe eto lebuə dítə bále osani əmfo unəmba? Wə kosate eso lee wə antomə eto abua eso?"

<sup>3</sup> Mfó Yesu dítə mə mbuayɛ nkə, "Inni nwə mfo nye wə antomə díyifo lebuə eso. Bomu bále wə nko bə lə eyɛ lə wə əsuə lə Onanto lə uləkə

wə keyifo eto əsuəale ote betidi. <sup>4</sup> Se bonkpe lə kalesiasia əsuə esoo, ele bə buyifo keyifo butə nwə létseyese mɛ. Kale əəbə bolo nya kuutsyuə saa lensiembofo keyifo buyifo. <sup>5</sup> Lefenə eto lefe minsi minkpe lə kawunsiaə, mɔ ni kawunsia eto diyənde."

<sup>6</sup> Se Yesu letɛyi nko ólosəə, ókpo ntufə lə kasɔ, ówɔ site úfi se údikiti wə lə ənəmi, <sup>7</sup> nya ótɛyi wə nkə, "Su lə esu əflə ntu lə Siloa eto Ditubiə əsuə." Siloa eto kasɔ ni nkə Bákpe wə. Nyaso osani əmə ésu úflə ntu bomə. Nya wə ənəmi lesini ɔnlɛ asa bunyə, nya úsinkli úbə oto.

<sup>8</sup> Wonko mba nkpe lə koyotsya ku betidi ba kenke díkənyə wə ɔnlɛ asa bɔtɔɔ, áto bənkə, "Inni osani əmfo ni nwə díkəsia lə mfó úkatɔ asa?"

<sup>9</sup> Bətsyuə átɛyi bə wə uni. Fɛɛ babamba átɛyi bənkə, "Owo lo, inni wə uni. Bole ete ole wə."

Mfó nya utidi əmə kosate letɛyi nkə, "Mɔ uni!"

<sup>10</sup> Bátɔ wə bənkə, "Ntsyə ibə fɛ fanlɛ asa bunyə?"

<sup>11</sup> Útə mbuayɛ nkə, "Utidi wə baakpo Yesu lɛwɔ sitə udikiti mɛ lə ənəmi nya ótɛyi mɛ nkə nsu mflə ənəmi lə Siloa eto ditubiə. Nyaso nsu, nya se mímfɛlə ənəmi mínlosə ete míntsyiko asa bunyə."

<sup>12</sup> Bátɔ wə bə, "Sieti onkpe?"

Útə mə mbuayɛ nkə, "Mante kaka onkpe."

*Farisifo Áto Unamba Imə Kase Báye Bátsya Wə.*

13 Bákpa nwə eto ənəmi léba kə əməə, bésuko Farisifo bamə oflo. 14 Diyi nə Yesu lenwə sitə údikiti læ unamba əmə eto ənəmi fə ótsya wəə, éyifo Ɔnwéditsyayi.

15 Nya Farisifo bamə tsya létə osani əmə kase íyifo fə útsyiko asa bunyə. Ɔteyi mə nkə, “Sitə ónwə úfi údikiti mə læ ənəmi. Nya mímfə mə ənəmi ete míntsyiko asa bunyə.”

16 Mfó nya Farisifo bamə eto bətsyuə létəyi wə bənkə, “Utidi wə díyifo nyamfo embofo Onanto oflo butsyi! Itsyise weenyifo læ Ɔnwéditsyayi eto kəfi əsuə.”

Fəə mə bətsyuə bamba áteyi bənkə, “Ntsyə yoofə bubə bə obuayifo ebofo ayanisa nyamfo eto okle buyifo kate?” Itə kəsənsə édufə mə lenti.

17 Nyaso Farisifo bamə esi bátə osani əmə bənkə, “Se fanlə bəteyi fənkə wə lesini fə ənəmii, be ni fə nsusu itsyi læ wə əsuə?”

Mfó nya osani əmə díte mbuayə nkə, “Onanto eto Unyeləkətidi uni.”

18 Yudafo bamə mámfo bánə sitinti bə osani əmə ába ənəmi fə usi útsyiko asa bunyə isu ese lefe nə bákpađi wə anto mə díbə.

19 Bátə mə bə, “Mi ubi-saibi ni nwə mfo? Biə béle wə unamba, nya ntsyə iyifo fə omfe ɔnlə asa bunyə mómə?”

20 Wə anto mə ətə mbuayə bənkə, “Buyi boə bo ubi uni. Nya bunyi tsya boə bole wə unamba. 21 Fəə bunyi kase íyifo fə omfe ɔnlə asa bunyə. Nya bunyi futsyə tsya létsya wə ənəmi nyamə. Bətə wə kosate læ ɔteyi mi itsyise wóobe!” 22 Wə antomə áteyi nyamfo nko it-syise balə Yudafo sikpi bote, itsyise Yudafo áteyi bətsyə bə utsyəə ke létəyi nkə ófo Yesu ónə fe Nwə Onanto Lékpə Ɔhile Utsyəə, booləkə wə bətsyiko læ mə katsyakə. 23 Nyamfo eso wə antomə létəyi bənkə, “Wóobe, bətə wə kosate nə!”

24 Bákpađi nwə bále unamba əmə dinuəfə nya bátəyi wə bənkə, “Te Onanto sikpi læ ateyi bo sitinti! Buyi boə utidi wə létsya fə mfó eyifo obuayifo!”

25 Osani əmə ətə mə mbuayə nkə, “Məə, minnyi læ obuayifo ni osani əmfə lee unni. Lesa ləni minyi mɔɔteyi ni bənkə, kəə mba ənəmi. Fəə móməə, mfe nlə bunyə!”

26 Bátə wə bənkə, “Be úyifo fə nya ntsyə óyə ótsya fə ənəmi nyamə?”

27 Útə mbuayə nkə, “Mboka mi bəteyi éfe, fəə bianla biə biafo nnya. Beso bela biə bisi biana nnya? Lee, bela biə miitsya afiani wə bakasebii?”

28 Báka wə bátəyi bənkə, “Fə ete ni wə okasebi. Boo, Moses eto bakasebi buni. 29 Buyi boə Onanto édiko Moses etiki. Nya nwə mfo

alɛɛ, boante kaka utsyi kulaa tsya!"

<sup>30</sup> Mfó nya osani əmə lɛtɛyi mə nkə, "Nte ditiki nə eto okle ni nəmfo? Binyi kaka utsyi, fɛɛ wə lɛsini mɛ ənəmi nɛ! <sup>31</sup> Buyi boə Onanto eentsyue babuayifo koto, fɛɛ lə utsyuə eesumu Onanto, nya weeyifo wə lelabii, weetsyue wə koto kanɔ wə olatoto. <sup>32</sup> Idu taa kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔɔ, bóanno tɔ bə kuutsyuə saa wə átsya nwə bále unəm̄ba.

<sup>33</sup> Lenni Onanto ɔflɔ utsyii, eni wəmbɔfo kulesa buyifo."

<sup>34</sup> Batɛyi wə bənkə, "Fəə bále ku lebuə fábe ku nii! Nya fə bomu lela fə aate bo asaa?" Nyaso bála wə, bábɔnko lə Yudafɔ eto kat-syako kamə.

*Betidi Bətsyuə Eebu Bə Bəənyə Asa Wuee.*

<sup>35</sup> Yesu ánɔ nkə bála wə nyaso se únyə osani əməə, óto wə nkə, "Áfo Utidi Eto Ubi ánɔ?"

<sup>36</sup> Osani əmə ətə wə mbuayɛ nkə, "Nto, te mɛ futsyɛ uni, bə lə mfo wə nnɔ."

<sup>37</sup> Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Ébunyə utidi əmə koko, nnyə wə ni nwə nle fə etiki budinko mfo mɔmɔ nɛ."

<sup>38</sup> Osani əmə átsyi nkə, "Bonamute, mfo nnɔɔ!" Nya óse akonki lə Yesu eto ənəmi úsumu wə.

<sup>39</sup> Yesu átsyi nkə, "Mbə kawunsiə kamfo bə lə nkponko betidi lekpo, bə lə bənəm̄ba lə bənyə asa,

nya mba ləənyəə, lə bafiani bənəm̄ba."

<sup>40</sup> Farisifo ba dínyə mfo lenɔ nnya Yesu lɛtɛyii, áto wə nkə, "Nyalɛ bɔtɛyi fanle fə bo tsya ába ənəmi lee?"

<sup>41</sup> Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, "Lə bobə mi ənəmi lebaa, eni biebudi dikpi, fɛɛ se biə bɛlɛ bunyə esoo, mi abua təkə mi lə əsuə."

**10**

*Nwə Nyi Basamu Bɔyenko, Aalɛ Mə Ola.*

<sup>1</sup> Yesu átsyi mə nkə, "Nle mi bɔtɛyi sitinti miə, utsyuə saa ke dímanyɛ lə lesamuyo eto kesie údufə lesamuyo nəməə, bomu óyɛ kusu bamba saa údufə lə ni kafoo, eyifo uyu ku nwə laabiasə asa. <sup>2</sup> Nyaa, nwə ke laayɛ lə kesie kedufə lesamuyo nəmə kafoo, wə ni nwə laayenko basamu tinti nɛ. <sup>3</sup> Nya nwə laase lesamuyo eto kesie aasini kesie eto siku kətə wə. Woakpadi basamu bamə lə mə aye nya baano wə ɔkɔɛ nya woakpa mə kabɔnko. <sup>4</sup> Lə okpadi mə nya ɔyenko mə ɔbɔnkoo, woato mə setɔ kayenko mə nya bəətəkəko wə kama itsyise beeyi wə ɔkɔɛ. <sup>5</sup> Bəmbutəkəko kuutsyuə bamba kama. Bomu bootsyetsyi bedu itsyise benyi wə ɔkɔɛ."

<sup>6</sup> Yesu átsyi mə lekpa nəmfo, fɛɛ bánno nnya ótɛyi mə eto kasɔ. <sup>7</sup> Lə nyamfo esoo, Yesu esi ótɛyi mə nkə, "Lə sitintii, mɔ ni kesie itə basamu bamə. <sup>8</sup> Betidi ba kenke lɛtɔ mɛ setɔ bəbəə,

beyifo beyu ku mba laabi-  
asə asa. Fεε basamu bamə  
méntsyue mə koto. <sup>9</sup> Mə ni  
kesie kamə. Lə utsyuə aye  
lə mə udufə lə kafoo, wu-  
unyə bofo. Wuudufə lə mfó  
ukabə, nya wuunyə didisa  
sεε ukedi. <sup>10</sup> Uyuu, bubə ete  
woəbə nkə lə uyu, olo utidi,  
obiasə asa. Mə, mbə miə lə  
binyə nkpə, nkpə bo leflo.

<sup>11</sup> “Mə ni utinti wə  
laayenko basamu, nwə  
letəno nkə weefi wə nkpə  
utə lə wə basamu eto disi.  
<sup>12</sup> Utidi wə laayenko basamu  
wə baafó diyí eto kayo nya  
benni wə kosate eto balee,  
weetsyetsyi kedu lə unyə  
ukiti nle bubə. Ukiti əmə  
eedufə mə lenti kəmuə mə  
nya wəəsensə mə. <sup>13</sup> Utidi  
əmfó eetsyetsyi kedu itsyise  
diyí eto uyifoyífo ete uni.  
Nya basamu bamə eto boflo  
nye mə kasεε aanka wə.

<sup>14-15</sup> “Mə ni utinti wə  
laayenko basamu. Fe kase  
Anto əmə nyi mεε, nya  
mintsya nyi wəə, nko ke  
mintsya nyi mə basamu, nya  
məətsya nyi mə nε. Nya  
míntəno miə məəkpə lə mə  
disi. <sup>16</sup> Nkpə basamu bamba  
ba ləmbə lə lesamuyo nəmfó  
to. Ele bə nyenko mə tsya  
mboko, nya mə tsya lə banə  
mə əkəε. Nya məmble  
loofiani basamu eto dit-  
syukpa loni lə əyenkoyenko  
oni eto kalo.

<sup>17</sup> “Anto əmə aala mə, it-  
syise ntəno miə məəkpə lə  
mə disi, bə lə nsinkli mbə  
nsiə nkpə bio. <sup>18</sup> Kuutsyuə  
saa embofo mə nkpə bofo  
lə mə ani, bomu mə kosate

dífi mu míntə miə məəkpə.  
Nkpə əsuəale bə moofó mu  
bufi kətə. Nya əsuəale si  
ekpe mə bə nsinkli mfo mu.  
Nko əmə mə Anto díta mə  
nkə nyífo nε.”

<sup>19</sup> Lə etiki nnya Yesu  
leteyi mfo esoo, kabakəfə  
esi kédufə lə Yudafo bamə  
nti. <sup>20</sup> Mə nti eto bətsyuə  
kpə áteyi bənkə, “Ləwəno  
bua təkəko wə. Əle kumunə  
bukpə! Beso ele bə besi  
betsyue wə koto fε?”

<sup>21</sup> Fεε babamba tsya áteyi  
bənkə, “Utidi wə əsuə  
ləwəno bua nkpee, embofo  
etiki nyamfo eto okle bəteyi!  
Ntsyə ləwəno bua luuyífo  
unəmba si unyə asa fε?”

*Yudafo Mámfo Yesu Bánə.*

<sup>22</sup> Ləyolefee, nya beedi  
Yudafo eto Disumuyo Bu-  
fikakpe lə Onanto kəni eto  
Diyi lə Yerusalem. <sup>23</sup> Yesu  
ákayε kafe lə Disumuyo eto  
lekpake nə baakpo Solomo  
eto Ablanase mfó. <sup>24</sup> Mfó  
nya Yudafo bamə létsyilama  
wə, nya bátə wə bənkə, “Isu  
ese dimamfe lefe kon fookpe  
bo lə ketuntu əsuə esu ase?  
Teyi bo sitinti siamə, lə fə  
ni Utidi əmə Bákpo Əhile  
Bətsyə.”

<sup>25</sup> Yesu ətə mə mbuayε  
nkə, “Mbəteyi mi nyamfo  
koko, tsya biamfo mə akanə.  
Asa nnya meeyífo lə mə Anto  
eto əsuəale əsuəə, lε mə  
buləkə kate. <sup>26</sup> Fεε biəmbfofo  
mə bənə, itsyise bientsyi mə  
basamu bamə nti. <sup>27</sup> Mə  
basamu eetsyue mə koto.  
Nyi mə, nya bəətəkəko mə.  
<sup>28</sup> Ntə mə nkpə manlo, nya

bemuukpə kulefe. Nya ku-  
 utsyuə saa embofo mə læ  
 əsuəale əsuə læ mə kəni.  
<sup>29</sup> Mə Anto wə dífi mə útə  
 mə, kpe ale oso lesa saa.  
 Kuuttsyuə saa embofo mə  
 bofo læ əsuəale əsuə læ mə  
 Anto eto kəni kulefe kulefe.  
<sup>30</sup> Anto əmə ku mə, eyifo  
 bani.”

<sup>31</sup> Mfó nya Yudafo bamə  
 dísi báse aba bə bato wə.  
<sup>32</sup> Yesu áteyi mə nkə, “Nyifo  
 nnyifo sɛɛ kpə bo mə Anto  
 lékpe mə læ mi nti. Nya nte  
 nnya eso bela biə biakpə mə  
 aba?”

<sup>33</sup> Yudafo bamə ətə wə  
 mbuayɛ bənkə, “Inni nnyifo  
 sɛɛ bo féyifo eso boə boakpə  
 fə aba. Bomu mbusiotiki  
 nnya fédi eso! Utidinini ete  
 feni, fɛɛ éfi fə əsuə éyifo fe  
 Onanto!”

<sup>34</sup> Mfó nya Yesu díte  
 mbuayɛ nkə, “Báwəni  
 bákpe læ mi kosate eto Kəfi  
 eto Kukue bə Onanto áteyi  
 nkə, ‘Beyifo fe bananto.’  
<sup>35</sup> Buyi boə lesa nə báwəni  
 bákpe læ Awənisə Kenke  
 eto Kukue, eyifo sitinti itə  
 lefe saa. Nya mfó Onanto  
 lékpadi betidi ba léfo wə  
 Ditiki Sɛɛ nəmə nkə, ‘Beyifo  
 fe bananto.’ <sup>36</sup> Fɛɛ mə,  
 Anto əmə díləkə mə nya  
 ótsyese mə kawunsíə nə.  
 Nya ntsyə eso fə biətəyi  
 biə ndi mbusiotiki læ nnya  
 míntəyi miə nyifo Onanto  
 eto Ubi? <sup>37</sup> Lə minlə mə Anto  
 eto nnyifo buyifoo, nyalə  
 biamfo mə bəno. <sup>38</sup> Fɛɛ læ  
 nlə mu buyifoo, læ biamfo  
 mə bəno tsyaa, ele bə befo  
 asa nnya meeyifo bəno, bə  
 læ bete læ bəno nnya kasə

biə Anto əmə si læ mə, nya  
 mintsya nsi nkə læ wə.”

<sup>39</sup> Mfó tsyaa, besi bála bə  
 bəəmuə Yesu, fɛɛ usi óbo læ  
 mə nti údu.

<sup>40</sup> Yesu esi úsu óyila Ketu  
 Yordan úsu kaka Yohanes  
 díyifo betidi ntuflesəfləsə  
 eto lekpa tutɛ, nya ótsyime  
 mfó. <sup>41</sup> Betidi kpə əbə

wə ɔflo nya bátəyi bənkə,  
 “Yohanes ményifo ayanisa  
 saa óte. Fɛɛ lesa saa nə óteyi  
 itsyi læ utidi əmfə əsuə eyifo  
 sitinti.” <sup>42</sup> Nya betidi kpə læ  
 mfó léfo wə bánə.

## 11

### *Lazaro Eto Ukpə.*

<sup>1</sup> Osani utsyuə baakpə  
 Lazaro wə dísiə læ umə wə  
 baakpə Betania áno bufi.  
 Wə ku wə bayimisiə inuə ba  
 baakpə Maria ku Marta dísiə  
 læ umə əmə. <sup>2</sup> Maria əmfə ni  
 nwə dífi nnuəbi bo laanyi  
 fififi ókpo Bonamute Yesu  
 læ akpa nya úfi wə disí eto  
 sɛwəni ósi wə akpa nyamə.  
 Wə ɔyimisani ni Lazaro  
 wə lenə bufi bənlɛ bətəyi  
 mfo nə. <sup>3</sup> Wə bayimisiə  
 bamfo átsyese Yesu kənyɛ  
 bə, “Bonamute, fə ɔyetsyuə  
 lala áno bufi!”

<sup>4</sup> Se Yesu léfo kənyɛ kam-  
 foo, óteyi nkə, “Búfi bomfo  
 enni bukpəmfí itə wə, bomu  
 iyifo nnya əsuə buufi babesə  
 Onanto eto diye kato, nya  
 eyɛ læ nnya əsuə babesə  
 Onanto eto Ubi tsya kato.”  
<sup>5</sup> Nyaa, Yesu ála Marta ku wə  
 ɔyimisiə ku Lazaro eto asa  
 tinti. <sup>6</sup> Fɛɛ se óno nkə óno



bufii, usi óke mfó eyi ənuə okpe.

<sup>7</sup> Nyamfo eto kamaa, óteyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə businkli busu Yudea.”

<sup>8</sup> Mfó nya wə bakasebi leteye wə nkə, “Oteasa, kayinkənə ete Yudafo díkabəbə kusu bə baakpo fə aba, nya fanle bətəyi fənkə busi boesu mfó?”

<sup>9</sup> Yesu ətə mə mbuaye nkə, “Inni lefosi abombososə ənuə nkpe lə diyi eto kalekpakpa əsuə? Lə utsyuə lə bəye lə kalekpakpa əsuə, weentusə itsyise olə kawunsia kamfo eto lekpasə bunyə. <sup>10</sup> Fəe lə ketsye onle bəyee, wuutusə itsyise lekpasə əmbə itə wə.”

<sup>11</sup> Se Yesu letəyi nyamfo ólosə, usi óteyi úkə nkə, “Bo oyetsyuə Lazaro lə selabe, nyaso ntə wə kasanklisə kə.”

<sup>12</sup> Se bakasebi bamə leno nkoo, bətəyi wə bənkə, “Bonamute, lə selabe onlabe, nyale yuuyuə wə.”

<sup>13</sup> Fəe Yesu wə lə bətəyi nkə Lazaro ébukpə, fəe wə bakasebi ébu bənkə selabe tinti óteyi utsyiko.

<sup>14</sup> Nyaso Yesu ákpasə mə óteyi nkə, “Lazaro əkpə. <sup>15</sup> Fəe lə mi esoo, eləke itə bə mánke lə mfó fə úkpə, bə lə befo bənə esoo. Nyaso bitə lə busu wə oflo mfó.”

<sup>16</sup> Mfó nya Toma wə baakpo ofimfinyə letəyi wə bakaseyimitsyuə bamə nkə, “Bitə lə bo tsya lə butəkəko Oteasa busu bə lə busu bukpə ku wə!”

*Yesu Ámansə Lazaro Eto Bayimi Ləkə.*

<sup>17</sup> Lefe nə Yesu dísu údufə mfoo, óno nkə bəbikə Lazaro diyi nale ni diyi nəmfó nē. <sup>18</sup> Idu lə Betania isu Yerusalem eyifo fe esunkpo ənuə seka. <sup>19</sup> Nyaso Yudafo kpə əbə mfó bə bəəbə bamansə Maria ku Marta ləkə se mə oyimisani díkpə eso.

<sup>20</sup> Se Marta leno nkə Yesu lə bubə, úsu nkə weesu ot-syako wə, fəe Maria ebu okə lə diyo. <sup>21</sup> Marta átəyi Yesu nkə, “Bonamute, lə nnya ete fake mfoo, eni mə oyimisani mənkpə! <sup>22</sup> Fəe nnyi miə mómə kulaa tsyaa, lesa saa nə footo Onantoo, wuutə fə ni.”

<sup>23</sup> Mfó Yesu letəyi wə nkə, “Fə oyimisani ebotaka ubə nkpə.”

<sup>24</sup> Nya Marta letəyi wə nkə, “Nyi miə wootaka ubə nkpə lə lefe nə bəkpənkpə lootaka lə Diyi Fefe əsuə.”

<sup>25</sup> Mfó Yesu letəyi wə nkə, “Mə ni nwə ləətə bəkpəkpə eto botaka kənyə ku businkli kəbə bəsiə lə nkpə nē. Utsyuə saa ke léfo mə óno, lə úkpə kulaa tsyaa, wuusia nkpə. <sup>26</sup> Nya utsyuə saa ke nsi nkpə nya ófo mə óno, embukpə kulefe. Afo nyamfo anə?”

<sup>27</sup> Útə mbuaye nkə, “Ee, Bonamute. Mfo nno miə fə ni Nwə Onanto Lékpə Jhile Utsyə, Onanto eto Ubi nwə bətəyi bətsyə bə wuubə kawunsia.”

<sup>28</sup> Se Marta letəyi nyamfo ólosə, úsu ókpadi wə oyimisio Maria, nya óteyi

wə buεε nkə, “Oteasa əmə ebubə nya ɔnlɛ fə disi bɔtɔ.”<sup>29</sup> Se Maria lɛnɔ nkoo, ɔtaka mlə nya úsu wə katsyakokɔ.<sup>30</sup> Lefe nəmfoo, Yesu méndufə tɔ umə kafo. Bomu usi únyə lə kaka Marta díbə otsyako wə mfó.<sup>31</sup> Se Yudafɔ ba nsi lə diyɔ lə Maria ɔflɔ banlɛ wə lɛkɔ bomansə dínyə bə ɔtaka kplaa, mə tsya átaka bətəkəkɔ Maria kama. Bébu bə kudi komə eti ɔntɔ lə usi usu uwi keku.

<sup>32</sup> Se Maria dísu údufə kaka Yesu ńyəə, ɔse akonki lə wə akɔ nya ɔtɛyi wə nkə, “Bonamute, lə nnya ete fáke mfoo, eni mə ɔyimisani mənkrə!”

<sup>33</sup> Yesu ənyə kase Maria ku betidi ba dítekəkɔ wə nle nku. Ílə wə lə utu nya ɔla ɔwɔnɔ hũũ.<sup>34</sup> Ɔtɔ mə nkə, “Sieti bibikə wə?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Bonamute, bə lə əbə abe.”

<sup>35</sup> Mfóo, Yesu éwi keku.

<sup>36</sup> Nya Yudafɔ bamə letɛyi bənkə, “Bebe kase ko ɔla wə!”

<sup>37</sup> Fɛɛ mə bətsyuə átɛyi bənkə, “Ɔsini unemba ənəmi nya ɔnlɛ asa bunyə. Beso wəntə lə Lazaro lə ɔyɛ bukrə?”

*Yesu Átakasə Lazaro Útsyiko Ɔkɔmə.*

<sup>38</sup> Isi ílə Yesu tinti, nya ɔnyi úsu kudi komə ɔflɔ. Kudi komə eyifo dibíə lə koba kafo nya bəfi leba bəti ko kɛnyɛ.<sup>39</sup> Yesu átɛyi mə nkə, “Bənyi leba nəmə lə kudi komə eto kɛnyɛ.”

Mfó nya Lazaro əmə eto ɔyimisio Marta letɛyi Yesu nkə, “Bonamute, wuukanyi mɔmɔ, itsyise mmi ni diyi nale se bəbikə wə nɛ!”

<sup>40</sup> Yesu átɛyi wə nkə, “Mántɛyi fə minkə lə áfo mɛ ánɔɔ, ebunyə Onanto eto diyənde?”

<sup>41</sup> Nyaso bányi leba nəmə lə kudi komə eto kɛnyɛ. Yesu ábesə ənəmi kato ɔbe nya ɔtɛyi nkə, “Ntɔ, maaso fə ani, itsyise eetsyue mɛ koto lə nkpadí fə.<sup>42</sup> Nyi miə eetsyue mɛ koto lefe saa. Fɛɛ mba ńyə mfo eso minlɛ nyamfo bɔtɛyi nko, bə lə bafo banɔ bə fə lékpe mɛ kɔtɔ.”

<sup>43</sup> Se ɔtɛyi nyamfo nkoo, ɔfa bembembe nkə, “Lazaro, bɔ əbə!”<sup>44</sup> Nya ukpənkprə əmə lɛbɔ úbə ku kafía ka bəfi bəmini wə əsuə ku nka bəfi bəmini wə ənəmi.

Nya Yesu letɛyi mə nkə, “Beyankli we bikə biamə lə əsuə lə udu.”

*Yudafɔ Ákpe Disi Bə Baalo Yesu.*

<sup>45</sup> Lə nyamfo esoo, Yudafɔ ba díbə Maria ɔflɔ nya bənyə nnya Yesu díyifoo, eto bətsyuə kpə áfo wə bánɔ.<sup>46</sup> Fɛɛ mə bətsyuə édu bésu Farisifɔ ɔflɔ nya bátɛyi mə lesa nə Yesu díyifo.<sup>47</sup> Nyaso Farisifɔ ku besumunyə ninə ákpe disi ku Yudafɔ eto batɔnkotɔnko nya bátɔ bətsyuə bənkə, “Be ele bə buyifo? Bebe ayanisa kpə nnya osani əmfo nle buyifo kate!<sup>48</sup> Lə butə

wə kusu ɔnlɛ nyamfo buyifo nkoo, utsyuə saa ebofo wə ɔno. Nya Romafɔ luubə baba bo Disumuyo kenke kamə ku kusə komə tsya!"

<sup>49</sup> Mfóo, mə nti eto nwə baakpo Kayafa, wə ni Usumunyə Ninə lɛlɛ nəmfoo, leteyi mə nkə, "Ntsyə asakasonɔno ləelə mi mmə! <sup>50</sup> Binyi tɔ biə elɛkɛ bə utidi ɔni kpə lə kusə komə eto disi enso bə kusə komə kenke eto betidi tsylɔ lee?"

<sup>51</sup> Lə sitintii, wóanteyi nyamfo eyɛ lə wə kosate eto nsusu əsuə. Bomu fe nwə ni Usumunyə Ninə itə lɛlɛ nəmfo esoo, Onanto áyɛ lə wə əsuə útə nkə ɔteyi nyamfo, nnya ni katɛyikətsyə bə Yesu ebubə ukpə lə Yudafɔ kenke eto disi. <sup>52</sup> Inni bənkə lə ukpə lə kusə komə eto disi mate ete. Bomu bə eyɛ lə nnya əsuə, lə ɔɔ Onanto eto bebi ba kenke disensə bankpo lə kawunsia eto akpɔ akpɔ nnya kenke lebo, beyifo bani.

<sup>53</sup> Lə nyaso ídu dinəmfo əsuə, Yudafɔ eto beninə bamə dítsyiko esu bəbɛbɛ kase bomuə Yesu lə balo wə. <sup>54</sup> Lə nyamfo esoo, Yesu ménsifo bɔyɛ kafe mmə lə Yudafɔ nti. Bomu údu úsu úsia lə uməbibi wə baakpo Efraim kaka lefi mfiminti. Mfó wonko wə bakasebi dísiə.

<sup>55</sup> Lefe nəmfoo, Yudafɔ eto Ukpə Ása Bo Jyila eto Diyi didife éboyo elo. Nya betidi kpə dítsyi kasɔ kamə eto akpɔakpɔ bəsu Yerusalem

lə besu bəmuə əsuə beyifo əsuəfləflə eto lekpa nəmə fɛ lɛ diyididi nəmə lə leyo. <sup>56</sup> Se bənyə lə Disumuyo nəmə, bákabɛbɛ Yesu nya bákato bətsyuə bənkə, "Ntsyə bibu? Nyi miə wəmbofo diyi nəmə kedikɔ bubə, lee ntsyə ini?" <sup>57</sup> Lefe nəmfoo, besumunyə ninə ku Farisifo ébutə bote bə lə utsyuə yi kaka Yesu nkpee, lə ubə utə mə bote, lə besu bəmuə wə.

## 12

*Maria Édiki Yesu Nnuəbi Lə Betania.*

<sup>1</sup> Se ibu eyi akua lə bedi Ukpə Ása Bo Jyila eto Diyii, Yesu ésu Betania, kaka Lazaro wə Yesu létakasə utsyiko ɔkomə ditsyi. <sup>2</sup> Mfóo, banwa ditsyitsyosa bətə wə bə lə udi. Marta ni nwə ləwunsəko mə lə lesa nəmə kedikɔ. Lazaro tsya akɛ lə mba ku Yesu dídi lesa nəmə nti. <sup>3</sup> Mfó əmə nya Maria dífi nnuəbi bo laanyi fififi bəyifo bətsyiko lə nnya baakpo naadi əsuə, nya bofo koya tinti eto dituntu kplɛ tɔ úsu ókpo Yesu lə akpa. Nya úfi wə disi eto sɛwɔni ósi wə akpa. Bɔnyi fififi bomə éyi diyo nəmə kenke.

<sup>4</sup> Nya Yesu eto okasebi ɔni wə ni Yuda Iskariot, nwə luubə udu Yesu utə leteyi nkə, <sup>5</sup> "Beso bántɛ nnuəbi bomfo sika flubia alofa ətsyə befi atabi nyamə bətə bakombo?" <sup>6</sup> Fɛɛ inni lə kase Yuda dífi kətsyuə lə bakombo eto asa eso ɔteyi nyamfo nko. Bomu uyu uni. Wə ɔflɔ atabi eto otobe

dítsyæ, nya úkeyu atabi nyamæ eto ætsyuæ kælækæ kætæ æsuæ.

<sup>7</sup> Yesu áteyi nkæ, “Beyani wæ kpoo. Bitæ læ uyifo lesa næ woofu buyifo kætsyæ itæ mæ kæbikæ. <sup>8</sup> Bakombo kpe læ mi oflo lefe saa. Fæe mæ, mæmæokæ læ mi oflo lefe saa.”

*Yudafu Efi Nsusu Bua Læ Lazaro Æsuæ.*

<sup>9</sup> Se Yudafu kpæ læno bæ Yesu kpe læ Betania, béti wæ bésu mfó. Nya inni Yesu mate eso bésu mfó, bomu læ hényæ Lazaro wæ Yesu létakasæ utsyiko okomæ tsya. <sup>10</sup> Læ nyaso besumunyæ ninæ átsya béfi nsusu bæ boolo wuntsya. <sup>11</sup> Itsyise eye læ Lazaro æsuæ esoo, Yudafu kpæ læ kesumu bõni kætænko Yesu kama.

*Yesu Ésu Údufa Yerusalem Ku Disuayua Kplæ Fe Oka.*

<sup>12</sup> Se kale dísiæ, betidi eto ditsyukpa kplæ næ díbæ Ukpæ Ása Bo Jyila eto diyisæe næmæ kedikæ, áno bæ Yesu læ Yerusalem bubæ. <sup>13</sup> Nyaso béfi katodi nya bésu bæ baatsyako wæ. Bákafa katæyi bænka, “Hosiana! Atesæ itæ Onanto! Betsæ nwæ nle bubæ læ Bonamute eto diye æsuæ!

Atesæ itæ Israelfu eto Oka!”

<sup>14</sup> Yesu ænyæ oflimubi utsyuæ nya úsiæ læ wæ fe kase báwoni bákpe læ Awonisa Kenke eto Kukue æsuæ bænka,

<sup>15</sup> “Biante sikpi mi Sion eto umæ eto betidi!

Nyæ fæ Oka nsi læ oflimubi æsuæ onle bubæ!”

<sup>16</sup> Tutæ, wæ bakasebi máno nyamfo kaso. Fæe lefe næ Onanto díkatakasæ Yesu utsyi okomæ úbæ ku dibuu, nya fe bákloma bæ nnya báwoni bákpe læ Awonisa Kenke eto Kukue æsuæ etsyi læ wæ æsuæ, nya nnya ni asa nyamfo kenke béyifo bætæ wæ næ.

<sup>17</sup> Betidi ba dínyæ mfó fe Yesu lékpadi Lazaro útsyiko kudi kafo læ okomæ óboko nkpræ, ésu bátæyi lesa næ díbæ mfó. <sup>18</sup> Nyamfo esoo, betidi kpæ ésu bátsyako wæ, itsyise bánõ ayanisa nnya úyifo óte eso. <sup>19</sup> Mfó Farisifo bamæ letæyi mæ bætsyuæ bænka, “Bebe, kulesa anle bõlekæ kætæ bo! Binyæ biæ kawunsia kenke édu bésu bætækæko wæ!”

*Yesu Áteyi Útsyæ Nkæ Wæabæ Bukpæ.*

<sup>20</sup> Grikifo bætsyuæ tsya akæ læ betidi ba dísu Disumuyo læ Yerusalem læ diyi næmæ kedikæ nti. <sup>21</sup> Bésu Filipino wæ dítsyi Betsaida læ Galilea oflo, nya bátæyi wæ bænka, “Boanto, bola boæ boænyæ Yesu.” <sup>22</sup> Filipino ésu óteyi Andrea nya mæ inuæ bamæ dídu bésu bátæyi Yesu.

<sup>23</sup> Mfó nya Yesu letæyi nkæ, “Lefe næmæ eboyo bæ babesæ Utidi Eto Ubi æmæ eto diye kato. <sup>24</sup> Nle mi botæyi sitinti miæ læ banto lentabi næmæ læ kaso dibuu, lentabi looni ete disi diudi. Fæe læ dibuu, nya fe dionwæ ebibi kpæ næ.

25 Utidi wə lela wə kosate eto nkrəə, ebonyansə mu. Fɛɛ nwə dikisi wə kosate eto nkrə lə kawunsiə kamfoo, ebɔlɔ mu utsyə itə nkrə manlo. 26 Utsyuə saa ke lela nkə weeyifo mɔ keyifoo, ele bə utəkəko mɛ, itə bə mɔ uyifoyofɔ əmə ebusiə lə kaka minsi. Nya utsyuə saa ke ni mɔ uyifoyifoo, mɔ Anto ebokpe wə dibu.

*Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ɔsuə.*

27 “Mɔmɔɔ, ɛɛ mɛ bulə lə mɔ lɛkɔɛsi. Fɛɛ be ko ele bə nteyi? Bɔteyi ele bə nteyi minkə, ‘Nto, məntə lə kanyi kamfo eto okle lə kətəkə mɛ lə əsuə lee’? Owɔ lo! Fɛɛ nyamfo eso mimbə kawunsiə, bə lə nnyə kanyi kamfo eto okle nɛ. 28 Nyaso Nto, tə lə babesə fə diye kato!”

Nya ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi kato nɛ bɔteyi nkə, “Mbóbesə ni kato koko. Nya nsi muuyifo nko.”

29 Se betidi ba dińyə mfo lɛnɔ ɔkɔɛ əməə, mə bətsyuə átɛyi bənkə ɔsɔmi uni díkumi. Nya bətsyuə lɛteyi bənkə, “Onanto eto ɔtonkpe utsyuə ni lɛteyi wə lesaatsyuə.” 30 Mfó Yesu lɛteyi mə nkə, “Inni mɔ eso ɔkɔɛ əmfó lɛbɔ, bomu mi eso.

31 “Mɔmɔ ni lefe nə Onanto lookponko kawunsiə kamfo eto betidi lekpo. Nya Onanto luutu kawunsiə kamfo eto əsuəalenyə lə wə seka əsuə. 32 Fɛɛ lə betsyi mɛ lə kasɔ babesə kato, muunə betidi kenke mboko mɔ ɔflɔ.” 33 Lefe nə Yesu

lɛteyi nyamfoo, óte ukpə wə eto okle wəəbə bukpə.

34 Mfó nya sitiditu siamə lɛteyi nkə, “Bo kɔfi eto kukue ɛ bo bɔteyi nkə, Utidi Wə Bákpo Ɔhile Bətsyuə ebusiə nkrə isu manlo manlo. Nya ntsyə ibə fɛ fanɛ bɔtɔyi fənkə boobesə Utidi Eto Ubi əmə kato? Owɔe ni Utidi Eto Ubi əmə mfo?”

35 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Diyənde nəmə si diɔkɛ lə mi nti itə lefe sɛkɛ ete. Se diyənde nəmə nsi nkpe mi lenti esoo, bɛyɛ bɛtɔ, bə lə kale lə kayɛ mi bolo lə bidufə lə ketuntu əsuə. Itsyise nwə laayɛ lə ketuntuu, ante kaka ɔntɔ. 36 Nyaso se lekpasə nkpe lə mi ntii, befo lekpasə nəmə bɛnɔ bə lə biyifo lekpasə eto betidi.”

Se Yesu lɛteyi mə nyamfo ólosəə, údu lə mə ɔflɔ úsu ɔbiɔ.

*Yudafɔ Ɛləkə Bate Bə Bámfo Yesu Banɔ.*

37 Ite bə Yesu éyifo ayanisa kpə lə mə ənəmi óte tsyaa, bámfo wə bánɔ.

38 Fɛɛ nyamfo əbə itə nko, bə lə Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya eto lesa nə óteyi utsyə lə ibə itə nko nkə,

“Bonamute, owɔe léfo ditiki nə bɔteyi ɔnɔ?”

Nya owɔe Bonamute əmə díləkə wə əsuəale óte?”

39 Lə nyamfó eso bámfo bofo kanɔ, itsyise Yesaya esi óteyi nkə,

40 Onanto átɛyi nkə,

“Mba mā ənəmi nya  
míninəsə mā,  
bə lə mā ənəmi lə eyə  
asa bunyə.

Nya lə mā nsusu lə bəyē asa  
kasə bəno.

Itə bəmbətsyi bawuninsə  
befi mā əsuə bətə mē,  
bə lə ntsya mā bufi.”

<sup>41</sup> Yesaya átēyi nyamfo  
itsyise úbunyə Yesu eto  
diyənde kokoko, nya údi  
etiki utsyi lə wə əsuə.

<sup>42</sup> Fεε ite nko tsyaa, Yudafo  
eto beninə kpə áfo Yesu  
banə. Fεε lə Farisifo bamə  
eso baamfo etiki nyamfo  
budi kabəsəə lekple betidi  
nə, bə lə bayē mā bola lə  
mə katsyakə eso. <sup>43</sup> Baala bə  
baafo betidi eto atesə enso  
atesə nya ditsyi Onanto oflo.

<sup>44</sup> Nyaso Yesu édi etiki ófa  
bembembe ótēyi nkə, “Ut-  
syuə saa ke laafo mē kanə,  
inni mə mate ete ófo ónə.  
Bomu ófo nwə létsyese mē  
tsyə ónə. <sup>45</sup> Nya utsyuə saa  
ke lænyə mεε, ənyə nwə  
létsyese mē tsya. <sup>46</sup> Mbə  
kawunsiə fe lekpasə, nya ut-  
syuə saa ke léfo mē onə,  
ensiembəke lə ketuntu əsuə  
bio.

<sup>47</sup> “Lə utsyuə aanə mə di-  
tiki nya weentsyue ni koto,  
məmbolo wə dikpi, itsyise  
məmbə miə maalo kawun-  
siə eto betidi dikpi. Bomu  
mbə miə lə mmfo ntə mā.  
<sup>48</sup> Utidi wə kee leni mē nya  
wammfo mə ditikii, kpe nwə  
lookponko wə lekpo. Etiki  
nya mindii, nya lookponko  
wə lekpo lə diyi fεfε nəmə  
nε. <sup>49</sup> Nyamfo eyifo sitinti  
itsyise mántēyi kulesa lə mə

əsuəale əsuə. Bomu mə  
Anto wə létsyese mεε, léte  
mε lesa nə ele bə ntēyi ku  
kase ele bə ntēyi ni. <sup>50</sup> Nya  
nnyi miə wə kəfi komə ətə  
nkpə manlo. Nyaso lesa nə  
kee míntēyii, ni ni lesa nə  
Anto əmə létēyi mē nkə ntēyi  
nε.”

## 13

*Yesu Əflə Wə Bakasebi Eto  
Akpa.*

<sup>1</sup> Ibu diyi loni fε lə bedi  
Ukpə Ása Bo Jyila eto  
diyisεε nəmə. Yesu áte  
nkə wə lefe éboyo bə udu  
lə kawunsiə kamfo usu wə  
Anto oflo. Úkala mba ni  
wə bale lə kawunsiə mfo,  
nya óla mə sitinti isu ese taa  
kalosəkə.

<sup>2</sup> Yesu ku wə bakasebi ake  
lə lesakedikə ku ditsyitsyo  
nəmfó. Olo əmə ébusu  
údufə lə Yuda wə ni Simon  
Iskariot eto ubi eto nsusu  
nkə lə udi wə okpe lə udu  
Yesu utə wə balo. <sup>3</sup> Yesu  
áte nkə wə Anto éfi əsuəale  
saa útə wə lə lesa saa əsuə.  
Uyi nkə útsyi Onanto oflo  
nya usinkli onto lə Onanto  
oflo. <sup>4</sup> Nyaso ótaka lə  
lesakedikə kamə nya úləkə  
wə awubunte kple nnya kato  
útsyə nya úfi sebo ótsyasə  
lə nke. <sup>5</sup> Úkuti ntu ókpo lə  
okpe kple utsyuə kafo nya  
útsyiko wə bakasebi bamə  
eto akpa bufle, akasi nnya  
ku sebo sia ótsyasə lə nke.  
<sup>6</sup> Se éyo Simon Petro əsuə,  
ótə Yesu nkə, “Bonamute,  
bufle fəəbə mē akpa lee?”

<sup>7</sup> Yesu ətə wə mbuayē nkə,  
“Amannə tə lesa nə minle

buyifo mfo eto kaso, fɛɛ ka-maa, əbɔnɔ nnya kaso.”

<sup>8</sup> Simon Petro ətə mbuaye nkə, “Kulefe! Məmbutə kusu miə lə əflə mɔ akpa kulefe.”

Mfó nya Yesu lətəyi wə nkə, “Lə məmflə fə akpaa, nyalə ensiembuyə kedikɔ lə mɛ.”

<sup>9</sup> Simon Petro átəyi wə nkə, “Bonamute, nyalə məmflə mɔ akpa mate, bomu flə mɔ ani ku mɔ disi tsya!”

<sup>10</sup> Yesu ətə wə mbuaye nkə, “Utsyuə saa ke dɪkəflə ntuu, ole. Nya weensihiã bə uflə wə əsuə bio, nnya lehiã ete ni bə uflə akpa. Itsyise wə kalebe saa ebole koko. Mi əsuə ébole, fɛɛ inni mible.” <sup>11</sup> Yesu fe úyi nwə ləəbə wə bokpe lə ani, nyaso ótəyi nkə, “Inni mible kenke lele.”

<sup>12</sup> Se Yesu díflə mə akpa ólosəə, úsinkli úfi wə awu ókpe, nya úsinkli úsu úsiə lə kaso lə kedikɔ kamə. Mfó nya ótɔ wə bakasebi bamə nkə, “Beno lesa nə mínyifo mi mfo eto kaso? <sup>13</sup> Biakpadi mɛ biə Oteasa ku Onamute, nya eflɔ bə bekpadi mɛ nko. Itsyise wə mini nɛ. <sup>14</sup> Mɔ, nwə ni mi Onamute ku Oteasa ébuflə mi akpa. Lə nko inii, ele bə mi tsya flə mi bətsyuə eto akpa. <sup>15</sup> Ditsyəbi dini mínyifo mínte mi, bə mi tsya lə biyifo fe kase mínyifo mínte mi. <sup>16</sup> Nlɛ mi bətəyi sitinti miə uyifoyifo mamɔ oso wə Onamute. Nko ke ini bə ótəyɛ mamɔ onso nwə lékpe wə kɔtɔ. <sup>17</sup> Se binyi

sitinti siamfo esoo, Onanto ebokpo mi atsyɔ lə bəyɛ lə sitintisu əsuə biyifo asa!

<sup>18</sup> “Inni mible eto etiki minlə bətəyi mfo. Nyi mba mínləkə lə mi nti. Fɛɛ ele bə Awonisa Kenke eto Kukue eto etiki bə itə fe kase bəwɔni nnya bətsyə, ‘Utidi wə lékpe kɔni lə okpe ɔni ku mɛ búdi lesaa, wə ni nwə létaka únyə lə mɛ əsuə nɛ.’

<sup>19</sup> “Nlɛ mi nyamfo bətəyi katɔnsə fɛ lə ibə ibə, bə lə ibə ibə nko sitintii, biofo benɔ biə Mɔ ni Nwə Mini. <sup>20</sup> Sitinti ini minlə mi bətəyi minkə, utsyuə saa ke lefo utidi wə míntsyese, mɔ ófo. Nya utsyuə saa ke léfo mɛɛ, nwə létsyese mɛ uni ófo.”

*Yesu Átəyi Nwə Luudu Wə Uta Útsyá.*

<sup>21</sup> Se Yesu lətəyi etiki nyamfo ólosəə, ilə wə tinti lə lekɔesi. Nya ótəyi ókpasə nkə, “Sitinti minlə mi bətəyi mi nkə, mi nti eto ɔni ebudu mɛ utə.”

<sup>22</sup> Mfó nya Yesu eto bakasebi bamə dítsyi bawuninsə bábe mə bətsyuə eto ənəmi itsyise íyifo mə yaa, nya bántə mə nti eto nwə Yesu nlɛ. <sup>23</sup> Bakasebi bamə eto ɔni wə Yesu laala tintii, əsiə ɔfi Yesu. <sup>24</sup> Lə nyaso Simon Petro áma ənəmi ókpe okasebi əmə, ótəyi wə nkə, “Tɔ wə futsyə ɔnlɛ.”

<sup>25</sup> Nyaso wuntsya étsyue kényɛ lə Yesu oflɔ nya ótɔ wə buɛ nkə, “Bonamute, owoe ni futsyə?”

<sup>26</sup> Mfó nya Yesu díta mbuaye nkə, “Utidi wə

muubudi lesa nto kutu ntəə, wə uni nɛ." Lə nyaso Yesu ébudi lesa sɛkɛ úfi óto kutu nya úfi útə Yuda wə ni Simon Iskariot eto ubi. <sup>27</sup> Kase Yuda lefo lesa nəmə koo, Obonsam ko dídufə wə lə əsuə.

Mfó nya Yesu létɛyi wə nkə, "Kɔsɛ mlə lə eyifo lesa nə faala fə eeyifo." <sup>28</sup> Fɛɛ bafɛfɛ ba nsi lə lesakedikɔ mfó mánnɔ kasɔ lesa nə eso Yesu létɛyi Yuda nko. <sup>29</sup> Mə bətsyuə ébu bə se ini Yuda díkalɛ mə otabitobe esoo, bətɛyi Yesu nlɛ wə nkə usu oya bikə bia boohiā itə mə diyisɛɛ nəmə eto budi oboko lee usu utə bakombo lesat-yuə.

<sup>30</sup> Nya se Yuda léfo lesa nəmə koo, ete óbo údu. Kətsyə tsya idi lefe nəmfó.

*Yesu Ɖtə Wə Bakasebi Kɔfi Fɔfɔ.*

<sup>31</sup> Se Yuda dídu eto kamaa, Yesu átɛyi nkə, "Mómɔɔ, bábesə Utidi Eto Ubi əmə eto diye kato. Nya ɛyɛ lə wə əsuə, bábesə Onanto eto diye kato. <sup>32</sup> Lə bábesə Onanto eto diye kato ɛyɛ lə Utidi Eto Ubi əmə əsuə, nyalɛ Onanto ebuləkə Utidi Eto Ubi eto diyənde nə əsuə onkpe ote. Nya wuuyifo nkómə mómɔ mfoti.

<sup>33</sup> "Mɔ bebi, mensiem-busiə lə mi ɔfɔ ɛklɛ bio. Biɔbɛbɛ mɛ, fɛɛ nlɛ mi bətɛyi mómɔ fe kase míntɛyi Yudafɔ eto beninə léfee miə, 'Kaka mintɔɔ, biembofo mfó bubə.'

<sup>34</sup> "Nya mómɔɔ, nlɛ mi kɔfi fɔfɔ butə. Bela mi bətsyuə! Kase minla mii, mi tsya la

mi bətsyuə nko ke. <sup>35</sup> Lə bela bətsyuə, betidi ba tā ebɔyɛ lə nnya əsuə bate bə mɔ bakasebi bini."

*Yesu Átɛyi Nkə Petro Ɖbɔni Wə.*

<sup>36</sup> Simon Petro áto wə nkə, "Bonamute, se fantɔ?"

Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, "Kaka mintɔɔ, embofo mɛ butəkəkɔ kesu mómɔ. Fɛɛ kamaa, ebutəkəkɔ mɛ əbə mfó."

<sup>37</sup> Petro áto wə nkə, "Bonamute, beso məmbofo fə butəkəkɔ mómɔ kesu? Muukpə lə fə disi faa!"

<sup>38</sup> Mfó Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, "Ebofo bukpə sitinti lə mɔ disi fɛ? Sitinti, nlɛ fə bətɛyi miə, fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛɛ, əbɔni mɛ sitsyə, fə ɛnyi mɛ kon."

## 14

*Yesu Ákpe Wə Bakasebi Nkɛ Ale.*

<sup>1</sup> Yesu átɛyi mə nkə, "Biəntə lə ilə mi lə lɛkɔɛsi. Fe kase béfo Onanto bɛnɔɔ, befo mintsya bɛnɔ. <sup>2</sup> Lə mɔ Anto eto diyoo, nsiəkɔ kpə kpe. Nto lə nsu nlɔ nsiəkɔ ntsyə mi. Nya məmbətɛyi mi nko, lenni nko ini. <sup>3</sup> Nya lə nsu nlɔ nsiəkɔ ntsyə ntə mi nlosə, muusinkli mbə nkpa mi nsuko mɔ ɔfɔ, itə bə kaka minkpɛɛ, lə mi tsya lə bisia mfó. <sup>4</sup> Biyi kusu ko nto lə kaka mintɔ."

*Yesu Ni Kusu Tinti Ko Ɖsuə Baayɛ Kesu Onanto Ɖfɔ.*

<sup>5</sup> Toma átɛyi wə nkə, "Bonamute, bunyi kaka



fantɔ. Nya ntsyɛ buuyifo bote kusu ko bɔɔyɛ bubɛ fɛ aflɔ?"

<sup>6</sup> Yesu ɛtɛ wɛ mbuayɛ nkɛ, "Mɔ ni kusu komɛ, sitinti siamɛ ku nkɔɔ bomɛ. Kuut-syuɛ saa embubɛ Anto ɛmɛ ɔflɔ lɛ woanyɛ lɛ mɛ ɛsuɛ."

<sup>7</sup> Yesu ɛtɛyi mɛ nkɛ, "Mɔmɔ ɛmɛ bimfi biinyi mɛɛ, bɔtɛ mɔ Anto ɛmɛ tsya. Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bifi biyi wɛ nya bɔkɛnyɛ wɛ tsya."

<sup>8</sup> Filipino ɛtɛyi wɛ nkɛ, "Bonamute, te bo Anto ɛmɛ ete imi bo."

<sup>9</sup> Yesu ɛtɛyi wɛ nkɛ, "Filipo, kokooko ɛmɛ minkpe mi lɛ ɔflɔɔ, ete binyi mɛ tɔ? Nwɛ ke dɔkɛnyɛ mɛɛ, ɛnyɛ mɔ Anto ɛmɛ tsya nɛ. Ntsyɛ eso fanlɛ bɔtɛyi fɛnkɛ, "Te bo Anto ɛmɛ"? <sup>10</sup> Filipino, nyalɛ ɛmamfo ɛnɔ fɛ nkpe lɛ Anto ɛmɛ ɛsuɛ nya wuntsya nkpe lɛ mɛ? Etiki nnya mɔntɛyi mii, mentsyi mɔ kosate ɔflɔ. Anto wɛ nkpe lɛ mɛɛ, leeyifo wɛ kosate eto keyifo. <sup>11</sup> Befo mɛ bɛnɔ lɛ ntɛyi mi minkɛ, nkpe lɛ Anto ɛmɛ ɛsuɛ, nya wuntsya nkpe lɛ mɛ. Lɛ biamfo bɛnɔɔ, befo bɛnɔ lɛ ayanisa nnya meeyifo mate eso. <sup>12</sup> Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkɛ, nwɛ ke lɛfo mɛ ɔnɔɔ, ebuyifo asa nnya meeyifo. Sitinti, wuuyifo asa nnya nso nko kulaa tsya, itsyise ntɔ lɔ mɔ Anto ɛmɛ ɔflɔ. <sup>13</sup> Nya muuyifo lesa saa nɛ ke bɛtɔ lɛ mɔ diye ɛsuɛ ntɛ mi, bɛ lɛ babesɛ Anto ɛmɛ eto diye kato ɛyɛ lɛ Ubi ɛmɛ ɛsuɛ. <sup>14</sup> Lɛ bɛtɔ lesa saa lɛ mɔ diye ɛsuɛ, muuyifo ni ntɛ mi."

*Yesu ɛtɛyi Wɛ Bakasebi Nkɛ Wuutɛ Mɛ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.*

<sup>15</sup> Yesu esi ɔtɛyi nkɛ, "Lɛ biala mɛɛ, biutsyue mɔ afi koto. <sup>16</sup> Mɔɔtɔ Anto ɛmɛ lɛ utɛ mi ɔwunsɛkotsyuɛ bamba wɛ luusɛ ko mi lefe saa. <sup>17</sup> Wɛ ni Lɛwɔnɔ nɛ lɛlɛkɛ sitinti lɛ Onanto ɛsuɛ kate. Fɛɛ kawunsɛ eto betidi ɛmbofo wɛ bunyɛ fɛ lɛ besu bɛtsyɛ wɛ lekpo. Fɛɛ mii, biyi Lɛwɔnɔ nɛmɛ itsyise usi ko mi nya onkpe lɛ mi ɛsuɛ.

<sup>18</sup> "Lɛ ndu lɛ mi ɔflɔɔ, memoonyani mi mate ntsyɛ fɛ bakɔbebi. Bomu muusinkli mbɛ mi ɔflɔ. <sup>19</sup> Lɛ lefe kliminti ɛsuɛ, kawunsɛ eto betidi ensiembunyɛ mɛ. Fɛɛ mi ebunyɛ mɛ. Nya se minsi nkɔɔ eso, mi tsya ebusɛ nkɔɔ. <sup>20</sup> Lɛ lefe nɛmfɔo, biunyɛ bitsyɛ lekpo biɛ nkpe lɛ Anto ɛmɛ ɛsuɛ, nya mi tsya nkpe lɛ mɛ, fɛ kase mintsya nkpe lɛ mi ɛsuɛ.

<sup>21</sup> "Utsyuɛ saa wɛ laafo mɔ afi nya woeyifo lɛ nnya ɛsuɛ, wɛ ni nwɛ laala mɛ nɛ. Mɔ Anto ebola nwɛ laala mɛ. Nya mintsya loola wɛ nya muulɛkɛ mɔ ɛsuɛ nte wɛ."

<sup>22</sup> Nya Yuda, wɛ lenni Iskariot, letɔ Yesu nkɛ, "Bonamute, ntsyɛ fɛ ini bo mate ete fuulɛkɛ ɛsuɛ ate, nya fɛmbulɛkɛ ɛsuɛ ate kawunsɛ eto betidi?"

<sup>23</sup> Mfɔ nya Yesu dɔtɛ wɛ mbuayɛ nkɛ, "Utsyuɛ saa ke laala mɛɛ, wuutsyue ditiki nɛ maate koto, nya mɔ Anto loola wɛ. Nya mɔ ku mɔ Anto ɛmɛ luubɛ bɔsɔnɔ wɛ, busɛ wɛ lɛ ɔflɔ. <sup>24</sup> Utsyuɛ saa ke laanla

mεε, entsyue mɔ asatete koto. Nya asatete nnya bikanɔɔ, enni mɔ kosate eto ale. Bomu mɔ Anto wə lɛtsyese mε eto ale ini.

<sup>25</sup> “Mbɔtɛyi mi nyamfo kenke lə lefe minsi minkpe mi lə ɔflo. <sup>26</sup> Lɛwɔnɔ Kenke nə ni ɔwunsəkotsyuə wə Onanto lootsyese lə mɔ diye əsuəə, ebote mi lesa saa nya wookloməsə mi lesa saa nə mɪntɛyi mi.

<sup>27</sup> “Diyuə lə disiəko mi. Nya mɔ diyuə mimfi minle mi butə. Inni lə kase kawunsiə eto betidi ləətə. Biəntə lə ilə mi lə ləkɔəsi. Nya biante sikpi. <sup>28</sup> Bɛnɔ se mɪntɛyi mi miə, ‘Nlɛ budu lə mi ɔflo, nya muusinkli mbə mi ɔflo.’ Lə nnya ete biala mεε, eni biunyə disuəyuə bə ndu ntɔ lə Anto əmə ɔflo. Itsyise ɔmɔ oso mε. <sup>29</sup> Mbɔtɛyi mi nyamfo mɔmɔ fɛ lə ibə ibə, bə lə ibə ibə itə, lə befo bɛnɔ. <sup>30</sup> Mensiembofo mi etiki budinko kaklɛ itsyise kawunsiə kamfo eto oka lə bubə. Umbə əsuəalɛ lə mε əsuə. <sup>31</sup> Fɛɛ ele bə kawunsiə te nkə maala Anto əmə, nyaso meeyifo lə kase ɔtɛyi mε nkə nyifo.

“Mɔmɔɔ, bibə lə budu mfo.”

## 15

*Yesu Ni Kudiyi Tinti Komə.*

<sup>1</sup> “Mɔ ni kudiyi tinti komə, nya mɔ Anto ni kudiyi komə eto ɔkuɛmfo əmə. <sup>2</sup> Waala mɔ kalɛ ka laannwɔ kələkə lə mε əsuə nya nka laanwɔ ebibii, waalɔ ke əsuə lə kase ufiebi lɔɔɔɔ okpo ke bə lə kafo bɔnwɔ kukɔnɔ. <sup>3</sup> Mimii,

bɔɔlɔ mi əsuə bətsyə koko tsya, eyɛ lə asa nnya mɪntɛ mi eso. <sup>4</sup> Bɛkɔ lə mε lə mintsya lə nyifo lɔni ku mi. Kuyi eto ɔlɛ əmbofo bɔnwɔ lə wə mate əsuə, woofɔ bɔnwɔ lə ɔlɛ əmə akɔ lə kuyi komə əsuə. Nko ke biembofo ebibi bɔnwɔ lə biankɔ lə mε əsuə nɛ.

<sup>5</sup> “Mɔ ni kudiyi komə nɛ, nya mi ni ko kalɛ. Utidi wə ke ləkɔ lə mεε, nya mintsya ləkɔ ku wə, ebɔnwɔ ebibi kpə. Itsyise biembofo kulesa buyifo lə mimbə lə mi. <sup>6</sup> Futsyə ke dimankɔ ku mεε, booto wə bakpe fe uyilɛ nya wookoe ofiani ɔtɔni. Baakpa kalɛ kamfo eto okle kətsyə ditsyu kakpe lə ute katonsə. <sup>7</sup> Lə biyifo lɔni ku mε nya mɔ etiki tsya nkpe lə mii, bɛtɔ lesa saa nə ke lefe itə mi, ete biofo ni. <sup>8</sup> Mɔ Anto eto diyənde ni bə lə bɛnwɔ ebibi kpə, nya eyɛ lə nyamfo əsuəə, nnya yuuləkə ete bə biyifo mɔ bakasebi nɛ. <sup>9</sup> Maala mi fe kase mɔ Anto laala mε. Nyaso bitə lə mɔ lelabi lə ləkɛ mi lə əsuə. <sup>10</sup> Lə bitsyue mɔ afi kotoo, mɔ lelabi itə mi ebɔkɔ lə mi fe kase mintsya leetsyue mɔ Anto koto, nya mintsyime lə wə lelabi əsuə lefe saa.

<sup>11</sup> “Nlɛ mi asa nyamfo bɔtɛyi bə lə disuəyuə nə nkpe lə mεε, lə ləkɛ mi tsya lə əsuə leflo. <sup>12</sup> Kɔfi ko minle mi butə ni nkə bela bətsyuə fe kase maala mi. <sup>13</sup> Lelabi nə utidi loofɔ bufi kətə wə bayetsyuə enso kenke ni bənkə lə ufi wə nkpə utə lə mə disi. <sup>14</sup> Lə biyifo lə mɔ afi əsuəə, ete

bə biyifo mɔ bayetsyuə. <sup>15</sup> Mensiembokpo mi miə mɔ beyifoyifo mɔmɔ, it-syise nwə leeyifo utidi bamba eto keyifo aante asa nnya wə onamute leeyifo. Bomu maakpo mi miə mɔ bayetsyuə. Itsyise asa nnya kenke mɔnɔ mintsyiko mɔ Anto ɔflo, mbɔteyi mi nnya. <sup>16</sup> Inni mi dɔkələkə mɛ. Bomu mɔ dɔləkə mi. Nya nɔləkə mi miə lə bisu bənwo ebibi kpə, nya ebibi nnya bionwɔɔ, lə itsyə lefe saa. Itə bə lesa saa nə biɔɔ Anto lə mɔ diyə əsuə, wuutə mi ni. <sup>17</sup> Lə nyaso kɔfi ko minlə mi butə ni nkə bela mi bətsyuə.”

*Kawunsiə Eto Betidi Eekisi Yesu Eto Bakasebi.*

<sup>18</sup> Yesu əsukosə nkə, “Lə kawunsiə eto betidi eekisi mii, bete biə mɔ baka bukisi nko. <sup>19</sup> Lə kawunsiə kamfo eto betidi binii, eni boola mi fe mə ke. Fɛɛ nɔləkə mi ntsyiko kawunsiə kamfo eto betidi nti nyaso binsini mə bale. Nyamfo eso beekisi mi nɛ. <sup>20</sup> Bɛkloma ditiki nə minteyi mi minkə, ‘Ndomunyə saa ammɔ kaso wə onamute.’ Lə betidi ənyə mɛ lə əsuə, bete biə boonyə mi tsya lə əsuə. Lə bətsyue mɔ etiki kotoo, bootsyue mi ale tsya koto. <sup>21</sup> Fɛɛ booyifo mi nyamfo kenke lə mɔ disi eso, itsyise benyi futsyə lətsyese mɛ. <sup>22</sup> Lə nnya ete məmbə nteyi mə kulesaa, eni bəmbolo mə lebua yifoyifo eto dikpi. Fɛɛ mɔmɔɔ, bəyifo lebua nya taflatsyɛ saa ensibə booto bə bānte.

<sup>23</sup> Utsyuə saa wə leekisi mɛɛ, eekisi mɔ Anto tsya. <sup>24</sup> Lə nnya ete mənɔyifo keyifo ka kuutsyuə saa dɔmenyifo tɔ ɔnyə lə mə nti, eni bəmbolo mə lebua yifoyifo eto dikpi. Fɛɛ bənyə asa nnya mɔnyifo, tsyaa bale mɔ ku mɔ Anto kenke bukisi. <sup>25</sup> Ele bə nyamfo bə itə nko bə lesa nə bəwɔni bəkpɛ lə mə kɔfi eto kukue əsuə, lə ibə itə nko bə, ‘Bukisi bimba ete bəkisi mɛ.’

<sup>26</sup> “Lə nyasoo, mootsyese mi Ləwɔnɔ Kenke nə ni ɔwunsəkotsyuə itsyi lə Onanto ɔflo. Wə luuləkə sitinti lə Onanto əsuə ote. Lefe nə utsyi Anto əmə ɔflo ubə, wuudi adansiə lə mɛ əsuə utə mi. <sup>27</sup> Mi tsya badansiə biudi bitə mɛ, itsyise bekpe lə mɔ ɔflo idu taa kaso ketsyikokɔ ke.

## 16

<sup>1</sup> “Nteyi mi etiki nyamfo kenke bə lə betidi lə bayɛ butə lə ani lə elo mi lə mi bofokanɔ əsuə. <sup>2</sup> Booləkə mi lə mə nti lə katsyako, nya lefe ebubə nə lə utsyuə lə mi bolo tsyaa, wuubu nkə ɔlɛ Onanto busumu lə nnya əsuə. <sup>3</sup> Betidi ebuyifo mi nyamfo eto okle, itsyise benyi mɛ nye Anto əmə tsya. <sup>4</sup> Bomu mbɔteyi mi nyamfo ntɔnsə bə lə lefe nəmə əyo bə beyifo nnya nkoo, lə bɛkloma biə nteyi mi nnya nko.

“Mánteyi mi nyamfo lə kaso ketsyikokɔ itsyise nke mi lə ɔflo lefe nəmfo. <sup>5</sup> Fɛ mɔmɔɔ, ntɔ lə nwə lətsyese mɛ ɔflo. Fɛɛ mi kuutsyuə saa anlɛ mɛ bɔɔ nkə sieti

mintə. <sup>6</sup> Nya se mǐnteyi mi nyamfoo, mi ketu eyi ku nkuenlo. <sup>7</sup> Fɛɛ nle mi bɔteyi sitinti minkə, ɛleke itə mi bæ ndu læ mi ɔflo. Itsyise læ mensuu, ɔwunsəkotsyuə əmə embubə mi ɔflo. Fɛɛ læ nsuu, mootsyese wə mi. <sup>8</sup> Nya læ ubəə, wuuləkə ote kawunsia eto betidi ekpa wue bate bæ banya kusu læ lesa nə ni lehua ku lesa nə ni kasɛ yifoyifo ku lesa nə ni Onanto eto lekpo kpokpo. <sup>9</sup> Bembote lesa nə ni lehua itsyise bāmfo mɛ bāno eso. <sup>10</sup> Nya boonyə bətsyə lekpo se banyɛ læ kusu sɛɛ komə əsuə, itsyise ntɔ læ Anto əmə ɔflo nya biensiembunyə mɛ bio. <sup>11</sup> Nya bebote lesa nə ni lekpo kpokpo itsyise Onanto ébolo kawunsia kamfo eto əsuəalenyə əmə dikpi koko. <sup>12</sup> “Asa kpə si ekpe nnya ele bæ nteyi mi. Fɛɛ yooso mi butsyi mɔmɔ. <sup>13</sup> Fɛɛ lefe nə Lɛwɔnɔ nə ləələkə sitinti læ Onanto əsuə kate əbəə, diutə bete sitinti siamə kenke itsyi læ Onanto ɔflo. Nya wəəmbɔteyi kulesa læ wə əsuəale əsuə. Bomu wɔɔteyi mi lesa nə waano ku nnya ləəbə bubə. <sup>14</sup> Wuutə babesə mɔ diye kato itsyise wuuləkə lesa nə ófo utsyiko mɔ ɔflo ote mi. <sup>15</sup> Lesa saa nə ni Anto əmə eto lelee, eyifo mɔ lele. Nyaso mǐnteyi mi minkə Lɛwɔnɔ nəmə ebufi lesa nə mintə wə ubə ote mi.”

*Bakasebi Bamə Eto Nkuenlo Ebofiani Disuəyuə.*

<sup>16</sup> Yesu esi óteyi nkə, “Ibu sɛkɛ biensiembunyə mɛ bio,

nya læ lefe sɛkɛ kama bisi biunyə mɛ.”

<sup>17</sup> Mfó nya wə bakasebi bətsyuə letɔ mə bətsyuə bənkə, “Nya óteyi mfo eto kasɔ nkɔ? ɔteyi bo nkə, Ibu sɛkɛ boensi embunyə wə bio. Nya sɛkɛ tsya læ nnya kamaa, busi buunyə wə. Nya usi óteyi bo tsya nkə, ‘Itsyise ntɔ læ Anto əmə ɔflo.’ <sup>18</sup> Nnya óteyi nkə, ‘Ibu sɛkɛ,’ eto kasɔ ni be? Bóanno lesa nə ɔnlɛ bɔteyi eto kasɔ!”

<sup>19</sup> Yesu áte nkə etiki ətsyuə kpe bála læ batɔ wə. Nyaso óteyi mə nkə, “Nteyi minkə ibu sɛkɛ biensi embunyə mɛ bio, nya sɛkɛ læ nnya kamaa, bisi biunyə mɛ bio. Etiki nyamfo bɛnlɛ bɔlɛ kabe læ mi bətsyuə nti lee? <sup>20</sup> Sitinti minlɛ mi bɔteyi minkə biuwi kaminsəku, biləkə binəntu. Fɛɛ kawunsia eto betidi luunyə disuəyuə. Nya mii, nkuenlo ebumuə mi, fɛɛ mi nkuenlo bomə ebofiani disuəyuə. <sup>21</sup> Lə usio labe kolee, woake læ bulə əsuə itsyise ɔlɛ kanyi bunyə. Fɛɛ læ ólɛ ubi əmə ólosəə, woata kanyi ka únyə əsuə, itsyise wəənyə disuəyuə nkə ólɛ ubi ókpe læ kawunsia. <sup>22</sup> Nko seka inte itə mi tsya nɛ. Mɔmɔɔ, bekpe læ nkuenlo əsuə. Fɛɛ muunyə mi bio. Nya disuəyuə luuyi mi akɔəsi kenke, disuəyuə nə eto okle kuutsyuə saa ləmbɔfo bofo ketsyiko mi ani kulefe.

<sup>23</sup> “Lə diyi nəmə ayoo, biembɔtɔ mɛ kulesa. Itsyise nle mi bɔteyi sitinti miə lesa

## 17

nə ke biɔtɔ mɔ Anto lə mɔ diye əsuə, wuufi ni utə mi.

<sup>24</sup> Ibə ese mɔmɔɔ, bíantɔ tɔ kulesa lə mɔ diye əsuə. Bɛtɔ ete lə utə mi lə mi disuəyua lə leflɔ lelo.

<sup>25</sup> “Ndi mi etiki eyɛ lə akpa əsuə. Fɛɛ lefe ebubə nə mensiembudi mi etiki nyenko lə akpa əsuə. Bomu muudi mi etiki wuee itsyi lə Anto əmə əsuə. <sup>26</sup> Lə lefe nəmə ayoo, bɛtɔ wə asa lə mɔ diye əsuə. Minle bɔtɛyi miə mɔɔ, mɔɔtɔ nte mi. <sup>27</sup> Itsyise Anto əmə kosate aala mi. Waala mi itsyise mi tsya aala mɛ, nya béfo bɛnɔ biə Onanto ɔflɔ mintsyi mímbə. <sup>28</sup> Sitintii, Anto əmə ɔflɔ mintsyi mímbə kawunsia, nya mɔmɔ nsi nle budu lə kawunsia kesu Anto əmə ɔflɔ.”

<sup>29</sup> Nya wə bakasebi letɛyi wə nkə, “Mɔmɔɔ, efe alɛ etiki budi kakpasə wuee, insini lə akpa əsuə. <sup>30</sup> Mfe ko bote boə eyi lesa saa, nya yensife bə kuutsyuə saa si ɔtɔ fə etiki eto kasɔ. Nyamfo mate ətə bofo bɔnɔ boə Onanto ɔflɔ fétsyi.”

<sup>31</sup> Mfó Yesu letɔ mə nkə, “Mɔmɔ alɛ befo bɛnɔ? <sup>32</sup> Lefe lɛ bubə, nya díubə tsya lélo nə boosensə mi nya utsyuə saa luusu wə umə beyani mɔ mate bitsyə. Fɛɛ lə sitintii, yembuyifo mɔ mate. Itsyise Anto əmə si ko mɛ. <sup>33</sup> Ntɛyi mi nyamfo lə binyə diyuə se biyifo lɔni ku mɛ eso. Kawunsia eto betidi ebutə binyə kanyi. Fɛɛ biɲyə kekleke! Itsyise mbutəkə kawunsia kamfo kato!”

*Yesu Áto Ola.*

<sup>1</sup> Se Yesu letɛyi mə nyamfo ólosə, óbesə ənəmi kato nya ɔtɛyi nkə, “Nto, lefe nəmə éboyo. Besə fə Ubi eto diye kato bə lə fə Ubi tsya lə obesə fə diye kato. <sup>2</sup> Itsyise éfi əsuəale kenke ətə wə lə kawunsia eto betidi kenke əsuə bə mba kenke féfi fətə wə, lə utə mə nkpə manlo. <sup>3</sup> Nya nkpə manlo ni bə lə betidi lə bate fə, fə nwə hã mate ni Onanto kosate əmə nya lə bate Yesu Kristo wə fátsyese. <sup>4</sup> Mbesə fə diye kato nte lə betidi nti. Nya mínyifo keyifo ka fákpe mɛ lə kɔni fə nyifo lə kawunsia mínlosə. <sup>5</sup> Mɔmɔɔ, Nto, besə fə Ubi eto diyənde kato lə fə ənəmi, diyənde nə əsuə mínkɛ ku fə fə béyifo kawunsia.

*Yesu Áto Ola Lə Wə Bakasebi Eto Disi.*

<sup>6</sup> “Ntə miə mba fələkə fətə mɛ lə kawunsia eto betidi ntii, te fə. Fə bale beni nya féfi mə fətə mɛ nya bétsyue fə ditiki koto. <sup>7</sup> Nya mɔmɔɔ, beyi bə lesa saa nə féfi fətə mɛɛ, etsyi fə ɔflɔ. <sup>8</sup> Mfi kenye ka fətə mɛ fə nsu ntɛyi mə nsuko mə nya báfo ke. Nya beyi sitinti bə fə ɔflɔ mintsyi, nya fə ni nwə létsyese mɛ. <sup>9</sup> Nle ola boto lə mə disi, minle ola boto lə kawunsia eto betidi kenke eto disi. Bomu lə mba féfi fətə mɛ eto disi, itsyise fə kosate eto bale beni.

<sup>10</sup> “Mba kenke ni mɔ bale eyifo fə bale, nko ke fə bale tsya diyifo mɔ bale nɛ. Nya

mɔ diyənde lébe kato eye læ mə əsuə. <sup>11</sup> Mómɔɔ, nle fə ɔflo bubə. Minsibə læ kawunsiə mfo. Fɛɛ məə, besi bakpe læ ke. Anto Kenke, fə kosate fi fə diye eto əsuəale nnya fətə mə abe mə bæ læ beyifo bani fe kase bo ku fə diyifo bani. <sup>12</sup> Lefe nə mínke læ mə ɔfɔɔ, nle mə wɛkɛkɛkɛkɛ nya mínse mə eye læ diye nə fətə mə əsuə. Nse mə, itə bæ kuutsyuə saa mánnya læ mə nti, enso utidi wə ele bæ onya kokooko, bæ læ nnya báwɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə læ ibə itə.

<sup>13</sup> “Nya mómɔɔ, nle fə ɔflo bubə. Nteyi nyamfo læ kawunsiə bæ læ mə tsya læ beyi kenke læ mə akɔəsi ku mɔ disuəyuə nə minle bunyə. <sup>14</sup> Mbe fə ditiki nəmə letsya ntə mə, nya benni kawunsiə kamə eto bale fe kase mintsya lenni kawunsiə kamfo eto ole ke. Lə nyasoo, kawunsiə kamə eekisi mə.

<sup>15</sup> “Minle bɔtɔ miə ləkə mə læ kawunsiə kamə. Bomu nle bɔtɔ miə læ ase mə, ələkə mə etsyiko Obuale əmə eto ani. <sup>16</sup> Fe kase minni kawunsiə kamfo eto olee, nko ke mə tsya lenni kawunsiə kamfo eto bale nɛ. <sup>17</sup> Yifo mə kenke læ sitinti siamə əsuə, itsyise fə ditiki nəmə eyifo sitinti. <sup>18</sup> Ntsyese mə kawunsiə fe kase fintsyə létsyese mə kawunsiə seka. <sup>19</sup> Lə mə esoo, nyifo mɔ əsuə kenke ntə fə, bæ læ mə tsya læ beyifo kenke læ sitinti siamə əsuə.

*Yesu Áto Ola Lə  
Bafokanɔfɔ Kenke Eto Disi.*

<sup>20</sup> “Minle nyamfo bɔtɔ kətə mə mate, bomu nle bɔtɔ kətə mba kenke loofɔ mə banɔ eye læ fə Ditiki Sɛɛ nəmə mə bɔtɔeyi əsuə. <sup>21</sup> Anto, nle bɔtɔ miə læ ətə bæ læ beyifo bani fe kase fankpe læ mə nya mintsya nkpe læ fə əsuə. Tə læ beyifo bani ku bo bæ læ kawunsiə eto betidi læ bafɔ banɔ bæ fə uni létsyese mə.

<sup>22</sup> “Ntə mə diyənde nə eto okle ke fətə bæ læ məmblɛ læ beyifo bani fe kase bo fə diyifo bani. <sup>23</sup> Nkpe læ mə, nya fintsyə nkpe læ mə. Tə læ beyifo bani kenke bæ læ kawunsiə eto betidi læ bate bæ fə létsyese mə nya faala mə fe kase faala mə.

<sup>24</sup> “Anto, nla miə mba féfi fətə mə læ bəsiə mə læ ɔflo læ kaka minsi bæ læ bənyə mɔ diyənde, diyənde nə fətə mə itsyise ála mə fe béyifo kawunsiə.

<sup>25</sup> “Anto Sɛɛ, kawunsiə eto betidi enyi fə, fɛɛ mɔ yi fə nya mba mfo tsya yi bæ fə létsyese mə. <sup>26</sup> Ntə báte fə wuee, nya muutə besi bate fə eso nko, bæ læ lelabi nə féfi fətə məɛ, læ lɛke læ mə nya læ mintsya læ nke læ mə.”

## 18

### *Yudafɔ Imuə Yesu.*

<sup>1</sup> Se Yesu léto ola əmfo ólosəə, wə ku wə bakasebi édu mfó nya báye læ Kidron eto utukplo bésu kaka nnuebi eto eyi eto ɔkue kɛkɛ utsyuə lɛkɛ. Nya Yesu ku wə bakasebi dídufə mfó.

<sup>2</sup> Yuda wə dídu wə utəə, áte mfó itsyise lefe kpəə, Yesu ku wə bakasebi ála disi

busu kakpe mfó. <sup>3</sup> Nyasoo, Yuda áyenko Romafó eto bamamanyə ku mba laase Disumuyo eto betsyuə, ba be-sumunyə ninə ku Farisifó létsyese nya ókpa mə úsuko ɔkue kəke əmə. Bétsyi be-makə ku kakandie ku atə.

<sup>4</sup> Se Yesu léte asa nnya kenke ləəbə wə bubə lə əsuə esoo, ɔbɔ úbə ótsyako mə nya ɔtɔ mə nkə, "Owoe benle bəbɛbɛ?"

<sup>5</sup> Bətə mbuaye bənkə, "Yesu Nasaretnyə əmə."

Ɔteyi mə nkə, "Nyə mɔ ni wə mfo." Yuda wə dídu wə útə tsya ńyə mə lenti. <sup>6</sup> Lefe nə Yesu díte mə mbuaye nkə, "Nyə mɔ ni wə mfoo," bésinkli kama kama nya bédu bánɔ.

<sup>7</sup> Usi ɔtɔ mə nkə, "Owoe benle bəbɛbɛ?"

Bətə mbuaye bənkə, "Yesu Nasaretnyə əmə."

<sup>8</sup> Mfó nya Yesu leteyi mə nkə, "Mótəyi mi koko minkə, nyə mɔ ni wə mfoo. Nyaso lə mɔ uni benle bəbɛbɛɛ, bitə lə mbamfo lə bedu."

<sup>9</sup> Ɔteyi nyamfo nko, bə lə lesa nə úkatəyi kokoo, lə ibə itə sitinti nkə, "Nto, mányansə mba féfi fətə mə eto lə ɔni lə mənti."

<sup>10</sup> Mfó Simon Petro díne kalande nə untsyi úləkə lə akpatsya, nya ówe Usumunyə Ninə Kenke eto uyifoyifo eto kodianito úfə. Ndomunyə əmə eto diye ni Malko.

<sup>11</sup> Fɛɛ Yesu átəyi Petro nkə, "Fi fə kalande kamə akpe lə akpatsya kafó! Bubu febu fə yanle bə nnə lesa nə nkpe lə

kanyi eto lekəbe nə mɔ Anto díte mə?"

*Yudafó Ákpa Yesu Bésuko Annas Ɔfɔ.*

<sup>12</sup> Nyamfo eto kamaa, Romafó eto bamamanyə eto ditsyukpa ku mə ɔtɔnkotɔnko ku Yudafó eto batɔnkpe bətsyuə əmuə Yesu lə əsuəale əsuə bákile. <sup>13</sup> Tutɛɛ, bákpa wə bésuko Annas ɔfɔ. Annas əmfo eyifo Kayafa eto usiəanto. Nya Kayafa əmfo ni Usumunyə Ninə Kenke wə díyifo kesumu eto keyifo lele itə nəmfó. <sup>14</sup> Kayafa əmfo ni nwə lele Yudafó eto beninə kələ nkə eleke eso bə utidi ɔni kpə lə betidi ba tā eto kenye.

*Petro Áteyi Nkə Únyi Yesu.*

<sup>15</sup> Simon Petro ku okasebi bamba ətəkəko Yesu kama. Okasebi bamba əmfo eyifo Usumunyə Ninə Kenke eto utidiyi, nyaso wə dítəkəko Yesu bésu Usumunyə Ninə Kenke eto diyo, <sup>16</sup> Fɛɛ Petroo, əńyə lə kesie. Okasebi bamba əmə ésinkli úbə údi etiki ku usiobi wə dínyə lə kesie kenye mfó, nya útə nkə Petro tsya dufə lə diyo nəmə kafo.

<sup>17</sup> Mfó nya usiobi əmə letə Petro nkə, "Fintsya, osani əmfo eto bakasebi eto ɔni fenii, lee?"

Mfó Petro díte mbuaye nkə, "Owo, minni!"

<sup>18</sup> Nya se ləyɔ nle mə esoo, beyifobi ku mba laase mfó átsyaka ute nya bəńyə banle bəyifə. Nya Petro tsya lenyi

úsu únyə læ mə ɔflo mfó ɔnle ute əmə boyifə.

<sup>19</sup> Lefe nəmfóo, Usumunyə Ninə Kenke ákatɔ Yesu asa itsyi læ wə bakasebi ku asa nnya waate əsuə.

<sup>20</sup> Yesu ətə mbuayə nkə, “Meedi betidi ba tā etiki læ obia læ kusə komə kenke eto ənəmi lefe saa. Maate asa læ Disumuyo ku læ ntsyako kaka Yudafo kenke læəbə katsya. Méndi etiki saa kulefe læ kabiokɔ. <sup>21</sup> Nya beso ini mə fanle etiki nyamfo bɔtɔ? Tɔ betidi bamfo lesa nə mínteyi mə. Beyi ləsanə mínteyi.”

<sup>22</sup> Se Yesu leteyi nyamfo, mba laase mfó eto ɔni ko lesə wə læ kotosi nya ótɔ Yesu nkə, “Ntsyə feebu fə feedi Usumunyə Ninə Kenke əmə etiki nko?”

<sup>23</sup> Yesu ətə wə mbuayə nkə, “Lə ndi etiki bua ətsyuə, tɔyi utsyuə saa mfo læ ɔnɔ lesa nə ini. Fɛɛ læ méndi etiki bua saa, beso fáso mɛ?”

<sup>24</sup> Mfó nya Annas dífi Yesu wə disí ɔkɛ læ bokle læ ukua əsuə, ótsyese Usumunyə Ninə Kenke Kayafa ɔflo.

### *Petro Esi Ɔni Yesu.*

<sup>25</sup> Lefe nəmfóo, Simon Petro si uýnyə mfó ɔlɛ ute boyifə. Nyaso bafəfə ba dínyə mfó letɔ wə bənkə, “Fintsya, ini osani əmə eto bakasebi eto ɔni fenii, lee?”

Mfó Petro áni nya ótɔyi nkə, “Owo lo, minni mə ɔni!”

<sup>26</sup> Mfó nya Usumunyə Ninə Kenke eto ndomunyə ɔni eto ɔyimi wə eto koto Petro léwe

letɔ wə nkə, “Inni fə uni mínyə læ ɔkue mfó lee?”

<sup>27</sup> Petro esi útudi kénye ótɔyi nkə, “Owo lo!” Lamfolamfoo, nya ukusɛ díte kénye.

### *Bákpa Yesu Bésuko Pilato Ɔflo.*

<sup>28</sup> Olesianto əmfóo, bákpa Yesu læ Kayafa eto diyo bésuko Romafɔ eto Aba eto Unyesia eto kəsiakɔ. Fɛɛ Yudafo bamə méndufə mfó, itsyise bánla bə bakpe mə əsuə kɔfɔ fə læ bedi Ukpə Ása Bo Ɔyila eto Diyisɛɛ nəmə. <sup>29</sup> Lə nyamfo esoo, Pilato ábɔ úbə ótsyako mə læ kesie kénye mfó, nya ótɔ mə nkə, “Nte kabua ka osani əmfo díyifo?”

<sup>30</sup> Bətə wə mbuayə bənkə, “Lenni kabua kplɛ kukətsyuə úyifo, eni boəmbokpa wə boboko fə ɔflo.”

<sup>31</sup> Nyaso Pilato áteyi mə nkə, “Nyale bekpa wə bisuko læ mi kosate læ bisu bekponko wə lekpo læ mi kosate eto afi əsuə.”

Bətə mbuayə bənkə, “Bəntə bo kusu bənkə bokponko kuutsyuə saa lekpo bolo wə dikpənkpi.”

<sup>32</sup> Asa nyamfo əbə nko bə læ lesa nə Yesu leteyi itsyi læ ukpə wə eto okle wəəbə bukpə læ ibə itə nko sitinti.

<sup>33</sup> Mfó nya Pilato dísinkli úsu údufə wə lekanyo mfó, nya ókpadi Yesu ótɔ wə nkə, “Fə ni Yudafo eto Oka əmə?”

<sup>34</sup> Yesu ətə wə mbuayə ótɔ wə nkə, “Fə kosate ete nle mɛ etiki nyamfo bɔtɔ lee,



betidi bamba leteyi fa nko itsyi la me asua?"

<sup>35</sup> Pilato eta mbuaye nka, "Ebu fa Yudanye mini? Mi kosate eto betidi ku besumunyē ninē difi fa bākpe me le koni. Be féyifo?"

<sup>36</sup> Yesu eta mbuaye nka, "Mō sekakedikō mentsyi kaso mfo. Lē nya ete mō sekakedikō ditsyi kaso mfo ini, eni mō batonkpe ebota me disi bēlakē me betsyiko Yudafō eto ani. Fēē mō sekakedikō mentsyi kawunsiā mfo."

<sup>37</sup> Se ōteyi wē nko, Pilato ātō wē nka, "Nyale Oka feni?"

Mfō Yesu leteyi wē nka, "Fē nle bōteyi fa Oka mini. Nyamfo eso bale me mimbē kawunsiā nē, bē lē mbē nlākē sitinti siamē nte. Nya utsyuē saa ke lētākēko sitinti siamē, aano lesa nē maateyi."

<sup>38</sup> Pilato ātō wē nka, "Nya be ni sitinti siamē?"

### *Balo Yesu Dikpānkpi.*

Se Pilato leteyi nyamfo ōlosē, ūsinkli ūsu Yudafō ōfō lē lekple nya ōteyi mē nka, "Mānnyē kabua saa lē wē asuē lē nnya eso ele bē nlo wē dikpi. <sup>39</sup> Fēē lē mi lekpa asuē, lē éyo Ukpā Ása Bō Jyila eto Diyi eto didifee, ele bē nlākē mba bākpe lē diyo eto ōni ntē mi. Nyaso bela biē nyani Yudafō eto Oka amē ntē mi?"

<sup>40</sup> Mfō nya mēmblē lēfā bāteyi bānkē, "Owo lo! Inni nwē mfo, bomu Baraba!"

Nya Baraba amfo eyifo nwē létaka ūnyē lē aba asuē.

## 19

### *Pilato Eta Bāblē Yesu.*

<sup>1</sup> Nyaso Pilato eta bākpa Yesu bēdunko nya bāblē wē fefe ku katambo. <sup>2</sup> Nya bamamanyē bamē difi biyu eto kalēmē bēyifo lekpakpa bēti wē lē disi. Nya bēfi kafia sia bēti wē fe Oka seka. <sup>3</sup> Nya lē bānyi bēsu wē ōfō bākatēyi wē bānkē, "Yuu, yuuduu! Yudafō eto Oka o-o!" Nya lē bāteyi wē nkoo, bākanyi kafi wē kaso wē lē atosi.

<sup>4</sup> Pilato esi ōbō ūsu sitiditu nēmē ōfō lē lekple nya ōteyi mē nka, "Bebe, mookpa wē mboko mi lē bete biē mānnyē kabua saa ka ūyifo bē lē nlo wē dikpānkpi."

<sup>5</sup> Nyaso Yesu ābō ūbē lekple mfō, ku biyu eto lekpakpa lē wē disi nya onkpe awusia kantsyē. Mfō Pilato āteyi mē nka, "Bebe! Nyē utidi amē ūnyē mfo!"

<sup>6</sup> Se besumunyē ninē ku mba laase Disumuyo dīnyē wē, bāfa bāteyi bānkē, "Sō wē amanklasē lē uyikabie asuē! Sō wē amanklasē lē uyikabie asuē!"

Pilato āteyi mē nka, "Mi kosate kpa wē bisuko, lē bisu bēso wē lē uyikabie asuē. Mānnyē lebuā saa lē wē asuē nē eso moolo wē dikpānkpi."

<sup>7</sup> Yudafō bamē eta mbuaye bānkē, "Bokpe kōfi kō lēte nka ele bē ukpā. Itsyise ōteyi nka uyifo Onanto eto Ubi."

<sup>8</sup> Lefe nà Pilato leno nnya báteyi mfoo, sikpi esi símuə wə sekpe. <sup>9</sup> Usinkli údufə lekayo nəmə nya óto Yesu nkə, “Se fetsyi?” FEE Yesu məntə wə mbuayə saa. <sup>10</sup> Pilato áto wə nkə, “Nyale, bəni fani fə embudiko mē etiki? Lee enyi fə nkpe əsuəale mofo butə miə bayani fə nye baso fə lə uyikabie əsuə?”

<sup>11</sup> Yesu ətə wə mbuayə nkə, “Eni embəke əsuəale saa lə mō əsuə lenni Onanto dítə fə nnya. Nya əmə eso nwə dífi mē ókpe fə lə kəni díyifo lebuə enso fə nē.”

<sup>12</sup> Se Pilato leno nyamfoo, óbēbē kusu nkə eni lə oyani wə. FEE betidi bamə áfa bembembe báteyi bənkə, “Lə ayani wə, nyale ensini Romafə eto Okankplə eto ɔyetsyuə! Utsyuə saa wə dífi wə əsuə úyifo oka, átaka únyə lə Romafə eto Okankplə Kaisare əsuə!”

<sup>13</sup> Se Pilato leno etiki nyamfoo, ókpa Yesu óbənko nya úsiə lə lekpokpome əsuə lə kaka baakpo bə leba eto kaso nya baakpo bə Gabata lə Hebri eto sele əsuə. <sup>14</sup> Diyi nəmə éyifo fe kakəmi eto lefosi ənuə eti lə diyi nə eto kəsiasə boodi Ukpə Ása Bo Jyila eto diyi.

Nya Pilato létəyi betidi bamə nkə, “Nyə mi Oka!”

<sup>15</sup> Báfa báteyi bənkə, “Lo wə! Lo wə! So wə lə uyikabie əsuə!”

Pilato áto mē nkə, “Bela biə nso mi oka əmə mmanklasə lə uyikabie əsuə?”

Mfó nya besumunyə ninə dítə wə mbuayə benkə, “Bunsibə oka saa enso Romafə eto Okankplə Kaisare!”

<sup>16</sup> Se báteyi wə nkoo, Pilato áyani Yesu útə bama-manyə nkə baso wə lə uyikabie əsuə. Nyaso bákpa Yesu bédunko.

*Bamamanyə Áso Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Əsuə.*

<sup>17</sup> Bətə wə kosate étsyi wə uyi əmə úsu údufu kaka baakpo Ditidisi Ku Kalua. Baakpo mfó lə Hebri eto sele bə Golgata. <sup>18</sup> Mfó básə wə lə uyikabie əsuə. Básə betidi inuə bamba tsya lə mē keyikabie bamba əsuə bako ku wə, ɔni lə Yesu eto kəməni nya unuəfə lə wə kodiani.

<sup>19</sup> Pilato áwəni etiki ətsyuə útə bəfi básə lə uyi əmə əsuə lə Yesu eto disi kato. Nya bəwəni ni bə, “Yesu Nasaret-nyə, Yudafə Eto Oka Əmə.”

<sup>20</sup> Yudafə kpə ákla etiki nyamfo, itsyise kaka básə Yesu bamanklasə lə uyikabie mantsyo ku umənkplə əmə. Bəwəni asa nyamə lə Hebri ku Roma ku Griki eto bele əsuə. <sup>21</sup> Besumunyə ninə áni etiki nyamfo nya báteyi Pilato bənkə, “Manwə ni fənkə, ‘Yudafə eto Oka,’ bomu wəni fənkə, ‘Utidi əmfə áteyi nkə, ‘Mō ni Yudafə eto Oka.’ ’ ’ ”

<sup>22</sup> Mfó Pilato dítə mbuayə nkə, “Lesə nə míwəni, mbəwəni nlosə.”

<sup>23</sup> Se bamamanyə bamə lesə Yesu lə uyikabie bəlosə, bəfi wə awu nnya ókpe nya bésie nnya lə akpa

ana. Nya utsyuə saa dífi lekpa lóni. Fɛɛ wə awu ani ébu. Awu nyamfoo, bánka nnya kukalebe saa, bomu budi bédi nnya idu læ simuə isu ekpo læ akpa eti.

<sup>24</sup> Bamamanyə bamə áteyi mə bətsyuə bənkə, “Boembusie awu nyamfo bətsyuə. Bomu bitə læ bokpo asa bɔsɛ læ bobe futsyə luudi læ bufi nnya butə wə.”

Nyamfo əbə itə nko bə nnya bəwóni bákpe læ Awónisa Kénkɛ eto Kukue əsuə, əbə itə nko sitinti bə, “Bésie mə awu bətə bətsyuə.

Nya bákpo asa baseɛ læ mə awu əsuə.”

Nya læ sitinti tsyaa, nko bamamanyə bamə díyifo nɛ.

<sup>25</sup> Nya mba dínyə læ Yesu eto uyikabie komə ɔflo ni Yesu eto ambe ku wə ambe eto ɔyimisio ku Maria wə ni Klopa eto usiə, ku Maria Magdalenyə. <sup>26</sup> Se Yesu dínyə wə ambe ku wə okasebi wə eto asa waala tinti nyə mfó, ɔteyi wə ambe nkə, “Mbe, nnyə fə ubi!”

<sup>27</sup> Mfó nya ɔteyi okasebi əmə tsya nkə, “Nnyə fə ambe.” Nyaso idu læ lefe nəmfó, okasebi əmə ákpa wə úsuko wə diyo nya ɔle wə ola.

*Yesu Ɛkpə.*

<sup>28</sup> Yesu áte nkə məmɔɔ, wóolosə lesa saa nə ele bə uyifo. Nya, bə læ lesa nə bəwóni bákpe læ Awónisa Kénkɛ eto Kukue əsuə læ ibə itə nko esoo, Yesu áteyi nkə, “Utukɛ læ mɛ.”

<sup>29</sup> Lə mfó, ɔlɔtsyi utsyuə ətsyə mfó wə bəyisə ku nte bo dínyənki. Nyaso bəfi sekuayəbo bákpe læ nte bomə əsuə nya bəfi bákpe læ uyi utsyuə wə baakpo hisopo əsuə bábəsə kato bətəkə wə læ kénye. <sup>30</sup> Se Yesu díne nte bomə ólosə, ɔteyi nkə, “Məmɔɔ, yóolo!”

Nya óbokosə wə disi kaso, nya ɔma kénye.

<sup>31</sup> Diyi nəmfó eyifo Fida, nya ni kəsiasə eyifo ɔnwéditsyayi kplɛ itə Yudafɔ, nyaso bánla bə bekpənkpə kɛ bafaka læ uyikabie əsuə eyo ɔnwéditsyayi mfó. Nyaso bətɔ Pilato bə utə mə kusu læ besu bəfəsə mə akpa læ bələkə mə bətsyiko læ uyikabie əsuə. <sup>32</sup> Itə bamamanyə bamə əbə bəfəsə utidi tute ku nwə nse eto akpa. Mə básɔ báfakasə læ keyikabie əsuə læ Yesu ɔflo. <sup>33</sup> Fɛɛ se báyo Yesu ɔflo, bənyə bə wə ébukpə koko. Nyaso bənsifəsə wə akpa. <sup>34</sup> Bomu omamanyə ɔni éfi wə lefle óto wə læ lekpa. Lamfolamfo kɔtɔ ku ntu ko lebo.

<sup>35</sup> Nwə dínyə asa nyamfo, wə dídi nnya adansie bə læ mi tsya læ befo bɛnɔ. Nya nnya ɔteyi eyifo sitinti. Nya uyi wuee nkə sitinti ini ɔteyi. <sup>36</sup> Bəyifo nyamfo bə læ nnya nkpe læ Awónisa Kénkɛ eto Kukue əsuə læ ibə itə fe kase bəwóni bənkə, “Lə wə dikubi lóni kulaa tsyaa, bəmbufəsə ni.” <sup>37</sup> Nya bəwóni asa bamba bákpe læ Awónisa

Kenke eto Kukue əsuə tsya nle bətəyi nkə, “Betidi ebo-takasə ənəmi babe nwə eto lekpake bāse lefle bédunsə.”

### *Bébikə Yesu.*

<sup>38</sup> Nyamfo eto kamaa, Yosef wə ditsyi umə wə baakpo Arimatia, əbə ótɔ Pilato nkə lə oyani Yesu eto ɔkɔ utə wə. Yosef əmfo eyifo Yesu eto okasebi utsyuə. Fɛɛ wóanla nkə betidi te, itsyise úkate Yudafɔ eto beninə sikpi eso. Pilato átɔnɔ útə wə. Nyaso Yosef əbə ófo ɔkɔ əmə údunko. <sup>39</sup> Nikodemo wə lebiɔ úsu Yesu ɔflɔ ketsye kani tsya ətəkəko Yosef əmfo. Útsyi afa nnya beefi kalɔ ɔkɔ itə busu kebikə, fe uyudu ku afa nnya laanyi fififi baakpo bə alɔɛ, nya nyamble eto kalende eboyo kilo awosi ətsyə, úsuko. <sup>40</sup> Betidi inuə bamfo éfi afa nyamfo bédiki Yesu eto ɔkɔ əmə lə əsuə nya béfi kafia flubia ka lefo koya bémli wə lə əsuə fe kase Yudafɔ díkalɔ ɔkɔ itə bubikə. <sup>41</sup> Nya ɔkɔɛ kəkə utsyuə akɛ lə kaka báló Yesu ɔflɔ. Nya lə mfóo, béku kudi fɔfɔ ko kafo bembikəto kuutsyuə bənyə. <sup>42</sup> Se diyi nəmfo eto kəsiasə luudi ɔnwɛditsyəyi nya kudi komə tsya lefi mfó esoo, béfi Yesu eto ɔkɔ əmə bəsu bəbikə mfó.

## 20

### *Bakasebi Bamə Únyə Bə Kudi Komə Tə Kefufu.*

<sup>1</sup> Kɔsida eto kolensianto se kale dímənsiə tɔ kaloo, Maria Magdalene əsu kudi komə ɔflɔ nya únyə nkə

báminansə leba nə díti lə kudi komə kənyɛ mfó. <sup>2</sup> Nyaso útsyetsyi úsu Simon Petro ku okasebi wə Yesu laala ɔflɔ. Nya ótəyi mə nkə, “Bətsyə əbə bətsyi Bonamute bédunko lə kudi komə kafo. Nya bunyi kaka bətsyi wə bəsu bətsyə!”

<sup>3</sup> Mfó nya Petro ku okasebi ɔni əmə dídu bə beesu kudi komə ɔflɔ. <sup>4</sup> Mə inuə bamə étsyetsyi batɔ, fɛɛ okasebi əmə áfe Petro nya oka wə kudi komə ɔflɔ mfó budufə. <sup>5</sup> Úbə kasɔ útsyue ənəmi óbe kudi komə kafo. Únyə mfiə flubia bomə, fɛɛ wéndufə ko kafo. <sup>6</sup> Simon Petro wə dítakə kama ubəə, áyɛ údufə kudi komə kafo nya únyə se mfiə flubia bomə nkpo lə kudi kafo lə kasɔ mfó. <sup>7</sup> Fɛɛ béfi kafia ka béfi bákɛ Yesu disi bətsyə lete, ke mánkɔ ku mfiə flubia fɛfɛ bomə. Bəkənə ke bətsyə lete. <sup>8</sup> Mfó nya okasebi wə leka kudi komə ɔflɔ búdufə tsya dídufə ko kafo. Únyə asa nyamə, nya ófo ɔnɔ. <sup>9</sup> Tsyə, fɛɛ bánno tɔ kasɔ nnya Awónisa Kenke letəyi nkə ele bə Yesu taka utsyi ɔkɔmə ubə nkpə.

### *Yesu Əlakə Əsuə Óte Maria Magdalene.*

<sup>10</sup> Nyamfo eto kama nya bakasebi bamə dísinkli bəsu oto. <sup>11</sup> Fɛɛ Maria əbə únyə lə kudi komə ɔflɔ kewi keku. Nya lefe nə únyə mfó ɔnle keku buwii, usi úbə kasɔ óbe kudi komə kafo. <sup>12</sup> Mfó únyə Onanto eto batɔnkpe inuə ba nle mfiə flubia bensi lə kafo mfó. ɔni si lə kaka Yesu eto

disi dítsyè nya unuəfə nsi læ wə akpa eti.

<sup>13</sup> Bátə wə bə, “Boambe, beso fanlè keku buwi?”

Mfó nya Maria tsya díta mbuayə nkə, “Bətsyè əbə bətsyi mɔ Onamute bedunko, nya mante kaka bətsyi wə besuko!”

<sup>14</sup> Lamfolamfo se ótsyi ɔwuninsə, únyə se Yesu nyə mfó. Fɛɛ woante nkə Yesu uni.

<sup>15</sup> Mfó Yesu lætə wə nkə, “Boambe, beso fanlè keku buwi? Owəe fanlè bəbɛbɛ?”

Fɛɛ úbu nkə, nwə laabe mfó uni, nyaso ótsyi wə nkə, “Boanto, læ fə uni dítsyi wə fédunko, nyalɛ tɛyi mɛ kaka fétsyi wə fésuko læ nsu ntsyi wə ndunko.”

<sup>16</sup> Nya Yesu lékpadi wə nkə, “Maria!”

Ótsyi ɔwuninsə útə ənəmi Yesu nya ókpadi wə læ Hebri eto sele əsuə nkə, “Rabuni!” Eto kasɔ ni Oteasa.

<sup>17</sup> Mfó Yesu lætɛyi wə nkə, “Sinkli ayɛ mɛ butidi eto, itsyise ménsinkli tɔ nsu Anto əmə ɔflɔ kato. Bomu du esu atɛyi mɔ bayimi fə nsinkli ntɔ læ nwə ni mɔ Anto ku mɔ Anto, mɔ Onanto ku mɔ Onanto ɔflɔ.”

<sup>18</sup> Nyasoo, Maria Magdalenyə ésu ótsyi bakasebi bamə nkə únyə Bonamute əmə nya ótsyi mɔ asa nnya Yesu lætɛyi wə.

*Yesu Əlakə Əsuə Ótə Wə Bakasebi.*

<sup>19</sup> Kɔsida komə eto ditsyitsyo lefɛɛ, bakasebi bamə ákɔ besi læ diyo nya bəti mɔ əsuə bákpe kekleke, se banlɛ

Yudafə eto beninə sikpi bote eso. Nya Yesu díbə unyə læ mɔ ntinti, nya ótsyi mɔ nkə, “Diyuə læ disiəko mi.” <sup>20</sup> Se ótsyi nyamfo ólosəə, úfi wə ani ku lekpake ótə mɔ. Əsuə əyuə bakasebi bamə se bəňyə Bonamute əmə eso.

<sup>21</sup> Nnya kamaa, Yesu esi ótsyi mɔ nkə, “Diyuə læ disiəko mi. Fɛ kase Anto əmə létsyese mɛɛ, nko ke mintsya nlɛ mi botsyese nɛ.” <sup>22</sup> Se ótsyi nyamfo ólosəə, ówula ókpo læ mɔ nya ótsyi mɔ nkə, “Befo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nəmə. <sup>23</sup> Lə bifi betidi eto abua bətsyɛ məə, Onanto éfi nnya ótsyɛ mɔ, fɛɛ mba eto abua benibufi katsyɛɛ, Onanto tsya mémfi nnya ɔtsyɛ mɔ.”

*Yesu Əlakə Əsuə Ote Toma.*

<sup>24</sup> Lefe nə Yesu díbəə, Toma, lefosi bakasebi inuə bamə eto ɔni wə bensi baakpo ɔfimfinyəə, mankɛ mɔ lenti. <sup>25</sup> Nyaso se úbəə, bakasebi fɛfɛ bamə átsyi wə bənkə, “Búnyə Bonamute əmə.”

Mfó nya Toma lætɛyi mɔ nkə, “Lə mənnnyə belakabi eto afabe læ wə ani bə læ mfi mɔ lenimi inkpe læ nnya kafo nya mimfi mɔ kɔni minkpe læ wə lekpakee, məmbofo nnɔ kulefe.”

<sup>26</sup> Kɔsida kɔni eto kamaa, bakasebi bamə esi bákɔ bési læ diyo kafo, nya Toma ákɛ mɔ lenti. Besi bəti biku le diyo nəmə əsuə bakɛ. Tsya fɛɛ, Yesu əbə únyə læ mɔ ntinti nya ótsyi nkə, “Diyuə læ disiəko mi.” <sup>27</sup> Nya ótsyi

Toma nkə, “Bə lə əbə efi fə lenimi akpe mfo, lə abe mɔ ani. Lə efi fə kɔni akpe lə mɔ lekpaɛ, lə ayɛ fə mamfokanɔ, nya lə afo anɔ!”

<sup>28</sup> Tomasi ələkə kɛnyɛ ɔtɛyi nkə, “Mɔ Onamute ku mɔ Onanto!”

<sup>29</sup> Mfó nya Yesu letɛyi wə nkə, “Se fənyə mɛ esoo, áfo áɔ. Diyuə itə mba dímənyə mɛ, fɛɛ báfo bání!”

<sup>30</sup> Yesu esi úyifo ayanisa kpə óte lə wə bakasebi kpə eto ənəmi nnya b́awɔni b́akpe lə kukue komfo.

<sup>31</sup> Fɛɛ b́awɔni nyamfo b́atsyə bə lə befo bɛnɔ biə Yesu ni Nwə Onanto Lékpɔ Ǿhile Utsyə ku Onanto eto Ubi kosate əmə. Nya ɛyɛ lə boofokanɔ lə wə əsuə, biunyə nkpə manlo.

## 21

*Bənyə Yesu Lə Ditumbukplɛ Ǿflo.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa, Yesu esi úləkə wə əsuə óte wə bakasebi lə Tiberia eto Ditumbukplɛ Ǿflo. Nya nyə kase íbə. <sup>2</sup> Diyi lɔnii, Yesu eto bakasebi b́atsyuə átsya besi. Mə ni Simon Petro ku Tomasi nwə tsya bensi baakpɔ Ǿfimfinyə ku Nataniel nwə ditsyi Kana lə Galilea eto kasɔ ku Sebede eto bebi ku Yesu eto bakasebi bamba. <sup>3</sup> Mfó nya Simon Petro letɛyi mə nkə, “Meesu nta asabu lə mbə.”

Mfó nya mə tsya letɛyi wə bənkə, “Bontsya ebutəkəko fə busu.” Nyaso b́esu b́edufə lə ɔklɔ əsuə nya b́edu b́esu.

Fɛɛ lə ketsyɛ ka kenkee, bənləkə akpɛ saa.

<sup>4</sup> Nya lefe nə kofe lela koə koatoo, Yesu əbə únyə lə ditumbu nəmə kɛnyɛ. Fɛɛ bakasebi bamə mənnyə wə b́atsyə lekpo. <sup>5</sup> Nya ɔtɔ mə nkə, “Bakosobi, bíənləkə akpɛ saa lee?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Owo lo!”

<sup>6</sup> Nya ɔtɛyi mə nkə, “Beta mi asabu nyamə bekpɔ lə ɔklɔ əmə eto kodiani, lə binyə lesaatsyuə biləkə.” Nyaso b́eyifo nko. Binə bia bələkə efui bəə, bamfo asabu nyamə bunə kələkə.

<sup>7</sup> Okasebi wə eto asa Yesu laala átɛyi Petro nkə, “Bonamute uní!” Se Simon Petro lenɔ nkə Bonamute unii, úfi wə awukentsyɛ ɔtsyasə lə nkɛ, itsyese úləkə nnya utsyə, nya ósa údufə lə ntu bomə əsuə tuu. <sup>8</sup> Fɛɛ bakasebi fɛfɛ bamə əsiə lə ɔklɔ əmə balɛ bubə, balɛ asabu nnya díyi ku akpɛ bunə. Bántsyonko utuflo, yuutsyə fe akpaləkələkə kolofa. <sup>9</sup> Se b́abɔ lə ɔklɔ əmə kafo bənyə kasɔ, bənyə se b́atsyaka aka eto ute wə əsuə b́akpe akpɛ ətsyuə. Abolo utsyuə tsya ətsyə mfó.

<sup>10</sup> Nya Yesu letɛyi mə nkə, “Bifi akpɛ ətsyuə nnya bíləkə mɔmɔ beboko.”

<sup>11</sup> Mfó nya Simon Petro dísu údufə lə ɔklɔ əmə nya únə asabu nnya díyi ku akpɛ nnya ləmɔ óboko ketu kɛnyɛ. Akpɛ nyamə eto etu ni kolofa awosi anɔ ətsyə. Ite bə akpɛ nyamə efui nko tsyaa, asabu nyamə mánla.

12 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu átəyi mə nkə, “Bibə bidi lesa.” Fəε bakasebi bamə eto kuutsyuə māmfo ɔkɔε bokpe kato wə nkə, “Owoe feni?” Itsyise báte bə Bonamute uni. 13 Nyaso Yesu ésu mə ɔflo nya úfi abolo əmə útə mə. Nko ke úfi akpə nyamə tsya útə mə nε.

14 Nyamfo ni ditsyáfə se Yesu diləkə wə əsuə óte wə bakasebi se batakasə wə betsyiko ɔkómə nε.

15 Se bédi lesa báləsə, Yesu átə Simon Petro nkə, “Simon, Yohanes eto ubi, aala mə aso kase bafefe bamfo laala mə?”

Útə mbuayε nkə, “Ee, Bonamute! Fə kosate yi fənkə maala fə.”

Mfó nya Yesu létəyi wə nkə, “Lε mə basamubi ola.”

16 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu esi óto wə dinuəfə nkə, “Simon, Yohanes eto ubi, aala mə?”

Petro esi útə wə mbuayε nkə, “Ee, Bonamute! Fə kosate yi fənkə maala fə.”

Mfó Yesu disi ótəyi wə nkə, “Lε mə basamu ola!”

17 Yesu esi óto wə ditsyáfə nkə, “Simon, Yohanes eto ubi, aala mə?”

Bɔto bomfo ələ Petro, itsyise ditsyáfə sɔɔ ni nəmfo nε se Yesu létə wə nkə, “Aala mə?” Nyaso ótəyi Yesu nkə, “Bonamute, eyi lesa saa. Nya fə kosate nyi fənkə maala fə!”

Mfó nya Yesu létəyi wə nkə, “Lε mə basamu ola.

18 Sitinti minle fə bɔtəyi minkə, lefe nə fedi okosobii, ákafo kafia buti fə kosate

kesu kaka ke fála. Fεε lefe nə fákabee, ebobese fə ani kato nya utidi bamba luubə okle fə kafia fε wookpa fə usuko kaka fanla fə eesu.”

19 Yesu átəyi nyamfo nko lə ufi uləkə ukpə wə eto okle Petro ləbə bukpə wə luuləkə Onanto eto diyənde ote.

Nyamfo eto kamaa, Yesu átəyi wə nkə, “Təkəko mə.”

20 Se Petro létəyi ɔwuninsə, únyə se okasebi wə Yesu laala nyə wə kama. Wə ni okasebi wə dísiə ɔkpiɔ Yesu, lə lefe nə békedi ditsyitsyosa fefe fε óto Yesu nkə, “Bonamute, owoe luudu fə utə?” 21 Nyaso se Petro dínyə wə, óto Yesu nkə, “Bonamute, ntsyə ini lə wə əsuə?”

22 Yesu ətə wə mbuayε nkə, “Lə nla miə usiə nkpə isu ese lefe nə muusinkli mbə bioo, be eka fə ela? Fəə, təkəko mə!”

23 Etiki nyamfo ába ékpo lə mba ntəkəko Yesu kama nti bə okasebi əmfo əmbə bukpə. Fεε Yesu mántəyi wə nkə wəəmbukpə. Nnya ɔtəyi ni nkə, “Lə nla miə usiə nkpə isu ese lefe nə muubəə, be eka fə ela?”

24 Wə ni okasebi wə nle adansiε budi lə asa nyamfo əsuə, nya wə tsya ni nwə lewɔni nnya utsyə nε. Nya buyi boə nnya əsuə údi adansiεε, eyifo sitinti.

25 Yesu esi úyifo asa bamba kpə tsya. Lə nnya ete bəwɔni nyamble bətsyə lɔni lɔni lɔnii, mfo nno miə eni bembunyə ekue nyamə eto

kətsyəkɔ lə kawunsiə kamfo  
kenke kulaa tsya.



## BATŌNKPE ETO NYIFO Asa Nnya Batŏnkpe Bamə Díyifo

1-2 Mɔyimisani Tiofilo, lə mɔ kukue tute ko míwɔnii, nteyi asa nnya kenke Yesu díyifo idu lə lefe nə útsyə wə keyifo ku asatete kasɔ isu ese lefe nə Anto Onanto díbə ókpa wə úsuko kato. Fɛ wookpa wə usuko kato, Yesu áyɛ lə Lɛwɔnɔ Kenke eto əsuəale əsuə óte asa wə batŏnkpe ba úləkə asa. <sup>3</sup> Lə eyi fosi ana se úkpə ótaka kəmiə, úləkə wə əsuə óte lə esu kpə nnya lete sitinti bə okpe nkpə. Mba dínyə wəə, údi mə etiki itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə. <sup>4</sup> Se bəbə bətsya bensii, ókpe mə kɔfi nkə, “Biendu lə Yerusalem, bomu bisie bikabe kusu itə Lɛwɔnɔ Kenke nə minteyi mi mintənsə miə mɔ Anto leteyi utsyə nkə woosyese mi. <sup>5</sup> Yohanes alɛɛ, ntu te úfi úyifo betidi ntuflesəfləsə eto lekpa nəmə. Fɛɛ lə eyi asiani eto kamaa, Onanto ebufi Lɛwɔnɔ Kenke ufləsə mi.”

*Anto Onanto Ákpa Yesu Úsuko Kato.*

<sup>6</sup> Lefe nə batŏnkpe bamə ku Yesu létsya bioo, bátɔ wə bənkə, “Bonamute, dimamfe foola fə atakasə Israel eto Sekadidi siamə ənyənsə bio, mɔmɔ lee?”

<sup>7</sup> Nya Yesu leteyi mə nkə, “Yanle bə bete lefe nye eyi nnya mɔ Anto lə wə əsuəale

əsuəə, leteyi utsyə nkə lesat-syuə ebubə itə. <sup>8</sup> Nya lə lefe nəmə ayo bə Lɛwɔnɔ Kenke bə mi oflɔɔ, wuubə udufə mimble kenke lə əsuə nya wuufi wə əsuəale okpe mi nya biudi mɔ badansie lə Yerusalem ku Yudea kenke ku Samaria idu isu ese kawunsie eto nsekɔ ke.”

<sup>9</sup> Se óteyi nyamfo ólosəə, Onanto étsyi wə úsuko kato nya bənyə banle wə bobə isu ese lefe nə údufə lə difule əsuə ónya lə mə ənəmi.

<sup>10</sup> Nya se bənyə banle kato bobə tūū lə kase údu óntɔɔ, lamfolamfo basani inuə bətsyuə ba nkpe awu flubia əlakə əsuə bəte mə, <sup>11</sup> nya bəteyi bənkə, “Galilea eto basani, beso bińyə benle kato bobə mə? Yesu əmfo, wə bínyə Onanto dítsyi úsuko kato, ebusinkli ubə fe kase bínyə ɔnlə budu kesu kato mmə.”

*Matias Əbə Ófo Úsia Lə Yuda Eto Kenye.*

<sup>12</sup> Lə nyamfo eto kamaa, batŏnkpe bamə ésinkli bet-syi kətini ko baakpo Nnuəbi eto Eyi eto Kətini əsuə mfó bésu Yerusalem. Idu mfó ibə umə nti ebutsyə fe disunkpo eto ɔnwəkətsyəkɔ kani eto kusu. <sup>13</sup> Se bédufə uməə, bésinkli bésu kaka bakə lə abanslo kato. Mə mba lekə mfó ni Petro, Yohanes, Yakobo, Andreas, Filipo, Tomas, Bartolomeo, Mateo, Yakobo wə ni Alfeo eto ubisaibi, Simon wəə léta mə kasɔ eto disi ku Yuda wə ni Yakobo eto ubisaibi. <sup>14</sup> Betidi bamfo ákatsya mləmləmlə ku besio bətsyuə ku Maria,

Yesu eto ambe ku Yesu eto bayimisani fe ditsyukpa ákato ola ku nsusu bõni.

<sup>15</sup> Lə eyi nyamfó əsuə, bafokanɔfɔ ba eto leklabi lídi fe kolofa awosi ənuə ákatsya kato ola. <sup>16</sup> Mfó nya Petro létaka únyə óteyi mə nkə, “Mə bayimi, asa nnya bawɔni bətsyə lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə, lə kase Ləwɔnɔ Kenke eye lə Oka David əsuə, leteyi utsyə itsyi lə Yuda wə letɔnko betidi bəmuə Yesuu, əbə itə. <sup>17</sup> Yuda éyifo mba ləke lə bo ditsyukpa nəmfɔ eto ɔni, itsyise Yesu ələkə wə nkə wuntsya nyə kedikɔ lə bo keyifo kamfɔ kəmiə.”

<sup>18</sup> Nyaa, bəfi kabua ka úyifo eto atabi bəsu báya kasɔ ka əsuə úsu úkpə. Kaka ófankli úbə ósɔ kasɔ, óba úsensə nya wə befonkə kenke ləbɔ bəkpɔ lə kasɔ mfó. <sup>19</sup> Wə ukpə əmfɔ eto etiki ába ékpɔ lə Yerusalem itə betidi bata áno nnya. Nyaso bəfi kaka úkpə mfó bətəkə bə Akeldama lə mə sele əsuə eto kasɔ ni bə Kɔtɔ eto Kasɔ.

<sup>20</sup> Petro éskosə nkə, “Nyaso bawɔni bəkpə lə David eto Ɔsə eto Kukue əsuə bənkə, ‘Beyani wə diyo bitsyə nya kutsyue saa mənsiə lə ni!’

Besi bawɔni bə, ‘Bitə lə utidi bamba lə usiə lə wə keyifo eto kenye.’

<sup>21-22</sup> Nyaso ele bə utsyue dufə bo nti fe futsyə luudi adansiə itə Bonamute Yesu itsyi lə wə botaka ketsyi ɔkɔmə kəbə nkpə əsuə. Nya

ele bə uyifo futsyə ləke ləbo nti idu lə lefe nə kenke bo ku Yesu díkatsyilama, idu lefe nə Yohanes lébe letsya it-syi lə ntuflesəfləsə eto lekpa əsuə ibə ese lefe nə Onanto léfo Yesu úsuko kato.”

<sup>23</sup> Nyaso bələkə betidi inuə ba ni Matias ku Yosef wə baakpo Barsaba nya bensi baakpo wə tsya bə Yusto. <sup>24-25</sup> Nya báto ola bətəyi bənkə, “Bonamute, fə nyi utidi saa eto nsusu kəmiə. Nyaso té bo ɔni lə betidi inuə bamfɔ eto nti, wə lusiə fe ɔtɔnkpe lə Yuda eto kenye wə léyani údu úsu kaka dińyə itə wə.” <sup>26</sup> Nya lefe nə bəkpɔ aba bəse lə bələkə betidi inuə bamfɔ eto ɔni, Matias ni nwə bələkə bəkpə lə betidi lefosi ɔnwə bamə əsuə.

## 2

*Ləwɔnɔ Kenke Áyifə Dībə Lə Pentekoste Eto Diyi.*

<sup>1</sup> Nyaso se Pentekoste eto Diyi léyoo, bafokanɔfɔ kenke átsya lə kalebe kani kplo. <sup>2</sup> Lamfolamfoo, bano kɔsɔ fe ufiebi kekleke eto bɔsɔ ditsyi kato. Nya ufiebi əmə díyi diyo nə kafo bəke kenke. <sup>3</sup> Nya lesatsyue fe ute eto odiakami díbə dísiə lə mə utsyue saa əsuə. <sup>4</sup> Nya Ləwɔnɔ Kenke dídufə lə məmble əsuə, nya bətsyiko Onanto bɔtesə lə bele ate ate əsuə fe kase Ləwɔnɔ nəmə díta mə nkə bedi.

<sup>5</sup> Nya lə lefe nəmfó tutu-tuu, Yudafɔ ba ləətə Onanto dibu ba dítsyi kawunsiə eto ese ese əbə bəke lə Yerusalem. <sup>6</sup> Nyaso lefe

nə b́ano kudu kplɛ komf́oo, betidi kp̄ə ́esu b́atsya mf́o. Iyifo m̄ə yanii ku sikpi se m̄ə utsyuə saa lɛnɔ banlɛ etiki budi lə wə sele əsuə. <sup>7</sup> Lə nyamfo esoo, íyifo m̄ə yanii ku sikpi nya b́etsyiko m̄ə əsuə bɔtɔ b́ankə, “Nya betidi ba kenke nɛ etiki budi mfoo, inni Galileafɔ beni fɛ? <sup>8</sup> Nya ntsyə ibə fɛ bo utsyuə saa nɛ etiki b́onɔ lə bo bele əsuə? <sup>9-10</sup> Bo mba ni Partiafɔ ku Mediafɔ ku Elamfɔ, ku mba d́itsyi Mesopotamia ku Yudea ku Kapadokia ku Ponto ku Asia ku Frigia ku Pamfilia ku Egipte ku Libia eto lekpake nə lɛfi Kirene ku bafɔ bamba ba d́itsyi Roma ku Yudafɔ ku betidi ba d́ikedufɛ lə Yudafɔ eto ditsyukpa əsuə <sup>11</sup> ku Kretafɔ ku Arabiafɔ. Bomble lɛ b́onɔ se banlɛ Onanto eto asa kplɛ nnya ɔnlɛ buyifo buləkə kate lə bo bele əsuə!” <sup>12</sup> Kuutsyuə saa wə d́ínyə mf́o mánno eyifosa nyamə kasɔ. Íyifo m̄ə yanii, nya b́akatɔ m̄ə əsuə b́ankə, “Nnya d́ibə mfo eto kasɔ nkp̄ə?”

<sup>13</sup> Fɛ mba d́ínyə mf́o eto b́atsyuə əkəmə m̄ə ákatɛyi bə, “Ntə ete b́ekp̄ə, inni kulesa ini kon!”

*Petro Édi Yudafɔ Bama Etiki.*

<sup>14</sup> Mf́o nya Petro létaka únýə ku lefosi ɔnwɛ fɛfɛ bamə nya óbesə ɔkɔɛ kato ́tɛyi nkə, “Mi Yudafɔ ku mimba nkpe lə Yerusalem, nla miə bitsyue ato lə nkpasə mi lə b́enɔ lesa nə d́ibə mfo. <sup>15</sup> Inni nte betidi

bamfo d́ikp̄ə fe kase b́atsyuə d́ibu seka, itsyise olesia eto abombo ɔwɔnɔmbə ete ni nyamfo nɛ. <sup>16</sup> Bomu lesa nə nɛ bubə mfoo, eyifo lesa nə Onanto eto Unyeləkətidi Yoel lɛtɛyi utsyə kokooko nkə,

<sup>17</sup> ‘Onanto átɛyi nkə,

“Lə eyi fɛfɛ nnya luubə əsuəə,

muufi mɔ Lɛwɔnɔ nkpo lə utsyuə saa əsuə,

nya mi bebisaibi ku bebi-siobi loobe mɔ ditiki letsya,

nya mi bakosobi luunyə Onanto eto asakulakula,

nya mi beninə tsya lususia ala.

<sup>18</sup> Ee, sitinti lə lefe nəmfoo, muutə mɔ Lɛwɔnɔ Kenke yifə disia lə mɔ beyifoyifo, besio ku basani kenke əsuə.

Nya booləkə mɔ ditiki kɛnyɛ bate.

<sup>19</sup> Nya muutə asa kplɛ kplɛ ku anyinsa bə lə difule ku kasɔ kenke utsyuə saa nyə.

Biunyə kɔtɔ ku ute ku kuyuə kplɛ bɔ.

<sup>20</sup> Kofe ebona tũũ, nya kofande eto ənəmi loɔsɛ h̄ə fe kɔtɔ,

fɛ Bonamute eto diyənde eto diyi kplɛ nəmə looyo.

<sup>21</sup> Lə lefe nəmfoo, bofo utsyuə saa ke lookpadi Bonamute eto diye,

nya wɔɔtɔ b́owunsəkoo, wɔɔkɛ bofo.” ’ ’ ’

<sup>22</sup> Petro esi údi etiki ́tɛyi nkə, “Israelfɔ b́enɔ etiki nyamfo. Yesu Nasaretnyə

ni Nwə Onanto Lékpó Ǫhile Utsyá. Nya óte nyamfo lefe ná óye lá wə əsuə úlákə wə əsuəale óte, nya úyifo asa kplé ku ayanisa kpə óte fe kase mi kosate nyi. Itsyisee, íbə lá mi nti mfo. <sup>23</sup> Nya Onanto létónǫ faa lá wə ketsyue əsuə óyani wə útə mi nya bíte babuayifo lélo wə lá lefe ná bəso wə bémanklasə lá uyikabie əsuə. <sup>24</sup> Tsyaa, Onanto esi ótakasə wə utsyiko ókómə nya óbo útsyi lá ukpə eto ani, itsyise ukpə embofo wə buti kakpe. <sup>25</sup> Nyamfo Oka David létəyi itsyi lá wə əsuə nkə,

‘Nnyə se Bonamute n̄yə lá mǫ kodianí nya un-siko mē lefe saa esoo, mante kulesa sikpi.

<sup>26</sup> Lá nyamfo esoo, disuəyue eyi mē əsuə, nyaso muufi atəsə ntə wə lefe saa!

Ite bə utidi wə luukpə mini tsyaa, muusie nkpə nkabe wə kusu.

<sup>27</sup> Itsyise əmbutə kusu ukpə təkə mē kato.

Nya fəmbutə tsya bə fə ubi kénkə eto sínə bu.

<sup>28</sup> Fə díte mínte nkpə eto kusu itə lá n̄yə lá fə ənəmi koo, muunyə disuəyue lefe saa.’

<sup>29</sup> “Nyaso, mǫ bayimi, nle mi bǫtəyi sitinti minkə, bo ona Oka David wə lefo diyə əkpə nya bəbikə wə nya wə kudi nkpe lá bo nti mfo eyo mmi. <sup>30</sup> Fəe uyifo Onanto eto unyeləkətidi. Nyaso óte lesa ná Onanto létəyi utsyə nkə wootsyese David eto

kafo eto ubi lá ubə udi seka lá David eto kénye. <sup>31</sup> Se David léte nyamfo ótónsə esoo, ótəyi utsyə nkə Kristo ebótaka utsyi ókómə. Ǫtəyi nkə Onanto mányani wə utsyə lá ókómə, nya wə əsuə eto sínə tsya mémbu lá wə kudi kafo mfó. <sup>32</sup> Wə ni Yesu əmə Onanto létakasə utsyiko ókómə, nya ini etiki eto ónukualəe, bomble ni wə badansié. <sup>33</sup> Wə Anto Onanto ábesə wə kato úsu unsi lá wə kodianí, nya ófo Ləwónǫ Kénkə utsyiko lá wə óflə fe kase ótəyi utsyə. Lesa ná bənle bunyə, kanǫ mfoo, eyifo wə ətəsa nnya úfi útə bo. <sup>34-35</sup> Ite bə inni David kosate létaka úsu kato mfó tsyaa, ótəyi utsyə nkə,

‘Bonamute Onanto əmə átəyi mǫ Onamute əmə nkə,

“Siə lá mǫ kodianí

isu ese lefe ná moobokosə fə balo kaso atəkə mə akpa lá disinti.” ’

<sup>36</sup> Nyaso nla miə mi Israelfə kénkə te biənkə wə Anto Onanto ni futsyə díte Yesu wə básǫ lá uyikabie əsuə bélo Onanto díte ófiani Bonamute ku Nwə Onanto Lékpó Ǫhile Bətsyə.”

<sup>37</sup> Nya se betidi bamfo lenǫ Petro eto etiki nyamfoo, ílə mə lá akəsi. Nyaso bátǫ Petro ku batónkpe fəfə bənkə, “Bayimi, be ele bə buyifo?”

<sup>38</sup> Nyaso Petro átəyi mə nkə, “Ele bə mi utsyue saa sinkli óye abua buyifo, lá ofloma, lá ofo ntuflesəfləsə eto lekpa nəmə lá Yesu

Kristo eto diye əsuə, lə Onanto lə ufi wə abua ɔtsyə wə, lə ofo Onanto eto ətəsa nnya ni Ləwəno Kenkə. <sup>39</sup> Nkomə eto kənyətsyətsyə te itə mi ku mi bebi ku mba kenke ditsyi katsyontsyokə ku betidi ba kenke Bonamute bo Anto lookpadi bafiani wə bale.”

<sup>40</sup> Nnya kamaa, Petro édi adansie údi mə etiki kpə nya óle mə kəle, óle mə ləkpakpa nkə, “Biləkə mi əsuə bitsyiko lə kotonənə ko nle bubə lə kawunsia bua kamfo eto betidi əsuə.” <sup>41</sup> Lə nyamfo esoo, betidi kpə ba ləno Petro eto ditiki nəmə áfo banə, nya bəfləsə mə ntu, nya mə utú ébutsyə fe betidi akpi ətsyə. Mə dísu bákə diyi nəmfə lə bafokanəfo əsuə nē. <sup>42</sup> Béfi mə lefe bətə batənkpe bamə nya báte mə asa, nya bákato ola kətə Onanto, nya bəkedi lesa kakə tsya, nya bəsiə ku bətsyuə lə ləniyifoyifo əsuə.

### *Bafokanəfo Əsiə Nkpə Lə Ləniyifoyifo Əsuə.*

<sup>43</sup> Se batənkpe bamə díyifo ayanisa kpə esoo, iyifo betidi bamə yanii. <sup>44</sup> Nyaso bafokanəfo lə mfo ákatsya lefe saa nya bəkəsie mə asa kenke kətə bətsyuə. <sup>45</sup> Nya lə báte mə bikəə, bəkəfi atabi nnya bənyə kəsuko bəkəsie, utsyuə saa lə kase éhiā wə əsuə. <sup>46</sup> Nya bəkəsə kátsya lə Anto Onanto eto Disumuyo diyi saa, nya bákatsya lə etsyukpa etsyukpa kədi asa lə mə ayo ku disuəyuə ku utu

faa. <sup>47</sup> Nya bákətəsə Onanto. Itə betidi ba tā ékebu mə. Nya diyi saa, Bonamute kətə betidi fəfo ba bofo lə nkpə díkəbə kákə lə mə əsuə.

## 3

### *Onanto Átsya Utidi Wə Léba Onkpoo Kasə.*

<sup>1</sup> Diyi ləonii, Petro ku Yohanes əsu Onanto eto Disumuyo lə lefe nə Yudafə laato ola kətə Onanto. Iyifo fe kakəmi eto abombo ətsyə lefe. <sup>2</sup> Se báyo Disumuyo nəmə eto kesie ka baakpo Kesie Ka Laanə Bobee. Mfó bənyə osani utsyuə wə léba onkpo lə kasə taa wə lelefe ke. Wə betidi ékətsyi wə kəbəkətsyə mfo diyi saa bə lə úkatə asa lə betidi ba laayə kedufə Disumuyo nəmə. <sup>3</sup> Se únyə Petro ku Yohanes nle bofe kédufə diyo nəməə, óto mə nkə bətə wə lesatsyuə. <sup>4</sup> Bále bənyə nya bábə wə tūū, nya Petro létəyi wə nkə, “Be bo mfo!” <sup>5</sup> Nya utidi əmə létakasə ənəmi útəkə lə mə, ku nsusu nkə bəəbə wə lesatsyuə butə.

<sup>6</sup> Mfó nya Petro dídi etiki ótəyi wə nkə, “Məə, atabi saa ente mə muutə fə! Nyaso muutə fə lesa nə nte mə. Nle fe bətəyi lə Yesu Kristo Nasaretnyə eto diye əsuə minkə taka ənyə lə aye edu!” <sup>7</sup> Nya Petro ləkəbe utidi əmfə eto kodianii nya útə nkə otaka únyə. Nya lamfolamfoo, wə akpa ku bəkplobə eto ekubi dímuə ale! <sup>8</sup> Nya óbe ósa únyə lə wə akpa əsuə.

Mfó útsyiko bɔye kesu kesin-kli. Nya útəkəko mə údufə Disumuyo mfó, kaye kabé kasa katesə Onanto. <sup>9</sup> Betidi ba kenke ləke mfó, ənyə wə ɔnlɛ bɔye nya ɔnlɛ Onanto bɔtesə. <sup>10</sup> Se bənyə wə, bətsyə lekpo bə wə ni futsyə dıkəsia lə Kesie Ka Laanɔ Bobe kátə asa mfó. Nyaso iyifo mə yanii ku sikpi lə lesa nə bəyifo bətə wə əsuə.

*Petro Édi Etiki Itsyi Lə Yesu Eto Əsuəale Əsuə Lə Disumuyo.*

<sup>11</sup> Se osani əmə dímuə Petro ku Yohanes ɔnlɛ kekke lə lekpa ke nə baakpo Oka Solomo eto Lekpata nə nkpe lə Onanto eto Disumuyo mfó, betidi kpə étsyetsyi bésu mə ɔflo. Wə bɔtsya éyifo mə yanii sekasitsyuə. <sup>12</sup> Nya se Petro dínyə betidi bamə, óteyi mə nkə, “Is-raelfə, bə díyifo mi yanii lə nyamfo əsuə fe? Nya beso benle bo bobə fe bo kosate eto əsuəale ku Boanto eto sikpitete əsuə eso utidi emfo ləye? <sup>13</sup> Nnya ni bənkə Onanto lébesə wə Usumubi Yesu kato. Onanto əmfo ni Abraham ku Isak ku Yakob tsya eto Onanto nɛ. Wə tsya nsi ni bo bana eto Onanto. Wə Ubi ni Yesu wə bifi bitə biə balo. Nya beni wə lə Pilato eto ənəmi lə lefe nə bətəyi biə binyi wə kulaa tsya, lə lefe nə Pilato wə léla nkə wóayani wə fe. <sup>14</sup> Beni utidi kenke ku ɔsɛ, nya bətonɔ biə oyani uwudifo bomu lə wə kenye. <sup>15</sup> Bélo utidi wə ləətə betidi nkpə. Nya Onanto dísinkli

ótakasə wə utsyiko ɔkəmə! Nya bo kosate dínyə wə ku bo ənəmi! <sup>16</sup> Eyɛ lə Yesu eto diyə əsuə, nya utidi wə letsyini bənle bunyə mfoo, dímuə əsuəale nɛ. Nya se ófo Yesu óno esoo, nnya ditə únyə bufitsyatsya fe kase mimble nɛ bunyə ku mi ənəmi mfo nɛ.

<sup>17</sup> “Mə bayimi, nyi miə mi ku mi beninə éyifo nyamfo eto okloə eyɛ lə mante mante əsuə. <sup>18</sup> Fɛɛ Onanto ébətəyi utsyə nkə eyɛ lə wə bənyələkətidi əsuə wə ubi Kristo, Utidi Wə Onanto Lékpə ɔhile Utsyə ebudi ohiə. Nko eso útə nkə wə bənyələkətidi eto lesa nə bətəyi bətsyə bə itə. <sup>19-20</sup> Nyaso bisinkli lə abuyifoyifo kama lə bitəkəko Onanto, lə uflə mi abua uwi. Lə biyifo nkoo, buinyə Ləwɔnɔ Kenke eto əsuəale itsyi lə Bonamute ɔflo, nya wootsyese Yesu wə ni Kristo Wə Onanto Lékpə ɔhile Utsyə. <sup>21</sup> Nko ini eso Yesu luusia kato isu ese lefe nə Onanto loɔlo lesa saa utsyə fe kase útə wə bənyələkətidi kenke letəyi bətsyə taa kə ke. <sup>22</sup> Fe kase Moses letəyi utsyə nkə, ‘Bonamute Onanto ebuləkə unyələkətidi utsyə utsyiko lə mi nti fe kase útə mimbə. Nyaso bitsyuə wə ditiki nə ke wootəyi mi koto. <sup>23</sup> Nyaso nwə ke lembutsyue unyələkətidi əmə kotoo, Onanto ebuləkə wə lə wə betidi nti nya wootsyə wə.’

<sup>24</sup> “Lə sitintii, Onanto eto

bənyeləkətidi kenke idu lə Samuel entɔɔ, ébətəyi asa nnya nle bubə mfo mmi bətsyā. <sup>25</sup> Nnya Onanto lətəyi utsyə eyɛ lə wə bənyeləkətidi əsuə eyifo mi ale. Nya mi tsya kpe kedikɔ lə kənyɛ ka Onanto lékle ku mi bana əsuə. Fe kase ótəyi Abraham nkə, 'Eyɛ lə fə ufluflu əsuə, mookpo kasɔ eto betidi kenke atsyɔ.' <sup>26</sup> Nyaso se Onanto díləkə wə Uyifoyifo Kristo ótee, tute ótsyese wə mi ɔflo nkə lə okpo mi atsyɔ, nya lə utə mi utsyuə saa lə ɔyɛ abua buyifo."

#### 4

#### *Bákpa Petro Ku Yohanes Bésuko Lekpo Eti.*

<sup>1</sup> Lefe nə Petro ku Yohanes nyə banle betidi bamə etiki budii, Yudafɔ eto besumunyə ku Disumuyo eto mba laase mfó eto beninə ku Sadukifo tsya əbə mfó. <sup>2</sup> Se bánɔ bə Petro ku Yohanes nyə mfó bale etiki itsyi lə Yesu eto botaka ketsyi ɔkɔmə əsuə, nnya nle bote bənkə utidi wə díkəkpə ebotaka ubə nkpə, kafo ányi mə tinti. <sup>3</sup> Nyaso bəmuə mə. Nya se kale mfe nle bolo esoo, bėti mə bákpe le diyo isu əsə kəsiasə. <sup>4</sup> Fɛɛ betidi kpə ba lenɔ mə etikii, báfo etiki sɛɛ nyamfo bánɔ. Mə utú ebuyifo fe basani akpi anɔ.

<sup>5</sup> Nya se kale dísiə, ibə bə Yudafɔ eto bəsuəaletidi ku beninə ku afi eto bateasa ákpe disi lə Yerusalem. <sup>6</sup> Bátsya ku Usumunyə Ninə

Kenke Annas ku Kayafa ku Yohanes ku Aleksandro ku besumunyə ninə eto betidi tsya. <sup>7</sup> Nyaso bákpa Petro ku Yohanes bamə báboko mə ənəmi. Nya bātɔ mə bənkə, "Owoe eto diye ku əsuəale əsuə bíyifo nyamfo?"

<sup>8</sup> Petro wə díyi ku Ləwɔnɔ Kənkə eto əsuəale átaka únyə nya ótəyi mə nkə, "Bo bəsuəaletidi ku umə eto beninə, <sup>9</sup> lə bela biənkə bianɔ lesa sɛɛ nə búyifo bítə utidi wə lətsyini mfo ku kase bótsya wə, <sup>10</sup> bitə mɛ kusu lə nteyi mi ku Israel eto betidi kenke lesatsyuə. Yesu Kristo wə ditsyi Nasaret wə bítə básɔ lə uyikabie əsuə, nya Onanto disi ótakasə wə utsyiko ɔkɔmə, wə diye əsuə nya utidi əmfo dímuə ale nɛ. <sup>11</sup> Nya Yesu əmfo əsuə Awónisa Kənkə lətəyi nkə, 'Leba nə mba laato ayo leni bə dimbə kɔnɔ, ni bomu díbə lefiani nə nso bofe lə afefe kenke nti.'

<sup>12</sup> Wə hā ni futsyə lofo utidi buləkə, itsyise wə hā ni futsyə Onanto dítkə diye nya útə wə əsuəale lə betidi ba tā nti, nkə utə utidi nkpə."

<sup>13</sup> Se bəsuəaletidi ku beninə dínyə kase Petro ku Yohanes ba lenni bekuente nya bəmfo bunə saa, nle etiki budi ku ute ku ute ku əsuəale nkoo, íyifo mə yanii. Nya bənyə bətsyə lekpo sitinti bə mə ku Yesu áyɛ bəyifo keyifo lə bətsyuə. <sup>14</sup> Nya se bənyə utidi əmə bátsya nyə mfó lə mə ɔflo, kənyɛ əkpə mə, bānte lesa

nə baatɛyi bio. <sup>15</sup> Nyaso bātɛyi mə bə banyi besu kama eto, nya mə hã dísie mfó kefi nsusu læ lesa nə booyifo əsuə. <sup>16</sup> Mə bətsyuə átɔ bə, “Be ele bə buyifo ku betidi bamfo? Boəmbfofo bətɛyi boə lesa nə bəyifo mfo enni ayanisa itsyise utidi saa wə nkpe læ Yerusalem yi nya ónɔ ditiki nəmfo. <sup>17</sup> Bomu bə læ etiki nyamfo læ eyɛ bokpansyaa, bitə læ bukə mə ato boə bənsidi etiki saa læ Yesu eto diye əsuə bio.” <sup>18</sup> Nya bəsinkli bákpadí mə báboko disikakpekɔ mfó nya bákpe mə kɔfi bə idu lefe nəmfo entɔɔ, bənsidi kutsyuə saa etiki nye báte kulesa itsyi læ Yesu əsuə bio.

<sup>19</sup> Nya Petro ku Yohanes dífe kénye bātɛyi mə bənkə, “Mi kosate bibu nnya bebe biə nte nnya lɔkɛ Onanto ɔkɔɛ? Bə buyifo læ mi kɔfi əsuə lee, læ Onanto eto kole əsuə? <sup>20</sup> Bo alɛɛ, asa nnya búnyə ku bónɔɔ, boembofo kénye boma læ nnya əsuə kəsiə kroo nko.”

<sup>21</sup> Nyaso beninə bamə nle disi bokpe mfó ənyənki bákpe nya békə mə ato keklege nya báyani mə. Kase betidi bamə kenke dínyə mfo nle Bonamute bətɛsɛ læ wə eyifosa esoo, beninə bamə mánɛ kusu ko bɔɔyɛ bənə mə koto. <sup>22</sup> Utidi əmə bátsya ébofo alɛ fosi ana ku kama.

*Bafokanɔfɔ Áto Ola Bə Lə Bakpe Nke Ale.*

<sup>23</sup> Lefe nə báyani mə kamaa, Petro ku Yohanes əsu mə betidi bamə ɔfɔ

nya bātɛyi mə lesa nə betidi bamə lɛtɛyi mə læ disikakpekɔ kamə. <sup>24</sup> Nyaso bafokanɔfɔ læ mfó kenke átsya nya báto ola bətə Onanto bə, “Bonamute, fə díyifo kato ku kasɔ ku lekpo ku asa nnya kenke nkpe læ nya. <sup>25</sup> Fə lɛyɛ læ Lɛwɔnɔ Kenke əsuə fətə bo Ona David wə ni fə Uyifoyifo dídi etiki ótɛyi nkə,

‘Beso kawunsia eto betidi ba lenni Yudafɔ nle bunyenki

kefi nsusu bua?

<sup>26</sup> Kawunsia mfo eto baka átsya, báto ákpatsya, nya bəsuəaletidi lékpe disi bəfi nsusu læ Onanto əmə ku Utidi Wə Ókpo ɔhile Utsyə əsuə.’

<sup>27</sup> ɔnukuale uni bə Herodes ku Pontio Pilato ku Israelfɔ ku mba lenni Israelfɔ átsya læ umə əmfó nya bátaka bənyə læ fə Uyifoyifo Kenke Yesu wə fákpo ɔhile fətsyə əsuə. <sup>28</sup> Fɛɛ læ fə əsuəale ku kobe əsuəə, ábe fənkə læ batsyaa, beyifo læ asa nnya fétsyue fətsyə əsuə. <sup>29</sup> Nya mɔmɔɔ, O Bonamute, be sikipi sia banle bo bokpe, læ ətə bo fə beyifoyifo lɛkɔəsi nə luutə boofɔ fə Ditiki Sɛɛ nəmə budi. <sup>30</sup> Nnə fə kɔni et-syue læ atsyə betidi, læ eyifo ayanisa kpə, læ fə Uyifoyifo Kenke Yesu eto diye əsuə.”

<sup>31</sup> Se báto ola báləsə, diyo nə kafo bankpe ko díɛnkə nya Lɛwɔnɔ Kenke lɛyifə dísiə læ məmblɛ əsuə nya bətsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə bətɛyi ku əsuəale.



*Bafokanɔfo*      *Bamə*  
*Áwunsəko Bətsyuə.*

<sup>32</sup> Lə lefe nəmfo ken-kee, bafokanɔfo kenke eyifo kenye kani læ ditsyəbi ku nsusu əsuə mə kuut-syuə saa membu wə hã eto lələkəsə eto disi, bomu mə lesa saa eyifo məmblə eto lele. <sup>33</sup> Nya batɔnkpe bamfo kenke dífi əsuəale kplə bábe Onanto eto Ditiki Sɛɛ ditsya itsyi læ Bonamute Yesu eto botaka ketsyi ɔkɔmə əsuə. Nya Onanto eto atsyɔkpokpo kplə dísiə ko mə kenke. <sup>34</sup> Mə kutsyuə saa mánhiã kulesa, itsyise mba ayo nye nsɔ nkpee, efi asa nyamfo báte nya béfi atabi nnya bənyə, <sup>35</sup> bésuko batɔnkpe bamə nya bésie nnya bətə utsyuə saa læ kase inyə itə wə.

<sup>36</sup> Lə mfóo, osani utsyuə ake læ mə nti baakpo Yosef, wə ni Lewinyə wə ditsyi kasɔ ka baakpo Kipro. Batɔnkpe bamə ətəkə diye bə Barnaba, eto kasɔ ni nwə laakpe betidi otsyekle. <sup>37</sup> Úfi wə kasɔ kətsyuə óte nya úfi atabi nnya únyə úsuko batɔnkpe bamə.

## 5

*Ananias Ku Safira Áteyi Sidia.*

<sup>1</sup> Nya osani utsyuə tsya dísiə wə baakpo Ananias ku wə usiə Safira. Mə tsya éfi mə kasɔ kətsyuə báte. <sup>2</sup> Nya úfi atabi nyamə eto ətsyuə ókula fə úfi afəfə óboko batɔnkpe bamə. Ditsyəbi nəmfo eyifo wə usiə

Safira eto bote nya ótɔnɔ nkə beeyifo nko.

<sup>3</sup> Nya Petro letə wə nkə, “Ananias, beso fətə Obon-sam dítəkə fə kato, nya útə fátəyi Ləwɔnɔ Kenke sidia? Nya féfi fə kasɔ ka fáte eto atabi ətsyuə fákula fətsyə əsuə? <sup>4</sup> Kasɔ kaməə, fə kale keni fə fáte ke, nya atabi nnya báfo fə kayo tsya eyifo fə ale. Be dítə eso féfi nsusu bua bomfó eto okle? Inni bo betidi bamfo fátəyi sidia, bomu Onanto!”

<sup>5</sup> Kase Ananias lenɔ ditiki nəmfo koo, lamfolamfo úduɔnɔ ókpo kasɔ, úkpə! Nyamfo ətə sikpi kplə əmuə mba kenke lenɔ nnya. <sup>6</sup> Nya bakosobi ba ləke mə lenti dífi kafia beti wə nya béfi wə bəsu bəbikə.

<sup>7</sup> Fə abombosɔɔ ətsyə eto kamaa, wə usiə tsya əbə údufə mfó. Fɛɛ wóanno tɔ lesa nə díkəbə. <sup>8</sup> Nya Petro letə wə nkə, “Teyi mə, se fə ku fə usə dífi mi kasɔ bété, atabi nnya kenke báfo mi kayo ni nyamfoo?”

Nya usio əmə dítə mbuaye nkə, “Ee, nyamblə nɛ.”

<sup>9</sup> Nya Petro letəyi wə nkə, “Beso fonko fə usə lékle kenye benlə Ləwɔnɔ Kenke boto kabe? Bebe bakosobi ba ditsyi fə usə bəsu bəbikə ni mba mfo nɛ. Mə ke luut-syi fintsya besuko nɛ.”

<sup>10</sup> Lamfolamfo, wuntsya édu ónɔ nya úkpə. Nya se bakosobi bamə díbə bənyə se úkpə onlabee, bətsyi wuntsya bəsu bəbikə læ kaka bəbikə wə usə ke. <sup>11</sup> Itə eso sikpi kplə əmuə mba kenke díkafo Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ

ku betidi ba kenke leno lesa na dibə mfó.

*Batɔnkpe Bamə Éyifo Ayanisa Kpə.*

<sup>12</sup> Lefe nəmfo kenkee, batɔnkpe bamə éyifo ayanisa kpə la betidi bamə nti. Bafokanɔfo ba la mfóo, ákatsya la Yudafɔ eto Disumuyo kaka baakpo Solomo eto Lekpata. <sup>13</sup> Ite ba betidi bamba kpə éfi lelabi ku díbu bətə bafokanɔfo tsyaa, báte sikpi bámfo budufə la mə nti. <sup>14</sup> Tsyafɛ betidi kpə, basani ku besio ésinkli la nkpə bua bo bensi kama nya báfo Bonamute bánɔ. <sup>15</sup> Nya betidi lékpa mə befimfi bálabesə la mə belabekə əsuə la kprakpaakpe kaka bébu ba Petro ebɔye la ɔle botsyilama, la wə koyo la kokpo la befimfi bamfó əsuə la bəmuə ale. <sup>16</sup> Nya betidi kpə la kəmə ka letsyilama Yerusalem lékpa mə befimfi ku mba awɔnɔ bua nle bule báboko mə ɔflo nya bátsya məmble bufi.

*Yudafɔ Eto Beninə Inə Etiki Ku Yesu Eto Batɔnkpe.*

<sup>17</sup> Nya Yudafɔ eto Usumunyə Ninə Kenke ku wə betidi ba ni Sadukifɔ eto ditsyukpa lesesə ənəmi keklege la batɔnkpe bamə əsuə. <sup>18</sup> La nyamfo esoo, bəmuə mə bákpe la umə eto diyo. <sup>19</sup> La kətsyə kamfóo, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə əbə ɔsini diyo nəmə eto siku nya úləkə mə nya ɔteyi mə nkə, <sup>20</sup> “Bidu bisu Yudafɔ eto Disumuyo la bisu bidi betidi

ba kenke etiki itsyi la nkpə fofɔ bomə əsuə.”

<sup>21</sup> Nyaso se kale dísiə, la kase Onanto eto ɔtɔnkpe leteyi mə əsuə, bəsu bédufə Disumuyo mfó nya bətsyiko mə asa bote.

La lefe nəmfoo, Usumunyə Ninə ku wə betidi ákpadi Yudafɔ kenke eto beninə itə botsya nya bákpe betidi bətsyuə ba besu bələkə batɔnkpe bamə la diyo nəmə baboko. <sup>22</sup> Fɛɛ se bəsu mfóo, bənnə mə! Nyaso bəsinkli bəbə báteyi mə bənkə, <sup>23</sup> “Se búsuu, búnyə buə diyo nəmə eto biku kenke ti, nya mba laase kesie nyə mfó. Fɛɛ se bósini bikuu biamə, bónnə betidi bamə eto kuutsyuə la diyo nəmə kafo.” <sup>24</sup> Lefe na mba laase Disumuyo nəmə eto uninə ku besumunyə ninə bamfo leno ditiki nəmfoo, íyifo mə yanii tinti, itsyise bante lesa na dibə la batɔnkpe bamə la əsuə.

<sup>25</sup> Nyamfo eto kamaa, utsyuə əbə ɔteyi mə nkə, “Betidi ba bímuə békpe la diyoo, bebe, nyə mə nyə la Disumuyo nəmə banle betidi asa botee!” <sup>26</sup> Lamfolamfoo, mba laase mfo eto uninə ku wə betidi édu bəsu Disumuyo mfo bəsu bəmuə mə baboko. Fɛɛ se báte sikpi ba betidi bamə ebubə bato mə aba esoo, bənnə mə la əsuəale əsuə.

<sup>27</sup> Se bákpa mə bəsuko, bəsu bənyənsə mə la bakponkpo bamə eto ənəmi. Usumunyə Ninə áto mə nkə, <sup>28</sup> “Bóanteyi mi bənkə

biensidi etiki beteyi kulesa itsyi læ Yesu æmfo æsuæ? Fææ búsensæ wæ ditiki nәмә бэкпо læ Yerusalem kenke. Nya bela biæ biefi wæ ukpæ eto dikpilolo bitækæ bo læ æsuæ!”

<sup>29</sup> Mfó nya Petro ku batónkpe bamba bamә dílækә kenye батәyi бә, “Etiki eto onukuale ni бә Onanto ni futsyә ele бә butsyue koto, inni utidi.

<sup>30</sup> Yesu wæ бәло se bitә бәсә бәмanklasә læ uyik-abie æsuәә, bo bana eto Onantoo, ni nwә létakasә wә utsyiko okomә úbә nkpә nә. <sup>31</sup> Onanto әtsyә wә læ wә sediani læ kato kaka ni kakplekә kenke fe otónkotónko ku Ofomfokәtә itә læ Israelfә læ бәnyә kusu batsyi mә akәesi bawuninsә læ Onanto læ ufi mә abua otsyә mә. <sup>32</sup> Bo ku Lәwоnә Kenke, nә Onanto lefi kәtә mba leetsyue wә koto ni mba ni ditiki nәмfo eto badansie.”

<sup>33</sup> Se bakponkpo bamә lenә ditiki nәмfo læ batónkpe bamә eto kenyeә, kafo esi kányi mә tinti, nyaso báse nnya uyi bәnkә ele бә balo mә. <sup>34</sup> Fææ Farisifә eto osani onni wә leke læ bakponkpo bamә nti baakpo Gamaliel áni ko mә. Úyifo utidi wә betidi kenke díkebu tinti, nya úyifo afi eto oteasa tsya. Wә ni futsyә létaka uńyә otәyi nkә, bәtә læ batónkpe bamә læ babә, fe læ befi nsusu læ etiki nyamә æsuә. <sup>35</sup> Nya otәyi mә nkә, “Israelfә, belә bebe sinini læ lesa nә bela

biә bieyifo betidi bamfo! <sup>36</sup> Lefe ditsyuә nә lefe mmәә, osani utsyuә wә leke baakpo Teuda, wә dífi wә æsuә uyifo fe uninә wә nkpe díbu onso. Betidi alofa ana dítækәko wә. Nya lefe nә bálo wәә, wә betidi ba dítækәko wә әsensә, nya wә ditsyukpa nәмә léba. <sup>37</sup> Lә nnya kamaa, læ betidi eto leklafee, Yuda wә ni Galileanyә ákpa betidi ókpo læ æsuә fe wә bәtækәkotsyuә. Nko ke se úkpәә, wә bәtækәkotsyuә mfó ko dísensә. <sup>38</sup> Nyaso lesa nә minyә mотeyi mi ko ni бә, beyani betidi bamfo. Lә asa nnya banle bote nye asa nnya banle buyifo eyifo mә kosate eto etsyuesaa, yәmbәkle fe yuusensә <sup>39</sup> Fææ læ Onanto eto etsyuesa inii, boәмbofo mә kusu buti. Lә boambe kukonә kulaa tsyaa, buubә bunyә boә bәle botaka kәńyә læ Onanto Kosate æsuә!”

<sup>40</sup> Bakponkpo bamә áfo Gamaliel eto nsusu bo útә mә. Nyaso bákpadi batónkpe bamә báboko mә nti, nya báble mә. Nya besi bәkә mә ato бә bensi tәyi kulesa saa itsyi læ Yesu eto ditiki æsuә bio. Nya báyani mә бәdu.

<sup>41</sup> Se batónkpe bamә dídu læ lekpokakpokә bantәә, бәnyә disuәyuә tinti, itsyise бәnyә bәnkә Onanto ákla mә ókpe læ betidi ba baakpe kofani læ Yesu eto disi nti.

<sup>42</sup> Nya diyi saa, bákate Ditiki Sәә nәme kәtәyi læ Yudafo eto Disumuyo ku ayo ayo kafe bәnkә Yesu ni Nwә

Onanto Lékpó Ǿhile Utsyæ.

## 6

*Bælækæ Bawunsækotsyua Ekuanse.*

<sup>1</sup> Lefe næmfo se bakasebi bamæ dítsyiko bufuui, kænæ æbæ kédufæ læ Yudafo ba laateyi Sigriki ku mba laateyi Sihebri eto nti. Nnya ni bæ læ bésie diyi eto lesaa, díankayo mba laateyi Sigriki eto bakǾ besia. <sup>2</sup> Læ nyamfo esoo, lefosi inuæ bamæ ákpadi bafokanǾfo bamæ kenke, nya bâteyi mæ bænkæ, “Yanleke bæ bobiasæ lefe læ dídisa siesie eto etiki æsuæ læ lefe næ ele bæ bufi bo lefe kenke butæ Ditiki Sææ næmæ eto budi. <sup>3-4</sup> Nyaso mómǾǾ, bayimi, betsyilamasæ ænæmi læ bilækæ basani ekuanse ba nyi kobe nya LæwǾnǾ Kenke nsi ko mæ. Buufi mæ butsyæ læ keyifo kamfo eto kenye itæ bæ bofo lefe bǾkæ itæ olatoto ku Ditiki Sææ næmæ letsya bobe.”

<sup>5</sup> Ditiki næmæ áleke itæ mæmble kenke, nyaso bælækæ Stefano wæ ni utidi wæ nkpe bofokanǾ nya LæwǾnǾ Kenke nsi ko wæ lefe saa. Nya bælækæ Filipo ku Prokoro ku NikanǾ ku Timona ku Parmena ku nwæ dikafiani Yudanýæ wæ baakpo Nikolas wæ ditsyi Antiokia. <sup>6</sup> Bælækæ betidi ekuanse bamfo bâte batǾnkpe bamæ. Nya báto ola bætækæ mæ ani læ disi itæ keyifo kamæ eto buyifo.

<sup>7</sup> Læ nyaso Onanto eto Ditiki Sææ næmæ dísuksæ busænsæ kakpe. Nya bafokanǾfo læ Yerusalem dífui bakpe. Yudafo eto

besumunyæ kpæ tsya átsyi báwuninsæ báfo Ditiki Sææ næmæ.

*Yudafo Eto Beninæ Æmuæ Stefano.*

<sup>8</sup> Nyaso Stefano wæ Onanto lékpó atsyǾ útæ æsuæalee, éyifo ayanisa kpæ læ betidi bamæ nti. <sup>9</sup> Fææ Yudafo ba díkafo mæ æsuæ æsuæ eto busia ba dítsyi Kirene ku Aleksandria ku bætsyuæ ba dítsyi Kilikia ku Asia eto ditsyukpa étsyiko etiki bunæ ku Stefano. <sup>10</sup> Fææ mæ kut-syuæ saa mámfo buñyæ læ wæ ænæmi læ kobe ko LæwǾnǾ Kenke díta wæ eso. <sup>11</sup> Nyaso bákpe disi ku betidi bamba bæ læ bateyi bidia læ wæ æsuæ bæ, “BǾnǾ se úkedi etiki uñyæ læ Moses ku Onanto tsya æsuæ!”

<sup>12</sup> Kenyelala kamfo ænæ lefonyi lékpe læ betidi bamfo ku beninæ ku afi eto bateasa bamæ kenke æsuæ. Nya bæmuæ Stefano nya béfi wæ bésuko bakponkpo eto ænæmi. <sup>13</sup> Nya báboko betidi bætsyuæ ba lékle kenye bâteyi sidia bænkæ, “Osani æmfo ékedi etitiki lefe saa kænýæ læ Disumuyo Kenke kamfo ku læ Moses eto kǾfi æsuæ. <sup>14</sup> Nya bǾnǾ bæ óteyi tsya nkæ utidi æmæ ditsyi Nasaret baakpo Yesu mfóo, áteyi nkæ wooba Onanto eto Disumuyo Kenke kamfo nya woofloma akpa nnya Moses díta bo!”

<sup>15</sup> Nya mba kenke leke læ lekpokakpokǾ mfó létakasæ ænæmi bákpo læ Stefano æsuæ, nya bænýæ bæ wæ

ənəmi əkəyənde fe kato eto  
 ɔtɔnkpe eto ale.

## 7

*Stefano Ábe Onanto Eto  
 Dikiti Se Nəmə Letsya.*

<sup>1</sup> Nya Usumunyə Ninə  
 Kenke letɔ Stefano nkə,  
 “Etiki nnya banle budi mfoo,  
 sitinti ini banle bɔtɛyi?”

<sup>2</sup> Nya Stefano dítə wə  
 mbuayə nkə, “Boantomə ku  
 mɔ bayimi, bitsyue koto  
 kukɔnɔ lə bɛnɔ! Diyənde  
 eto Onanto ələkə wə əsuə  
 óte bo ona Abraham lə  
 Mesopotamia eto kasɔ fe  
 údu mfo úsu úsiə lə kasɔ  
 ka baakpo Haran. <sup>3</sup> Ɔtɛyi  
 wə nkə, “Taka lə edu lə kasɔ  
 kamfo ku lə fə betidi ɔflo lə  
 esu kasɔ ka moote fə əsuə!”

<sup>4</sup> “Nyaso údu lə wə kasɔ  
 nya úsu úsiə lə Haran.  
 Lə Abraham eto anto eto  
 ukpə eto kamaa, nya Onanto  
 lékpa wə óboko kasɔ ka  
 binsi mfo mmi nə. <sup>5</sup> Onanto  
 mémbudi kasɔ kamfo eto  
 dikuku sɛkɛ saa útə Abra-  
 ham fe wə kale, inni lə kokpa  
 kɔni. Bomu ɔtɛyi wə ɔtɔnsə  
 nkə kasɔ kamə ebofiani wə  
 ku wə befluflu eto kale, ite  
 bə ibə ese lefe nəmfóo, ubi  
 saa mánke wə. <sup>6</sup> Nnya  
 Onanto letɛyi wə ni nkə,  
 ‘Fə befluflu ebofiani bafɔ lə  
 kasɔ ka lenni mə kale əsuə.  
 Boosiə mfo fe ndomufɔ nya  
 boote mə ohiā itə ale alofa  
 ana flɔflɔflɔ.’ <sup>7</sup> Nya usi  
 ɔtɛyi wə tsya nkə, ‘Moolo  
 betidi ba díyifo mə mə ndo-  
 mufɔ dikpi. Nya lə nnya  
 kamaa, buudu lə kasɔ kamfó  
 bəbə basumu mə lə kaka  
 mfo.’ <sup>8</sup> Mməə ini Onanto

lékle kɛnyɛ ku Abraham ini  
 lelolala eto kɛnyeklekle nə.  
 Nyaso Abraham ála Isak lelo  
 lə diyi flamflale se bále  
 wə. Isak tsya ála Yakob  
 lelo, nya Yakob tsya léla lelo  
 lefosi bebi inuə ba bále díbə  
 báfiani Yudafo eto ese lefosi  
 ənuə ba lefo diyɛ.

<sup>9</sup> “Yakob eto bebi bamfo  
 ásesə ənəmi lə mə ɔyimi  
 Yosef əsuə. Nya bəmuə wə  
 báte fe ndomunyə lə Egipte  
 eto kasɔ. Fɛɛ Onanto əsiəko  
 wə, <sup>10</sup> nya úləkə wə útsyiko  
 kanyi ku bulə saa əsuə. Se  
 Yosef ləbɔ únyə lə Egipte  
 eto Oka Farao eto ənəmii,  
 Onanto ətə wə ditsyəbi sɛɛ  
 ku kobe, itə Oka əmə éfi  
 wə útsyə nwə laabe Egipte  
 eto kasɔ ku wə diyɔ ku bikə  
 kenke.

<sup>11</sup> “Lə lefe nəmfoo,  
 kukpɛnsɛ kekkeke əbə lə  
 Egipte ku Kanan eto nsɔ  
 kenke, nya ínə kanyinyənyə  
 kpə éboko. Bo bana mánke  
 didisa nə buudi. <sup>12</sup> Nya  
 se Yakob lenɔ nkə didisa  
 kpe lə Egipte, ókpe wə bebi  
 ba ni bo bana ditute nkə  
 besu baya didisa baboko  
 wə. <sup>13</sup> Lə mə dísu nuəfəə,  
 Yosef ələkə wə əsuə óte  
 wə bayimi nya Egipte eto  
 Oka tsya díbə óte Yosef eto  
 bayimi bamə. <sup>14</sup> Lə nnya eso  
 Yosef ákpe wə bayimi nkə  
 besu bakpa wə anto Yakob  
 ku wə betidi kenke ba diyifo  
 fe betidi fosi akuanse ku  
 ɛnɔ báboko. <sup>15</sup> Nyaso Yakob  
 édu úsu Egipte kaka wə ku  
 wə bebi díkpə. <sup>16</sup> Kamaa,  
 bétsyi bəkpənkpə bamə  
 bésinkli bésuko umə wə  
 baakpo Sikem bésu bəbikə

mfó. Bébikə mə læ kudi ko Abraham léya ku sika flubia eto atabi ətsyuə læ Hamə eto bebi ɔflo.

17 “Se kənyetsyətsyə ka Onanto ditsyə útə Abraham eto lefe nle boyoo, wə befluflu ba mfe nkpe læ Egipte ébole bəfui tinti.

18 Kafəfəkɔɔ, Oka fɔfɔ wə dímanɛ Yosef étsyiko seka budi læ Egipte eto kasɔ.

19 Farao emfo ələkə nsusu bua úyifo Abraham eto befluflu bamfo disiale nya úkisi mə tsya. Itə óhiɛ mə bələkə mə bebisambi ba bále læ ayo báto bákpe læ kase buukpə.

20 “Lefe nəmfɔ eto lefe nnya bále Moses nɛ. Nya bənyə bæ úyifo ubi wə laano bobə tsya. Lə nyamfo esoo, wə antomə éfi wə bákula afa ətsyə sɔɔ læ diyo. 21 Nya lefe nə bənyə bæ bensiembɔfo wə bókulaa, bələkə wə læ mə əsuə. Nya Farao eto ubisiobi dísu ókɛ wə nya úfi wə ófianisə wə kəfo eto ubi.

22 Óbɛ wə nya békluəsə wə fe Egiptenyə læ mə esu ku mə asayifɔfo əsuə. Nya óbɛ ófiani utidi wə ləkɛ əsuəale læ wə etikididi ku wə eyifosa kenke əsuə.

23 “Se Moses léfo alɛ fosi anaa, íbə wə læ nsusu nkə læ usu obe kase banle wə bayimi Israelfɔ buyifo. 24 Lə lefe nə úsu mfoo, únyə kase Egiptenyə nle mə ɔni disiale buyifo. Esoo, úsu ówunsəko wə ósɔ Egiptenyə əmfɔ ólo.

25 Moses ébu nkə wə kosate eto betidi əbɔnɔ kasɔ nkə Onanto ebɔyɛ læ wə əsuə úləkə mə, fɛɛ mə mánnɔ

nnya kasɔ nko. 26 Kəsiəsəə, únyə Israelfɔ inuə ba nle bɔkpɔ. Úsu nkə læ usu okpla mə nya ótɛyi mə nkə, ‘Bee! Bayimi, bini! Yanle bæ bikakpɔ keyifo lesafimfi mi bətsyua nko!’

27 “Nya mə inuə bamə eto nwə nle wə ɔyimi disiale buyifo dínə Moses útsyə kutsyə nya ótɔ wə nkə, ‘Be leka fə læ nnya əsuə? Owɔe díləkə fə bo ɔtɔnkɔtɔnko ku okpronkpo læ bo etiki nyamfo əsuə fɛ?’ 28 Lee, ala fə aalo mɛ fe kase fálo Egiptenyə əmə kənə?’ 29 Se Moses léno ditiki nəmfɔo, útsyetsyi úsu óbiɔ læ Midia eto kasɔ fe ɔfo. Nya mfó óle bebisaiɔ inuə.

30 “Lə alɛ fosi ana eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe ələkə əsuə ótɛ wə fe ute wə nle biyu eto kuyi botonsə eto ditsyəbi læ Sinai eto kɔtini ɔflo læ mfiminti mfo. 31 Se Moses dínə nyamfo nkoo, íyifo wə naa. Nyaso lefe nə ónyi ófi nkə læ obe lesa nə inii, nnya Onanto eto ɔkɔɛ ábɔ ótɛyi nkə, 32 ‘Mɔ ni fə banamə eto Onanto, Abraham ku Isak ku Yakob eto Onanto.’ Moses étinkə ku sikpi eso wénsifo mfó bobə.

33 “Onanto əmə átɛyi wə nkə, ‘Ləkə fə afokpa! Itsyise kaka fənyəə, kasɔ kenke keni. 34 Mbunyə kase mɔ betidi nle kanyi bunyə læ Egipte eto kasɔ mfó. Mbɔnɔ mə bɔwɔnɔnɔ ku nku bo banle kakpadi mɛ. Nyaso mbubə miə læ mbə nləkə mə. Bə, mookpe fə kɔtɔ læ Egipte!’

35 “Moses emfo ni utidi wə Israelfɔ léni nya báto wə

bänkə, 'Owoe díləkə fə bo ɔ́tɔ́nkɔ́tɔ́nko ku okpronkpo lə bo etiki nyamfo əsuə fɛ?' Wə ni nwə Onanto létsyese nkə udi seka lə mə əsuə ku mə Ofomfokətə, εye lə Onanto eto ɔ́tɔ́nkpe wə díləkə əsuə óte lə ute wə díkənyə lə mfiminti mfó nɛ. <sup>36</sup> Ókpa mə betidi bamə údunko lə Egipte nya úyifo ayanisa úləkə asa kpə óte lə Egipte eto kasɔ́ ku lə Lekpo Sia eto kənyɛ ku lə lefe nə banyɛ lə mfiminti alɛ fosi ana sɔ́ɔ́.

<sup>37</sup> "Moses əmfo ni nwə létɛyi Israelfɔ́ nkə, 'Onanto ebotsyese mi wə unyɛləkətidi fe kase ótsyese mɛ, nya wuuləkə wə utsyiko lə mi kosate eto nti.' <sup>38</sup> Wə ni nwə létɔ́nko Israelfɔ́ ba lɛkɛ lə mfiminti mfó. Wə lɛkɛ mfó ku bo banamə. Wə ni nwə dídinko Onanto eto ɔ́tɔ́nkpe etiki lə Sinai eto kɔ́tini əsuə. Wə nsi ni futsyɛ léfo Onanto eto ditiki nə lætə nkpə óboko bo.

<sup>39</sup> "Fɛɛ bo banamə mámfɔ́ Moses eto etiki nyamə nyaso bəkə wə bətsyɛ kutsyɛ nya bála bə eni lə beesinkli besu Egipte eto kasɔ́. <sup>40</sup> Nyaso báteyi Aaron bänkə, 'Tsyə bəfiə ba lofo bo bɔ́tɔ́nko ətə bo, itsyise boante lesa nə dísu íyifo Moses əmfo wə dínə bo ɔ́bɔ́nko lə Egipte eto kasɔ́.' <sup>41</sup> Lə nyaso báto ufíə fe onantsyui eto ubi. Wə bəkətə kedi nya bənyə disuəyuə diyi nəmfɔ́ lə ufíə əmə bəfi mə ani bəyifo mfó eso. <sup>42</sup> Lə nyamfo eso Onanto étsyi kama ókpe mə. Nya oyani mə utə kofɛ ku kofande ku befandebi eto ke-

sumu, fe kase báwɔ́ni bákpe lə bənyɛləkətidi eto kukue nkə,

'Israelfɔ́, inni mə bélo be-buki bítə kedi lə alɛfosi ana nnya bəkɛ lə mfiminti mfó.

<sup>43</sup> Bomu Molok eto dibú ku Romfa eto befandebi bia bəfianinsə bəfiə ba bíkətə kedi nɛ.

Lə nyaso muutə bəmuə mi besuɔ́ kasɔ́ fāā lə Babilonia eto kama bisu bəkɛ mfo.'

<sup>44</sup> "Bo banamə étsyi Onanto eto diyo nya ótɔ́, óyenko mə lə mfiminti kafo. Báto diyo nəmə fe kase Onanto díləkə óte Moses nkə bato ni pɛpɛpɛ. <sup>45</sup> Kama kamaa, bo bana ba léfo diyo nəmə betsyiko lə mə antomə ɔ́fɔ́ɔ́, étsyi ni ku mə lə lefe nə báye ku Yosua, nya bésu báfo kasɔ́ kamə betsyiko lə ese nnya Onanto lélà lə mfó se bántɔ́. Nya lɛkɛ lə mə nti mfó isu ese Oka David eto lefe. <sup>46</sup> Onanto ála David eto asa tinti. Lə nnya eso David átɔ́ Onanto nkə utə wə kusu lə oto kəsiəkɔ́ utə wə, Yakob eto Onanto. <sup>47</sup> Fɛɛ Salomo ko díbə óto diyo nəmə.

<sup>48</sup> "Fɛɛ Onanto Ɔ́suəalenyə Kenke ənsiə lə ayo nnya kawunsíə mfo eto betidi léto. Onanto áye lə wə bənyɛləkətidi əsuə óteyi nkə,

<sup>49</sup> 'Kato ni mə sekakedikɔ́ eto lekpomɛ, nya kasɔ́ ni mə akpa eto kətəkəkɔ́.

Lə nnya esoo, nte diyo nə eto okle footo ətə mɛ.

Sie ni kaka ele bə nsíə?

50 Lee, inni mɔ kosate díyifo asa nyamfo kenke? ”

51 Lə nyaso Stefano ési ótɛyi mə nke, “Letotidi kon eto betidi bini! Ntsyə bimbə bofokanɔ mə! Bítí ato lə Onantɔ eto ditiki əsuə fe kase mi antomə díyifo. Lefe saa biataka kənyə lə Ləwɔnɔ Kenke əsuə. 52 Nte Onantɔ eto bənyeləkətidi ba mi banamə dímənyə lə əsuə? Báló Onantɔ eto bənyeləkətidi ba díbə bábe letsya taa kɔ bə Ɔsɛetidi Wə Onantɔ Lékpɔ Ɔhile Utsyə lə bubə. Nya Ɔsɛetidi Wə Onantɔ Lékpɔ Ɔhile Utsyə əməə, wə beni nya bíkə wə bitə báló wə nɛ. 53 Mi ni mba léfo Onantɔ eto kɔfi kɔ útə mi eyɛ lə Onantɔ eto ɔtɔnkpe eto ani, fɛɛ beni bíentsyue kɔ koto!”

### *Bákpɔ Stefano Aba.*

54 Se bánɔ etiki nnya Stefano letɛyi lə mə əsuəə, kafo ányi mə tinti nya báyimi mə anyi ku leblɔfi. 55 Fɛɛ se Ləwɔnɔ Kenke nsiko Stefano esoo, óbesə wə ənəmi kato fáã, nya únyə Onantɔ eto diyənde ku Yesu wə nyə lə wə sediani. 56 Nya ótɛyi mə nkə, “Bebe! Nnyə se kato lesini nya mínyə Utidi eto Ubi əmə se uńyə lə Onantɔ eto sediani!”

57 Nya báfã bembembe nya bėti mə ato eto kafo nya bédufə wə lə əsuə bəmuə wə. 58 Nya bəhə wə bábɔnko lə umə əmə, nya bétɛyiko wə aba. Nya mba əmə dínə wə bábɔnko, bələkə mə awukplɛ nnya bankpe bətsyə lə okosobi wə baakpo

Saulo eto akɔ. 59 Nya lefe nə banlɛ wə aba bɔkpɔ, Stefano ákpadi Bonamute nya óto ola nkə, “Bonamute Yesu, fo mɔ ləwɔnɔ!” 60 Óse akonki nya ófa bembembe ótɛyi nkə, “Bonamute, fi mə abua nnya bəyifo mfo atsyɛ mə!” Nya se ótɛyi nyamfo ólosəə, úkpə.

## 8

1 Lə lefe nə banlɛ Stefano boloo, Saulo ni futsyə díkədi ute kakpe mə.

### *Saulo Ákpɔ Ku Bafokanɔfo.*

Diyi nəmfo ke nya bétɛyiko bɔkpɔ ku bafokanɔfo kate mə ohiã lə Yerusalem. Nya məmblɛ dítsyetsyi bésu Yudea ku Samaria eto lekpake. Fɛɛ batɔnkpe bamə alɛɛ, məmə akɛ lə mfó. 2 Nya mba léfo Yesu bánɔ eto bətsyuə ésu bétɛyi Stefano bésu bébikə ku nkuenlo.

3 Lə nnya kamaa, Saulo ətəkəko nya úlə bafokanɔfo bamə kekeleke nya údufə ayo kafo úkabɛɛ basani ku besio ta kənə kələkə kakpe mə lə ayo.

### *Filipo Ábe Onantɔ Eto Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya Lə Samaria.*

4 Nya bafokanɔfo lə mfó ésensə bésu kalebe saa nya banlɛ Boantɔ eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobɛ. 5 Nya Filipino wəə, údu úsu Samaria nya ótɛyi betidi Ditiki Sɛɛ nəmə itsyi lə Nwə Onantɔ Lékpɔ Ɔhile Utsyə əsuə. 6 Betidi kpə étsyue ato bánɔ



etiki nnya ɔnlɛ budi itsyise bɛnyɛ ayanisa kpɛ nnya úyifo eso báfo wɛ ditiki nɛmɛ. <sup>7</sup> Óla awɔnɔ bua kpɛ utsyiko lɛ betidi əsuɛ, nya nkomɛ eto awɔnɔ bua nyamfó lékpɔ kudu bembembe fɛ báɔ lɛ mɛ əsuɛ. Nya ótsya mba eto ani ku akpa díkpɛ ku mba léba bákɔ lɛ kaso tsya nya bátaka báɛ. <sup>8</sup> Nyamfo esoo, disuəyua akɛ lɛ Samaria eto umə tinti!

<sup>9</sup> Osani utsyuə akɛ lɛ Samaria baakpo Simon, uyifo utsyuə wɛ leeyifo afantosi eto afa. Lɛ lefe kentsyɛ nɛ léfɛ əsuə, uyifo utsyuə wɛ díkatsya betidi kekkeke nya íkeyifo betidi yanii. Nya úkəbú wɛ əsuə ɔkplɛnyɛ wɛ lefé lɛ wɛ eyifosa ku etiki nnya úkedi eso. <sup>10</sup> Samariafo eto bekpefi ku beninɛ kenke ékebu wɛ lɛ kase úkate əsuə keyifo eso. Le nnya esoo, béfi wɛ etikididi fe, “Wɛ ni Onanto eto əsuəale nya baakpo Əsuəale Kplɛ.” <sup>11</sup> Se úkeyifo afa éfo lefe kentsyɛ esoo, béfi mɛ ənəmi bətəkə lɛ wɛ əsuə. Itsyise beetsyuə wɛ koto kanɔ wɛ etiki. <sup>12</sup> Fɛɛ mɔmɔ, báfo Filipino eto ditiki nɛ ɔnlɛ bɔtɛyi banɔ itsyi lɛ Onanto eto Sekadidi ku Yesu Kristo əsuə. Nya basani ku besio kpɛ léfo ntufɛsɛfləsə eto lekpa lɛ Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə. <sup>13</sup> Nya Simon əmɛ mfo tsya léfo ɔnɔ. Nya lefe nɛ ófo ntufɛsɛfləsə eto lekpa nɛmfoo, úkətəkəko Filipino kesu kalebe saa ka ɔntɔ. Nya lɛ ənyɛsa ku

ayanisa nnya úkeyifo esoo, iyifo wɛ naa!

<sup>14</sup> Nya lefe nɛ batɔnkpe ba lɛkɛ lɛ Yerusalem lɛnɔ bɛ Samariafo ébofo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nɛmɛ banɔ, bákpe Petro ku Yohanes lɛ mɛ ɔflo. <sup>15</sup> Se bésu bédufə, báto ola lɛ bafokanɔfo fɔfo bamə eto disi bɛ lɛ bafɔ Lɛwɔnɔ Kenkɛ. <sup>16</sup> Nko ini nɛ itsyise isu ese lefe nɛmfoo, bámfo tɔ Lɛwɔnɔ Kenkɛ. Ntu ete bəfləsə mɛ lɛ Bonamute Yesu eto diye əsuə. <sup>17</sup> Nyamfo esoo, Petro ku Yohanes éfi mɛ ani bətəkə mɛ lɛ esi, nya mɛ tsya léfo Lɛwɔnɔ Kenkɛ.

<sup>18</sup> Se Simon dínyə nkɛ lɛ batɔnkpe bamfo éfi ani bətəkə mɛ lɛ esi koo, báfo Lɛwɔnɔ Kenkɛɛ, úfi atabi nkɛ lɛ utɛ Petro ku Yohanes nya ótɛyi mɛ nkɛ, <sup>19</sup> “Bitə mintsya əsuəale nyamfo itə bɛ utsyuə saa ke mimfi ani mintəkə lɛ ofo Lɛwɔnɔ Kenkɛ.”

<sup>20</sup> Nya Petro lɛtɛyi wɛ nkɛ, “Ekudi itə fə ku fə atabi kenke! Membu fə ebofo Onanto eto atesə boya ku atabi. <sup>21</sup> Embofo lekpa saa bokpa lɛ keyifo kamfo əsuə itsyise lɛkɔəsi mankpa fə lɛ Onanto eto ənəmi. <sup>22</sup> Ləkə fə nsusu lɛ asa buayifoyifo əsuə lɛ alɛ Bonamute lekpa. Ətsyənə wuufi fə abua ɔtsyɛ fə lɛ fə nsusu bua bufi lɛ asa nyamfo eto okle əsuə eso. <sup>23</sup> Itsyise nnyə miə akpe kənənsɛ kplɛ nya asa bua eto buyifo tsya eyi fə utu, nya fɛfiani ndomunya itə lebua.”

<sup>24</sup> Nya Simon lɛtɛyi Petro ku Yohanes nkɛ, “Beto ola

bɛlɛ Onanto lekpakpa bitɛ mɛ bɛ kotonɛnɛ kekɛlɛ ko bɛtɛyi mfo eto oklɛ embubɛ mɛ lɛ ɛsuɛ.”

<sup>25</sup> Nya lefe nɛ Petro ku Yohanes dɛkɛdi mɛ sedansɛ nya bɛdi etiki itsyi lɛ Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nɛ mɛ ɛsuɛ lɛ Samaria mfɔo, bɛyɛ lɛ Samaria eto kɛmɛ kpɛ bɛdi mɛ etiki lɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ ɛsuɛ lefe nɛ besinkli bantɔ lɛ Yerusalem.

*Filipo Ɛdi Etiki Ku Etiopia Eto Keyifo Eto Uninɛ.*

<sup>26</sup> Itɛ Filipoo, Bonamute eto ɔtɔnkpe wɛ dɛtsyi kato ɛbɛ ɔtɛyi wɛ nkɛ, “Taka lɛ esu ɔnwɛdikueti lɛ mfiminti eto kusu ko lidu lɛ Yerusalem kɔntɔ lɛ Gasa.” <sup>27</sup> Mfo ɔtaka nya ɔyɛ kusu komɛ. Lefe nɛ ɔntɔɔ, ɔtsyako utidi utsyuɛ lɛ kusu nɛ bubɛ. Utidi ɛmfɔ ɛyifo uyifoyifo ninɛ wɛ nsi lɛ Etiopia eto Besio eto Oka baakpo Kandake eto sekakedikɔ eto atabi eto kɛnyɛ. Uyifoyifo ninɛ ɛmfɔ ɛtsyi olakatokɔ lɛ Yerusalem. <sup>28</sup> Ɔtɔ lɛ oto nya unsi lɛ nkenke bo ɔtɔmini nɛ bunɛ kafo, nya lɛ kase ɔnyɛ ɔntɔɔ, ɛkakla asa itsyi lɛ Unyelɛkɛtidi Yesaya eto Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue ɛsuɛ. <sup>29</sup> Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dɛdi Filipino etiki ɔtɛyi nkɛ, “Yɛ mlɛ lɛ etu ɔtɔmini eto nkeke bomfɔ.”

<sup>30</sup> Filipino akɔsɛ ɔyɛ ɛtu wɛ nya ɔnɔ se uyifoyifo ninɛ ɛmfɔ nɛlɛ asa bokla ketsyi ko lɛ Yesaya eto kukue ko ɔwɔni kafo. Nya ɔtɔ wɛ nkɛ, “Asa nya fanɛ bokla mfo anɔ nya kasɔ?”

<sup>31</sup> Nya uyifoyifo ninɛ ɛmfɔ dɛtɛ mbuayɛ nkɛ, “Owo lo, ntsyɛ yuubɛ bɛ mofo nnya kasɔ bɔnɔ lɛ lefe nɛ kuut-syuɛ saa lɛmbɛ mfo lofo nnya kasɔ bulɛkɛ kate mɛ?” Nyaso ɔlɛ Filipino lekpakpa nkɛ ubɛ udufɛ lɛ nkenke eto kufue komɛ kafo usiɛ lɛ wɛ ɔflɔ.

<sup>32</sup> Nya etiki nnya ɛkakla lɛ Kukue Kɛnkɛ eto Awɔnisa nnya nkpe mfɔ ni nkɛ, “Bɛkpɛ wɛ bɛyɛnko fe kase baayɛnko osamu kɛsuko wɛ kalokɔ.

Nya unsi kpoo fe osamu wɛ dɛmemfi nnya kulesa lɛ bɛkɔ wɛ bisɛ, nya wɛmfɛ kɛnyɛ ɔtɛyi kulesa.

<sup>33</sup> Bɛkpɛ wɛ kofani, nya bɛntɛ ota wɛ ɛsuɛ disi. Kuut-syuɛ saa embɔfo kulesa bɔtɛyi itsyi lɛ wɛ befluflu ɛsuɛ, itsyise bɛlɛ wɛ nkɛpɛ diku lɛ kasɔ mfɔ.”

<sup>34</sup> Nya uyifoyifo ninɛ ɛmfɔ lɛtɛyi Filipino nkɛ, “Tɛyi mɛ, wɛ kosate Unyelɛkɛtidi Yesaya ɔnɛ, lee utidi bamba utsyuɛ?”

<sup>35</sup> Mmɛ nnya Filipino dɛtsyiko, ɔtɛyi wɛ asa lɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue komɛ ɛsuɛ, nya ɛlɛkɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ kasɔ ku kase ɛnɛlɛ bote itsyi lɛ Yesu ɛsuɛ.

<sup>36-37</sup> Nya se banyɛ lɛ kusu bantɔɔ, bɛsu bɛyɔ kaka ntu ntsyɛ nɛyɛ lɛ usunte ɔflɔ. Nya uyifoyifo ninɛ ɛmɛ lɛtɛyi Filipino nkɛ, “Bɛ, nyɛ ntu ntsyɛ! Beso fɛmbɔfo mɛ ntufɛlɛsɛflɛsɛ eto lekpa nɛmɛ buyifo mfɔ?”

Nya Filipo leteyi wə nkə, “Lə afo anɔ ku fə utu kenkee, ebofo mu bofo.”

<sup>38</sup> Nya uyifoyifo ninə əmfo leteyi nkə, “Mfo nno miə Yesu Kristo ni Onanto eto Ubi.” Nya útə nkə bənyəsə ɔtəmini eto nkenke bomə, nya bédufə lə ntu bomə əsuə, nya Filipo dífləsə wə ntu.

<sup>39</sup> Nya lə lefe nə bábo lə ntu bomə əsuə, Bonamute eto Ləwɔnɔ ákpa Filipo dídunko, nya uyifoyifo ninə əmfo ménsinyə wə bio. Úsukosə wə kusu ko ɔnyə ku disuəyuə.

<sup>40</sup> Nnya kamaa, Filipo ənyə nkə únyə lə umə wə baakpo Asoto. Idu mfóo, óbe Ditiki Sɛɛ nəmə letysa lə kəmə ka nkpe lə kusu mfó kenke isu ese lefe nə údufə Kaisarea eto umə.

## 9

*Saulo Áyani Isuə Útə Yesu.*

<sup>1</sup> Le lefe nəmfo kenke əsuə, Saulo áti kama Bonamute eto bafokanɔfɔ keklege nkə lə olo mə. Nya úsu Yudafo eto Usumunyə Ninə Kenke ɔfo. <sup>2</sup> Mfó úsu ɔto nkə bətə wə ekue lə ufi ɔle usuko Yudafo eto ntsyako lə Damasko lə ɔke əsuəale umuə basani ku besio ba kenke díkafo Ditiki Sɛɛ eto kusu fɔfo komfo bánɔ lə okpa mə usuko Yerusalem.

<sup>3</sup> Nya lefe nə Saulo díkanyi ɔfi Damasko ku wə nsusu bomfo, dikunə diyənde ditsyuə ko ditsyi kato lékpo wə lə əsuə. <sup>4</sup> Údu ɔno nya ɔno ɔkɔɛ utsyuə nle wə

bɔteyi nkə, “Saulo, Saulo, beso fanle mə bɔkprɔnko keklege nko?”

<sup>5</sup> Nya Saulo létə nkə, “Bonamute, fə owoe uni?”

Ɔkɔɛ əmə ətə mbuaye nkə, “Mɔ Yesu wə fanle bɔkprɔnko keklege uni. <sup>6</sup> Mɔmɔɔ, taka lə esu umə əmə. Bɔɔteyi fə lesa nə ele bə yifo.”

<sup>7</sup> Nya betidi bamə ku Saulo nyɛ lə kusu bantɔ mfó léle bənyə, bántə lesa nə baateyi. Bánɔ nkomə eto etikididi, fɛɛ bənyə kuutsyuə saa. <sup>8</sup> Nya lefe nə Saulo létaka únyə fə úminkli ənəmii, wénsifo bunyə. Nya bále wə lə kɔni bákpa wə bédufənkɔ Damasko eto umə. <sup>9</sup> Úsiə mfo eyi ətsyə wənyə asa, wéndi lesa, wənnə kulesa.

<sup>10</sup> Nya lə lefe nəmfóo, okasebi wə léfo ɔno áke lə Damasko wə baakpo Ananias. Bonamute ələkə əsuə ɔte wə ókpadi wə ɔteyi nkə, “Ananias!”

Nya ɔtonɔ nkə, “Bonamute, nnyə mɔɔ!” <sup>11</sup> Nya Bonamute leteyi wə nkə, “Taka lə aye lə kusu ko baakpo Kusutsyɔtsyɔ, nya lə esu Yuda eto diyo lə ato nwə baakpo Saulo wə ditsyi Tarso eto disi. Okpe mfo ɔle ɔla boto. <sup>12</sup> Nya lə buləkəkate bomə əsuə, únyə osani utsyuə wə baakpo Ananias wə díbə úfi ani útəkə wə lə disi itə bə usinkli nyə asa.”

<sup>13</sup> Mfo nya Ananias díləkə kenye ɔteyi nkə, “Bonamute, mbɔnɔ sesiasesia bulə bo eto okle utidi əmfo nle bafokanɔfɔ bokpe

læ Yerusalem! <sup>14</sup> Nya mikanɔ tsya bæ ófo əsuəale eto ekue utsyiko læ besumunyə ninə ɔflo nkə ubə umuə bafokanɔfo kenke læ Damasko!"

<sup>15</sup> Fɛɛ Bonamute áteyi wə nkə, "Su læ esu eyifo lesa nə mínteyi fə. Nnya ni bæ mbuləkə utidi əmfo miə læ udi mɔ ɔyekpa wə luufi Ditiki Sɛɛ nəmə usuko mba lenni Israelfo ku baka ku Israelfo kenke læ bate mɛ. <sup>16</sup> Mɔ kosate ebote wə kase sɔɔ ele bæ ɔye udi ohia læ mɔ disi."

<sup>17</sup> Nyaso Ananias ɛsu údufə diyo nə Saulo lɛkɛ, nya úfi wə ani útəkə læ wə, nya óteyi wə nkə, "Mɔyimi Saulo, Bonamute Yesu wə díləkə wə əsuə óte fə læ kusuu, wə Yesu kosate ke ni futsyə létsyese mɛ fə ɔflo nkə læ esinkli ənyə asa nnya læ Lɛwɔnɔ Kenke læ disjəko fə." <sup>18</sup> Lamfolamfoo, iyifo Saulo fe bufə bəfə lesatsyuə nə nte fe akpɛ eto dikpɛ seka læ wə ənəmi nya útsyiko asa bunyə. Nya se ótaka uńyə, bəyifo wə ntuflesəfləsə eto lekpa læ Yesu eto diye əsuə. <sup>19</sup> Nya se údi lesa ólosə, usinkli údufə læ wə əsuə úmuə ale.

*Saulo Ábe Dikiti Sɛ Nəmə Letsya Lə Damasko.*

Saulo əsiə læ bafokanɔfo ɔflo læ Damasko itə eyi asiani. <sup>20</sup> Lə lefe nəmfo əsuə, údu úsu Yudafo eto ntsyakɔ úsu údi etiki úləkə óte nkə Yesu eyifo Onanto eto Ubi.

<sup>21</sup> Iyifo mba kenke lenɔ wə ditiki nəmfo yanii. Nya

bátɔ mə əsuə bənkə, "Inni utidi əmfo létsya ófe úkalo Yesu eto mba ntəkəko wə læ Yerusalem lefe nə léfe məə? Nya inni bubə úbə nkə wəəbə umuə bafokanɔfo usuko besumunyə ninə ɔflo?" <sup>22</sup> Nya Saulo dísuəkosə wə etiki sɛtɔ ókpasɛ óteyi nkə sitinti ɔnlɛ bɔteyi. Yudafo ba lɛkɛ læ Damasko mfó eto kuutsyuə māmfo kulesa bɔteyi kəńyə læ wə əsuə. Ókpasɛ mə nkə Yesu ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə əmə. <sup>23</sup> Lə lefe kpə eto kamaa, Yudafo bamə átsya báse uyi bənkə boolo Saulo. <sup>24</sup> Fɛɛ bətsyuə əbə bəteyi wə itsyi læ ketsyue kamə əsuə. Lə nyamfo esoo, bákase umə əmə eto mbɔsie ketsyue ku kakomi itə kase buunyə wə balo eso. <sup>25</sup> Nyaso læ ketsyue kanii, Saulo eto bayenkotsyuə éfi wə bákpe læ ditsyitsya kafo nya báyeke wə ku ukua læ dibia nə nkpe læ ofati əsuə úbə kasɔ óbɔ údu læ umə əmə.

*Saulo Ésu Údufə Yerusalem.*

<sup>26</sup> Se úsu údufə Yerusalem, óla nkə læ usu ɔkɔ ku bakasebi ba nkpe mfó. Fɛɛ bāmfo bānnɔ bæ uyifo okasebi eso mə tsya áte wə sikpi. <sup>27</sup> Nyaso Barnaba áwunsəko wə ókpa wə úsuko batənkpe bamə ɔflo óteyi mə kase ótsyako Bonamute læ kusu, nya Bonamute dídi wə etiki. Usi óteyi mə kase Saulo díləkə əsuə óte údi etiki læ kpakpaakpe itsyi læ Yesu

əsua læ Damasko. <sup>28</sup> Læ nyasoo, báfo wə bákpe læ mə nti, óke ku mə nya báye bábé Ditiki Σεε nəmә letsya læ Yesu eto diye əsuə læ Yerusalem.

<sup>29</sup> Nya kama údi etiki nya ókpe kənә ku Yudafɔ bətsyuə ba laateyi Sigriki, fεε bábεbε kusu bæ læ balo wə. <sup>30</sup> Lefe nəmfóo, se wə bayimi ba ni bafokanɔfɔ lenɔ nnya nkoo, bákpa Saulo bésuko Kaisarea nya bákpa wə bətsyese wə umə Tarso.

<sup>31</sup> Læ lefe nəmfóo, bafokanɔfɔ kenke ba lεke læ Yudea ku Galilea ku Samariaa, ála bāvɔnɔ bəsiə, sikpi eto bulə saa mensike mə læ əsuə, nya bənyə setosusu nya bəsiə nkpe læ Bonamute eto kototsyuet-syue əsuə, nya bəfi mə əsuə bákpe læ Ləwɔnɔ Kenke eto əsuəale eto bɔwunsəko əsuə.

### *Petro Ésu Lida Ku Yopa.*

<sup>32</sup> Petro áye ótsyilama nlebe kpə óbe bafokanɔfɔ kenke. Nya úsu únyə bafokanɔfɔ ba nkpe læ umə wə baakpo Lida tsya. <sup>33</sup> Mfó úsu únyə osani utsyuə wə baakpo Ainea wə nle bufi nlebe læ kalebe kani, ani ku akpa díkpə alε mfamfla sɔ̃. <sup>34</sup> Nya se Petro dínýə wə, óteyi wə nkə, “Ainea, Yesu Kristo átsya fə bufi! Taka ənyə læ əkənə fə belabeke!” Lamfolamfo Ainea átake uñýə. <sup>35</sup> Nya se betidi ba kenke nkpe læ Lida ku Saron eto kəmә dínýə bæ Ainea átake ɔle bɔye kafe mfóo,

bətsyi bawuninsə bəfi əsuə bətə Bonamute əmə.

<sup>36</sup> Usio utsyuə wə léfo óno ake læ Yopa wə baakpo Tabita nya læ Sigriki əsuə bæ Dorkas eto kasɔ ni kafe. Úfi wə lefe kenke úyifo kaseε kpə nya úyifo kafo εkpe útə bakombo. <sup>37</sup> Úbə óno bufi nya úkpə. Se bəfləsə wə ntu bəlosə, bésu bálɔ wə bákpo læ abanslo kato. <sup>38</sup> Lefe nəmfó se bánɔ bæ Petro əbə údufə Lida itsyise Lida mantso læ Yopa ɔlɔɔ, bafokanɔfɔ læ Yopa ákpe wə betidi inuə bæ bakpa wə baboko Yopa akpa akpa.

<sup>39</sup> Nyaso Petro əmuə əsuə nya útəkəko mə besu kaka balabesə wə kato. Nya bakɔbəsie ba nkpe mfóo, dínýə batsyilama Petro banle nku buwi, nya bəfi awu akpa akpa nya Dorkas léka læ wə nkpe lefe banle wə bote.

<sup>40</sup> Petro ətə nkə məmble bɔ læ diyo nəmә kafo nya óse akonki óto ola. Nya útsyi ənəmi útə ɔko əmə nya óteyi nkə, “Tabita, taka!” Lamfolamfo úmənkli wə ənəmi, nya kase únyə Petro koo, ótake úsiə. <sup>41</sup> Nya Petro ənə kɔni utsyuə nya ówunsəko wə ótake únyə. Petro esin-kli ókpadi bafokanɔfɔ ku bakɔbəsie bamə bəbə, nya úfi wə ókpe mə læ ani ku nkpe. <sup>42</sup> Nya ditiki nəmfɔ dísensə lékpo læ Yopa mfó, itə betidi kpə áfo Bonamute bánɔ. <sup>43</sup> Læ nnya kamaa, Petro əsiə læ Yopa mfó itə eyi kpə læ nwə baakpo Simon

wə díkeyifo kubukikue eto keyifo mfó ɔflo.

## 10

*Petro Ésu Únyə Kornelio.*

<sup>1</sup> Lə lefe nəmfoo, osani utsyuə əsiə lə Kaisarea eto umə wə baakpo Kornelio. Uyifo uninə utə Romafə eto bamamanyə eto ditsyukpa nə baakpo Italiafə. <sup>2</sup> Uyifo utidi sɛɛ nya wə ku wə diyo eto betidi kenke díyifo mba leesumu Onanto. Utidi əmfə ákawunsəko Yudafə eto bakombo, nya úkato ola lefe saa kətə Onanto. <sup>3</sup> Diyi ləni lə ketsyitsyokomi eto abombo ətsyə sekaa, únyə buləkəkate butsyuə. Únyə lə buləkəkate əsuə bomə nkə Onanto eto ɔtənkpe utsyuə əbə, nya ókpadi wə nkə, “Kornelio!”

<sup>4</sup> Nya lefe nə Kornelio dínyə wəə, óbe wə tūū ku sikpi nya óto wə nkə, “Onamute, be ini?”

Onanto eto ɔtənkpe əmfə áteyi wə nkə, “Kase faato ola ku kase feeyifo kafo ɛkpe kətə betidi édufə Onanto ənə. <sup>5</sup> Kpe betidi bətsyuə lə besu Yopa lə besu bakpadi osani wə baakpo Simon wə bensi baakpo Petro baboko. <sup>6</sup> Okpe lə Simon wə nsi lə lekpo ɔflo wə leeyifo kubukikuə eto keyifo mfo.”

<sup>7</sup> Se Onanto eto ɔtənkpe əmfə díduu, Kornelio ákpadi wə diyo eto betidi inuə ku bamamanyə eto mba laase wə tsya eto ɔni wə ni utidi sɛɛ. <sup>8</sup> Nya óteyi

mə lesa nə díbə, nya ókpe mə nkə besu Yopa.

<sup>9</sup> Se kale dísiə nya banye lə kusu bantə nya ibu sɛkɛ lə bedufə Yopa mfó, Petro ábe úsu diyo nə bankpe eto kato itə kakomi eto lefosi abombo ənuə eto olatoto. <sup>10</sup> Kukpənsɛ étsyiko wə bɔle, fɛɛ mfe banlɛ lesa bonwa nɛ. Nya únyə buləkəkate butsyuə. <sup>11</sup> Únyə se kato lesini, nya únyə lesa nə fe kafia flubia kplɛ kətsyuə ka ləmɔ, nya banlɛ kə lə esi ana nyamə ketsyi kato kanlɛ kasɔ bubə. <sup>12</sup> Lə kafia kamə kafo aakə bebuki akpa akpa ku bawa ku baklɔbɛ. <sup>13</sup> Mfó ɔno ɔkɔɛ utsyuə nle bɔteyi nkə, “Petro, taka, lo lə edi!”

<sup>14</sup> Fɛɛ Petro édi etiki óteyi nkə, “Owo lo! Kulefe! Bonamute, méndi tɔ kulesa nə Yudafə leekisi budi nyə!”

<sup>15</sup> ɔkɔɛ emfo esi óteyi wə nkə, “Lesə nə Onanto díyifo kɛnkɛɛ, manteyi fə iyifo ekisisa!” <sup>16</sup> Únyə buləkə kate bomfo sitsyə sɔɔ. Nya ditsyufə kamaa, bətsyi kafia kamfo besuko kato.

<sup>17</sup> Lefe nəmfoo, ditsyəbi nə díləkə əsuə léte mfó éyifo Petro yanii, nyaso óto wə əsuə nkə, “Be nnya mínyə mfo lete, nnya kasɔ nkɔpə?” Lefe nəmfo kee, betidi ba Kornelio lékpe mfó əbə bédufə umə əmə. Nya se bənyə diyo nə banlɛ bɔbɔbɛɛ, bəbə bənyə lə ni kesie. <sup>18</sup> Nya bənyə banlɛ kaka Simon Petro nkpe disi bɔto.

<sup>19</sup> Nya se Petro dísiə úkəbu disi itsyi lə buləkəkate bɔ

únyə əsuəə, Ləwɔnɔ ídi wə etiki leteyi nkə, “Bebe basani itsyə əbə bale fə bəbɛɛ. <sup>20</sup> Taka, muə əsuə lə esu ko mə. Mante sikpi ku mə butəkəko kesu. Mɔ uni létsyese mə.”

<sup>21</sup> Nyaso Petro ésu únyə mə nya óteyi mə nkə, “Mɔ ni nwə benle bəbɛɛ. Bomfo buɛɛ.”

<sup>22</sup> Bətə wə mbuayɛ bənkə, “Butsyi Kornelio wə ni Romafɔ eto omamanyə ninə ɔfɔ. Uyifo utidi sɛɛ wə ləesumu Onanto. Nya Yudafɔ kenke laala wə asa tinti. Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə leteyi wə nkə okpe fə utidi lə əbə wə diyo lə ɔnɔ fə kenye eto etiki nya fanyenko.” <sup>23</sup> Lə nyaso Petro átɔnɔ ókpa mə údufənkɔ kaka onkpe nya ófo mə fe wə bafɔ útə bátisyme wə ɔfɔ.

Se kale dísiəə, ótaka útəkəko mə. Nya bafokanɔfɔ ba ditsyi Yopa mfo eto bətsyuə dítkəkəko mə bésu.

<sup>24</sup> Bésu bédufə Kaisarea kəsiəsə. Lefe nəmfóo, Kornelio ébokpo wə diyo eto betidi utsyə ku wə bayetsyuə bətsyuə nya bensi bensəkə Petro eto bubə kedufə. <sup>25</sup> Kase Petro nle diyo nəmə budufəə, Kornelio átsyako wə nya óse akonko lə Petro eto ənəmi nya óbokosə wə disí kasɔ. <sup>26</sup> Fɛɛ Petro áteyi wə nkə, “Taka ənyə! Mintsya utidi ətə mini.”

<sup>27</sup> Nya lə kase bantɔ banle etiki budii, Kornelio ákpa wə úsuko kaka betidi fɛfɛ létsya bensi.

<sup>28</sup> Nya Petro leteyi mə nkə, “Mi kosate yi biə bo Yudafɔ eto kɔfi məntə kusu nkə ndufə utidi wə lenni bo ɔni eto diyo nye nsu wə ɔfɔ kulaatsya. Fɛɛ Onanto ələkə óte mə nkə membu kuut-syuə saa fe utidi wə dimeɲyə utə lee menyifo kənke. <sup>29</sup> Lə nyaso se fákpe fə bakpadi mɛɛ, mánni nya míntaka mímbə nɛ. Nya besɔ benle mə bokpadi?”

<sup>30</sup> Kornelio áteyi wə nkə, “Fe eyi ana ni nnya léfee mməə, nya lə lefe nəmfɔ sekaa, se minle ola boto lə kakɔmi eto ətsyə eto lefe lə mɔ diyoo, lefua utidi utsyuə ko ləbɔ únyə mə lə ənəmi, okpe awu nnya díkəyənde! <sup>31-32</sup> Óteyi mə nkə, ‘Kornelio, Onanto ánɔ fə olatoto ku kase feeyifo kafɔ ekpe kətə betidi. Nyaso kpe betidi lə besu Yopa lə bakpadi nwə baakpo Simon wə bensi baakpo Petro wə nkpe lə Simon wə leeyifo keyifo kubukikue eto lə lekpo ɔfɔ baboko.’ <sup>33</sup> Nko eso lamfolamfo mínkpe fə ɔtɔnkpe miə ubə okpadi fə lə əbə nya fintsyə lekplatsya fátaka fákpe akpa kusu fəbə nɛ. Nyaso bomble si lə Onanto eto ənəmi mfo busəkə fə bə lə əbə ateyi bo ditiki nə Bonamute leteyi fə nkə bateyi bo.”

*Petro Édi Etiki Úləkə Ditiki Sɛɛ Nəmə Kasɔ Óte Mə.*

<sup>34</sup> Nyaso Petro édi mə etiki nkə, “Nnyə ntsyə lekpo sitinti minkə Onanto aambe

betidi eto ənəmi læ wə eyifosa əsuə. <sup>35</sup> Bomu kuse saa eto utidi wə laabokosə wə əsuə kasə kətə wə, keyifo kaseε, wə waala nε. <sup>36</sup> Mfo nno miə bəno Ditiki Sεε nə Onanto dīləkə óte Israelfə bə, εye læ Yesu Kristo wə ni betidi kenke eto Onamute əsuəə, boonyə diyuə. <sup>37</sup> Biyi lesa kple nə díbə Israel eto kasə kenke idu læ lefe nə Yohanes lébe let-sya læ Galilea eto kasə it-syi læ ntuflesəfləsə eto lekpa nəmɔ əsuə. <sup>38</sup> Nya bəno tsya kase Onanto lékpo Yesu wə ditsyi Nasaret ɔhile ut-syə læ lefe nə úfi Ləwɔnɔ Kenke ku əsuəale útə wə. Nya ótsyilama úkeyifo asa sεε, nya ótsya mba Obonsam díkelə keleke mə ketsyiko læ bulə bomə əsuə itsyise Onanto əsiə ko wə.

<sup>39</sup> “Búdi adansie læ asa nnya kenke úyifo læ Israel eto kasə ku Yerusalem. Mfó əmə básə wə læ uyikabie əsuə hálo nε. <sup>40</sup> Fεε Onanto esi ótaka wə utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə læ diyi tsyfə əsuə nya úləkə wə óte betidi dínyə. <sup>41</sup> Fεε inni betidi ba kenke dínyə wə. Bomu bo mba Onanto dīləkə nkə budi wə badansieε, bo ni mba dínyə wə nε. Nya búdi nya búnə ku wə læ wə botaka kənyə eto kama. <sup>42</sup> Bo ni mba ótsyese nkə busu bətəyi Ditiki Sεε nəmə læ kalebe saa butə betidi nε. Nya læ buləkə bote boənkə, Onanto ni futsyə dīləkə Yesu fe Okpronkpo itə bəkpənkpə ku kawunsie eto betidi kenke. <sup>43</sup> Nya Onanto

eto bənyeləkətidi ba kenke dídi etiki itsyi læ wə bənkə utsyuə saa kee léfo wə ɔnɔɔ, Onanto ebufi wə abua ɔtsyε wə læ Yesu eto diye eto əsuəale əsuə.”

*Ləwɔnɔ Kenke Áyifə Dísiə Lə Mba Lenni Yudafə Tsyə Əsuə.*

<sup>44</sup> Nya lefe nə Petro nýə ɔnlε etiki nyamfo budii, Ləwɔnɔ Kenke áyifə dísiə læ mba kenke lεke mfo banle Petro eto ditiki nəmə bɔnɔ əsuə! <sup>45</sup> Yudafə eto bafokanɔfə ba dítəkəko Petro betsyi Yopa bəbə mfóo, etiki nyamə éyifo mə yanii! Itsyise Onanto ətə wə Ləwɔnɔ Kenke nəmə áyifə díbə dísiə læ mba lenni Yudafə tsya əsuə. <sup>46</sup> Fεε bəmbəfofo bətəyi bə inni nko ini. Itsyise bánɔ se banle bele bamba kpə bətəyi katεsε Onanto. Nya Petro letəyi nkə, <sup>47</sup> “Betidi bamfo tsya áfo Ləwɔnɔ Kenke fe kase bo tsya lefo esoo, boəmbəfofo bəni bəə boəmbuflesə mə ntu.” <sup>48</sup> Nyaso útə kusu nkə bəfləsə mə ntu læ Yesu Kristo eto diye əsuə. Lə nyamfo eto kamaa, bálε Petro lekpa kpa bə usiə læ mə ɔflo itə eyi asiani.

## 11

*Petro Fləkə Asa Kasə Óte Yerusalem Eto Bafokanɔfə.*

<sup>1</sup> Yanklε fe batɔnkpe bamə ku bafokanɔfə bamba læ Yudea lenɔ bə betidi ba lenni Yudafə tsya ébɔtsyi bəwuninsə báfo Onanto eto Ditiki Sεε nəmə bánɔ.



<sup>2</sup> Nyaso lefe nà Petro dísinkli úsu Yerusalem eto umà, Yudafo eto bafokanfo ba leke mfóo, mántóno ko wà. Nya báto wà bänkà,  
<sup>3</sup> “Beso fésu fásóno là bafò ba dimanla alo nya fákpe kóni là okpe oní əsuə fédi lesa ku mə?”

<sup>4</sup> Nyaso Petro əlakə etiki nyamfo kenke kasò óte mə nkə, <sup>5</sup> “Lə lefe nà minke là Yopa minle ola hotoo, nnyə buləkəkate butsyuə. Mfó mínə kafia kplə kətsyuə ka banle là esi ana kətsyi kato banle kə kasò bobokosə là mɔ ɔfo. <sup>6</sup> Se minle ola mímbee, nnyə bebuki akpa akpa eto kakle kpe là kafia kamə kafo, batobuki ku betubuki ku mba laabodi là kasò ku baklobə ákpo mfó. <sup>7</sup> Ete mínɔ okɔe utsyuə nle etiki budi katəyi nkə, ‘Petro! Taka, lo là edi!’

<sup>8</sup> “Nyaso nləkə kenye nteyi minkə, ‘Kula o-o! Kulefe! Bonamute, méndi tɔ kulesa nà Yudafo leekisi budi nyə.’

<sup>9</sup> “Fəe okɔe əmfo esi údi etiki útsyi kato óteyi nkə, ‘Lesà nà Onanto diyifo kenkəe, mantəyi fə diyifo dimankpa.’

<sup>10</sup> “Nnyə buləkəkate bomfo sitsyə sɔɔ. Lə nnyə kamaa, kafia kplə kamfo ka eto kafo bebuki bamfo nkpo, bétsyi ke bábesə kato isu ese lefe nà kánya vī. <sup>11</sup> Lə lefe nəmfó tututuu, betidi itsyə ba bákpe bə bakpa mə baboko Kaisarea əbə bédufə diyo nà minke. <sup>12</sup> Nya Ləwóno Kenke letəyi mə nkə ntəkəko mə là busu. Mɔ bayimi ekua bamfo ditsyi

Yopaa, ətəkəko mə busu Kaisarea búsu búdufə osani wə lekpe mə batónkpe ini Kornelio eto diyo. <sup>13</sup> Ɔteyi bo kase Onanto eto ɔtónkpe dílakə əsuə óte wə nya óteyi wə nkə, ‘Bəbe utsyuə akpe Yopa là usu ɔbəbe nwə baakpo Simon Petro. <sup>14</sup> Wuudi mi etiki nnyə luutə bə fə ku fə diyo eto betidi kenke luunyə bofo.’

<sup>15</sup> “Fə míntsyiko Ditiki Səe nəmə bɔteyi, Ləwóno Kenke ébubə dídufə mə məmblə kenke là əsuə fe kase dídufə bo là əsuə là kasò ket-syikokɔ kamə! <sup>16</sup> Nyamfo díte mínklomə lesa nà Bonamute letəyi lefe nà óteyi nkə, ‘Sitinti Yohanes efi ntu ufləsə betidi. Fəe Onanto ebufi Ləwóno Kenke ufləsə mi.’ <sup>17</sup> Nya là Onanto ətə betidi ba lenni Yudafo ətəsa nyamfo fe kase úfi útə bo là lefe nà bófo Bonamute Yesu Kristo bónɔ, owoe mini bə là mmfo Onanto kusu buti nko?”

<sup>18</sup> Se bánɔ etiki nyamfoo, bénsite lesa nà bɔteyi. Bomu bátesə Onanto báteyi bänkə, “Sitinti Onanto ətə betidi ba lenni Yudafo tsya kusu nkə batsyi bawuninsə là bənyə nkpə.”

*Bafokanfo Lə Antiokia Efui Bakpe.*

<sup>19</sup> Nya lefe nà asa nyamfo nle bubə nkoo, bafokanfo ba dítsyətsyi bédu là bulə bo dítu mə itsyi là kase bálo Stefanó əsuə, bésu bédufə Foinike ku Kipro ku Antiokia eto kamə. Nya bátsyilama banle ditiki

σεε nēmə bōteyi Yudafo hã. <sup>20</sup> Nya bafokanōfo ba ditsyi Kipro ku Kirene dīsu Antiokia bésu bātēyi betidi ba lenni Yudafo Bonamute Yesu eto Ditiki Σεε nēmə. <sup>21</sup> Nya se Bonamute eto əsuəale lēkē ko mə esoo, bafokanōfo ba difi əsuə bətə Bonamute əbə befui bakpe.

<sup>22</sup> Lefe nə bafokanōfo ba nkpe lə Yerusalem leno ditiki nəmfoo, bātsyese Barnaba bə usu lə usu obē lesa nə nle bubə lə Antiokia. <sup>23</sup> Se úsu údufə mfó nya únyə kase Onanto ləwunsə ko məə, únyə disuəyua tinti nya usi ókpe mə nkəale nkə bənyə kekleke lə bafokanōfo əsuə nya lə bedi onukuale bətə Bonamute ku mə utu kenke. <sup>24</sup> Barnaba eyifo utidi σεε wə nkpe bafokanōfo nya ləwəno kēnkē nsi ko wə tinti. Eye lə wə bəwunsəko əsuəə, bafokanōfo bamə əbə befui bakpe.

<sup>25</sup> Lə nnya kamaa, Barnaba əsu Tarso, úsu óbēbē Saulo mfo. <sup>26</sup> Se únyə wəə, ókpa wə bədu bəbə Antiokia nya mə inuə bamə dīsīə mfó lēlē wəlolo. Bakē mfó bākate betidi kpə asa. Antiokia mfóo, nya betsyiko bafokanōfo bokpo bə Kristofō nē.

<sup>27</sup> Lə lefe nəmfo tututuu, Onanto eto bənyeləkətidi bətsyuə etsyi Yerusalem bəbə Antiokia. <sup>28</sup> Mfó mə nti eto onī wə baakpo Agabo, létaka unyə lə ləwəno kēnkē eto əsuəale əsuə nya óteyi nkə kukpense kekleke ebubə lə kawunsīə kenke. Nyamfo əbə itə lə lefe nə

Romafō eto Okankplē wə baakpo Klaudio nle seka budi. <sup>29</sup> Nyaso bafokanōfo bamə éfi nsusu bə baako asa lə befi batsyese bafokanōfo ba nkpe lə Yudea eto kasō. Nya mə utsyuə saa léko kase woofō. <sup>30</sup> Nya se bako bikə biaməə, bēfi mi bətə Barnaba ku Saulo nya bēfi mi bésu bətə Yudea eto bafokanōfo eto beninə.

## 12

*Herodes Ákpe Batənkpe Bamə Bul.*

<sup>1</sup> Lə lefe nəmfo əsuə, Oka Herodes əmuə bafokanōfo eto bətsyuə nkə lə ókpe mə bulə kekleke. <sup>2</sup> Útə balo Yakobo wə ni Yohanes eto oyimisani ku lesiabi. <sup>3</sup> Nya se únyə nkə nnya úyifo ákē Yudafo okōēē, úmuə Petro tsya lə lefe nə beedi Abolo nnya Eyan kisəsa Ləmbə eto Diyi. <sup>4</sup> Se bəmuə wəə, bákpe wə lə diyo kaka mba laase diyo nəmə eto ena ena eto akpa ana ba laafloma bətsyuə nnyə lefe saa banle wə bōse. Herodes eto nsusu ni bə lə ubə ufi wə utə betidi lə bakponko wə lekpo lə mə diyisee nə baakpo Ukpə Ása Bo Jyila eto kama. <sup>5</sup> Nyaso mba laase mfó ákase Petro lə diyo nəmə. Fēē bafokanōfo bamə ákato ola kekleke ákalē Onanto lekpa lə wə disi.

*Onanto Fləkə Petro Wə Bákpe Lə Diyo.*

<sup>6</sup> Nya lə ketsye ka eto kəsīəsə ka Herodes díbu disi nkə wútələkə Petro lə diyo utə betidi baməə, Petro

álabe selabe læ mba laase eto inuə eto nti. Nya bákpe wə læ kɔnyɔ kplɛ ko béfi batsyasə læ mə kosate eto ani əsuə. Nya fɛ mba laase mfó eto bətsyuə dínyə banle siku siamə bosc. <sup>7</sup> Akpaakpa koo, Kato eto ʒtɔnkpe ko læbo nya lekpasə léfo diyo nəmə kenke. Nya Kato eto ʒtɔnkpe difi wə kɔni útəkə Petro læ lekpa ke ósanklisə wə nya óteyi nkə, “Kɔse mlə læ ataka ənyə!” Kɔnyɔ kplɛ ko nkpe wə læ kɔni lesini kóbo kókpo læ kasɔ. <sup>8</sup> Nya Kato eto ʒtɔnkpe əmə leteyi wə nkə, “Fi fə awu ku afɔkpa akpe.” Nya Petro díyifo nko. Nya ʒtɔnkpe əmə disí óteyi wə nkə, “Fi fə awu kentsyɛ akpe læ ətəkəko mɛ.”

<sup>9</sup> Nya Petro létaka útəkəko wə, nya óbo læ diyo nəmə kafo. Lefe nəmfo kenke, wánte læ lesa nə Kato eto ʒtɔnkpe əmə nlɛ buyifo eyifo sitinti, úbu nkə kola ete ɔnlɛ busiə. <sup>10</sup> Nya báye báfe mba laase eto ditsyukpa tute ku bənuəfə. Nya se báyo situ eto kesie kplɛ ka baayɛ kedufə umə əməə, siku siamə kosate ko lesini əsuə. Nya báye læ kesie kamə tsya báfe. Nya se báye bésu setɔ sekɛɛ, Kato eto ʒtɔnkpe əmə ko lénya údu læ wə ɔflo.

<sup>11</sup> Lə nnya kamaa, fɛ Petro léte lesa nə díbə wə læ əsuə nya óteyi wə əsuə nkə, “Mɔmɔ mbote miə sitinti ini bæ Bonamute létsyese wə ʒtɔnkpe əmfo nkə ubə uləkə mɛ utsyiko læ Herodes eto ani ku asa nnya Yudafɔ díbu

bə booyifo mɛ tsya læ diyo nəmfo kafo!”

<sup>12</sup> Nya se únyə nnya díbə utsyə lekpo, údu úsu Maria wə ni Yohanes Marko eto ambe eto diyo kaka betidi kpə létsya banle ola boto. <sup>13</sup> Nya se Petro léyo diyo nəmə eto kəsiə, óso siku siamə. Nya uyifoyifosiobi utsyuə wə baakpo Roda ábo úsu nkə woabe futsyuə uni. <sup>14</sup> Se óno Petro eto ɔkɔɛ utsyə lekpo, únyə disuəyuə ofensə! Itə wánsini wə siku siamə, bomu útsyetsyi úsu wə betidi ɔflo úsu óteyi mə nkə Petro əbə únyə læ siku kama.

<sup>15</sup> Bátɛyi wə bənkə, “Nto disí lébia fə?” Nya usi únyə læ nnya əsuə nkə sitinti ini. Nyaso bátɛyi wə bənkə, “Nyale ətsyuə, wə kato eto ɔtɔnkpe uni!”

<sup>16</sup> Lə lefe nəmfo kenke əsuə, Petro esi únyə ɔlɛ kesie eto siku bɔso. Nya lefe nə básini se nya bənyə wə, íyifo mə yanii. <sup>17</sup> Úyifo mə kɔni nkə bənkpo kudu. ʒteyi mə asa nnya díbə ku kase Bonamute díbə úləkə we utsyiko læ diyo nəmə kafo. Nya óteyi mə nkə, “Bisu beteyi Yakobo ku bayimi bafefe asa nnya díbə.” Nya udu mə læ ɔflo úsu kalebe bamba.

<sup>18</sup> Nya se kale dísiə, íyifo mba laase mfó yaa, nya éboko bulə kpə. Bátɔ mə əsuə bənkə, “Se tuutu Petro lefe mɔmɔ?” <sup>19</sup> Nya Herodes ətə bábɛbɛ wə tinti, fɛɛ bənyə wə. Útə bəmuə mba laase diyo nəmə bákpo mə lekpo, nya útə

nkə balo mə. Lə nnya kamaa, Herodes édu læ Yudea úsu úsiə læ Kaisarea itə lefe ditsyuə.

### *Oka Herodes Eto Ukpə.*

<sup>20</sup> Lə lefe nəmfóo, Herodes anyə ɔblo tinti ókpe Tiro ku Sidon eto betidi, nyaso bésu læ sitiditu əsuə bə læ besu bənyə wə. Bésu báto bɔwunsəko betsyi læ Blasto wə ni Herodes eto nwə laabe diyo ɔflo bə ɔɛ Herodes lek-pakpa læ utə læ lɔniyifoyifo læ dibə læ mə inuə bamə ku Herodes eto nti. Ibə nko itsyise Herodes eto kasɔ bəkənyə mə didisa ketsyiko.

<sup>21</sup> Nya læ diyí nə Oka Herodes ditsyə məə, ókpe wə bekankə nya úsiə læ wə lekankpome əsuə údi betidi bamə etiki. <sup>22</sup> Se údi etiki ólosəə, betidi bamə áfa básɔ ani bətə wə nya bátəyi bənkə, "Onanto Kosate eto ɔkɔɛ uni! Inni utidi!"

<sup>23</sup> Lamfolamfoo, Bonamute eto ɔtɔnkpe ákpe Herodes bufi læ əsuə, itsyise wémfi atəse Onanto. Nya batsyini dídi wə əsuə kenke, nya úkpə.

<sup>24</sup> Nya Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə leyɛ letsyo, dísensə nya bafokanɔfo difui bakpe.

<sup>25</sup> Nya lefe nə Barnaba ku Saulo lélosə mə keyifo ka bákpe mə bə besu beyifoo, bésinkli betsyi Yerusalem bəbə nya bákpa Yohanes wə tsya baakpo Marko báyenko báboko.

## 13

### *Bákpe Barnaba Ku Saulo Kɔtɔ.*

<sup>1</sup> Lə Antiokiaa, Onanto eto bənyeləkətidi bətsyuə ku bateasa áke læ bafokanɔfo eto ditsyukpa nəmə nti. Mə ni Barnaba ku Simon wə baakpo utidi naa ku Lukio wə ditsyi Kirene ku Man-aen nwə ku Oka Herodes békluasə bakɔ taa mə sikpefi lefe ku Saulo. <sup>2</sup> Nya lefe nə banɛ Bonamute bɔtəsə nya bake læ kenyeklekle əsuəə, Lɛwɔnɔ Kenke əbə dídi mə etiki nkə, "Biləkə Barnaba ku Saulo bitsyə itə keyifo ka eso mínkpadi mə." <sup>3</sup> Lə nyamfo esoo, beninə bamə ákle kenye nya báto ola nya bətəkə mə ani, nya bətsyə mə kusu.

### *Barnaba Ku Saulo Ésu Kipro.*

<sup>4</sup> Se Lɛwɔnɔ Kenke ditsyə mə kusu lélosəə, bésu umə wə baakpo Seleukia. Mfó béfi ɔklo báyila lekpo nəmə bésu kasɔ ka ntu letsyilama eto umə wə baakpo Kipro. <sup>5</sup> Se bésu bédufə umə wə baakpo Salamii, bésu Yudafo eto ntsyakɔ bésu bédi mə ditiki sɛɛ nəmə. Nya Marko Yohanes díkəko mə fe mə ɔwunsəkotsyuə.

<sup>6</sup> Se bədu mfóo, báye læ kasɔ kamə bésu bédufə umə wə baakpo Pafó. Mfó bətsyako Yudanyə wə ni ofate wə ni sedia eto unyeləkətidi wə baakpo Bar-Yesu eto ubi. <sup>7</sup> Ofate əmfó ku Aba eto unyesíə wə baakpo Sergio Paulo eyifo bayetsyuə. Nko eto Aba

eto unyēsia əmfō wə diyifo obesibe ákpadi Barnaba ku Saulo nkə bəbə bənyə wə, itsyise óla nkə lə ɔnɔ Onanto eto ditiki nəmā. <sup>8</sup> Nya se bésuu, ofate əmə wə baakpo tsya bə Elima lə Sigriki əsuə, ənə etiki ku mə. Óla nkə lə uləkə Aba eto unyēsia əmfō eto nsusu utsyiko lə etiki nnya Saulo ku Barnaba lela bə beedi əsuə.

<sup>9-10</sup> **ෆෆ** Saulo wə tsya bensi baakpo Pauloo, ábe ofate əmfō ku ləblɔfi kekkele. Nya úləkə óte wə lə Ləwɔnɔ Kənke eto əsuəale nkə, “Fə Obonsam eto ubi, eyifo odia ku nwə laawə betidi kakpe. Nya feekisi kaseyifoyifo, nya faatsyi Bonamute eto ɔnukualetiki kawuninsə keyifo bidia! <sup>11</sup> Bonamute ebutəkə fə kɔni mɔmɔ nya wuutə fə ənəmi ba, nya fensiembunyə kofe bio isu ese lə lefe ditsyuə eto kama!”

Lamfolamfo letɔntɔ eti Elima lə ənəmi, nya wénsifo asa bunyə bio. Úkawunya ani kabəbə utidi nkə lə ɔyenko wə. <sup>12</sup> Lefe nəmfo se Aba eto unyēsia əmfó dínyə nyamfo nkoo, íyifo wə yanii, nya ófo Bonamute eto ditiki nəmā ɔnɔ.

*Barnaba Ku Saulo Ésu Antiokia Lə Pisidia.*

<sup>13</sup> Nnya kamaa, Paulo ku mba ntəkəko wə əsu bédufə lə ɔklo nya bədu lə Pafō bésu Perge wə ni umənkplə wə nkpe lə Pamfilia eto kasɔ. Mfó nya Marko Yohanes dídu mə lə ɔflo úsinkli úsu Yerusalem. <sup>14</sup> Se bədu lə Perge, bésu

Antiokia, umənkplə wə nkpe lə Pisidia. Nya lə ɔnwəditsyəyii, bésu Yudafo eto katsyako nya bəsiə kasɔ lə betidi bamə nti. <sup>15</sup> Lefe nə bákakla asa betsyiko lə Moses eto kɔfi eto kukue ku Onanto eto bənyeləkətidi eto asawɔniwɔni bəlosə, katsyako eto batɔnkotɔnko ətə Paulo ku wə bətsyuə bote bə, “Bayimi, lə utsyuə kpe ditiki ditsyuə nkə woateyi lə ufi okpe bo nkəalee, lə ubə ɔteyi.”

<sup>16</sup> Mfó Paulo létaka uńyə nya óte kɔni kato lete bə bedi kaa, nya óteyi mə nkə, “Israelfɔ ku mimba kenke ba lenni Israelfɔ ba leetsyue Onanto koto, bitsyue ato lə bəɔ! <sup>17</sup> Israelfɔ eto Onanto ni nwə díləkə bo banamə nya ókpo mə atsyɔ. Nya úyifo mə kusə kplə eto betidi lə lefe nə bəsiə kafɔle ka ni Egipte. Onanto ələkə mə utsyiko Egipte eyə lə wə əsuəale kplə nyamə əsuə. <sup>18</sup> Óbe mə nya ókpa mə óyenko lə mfiminti itə ale fosi ana nnya bákə mfo. <sup>19</sup> Se ótsylɔsə əsə akuanse lə Kanan eto kasɔ, úfi mə kasɔ kamə utə Israelfɔ fe mə kedikɔ. <sup>20</sup> Nyamfo kenke əbə itə fe ale alofa ana awosi anɔ eto nti.

“Lə nyamfo eto kamaa, Onanto ətə mə bakponkpo ba dídi seka lə mə əsuə isu ese Onanto eto Unyéləkətidi Samuel eto lefe. <sup>21</sup> Nya bále wə lekpakpa bə utsyə oka utə mə. Nya Onanto díte mə Kis eto ubi Saulo wə ditsyi Benyamin eto kafo, nya údi

seka itə alɛ fosi ana. <sup>22</sup> Nnya kamaa, Onanto átakasə wə læ seka əsuə nya úfi David úsiəsə læ lekankpome nəmə əsuə. David əmfo ni utidi wə əsuə Onanto dídi etiki utsyiko nkə, 'Yese eto ubi David ni utidi wə mɔ utu laala, itsyise wuuyifo lesa nə maala.'

<sup>23</sup> "Nko ke ini bə Onanto áye læ David eto kafo, nya úləkə Ofomfokətə wə ni Yesu utə Israelfɔ fe kase utsyə bo kɛnyɛ. <sup>24</sup> Nya fɛ Yesu luubəə, Ntufləsətidi Yohanes əbə ótɛyi Israelfɔ kenke nkə batsyi mə nkpə bawuninsɛ læ mə akɔəsi bayɛ abua buuyifo læ ufləsə mə ntu. <sup>25</sup> Lə lefe nə Yohanes eto keyifo nɛ kalosekɔ bubəə, ótɛyi betidi bamə nkə, 'Owoe bibu biə wə mini? Mɔ ni nwə bɛnlɛ kusu bobɛ lɛ? Owo lo! Fɛɛ wə kpe læ kusu ɔɛ bubə mɛ kama, nya mənnyətə bə nyankli wə afukpa eto kekue kulaa tsya!'

<sup>26</sup> "Mɔ bayimi, Israel bebi, mi mba ni Abraham eto bebi ku mimba lenni Yudafo fɛ biesumu Onanto, nkpə manlo eto bofo bomfo əbə itə bomblɛ kenke. <sup>27</sup> Betidi ba nkpe læ Yerusalem ku mə beninə mámfo Yesu bánɔ bə wə ni mə Ofomfokətə əmə. Nya bánɔ kasɔ Onanto eto bənyɛləkətidi eto ditiki nə baakla kate bo læ ɔnwɛditsyɛyi saa əsuə. Fɛɛ bətə bənyɛləkətidi eto etiki əbə itə se bálo wə dikpənkpi eso. <sup>28</sup> Nya ite bə bənnɔ kabua saa læ wə əsuə tsyaa, bátɛyi Pilato bə utə kusu læ balo wə.

<sup>29</sup> "Nya lefe nə békeyifo lesa nə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi utsyə itsyi læ læ wə əsuə báləsəə, bələkə wə læ uyikabie əsuə bésu be-bikə. <sup>30</sup> Fɛɛ Onanto átakasə wə utsyiko ɔkɔmə. <sup>31</sup> Nya læ eyi kpə əsuəə, úləkə wə əsuə ótɛ betidi ba wonko mə lɛyɛ itsyi Galilea isu Yerusalem. Mə ni betidi ba nɛ adansie budi læ wə əsuə læ Israel eto kusə nɛ.

<sup>32-33</sup> "Nya mɔmɔɔ, búbə mfo boə boefi Ditiki Sɛɛ nəmə boboko mi bə Onanto eto kɛnyɛ ka útsyə bo banaməə, əbə itə bo, bo mba ni mə bebi. Nnya ni bə Onanto ətə nkə Yesu si otaka utsyi ɔkɔmə ubə nkpə. Nyamfo ni lesa nə David lɛwɔni læ wə kusənkue nuəfə kafo nkə Onanto átɛyi itsyi læ Yesu əsuə nkə,

'Mɔ Ubi feni.

Nya mmii, mbofiani fə anto.'

<sup>34</sup> Nya nyamfo ni lesa nə Onanto lɛtɛyi itsyi læ wə botakasə ketsyiko ɔkɔmə kəbə ni nkə wembubu læ kudi kafo.

'Mookpo fə atsyɔ nnya diyifo kɛnkɛ fe kase minse uyi mintsyə miə mookpo David.'

<sup>35</sup> Nko usi ótɛyi læ David eto kusə bamba nkə,

'Məmbutə bə fə uyifoyifo kɛnkɛ əmfo kɛ læ kudi kafo ebú.'

<sup>36</sup> "Ditiki nəmfo manyɛ læ David eto kutsyə itsyise usiə nkpə úyifo Onanto eto lelabi əsuə, nya ukpə nya bəbikə wə ku wə bana mə nya wə əsuə eto sinə tsya díbú.

<sup>37</sup> FEE nwə Onanto létakasə utsyiko ɔkɔməə, wə əsuə eto sinə mém bú læ kudi kafo.

<sup>38</sup> "Nyaso bayimi, bola boə bete læ ekpa bæ eye læ Yesu əmfo əsuəə, nya bábe abuabufikatsye eto ditiki nəmə letsya bətə mi nɛ.

<sup>39</sup> Nya utsyuə saa wə lefo Yesu ɔɔɔ, Onanto ebufi wə abua ɔtsye wə nya weembolo wə dikpi. Nyamfo ni lesa lɔni nə Moses eto kɔfi dímamfo buyifo kulefe nɛ.

<sup>40</sup> Nyaso bebe kukɔɔ! Biəntə læ Onanto eto bənyeləkətidi eto etiki nnya bátəyi bətsyə læ eye bubə kətə læ mi əsuə nko.

<sup>41</sup> Itsyise Onanto átəyi nkə,

'Bebe mimba læmə mɔ ditiki. Bitə læ iyifo mi yanii læ bətsylo!

Itsyise lesa nə minlə buyifo mmii,

iyifo lesa nə biembofo bɛɔ,

lə utsyuə ələkə ni kasɔ ote mi kulaa tsya.' "

<sup>42</sup> Se Paulo ku Barnaba nle bɔbɔ læ disikakpekɔ mfóo, betidi bamə átəyi mə bæ besi bəbə bedi mə etiki nyamfo læ ɔnwéditsyuə eto diyi nə lubbə. <sup>43</sup> Nya lefe nə bésensə læ disikakpekɔ mfóo, Yudafɔ kpə ku bafokanɔfɔ ba léfiani Yudafɔ nya baate Onanto sikpi ba leke læ disikakpekɔ mfóo, ətəkəko Paulo ku Barnaba. Batɔnkpe bamə édi mə etiki nya balə mə kɔlə bæ bənyə kekleke læ bəsiə nkpə le lefonə Onanto əsuə.

<sup>44</sup> Lə ɔnwéditsyayi nə disi dítakəko nəmfóo, ibu səkɛɛ

eni umə əmə kenke eto betidi əbə disikakpekɔ nəmə læ banɔ Bonamute eto ditiki nəmə. <sup>45</sup> Nya lefe nə

Yudafɔ eto beninə dinyə sitiditu sia díbə disikakpekɔ mfóo, básesə ənəmi læ mə əsuə, nya bətsyiko etiki bunə ku Paulo læ etiki nnya ɔnlɛ bətəyi əsuə nya báka wə.

<sup>46</sup> FEE Paulo ku Barnaba ákpe utu besi bedi etiki bátəyi mə bənkə, "Ele bæ budi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmfo itə Yudafɔ bɔtɔnsə. Nya se bɛnɔ ditiki nəmfo nya bətəyi biənkə bianla nkpə manlo bomfoo, búfi ni bɔlə mba lenni Yudafɔ butə.

<sup>47</sup> Nyamfo ni kɔfi ko Bonamute díta bo nkə,

'Nnyifo fə fe okandɛ ntə mba lenni Yudafɔ bæ læ efi bofo aboko kawunsia eto lekpo saa.' "

<sup>48</sup> Nya lefe nə mba lenni Yudafɔ lenɔ lesa nə bátəyi mfoo, bənyə disuəyuə tinti, nya bátəsə Bonamute eto ditiki nəmə. Nya mba kenke Onanto díləkə itə nkpə manloo, áfo bánɔ. <sup>49</sup> Nya Bonamute eto ditiki nəmə dísensə dísu kasɔ kamə kenke.

<sup>50</sup> FEE Yudafɔ bətsyuə édi ute bákpe læ besio ba nkpe dibu ba leesumu Onanto ku umə eto beninə eto nti. Nya bətsyiko Paulo ku Barnaba bulə kənyə mə læ əsuə, nya bála mə babɔsə læ mə lek-pake mfó. <sup>51</sup> FEE lefe nə banle budu læ umə əməə, bálɛ utembu wə nkpo mə læ akpa bákpo læ umə əmə nnya léte bæ umə əmə eto

betidi áni mə. Nyamfo eto kamaa, bédu mfo bésu Ikonion. <sup>52</sup> Nya bafokanɔfɔ ba leke læ Antiokia mfó dínyə disuəyuə tinti nya béyi ku Ləwɔnɔ Kenke.

## 14

*Paulo Ku Barnaba Ésu Bédufə Ikonion.*

<sup>1</sup> Nya se bédufə Ikonion tsyaa, Paulo ku Barnaba ésu Yudafɔ eto katsyakɔ mfó. Nya se bátəyi Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ Ditiki Sɛɛ nəməə, mə nti eto betidi kpə áfo bánɔ. <sup>2</sup> Nya Yudafɔ ba dímamfo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmfo bánɔɔ, ənə etiki ku mə nya bábiasə mba lenni Yudafɔ eto nsusu nya bətə bə bátaka bənyə læ Paulo ku Barnaba læ əsuə. <sup>3</sup> Fɛɛ batɔnkpe bamə əsiə læ umə əmə itə lefe kentsyɛ ditsyuə ákate Ditiki Sɛɛ nəmə ku ute. Nya Onanto tsya dílakə wə lefonə eto etiki eto sitinti óte eyɛ læ ayanisa kpə nnya útə béyifo əsuə. <sup>4</sup> Ibə bə umə əmə eto betidi áma læ akpa ənuə, bətsyuə ətəkə læ Yudafɔ eto kama nya bətsyuə tsya ditəkə læ batɔnkpe bamə eto kama.

<sup>5-6</sup> Lə lefə ditsyuə eto kamaa, umə əmə eto betidi bətsyuə ba leeni Yudafɔ ku Yudafɔ ku mə beninə éfi nsusu bə bataka bənyə læ mə əsuə bakpɔ mə aba. Batɔnkpe bamə ánɔ mə ket-syue kamə, nya bətsyetsyi bədu bésu Likaonia eto kəmə ka ni Listra ku Derbe ku kəmə ka nkpe læ lekpake

mfó. <sup>7</sup> Nya bədi Ditiki Sɛɛ nəmə mfó.

*Paulo Ku Barnaba Lə Listra Ku Derbe.*

<sup>8</sup> Se bésu Listraa, osani ut-syuə akɛ mfó wə letsyini taa lefe nə bále wə nya wámfo tɔ botaka kayɛ kulefe. <sup>9</sup> Úsiə mfó úkanɔ ditiki sɛɛ nə Paulo nyə ɔnlɛ budi. Nya se Paulo lébe wə tũũ, únyə nkə ófo ónɔ nya wə bufi bomə luuyuə wəə, <sup>10</sup> Nyaso Paulo áfā bembembe ótəyi wə nkə, “Taka ənyə læ fə akpa əsuə!” Nya osani əmfo lésa ótaka únyə nya útsyiko bɔyɛ kafe.

<sup>11</sup> Se betidi ba dínyə mfó banlɛ ditiki nəmə ato butsyue dínyə lesa nə Paulo díyifoo, báfā bembembe læ Likaoniafɔ eto sele əsuə bátəyi nkə, “Bananto beni! Báyifə bəbə bo nti fenkə betidi!” <sup>12</sup> Lə nyaso bətəkə Barnaba diyə bə Seus. Nya bətəkə Paulo tsya bə Herme, itsyise wə ni futsyə dínyə nlɛ etiki budi nɛ. <sup>13</sup> Nya Seus eto usumunyə, nwə eto kesumukɔ nyə læ umə əmə eto kabanto mfóo, éfi banantsyui ku kaflawasi óboko nkə læ wə ku wə betidi bamə læ befi bətə batɔnkpe bamfo kedi læ umə əmə eto kabəsie.

<sup>14</sup> Nya lefe nə Paulo ku Barnaba lenɔ lesa nə baala bə beeyifoo, bənə mə kosate eto awu nnya bankpe báfuadi, nya bətsyetsyi bédufə læ betidi bamə nti. Mfó nya báfā <sup>15</sup> bátəyi bənkə, “Boantomə, be benlɛ buyifo mfó? Bontsya kasɔ kamfo eto betidi ete buni fe



mi ke. Búbə mfo boə boefi ditiki σεε nəmfo boboko mi. Bisinkli bəye asa bimba nyamfo eto kakle buyifo lə bifi atəsə bitə Onanto wə ditə bo nkpə. Wə ni futsyə díyifo kato ku kaso ku lekpo ku asa nnya nkpe lə nnya kenke! <sup>16</sup> Κοο Onanto ətə kusu betidi kenke nkə bəsiə nkpə lə kase mə léla əsuə. <sup>17</sup> Tsyə usi wələkə kate mi nkə okpe sitinti εε lə asa se nnya weeyifo kətə mi. Wəətə mi osomi ku bekelenkə lə lefe σεε əsuə nya wəətə mi edisa ku disuəyuə tsya.” <sup>18</sup> Ite bə bətəyi mə nyamfo kenke tsyaa, ilə fe betidi bamfo leyε kedi kamfo mə butə.

<sup>19</sup> Nya Yudafə bətsyuə ditsyi Antiokia, umə wə nkpe lə Pisidia ku Ikonion bəbə bəbiasə betidi bamfo eto nsusu, nya bātəno ku mə bato Paulo aba nya bəkpi wə lə kaso bəbənko lə umə əmə, nya bébu bə úkpə. <sup>20</sup> Nya lefe nə bafokanəfo ba nkpe mfo dibə bənyə batsyilama wəə, ótaka nya usinkli úsu umə əmə. Nya se kale disiyə, wə ku Barnaba édu bésu Derbe.

*Paulo Ku Barnaba Esinkli Besu Antiokia Wə Nkpe Lə Siria.*

<sup>21</sup> Nya besu bedi Ditiki Σεε nəmə lə Derbe. Nya se betidi kpə bətsyuə díkafo bāno, bési besinkli bésu Listra ku Ikonion ku Antiokia lə Pisidia eto kaso. <sup>22</sup> Mfoo, besi bəkpe bafokanəfo nkpe mfo nkəale bə bənyə kekke lə mə bəfokanə əsuə. Nya bətəyi mə tsya bə, “Ele

bə bunyə kanyi kpə fe lə bunyə disuəyuə lə Onanto eto sekakediko.” <sup>23</sup> Lə nnya kama Paulo ku Barnaba tsya ələkə batənkotəno bətə bafokanəfo eto etsyukpa nyamə kenke, nya lə olatoto kətə Onanto ku lə kenyeklekle əsuə, bəfi mə bəkpe lə Bonamte wə bəfo bāno eto ani.

<sup>24</sup> Nya lefe nə bābo lə kəmə ka nkpe lə Pisidia, bésinkli bésu Pamfilia eto kaso. <sup>25</sup> Nya bətəyi Ditiki Σεε nəmə lə Perge fe bəfe bésu Atalia. <sup>26</sup> Mfó bəsiə lə oklo bəyε bésu Antiokia, kaka eto batənkotəno díkefi batənkpe bamə bəkpe lə Onanto eto ani itə keyifo ka bəkalosə məmə.

<sup>27</sup> Se bésu bédufə Antiokiaa, bəkpadí bafokanəfo ba nkpe mfó kenke bətsyə ditsyu nya bətəyi mə kusu ko bəyε eto etiki. Nya bətəyi mə asa nnya kenke Onanto leyenko mə bəyifo ku kase ósini bəfokanə eto kusu utə mba lenni Yudafə. <sup>28</sup> Nya bəsiə lə Antiokia ku bafokanəfo mfo itə lefe kentsyεε ditsyuə.

## 15

*Batənkpe Bamə Ku Beninə Akpe Disi Lə Yerusalem.*

<sup>1</sup> Lə lefe nə Paulo ku Barnaba ləke lə Antiokiaa, betidi bətsyuə ba ditsyi Yudea əbə mfó nya bəkate bafokanəfo bamə asa nnya ni bənkə, “Lə bānla fe lelo fe kase Moses eto lekpa letee, embunyə bofo.”

<sup>2</sup> Paulo ku Barnaba ku betidi bamfo ənə ditiki nəmfo

ekle. Lə nyamfo esoo, bətə bənkə bafokanɔfo eto bətsyuə təkəko Paulo ku Barnaba lə besu Yerusalem lə mə ku batɔnkpe bamə ku bafokanɔfo eto beninə ba nkpe lə mfó lə bale lelolala eto etiki nyamfo babe. <sup>3</sup> Nyaso se bafokanɔfo eto ditsyukpa nəmə ditsyə mə kusu bəlosəə, bədu bəsu Foinike ku Samaria eto kəmə nya bəsu bənyə bafokanɔfo ba nkpe mfó. Bətəyi mə bə mɔmɔɔ, mba lenni Yudafo tsya éfi mə əsuə bətə Onanto, nnya ni bənkə mə tsya áfo bánɔ. Ditiki nəmfo ákpe məmble disuəyuə tinti. <sup>4</sup> Nya se bəsu bədufə Yerusalem, mə beninə bamə ku bafokanɔfo ku batɔnkpe bamə áfo mə kukɔɔ. Nya Paulo ku Barnaba dífi mə kusu ko bəsu eto amaniə bábɔ mə ku asa nnya kenke Onanto díyifo óye lə mə əsuə.

<sup>5</sup> Fɛɛ Farisifo ba díkafo Ditiki Sɛɛ nəmə eto ditsyukpa eto bətsyuə átaka bənyə lə mə nti bətəyi bənkə, “Ele be bayimi ba lenni Yudafo tsya la lelo nya lə beyifo lə Moses eto kɔfi əsuə.”

<sup>6</sup> Nyaso mə beninə ku batɔnkpe bamə átsya fe ditsyukpa nya bədufə lə ditiki nəmfo əsuə. <sup>7</sup> Nya lə katsyako kamfóo, lə lefe nə bákale etiki nyamə bábe ekleɛ, Petro átaka únyə nya ótəyi mə nkə, “Bayimi, mi kosate yi biə Onanto díləkə mɛ taa kɔ utsyiko mi nti nkə ntəyi betidi ba lenni Yudafo tsya Ditiki Sɛɛ nəmfo

lə mə tsya lə bafə banɔ. <sup>8</sup> Nya Onanto wə nyi betidi eto utu kəmiəə, ələkə óte nkə ófo mə nya útə mə wə Lɛwɔɔ Kɛnkɛ fe kase úfi útə bo tsya. <sup>9</sup> Wánkpe kabakəfə lə bonko mə nti, nyaso ófo mə lə bəfokanɔ əsuə. Nya úfi mə abua ótsyə mə fe bo ke. <sup>10</sup> Nya mɔmɔɔ, besu biato Onanto kabe mɔmɔ? Bo ku bo banamə mámfo bikə bia nkpe kalende butsyi! Beso bɔnlɛ mi bufi ketsyisə bafokanɔfo mfo? <sup>11</sup> Owo lo! Nnya ni bə bófo bóɔ boə kase Onanto dínyə bo kaminə nya ófo bo lə nkpe ɛye lə Bonamute Yesu eto lefonə əsuəə, woofə mə tsya fe kase məətsya léfo bánɔ.”

<sup>12</sup> Lə nyasoo, məmble kenke ésinkli báye etiki budi nya bəsiə bətsyue ato lə nnya Barnaba ku Paulo letəyi bənkə, Onanto áye lə mə əsuə úyifo ayanisa kpə itə mba lenni Yudafo. <sup>13</sup> Lefe nə bákalosəə, Yakobo tsya átaka únyə ótəyi nkə, “Bayimi, bitsyue ato lə bɔɔ. <sup>14</sup> Simon Petro ébokloməsə bo ibə efe ditutɛ, lə kase Onanto díləkə wə lelabi óte betidi ba lenni Yudafo nya úləkə bətsyuə útsyiko lə mə nti nkə bafiani wə bale. <sup>15</sup> Nya ditiki nə wə bənyeləkətidi letəyi bətsyə əbə itə fe kase bawɔni bə Bonamute átəyi nkə,

<sup>16</sup> ‘Lə nyamfo eto kamaa, muusinkli mbə nya muusinkli nto Oka David eto sekakedikɔ. Nya muusinkli nto asa nnya ləbia mfó

bə læ isinkli elə itsyə  
kukɔnɔ.

17 Itə bə betidi ba dību,  
ku mba lenni Yudafo  
kenke ba minkpadi  
minkə bedi mə betidi  
ebubə mə oflo.

Nko ini nɛ bə Bonamute  
éyifo læ lesa saa nə  
ótɛyi útsyə əsuə.

18 Onanto létɛyi ditiki  
nəmfo betidi léte taa  
kə ke.'

19 "Nyaso mə, Yakobo,  
nle mi bətɛyi minkə betidi  
ba lenni Yudafo mfo nya  
béfi mə əsuə bətə Onantoo,  
yanle bə ibə bə buti mə  
kusu læ asa nyamfo əsuə.

20 Bomu bitə læ bəwɔni mə  
kukue buə bayɛ asa nnya  
beefi kətə bəfiə kedi nnya  
lətə baanansə əsuə budi  
ku sɛsɔnɔdi ku bebuki ba  
báwaninsə simuə bálɔ ku  
kɔtɔ eto budi. 21 Itsyi taa  
kɔɔ, asa nnya Moses ləwɔni  
utsyəə, baakla nnya nya  
baatɛyi nnya læ Yudafo eto  
katsyakɔ læ ɔnwɛditsyayi saa  
lə umə saa."

*Báwɔni Kukue Bətə  
Bafokanɔfo Ba Leni Yudafo.*

22 Nya batɔnkpe ku beninə  
ku bafokanɔfo kenke eto dit-  
syukpa létɔnɔ bələkə betidi  
bətsyuə bə bətəkəko Paulo  
ku Barnaba besu Antiokia.  
Betidi inuə ba bələkə eyifo  
bafokanɔfo eto beninə. Mə  
ni Yuda wə bensi baakpo  
tsya bə Barsaba ku Sila.

23 Nya kukue ko bálɛ  
bésuko eto etiki nnya nkpe  
lə ko əsuə ni nkə,

Bo, batɔnkpe ku beninə  
ba ni mi bayimi ba nkpe  
lə Yerusalem, boə boəsiəsə

mi, bo bayimi ba lenni  
Yudafo mba nkpe læ An-  
tiokia ku Siria ku Kilikia.

24 Bónɔ boə bo mfo eto  
bafokanɔfo eto bətsyuə  
əbə mfó bəbə bənə etiki  
ətsyuə ku mi itsyi læ bo  
Yudafo eto lelolala eto  
lekpa əsuə. Nyaa, inni  
bo létɛyese mə bə bəbə  
batɛyi mi etiki nyamfo eto  
okle. 25-26 Nyamfo eso

se bókpe disi bətsyuəə,  
bɔlɛ beninə inuə læ bo nti  
botsyese ku bo bayimi lala  
Barnaba ku Paul ba díkefi  
mə nkpe bətə fə keditətə  
itə Bonamute Yesu Kristo  
bə læ bəbə mi oflo. 27 Yuda  
ku Sila tsya ebətɛyi mi asa  
nnya bəwɔni bokpe mfo.

28 Itsyise iyifo ləwɔnɔ  
Kenke eto lelabi ku bo  
lele tsya boənkə yanle bə  
ibə bə bufi Yudafo eto afi  
buyifo bitsyikə butsyisə  
mi enso asa nyamfo.

29 Beni asa nnya béfi bətə  
bəfiə kedi ku kɔtɔ budi  
ku bebuki ba báwaninsə  
simuə bálɔ eto budi ku  
sɛsɔnɔdi. Lə biolɛ mi əsuə  
məə, lesa saa ebuyuə ko  
mi.

Bisiə kukɔnɔ.

30 Nyaso batɔnyɛ bamfo  
áma kusu bésu Antiokia.  
Nya se bésu bédufəə,  
bákpadi bafokanɔfo bamə  
kenke bəbə bətsya. Nya  
béfi kukue ko bətsyiko  
Yerusalem mfó bətə mə.  
31 Nya mba kenke leke mfo  
ənyə disuəyuə ku nkəale  
itsyi læ etiki nnya bákla læ  
kukue komə əso.

32 Nya se Yuda ku  
Sila diyifo Onanto eto  
bənyələkətidi esoo, bələkə

## 16

asa kaso báte mə, bále mə kóle, nya bákpe mə nkéale.

<sup>33</sup> Nya se básiə mfó eyi asianii, bafokanɔfo bamə ətə mə kusu bə besinkli besu Yerusalem lə diyuə əsuə.

<sup>34</sup> FEE Sila nkə wuusiə mə lə ɔflo mfó. <sup>35</sup> Nya Paulo ku Barnaba dísíə lə Antiokia mfó nya mə ku babamba kpə ákə mfo bákate mə asa kedi mə etiki utsyi lə Bonamute əsuə.

*Paulo Ku Barnaba Ésie Bətsyuə Esu Nti.*

<sup>36</sup> Lə eyi ətsyuə kamaa, Paulo átəyi Barnaba nkə, “Tə lə busi busu bobe bo bayimi ba nkpe lə kəmə ka kenke búkesu budi Ditiki SEE nəmfó ku nka bóye bófe lə bobe kase banlenko.”

<sup>37</sup> Barnaba átɔnɔ nya óla nkə lə okpa Yohanes nwə tsya besi baakpo Marko ɔyenko.

<sup>38</sup> FEE Paulo mántɔnɔko wə kulaa! Itsyise lefe nə mə ku wə dísu Pamfiliaa, Marko Yohanes ésikli lə mə kama údu, nya wənsiə bálósə mə keyifo. <sup>39</sup> Nyaso Marko Yohanes eto etiki nyamfo əbə ékpe mə inuə bamə kənə ekle, itə bə bésense lə bətsyuə. Barnaba ákpa Marko ɔyenko nya béfi ɔklo bésu Kipro. <sup>40</sup> Nya Paulo lékpa Sila ɔyenko, nya bafokanɔfo ba nkpe mfó dífi mə bákpe lə Onanto eto ani fe bédu. <sup>41</sup> Nya báye lə Siria ku Kilikia nya bákpe bafokanɔfo eto etsyuka nnya kenke nkpe mfó nkéale.

*Timoteo Itəkəko Paulo Ku Sila.*

<sup>1</sup> Nya Paulo ku Sila didu bésu umə wə baakpo Derbe, nya báye mfo bésu Listra. Lə mfóo, bésu bənyə ofokanɔnyə utsyuə wə baakpo Timoteo. Wə ambe éyifo Yudanyə wə díkafo Kristo ónɔ. FEE wə anto éyifo Grikinyə.

<sup>2</sup> Bafokanɔfo kenke ba nkpe lə Listra ku Ikonion, ékebu Timoteo tinti. <sup>3</sup> Wə ni futsyə Paulo lela kekleke nkə lə okpa wə ɔyenko. Nyaso útə bala wə lelo fe kase Yudafə eto lekpa léte, itsyise Yudafə ba kenke nkpe lə lekpo nəmfó yi bənkə wə anto éyifo Grikinyə. <sup>4</sup> Nya se báma kusuu, báye lə kəmə ka kenke nkpe mfó báfe, nya bátəyi mə ketsyue ka batɔnkpe eto beninə ba nkpe lə Yerusalem dítsyue bətsyə. Nyaso bátəyi mə bə lə beyifo lə nnya əsuə. <sup>5</sup> Nyamfo eso betidi bamə əbə befui bakpe, nya nko ke tsya mə bofokanɔ tsya dimuə ale enso nɛ.

*Paulo Inyə Buləkəkate Lə Troa.*

<sup>6</sup> Lə nyamfo eto kamaa, báye bésu Frigia ku Galatia, itsyise Ləwɔnɔ Kenke məntə mə kusu nkə bátəyi Ditiki SEE nəmə lə Asia eto kaso. <sup>7</sup> Nya lefe nə bésu bédufə Misiaa, bala bə lə besu Bitinia eto kaso. FEE mfó tsyaa, Yesu eto Ləwɔnɔ Kenke məntə kusu nkə besu mfó. <sup>8</sup> Nyaso bésinkli báye lə Misia eto kaso ɔflo nya

bésu bédufə umə wə nkpe læ lekpo oflo baakpo Troa. <sup>9</sup> Ketsye kamfóo, Paulo ányə kələkəkate. Únyə nkə osani utsyuə wə ditsyi Makedonia nya únyə onle wə lekpaakpa bəle ákatəyi nkə, “Yila əbə Makedonia læ əbə mfo læ əbə awunsəko bo o-o!” <sup>10</sup> Nya læ buləkəkate bomfo esoo, búmuə əsuə akpa kpa nya búdu búsu Makedonia. It-syise nyamfo læ bo bote nkə Onanto ála nkə læ otsyese bo læ busu bətəyi Ditiki Səe nəmə mfó.

*Lidia Éfi Wə Əsuə Útə Onanto Lə Filipi.*

<sup>11</sup> Nyaso búsu búfi oklo læ Troa, nya bóye bófe búsu Samotrake. Nya se kale dísiə, búdu búsu Neapoli. <sup>12</sup> Se búdu mfóo, búsu búdufə Filipi wə ni Makedonia eto umə nkplə. Nya mfó tsya eyifo Romafə eto umə. Nya búsiə mfó itə eyi ətsyuə.

<sup>13</sup> Lə Onwəditsyəyii, búdu læ umə əmfó búsu utuflo utsyuə kaka búbu boə mfó eto bediti aato ola kətə Onanto. Nya búsiə mfó bənlə besio ba díbə mfó Onanto eto Ditiki Səe nəmə bətəyi. <sup>14</sup> Nya oni ake mə lenti baakpo Lidia Tiatira. Woate ago eto mfiə nya uyifo utidi wə léfo Onanto óno kek-leke. Nya lefe nə unsi mfó onle etiki nya bənlə bətəyi ato butsyuee, Onanto ásini wə nsusu nya ófo etiki nnya Paulo nle budi mfó kenke óno. <sup>15</sup> Nya se wonko wə diyo eto betidi

kenke léfo ntuflesəfləsə eto lekpa nəməə, óle bo lekpaakpa nkə, “Lə befo bəno biə mintsya eyifo Bonamute eto ofokanonyə sitintii, nyale bibə besono læ mə oflo.” Nya únəko bo ditiki nəmfo isu ese lefe nə bótəno búsu bósəno læ wə oflo.

*Bákpə Paulo Ku Sila Lə Aba Eto Diyo.*

<sup>16</sup> Nya diyi loni se bóntə læ ola katokoo, bótsyako ndomunyə siobi utsyuə wə lewəno bua nsi læ əsuə wə lænyə asa katəyi. Nya woaye læ nnya əsuə keyifo atabi kətə wə banamute mə. <sup>17</sup> Nya usiobi əmfo dítəkəko bo ku Paulo kama kafā katəyi nkə, “Betidi bamfo eyifo Onanto eto beyifoyifo, nya bəbə mfo bə læ bate mi konantosu ko luutə Onanto tə mi nkpe.”

<sup>18</sup> Nko eto eyifosa ətsyə nko éfo eyi kpə. Nya se ditsyəbi nəmə díbe dílə Pauloo, útsyi əwuninsə nya údi lewəno nə nsi læ usiobi əmə əsuə nkə, “Nle fə bola læ Yesu Kristo eto diye əsuə miə bo læ wə əsuə!” Nya lamfo-lamfoo, lewəno bua nəmə ko lebo læ wə əsuə.

<sup>19</sup> Nya se wə banamute dínyə bə mə kudisu étii, bəmuə Paulo ku Silas nya bənə mə bésuko umə əmə eto beninə oflo læ obia nti. <sup>20</sup> Nya bətəyi læ obia nti mfó bənkə, “Betidi bamfo eyifo Yudafə, nya bəbə mfo banle bo umə bobiasə. <sup>21</sup> Bəbə mfo balə asa nnya dínyə læ Romafə eto afi əsuə bote.”

<sup>22</sup> Nya betidi kpə díbə bátsyilama mə, nya

bétsyiko Paulo ku Sila bunə kesuko sətə ku kama. Nya bakpronkpo bamə dítə kusu bənkə bələkə mə bikə lə əsuə, nya bətə kusu bənkə bable mə ku akete. <sup>23</sup> Lefe nə bable mə báfo afabe lə əsuə tintii, béfi mə bésu bákpe lə Aba eto diyo. Nya bátəyi utidi wə laase mba bákpe lə diyo mfó bənkə ɔlɔ obe Paulo ku Sila kekleke. <sup>24</sup> Nya se bəkə wə ato nko esoo, ókpa mə úsu ókpe diyo nəmə eto kaka nso ale nya úti mə ókpe mfó, ókpe mə lə amana.

<sup>25</sup> Nya lə ntsyanti lefe nə Paulo ku Sila ləkə mfo bákato ola kətə Onanto nya banlɛ əsə busə katəsə wə nya mba nkpe lə diyo nəmə ku mə əkətsyuə ato. <sup>26</sup> Dikunə, kasɔ ko dítinkə kekleke, nya diyo nəmə kenke tsya dítinkə itə bə diyo ni biku kenke ásini, nya amana nnya bákpe mba bákape lə diyo nəmə difəsə ɛbɔ. <sup>27</sup> Se nwə laabe mba bákpe lə diyo lésanklii, únyə nkə ayo nyamə eto biku kenke ásini bite leya. Nyaso se úbu nkə mba bákpe lə diyo nəmə kenke étsyətsyi bəluu, úləkə wə lesiabi nkə lə olo əsuə. <sup>28</sup> Nya se Paulo dínýə lesa nə óla nkə lə uyifo əsuə, ófā ókpadi wə ótəyi nkə, “Menyifo nko! Bomblɛ kenke kpe mfo.”

<sup>29</sup> Nyaso utidi əmfo ákpadi nkə befi okandíɛ baboko. Nya lə ketinkə ku difufu əsuə, úsu óse akonki lə Paulo ku Sila ɔlɔ. <sup>30</sup> Nya se ókpa mə ɔbɔnko lə diyo

nəmə kafoo, ótə mə nkə, “Boantomə, be ele bə nyifo lə nyə bofo?”

<sup>31</sup> Nya bátəyi wə bənkə, “Fo Bonamute Yesu anɔ nya ɛyɛ lə nnya əsuə, ebunyə bofo itə fə ku fə diyo eto betidi kenke.” <sup>32</sup> Nya bésu bátəyi wə ku wə diyo eto betidi kenke Bonamute eto ditiki nəmə. <sup>33</sup> Nya ket-sye kamfo ke nya úsə mə afabe nnya báfo, nya wə ku wə diyo eto betidi kenke léfo ntuflesəfləsə eto lekpa nəmə. <sup>34</sup> Lə nnya kamaa, ókpa Paulo ku Sila úsuko wə diyo nya útə mə lesa bédi. Nya wə diyo eto betidi kenke dínýə disuəyuə tinti, itsyise báfo Onanto bánɔ.

<sup>35</sup> Se kale dísiə, umə əmə eto bakpronkpo ákpe wə bamamanyə nkə besu bátəyi nwə laabe mba bákpe lə diyo eto uninə nkə, “Nyani bafɔ bamə lə bedu.”

<sup>36</sup> Nyaso mə obebe əmfo átəyi Paulo ku Sila bənkə, “Bakpronkpo bənkə nyani mi lə bidu. Nyaso bisu lə diyuə əsuə.”

<sup>37</sup> Nya Paulo letəyi bama-manyə bamfo bənkə, “Bable bo lə umə ta eto ənəmi lə lefe nə eto lefe bənkpronko bo tɔ lekpo nya béfi bo bésu bákpe lə Aba eto diyo. Fɛɛ Romafɔ buni! Nya mɔmɔɔ, beso bala bənkə beyu bələkə kaa lə budu bə lə betidi mante? Kulefe! Tə lə mə kosate lə bəbə bələkə bo kusu!”

<sup>38</sup> Nyaso bamamanyə bamfo ésinkli bésu bátəyi bakpronkpo bamə kenye

kamfo. Nya se b́anɔ̀ bə Paulo ku Sila eyifo Romafɔ̀, sikpi ɔ̀muə mə tinti! <sup>39</sup> Lə nya mfo eso b́esu b́alɛ məə lekprakpa b́əyuəsə mə kafo, fɛ b́ələkə mə lə aba eto diyo nəmə. Nya b́alɛ məə lekprakpa b́ə b́edu lə umə ɔ̀mə lə besu kalebe bamba. <sup>40</sup> Nyaso Paulo ku Sila ɛ̀du b́esu Lidia eto. Mfó nya b́esu b́ənyə bafokanɔ̀fɔ̀ bamba. Nya b́esi b́ákpe mə nkɛale enso, fɛ b́edu lə umə ɔ̀mə.

## 17

### *Paulo Ku Sila ɛ̀du B́esu Tesalonika.*

<sup>1</sup> Nya se b́esu b́áyɛ lə Amfipoli ku Apoloniaa, b́esu b́edufə Tesalonika. Nya mfóo, Yudafɔ̀ eto katsyakɔ̀ ákɛ. <sup>2</sup> Nya fe kase Paulo laala buyifoo, úsu mfó nkə lə úsu udi mə etiki lə disikakpekɔ̀ kamə. Nya lə ɔ̀nwɛditsyayi ɔ̀tsyə nya dítəkə lə b́ətsyuə ɔ̀suə, úsukate mə asa itsyi lə etiki nnya nkpe lə Awɔ̀nisa kenke eto kukue ɔ̀suə. <sup>3</sup> Nya ókpasə mə bulə bo b́átɛyi b́ətsyə b́ə Kristo ebubə unyə ku kase lə nnya kamaa, wootaka utsyi ɔ̀kɔ̀mə ubə nkprə. Paulo áteyi mə nkə, “Utidi wə eto etiki minlə mi b́otɛyi mfo ni Yesu wə ni Nwə Onanto Lékpɔ̀ ɔ̀hile Utsyə nɛ.” <sup>4</sup> Etiki nnya ókpasə óte mə mfó átsyi mə b́ətsyuə eto nsusu b́ɔ̀wuninsə, nya b́áfo b́anɔ̀ b́ətəkəkə Paulo ku Sila. Nya Grikifɔ̀ kpə ba laate Onanto sikpi ku besio kpə ba nkpe díbu tsya

átsyi bawuninsə lə umə ɔ̀mə b́ətəkəkə mə.

<sup>5</sup> Fɛɛ Yudafɔ̀ asəsə ɔ̀nəmi lə mə ɔ̀suə. Nyaso babɛbɛ betidi bua b́ətsyuə lə umə ɔ̀mə ba b́ətə b́ə umə ɔ̀mə eto betidi lə b́ataka b́ənyə lə mə ɔ̀suə. Nyaso b́ákpa betidi kpə ba lánɔ̀ lə dít-syabi saa ɔ̀suə ku kudu besu b́ətsyilama Yason eto diyo ku nsusu b́ə lə b́əmuə Paulo ku Sila lə bakpa mə besuko umə ɔ̀mə eto katsyakɔ̀.

<sup>6</sup> Nya se b́ənnɔ̀mə mə esoo, b́əmuə Yason ku bafokanɔ̀fɔ̀ b́ətsyuə nya b́ənə mə besuko katsyakɔ̀ kamə. Mfó banlə bofa katɛyi b́ənkə, “Betidi b́ətsyuə lɛ b́oyɛ katsyilama kakpe bulə lə kalebe saa, nya b́əbə mfo tsya b́ə lə bakpe, bulə. <sup>7</sup> Nya Yason tsya léfo mə ókpe lə wə diyo. Nya betidi bamə létaka b́ənyə lə Roma eto Okankplɛ eto kɔ̀fi ɔ̀suə. Nya mə asatete nlə b́otɛyi nkə oka bamba wə baakpo Yesu si okpe!”

<sup>8</sup> Nya se b́anɔ̀ nyamfoo, betidi bamə ku umə eto beninə ɔ̀nyənki nyanklaa. <sup>9</sup> Nya b́átɛyi b́ənkə ele b́ə Yason ku wə betidi fo kayo fe mba dínyə mə kama fɛ lə bayani mə.

### *Paulo Ku Sila ɛ̀du B́esu Beroia.*

<sup>10</sup> Nyaso diyi nəmfo eto ketsyee, bafokanɔ̀fɔ̀ lə umə ɔ̀mə ákpa Paulo ku Sila b́ətsyetsyiko b́esuko Beroia. Nya se b́esu b́edufə mfóo, b́esu Yudafɔ̀ eto katsyakɔ̀. <sup>11</sup> Mba lə Beroiaa, mə nsusu ásinɛ lə Ditiki Sɛɛ nəmə ɔ̀suə esó Tesalonikafɔ̀. Nyaso

bétsyue ato báno lesa nà banle bótèyi. Nya diyi saa, nya banle budufə lə Awonisa Kenke eto Kukue komə əsuə kabe lə etiki nnya Paulo nle bótèyi eyifo sitinti. <sup>12</sup> Itə eso mə nti eto bətsyuə kpə áfo báno. Grikifo eto besio kpə ba nkpe díbu ku basani kpə tsya áfo báno bətsyi bawuninsə.

<sup>13</sup>  $\text{F}\epsilon\epsilon$  lefe nà Yudafə ba nkpe lə Tesalonika lenə bə Paulo kpe olə Ditiki  $\text{S}\epsilon\epsilon$  nəmə budi lə Beroiaa, bəsu mfó bəsu bákpe kənə ku bulə lə umə əmə. <sup>14</sup> Nyaso bafokanəfə ba nkpe mfoo átaka kpla bənyə nya bákpa Paulo bəsuko lekpo kenye. Nya íbu Sila ku Timoteo lə Beroia mfó. <sup>15</sup> Mba lékpa Paulo bayenko, áyenko wə bédufənkə Atene. Se bətsyi mfó banle bubəə, Paulo ətəkə mə kenye nkə bəbə batèyi Sila ku Timoteo lə bakəse bəbə betu wə mfó.

### *Paulo Áke Lə Atene.*

<sup>16</sup> Lefe nà Paulo léke lə Atene unsi unsəkə Sila ku Timoteo, iyifo lesa nà dílə wə tinti se únyə kase betidi bamfo dítsyə bəfiə beesumu, nya umə əmə kenke díyi ku bəfiə. <sup>17</sup> Lə nyasoo, úsu mfó nkə weesu udi Yudafə ku betidi bamba ba laate Onanto sikpi tsya etiki lə mə katsyakə. Nya diyi saa, úkedi mba úkənyə lə asi tsya etiki. <sup>18</sup> Nya lefe lónii, betidi bətsyuə ba ni Epikurofə ku Stoafə ba ni kawunsiə eto babesibe kplə ənə etiki ku Paulo nya bətèyi bənkə, “Be

kon utikidi wə leenyi kulesa əmfo nle bótèyi?”

Nya babamba tsya létèyi bənkə, “Iyifo fenkə nsə bamba eto bəfiə əsuə onle etiki budi ketsyiko.” Nya betidi bamfó édi etiki nko itsyise báno bə Paulo édi etiki itsyi lə Yesu ku wə botaka ketsyi əkomə kəbə əsuə. <sup>19</sup> Lə nyamfo esoo, bákpa wə bəsuko kaka baakpo akpo lə Areopago ini umə eto beninə eto disikakpekə, nya bətèyi bənkə, “Bola boə boate asafəfə nnya fanle bote mfo eto kasə. <sup>20</sup> Itsyise asa nnya fanle bote eyifo bo yanii. Nyaso bola boə boanə nnya kasə.” <sup>21</sup> Nya Atenefə kenke ku bafə ba nkpe lə kasə mfó, eefi mə lefe kətə asafəfə saa eto etiki bótèyi ku nnya bəno.

<sup>22</sup> Nyaso Paulo átaka únyə lə disikakpekə kamə lə betidi bamfó eto ənəmi, nya ótèyi mə nkə, “Lə kusu saa əsuəə, nyə ntsyə lekpo miə mi Atenefəə, biyifo betidi ba laala kesumu tinti. <sup>23</sup> Itsyise se minle botsyilama kale asa ola kabee, nya se mínyə mi nsumukəə, nnya kesumukə kani ka bəwəni bətəkə lə kə leba əsuə bənkəə, ‘Búfi nyamfo bütə bo Anto wə bunyi.’ Nya Anto wə binyi fə benle wə busumu mfoo, wə əsuə minla miə meedi mi etiki mómə nē.

<sup>24</sup> “Anto əmfo ni Bonamute wə diyifo kawunsiə, kato ku kasə ku asa nnya kenke nkpe lə ke. Nya woənsiə kpoo lə disumuyo



fe nà kasɔ mfo eto betidi dífi mē ani báto. <sup>25</sup> Nya woanhiã bə udi kulesa itsyi læ betidi eto ani eye læ mē keyifo tsya əsuə, itsyise wə kosate ni futsyə lætə utsyuə saa nkpə ku lesa saa nə baahiã. <sup>26</sup> Wə diləkə utidi saa eye læ utidi ɔni əsuə bə læ busiə nkpə fe kɔtɔ kɔni eto bebi læ kasɔ kamfo kenke əsuə. Wə kosate dítsyə lefe ku kedikɔ útə mē tsya. <sup>27</sup> Nya Boanto dítsyue nyamfo utə bo betidi itə bə læ bəbɛbɛ wə esu læ bunyə wə, ekpe bə læ sintintii, woantsyonko bo. <sup>28</sup> Itsyise fe kase mi mba laateyi akpa leteyii, 'Wə ni nwə nsi nkpə nyaso bo tsya nsi nkpə, nya bunsɔ nkpə ku wə nya boalabe selabe læ wə.' Nya baateyi tsya bənkə, 'Bóbo butsyi læ wə.'

<sup>29</sup> "Nya se buni Onanto eto bebi esoo, yanle bə ibə bə bubú boə Onanto əmfo te fe lesa nə bo betidi dífi sika sia nye siflubia nye kuyi nye leba búyifo ku bo ani nye lesaatsyue nə baawoe nye læ dítsyəbi saa əsuə. <sup>30</sup> Nya idu læ kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ ibə ese mómɔɔ, Onanto mənne utidi saa koto itsyise bante wə eso. Fɛɛ mómɔɔ mfoo, úkə bo ato nkə buləkə bo əsuə læ asa nyamfo eto kakle əsuə læ butsyi ənəmi butə wə. <sup>31</sup> Itsyise útsyə diyi nə utidi wə úləkə utsyə luubə okponko bo lekpo itsyi læ bo dítsyəbi əsuə eye læ kɔtsyɔntsyɔsu əsuə Nya úləkə Nwə Onanto Lékpɔ ʒhile Utsyə óte bo idu læ

lefe ne ótakasə wə utsyiko ɔkómə ubə nya unsi nkpə."

<sup>32</sup> Nya lefe nə bánɔ bə Paulo edi etiki itsyi læ botakaketsyi ɔkómə kə bə əsuə, mē nti eto bətsyue əmə wə. Fɛɛ mē bətsyue tsya əmə wə bətəyi bənkə, "Bola boə busi boano lesatsyue itsyi læ utidi eto businkli kataka ketsyi ɔkómə əsuə." <sup>33</sup> Nyaso se íbə nko esoo, Paulo édu mē læ əsuə. <sup>34</sup> Fɛɛ betidi bətsyue ətəkəko wə nya bətsyi báwuninsə báfo bánɔ. Nya utsyue uni ákɛ mē lenti wə díyifo Areopago eto uninə wə baakpo Dionisio ku usio wə baakpo Damari ku babamba bətsyue tsya áfo bánɔ.

## 18

### *Paulo Ésu Korinto.*

<sup>1</sup> Lə nnya kamaa, Paulo édu læ Atene úsu Korinto. <sup>2</sup> Mfó úsu únyə Yudanyə wə baakpo Akwila, nwə bále læ Ponto. Wə ku wə usiə Priskila étsyi Italia bəbə mfó yankɛ tɔ, itsyise kasɔ kamə eto Okankplɛ wə baakpo Klaudo átəyi nkə Yudafo kenke du læ Roma. Paulo ésu úsunyə mē, <sup>3</sup> nya úsiə læ mē ɔflɔ ɔnlɛ mē bəwunsəko læ kubukikue kanka eto keyifo ka woeyifo kedi əsuə. <sup>4</sup> Nya læ ʒnwéditsyayi saa, Paulo ékesu Yudafo eto katsyako nya úləkə asa kasɔ kate Yudafo ku Grikifo kenke itə læ bə læ batsyi mē akəsi bawuninsə.

<sup>5</sup> Nya lefe nə Sila ku Timoteo dítsyi Makedonia bəbə,

Paulo ənyə lefe kpə úfi úta Ditiki Sɛɛ nəmə bote ku ni kasələkələkə kate Yudafo bamə nkə Yesu ni Nwə Onanto Lékpə Ɔhile Utsyə tinti. <sup>6</sup> Nya læ lefe nə Yudafo bamfó létaka bənyə læ wə əsuə, nya bésie wə abie læ Yesu eto disi esoo, Paulo áfle sitə læ wə əsuə, nya óteyi mə nkə, “Lə bikpə nye benyaa, nyə mɔ ani, nyə mɔ akpa minyi nnya kulesa saa. Idu mɔmɔ mfoo, ndu ntɔ læ betidi ba lenni Yudafo ɔflo læ nsu nteyi mə Ditiki Sɛɛ nəmfo.”

<sup>7</sup> Nya se údu mfóo, úsu ókɛ læ osani utsyue wə lenni Yudanyə wə baakpo Tito Yusto wə laate Onanto sikpi nya wə diyo nkpe læ Yudafo eto katsyakɔ ɔflo. <sup>8</sup> Fɛɛ katsyakɔ kamə eto uninə wə baakpo Krispo ku wə diyo eto betidi kenke áfo Bonamute bánɔ, nya béyifo mə ntuflesəfləsə eto lekpa. Nko ke, béyifo ntuflesəfləsə eto lekpa bətə bafokanɔfo kpə bamba tsya læ Korinto mfó nɛ.

<sup>9</sup> Nya læ diyi lɔni eto ketsyee, Bonamute ətə Paulo ənyə kələkate ka əsuə óteyi wə nkə, “Mante sikpi! Nya mensinkli læ Ditiki Sɛɛ nəmfo bətəyi eto kama. <sup>10</sup> Itsyise nsiko fə, nya kutsyue saa əmbofo fə kabua buyifo. Betidi kpə kpe læ umə mfó ba ni mɔ bale.” <sup>11</sup> Nyaso Paulo əsiə læ umə əmfo lele lɔni ku kutsyə kedi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmfo kate betidi.

<sup>12</sup> Lə lefe nə bətsyə Galio

fe Roma eto Aba eto unyesia læ Akaia eto kasɔɔ, Yudafo bətsyue áɔɔ mə əsuə lebo nya báwoe etiki læ Paulo əsuə nya bəmuə wə bésuko lekpokakpokɔ. <sup>13</sup> Nya bətəyi Aba eto unyesia əmə nkə, “Utidi əmfo læ betidi eto nsusu bobiasə nkə basumu Onanto læ kusu ko nnyə læ bo afi əsuə.” <sup>14</sup> Nya kase Paulo nkə læ uləkə kənyɛ læ udi etiki koo, Aba eto Unyesia Galio əmfo ko dídi etiki óteyi Yudafo bamə nkə, “Mi Yudafo bənɔ! Lə bənkə etiki nnya bəyenko bəboko mfo eyifo etiki keklege nnya léta kofi ibuu, nyalɛ mɔɔkɛ nnya lefe ntsyue mi etiki koto. <sup>15</sup> Fɛɛ se iyifo kənə itsyi læ etiki ku aye ku mi afi eto asa ini esoo, mi kosate su bətəyi nnya. Bəntsyə mə okponkpo læ mi asa nyamfo əsuə.” <sup>16</sup> Nyaso óla mə óbɔnko læ wə lekpokakpokɔ mfó. <sup>17</sup> Nyaso betidi eto ditsyukpa nəmfo əmuə Sostene wə ni mə katsyakɔ kamə eto ununə nya báblɛ wə læ lekpokakpokɔ ɔflo mfo. Fɛɛ Galio mánkpɛ mə kənyɛ.

*Paulo Ésinkli Úsu Antiokia.*

<sup>18</sup> Paulo esi úsiə læ Korinto eto umə mfó éfo eyi kpə. Lə nnya kamaa, ókla bafokanɔfo bamfó nya wə ku Akwila ku Priskila léyila lekpo bésu Siria. Tsya fɛ úduu, Paulo ətə nkə bakpi wə disi læ Kenkrea itsyi læ ntamu bo óka utsyə eso. <sup>19</sup> Se úsu údufə Efesoo, óyani Priskila ku Akwila útsyə

mfo. Nya wə dídu úsu Yudafɔ eto katsyakɔ læ úsu ɔlɛ asa obe ku Yudafɔ ba nkpe mfo. <sup>20</sup> Betidi áɛ wə lekpa kpa bæ læ ɔkɛ læ mə ɔfɔ sɛkɛ, fɛɛ wántɔnɔ. <sup>21</sup> Lə nyaso se ɔnlɛ buluu, ɔtɛyi mə nkə, “Lə Onanto atɔnɔɔ, muusinkli mbə mi ɔfɔ.” Nya údufə læ ɔkɔ əsuə nya údu læ Efeso.

<sup>22</sup> Se úsu údufə læ Kaisareaa, ófɛ úsu Yerusalem nya úsu úsiəsə bafokanɔfɔ mfo. Nya usi ófɛ úsu Antiokia. <sup>23</sup> Se úsiə mfo sɛkɛɛ, usi údu ɔyɛ ɔbɔ læ Galatia ku Frigia. Nya læ lefe nəmfɔ əsuə, ɔtsylama mfɔ kenke óbɛ bafokanɔfɔ ba nkpe læ dikuku mfɔ, nya ókakpe mə nkɛalɛ.

### *Apolo Ɛsu Efeso.*

<sup>24</sup> Nya Yudanyə utsyuə díbɛ Efeso. Wə ni Apolo. Báɛ wə læ Aleksandria. Nya uyifo utidi wə nkpe kɛnyɛ laafɔ etiki budi, nya unyi Awɔnisa Kɛnkɛ eto kúkue eto etiki tsya. <sup>25</sup> Ekpe bæ wɔɔnɔ Bonamute eto diye ɔnɔ nya woedi etiki itsyi læ Yesu əsuə ku ute tsyaa, Yohanes eto ntu fləsəfləsə eto etiki hã ete unyi. <sup>26</sup> Nya se únnyə ɔnlɛ etiki budi ku wə utu ku əsuəalɛ læ Yudafɔ eto katsyakɔ mfɔ fɛ Priskila ku Akwila lɛnɔɔ, bákpa wə bésuko mə diyɔ bésu bəlɛkə Boanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə kasɔ kukɔnɔ báte wə nya báte wə asa bawunsə.

<sup>27</sup> Nya se Apolo díbu disi nkə woesu Akaiiaa, Efeso eto bafokanɔfɔ ɛsu bawunsəko wə nya bawɔni

kukue bátsyese bafokanɔfɔ læ Akaiia mfɔ bæ læ úbɛ mfɔo, læ bafo wə kukɔnɔ. Se úsu údufə mfɔo, ɔwunsəko betidi kpə ba léfiani bafokanɔfɔ ɛyɛ læ Onanto eto lefonə əsuə. <sup>28</sup> Nya óso Yudafɔ ani læ kase unə etiki ku ku ute læ betidi nti. Nya etiki nnya nkpe læ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə, úfi úləkə ótɛ ɛkpa wuee bæ Yesu ni Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyá.

## 19

### *Paulo Ɛsu Efeso.*

<sup>1</sup> Lə lefe nə Apolo lɛkɛ læ Korintoo, Paulo tsya áyɛ læ akpa eto kusu nya úsu údufə læ Efeso. Mfo úsu únnyə bafokanɔfɔ bətsyuə. <sup>2</sup> Nya ɔtɔ mə nkə, “Idu lefe nə bɛfo bɛnɔɔ, bíofɔ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ?”

Nya bətɛyi wə bənkə, “Owo lo! Be ni Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ fɛ? Bóannɔ tɔ ni kulesa saa.”

<sup>3</sup> Nya usi ɔtɔ mə nkə, “Nyalɛ nte ntufɛsəfləsə eto lekpa beyifo mi?”

Nya bətɛyi wə bənkə, “Yohanes eto ntufɛsəfləsə eto lekpa.”

<sup>4</sup> Nya Paulo díləkə kasɔ ótɛ mə nkə, “Yohanes əfləsə betidi ba ditsyi bawuninsə læ mə abua əsuə. Nya ɔtɛyi mə nkə ele bæ bafo utidi wə luubə læ wə kama banɔ. Nya utidi əmfɔ ni Yesu.”

<sup>5</sup> Nya se bánɔ ditiki nəmfɔo, bətɔnɔ nya úfləsə mə ntu læ Bonamute Yesu eto diye əsuə. <sup>6</sup> Nya se nə Paulo dífi ani útəkə læ mə əsuə,

Lewɔnɔ Kenke əbə dísiə lə məmblɛ əsuə, nya bétisyiko bele bele bətɛyi nya bələkə Onanto eto ditiki kenye báte. <sup>7</sup> Nya basani bamə eto utu lídi fe lefosi inuə.

<sup>8</sup> Nya se Paulo dísu Yudafo eto katsyakɔɔ, údi mə etiki ku ute lə afa ətsyə əsuə, úləkə asa kasɔ ótɛ mə ku kasɔnɔnɔ nya ókplatsya keklege lə kase wookpa mə nsusu usuko Onanto eto Sekakediko əsuə. <sup>9</sup> Fɛɛ mə bətsyuə méntsyue wə ditiki sɛɛ nəmə ato nya báni bofokanɔ, nya lə betidi eto ənəmii, bédi etiki bua nnya dínyə lə Onanto eto kusu sɛ əsuə. Nyaso Paulo édu lə mə oflɔ nya ókpa bafokanɔfo óyenko nya bədu bəsu Tirano eto suku eto diyo. Mfóo, nya ókatsyako mə diyi saa, kédufə lə etiki əsuə ku mə. <sup>10</sup> Itə alɛ ənuə əsuəə, ókɛ mfó ótɛ mə asa. Nya Ditiki Sɛɛ nəmfo dísensə eyɛ ísu Asia ku lekpa ke nəmfo kenke. Nya mba ni Yudafo ku mba lenni Yudafo tsya lenɔ ditiki nəmə.

*Skeva Eto Bebi Ekuanse  
Ábɛbɛ Əsuəale.*

<sup>11</sup> Nya Onanto díte Paulo əsuəale nnya úfi keyifo ayanisa. <sup>12</sup> Nya lə bəfi wə ofiamɛ nye wə əsuə eto awu bétidi ufimfi utsyuə lə əsuə koo, úkənyə bufitsyatsya, nya ékala awɔnɔ bua tysa kabonko lə betidi ba əsuə ɛkɛ.

<sup>13</sup> Nya Yudafo bətsyuə ba ni bafate ba laatsyilama idu kalebe isu kalebee, ébu

bənkə boofɔ bɔyɛ lə Bonamute Yesu eto diye əsuə bala awɔnɔ bua lə betidi əsuə. Nya bətɛyi bənkə, “Nnla mi lə Yesu wə eto diye əsuə Paulo laaye kala mi mbɔsə lə utidi əmfo əsuə!” <sup>14</sup> Nya betidi ba nɛ nyamfo eto okle buyifo éyifo bakosobi ekuanse ba ni Yudanyə utsyuə wə ni Usumunyə Ninə wə baakpo Skefa eto bebi.

<sup>15</sup> Fɛɛ se bəsu bə beedi lewɔnɔ bua ditsyuə etikii, letɛyi mə nkə, “Mɔɔ nnyi Yesu, nya minyi Paulo tsya. Fɛɛ mimii, bawoe bini?”

<sup>16</sup> Nya utidi əmə əsuə lewɔnɔ bua nəmfo nsii, lɛblɛ mə! Nya báfo afabe tinti, nya bétsyetsyi bábo lə diyo nəmə leyaleya!

<sup>17</sup> Nnya díbə mfó ésensə efia Efeso kenke itə bə Yudafo ku mba lenni Yudafo kenke áno nnya. Lə nyamfo esoo, sikpi əmuə mə tinti, nya Bonamute Yesu eto diye disi lebe kato lekpe. <sup>18</sup> Nya mba letsyi akɔəsi bəwuninsə eto bətsyuə kpə díbə bələkə mə asa bua nnya bəyifo kasɔ lə betidi eto ənəmi. <sup>19</sup> Nya mba ni bafate lə mə nti dífi mə afa eto ekue ku kekue ku bɛbɛ báboko nya bətonsə nnya lə betidi eto ənəmi mfó. Ekue ku asa nyamfo kenke eto koya ebuyifo fe sika flubia eto akpi fosi anɔ. <sup>20</sup> Nyamfo lə bote kase Bonamute eto ditiki dísensə ku əsuəale, nya éfo mfo kenke.

*Bulə Əbə Lə Efeso.*

21 Nyamfo eto kamaa, Λεωνο Κενκε əlakə léte Paulo nkə ɔye usu Makedonia ku Akaia lə usu Yerusalem. Nya Paulo leteyi nkə, “Lə ndufə mfóo, ele bə nye nsu Roma tsya.” 22 Nya ótsyese wə bawunsəkotsyuə inuə, Timoteo ku Erasto nkə bákato wə lə Makedonia lə ubə. Nya wə letsyime ɔke kama lə Asia mfó itə lefe seke.

23 Nya lə lefe nəmfóo, bulə kplə əbə lə Efeso itsyi lə kusu ko əsuə Kristo nkə bəəsiə nkpə eso. 24 Nwə dínə bulə bomfo óboko ni utidi wə baakpo Demetrio wə ni ɔtsyuentsyuə wə leefi sika flubia katsyuə Artemi eto esumuyo keke. Nya nnya bote kənə kutəkə kpə kaboko wə ku wə bawunsəkotsyuə. 25 Diyi lonii, Demetrio ákpadi batsyuentsyuə ba kenke bátisya nya óteyi mə nkə, “Bayimi, biyi biə buənyə kutəkə kpə ketsyi lə bo keyifo kamfo əsuə. 26 Nya bənle bəno, kənyə sitinti kase Paulo əmfo nle bo keyifo kamfo bobiasə kakpe bo kofani, nya ɔnlə betidi kpə eto nsusu bobiasə nkə befia eto asa nnya boeyifo kenke menyifo lesa nə ele bə bakpe disi kaso bətə! Lə nyamfo eso bo bikətete ébubə kaso! Nya inni Efeso mfo mate ni kaka nyamfo nle bubə. Bomu ɛle bubə lə Asia eto kaso kenke! 27 Nya inni bo mate eto keyifo ete looso kaso! Sitintii, Boambe

Ufiə Kplə Artemi eto diyo ku wə dibu ebonya lə Asia mfo ku lə kawunsiə kenke!”

28 Se bánə Demetrio eto etiki nyamfoo, ɔblo éfi mə nya bənyenki tinti nya báfə bembembe bátisyi bənkə, “Efoso eto Ambe Artemi ni Ufiə Kplə Kenke!” 29 Nya kudu ko bákpo disensə kófo umə əmə kenke. Nyaso bátisya fe ditsyukpa nya bəmuə Paulo eto bayetsyuə inuə bətsyuə ba baakpo Gaio ku Aristarko ba ditsyi Makedonia. Nya bákpa mə bésuko umə əmə eto katsyako. 30 Nya Paulo tsya léla nkə lə wontsya lə usu mfo, fəe bafokanəfo fəfə mántəno ko wə nko. 31 Nya lekpake nəmfo eto beninə ba díyifo Paulo eto bayetsyuə tsyaa, léla ɔtənkpe bákpe wə bále wə lekpakpa bənkə woensu mfó lə usu ufi wə əsuə okpe lə nnya əsuə kulaa!

32 Nya lə lefe nəmfó əsuəə, diyo nəmə kəfo eyi ku kudu. Nya betidi ba díbə bátisya mfóo eto utsyuə saa ku wə lesa nə ɔnlə bəteyi. Nya mə nti kpə mánte lesa nə eso bəbə mfo. 33 Nya Yudafo bətsyuə díkə Aleksandro bə usu unyə sətə lə okpasə lesa nə díbə. Nya Aleksandro lébesə ani kato nkə utsyuə saa ye kudu bokpo lə ɔteyi mə lesatsyuə. 34 Nya se betidi bamfo dínə bə Yudanə unii, besi betsyiko kudu bokpo kafa bembembe itə fe abombosəo ənuə. Nya bátisyi bənkə, “Efoso eto

Ambe Artemi ni Ufiə Kplə Kenke!”

<sup>35</sup> Efo lefe fe Aba eto unyesiə ninə wə nkpe mfo léfo mə bəkənsə, nya údi etiki óteyi mə nkə, “Mə bayimi, Efesofə, utsyuə saa lə mi nti yi nkə Efeso mfo ni Ufiə Kplə Artemi eto kəsiəkə. Nya wə kakpakə eto leba kənkeə, áfankli ditsyi kato díbə kasə, nya lenkpe lə bo nti. <sup>36</sup> Nya kutsyuə saa əmbə lofo ditiki nəmfo sidia butəkə. Nyaso biyuəsə mi akəesi nya biyefo kulesa saa lə ləbləfi əsuə. <sup>37</sup> Itsyise betidi ba bímuə békpa bəboko mfoo, bényu kulesa betsyiko lə Disumuyo nye babiasə bo Ufiə Artemi eto diye tsya. <sup>38</sup> Fəə lə Demetrio ku wə batsyuentsyue ənyə bə bakpe ditiki ditsyuə lə utsyuə əsuəə, bakpronkpo kpe mfo. Nya bonkpe eyi nnya əsuə baakpo akpo. Lə bəyifo kabua kətsyuə, bofo ke buləkə kate mə mfó. <sup>39</sup> Fəə lə lesa bamba ditsyuə kpe bela biə biefi bisukoo, bitə lə bufi busuko umə eto beninə əflo. <sup>40</sup> Itsyise nyamfo lə bote fenkə bələ botaka kənyə lə Aba əsuə. Lə Romafə eto bamamanyə əbə bənyə mmi eto diyi nəmfo eto asayifoyifoo, boəmbfofo kənyə buləkə, nya buunə bo koto.” <sup>41</sup> Nya se óteyi etiki nyamfo nkoo, útə bésensə bədu.

## 20

*Paulo Ésu Makedonia Ku Akaia.*

<sup>1</sup> Lefe nə bulə bomə díyuə kənyəə, Paulo ákpadí bafokanəfə bəbə bətsya lə kalebe kani. Nya se ókpe mə nkəale lə mə bəfokanə əsuə ólosəə, ókla mə fe údu úsu Makedonia. <sup>2</sup> Se údu əntə, Paulo áyē lə kəmə ka nkpe lə lekpake nəmfo kənke nya údi mə etiki kpə úfi ókpe mə nkəale fe úsu údufə Akaia. <sup>3</sup> Úsiə mfó fe afa ətsyə. Lefe nə ənlə əsuə bumuə nkə lə usu Siria, únyə útsyə lekpo nkə Yudafo ba nkpe mfó lə wə ukpə eto esu bəbəbē. Nyaso úfi nsusu bio nkə wesinkli usu əyē Makedonia. <sup>4</sup> Lefe nə ənlə buduu, betidi kpə ətəkənkə wə. Betidi bamə ni Sopater wə dítsyi Beroia wə ni Piro eto ubi ku Aristarko ku Sekundo ba dítsyi Tesalonika ku Gaio wə dítsyi Derbe ku Tihiko ku Trofimo ba dítsyi Asia eto lekpake ku Timoteo. <sup>5</sup> Mba mfo átə bo bə beesu bənyə bəsəkə bo lə umə wə baakpo Troa. <sup>6</sup> Nya lə Yudafo eto Nnamfokuá Eto Abolo Eto Eyididi eto kamaa, búfi əklə nya búdu lə Filipi, nya búsu bútu mə lə Troa lə eyi anə eto kama. Nya búsiə mfó éfo eyi akuanse.

*Paulo Ésu Troa Lefefe.*

<sup>7</sup> Nya lə Kəsida eto diyi tutəə, bótsya lə kalebe kani boə lə budi Bonamute eto didisa lə bətsyuə. Nya se Paulo ləbə budu kəsiəsə esoo, údi etiki ikulə isu taa ntsyenti. <sup>8</sup> Nya báto kakadiə kpə bətsyə lə abanslo eto diyo nə əsuə bótsya mfó.

9 Nya se Paulo eto etiki nle bukulə esoo, selabe éfi okosobi wə baakpo Eutiko lə lefe nə unsi lə diyo nəmə eto mfensle əsuə. Ófankli utsyi lə abanslo eto botokətəkə tsyafə mfó úbə óso lə kaso. Nya se bésu bétysi wəə, bənyə bə úkpə. 10 Fɛɛ Paulo áyifə úsu kasoo, úsu dikpefi nəmə oflo nya úbə kaso óbuta ni nya útsyi ni óboko wə akó nya óteyi mə nkə, “Biankpo kudu! Okpe nkpə!” 11 Nya məmble dísinkli bésu kato mfó bésu bédi Bonamute eto lesa nəmə. Lə nnya kama Paulo esi úsiə údi etiki isu ese kalesiəsiə fɛ údu. 12 Nya se bákpa okosobi əmə ku nkpə besuko diyoo, əsuə əyuə mə tinti.

### *Paulo Etsyi Troa Úsu Mileto.*

13 Nya Paulo dífi akpa eto kusu úsu Aso. Fɛɛ lə kase útsyue əsuəə, bo éfi oklo bóto wə seto bə lə busu butsyi wə lə mfó. 14 Nyaso se úbə útu bo lə Aso mfóo, údufə lə oklo əmə əsuə nya bonko wə kenke lídu búsu Mitilene. 15 Búdu lə mfó nya lə kəsiəsəə, búsu bóyo Kio. Nya lə diyi nəmfo eto kəsiəsə tsyaa, bóyo Samo. Lə diyi tsyafə əsuəə, búsu búdufə Mileto. 16 Paulo mánla nkə bobiasə lefe kpə lə Asia mfó nyaso útə bókpia Efeso bófe, it-syise olə bókose. Nya utsyue nkə lə woofoo, ele bə udufə Yerusalem lə Pentekoste eto diyi əsuə.

### *Paulo Ákla Efeso Eto Bafokanofó.*

17 Nya se búsu búdufə Mileto, ókpe batonkpe lə Efesofó eto bafokanofó eto beninə oflo nkə bəbə bənyə wə mfó. 18 Nya se bəbəə, óteyi mə nkə, “Bayimi, mímble ta yi kase minke lə mi le nti lefe nə kenke minke mfo əsuə, idu lə diyi tute nə mímbe mindufə lə Asia eto kaso mfo ibə əsə mómó. 19 Binyə kase mímboekosə əsuə kaso míntə Bonamute, lə kanyi ku binəntu əsuə eyə lə Yudafo eto kase bála bə balo mɛ eso. 20 Bɛɛ ola bebe mɛ. Minni futsyə nkpe disiale. Bonamute eto asa nnya minyi lə wə əsuəə, nnya ni lesa nə mínte mi nɛ, nya mémfi kulesa nkula mi. Nte Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmə lə betidi nti ku lə mi ayo. 21 Nya kalebe saa mínsuu, nteyi Yudafo ku mba lenni Yudafo kekkeke minkə baye asa bua buyifo lə batsyi bawuninsə befi mə əsuə bətə Onanto, lə bafó Bonamute Yesu banó. 22 “Nya mómóo, Ləwóno Kenke lɛ mə bətəyi nkə nsu Yerusalem, nya minnyi lesa nə ləbə mɛ busu ketu mfó. 23 Fɛɛ lə kəmə ka kenke mínyə mínfɛə, nyi miə Ləwóno Kenke ələkə óte mɛ nkə moolabee diyo nyə kanyi. 24 Fɛɛ meenfi mɔ nkpə fe lesa nə lefe itə mɛ. Lesa nə lefe itə mɛ ni bə nlosə keyifo ka Bonamute Yesu lékpe mɛ kóni nkə nyifo. Nya keyifo ka ókpe kóni nkə nsu nyifo ni bə nteyi betidi Ditiki Sɛɛ nəmə itsyi lə

Onanto eto lefonə əsuə.

25 "Nyasoo, nyi miə mimba kenke leno mo asatete it-syi la Onanto eto sekakediko əsuə, ensie embotsya ku me bio. 26 Nyaso mmii, məətə mi bote minkə la ut-syuə ayansə wə nkpə eto kusuu, beembufi utidi əmfo eto kabua balo me dikpi. 27 Sitintii, məmfi Onanto eto sekakediko eto kusu eto asa nkula mi. 28 Lə nnya esoo, bebe mi əsuə kukonə. Ləwəno Kenke diyifo mi mba ni batonkotonko bə la bele wə bebi ba Onanto difi utə mi nkə bele mə ola. Bele mə kukonə, itsyise Onanto eto ubi difi wə kotə okpo kaso la mə disi ufi uləkə mə utsyiko la mə abua əsuə. 29 Nnya minyi ekpa ko mə ni bənkə la nyani mi ntsyə, betidi ebubə bataka bənyə bakpo mi bələ mi nya boosensə mi fe kase bekiti laakpo ku basamu kesensə mə. 30 Nya la mi nti kulaa tsyaa, mi bətsyuə əbusinkli la Ditiki Seə nəmə kama bawə mi, bəkpa betidi kpə bəyenko la mə kosate eto bidia bidia eto asatete əsuə. 31 Bitəkə ənə bikabe la bekloma kase minkplatsya ku binəntu la mi disi nya minte mi asa ketsye ku kakəmi itə alə ətsyə nnya minke mi lenti əsuə.

32 "Nya mōmō mfoo, mfi mi nkpe la Onanto eto ani bə la ose mi. Lə wə ditiki nə laawunsəko betidii la lekpe mi nkəale la bəfokanə əsuə bo luutə biunyə kedikə la Onanto eto, fe mba uləkə okpo atsyə utsyə itə wə əsuə.

33 Mənsesə ənəmi la kuut-syuə saa eto sika sia nye sika flubia nye bikələle əsuə.

34 Mi kosate yi biənkə mo ani nyamfo mīmfi mīnyifo keyifo fe minlə budi nya mimfi minlə betidi ba ləətəkəko me bobə. 35 Nyifo nyamfo kenke la mfi nte mi kase ele bə bukawunsə ko bakombo, nya la bekloma ditiki nə Bonamute Yesu ləteyi nkə, 'Asa butə ətə disuəyuə enso bofo.' "

36 Nya lefe nə Paulo didi etiki nyamfo olosə, ose akonki nya wə ku mə ləto ola. 37 Nya məmblə lekəbə wə bələ nya bəwi nku itsyise balə budu la bətsyuə oflo. 38 Nya nnya kulaa lesə mə nkuenlo bokpe ni nnya otəyi mə nkə bənsiebunyə wə bio eso. Nya bəkpa wə bəsu bətsyə kusu la oklo əmə oflo la lekpo kenye mfó.

## 21

*Paulo Əsi Usu Yerusalem.*

1 Nya se bətsyə bo kusu bəlosə, bəsu bədufə la oklo əmə nya bəyila bəsu Kos. Se kale disieə, bəsu bədufə Rodo nya bədu mfo bəsu Patara. 2 Mfo nya bəfi oklo wə ntə la Foinike, nya bədu. 3 Se bəntə, bənyə Kipro eto kaso, nya bəyē boofe mfo nya bədu bəyē ukie eto lekpa bəsu bədufə Tiro la Siria eto kaso. Nya bəsu kaka booləkə bikə bia nkpe la oklo əmə kafo. 4 Se bəyifə bəsu umə, bənyə bəfokanəfo ba nkpe mfó. Bəsiə la mə



ɔflo eyi akuanse, itsyise Lɛwɔnɔ Kenke dɪkɛlɛkɛ ɔte bafokanɔfɔ bamfo lesa nɛ luubɛ lɛ Paulo ɛsuɛ, nyaso bɛlɛ Paulo lekpakpa bɛ woensu Yerusalem lefe nɛmfɔ. <sup>5</sup> Fɛɛ se lefe nɛ ele bɛ budu lɛ mɛ ɔflo lɛyoo, bafokanɔfɔ mfɔ ku mɛ besio ku bebi kenke ɛkpa bo esu bɛtsyɛ kusu lɛ lekpo kenye, nya bomblɛ lɛsɛ akonki bɔto ola. <sup>6</sup> Nya bɛtsyɛ bɛtsyue esu fɛ bɛdɛfɛ lɛ ɔklo ɛmɛ kafo, nya mɛ tsya dɪsinkli bɛsu mɛ ayo.

<sup>7</sup> Se bɛdu lɛ Tiroo, bɛnyɛ lɛ Ptolemai. Mfo bɛsu bɛsɪɛsɛ bafokanɔfɔ ba nkpe mfo, nya bɛsɪɛ lɛ mɛ ɔflo diyɪ lɔni. <sup>8</sup> Nya se kale dɪsɪɛ, bɛdu mfɔ bɛsu Kaisarea. Bɛsu bɔsɔnɔ Ditiki Sɛɛ eto otsyabe Filipo. Uyifo bawunsɛkotsyue ekuanse ba bɛlɛkɛ lɛ Yerusalem eto ɔni. <sup>9</sup> ɔkɛ bebisiobi ena ba lensi tɔ bɛsɛ. Beyifo Onanto eto bɛnyɛlɛkɛtidi.

<sup>10</sup> Nya bɛsɪɛ mfɔ eyi ɛtsyue. Lɛ lefe nɛ bɔkɛ mfɔo, Onanto eto unyɛlɛkɛtidi utsyue wɛ baakpo Agabo ɛtsyi Yudea ɛbɛ mfɔ. <sup>11</sup> Nya se ɛbɛ bo ɔflo, ɔnyankli abɔsu nya Paulo lɛkle lɛ nkɛ nya ɛfi ɔklɛ wɛ kɔsate eto ani ku akpa nya ɔteyi nkɛ, "Lɛwɔnɔ Kenke lɛ bɔteyi nkɛ, 'Nko ke Yudafɔ lookle abɔsu nyamfo eto osate lɛ Yerusalem nya boofi wɛ besu bakpe lɛ mba lenni Yudafɔ eto beninɛ eto ani nɛ.' "

<sup>12</sup> Nya se bɔnɔ etiki nyamfɔo, bo ku betidi

ba nkpe mfɔ kenke ɛlɛ Paulo lekpakpa bɛ wensu Yerusalem. <sup>13</sup> Mfɔ nya ɔteyi bo nkɛ, "Beso bɛnle nkɛ buwi nya bɛnle mɛ ani bolo mɛ? Ntɔnɔ miɛ bakle mɛ lɛ Yerusalem, lɛ nsu nkɛ lɛ Bonamute Yesu eso." <sup>14</sup> Nyaso lefe nɛ bɛnyɛ boɛ boɛmbofo wɛ nsusu bɔtsyi kawuninsɛ, bɔyani wɛ nya bɔteyi wɛ boɛnkɛ, "Bonamute Yesu eto lelabi bɛ itɛ."

<sup>15</sup> Lɛ eyi nyamfo eto kamaa, bomblɛ ɛmuɛ bikɛ nya bɛdu bɛsu Yerusalem. <sup>16</sup> Nya Kaisarea eto bafokanɔfɔ eto bɛtsyue tsya dɪtɛnko bo. Bɛkpa bo besuko Kipro eto uninɛ wɛ baakpo Mnason bɛ lɛ bɛsu bɔsɔnɔ wɛ ɔflo mfɔ. Uninɛ ɛmfɔ eyifo ofokanɔnyɛ koko. <sup>17</sup> Nya se bɛdɛfɛ Yerusalem bafokanɔfɔ nkpe mfɔ ɛfo bo kukɔnɔ tinti.

*Paulo Esu Nkɛ Lɛ ɛsu Unyɛ Yakobo.*

<sup>18</sup> Se kale dɪsɪɛ, Paulo ɛkpa bo nya bɛsu bɛnyɛ Yakobo ku Yerusalem eto bafokanɔfɔ eto beninɛ. <sup>19</sup> Nya se bɛsɪɛsɛ mɛ bɔlosɛ, Paulo ɛteyi mɛ asa nɛnyɛ kenke Onanto lɛyɛ lɛ wɛ ɛsuɛ ɛyifo lɛ betidi ba lenni Yudafɔ nti.

<sup>20</sup> Se bɛtsyue wɛ ato balosɛ, mɛmblɛ kenke ɛtesɛ Onanto. Nya bɛteyi wɛ bɛnkɛ, "ɔyimi lala, ɛnyɛ kase Yudafɔ akpi akpi kɛ dɪkafo bɛnɔ nya banle Moses eto afi lɛ kɔni kekɛle. <sup>21</sup> Bɛtsyue ɛteyi mɛ bɛnkɛ fɛ lɛteyi Yudafɔ ba nkpe lɛ

nlebe nlebe fə bensidi Moses eto afi ku bo akpayifoyifo, nya fáteyi tsya fənkə mba ni Yudafo tsya mensila mə bebi alo. <sup>22</sup> Lə nyamfo eso be ele bə buyifo mómó? Buyi boə bəəbə esu bəbəbə kəbə. Itsyise bəbə bə əbə ákpe lə bo oflo mfo.”

<sup>23</sup> Nya bətə wə nsusu bənkə, “Bokpe betidi ena bətsyuə lə bo mfo, ba díkaka ntamu. <sup>24</sup> Yenke mə esuko Yudafo eto Disumuyo mfó nya lə fə nku lə bəkpi mi esi nya lə awunsəko mə lə bafó mə disikpinkpi eto kayo. Nyamfo luutə utidi saa nyə nkə sidia bəteyi lə fə əsuə, nyaso fintsyə lə Moses eto kəfi budi lə kəni. <sup>25</sup> Nya bafokanfó ba lenni Yudafo, bəwəni ekue bítə mə bəteyi mə boə, bayə edisa nnya bəfi bətə bəfiə kedi ku kəto ku bebuki ba baawaninsə simuə kaalo eto sinə eto budi, lə bayə səsəni budi.”

<sup>26</sup> Nyaso se kale disiə, Paulo ákpa basani bamə nya bəsu bəyifo disikpinkpi eto lekpa nəmə. Nyamfo eto kamaa, úsu Yudafo eto Disumuyo úsu útə besumunyə bote eyi nnya kama fə disikpinkpi eto lekpa nəmə loolo itə lə befi kedi eto bikə baboko lə beyifo keditətə eto lekpa lə mə disi.

*Bəmúə Paulo Lə Yudafo Eto Disumuyo.*

<sup>27</sup> Nya se íbu seke lə eyi akuanse nyamə lə eyoo, Yudafo bətsyuə étsyi Asia eti bəbə bənyə Paulo lə Yudafo

eto Disumuyo mfo. Nyaso bákpadi betidi bətsyuə básə lebo nya bəmuə wə. <sup>28</sup> Nya bənyə mfó banle kudu bokpo bənkə, “Israel eto basani, bəwunsəko bo! Osani əmfo ni nwə nle bətsylama kate betidi kenke lə nlebe nlebe asa nnya ínyə lə bo betidi ku afi ku Disumuyo nəmfo əsuə. Nya kama tsyaa, woakpa mba lenni Yudafo kedufənkó Disumuyo nnya nle bote nkə bákpe bo Yudafo eto kəkənkə kamfo kəfi!” <sup>29</sup> Bəteyi nko itsyise lefe nə lefe məə, bənyə bə Paulo ku Trofimo wə ni Efesonyə bale bəyə kafe lə Yerusalem. Lə nyaso bəfi nsusu bə ókpa wə úsuko Yudafo eto Disumuyo mfó.

<sup>30</sup> Nyaso se banle kudu bokpo nkoo, étakasə betidi kenke lə umə əmə nya bətaka ku kudu nya bətsyetsyi bəsu bətsya lə kusumuko mfó. Bətsyuə ənə Paulo babənkó lə Disumuyo nya bəti biku kenke. <sup>31</sup> Nya lefe nə bala bə lə balo wəə, Romafó eto bamamanyə eto otənkotənkó kplə ánə nkə Yerusalemfó kenke átaka bənyə bale bulə bokpe. <sup>32</sup> Lamfolamfo, ókpa bamamanyə ninə ku bamamanyə bətsyuə óyenke nya bəsu kaka banle bulə bokpe mfó. Nya se mba ntənkó mba nle bulə bokpe dínyə bamamanyə bamfó, báyə Paulo bəble.

<sup>33</sup> Mfó nya otənkotənkó kplə əmə díte kusu nkə bəmuə Paulo nya bəfi amana

ənuə bákpe wə. Nya fə óto óno utsyə eto okle utidi əmfo ni ku lesa nə úyifo. <sup>34</sup> Nya betidi bamfó eto ut-syuə saa eto lesa nə óteyi ləbɔ lete. Nya se bamamanyə eto ɔtonkotonko əmfo māmfo ditiki saa nə banle bɔteyi kasɔ bɔno itsyi lə kudu ko betidi bamə nle bokpo esoo, óteyi nkə bakpa Paulo besu beti bakpe lə bamamanyə eto diyo. <sup>35-36</sup> Nya lefe nə báyo kesiee, ibə bə ele bə bamamanyə bamə tsyi Paulo ku mə ani babesə kato itsyi lə ləblofi keklege nə sitiditu siamə dífi lə Paulo əsuə eso. Nya bətəkəko mə ku kudu bembembe ku etiki bənkə, “Belo wə!”

*Paulo Edi Etiki Uləka Isua Kasɔ.*

<sup>37</sup> Nya lə lefe nə baala bə befi wə besu beti bakpe lə diyoo, Paulo áteyi bamamanyə eto ɔtonkotonko kplə nkə, “Ɖəntə mə kusu lə ndinko fə etiki sekεε?”

Nya bamamanyə eto uninə əmə letɔ wə nkə, “Bee! Aano Sigriki fε?” <sup>38</sup> Nya usi óto wə nkə, “Inni fə ni Egiptenyə wə lékpa bewudifo akpi ana ba létaka bənyə lə Aba əsuə lefe nə léfe mə lə mfóo, nya bétsyetsyi bédu bésu mfiminti kafo?”

<sup>39</sup> Nya Paulo díləkə kənye nkə, “Yudanyə mini. Bále mə lə Tarso lə Kilikia eto kasɔ. Nya umə əmfóo, enni umə kεkε. Lə nyasoo, lek-pakpa tə kusu lə ndi ko betidi bamfo etiki.”

<sup>40</sup> Nyaso uninə əmfo átɔno útə Paulo kusu nkə udinko mə etiki. Nya Paulo ləbɔ úbə únyə lə kesie eto atalakpoe mfo nya óbesə ani kato nya óteyi mə nkə bedi kã. Nya se bédi kãã, údi mə etiki lə Yudafo eto sele əsuə nkə,

## 22

1 “Boantomə ku bayimi ba letsya mfo, nle mi taflatsye boto! Bitə kusu lə nkpasə mi etiki nyamfo lə bεno.”

<sup>2</sup> Nya lefe nə bánɔ bə Yudafo eto sele ɔnle budii, bésinkli báye kudu bokpo, betsyue wə ato. Nya Paulo leteyi mə nkə, <sup>3</sup> “Yudanyə mini, nya bále mə lə Tarso lə Kilikia eto kasɔ. Fεε Yerusalem mfo mínsu suku. Gamaliel léte mə asa. Báte mə boantomə eto afi ku mə akpa kenke. Nya mímfɪ mə ləkœsi kenke míntə Onanto fe kase mi tsya nle buyifo mmi. <sup>4</sup> Nya idu lə lefe nəmfóo, ntsyε kasɔ ku bafokanɔfo lə kusu fɔfo komfo əsuə butəkəko, nya mínla miə balo mə. Nyaso rímuə basani ku besio nkpe lə Aba eto diyo. <sup>5</sup> Usumunyə Ninə Kenke ku katsyakɔ kamə eto uninə saa ebudi nya minle bɔteyi mfo eto adansiε, itsyise mə díkawɔni ekue kətə mə bə nsunkeyifo asa nyamfo. Nya lefe nə míntɔ lə Damaskoo, bətə mə əsuəale bənkə nnyə bafokanɔfo ba nkpe mfóo, lə mmuə mə, lə nkle mə mfi mboko Yerusalem bə lə bəne mə koto.

*Paulo Édi Etiki Itsyi Lə Kase Ɖtsyi Ləkœsi Ɖwuninsə*

*Ɔsuə.*

<sup>6</sup> “Lə lefe nə mínyə mínto ibu sɛkɛ lə ndufə Damaskoo, iyifo fe kakɔmi eto lefosi abombo ənuəə, lamfolamfo diyənde keklege ditsyuə ditsyi kato díbə lékpo mə lə əsuə! <sup>7</sup> Nya míndu míno mínkpo lə kasɔ nya míno se ɔkɔɛ utsyuə nle etiki budi kátɛyi mə nkə, ‘Saulo, Saulo, beso fányə mə lə əsuə mmə?’

<sup>8</sup> “Nya mínto mínkə, ‘Bonamute, owɔe feni?’

“Nya usi údi mə etiki nkə, ‘Mɔ ni Yesu Nasaretnyə.’

<sup>9</sup> Nya betidi ba ku mə nyɛɛ, ənyə diyənde nəmfo. Fɛɛ banno utsyə wə nle etiki budinko mfo eto ɔkɔɛ.

<sup>10</sup> “Nya mínto wə minkə, ‘Bonamute, be ele bə nyifo?’

“Nya usi ótɛyi mə nkə, ‘Taka, lə esu Damasko. Mfó moote fá lesa nə mínləkə fá miə lə eyifo.’ <sup>11</sup> Diyənde kple nəmfo ába mə ənəmi itə bə betidi ba bonko mə nyɛɛ, ləkɔbe mə lə kɔni bále fe búsu búdufə Damasko.

<sup>12</sup> “Nya, osani utsyuə akɛ mfó wə baakpo Ananias. Uyi-ifo utidi wə leebu Onanto tinti, nya woayɛ lə bo afi əsuə tsya. Nya Yudafɔ ba nkpe mfó kenke leebu wə tinti. <sup>13</sup> Utidi əmfo əbə únyə mə lə ɔflo nya ótɛyi mə nkə, ‘Oyimisani Saulo, sinkli ənyə asa!’ Lə nya koo, mɔ ənəmi lékpra kɛ, nya mínyə wə!

<sup>14</sup> “Nya ótɛyi mə nkə, ‘Bo bana eto Onanto ni futsyə díləkə fá nkə laate wə lelabi, nya lə ənyə wə Ubi Kenke lə ate wə tsya, lə anɔ

wə etiki itsyi lə wə kɛnyɛ. <sup>15</sup> Ele bə fi nkomə eto ditiki nəmfo esuko kalebe saa fe odansie esu atɛyi betidi kenke lesa nə fányə nya fanɔ tsya. <sup>16</sup> Nya mɔmɔɔ, kulesa mensi bu. Taka ənyə, lə afo ntufɛsəfləsə eto lekpa. Lə akpadi wə diye, lə uflə fá abua uwi.’

*Onanto Ákpe Paulo Nkə Úsu Mba Lenni Yudafɔ Ɔflo.*

<sup>17</sup> “Nyamfo eto kamaa, nsinkli nsu Yerusalem. Nya lefe nə mínsu Disumuyo minle ola botoo, iyifo mə fe selabe minle, nya mínyə buləkəkate butsyuə. <sup>18</sup> Mfó nya Bonamute kosate létɛyi mə nkə, ‘Kɔsɛ lə edu lə Yerusalem, itsyise betidi ba nkpe mfo embutsyue fá ditiki nə fɔtɛyi itsyi lə mə əsuə koto.’

<sup>19</sup> “Nya míntə mbuayɛ minkə, ‘Bonamute, məmblɛ yi bənkə mɔ díkesu katsyakɔ isu katsyakɔ kesu kəmuə bafokanɔfɔ nya mínkablɛ mə. <sup>20</sup> Lə lefe nə banle Otsyabe Stefano boloo, mintsya átɔnɔ ku mə, nya bələkə mə awu kato bətə mə minle fe bákato wə aba kalo.’

<sup>21</sup> “Nya Bonamute létɛyi mə nkə, ‘Taka, lə ama kusu itsyise kaka minle fá botsyese atsyo tinti lə betidi ba lenni Yudafɔ nti!’ ”

<sup>22</sup> Lə lefe nəmfo kenke, betidi bamfó nyə kpoo banle wə ditiki ato butsyuə. Fɛɛ lefe nə údi wə ditiki nəmfo ólosəə, məmblɛ ákpo kudu bátɛyi bənkə, ‘Aa! Lə wə ku wə ditsyabi kenke! Yensile

bə ɔkɛ lə kawunsiə kamfo kon!"

<sup>23</sup> Nya məmble lekpo kudu bembembe ku ləblɔfi bala mə awu lə əsuə, nya bákpa utembu bəsə wə, nya utembu əmə lébe kato ófo mfo kenke. <sup>24</sup> Nya

Roma eto bamamanyə eto ɔtɔnkɔtɔnko kplɛ əmə dítə nkə bákpa wə bedufənko diyo kafo lə bable wə lə babɛbɛ lesa nə eso Yudafo bamfo nle wə kudu bokpo. <sup>25</sup> Fɛɛ lefe nə bákɛ wə bəəbə wə bɔblɛɛ, Paulo átɔ omamanyə ninə ɔni wə dińyə mfó nkə, "Kusu kpe bə bable Romanyə wə bánkponko tɔ lekpo?"

<sup>26</sup> Se uninə əmfo lenɔ nyafo, úsu ɔtɔnkɔtɔnko kplɛ əmə ɔflo nya ɔtɔ wə nkə, "Be biə bieyifo mfo mmə? Osani əmfoo, Romanyə uni lo!"

<sup>27</sup> Nyaso bamamanyə eto ɔtɔnkɔtɔnko kplɛ əmfo dísu Paulo ɔflo nya ɔtɔ wə nkə, "Be fanle bɔtɛyi? Romanyə feni?"

Nya Paulo dítə mbuaye nkə, "Ee!"

<sup>28</sup> Nya ɔtɔnkɔtɔnko kplɛ əmfo lɛtɛyi wə nkə, "Mintsya Romanyə mini. Fɛɛ mɔɔ, atabi kpə míntə fɛ mimfiani Romanyə!"

Nya Paulo dítə wə mbuaye bio nkə, "Mɔ alɛɛ, mɔ anto ku ambe kenke eyifo Romafɔ."

<sup>29</sup> Lamfolamfo se betidi ba bə bable wə lə batɔ wə kenye eto etiki banɔ léte bə Romanyə unii, difufu əmuə məmble kenke nya bányi

besu kama. Nya lefe nə mə ɔtɔnkɔtɔnko kplɛ léte nkə Romanyə unii, sikpi əmuə wə tinti, itsyise wə ni futsyə dítə kusu nkə bakpe wə lə amana əsuə.

### *Bákpa Paulo Bésuko Bakponko ɔflo.*

<sup>30</sup> Bamamanyə eto ɔtɔnkɔtɔnko kplɛ əmfo ála nkə waate lesa nə díbə fɛ bɛfi etiki lə Paulo əsuə. Nyaso se kale dísiə, ókpadi Yudafo eto besumunyə ninə ku mə bakponkpo kenke nya məmble díbə bakɔ. Nya útə nkə banyankli Paulo nya bákpa wə báboko mə ənəmi bə lə bedufə lə wə etiki əsuə.

## 23

<sup>1</sup> Lefe nə Paulo létsyilamasə ənəmii, únyə Yudafo eto bakponkpo ba díkəbə bensi lə lekpokakpokɔ mfó, nya ɔtɛyi mə nkə, "Bayimi, mɔ lekɔesi anle mɛ dikpi bolo lə Onanto eto ənəmi íbə ese lə mmi eto diyi nə mfo." <sup>2</sup> Nya se Ananias wə ni Yudafo eto Usumunyə Ninə Kenke lə mə nti mfó lenɔ kase Paulo dítə mbuaye bomfoo, ɔtɛyi mba ńyə lə Paulo ɔflo mfo nkə basɔ wə lə kenye. <sup>3</sup> Mfó Paulo lɛtɛyi wə nkə, "Onanto əbɔɔ fə nko ke! Fə nwə ni ofati wə bákua diflubi fututu! Nte okponkpo wə eto okle fɛ ni mfo? Nte kɔfi ko eto okle əsuə fáye fanle mɛ lekpo bokponko, fɛɛ fə əmə ke ńyə lə ko əsuə se fətə kusu fə basɔ mɛ!"

<sup>4</sup> Nya mba díńyə lə Paulo ɔflo mfó lɛtɔ wə bənkə,

“Onanto eto Usumunyə Nina Kenke fanle boka mmə?”

<sup>5</sup> Lə nyasoo, Paulo ətə mbuayə nkə, “Mə bayimi, Israelfə, mán̄te nko minkə wə ni Usumunyə Nina Kenke. Lə nko inii, eni méndi wə etiki nko. Itsyise báyeyi lə Awónisa Kenke eto Kukue nkə, ‘Mánteyi etiki bua saa nnya dínyə lə mi batónkotónko əsuə.’ ”

<sup>6</sup> Nya Paulo ənyə nkə, betidi ba díbə báytsya mfó eto bətsyuə eyifo ditsyukpa nə baakpo Sadukifə, nya bətsyuə tsya diyifo Farisifə. Lə nyasoo, ófā bembembe óteyi nkə, “Mə bayimi, Farisinyə mini! Nya Farisinyə eto kafo bale mə bətsyiko! Nyaso banle mə lekpo bokponko mmi nə itsyise mfo nno miə bəkpənkə si bootaka bətsyi okómə bəbə bio!” <sup>7</sup> Nya lefe nə Paulo leteyi nko eto ditiki nəmfə ólosəə, dikunə kədiə ko dídufə lə etsyukpa ənuə nyamfo eto nti, nya báma lə akpa ənuə. <sup>8</sup> Itsyise Sadukifə aateyi bənkə bəkpənkpə ənsiəmbotaka, nya Onanto eto batónkpe ku awónə əmbə, fəə Farisifə áfo nyamfo kenke bánə.

<sup>9</sup> Mfo nya kədiə dídufə mə lenti nyanklaa. Mfo nya kəfi eto bateasa ba ni Farisifə dínyə lə Paulo eto ditiki nəmə eto kama bə onukuale óteyi. Nya bákpo kudu bembembe báyeyi bənkə, “Boənyə lesa bua saa lə wə əsuə! Nya lə lewónə ditsyuə nye Onanto

eto otónkpe utsyuə nlə wə etiki budinkoo, be lebia lə nnya əsuə?” <sup>10</sup> Mfóo, etiki eto kənə kamə əbə kake ale tinti. Nyaso bamamanyə eto otónkotónko kplə əmə áte sikpi nkə boonə Paulo bésense nyasoo, óteyi wə bamamanyə nkə bakpa wə besu beti bakpe lə Aba eto diyo.

<sup>11</sup> Nya diyi nəmfə eto ntsyəntii, Bonamute əbə Paulo oflo nya óteyi wə nkə, “Paulo, kpe utu! Fe kase fənyə fédi mə ditiki nəmə eto adansie lə Yerusalem, nko ke fuunýə edi ni lə Roma tsya nə.”

*Yudafə Ákpe Disi Bənkə Baalo Paulo.*

<sup>12</sup> Nya se kale dísiəə, Yudafə bətsyuə áka ntamu bənkə bəəmbudi lesa nye bənə ntu isu ese lefe nə eto lefe balo Paulo! <sup>13</sup> Nya betidi bamfo ebuyifo fe betidi fosi ana ku kama. <sup>14</sup> Nya bəsu besumunyə ninə kenke ku mə batónkotónko oflo nya bəsu báyeyi mə bənkə, “Boka ntamu boənkə boəmbudi nye bunə kulesa isu ese lefe nə boolo Paulo. <sup>15</sup> Lə nyaso mi ku bakponkpo teyi bamamanyə eto otónkotónko bə lə okpa Paulo oboko katsyako mfó. Biyifo fenke bela biə bisi biato wə etiki nyamə eto lekpasə. Nya lə bakpa wə balə bobokoo, lə bolo wə lə kusu.”

<sup>16</sup> Nya se Paulo eto utitabo lenə etiki nya kenke báyeyi mfo esoo, útsyətsyi úsu Aba

eto diyo kaka bákpe Paulo nya úsu úyu óteyi wə etiki nya báteyi.

17 Nyaso Paulo ákpadi omamanyə ninə wə dínyə lə mfó nya óteyi wə nkə, “Kpa okosobi əmfo esuko mi ununə oflo. Ɔyenko ditiki keklege nkə lə óteyi wə.”

18 Lə nya esoo, omamanyə əmə ákra okosobi əmfo úsuko mə uninə əmə oflo. Nya óteyi wə nkə, “Paulo wə bákpe lə diyo mfo lekpadí mə nya óteyi mə nkə nkpa dikpefi nəmfo mboko fə oflo lə óteyi fə ditiki ditsyuə nə ɔnyenko.”

19 Nyaso bamamanyə ninə kenke eto ɔtɔnkotɔnko əmfo ákɔbe okosobi əmfo lə kɔni nya ókra wə usuko lekpo nya ótɔ wə nkə, “Be fanyenko fə ateyi mə?”

20 Nya óteyi wə nkə, “Yudafɔ bətsyuə ákle kenye ku mə beninə bənkə bəəbə bale fə lekprakpa bə lə akpa Paulo aboko katsyakɔ mfó kusɛɛ ku nsusu bə lə batɔ wə etiki ɔtsyuə. 21 Fɛɛ mamfo mə etiki, itsyise mə betidi fe awosi ana ku kama əbɔbiə lə kusu komə kala wə kusu. Betidi bamfo akle kenye bə boolo Paulo fe boodi lesa nye bənə ntu. Nyaso bale kusu bɔbɛbɛ ɛɛɛ lə fə. Boomuə əsuə besu babio lə kusu mfo, itsyise bale kusu bobe bə əbɔtɔnɔ ətə mə nko.”

22 Bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko əmfo əkə wə ato nkə, “Məntə lə kutsyuə saa lə usi ɔnɔ ditiki nə fátəyi mə mfo bləmbɛ!” Nya útə okosobi əmfo kusu dídu.

*Bákpa Paulo Bésuko Aba Eto Unyesiə Felike Ɔflo.*

23 Nyamfo eto kamaa, omamanyə ninə əmfo ákpadi wə beninə inuə nya óteyi mə nkə, “Bɛbɛbɛ bamamanyə alofa ənuə ba luusu Kaisarea mmi ku kətsyə abombo ɔwɔnɔmbɛ. Bɛbɛbɛ betidi alofa ənuə ba tsya luutsyi afle ku betidi fosi akuanse ba ləəsiə lə batɔmini. 24 Bitə Paulo batɔmini lə usiə lə bekpa wə bɛyenko buɛ bisuko Aba eto Unyesiə Felike oflo.”

25 Nya ɔwɔni kukue kutsyuə nkə befi besuko unyesiə əmə nkə,

26 Kukue komfo etsyi mə Klaudio Lisia oflo nya minlə ko bufi katsyese fə Boote kplɛ Felike minlə fə busiəsə.

27 Yudafɔ dimuə utidi əmfo nya yofo budi bə bala bə baalo wə fe mintə bamamanyə miə bafɔ wə, itsyise nno bə Romanyə uni.

28 Nyaso nkpa wə nsuko mə katsyakɔ bə lə banɔ lesa nə uyifo. 29 Nnyə ntsyə lekpo minkə nnya eso bəmuə wə mfo ye lə mə Yudafɔ eto afi əsuə nya inni bota kebu bo eso ele bə bakpe wə lə diyo nye balo wə. 30 Lə lefe nə utsyuə leteyi mə ənkə bale disi bubu lə wə əsuə bə lə balo wə, lamfolamfo mbu disi minkə lə nkpa wə mboko fə oflo nya lə nteyi mba wə

ku mə lɛkɛ etiki miə  
befi kabua ka uyifo  
baboko fə ɔflo.

<sup>31</sup> Nyaso bamamanyə  
bamfó eyifo lə lesa nə  
bátɛyi mə əsuə. Nyaso  
ketsye kamfóo, bákpa Paulo  
báyenko taa Antipatri.  
<sup>32</sup> Nya se kale dísiə, bama-  
manyə ba nyɛ lə akpa ésinkli  
bésu Aba eto diyokakpeko  
mfó, nya bətə mba ləəsiə lə  
batɔmini bə bayenko Paulo  
besuko Kaisarea. <sup>33</sup> Se bésu  
bédufə, bákpa Paulo ku  
kukue ko bətə mə mfo bésu  
bətə Aba eto Unyɛsiə əmə.  
<sup>34</sup> Nya lə lefe nə ɔnlɛ kukue  
komə boklaa, ɔto Paulo kaka  
útsyi. Se ɔno nkə Paulo etsyi  
Kilikiaa, <sup>35</sup> usi ɔtɛyi wə nkə,  
“Muudufə lə fə etiki nyamfo  
əsuə nno nya kukɔno lə lefe  
nəmə ayo lə fonko betidi ba  
lɛkɛ etiki mfó əbə.” Nya usi  
útə wə bamamanyə ba nýə  
mfó nkə bákpa Paulo besu  
beti bakpe lə diyo nə Oka  
Herodes léto lə bakase wə.

## 24

*Yudafɔ Ála Etiki Bətəkə  
Paulo.*

<sup>1</sup> Eyi anɔ eto kamaa,  
Usumunyə Ninə Kenke Ana-  
nias ku Yudafɔ eto beninə  
bətɛyuə ku mə Otsyiami wə  
bákpo Tertulo əbə Kaisarea.  
Bəbə Felike ɔflo bə lə bəbə  
babɔ wə kabua ka Paulo nlɛ  
buyifo.

<sup>2</sup> Nya se bákpadɛ Pauloo,  
Tertulo ákpe kenye ɔtɛyi  
nkə, “Bo Ububutidi, lefe  
kpə ni nəmfoo, diyuə akɛ  
bo lenti eyɛ lə fə kobe  
ku bote butsyue bo feɸi

fanyenko bo eso. Nya  
bunyə boə bɔtsyikawuninse  
sɛɛ kpə tsya əbə lə bo kaso  
mfo kenke. <sup>3</sup> Nyamfo eso bo  
Yudafɔ kenke lɛ fə ani bɔso.  
<sup>4</sup> Nya bɔlɛ fə lekpa kpa bɔlɛ  
boə lə bɔyɛ fə lefe bobiasə,  
lə etsyue ato anɔ etiki nya  
boəbə bɔtɛyi itsyi lə osani  
əmfo əsuə.

<sup>5</sup> “Se bunyə wəə, bunyə  
boə uyifo nwə laakpe bulə,  
nya woatsyilama kafe lefe  
saa akabiasə Yudafɔ eto  
nsusu lə kalebe saa lə kaso  
kamfo kenke bə lə bənə  
asa bua baboko lə bənyə  
Aba lə əsuə. Nya wə  
ni ditsyukpa nə baakpo  
Nasaretfɔ eto ɔtɔnkotɔnko.  
<sup>6</sup> Nya búnýə tsya boə  
úkatsyilama kényifo asa nnya  
dítə bə ókpe bo Yudafɔ eto  
Disumuyo kɔfiɔ fɛ búmuə  
wə. Bola boə eni boeyifo  
wə lesa nə dínyə itə asa bua  
nnya uyifo únyə lə bo afi  
əsuə. <sup>7</sup> Fɛɛ bamamanyə eto  
ɔtɔnkotɔnko ninə Lisia díbə  
óle wə ófo, nya útə əsuəale  
nkə wonko mba ləkə etiki bə  
lekpo eti lə fə ənəmi. <sup>8</sup> Nyaso  
ebofo wə bɔto lə anɔ lə etiki  
nnya bɔtɛyi mfo eyifo sidia.”

<sup>9</sup> Nya Yudafɔ bamə kenke  
lɛkɔ bédi adansie bátɛyi  
bətəkə lə nnya kenke Tertulo  
letɛyi bə iyifo ɔnukuale.

*Paulo Édi Etiki Ókpransə  
Wə Etiki Lə Felike Eto Ənəmi.*

<sup>10</sup> Nya lefe nə Aba eto  
unyɛsiə emfo diyifo Paulo  
kɔni nkə udi etikii, Paulo  
ətsyɛ kaso nkə, “Anto, nnyi  
miə fə ni futsyuə laakpo  
akpo lə Yudafɔ nti alɛ kpə  
ni nyamfo. Lə nyaso iyifo



mε disuəyua bæ ndi etiki nləkə mo əsuə kaso læ fə ənəmi. <sup>11</sup> Yuuyifo fə bote bənkə iyifo fe lefosi eyi ənuə ni nyamfo se mimbə Yerusalem mimbə læ Yudafə eto Disumuyo mfó bæ læ ntə kedi. <sup>12</sup> Nya kuutsyuə mənəyə se bonko kuutsyuə nle etiki bunə nye minkpe bulə saa læ Yudafə eto Disumuyo mfó nye læ Yudafə eto ntsyako tsya nnye læ umə əmə kafo. <sup>13</sup> Nya betidi bamfo eto kuutsyuə saa əmbofo kulesa bunyə kate sitinti, bæ etiki nnya bətəyi mfo eyifo sitinti. <sup>14</sup> Nyaa, ditiki nə əsuə moətəno ku mə ni bənkə nnyə læ boantomə eto Onanto eto bofokano eto kusu ko mə bənkə iyifo dit-syukpa nə nnyə læ mə əsuə. Nnya ni bæ mmfo Moses eto kofi nno kekleke ku asa nnya bawoni bəkpə læ Onanto eto bənyeləkətidi eto ekue əsuə. <sup>15</sup> Mfi ənəmi ntəkə læ Onanto əsuə fe kase mə tsya difi mə ənəmi bətəkə bæ betidi ba kenkee, bæ basε ku babua tā ebotaka betsyi okomə bəbə. <sup>16</sup> Lə nyamfo esoo, mfi mo əsuəale kenke nkpe bæ nləkə mo nsusu nte læ nkpa læ nyamfo əsuə læ Onanto ku betidi kenke eto ənəmi.

<sup>17</sup> “Ale kpə ni nyamfo men-sike læ Yerusalem. Nya misinkli mimbə miə mufi ətəsa ntə bakombo ba ni mo kosate eto betidi nya læ ntə Onanto kedi tsya. <sup>18</sup> Lə lefe nə minyinifo disikpinkpi eto lekpa mınlosə, Yudafə bətsyuə əbə bənyə mε læ Disumuyo mfó. Nya bonko

mba laakpo kudu kakpe bulə saa mənəyε. Nya mo əmə tsya mánkpe bulə saa. <sup>19</sup> Yoofu budi bæ Yudafə ba ditsyi Asia eto kasoo, mə ele bæ bebə fə oflo. Nya læ mo ku mə kpe etiki ətsyuə, nnya booləkə bətəyi nε. <sup>20</sup> Nnye betidi ba nsi mfó, yoofu budi bæ boətəyi asa bua nnya eto dikpi nə bəlo mə lefe nə Yudafə eto bakponkpo ninə ba leke mfó fe bəkpənkpe mε lekpo. <sup>21</sup> Enso ditiki nə mimbəsə okoε kato mıntəyi læ lefe nə minyinə læ mə ənəmi minkə, ‘Mbə kat-syako mfo læ nləkə mo əsuə kenye minkə mfo nno minkə bəkpənkpe si bootaka betsyi okomə bəbə’ eso bəkpənkpe mε lekpo?”

<sup>22</sup> Nyaso Felike wə nyi kusufətsyontsyə eto dit-syukpa nya ofo ditiki nəmfo onə tintii, átəyi Yudafə bamfo nkə, “Bisinkli bəye isu ese lefe nə bamamanyə eto otənkotənkko kple Lisia luubə fe læ nla ditiki nəmfo nləkə.” <sup>23</sup> Nya útə kusu nkə omamanyə ninə kpa Paulo usu okpe læ diyo. Fεε bale wə ola kukono, læ bətə wə bayetsyuə ba luubə bæ bənyə wə nnye baboko wə asaa, kusu.

*Paulo Átəyi Felike Ku Drusila Wə Etiki.*

<sup>24</sup> Lə eyi asiani ətsyuə eto kamaa, Felike ku wə usiə Drusila wə ni Yudanyə əbə, nya útə nkə bakpa Paulo baboko, nya údi mə etiki itsyi læ Yesu Kristo eto bo-fokano əsuə. <sup>25</sup> Nya lefe nə

unsi onle asa kaso bulakə kate mə itsyi læ nkpə sɛɛ siəsiə ku əsuə ola bələ ku Onanto eto lekpo kpronkpo nə læbə bubə kama kamaa, sikpi alɛ Felikə tinti. Mfóo, nya Felikə lɛtɛyi wə nkə, "Taka læ edu. Nya læ nsi nkɛ lefe sɛɛ, muutə bakpadi fə bətə mɛ." <sup>26</sup> Nya se úbu nkə Paulo ebuyifo nte but-syuə utə wə esoo, úkakpe nkə bákakpadi wə lefe saa læ wonko wə læ bəkədi etiki læ bətsyuə.

<sup>27</sup> Lə alɛ ənuə eto kamaa, bələkə Felikə bédunko nya báboko Porkio Festo læ wə kɛnyɛ. Nya se Felikə lɛbɛbɛ nkə Yudafo la wə asa esoo, útə kusu nkə Paulo si ɔkɛ diyo nəmə mfó.

## 25

*Paulo Éfi Wə Etiki Úsuko Okankplɛ Kaisare Ɔflo.*

<sup>1</sup> Eyi ətsyə eto kama se Festo díbə údufə læ wə sin-inə kedikɔɔ, údu læ Kaisarea úsu Yerusalem. <sup>2</sup> Mfó nya besumunyə ninə ku Yudafo eto beninə lɛtɛyi wə etiki itsyi læ Paulo əsuə. Nya bále wə lekpa kpa bənkə <sup>3</sup> okpa Paulo oboko Yerusalem. Nya mə nsusu ni bənkə bɔɔbɔ bəsəkə wə læ kusu. Nya læ ubə ɔlɛ bofee, læ balo wə. <sup>4</sup> Nya Festo lɛtɛyi mə nkə, "Paulo labe læ diyo læ Kaesarea. Nya mintsya luubə mfo lefe kliminti eto kama. <sup>5</sup> Nyaso bitə læ mi beninə læ bəbə mfó læ bəbə bələkə kabua ka úyifo bate."

<sup>6</sup> Lə eyi mflamfla nye lefosi eto kamaa, Festo ésinkli úsu

Kaesarea. Se kale dísiəə, ókpadi Paulo eto lekpo nəmfó. <sup>7</sup> Nya se Paulo díbə údufə lekpokakpokɔ mfóo, Yudafo ba ditsyi Yerusalem əbə bənyə bətsylama wə nya báwe etiki kpə bətəkə wə læ əsuə nya bəmfo kɛnyɛ buləkə kate ɔnukualɛ wə nkpe læ nnya.

<sup>8</sup> Paulo édi etiki ótɛyi nkə, "Ményifo kabua saa nta Yudafo eto kofi nye Disumuyo nye Okankplɛ Kaisare eto kofi əsuə mbu."

<sup>9</sup> Nya se Festo léla nkə læ Yudafo la wə asa esoo, ótɔ Paulo nkə, "Ala fənkə eesu Yerusalem læ nsu nkpronko fə lekpo nəmə mfó?"

<sup>10</sup> Nya Paulo lɛtɛyi wə nkə, "Owo. Iyifo mɛ kusutətə bənkə kaso kamfo eto Okankplɛ Kaisare kosate kpronko mɛ lekpo nəmfó. Fə kosate yi sitinti fənkə manta kofi sa mbu nyifo kabua sa læ Yudafo əsuə. <sup>11</sup> Lə nyifo lesa nə dínyə itə bə balo məə, mɔɔtɔnɔ miə balo mɛ! Fɛɛ læ mánta kofi saa mbuu, yembutə kusu bə fə nye utidi bamba læ ufi mɛ utə betidi bamfo læ balo. Lə nyaso mfi mɔ etiki nle butsyə læ Okankplɛ Kaisare eto ənəmi!"

<sup>12</sup> Nyamfo eto kamaa, Festo ku wə beninə ále etiki nyamə bábe nya ótɛyi Paulo bənkə, "Se féfi fə etiki fanle Okankplɛ Kaisare butə esoo, ebusu Okankplɛ Kaisare eto ənəmi."

*Oka Agripa Ku Berenike Ánɔ Paulo Eto Etiki.*

13 Lə eyi ətsyuə eto kamaa, Oka Agripa ku wə ɔyimisio wə baakpo Bernike əbə Festo ɔflo lə Kaisarea bə lə bəbə bənyə wə bəsiəsə. 14 Bəsiə mfó eyi kpə nya Festo dífi Paulo eto etiki ɔteyi Oka əmfó nkə, “Osani utsyuə labe lə Aba eto diyo mfo, nya Felike léyani utsyá. 15 Lefe nə mínsu Yerusalem, besumunyə ninə ku mə batonkotonko átəyi mɛ etiki nnya bála bətəkə wə, nya bətəyi mɛ bə ntə kusu lə balo wə dikpi.

16 “Nya mínləkə kasɔ mínte mə miə Romafɔ eto kɔfi məntə kusu bə balo utidi dikpi fɛ lə bakponko wə lekpo. Ele bə bətə wə kusu lə wə ku betidi ba ləkɛ etiki lə batsya bətəyi nya fɛ lə balo wə dikpi. 17 Lefe nə bəbə mfo lə etiki nyamfo əsuəə, mintsya mémfi nnya ntsyə lə əsuə. Lə nnya kəsiəsə eto olesiyə, ntə miə bakpa osani əmfó baboko mɔ lekpokakpokɔ. 18 Fɛɛ etiki nnya bəfi lɛ wəə, menyifo etiki bua nnya mímbu miə nnya boofi lə wə əsuə. 19 Asa nnya bətəyi mfó eyifo etiki nnya ditsyi lə mə kafokanɔ ku utidi wə baakpo Yesu wə díkpə, nya Paulo, wə nle bətəyi nkə okpe nkpə əsuə! 20 Iyifo mɛ basaa nya mante kase mɔɔyɛ nla etiki nyamə. Lə nyaso ntɔ Paulo lə woola nkə woefi ditiki nəmə usuko Yerusalem lə usu uləkə etiki nyamfo kənyɛ lə Yerusalem mfó. 21 Nya Paulo lətəyi nkə óla nkə woefi wə etiki usuko Okankplɛ Kaisare lə

udi, lə nyaso ntə miə beti wə bakpe lə diyo isu ese lefe nə mootsyese wə Okankplɛ əmə ɔflo.”

22 Nya Oka Agripa lətəyi Festo nkə, “Nla miə mɔ kosate lə nnɔ wə ditiki nəmə.”

Nya Festo lətəyi wə nkə, “Ɛbɔnɔ ditiki nəmfó kuseɛ!”

*Paulo Ɛbə Agripa Eto Ɛnəmi.*

23 Nya se kale disiyə, Oka Agripa ku Berenike álokɔ ku bekankə bəbə lekayo nya bédufə lekpokakpokɔ mfó. Nya bamamanyə ku umə əmə eto beninə dítekəko mə bəbə. Nya Festo díte əsuəale nkə bakpa Paulo baboko.

24 Nya Festo lətəyi nkə, “Oka Agripa ku mi mba kenke dibə bətsya mfo, osani əmfó ni utidi wə Yudafo ba nkpe lə Yerusalem ku Kaisarea mfo kenke tsya léla bə balo! 25 Fɛɛ lə mɔ nsusu əsuəə, wényifo kulesa nə díte bə balo wə dikpənkpi. Fɛɛ wə əmə tsya nkə úfi wə etiki útə bo Okankplɛ. Nya mintsya mánni nko. 26 Fɛɛ be ni lesa nə ele bə nwɔni ntə bo Okankplɛ əmfó? It-syisee, wényifo tɔ kabua saa mə. Lə nyaso nkpa wə mboko mi ku fə Oka Agripa titlu, minkə lə bidufə lə wə ditiki əsuə lə bəte mɛ ditiki nə ele bə nwɔni ntsyese wə. 27 It-syisee, yanlɛkɛ bə nkpa nwə bákpe lə diyo ntsyese kasɔ kamfo eto Okankplɛ lə lefe nə eto lefe mənnyə kabua ka úyifo ka mɔwɔni ntsyese wə.”

## 26

*Paulo Áta Wə Ʒsuə Ʒto Disi Lə Agripa Eto Ʒnəmi.*

<sup>1</sup> Nya Agripa leteyi Paulo nkə, “Kusu kpe bə di fə etiki.”

Lə nnya esoo, Paulo ábesə wə kəni kato nya údi etiki óteyi nkə, <sup>2</sup> “Bo Oka Sɛɛ Agripa, disi ɛkpe kpe mɛ mmi bə moofə mɔ ditiki buləkə kate lə fə ɛnəmi lə nnya eso Yudafo dífi etiki lə mɛ əsuə. <sup>3</sup> Itsyise nyi miə fə, eyi Yudafo eto kənə ka nkpe lə mə nti ku mə akpa kenke kukɔɔ. Nyamfo esoo, minlə fə lekpa kpa nɛ. Kpe utu lə anɔ mɔ etiki ətə mɛ.

<sup>4</sup> “Yudafo kenke yi kase minlə mɔ əsuə ola idu lə mɔ sikpefi lefe lə mɔ umə ku lə Yerusalem tsya. <sup>5</sup> Lə bɔteyi ɔnukualɛɛ, nko seka mísia nkpe fe Farisinyə itsyi taa mɔ sikpefi lefe nɛ. Nya Yudafo eto afi ku akpa kpe ale eso nsumu bamba saa eto ale kenke. <sup>6</sup> Lə nyaso ete béfi etiki nyamfo banlə butəkə mɛ lə əsuə nɛ lə kase mińyə minlə kusu bobə itə kenye ka Onanto leteyi bo bana mə utsyə eso. <sup>7</sup> Israelfo eto lefosi atobi ənuə nnya kenke lə bokplatsya kekleke kətsyə ku kakɔmi bə lə mə tsya lə bənyə kusu ko minlə bobə mfo. Bo Oka Sɛɛ, nyamfo eso Yudafo nɛ mɛ kenye bola kətəkə mɛ etiki lə əsuə nɛ. <sup>8</sup> Beso ele bə ilə bə mi mba nkpe mfo kenke fo bɛɔ biə Onanto aatakasə bəkpənkpe?”

<sup>9</sup> “Lefe nə léfe mmə, mfi nnya ntəkə lə mɔ əsuə

miə muuyifo lesa saa nə moofə lə nńyə lə Yesu wə ni Nasaretnyə eto mba ntəkəko wə lə əsuə. <sup>10</sup> Yudafo eto besumunyə ninə ətə mɛ əsuəale bə mmuə betidi kenke kpə nkpe lə diyə lə Yerusalem. Nya mba bálo lə mə nti tsyaa, íyifo mɔ lelabi bə ibə nko <sup>11</sup> Ntəkəko mə nya minkpə mə nya mínte mə ohíá eyə isu kəmə bamba ka letsyo kulaa tsya. Nya míntə miə beyifo mə asafimfi lə Yudafo eto ntsyakɔ kenke. Nya míńyə mə lə əsuə ku leblofi miə bedi mbusiotiki nnya dińyə lə Yesu əsuə.

*Paulo Áteyi Kase Útsyi Ʒwuninsə Útəkəko Yesu Kama.*

<sup>12</sup> “Nko eto ditsyəbi əsuə minke minye minto lə Damasko ku əsuəale fe kase besumunyə ninə díte mɛ. <sup>13</sup> Bo Oka Sɛɛ, kase minye kusu lə kakɔmi eto lefosi ənuə lefee, nnyə diyənde nə lekpa lenso mfenti eto kofe ditsyi kato nya lékpo létsyilama bonko mba nye bɔntɔ. <sup>14</sup> Nya mfó se bomble dídu bóntɔ, nno ɔkɔɛ utsyua lə Yudafo eto sele əsuə nɛ bɔteyi nkə, ‘Saulo, Saulo, beso fəńyə mɛ lə əsuə nko? Lə áta biyu kokpaa, fə kosate ete lofo lefabe.’

<sup>15</sup> “Nya míntɔ wə minkə, ‘Bonamute, owoe fe ni?’

“Nya ɔkɔɛ əmə leteyi nkə, ‘Mɔ ni Yesu wə fanlə bəkpənkə kekleke. <sup>16</sup> Mɔmɔ, taka əńyə! Se minkələkə əsuə mínte fə esoo, muufi fə nyifo mɔ

uyifoyifo. Eboteyi kawunsia eto betidi kenke lesa na fanyə mfo ku asa nnya muukələkə nkate fə. <sup>17</sup> Nya kaka minlə fə botsyese, moose fə, nləkə fə ntsyiko lə fə betidi ku lə bele bamba tsya nti. <sup>18</sup> Muutə asini mə ənəmi nnya luutə bə ebuləkə mə etsyiko lə Obonsam eto əsuəale ku ketuntu ka bankpe əsuə bə lə bafə Onanto eto əsuəale ku diyənde nə əsuə onkpe banə. Bə lə Onanto lə ufi mə abua ɔtsye mə itə bə lə bənyə kəsiəkə kato fe mba úləkə óboko wə akə báfiani mba úləkə utsyə itsyise báfo mē bánə eso.'

*Paulo Édi Etiki Itsyi Wə Keyifo Əsuə.*

<sup>19</sup> "Lə nyasoo, Oka Agripa, nyamfo eso mányə buyifo lə nnya Onanto díləkə óte mē itsyi kato əsuə nē. <sup>20</sup> Ntsyiko Ditiki Səə nəmə budi kate Damaskofə lə nnya kama Yerusalemfə, lə nnya kama Yudafo kenke ku mba lenni Yudafo tsya miə besinkli lə mə abua əsuə lə befi mə əsuə bətə Onanto, lə bate lə mə asayifoyifo əsuə bə bátsyi bəwuninsə sitinti. <sup>21</sup> Nyamfo eso Yudafo dímuə mē lə Yudafo eto Disumuyo nē. Nya bála bə eni baalo mē. <sup>22</sup> Fəə Onanto ələkə mē utsyiko lə mə ani. Nyaso minsi minkpe nkpe minlə adansie nyamfo budi kate mi beninə ku betidi kenke tsya nē. Lesa nə minlə bətəyi mfoo, nnya tututu ni nnya Onanto eto bənyələkətidi ku nnya Moses letəyi bə yuubə

itə nē. <sup>23</sup> Nnya ni bə Nwə Onanto Lékpə Ǿhile Utsyə ebubə unyə kanyi. Nya wə ni utidi tute wə lootaka utsyi ɔkəmə ubə, nya wə luunə diyənde oboko Yudafo ku mba lenni Yudafo kenke."

<sup>24</sup> Lamfolamfoo, Festo áfa ɔtəyi nkə, "Paulo, disi ábia fə! Fə sikuente kplə siamə ábiasə fə disi!"

<sup>25</sup> Nya Paulo letəyi nkə, "Ububutidi Festo, disi mam-bia mē. Biemfi ditiki nəmfə fe ayetiki. Etiki tinti minlə bətəyi. <sup>26</sup> Sitinti, Oka Agripa yi etiki nnya minlə bətəyi mfo. Nyaso minlə wə etiki budinko ku utu faa nē. Mfo nno miə nyamfo eto kulesa menyifo wə akulasa, uyi nnya lesa saa. <sup>27</sup> Oka Agripa, áfo nnya Onanto eto bənyələkətidi letəyi áno? Nyi miə áfo mə áno."

<sup>28</sup> Nya Agripa letə Paulo nkə, "Ala fə ntsyi nwuninsə mfiani Ukristonyə lə lefe kliminti nəmfə əsuə?"

<sup>29</sup> Nya Paulo ditə mbuaye nkə, "Lefe kliminti dini o-o, lekentsye dinii, nle ola boto mmi minkəə, mi mba nkpe mfo kenke tsyi bəwuninsə fe mintsya kə. Fəə biunyə kanyi bakpe mi amana fe kase mə nle bunyə mə!"

<sup>30</sup> Nya Oka Agripa ku Festo ku Bernike ku betidi bamba bamfo kenke létaka bənyə.

<sup>31</sup> Nya se bataka bábə lə mfoo, bákpe disi lə Paulo eto ditiki nəmfə əsuə bətəyi bənkə, "Utidi əmfə menyifo lesa saa bua nə ele bə balo wə nye bakpe wə lə diyə."

<sup>32</sup> Nya Agripa leteyi Festo nkə, “Eni boofɔ wə boyani lenni nya úkefi ditiki nəmfo útsyə Okankplɛ Kaisare lə ənəmi eso.”

## 27

*Bákpa Paulo Bésuko Roma.*

<sup>1</sup> Nya lefe nə bási eyi bənkə ele bə busu Roma lə Italiaa, bákpa Paulo ku mba bákpe lə diyo ku babamba bákpe lə omamanyə ninə wə baakpo Yulio eto ani. We ni Okankplɛ eto bama-manyə eto ditsyukpa eto uninə. <sup>2</sup> Nya búfi ɔklo wə dítseyi Adramitio nya útə ənəmi Asia eto lekpake eti. Nya bo ku Makedonianyə wə baakpo Aristarko wə dítseyi Tesalonika dísiə lə ɔklo əmə.

<sup>3</sup> Nya lefe nə kale dísiə, bóyo Sidon eto lekpo kenye. Mfó Yulio dítə Paulo kusu kafo faa nkə usu umə lə usu unyə wə bayetsyuə itə lə bətə wə asa nnya wuufi ɔye kusu. <sup>4</sup> Nya se busi búdu mfóo lə ɔklo əsuə nya lə kase ufiebi əmə leke kenye ale eso, bóye Kipro eto ɔnwedukue eti kaka bóbo lə ufiebi əmə əsuə. <sup>5</sup> Nya se bófe mfóo, bóye lə Kilikia ku Pamfilia eto lekpo kenye, nya búsu búnyə lə umə wə baakpo Mira lə Likia eto lek-pake. <sup>6</sup> Lə mfó omamanyə ninə wə nyenko bo ənyə ɔklo utsyuə wə dítseyi Aleksandria ɔntə lə Italia eto kaso. Nya útə búsiə lə wə.

<sup>7</sup> Nya lə eyi kpə eto kamaa, ilə fɛ búsu bóyo umə wə baakpo Knido. Nya

lə ufiebi wə nle boso kek-leke eso, bóamfo bóye kesu sətə. Nyaso se búdufə Salmonee, bótsyi bóye búsu Kreta ɔflo kaka kaso kamə dítə ufiebi əmə eso wánke kenye ale. <sup>8</sup> Disiale fɛ bóye búsu búdufə kaka baakpo ɔklo eto Kənyənkə ka leleke ka dimensitsyo ku umə wə baakpo Lasea.

<sup>9</sup> Nya se búkedi eyi kpə lə kusu ko bónye eso, Yudafə eto kenye lek-lefe ébofe. Nya bóye lə ntu əsuə lə lefe nəmfo ebubə eke ale eso. Lə nyamfo eso, Paulo ále mə kəle nkə, <sup>10</sup> “Boanto mə, nnyə minkə bo kusu bóye idu mɔmɔ ɛntə əbə ale bóke kaso, itsyise ɔklo əmfo ebudufə lə bulə əsuə, nya asa kpə ku betidi tsya ebotsylo.” <sup>11</sup> Fɛɛ bamamanyə eto uninə əmfo áfo ɔklo əmə eto okanka ku ɔklo sate eto lesa nə bátseyi ɔno enso nnya Paulo leteyi. <sup>12</sup> Nyaso se ɔnwəkətsyəkə kamə mánleke itə lefe kentsyɛ se leyɔ lefe nle bubə eso, mba wə ku mə nye kusu áteyi bənkə bala bə baaye besu bedufə Foinike bomu. Mfoti ebəleke itə mə bóke lə leyɔ lefe nəmə. Itsyise Foinike eyifo umə lə Kreta eto kaso eto kaka kakolə kpə lætsyə ɔnwe nnya leeti ufiebi kusu lə kofe eto diyo kedufəkə eti.

*Ufiebi Kekleke Áso Lə Lekpo Isua.*

<sup>13</sup> Lə lefe nəmfó ufiebi sɛɛ utsyuə etsyiko boso ketsyi ɔnwedikue eti, nya iyifo fɛ

yoolēke itə kusu bəyε. Lə nyaso bəmuə əsuə nya bédu báye læ Kreta ɔflo. <sup>14</sup> Fεε lamfolamfoo, ufiebi bua ut-syuə ko dítsyiko bɔsɔ itsyi læ kodianani eto lekpake itsyi læ Kreta eti. <sup>15</sup> Nya ɔsɔ útsyi ɔklo əmə eto sɛtɔ óbesə kato. Bala bæ læ yoolēke læ batsyi ɔklo əmə eto ənəmi bawuninsə besuko kasɔ eti, tsya bamfo. Nyaso báyani wə nya ufiebi əmə lɛsɔ útsyi wə óyenko. <sup>16</sup> Nya kama kama, búsu búnyə kabionkɔ sɛkε kətsyuə læ kasɔ ka ntu letsyilama ka baakpo Kauda eto kutsyə kɔni. Nya disiaale fε bófo bo ɔklo kεkε əmə botsyasə læ ɔkplε wə əsuə bunsɪ. <sup>17</sup> Nya se bənyə bæ bulə saa ensibəə, bəfi kekua bákłε ɔklo kplε əmə tsya. Báte sikpi bənkə ufiebi ebɔsɔ utsyi wə usu okpe læ kota eto kɔwunimi bua əsuə læ Libia eto lekpo kənyε. Nyaso bábokosə ufiebi nto mfiə bo bátsyasə læ ɔklo əmə əsuə kasɔ. Lə nyamfo eso ufiebi əmə ənə wə óyenko. <sup>18</sup> Se kale dísiə fε ufiebi əmə dímanyε tɔ bɔsɔɔ, bətsyiko bikə bia nkpe læ wə kafo buləkə kato kakpe læ ntu əsuə. <sup>19</sup> Nya læ diyɪ tsyəfə əsuə, bətsyiko ɔklo əmə eto biyifokə kpə tsya bɔsɛ kato kakpe. <sup>20</sup> Lə eyi kpə nnya dítkəə, ufiebi əmə ásɔ kεkε isi eso itə bæ bóənyə kofe nye befandebi. Nya itə bæ bo kpə ménsibε kusu boə busi bɔkε nkpe kon!

<sup>21</sup> Nya lefe kpə əbə léfe banke kɔni bendi lesa, mfó

Paulo létaka únyə læ mə ənəmi nya ótyei mə nkə, “Mɔ bayimi, læ nnya ete bɛnɔ mɔ etikii, eni bóendu læ Kreta, enni asa nyamfo kenke məmbə itsyə bo mmə. <sup>22</sup> Nyaso nłε mi lekpakpa tinti minkə bekpe utu, ɔklo əmə ebonya, fεε bo kuutsyuə saa embukpə! <sup>23</sup> Itsyise kənə ku ketsyee, Onanto wə mbə mε ini wə meesumuu, wə ɔtɔnkpe əbə únyə mε læ ɔflo. <sup>24</sup> Nya ótyei mε nkə, ‘Paulo, mensite sikpi. Ele bæ efi fə ditiki əsuko Kaisare əflo! Itsyise Onanto kpe kafo ekpe, únyə fonko mba nye kusu kaminsə eso mi kutsyuə saa embonya.’ <sup>25</sup> Nyaso mɔ bɛtidi, bimua utu bεlε! Mfo Onanto nɔ, lesa saa ebubə itə fe kase ótyei mε. <sup>26</sup> Fεε ele bæ ɔklo əmə su ɔsi læ kɔwunimi əsuə læ kasɔ ka ntu letsyilama.”

<sup>27</sup> Nya ufiebi dísuəkosə bɔsɔ ketinkəsə bo sɛtɔ ku kama læ Adria eto lekpo əsuə itə lefosi eyi ana. Nya læ lefosi diyɪ nale eto ntsyentii, bo ɔklo əmə eto beyifoyifo ebu bənkə bɔɔnyɪ bafi kasɔ kətsyuə. <sup>28</sup> Mfo nya bésusu ntu bomə eto letsyobi bábe, nya bənyə bənkə ntu bomə eto letsyobi eyifo fe akpa kolofa akpafosi ənuə. Nya se besi báye bésu sɛtɔ sɛkεε, besi bésusu nya bənyə bæ ntu bomə eto letsyobi eyifo akpa afosi ɔwɔnɔmbə. <sup>29</sup> Nya se báte sikpi bənkə ufiebi ebɔsɔ utsyi ɔklo əmə usu ɔsɔ læ abansə ətsyuə əsuə eso,

báyani bitu bena bia nkpe kalende tinti læmmuə ɔklo kənyənsə læ kalebe kani. Nya bənyə nya bákato ola keklege bæ kale læ kəsia mlə. <sup>30</sup> Nyaso se ɔklo əmə eto beyifoyifo léla bæ læ betsyetsyi bedu esoo, bələkə ɔklo kekə əmə bətəkə læ ntu əsuə nya bákə bətəyi bənkə bála bæ babe læ ɔklo kplə əmə eto sətɔ sia bákpe bitu bia nkpe kalende ebofo ɔklo əmə bumuə kətsyə. <sup>31</sup> Fɛɛ Paulo átəyi bamamanyə ku mə uninə nkə, “Lə betidi bamfo manke læ ɔklo əmfə kafoo, biukpə.” <sup>32</sup> Nyaso bamamanyə bamfo ála ukua wə lekobe ɔklo kekə əmə ɔnlə, nya báyani wə bákpe læ ntu bomə əsuə.

<sup>33</sup> Nya lefe nə kale nle busiəə, Paulo ále mə lek-pakpa nkə məmblə di lesa. Nya usi ɔtəyi mə nkə, “Eyi lefosi ana nə se bəkə læ bulə əsuə nya mi kuutsyuə saa ménsifi tɔ kulesa okpe kənyə. <sup>34</sup> Lə nyaso nle mi lek-pakpa minkə, bidi lesatsyuə læ binyə əsuəale itə bæ biembukpə. Itsyise læ ɔɔɔɔ ɔni embusiə læ mi əsuə.” <sup>35</sup> Nyaso Paulo éfi didisa, nya se ɔsɔ Onanto ani læ məmblə eto ənəmi mfóo, úbudi lesa nəmə ditsyuə údi. <sup>36</sup> Lamfolamfoo, utsyuə saa eto utu əsiəə kasɔ nya məmblə ditsyiko lesa nəmə budi. <sup>37</sup> Betidi ba leke læ ɔklo əmə kafo eyifo betidi alofa ənuə awosi akuanse ku ekua. <sup>38</sup> Nya se bədi báləsəə, betidi bamə esi bələkə bidikə bia kenke díbu læ ɔklo əmə kafo bákpe

lə ntu əsuə, itə bæ ɔklo əmə átaka kalende.

### *ɔklo Əmə Ába Úsensə.*

<sup>39</sup> Lefe nə kale dísiə kakpaa, bənyə lekpo kənyə bətsyə lekpo mfó. Fɛɛ bənyə ɔklo eto ɔnwəkətsyəkɔ kətsyua læ lekpo kənyə mfó kaka beebu bæ yɔleke bæ baye læ besu bənyənsə ɔklo əmə. <sup>40</sup> Nyaso bala kekue ka lekobe bitu bia læmmuə ɔklo kənyənsə, nya bányankli kekue ka lekobe ɔklo əmə eto nnya laate wə kusu læ ɔle bɔye. Nya bábəsə ɔklo əmə eto mfia bo ufiebi leetsyi itə læ ufiebi əmə læ unə mə ɔyenko usuko. <sup>41</sup> Nya se báye bantɔɔ, ɔklo əmə ésu ósi læ kɔwunimi əsuə itə bæ wénsifo bɔye bio. Nya se ufiebi tsya nle bɔsɔ kəkə wə kama esoo, óba úsensə kenke.

<sup>42</sup> Nya se bamamanyə bamfo díbu bæ mba bákpe læ Aba eto diyə bamə ebutsyetsyi beduu, bələkə nsusu bæ læ basɔ mə balo. <sup>43</sup> Fɛɛ se mə ɔtɔnkɔtɔnko əmfə léla nkə wəafo Paulo læ nkpə esoo, wántɔnɔ ku mə. Nyaso útə kusu nkə nwə kee loofo, læ basa bedufə læ ntu bomə əsuə læ bake babo. <sup>44</sup> Nya mba luubu tsyaa, læ bəsiə læ ɔklo əmə eto kətsyə ku lesa nə kee loofo mə butsyi kayenko læ ntu bomə əsuə kabɔsə kesuko utuflo. Lə nyaso bomblə éyifo nko nya bóbo búsu lekpo kənyə mfó, bo kutsyuə saa ménkpə.



## 28

*Paulo Éyifo Ayanisa  
Ātsyuə Lə Malta.*

<sup>1</sup> Lefe nə bóbo bófe lə bulə bomə əsuə, búsu bóte boənkə mfó ni kaso ka ntu letsyilama baakpo Malta.

<sup>2</sup> Nya kaso kamfo eto betidi léfo bo kukonɔ. Lefe nəmfo eyifo ɔsomi ku léyo lefe, nyaso bátsyaka ute kplé lə lekpo kenye bətə bo nya báfo bo kukonɔ. <sup>3</sup> Nya lefe

nə Paulo nle atoni ətsyuə bɔsɛ lə ubə okpe lə ute əmə əsuə, owa utsyuə ko lebo lə atoni nyamə nti itsyi lə ute əmə eto leyilabi eso, nya óbe óye ókle Paulo eto kɔni.

<sup>4</sup> Nya se mfó eto betidi dínyə bə owa əmfo faka lə wə kɔni əsuə, bətəyi bənkə, “Utidi əmfo eyifo nwə laalo betidi. Nyaso itə bə ɔbo utsyi lə lekpo eto ukpə kəmiə tsyaa, bo Ufiə ɔnukualə embɔtonɔ nkə usiə nkpə.” <sup>5</sup> Nya

Paulo ləwunya wə lə wə kɔni ókpe lə ute əmə kəmiə nya kulesa saa ményifo wə tsya.

<sup>6</sup> Nya betidi ba dínyə banle wə bobee, díbu bə wɔɔfo nye wɔɔsɔ kaso ukpə lamfolamfo. Nya se bənyə bábe wə eklɛ fɛ kulesa məmbəə, bətsyi mə nsusu lə wə əsuə bəwuninsə nya bətəyi bənkə ufiə utsyuə uni.

<sup>7</sup> Nya kaka búsu bóyifə mfóo, éyifo kaso ka ləfi Oka Publio eto diyo. Nya oka əmfo tsya léfo bo ku disuəyuə, nya óbe bo itə eyi ətsyə sɔɔ. <sup>8</sup> Lə lefe nəmfo tututu, Publio eto anto áno bufi. Atikesi əmuə wə, nya

ɔnlɛ kafa boto tsya. Nya se Paulo dísu wə ɔflo lə diyo nya óto ola nya úfi ani útəkə lə wəə, bufi bomə áye wə. <sup>9</sup> Se bánɔ bə bufi bomə áye wəə, befimfi ba kenke nkpe lə kaso kamə məmble ábo bəbə, nya Paulo létsya mə. <sup>10</sup> Nya lə eyifosa nyamfo esoo, bátsye bo asa kpə. Nya se lefe léyo bə budu mfoo, báboko bo asa kpə bə bufi bóye kusu.

*Bédu Lə Malta Bésu  
Roma.*

<sup>11</sup> Búsiə mfó éfo afa ətsyə fɛ búdu. Lefe nə bɔnlɛ bu-luu, búsiə lə ɔklo wə baakpo bənkə Bafimfi Eto Bəfiə wə dítsyi Aleksandria wə díbə únyə lə kaso kamfó lə léyo lefe nəmə mfó. <sup>12</sup> Se búdu mfóo, umənkplé wə búsu búnyə ni Sirakusa. Nya búsiə mfo tsya eyi ətsyə. <sup>13</sup> Se búdu mfóo, bóye búsu búdufə Regio. Nya se

kale dísiəə, ufiebi sɛɛ et-syiko bɔsɔ ketsyi bo kama wə ləwunsəko bo, wə lékpa bo úsuko Puteoli lə diyi nuəfə əsuə. <sup>14</sup> Nya mfóo,

búsu búnyə mba bafokanɔfo bətsyuə, nya báɛ bo lek-pakpa bə busiə lə mə ɔflo eyi akuanse. Lə nyamfo eto kama se búdu mfóo, búsu búdufə Roma. <sup>15</sup> Nya se

bayimi ba nkpe lə Roma tsya lenɔ bə bokpe kusu bóle bubəə, bətsyuə ba dítsyi faa əbə bákɔ lə bo lə Apia eto asi. Nya bətsyuə tsya díbə bákɔ lə bo lə kaka baakpo Nsɔnɔkɔ Ntsyə. Se Paulo

dínyə məə, ɔɔ Onanto ani,  
nya isi ékpe wə nkəale enso.

*Bésu Bédufə Roma.*

16 Nya lefe nə búsu búdufə  
Roma, bətə Paulo kusu bə  
úsiə kaka woala. Nya bətə  
kusu bə bamamanyə bamə  
eto ɔni kase wə.

17 Lə eyi ətsyə kamaa,  
Paulo ákpadi Yudafə eto  
batɔnkotɔnko ba nkpe lə  
mfó kenke bəbə básɔ lebo.  
Se bátsyaa, ɔ́təyi mə nkə,  
“Mə bayimi, Yudafə ba nkpe  
lə Yerusalem dímuə mə nya  
befi mə bésu bətə Romafə  
eto Aba bənkə okponko mə  
lekpo lə lefe nə eto lefe nə  
ményifo bo Yudafə eto kut-  
syuə saa kulesa nye nta bo  
banamə eto lekpa saa mbu.

18 Romafə bamfó ákponko  
mə lekpo nya bála bə lə  
bayani mə. Itsyisee, bənnə  
lesa nə əsuə bɔɔyɛ balo mə  
nye balo mə dikpi fe kase  
Yudafə eto beninə ba dimuə  
mə ləla. 19 Nya lefe nəmfo

se Yudafə bamfó dímantɔ  
lə nyamfó əsuə, ɔ́tɔnɔ nkə  
nteyi mə lə nla miə bakpa  
mə lə nsu nnyə Okankplɛ  
Kaisare kosate ɔflo. Nya  
yenyifo mə lelabi miə maala  
bo kasɔ eto betidi kənyɛ.  
20 Nyamfo eso minkpadi mi  
lə ndiko mi etiki nɛ. Itsyise  
Nwə Onanto Lékpɔ Ǿhile Ut-  
syə ini Israelfə kenke eto  
nwə banlɛ kusu bobee, wə  
ni nwə mimfo minɔ miə wə  
ni nwə eso baakpe mə lə  
amana əsuə nɛ.”

21 Nya bátəyi wə bənkə,  
“Bo alɛɛ, bóamfo tɔ kulesa  
itsyi lə fə əsuə. Nya bóamfo

kukue nye kənyɛ bua saa lə  
fə əsuə itsyi lə bayimi ba  
dítsyi Yudea bəbə bo ɔflo.  
22 Fɛɛ bola boə boanɔ lesat-  
syuə itsyi lə lesa nə fáfo fáno  
mfo əsuə. Itsyise sintintii,  
baantəyi kulesa sɛɛ sa itsyi  
lə ditsyukpa nəmfo əsuə ku  
kalebe saa.”

23 Nyaso bətsyə wə diyi  
loni, nya betidi kpə díbə  
wə ɔflo. Mfo nya údi  
mə etiki itsyi lə Onanto eto  
sekakedikɔ əsuə. Nya ókpa  
mə nsusu úsuko kaka Moses  
ku Onanto eto bənyeləkətidi  
ləwɔni asa bətsyə itsyi lə  
Yesu əsuə. Nya údi mə  
etiki idu lə olesia isu ese  
lə ditsyitsyo lefe. 24 Nya

betidi bətsyuə lə mə nti léfo  
wə bánɔ, fɛɛ bətsyuə tsya  
dímamfo lesa nə ɔ́təyi banɔ.

25 Nya etiki nyamfo léboko  
kənə lə mə nti. Nya se banlɛ  
busənsə keluu, Paulo átəyi  
mə etiki fɛfɛ nəmfo nkə,  
“Ǿnukuale uni bə Ləwɔnɔ  
Kenke leyɛ lə Yesaya əsuə  
nya ɔ́təyi bo banamə bənkə,

26 ‘Bisu bikatəyi Yudafə  
bənkə,

“Bionɔ fɛ biəmbɔnɔ kasɔ,  
nya buinyə nya  
biəmbunyə fɛ bisu  
bete.”

27 Itsyise betidi bamfo eto  
ketu kpe ale,

nya mə ato etidi,  
nya bėti mə ənəmi tsya.

Lenni nko innii, eni ele bə  
mə ənəmi nnyə,

nya mə ato tsya ebɔnɔ,  
nya mə nsusu tsya  
ebokpa kɛ

bə lə batsyi bawuninsə lə  
bəbə mə ɔflo bə lə mə,

Onantoo, læ ntsya mə.’  
”

28-29 Nya Paulo lélosə wə etiki nyamə nkə, “Ele bæ nteyi mi læ bete biənkə, ditiki nə Onanto luufi ofo betidi læ nkrəə, béfi ni bésuko mba lenni Yudafə. Nya məə, boofə ni banə!”

30 Nya Paulo ləkə mfoó alə ənuə læ diyo nə ófo úkafó kayo, nya úkafo betidi ba kenke ba díkəbə wə əflə. 31 Óbe Onanto eto sekakedikə letsya ku wə utu ku əsuəale útə mə, nya óte mə asa nnya ləye læ Bonanto Yesu Kristo əsuə. Nya kutsyuə saa ménti wə kusu.

## ROMAFƆ Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Romafɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ni Yesu Kristo eto uyifoyifo, nya mini nwə b́atsyese ku Onanto d́lɛkə nkə mbé wə Ditiki Sɛɛ letsyaa, mɔ ni nwə lɛwɔni kukue komfo nɛ. <sup>2</sup> Onanto eto Ditiki Sɛɛ nə ɔtɛyi wə bənyɛlɛkətidi ba úlɛkə útsyɛ nkə wuulɛkə ote kawunsiə fe kase b́awɔni b́akpe lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə. <sup>3</sup> Katɛyiketsye kamfo etsyi lə Onanto eto Ubi wə ni Bonamute Yesu Kristo əsuə. B́ale wə fe kawunsiə kamfo eto utidi wə ni Oka David eto kafo eto ubi. <sup>4</sup> Nya ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kenke əsuə, Onanto əlɛkə wə ɔtɛ betidi lə wə əsuəale əsuə nkə wə ni wə ubi wə ɔtakasə utsyiko ɔkɔmə. <sup>5</sup> Nya ɛyɛ lə Kristo əsuə, Onanto ənyə bo kaminsə nya úfi bo úyifo wə batɔnkpe itə Kristo bə lə butə kawunsiə eto betidi lə bafɔ wə banɔ lə beyifo wə lelabi. <sup>6</sup> Nya mimba nkpe lə Roma tsya, eyifo betidi ba Onanto lékpadi nkə bibə befiani Yesu Kristo eto bale. <sup>7</sup> Nyamfo eso minlɛ kukue komfo b́awɔni kətə mi mba kenke nkpe lə Roma nya Onanto laala mi, nya ókpadi mi nkə, bibə befiani wə bale nɛ.

Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefɔnə ku diyuə lə disiəko mi.

*Paulo Ála Nkə Lə Ubə Unyə Mə.*

<sup>8</sup> Ditutɛɛ, nyɛ lə Yesu Kristo əsuə nɛ mɔ Onanto ani bɔsɔ lə mi disi, itsyise kawunsiə eto betidi kenke ɔnɔ kase b́efɔ Onanto bɛnɔ. <sup>9</sup> Onanto wə eto keyifo meeyifo ku kafo faa, nwə eto Ditiki Sɛɛ nə maabe letsyaa itsyi lə wə ubi əsuə, wə ni futsyɛ luulɛkə ote nkə maanta mi əsuə kulefe lə nɛ ola boto nɛ. <sup>10</sup> Nya lefe saa nə minlɛ ola botoo, maale Onanto lekpakpa minkə lə iyifo wə lelabii, lə nyə kusu lə mbə nyə mi lə lefe nəmfo əsuə.

<sup>11</sup> Iyifo mɔ lelabi kek-leke bə lə mbə nnyə mi lə nwunsəko mi lə lɛwɔnɔ əsuə bə lə binyə əsuəale. <sup>12</sup> Lesa nə minlɛ bɔtɛyi mfo ni bənkə lə bokpe bo əsuə nkɛale lə lefe nəmfo kemɛ, lə mi bɔfokanɔ lə bokpe mɛ nkɛale, lə mintsya lə nkpe mi nkɛale.

<sup>13</sup> Mɔ bayimi, nla miə bete biənkə iyifo mɔ ket-syue lə lefe kpə əsuə bə lə mbə mi ɔfɔ, fɛɛ yəntə mɛ kusu nko. Iyifo mɔ lelabi bənkə nwunsəko betidi lə bafɔ Kristo banɔ lə mi nti fe kase minyifo lə betidi ba lenni Yudafɔ bamba nti. <sup>14</sup> Nko eto keyifo kamfo eyifo lesa nə ele bə nyifo ntə utidi saa, Grikifɔ ku mba lenni Grikifɔ, ku betidi ba nyi ekue ku mba lenyi ekue tsya. <sup>15</sup> Lə nyamfo eso maabɛɛ kek-leke bə mbə ntɛyi mi mba nkpe lə Roma tsya Ditiki Sɛɛ nəmfo.

*Əsuəale Nya Ditiki Sɛɛ Nəmfo Nkpe.*

16 Ditiki Sɛɛ nəmə eto bɔtɛyi anlɛ mɛ kofani, itsyise iyifo Onanto eto əsuəale nya lætə utsyuə saa wə laafokanɔ læ unyə nkpə. Yudafɔ ni betutɛ ba lɔnɔ fe mba lenni Yudafɔ læ bətəkə. 17 Ditiki Sɛɛ nəmfo ələkə kusu sɛɛ ko læləkə Onanto eto lelabi kate. Nya kusu sɛɛ komfo etsyi læ bɔfokanɔ əsuə idu læ kasɔ ketsyikokɔ isu ese læ kalosəkɔ. Læ fe kase báwɔni læ Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə bənkə, "Utidi wə ke ni ɔsɛɛ læ Onanto eto ənəmi eyɛ læ bɔfokanɔ əsuə, wə hā luusiə nkpə nɛ."

*Onanto Ənyə ɔblo Lə Lebuə Saa Eto Okle Əsuə.*

18 Onanto ələkə wə læblofi itsyi taa kato kate læ asa nnya dińyə wə əsuə ku asa bua eto eyifosa nnya leeti betidi kusu bæ læ bayɛ ɔnukualɛ əmə kosate bote. 19 Wəənyə ɔblo itsyise betidi ənyə Onanto eto asa nnya úyifo ketsye lekpo wuee. Itsyise Onanto kosate diləkə nnya wuee óte mə. 20 Itsyise idu læ lefe nə Onanto díyifo kawunsiə, asa nnya kenke úyifo utsyə læ kee, ələkə Wə əsuəale manlo nnya boənnnyə ku wə ditsyəbi boənnnyə ku bo ənəmi kate. Nyaso kuutsyuə saa bio əmbofo bɔtɛyi nkə woamfo Onanto ɔnɔ.

21 Ite bæ betidi yi Onanto tsyaa, beemfi dibu nə dińyə itə wə kətə wə. Nya baansɔ wə ani tsya. Lə nnya kenyeɛ, asa bimba eto disi ete beebu. Nsusu sɛ saa əmbə mə nya mə nsusu leena tū. 22 Nya

bəənyə mə əsuə fe babesibe, fɛɛ bamumu beni. 23 Nya baayɛ Onanto wə ni nkpə kenke busumu, kefi atesə kətə asa bimba nnya læmbə nkpə. Beefi asa fe utidi nye baklobɛ nye bebuki akpa ana nye bebuki ba laakpi læ kasɔ fe owa eto okle kesumu bon.

24 Lə nyasoo, Onanto ələkə mə ani, nkə beyifo lesa nə kee baala. Nya beefi mə əsuə eto sinə keyifo asinsa ku afanisa ku mə betsyuə. 25 Nya beefi bidiatɛyitɛyi kətsyə læ Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə eto kenye. Bomu læ kedi bufi kətə Onanto eto kenyeɛ, beefi ke kətə asa nnya Onanto əmə díyifo. Fɛɛ Onanto kosate wə dińyə utə atesə lefe saa, wə ele bæ besumu nɛ. Ibə itə nko.

26 Asa nyamfo eto okle eto buyifo eso Onanto léyani betidi bamfó nɛ, nya beeyifo asa nnya ni mə sinə eto alasa nnya lænə mə kakpe læ afanisa əsuə. Nya besio kulaa tsya laayani basani ketsye kesu kalabeko mə besiotsyuə nnya lanyɛ læ kusu əsuə. 27 Nya nko ke ini bæ mə basani tsya laayani besio ketsye nya beeyifo afanisa nyamfo eto okle kalabeko bətsyuə fe sisə ku sisə seka. Nya læ nyamfo esoo, Onanto ənə mə koto ko dińyə itə mə læ mə ditsyəbi bua nə baate mfo eso. 28 Nya se bání bæ bembokase asa nnya dińyə itə itsyi læ Onanto əsuə esoo, Onanto ələkə mə ani, nkə béyifo asa nnya dimalɛkɛ

léfo mə nsusu kenke. Nya beeyifo asa nnya yanle bə beyifo. <sup>29</sup> Nya asa bua saa yifoyifo eto okle lefo mə nkpə kenke. Nya asa bua nyamə ni nsusu bua fifi, kunənkpə ku kabua eto bəbɛbɛ kətə utsyuə. Nnya disi iyi mə nkpə əsuə ni kənənsɛ, betidilolo ku ek-iti kponkpɔ ku bidiatɛyitɛyi ku kekisi ku mə bətsyuə eto ketikimadidi. <sup>30</sup> Nya beedi etiki bua kabiasə mə bətsyuə eto aye. Beyifo betidi ba leekisi Onanto. Baaka bətsyuə, nya baabesə əsuə kato, nya baate əsuə. Nya baabɛbɛ kabua kətə bətsyuə lə esu kpə əsuə. Nya bəəmbu mə anto ku ambemə. <sup>31</sup> Beyifo betidi ba lenyi kasɛ lə kabua əsuə. Nya mə kosate eto lesa nə baateyi tsyaa, beenyifo lə nnya əsuə. Bakpe lefomfi nya bəənnɔ utidi kaminə nya bankpe disiale. <sup>32</sup> Beeyi bənkə lə Onanto eto afi əsuə, betidi ba ləəsɔ nkpə nkoo, Onanto ebolo mə dikpi. Fɛɛ mfe bəənyə kekleke lə mə asa bua nyamfo buyifo əsuə nɛ. Nya inni nyamfo mate, bomu beekeko betidi ba leeyifo asa nyamfo tsya.

## 2

*Onanto Aakponko Betidi Kenke Lekpo Lə Ɔnukualɛ Ɔsuə.*

<sup>1</sup> Nyaso, mə ɔyimi, fə nɛ betidi bamba lekpo bokponko? Niə, niə, niə inii, əmbofo bətɛyi fə, fə

yɛ lə kusu sɛɛ əsuə. Lə álo fuutsyuə dikpii, nko ke foolo fə əsuə dikpi nɛ. Itsyise asa nnya beeyifoo, nnya okle ke fintsyə leeyifo nɛ. <sup>2</sup> Buyi boə Onanto hā ni ɔsɛɛ nya okpe əsuəale bə okponko betidi ba leeyifo asa nyamfo eto okle lekpo. <sup>3</sup> Nya lə fə mə ɔyimi, wə ni kawunsɔ kamfo eto utidi wə leeyifo asa nyamfo eto kakle lə betidi bamba dikpi boloo, ebu fə ebofo butsyetsyi kedu lə Onanto eto lekpokponko əsuə? <sup>4</sup> Nye ebu fə bimba ete ini bə Onanto leeyifo fə kafoɛkpɛ nya onkpɛ dibusə ku disuətsyə itə fə? Enyi sitinti fə, Onanto eeyifo fə kafoɛkpɛ kamfo itsyise woala nkə woawunsəko fə lə atsyi awuninsə.

<sup>5</sup> Nya se fetidi ato, fāni fə əmbətsyi fə ləkɔəsi awuninsə esoo, fə kosate dítə Onanto ləəbə fə koto bunə kon lə diyi nə əsuə wookponko kawunsɔ kenke lekpo tsyɔntsyɔ. Diyi nəmfo nya wuuləkə wə lefonyi ote nɛ. <sup>6</sup> Nya Onanto loobofo utsyuə sa kayo lə wə keyifo ka úyifo kumə əsuə. <sup>7</sup> Betidi ba laakpe otsyekle lə kasɛyifoyifo əsuə nya baabɛbɛ Onanto eto diyənde ku dibu ku nkpə manloo, Onanto ebutə mə nkpə manlo. <sup>8</sup> Fɛɛ betidi ba ini kədiə hā baabɛbɛ nya beentsyue ɔnukualɛ əmə koto, nya baala asa bua buyifoo, Onanto ebunyə ɔblɔ okpe mə unə mə koto kekleke. <sup>9</sup> Betidi ba

kenke difi asa buayifoyifo betsyi disii, ebudi ohiã nya boonyə kanyi. Yudafɔ luudi betute, nya mba lenni Yudafɔ luutəkə. <sup>10</sup> Fɛɛ mba leeyifo asa sɛɛ, Onanto ebute mə kato eto diyənde ku dibu ku diyuəsə. Yudafɔ luudi betute, nya mba lenni Yudafɔ luutəkə. <sup>11</sup> Itsyise Onanto ambe utidi eto ənəmi fɛ woala etiki kələkə.

<sup>12</sup> Betidi ba kenke dímanɛ Mose eto afi fɛ báyifo abuaa, tsya ebukpə banya, ite bə Onanto embufi afi nyamə okpronko mə lekpo tsyafɛ. Fɛɛ mba nyi Moses eto afi nyamə fɛ beeyifo asa buaa, Onanto ebokpronko mə lekpo eyɛ lə afi nyamə əsuə. <sup>13</sup> Itsyise inni betidi ba leet-syue ato kanɔ afi nyamə ba luudi basɛɛ lə Onanto eto ənəmi. Bomu, betidi ba leeyifo lə afi nyamə əsuəə, mə ni mba luudi basɛɛ nɛ. <sup>14</sup> Afi nyamfo əmbə mba lenni Yudafɔ, fɛɛ lə kawun-siə eto kobetete əsuə mə kosate leeyifo lə kɔfi komə eto etsyuesa əsuəə, ín-wə efi-ani kɔfi itə mə ite bə kɔfi komə əmbə mə tsya. <sup>15</sup> Elɛ bote bə Onanto éfi asa nnya nkpe lə Moses eto afi nyamə əsuə ókpe lə mə akɔəsi əsuə. Nya mə akɔəsi tsya lɛ bote nko. Nya lefe ditsyuəə, mə nsusu aalo mə dikpi nye ələkə mə kasɛyifoyifo kate. <sup>16</sup> Nyamfo ebubə lə lefe nə Onanto luutə kusu Yesu Kristo kpronko betidi kenke lekpo lə asa nnya baakula lə mə nsusu kenke kəmiə fɛ kase Ditiki Sɛɛ nəmə maabe

letsya nɛ bɔɔteyi.

*Moses Eto Afi Áteyi Asa Itsyi Lə Yudafɔ Əsuə.*

<sup>17</sup> Nya lə aakpadi fə əsuə fə Yudanyə, nya faaye lə Moses eto afi əsuə, nya faabesə əsuə kato fə, fə eyifo Onanto eto ɔyetsyuə. <sup>18</sup> Eyi lesa nə Onanto laala, nya fenyi lesa nə ni lɛsɛ, fɛ kase fákase nnya lə kɔfi əsuə. <sup>19</sup> Eebu fə əsuə fɛ oteesu itə benəmba nya feni lekpasə itə betidi ba nkpe lə kutuntu. <sup>20</sup> Efi fə əsuə eyifo nwə leekuləsə mba lenyi kobe nya faate asa mba ənə dimankpa tɔ. Eyi kukɔnɔ fə kobe ku ɔnukualɛ sɔɔ nkpe lə Moses eto aafi nyamə əsuə. <sup>21</sup> Beso fə laate betidi bamba asa, fɛ faante fə əsuə asa nyamə? Aabe letsya fə benyu nya fə kosate enyuu? <sup>22</sup> Aateyi fə bankpo kusia nye kusə, fɛɛ fə kosate nkpe? Əfiəsa aale fə sɛsi, fɛɛ eeyu asa nnya beefi kakpa wə. <sup>23</sup> Aabesə əsuə kato fə eyi Onanto eto afi, fɛɛ enyi fənkə, fəə ke laata Onanto eto afi kebuu, əəntə wə dibu? <sup>24</sup> Lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuəə, báteyi bənkə, “Mi Yudafɔ eto eyifosa eso mba lenni Yudafɔ laakpadi Onanto diye bua.” <sup>25</sup> Lə eeyifo lə afi nyamfo əsuəə, fə lelolala eyifo lesa nə nkpe kutəkə. Fɛɛ lə eenyifo lə afi nyamə əsuəə, nyalɛ lelolala nəmə eyifo lesa bimba. <sup>26</sup> Nya lə utsyuə wə lenni Yudanyə, wə dímanla lelo eeyifo lə afi nyamə əsuəə, Onanto ebunyə wə fɛ utsyuə wə lela

lelo. <sup>27</sup> Mɔmɔɔ, nwə lenni Yudanyə, fɛ weeyifo lə kɔfi komə əsuə, ebokpe kofani fə Yudanyə wə laata kɔfi ko bɔwɔni bətsyə kebu ite bə bɔla fə lelo tsyafɛ.

<sup>28</sup> Inni əsuə eto sinə əsuə nnya boənyə futsyə ni Yudanyə tinti. Nya lelo eto bola kosate tsyaa, enni lesa nə ete nyə itə əsuə eto sinə eto keyifo ka betidi ləənyə ketsye lekpo futsyə feni. <sup>29</sup> Bomu utsyə ni Yudanyə tinti ni futsyə wə laate lə wə eyifosa əsuə nkə úfi wə ləkɔəsi útə Onanto. Inni nnya leyɛ lə əsuə eto sinə sia bɔla eyɛ lə kɔfikpekpe eto lekpa eto ditiki əsuə. Bomu nnya leyɛ lə Lɛwɔnɔ Kenkɛ əsuə. Nya ini kawunsia eto kuutsyue wə laabesə utidi əmfo eto diye kato, bomu Onanto.

### 3

<sup>1</sup> Nya lə ite nkoo, nte kutəkə ko Yudanyə wə bɔla lelo luunyə enso mba lenni Yudafo? Nte kutəkə ko nke lə lelolala əsuə? <sup>2</sup> Lə esu kpə əsuə, kutəkə kpe. Tutɛɛ, Yudafo eto ani nnya Onanto difi wə Ditiki Sɛɛ ókpe.

<sup>3</sup> Fɛɛ lə ibə bə mə bətsyue mɔmfo bɔnɔ? Afo anɔ fə lə nyaso Onanto embuyifo lə wə kenye ka útsyə əsuə?

<sup>4</sup> Kulefe! Lə ibə bə utsyue saa eeyifo odia kulaa tsyaa, te fə Onanto eeyifo lə wə ditiki əsuə. Fe kase bɔwɔni lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə nnya nle bəteyi nkə, "Lesə saa aate bə fə kenye eto etiki eyifo onukuale.

Nya lə bakpronko fə lekpo, buutə fə lɛbɛ."

<sup>5</sup> Lə bo etikididi əsuə, boatɛyi boənkə bo abua nnya boeyifoo, ətə bə betidi nyə asa sɛɛ nnya Onanto leeyifo ketsye lekpo, ntsyə ini nnya tsya? Lə nyasoo, bəteyi boənkə yembɔlɛkɛ bə Onanto nə bo kotoo? Kulefe! Fɛɛ nko bətsyue leebu nɛ! <sup>6</sup> Nya lə Onanto eni nwə leeyifo asa lə kusu əsuə, be əsuə wuunyə okpronko kawunsia eto betidi kenke lekpo? <sup>7</sup> Bətsyue aala bɔtɔ bə, "Fɛɛ lə mɔ bidia bia maateyi əlɛkə Onanto eto onukualɛtiki kate wee, itə bə batesə wə, nyalɛ beso baalo mɛ dikpi bənkə utidi bua mini?" <sup>8</sup> Lə bufi nnya nkoo, bofo bəteyi boənkə, "Bətə lə bukeyifo asa bua lə asɛɛ lə ɛbɔ itsyi lə nnya əsuə." Fɛɛ betidi bətsyue lə bo abie busə kaka bo, nya banlɛ bəteyi bənkə bo bomu nle etiki budi nko. Betidi ba luufi nnya nkoo, bənyə itə bə Onanto lo mə dikpi.

*Betidi Ba Kenke Eeyifo Kabua.*

<sup>9</sup> Nya mɔmɔɔ, be bofo bəteyi lə bomba ni Yudafo əsuə? Bəteyi bɔnlɛ boə bo ale alɛkɛ eso mba lenni Yudafo eto alee? Kulefe! Itsyise mótɛyi ntɔnsə koko minkə kabua ébudi Yudafo əsuə ku mba lenni Yudafo kenke tsya əsuə. <sup>10</sup> Itsyise nyamfo eto okle bɔwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue nɛ bənkə, "Kuutsyue saa əmbə bə wə eyifo ɔsɛɛ lə Onanto



- eto ənəmi. Lε ɔni kplo əmbə!
- 11 Kuutsyuə saa əmbə wə lənyə kasεε kətsyə lekpo.
- Nya kuutsyuə saa tsya əmbə wə laayε lə Onanto eto kusu sεε əsuə.
- 12 Betidi ba kenke etsyi kama bakpe Onanto, nya məmblε kenke ébota bébu.
- Nya kutsyuə saa əmbə wə leeyifo kasεε. Lε ɔni kplon əmbə!
- 13 Mə akuelonlobi eyifo fe kudi ko lesini kenye kunte.
- Nya mə kadiakami n̄yə itə bidia bətɛyi.
- Nya mə nyε eyifo fe owa eto keni.
- 14 Nya mə nyε kenke diyi ekudi ku kalo kpini.
- 15 Mə akpa aataka mlə mlə lə utidi eto bolo əsuə.
- 16 Bensi nkpə sεε saa nya ini kanyinyənyə h̄ə bəənə kaboko.
- 17 Nya benyi kase ele bə bəsiə nkpə lə diyuə əsuə.
- 18 Nya mə ditsyəbi ante bə baate Onanto sikpi."
- 19 Məmɔɔ, buyi boənkə lesa saa nə bătɛyi lə Moses eto afi əsuə, bătɛyi nnya bətə betidi ba nkpe lə afi nyamə kalɔ, bə lə utsyuə saa lə ɔyε wə əsuə kenye buləkə, bə lə kawunsiə kenke kake lə Onanto eto lekpkpo eto kalɔ. <sup>20</sup> Nyasoo, kuutsyuə saa embuyifo ɔsεε lə Onanto eto ənəmi bə ɔyε lə afi əsuə

eso. Bomuu, lesa nə afi nyamfo leeyifo ni bə yəələkə kate utidi nkə uyifo obuayifo.

*Onanto Ku Kawunsiə Eto Betidi Eeyifo Bani Eyε Lə Kristo Bofokanɔ Ɔsuə.*

<sup>21</sup> Fεε kusu ko əsuə Onanto leye úləkə óte nkə betidi eyifo basεε, mányε lə afi əsuə. Afi ku Onanto eto bənyeləkətidi ələkə nyamfo báte wuee. <sup>22</sup> Onanto ətə nkə betidi ba léfo Kristo bánɔɔ, yifo basεε. Úyifo nyamfo útə betidi ba kenke léfo Kristo bánɔ. Nya wóankpe kabakefe lə betidi nti. <sup>23</sup> Betidi baa t̄ə eyifo kabua, nya bánnyi báfi Onanto eto diyənde blεmblε kon.

<sup>24</sup> Fεε Onanto, eyε lə Kristo Yesu wə léfo kayo lə bo disi ətə nkə bofiani basεε lə wə lefonə əsuə eso. <sup>25</sup> Onanto éfi Yesu útə fe kedi lə bo abua eto disi. Nya eyε lə wə ukpə əsuə, lə befi bo abua batsyε lə bofo Kristo banɔ ko. Onanto éyifo nyamfo lə ufi ote bo nkə wə eyifosa yε lə kusu sε əsuə. Ɔkε dibusə lə lefe nə léfe mmə, nya úfəsε ənəmi úti betidi eto abua nnya béyifo. <sup>26</sup> Úyifo nyamfo nkə lə ote bo lefe nəmfɔ nkə wə kosate eyifo nwə diyifo ɔsεε, nya weebu nwə léfo Yesu ɔnɔ tsya nkə wuuntsya eyifo ɔsεε lə wə ənəmi.

<sup>27</sup> Nya be əsuə boofɔ buńyə kasɔ lekɔesi? Bumbə kulesa! Bə boayε lə afi əsuə eso lee? Owo, bomu eyε lə bofokanɔ əsuə, Onanto

laalo bonko wə eto nti. <sup>28</sup> Itsyise buyi wuee boə, eyɛ lə bo bofokanɔ əsuə, nya utidi laafiani ɔsɛ lə Onanto eto ənəmi, nya inni lə wə bɔyɛ lə afi nyamfo əsuə eso. <sup>29</sup> Nyee, Yudafo hã ete ni Onanto eto bale? Nya unni mba lenni Yudafo tsya eto Onanto? Ee, uyifo mə tsya eto ole. <sup>30</sup> Onanto ɔni kplo nkpe. Wə luubu Yudafo nkə beyifo baseɛ eyɛ lə mə bofokanɔ əsuə. Nko ke eso wuubu mba lenni Yudafo tsya baseɛ, eyɛ lə bofokanɔ əsuə nɛ. <sup>31</sup> Nyaso be nyamfo nɛ bote? Bote ɛnlɛ bə bɔyani afi nyamə butsyə bə lə bofokanɔ lə bofo busiə lə nnya kɛnyɛ? Kulefe! Inni nko, bomu bə lə bɔlɛ afi nyamə lə kɔni kekɛle.

## 4

*Abraham Eto Nkpesiasia Aate Kase Bofokanɔ Nkpe Kutakə.*

<sup>1</sup> Be ni lesa nə bofo bɔtɛyi ketsyiko lə bo Ona Abraham əsuə boə únyə utsyə lekpo itsyi lə ditiki nəmfo əsuə? <sup>2</sup> Lə eyɛ lə keyifo ka úyifo əsuə eso Onanto dínyə nkə Abraham eyifo ɔsɛɛ, nyalɛ okpe kɛnyənkɔ wofo bɔtɛyi nko kasɔ lekɔɛsi. Fɛɛ umbə kɛnyənkɔ nko lə Onanto eto ənəmi, itsyise inni Abraham eto keyifo inni únyə. <sup>3</sup> Itsyise lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue kemiaə, bətɛyi bənkə, “Abraham áfo Onanto ɔnɔ. Lə nnya

eso Onanto ənyə nkə uyifo ɔsɛɛ.”

<sup>4</sup> Lə utsyuə eyifo keyi-foo, wə kayofofo eni atsyesa, bomu iyifo lesa nə dínyə itə wə lə wə keyifo kamə eto kɛnyɛ. <sup>5</sup> Fɛ lə utsyuə afo ɔnɔ nkə Onanto eeyifo utidi wə laante wə sikpi woafiani ɔsɛɛ, lə wóenyifo keyifo saa tsyaa, fɛ ini lə wə bofokanɔ əsuə esoo, Onanto eefi wə fe ɔsɛɛ. <sup>6</sup> Nko eso Oka David letɛyi nkə utidi wə Onanto dibu nkə uyifo ɔsɛɛ, fɛ yányɛ lə wə keyifo ka úyifo esoo, uyifo utidi wə baakpo atsyɔ. Oka David átɛyi nkə,

<sup>7</sup> “Onanto ákpo atsyɔ betidi ba úfi mə abua ɔtsyɛ, nya úləkə mə utsyiko lə mə abua əsuə.

<sup>8</sup> Onanto ákpo atsyɔ utidi wə eto abua Bonamute dímanwɔni útsyə wə blɛmblɛ.”

<sup>9</sup> Nya atsyɔkpokpo eto etiki Oka David letɛyi mfoo, mba léla alo ete luunyə ni nnya? Kulefe! Eka mba dímanla alo tsya, itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lə bɔtɛyi nkə, “Abraham áfo Onanto ɔnɔ, nyaso Onanto léfo wə nkə uyifo ɔsɛɛ nɛ.” <sup>10</sup> Nya dimamfe ini Onanto dínyə wə nkə uyifo ɔsɛɛ nko? Lefe nə Abraham dímanla tɔ lelo lee, lee lefe nə úkala lelo eto kamaa? Inni lə lefe nə óla lelo. Bomu fɛ wóla lelo. <sup>11</sup> Lelolala eto lekpa nə Abraham díyifo mfóo, eyifo lekpotstyətsyə nə laate bə Onanto áfo wə. Itsyise wə bofokanɔ ətə bə Onanto áfo wə nkə uyifo ɔsɛɛ fɛ

óla lelo. Nya eye læ wə bofokanɔ əsuə, Abraham afiani mba léfo bánɔ kenke eto anto. Nya Onanto áfo mə nkə beyifo baseε læ lefe nə eto lefe bánla lelo kulaa tsya. <sup>12</sup> Abraham eyifo anto itə mba bála alo tsya. Fε inni fe kase bála alo eso, bomu bæ besi nkpə læ bofokanɔ əsuə fe kase Boanto Abraham dísiə fe óla lelo eso.

*Onanto Áteyi Kenye Utsya Útə Abraham.*

<sup>13</sup> Onanto áteyi kenye ut-sya útə Abraham ku wə kafo eto bebi nkə boodi kawunsiə kamfo eto bikə fe benake. Wə kenye ka óteyi útsyə mfo manka kase Abraham ləye læ afi nyamə əsuə eso. Bomuu, óteyi utsyə nko it-syise ófo Abraham fe ɔsεε eye læ wə bofokanɔ əsuə eso. <sup>14</sup> Nya læ ite bæ mba leeyifo læ afi əsuə loofɔ Onanto eto kenyeɣtsyətɣyə eto asaa, nyalε bofokanɔ mensi fe itə, ete kenyeɣtsyətɣyə tsya ensi əmbɔkε nε. <sup>15</sup> Itsyise afi ələkə Onanto eto ləbɔfi kate. Fε læ afi əmbəə, nyalε kɔfi botakebu tsya əmbɔkε.

<sup>16</sup> Lə nyasoo, kenyeɣtsyətɣyə kamfo aka bafokanɔfɔ nya ini kenyeɣtsyətɣyə itə Onanto eto betidi nya ini wə lefonə nə úfi útə betidi ba kenke ni Abraham eto kafo eto betidi. Nya inni mba Onanto díta afi mate hã ete ni wə kafo eto betidi. Bomu mba léfo bánɔ tsya fe Abraham. Itsyisee, Abraham eyifo mba léfo bánɔ kenke eto anto. <sup>17</sup> Nya fe kase Awɔnisa Kenke eto Kukue leteyii,

“Mfi fə ntsyə ese kpə eto anto.” Nya kenyeɣtsyətɣyə kamfo díbə itə læ Onanto eto ənəmi. Onanto əmfoo, wə Abraham léfo ónɔɔ, kpe əsuəale itsyise wə lootakasə bəkpənkpə besinkli bəbə nkpə. Nya wə lætə asa nnya dímanke kɔ læəbə kake!

<sup>18</sup> Ite bæ kusubebe si kɔkε tsyaa, Abraham esi úkabe kusu kokoko, nkə woofiani ese kpə eto betidi eto anto fe kase Onanto leteyi nkə, “Fə kafo eto bebi tsya ebufui kpenkpenkpe fe befandebi.” <sup>19</sup> Abraham ébobe ófo fe alε kolofa. Fεε ani mánlo wə læ wə bofokanɔ əsuə, ite bæ wə əsuə eto sinə ébobe efe nya únyə nkə útəkə læ nkpə eto kotosi nya Sara tsya ébobe ófe ku bole. <sup>20</sup> Fεε nyamfo mánlo wə ani læ wə bofokanɔ əsuə. Bomu ókɔbe Onanto eto kenyeɣtsyətɣyə óle kekkeke, nya ókpe nkεale læ wə bofokanɔ bomfo əsuə nya úfi atesə útə Onanto. <sup>21</sup> Nya óte wuee nkə Onanto kpe əsuəale wofo lesa nə ke óteyi utsyə buyifo. <sup>22</sup> Nya læ bofokanɔ bo lεkε wə esoo, Onanto ənyə nkə uyifo ɔsεε. <sup>23</sup> Nya inni wə mate əsuə ete báwɔni etiki nyamfo betsyiko bənkə, “Onanto ənyə nkə uyifo ɔsεε.” <sup>24</sup> Bomu eka bomba tsya Onanto dínyə nkə bo tsya eyifo baseε eye læ kase bófo Onanto wə létakasə Bonamute Yesu utsyiko ɔkɔmə bóno eso. <sup>25</sup> Onanto ətə kusu bálo Kristo læ bo abua nnya búyifo eso. Nya Onanto létakasə wə utsyiko ɔkɔmə

bə læ wə Onanto læ unyə bo  
baseε læ wə ənəmi.

## 5

### *Onanto Ɔnyə Bo Fe Baseε.*

<sup>1</sup> Nya mɔmɔɔ, se Onanto  
díyifo bo baseε eyε læ bo  
bofokanɔ əsuə esoo, Onanto  
ətə diyuə édufə bonko wə  
nti eyε læ Bonamute Yesu  
Kristo əsuə. <sup>2</sup> Nya se bófo  
Kristo bɔnɔ esoo, útə nkə  
bofo Onanto eto lefonə nə  
əsuə bonkpe mɔmɔ. Nya  
bɔnlɛ disuəyuə bunyə sitinti,  
itsyise bɔlɛ kusu bobɛ boə  
buunyə kesiəko læ Kristo ɔflo  
læ Onanto eto sekakediko eto  
diyənde əsuə. <sup>3</sup> Lə nnya  
kamaa, boənyə disuəyuə læ  
bɔlɛ kanyi bunyə itsyise buyi  
boə kanyinyənyə kamfo eto  
okle lætə boənyə kekleke  
nɛ. <sup>4</sup> Nya bo buɔnyə kekleke,  
ətə bo ditsyəbi sɛɛ. Nyamfo  
luutə bə bunyə kusubebe.

<sup>5</sup> Nya kusubebe komfo əntə  
boedi kofani. Itsyise Onanto  
áyɛ læ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə útə  
bo əsuə útə nkə wə lelabi ba  
didufə bo læ əsuə kenke.  
<sup>6</sup> Lefe nə diyifole saa  
dímensi fo bo bɔkɛɛ, Kristo  
əbə læ lefe sɛɛ əsuə nya úbə  
úkpə læ bo babuayifo eto  
disi. <sup>7</sup> Mɔmɔɔ, iyifo lesa nə  
nkpe ale bə utsyuə kpə læ  
utidi wə ni ɔsɛɛ eto disi. Fɛɛ  
yofo budi bə utsyuə ebofo  
bɔtɔnɔ nkə læ ukpə læ utidi  
wə lɛlɛkɛ eto disi. <sup>8</sup> Fɛɛ  
Onanto ələkə ótɛ bo wuee  
kase woala bo. Itsyise lefe  
nə bóke læ lebuə əsuəə, útə  
nkə Kristo kpə læ bo disi.

<sup>9</sup> Nya se eyε læ Kristo  
eto kɔtɔ əsuə nya úyifo bo

baseε læ Onanto eto ənəmi,  
ukpə əmfo ebuləkə bo ut-  
syiko læ Onanto eto lɛbɔfi  
kpɛ əsuə eso. <sup>10</sup> Nya læ  
Onanto álɔ bonko wə nti eyε  
læ wə ubi eto ukpə əsuə læ  
lefe nə búyifo wə balontidi  
mfóo, nyalɛ lefe nə bonko  
wə eto nti díkalɛkɛɛ, Onanto  
ebunyə bo kaminsə, úləkə  
bo kulaa tsya oso itsyise  
Kristo kpɛ nkpə. <sup>11</sup> Nya  
inni nyamfo mate ete, bomu  
buunyə disuəyuə tinti ku wə  
itsyise Onanto kosate, eyε  
læ Bonamute Yesu Kristo wə  
Onanto álɔ bonko wə eto  
sete nti eso.

### *Nnya Ɔsuə Adam Nkpe Lete Lə Kristo Ɔsuə.*

<sup>12</sup> Lebuə áyɛ læ utidi  
ɔni əsuə díbə kawunsiə,  
nya lebuə nəmə dínə ukpə  
lɛboko kawunsiə. Nyamfo  
esoo, ukpə læbə utsyuə saa  
læ əsuə. Itsyise utsyuə saa  
éyifo lebuə. <sup>13</sup> Lebuə akɛ læ  
kawunsiə fɛ Onanto dítə bo  
Moses eto afi. Fɛ læ kaka afi  
ləmbəə, Onanto anlo utidi  
dikpi. <sup>14</sup> Fɛɛ idu læ Adam  
lefe ibə Moses eto lefee, ukpə  
ákaso ani kawunsiə kenke  
eto betidi ku mba dímənyifo  
lebuə fe kase Adam díyifo  
se wényifo læ Onanto eto afi  
əsuə. Nya Adam əmfo ɔnyə  
itə utidi wə læbə bubə.

<sup>15</sup> Fɛɛ mə inuə bamə  
menyifo bani. Itsyise  
Onanto eto kafo faa eto etəsa  
so Adam eto lebuə nə úyifo.  
Adam ni utidi ɔni wə eto  
lebuə nə úyifo eso betidi  
kpə díkpə. Fɛɛ Onanto eto  
lefonə nə amɔ lesɔ nya nko  
ke ini wə kafo faa eto etəsa  
itə betidi kpə tsya eyε læ

utidi ɔni ɛsuə nɛ, nya wə ni Yesu Kristo nɛ. <sup>16</sup> Nsi nɛ bɔtɛyi minkə Onanto eto lefonə ku asa nnya lɛbɔ itsyi abua nnya utidi ɛmfɔ dɔyifo mankate. Itsyise abua dinə lekpokpronkpo ku dikpilolo eboko nɛ. Fɛɛ lə botakebu kpə eto kamaa, Yesu eto lefonə ɛtə bə betidi eyifo basɛɛ. <sup>17</sup> Eyɛ lə utidi ɔni ɛmfɔ eto lebua ɛsuə nya ukpə dɪtəkə betidi kato nɛ. Nko ke eyɛ lə Yesu Kristo ɛsuə, nya betidi ba kenke dɪnyə Onanto eto lefonə nə dɪyifo mə basɛɛ, bənyə nkpə manlo ku sekakedidi enso kenke nɛ.

<sup>18</sup> Nyasoo, se eyɛ lə lebua lɔni nəmə ɛsuə bəlo betidi kenke dikpii, nko ke yɔyɛ lə kasɛɛ kani ɛsuə Onanto luufi ɔtsyɛ betidi nya wuutə mə lɛbɛ nɛ. <sup>19</sup> Nya eyɛ lə kase utidi ɔni ɛmfɔ létaka únyə lə Onanto eto ditiki ɛsuə nya betidi kenke lefiani babuayifoo, nko ke eyɛ lə kase utidi ɔni ɛmfɔ dɪtsyue wə ditiki kotoo, Onanto ebutə betidi kpə fiani basɛɛ nɛ.

<sup>20</sup> Se afi nyamə díbəə, itə bə betidi ɛnyə mə abuyifoyifo bətsyə lekpo. Nya se bənyə mə abua kpə nyamə bətsyə lekpo, nko ke Onanto eto lefonə nye kaminsənyənyə ka úfi útə bo tsya leefui kakpe nɛ. <sup>21</sup> Nyaso kase lebua dɪtə ukpə dɪdi betidi ɛsuə, nko ke ini bə Onanto eto lefonə ebutə bənkə bɔfiani basɛɛ lə budufə lə nkpə manlo eyɛ lə Bonamute Yesu Kristo ɛsuə nɛ.

## 6

### *Kristo Eso Bunsɪ Nkpɛ.*

<sup>1</sup> Lə nyamfo esoo, be ele bə bɔtɛyi? Yɔɔlɛkɛ bə busukosə bukeyifo abua bə lə Onanto lə ukətə bə wə lefonə kawunsə? <sup>2</sup> Owo lo! Kulefe! Se búkpə itə lebua esoo, yensile bə butə lebua di bo ketu! Beso ele bə busi busiə nkpə ekeyifo lebua? <sup>3</sup> Lefe nə bófo ntufɛsəfləsə eto lekpa eyɛ lə Yesu Kristo ɛsuə bə lə buyifo bani ku wəə, biyi biə ntu bo bəfləsə bo mfo ɛtə bə búyifo lɔni ku wə lə wə ukpə ɛsuə tsya. <sup>4</sup> Nya eyɛ lə ntufɛsəfləsə bomə esoo, ete bə bo tsya ɛkpə nya bəbikə bo ku wə. Nya Onanto leyɛ lə wə diyənde ku ɛsuəale ɛsuə ótakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə bə lə bo tsya lə botaka busiə nkpə fɔfɔ bomə ku wə.

<sup>5</sup> Nya se bonko wə díkeyifo bani lə wə ukpə ɛsuə, nko ke buyifo bani ku wə lə wə botaka ɛsuə nɛ. <sup>6</sup> Nya buyi boə básɔ bo dɪtsyəbi koko nəmə bámanklasə lə uyikabie ɛsuə ku Kristo itə bə bo ɛsuə eto sinə sia laala abuyifoyifo lə setsyɔ kenke bə bɔyɛ ndomufɔ budi kətə lebua bio. <sup>7</sup> Itsyise lə utidi ɛkpəə, lebua ensiəmbokɛ ɛsuəale lə wə ɛsuə bio.

<sup>8</sup> Nya lə búkpə ku Kristo, bófo bóno boə buusiə nkpə ku wə tsya. <sup>9</sup> Buyi boə se Onanto létakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə, woensiəmbukpə bio. Ukpə ensibə ɛsuəale lə wə ɛsuə bio. <sup>10</sup> Kristo eto ukpə wə

úkprə, úkpə itə sɔni hã bə læ lebua ensiembutəkə kuutsyuə saa kato. Nya nkpə bo unsi mɔmɔɔ, usi mu ku Onanto. <sup>11</sup> Nya nko ke ele bə itsyə nɛ bə, mi tsya əkpə nya yanle bə lebua si ditəkə mi kato. Nyaso ele bə bisia nkpə bitə Onanto læ mi lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə.

<sup>12</sup> Nyaso biəntə læ lebua fo lekpe læ mi əsuə eto sinə sia læbə bukprə mfo əsuə, bə læ əsuə eto sinə læ sitəkə mi kato læ asa bua buyifo əsuə. <sup>13</sup> Nye biəntə kusu læ abua læ idi mi utu læ əsuə eto uyi eto kukalebe saa læ lebuayifoyifo əsuə. Bomu bifi mi əsuə bitə Onanto fe betidi ba Onanto dɪləkə utsyiko læ ukpə kemia oboko nkpə əsuə. Beyani mi əsuə eto kalebe saa bitə Onanto fənkə mba bələkə betsyiko ukpə kɛnyɛ baboko nkpə. Beyani mi əsuə bitə Onanto læ ufi mi uyifo asa sɛɛ eto keyifo. <sup>14</sup> Yanle bə lebua si ditəkə mi kato bio diyifo mi eto onamute, itsyise binsibə læ afi kalɔ. Bomu bekpe læ Onanto eto lefonə kalɔ.

*Bifi Mi Əsuə Bitə Asasɛɛ Buyifo.*

<sup>15</sup> Nya be bɔnlɛ bɔtɛyi? Bə bunsibə læ afi kalɔ itsyise bokpe læ Onanto eto lefonə kalɔ eso, nyaso ele bə bukeyifo abua? Owo lɔ. Inni nko ini! <sup>16</sup> Biyi sintinti bia, læ bifi mi əsuə bekpe læ nwə eto keyifo bieyifo kalɔɔ, nyalɛ biyifo utidi əmə eto beyifoyifo nye ndomufɔ. Læ lebua eto sele bianɔɔ, nnya laabɔ

ketsyiko mfó ni ukpə. Lə Onanto eto sele bianɔɔ, nya laabɔ ketsyi mfó ni kasɛɛ yifoyifo.

<sup>17</sup> Boasɔ Onanto ani, bə læ lefe nə léfe mə əsuə, biyifo babuayifo, nya mɔmɔɔ, bifi mii lɛkɔɛsi kenke béfo Ditiki Sɛɛ nə mínte mi. <sup>18</sup> Nya bebɔ læ lebua əsuə, béfloma nya biyifo ndomufɔ itə asasɛɛ buyifo.

<sup>19</sup> Nlɛ mi etiki budi eyɛ læ kase betidi leedi əsuə, læ nləkə nyamfo kasɔ nte mi læ befo nnya kasɔ bɔnɔ. Lə lefe nə léfe mmə, béyani mi əsuə nya béfiani ndomufɔ bitə abua buyifo ku asa nnya dimankpa ku disiale eto asa bua saa eto okle buyifo. Nko ke ini bə mɔmɔɔ, bifi mi əsuə bífianisə ndomufɔ bitə asa sɛ buyifo nya ete bə biyifo mba leeyifo asa kenke. <sup>20</sup> Lefe nə biyifo ndomufɔ itə lebua, yángle mi bə biyifo kasɛɛ. <sup>21</sup> Nya nte kutəkə ko bínyə itsyi læ asa nnya bíkeyifo mfó nnya díyifo mi afanisa mɔmɔ? Asa nnya, nyamfó kenke lænə kaboko ete ni ukpe.

<sup>22</sup> Nya mɔmɔɔ, Onanto ələkə mi utsyiko læ lebua eto ani, nya bíbə biyifo wə ndomufɔ. Kutəkə ko bínyə se bifi mi əsuə bitə wə kenke nya biyifo kenke ni bə, læ kalosəkɔɔ, buinyə nkpə manlo. <sup>23</sup> Lebua eto kayofofɔ ni ukpə. Fɛɛ Onanto eto ətəsa nnya wəətə bo kafo faa ni nkpə bo læmbə kalosəkɔ eyɛ læ Kristo Yesu wə ni Bonamute

eto lɔniyifoyifo ku bo əsuə eso.

## 7

*Usə Ku Usiə Eto Nkpe Aate Bo Lesaatsyuə.*

<sup>1</sup> Sitintii, mɔ bayimi, bɛnɔ nnya mæbə bɔtɛyi mfo eto kasɔ, itsyise mible yi afi nyamə. Afi aakle utidi wə nkpe lə nnya kalɔ lə lefe nə unsi nkpe hā əsuə. <sup>2</sup> Tə mfi nyamfo nte ditsyəbi nəmə. Usio wə nsi kusə, sisə ku sisə eto kɔfi aakle wə kamanklasə lə wə usə əsuə lə lefe nə osani əmə nsi nkpe əsuə. Fɛ lə osani əmə əkpə, kɔfi komə mensikle usio əmə. <sup>3</sup> Nyaso lə usio əmfo esu usiə ko osani bamba lə lefe nə wə usə nsi nsi nkpe, betidi ebɔtɛyi bə okpo kusə. Fɛ lə usə əmə əkpə, kɔfi komə mensikle wə. Nya onkpe kusu wəsiə kusə bamba nya wəmbudi usənkpo.

<sup>4</sup> Mɔ bayimi, nko ke ini itə mi tsya nɛ. Itsyise lə afi nyamə əsuə, ɛlɛ bote bənkə bɪkpə ku Kristo itsyise biyifo Kristo eto lekpa ditsyuə, nya biefiani mi bətsyuə eto bale. Nya mɔmɔɔ befi-ani wə, nwə batakasə betsyiko ɔkɔmə eto ole, bə lə biyifo keyifo sɛ ka luubə kutəkə itə Onanto. <sup>5</sup> Lə lefe nə būsia nkpe lə kawunsia kamfo eto nkpe eto lekɔɛnde əsuə, lebuə eto lekɔɛnde nə kɔfi ləənə bo əsuə eto sinə kakpɛ, əbəsə bo abuayifoyifo kato ekpe. Nya asa nnya lɛbɔ lə nkpe bomfɔ siəsia ətə bo ukpə. <sup>6</sup> Fɛ mɔmɔɔ,

se bɪkpə nya bɔbɔ lə asa nnya lékle bo itsyə eso, afi nyamə ensibə əsuəale lə bo əsuə. Lə nnya eso boensiem-buyifo kulesa ɛyɛ lə kusu koko ku ko kɔfi əsuə. Bomuu, bo eyifosa ebɔyɛ lə kusu fɔfɔ ko laayɛ lə Lɛwɔnɔ Kenkɛ əsuə.

*Afi Itə Bə Bunyə Lebuə Butsyə Lekpo.*

<sup>7</sup> Nya lə nyamfo eso, be ele bə bukatɛyi? Boə, nyalɛ afi nyamə əbə kɔnɔɔ? Inni nko ini! Lə sitintii, ɛyɛ lə afi nyamfo əsuə nya boənyə lesa nə ni lebuə ketsyɛ lekpo nɛ. Lə kɔfi komfo ete dɪmantɛyi nkə, “Mansesə ənəmi lə utidi bamba eto asa əsuə,” eni yofo budi bə mɪntante kase basəsə ənəmi lə sas əsuə. <sup>8</sup> Fɛ ɛyɛ lə kɔfi komə əsuə, lebuə ənyə kusu lesanklisə kənənsɛ saa eto okle lə mɛ əsuə. Nya lə kɔfi saa əmbə, eni lebuayifoyifo tsya əmbɔkɛ əsuəale saa. <sup>9</sup> Mɔ kosate əsiə nkpe bomfo eto okle lə lefe nə léfe mmə nə mɪntɛ afi nyamə. Fɛ lefe nə mɪmbə mɪntɛ afi nyamə nya yénsitə mɛ kusu bə nyifo asa kpə, abuayifoyifo tsya átaka ínɔyə lə mɛ əsuə nya mɪnyə miə nkpe.

<sup>10</sup> Nya afi nnya eni ele bə itə mɛ nkpe, nnya bomu leboko mɛ ukpə nɛ. <sup>11</sup> Nya ɛyɛ lə afi əsuə, abuayifoyifo ənyə kusu ɛwɛ mɛ ekpe nya élo mɛ.

<sup>12</sup> Lə nyamfo eso, afi alɛ, lesa kɛnkɛ ini fɛ, nya asa nnya yaate tsya eyifo kɛnkɛ, nya ɛnyɛ lə kusu sɛ əsuə,

nya eleke. <sup>13</sup> Nyaleε, bɔtɛyi bɔnlɛ boə lesa sɛ nɛmfo ni nə lɛboko mɛ ukpə? Inni nko ini! Bomu bə lə bunyə butsyə lekpo boə lebuayifoyifo eyifo lesa bua esoo, lebuayifoyifo ayɛ lə lesa nə nkpe kɔnɔ əsuə nya dɪnə ukpə lɛboko. Nya eyɛ lə afi nyamfo əsuə, lebuayifoyifo ələkə ni ditsyabi kosate lɛte.

*Lema Nə Nkpe Lə Əsuə Eto Sinə Ku Lɛwɔnɔ Lenti.*

<sup>14</sup> Bomblɛ yi boə Kɔfi eyifo lɛwɔnɔ eto lesa. Fɛɛ nkpe bo minsi eyifo kawunsiə kamfo eto utidi eto nle, nya lebuayifoyifo diyɛ mɛ əsuə. <sup>15</sup> Maamfó asa nnya meeyifo kasɔ bɔnɔ. Itsyise lesa nə maala miə lə nyifoo, inni ni meeyifo. Bomu asa nnya meekisi sitintii, nnya ni nnya meeyifo nɛ. <sup>16</sup> Nya lə asa nnya maanla miə meeyifo nnya ni nnya meeyifoo, nyale elɛ bote bə ntɔnɔ miə afi nyamfo alɛkɛ. <sup>17</sup> Lə nya-soo, elɛ bote bə inni mɔ kosate nle lesa nɛmfo buyifo, bomu lebuə nə nkpe lə mɛ ni nnya eso meeyifo nko.

<sup>18</sup> Nya nyi lə mɔ kosate eto əsuə kemiə miə, lesa sɛɛ saa əmbə lə mɛ. Nya nle nyamfo bɔtɛyi itsyi lə mɔ əsuə eto sinə eto ditsyabi kɔkɔ nɛmə əsuə eso. Itsyise maala sitinti miə ele bə eni nyifo kasɛɛ, fɛɛ meenyifo nko. <sup>19</sup> Itsyise kasɛɛ ka maala miə meeyifoo, inni ke ni lesa nə meeyifo. Nya lebuə nə bomu maanla miə meeyifo, nii ni nə meeyifo nɛ. <sup>20</sup> Nyaso lə meeyifo asa

nnya maanla miə meeyifoo, inni mɔ kosate ləətsyə keyifo nnya. Bomuu, lebuə nə nkpe lə mɛ leeyifo nnya.

<sup>21</sup> Lə nyamfo esoo, nsu nnyə lesakpa ditsyuə ntsyə lekpo. Lə nla miə meeyifo kasɛɛ, lebuə hā meeyifo kekleke. <sup>22</sup> Lə kusu bambaa əsuə, lə mɔ utu kemiə sitintii, Onanto eto afi aakpe mə disuəyuə tinti. <sup>23</sup> Fɛɛ nnyə miə asa bamba nnya laabɔ ketsyi lə mɛɛ, aakpɔ lema ku lesa nə mɔ nsusu laate mɛ nkə elɛkɛ. Nya ləətə abuayifoyifo lɛbɔ lə mɛ nya yeeti mɛ kusu fe nwə bákpe lə diyɔ. <sup>24</sup> Mɔ əsuə kpe kaminsə tinti. Nya owoe luuləkə mɛ utsyiko lə əsuə eto sinə eto abua nya kɔ, nya laakpa mɛ kesuko ukpə kemiə mfo? <sup>25</sup> Maasɔ Onanto ani, itsyise nnyə buləkə eyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə!

Nya mɔmɔɔ, lə mɔ nsusu əsuə, nyifo nwə leeyifo lə Onanto eto afi əsuə. Fɛɛ mɔ lə utidi əmə eto əsuə eto sinə əsuə, meeyifo lə lebuə eto kɔfi əsuə.

## 8

*Lɛwɔnɔ Kenke Əətə Nkə Busiə Nkpə.*

<sup>1</sup> Lə nyamfo esoo, mba nsi nkpe lə lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə, Onanto embolo mə dikpi. <sup>2</sup> Itsyise eyɛ lə Kristo Yesu əsuə, afi nnya nyɛ lə Lɛwɔnɔ Kenke nə ləətə betidi nkpe, ətə nkə mbɔ lə afi nnya ləənə utidi kakpe ku ukpə əsuə. <sup>3</sup> Lesa nə kɔfi ko Onanto



dítə Moses dímamfo buyifo, se utidi leyɔkpɔ nya wóanfo ko budi esoo, nnya Onanto díyifo mómɔ nɛ. Ótsyese wə ubi fənkə utidi wə nkpe lə əsuə eto sinə əsuə sia lebuə laakpɔ nko. Úbə lə betidi eto abua eto disi nya úfi wə əsuə útə fe kedi, nya útəkə lebuə kato nya úsensə lebuə nə nsi lə bo eto əsuəale. <sup>4</sup> Onanto éyifo nyamfo útə bo mba nsi nkpə lə kase Ləwɔnɔ Kenkə laala, inni lə kase əsuə eto sinə eto ditsyəbi koko nəmə laala. Úyifo asa nyamfo kenkə bə ləbusiə nkpə lə kusu sɛɛ əsuə fe kase wə afi lete.

<sup>5</sup> Betidi ba nsi nkpə lə mə əsuə eto ditsyəbi fe kɔɔ, lə kase baalaa, mə nsusu si buteke lə asa nnya mə əsuə eto sinə laala əsuə. Fɛɛ mba nsi nkpə ɛyɛ lə Ləwɔnɔ Kenkə əsuəə, mə nsusu teke lə nnya Ləwɔnɔ Kenkə laalaa əsuə. <sup>6</sup> Utidi wə eto nsusu nteke lə əsuə eto sinə eto asa əsuəə, wəənyə ukpə. Fɛɛ utidi wə eto nsusu nteke lə Ləwɔnɔ Kenkə əsuəə, wəənyə nkpə manlo ku diyuəsə. <sup>7</sup> Nya utidi wə eto nsusu nteke lə əsuə eto sinə eto asa əsuə hāa, uyifo Onanto eto olo, itsyise weentsyue Onanto eto afi koto. Nya lə sitinti, wəəmbofo nnya koto butsyue tsya kulefe. <sup>8</sup> Mba dítə bə mə əsuə eto sinə təkə mə kato, baamfo Onanto eto lelabi buyifo.

<sup>9</sup> Lə Onanto eto Ləwɔnɔ afo disiə lə mi əsuəə, nyalɛ binsisi nkpə lə mi əsuə eto sinə eto ləkuende əsuə,

bomu fe kase Onanto eto Ləwɔnɔ laala. Nya lə Kristo eto Ləwɔnɔ mamfo disiə lə utsyuə əsuə, nyalɛ unni Kristo eto ole. <sup>10</sup> Mómɔ lə wə Kristo afo disiə unsi lə mii, mi əsuə eto sinə ebukpə lə lebuə eso. Fɛɛ mi ləwɔnɔ ebusi disiə nkpə itsyise Onanto eyifo mi basɛɛ eso. <sup>11</sup> Nya lə Onanto eto Ləwɔnɔ nə létakasə Yesu ditsyiko ɔkómə si lə mi əsuəə, wəə létakasə Kristo Yesu utsyiko ɔkóməə, wə ni futsyə luutə mi əsuə eto sinə sia luukpə mfoo, nkpə, ɛyɛ lə wə Ləwɔnɔ nə nsi nkpə lə mi əsuə eso.

<sup>12</sup> Nyaso, mɔ bayimi, keyifo ketsyuə abe bo lə ənəmi ka ele bə buyifo, fɛɛ inni əsuə eto sinə siamfo bunsii kayo, bə lə busiə nkpə lə se lelabi əsuə. <sup>13</sup> Lə bitəkəko bisii nkpə lə əsuə eto sinə eto lelabi əsuəə, biukpə. Fɛɛ lə bɛyɛ lə Onanto eto Ləwɔnɔ əsuə belo mi əsuə eto sinə eto ditsyəbi bua nəməə, buisiə nkpə manlo. <sup>14</sup> Itsyise betidi ba Onanto eto Ləwɔnɔ laayenkoo, mə ni Onanto eto bebi nɛ. <sup>15</sup> Onanto məntə mi ndomufɔ eto ləwɔnɔ nə luutə bikate sikpi. Bomu útə mi Ləwɔnɔ nə ni bebi eto lele nya diətə boakpadi Onanto boə, “Abba” eto kasɔ ni, “Nto lala.”

<sup>16</sup> Onanto eto Ləwɔnɔ ku bo awɔnɔ kenkə lɛkɔ iyifo kenye ka nɛ bote bə buyifo Onanto eto bebi. <sup>17</sup> Nya lə buyifo wə bebii, nyalɛ buyifo mba leedi wə bikə. Nya bo ku Kristo ebudi Onanto eto bikə bɔkɔ. Nya fe kase

búnyə kanyi fe Kristo, nko ke bo tsya luuyənle fe wə nɛ.

*Buunya Disuəyua.*

18 Lə mə dinyəbi əsuəə, sitinti lə befi kanyi ka bənle bunyə mómó mfoo, kanle kulesa saa kon lə befi bakatesəko ku diyənde ku disuəyua nə Onanto luutə bunyə. 19 Asa nnya Onanto díyifo kenke si ɛɛ kusu bobə keklege itə lefe nə Onanto luuləkə wə bebi ote. 20 Nya Onanto eto asayifoyifo nyamfo kenke, kpe lə kanyinyənyə əsuə. Fɛɛ inni asa nyamfo mate ete dítə ibə nko, bomu Onanto kosate wə dítə kusu nko. Nya utə kusu nkə bənyə kusubebe bə 21 wuuləkə asa nnya Onanto díyifo kenke utsyiko lə ukpə eto sedomu eto kabiasə eto ani lə bətsyə ɔnwɛ, nya wuutə kusu nkə bəyənde fe wə bebi ke.

22 Nya buyi boə ibə ese mómó, asa nnya Onanto díyifo kenke ɛ kanyi bunyə tinti, kakɔɛ fe usio wə nlabə kole. 23 Nya inni nyamfo mate ete, bomu bo mba Onanto dífi wə ditəsa tute nə ni wə Ləwɔnɔ útə tsyaa, ɛ kanyi bunyə kukakɔɛ lə bo əsuə kemia, nya buufi ənəmi butəkə keklege boə Onanto lə ufi bo fe wə bebi lə butsyə ɔnwɛ. 24 Nya se bonkpe kusubebe komfo esoo, búnyə bofo. Fɛɛ asa nnya boənyə ku bo ənəmi, boensiabe nnya kusu. Itsyise kuutsyua ensi ambe kusu kətə asa nnya mfi nkpe wə koko. 25 Fɛɛ lə bufi bo ənəmi butəkə lə asa nnya

boənyəə əsuəə, nyale ele bə bokpe utu buɛɛ, bukabe nnya kusu.

26 Nya lə nko eto kusu komfo əsuəə, nya Onanto eto Ləwɔnɔ laawunsəko bo keklege nɛ, itsyise bumbə ale nya bunyi kase ele bə boto ola butə Onanto bəyenko. Fɛɛ wə Ləwɔnɔ kosate laakɔɛ kale lekpa kətə bo fe kase inyə itə bo lə kusu ko boəmbəfo buləkə kate əsuə. 27 Nya Onanto wə nyi betidi eto ketu kemia, yi lesa nə nkpe lə Ləwɔnɔ eto nsusu əsuə tsya. Itsyise Ləwɔnɔ nəmə aale Onanto lekpa lə bo disi fe kase Onanto laala.

28 Buyi boə lesa saa nə Onanto leeyifoo, iyifo itə lələkəsə itə betidi ba laala wə nya ókpadi mə nkə beyifo wə keyifo. 29 Nya betidi ba Onanto léte utsyəə, úləkə mə utsyə nkə lə bale wə Ubi itə bə wə Ubi lə udi utute utə wə bayimi kpə bamə. 30 Lə nyaso mba Onanto díləkə utsyəə, mə ókpadi nɛ. Nya mba ókpadii, úyifo mə baseɛ. Nya mba úyifo baseɛ, mə ókpasə əsuə bəyənde fe wə ke.

*Yesu Kristo Əlakə Kase Onanto Laala Bo Tinti Óte.*

31 Lə nyamfo esoo, be ele bə bətəyi? Lə Onanto nýə bo kamaa, owə lofo buńyə bo lə əsuə? 32 Nya lə Onanto mánni wə Ubi bufi kətə bo, bomu úfi wə útə kedi lə bo disii, beso wəmbufi asa nnya ta utə bo kəfo faa ɛyɛ lə wə Ubi əmfo əsuə? 33 Nya owə

luufi etiki læ Onanto eto betidi ba úlækæ utsyæ æsuæ? Onanto kosate ébulækæ mæ kenye nkæ bédi læbæ. <sup>34</sup> Nya owoe lofo mæ dikpi bolo? Kuutsyuæ saa æmbæ! Kristo Yesu wæ ni utidi wæ díkræ, nya nnya nsi nso ni bæ, wæ ni nwæ báதாகasæ betsyiko ɔkɔmæ nya unsi læ Onanto eto kodiani nle bofo kætæ bo. <sup>35</sup> Nya owoe lofo lelabi næ nkpe læ bonko Kristo eto nti bola? Kanyinyænyæ lee bulæ, lee ohiätete, lee kukpense, lee leyasiasia, lee sikpi bokpe, lee ukpæ lee lesiabi eto kenye? <sup>36</sup> Ekpe læ Awónisa Kenke eto Kukue æsuæ bæ,

“Læ fæ disí esoo, bokpe læ ukpæ eto bulæ æsuæ diyí saa diyí.

Nya beeyifo bo fe basamu ba bantɔɔ kalokɔ.”

<sup>37</sup> Nya læ nyamfo kenke æsuæ, butækæ kato eye læ kase Kristo laala bo eso. <sup>38-39</sup> Itsyise ékpako mæ wuee bæ kulesa saa æmbæ næ lusensæ bo ku wæ nti læ lelabi næ ufi utæ bo eso. Ukpæ nye nkpe lee kato eto batɔnkpe lee awɔnɔ eto æsuæale ætsyuæ, lefe næmfo lee næ luubæ nye æsuæale ætsyuæ ditsyi kato fanloo nye læ kasɔ mfo nye lesa saa næ beyifoo, kulesa saa æmbæ næ lofo bo nti bola kulefe ketsyiko læ Onanto eto lelabi næ úfi útæ bo eye læ Kristo Yesu Bonamute æsuæ.

## 9

*Onanto Dílækæ Yudafo,  
Nya Beyifo Wæ Betidi.*

<sup>1</sup> Lesa næ minle bɔteyi eyifo ɔnukuale, inni sidia minle bɔteyi, itsyise nyifo Kristo eto ole. Mɔ lækæsi næ æsuæ Onanto eto Lɛwɔnɔ nsii, læ mæ bɔteyi sitinti nkæ minle sidia bɔteyi. <sup>2</sup> Nnla miæ bete biæ ele mæ bulæ læ taa utu nya yenle mæ bufi tinti taa læ mɔ utu kemiæ? <sup>3</sup> Iyifo mɔ lelabi miæ, læ yɔwunsæ ko mɔ betidi ba bonko mæ ni kusæ kɔni eto betidi eto disii, muutæ kusu bæ Onanto kudi mæ nkæ woæfæ mæ læ Kristo æsuæ. <sup>4</sup> Itsyise mæ ni Israel eto kusæ ko Onanto dílækæ utsyæ. Nya úfi mæ uyifo wæ bebi. Nya úlækæ wæ sekakedikɔ eto diyænde óte mæ. Nya úlækæ kenye ka ókle ku mæ óte. Nya útæ mæ wæ afi. Mæ ni mba Onanto léte kase ele bæ baye besumu wæ nɛ. Nya mæ ni mba ókle kenye ko utsyæ. <sup>5</sup> Mæ bana ni mba lefo aye, ba ni baseke, ba Onanto dílækæ utsyæ. Nya læ mæ ntii, nya Kristo læbɔ utsyi úbæ fe kawunsia eto utidi. Idu mɔmɔ entɔ lefe saa bitæ læ bufi atesæ butæ Onanto, wæ ntækæ lesa saa kato. Ibæ itæ.

<sup>6</sup> Inni bɔteyi minle miæ Onanto eto kenye ka óteyi utsyæ eyifo kebimba, nya wényifo læ ke æsuæ. Itsyise inni Israelfɔ kenke ni Onanto eto betidi. <sup>7</sup> Nya inni Abraham eto kafo eto bebi kenke ni Onanto eto bebi. Onanto ateyi Abraham nkæ, “Mɔoye læ Isak æsuæ mfɔnsæ fæ kafo eto bebi.” <sup>8</sup> Nyamfo læ bote nkæ, inni Abraham eto bebi ba kenke ole ni Onanto eto bebi. Bomu

Onanto eto bebi ni mba lefo wə kənyetsyətsyə banɔ. Nya mbamfo woənyə fənkə Abraham eto bebi kosate nɛ. <sup>9</sup> Ditiki nə Onanto leteyi lə wə kənyetsyətsyə əsuə ni nkə, “Muusinkli mbə lələ amba mfiəmato. Nya Sara ebole ubisaibi.”

<sup>10</sup> Nya inni nyamfo mate. Fɛɛ Rebeka tsya ále bafimfi ini bebisaibi itsyi lə anto ɔni hã wə ni bo ona Isak əsuə. <sup>11-12</sup> Fɛɛ Onanto kpe kusu ko woayɛ kələkə betidi. Nya fe kase ibə itə nkoo, Onanto áteyi lesatsyuə utsyə fɛ bále bafimfi bamfo, fɛ lə bafimfi bamfo lə beyifo keyifo sɛɛ lee kabua saa. Nya kusu ko əsuə woayɛ mfo enni lə mə keyifo saa əsuə. Bomu óteyi Rebeka nkə, “Ubi ninə ebofi-ani nwə luusumu dikpəfile.” <sup>13</sup> Íbə itə fe kase Onanto leteyi lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə nkə, “Nla Jakob, nya minkisi Esau.”

<sup>14</sup> Lə nyamfo esoo, be ele bə bətɛyi mɔmɔ? Bətɛyi bɔnlɛ bəə Onanto eenyifo asa lə kusu sɛɛ əsuə? Kulefe! Inni nko inte kon. <sup>15</sup> Fɛɛ óteyi Moses nkə,

“Utidi wə maala miə muunə kafoo, wə muunə kafo nɛ.

Nya utidi wə minla miə məənyə kaminšə, wə muunyə kaminšə nɛ.”

<sup>16</sup> Nyaso kase Onanto ləənyə utidi kaminšə, aanyɛ lə utidi əmə eto lesa nə woala nye wəəyifo əsuə. Bomuu, itsyi lə kase Onanto kosate laabe lə kaminšənyənyə əsuə. <sup>17</sup> Nya lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə,

Onanto áteyi Egipte eto Oka Farao nkə, “Lə nyamfo esoo, nɛ fə seka butsyə bə lə nɛkə mɔ əsuəale nte betidi eyɛ lə fə əsuə, nya bə lə mɔ diye lə leyɛ letsyo bə lə kawunsia eto betidi kenke lə banɔ.” <sup>18</sup> Lə nyasoo, utidi wə Onanto laala nkə wəənyə kaminšə, wə wəənyə kaminšə nɛ. Nya nwə waala nkə utidi atoo, wə wətə wətidi ato nɛ.

*Onanto Ɔənyə Ɔblɔ Lə Bo Ɔsuə Nya Wəənyə Bo Kaminsə Tsya.*

<sup>19</sup> Mi bətsyuə ebɔtɔ mə nkə, “Lə ite nkoo, beso Onanto nsi laalo utidi dikpi? Owoe lofo botaka kənyə lə Onanto eto ləkɔele əsuə.”

<sup>20</sup> Nya owoe feni kon bə lə edi etiki ənyə lə Onanto əsuə? Dikplibi antɔ utidi wə létɔ ni nkə, “Beso fɛ fáto mə mmə?” <sup>21</sup> Lə nyamfo eto kamaa, utidi wə laato ekplibi kpe kusu woasɔ sɛfɔtə fe kase ke woala. Nya woofɔ sɛfɔtə sia ɔminansə bufi kato ekplibi ənuə, nya wuufi dikplibi lɔɔni nə óto, laano bobɛ utsyə itə eyididi. Nya wuufi dikplibi nuəfə utsyə itə ekubi bokpa kakpo. <sup>22</sup> Nya nko ke Onanto tsya díyifo nɛ. Woala nkə wəələkə wə lɛblɔfi ote mba əsuə únɔ ɔblɔ, bə lə bənyə wə əsuəale. Fɛɛ woefi disuətsyə tinti kətə mba ɔnlɛ ɔblɔ bunyə kakpe lə lefe nə eto lefe úkase uyi nkə wɔɔtsylɔsə mə. <sup>23</sup> Nya nko ini bə óla nkə lə uləkə asa sɛɛ nnya nkpe lə wə diyənde kplɛ kemia ote

mba woola nkə wəənyə  
kaminsə. Nya buyifo betidi  
ba ɔɔ utsyə nkə lə bubə  
bunyə wə diyənde kplɛ.

<sup>24</sup> Lə nyaso úləkə bo tsya,  
inni Yudafo mate. Bomu  
ku mba lenni Yudafo tsya.

<sup>25</sup> Ɔteyi ekpa wuee lə Onanto  
eto Unyeləkətidi Hosea eto  
kukue əsuə nkə,

"Betidi ba dímendi mɔ  
balee, mookpadi mə  
'Mɔ betidi.'

Nya kuse ko eto be-  
tidi maanlaa, mook-  
padi mə 'Mɔ balala.'

<sup>26</sup> Nya lə kaka tutuutu bətɛyi  
mə bə,

Binni mɔ betidi,

mfo əmə tutuutu bookpadi  
mə bə Onanto Wə  
Nsi Nkpe Lefe Saa eto  
bebi."

<sup>27</sup> Onanto eto Unyeləkətidi  
Yesaya ábe letsya bembē-  
mbe útə Israelfɔ katɛyi nkə,

"Lə ibə bə Israelfɔ fui  
kpenkpenkpe fe lekpo  
eto ləwinimi tsyaa,

mə nti esiani hā luunyə  
buləkə.

<sup>28</sup> Itsyise Bonamute  
ebokpronko kawunsiə  
eto betidi kenke lekpo  
mlə."

<sup>29</sup> Nya yuubə itə fe kase  
Yesaya lətɛyi lə lefe nə léfe  
mə nkə,

"Lenni Bonamute Ɔsuəaletidi  
Kenke díbu bo kafo  
eto bebi bətsyuə  
utsyəə,

eni bɔɔtsylɔsɔ bo tsya fe  
Sodom seka, nya but-  
syə fe Gomora seka!"

*Ditiki Sɛɛ Nəmə Te Dita  
Yudafo Tsya.*

<sup>30</sup> Lə nyamfo esoo, be ini  
bɔnlɛ bɔteyi? Nko ini bə  
betidi ba lenni Israelfɔ nya  
bennsi nkpə lə kusu sɛɛ  
əsuəə, mə díbə báfiani be-  
tidi ba ni basɛɛ mɔmɔ lə  
Onanto eto ənemi se báfo  
wə bəno eso. <sup>31</sup> Fɛɛ Israelfɔ  
ba léfo afi nyamə nya banlɛ  
bokplatsya keklege bə lə  
beyifo kasɛɛ, māmfo buyifo  
lə nnya əsuə bafiani basɛɛ.

<sup>32</sup> Nya beso íbə nko? Itsyise  
bányɛ lə bofokanɔ əsuə bafo  
kasɛɛ buyifo, bomu béfi mə  
ənəmi bətəkə lə mə kosate  
eto eyisafa əsuə, nya bétusə  
lə Kristo wə nte fe leba nə  
əsuə utidi leetusə. <sup>33</sup> Fe kase  
báwɔni bətsyə bə lə nyaso  
bétusə lə Kristo wə ni fe leba  
nə nte lə mə kusu əsuə fe  
kase inte lə Awɔnisa Kenkɛ  
eto Kukue əsuə nnya nlɛ  
bɔteyi nkə,

"Bebe! Mfi leba nə luutə be-  
tidi tusə lə ni nlɛ but-  
syə lə Sion eto umə.

Nya bɔɔtsyinini lə ni  
əsuə bedu banɔ.

Fɛɛ utidi wə ke lefo wə ɔɔɔ,  
wəmbudi kafoni lə wə  
ɔfɔ kulefe."

## 10

<sup>1</sup> Mɔ bayimi, iyifo mɔ  
lelabi nə ditsyi lə mɔ utu  
kemiə ku mɔ olatoto itə  
Onanto miə Yudafo lə bənyə  
bofo. <sup>2</sup> Nnyə mə kama  
nlɛ bɔteyi minkəə, baakpe  
otsyikle sitinti lə Onanto  
busumu əsuə. Fɛɛ benyi

kusu komə. <sup>3</sup> Itsyise bānte  
kusu ko Onanto laala nkə  
utidi yɛ lə uyifo ɔsɛɛ lə wə  
ənəmi. Bomu mə kosate  
lebebe mə kusu bətə əsuə.  
Lə nyamfo eso bámbokosə

əsuə kaso bətə Onanto itə bə lə ote mə kusu ko əsuə booye lə uyifo mə basee. <sup>4</sup> Itsyise Kristo dibə ófo əsuəale lə Moses eto afi eto ani. Nya utidi saa léfo Kristo óno, úyifo wə ɔsee lə Onanto eto ənəmi.

*Utidi Saa Ebofo Butə Bə Onanto Fo Wə Lə Nkpe.*

<sup>5</sup> Moses áwoni asa utsyiko lə kase utidi leeyifo ɔsee eye lə afi əsuə katəyi nkə, “Utidi saa wə leeyifo lə afi nyamfo əsuə, afi nyamfo ebutə wə nkprə.” <sup>6</sup> FEE Awonisa Kenke eto Kukue átəyi it-syi lə kase utidi leeyifo ɔsee lə Onanto eto ənəmi eye lə bofokano əsuə nkə, “Manto fə əsuə fənkə, ‘Owoe loobe usu Kato?’ Nya kaso ni bə, ‘Owoe loobe usu Kato usu okpa Kristo oboko?’” <sup>7</sup> Nya manto fə əsuə fəнке, ‘Owoe luudufə usu kaso mfo ke?’ Nya kaso ni bə, ‘Owoe luusu okomə usu oboko Kristo ku wə?’”

<sup>8</sup> Bomu lesa nə enle bote ni bənkə, “Onanto eto ditiki nəmə ebɔfi fə pɛɛ, nya lenkpe lə fə kenye ku fə lekɔesi kemiə.” Nya nyamfo ni bofokano eto ditiki nə bɔnle letsya bobə nɛ. <sup>9</sup> Nya lə emenkli kenye, fateyi fə Yesu ni Bonamute, nya fafo fanɔ lə fə lekɔesi kemiə fə Onanto átakasə wə ut-syiko okomə, Onanto ebutə fə nkprə. <sup>10</sup> Itsyise eye lə fə lekɔesi kemiə nya fafo kanɔ, nya feeyifo ɔsee lə Onanto eto ənəmi nɛ. Nya eye lə fə kenye ka fefi fələkə

nyamfo fatee, nya əsuə fu-unyə bofo nɛ. <sup>11</sup> Itsyise lə nyamfo seka əsuə nya Awonisa Kenke eto Kukue letəyi nkə, “Utsyuə saa wə léfo wə óno, kofani əmbɔle wə kulefe.”

<sup>12</sup> Nyamfo lɛ bote nkə, letekeke saa əmbə lə Yudafo ku mba lenni Yudanyə nti. Nya Onanto ni bomblɛ eto Onamute, nya wookpo betidi ba kenke laato ola kətə wə atsyɔ. <sup>13</sup> Fə kase enkpe lə Awonisa Kenke eto Kukue əsuə, “Utidi saa wə laato ola kakpadi Bonamute eto diyee, ebunyə bofo.”

<sup>14</sup> FEE utsyuə saa ke dímamfo óno, ntsyə woofə wə bokpadi kato wə lesa? Nya utidi wə kee eto ditiki bəmfo bábe ni letsyaa, ntsyə fə boofə wə bofo kanɔ? Nya lə kuutsyuə mámbe ditiki nəmə letsya bətə mə lə lefe nə léfe mmə, ntsyə fə bɔɔno ni? <sup>15</sup> Nya lə bántsyese batɔnkpe, ntsyə boobe ditiki nəmə letsya? Bávoni bakpe lə Awonisa Kenke eto Kukue əsuə bə, “Kase mba léboko Ditiki See nəmə dibə bédufə, aano bobə tinti.”

<sup>16</sup> FEE inni məmblɛ kenke ni mba díkafo Ditiki See nə mə. Itsyise Yesaya kosate átəyi nkə, “Bonamute, owoe léfo ditiki nə bóbe letsya óno?” <sup>17</sup> Lə nyasoo, bofokano ye lə ditiki nə bɔno əsuə. Nya ditiki nəmə bɔno ye lə Kristo letsya bobə əsuə. <sup>18</sup> FEE lesa nə minle bɔto ni bə, sitinti ini bə Israelfo máno ditiki nəmə? Bánə ni

fe kase Awɔnisa Kenke eto Kukue leteyi nkɛ,

“Báno mə kudu læ kawunsia kenke,

nya mə ditiki disensə dısu kawunsia eto kaseko kenke.”

<sup>19</sup> Nya læ nsi nto nno miə nyalɛ Israel eto kusə mánnɔ ni kasoo? Moses kosate ni utidi tute wə ditsyiko Onanto eto ditiki nəmə kɛnye buləkə kate katɛyi nkɛ,

“Muutə miə besesɛ ənəmi læ betidi ba lenni kusə əsuə.

Nya ɛyɛ læ betidibuki ba eto ənəmi dimansini to læ bətə binyə ɔblo.”

<sup>20</sup> Nya Yesaya esi ókpe ɔkɔɛ ótɛyi mə wuee nkɛ Onanto atɛyi nkɛ,

“Betidi ba dímanbɛbɛ mɛɛ, mɔmɔ bənyə mɛ.

Nya mínləkə mɔ əsuə mínte betidi ba dímantɔ kulesa itsyi læ mɛ əsuə báno.”

<sup>21</sup> Fɛɛ læ Israelfɔ əsuəə, ótɛyi nkɛ,

“Nsensə mɔ ani ntsyə lefe nə ta, bə læ mfo betidi ba lembu kuutsyue saa nya bataka bənyə læ mɛ əsuə.”

## 11

*Onanto Inyə Israelfɔ Kaminsə.*

<sup>1</sup> Nyaso nɛ bɔto mɔmɔ miə nyalɛ Onanto áni wə Betidi? Owo lo. Inni nko ini kulaa! Mɔ kosate eyifo Israelnyə nya mini Abraham eto kafo eto ubi wə ditsyi Benyamin eto kafo. <sup>2</sup> Onanto manni wə betidi ba unyi,

úləkə utsyə taa kasoketsyiko ke. Nya biyi lesa nə báwɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke eto Kukue bə Unyeləkətidi Elia átɛyi Onanto itsyi læ Israelfɔ eto disiale əsuə nkɛ,

<sup>3</sup> “Bonamute, betidi bamfo lélo fə bənyeləkətidi nya bésensə fə kedi eto leba kenke! Ini mɔ hã ni utidi wə díbu, nya banɛ bɔbɛbɛ bə læ balo mɛ!” <sup>4</sup> Nte mbuayɛ bo Onanto díte wə? Ótɛyi wə nkɛ, “Nləkə betidi akpi akuanse ntsyə itə mɔ əsuə ba dímanse akonki bətə ufɛ Baal.” <sup>5</sup> Nko ke itsyə fe kase inte mɔmɔ nɛ. Israel eto betidi esiani bətsyue ebu ba Onanto díləkə utsyə itə wə əsuə ɛyɛ læ wə lefonə eso.

<sup>6</sup> Wə lefonə əsuə nya óyɛ úləkə mə, nya inni lesa nə bəyifo eso úləkə mə. Nya læ Onanto ələkə betidi læ mə keyifo ka banɛ esoo, nyalɛ eni wə lefonə menyifo lefonə tinti.

<sup>7</sup> Nyalɛ ntsyə nɛ? Lesa nə əsuə Israelfɔ dífi kusubebe bətəkə keklee, bənnə ni. Fɛɛ mba sɛkɛ Onanto díləkə utsyə ənyə ni. Bafɛfɛ éti ato bətə Onanto eto bokpadi.

<sup>8</sup> Fe nyamfo əsuəə, Awɔnisa Kenke eto Kukue átɛyi nkɛ,

“Onanto ələkə mə ani, nya kuninə dídi mə utu ku mə nsusu kenke.

Nya ibə nko ibə ese taa mi eto bale tsya əsuə, beentsyue koto nya bənyə kulesa kətsyə lekpo.”

<sup>9</sup> Nyaso Oka David átɛyi nkɛ,

“Lə itə mə diyi saa eto lesa kediko læ efiani uyibi

wə bábíó læ bánó læ wə.

Nya læ bédú bánó bédufə læ kotonənə əsuə.

<sup>10</sup> Nya læ itə mə ənəmi læ eba bæ bensiembunya kulesa bətsyə lekpo.

Nnya læ itə mə kanyinyənyə læ kafiani bitsyike itə mə lefe saa."

<sup>11</sup> Nya maato tsya minkə lefe nə YudafŃ lətsyinini bédú bánó, bánya kenke nya bénsifo botaka keńyə? Owó! Inni nko ini? Bomu itsyi læ mə botakebu esoo, mba lenni YudafŃ tsya əbə bənyə bofo bæ læ itə læ ənəmi læ ɛsɛ mə læ YudafŃ bakpŃ mə kutsyuəsɛ. <sup>12</sup> YudafŃ eto lehua nə bəyifo eso Onanto ətə nkə kawunsia kenke nyə asa sɛɛ. Nya lefe nə YudafŃ ku Onanto eto nti lebiaa, asa sɛɛ esi ibə, iləkə mba lenni YudafŃ eto disi læ ntu nya báfo Onanto eto atsyokpokpo kpə. Nya læ mə botakebu áboko atsyokpokpo nyamfo eto okle kawunsiaə, læ ibə bæ YudafŃ kenke esinkli bəbə bakŃ ku Onantoo, wə atsyokpokpo nnya luubə ebufui ekpe tinti.

*Betidi Ba Lenni YudafŃ Inyə BofŃ.*

<sup>13</sup> Nya mómŃ mimba lenni YudafŃ, nle mi bətəyi læ lefe nəmfŃ nə minyifo nwə bátsyese mi mfoo, bæ nləkə mŃ keyifo eto bofe nte mi. <sup>14</sup> Nya ətsyuə eyɛ læ nyamfo əsuəə, muutə ənəmi ebɔsɛ mŃ betidi, bakpŃ kutsyuəsɛ

itə ətsyuə Onanto ebofo mə bətsyuə. <sup>15</sup> Itsyise se Onanto díləkə mə anii, diyuə əbə Onanto ku kawunsia eto betidi eto nti. Nya be luubə læ Onanto esinkli ofo mə? Yuuyifo fe kase utidi leekpe kesinkli kataka kəbə nkpə! <sup>16</sup> Lə didisa eto kutsyə tute ko befi bətə Onanto eyifo kenkɛɛ, nyalɛ didisa nəmə kenke eyifo kenke, Nko ke læ kuyi komə eto keyudu eyifo kenke, nyalɛ ko kalɛ tsya eyifo kenke.

<sup>17</sup> Bála kuyi ko bətsyi eto kalɛ, nya bəfi mimba lenni YudafŃ ba nte fe dibutu eto kuyi ko bála bákɛ bákaklasə læ nko bətsyi eto ɔlɛ wə bála eto kenye. Itə bæ mi tsya əbə beɛ kedi bunyə ketsyiko læ kuyitsyitsyi komə, ko ni YudafŃ eto keyudu ɔflŃ. <sup>18</sup> Nyaso bebe sinini biə biambesə əsuə kato læ uyilɛ wə bála əsuə. Itsyise læ biyifo nkoo, ele bæ binyə bitsyə lekpo biə inni mi ni ko uyudu. Bomu uyudu nle mi læ nkpə nɛ. <sup>19</sup> Ebofo bətəyi fənkə, "Bála uyile əmə bələkə bæ læ befi fə bəkə læ wə kenye." <sup>20</sup> Nya nko ini nɛ. Fɛɛ biyi biə mə mamfokanŃ eso bála mə bələkə. Nya mi ənyə kafŃkŃ se befo bənŃ eso. Fɛɛ nyamfo anlɛ bote bæ bebesə mi əsuə kato, bomu ele bæ bikate sikpi. <sup>21</sup> Itsyise læ Onanto mənəyə mə kaminəsə ɔkəbe YudafŃ ba ni fe kuyi komfo eto ɔlɛ ɔlɛɛ, befo bənŃ biə wuunyə mi kaminəsə ɔkəbe mi ɔlɛ?



22 Nyamfo ɛ bo bote kase Onanto ləənyə kamin sə ku kase wə diti ki nkpe ale. Okpe ale itə betidi ba dimentsyue wə koto, nya woefi wə lefonə kətə mi mba léfo wə bəno keklege lefe saa. Lə bienyifo nkoo, Onanto ebola mi uləkə lə kuyi komə əsuə.

23 Nya lə Yudafɔ tsya áyɛ mə mamfokanɔ, Onanto ebufi mə tsya okpe lə kuyi komə əsuə. Itsyise Onanto kpe əsuəale bə usinkli otsyasə kuyi eto kalɛ lə kuyi komə əsuə bə lə ɛkɔbe ɛɛ.

24 Mimba lenni Yudafɔ te fe kuyi ko nyə lə dibutu, nya bála ko kalɛ bəbə bákɛ bəkə lə umə eto kuyi ko bətsyi əsuə. Israel eto kusə eyifo fe kuyi ko bətsyi. Eso imbə ale itə Onanto bə ufi kuyitsyitsyi komə eto kalɛ ka bála usinkli ko ke otsyasə ukɔ lə nko əsuə bála ke, nya yɔɔlɛke eso.

### *Onanto Eto Betidi Kenke Ebu nyə Bofɔ.*

25 Mɔ bayimi, asa ətsyuə kpe nnya ləkula mi nya minla miə məələkə nte mi bə yensikula mi lə beye bubu biə biyi kobe tinti beso. Nnya ni bə, Yudafɔ bətsyuə eto atotitidi nnya bankpe embutsyə ɛklɛ. Bomu atotitidi nyamfo ebola lefe nə Onanto dinya sitiditu sia woala lə mba lenni Yudafɔ eto nti ɔlosə. 26 Nya kusu komfo əsuə yɔɔyɛ bə Yudafɔ kenke lə bənyə bofo fe kase Onanto lətɛyi lə Awɔnisa Kenke eto Kukue nkə,

“Ofomfokətə ebutsyi Sion ubə,  
nya wuubə uləkə disiale saa lə Yakob eto kato eto bebi nti.

27 Nya kənyɛklekle kamfo ebokɛ lə bonko mə eto nti  
lə lefe nə minləkə abuayifoyifo lə mə nti.”

28 Yudafɔ eyifo Onanto eto balo, itsyise bāmfo Diti ki Sɛɛ nəmə banɔ. Lə nyamfo esoo, mimba lenni Yudafɔ kpe kənyənkɔ. Fɛɛ se Onanto diləkə mə utsyə taa banamə lefe esoo, woala mə. 29 Itsyise lə Onanto ələkə betidi bətsyuə nya úte mə wə lefonə ditsyuə, wəmbofloma ni. 30 Nya mimba lenni Yudafɔ, bəta Onanto bíbu lə lefe nə léfe mə əsuə, fɛ mɔmɔ, Onanto ənyə mi kamin sə lə Yudafɔ eto atotitidi esoo, 31 nko ini bə lə kase Onanto dinya mi kamin sə esoo, Yudafɔ ensientsyue Onanto koto mɔmɔ bə lə Onanto lə unyə mə tsya kamin sə. 32 Onanto ələkə betidi ba ta ani, nya mə atotitidi diti mə kusu iyifo fe diyo bákpe mə, lə itə bə unyə məmblɛ kamin sə.

### *Tə Lə Botɛsə Onanto.*

33 Onanto amɔ tinti! Nya asa sɛɛ kenke etsyi wə ɔfo. Nya sitintii, wə ni kobe nya unyi asa nnya kenke eto kemiə kukɔnɔ.  
kələkə kasɔ bɔnɔ.  
Nya kutsyuə sa əmbofo esu nya əsuə waayɛ keyifo wə asa kasɔ bɔnɔ.

Nya kutsyuə saa əmbofo  
esu nya əsuə wə aye  
keyifo wə asa kaso  
bɔnɔ.

34 Nko eso bawɔni bəkpe  
lə Awɔnisa Kenke  
eto Kukue əsuə nkə,  
"Owoe laanɔ Bona-  
mute eto nsusu kaso?  
Nya owoe ni wə  
ɔwunsəkotsyuə?"

35 Owoe dɪkətə wə lesatsyuə  
unyə  
bə lə ubə utsyə wə lə  
nnya kɛnyɛ?"

36 Wə diyifo lesa saa, nya wə  
dɪmuə asa nnya kenke  
ɔnlɛ, nya wə ni lesa  
saa eto kalosəkɔ.  
Atəsə itə Onanto idu  
mɔmɔ isu manlo  
manlo.

Ibə itə.

## 12

*Bitə Lə Busiə Nkpe Bukey-  
ifo Onanto Eto Keyifo.*

1 Nyaso, mɔ bayimi, se  
Onanto nlɛ bo kaminse  
bunyə eyɛ lə wə kafo ɛkpe  
tinti esoo, nlɛ mi lekpa  
sitinti miə, bifi mi əsuə bitə  
Onanto fe keditətə seka nnya  
diyifo kenke, nnya ləəyuəsə  
wə kafo tsya lə mi nkpe bo  
binsi mfo eso. Nyamfo ni  
kase ele bə bɔyɛ busumu  
Onanto lə lekɔəsi kəmiə  
nɛ. <sup>2</sup> Biensiə nkpe fe kase  
kawunsia kamfo eto betidi  
ləəsiə mu. Bomu bitə lə  
Onanto lə ɔtsyi mi nsusu  
ɔwuninsə lə befiani betidi  
fɔfɔ. Nyamfo luutə binyə  
lesa nə Onanto laala, ku lesa  
nə lələkɛ, nya diake wə ɔkɔɛ  
nya lɛflɔ kenke tsya.

<sup>3</sup> Nya eyɛ lə keyifo ka útə  
mɛ lə wə lefonə əsuə esoo,  
nlɛ mible bɔtɛyi minkə bi-  
ambesə əsuə kato enso kase  
ele bə itsyə. Bomu bitə lə mi  
nsusu lə bote bə bebokosə  
əsuə kaso nya utsyuə saa lə  
ukato wə əsuə ukabe lə wə  
bofakanɔ bo Onanto dítə wə  
eto ale əsuə.

4 Fe kase bonkpe əsuə ani  
nnya nkpe akpa akpa nnya  
leeyifo keyifo kani eto ok-  
lee, <sup>5</sup> nko ke ini bə buy-  
ifo betidi kpə tsya. Buy-  
ifo utidi eto əsuə ani nnya  
ntsyi akpa akpa kpə nyamfo  
lə bo loniyifoyifo ku Kristo  
eso, nya akpa akpa nyamə  
lekɔɔ bətsyuə iyifo utidi ɔni.

<sup>6</sup> Nyaso bitə lə bufi ətəsa  
akpa akpa nnya Onanto dítə  
bo eyɛ lə wə lefonə əsuə  
buyifo keyifo. Lə utidi ut-  
syuə afo Onanto eto Ditiki  
Sɛɛ nəmə eto buləkəkate eto  
ətəsaa, ele bə obe ni letsya  
ku bofokanɔ bo nkpe wə.  
<sup>7</sup> Lə utidi utsyuə eto ətəsa ni  
bə ɔwunsəko betidi bamba  
eto keyifoo, ele bə uyifo ke  
ku kafo faa ka wofo. Lə  
asabote inii, ele bə ote asa  
nyamə fe kase wofo. <sup>8</sup> Lə  
betidi nkɛale kpekpe inii, ele  
bə okpe betidi nkɛale lə nnya  
əsuə. Lə kafoɛkpe buyifo  
kətə betidi inii, ele bə uyifo  
nnya ku kafo faa. Nya lə be-  
tidi bɔyenko tsya inii, ele bə  
ufi wə kobe kenke utə keyifo  
kamə eto buyifo, lə ɔtonko  
mə. Lə kaminse nyənyə inii,  
ele bə unyə kaminse ku wə  
utu kenke.

<sup>9</sup> Bela mi betidi ku lelabi  
kenke. Bikisi lebuə lə

bekɔbe lesa sɛɛ bɛlɛ kek-  
leke. <sup>10</sup> Bifi lelabi bitə mi  
bətsyuə ku utu faa fənkə  
bayimi ba léfo bánɔ. Nya  
bitə mi bətsyuə dibu enso mi  
əsuə. <sup>11</sup> Bienyifo sɛflo, bomu  
bekpe ɔtsyini lə mi keyifo  
əsuə. Bisumu Bonamute  
əmə ku mi utu kenke. <sup>12</sup> Se  
bɛnlɛ kusu bobɛ itə lesat-  
syuə esoo, binyə disuəyuə lə  
keyifo saa ka bɛnlɛ buyifo  
əsuə. Nya binyə kekkele lə  
kanyi əsuə. Nya bikato ola  
lefe saa. <sup>13</sup> Bɛwunsəko mi  
bayimitsyuə ba léfo bánɔ ba  
asa nlɛ bohiã. Nya bifi kafo  
faa befo bafɔ.

<sup>14</sup> Bɛtɔ Onanto lə okpo  
betidi ba laabɛbɛ mi kabua  
atsyɔ. Tɔ atsyɔkpokpo  
ətə mə, menkudi mə.  
<sup>15</sup> Binyə disuəyuə ku mba  
nlɛ disuəyuə bunyə. Nya  
biwinko mba nlɛ buwi.  
<sup>16</sup> Biyifo bani ku mi bətsyuə  
lə mə nkpəsiasia əsuə.  
Biambesə əsuə kato, bomu  
bekɔ ani ku mba dimanle  
betidi lə betidi eto ənəmi.  
Nya mənɔyə fə əsuə fe nwə  
ni obesibe onso.

<sup>17</sup> Lə utsyuə eyifo mi  
kabua biemfi kabua bɛtisə  
wə oko. Kplatsya lə eyifo  
lesa nə lɛlɛkɛ lə bitidi eto  
ənəmi. <sup>18</sup> Bɛyɛ kusu saa ko  
luunə diyuə eboko mi ku  
betidi bamba eto nti. <sup>19</sup> Mɔ  
bayimi, biantisɛ utidi eto  
lebua oko kulefe. Bomu  
bitə Onanto kusu lə utə  
utidi əmə ni kayofofɔ utə  
mi. Itsyise Onanto átɛyi lə  
Awɔnisa Kenke eto Kukue  
nkə, “Mɔ ni Onamute wə  
laato kɛnyɛ kətə, nya mɔ  
ni futsyə ləətə kayofofɔ.”  
<sup>20</sup> Bomu lə Awɔnisa Kenke

eto Kukue əsuə, bətɛyi bo  
bə,

“Lə kukpɛnsɛ lə fə oloo, tə  
wə lesa lə udi.

Lə utukue lɛ wəə, tə wə  
ntu lə unə.”

Itsyise lə eyifo nkoo, akpa  
kutəmbli akpo wə lə  
disinti, nye ətə kofani  
alɛ wə

<sup>21</sup> Biəntə lə kabua lə kedi mi  
utu, bomu bifi kasɛɛ buyifo  
bitəkə lebua kato.

## 13

*Bifi Dibu Bitə Kasɔ Ka  
Əsuə Binsi Eto Batɔnkotɔnko.*

<sup>1</sup> Ele bə utidi saa fi dibu utə  
Aba eto ɔtɔnkotɔnko. Itsyise  
aba saa əmbə əsuəale leni  
Onanto oflo itsyi. Nya Aba  
wə nsi mɔmɔɔ, Onanto dífi  
mə utsyə mfó. <sup>2</sup> Lə utidi  
utsyuə átaka uɔnyə lə Aba ut-  
syuə əsuəə, Onanto eto lesa  
nə útsyue útsyə əsuəə, ni  
ótaka uɔnyə nɛ. Nya betidi  
ba leeyifo nkoo, bəənə ko-  
tonənə kaboko əsuə.

<sup>3</sup> Betidi ba leeyifo kasɛɛ,  
aante Aba sikpi, bomu be-  
tidi buaa, mə laate asa sikpi  
nɛ. Lə bela biə biayɛ Aba  
sikpi botee, ele bə biyifo lesa  
saa lə kusu əsuə lə befo  
atesə. <sup>4</sup> Itsyise uyifo Onanto  
eto uyifoyifo wə laabɛbɛ fə  
kasɛɛ. Fɛɛ lə eeyifo kabua,  
nyalɛ te wə sikpi. Itsyise  
inni bimba ini bə bətə wə  
əsuəale! Onanto eto uyifoy-  
ifo uni. Nya uyifo utidi wə  
laabe nkə beyifo lesa saa lə  
kusu əsuə nya wəənə obuay-  
ifo saa koto.

<sup>5</sup> Nyamfo eso ele bə  
bebokosə əsuə kasɔ bitə  
batɔnkotɔnko. Nya inni lə

Onanto eto lɛblɔfi mate nɛ luubə fə əsuə eso, bomu lə fə lɛkɔəsi nə loolo fə dikpi tsya eso.

<sup>6</sup> Lə nyamfo tsya eso ele bə befo oko bitə mi kasɔ eto batɔnkɔtɔnko, itsyise Onanto eto keyifo banlɛ buyifo. Nya bɛfi mə lefe kenke bətə bə lə batɔnko betidi. <sup>7</sup> Nyasoo, befo oko bitə utsyuə saa wə ele bə befo bitə. Lə kasɔ kamfo eto atabi ni nnya bensi bə lə befi bətə utsyuə saa wə ele bə bətə, bifi bitə. Lə oko unii, ele bə befo wuntsya. Lə futsyə ele bə bifi dibu bitə, bifi bitə wə. Nya lə atesə tsya ele bə idii, nyalɛ bifi atesə bitə.

### *Ele Bə Bola Bətsyuə.*

<sup>8</sup> Lə bisi utsyuə kayoo, manni ke bofo. Fə kemble alosə. Fɛɛ kayofofo ka biusiə ka biembofo ke bofo kalosə, ke ni lelabi itə mi bayimitsyuə. Itsyise utidi saa wə nkpe lelabi itə wə ɔyimitsyuə, ete bə utsyue Onanto eto afi nyamə koto. <sup>9</sup> Afi nnya bətə bo lɛ bətɛyi nkə, "Mankpo kusia nye kusə, manlo utidi, menyu, mansesə ənəmi lə kuutsyuə eto asa əsuə," nya lə befi afi nnya kenke bakɔ, eka lesa lɔni klon nə ni bə, "La fə ɔyimitsyuə fe fə əsuə." <sup>10</sup> Lə aala fə ɔyimitsyuə, embuyifo wə kabua. Nyaso lelabi ni lesa nə əsuə afi nyamfo kenke nkɔsə.

<sup>11</sup> Besankli lə selabe əsuə! Lə bɛyɛ lə kusu komfo əsuə. Itsyise biyi lefe nə əsuə bonkpe mɔmɔ. Lefe nə əsuə

Onanto luuləkə bo ebɔfi mɔmɔ enso lefe nə boto Kristo bofo kanɔ. <sup>12</sup> Ketsyɛ lefe ébubə éfe, nya kale fe kalɛ busiə. Nyaso bɛyɛ ketsyɛ eto asa buyifo, lə bifi amamawu nya diɲyə itə betidi ba nkpe lə lekpasə eto diyənde əsuə bekpe. <sup>13</sup> Bitə lə bɔlɛ bo əsuə ola fe betidi ba laayɛ lə lekpasə eto diyənde əsuə. Nya yenyifo udikpuu eto budi ku sitəkpə ku asɔnɔdidi eto abua ku disialeiyifoyifo eto asa ku nti-mama ku kenəmisiə eto eyifosa. <sup>14</sup> Bomu bifi Bonamute Yesu Kristo bekpe fe awu, lə biləkə nsusu bitsyiko lə əsuə eto sinə eto asa bimba nnya laakle mi lə ɔkɔə əsuə.

## 14

### *Biankponko Mi Bayimitsyuə Lekpo.*

<sup>1</sup> Befo mi utidi wə eto bofokanɔ diməmmuə tɔ ale ku kafo faa bekpe lə mi nti. Biemfi kedia betsyako wə lə lesa nə ele bə uyifo lee yanle nə bə uyifo əsuə. <sup>2</sup> Utsyuə eto bofokanɔ ətə wə kusu bə ofo lesa saa budi, fɛ, bətsyuə ba eto bofokanɔ məmmuə tɔ alee, didisa nə bānkpesinə ni nə hā beedi. <sup>3</sup> Nya yanle bə utidi wə leedi lesa saa mfoo, nyə wə fe nwə dimənyə utə. Nya nko ini yanle bə nwə leekisi didisa ditsyuə tsya kpo nwə leedi lesa saa eto ənəmi kasɔ. Itsyise Onanto áfo wuntsya lə nkɔ.

<sup>4</sup> Owɔe feni bə lə akponko utidi bamba eto uyifoyifo

lekpo? Wə kosate eto Onamute eto ənəmi eebe læ nwə mə nyə keklege utə wə lee, lee unnyə. Nya uyifoyifo əmə tsya ebuñyə keklege, it-syise Bonamute ebofo butə nkə unnyə keklege utə wə.

5 Utidi utsyuə eebu nkə diyi ditsyuə afé lesa abamba. Nya utsyuə tsya ənyə eyi nnya kenke nkə iyifo ani. Ele be utsyuə saa nyə nkə lesa nə weeyifo aləke. 6 Utsyuə saa ke leefi dibu kətə diyi ditsyuə, woeyifo nko kefi kətə Bonamute dibu. Nya utidi utsyuə wə ke leedi didisa ditsyuə tsya, woedi ni kefi kətə Bonamute dibu, it-syise woaso Onanto ani læ didisa nəmə eto disi. Nya utidi wə lenni nkə woembudi lesa ditsyuə eto okle tsyaa, woeyifo nko kefi kətə Bonamute dibu. Nya woaso Onanto ani. 7 Bo kuutsyuə saa ensi nkpə itə wə əsuə hã. Nya nko ke ini bæ bo kuutsyuə saa tsya ənkpə kətə wə əsuə. 8 Lə busi nkpə, busi mu itə Bonamute. Nya læ bukpə tsyaa, bukpə itə Bonamute. Nyaso læ busi o-o nye bukpə o-o, buyifo Bonamute eto bale.

9 Nyamfo eso sitintii, Kristo əkpə, nya usi otaka utsyi okomə ubə nkpə bæ læ ofiani Onamute utə bəkpənkpə ku bəkpənsiə kenke. 10 Beso ele bæ lo fə oyimitsyuə dikpi? Nyee, beso fənyə fə oyimitsyuə fə wə mamflo? Bomble ebunyə læ Onanto eto lekankpomə eto ənəmi bæ læ okponkobo

lekpo. 11 Itsyise bəwəni bəkpe læ Awəninsa Eto Kukue Kenke bæ, "Bonamute átəyi nkə, 'Lə lefe nə minsi nkpə mfoo, nə mi bətəyi keklege minkə, utsyuə saa ebose akonki utə mē.

Nya utidi saa ebofo onə nkə mō mi Onanto.' " 12 Nyaso utsyuə saa læ bo nti ebuləkə wə əsuə kenye læ Onanto oflo.

*Menyifo Kulesa Nə Luutə Fə Oyimitsyuə Lə Udu Ono Lə Wə Bofokano Əsuə.*

13 Lə nyaso bitə læ boye bo bətsyuə bətəyi bæ bamflo. Bomu bitə læ bose lesatsyuə uyi bæ boembuyifo kulesa nə luuti kuutsyuə saa kusu læ wə bofokano əsuə bæ yembunə kuutsyuə ekpe læ lebuə əsuə. 14 Se minsi nkpə læ ləniyifoyifo ku Bonamute Yesu esoo, nyi sitinti læ mō lekəesi kemia miə didisa saa əmbə nə laabiasə kuutsyuə. Fe læ utsyuə ənyə lesatsyuə fe lesa nə laabiasə wə, lesa nə əmə ebobiasə wə əsuə.

15 Lə eedi lesatsyuə nnya fenyi fə nnyakpe fə oyimitsyuə bulə, yenyifo lelabi fanle buləkə kate wə. Məntə læ lesa nə feedi læ lebiasə fə oyimitsyuə eto bofokano, it-syise Kristo əkpə læ wə disi tsya. 16 Nya biəntə læ betidi bamba læ bakpe lesa nə mi nyi biə diyifo lesa seə, kəfi. 17 Itsyise læ Onanto eto sekakedikə katoo, budi ku bunə manle kulesa. Bomu nnya əsuə inkpesə ni kaseyifoyifo, diyuə ku

disuəyua nə Ləwɔnɔ Kɛnkɛ lətə. <sup>18</sup> Itsyise nwə leesumu Kristo lə kusu komfo əsuə, wə Onanto laala nya betidi tsya lətə dibu nɛ.

<sup>19</sup> Nyaso bitə lə bokpe nkɛale saa boofɔ lə buyifo lesa nə laaboko betidi diyua lə itə betidi lə babé disi lə ləwɔnɔ əsuə. <sup>20</sup> Bianyɛ lə didisa eso bebiasə Onanto eto keyifo. Edisa saa eyifo kɛnkɛ, fɛɛ yanlɛkɛ bə eyɛ lə didisa nə utidi luudi eso yuutə utsyuə dufə lə kabua əsuə. <sup>21</sup> Lesa sɛɛ ete ini bənkə, yɛ sinə nye nte nye lesa nə luunə fə ɔyimitsyuə lekpe lə lebuə əsuə budi nye bunə.

<sup>22</sup> Nyaso tə lə lesa nə fafo fanɔ lə asa nyamfo əsuə, lə ɛkɛ lə fə ku Onanto eto nti ete. Disuəyua aakɛ utidi lə əsuə lə wə lɛkɔɛsi aanlo wə dikpi lə lesa nə úyifo alɛkɛ itə wə. <sup>23</sup> Fɛɛ lə utidi utsyuə edi lesa nə wə lɛkɔɛsi diməntə wə kusuu, Onanto aalo wə dikpi lə udi ni, it-syise weentsyue lesa nə ófo ɔnɔ koto. Nya lesa saa nə bɛyifo dímanyɛ lə bofokanɔ əsuə, eyifo lebuə.

## 15

*Bitə Lə Buyifo Asa Nnya Lɔɔkɛ Betidi Bamba Ɔkɔɛ Bomu.*

<sup>1</sup> Bomba eto bofokanɔ díkəmuə alee, ele bə bɔwunsəko mba eto bofokanɔ ləmbəto ale bənyə. Nya yanle bə búyifo nya lɛlɛkɛ itə bo əsuə ete. <sup>2</sup> Lə nyaso ele bə bo nti eto utsyuə saa yifo lesa nə lɔlɛkɛ itə wə ɔyimitsyuə

nya luutə bə obe lə ləwɔnɔ əsuə. <sup>3</sup> Itsyise Kristo kulaa tsyaa, inni lesa nə lɛlɛkɛ itə wə əsuə úyifo. Bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə, Kristo átɛyi Onanto nkə, “Aka nnya betidi laaka fə, əbə ékpo mə lə əsuə.” <sup>4</sup> Nya asa nnya kɛnkɛ bəwɔni bətsyə lə lefe nə léfe mmə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə, bəwɔni nnya bətsyə bə lə bokase asa lə nnya əsuə, bə lə bokpe lə kanyi əsuə tsyaa, utsyuə saa lə uńyə kekleke eyɛ lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto bɔwunsəko bo nkpe itə bo əsuə bə lə bunyə kusubebe.

<sup>5</sup> Onanto wə laawunsəko bo bə lə bofo buńyə kekleke lə kanyi nyənyə saa əsuə, nya woakpe bo nkɛalee, lə utə lɔniyifoyifo lə lɛkɛ mi lə nti lə Kristo Yesu eto kama butənkɔ əsuə. <sup>6</sup> Nya lə mible lə bufi ɔkɔɛ ɔni bebesə Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto kato.

*Bátɛyi Mba Lenni Yudafɔ Tsya Ditiki Sɛɛ Nəmə.*

<sup>7</sup> Lə nnya esoo, bisensə mi ani lə befo bətsyuə fe kase Kristo dísensə ani ófo mi. Biyifo nyamfo lə betidi lə batesə Onanto. <sup>8</sup> Nyaso nle mi bətɛyi kakpasə minkə Kristo əbə ófiani Yudafɔ eto usumunyə bə lə uləkə ditiki nə Onanto lɛtɛyi Yudafɔ eto bana eto bana útsyə ote nkə ditiki nəmfɔ eyifo ɔnukuale nya bə lə ibə itə nko sitinti. <sup>9</sup> Nya bə betidi ba lenni Yudafɔ tsya lə batesə Onanto lə wə kaminsənyənyə eso.

BáwŃni læ AwŃnisa Kenke  
eto Kukue əsuə nkə,

“Lə nyamfo eso, mŃŃtesə  
fə læ betidi ba lenni  
YudafŃ eto nti.

Nya muusə əsə mfi ntesə  
fə diye.”

<sup>10</sup> Nya besi báteyi bənkə,

“Mimba lenni YudafŃ nyə  
disuəyuə ku Onanto  
eto kusə.”

<sup>11</sup> Besi báteyi tsya bə,

“Mimba lenni YudafŃ kenke  
betesə Bonamute əmə.  
Nya mi ese ese eto betidi  
kenke betesə wə.”

<sup>12</sup> Yesaya tsya esi ówŃni ɔlə  
bŃteyi nkə,

“Yese eto kafo eto ubi ebuke  
ɔbŃ.

Nya wə ni utidi wə  
lootaka udi seka læ ese  
ese eto betidi ba kenke  
lenni YudafŃ əsuə.

Nya buufi mə kusubebe  
bətəkə læ wə əsuə.”

<sup>13</sup> Nlɛ lekprakpa miə  
Onanto wə ni bŃ kusubebe  
tə læ disuəyuə læ diyi mi  
əsuə kenke, nya læ binyə  
diyua læ kase bífi mi əsuə  
bítəkə læ wə əsuəale əsuə,  
læ Onanto eto LəwŃŃŃ Kenke  
eto əsuəale læ itə bə mi  
kusubebe læ kobe kŃkpe mi  
læ əsuə.

*Paulo Ələkə Nnya Eso  
ŃwŃni Kukue Ko Nkpe  
KasŃŃŃŃŃ Kpə Mfo Ótsyese  
Mə.*

<sup>14</sup> MŃ bayimi, mŃ kosate  
mfo nŃŃ sitinti miə asa  
sɛɛ buyifo aba ekpo mi læ  
əsuə kenke. Nya biyi asa  
nnya kenke itə bə biofo mi  
bətsyuə asa bote læ nnya  
əsuə. <sup>15</sup> Mfi mŃ utu ntəkə  
sitinti læ ni nya minwŃni asa

kpə læ kukue komfo fe kak-  
lomasə itə mi læ asa nyamfo  
ɛye læ Onanto eto lefonə nə  
útə mɛ eto əsuəale əsuə.  
<sup>16</sup> Itsyise úyifo mɛ nkə ntsyi  
nwuninsə nyifo Kristo eto  
uyifoyifo ntə betidi ba lenni  
YudafŃ. Nya læ nyifo ke-  
sumu eto keyifo ka ni bənkə  
mbe Onanto eto Ditiki Sɛɛ  
nəmə letsya ntə betidi ba  
lenni YudafŃ bə læ nŃə mə  
mboko Onanto fe kesumu  
eto asa nnya nnya luudufə  
Onanto ənə, ini LəwŃŃŃŃ  
Kenke díyifo nnya kenke.

<sup>17</sup> Lə nyamfo eso mofo  
lekŃesi bŃŃŃ læ lesa nə Yesu  
Kristo díyifo ɛye læ key-  
ifo ka minlə buyifo kətə  
Onanto eso. <sup>18</sup> MəmbŃfo  
lekŃesi bŃŃŃ kedi etiki læ  
lesatsyuə bamba əsuə enso  
nnya Kristo díyifo ɛye læ  
mɛ əsuə hā. Utə nkə  
nŃə betidi ba lenni YudafŃ  
mboko, bə læ bəbə betsyue  
Onanto eto ditiki koto ɛye læ  
lesa nə mínteyi mə ku nə  
mínyifo əsuə tsya. <sup>19</sup> Nya  
úyifo nko ɛye læ asa nnya  
mínləkə mínte ku ayanisa  
nnya bənyə mínyifo ɛye læ  
LəwŃŃŃŃŃ Kenke eto əsuəale  
əsuə eso. Lə nyaso idu læ  
Yerusalem ɛye etsylama ísu  
Iliriko eto lekpo mfŃ, mbe  
Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə  
letsya éfia kenke. <sup>20</sup> Ídu taa  
kŃ kenke, íyifo mŃ lelabi  
kekkeke minkə læ mbé Di-  
tiki Sɛɛ nəmə letsya læ nlebe  
bŃ bánŃŃ tŃ Kristo eto diye.  
Nya inni bə læ nto ntəkə læ  
utsyuə bamba eto lesa nə  
útsyə kasŃ ku boto əsuə.  
<sup>21</sup> Bomu bə lesa nə báwŃni  
bətsyə læ AwŃnisa Kenke eto

Kukue kafo læ ibæ itæ nko bæ,  
 “Betidi ba bánteyi mæ it-  
 syi læ ditiki nãmæ lefe  
 næ léfee, mæ luunya  
 bətsyæ wæ lekpo bate  
 wæ nɛ.

Nya mba tsya dimanno  
 to kulesa læ wæ əsuæ læ  
 lefe næ léfee, mæ loɔɔ  
 wæ kasɔ nɛ.”

22 Keyifo ka minle buyifo  
 mfo əntæ mɛ kusu nyaso  
 maamfo mi ɔflo bubæ nɛ.

23 Fɛ mɔmɔɔ, se mɪnkaloɔ  
 mɔ keyifo læ lekpo nəmfoo,  
 nya se minle kusu bəbɛbɛ læ  
 alɛ kpæ nnya léfe bæ læ mbæ  
 nyæ mi esoo, 24 mfi nsusu  
 miæ læ mbæ nɛ Spania bofee,  
 læ nyɛ mi ɔflo. Nla miæ  
 maayɛ mi ɔflo læ bɛwunsæko  
 mɛ læ mɔ mfó busu əsuæ  
 læ nsia læ mi ɔflo læ búnyæ  
 disuəyua ku bətsyua itæ lefe  
 kliminti ditsyua eto kama  
 bólosæ. 25 Tsyafɛ mɔmɔɔ,  
 ntɔ læ Yerusalem læ nsu  
 nwunsæko Onanto eto betidi  
 ba nkpe mfó. 26 Itsyise iy-  
 ifo bafokanɔfo læ Makedo-  
 nia ku Akaia eto lelabi faa  
 bæ baako atabi ətsyua læ  
 befi batsyese bakombo ba  
 nkpe læ bafokanɔfo nti læ  
 Yerusalem mfó. 27 Iyifo mæ  
 lelabi kafo faa bæ beyifo nko.  
 Nya læ sitintii, beyifo bayodi  
 læ mɔ ɔflo! Itsyise læ betidi  
 ba lenni Yudafo ənyæ kediko  
 ku Yudafo eto lɛwɔɔ eto asa  
 sɛ əsuæ, eyi fənkæ ele bæ  
 mæ tsya wunsæko Yudafo ku  
 mæ asa nnya banle bunyæ  
 ketsyiko læ nnya əsuæ.

28 Nyaso læ nyifo key-  
 ifo kamfo nlosæ nya bafɔ  
 asa nnya bənyæ basɔ leboo,  
 muusu Spania nya mɔɔyɛ

mi ɔflo mfó læ mfe ntɔ.  
 29 Nyi miæ lefe næ muubæ  
 mi ɔflo, nyenko Kristo eto  
 atsyokpokpo kenke nɛ mi  
 boboko.

30 Mɔ bayimi, nɛ læ mi  
 lekprakpa tinti læ Bonamute  
 Yesu Kristo eto diye əsuæ  
 ku Lɛwɔɔ Kenke eto lelabi  
 əsuæ miæ bɛwunsæko mɛ  
 læ boto ola kekkele butæ  
 Onanto læ mɔ disi. 31 Beto  
 ola bɛlɛ Onanto lekprakpa  
 bæ læ ulækæ mɛ utsyiko  
 Yudea eto betidi ba ni  
 mankokafɔ eto ani nya læ  
 mɔ keyifo læ Yerusalem mfó  
 læ kakɛ Onanto eto betidi  
 mfó ɔkɔɛ bamæ. 32 Nya  
 læ Onanto atɔɔ, muubæ  
 ndufæ mi nti ku disuəyua,  
 bæ læ bomblɛ læ bola bɔwɔɔ  
 busiæ. 33 Onanto wæ lætæ  
 diyua, læ usiæko mimble  
 kenke. Ibæ itæ.

## 16

*Paulo Əsiəsə Betidi Akpa  
 Akpa Ba Nkpe Læ Roma  
 Ɔtsyese.*

1 Nla miæ mæælækæ bo  
 ɔyimisio Foebe nte mi. Uyifo  
 ɔwunsəkotsyua utæ Kenkrea  
 læ bafokanɔfo nti. 2 Nya  
 nɛ mi lekprakpa miæ læ befo  
 wæ kukɔɔ læ Bonamute eto  
 diye əsuæ læ kusu ko diɔnyæ  
 itæ Onanto eto betidi əsuæ.  
 Bitæ wæ bɔwunsæko saa bo  
 wɔɔɔ utsyiko mi ɔflo, itsyise  
 ɔwunsæko betidi kpæ ku mɔ  
 əmæ tsya.

3 Siəsə Priska ku wæ usæ  
 Akwila ba bomæ diyifo mɔ  
 beyifoyifotsyua læ Kristo  
 Yesu əsuæ. 4 Bəmuæ əsuæ  
 bənyæ bæ bofo bukpa læ  
 mɔ disi kulaa tsya. Nya



inni mɔ mate ete nɛ mɔ ani bɔsɔ, bomu ku betidi ba lenni Yudafo eto bafokanɔfo eto etsyukpa bamba ɔtsyua kenke tsya.

<sup>5</sup> Lɔ ɛsiɛsɛ bafokanɔfo ba laatsya lɔ mɔ diyo mfɔ tsya. Siɛsɛ mɔ ɔyetsyua lala Epaineto wɛ ni utute wɛ letsyi lɛkɔɛsi ɔwuninsɛ ɔfo Kristo lɛ Asia eto kasɔ mfɔ.

<sup>6</sup> Nya lɔ ɛsiɛsɛ Maria wɛ diyifo keyifo keklege ɛtɛ mi ditsyukpa nɛmfɔ.

<sup>7</sup> Siɛsɛ Androniko ku Yunia ba ni mɔ kusɛ eto betidi ba ni bonko mɔ bɔkpe lɔ aba eto diyo mfɔ. Betidi yi mɔ tinti fe mba baatsyese nkpe lɔ batɔnkpe nti. Nya bɔto mɛ lɔ Kristo bofo kanɔ ɛsuɛ.

<sup>8</sup> Siɛsɛ Amplia wɛ maala tinti lɔ Bonamute ɛsuɛ ɛtɛ mɛ.

<sup>9</sup> Nya lɔ ɛsiɛsɛ Urbana wɛ ni bo uyifotsyua ku ɔyetsyua lɔ Kristo ɛsuɛ ɛtɛ mɛ. Nya lɔ ɛsiɛsɛ mɔ ɔyimitsyua lala Staki.

<sup>10</sup> Siɛsɛ Apele wɛ bɔto bɔbe nya bɔnyɛ boɛ unyɛ itɛ Kristo. Nya lɔ ɛsiɛsɛ Aristobulo eto diyo eto betidi kenke ɛtɛ mɛ.

<sup>11</sup> Siɛsɛ Herodion mɔ otokponyɛ ɛtɛ mɛ. Nya lɔ ɛsiɛsɛ Narkiso eto diyo eto betidi ba difi mɔ ɛsuɛ bɛtɛ Kristo.

<sup>12</sup> Siɛsɛ besio ba ni Trifaena ku Trifosa ba diyifo Bonamute eto keyifo. Nya lɔ ɛsiɛsɛ mɔ ɔyimitsyua lala Persi wɛ ni usio ɔni wɛ tsya diyifo keyifo tinti utɛ Bonamute.

<sup>13</sup> Siɛsɛ Rufo wɛ Bonamute dilɛkɛ fe wɛ ole ku wɛ ambe

wɛ tsya lɛlɛ mɛ fe mɔ ambe ke.

<sup>14</sup> Siɛsɛ Asinkrito, Flegon, Herme, Patroba, Herma ku mɔ bayimi bafokanɔfo ba nkpe lɔ mɔ ɔflo.

<sup>15</sup> Siɛsɛ Filologo, Yulia, Nereo ku wɛ ɔyimisio, ku Olimpa ku Onanto eto betidi kenke ba nkpe lɔ mɔ ɔflo.

<sup>16</sup> Bisiɛsɛ bɛtsyua lɔ bɛkɔbe bɛtsyua bɛlɛ lɔ Kristo eto kusu ɛsuɛ. Bafokanɔfo lɔ Kristo ɛsuɛ eto etsyukpa kenke bɛ bɛsiɛsɛ mi o-o.

<sup>17</sup> Mɔ bayimi, nɛ mi kɔlɛ bɔlɛ keklege minkɛ bimua ɛsuɛ biɔnyɛ bikabe kusu itɛ betidi ba lela bɛ beesensɛ mi nti. Kɛnyɛ lɔ asa nnya bɔte mi ɛsuɛ kefi keti mi kusu. Bilɛkɛ mi ɛsuɛ bit-syiko lɔ mɔ ɛsuɛ. <sup>18</sup> Itsyise betidi ba leeyifo asa nyamfo eto kaklee, beenyifo Bonamute Yesu Kristo eto keyifo. Bomu mɔ kosatee, mɔ alasa nnya beeyifo nɛ. Nya bakpe kɛnyɛ mlimlimli lɔ mɔ etikididi nnya baawɛ betidi ketitlisɛ asa kakpe mba lanɛ kulesa bote. <sup>19</sup> Utidi saa ɔno kase bietsyue Ditungi Sɛɛ nɛmɛ koto, lɔ nyaso mɛanyɛ disuɛnyɛ tinti lɔ mi ɛsuɛ. Fɛɛ lesa nɛ mimbebe mintsyiko mi ɔflo ni bɛ binyɛ lesa sɛɛ bitsyɛ lekpo. Nya lɔ befiani betidi ba lanla asa bua buyifo. <sup>20</sup> Onanto wɛ lɛtɛ diyuɛsɛ, ebusɛnsɛ oba Obonsam kenke okpo, nya wuutɛ nkɛ bitɛkɛ wɛ kato lɔ lefe kliminti ɛsuɛ. Bonamute Yesu Kristo eto lefɔnɛ lɔ disiɛko mi.

<sup>21</sup> Timoteo wə ni mɔ uy-  
ifotsyuə nkə wəəsiəsə mi.  
Nko ke ini Lukio tsya ku  
Yason ku Sosipatro ba bomə  
ni kusə kɔni eto betidi bə  
bəəsiəsə mi.

<sup>22</sup> Mɔ Tertio wə lɛwɔni  
kukue komfo əsiəsə mi lə  
Bonamute eto diye əsuə.

<sup>23</sup> Gaio wə lefo mɛ kafa faa  
ku bafokanɔfɔ eto ditsyukpa  
nə laakpe disi mfo kenke bə  
bəsiəsə mi.

Nya Erasto wə ni umə  
əmfo eto nwə ləətsyə mə  
atabi ku bo ɔyimisani  
Kwarto bə bəsiəsə mi.  
<sup>24</sup> Bonamute Yesu Kristo eto  
lefonə lə disiəko mimble  
kenke. Ibə itə.

<sup>25</sup> Nya mɔmɔɔ, bitə lə  
bɔtesə Onanto, wə loofó mi  
nkɛale bokpe nkə lə bińyə  
kekkele fe kase minle bɔteyi  
lə Ditiki Sɛɛ nə minle buləkə  
kate itsyi lə Yesu Kristo  
əsuə. Ditiki Sɛɛ nəmfɔ  
aka asa nnya bakula nya  
Onanto díləkə óte nya ləkula  
bo alɛ kpə nnya léfe əsuə.

<sup>26</sup> Fɛ, mɔmɔɔ, bələkə asa  
bate bə lə betidi ba kenke  
lə banɔ kasɔ fe kase wə  
bənyeləkətidi lɛwɔni bətsyə.  
Onanto wə nsi nkpə lefe saa  
eto lelabi ni bənkə, ele bə  
babe Ditiki Sɛɛ nəmfɔ letsya  
itə kawunsiə ka kenke lə  
bafɔ wə banɔ lə bətsyue wə  
ditiki koto. <sup>27</sup> Ele bə bɔtesə  
Onanto wə hã ni obesibe idu  
mɔmɔ ɛntɔ lefe saa ɛyɛ lə  
Yesu Kristo eto diye əsuə!  
Ibə itə.

# 1 KORINTOFÓ

## Kukue Tutε Ko

### Paulo Lεwɔni Útε

### Korintofó

<sup>1</sup> Mɔ, Paulo, wε eyε lε Onanto eto lelabi εsuε mimfiani Yesu Kristo eto ɔtonkpee, mɔ ku bo ɔyimisani Sostene nle mi kukue komfo bɔwɔni nε.

<sup>2</sup> Bɔwɔni kukue komfo bɔle Korintofó eto bafokanɔfo ba eyε lε Yesu Kristo εsuε Onanto dílakε nya ókpadi mε nkε bafiani wε betidi kenke. Fe kase úyifo betidi ba kenke tsya lefo Bonamute Yesu Kristo banɔ. Wε ni bonko mεmble eto Onamute.

<sup>3</sup> Bɔle bɔtɔ boε Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonε ku diyuε lε ditεkεko mi.

*Onanto Jεtε Bo Asa Sεε Eyε Lε Yesu Kristo Eso.*

<sup>4</sup> Maasɔ Onanto ani lefe saa lε mi disi lε wε lefonε nε úfi útε mi ɔyenko lε Yesu Kristo εsuε eso. <sup>5</sup> Ídu lε lefe nε bíyifo lɔni ku Kristo, biobe lε kusu saa εsuε titlu lε etikididi ka ku kobe tete εsuε. <sup>6</sup> Yesu Kristo eto ditiki nεmfo afo disiε lε miinti kukɔnɔ. <sup>7</sup> Lε nyamfo esoo, lε lefe nε biinyε binsεke Boanto Onanto bε utε Bonamute Yesu Kristo kusu lε ulakε wε εsuε otee, Lεwɔnɔ Kenke eto εtεsa saa eyi mi εsuε. <sup>8</sup> Nya woose mi lε mi bɔfokanɔ εsuε kukɔnɔ isu ese lε kalosεkɔ. Wε ni futsyε luutε nkε lε Bonamute Yesu Kristo εbε nkε woakponko kawunsia eto betidi lekpo lε

Ditiki Sεε nεmε εsuε, bem-bolo mi dikpi. <sup>9</sup> Onanto wε lékpadi mi nkε biyifo lɔni ku wε ubi Bonamute Yesu Kristo, wε ni nwε εsuε bioka bese nε.

*Bebe Sinini Biε Kεsεnsε Embudufε Mi Lenti.*

<sup>10</sup> Nye lε Bonamute Yesu Kristo eto εsuεale nya utε mε εsuε, nle mi bɔteyi keklege fe mɔ bayimi bafokanɔfo miε lε mible lε benɔ bεtsyuε kasɔ itε bε kεsεnsε embεke mi lenti. Nya lε mi kenye lε keyifo kani lε asa nnya biebu disi ketsyiko ku nsusu bo εsuε bese uyi. <sup>11</sup> Itsyise bayimi, betidi bεtsyuε ba dítsyi Klo eto diyo áteyi mε bε kεdiε kpe mi lenti mfó. <sup>12</sup> Lesa nε minle ni bε utsyuε saa ku lesa nε ɔnle bɔteyi. Bεtsyuε bε, "Paulo eto kama mintεkε." Nya obamba tsya nle bɔteyi nkε, "Mɔ ale Apolo eto kama mintεkε." Nya obamba tsya nle bɔteyi nkε, "Petro eto kama mintεkε." Nya obamba tsya nle bɔteyi nkε, "Kristo eto kama mintεkε." <sup>13</sup> Mɔtɔ mi miε nyale bofo Kristo boba kakpe lε akpa akpa? Nye Paulo ni nwε díkpε lε uyi εsuε lε mi disi? Nye bεflεsε utsyuε ku ntu lε Paulo eto diye εsuε? Owo lo! <sup>14</sup> Maasɔ Onanto ani bε ményifo kutsyuε saa ntuflesεflεsε eto lekpa lε mi nti enso Krispo ku Gaio mate hā. <sup>15</sup> Nyaso kutsyuε saa, embofo bɔteyi nkε mɔ diye kpe lε mba diflεsε wε ntu nti. <sup>16</sup> Mookloma miε

nyifo Stefana ntuflesəfləsə eto lekpa ntə wə ku wə diyo eto betidi, nya mensikloma læ mfləsə kuutsyuə bamba saa tsya ntu. <sup>17</sup> Kristo mántsyese mē nkə mbə nkeyifo ntuflesəfləsə eto lekpa kətə betidi. Bomu ótsyese mē nkə mbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə betidi. Nya maanyɛ læ kawunsiə kamfo eto kobetete eto kusu əsuə kabe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya. Itsyise læ nyifo nkoo, nyalɛ Yesu Kristo eto ukpə wə úkpə eto əsuəale ebuyifo ubimba.

*Kristo Eto Ditiki Sɛɛ Ni Onanto Eto Əsuəale Ku Kobe.*

<sup>18</sup> Nyi kase betidi bamə eto ditsyəbi ditə bə balɛ bukpə læ lɛwɔnɔ əsuə. Kristo eto ukpə læ kuyi əsuə eto etiki eyifo ebukisa læ mə ɔflo. Fɛɛ bomba Onanto lætə nkə bunyə bofoo, buyi boə Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə eyifo Onanto eto wə əsuəale. <sup>19</sup> Lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə, Onanto átɛyi nkə

“Mɔotsylɔsə babesibe eto kobetete.

Nya muuləkə nte miə bekuente eto etiki eyifo əsuəale itə mi.”

<sup>20</sup> Nyamfo læ bote bə kawunsiə kamfo eto babesibe ku bekuente ku betidi ba kpə nyɛ laafo etiki bunə kenke eyifo ebimbasa. <sup>21</sup> Onanto yi, eyɛ læ wə kobetete əsuə úyifo betidi nko, nkə læ bayɛ bɔyɛ læ mə kawunsiə eto kobetete əsuə bate wə. Nya wə Ditiki Sɛɛ nə eto letsya boabe mfoo, nya woaləkə eyifo ebukisa

lə betidi bətsyuə ɔflo. Fɛɛ Onanto aayɛ læ nnya əsuə nya woaləkə betidi ba léfo bánɔ læ nkpə. <sup>22</sup> Yudafɔ aabɛbɛ bə bəənyə ayanisa buyifo. Nya Grikifɔ, mə aala bɛ baate kawunsiə kamfo eto kobe. <sup>23</sup> Fɛ boo, Kristo wə básɔ bāmanklasə læ uyikabie usuə eto Ditiki Sɛɛ nəmə eto letsya boabe. Nya Ditiki Sɛɛ nəmfo laayɛ kedufə kelə Yudafɔ læ akɔɛsi. Nya betidi ba lenni Yudafɔ tsya, laanɔ nya fe ebukisa. <sup>24</sup> Fɛɛ betidi ba Onanto díləkə utə læ Yudafɔ ku Grikifɔ nti, Kristo wə eto Ditiki Sɛɛ boabe letsya mfo, wə ni Onanto eto əsuəale ku wə kobetete nɛ. <sup>25</sup> Itsyise lesa nə betidi lænyə bə iyifo Onanto eto ebukisaa, iyifo kobetete eso betidi eto ale. Nya Onanto eto eyifosa nya diyifo fe yɔkpɔɔ, kpe əsuəale eso betidi eto ale.

<sup>26</sup> Mɔ bayimi, fɛ Onanto læ uləkə mii, biokloma kase bítsyə læ betidi eto ənəmi! Mi kpə mánte kobe nya bíanke əsuəale saa. Nye bíambɔ bítsyi mmfo bo lɛkɛ dibu kafo saa. <sup>27</sup> Bomu Onanto étsyue úləkə betidi ba læ kawunsiə eto ənəmi leeninə nkə læ okpe kawunsiə kamfo eto babesibe kofani. Nya úləkə betidi ba dimanle kulesa læ kawunsiə eto ənəmi itə læ ufi okpe kawunsiə eto bəsualetidi bamfo kofani. <sup>28</sup> Onanto ələkə betidi ba dimanle kulesa læ kawunsiə eto betidi eto ənəmi, nya beembu mə kakpe ku lesa nti nkə læ ɔyɛ læ mə usuə

okpe betidi ba kawunsiä leebu bæ mä ni mba nkpe dibu nya bankpæ kalende kofani, se benni kulesa eso. <sup>29</sup> Nyamfo luutæ bæ kutsyua saa embofo botaka keñyæ kasó lekæesi læ Onanto eto ənəmi. <sup>30</sup> Onanto uni ditæ kusu nkæ biyifo bani ku Yesu Kristo. Nya Kristo əmə ni bo kobetete ko Onanto dífi útæ bo. Nya eyə læ Kristo əmə əsuə eso Onanto lænyæ bo nkæ bəyē læ kusu sɛɛ əsuə. Nya bófiāni Onanto eto betidi kenke. Nya ófo kayo læ bo disí úlækæ bo útsyiko abuyifoyifo əsuə. <sup>31</sup> Nyamfo eso Awónisa Kenke eto Kukue nle bətəyi nkæ, “Utidi wæ laaso wæ lekæesii, ele bæ ɔso wæ lekæesi læ lesa nə Bonamute díyifo utæ wæ əsuə.”

## 2

*Paulo Édi Etiki Utsyi Læ Kristo Əsuə.*

<sup>1</sup> Mə bayimi, lefe nə mímbə mi ɔfɔ miə læ mbé Onanto eto etiki kulakula tinti letsya nte mii, ményifo nko ku kenye kamini nye læ kawunsiä kamfo eto kobe əsuə ntə mi. <sup>2</sup> Lefe nə mímbə mínke mi læ ɔfɔ, ni mi etiki itsyi læ Yesu Kristo ete əsuə. Nya naya nsi nso kenke ni læ wæ ukpæ læ uyikabie əsuə. <sup>3</sup> Nyaso lefe nə mímbə mi ɔfɔ, mbə fe ɔsɔsɔbi. Nya sikpi dímuə mɛ ku ketinkæ tsya. <sup>4</sup> Nya biunyæ biə asa nya mínte áte nko ke, yényifo fe utidi wæ eto kenye nkpe kobe nya únyi kobe. Bomu mə

etiki nya mikədii, áte sitinti kase Onanto eto Ləwɔnɔ nkpe əsuəale. <sup>5</sup> Lə nyamfo esoo, inni kawunsiä eto utidi eto kobetete əsuə bəyē béte Kristo, bomu eyə læ Onanto eto əsuəale əsuə.

*Ləwɔnɔ Kenke Yi Lesa Saa Lə Onanto Əsuə.*

<sup>6</sup> Fɛɛ mə etiki nnya meedi, meedi nya kətə betide ba nyi kobe nya bekesu sɛtə læ ləwɔnɔ eto asa kasɔnɔnɔ əsuə. Nya yanka kawunsiä kamfo eto kobetete nye bəsuəaletidi ba leedi seka læ kasó kamfo əsuə nya banlə mə əsuə bonyansə. <sup>7</sup> Kobetete ko eto etiki minlə bətəyi mfoo, etsyi læ Onanto eto kobe ko bákula betidi əsuə. Fɛɛ Onanto étsyue ketsyue kamfo útsyə kokoko nkæ wuulækæ bo fɛ úyifo kawunsiä. <sup>8</sup> Kawunsiä kamfo eto bəsuəaletidi eto kuutsyua mánte kulesa itsyi læ kobe komfo əsuə. Itsyise læ nnya ete bátee, eni bánsɔ Bonamute le uyikabie əsuə. <sup>9</sup> Fɛɛ Awónisa Kenke eto Kukue læ bətəyi nkæ, “Lesá nə kuutsyua saa mənəyə nye wəannɔ tɔ, nya kuutsyua saa mémbu tɔ disí utsyiko tsya nkæ yuubə itə, nya tutuutu ni lesa nə Onanto dítsyue utsyə utæ betidi ba laala wə nɛ.”

<sup>10</sup> Fɛɛ bo alɛɛ, Onanto dilækæ wæ asakulakula nyamfo læ lekple óte bo, eyə læ wə Ləwɔnɔ əsuə.

Onanto eto Ləwɔnɔ eedufə læ lesa saa əsuə nya kaate,

nya diate Onanto eto asakulakula kulaa tsya. <sup>11</sup> Fe kase utidi eto lɛwɔnɔ nɛ nkpe lɛ wɛ ɛsuɛ hã nyi wɛ kemia eto lesa saa itsyi lɛ wɛ ɛsuɛ, nko ke ini bɛ Onanto eto Lɛwɔnɔ hã nyi lesa saa itsyi lɛ Onanto ɛsuɛ nɛ. <sup>12</sup> Nya boo, inni kawunsia kamfo eto lɛwɔnɔ nɛ lætɛ beeyifo asa bua nkpe lɛ bo ɛsuɛ. Bomu Onanto eto Lɛwɔnɔ nɛ luutɛ bote ɛtɛsa nnya bɔfo butsyiko lɛ wɛ ɔflo, kafo faa, ni ni nnɛ nkpe lɛ bo ɛsuɛ nɛ. <sup>13</sup> Lɛ nyamfo esoo, inni kawunsia kamfo eto kobe eto asa nnya betidi laate bɔfo bɔfi bɔnle mi etiki budi. Bomu asa nnya Onanto eto Lɛwɔnɔ dilɛkɛ ɔte bo, nya ni asa nnya boɛlɛkɛ kate mba lɛfo Lɛwɔnɔ nɛmɛ nɛ. <sup>14</sup> Utidi saa wɛ Onanto eto Lɛwɔnɔ nɛmfo dimamfo disia lɛ wɛ ɛsuɛ, wɛmbofo ɛtɛsa nnya Onanto eto Lɛwɔnɔ lætɛ bofo. Nya utidi ɛmfɔ tsya ɛmbofo asa nyamfo kasɔ bɔnɔ, itsyise asa nyamfɔ eyifo wɛ ebukisa. Nyaso Onanto eto Lɛwɔnɔ ɛsuɛ nya utidi lɔɔyɛ fɛ wuunyɛ ɛtɛsa nyamfɔ utsyɛ lekpo kase efo koya. <sup>15</sup> Utidi wɛ Onanto eto Lɛwɔnɔ lefo disia lɛ ɛsuɛ, wɛ lofo lesa saa bunyɛ kɛtsyɛ nɛ. Fɛɛ wɛ alɛɛ, betidi embobofo wɛ bunyɛ kɛtsyɛ lekpo nɛ. <sup>16</sup> Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue lɛ bɔteyi nkɛ,

“Utidi saa enyi lesa nɛ nkpe lɛ Bonamute eto nsusu.

Nya kuutsyuɛ saa tsya antɛ wɛ kulesa.”

Fɛɛ boo, Kristo eto nsusu kpe

lɛ bo ɛsuɛ.

### 3

*Bo Ni Onanto Eto Beyifoyifo.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi, mɛmbofo mi etiki budinko lɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ ɛsuɛ fe kase muudinko betidi ba Onanto eto Lɛwɔnɔ nɛmɛ dikafo disia lɛ mɛ ɛsuɛ. Bomu muudinko mi etiki fe betidi ba eto ɛnɛmi nsi ntɛkɛ lɛ kawunsia eto asa ɛsuɛ. Nya bisi biyifo ekpefi kɛkɛ lɛ Kristo bɔfokanɔ ɛsuɛ. <sup>2</sup> Mɔ asa nnya maate mii, eyifo nya diyuɛ imbɛ ale fe kase mintu lɛlɛkɛ itɛ bebifɔfo butɛ. Nya yenyifo asa nnya eto kasɔnɔnɔ nkpe ale fe kase inte itɛ utidi wɛ dikabe wɛ leedi asa nnya nkpe kalende seka. Nya ta mɔmɔ biambe tɔ itɛ lesa nɛ nkpe kalende budi. <sup>3</sup> Itsyise bisi bisi nkpe fe betidi ba difi mɛ nsusu bɛtɛkɛ lɛ kawunsia kamfo hã eto asa ɛsuɛ. Nya lɛ kenɛmisɛ si kakpe lɛ mi nti nya biɛdia nniɛ lɛ bɛtsyuɛ ɛsuɛ, nyamfo mate kulaa ate nkɛ bisi bisi nkpe itɛ kawunisia kamfo eto asa. <sup>4</sup> Lɛ mi nti utsyuɛ esi ɔteyi nkɛ, “Mɔɔ, Paulo eto kama mintɛkɛ,” nya obamba tsya nle bɔteyi nkɛ, “Mɔɔ, Apolo eto kama mintɛkɛ,” bieyifo asa fe betidi ba kawunsia kamfo eto eyifosa lɛfo disia dinsi lɛ mi ɛsuɛ.

<sup>5</sup> Nya lɛ nyamfo kenke kamaa, owoe ni Apolo? Nya owoe ni Paulo? Onanto eto beyifoyifo ete buni. Nya bɔyɛ lɛ mi ɛsuɛ lɛ bofo bɔnɔ. Nya bo nti eto utsyuɛ saa

nlenko keyifo ka Onanto dítà wà nkà uyifo. <sup>6</sup> Mò ni dítisyiko keyifo kamà kàsò fè kase beetsyi diyibibi. Nya Apolo lékpò ní ntu. FÈÈ Onanto ní nwà dítà lébè lèbò disì. <sup>7</sup> Lè nyamfo esoo, utidi wà dítisyii, ku utidi wà lékpò ní ntuu, màmblè ményifo kulesa kinki. Nya Onanto bomu ní nwà díyifo, itsyise wà ní nwà dítà lébè lèbò disì. <sup>8</sup> Bobakefà kubutsyuà saa àmbà lè utidi wà leetsyi kuyi ku nwà laakpò kò ntu nti. Onanto ní futsyà wà loofò m̀à kayo lè m̀à keyifo eto kényè. <sup>9</sup> Itsyise buyifo beyifotsyuà lè keyifo kani àsuà. Nya boakò ani keyifo kè kètà Onanto. Nya biyifo Onanto eto òkúè wà àsuà bunyà bònlè keyifo. Nya bini diyo nà tsya Onanto léto.

<sup>10</sup> Nya lè Onanto eto kètà ka útà mè àsuà, àtá mfi-ani fè diyo eto otonto sèè. Nya mintsyà diyo nàmà kàsò lè leba àsuà. Nya utidi bamba díbà ònlè boto kètàkè lè ní. FÈÈ utsyuà saa wà díbà ònlè boto kètàkè, èlè bə òlò obe kase ònlè diyo nàmà boto kayenko. <sup>11</sup> Itsyise Yesu Kristo ní leba nà àsuà Onanto dífi útsyà diyo nàmà kàsò èlè bə betidi bə bato diyo nàmà besukosà. Nya kuutsyuà bamba saa ensi embofò leba bamba bufi ketsyà ní kàsò boto bio. <sup>12</sup> Bətsyuà ebufi sika sia nye siflubia nye aba nya nkpe koya, nye keyi nye sefa kato diyo nàmà. <sup>13</sup> FÈÈ lè diyo nà utsyuà saa léto àlèkè nye dianlèkèè, Kristo eto disumuyo

nàmà ní nnà luulàkà letè nè. Itsyise lè disumuyo nàmà àsuà, ute buufi bəlèkà ut-syuà saa eto keyifo lè lek-ple bate. Ute àmfò ní nwà luubà ukedi keyifo saa obe, lè obe lè keyifo kamà àlèkè. <sup>14</sup> Lè utsyuà eto bikà bia úfi óto diyo nàmà ànyà, lè ute áto óyè mfo ófèè, otonto àmfó ebòfò kayòfòfò. <sup>15</sup> FÈÈ lè utsyuà eto bikà bia úfi óto diyo nàmà ato utee, wəmbofò kayòfòfò saa. FÈÈ wà kosate ebunyà bulàkà fè nwà dítsetsyi óbò lè ute àmà àsuà.

*Mi Kosate Eyifo Onanto Eto Disumuyo Kènke.*

<sup>16</sup> Èlè bə betè lè ekpako mi wuee bià mi kosate eyifo Onanto eto disumuyo. Nya Onanto eto Ləwòkò nkpe lè mi àsuà. <sup>17</sup> Itsyise Onanto eto disumuyo eyifo kakènkèkò, nya mi ní wà disumuyo nàmà. Nyaso lè utsyuà ata Onanto eto disumuyo nàmà ubuu, Onanto ebòtsylòsə wuntsya.

<sup>18</sup> Kuutsyuà saa manwè wà àsuà lè mi nti. Lè utsyuà lè mi nti eebu wà àsuà fè kawunsià kamfo eto obesibee, ufi wà àsuà uyifo ubuki bomu lè betidi eto ànàmi lè ità bə woofiani obesibetinti lè Onanto eto ànàmi. <sup>19</sup> Itsyise lesa nà kawunsià eto betidi leebu fè kobete-tee, nyamfó eyifo ebukisa lè Onanto eto ànàmi. Nyaso Awònisà Kènke eto Kukue letèyi nkà, “Bebesibe eto asayifoyifo àsuà nya Onanto laayè kemuà m̀à lè kubu àsuà nè.” <sup>20</sup> Nya besì báwòni

bátèyi bənkə, “Onanto yi nkə babesibe eto nsusu bufi manle kulesa saa kon.” <sup>21</sup> Lə nyamfo esoo, yanle bə utidi saa kabesə əsuə kato lə lesa nə betidi lofo buyifo əsuə. Itsyise lə sitintii, lesa saa te mfó itə mi lələkəsə. <sup>22</sup> Paulo nye Apolo nye Petro nye kawunsiə kamfoo, nye ukpə ku nkpəə, mómó nye lefe nə luubəə, asa nyamfo kenke eyifo mi ale. <sup>23</sup> Nyaa, biyifo Kristo eto bale. Nya Kristo tsysa diyifo Onanto eto ole.

## 4

### *Boeyifo Kristo Eto Keyifo Lə Onukualə Əsuə.*

<sup>1</sup> Utsyuə saa kəənyə bo fe Kristo eto beyifoyifo ba bəfi Onanto eto etiki kulakula lə lefe nə léfe mməə, bákpe kóni bə bələ nya ola. <sup>2</sup> Nya lesa nə lefé itə nwə laabe Boanto Onanto eto asa əsuə ni bə úyifo keyifo kamə lə onukualə əsuə. <sup>3</sup> Lə mɔ kutsyee, yənlə mɛ bə kuutsyuə kponko mɛ lekpo lə mɔ ditiki əsuə nye eyɛ lə kawunsiə kamfo eto kobe əsuə unyə nkə nta mbu. Maankponko mɔ əsuə lekpo kulaa tsysa lə ditiki nəmə əsuə. <sup>4</sup> Mɔ ləkɔəsi anlo mɛ dikpi saa. Fɛɛ nyamfo anlɛ bote nkə meenyifo kabua saa, eso mbɔbɔ mfe lə kabua ku lə mɔ etikididi kemiə. Itsyisee, Bonamute wə lofo mɛ lekpo bokponko nɛ. <sup>5</sup> Nyaso yanle bə kuutsyuə saa kponko wə utsyuə lekpo isu ese lefe nə Bonamute Yesu eto dibəfe nəmə leyo. Lə ubəə, wə ni futsyə lookponko utsyuə

saa lekpo nɛ. Nya wə ni nwə luuləkə asa bua kenke nnya ləkula lə lekple ote nya wuuləkə asa bua nya betidi nlɛ bubu tsya ote. Mfo nya Onanto lɔɔtesə utidi saa diŋyə itə atesə.

<sup>6</sup> Mɔ bayimi, bə lə befo asa nnya bɔnlɛ bɔtɛyi eyɛ lə mɔ ku Apolo əsuə kaso bɔnɔɔ, nwɔni nyamfo bə lə bebe bekase. Nya lə bekase asa nnya eto kaso etiki nyamfo nlɛ buləkə kate nya bəwɔni bátèyi bənkə, “Bikeyifo asa bikayɛ lə kusu əsuə tlolololo.” Lə nyamfo esoo, biembu betidi bətsyuə bakplənyə beso babamba. <sup>7</sup> Owɔe diyifo fə nya fankpə kutəkə fanso fuutsyuə? Asa nnya nkpə fə kenkee, Onanto ni nwə dífi útə fə. Lə nko intee, beso faabesə əsuə kato fenkə inni Onanto ni wə ditə fə asa nnya nte fə.

<sup>8</sup> Lee asa nnya bela biə biakɛɛ, bíuŋyə nyamble kokoo? Nye batabinyə bíkafiani? Lee bíofiani baka lə lefe nə eto lefe bo lenni tɔ baka? Əlɛkɛ! Eni seka ele bənkə bikedi pɛfɛ bə lə bo tsya lə budi se ku mi! <sup>9</sup> Itsyise ele mɛ fenkə bo mba ni batɔnkpeɛ, kesiəkɔ ka Onanto dífi útə bo ni kafɛfɛkɔ. Nya buyifo fe betidi ba bəlo dikpi bə lə balo mə lə mba kenke eto ənəmi. Nya buyifo abesa nnya kawunsiə kenke ku Onanto eto batɔnkpə íyə baanlɛ bobɛ. <sup>10</sup> Buyifo bamumu lə Kristo eso. Fɛɛ mi eyifo babesibe se biyifo bani ku Kristo eso! Bo eyifo



betidi ba leyɔkpɔ eso bumbə ale. Fɛɛ mii, biyifo mba nkpe ale. Buyifo betidi bimba lə betidi eto ənəmi. Fɛɛ mii, bekpe dibu. <sup>11</sup> Ibə ese mɔmɔɔ, boəsiə kukpɛnsə ku utukue. Nya bikə kpāā saa əmbə bo boalɛ. Nya betidi laablɛ bo. Nya bumbə kakəkɔ saa boəsiə. <sup>12</sup> Nya boeyifo keyifo kekleke kabe bo əsuə. Lə betidi ékudi boo, boo, boakpo mə atsyɔ. Lə ibə bə bəətəkəko bo lə bate bo ohiāa, bo boakpe nkɛale. <sup>13</sup> Lə báka bo, boefi kafo buɛɛ eto etiki kətə mə mbuayɛ. Betidi əənyə bo fe kuku. Buyifo kawunsia kamfo eto kuku ku ekubi ibə əsə mɔmɔ.

<sup>14</sup> Minlɛ mi kukue komfo eto okle bɔwɔni bə lə mfi nkpe mi kofani. Bomu bə lə nlɛ mi kɔlɛ fe mɔ bebi lala seka. <sup>15</sup> Itsyise lə ite bə bekpe betidi akpi lefosi ba laalɛ mi ola kulaa tsya lə mi bofokanɔ eto nkpə bo binsi əsuə, bimbə antomə kpə. Itsyise fe kase binsi nkpə nya biyifo lɔni ku Kristo esoo, mɔ ni mi anto, se mɔ ni Ditiki Sɛɛ nəmə boboko mi eso.

<sup>16</sup> Lə nya esoo, nlɛ mi lek-pakpa miə lə bitəkəko mɔ ditsyəbi kama. <sup>17</sup> Nyamfo əsuə eso minlɛ Timoteo bɔsyese mi nɛ. Uyifo mɔ ubi lala wə leeyifo Bonamute Yesu eto keyifo lə kusu əsuə. Wuubə oklomasə mi kase məsiə nkpə fe Kristo eto nle bo eto kusu məətəkəko. Nya nyamfo maate bafokanɔfɔ kenke kaka kee minsu.

<sup>18</sup> Mi nti eto bətsyuə átaka bənyə abesə mə əsuə kato

eso mə bətsyuə fɛfɛ, itsyise bébu bənkə, mensi embusinkli mbə mi oflɔ. <sup>19</sup> Nya lə Bonamute Yesu átɔnɔɔ, muubə nyə mi lə lefe kliminti əsuə. Nya mɔ kosate muubənyə əsuale nnya betidi ba laabesə əsuə kato nkpe, nya moobe lə inni etiki bimba banlɛ budii. <sup>20</sup> Itsyise Onanto eto sekadidi aanyɛ ku etiki bimba budi. Bomu yaayɛ ku əsuəale. <sup>21</sup> Bela biə mbə mi oflɔ lə mbə nnə mi kato lee, lee mbə mi oflɔ lə lelabi ku diyuə əsuəə?

## 5

*Biləkə Sɛsɔnɔdidi Lə Mi Mba Léfo Bɛnɔ Eto Nti.*

<sup>1</sup> Nya mɔmɔɔ, betidi lə bɔtɛyi kpə bənkə, sɛsɔnɔdidi kpe lə mi nti. Nya mamfokanɔfɔ kulaa tsya anla nnya okle buyifo. Bátɛyi mɛ bənkə osani utsyuə ku wə anto eto usiə ákɔ okla. <sup>2</sup> Nya beso biate əsuə nko? Keku bomu ele bə bikewi. Nya utidi wə diyifo nyamfo eto okle, ele bə biləkə wə lə mimba léfo bɛnɔ nti. <sup>3</sup> Ite bə ntsyo lə mi oflɔ nya boənyə bətsyuə ənəmi ku ənəmi tsyaa, nkpe lə mi nti lə lɛwɔnɔ əsuə. Nya se minkpe lə mi nti esoo, nlo utidi wə diyifo lehua nəmfo eto okle dikpi <sup>4</sup> lə Bonamute Yesu Kristo eto əsuəale əsuə. Lə bətsya bisii, ele bə bete biə mintsya kpe mi lenti lə lɛwɔnɔ əsuə. Nya Bonamute Yesu Kristo eto əsuəale ebɔkɛ bo lenti. <sup>5</sup> Ele bə beyani utidi əmfo bitə Obonsam lə ɔtsylɔsə wə əsuə

eto sinə. Nya læ ukpə kula tsyaa, wə ləwɔnɔ læ dinyə bofo læ diyi nə əsuə Yesu lookponko kawunsia kenke eto betidi lekpo læ Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə.

<sup>6</sup> Yanle bə bikabesə əsuə kato. Binyi biə əyənkiəsə səkɛ ete laatsyakasə ku nnamfo bo banwɔ nnya lætə boataka kabe kato?

<sup>7</sup> Biləkə əyənkiəsə saa, nnya ni lehua, bitsyiko læ mii nti. Nya biyifo nnamfo fɔfɔ bo bānwɔ, bo əsuə əyənkiəsə saa læmbə, fe kase minyi miə bite seka sitinti. Itsyise bo Ukpə Asa Bo Jyila eto Diyi eboyo. Nya mɔmɔɔ, boolo bo Ukpə Asa Bo Jyila eto Lesambi nə ni Kristo. <sup>8</sup> Nyaso, biəntə læ budi bo Ukpə Asa Bo Jyila eto Diyi ku abolo nnya əsuə əyənkiəsə koko nkpe, nnya nsusu bua ku asa bua boeyifo. Bomu bitə læ budi diyi nəmfo ku abolo wə əsuə əyənkiəsə saa læmbə nya læ bote boə boenyifo ənəmi ənəmi eto betidi. Bomu læ bɔyɛ ku Ditiki Sɛɛ nəmə læ ɔnukualɛ əsuə.

<sup>9</sup> Nya læ kukue ko miwɔni mintə mi kafoo, nɛyɛ mi minkə bianyɛ ku betidi ba ni basɔnɔdi. <sup>10</sup> Mɔmɔɔ, inni betidi ba dimamfo banɔ ete minlə. Betidi ba minlə ni basɔnɔdi nya baasesə ənəmi læ asa əsuə, mba ni beyu, leeyu betidi eto atabi kedi, ku mba lætə bəfiə kedi tsya. Nya læ ateyi fə əələkə əsuə læ mə əsuə kenke, ete bə ele bə ləkə əsuə etsyiko læ kawunsia kamfo kenke

əsuə! <sup>11</sup> Bomu lesa nə minlə bɔtɛyi ni bə nwə laakpo wə əsuə nkə ɔyimi wə dikafo ɔnɔ fe weedi sɛsɔnɔ nye onkpə kenəmise nye lætə bəfiə kedi nye laakpo betidi aye bua nye leekpə ntə nye leeyu, ləkə fə əsuə læ wə. Nyanle bə fə ku wə kɔ ani læ ɔkpɛ ɔni bidi lesa kulaa tsya.

<sup>12-13</sup> Iyifo lesa nə lekpa bə, inni mɔ keyifo keni bə nkpo betidi ba lenni bafokanɔfɔ eto itiki eto lekpo. Bomu Onanto ni nwə lookpo mə etiki eto lekpo. Fɛɛ ele bə bokponko bafokanɔfɔ mə nti eto lekpo fe kase Awɔnisa Kenke eto Kukue nle bɔtɛyi nkə, “Bela utidi bua biləkə læ mi katsyakɔ nti.”

## 6

*Ele Bə Bafokanɔfɔ Lɔ Batsyuə Nti.*

<sup>1</sup> Lə etiki edufə læ ofokanɔnyə ku wə utsyuə eto ntii, yanle bə ufi etiki nyamə usuko manfokanɔfɔ ɔflɔ nkə bedufə læ nnya əsuə bətə wə. Bomu mi nti eto ɔni, wə ele bə udi etiki nyamə nɛ. <sup>2</sup> Biyi biə Onanto eto betidi ni mba lookponko kawunsia eto betidi lekpo. Nya læ biyi biə mi ele bə bekponko kawunsia eto betidi lekpo, ele bə befo budufə læ etiki wɛlɛwɛlɛ esuə bɛlɔ bitsyə. <sup>3</sup> Biyi wə biə bo bafokanɔfɔ bo ni mba lookponko kato eto batɔkpe lekpo. Lə nyamfo esoo, yanle bə ibə bə kawunsia mfo eto etiki wɛlɛwɛlɛ, so bo ani ku bɔlɛ kabe. <sup>4</sup> Nyaso læ

etiki nyamfo eto okle edufə mi lentii, ele bə biləkə betidi ba biambu kakpe lə kulesa nti kulaa tsya biə bedufə lə nnya əsuə, enso bə bifi etiki nyamə bisuko lekple kalebe bamba. <sup>5</sup> Nlɛ mi etiki nyamfo bɔtɛyi bə lə kofani lə kɔlɛ mi. Nya bɔtɛyi bɛnlɛ biə obesibe saa əmbə mi mba lefo bɛnɔ nti wə lofo etiki nyamfo bɔlɔ ketsyə. <sup>6</sup> Fɛɛ lə ofokanɔnyə aakpa wə ɔyimitsyuə usuko betidi bamba ba ni mamfokanɔfɔ ɔflɔ nkə lə bedi mə etiki bətə məə, nyamfo alɛkɛɛ?

<sup>7</sup> Nsusu bo nkpə mi fɛ biefi mi əsuə kesuko lekpokakpokɔ aate nkə mi bɔfokanɔ mamflɔ kon. Fe nwə léfo ɔnɔ, lə utidi utsyuə áta fə ubu nya fəmuə utu fale famankpe wə kɛnyɛɛ, yenyifo lesa nə lɛlɛkɛ ensoo? Nko ini bə lə utidi utsyuə efi fə lesatsyuə, mankpe utidi əmfɔ kɛnyɛ. <sup>8</sup> Fɛɛ mi kosate bomu ni bətsyə léta bibu. Nya bieyu mi bayimitsyuə bafokanɔfɔ eto bike kulaa tsya. <sup>9-10</sup> Nya biyi sitinti biə betidi ba leeyifo asa bua embudufə Onanto eto sekakedikɔ. Bianwɛ mi əsuə lə sibuki əsuə! Itsyise betidi ba leeyifo akuɛnsa, nye mba ləətə bəfiə kedi nye leedi sɛsɔnɔ, nye basani ba laalabe ko mə basanitsyuə, nye mba leeyu, nye mba laasɛsə ənəmi lə asa əsuə, nye mba ləənə nte bo nkpə ale kəkpə, nye baabiasə betidi eto aye, nye mba leefi betidi eto atabi lə əsuəale kedi, mə nti eto kuutsyuə

saa embudufə Onanto eto sekakedikɔ. <sup>11</sup> Asa nyamfo mi bətsyuə díkeyifo kɔ. Fɛɛ Bonamute Yesu ɛbuflə mi asa bua úwui lə mi əsuə nya úyifo mi kɛnkɛ útə Onanto. Nya úsinkli ɔlɛkɛsə mi ku Onanto eto nti eyɛ lə Bonamute Yesu Kristo ku Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə.

*Bɛlɛ Mi Ɔsuə Ola Kukɔnɔ Nya Lə Bifi Dibu Bitə Onanto.*

<sup>12</sup> Mi nti eto utsyuə ebɔtɛyi nkə, “Nkpə kusu meeyifo lesa saa.” Sitinti ini. Fɛɛ inni lesa saa lɛlɛkɛ itə fə. Mofo bɔtɛyi minkə, “Nkpə kusu meeyifo lesa saa.” Fɛɛ yanle bə ibə bə lesa saa di mɛ utu. <sup>13</sup> Utidi bamba tsya ebofo bɔtɛyi nkə, “Buyifo bəyifo didisa itə kafo, nya kafo tsya nkpə itə didisa.” Sitinti ini, fɛɛ Onanto ebutə nkə nyamfo kɛnkɛ eto lefe lə dibə lefe. Nya inni bə lə bufi bo əsuə eto sinə bukeyifo akɔnsa eto asa eso ete. Bomu bə lə bufi nnya bukeyifo Boanto Onanto eto keyifo. Nya wuutə əsuə eto sinə lesa nə dińyə itə se. <sup>14</sup> Fe kase Onanto létakasə Bonamute Yesu utsyiko ɔkɔmə, nko ke wootakasə bo tsya uńyansə lə wə əsuəale nɛ. <sup>15</sup> Biyi biə mi əsuə eto sinə eyifo Kristo eto əsuə eto sinə sitsyuə. Nya yanlɛkɛ bə efi Kristo eto əsuə eto sinə sitsyuə akɔ ku utidi wə difi sɛsɔnɔdi uyifo wə keyifo. <sup>16</sup> Biyi tsya biə lə utidi éfi wə əsuə ɔkɔ ku nwə nsi nkpə lə sɛsɔnɔdidi əsuə, uyifo ɔni ku wə lə əsuə eto sinə əsuə. Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə átɛyi ékpa wuee

nkə, “Mə inuə bamə ebuyifo bani lə sinə əsuə.”<sup>17</sup> Fɛɛ utidi wə dɪfi wə əsuə oman-klasə lə Bonamute əsuə, uy-ifo ɔni ku wə lə ləwɔnɔ əsuə.

<sup>18</sup> Biensiyifo abua eyɛ lə sɛsɔnɔdidi əsuə. Lebua bamba saa eto okle nə utidi dɪyifo, diammankla lə wə əsuə eto sinə əsuə. Fɛɛ utidi saa wə leedi sɛsɔnɔɔ, weeyifo lebua keɲyɛ lə wə kosate eto əsuə eto sinə əsuə.<sup>19</sup> Biyi wuee biə, mi əsuə eto sinə eyifo ləwɔnɔ Kenke nkpe lə mi eto kəsiəkɔ nya ini Onanto dɪfi wə útə mi. Inni mi mbə mi əsuə.<sup>20</sup> Itsyise Onanto áfo kayo kpə lə mi disi. Nyaso bifi mi əsuə eto sinə bikeyifo asa nnya laakpe Onanto dibu.

## 7

*Bɛlɛ Mi Əsuə Kukɔnɔ Lə Bofokanɔ Eto Kusu Əsuə.*

<sup>1</sup> Nya eyɛ lə kukue ko bɛwɔni bitə mɛ eto etiki əsuə, nɛ mi bɔtɛyi minkə lə osani utsyuə si nkpə nya waanla nkə weefi kusia, bete biə utsyue nnya kukɔnɔ.<sup>2</sup> Fɛɛ se sɛsɔnɔdidi lebo esoo, ele bə osani saa fi kusia. Nya usio saa tsya lə usiə kusə.<sup>3</sup> Yanle bə osani ni nkə wəəmbɔkɔ okla ku wə usiə. Nko ke yanle bə usio ni nkə wəəmbutsyə wə usə okla.<sup>4</sup> Itsyise usio saa eto əsuə eni wə fate eto ale. Bomu iyifo wə usə tsya eto ale. Nko ke ini bə osani eto əsuə tsya eni wə fate eto ale. Bomu wə usiə tsya eto ale ini.<sup>5</sup> Lə mə nti eto ɔni aala nkə weesu wə utsyuə ɔlɔɔ, ele bə wə unuəfə tɔnɔ utə

wə enso bəə, lə iyifo mə inuə bamə eto ketsyue ketsyuə ɛtɔnsə bə lə kusu kutsyuə əsuə itə lefe kliminti, fe itə olatoto seka esoo, fɛ yem-butə kusu nɛ. Nya lə nnya kamaa, ele bə besinkli bəsiə nkpə fe kase bisia kɔ. Lə biyifo nkoo, biembudufə lə Obonsam eto bulə saa əsuə.<sup>6</sup> Nyamfo menyifo kɔfi minlə mi butə. Bomu nsusu but-syuə ete minlə mi butə.<sup>7</sup> Lə sitintii, nta nla miə utsyuə saa siə fe kase minsi. Fɛɛ utsyuə saa ku wə ditəsa nə Onanto dɪtə wə. Utidi saa ku wə lele nə bətə wə.

<sup>8</sup> Mɔmɔɔ, itə mba lemfi tɔ bəsiə nye lensi tɔ bəsə ku bakɔbəsiə nye bakɔsee, nɛ mi bɔtɛyi minkə lə bisia kusia memfimemfi, kusə mənsiəmənsiə fe kase minsii, ɛlɛkɛ itə mi esə.<sup>9</sup> Fɛɛ lə biəmbɔfo mi əsuə ola bɔlɛ kəsiə lə asa nnya lookpe mi bulə əsuə esoo, biofo bəsiə bufi nye besə busiə. Itsyise lə eyifo nkoo, ɛlɛkɛ itə utsyu əmə esə bə okayɛ katsyilama kedi sɛsɔnɔ ukafɛ.

<sup>10</sup> Nya mi bəsə ku bəsiə, kɔfi ko minlə mi bokpe mfo eni mɔ kole. Bomu, Boanto Onanto nɛ mi ko bokpe. Nnya ni bə kusia manni kusə.<sup>11</sup> Fɛɛ lə ɔni wə əsuə, ele bə wə mate siə nye wə ku wə usə sinkli bəsiə. Nya yanle bə osani tsya ni wə usiə.

<sup>12</sup> Nya mi bafɛfɛɛ, nɛ mi nyamfo bɔtɛyi, fɛɛ inni Bonamute eto kɔfi. Lə mi mba lefo bɛnɔ fi kusia ko dɪmamfo ɔnɔ nya usio əmə letɔnɔ nkə bəsiə fe usə

ku usiä, osani ämæ manni wæ. <sup>13</sup> Nko ke læ usio wæ léfo óno utsyuæ si kusæ ko dímamfo óno nya osani ämæ læno kasó nkæ bæsiä fe usæ ku usiä, yanle bæ usio ämæ du læ osani ämæ eto diyo. <sup>14</sup> Itsyise osani wæ dímamfo óno ämæ, Onanto ebuyifo wæ kenke eye læ usio wæ léfo onó ämæ eso. Nya nko ke ini bæ Onanto ebuyifo usio wæ dímamfo óno tsya kenke læ wæ usæ wæ léfo óno eso. Lenni nkoo, mä bebi embuyifo kenke. Fæ fe kase intee, Onanto eeyifo bebi bamæ kenke.

<sup>15</sup> Fæ læ utidi wæ ni mamfokanonyæ aala nkæ wanyani nwæ ni ofokanonyæ, kusu kpe itæ nko faa. Nya læ kusu komfo eto oklee äsuæ, usio nye osani wæ ni ofokanonyæ, kpe kusu weeyifo lesa næ kee ola. Onanto ákpadi bo nkæ bubæ busiä nkpæ læ diyuæ äsuæ. <sup>16</sup> Nyaso fæ usio wæ ni ofokanonyæ, læ äsiä ku fæ usæ nkoo, etsyuæ næ ebulækæ wæ etsyiko læ lebuæ eto nkpæ äsuæ. Nko ke ini bæ læ fæ ofokanosani tsya ku fæ usiä äsiä nkoo, etsyuæ næ ebulækæ wæ etsyiko læ lebuæ eto nkpæ äsuæ.

*Bisiä Nkpæ Eye Læ Kusu Ko Onanto Díta Kösini Kutæ Fæ Ku Fæ Usiä.*

<sup>17</sup> Lesa næ maate læ bafokanofó eto etsyukpa kenke nti, ni bänkæ læ utsyuæ saa læ usu setó læ usiä nkpæ læ kusu ko Bonamute díta wæ eye læ kase unsi læ lefe næ Onanto lékpadi wæ äsuæ.

<sup>18</sup> Læ ála lelo fæ Onanto lékpadi fæ, nyale sukose nko. Nya læ ámanla tó lelo fæ Onanto lékpadi fæ, manteyi tsya fæ esi esu ala lelo. <sup>19</sup> Itsyise læ ála lelo nye ámanla leloo, nyamfo menyifo kulesa. Bomu nnya lefe ni kase ele bæ boola lesa næ Onanto léte bo nkæ buyifo, nnya ni lesa næ lefe næ. <sup>20</sup> Nyaso siä nkpæ læ ditsyæbi næ äsuæ fake fæ Onanto lékpadi fæ. <sup>21</sup> Læ utidi bamba eto opanyæ feni fæ Onanto lékpadi fæ, nyamfo mænle fæ kon. Fæ læ ayæ læ kusu ko äsuæ foye ayæ utidi bamba eto opanyæ budi nya læ äläkæ fæ äsuæ, ye læ kusu komæ äsuæ. <sup>22</sup> Læ ndomunyæ feni fæ Bonamute lékpadi fæ, eyifo Bonamute eto nwæ nsi læ wæ äsuæ äsuæ. Nya læ eyifo nwæ nsi læ fæ esuæ äsuæ fæ Bonamute lékpadi fæ, afiani Bonamute ndomunyæ. <sup>23</sup> Onanto áfo nya kayo kpe læ fæ disi. Nyaso mensiyifo fæ äsuæ ndomunyæ ätæ utidi bamba saa. <sup>24</sup> Mó bayimi, mi nti eto utsyuæ saa yifo löni ku Onanto læ utidi wæ fedí äsuæ fæ bákpadi fæ.

*Tæ Læ Fæ Nsusu Læ Butækæ Læ Boanto Onanto Eto Keyifo Äsuæ.*

<sup>25</sup> Mómó, itsyi læ nnya betó itsyi læ mba lensitó bæse äsuæ, mámfó kofi saa itsyi læ Bonamute ofó. Fæ se Bonamute dínyæ mä kamsinæ nya únyæ mä nwæ dínyæ utæ esoo, nnyæ mó nsusu læ nnya äsuæ. <sup>26</sup> Læ

utidi ebu obe nya unyɔ kase asa nɛ ale bɔkɛ lɛ lefe nɛmfɔ ɔsuɔ, nnyɔ miɔ ɛlɛkɛ itɔ bɛ osani siɔ nko lɛ ɔyɛ kusia bufi. <sup>27</sup> Nya lɛ ɛfi kusia, manteyi fɛ aani wɛ. Nya lɛ ɛmemfi tɔ kusia, manteyi fɛ eesu abɛbɛ usio lɛ efi. <sup>28</sup> Fɛɛ lɛ ɛbufi kusia, ɛmenyifo kabua. Nya lɛ usio wɛ dimɛnsia tɔ kusɛ esu usia kusɔ, wɛnyifo kabua saa. Fɛɛ nla minkɛ lɛ nɛkɛ mi ntsyiko lɛ bulɛ bo leetu usɔ ku usia lɛ nkpɛ bomfɔ ɔsuɔ.

<sup>29</sup> Mɔ bayimi, lesa nɛ minɛ mi bɔteyi ni bɛnkɛ, lefe nɛ dibu mensi kulɛ. Nya idu mɔmɔ ɛntɔ, ele bɛ mimba mfi bɛsia, siɔ nkpɛ fe bimfi bɛsia. <sup>30</sup> Nya betidi ba bulɛ nɛ butuu, beyifo fe bulɛ saa anɛ mɛ butu. Nya mba lɛnyɔ disuɔyua, beyifo fe banɛ disuɔyua bunyɔ. Nya betidi ba laaya asaa, beyifo fe asa nnyɔ baaya kenke eni mɛ kosate eto ale. <sup>31</sup> Nya mba difi kawunsiɔ kamfɔ eto bikɛ bɔbɛbɛ betsyi lɛ disii, bemfi mɛ ɛnɛmi bɛtɛkɛ lɛ asa nyamfɔ ɔsuɔ. Itsyise fe kase boɛnyɔ kawunsiɔ kamfɔ eto bikɛ mɔmɔ, inni nko biubɛ bitsyɔ lɛ lefe kliminti nɛ luubɛ kama.

<sup>32</sup> Nla miɔ bilɛkɛ mi nsusu bitsyiko lɛ lesa saa ɔsuɔ. Itsyise osani wɛ lemfɛ kusia, eefi wɛ nsusu kɛtɛkɛ lɛ Bonamute eto keyifo ɔsuɔ nya woakpe nkɛale keyifo lesa nɛ lɔkɛ Bonamute ɔkɔɛ. <sup>33</sup> Fɛɛ osani wɛ mfi kusia, wɛ nsusu ɛtɛkɛ lɛ kawunsiɔ kamfɔ eto asa ɔsuɔ. Itsyise woala nkɛ

woeyifo asa nnyɔ lɔkɛ wɛ usia ɔkɔɛ. <sup>34</sup> Nko ini nɛ, bɛ okpe lɛ asakpa ɛnuɔ eto nti, lekpa nɛmfɔ ku nɛnse, ditsyua saa lɛ wɛ bunɔ. Nya usio wɛ lensi kusɛ nye kebite, eefi wɛ lefe kɛtɛkɛ lɛ Bonamute eto keyifo ɔsuɔ. Itsyise woala nkɛ woefi wɛ ɔsuɔ kenke ku lɛwɔɔ utɔ wɛ. Nya usio wɛ nsi kusɛ, wɛ nsusu ɛtɛkɛ lɛ kawunsiɔ eto asa ɔsuɔ, itsyise woala nkɛ woeyifo asa nnyɔ lɔkɛ wɛ usɔ ɔkɔɛ. <sup>35</sup> Nla miɔ lɛ nwunsɛko mi. Nyamfɔ eso meedi mi etiki lɛ asa nyamfɔ ɔsuɔ nɛ. Inni kɔfi saa mimfi minɛ mi bokpe. Bomu nla miɔ lɛ bisia nkpɛ lɛ kusu sɛɛ ɔsuɔ. Nya biofɔ mi ɔsuɔ kenke bufi kɛtɛ lɛ Bonamute hɛ kenke ku mi ketu kenke.

<sup>36</sup> Nya lɛ osani ɛtɔ usio disi nkɛ weefi, nya ɛnyɔ nkɛ bembofɔ busia kpo eyo lefe nɛ beebuu, bofo bɛtsyua bokpa. Nyamfɔ menyifo lehua. <sup>37</sup> Fɛ osani wɛ difi nsusu kekɛkɛ nkɛ weembufi tɔ usio ɛmɛ fe wofo busia sɛkɛ, wofo ko bɔyɛ bokpa eto. Osani ɛmfɔ tsya ɛyifo ɛlɛkɛ. <sup>38</sup> Nyaso, osani wɛ difi kusia, eyifo ɛlɛkɛ. Fɛɛ nwɛ ɛmɛ dimemfi kusia mfɔ. Wɛ ale ɛlɛkɛ eso nwɛ.

<sup>39</sup> Usio wɛ dikesiɔ kusɔ, umbɛ kusu unsi wɛɛsiɔ kusɔ bamba lɛ lefɛ nɛ w'usɔ nsi nsi nkpɛ. Nya lɛ usɔ ɛmɛ ɛkpɛ, nya fɛ wofo kusɔ bamba ko woala busiɛko nɛ. Fɛɛ ele bɛ osani ɛmɛ yifo nwɛ lefo ɔkɔ. <sup>40</sup> Nya lɛ nnyɔ ete wofo busia kusɔ mɛnsia, eni weebunyɔ disuɔyua enso nko. Nko

mə mɔ nsusu nɛ mɛ bɔtɛyi nɛ, nya mfo nnɔ miə iyifo Onanto eto ƛɛwɔnɔ eto lelabi tsya.

## 8

*Onanto Ɔni Hã Ete Nkpɛ.*

<sup>1</sup> Nya mɔmɔɔ, nla miə maateyi mi lesatsyuə itsyi lə didisa nə bɛfi bɛtə bɛfiə kedi əsuə. Boateyi boə bo utsyuə sa yi kobe. Fɛɛ buyi tsya boə kobe komfo ətə bə utidi abesə əsuə kato nya woate əsuə. Fɛɛ lesa nə laakpe betidi nkɛale ni lelabi. <sup>2</sup> Utidi saa wə leebu nkə uyi lesaa, lə sitinti, unyi ni fe kase ele bə ote. <sup>3</sup> Fɛɛ utidi wə laala Onantoo, Onanto yi wə.

<sup>4</sup> Nya nyamfo ni lesa nə minla miə maateyi mi itsyi lə didisa nə bɛfi bɛtə bɛfiə kedi lə kedikətəkɔ əsuə. Buyi boə asa nnya betidi diyifo bətsyə bətə kedii, eyifo asa bimba lə kawunsia kamfo. Itsyise buyi sitinti boə Onanto ɔni hã nkpe. <sup>5</sup> Lə betidi ɛ etikii, baateyi bənkə bəfiə kpe lə kato nye kasɔ mfo nya bəfiə akpa akpa bamfo fui ku mə banamute kula tsya. <sup>6</sup> Tsyafɛ boo, buyi boə Onanto ɔni hã ete nkpe. Wə ni Anto wə diləkə asa nyamfo kenke. Nya we ni nwə bunsia nkpə butə. Nya Bonamute ɔni hã wə nkpee, wə ni Yesu Kristo wə əsuə Onanto ɛyɛ úyifo asa nnya kenke. Nya ɛyɛ lə wə əsuə nya bunsia nkpə nɛ.

<sup>7</sup> Inni utidi saa nyi Ditiki Sɛɛ nəmfo. Asa nnya betidi diləkə bətsyə beesumuu, iyifo mə bətsyuə fe sitinti ini

ibə ese lə mmi, bə lə bedi lesa nəmfo eto oklee, beebu bə bəfiə eto lesa dini bədi. Nya mə nsusu bo ləmbə ale laalo mə dikpi bə edisa nyamfo ətə baabiasə mə əsuə. <sup>8</sup> Inni didisa nə boedi nə loobiasə bonko Onanto eto nti. Nya yembobiasə kulesa lə búdi ni. Nya nko ke ini boəmbunyə kulesa lə budi lesa kuditsyuə.

<sup>9</sup> Bebe kukɔnɔ lə kusu ko benkpə əsuə, bə lə bɛyɛ utidi wə eto bɔfokanɔ ləmbə ale bunə kakpe lə lebuə əsuə.

<sup>10</sup> Bu abe lə utidi wə eto bɔfokanɔ ləmbə ale nyə fə nwə nyi nyamfo ni nwə nyə nɛ lesa nə bɛfi bɛtə bəfiə kedi budi lə difiəyo. Wuntsya ebunyə əsuəale bə lə udi lesa nə bɛfi bətə bəfiə kedi mfó. <sup>11</sup> Lə nyamfo esoo, fə ɔyimitsyuə wə eto disi eso Kristo díkpə nya wə bɔfokanɔ ləmbə ale átsylɔ lə fə lesa nə fənyə fe ɛsɛsa eso. <sup>12</sup> Lə ibə nkoo, nyalɛ ale fə bətsyuə ba ni bafokanɔfɔ bota kebu. Nya ətə fə mba eto bɔfokanɔ ləmbə ale lə ikelə mə lə mə akɔɛsi kemia. Nya lə ibə nkoo, éyifo lebuə ale Kristo bota kebu. <sup>13</sup> Nyaso lə lesa nə meedi ebutə mɔ ɔyimitsyuə lə uyifo lebuə, mensiembudi lesa nə bɛfi bətə bəfiə kedi kulefe lə kase yuunə mɔ ɔnyimitsyuə ekpe lə lebuə kəmiə eso.

## 9

*Ɔtɔnkpe Eto Ɔsuəale Ku Wə Nyifo.*

<sup>1</sup> Bibu biə mimbə kusu bə nyifo lesa nə maala? Nye

minni ɔ̀tɔ̀nkpe nya mǎnnyǎ Bonamute Yesu lee? Nya inni mi ni eyibibi nnya lǎbo itsyi lǎ mɔ̀ keyifo ka minyifo mintǎ Bonamute Yesu ǎsuǎ? <sup>2</sup> Lǎ ibǎ bǎ bǎtsyuǎ embobo mǎ fe Bonamute Yesu eto ɔ̀tɔ̀nkpe, mi ǎfo mǎ nko. Nya fe kase bǎyifo lɔ̀ni ku Bonamute Yesu, nyamfó mate ǎte bǎnkǎ mi kosate lǎ nyamfo bulǎkǎ kate wuee biǎnkǎ nyifo Bonamute Yesu eto ɔ̀tɔ̀nkpe.

<sup>3</sup> Nya lǎ betidi aala bǎ bǎǎnǎ nko mǎ eto etiki lǎ nyamfo ǎsuǎ, nyamfo muufi nlǎkǎ mɔ̀ ǎsuǎ kǎnyǎ nǎ. <sup>4</sup> Ɔ̀yǎ lǎ kusu ǎsuǎ bǎ bǎtǎ bo didisa ku ǎnǎsa nye ntu. <sup>5</sup> Itǎ kusu bǎ bo tsya yǎnko bo bǎsiǎ fe kase batɔ̀nkpe bamba ku Bonamute Yesu eto bayimisani ku Petro tsya leeyifo. <sup>6</sup> Lee mɔ̀ ku Barnaba mate ete ele bǎ buyifo keyifo bobǎ bo ǎsuǎ?

<sup>7</sup> Omamanyǎ kuutsyuǎ enyifo keyifo kafo wǎ ǎsuǎ wǎ kayofofo. Nya ɔ̀kuǎmfo saa, kpe kusu weedi bidikǎ bia únyǎ utsyiko lǎ wǎ ɔ̀kuǎ. Nya nwǎ lǎǎtsyǎ bebuki kpe kusu bǎ unǎ mmintu bo beeke bǎtsyiko lǎ bebuki bamǎ ǎsuǎ. <sup>8</sup> Minlǎ asa nyamfo bǎtǎyǎ Ɔ̀yǎ, lǎ asa nnya betidi eto nsusu dinyǎ bǎ Ǝlǎkǎ ǎsuǎ. Nko ini lesa nǎ kǎfi nlǎ bǎtǎyǎ nǎ. <sup>9</sup> Boakla lǎ Moses eto ǎfi eto kukue esuǎ bǎ, ubuki wǎ fakpa fesuko keyifo ɔ̀nlǎ keyifo kǎtǎ fǎǎ, mankle wǎ kǎnyǎ lǎ unǎyǎ ɔ̀lǎ keyifo. Fǎǎ inni bebuki bamfo tinti ǎsuǎ nya Onanto nlǎ etiki

budi. <sup>10</sup> Bo ǎsuǎ eso Onanto nlǎ ditiki nǎmfo bǎtǎyǎ nǎ. Lǎ sitintii, bo eso bǎwɔ̀ni ditiki nǎmfo nǎ. Utidi wǎ lekpe bidikǎ ku utidi wǎ lǎǎfǎsǎ nye lǎǎlǎkǎ bidikǎ, eeyifo nko ku nsusu nye kusubebe nkǎ utsyuǎ saa ebunyǎ bidikǎ biamǎ eto bitsyuǎ udi. <sup>11</sup> Boto lǎwɔ̀nɔ̀ sǎǎ eto eyibibi bokpe lǎ mi nti. Nya lǎ mi tsya Ǝfi ǎsuǎ eto sinǎ eto bikǎ bitǎ boo, ebiasǎ lesa ǎtsyuǎ? <sup>12</sup> Lǎ betidi bamba ǎǎnyǎ kusu kǎnyǎ kutǎkǎ kutsyuǎ kǎtsyi lǎ mi ɔ̀fɔ̀, nyalǎ ele bǎ bo nyǎ kutǎkǎ kpe enso mǎ kulaa tsya.

Fǎǎ boo, boǎnyǎ lǎ kusu komfó bǎ lǎ bunyǎ kulesa lǎ mi ɔ̀fɔ̀. Bomu bufi lesa saa butǎkǎ lǎ bo ǎsuǎ itǎ lǎ Kristo eto Ditiki Sǎǎ nǎmǎ lǎ lǎyǎ lǎ kusu sǎǎ ǎsuǎ lǎ disǎnsǎ disu kalebe saa. <sup>13</sup> Biyi wuee biǎnkǎ betidi ba leeyifo keyifo lǎ Onanto eto disumuyoo, mfó bǎǎnyǎ mǎ didisa kǎtsyiko nǎ. Nya betidi ba leefi mǎ keditǎtǎ eto asa kǎsu kǎtǎkǎ lǎ kedikǎtǎkǎ eto leba ǎsuǎ, nnya ǎtsyuǎ bǎtǎ mǎ fe mǎ kedikǎ nǎ. <sup>14</sup> Nko ǎmǎ ke ini sitinti bǎ Bonamute ditǎ kǎfi nkǎ betidi ba laabe Ditiki Sǎǎ nǎmǎ letsya bǎ kǎtǎ betidii, letsya bobǎ nǎmǎ ǎsuǎ ele bǎ bedi lesa nǎ.

<sup>15</sup> Fǎǎ mǎnfi kusu komfo nyifo keyifo saa ntǎ ǎsuǎ. Nye bǎwɔ̀ni minlǎ mi kukue komfo bǎ lǎ ntǎ lesatsyuǎ ntsyiko mi ɔ̀fɔ̀? Lǎ nyamfó esoo, lǎ nkpǎ kulaa tsya ǎlǎkǎ itǎ mǎ eso. Itsyise manla miǎ lesanǎ ǎsuǎ itǎ



mε kusu bæ mbesæ æsuæ ka-  
too, utidi utsyuæ ye læ nnya  
æsuæ uyifo nnya etiki bimba.  
16 Yæntæ mæ kusu bæ nkabesæ  
æsuæ kato bæ maabe ditiki  
sεε næmæ letsya eso. Boanto  
Onanto ebunæ mε koto læ  
mambe Ditiki Sεε næmæ let-  
sya ntæ betidi! 17 Læ nnya  
ete iyifo bæ mɔ kosate ete  
dílækæ keyifo kamfo mintæ  
mɔ æsuæ, eni moobe kusu  
miæ ele bæ bafɔ mε kayo læ  
nnya disi. Fεε iyifo keyifo  
ka Boanto Onanto dílækæ utæ  
mæ nkæ ele bæ nyifo. Itsyise  
iyifo keyifo ka Onanto dífi  
mε utsyæ læ ke kenye. 18 Nya  
nte kayo ka baafo mε læ ke  
disi? Kayofɔfo ka mænyæ læ  
nnya æsuæ ni maabe Ditiki  
Sεε næmæ letsya kafo faa.  
Nya membunyæ kayofɔfo saa  
læ Ditiki Sεε næ meedi æsuæ.

19 Kusu saa asini kutæ  
mε se mimbæ læ kuutsyuæ  
kalɔ eso. Fεε nyifo mɔ  
æsuæ fe utidi wæ leeyifo be-  
tidi ba tã eto keyifo bæ læ  
nnæ betidi kpæ moko Boanto  
Onanto. 20 Læ nle key-  
ifo læ Yudafɔ ntii, mæ æsiæ  
nkpæ fe Yudanyæ bæ læ itæ  
bæ mofo mæ bunæ kaboko  
Boanto Onanto. Itæ bæ  
mimbæ læ Moses eto kɔfi  
kalɔ tsyaa, mææsiæ nkpæ nko  
seka ku mba leetsyue wæ  
kɔfi koto læ lefe næ minkpe  
læ mæ nti itæ læ mfo mæ  
bunæ kætæ Boanto Onanto.  
21 Nko ke meeyifo ku be-  
tidi ba lenni Yudafɔ tsya  
nε. Nya mææsiæ læ mæ nti  
fe utidi wæ lenni Yudanyæ.  
Nya meentsyue Yudafɔ eto  
kɔfi koto itæ læ nnæ mæantæ  
Bonamute Boanto Onanto.

Nyamfo aante bæ ntaka nyæ  
læ Onanto eto kɔfi æsuæ it-  
syise læ sitintii, Kristo eto  
kɔfi æsuæ nya meetsyue koto  
nε. 22 Læ nkpe læ mba  
eto bofokanɔ læmbæ ale ntii,  
meeyifo mɔ æsuæ fe mæ  
ke bæ læ nnæ mæ mboko  
Boanto Onanto. Meeyifo  
æsuæ kakatesæ kɔ betidi ba  
eto nti minkpe itæ læ nyæ læ  
kusu saa æsuæ bæ læ nnæ be-  
tidi mboko Boanto Onanto.  
23 Meeyifo asa nyamfo kenke  
itæ læ Ditiki Sεε næmæ eso  
bæ læ nyæ disuæyuæ næ laabɔ  
ketsyiko læ ni keyifo buyifo  
æsuæ.

24 Biyi wuee biæ betidi kpæ  
lækæ ketsyetsyi etsyi. Fεε  
mæ nti utidi ɔni hã lætækæ  
kato kenye nnya kayofɔfo.  
Nyaso bitsyetsyi nko æmæ  
itæ læ bitækæ kato læ binyæ  
nnya kayofɔfo. 25 Utidi saa  
wæ læmuæ æsuæ fe weesu  
ketsyetsyii, waabokosæ æsuæ  
kasɔ kakase lesa næ baate  
wæ ku nnya esu kenke bæ  
læ ofo kato butækæ kafo  
lekankpakpa næ laankle fe  
laa bia. Fεε boo, boæmuæ  
æsuæ læ bofo lekpakpa næ  
læmbobia kulefe. 26 Nyamfo  
eso meetsyetsyi sidididi kesu  
setɔ bæ læ nsu nla ukua  
wæ nkpæ setɔ. Nya nyifo  
utidi wæ laalɔ kabe fe woato  
kekpe nya maanto kekpe  
waata kebu. 27 Mæætæ miæ  
kekpe læ mε, bæ mɔ æsuæ læ  
inyæ kanyi saa eto okle. It-  
syise læ mbe Ditiki Sεε næmfo  
letsya ntæ betidi bamba nya  
bubæ botsya bokatesæ æsuæ  
bobee, mannla miæ bælækæ  
mε lenti bæ mænyæ ntæ kay-  
ofɔfo!

## 10

*Paulo Ɛkə Mə Ato Lə Bəfiə Eto Kesumu Ɔsuə.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi, nnla miə bekloma lesa nə díbə lə bo bana ba dítakeko Moses əsuə. Ləsəmiloku leyɛ ko mə, nya lése məmble kenke. Nya báye lə ditumbukplɛ sia eto nti bafe. <sup>2</sup> Onanto éfi ləsəmiloku ku ditumbukplɛ sia úyifo fe mə ntu-fləsəfləsə eto lekpa fe betidi ba dítakeko Moses kama seka. <sup>3</sup> Məmble edi Ləwɔnɔ eto didisa nəmə tutuutu, <sup>4</sup> nya bənə Ləwɔnɔ eto ntu bomə tsya ke. Bənə ntu betsyiko lə Ləwɔnɔ nəmə eto kobansə nə leyenko mə lidufənko mfo. Nya kobansə komə ni Kristo əmə kosate. <sup>5</sup> Lefe nəmfó kemia kulaa tsya, Onanto mənnyə disuəyuə lə mə kpə eto ditsyabi əsuə. Lə nyasoo, bəkpə lə ntenti.

<sup>6</sup> Asa nyamfo nnya ele bə bunyə bokase asa bə lə abua buyifo eto kamini lensiəmbəke bo lə əsuə kakpe bo bulə, <sup>7</sup> nye bufi əsuə butə bəfiə busumu eto asayifoyifo fe mə ke. Nyamfo eto okle Awɔnisa Kenke eto Kukue leteyi nkə, "Betidi bamfo álo bebuki, bédi bənə ku sitəkpə ku səsənɔdidi eto asa, nya báke bəwui əfiəkə." <sup>8</sup> Yanle bə ibə bə bola asənɔsa buyifo fe kase mə betidi díyifo, nya betidi akpi fosi ənuə akpi ətsyə díkpə lə diyi lɔni əsuə. <sup>9</sup> Nya biəntə lə boto Boanto bobə. Nko ibə mə bətsyuə díyifo nya bawa dínə mə

nya bəkpə. <sup>10</sup> Nya yanle bə botaka buńyə lə Onanto əsuə fe kase mə bətsyuə díyifo, eso nya Onanto eto ɔtɔnkpe wə nkpe ukpə eto əsuəale lətsylosə mə.

<sup>11</sup> Nyamfo kenke əbə itə bə lə bufi bokase kobe. Nnya bə bəwɔni nnya bətsyuə bə lə bufi bɔle bo kɔle. Itsyise lefe nə əsuə bonkpə mfoo, eboyo kalosəko. <sup>12</sup> Utsyuə saa wə leebu nkə úńyə kek-lekee, be kukɔnɔ nkə weedu ɔnɔ. <sup>13</sup> Lesa saa nə laato fə kabee, nnya okle ebofo bubə lə utidi saa əsuə. Fɛɛ Onanto eeyifo lə wə katɛyi ketsyə əsuə. Nya wookpe fə nkəale bə lə afo bunyə lə lesa nə ke nle fə bulə əsuə, nya yemboso fə əsuəale, bə lə afo bunyə kek-leke lə nnya əsuə. Lefe nə lesatsyuə nle fə bəkpɔnkoo, Onanto ebutə fə əsuəale bə lə efi ənyə lə asa nyamfo kenke lə əsuə, nya woote fə kusu ko əsuə fə ɔye abɔ afe lə nnya əsuə.

<sup>14</sup> Nyaso, mɔ bayimi, biləkə mi əsuə bitsyiko lə bəfiə busumu saa əsuə. <sup>15</sup> Nle mi etiki budi fe betidi ba nyi kobe. Nyaso bitsyue asa nya maatɛyi mi mfo koto le bənɔ. <sup>16</sup> Ləkɔbɛ nə boefi kasɔ Onanto anii, ńyə itə Boanto eto kɔtɔ. Nya abolo nnya boedi lə bɔle Boanto eto lesa kenke budii, aate bə bo ku Kristo eyifo bani. <sup>17</sup> Ite bə bufui tsyaa, lə sitintii, buyifo əsuə eto sinə sɔni kplo. Itsyise abolo ani ete ini boedi.

<sup>18</sup> Bibu Israel bebi ba leedi lesa nə befi bətə Onanto

kedi, beyifo bani ku Onanto. Itsyise wə uni befi asa bətə kedi lə wə keditətə eto leba əsuə. <sup>19</sup> Nya məmɔɔ, bubu fanle fə bətəyi minle miə bəfiə ba befi ani batoo, nya məətsya eyifo Onanto kosate? Nye lesa nə bəfi bətə kedi bətə asa bamba, nyamfo eyifo lesa tinti ditsyuə? <sup>20</sup> Owo lo! Lesa nə minle mi bətəyi, nya ni bə, asa nnya bəfi bətə kedi lə kedikətəkɔ eto aba əsuə, befi nya bətə kedi bətə awɔnɔ bua, inni Onanto. Nya manla miə biyifo bani ku awɔnɔ bua nyamfo. <sup>21</sup> Yanleke bə binə asa itsyi lə Boanto eto lekobe kafo nya bisi bisu binə itsyi lə awɔnɔ bua tsya eto lekobe kafo. Yanle bə edi lesa lə Boanto eto kedikətəkɔ nya esi esu edi lesa lə awɔnɔ bua eto kedikətəkɔ tsya. <sup>22</sup> Nye bela biə Boanto lə unyə ɔblɔ okpe bo? Biambu disi biə bokpe əsuəale beso wə.

<sup>23</sup> Baateyi lekpa bənkə, “Kusu kpe bə buyifo lesa saa.” Sitinti ini. Fɛɛ inni lesa saa leleke bə buyifo. Kusu kpe bə buyifo lesa saa, fɛɛ inni lesa saa laaboko bo kutəkə. <sup>24</sup> Yanle bə nwə léfo ɔnɔ bebe wə maate hā eto kasɛɛ, bomu ele bə ɔbebe kasɛɛ utə wə utsyuə tsya.

<sup>25</sup> Bekpe kusu biaya sinə saa sia banle bote lə asi kayimi. Nya yanhiā bə lə bətɔ bənɔ sinə sia eto okle sini fə lə beya. <sup>26</sup> Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue lə bətəyi nkə, “Kawunsiə ku asa nnya nkpe lə ke kenkee, Boanto

eto ale ini.”

<sup>27</sup> Lə manfokanonyə utsyuə akpadi fə nkə bə lə bidi lesa nya fatɔnɔ fesu, lesa nə ke dii, di ni nya mantɔ kulesa anɔ lə disa nəmə eyifo kenke lee dienyifo. <sup>28</sup> Bomu lə utidi utsyuə ateyi fə nkə befi lesa nəmə bətə bəfiə kedi, mendi ni. Nyamfo luutə bə utidi əmə eto lekɔəsi lembulə wə nɛ. <sup>29</sup> Itsyise inni fə nwə lidi lesa nəmə eto utu eso yuukələ bomu nwə nse. Utidi utsyuə ebofo bɔtɔ nkə, “Beso lə nkpe kusu meeyifo lesa ətsyuə fɛ ini utidi bamba yookpe bulə lə lekɔəsi, nya ele bə nyɛ lesa nəmə buyifo? <sup>30</sup> Lə nsɔ Onanto ani lə lesa nə mindi əsuəə, beso ele bə utidi bamba bu nkə nta mbu lə nyamfo əsuə se minsɔ Onanto ani?”

<sup>31</sup> Fɛɛ kloma fənkə lesa saa nə utsyuə leeyifo nye leedi nye ləənəə, ele bə uyifo nnyamble kenke bə lə befi dibu bətə Onanto. <sup>32</sup> Bienyifo kulesa nə luuñyə lə Yudafɔ nye mba lenni Yudafɔ nye Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa əsuə. <sup>33</sup> Biyifo fe kase meeyifo lesa saa. Maabe kusu miə məmbuyifo kulesa nə luuñyə lə kutsyuə saa əsuə. Mambe kusu itə mɔ lelekesə, bomu itə lesa nə lɔɔleke itə utsyuə saa bə lə bənyə buləkə.

## 11

<sup>1</sup> Bebe lə bekase mɔ ditsyəbi fe kase mintsya laabe Kristo eto lele.

*Kristo Ni Utsyuə Saa Eto Disi.*

<sup>2</sup> Maatesə mi itsyise biakloma mə lefe saa nya biakloma asa nnya minte mi nya biaye læ nnya əsuə lefe saa.

<sup>3</sup> FEE nla miə bekloma wuee biə, Kristo eyifo utidi saa eto disi. Nya usə tsya eyifo disi itə usio. Nya Onanto ni disi itə Kristo. <sup>4</sup> Nyaso osani wə laato ola nye laabe Onanto eto Ditiki SEE letsya læ Onanto eto Disumuyo nya úfi lesatsyuə úti disi, wəntə Kristo dibu. <sup>5</sup> Nya usio wə laato ola nye laabe Onanto eto Ditiki SEE letsya læ Disumuyo nya weemfi ofiamε keti disii, wəntə wə usə dibu. Nya letekeke saa əmbə læ wə ku usio wə lekpi disi nya wanle wə əsuə ola eto nti. <sup>6</sup> Lə usio əmfo mémfi ofiamε úti disi, nyalε ete bənkə ókpi disi. Nya se iyifo afanisa bənkə usio kə disi nye ókpi disi esoo, ele bə ufi ofamε uti disi. <sup>7</sup> Yanle bə osani fi kulesa uti disi læ Disumuyo itsyise Onanto éyifo osani læ wə ditsyəbi əsuə. Nya wələkə Onanto eto dibu kate. Fε kusia wəə, ələkə osani eto dibu kate. <sup>8</sup> Itsyise Onanto mánka usio buyifo ketsyiko osani əsuə. Bomu usio úyifo útsyiko læ osani əsuə. <sup>9</sup> Nya inni usio eso Onanto díyifo osani. Bomu osani eso Onanto díyifo usio. <sup>10</sup> Nya læ Onanto eto batənkpə esoo, ele bə usio fi ofiamε uti disi læ ete bə okpe læ osani eto kalo.

<sup>11</sup> Nya læ bo bəfokanə eto nkpəsiasia əsuəə, usio ənsia

lete læ osani əsuə, nya osani tsya ənsia lete læ usio əsuə.

<sup>12</sup> Itsyise fe kase bələkə usio betsyiko læ osani əsuəə, nko ke ini bə usio tsya lele osani nε. FEE læ nyamfo kenkee, Onanto əflo itsyi.

<sup>13</sup> Mi kosate bu bebe læ eleke bə usio ínyə ukato ola lefe nə eto lefe weefi kulesa uti læ disii? <sup>14</sup> Fe kase Onanto díyifo kawunsiə, nyamfo mate le bo lasatsyuə bote. Yanleke bə osani yani wə disi utsyə diyi nya sɛwəni nyoma. Iyifo afanisa. <sup>15</sup> FEE læ usio eto sɛwəni ekulə seyoma nkoo, iyifo dibu itə wə. Itsyise Onanto ətə wə sɛwəni sia dikulə fe lesa nə diti wə disii. <sup>16</sup> FEE læ utidi utsyuə ala nkə wəənə etiki læ nyamfo əsuəə, lesa nə ete mɔtɛyi wə ni bə bo Onanto eto bəfokanə eto etsyukpa kenke ensibə kusumu eto ketsyue bamba saa enso nkamfo.

<sup>17</sup> Nya læ asa nnya minle muuləkə kate nte mfo əsuəə, inni atesə ini məəbə mi butə. Itsyise læ mi bətsya læ Onanto eto kesumu əsuəə, lesa nə laabə ketsyi læ mi bətsya əsuə eni lesa sε. Bomu asa bua nso bəbə ketsyi mfó. <sup>18</sup> Itsyise ditute, nno bə læ bətsya fe bəfokanəə, biama mi əsuə læ akpa akpa. Nya iyifo mə fe nyamfo eyifo ənukualε. <sup>19</sup> Kusu kuni bə kənə dufə mi lenti bə læ iləkəkə mba ni bəfokanə ba ni banikualɛtidi læ mi nti ete bə læ betidi læ bənyə mə bətsyə lekpo. <sup>20</sup> Nya læ bətsya fe ditsyukpaə,

inni Bonamute Yesu eto didisa kɛnkɛ nɛ bibɛ kedikɔ. <sup>21</sup> Itsyise lɛ bibɛ bekpe disii, biɛnyɛ kɛsiɛkɛ mi bɛtsyuɛ fɛ utsyuɛ saa lefi wɛ lesa kedi. Nyamfo ɛtɛ bɛ kukpɛnsɛ aalɛ bɛtsyuɛ nya bɛtsyuɛ lɛnɛ nte kekɛpɛ. <sup>22</sup> Nya bimbɛ ayo bɛ lɛ bisia lɛ nnya kafo lɛ bidi binɛ? Nye bola bela biɛ biɛnɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamɛ bekpe lɛ kofani ɛsuɛ, ku lɛ bekpe bakombo ba nkpe lɛ bo nti kofani. Be ele bɛ ntɛyi mi? Bɛtesɛ ele bɛ ntɛsɛ mi lɛ nyamfo eso lee? Owo lo!

<sup>23</sup> Itsyise lesa nɛ mímfo mintsyiko lɛ Bonamute Yesu ɔfɔɔ, ni ni nnɛ minte mi nɛ. Nya lɛ ketsye ka ɛsuɛ fɛ boofi wɛ bakpee kɔni, úfi abolo, <sup>24</sup> nya se ɔsɔ Onanto anii, úbudi nnya nya ɔtɛyi nkɛ, “Nnyɛ nyamfo ni mɔ ɛsuɛ eto sinɛ sia muufi ntɛ Onanto kedi lɛ mi disi. Befo lɛ bidi lɛ bifi bikakloma mɛ.” <sup>25</sup> Nko ke ini lɛ didisa nɛmɛ eto kamaa, úfi lɛkɔbe nɛmɛ nya ɔtɛyi nkɛ, “Lɛkɔbe nɛmfo ni Onanto eto ketsyue fɔfɔ ka mɔ kɔtɔ úfi ɔse uyi. Nya lefe saa nɛ biunɛ lɛ ni, binɛ lɛ bifi bikakloma mɛ.” <sup>26</sup> Nyamfo lɛ bote nkɛ lefe saa nɛ biudi nye biunɛ lɛ lɛkɔbe nɛmfo kafoo, bɛlɛ Bonamute Yesu eto ukpɛ bokloma isu ese lefe nɛ usi wuubɛ.

<sup>27</sup> Nyaso utidi saa wɛ luudi Bonamute Yesu eto lesa nɛmfo nye wuunɛ lɛ lɛkɔbe nɛmfo kafo lɛ kusu kɔ dimantsyɛ ɛsuɛɛ, ebote bɛ uyifo lebuɛ se wɛɛntɛ Bona-

mute Yesu eto ɛsuɛ eto sinɛ ku kɔtɔ dibu eso. <sup>28</sup> Lɛ nyamfo esoo, ele bɛ utsyuɛ saa to wɛ ɛsuɛ obe kukɔnɔ fɛ lɛ udi abolo nye unɛ utsyiko lɛ Bonamute Yesu eto lɛkɔbe kafo. <sup>29</sup> Itsyise lɛ wante lesa nɛ Bonamute Yesu eto ɛsuɛ eto sinɛ ni fɛ udi abolo nyamɛ nye unɛ utsyiko lɛ lɛkɔbe nɛmɛ kafoo, weedi nya wɛɛnɛ lekpokpronkpo kaboko ɛsuɛ. <sup>30</sup> Nyamfo ditɛ bɛ mii nti eto betidi kpɛ ɛmbɛ ɛsuɛale nya bɛtsyuɛ diyifo befinfi. Nya kpɛ tsya díkpɛ nɛ. <sup>31</sup> Nya lɛ bote kobe nya butsyiko bo ɛsuɛ budufɛ kobee, yuutɛ bɛ Onanto embokpronko bo lekpo. <sup>32</sup> Fɛɛ Bonamute Yesu aakpronko bo lekpo nya wɛɛnɛ bo koto bɛ lɛ Onanto lɛ ɔyɛ bo bɔtsylɔsɛ ku manfokanɔfɔ.

<sup>33</sup> Lɛ nyamfo esoo, mɔ bayimi, lɛ bɛtsya biɛ biedi Bonamute Yesu eto lesaa, binyɛ bisia kɛ utsyuɛ. <sup>34</sup> Nya lɛ kukpɛnsɛ lɛ utsyuɛɛ, ele bɛ udi lɛ wɛ diyo bɛ lɛ Onanto wankpronko mi lekpo lɛ bɛtsya fɛ ditsyukpa seka. Nya lɛ etiki bamba kpe, lɛ mbɛ mfɔo, bɔɔlɛ nnya bobɛ.

## 12

<sup>1</sup> Nya mɔmɔɔ, lɛ asa nnya leka Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto ɛtɛsa ɛsuɛ, mɔ bayimi, nnla miɛ betɛ ɔnukualɛ eto ditiki nɛ nkpe lɛ nyamfo ɛsuɛ. <sup>2</sup> Biyi wueɛ biɛ lefe nɛ biante tɔ Onanto, bitɛ asa nnya lɛmbɛ nkpɛ kɛdi mi nya bíkesumu asa nyamfɔ nya bɛnya kusu komɛ. <sup>3</sup> Nya ele bɛ betɛ biɛ utidi saa wɛ Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi lɛ ɛsuɛ,

æbæmbofo etiki budi nkæ, "Mbusiotidi ni Yesu." Nko ke tsya ini bæ kuutsyuæ saa embofo bɔtɛyi nkæ, "Yesu ni Boanto," lenni Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi wæ læ əsuæ.

4 Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ætə ətəsa kpæ, fɛɛ Lɛwɔnɔ lɔni nɛmæ ete diini. 5 Esu kpæ kpe nnya əsuæ boeyifo keyifo kətə Bonamute, fɛɛ Bonamute ɔni əmæ ete uni nɛ. 6 Nya nyifo akpa akpa akpa tsya kpe, fɛɛ Onanto ɔni əmæ ete lætə əsuæle utsyuæ saa weeyifo ke.

7 Ətəsa nnya utsyuæ saa nkpee, Onanto eto Lɛwɔnɔ ni nwæ dítə wæ ətəsa nyamə bæ læ betidi ba kenke læ bakɛ wæ əsuæ eto kutəkə. 8 Utsyuæ, Onanto eto Lɛwɔnɔ ətə wæ ətəsa nnya lætə bæ weedi etiki budi ku kobe eyɛ læ Lɛwɔnɔ nɛmæ əsuæ. Nya utsyuæ tsyaa, Lɛwɔnɔ nɛmæ ətə wæ ətəsa nnya lætə bæ uyi etikibudi ketsyiko lesa nə unyi əsuæ eyɛ læ Lɛwɔnɔ nɛmæ ke əsuæ. 9 Nya obamba kpe bofokanɔ keklege eyɛ læ Lɛwɔnɔ nɛmfo ke əsuæ. Nya utsyuæ, okpe ətəsa nnya weefi katsya bufi eyɛ læ Lɛwɔnɔ nɛmæ ke əsuæ. 10 Utidi bamba aafɔ ayanisa buyifo kate. Nya utsyuæ, læ kase wuudi Onanto eto ditiki nɛmæ. Nya utidi bambaa, bæ læ unyæ awɔnɔ akpa akpa utsyæ lekpo. Nya utsyuæ, bele bele eto bɔtɛyi. Nya obamba tsyaa, bele bele eto kasɔ buləkə. 11 Asa nyamfo kenke, Onanto eto Lɛwɔnɔ

lɔni nɛmæ eto eyifosa ete ini. Lɛwɔnɔ ni leesie ətəsa nyamə kətə utsyuæ saa eyɛ læ kase waala əsuæ.

12 Kristo eyifo utidi eto əsuæ eto uyi wæ nkpe əsuæ eto akpa lete lete kpæ. Etidisuæ ani ete ini tsya əsuæ eto akpa lete letee, lɛkɔ iyifo ani. 13 Nko ke ini læ bomba ni Yudafɔ ku əsə bamba eto betidi ku betidi ba ni ndomunyæ ku betide ba nsi læ mæ əsuæ əsuæ tsya eto nti nɛ. Lɛwɔnɔ lɔni nə ete bɛfi bɛyifo bo ntufɛsɛfləsə eto lekpa, ni əmæ díyifo bo əsuæ eto sinə ɔni nɛ. Nya Lɛwɔnɔ lɔni nɛmæ eto ntu ete bɛfi bətə bomblɛ dínɛ nɛ.

14 Itsyise etidisuæ ani eenyifo utidi. Bomu əsuæ eto akpa lete lete kpæ bɛfi bákɔ fɛ íyifo utidi ɔni. 15 Læ kokpa átɛyi nkæ, "Se minni kɔni esoo, mæmbɔkɔ ku əsuæ eto sinə siamə," nyamfo anlɛ bote sitinti nkæ kuni əsuæ eto sinə eto lekpa ditsyuæ. 16 Nya læ koto tsya nkæ, "Se minni dinəmi esoo, mæmbɔkɔ ku əsuæ nyamə," nnya tsya anlɛ bote sitinti nkæ kuni əsuæ eto lekpa ditsyuæ. 17 Nya læ əsuæ nyamə kenke ete ni dinəmi, ntsyæ yuubə fɛ diɔnɔ lesatsyuæ? Nya læ koto mate tsya inii, ntsyæ yuutsyæ fɛ kɔɔnɔ asa eto bɔnyi? 18 Fɛɛ læ bɔle ola bobee, buunyæ boə Onanto efi akpa lete lete úyifo utidi eto dimu nɛmæ fɛ kase wæ kosate lɛla nkæ utsyæ. 19 Læ əsuæ eto lekpa lɔni ete ni utidii, ntsyæ wuutsyæ! 20 Fɛɛ

fe kase boənyə, akpa nyamə fui. Tsyə utidi ɔni ete uni.

21 Fɛɛ se inni ɔni ete unii, dinəmi embofo kɔni bɔtɛyi nkə, “Manhiã fə lə mɔ kulesa əsuə.” Nya nko ke disi tsya lembofo kokpa bɔtɛyi nkə, “Manhia fə lə mɔ kulesa kəmiə.” 22 Lə kusu kutsyuə, akpa nya nte fe nnya ləmbə ale saa, nnya bomu lə bə imbə bo lə əsuə, boəmbəfo kulesa buyifo. 23 Nya akpa nya boembu kakpe lə kulesa kemia, nnya bomu buunyi bə ele bə bɔlɛ ola nɛ. Nya akpa nnya laanno bobə bə buləkə bote betidi lə bənyə, nnya boalɛ ola kalɔ kalɛ kukɔnɔ nɛ. 24 Nya boenyifo nko kətə akpa nnya betidi ləənyə lefe saa. Fɛɛ Onanto dɪfi nnya ɔkɔ ku akpa nyamfó nko nya útə nkə bufi dibu butə akpa nnya bomu boənyə boə bəmbə kutəkə saa. 25 Nyamfo te nko bə lə ntimama lə boyɛ bɔkɛ lə akpa nyamə nti. Bomu lə akpa nyamfo kenke lə ifi lɔniyifoyifo itə mə bətsyuə. 26 Nya lə əsuə eto lekpa ditsyuə lə kanyi bunyə, əsuə nyamə kenke əənyə kanyi nya əsuə eto akpa bamba tsya ləənyə kanyi. Nya lə batɛsə lekpa ditsyuə, əsuə eto akpa nyamfo kenke əənyə disuəyuə.

27 Nyaso mible ləkɔ biyifo Kristo eto əsuə eto sinə siamə nya mi utsyuə saa eyifo wə əsuə nyamə eto lekpa lɔni. 28 Nya betidi ateate ba Onanto dɪfi ókpe lə bafokanɔfɔ nti

ni tutɛɛ, batɔnkpe bamə, nya dinuəfə, bənyələkətidi, nya ditsyafə, bateasa, fɛ mba leeyifo ayanisa. Nya mba nkpe əsuəale laatsya bufi nye laawunsəko betidi nye batɔnkotɔnko nye mba laateyi bele bele. 29 Inni betidi ba kenke ni batɔnkpe nye bənyələkətidi nye bateasa. Nya inni utsyuə saa nkpe əsuəale laafo ayanisa buyifo kələkə kate. 30 Nya inni utsyuə saa nkpe əsuəale laafo bufi botsya nye laafo belebele bɔtɛyi nye laafo belebele kasɔ buləkə kate. 31 Nyamfo esoo, bifi mi akɔəsi bitəkə lə asa nnya nkpe kutəkə enso əsuə.

Asa nnya nkpe kutəkə enso nyamble kenke ni nnya muubə nte mi mfo nɛ.

## 13

*Paulo Fləkə Bafokanɔfɔ Eto Lelabi Óte.*

1 Lə nnya ete mofo bele bele bia betidi ku Onanto eto batɔnkpe kenke lateyi nya maanla betidii, mɔ etiki nnya meedi kenke eyifo efufu fe kase lə basɔ tsyensi eto kakpe laale. 2 Nya lə nləkə Onanto eto kənyɛ nte nya maanɔ asakulakula kasɔ nya minyi asa nnya kenke, nya minkpe bəfokanɔ bo mofo bufi kanyi atini ketsyiko lə nnya kənyəkɔ fɛ mible lelabii, minni kulesa. 3 Nya lə mfi mɔ bikə bia nte mɛ kulaa tsya ntə bakombo nya mintə miə batonsə mɛ kulaa tsya fɛ mible lelabii, minni kulesa kon.

## 14

<sup>4</sup> Lelabi kpe dibusə nya lenkpe kafeɔkpe. Diansesə ənəmi nya diambesə əsuə kato nya diate əsuə. <sup>5</sup> Lelabi entidi ato nya dianta asa kətə əsuə nye dinyə ɔblo. Nnya lelabi emfi nsusu bua lə utidi əsuə. <sup>6</sup> Nya diənnəyə disuəyuə lə asa bua əsuə. Bomu diənyə disuəyuə lə asa sɛɛ əsuə. <sup>7</sup> Lelabi əntə disilə bofokanɔ ku kusubebe əsuə nya diənyə keklege lə bulə saa bulə əsuə.

<sup>8</sup> Lelabi əmbə kasekɔ. Onanto eto kɛnyɛ buləkə kpe, fɛɛ ekpe ke kalokɔ. Bele akpa akpa bɔtɛyi tsya kpe, fɛɛ biubə mi kasekɔ. Kobetete kpe sitinti, fɛɛ ko lefe ebubə efe. <sup>9</sup> Itsyise kobetete ku kɛnyɛ ləkələkə eto kətə ka Onanto dītə bo, mamflo. <sup>10</sup> Fɛɛ lə lesa nə lɛflo kenke abɔ dibəə, lesa nə dimamflo ensi əmbəkɛ. <sup>11</sup> Lefe nə minyifo dikpefi, nkədi etiki nya minkanɔ asa kasɔ nya minkəbu disilə fe dikpefi. Mɔmɔ wə minkabee, ekpefisa nyamfo mensile mɛ kulesa. <sup>12</sup> Asa nnya bəənyə mɔmɔɔ, iyifo flufuflu fe kase bəənyə lesa lə ahuhɔɛ əsuə. Nya kama fe buunyə nnya wuee, ənəmi ku ənəmi. Nya lesa nə minyi mɔmɔɔ, mankpako mɛ elo. Fɛɛ kamaa, muubə nyə lesa saa nya yeokpa wuee fe kase Onanto nyi mɛ mɔmɔ kenke.

<sup>13</sup> Sitintii, asakpa ətsyɛ ni nnya nkpe mfo. Nya nyamfo ni bofokanɔ ku kusubebe ku lelabi. Fɛɛ nnya nso lə nnya nti kenke ni lelabi.

*Paulo Áte Asa Itsyi Lə Lɛwɔnɔ Eto Ətasa Bamba Ɔsuə.*

<sup>1</sup> Nyaso bitə lə lelabi lə diyifo lesa nə mi utsyuə saa loɔbɛɛ keklege nkə lə ɔke. Nya bifi mi ənəmi bitəkə lə lɛwɔnɔ eto ətasa əsuə. Nya ətasa nnya nso bofe kenke nibə lə afo Onanto eto ditiki sɛɛ kɛnyɛbuləkə. <sup>2</sup> Utidi wə laateyi bele bele, weedi etiki ku betidi, bomu Onanto ni nwə weedinko etiki. Itsyise utidi kuutsyuə əmbɔnɔ nnya kasɔ, nya lə etikididi əsuə waateyi asa ketsyi lə asakulakula əsuə ɛyɛ lə Onanto eto Lɛwɔnɔ eto əsuəale əsuə <sup>3</sup> Fɛɛ utidi wə lələkə Onanto eto ditiki kɛnyɛ kətə betidi, waawunsə ko mə nya waakpe mə nya woakpe mə nkɛale nya wəəyuəsə mə utu. <sup>4</sup> Utidi wə laateyi bele bele bia eto kasɔ betidi laanɔɔ, wə əsuə ete waawunsəko. Fɛɛ utidi wə lətəkə Onanto eto ditiki kɛnyɛ, waawunsəko bafokanɔɔ eto ditsyukpənə kenke.

<sup>5</sup> Iyifo mɔ lelabi lə mible ebofo bele bele bɔtɛyi. Fɛɛ lə biofo Onanto eto ditiki kɛnyɛ buləkə kətə betidii, yɔɔlɛkɛ itə mɛ eso. Itsyise utidi wə lələkə Onanto eto ditiki kɛnyɛ kətə betidii, kpe kutəkə eso utidi wə laateyi bele bele, siankpa utidi utsyuə kpe wə lofo asa nnya woateyi kasɔ buləkə kətə mba nti onkpə mfo, itə lə bafokanɔɔ eto ditsyukpa nəmə lə bafokanɔɔ.



6 Nyamfo esoo, mɔ bayimi, lə mbə mi ɔfo nya minlə bele bele bia kutsyuə saa laanno bioteyii, nte kutəkə ko biunyə lə nnya esuə? Biembunyə kutəkə saa, enso lə nləkə Onanto eto kenyetsyatsyə kasɔ ntemi, nye minte mi lesa ətsyuə, nye minləkə Onanto eto Ditiiki Sɛɛ kɛnyɛ minte, nye minte mi asa ətsyuə.

7 Bu abe asa nnya buaso nye buefə nya əsuə nkpə lembə fe kakpatsyaku nye osanku nya lembofo əsə bufə lə nnya kosate əsuə. Ntsyə yuutə bə utidi utsyuə ebɔnɔ lə ote kusə ko banlə bufe lə utidi wə leefə kakpatsyaku nye osanku əmfó, amfo nnya bufə kukɔnɔ bə lə afo kusə komə eto ɔkɔɛ bɔnɔ wuee ketsyə lekpo? 8 Nya lə utidi wə leefə kakpatsyaku amfo ke bufə kakpadi asa nyamə kukɔnɔ, ntsyə yuutə bə betidi fo əsuə bumuə itə lema? 9 Nko ke ete ini bə utidi di etiki lə sele sitsyuə əsuə sia betidi lembofo lesa nə woatɛyi kasɔ bɔnɔ. Bomu wuubə uyifo fe ufiebi wə lənya údufə lə difule əsuə, nya kasɔnɔnɔ ləmbə. 10 Bele kpə kpe lə kawunsia, sele kusitsyuə saa əmbə sia ləmbə kasɔnɔnɔ. 11 Fɛɛ lə utsyuə anno sele sia maatɛyi eto kasɔ, ete mfiani ɔfo lə wə ɔfo, nya wə tsya áfiani ɔfo lə mɔ ɔfo. 12 Se ənəmi lɛsɛ mi lə Lɛwɔnɔ eto ətəsa bofo əsuə, bitə lə ənəmi lə ɛsɛ mi lə befo ətəsa nnya lɔwunsəko bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə luunə mə isuko sɛtɔ enso.

13 Nya utidi wə laateyi bele bele, ele bə ɔtɔ Onanto lə utə wə ətəsa bə lə ofo nnya woatɛyi kɛnyɛbuləkə. 14 Itsyise lə nyɛ lə kusu komfo əsuə nto ola, mɔ lɛwɔnɔ ete nlə ola, fɛɛ inni lə mɔ nsusu əsuə. 15 Nyaso be ele bə nyifo? Mooto ola ku mɔ lɛwɔnɔ keklege, fɛɛ mooto ola ku mɔ nsusu tsya. Nya muusə əsə ku mɔ lɛwɔnɔ, fɛɛ əsə nnya muusə ebutsyi taa mɔ nsusu kemiə tsya. 16 Nya lə ənyə alɛ Onanto ani bɔsɔ itsyi lə fə lɛwɔnɔ əsuə kee, ntsyə yuyifo fɛ utidi wə nyə fə lə akɔ mfo lɔnɔ lesa nə fanlə bɔtɛyi fɛ woatɛyi nkə fə olatoto lə ibə itə fe kase fanlə Onanto ani bɔsɔ se woanno lesa nə fanlə bɔtɛyi mfó? 17 Nya lə fə ani nnya faasɔ Onanto alɛkɛ kula tsya, betidi bamba embunyə kutəkə saa betsyiko lə nnya əsuə.

18 Maasɔ Onanto ani bə meedinko Onanto etiki lə bele bele əsuə enso mi nti eto utsyuə saa. 19 Fɛɛ lə bo katsyakɔ, moola miə maatɛyi etiki anɔ nnya eto kasɔ betidi lɔnɔ lə mfi nnya nte betidi asa enso bə nkədi etiki kpə lə bele bele əsuə sia betidi laanno kasɔ.

20 Mɔ bayimi, bienyifo mi əsuə fe bekpefi lə mi disibubu əsuə. Bomu biyifo mi əsuə fe beninə lə mi disibubu əsuə. Fɛɛ lə abua eto esu əsuə, biyifo mi əsuə fe bekpefi seka. 21 Nya lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə, Boanto Onanto átɛyi nkə,

“Muudi etiki ku mɔ Kusə eto betidi  
 eye læ betidi ba laateyi  
 bele bele əsuə.  
 Nya muudi etiki eye læ bafɔ  
 eto kenye əsuə,  
 Fɛɛ bembutsyue mɔ  
 ɔkɔɛ koto.”

<sup>22</sup> Nyaso bele bele bɔteyi eyifo lesatsyua buləkəkate mamfokanɔfɔ fɛɛ inni itə bafokanɔfɔ. Fɛɛ Onanto eto ditiki kenye buləkəə, nnya ni lesa nə muufi nte bafokanɔfɔ asa nnya inni itə mamfokanɔfɔ.

<sup>23</sup> Lə nyamfo esoo, læ bafokanɔfɔ kenke eto utsyua saa etsyiko etiki budi læ bele bele əsuə nya utidi utsyua bamba kpe mfo læ mi nti nye betidi ba mamfokanɔfɔ nkpe mi læ ntii, biənyə biə bɔteyi bənkə disi abia mi fe bebuki? <sup>24</sup> Fɛɛ læ mi nti eto utsyua saa eyifo Onanto eto Unyeləkətidi nya utidi bimba nye utidi wə mamfokanɔnyə utsyua əbə údufə læ mi ntii, wuunyə wə lebuə utsyua lekpo eye læ lesa nə wɔanɔ eso. Asa nnya wɔanɔ eboté wə nkə Onanto ebokponko wə lekpo. <sup>25</sup> Nya wə kosate ebuləkə asa nnya lebiɔ enkpe læ wə læ lekple nya woobokosə əsuə kasɔ ɔtesə Onanto ɔteyi nkə, “Sitinti, Onanto kpe mi lenti!”

<sup>26</sup> Mɔ bayimi, nla miə mateyi lesatsyua nə nkpe læ nyamfo əsuə læ mi disikakpekɔ. Lə betsya biə biato olaa, utsyua kpe kusə ko waala nkə wəəsə, nya utsyua kpe lesatsyua waala nkə waate. Nya utsyua tsya

ala nkə wəələkə Onanto eto lesatsyua ote. Nya utsyua tsya kpe kenye læ bele bele əsuə, nya utsyua tsya ala nkə wəələkə asa nyamfo kasɔ. Fɛɛ bebe biə biyifo asa nyamfo kenke bə ɛwunsəko bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə. <sup>27</sup> Lə utsyua kpe kenye kətsyua ka ola nkə waateyi læ bele bele əsuə, utidi fe inuə nye itsyə hā te ele bə bedi etiki nnya nkpe mə ɔni, ɔni. Nya ele bə bənyə uti bamba wə tsya luuləkə asa nyamə bəteyi mfó eto kasɔ. <sup>28</sup> Nya læ mba mfó wə luuləkə nnya kasɔ, utidi wə nle etiki mfó, ele bə ɔye læ wə ku Onanto hā læ bedi etiki læ bətsyua əsuə.

<sup>29</sup> Betidi inuə nye itsyə ba lefo etiki ətsyua itsyi læ Onanto ɔfɔ ebefo kenye buləkə katəyi nnya le mba dibu læ bedufə læ nyamfo əsuə babe kukɔnɔ. <sup>30</sup> Nya læ mba nkpe læ katsyakɔ mfó eto utsyua áfo kenye ketsyua itsyi læ Onanto ɔfɔ, ele bə utidi wə nle etiki budi mfo ye wə etiki nnya ɔnle budi læ utə utidi əmə kusu. <sup>31</sup> Mible kenke ebefo mi kenye ka bənyenko bɔteyi ɔni ɔni itə bə utsyua saa ebefo lesatsyua nnya lookpe wə əsuəale. <sup>32</sup> Betidi ba ləələkə Onanto eto ditiki kenye aafə əsuə bunwə kalə læ etiki nnya budi əsuə. <sup>33</sup> Itsyise Onanto aala nkə buyifo asa læ kusu ku diyua əsuə.

Kase seka inte læ Onanto eto bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke ntii, <sup>34</sup> ele bə besio

di kãã læ bafokanɔfɔ eto katsyako. Bomuu, ele bæ babokosə mə əsuə kasɔ fe kase Onanto eto kɔfi laate. Nya bəmbə kusu bæ læ bedi etiki. <sup>35</sup> Nya læ bala bæ baato lesatsyuə eto kasɔ banɔɔ, mə bəsə ele bæ batɔ læ mə ayo. Itsyise iyifo afanisa bæ usio nyə ukedi etiki læ bafokanɔfɔ eto katsyako.

<sup>36</sup> Nye, boteyi bənle bæ mi ɔflo Onanto eto ditiki nəmə ditsyi dibəə? Nye mi ɔflo ete ditiki nəmə dibə leyoo? <sup>37</sup> Lə mi nti eto utsyuə eebu nkə Onanto eto unyeləkətidi unii, nye okpe Ləwɔnɔ eto ətəsaa, ele bæ ibə bæ ote nkə, nya minle bɔwɔni kətə mi eyifo kɔfi itsyi læ Onanto ɔflo. <sup>38</sup> Nya læ utidi əmə áni ditiki nəmfoo, ele bæ mi tsya ni wə.

<sup>39</sup> Nyaso, mə bayimi, bifi mi kusubebe kenke bitəkə læ Onanto eto ditiki kənyeləkələkə əsuə. Fɛɛ bienti mba laateyi bele bele kusu. <sup>40</sup> Nyaso ele bæ biyifo lesa saa læ kusu sɛɛ əsuə.

## 15

*Bekloma Lesa Nə Bófo Bónɔ.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi, məmɔɔ, nla miə bekloma ditiki sɛɛ nə mímboko mi béfo. Ditiki nə béfo bənɔ nya bińyə læ ni əsuə kekleke læ bɔfokanɔ əsuə. <sup>2</sup> Nya nyamfɔ ni ditiki sɛɛ nəmə ku ni letsya nə mímbə míntə mi nə. Ditiki nə mə ebutə mi nkpə læ beɛ ni kekleke, le inni nko mi bɔfokanɔ eyifo ebimba.

<sup>3</sup> Lesa nə mímfɔ míntsyiko Boanto Onanto ɔfloɔ, ni ke

mímfi míntə mi nə. Nya nyamfɔ ni lesa nə mímfɔ ku koya kpə enso kenke bæ Kristo əkpə læ bo abua eto disi fe kase báwɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke eto Kukue kemiə. <sup>4</sup> Nya bəbikə wə, nya Onanto létakasə wə ut-syiko ɔkɔmə óboko nkpə læ eyi ətsyə eto kama, nya ubə unsi læ nkpə fe kase bawɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə. <sup>5</sup> Nya uləkə əsuə óte Petro ku batɔnkpe lefosi inuə bamə.

<sup>6</sup> Nyamfɔ eto kamaa, wəələkə əsuə óte mba ditəkəko wə ba eso betidi lofa anɔ læ lefe ditsyuə əsuə. Nya mə nti eto bətsyuə kpə si besi nkpə mmi, ite bæ mə bətsyuə ébukpə koko. <sup>7</sup> Nya nyamfɔ eto kamaa, úləkə əsuə óte Yakobo ku batɔnkpe bamə kenke. <sup>8</sup> Nya læ kalosəkɔɔ, úləkə əsuə óte míntsyia, mə nte fe utidi wə bále læ lefe nə dímanyɔ əsuə.

<sup>9</sup> Itsyise mə ni batɔnkpe kenke nti eto nwə nso bɔfɛ. Nya məńyə ntə bæ bakpo mə bæ ɔtɔnkpe kulaa tsya, etsyise ntəkəko Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa kama nte mə ohiä. <sup>10</sup> Fɛɛ eyɛ læ Onanto eto lefonə esoo, nyifo utidi wə mini mmi. Nya wə lefonə eto asa nnya útə mə, əbə kutəkə. Nya mínyifo keyifo kekleke enso batɔnkpe bamba ba əsuə kulaa betidi dífi ənəmi bətəkə nya inni læ mə əsuəale əsuə. Bomu læ Onanto eto əsuəale nya ləwunsəko mə mímfɔ nyamfɔ buyifo. <sup>11</sup> Nyaso læ

mɔ ni lɛtɛyi mi lesaatsyuə o-o, nye mɛ lɛtɛyi mi o-o, lesa lɔni nɛmɛ ete bɔnlɛ bɔtɛyi nɛ. Nya nyamfo ni nnya bɛfo bɛnɔ nɛ.

*Onanto Átakasə Kristo Únyənsə Utsyiko Bəkpənkpə Nti.*

<sup>12</sup> Mɔmɔ se bɔnlɛ bɔtɛyi bɔə Onanto átakasə Kristo únyənsə utsyiko ɔkɔmɛ úbɛ nkpɛ, besɔ ini bɛ mi bɛtsyuə lɛ bɔtɛyi nkɛ, Onanto ensiembotakasə bəkpənkpə utsyiko ɔkɔmɛ oboko nkpɛ bio? <sup>13</sup> Lɛ nko ini sitintii, nyalɛ Onanto mántakasə Kristo utsyiko ɔkɔmɛ óboko nkpɛ. <sup>14</sup> Nya lɛ Onanto mántakasə Kristo utsyiko ɔkɔmɛ úbɛ nkpɛ sitintii, nyalɛ nnya letsyabebe əmbɔkɛ kutəkɛ itɛ mi. Nya mi bofokanɔ tsya eyifo bimba. <sup>15</sup> Nya nte lesa nɛ nsi lookpɛ bo nkɛalɛ lɛ lefe nɛ eto lefe inni sidia bɔnlɛ bɔtɛyi lɛ Onanto əsuə bɔə ótakasə Yesu utsyiko ɔkɔmɛ úbɛ nkpɛ. Fɛɛ lɛ sitinti ini bɛ bəkpənkpə aantaka ketsyi ɔkɔmɛ kɛbɛ nkpɛ, nyalɛ wátakasə Yesu utsyiko ɔkɔmɛ. <sup>16</sup> Nyaso lɛ sitinti ini bɛ baatakasə bəkpənkpə ketsyiko ɔkɔmɛ, nyalɛɛ, bɛtɛ biə wantakasə Yesu utsyiko ɔkɔmɛ óboko nkpɛ. <sup>17</sup> Nya lɛ Onanto mántakasə Yesu utsyiko ɔkɔmɛ sitintii, nyalɛ mi bofokanɔ əmbɛ kutəkɛ saa, nya bisi benkpɛ lɛ mi abua əsuə. <sup>18</sup> Nya kasɔ ni bənkɛ mba léfo Kristo bánɔ ba díkpɛ tsya ánya. <sup>19</sup> Nya lɛ kawunsiə kamfo eto nkpɛ

eso ete bufi bo kusubebe butəkɛ lɛ Kristo əsuə, nyalɛ bo nkpɛ kpe kaminsə enso lɛ kawunsiə kenke eto betidi nti.

<sup>20</sup> Fɛɛ ɔnukualɛ ini bənkɛ Onanto átakasə Kristo utsyiko ɔkɔmɛ. Nya wɛ ni utidi tute wɛ létaka utsyi ɔkɔmɛ lɛ bəkpənkpə nti nnya nɛ bo uyi bɔse nkɛ mba kenke díkekpɛ si bootaka. <sup>21</sup> Itsyise fe kase ukpɛ lɛyɛ lɛ utidi ɔni əsuə úbɛ kawunsiə, nko ke ini bɛ bəkpənkpə ebotaka betsyi ɔkɔmɛ eyɛ lɛ utidi ɔni há əsuə nɛ. <sup>22</sup> Fe kase betidi kenke eyɛ lɛ Adam əsuə ləkɛ se beyifo lɔni ku wɛ esoo, nko ke ini tsya bɛ Onanto ebotakasə betidi ba díkekpɛ kenke bɛ lɛ bəbɛ bəsiə nkpɛ eyɛ lɛ mɛ lɔniyifoyifo ku Kristo eso. <sup>23</sup> Fɛɛ Onanto ebotakasə utsyuə saa wɛ nsi nkpɛ lɛ kusu ko Onanto kosate ditsyue utsyɛ əsuə. Nya Kristo ni utute. Nya lɛ lefe nɛ luubɛ bio əsuə, mba dífi mɛ əsuə bɛtɛ Kristoo, mɛ usi wootakasə unyənsə nɛ. <sup>24</sup> Lɛ nnya kamaa, kalosəkɔ ebubɛ. Nya Kristo ebotsylɔsə lɛwɔnɔ eto əsuəalɛ saa, betidi ba nsi lɛ ndikɔ ndikɔ kɛnyɛ ku mba nkpɛ lɛwɔnɔ eto əsuəalɛ saa eto oklɛ. Nya Kristo luufi sekakedikɔ siamɛ okpɛ lɛ Onanto wɛ ni Anto eto ani. <sup>25</sup> Itsyise ele bɛ Kristo di seka isu ese lefe nɛ Onanto luufi wɛ balo kenke okpɛ lɛ Kristo eto akpa kalɔ.

<sup>26</sup> Nya olo fɛfɛ wɛ eto ditsyɛbi wɔotsylɔsə ni ukpɛ.

<sup>27</sup> Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue áteyi nkə, “Onanto éfi asa kenke ókpe læ wə akpa kalɔ.” Nya ekpa wuee bæ læ bátɛyi bæ asa kenkee, nyamfo anlɛ bote bæ Onanto wə dífi asa nyamfo ókpe læ Kristo eto akpa kalɔ tsya bébu wə bakpe lenti. <sup>28</sup> Nya læ lefe nə Onanto difi asa nnya kenke ókpe læ Kristo kalɔ ólesəə, wə Kristo wə ni Onanto Eto Ubi əmə ebufi wə əsuə okpe læ Onanto əmə eto kalɔ bæ læ Onanto læ udi seka læ asa nnya kenke əsuə.

<sup>29</sup> Mómɔɔ, itsyi læ betidi ba laafo ntuflesəfləsə eto lekpa əsuə, læ betidi ba díkekpə koko eto disi, be ni diyifobi nəmə eto kasɔ? Nya be nkpe læ nnya əsuə? Lə sitinti ini fe kase bətsyuə laateyi bənkə bensiembotakasə bəkpənkpə bəbə nkpəə be ini eso ele bæ bəfləsə betidi hamə ntu læ mba díkekpə bafe eto disi? <sup>30</sup> Nya bo mba ni batɔnkpe tsya nkpə? Beso bo tsya eto nkpə nkpe læ bulə əsuə lefe saa? <sup>31</sup> Mɔ bayimi, ukpə eto bulə təkəko mɛ diyi saa nə kale disia! Nya maabesə əsuə kato kətə ukpə læ mi disi itsyi læ kase buyifo bani ku Bonamute Kristo Yesu eso. Nyaso mələkə nyamfo kate wuee nɛ. <sup>32</sup> Fɛɛ læ kawunsia kamfo eto nsusu əsuə eso ete minkpɔ ku betidi ba nte fe bebütubuki læ Efesoo, be ni kutəkə ko minyə læ nnya əsuə? Nya læ betidi ensiembotaka bətsyi ɔkɔmə bəbə nkpə sitintii, nyalɛ biyi

biə iyifo fenkə, buyifo fe kase lekpa ditsyuə nlɛ bətɛyi nkə,

“Bitə læ budi læ bunə, itsyise kuse ete boə bəkpə nɛ.”

<sup>33</sup> Biəntə læ bawɛ mi bakpe. Seyetsyuə bua eto betidi aabiasə ditsyəbi sɛɛ eto ole. <sup>34</sup> Bisinkli bifi nsusu læ asa sɛɛ buyifo əsuə, læ bɛyɛ asa bua buyifo. Nlɛ mi etiki budi wuee bæ læ kofani læ kələ mi, itsyise mi bətsyuə enyi Onanto.

*Paulo Édi Etiki Itsyi Lə Bəkpənkpə Eto Businkli Kataka Əsuə.*

<sup>35</sup> Utsyuə ebɔtɔ nkə, “Ntsyə bunsii bootakasə bəkpənkpə nya ntsyə boosinkli bəbə bəsiə nkpə? Nya nte əsuə nnya eto okle lookɛ mə?” <sup>36</sup> Mi betidi eto bamumu! Lə ato diyibibi læ kasɔɔ, dienkə kafiani lesa nə nkpe nkpə læ díambu læ sitə əsuə. <sup>37</sup> Nya lesa nə bétoo, edisa eto dibibi ete yeedi fe lentabi nye edisa ətsyuə eto dibibi ete dini. Nya inni lesa nəmə eto uyibi ni nnya bífi békpe læ kasɔ fɛ diabe. <sup>38</sup> Onanto ətə diyibibi nəmə ditsyəbi nə ke woala. Wəətə diyibibi saa ku ni uyi eto okle nə lələkɛ itə ni.

<sup>39</sup> Nya asa nnya kenke nkpe nkpəə, ətsyuə saa ku nnya əsuə eto sinə. Betidi eto əsuə eto sinə kpe lete. Nya nko ni bebuki tsya eto əsuə eto sinə nɛ. Baklobɛ tsya eto əsuə eto sinə kpe lete nya ketu eto sinə tsya əsuənkpe lete.

<sup>40</sup> Kato eto asa kpe. Nya kaso mfo eto asa tsya nkpe. Asa nnya nkpe kato eto əsuə eto bɔnɔ bobɛ kpe letɛ lə nnya nkpe lə kaso mfo eto əsuə eto bɔnɔ bobɛ. <sup>41</sup> Kofɛ ku ko diyəndɛbi ku kofandɛ tsya eto diyəndɛbi nkpe letɛ. Nya befandɛbi tsyaa, mə diyəndɛ kpe letɛ. Nya lə befandɛbi nti kulaa tsyaa, letɛkɛkɛ kpe lə mə diyəndɛbi əsuə.

<sup>42</sup> Nko ke yuutsyə lə lefɛ nə Onanto lootakasə bəkpənkpə utsyiko ɔkɔmə nya boosinkli bəbə bəsiə nkpə nɛ. Lə bebikə utidi eto sinə, siyifo lesa nə luubu ebɛ. Nya lə batakasə wə baboko nkprə, weensi embukpə. <sup>43</sup> Lə bebikə wə, weensianno bobɛ nya wəyuuə. Nya lefɛ nə batakasə wə betsyiko ɔkɔmə, woano bobɛ nya woakɛ əsuəalɛ. <sup>44</sup> Lefɛ nə bebikə wə, uyifo kawunsiə eto əsuə eto sinə sia dɪkpə.

Nya lə batakasə wə baboko nkprə, uyifo ləwɔnɔ eto əsuə. Lə kawunsiə eto əsuə kpeɛ, nyalɛ betɛ biə ləwɔnɔ kemiə eto əsuə tsya kpe. <sup>45</sup> Itsyisɛ ekpɛ lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə, "Utidi tutɛ wə ni Adam, Onanto uni diyifo wə nya útə wə nkprə fɛ kawunsiə eto utidi." Nya Adam fɛfɛ əmfoo, wə ni ləwɔnɔ nə ləətə nkprə nɛ. <sup>46</sup> Inni ləwɔnɔ nə nkpe lə bo ləətə boeyifo asaa, laato. Bomu əsuə eto sinə laato. Nya kama fɛ ləwɔnɔ nə nkprə kemiə ləələkə. <sup>47</sup> Adam tutɛ wə

Onanto diyifoo, úləkə wə utsyiko sitə əsuə. Nya Adam nuəfə alɛ, kato utsyi úbə. <sup>48</sup> Nya betidi ba nkpe lə kaso mfoo, mə eyifo fɛ utidi wə buləkə betsyiko lə kaso eto sitə hā əsuə. Nya mba beyifo itə kato, mə tsya eyifo fɛ utidi wə ditsyi kato, úbə. <sup>49</sup> Fɛ kase bunte fɛ utidi wə ləbɔ utsyi lə kaso mfo eto ditsyabi, nko ke ini bə utidi wə ditsyi kato ubə, ebutə nkə bofo wə ditsyabi nɛ.

<sup>50</sup> Mɔ bayimi, nyamfo eto kaso ləkələkə ni bənkə lesa nə ni əsuə eto sinə ku kɔtɔ, əmbofo kedikɔ bunyə lə Onanto eto sekakedikɔ. Nya lesa nə laabɛ, əmbofo kedikɔ bunyə lə lesa nə laambia əsuə.

<sup>51-52</sup> Bɛnɔ akulasa nyamfo. Inni bɔmbɛ kenke luukpə. Fɛɛ lə bəfə kakpatsyaku fɛfɛ, bɔtsyi bɔmbɛ eto ditsyabi bawuninsə. Nya wuuyifo nnya nko lə dinəmisɔsɔ lɔni kplo əsuə. Itsyisɛ lə kakpatsyaku fɛfɛ əfə, Onanto ebɔtakasə bəkpənkpə ɔboko nkprə itə bensiembukpə kulefɛ. Nya woofloma bo ditsyabi kenke. <sup>53</sup> Itsyisɛ lesa nə labɛ, ɛlɛ bə lefloma ku nə lambɛ lə dibə lefo lə nə labɛ eto kɛnyɛ. Nya lesa nə ləkprə tayaa, woofloma ni lə nə lənkprə lə dibə lefo lə ni kɛnyɛ. <sup>54</sup> Nyaso lə asa nyamfo əbə itə nko nya baafɛloma asa nnya laabɛ isu nnya lensiambɛ, nyalɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto etiki nnya nɛ bətɛyi nkə,

"Bátsylo ukpə eto ditsyabi

butəkə wə kato!" əbə itə nko sitinti. <sup>55</sup> Nya bawōni tsya balə bōtəyi bənkə, "O Ukrə, sieti fə əsuəale nyamə nte?"

Nya se fə əsuəale eto obé əmə faata bo nte?"

<sup>56</sup> Ukrə ənyə əsuəale nya woata bo obé eyə lə lebuayifoyifo eso. Nya əsuəale nnya lebuə lənyə etsyi lə kōfi əsuə. <sup>57</sup> Fəə boaso Onanto ani. Wə uni ditə nkə butəkə lebuə kato eyə lə Bonamute Yesu Kristo əsuə!

<sup>58</sup> Nyaso, mō bayimi lala, biñyə kekleke, biəntə disi. Nya biñyə kekleke lə Bonamute eto keyifo əsuə lefe saa. Itsyise biyi biə kulesa əmbə bə biuyifo ni lə Bonamute Yesu eto keyifo əsuə ka luuyifo kebimbale.

## 16

*Okokoko Kətə Mba Léfo Onanto Bánj Bamba.*

<sup>1</sup> Mōmōj, bəwōni mē lesatsyuə itsyi lə atabi nnya bela biə biako lə bifi bisu bəwunsəko Onanto eto betidi ba nkpə lə Yudea eto kasō əsuə. Nya eləkə bə biyifo nya eto okle mīntəyi Galatiafō eto bafokanfō miə beyifo. <sup>2</sup> Nya lə Kōsida saa Kōsida eto diyi əsuəə, ele bə utsyuə saa muə əsuə utsyə ku lesa nə woofō boko itsyi lə lesa nə ofo bunyə əsuə bə yembusu iyifo bə bako oko əmə lekələwə lə lefe nə mīnkə mīndufə mi əflo mfō. <sup>3</sup> Nya lə mbə ndufəə, mōwōni kukue nkpe lə betidi ba biləkə lə kōni, ko boofi balə bayenko ku mi

ətəsa nnya befi bantōnko lə Yerusalem. <sup>4</sup> Nya lə eləkə bə mintsya suu, nyalə bonko mə eboyə busu.

*Paulo Eto Kusuyeyə Eto Ketsyue.*

<sup>5</sup> Mōoyə Makedonia fə mooyo mi əflo, itsyise ele bə nyə mfō fə lə mbə. <sup>6</sup> Iyifo mē fe muudi eyi asiani lə mi əflo mfō. Ditsyuə mōkə lə mi əflo ku ləyō lefe. Lə nnya kamaa, biōwunsəko mē lə mō kusuyeyə əsuə kesu kaka ke elə bə nsu. <sup>7</sup> Manla miə maakpō mbə nyə mi əflo ete. Bomuu, moola miə maake lə mi əflo itə lefe səkə ditsyuə lə Bonamute ətə mē kusu nko.

<sup>8</sup> Mōkə lə Efeso mfo isu ese lə Pentekoste eto diyi əsuə. <sup>9</sup> Kusu sēə asini mē tinti lə mfō, bə nyifo keyifo ka nkpe kutəkə tinti, ite bə betidi ba nyə mē lə əsuə fui itsyi lə keyifo ka meeyifo əsuə eso.

<sup>10</sup> Lə Timoteo əbə udufə mi əfloj, bebe biə befo wə kukōnō. Itsyise Bonamute eto keyifo tsya ete ənlə buyifo fe mō ke. <sup>11</sup> Yanle bə mi kuutsyuə saa nyə wə lə əsuə ubu wə sikpefi. Bomu befo wə, lə bəwunsəko wə bə lə wə kusu boyə əsuə ku diyuə bə lə usi usinkli ubə mō əflo buə. Itsyise nlə wə kusu bobə miə wə usinkli ubə ku bo bayimisani lefo banō.

<sup>12</sup> Mōmōj itsyi lə bōyimi Apolo eto etiki əsuəə, mbōlə wə kola kekleke miə ubə mi əflo ku wə bayimi bətsyuə. Fəə woantōnō tō nkə wəəbə lə lefe nəmfo əsuə tō. Fəə mfo nno miə lə lefe ətə wə kusu koo, wuubə.

*Bokla Ku Kusutótó.*

<sup>13</sup> Bitəkə ənə, lə biñyə kek-  
leke lə mi bofokanə əsuə.  
Bekpe utu lə binyə kekleke.

<sup>14</sup> Nya biyifo mi keyifo saa  
ku lelabi.

<sup>15</sup> Biyi Stefana ku wə diyo  
eto betidi. Mə ni betidi  
tutə ba letsyi bawuninsə  
báfo bánə lə Akaia eto kasə  
eto lekpake mfó. Nya béfi  
mə əsuə bətəkawunsəko  
mba eto əsuə bákpasə. Mə  
bayimi, nle mi lekpakpa  
minkə <sup>16</sup> bitə kusu faa  
batónkótónko bamfo ku  
babamba ba laawunsəko mə  
lə mə keyifo lə batónko mi.

<sup>17</sup> Yiafo mə disuəyuə bə  
Stefana ku Fortunato ku  
Akaiko əbə bedufə, nya eyifo  
mə fe mi ini minyə. <sup>18</sup> Bətə  
bə insi nyə əsuəale fe kase  
bákpe mi əsuəale. Nya be-  
tidi bamfo eto oklee, inyə bə  
bitə mə dibu sitinti nə.

<sup>19</sup> Bafokanofó ba nkpe lə  
Asia eto kasə eto lekpake  
mfo kenke bə bəəsiəsə mi!  
Akwila ku Priskila ku mə  
mbaa laatsya lə mə diyo bə  
bəəsiəsə mi kukónə lə Bonamute  
eto diye əsuə. <sup>20</sup> Bo  
bayimi ba nkpe mfo kenke  
bə bəəsiəsə mi o-o!

Bəbuta bətsyuə lə bisiasə  
bətsyuə fe bayimi lala.

<sup>21</sup> Mə, Paulo kosate,  
dífi mə kəni minlə  
nyamfo bəwóni kəsiəsə mi.

<sup>22</sup> Utsyuə saa wə laanla  
Bonamutee, yoole wə lə  
əsuə. O Bonamute, bə!

<sup>23</sup> Bonamute Yesu eto le-  
fonə lə disiəko mi. <sup>24</sup> Mfi mə  
lelabi tinti nle mible kenke  
butə lə Kristo Yesu eto diye  
əsuə. Ibə itə.



## 2 KORINTOFÓ

### Kukue Nuáfə Ko

### Paulo Ləwəni Útə

### Korintofó

<sup>1</sup> Mə, Paulo, wə εye lə Onanto eto lelabi əsuə mimfiani Bonamute Yesu Kristo eto ətənkpee, mə ku bo ɔyimisani Timoteo nle kukue komfo bəwəni kətə mi, Onanto eto bafokanəfə eto ditsyukpa nə nkpe lə Korinto ku betidi ba kenke Onanto eto betidi lə Akaia eto kəsə kenke.

<sup>2</sup> Bəle bətə boə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə lə disiəko mi.

*Paulo Aasə Onanto Ani Lə Bo Kanyinyənyə Saa Əsuə.*

<sup>3</sup> Bitə lə bufi atese butə Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto. Wə ni anto wə ləənyə bo kaminsə, nya woawunsəko bo. <sup>4</sup> Waamansə bo ləkə lə bulə saa bo leetu bo, itə bə lə bo tsya lə bofo bo bətsyuə bəwunsəko lə mə bulə saa kəmiə. Nya fe kase Onanto laawunsə ko boo, nko ke ele bə bo tsya wunsəko bo betidi ba nle kanyi bunyə nɛ. <sup>5</sup> Itsyise fe kase boənyə kanyi kpə fe nka eto okle Kristo tsya dinyəə, nko ke ini bə lə bo ləniyifoyifo ku Kristoo, Onanto tsya laamansə bo ləkə sitinti nɛ. <sup>6</sup> Lə bəte bo ohiāa, bəte bo ohiā bə lə Onanto lə omansə mi ləkə, lə ofo mi lə nkpə. Lə bāmansə bo ləkə, bāmansə bo ləkə itə lə Onanto lə omansə mi ləkə bə

lə befo buńyə kekleke lə mi kanyinyənyə kamfo eto okle əsuə fe kase bo tsya leeyifo lə kanyinyənyə kamfo eto okle seka kəmiə. <sup>7</sup> Kulesa saa embofo bo kusubebe lə mi disi butinkəsə, itsyise fe kanyi ka biənyə fe bo ke sekaa, nko ke Onanto loomansə mi ləkə fe kase úkamansə bo tsya ləkə seka.

<sup>8</sup> Bayimi, bola boə bete bulə bo eto okle dítu bo lə Asia eto kasə kukəɔ. Kanyi ka bűnyə áke ale itə bo tinti itə bə bóensibe kusu boə bəkke nkpə kulaa tsya. <sup>9</sup> Lə sitintii, iyifo bo fe dikpənkpi báló bo! Fɛɛ nyamfo əbə itə nko bə lə bufi bo kusubebe butəkə lə Onanto wə laatakəsə bekpənkpə ketsyiko ɔkəmə kaboko nkpə əsuə, inni lə bo mate eto əsuəale əsuə. <sup>10</sup> Úləkə bo utsyiko lə ukpə eto bulə kplɛ kəmiə. Nya unsi wuukələkə bo tsya lefe saa. Sitintii, wə ini bənlɛ kusu bobə boə usi wuuləkə bo tsya kokoko, <sup>11</sup> lə kase biato ola lə bo disi eso. Itsyise lə betidi kpə aato olaa, Onanto ebəɔ mə olatoto nya betidi kpə ləɔɔ wə ani lə kase ɔwunsəko bo eso.

*Paulo Áteyi Lesa Nə Eso*  
*Ɔtsyi Wə Ketsyue Ɔwuninsə.*

<sup>12</sup> Lesa nə eso boabesə əsuə kato ni bənkə bo akəsi anlo bo dikpi, itsyise bóle bo əsuə kukəɔ lə betidi kenke eto ənəmi. Nya bo ku mi eto nkpəsiasia áye lə Onanto eto kusu əsuə, nya kawɛ ləmbə lə nnya kəmiə. Inni kawunsiə kamfo eto kobetete əsuə

buufi bunsì nkpe ku mi nko, bomu læ Onanto eto lefone ku wæ æsuæle nnya æsuæ bûtækæko eso. <sup>13-14</sup> Asa nnya biofo bokla kanɔ kasɔ, nnya hã ete boawɔni kætə mi nɛ. Nya ite bæ asa nyamfo eto ætsyuæ eto kasɔ ete benɔ mɔmɔ tsyaa, mfo nno miæ biubæ benɔ bo kasɔ belosæ kenke, nya yuutə bæ biofo æsuæ kato bobesæ læ bo disì, nya bo tsya loofo æsuæ kato bobesæ læ mi disì læ Bonamute Yesu eto diyi nəmæ æsuæ.

<sup>15</sup> Læ nnya mimfo nyamfo kenke minɔ nko esoo, minka nsusu búlækæ miæ eni læ nka mi oflɔ boye bæ læ mi disuæyuæ læ diyifo sinuæ.

<sup>16</sup> Tutɛɛ, eni læ mbæ nye mfó læ ntɔ læ Makedoniaa, ku læ nle businkli nle bubæ, bæ læ bæwunsæko mɛ læ nsu Yudea.

<sup>17</sup> Se minlækæ mɔ nsusu miæ læ nyifo nkoo, bote nyamfo nle bæ meenyifo asa læ kusu æsuæ? Nya bote nyamfo nle bæ kawunsiæ kamfo eto nsusu meefi keyifo asa fe utidi wæ laatsyi wæ nsusu kawuninsæ mləmæmlæ katèyi nkæ, ee ku owo læ lefe lɔni nəmæ ke æsuæ?

<sup>18</sup> Bomu fe kase Onanto laateyi ɔnukualɛɛ, nko ke ini lesa saa nə bɔwɔni bɔtsyese mi ni nɛ. Nya inni fe kase utidi laakpɔ katèyi nkæ ee kesinkli katèyi nkæ owo, inni. <sup>19</sup> Onanto eto Ubi Yesu Kristo eto ditiki nə mɔ ku Silvano ku Timoteo lèbe letsya bûtə mii, inni nwæ laateyi nkæ ee usi ɔtèyi nkæ owo tsya. Bomu uyifo nwæ eto ditiki ni ee lefe saa. <sup>20</sup> Itsyise Onanto eto

kenye saa ka ɔtèyi útsyæ, æbæ itə eye læ Yesu Kristo æsuæ. Nyamfo eso boateyi eye læ wæ æsuæ boankæ, “Ibæ itə nko.” Bæ læ bufi atesæ butə Onanto. <sup>21</sup> Onanto ætə nkæ bo ku mimble kenke yifo bani ku Kristo nya wæ kosate dílækæ bo útsyæ nkæ buyifo wæ kekyifo. <sup>22</sup> Wæ ni nwæ dítækæ bo léba útsyæ úfi óte nkæ wæ mbæ bo lefe saa, nya úfi Lɛwɔnɔ Kenkɛ ókpe bo læ akɔesi fenkæ lekpottsyætsyæ itə læ asa nnya kenke buubæ bofo butsyiko læ wæ ani.

<sup>23</sup> Onanto ni adansiɛ læ mɔ ku mi nti nkæ kaminsæ mínyə mi eso mínyɛ Korinto busu nɛ. <sup>24</sup> Inni bənkæ læ bufi lesa nə bofo bɔnɔ bɔnyinkæ mi bokpe eso, itsyise mi bofokanɔ fe diɲyæ keklege koko. Nyaso bɔnlɛ keyifo buyifo ku mi bæ læ binyæ disuæyuæ nɛ.

## 2

<sup>1</sup> Nyaso nyifo mɔ nsusu minkæ mensiembubæ mi oflɔ bæ læ mbæ nló mi aní.

<sup>2</sup> Itsyise læ mbæ nló mi anii, owoe nsi loke wæ lookpe mɛ disuæyuæ, enso mimba mæ ke mintə ani léló mfó?

<sup>3</sup> Nyaso míwɔni kukue keklege nkomə míntsyese mi nɛ, itsyise mánla miæ læ mbæ mfó, yuutə buitə bæ ani ló mɛ. Fɛɛ mi ni betidi ba ele bæ bekpe mɛ disuæyuæ nɛ. Nya mfo nno miæ læ nle disuæyuæ bunyæ, mi tsya ænyæ disuæyuæ nkomə ke.

<sup>4</sup> Sitintii, kukue ko míwɔni míntə mi mfóo, nwɔni ko læ bulə kpə ku læ binəntu æsuæ. Nya mánwɔni ko bæ læ itə

ani læ eló mi kutsyuæ, bomu bæ le binyæ bitsyæ lekpo kase maala mi sitinti eso.

*Paulo Éfi Obuayifo Utsyuæ Eto Lebua Ɔtsyæ Wæ.*

<sup>5</sup> Nyaso læ utsyuæ útæ ani áló utsyææ, inni mɔ mate ete úyifo nko. Bomu bofo bɔtɛyi læ kusu kutsyuæ æsuæ boæ bomblæ kenke utæ ani léló. Fɛɛ manla miæ boækæ wæ kotomɛ bosonsæ. <sup>6</sup> Kase mi kpæ díkænæ utidi æmfo koto læ mi ntii, æsiæ itæ wæ. <sup>7</sup> Nyaso bifi lesa næ úyifo bɛtsyæ wæ læ bekpe wæ nkɛale bæ læ ɛyɛ wæ bulæ læ eló wæ ani kenke. <sup>8</sup> Læ nyamfo esoo, nɛ mi lek-pakpa miæ bekpe wæ nkɛale læ bilækæ betɛ wæ biæ bisi biala wæ sitinti. <sup>9</sup> Nwɔni mi kukue komfo itsyise nla miæ læ mfi nto mi mbe miæ biɲyæ kekkele ku læ bietsyue asa nnya kenke maate mi koto lefe saa. <sup>10</sup> Læ bifi utsyuæ eto botakebu bɛtsyæ wææ, mintsya éfi ntsyæ wæ. Nya læ mfi botakebu butsyuæ ntsyæ læ butsyuæ kpe bæ ele bæ mfi ntsyæ kulaa tsyaa, læ mi eso mímfɛ míntsyæ læ Kristo eto ənæmi. <sup>11</sup> Nnyifo nyamfo nko læ kase Obon-sam læmbotafa mi, itsyise buyi wæ kobe.

*Paulo Ála Nkæ Læ Ɔnɔ Mæ Etiki Læ Tito Ɔflo.*

<sup>12</sup> Se mínsu míndufæ Troas eto Umæ miæ læ nsu mbe Ditiki Sɛɛ nɛmæ letsya itsyi læ Kristo æsuææ, nnyæ miæ Bonamute ébɔsini kusu itæ keyifo kamæ læ mfó. <sup>13</sup> Fɛɛ ilæ mɛ tinti itsyise mænnyæ mɔ ɔyimisani Tito mfó. Læ

nyaso ntɔ kusu nya mímfɛ mínsu Makedonia.

*Boætækæ Kato Læ Kristo Eso.*

<sup>14</sup> Fɛɛ boaso Onanto ani! Nya ɛyɛ læ lɔniyifoyifo ku Kristoo, Onanto aayenko bo lefe saa fe ndomufɔ ba lætækæko Kristo læ wæ kato-butækæ eto bɔyɛ æsuæ. Nya Onanto aayɛ læ bo æsuæ kabe Kristo letsya kate kawun-siæ kenke fe kase nnuæbi bo laanyi fififi eto ufiebi laayɛ katsyo kesu kalebe saa. <sup>15</sup> Itsyise buyifo fe ufiebi wæ laanyi fififi wæ Kristo dífi útæ Onanto wæ leesensæ kesu betidi ba nyɛ læ kusu sɛɛ æsuæ itæ bofo ku mba nyɛ læ kusu bua æsuæ ntɔ læ bonya æsuæ. <sup>16</sup> Itæ betidi ba lembunyæ nkpæ manloo, buyifo fe ufiebi wæ laate mæ bæ bonya eto ole beni. Fɛɛ betidi ba luunyæ bofoo, buyifo fe ufiebi wæ lætæ nkpæ manlo itæ mæ. Nya læ sitinti, owoe lofo keyifo kamfo eto okle buyifo? <sup>17</sup> Bunte fe betidi kpæ ba laafo Ditiki Sɛɛ nɛmæ kayenko fe bikæ bia baate læ asi. Fɛɛ se ini Onanto dílækæ bo esoo, buyifo bani ku Kristo nya boedi etiki læ ɔnukualɛ æsuæ læ Onanto eto ənæmi fe Kristo eto beyifoyifo.

### 3

*Onanto Itæ Bo Nkpæ Læ Kenyɛklekle Fɔfo Ɔsuæ.*

<sup>1</sup> Bote nyamfo nɛ nkæ busi bɔɛ bo æsuæ bɔtɛsɛ? Fe kase inte itæ betidi bɛtsyuæ sekaa, isi ehiã kukue bofo ketsyiko mi ɔflo nye kaboko

mi itə bo buləkə kate? <sup>2</sup> Mi kosate ni kukue ko nkpe bo, ko bákawóni bákpe lə bo ketu kəmiə itə le utsyuə saa loofo bote ku lə okla. <sup>3</sup> Ekpa wuee bə Kristo kosate leye lə bo əsuə nya útə nkə bofo bɔnɔ. Nyaso mi ni kukue ko ówóni. Inni awónisa eto ntu úfi ówóni asa nyamfo. Bomu Onanto Eto Ləwɔnɔ nə nsi nkpe eto əsuəalə úfi ówóni nnya. Nya wánwóni nnya lə aba əsuə fe kase úyifo nnya lə lefe nə léfe mmə, bomu lə betidi eto ketu kəmiə.

*Kenyeklekle Fɔfɔ Eto Batɔye.*

<sup>4</sup> Bofo bɔteyi nko boə bokpe kənyəkə ka Onanto dítə bo eye lə Kristo əsuə eso. <sup>5</sup> Bumbə kənye bofo bɔteyi boə bokpe əsuəale lə bo əsuə boafɔ keyifo kamfo buyifo. Bomu əsuəale nnya nkpe bo etsyi Onanto ɔfɔ. <sup>6</sup> Wə ni nwə díyifo nkə bɔkə əsuəale lə bofiani kenyeklekle fɔfɔ kamə eto batɔnkpe. Nya kenyeklekle fɔfɔ kamfo anye lə afi koko nnya báwóni bətsyə əsuə. Bomu kaye lə Onanto eto Ləwɔnɔ əsuə. Itsyise afi nya báwóni bətsyəə, aaboko ukpə. Fɛɛ Onanto eto Ləwɔnɔ ətə nkpe.

<sup>7</sup> Onanto eto afi nnya báwóni kokoko mfóo, eyifo etiki nnya báwóni bətəkə lə aba əsuə. Nya lefe nə bəfi nnya bətə betidi, Onanto eto diyənde ətə bə Moses eto ənəmi əyənde. Nya íte bə diyənde nəmə ələkə ibu lə Moses eto ənəmi tsyaa,

Israel bebi mámfo buńyə kabe wə ənəmi. Nya lə afi nnya laafɔ bo díkpənkpi bolo ələkə əsuə ete ku Onanto eto diyənde nkoo, <sup>8</sup> nya le wə Ləwɔnɔ eto lebɔbi eto diyənde so ditute famfamfa. <sup>9</sup> Nya lə kɔfi koko ko laalo utidi díkpənkpi áfo diyənde nəmfo eto okle butə, ele bə bote boə Ditiki Sɛɛ nə leeyifo bomba leeyifo kasɛɛ eto diyənde eboso ditute eto lele kenke. <sup>10</sup> Bɔlɛ bɔteyi nko itsyise diyənde kple nə nkpe mfo mɔmɔɔ, éyifo dinyəndə nə ləkə kɔ fe leni. <sup>11</sup> Nya lə lesa nə ləkə itə lefe kliminti ənyə diyənde nəmfo eto oklee, nyale lesa nə nte itə manlo manlo eto diyənde eboso famfamfa. Ni diyənde so nəmfó kon.

<sup>12</sup> Nya se bonkpe kusubebe lə lesa fɔfɔ nə ləmbə kalokɔ esoo, nyaso boedi etiki saa wuee ku ɔkɔɛ nɛ. <sup>13</sup> Nya bunte fe Moses wə dífi ofiamɛ úti wə ənəmi itə lə Israel bebi lə buunnyə bə Onanto eto diyənde nə ləkə lə wə ənəmi le bɔni kalo. <sup>14</sup> Sitintii, mə nsusu mányɛ etsyo, ibə ese lə mi. Íte fe ofiamɛ wə mfo eto okle si uti mə lə nsusu lə bale kɔfi koko eto kukue komfo eto ditiki bokla. Itsyise lesa nə hā luutə bələkə ofiamɛ əmfó bato bakpe ni lə utidi lə ufi wə əsuə okpe lə Kristo əsuə. <sup>15</sup> Sitinti ibə ese taa mmii, lə bale Moses eto afi eto kukue eto etiki nyamfo boklaa, iyifo fe ofiamɛ əmə si uti mə lə nsusu. <sup>16</sup> Fɛɛ lə utidi átsyi ɔwuninsə úfi əsuə útə Bonamutee, ófiame

wə leeti wə nsusuu, aasini nya waano etiki nyamə kaso. <sup>17</sup> Nya mómoo, Bonamute wə bɔnlɛ bokpadi mfo, ni Lɛwɔno nəmə nɛ. Nya kaka Bonamute eto Lɛwɔno nkpee, ətə kusu itə əsuə əsuə eto busiə. <sup>18</sup> Nya bomba mbɛ kenke ba kulesa saa enti bo lə ənəmi bɔnlɛ Bonamute eto diyənde nəmə buləkə kate wuee. Balɛ bo bɔtsyi kawuninsə kətsyə lə wə ditsyəbi nəmə əsuə nya bo diyənde nəmə nɛ kato bobɛ kakpɛ. Bonamute əmə ni Lɛwɔno nə nɛ nyamfo buyifo nko nɛ.

#### 4

*Bute Fe Ekplibi Nnya Bato.*

<sup>1</sup> Onanto lə wə kaminsənyənyə əsuəə, dɪfi keyifo kamfo ókpɛ bo lə kɔni. Lə nyaso ani anló bo lə ke buyifo əsuə. <sup>2</sup> Búləkə ato lə asabiombio ku afanisa saa buyifo əsuə. Bóni awesu saa ku Onanto eto ditiki nəmə bɔtsyi kawuninsə lə kusu saa əsuə. Bomu boələkə ɔnukualɛ kate. Boəsiə nkpə bo lekpa wuee lə Onanto eto ənəmi itə utsyuə saa ebunyə bo ditsyəbi sɛɛ utsyə lekpo. <sup>3</sup> Nya lə Ditiki Sɛɛ nə boabé letsya mfo eyifo akulasa itə betidi betsyuəə, betɛ biə mba nyɛ lə konyasu əsuə ete iyifo akulasaa itə. <sup>4</sup> Nya betidi bamfó mámfɔ bánɔ itsyise kawunsiə kamfo eto olo, Obonsam, éti mə ənəmi. Nya weeti mə kusu bə baamfo Ditiki Sɛɛ eto lekpasə nə mə bunyə.

Lekpasə nə laabo ketsyi lə Ditiki Sɛɛ nə ditsyi Kristo eto diyənde əsuə wə ni Onanto kosate eto ditsyəbi. <sup>5</sup> Boambe bo kosate eto əsuə letsya kətə mi, bomu Yesu Kristo ni nwə eto ditiki boabé letsya kətə mi boə wə ni Bonamute. Nya bo eyifo beyifoyifo itə mi lə Yesu eto disɪ eso. <sup>6</sup> Onanto wə letɛyi lə kawunsiə eto ketsyikokɔ nkə, “Lekpasə yənde lɛbo ditsyi ketuntu əsuə,” ke ni Onanto wə dítə nkə wə lekpasə yənde lə bo ketu kəmiə lə ditə nkə bunyə Onanto eto diyənde nə nɛ buyənde lə Yesu Kristo eto ənəmi butsyə lekpo.

<sup>7</sup> Fɛɛ bomba léfo asafokoya nyamfo itsyi Onanto ɔflo, te fe sɛfɔte eto ekplibi. Nya ite nko lə iləkə eté sitinti bə, inni bo ɔflo əsuəale kplɛ kenke nyamə ditsyi, bomu itsyi Onanto ɔflo. <sup>8</sup> Boənyə kanyi lə lefe kpə əsuə, fɛɛ bulə bomə aanso bo ani. Yaakpɛ bo nsusu bulə, fɛɛ yaanló bo ani. <sup>9</sup> Balo kpə ətəkəko bo, fɛɛ Onanto aanyani bo kətsyə. Itɛ bə baayinkə bo kakpɛ lə kasɔ tsyaa, bambiasə bo. <sup>10</sup> Lefe saa, bo əsuə eto sinə əənyə kanyi ka laale Yesu eto ukpə eto okle. Bə lə nkpə bo bunsɪ, lə bole Yesu eto nɛ. <sup>11</sup> Lə sitintii, nkpə bo bunsɪ kenke kpe lə ukpə eto bulə kəmiə lə Yesu eto disɪ eso bə lə bənyə Yesu eto nkpə eto ditsyəbi lə bo əsuə eto sinə bətsyə lekpo lə bo. <sup>12</sup> Lə mmə esoo, ukpə lɛ keyifo lə bo lefe saa, fɛɛ

nkræ le keyifo læ mi æsuæ.

<sup>13</sup> Båwoni læ Awonisa Kenke eto Kukue æsuæ bänkæ, "Mfo nno, nyaso mímbe wæ letsya nē." Nko ke ini bæ bo tsya áfo bóno eso bóbe Ditiki Σεε nāmæ letsya nē. <sup>14</sup> Nya buyi boæ Onanto wæ létakasæ Bonamute Yesu utsyiko okómæ óboko nkrææ, wæ æmæ ke ebotakasæ bo tsya ku Yesu oboko nkræ nya wookpa bo ku mi kenke oboko wæ ænæmi. <sup>15</sup> Mi lélékæsæ eso asa nyamfo kenke nte nko. Nya kase mba Onanto nle wæ lefonæ bote nle bufui kakpe, ebutæ bæ mæ leninsæ læ lebe kato lekpe bæ læ befi hatēsæ Onanto.

*Buunyæ Dibu Ku  
Dusuanyuæ Kræ.*

<sup>16</sup> Læ nyamfo eso boæntæ ani laalo bo, læ bo æsuæ eto sinæ le buku kulaa tsyaa, buyi boæ bo læwóno kæmiæ eto nkræ le boto kætækæ lefe saa. <sup>17</sup> Nya kanyi seke ka bônle bunyæ mómoo, embutsyæ ekle, bomu bólo kanle bo æsuæ kætsyæ itæ diyænde kplæ næ læmbæ kalosækæ. Boæmbofo ni bufi katese ko kanyi saa. <sup>18</sup> Inni asa nnya boænyæ æsuæ boefi bo ænæmi kætækæ, bomu læ asa nnya boænnýæ æsuæ. Nya asa nnya boænyæ ku ænæmi te itæ lefe kliminti ditsyuæ ete. Nya nnya bo ænæmi lembofo bunyæ, te itæ lefe saa.

## 5

<sup>1</sup> Nya læ bo æsuæ eto sinæ sia ni dibú næ kafo boæsiæ læ kasæ mfo abaa, bokpe diyo

bamba læ Onanto eto Umæ kato. Nya diyo næmfoo, wæ kosate dífi wæ ani óto, nya diunýæ lefe saa. <sup>2</sup> Nya lefe næ æsuæ bunsí læ kasæ mfo læ sinæ æsuæ, boala kawóno. Nya boabe kusu kekleke boæ læ bofo Onanto eto sekakedikæ eto umæ eto æsuæ eto sinæ. <sup>3</sup> Nya læ bofo kato eto æsuæ eto sinæ siamfo, yensiembutsyæ fe busi leya. <sup>4</sup> Nya se bunsí læ kasæ kamfo eto sinæ eto dibú kafo, busi boala kawóno læ bulæ æsuæ. Nya inni bänkæ bola boæ læ bóbo læ kasæ kamfo eto sinæ æsuæ. Bomu bola boæ læ bofo Onanto eto sekakedikæ eto sinæ buti læ æsuæ bæ læ sinæ sia lænkræ læ sefo nsia lækræ eto kénye kenke. <sup>5</sup> Onanto ni nwæ lælo bo utsyæ itæ nko eto bofloma bomfo eto bubæ. Nya úfi wæ Læwóno útæ bo fe lesa næ bufi bônle kusu bobæ uyi bose itæ asa nnya kenke ólo utsyæ bo eto bubæ.

<sup>6</sup> Nyamfo eso bonkpe okæ lefe saa nē. Nya buyi boænkæ læ bokpe læ æsuæ eto sinæ siamfo æsuæ, boanyotæ Bonamute oflo nye wæ ænæmi. <sup>7</sup> Nya nkræ bo bunsí mfoo, busi mu læ bofokano æsuæ. Nya inni læ lesa næ bo ænæmi kényæ læ bote ini. <sup>8</sup> Bokpe okæ tinti nya enkpe bo okæ enso læ boyani æsuæ eto sinæ siamfo butsyæ læ budufæ Bonamute eto ku bo ænæmi bomu. <sup>9</sup> Nya lesa næ bônle bóbebe enso kenke ni bæ, bokpe mfo o-o, bokpe læ Onanto eto umæ o-o, ele bæ buyifo lesa næ luudufæ wæ ænæ. <sup>10</sup> Itsyise ele bæ bomble bó lo Kristo eto ænæmi bæ

læ okponko bo lekpo. Nya utsyuæ saa loofó kayo ka dinyæ itæ læ nkpæ bo usiæ læ kawunsiæ kamfo. Kase keni o-o, kabua keni o-o, Kristo ebofo wæ kayo εε læ nkpæ bo usiæ læ kasó kamfo kenye.

*Bitæ Læ Lóniyifoyifo Læ Lækæ Bo Ku Onanto Nti Eyæ Læ Kristo Æsuæ.*

<sup>11</sup> Se bunyi boæ ele bæ bote Bonamute æmæ sikipii, eso boakplatsya kefi nya kakpe betidi bamba æsuæ bæ mæ tsya yifo nko. Onanto wæ yi kase bunte kenke nya mfo nno miæ mi tsya yi bo ditsyæbi taa utu kæmiæ.

<sup>12</sup> Inni bækæ busi bõle bo æsuæ bõtesæ kate mi, bomu bõle bokplatsya boæ boætæ mi læ bebesæ æsuæ kato læ bo disi eso. Nnla miæ binyæ kænyænkó befo mbuayæ butæ betidi ba lefi æsuæ eto dinyæsa kabesæ æsuæ kato, nya inni bæ læ ditsyæbi sɛɛ eso. <sup>13</sup> Læ iyifo bætsyuæ fe betidi ba disi lebia bunii, nyale itsyi læ keyifo ka boeyifo æsuæ eyæ læ Onanto wæ boala eso. Nya læ disi mambia boo, ite nko itæ mi lelekæsæ.

<sup>14</sup> Kristo eto lelabi næ onkpe itæ bo eyi bo æsuæ. Nya se ekpako bo boæ utidi oni ete díkpæ læ betidi ba kenke eto disi esoo, nyamfo læ bote bæ bomblæ díkpæ. <sup>15</sup> Kristo ækpæ læ betidi ba kenke eto disi bæ læ mba nsi nkpæ, mensisiæ nkpæ itæ mæ æsuæ nye mæ lelabi. Bomu læ bæsiæ nkpæ itæ Kristo wæ díkpæ læ mæ disi esoo, wæ batakasæ betsyiko ókómæ.

<sup>16</sup> Nya læ nyamfo eto kamaa, boensiemfi kawunsiæ kamfo eto betidi eto kenye kakponko kuutsyuæ lekpo. Itæ bæ bókponko Kristo lekpo læ kusu komfo æsuæ læ lefe næ léfe mmæ, mómóó, boe-sienyifo nko.

<sup>17</sup> Nyaso læ utsyuæ ku Kristo éyifo banii, útæ nkæ ofiani utidi fófó. Nya wæ utidi eto ditsyæbi koko næmæ ébubæ lefe. Nya læfófó ébubæ lefo læ ni kenye. <sup>18</sup> Onanto ni nwæ díyifo asa nyamfo kenke. Nya úlækæ asa nnya lébiasæ bo ku wæ nti bæ læ buyifo bani ku wæ eyæ læ Kristo æsuæ. Nya wæ ke ni nwæ dífi keyifo kamfo ókpe bo læ ani nkæ læ bunæ betidi bamba boboko wæ ófó læ óló mæ ku wæ nti bafiani bahó. <sup>19</sup> Nya letsyabebe næmfo ni nkæ, Onanto, eyæ læ Kristo æsuæ, óló wæ ku betidi ba kenke eto nti. Nya úlækæ ato læ mæ abuyifoyifo kenke æsuæ. Nya keyifo ka úfi ókpe bo læ kóni ni nkæ, læ bõteyi betidi ba kenke ditiki næ díyifo mæ wæ bahó.

<sup>20</sup> Nya bo buni nyæ læ Kristo eto kenye. Nya Onanto kosate ni nwæ nyæ læ bo æsuæ ónlæ mi kólæ bõlé. Nyamfo eso bunyæ læ Kristo eto kenye bõnlæ mi lekpakpa boæ bitæ læ baló mi ku Onanto eto nti. <sup>21</sup> Kristo ménniyifo lebuæ saa. Fæ læ bo disi esoo, Onanto eyifo wæ ófo bo abua útsyi, bæ læ buyifo bani ku wæ, læ bofiani mba nye læ kusu sɛɛ æsuæ læ Onanto eto ænæmi.

## 6

<sup>1</sup> Se ini bonko Onanto nye bɔnlɛ keyifo esoo, bɔlɛ mi lekpaƙpa boə mimba díkafo Onanto eto lefonəə, biambi-asə ni. <sup>2</sup> Itsyise Onanto áteyi nkə,

“Se lefe léyo bə nnyə fə kaminsəə,  
nno fə olatoto.

Nya se éyo diyi nə ele bə mmfo fə tsyaa,  
nwunsəko fə.”

Bɛno! Nlɛ mi bɔteyi minkə mɔmɔ ni lefe nə ele bə Onanto nyə mi kaminsə nɛ. Nya mmi ni diyi nə ele bə Onanto fo fə lə nkɔpə nɛ.

*Paulo Ɛnyə Kanyi.*

<sup>3</sup> Boanla boə kuutsyuə saa nyə kabua lə bo keyifo əsuə. Lə nyaso boanla boə boeyifo kulesa nə luuti kuutsyuə saa bofokanɔ eto kusu.

<sup>4</sup> Bomu lə lesa saa nə boeyifo əsuəə, boələkə kate wuee boə Onanto eto beyifoyifo buni. Boənyə kekleke lə kusu saa əsuə, lə bulə əsuə ku lə kanyinyənyə əsuə ku lə ohiā kəmiə. <sup>5</sup> Lə báblɛ bo nye bákpe bo lə Aba eto diyo nye báyele bo nye búyifo keyifo bosonsə əsuə nye bóənnə lefe bolabe selabe nye búsiə kukpense tsya.

<sup>6</sup> Boələkə kate boə buyifo Onanto eto beyifoyifo eyɛ lə kase boalɛ əsuə kɛnkɛ lə kobe ku dibusə ku kafo ɛkpe əsuə. Nya Onanto eto Lɛwɔnɔ nsi ko bo nya boala betidi ku kafo faa. <sup>7</sup> Boanwe betidi lə bo Ditiki Sɛɛ eto letsyabebe əsuə. Nya Onanto eto əsuəale nnyə ntəkəko bo

tsya aate nkə buyifo wə beyifoyifo. Bo nkɔpə sɛɛ siəsia eyifo fe bemamakə bia boefi kakpɔ lema, kata bo əsuə disi tsya. <sup>8</sup> Bətsyuə ətə bo dibu nya bətsyuə tsya laakpe bo kofani. Bətsyuə aaka bo nya bətsyuə tsya laatesə bo. Betidi əənyə bo fe badia, fɛɛ ditiki eto ɔnukuale ni nə boatəyi. <sup>9</sup> Betidi eyifo fe benyi bo, fɛɛ beyi bo kenke. Fe búkpə, fɛɛ busi nkɔpə! Bənə bo koto sitinti, tsya bánlo bo. <sup>10</sup> Ite bə befi bo fe baminsətidi tsyaa, bɔlɛ disuəyua bunyə lefe saa. Bəənyə bo fe bakombo, fɛɛ boətə betidi laafiani Onanto eto umə eto batabinyə. Bəənyə bo fe betidi ba kulesa lente. Fɛɛ bo bomu lesa saa nte nɛ.

<sup>11</sup> Bo bayimi, Korintofɔ, búdi mi etiki kafo faa nya búmenkli bo akɔəsi faa bítə mi. <sup>12</sup> Inni bo dimansini bo akɔəsi bítə mi! Mi, bomu, dímansini mi akɔəsi bítə bo. <sup>13</sup> Nnlɛ mi etiki budi mɔmɔ fe kase ubianto leedi wə bebi etiki. Nya fe kase búmenkli bo akɔəsi bófo mii, mi tsya menkli mi akɔəsi bitə bo lə befo bo nko.

*Mimba Ni Bafokanɔfo Ku Mamfokanɔfo Eni Bani.*

<sup>14</sup> Bebe biə mimba ni bafokanɔfo ku mba ni mamfokanɔfo menyifo bani. Itsyise lesa nə nye lə kusu əsuə ku lesa nə lannye lə kusu əsuə əmbofo bɔkɔ keyifo lesa lɔni kon. Nko ke diyənde ku ketuntu lembofo bɔkɛ lə kalebe kani nɛ. <sup>15</sup> Kristo ku Obonsam embofo bani buyifo. Nko



ini bæ nwæ léfo óno ku nwæ dímamfo óno æmbofo bani buyifo nɛ.

<sup>16</sup> Ntsyæ difiayo ku Lenantoyo loofo bókɔ kake læ kalebe kani? Nyaso bo tsya mænnyæ butæ difiayo, itsyise bo ni Onanto wæ leenkpæ eto kakenkɔ nye kəsiakɔ. Fe kase Onanto kosate læteyi nkæ, "Muutsyæ kəsiakɔ læ mæ nti nya muusiakɔ mæ, nya moofiani mæ Onanto, nya mæ tsya loofiani mɔ betidi."

<sup>17</sup> Nyaso Bonamute læ wæ betidi bɔteyi nkæ,

"Bɛbɔ læ mæ nti,

nya bilækæ mi æsuæ bit-syiko læ betidi ba lætæ bæfiæ kedi nti.

Bientidi mæ asa nnya laanansæ æsuæ mfó, nya moofɔ mi atuu.

<sup>18</sup> Nya moofiani mi Anto, nya mi tsya loofiani mɔ bebisani ku bebisio.

Nko Bonamute Æsuæalenyæ Kenke læteyi nɛ."

## 7

<sup>1</sup> Mɔ bayimi lala, se Onanto dítsyæ bo nyamfo kenke eto kenyɛ esoo, bitæ læ buyifo bo æsuæ kenke, læ bulækæ bo æsuæ butsyiko læ lesa saa næ loonansæ bo æsuæ eto sinæ ku læwɔnɔ. Nya læ buyifo bo æsuæ kenke butæ Onanto, se boebu wæ nya boate wæ sikpi eso.

*Paulo Ænyæ Disuæyuæ Se Korintofj Letsyi Mæ Nkpæ Báwuninsæ.*

<sup>2</sup> Bifi lelabi bitæ bo læ mi akæsi. Bóanta kuutsyua saa

búbu nya bóantafa mi ku-utsyua saa ku bówɛ kutsyua saa bókpe. <sup>3</sup> Minlɛ nyamfo bɔteyi læ nlo mi dikpi. It-syise mótɛyi mi læ lefe dit-syua léfe miæ, bóla mi asa sitinti bæ læ ukpæ kəmiæ o-o, nkpæ kəmiæ o-o, kulesa emb-  
bofo bo nti busensæ. <sup>4</sup> Mmfo mi nno tinti! Nya maaso lækɔesi kabesæ æsuæ kato læ mi disi. Læ mi kanyinyenyæ æsuæ tsyaa, mææmuæ utu kale læ disuæyuæ næ diyi mɛ æsuæ kenke læ mi eso!

<sup>5</sup> Se búsu búdufæ Make-donia kulaa tsyaa, boenyæ lefe butsyæ ɔnwɛ saa. Bulæ kpæ etu bo, betidi ædiænko bo læ kalebe saa. Nya betidi díkakpɔnko bo nya búkate sikpi. <sup>6</sup> Fɛɛ Onanto wæ laamansæ betidi ba nle nku buwi ku nkuenlo lækɔɔ, ákpe bo nkæale se Tito dítsyi mi ɔflo úbæ údufæ. <sup>7</sup> Nya inni wæ bubæ mate ete díta bæ búnyæ disuæyuæ. Bomu óteyi bo kase békpe wæ otsyikle nya lækɛ wæ ɔkɔɛ nya óteyi kase béla kekkele biæ biænyæ mɛ læ befo mɛ kafo faa, ku kase ílæ mi itæ mɛ læ nnya díbæ æsuæ ku kase bínyæ mæ kama kekkele læ beta mɛ disi. Nyamfo eso minsi mínnyæ disuæyuæ tinti minso nɛ.

<sup>8</sup> Kukue ko míwɔni míntæ mii, álo mi ani tinti. Fɛɛ yenlɛ mɛ bæ nwɔni ko ntæ mi. Itæ bæ kukue ko míntsyese mi álo mi ani tsyaa, álo mi ani itæ lefe kliminti ete. Tutɛɛ, ílæ mɛ, <sup>9</sup> fɛɛ mɔmɔɔ, nle disuæyuæ bunyæ. Inni nnya ani lélo mi eso, bomu bæ itæ bæ mi lebua næ býyifo

éfi mi nya betsyi bewuninsə læ nnya eso. Se binyə kanyi fe kase Onanto lélaa, nyaso bóenyifo mi kabua saa læ nnya əsuə. <sup>10</sup> Nya læ utsyuə ənyə kanyi fe kase Onanto laalaa, wəənyə bətsyi kawuninsə nya baafə wə læ nkprə, itə yensianlə wə. Fεε læ utsyuə əənyə kanyi læ kawunsə eto bola əsuəə, ukprə hã wuunyə utə wə əsuə. <sup>11</sup> Bebe kase kanyi kamfo eto okle ka Onanto lebebe útə mi nle keyifo læ mi əsuə. Itə biakplatsya kekleke keyifo asa kələkə əsuə ketsyiko læ lebuayifoyifo əsuə, kəsia nkprə sεε. Itə biantonoko asa nnya læmbə kəno eto buyifo nya itə biate sikpi. Itə biabe kusu itə asa nnya luubə nya biankpe otsyekle læ asabuyifo əsuə ku itə biala biə bənə nwə leeyifo kabua koto. Lə asa nnya kenke əsuə, bíləkə bete fe mba nyε læ kusu əsuə, ba kabua saa læmbə læ əsuə læ etiki nyamə əsuə.

<sup>12</sup> Nya ite bə n̄wəni kukue komfo ntsyese mi tsyaa, ini læ nwə diyifo kabua nye nwə báta bébu eso. Bomu n̄wəni ko miə læ Onanto eto ənəmi, nləkə nte mi kase dibu biətə bo mfui tinti. <sup>13</sup> Nyamfo kenke lékpe bo nkεale nε.

Inni bə ékpe bo nkεale ete, bomu læ kase Tito lékpe bo disuəyuə ku wə disuəyuə nə únyə ku kase bewunsə békpe wə anyo eso. Itsyise mimble ətə bə wə nsusu əsia kaso buεε. <sup>14</sup> Bíəntə ndi kofani læ wə ənəmi se mimbəsə əsuə kato læ mi disi eso. Nya

lə kase lesa saa nə bótəyi mi eyifo onukualeε, nyaso kase bóso ləkəesi læ mi əsuə bítə Tito tsyaa, əbə itə itsyise εyε læ kusu əsuə. <sup>15</sup> Nyaso wə lelabi itə aabe kakanwu læ okloma kase bitsyue wə asatete koto ku kase béfo wə læ əsuə kasə bobokosə ku dibu əsuə eso. <sup>16</sup> Iyifo mε disuəyuə bə moofə mi bofo kanə læ kusu saa əsuə.

## 8

### *Bitə Betidi Asa Kafo Faa.*

<sup>1</sup> Mə bayimi, bola boə bete asa nnya Onanto díyifo útə bafokanofə eto etsyukpra nnya kenke nkpe læ Makedonia εyε læ wə lefonə əsuə. <sup>2</sup> Bédufə læ boto kabe kekleke əsuə εyε læ bulə bo dítu mə əsuə eso. Fεε læ nyamfo kenke kamaa, bənyə disuəyuə tinti nya béyifo kafo ekpe bətə betidi asa kprə ku kafo faa, ite bə beyifo bakombo tinti kulaa tsya fε. <sup>3</sup> Moofə bótəyi miə bətə betidi asa fe kase boofə. Nya nle mi bótəyi læ onukuale əsuə minkə, bətə asa básənsə kase inte mə kulaa tsya læ mə kosate eto lelabi faa əsuə. Lə mə kosate eto kafo faa əsuəə, <sup>4</sup> bále boo lekpakpa sitinti bə læ butə mə kusu læ bawunsəko betidi ba leeyifo Onanto eto keyifo læ Yudea eto kasə əsuə. <sup>5</sup> Nya asa nnya béyifo mfóo, so kase bo kosate lébe kusu boə bátafo buyifo! Tutεε, béfi mə əsuə bətə Bonamute nya læ nnya kamaa, læ Onanto eto lelabi əsuə, báyani mə əsuə bətə bo tsya.

<sup>6</sup> Lə nyamfo esoo, bótəyi Tito wə dítsyə keyifo kamfo kaso lə mi nti boə, úsukosə lə ɔwunsəko mi lə belosə lelabi eto keyifo kamfo. <sup>7</sup> Mómɔɔ, bíusu seto lə lesa saa nə nkpe mi əsuə. Sitintii, bíusu seto lə mi bofokano ku etikididi ku kobetete ku otsyikle kpekpe ku kase biala bo tsya əsuə. Nyaso bola boə bekpe nkəale lə bisu seto lə mi lelabi faa eto asatətə nyamfo əsuə nko tsya.

<sup>8</sup> Inni kofi minlə mi bokpe, bomu mfi lekplatsya nə betidi bamba nɛɛ, bufi kakatesə ko mi lele lə mbe lə mi ditidila tsya eyifo lelabi tinti. <sup>9</sup> Itsyise biyi kase Bonamute Yesu Kristo dífi lefonə útə mi. Nya ite bə otabinyə uni tsyaa, úyifo wə əsuə okombo lə mi disi eso bə lə ɛyɛ lə wə sekombo əsuəə, uyifo mi batabinyə.

<sup>10</sup> Nsusu bo muutə mi ni bənkə yooɛkɛ bə belosə mómɔɔ, keyifo ka bítsyə kaso lələko. Mi ni betutə bə dítsyə kaso nyamfo buyifo nya bini betidi tute kulaa tsya lə nsusu bomfo eto bufi əsuə. <sup>11</sup> Nya fe kase bífi lelabi bítsyə keyifo kamfo kasoo, bisukosə ke seto fe kase ini mi kosate dífi nnya buyifo eto nsusu bomə. Nya bífi lesa nə nte mi biyifo ke belosə. <sup>12</sup> Lə iyifo mi lelabi kekkeke biə biətə betidi asaa, Onanto ebofo lesa nə nte mi biə biətə. Nya inni lə lesa nə lente mi əsuə.

<sup>13-14</sup> Inni bótəyi minlə miə meeyifo lə itə betidi bamba

eto bitsyikə lə biyifo fomflo, lə nyifo mi bele lə beke kalende, fɛɛ se asa kpə nte mi mómɔɔ esoo, ɛɛkɛ bə bəwunsəko mba inte. Nya lefe nə ehiə mi fɛ kpə nte mə tsyaa, boɔwunsəko mi. Lə ibə nkoo, ete bəwunsəko bətsyuə lə kase ínɔyə itə nɛ. <sup>15</sup> Nko seka bəwoni bákpe lə Awonisa Kenkɛ eto Kukue nɛ bənkə, “Nwə dínyə bikə kpəə, mənnyə kpə osonə nya nwə dínyə sekɛɛ, klolesa máhiə wə.”

### *Bátsyese Tito Ku Wə Bayetsyuə Korinto.*

<sup>16</sup> Boaso Onanto ani, it-syise útə ənəmi áɛ Tito nkə lə ɔwunsəko mi fe kase bola boə boawunsəko mi. <sup>17</sup> Se bótə butsyiko wə ɔflo boə ubə ɔwunsəko mii, ɔtɔno it-syise iyifo wə lelabi nko, nkə lə ubə ɔwunsə, inni lə kase bótə wə eso, bomu iyifo wə lelabi nko, nkə lə ubə mi ɔflo. <sup>18</sup> Nya kamaa, bɔɛ Tito ku ɔyimisani wə nkpe dibu lə bafokanofɔ kenke nti botsyese mi lə kase woedi etiki kesensə Ditiki Sɛɛ nəmə eso. <sup>19</sup> Lə nnya kamaa, uyifo utidi wə bafokanofɔ eto etsyukpa díɛkə bə utəkəko bo lə ubə ɔwunsə lə lelabi eto əsuəbufikətə eto keyifo ka boeyifo kefi atesə kətə Bonamute lə bufi bote tsya bənkə iyifo bo lelabi boə boawunsəko bətsyuə.

<sup>20</sup> Bɔɛ bo əsuə kukɔno nya boale ola kukɔno ətəsa asa nnya betidi díətə bo ku kafo faa mfó tsya, le kase kuutsyuə saa lembubə okpe kənə ku bo lə kase bɔnlɛ

atabi nyamə buyifoko əsuə. <sup>21</sup> Itsyise inni lə Bonamute eto ənəmi mate ete bola boə boeyifo lesa nə lələkɛ, bomu lə betidi kenke eto ənəmi tsya.

<sup>22</sup> Nyamfo esoo, búfi bo ɔyimi əmfo bóko ku mə bótsyese mi nɛ. Bóto wə bóbe kpə búnyə boə bófo wə bóno nya buyi wə bə okpe otsyekle tinti. Nya se ófo mi óno nko esoo, iyifo wə lelabi keklege nkə woawunsəko mi. <sup>23</sup> Nya itsyi lə Tito əsuə, uyifo mə ɔyetsyuə keklege wə leeyifo keyifo ku mə kefi kawumsəko mi. Nya bayimi fɛfɛ ba nye ku wə, ni bafokanɔfo eto etsyukpa eto bənyesiə. Nya beefi dibu kətə Kristo. <sup>24</sup> Nyaso biləkə mi lelabi bete mə lə bafokanɔfo fɛfɛ kenke lə bənyə lə bate sitinti bə, ɔnukualɛ ini bə nyamfo eso boabesə əsuə kato lə mə disi nɛ.

## 9

### *Bɔwunsəko Butə Kristofɔ Bamba.*

<sup>1</sup> Nyə miə yanle bə nsi nwɔni kukue ntə mi itsyi lə bɔwunsəko bo ele bə butə Onanto eto bafokanɔfo lə Yudea eto kasɔ. <sup>2</sup> Nyi minkə iyifo mi lelabi biə biawunsəko betidi bamfó. Nya maasɔ ləkɔəsi lə mi disi lə nyamfo əsuə lefe saa kate bafokanɔfo nkpe lə Makedonia. Nteyi mə minkə bayimi ba nkpe lə Akaiia eto kasɔ, əmuə əsuə bətsyə taa lələko bə buutə bɔwunsəko bomfo. Nya itsyi lə mi ute bokpe

lə nnya əsuə, nya lésanklisə mə nti betidi kpə nɛ. <sup>3</sup> Nya mɔmɔɔ, nle bayimi bamfo bətsyese mi bə lə bənyə bə bo əsuə katobesəbesə lə mi disii, eni bimba. Nya fe kase maateyi mə lefe saa, nla miə biumuə əsuə bitsyə ku mi bɔwunsəko. <sup>4</sup> Nya lə nnya ete bayimi ba nkpe lə Makedonia bətsyua dítəkəko mə bəbə mi ɔfo nya bəbə bənyə bə bíəmmuə əsuə bítsyə fe kase mínteyii, bo ku mi ta eto ənəmi ebokpoo kasɔ sitinti, tsya fɛɛ mi kole eboso le kase bufi ənəmi butəkə lə mi əsuə eso. <sup>5</sup> Nyamfo eso mímbu miə efe bə ntsyese bayimi bamfo mi ntənsə nɛ. Be lə bawunsəko mi bebe ətəsa nnya bəteyi biə biutə bitsyə fɛ lə mbə ndufə. Nyamfo loote bə mi kətə kamə eyifo lesa nə bítə ku kafo faa. Inni bə kuutsyuə lenyinkə mi ókpe eso benle asa nyamə butə.

### *Onanto Aala Utidi Wə Ləətə Lesa Ku Kafo Faa.*

<sup>6</sup> Bekloma biə utidi wə laato asa sɛkɛɛ, sɛkɛ ete wuufəsə. Nya nwə laato asa kpə, nko ke wuufəsə asa kpə tsya nɛ. <sup>7</sup> Nyaso mi utsyua saa tə lesa nə wə kosate lələ nkə wəətə kafo faa. Nya inni ku kanyinyənyə nye iyifo fe kuutsyuə nyə kuutsyuə lə əsuə fɛ útə nnya. Itsyise Onanto aala nwə ləətə lesa ku disuəyuə. <sup>8</sup> Nya Onanto ebofo fə lesa saa butə enso kase lehiä fə. Itə bə lə lefe saa əbəkɛ kpə nya fofo keyifo sɛɛ saa buyifo ku nnya.

<sup>9</sup> Awónisa Kenke eto Kukue áteyi itsyi læ utidi æmfo eto okle æsuæ nkæ,

“Wæ lætæ betidi ba ni bakombo asa ku kafa faa,

nya wæ kafœkpe te lefe saa.”

<sup>10</sup> Onanto wæ lætæ ðkuemfo eyibibi nkæ oto nya woanya didisa kedii, ebutæ fæ eyibibi nnya kenke lefe itæ fæ. Nya wuutæ yoobe itæ fæ didisa kpæ itsyi læ fæ lefonæ eto keyifo itæ betidi kpæ eso. <sup>11</sup> Wuutæ nkæ asa kpæ ke fæ lefe saa bæ læ ekeyifo kafœkpe, bæ betidi kpæ ebɔsɔ Onanto ani eye læ fæ ætæsa nnya baafœ kayenko læ bo æsuæ eso.

<sup>12</sup> Itsyise bɔwunsæko bo biætæ, aawunsæko Onanto eto betidi. Fæe isi ensoo, yætæ Onanto leninsɔ kpæ lefe saa. <sup>13</sup> Nya læ bɔwunsæko bomfo eto nnya laabɔ ketsyiko læ nnya æsuæ, betidi kpæ ebufi atesæ bætæ Onanto læ bɔfokanɔ nkpe mi læ Kristo eto Ditiki Sæe næ béfo bænɔ, ku mi kafœkpe ka bifi bitæ mæ ku utsyuæ saa. <sup>14</sup> Nya læ lelabi kplæ æsuæ, mæ eboto ola læ mi disi læ lefonæ kpæ næ Onanto ditæ mi eso. <sup>15</sup> Bitæ bɔsɔ Onanto ani læ wæ ditæsa næ boebofo bɔteyi næ úfi útæ bo eso.

## 10

*Paulo Áta Disi Keyifo Ka Weeyifo.*

<sup>1</sup> Mɔ, Paulo, kosate éfi Kristo eto æsuæ kasɔ bokosæ bokosæ ku æsuæ buyuæsæ nle mi kɔle bɔle ku lekpaakpalele miæ mɔ nwæ laabokosæ æsuæ

kasɔ læ mi ænæmi fæ meeyifo asa ku utu læ mimbæ mi læ ɔflo uni. <sup>2</sup> Lekpakpa

minle mi bæ læ mbæ mi ɔflo, biântæ bæ etiki kumi ku mi læ senyanya æsuæ. Fæe mi

nti eto bætysuæ ba leebu bænka kawunsia kamfo eto kobe æsuæ ete boeyifo bo asa kayenkoo, muunyænki nkpe mæ. <sup>3</sup> Sitinti ini bæ bokpæ læ kawunsia kamfo, fæe inni kase kawunsia kamfo laakpɔ lema bɔnle bɔkpɔ. <sup>4</sup> Itsyise bemakæ bia boefi kakpɔ lemaa, mentsyi kawunsia kamfo. Bomu Onanto eto æsuæale nnya nkpe ale boefi katsylɔsɔ balo bamæ eto nyænko kekleke bomæ.

<sup>5</sup> Boatsylɔsæ bidia, bidia eto etikinænæ ku lesa saa næ beefi kataka kænɔ nnya leeti betidi kusu bæ bate Onanto. Nya boæmuæ nsusu saa fe betidi ba lema lekpa boæ butsyue Kristo koto.

<sup>6</sup> Nya lefe næ bunɔ buæ beyani mi æsuæ kenke bitæ Kristo eto ditikii, buunæ koto utsyuæ saa ke dímentsyue wæ kotoo.

<sup>7</sup> Asa nnya ni ænæmi ænæmi eto asa hã ete bænle bobæ. Læ mi utsyuæ áfo ónɔ nkæ uyifo Kristo eto olee, okloma nkæ fe kase wuuntsya ni Kristo eto olee, nko ke bo tsya nyæ butæ Kristo nɛ. <sup>8</sup> Nya læ nsɔ lekɔesi mbesæ æsuæ kato enso kase ele bæ nyifo læ æsuæale nnya Bonamute dífi útæ bo nkæ bufi bunæ mi læ bebe læ wæ bɔfokanɔ æsuæ, nya inni bæ læ bufi bunæ mi bobokosæ kamaa, kofani embɔle mæ læ nnya æsuæ. <sup>9</sup> Mæmbola miæ bibu

biə sikpi minlə mi bokpe eyə læ ekue nnya maawōni kətə mi əsuə. <sup>10</sup> Lə mi ntii, utsyuə ebətəyi nkə, “Paulo eto ekue nya waawōni kətə mi eto kənyə kpe ale ku əsuəale tinti. Fəɛ læ okpe læ bo ɔfɔɔ, uyua nya wə etiki əəmbə kasɔnɔnɔ saa.” <sup>11</sup> Nla miə utidi emfo eto okle te nkə, asa nnya boawōni katsyese mi læ ekue əsuə ku nnya boeyifo læ bokpe mi læ ɔfɔɔ, letetekəkə saa əmbə læ nnya nti.

<sup>12</sup> Imbə bo ɔkɔɛ kon tsya boə boefi əsuə bokatesəko betidi ba diyifo fe mba leebu bæ bakplənyə beni. Beyifo mba leeninə. Beefi mə əsuə kakatesəko mə betsyuə læ mə asayifoyifo əsuə nya mə kosate ditsyə nnya beefi əsuə kakatesəko. <sup>13</sup> Fəɛ boo, bo əsuə katobesəbesə əmboso kase inyə itə. Nya boombesə əsuə kato bosu keyifo ka Onanto dītə bo nya nka bɔnlə buyifo læ mi nti tsyaa, nkpe læ nti.

<sup>14</sup> Nya se mi tsya nkpe læ kaka Onanto dītə bo nkə buyifo ke bese esoo, bɔenyifo ke bɔyilasə ke kasekɔ. Itsyise bo ni mba ditsyiko mi ɔfɔ bubə ku Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə. <sup>15</sup> Nyaso boambesə əsuə kato kayila betidi bamba eto keyifo ka bəyifo itsyise kaso nka Onanto dītə bo. Bomu bo kusubebe təkə læ mi bofokanɔ eto katobebe əsuə nya læ bofo asa buyifo kaso nko læ mi nti le kase Onanto dītə bo nkə buyifo. <sup>16</sup> Lə nnya kamaa, bofo Ditiki Sɛɛ nəmə bətəyi læ nlebe

bo kuutsyuə dɔmanyetɔ ɔyo tsya. Nya yembudi bæ bɔlə əsuə kato bobesə læ keyifo ka betidi bamba dɔyifo əsuə. <sup>17</sup> Nko seka bawōni bəkpe læ Awōnisa Kənke eto Kukue əsuə bæ, “Nwə ke laala nkə woabesə əsuə kato, ele bæ obesə əsuə kato læ lesa nə Bonamute dɔyifo əsuə.” <sup>18</sup> Itsyise inni utidi wə laatesə wə əsuə ni utidi sɛɛ, bomu nwə Onanto laatesə.

## 11

*Məntə Lə Olontidi Obonsam Lə Obiasə Fə Nsusu.*

<sup>1</sup> Nla miə læ asini ani afo mɛ ku kafo faa, læ nyifo fe nwə leeninə kulaa tsya. Nlə fə lekprakpa, fo nnya ətə mɛ nko ete. <sup>2</sup> Maakpɔ kutsyuəsɛ læ mi disi fe kase Onanto leeyifo læ mi disi. Ntɔ mi disi ntə Kristo hā fe kase baatɔ kebite ka lenyitɔ osani disi kətə kusə. <sup>3</sup> Fəɛ nlə sikpi bote miə Obonsam ebo-biasə mi nsusu bæ biembudi ɔnukualɛ bitə Kristo mate, bisumu wə fe kase bikeyifo. Nko ibə bæ owa əmə efi wə kawesu obiasə Eva eto nsusu nɛ. <sup>4</sup> Nlə mi nyamfo bətəyi nko itsyise biatɔnɔ mlə kafo utidi saa wə ləəbə katəyi mi ditiki bamba nə ləbɔ lete itsyilə læ Yesu wə əsuə bobə letsya butə mi. Nya biafo ləwɔnɔ ku ditiki nə ləbɔ lete læ Onanto eto Ləwɔnɔ ku bo Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə kanɔ.

<sup>5</sup> Fəɛ mfo inɔ miə məmbə kasɔ nso betidi bamfɔ ba bieminkli ani kafo ku kafo faa fe mba diyifo batɔnkpe sɛɛ banso mba bətsyese sitinti. <sup>6</sup> Lə maamfo etiki budi kukɔnɔ tsyaa, inni læ Onanto

eto Ditiki Sɛɛ əsuə minyi. Lə ɔnukualɛ əsuəə, búta bɛnɔ nyamfo kasɔ wuee lə kusu saa kusu əsuə.

<sup>7</sup> Lefe nə mímbé Ditiki Sɛɛ nəmə letsya míntə mii, mámfo mi kulesa fe kay- ofofo seka. Bomu mbokosə mɔ əsuə kasɔ ntə mi bə lə ebesə mi kato. Nyaale se mínyifo nyamfo nko esoo, kabua keni mínyifo? <sup>8</sup> Lefe nə mínke mfo keyifo keyifo lə mi nti, etsyukpa bamba díkafo mɛ kayo, bofo bɔtɛyi bə nkeyu mə bə lə mfi nwunsə ko mi.

<sup>9</sup> Lefe nə mínke lə mi nti mínkabe mɔ əsuəə, mənle mi itə bɔwunsəko se atabi lehiä mɛ. Bayimi ba ditsyi Makedonia dikawunsəko mɛ lə lesa saa əsuə. Nya mémfi bulə saa ntəkə mi lə əsuə nya membufi bulə saa tsya mbə nkətəkə mi lə əsuə kulefe. <sup>10</sup> Se Kristo eto ɔnukualɛtiki nkpe lə mɛ esoo, nle bokakase miə kuutsyuə saa embofo mɛ kusu buti lə ləkɔəsi nə maasɔ lə ditiki nəmfo əsuə lə Akaia eto kasɔ lə kalebe saa. <sup>11</sup> Bɔtɛyi minle nyamfo nko se manla mi eso lee? Onanto kosate yi nkə maala mi. <sup>12</sup> Muusukosə keyifo ka minle buyifo nya membofo kulesa intsyoiko miə ɔflo. Nya luutə bə mba nle mə əsuə bokpo bə batɔnkpe beni kabesə əsuə kato, bayɛ kusu bunyə katɛyi bənkə keyifo ka banle akateko nka bɔnle.

<sup>13</sup> Betidi bamfó eni batɔnkpe kosate. Baawɛ betidi katɛyi bidia lə mə keyifo əsuə. Beeyifo mə

əsuə bə lə betidi lə bənyə mə fe Kristo eto batɔnkpe kosate beni. <sup>14</sup> Nya nyamfo menyifo lesa fɔfɔ, itsyise Obonsam aafə əsuə bofloma keyifo fe kato eto ɔtɔnkpe wə ləəyənde. <sup>15</sup> Nyaso nyamfo menyifo bo naa bə mba ntəkəkə wə aatsyi mə əsuə kawuninsə keyifo fe basɛɛ ba leeyifo Onanto eto keyifo. Fɛɛ lə kalosəkɔɔ, boonyə nnya kayofofə fe kase ínɔyə itə.

*Paulo Ábesə Ísua Kato Lə Asa Nnya Uləkə Óte Ísua.*

<sup>16</sup> Nsi nle bɔtɛyi miə, kuut- syuə saa membu nkə meen- inə. Fɛɛ lə utsyuə eebu nkoo, bifi nnya nko bitə mɛ bə mofo əsuə kato bobesə sɛkɛ ete eso. <sup>17</sup> Nya lesa nə minle bɔtɛyi mfo, eni lesa nə Bonamute loola nkə ntɛyi. Fɛɛ əsuə kato bobesə eto ditiki nə minle bɔtɛyi mfo, eyifo fe kase nwə leen- inə laabesə əsuə kato kedi ebukitiki. <sup>18</sup> Fɛɛ se betidi kpə leefi kawunsia kamfo eto asa kabesə əsuə kato esoo, bitə lə mintsya lə mbesə əsuə kato sɛkɛ. <sup>19</sup> Se mi kosate diyifo babesibe nko esoo, nyaso bitsyəsuaəko mba leeninə lə disuəyuə əsuə. <sup>20</sup> Biakɛ lefe kulaa tsya kətə lə utsyuə efi mi uyifo wə odomunyə nye díyifo mi lesafimfi, nye otafa mi nye woənyə mi lə kulesa əsuə nye ɔsɔ mi lə kotosi kulaa tsya. <sup>21</sup> Fɛɛ boo, iyifo bo ko- fani bə bóenyifo mi nyamfo eto okle. Lee bíbu biə eni búyifo nko?

FEE læ utsyuæ ebofo utu bokpe kabesæ æsuæ kato læ lesatsyuæ æsuæ, nle etiki budu fe nwæ leeninæ lo, nyalæ, mintsya ebofo utu bokpe nko seka, mbesæ æsuæ kato. <sup>22</sup> Bõtëyi banlê bə Hebrifó benii lee? Mintsya mæ mini nê. Bõtëyi banlê bə Israelfó beni lee? Mintsya mæ mini nê. Bõtëyi banlê bə Abraham eto kafo eto bebi beni tsya lee? Mintsya mæ mini nê. <sup>23</sup> Kristo eto beyifoyifo beni lee? Nle etiki budi fenkæ nwæ disi lebia, fêe etiki eto onukualê ni nlekê nso mæ. Nyifo keyifo keklege nso mæ, bakpe mē læ Aba eto diyo sesia sesia baso mæ. Bablê mē tsya sesia sesia baso mæ. Nya minke læ ukpæ ku mænkpæ eto nti sesia sesia. <sup>24</sup> Sɛnɔ sɔɔ Yudafo læblê mē awosi ætsyæ sɛwɔnɔmbə ku ukue fiofio. <sup>25</sup> Nya Romafó læblê mē ku lekete sitsyæ. Båto mē aba soni. Nsiæ læ oklɔ sitsyæ nya sēba ku mē nya mindufæ læ lekpo eto ntu æsuæ. Nya lefe lonii, nke læ ntu ketsye kani ku diyi wɔlɔlɔlɔ.

<sup>26</sup> Sesia sesia sesia sia minyē kusuu, ndufæ læ bulæ akpa akpa æsuæ. Læ mɔ kusu bɔyɛ kpæ kəmiæ, ndufæ læ ketuyiyi ku beyu eto ani. Meedufæ læ bulæ kəmiæ læ mɔ betidi Yudafo kosate ku mba lenni Yudafo tsya eto ani. Meedufæ læ bulæ æsuæ læ kəmə nkplê eto betidi eto ani ku læ ntenti. Ndufæ læ bulæ læ lekpo æsuæ ku bayimi ba ni bayimi ba ni badia eto ani.

<sup>27</sup> Nkplatsya nyifo keyifo

keklege. Månkê lefe nlabe selabe ntsye kpæ. Mæsiæ kukpense nya utukœ laale mē, nya lefe kpæ maanke lesa kedi kemi. Lɛyɔ aale mē, nya mænyæ kulesa nə muufi nti æsuæ. <sup>28</sup> Nya êkɔ ku nyamfo kenkee, maanke lefe kala kəsiæ itsyi læ kase mæsiæ kebu disi læ bafokanɔfo eto etsyukpa kpæ nnya nkpe læ nlebe nlebe eto lɛlekəsə æsuæ eso. <sup>29</sup> Læ utsyuæ æbə kama læ wə bɔfokanɔ æsuæ, yəætə bə ani aalo mintsya. Nya læ bætə utsyuæ edufæ læ lebuæ æsuæ, yælə mē læ utu.

<sup>30</sup> Læ ele bə mbesæ æsuæ kato, yuutsyi læ kase minyɔkpɔ eso. <sup>31</sup> Onanto wə ni Bonamute Yesu eto Anto, wə ni nwæ boatəsē lefe saa, wə ni nwæ nyi sitinti nkə asa nnya minlê bõtëyi mfoo, minlê sídia bõtëyi. <sup>32</sup> Lefe nə minkê læ Damasko, Aba eto Unyēsia ninə wə lekê læ Oka Areta kalɔ, ala nkə læ umuə mē. Læ nyaso unyansə mba laase asa læ ofati wə båto batsyilama umə əmə eto mbɔsie nkə læ bəmuə mē. <sup>33</sup> FEE befi mē bakpe læ ditsyitsya bayenko ku ukua eyɛ læ ofo wə nkpe læ ofati əmə babokosə kasɔ mbɔ nttsyetsyi ndu læ wə oflɔ.

## 12

<sup>1</sup> Ele bə nso lekœsi mbesæ æsuæ kato ite bə kutəkə saa əmbə læ nnya æsuæ. FEE muudi etiki itsyi læ asa nnya minyæ ku asa nnya Bonamute ditə mē ku nnya úlækə óte mē æsuæ. <sup>2</sup> Nyi osani utsyuæ wə ni Kristonyæ wə



Bonamute lékpa usuko kato aɛ lefosi ana ni nnya léfe n̄m̄. Fɛɛ m̄ante lə əsuə eto sinə əsuə d̄itsyi wə usuko kato lee, lə ləwɔnɔ mate əsuə ókpa wə usuko kato fanlo fanlo Onanto h̄a ete nyi. <sup>3-4</sup> Nnya h̄a minyi ni nkə Onanto ni nwə d̄itsyi utidi əmfɔ úsuko Paradiso kato mfó. Fɛɛ n̄lɛ mi b̄ɔtɛyi minkə minyi lə əsuə eto sinə əsuə útsyi wə úsuko lee, lə ləwɔnɔ əsuə fe buləkə kate əsuə seka. Onanto tsya h̄a ete nyi. Nya mfó, ónɔ asa nnya b̄əntə kusu bə ɔtɛyi nya boəmbɔfo nnya kaso buləkə kate tsya. <sup>5</sup> Nyaso moobesə əsuə kato lə osani əmfɔ əsuə. Fɛɛ mebosə əsuə kato lə m̄ɔ kosate əsuə, enso asa nnya d̄itsyi lə m̄ɔ b̄ɔyɔkɔpɔ əsuə h̄a ete. <sup>6</sup> Lə n̄la kulaa tsya miə maabesə əsuə kato, membuninə nyifo nko. Itsyise ɔnɔkualɛ eto ditiki ni nə muudi. Fɛɛ memuyifo nko, itsyise manla miə kuutsyuə nyə mɛ utidi bamba enso nwə mini lə asa nnya úkənyə mínyifo ku nnya míntɛyi eso.

<sup>7</sup> Fɛɛ lə itə bə lə n̄yɛ m̄ɔ əsuə kato bobesə lə asa kpə nnya Onanto díləkə ótɛ mɛ əsuə esoo, útə nkə nyə əsuə eto sinə eto kanyi. Kanyinyənyə kamfo te fe Obonsam eto ɔtɔnkpe utsyuə wə n̄lɛ mɛ b̄ɔblɛ kek-leke nya yəətə maayɛ əsuə kato bobesə. <sup>8</sup> N̄to olá n̄kpadi Bonamute s̄itsyɛ s̄ɔɔ lə nyamfo əsuə bə lə otakasə mɛ nnya lə əsuə. <sup>9</sup> Bomu ɔtɛyi mɛ nkə, “M̄ɔ lefonə

ni lesa nə h̄a lehiā itə fə, itsyise m̄əələkə m̄ɔ əsuəale kate lə asa nnya meeyifo kətə betidi ba ləmbə əsuəale saa enso.” Lə nyamfo esoo, m̄əənyə disuəyuə kaso lə m̄ɔ b̄ɔyɔkɔpɔ əsuə itə lə Kristo eto əsuəale lə lefo disia lə mɛ kenke. <sup>10</sup> Lə Kristo eto disie esoo, ɛlɛkɛ itə mɛ bə nyɔkɔpɔ ku betidi aka mɛ ku n̄lɛ kanyi bunyə ku lə betidi ati mɛ kama ku lə asa an̄lɛ b̄ɔtsyɔ kukɔknɔ kətə mɛ. Itsyise lefe nə əsuəale lelo mɛ lə əsuəə, nya m̄əənyə əsuəale bamba nɛ.

*Bafokanɔfɔ Lə Korinto Eto Ditsyabi Eɛ Paulo.*

<sup>11</sup> Meedi etiki fe nwə leen-inə seka, fɛɛ mi díiə íbə nko. Itsyise mi ni mba ele bə eni b̄ɛtəsə mɛ fɛ. Lə íbə bə manle kulesa kulaa tsyaa, batɔnkpe kpaa bamfó manlɛkɛ baso mɛ kon. <sup>12</sup> Ayanisa ku ekpinsa kpə nnya mínyifo lə dibusə əsuə lə mi ntii, áse uyi sitinti nkə ɔtɔnkpe kpə mini. <sup>13</sup> Mənyə kulesa nə mínyifo míntə bafokanɔfɔ eto etsyukpa bamba ənsɔ mi, enso bə m̄ámfo kulesa n̄tsyiko mi ɔfɔ bə nyifo mi bitsyikə lee. Nyalɛ n̄lɛ mi lekpa kpa miə bifi b̄ɛtsyɛ mɛ bə ményifo nko!

<sup>14</sup> Ditsyafə ni nəmfo se mímuə əsuə minlɛ mi ɔfɔ bubə nɛ, tsya memohiā b̄ɔwunsəko saa n̄tsyiko mi ɔfɔ. Mi kosate minhiā, inni mi atabi. Itsyise inni bekpefi ele bə bəmuə əsuə b̄ɛtsyɛ lə befi babe mə antomə. Bomu antomə ni mba ele bə bəmuə əsuə b̄ɛtsyɛ lə befi

babe mə bebi. <sup>15</sup> Yuuyifo mə disuəyuə bə muufi lesa nə nte mə ku mə əsuə kulaa tsya nwunsəko mi. Nya se maala mi sɔɔ nko esoo, beso ele bə mi lelabi itə mə bə kasɔ bomu nko?

<sup>16</sup> Biətɔnɔ ku mə biə, məmbə mfiāni bitsyikə ntə mi. Fɛɛ utsyuə ebətəyi nkə nyenko mi lə kɔwɛbe eto kusu əsuə nnyə kutəkə lə mi əsuə. <sup>17</sup> Lee, nyɛ lə betidi ba mɪnkpe mi eto utsyuə əsuə ntafa mi? <sup>18</sup> Nlɛ Tito lekpa kpa nya mɪkpe wə ku bo oyimisani bamba ɔni tsya miə bəbə mi ɔfɔ. Nya bətəyi bənle biə Tito áyɛ lə kusu kutsyuə əsuə ótafa mi lee? Inni nsusu bɔni ete nkpe bonko wə búfi búyifo nnya? Nya inni kusu kɔni ete bóyɛ?

<sup>19</sup> Bubu bənle lefe nəmfo kenke biə bo əsuə eto disi ete bɔnlɛ bota lə mi ənəmi? Owo lo! Bɔlɛ mi etiki budinko fe kase Kristo lela nkə budi lə Onanto eto ənəmi. Balala, lesa saa nə bətəyi mii, nnya ete ni bənkə lə bɔwunsəko mi lə mi bɔfokanɔ lə bumuə ale boso. <sup>20</sup> Nlɛ sikpi bote miə lə mbə mfóo, ətsyuə ditsyəbi nə əsuə muubənyə mii, ebɔbɔ lete lə nɛ əsuə moola miə məənyə mi. Nko ke ini bə mi tsya ebunyə mə fe mfloma lə kase biola biə biənyə mə. Nlɛ sikpi bote miə muubənyə miə bɛlɛ ndiə, kasesə ənəmiə kekleke nya lefonyi looke lə mi nti nya biola biə elɛkɛ itə mi hā ete ku bikakpa di bətsyuə aye bua kedi bətsyuə ketikima ku bikabesə əsuə kato nya

kabakəfə luudufə mi lenti lə lesa saa əsuə. <sup>21</sup> Nlɛ sikpi bote miə lə nsi mbə mfóo, ani ebolo mə lə Onanto eto ənəmi. Nya muuwi keku lə betidi kpə eto disi, it-syise bantsyi bawuninsə lə mə ketu bənyə kanyi lə asa bua nnya bəyifo lə lefe nə léfe mmə eso. Asa nnya bəyifo bábiasə mə əsuə ini, akɔensa ku disənkpo ku disiəkpɔ ku nkpe bua busiə.

## 13

*Paulo Ále Korintofɔ Kɔle Ku Kəsiə Fɛfɛ.*

<sup>1</sup> Ditsyəfə ni nəmfo se minle mi ɔfɔ bubə nɛ. Bawɔni bákpe lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə bənkə, “Lə befi etiki lə utidi əsuə, ele bə bənyə badansɛ inuə nye itsyə lə etiki nyamə əsuə fɛ lə balo wə dikpi.” <sup>2</sup> Se mimbə mi ɔfɔ dinuəfə, nnkə mba diyifo abua kɔ ku babamba saa ato. Mɔmɔɔ, minsibə mi lə ɔfɔ mfó, nya nsi nlɛ mə ato bukə biə, bətəyi minle miə lə nsi mbə mi ɔfɔ, məmbɔni mba kenke diyifo asa bua koto bunə. <sup>3</sup> Nyamfo ebuyifo uyibose itə mi se bela biə biate biə Kristo eedi etiki eyɛ lə mə əsuə. Wəənyuəsə əsuə lə nnya weeyifo ku mi kulaa, bomu wəələkə wə əsuəale kate lə mi nti sitinti. <sup>4</sup> Ite bə bɔyɔkpɔ əsuə básɔ wə bāmanklasə lə uyikabie əsuə, tsya eyɛ lə Onanto eto əsuəale əsuə, ótaka úbə nkpe. Nko esoo, bo mba tsya diyifo bani ku wə, ayɔkpɔ. Fɛɛ Onanto ebokpe

bo nkeale nya otakasə bo bæ bo tsya bofo lesa nə ele bæ buyifo læ mi nti buyifo, itsyise bo ku wə si nkprə læ Onanto eto əsuəale əsuə.

<sup>5</sup> Beto mi əsuə bebe læ bisi nkprə læ bofokanɔ bomə əsuə. Bekatesə mi əsuə bebe kukɔnɔ. Lee bíunyə bitsyə lekpo biə Yesu Kristo kpe læ mi əsuə sitinti? Biyi nko, nyale ibə bæ binyə bitsyə lekpo biə bíambɔ béfe læ botokabe bomə əsuə. <sup>6</sup> Mfo nno miə biunyə bitsyə lekpo biə bo alɛɛ, bóflo.

<sup>7</sup> Bɔle ola boto kato Onanto boə wəntə læ biyifo koleasa saa nə leni lɛsɛ. Bɔle nyamfo bɔtɔ, inni læ bufi boté betidi boə bóflo læ bo batɔnkpe eto keyifo ka bɔnlɛ buyifo əsuə eso. Bomu bɔle nyamfo bɔtɛyi bæ læ mi kosate læ bikeyifo lesa nə ni lɛsɛ læ ibə bæ bóabɔ bófe læ boto kabe bomə əsuə kulaa tsya.

<sup>8</sup> Itsyise boəmbofo kulesa buyifo kənyə læ Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə, bomu lesa nə buyifo hã ni nə luusukosə ni setɔ. <sup>9</sup> Ɖsuə əəyua bo læ binyə setɔsusu læ mi bofokanɔ əsuə, nya iyifo fe bo əsuəale əəbə kasɔ læ mi nti læ nnya əsuə. Nyaso tsya boato ola boə læ bebe bæbɔ disi læ mi bofokanɔ əsuə nɛ. <sup>10</sup> Læ nyamfo eso minlɛ nyamfo bɔwɔni kətə mi lefe nə mimmbə mi læ ɔflo nɛ, itə bæ læ mbə mi ɔflo, læ nyɛ mi etiki bunənko kekleke læ əsuəale nnya Bonamute ditə mɛ əsuə. Útə mɛ əsuəale nyamfo bæ læ mi bofokanɔ læ bobə kato bumuə ale bosɔ,

nya inni bæ læ ntə læ buyua kɛnyɛ.

<sup>11</sup> Læ kalosəkɔɔ, mo bayimi, nle mi bokla miə bisia kukɔnɔ. Bebe bæbɔ disi kenke læ mi bofokanɔ əsuə. Bitsyue koto bɛnɔ asa nnya kenke əsuə minlɛ mi kɔlɛ læ kukue komfo əsuə. Bitə læ mi kɛnyɛ læ keyifo kani nya læ bisia læ diyua əsuə. Nya Onanto wə laala betidi nya wə ətə diyuaə, læ usiəko mi.

<sup>12</sup> Bisiasə mi bətsyua læ lelabi əsuə fe bayimi seka.

<sup>13</sup> Bafokanɔfo kenke bæ bæsiəsə mi!

<sup>14</sup> Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku Onanto eto lelabi ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto lɔniyifoyifo læ disiəko mimbɛ kenke.

## GALATIAFO Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Galatiafo

<sup>1</sup> Kukue komfo etsyi mə, Paulo, wə ni ɔtɔnkpe ɔflo. Mɔ, Paulo, nwə eto bokpadi dímentsyi utidinini saa ɔflo nye eye læ utidi saa əsuə, bomu Bonamute Yesu Kristo ku Boanto Onanto wə létakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə ɔflo. <sup>2</sup> Mɔ ku mɔ bayimi bafokanɔfo kenke ba nkpe mfo nle kukue komfo bɔwɔni kəsiasə mi bafokanɔfo eto etsyukpa kenke nnya nkpe læ Galatia katsyese.

<sup>3</sup> Lə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə læ disiaƙo mi, ditə mi diyuə.

<sup>4</sup> Yesu Kristo éfi wə əsuə útə læ bo abua eto disi nkə læ uləkə bo utsyiko læ mmi eto kawunsiə bua ka bunsɪ mfo eto abuayifoyifo əsuə. Yesu Kristo éyifo nyamfo, nnya ni bo Anto Onanto eto lelabi nɛ. <sup>5</sup> Atesə itə Onanto itsyi manlo isu manlo. Ibə itə.

*Onanto Eto Ditiki Sɛɛ Lɔni Ete Nkpe.*

<sup>6</sup> Iyifo mɛ naa tinti bə kayinkənə mfo ete ini nya bimfi bɛnle budu læ nwə lékpadi mi eye læ Kristo eto lefonə əsuə, ekesu kətəkəko ditiki bamba kama. <sup>7</sup> Sitintii, "Ditiki Sɛɛ bamba saa ensibə," nya nle nyamfo bɔtɛyi itsyise betidi bətsyuə læ bola bə baabiasə mi nsusu, nya banle bokplatsya bə

baafloma Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə. <sup>8</sup> Fɛɛ læ bo nye Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə etsyi kato, nya ubə nkə woatɛyi mi Ditiki Sɛɛ bamba nə lenni lesa nə bóbe letsya bɔtɛyi mii, Onanto læ unə wə koto ɔtsylɔsə wə læ utə. <sup>9</sup> Bɔtɛyi mi nnya bunyə nya minsi minle mi nnya ke bɔtɛyi bio minkə, læ utsyuə bamba saa esi ubə nkə woatɛyi mi Ditiki Sɛɛ bamba nə lenni lesa nə bóbe letsya bɔtɛyi mii, Onanto læ unə wə koto ɔtsylɔsə wə læ utə.

<sup>10</sup> Nyalɛ nnya minle bɔtɛyi mfoo, bibu biə betidi eto atesə minle bɔbɛbɛ? Owo lo! Inni nko ini. Lesa nə mimbɛbɛ ni bə læ Onanto eto kɔni læ kutəkə læ nnya əsuə. Bola minla miə maaleke læ betidi ɔflo lee? Lə nko ini minla miə meeyifoo, eni membuyifo Kristo eto uyi-foyifo.

*Paulo Ibə Ofiani ɔtɔnkpe.*

<sup>11</sup> Mɔ bayimi, nla miə maatɛyi mi miə Ditiki Sɛɛ nə maabe letsyaa, dientsyi utidinini saa ɔflo. <sup>12</sup> Mámfo ni ntsyiko utidi saa ɔflo, nye kutsyuə saa tsya léte mɛ ni. Bomuu, Yesu Kristo kosate díləkə ni óte mɛ.

<sup>13</sup> Bɛnɔ nkpə bo mínsiə mímfɛ læ lefe nə eto lefe mindi Yudanyə kosate kosate. Bátɛyi mi kase mínti Onanto eto besumunyə eto ditsyukpa kama kaminə mənɔmənɔ nya míkplatsya kekleke miə læ mba ni. <sup>14</sup> Mbə nso mɔ Yudafo eto babentsyuə kpə læ Yudafo eto kesumu

əsuə nya minke otsyikle keklege læ bo banamə eto akpayifoyifo əsuə. <sup>15-16</sup> Fəe læ Onanto eto lefonə esoo, úləkə mə útsyə fə bá le mə, nya ókpadi mə nkə mbə nyifo wə keyifo. Únə mə kafo úləkə wə ubi óte mə nkə læ nsu mbe wə Ditiki Səe nəmə letsya ntə mba lenni Yudafə. Ménsu kuutsyuə saa oflo nsu mfo nsusu <sup>17</sup> nye nsu Yerusalem nsu nyə mba ni batənkpe mfó fə Onanto díləkə mə. Bomuu, ndu nsu Arabia lamfolamfo fə kamaa, mínsikli mímbə Damasko.

<sup>18</sup> Alə ətsyə kama fə mínsu Yerusalem mínsu mínyə Petro nya mínsiə læ wə oflo lefosi eyi anə. <sup>19</sup> Fəe mənnyə batənkpe bamə eto kuutsyuə tsya, enso Yakobo wə ni Bonamute eto əyimisani hā.

<sup>20</sup> Nya læ sitintii, Onanto kosate yi nkə ditiki nə minlə mi bəwəni mfoo, inni sidia minlə bəteyi.

<sup>21</sup> Lə nyamfo eto kama tsyaa, nsu Siria ku Kilikia eto akpə mfó. <sup>22</sup> Lə lefe nəmfoo, Kristo eto bafokanəfə eto et-syukpa nnya nkpe læ Yudea eto kasə mfó, mənnyə mə tə bənyə. <sup>23</sup> Lesa nə hā bánə betidi díkatəyi ni bənkə, “Osani utsyuə wə ləkə úkate bo ohiā nya ókplatsya nkə læ ətsyoləse bəfokanə boməə, wə bomu díbə ənlə mu let-sya bobə məmə nə.” <sup>24</sup> Lə nyaso básə Onanto ani læ mə disi.

## 2

*Paulo Ésu Ótsya Ku*

*Bafokanəfə Eto Batənkotənkə.*

<sup>1</sup> Lefosi alə ana kamaa, nsinkli nsu Yerusalem ku Barnaba. Nkpa Tito tsya nyenko. <sup>2</sup> Nsu mfó itsyise Onanto díləkə nnya óte mə nko. Nya læ mə bətsya butsyuə ku mba ni batənkotənkə maate hā əsuəə, nləkə letsya nə maabe kətə mba lenni Yudafə itsyi læ Ditiki Səe nəmə əsuəə, nte mə. Itsyise maanla miə keyifo ka mínyifo læ lefe nə lefee ku nka minlə buyifo læ kayə buyifo kebimba. <sup>3</sup> Bánhiə Tito, mə əyetsyuə, wə ni Grikinyə boə ola lelo. <sup>4</sup> Ite bə bətsyuə ála bə eni ola ni kokooko. Fəe betidi bətsyuə ba díyifo mə əsuə fə bayimitsyuə ba léfo bánəə, éyu bédufə læ bo ditsyukpa nti fə mba laasə asakanə læ babəbe kusu kə bəəyə babiasə əsuə əsuə busiə bo Kristo Yesu díte bo, læ beyifo læ bəfiani ndomufə. <sup>5</sup> Fəe se ini bola boola boə ənukuale wə nkpe læ Ditiki Səe nəmə læ ləbə læ utsyuə saa læ unyə esoo, bóantəncə læ mə ditiki nəmə əsuə kon.

<sup>6</sup> Fəe betidi ba mənnyə fə batənkotənkə benii, məntə mə nsusu fəfə saa. Nlə mə bokpə nko tsyaa, məə, ini ətənkotənkə lefe mə. Itsyise Onantoo, waambe betidi eto ənəmi. <sup>7</sup> Bomuu, bənyə bə Onanto díte mə keyifo nkə nsu mbe Ditiki Səe nəmə letsya ntə mba lenni Yudafə, fə kase úfi Ditiki Səe nəmə eto letsyabebe kətə Yudafə ókpe læ Petro eto kəni. <sup>8</sup> Nya eyə læ

Onanto eto əsuəale əsuəə, ótsyese mə, fe wə ɔtɔnkpe itə mba lenni Yudafo fe kase ɔyelə əsuəale əsuə ótsyese Petro wə ɔtɔnkpe itə Yudafo seka. <sup>9</sup> Yakobo ku Petro ku Yohanes ba beefi fe batɔnkɔtɔnko itə bafokanɔfo eto etsyukpaa, ənyə bətsyə lekpo bə Onanto dífi keyifo kamə ókpe mə lə ani. Nyaso bətə Barnaba ku mɔ kɔni, nyamfo lete bə báfo bo fe mba nle keyifo kani eto okle buyifo lə bətsyuə. Bóse nnya uyi boə Barnaba ku mɔɔ, ebuyifo keyifo lə mba lenni Yudafo nti, nya məə tsya luuyifo keyifo lə Yudafo nti. <sup>10</sup> Nnya hā bátɔ betsyiko lə bo ɔflo ni bə, lə bokloma kase bɔɔle bakombo ba nkpe mə lenti, bunyə mə kaminsə. Nnya nyamfo eyifo lesa nə mintsya dítsyue míntsyə miə muuyifo.

*Paul Átaka Únyə Lə Petro Əsuə Lə Antiokia.*

<sup>11</sup> Lefe nə Petro díbə Antiokiaa, ntaka ínyə lə wə əsuə itsyise úyifo lesa nə dimanleke kon. <sup>12</sup> Itsyise fe betidi ba Yakobo létsyese lúubə bedufəə, Petro ku wə bayimi ba lenni Yudafo kátsya kedi lesa kakɔ. Fəe se betidi bamə díbə koo, óye lesa budi ku mə nya údu úsu mba díbə eto lekpaake, itsyise óte sikpi lə betidi ba díkatəyi bə ele bə mba lenni Yudafo la lelo əsuə. <sup>13</sup> Yudafo eto bafokanɔfo bamba tsya étsyiko sikpi bote kətəkəko Petro kama. Barnaba tsya éyifo nko ke útəkəko mə kama.

<sup>14</sup> Nya se mínyə miə bánye lə Ditiki Σεε nəmə eto kusu əsuə esoo, ntəyi Petro lə məmble kenke eto ənəmi minkə, “Yudanyə feni, fəe esi nkpə fe nwə lenni Yudanyə, nya inni nko ele bə Yudanyə siə nkpə. Ntsyə ibə bə ale bokplatsya fə aayinkə mba lenni Yudafo akpe fə bəsiə nkpə fe Yudafo?”

*Yudafo Ku Mba Lenni Yudafo Ənyə Buləkə Eyə Lə Bofokanɔ Əsuə.*

<sup>15</sup> Sitintii, Yudafo buni bále bo, bunni mba bále lenni Yudafo ba ni babuayifo. <sup>16</sup> Fəe buyi boə Onanto aalo wə ku utidi eto nti eyə lə wə bofokanɔ bo utidi nkpe lə Yesu Kristo əsuə. Nya inni lə wə buyifo lə kɔfi əsuə eso. Bontsya áfo Kristo Yesu bɔnɔ, lə nnya eso Onanto álo bonko wə eto nti eyə lə bo Kristo bofokanɔ əsuə eso. Nya inni lə nnya boeyifo lə kɔfi əsuə eso. Itsyise Onanto mánlo wə ku kuutsyuə saa eto nti eyə lə kɔfi komə eto kotobutsyue əsuə eso.

<sup>17</sup> Lə nyaso bɔle bokplatsya boə Onanto lo bonko wə eto nti eyə lə Kristo əsuə. Fəe lə buyifo nko fe utsyuə lənyə bo fe mba leeyifo asa bua fe kase mba lenni Yudafo ntee, bote enle bə Kristo aatɔnɔ ku lebuayifoyifo? Owo lo, kulefe! <sup>18</sup> Lə nyə kɔfi buyifoo, míndi ko minwui, nya mínsinkli minle ko botakasə kənyənsəə, nyale mɔ kosate le mɔ əsuə buləkə kate fe nwə laanyə lə kɔfi

əsuə. <sup>19</sup> Itsyi læ kɔfi əsuəə, mbofiani ukpənkpə, kɔfi komə kosate lélo mɛ, bæ læ nsiə nkpə ntə Onanto bɔmu. <sup>20</sup> Bonko Kristo básɔ bāmanklasə læ uyikabie əsuə. Nya insini mɔ ni nsi nkpə, bɔmu Kristo nsi nkpə læ mɛ. Nya nkpə bo minsi mɔmɔ læ sinə əsuəə, nsi mu eyɛ læ əsuəale nnya maafɔ se mímfo Onanto eto Ubi mímɔ eso. Wə ni nwə dífi wə nkpə útə læ mɔ disi, itsyise waala mɛ. <sup>21</sup> Məmbuləkə Onanto eto lefonə nə weefi kətə betidi nwui kulefe. Itsyise læ yofobudi bæ utidi ebuyifo ɔsɛ læ Onanto eto ənəmi eyɛ læ kɔfi əsuəə, nyalɛ ɛlɛ bote bæ Kristo eto ukpə wə úkpəə, eyifo ubimba.

### 3

*Onanto Itə Mi Wə Lɛwɔnɔ Eyɛ Lə Mi Wə Bofokanɔ Eso.*

<sup>1</sup> Mi, Galatiafo, bamumu! Owɔe kon lébiəsə mi nsusu mmə? Inni mi kosate eto ənəmi bələkə bəte mi kase Kristo eto ukpə lɛyɛ læ wə bɔsɔ kamanklasə læ uyikabie əsuə? <sup>2</sup> Bitə læ ntɔ mi ditiki nəmfo. Onanto eto Lɛwɔnɔ nə bəfoo, bəfo ni eyɛ læ kɔfi komə buyifo əsuə lee, eyɛ læ Ditiki Sɛɛ nəmə bɔnɔ kafo ni kanɔ əsuə? <sup>3</sup> Bamumu bini nkomə? Se bítsyə nkpə kasɔ ku Onanto eto Lɛwɔnɔ eto əsuəalee, bela benle mɔmɔ biə biefi mi kosate eto əsuəale belosə? <sup>4</sup> Nyalɛ, bela biə nnya kenke əsuə bɛyɛ bínyə, yifo ebimbale? Fɛɛ yembuyifo ebimbale nko nkpə! <sup>5</sup> Kase bíyifo

læ kɔfi əsuə eso Onanto dífi wə Lɛwɔnɔ útə mi, nya ɔnlɛ ayanisa buyifo læ mi nti lee, eyɛ læ kase bianɔ wə Ditiki Sɛɛ nəmə kafo ni kanɔ eso?

<sup>6</sup> Bibu Abraham bebe læ kase Awɔnisa Kenke nlɛ bɔtɛyi nkə, “Se ófo Onanto ónɔ esoo, Onanto ənyə nkə úyifo utidi sɛɛ.” <sup>7</sup> Nyaso ele bæ binyə bitsyə lekpo biə mba nkpɛ bofokanɔ, mə ni Abraham eto bebi nɛ. <sup>8</sup> Awɔnisa Kenke nyamə átɛyi itsyə nkə Onanto ebɔlɔ wə ku mba lenni Yudafo eto nti. Nyaso Awɔnisa Kenke ábɛ Ditiki Sɛɛ nəmə letsya útə Abraham nkə, “Eyɛ læ fə əsuə Onanto ebokpo betidi kenke atsyɔ.” <sup>9</sup> Abraham áfo ónɔ, nyaso bákpo wə atsyɔ nya ku mba kenke léfo bánɔ tsya.

<sup>10</sup> Ekudi te itə mba nsi nkpə læ afi əsuə, itsyise bəwɔni bətsyə læ Awɔnisa Kenke əsuə bæ, “Utsyuə saa ke lembutsyue asa nnya kenke bəwɔni bákpe læ Afi eto Kukue kotoo, ekudi ebutəkəko wə.” <sup>11</sup> Sitinti ekpa wuee bənkə Onanto eembu kuutsyuə saa nkə uyifo ɔsɛɛ eyɛ læ kase úyifo læ kɔfi komə əsuə eso, itsyise bəwɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke əsuə bæ, “Utidi wə ke díyifo ɔsɛɛ læ Onanto eto ənəmi eyɛ læ bofokanɔ əsuəə, wə hā luusiə nkpə nɛ.” <sup>12</sup> Fɛɛ kɔfi komə ménfi kukətsyuə læ bofokanɔ əsuə. Bɔmu fe kase Awɔnisa Kenke létɛyi, “Utsyuə saa ke leeyifo læ lesa saa nə kɔfi komə létɔ əsuə, ebusiə nkpə

eye læ nnya əsuə.”

<sup>13</sup> Fɛɛ se Kristo léfiani ekudi læ bo disɪ esoo, úləkə bo utsyiko læ kɔfi komə eto ekudi əsuə, itsyise bawɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke əsuə bənkə, “Onanto eto ekudi ebutəkəko utsyuə saa wə boolo læ bofakasə læ uyi əsuə.” <sup>14</sup> Kristo éyifo nyamfo bæ læ atsyɔkpokpo nnya Onanto létɛyi utsyə nkə yuutəkəko Abraham, læ itəkəko mba lenni Yudafɔ tsya eye læ Kristo Yesu əsuə, bæ læ eye læ bofokanɔ əsuə, bo tsya læ bofo Lewɔnɔ nə Onanto dítsyə kenye útsyə bo.

*Letekɛke Ditsyuə Kpe Lə Kɔfi Ku Kenyetsyatsyə Eto Nti.*

<sup>15</sup> Mɔ bayimi, nla miə meefi ditsyəbi ditsyuə nkatesə ko bo diyɪ saa diyɪ eto nkɔpə bo bunsɪ. Lə betidi inuə átɔnɔ nya báse uyi læ ditiki ditsyuə əsuə, mə nti eto kuutsyuə əmbə kusu laaba ni nye ufi kulesa okpe læ ni. <sup>16</sup> Kase inii, kenye ka Onanto dítsyə, útsyə ke útə Abraham ku wə ubi. Nya læ Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə, Onanto méndi etiki ɔtɛyi nkə Abraham ku wə bebi. Lə ɔtɛyi nkə ku wə bebi, nyalɛ élɛ bote bæ bebi bamə fui. Bomu nnya ɔtɛyi ni nkə wə ubi. Nya nyamfo læ bote nkə utidi ɔni kplo ɔnlɛ. Nya utidi əmə ni Kristo. <sup>17</sup> Lesa nə minlə bɔtɛyi ni bənkə, Onanto ákle kenye ku Abraham, nya útsyə kenye nkə wuuyifo læ ke əsuə. Nyalɛ lofa ana

alɛ fosi ana ku awosi ətsyə læ nnya kama eto kɔfi ko Onanto dítə Moses, embofo kenye ka Onanto lékle útsyə mfó bɔninsə. <sup>18</sup> Nya læ Onanto eto ətəsa nyamə ye læ kɔfi komə əsuə, nyalɛ yinsiyɛ læ wə kenyetsyatsyə kamə əsuə. Fɛɛ inni nko ini. Bomu eye læ Onanto kosate eto lefonə əsuə, nya úfi ətəsa nyamə útsyə kenye útə Abraham nɛ.

<sup>19</sup> Nyalɛ be ni kɔfi komə eto kutəkə kon? Bɛfi kɔfi komə báboko bæ læ bunyə lesa nə ni lebuə, nya yu-utsyə nko isu ese lefe nə Abraham eto ubi əmə luubə. Wə ini eso Onanto dítsyə kenye kamə nɛ. Onanto eto batɔnkpe léfo kɔfi komə báboko bo eye læ utidi wə nyə læ bonko Onanto læ nti. <sup>20</sup> Fɛɛ utidi lənti mensife, se ini wə ɔni əmə ke nlɛ lesa saa buyifo eso. Nya wə ɔni əmə ni Onanto.

*Kɔfi Ayenko Bo Bə Bunyə Kristo.*

<sup>21</sup> Bote yenlɛ bæ kɔfi komə nyə læ Onanto eto kenyetsyatsyə əsuə? Owo lo, kulefe! Itsyise læ nnya ete kɔfi komə nkpe əsuəale bæ kutə utidinini nkɔpə, eni efe bæ utsyuə saa ebuyifo læ kɔfi əsuə læ uyifo ɔsɛɛ læ Onanto eto ənəmi. <sup>22</sup> Fɛɛ Awɔnisa Kenke eto Kukue átɛyi nkə kawunsɪə kenke kpe læ lebuə eto əsuəale kalɔ, nyaso ətəsa nnya Onanto dítsyə kenye útsyə nkə wuutə betidi ba nkpe bofokanɔ læ Yesu Kristo əsuə, mə ni mba Onanto leefi kətə nɛ.



<sup>23</sup> FEE isu ese lefe nà bofokanò lə Kristo əsuə díbəə, kɔfi komə éti bo kokpe fe mba bėti bákpe banlabe lə diyo isu ese lefe nà Onanto luuləkə bofokanò lə Kristo bomfo oboko. <sup>24</sup> Nyaso kɔfi komə ékabe bo, isu ese lefe nà Kristo díbə, bə lə buyifo basεε lə Onanto eto ənəmi eyε lə bofokanò əsuə. <sup>25</sup> Nya mómò se Kristo bofokanò díkəbəə, kɔfi komə ensiabe bo.

<sup>26</sup> Mible kenke áfiani Onanto eto bebi eyε lə Kristo Yesu bofokanò əsuə. <sup>27</sup> Mimba kenke léfo ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə bə lə biyifo bani ku Kristoo, bifi Kristo bekpe fe awu seka. <sup>28</sup> Nyaso letekeke saa ensibə lə Yudanyə nye Grikinyə eto nti, lee ndomunyə nye nwə nsi lə wə əsuə əsuə eto nti lee osani nye usio eto nti. Itsyise mible kenke áfiani bani lə ləniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə. <sup>29</sup> Lə biyifo Kristo eto olee, itə bə biyifo Abraham eto kafo eto bebi, itə bə biyifo kənyε ka Onanto dítsyə eto mba luudi ke bikə.

#### 4

<sup>1</sup> Lesa nə minle botəyi ni bənkə, lefe nə ubi wə luudi wə anto eto bikə fε díyifo dikpefi, ubi əmə eyifo fe utidi wə ni ndomunyə seka. Itə bə lesa saa eyifo wə lele tsya fε. <sup>2</sup> Lefe nə uni dikpefi, betidi kpe laabe wə kalε wə ku wə bikə ola isu ese lefe nə wə anto dítsyə. <sup>3</sup> Nko əmə ke ini itə bo əmə tsya lə bo sikpefi lefe, bəkε lə awónò nya ləkε lə kawunsia

eto əsuəale kalɔ fe ndomufɔ seka. <sup>4</sup> FEE se lefe nəmə léyoo, Onanto átsyese wə kosate eto ubi. Útə usio ále wə nya ɔkε lə Yudafo eto kɔfi kalɔ <sup>5</sup> bə lə ofo mə disi eto kayo utə mba nkpe lə kɔfi komə kalɔ bə lə bofiani wə Onanto kosate eto bebi. <sup>6</sup> Onanto aala nkə wələkə ote nkə wə bebi bini, nyaso ótsyese wə Ubi eto Ləwónò lə bo utu kəmiə katəyi nkə, “Abba” eto kasò ni nkə, “Mò Anto!” <sup>7</sup> Nko ini bə lə Onanto esoo, ensini ndomunyə bio, bomu Onanto eto ubi wə luudi wə bikə.

*Paulo Eto Nsusu Ələ Wə Lə Galatiafo Əsuə.*

<sup>8</sup> Lefe nə léfe məə, bíante Onanto, nyaso biyifo ndomufɔ bitə əsuəale nya lenni Onanto eto ale. <sup>9</sup> FEE mómò əmə bimfi binyi Onanto nye mɔotəyi minkə Onanto mfe nyi mii, beso bela biə biesin-kli bifi əsuə bitə kawunsia eto awónò nnya ləmbə əsuəale saa? Beso bela biə bífiani mə ndomufɔ bio? <sup>10</sup> Nya biləkə eyi ku afa ku lefe ku alε ətsyuə bitsyə nya biesu keyifo akpa ətsyuə lə nnya əsuə? <sup>11</sup> Sikpi aale mə kətə mi lə nnya əsuə. Nya yeeyifo mə fe keyifo ka mínyifo míntə mi kenke eyifo kebimba.

<sup>12</sup> Mò bayimi, nle mi lek-pakpa miə bekase mə lə bele mə. Itsyise mintsya te fe mi ke. Nya bienyifo mə kabua saa. <sup>13</sup> Biokloma diyi tute nə mímbə mi oflò mfóo, se ini Ditiki Sεε nəmə ete mímbə míntəyi mii, əsuə tsya mánkε mə ale. <sup>14</sup> Itə

bə kase əsuə dítsyə mə ini bufi lékpe mə bulə nya díyifo mi boto kabe tsyaa, biyani mə bitsyə nye bəni mə. Bomu befo mə fe kase biofo Onanto eto ɔtɔnkpe, nya béfo mə tsya fe kase biofo Kristo Yesu əmə kosate. <sup>15</sup> Disuəyuə ku lelabi nə béte mə lefe nəmfó, se yéfe mómɔ? Moofó nnya adansie budi katəyi minkə, lə nnya ete yofo kusu butə eni bitatəyi biə biənə mi ənəmi biləkə bitə mə fə. <sup>16</sup> Lee, se mɪntəyi mi ditiki nəmə eto ɔnukuale eso mímfiāni mi oló?

<sup>17</sup> Mba ləsəsə ənəmi lə mi əsuəə, bəwə ete banle mi. Kusu ete banle bəbēbē bə lə bəfə mi lə mə əsuə, bə lə bitsyi bəwuninsə bifi mi əsuə bitə mə hā mate eso. <sup>18</sup> Eləkə bə ənəmi sɛɛ utidi lə lesa sɛɛ eto buyifo əsuə titlu lə nsusu bo eso nkə weeyifo lesa nəmə lə leləkə. Nya ele bə itsyə nko lefe saa inni lə lefe nə minkpe mi lə ɔflo hā ete. <sup>19</sup> Mɔ bebi lala! Iyifo fe kase ambe laakə lə kalelefo eto bunə əsuə, nko ke minlə kanyi bunyə lə mi disi isu ese lefe nə muunyə miə Kristo eto ditsyəbi edufə mi lə əsuə kenke nɛ. <sup>20</sup> Lə mi ɔflo minkpe mómɔɔ, eni eləkə itə mə tinti, nya mɔ ɔkɔɛ ta floma iləkə ete kase binte itə mə. Elə mə bulə tinti lə ləkɔəsi lə kase binte əsuə!

*Etiki Itsyi Lə Hagar Ku Sara Əsuə.*

<sup>21</sup> Nla miə maato mimba lela biə kɔfi komə təkə mi kato etiki nyamfo, bənle bɔnɔ kase kɔfi komə nlə

bətəyi? <sup>22</sup> Kələ bətəyi nkə, bebisaibi inuə ləkə Abraham. Ututə ni ndomunyəsio eto ole. Nya unuəfə eyifo diyo eto kusia ko bətə wə eto ole. <sup>23</sup> Ubi wə ndomunyəsio əmə léle útə wəə, bále wə fe kase osani ku usio ləəsia kale ubi. Fɛɛ ubi nuəfə əmə əbɔ utsyi lə diyo eto kusia ko bətə wə əsuə wə ini ətəsa nnya Onanto letəyi útsyə lə lefe nə osani ku usio dímensibe kusu itə bolé.

<sup>24</sup> Asa nyamfo lə asa ətsyuə eto okle bote. Bəsio inuə bamfo nýə lə kenyeklekle koko ku kafɔfɔ eto kényɛ. Mə ɔni ni Hagar, nya bebi ba óle, eyifo ndomufɔ, nya inýə itə kényɛ ka bákəle lə Sinai eto Kɔtini. <sup>25</sup> Hagar wə nýə itə Sinai eto Kɔtini lə Arabia eto kasɔ əsuəə, eyifo fe lekpa nə nlə bote kase mmi eto Yerusalem ku mba nkpe lə wə kenke nsi ni ndomufɔ kokooko. <sup>26</sup> Fɛɛ Yerusalem wə nkpe kato alə si ute lə wə əsuə əsuə. Wə ni nýə itə bo ambe nɛ. <sup>27</sup> Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue átəyi nkə, “Fə okonɔ, nyə disuəyuə!

Fə usio wə dímanle tɔ ubi ənyə,

fā ku disuəyuə eto binəntu, fə nwə dímənyə kalelefo eto bunə tɔ ənyə!

Itsyise usio wə wə usə díləkə nsusu lə wə əsuəə, wə bebi ebufui baso usio wə nsi ku kusə lefe saa eto bale.”

<sup>28</sup> Nya mómɔɔ, mɔ bayimi, mi eyifo Onanto eto bebi eyə lə wə kényɛ ka útsyə əsuə fe kase útsyə Isak eto kale

ƒe bále wə. <sup>29</sup> Lefe nəmfóo, nwə bále ƒe kase utidinini laale ubii, áti ubi wə bále eyɛ lə Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə kama nkə lə okpe wə bulə, nya nko ke insi inte mmi nɛ. <sup>30</sup> Fɛɛ be Awɔnɔsə Kɛnkɛ eto Kukue nɛ bɔtɛyi? Kɔtɛyi nkə, “La ndomunyəsio əmə ku wə ubi lə bedu, itsyise ndomunyəsio eto ubi əmə əmbɔkɛ kedikɔ saa ku diyo eto usio əmə eto olɛ lə mə anto eto bikə əsuə.” <sup>31</sup> Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, bunni ndomunyəsio əmə eto bebi, bomu diyo eto kusia komə eto bale buni.

## 5

*Bisi Bɛkɛ Lə Kristo Eto Ɔsuə Eto Kalɔ.*

<sup>1</sup> Kristo ələkə bo nkə lə busiə lə bo əsuə əsuə. Nyaso biɲyə kekɛke, biəntə lə banyinkə mi bakpe lə kaso bə lə bisi befiani ndomufɔ bio.

<sup>2</sup> Bɛnɔ nyamfo! Mɔ, Paulo, nɛ mi bɔtɛyi minkə lə bitə bala mi leloo, nyaalɛ biɲyə kutəkə saa lə Kristo əsuə.

<sup>3</sup> Nsi nɛ mi ato bukə bio minkə, utsyuə saa ke lɔɔtɔnɔ bala wə lelo, nyaalɛ usi ufi kɔfi koko komə okɛ əsuə nya ele bə uyifo lə ko əsuə.

<sup>4</sup> Mimba nɛ bokplatsya biə biyifo basɛ lə Onanto eto ənəmi lə buyifo lə kɔfi komə əsuə, te biə biləkə mi əsuə bitsyiko lə Kristo əsuə. Nya biensi embunyə Onanto eto lefonə bio. <sup>5</sup> Bo alɛ, bo kusubebe ni bənkə Onanto ebuyifo bo basɛ lə wə əsuəalɛ əsuə itsyise bófo Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə

eyɛ lə bo bofokanɔ əsuə. <sup>6</sup> Lə buyifo bani ku Kristo Yesuu, bala utsyuə lelo o-o, bānla o-o, yenyifo kulesa. Lesa nə nso bofe ete ni bofokanɔ bo nyɛ lə bo bətsyuə eto lelabi əsuə.

<sup>7</sup> Kɔɔ békakplatsya tinti. Owɔe diti mi kusu nkə bi-entsyue ɔnukualɛ əmə koto?

<sup>8</sup> Inni Onanto wə lékpadi mi oboko letsyi mi nsusu ɔwuninsə nko. <sup>9</sup> Ɔyənkiəsə sɛkɛ ete baakpe lə nnam-fowɔwɔ əsuə ƒɛ boataka. <sup>10</sup> Mifo nno miə Bonamute ebutə nkə boensiembofo kutsyuə bamba saa eto nsusu enso mɔ nɛ hā. Nya

nwə ke nɛ mi nsusu bɔtsyi kawuninsə tsyaa, Onanto ebuə wə koto kokooko.

<sup>11</sup> Mɔ bayimi, lə nnya ete minsi minɛ letsya bobɛ kate betidi miə ele bə bala lelo kokooko, beso hensi banɛ mɛ kama bɔti? Lə nko ini, nyalɛ mɔ letsyabebe itsyi lə Kristo eto ukpə lə uyika-biə əsuə emboboko bulə saa nkpə. <sup>12</sup> Nla miə eni betidi ba nɛ mi nsusu bulə bokpe sukosə sɛtɔ, lə bəkə əsuə kula tsya ko ete lə elo!

<sup>13</sup> Mɔ bayimi, bokpadi bákpadi mi báboko bə bibə bisiə lə mi əsuə əsuə. Fɛɛ mi busiə lə mi əsuə əsuə, menyifo kusutətə itə mi abuayifoyifo. Bomuu, ele bə bifi nnya lə mi bətsyuə bɔwunsəko lə lelabi əsuə.

<sup>14</sup> Itsyise kɔfi komə eto nnya kɔnɛ bɔtɛyi kenke ete ni bənkə, “La ƒə ɔyimitsyuə ƒɛ kase faala ƒə əsuə.” <sup>15</sup> Fɛɛ bekpe kobe kukɔnɔ bə lə bɛɛ asafimfi buyifo

bətsyuə, kəmuə bətsyuə kayimii, nyalɛ biəbə bətsyuə bətsylɔsə kalosə.

*Onanto Eto Lɛwɔnɔ Ku Utidi Eto Ditsyabi.*

<sup>16</sup> Nya minlɛ mi bətɛyi ni nkə bitə lə Onanto eto Lɛwɔnɔ lə lete mi kase biusɔ nkpə, lə itə bə bɛyɛ bɔyɛ lə utidi eto ditsyabi eto asa nnya yəənə utidi kakpɛ əsuə. <sup>17</sup> Itsyise lesa nə utidi eto ditsyabi laala, ɲyə lə lesa nə Lɛwɔnɔ laala əsuə nya lesa nə Lɛwɔnɔ tsya laala, ɲyə lə lesa nə utidi eto ditsyabi tsya laala əsuə. Asakpa ənuə nyamfo eyifo balo lə bətsyuə əsuə, nnya eto kasɔ ni bənkə biembɔfo lesa nə ke biala buyifo. <sup>18</sup> Lə Lɛwɔnɔ nəmə nyenko mii, ete bə binsibə lə kɔfi komə kalɔ.

<sup>19</sup> Lesa nə utidi eto ditsyabi leeyifo akpa wuee. Diate ni ditsyabi lə sɛnɔdi, asinsa yifoyifo ku akuɛnsa yifoyifo, <sup>20</sup> lə bəfiə kprakpa ku lə sɛsilolo əsuə. Kolo tsyətsyə ku ndiə diədiə, kənənsɛ ku kafo nyinsənyinsə ku mɔ ale hā lə ɛlɛkɛ əsuə. Nyamfo eesensə betidi ku etsyukpa eto nti <sup>21</sup> yəətə kənəminɛ, sitekpe ku disuəyuə bimba nyənyə ku nyamfo eto kaklɛ. Nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ lə nyamfo əsuə fɛ kase mɪnkakabətɛyi lə lefɛ nə léfɛ mə miə betidi ba leeyifo asa nyamfo eto kaklɛ, embunyə kedikɔ lə Onanto eto sekakedikɔ!

<sup>22</sup> Fɛɛ Lɛwɔnɔ eto asa nnya laabɔ ketsyi ni əsuə ni lelabi ku disuəyuə ku diyuə,

disuətsyə ku kafɔɛkpe ku lelɛkɛsə ku asayifoyifo lə kusu sɛɛ əsuə <sup>23</sup> ku əsuə kasɔ bobokosə ku əsuə bu-muə kalɛ. Kɔfi saa əmbə ɲyə lə asa nyamfo əsuə. <sup>24</sup> Nya mba ni Kristo Yesu eto balee, ɛbɔsɔ lə uyikabie əsuə mə əsuə eto sinə eto ditsyabi ku nnya laalɛ mə ɔkɔɛ kənə mə kakpɛ lə lebuə əsuə, bálo. <sup>25</sup> Nya se ini Lɛwɔnɔ nəmə əsuə bɔnyɛ bunsɔ nkpə, nyalɛ bitə lə busɔ nkpə lə Lɛwɔnɔ nəmə eto lelabi əsuə. <sup>26</sup> Biəntə lə bobesə bɔ əsuə kato, nyɛ bunyə ɔblɔ bokpɛ bətsyuə, nyɛ bɔsɛsə ənəmi lə bətsyuə əsuə.

## 6

*Bɛwunsəko Bətsyuə.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi, lə lebuə əbə léso utsyuə ani lə mi ntii, ele bə mi mba Onanto eto Lɛwɔnɔ nyenko tsyəsua ko wə buə belɔ wə bitsyə bə lə ɔyɛ lebuə nəmə buyifo. Fɛɛ bebe mi disɔ kukɔnɔ bə mi tsya mendufə lə bulə bomfɔ eto oklɛ kəmiə. <sup>2</sup> Bɛwunsəko bətsyuə lə bulə əsuə bə ɛyɛ lə nnya əsuə, biɔyɛ lə Kristo eto kɔfi ko okpɛ mi əsuə. <sup>3</sup> Lə utsyuə ebu nkə utsyuə eto oklɛ uni fɛ unni nkoo, wə əsuə ete ɔnlɛ bɔwɛ. <sup>4</sup> Ele bə utsyuə saa to wə əsuə obe. Lə unyə nkə ɛlɛkɛ, nyalɛ wofo wə əsuə kato bobesə lə nnya úyifo əsuə, fɛɛ inni bə lə ufi nnya okatesəko ku utsyuə bamba saa eto ale tsya. <sup>5</sup> Itsyise ele bə utsyuə saa tsyi wə kosate eto bikə.

<sup>6</sup> Utidi wə banle Ditiki Sɛɛ nəmə bɔfokanɔ botee, ele bə wuntsya ufi asa sɛɛ nnya kenke nkpe wə usie ku wə oteasa.

<sup>7</sup> Kuutsyuə saa manwe wə əsuə. Itsyise kuutsyuə saa embofo Onanto sibuki bubu. Lesa nə ke utidi laato, ni ke wəɛfəsə nɛ. <sup>8</sup> Lə áto asa lə sinə eto alasa əsuəə, asa nnya fuufəsə ni ukpə. Fɛɛ lə áto asa lə Lɛwɔnɔ əsuəə, lesa nə fuufəsə ni nkpə manlo. <sup>9</sup> Boəntə lə ani lə elo bo lə kasebuyifo əsuə. Itsyise lə ani manlo boo, lefe ebubə nə buufəsə lesa nə bóto. <sup>10</sup> Nyaso se kusu nsi nkpə boo, bitə lə buyifo kaseɛ butə utsyuə saa, enso kulaa ni mba buyifo lɔni ko lə bɔfokanɔ lə Kristo əsuə.

*Lesa Nə Lefe Itə Bo Ni Nkpe Fɔfɔ Siəsia.*

<sup>11</sup> Bebe awɔnisa kple nnya mímfi mɔ kosate eto kɔni miwɔni mfo.

<sup>12</sup> Betidi ba nle mi bɔnyinkə kakpe bənkə bela alo mfó, mə ni mba laabesə əsuə kato lə əsuə eto asa əsuə nɛ. Beeyifo nyamfo lə betidi lə bayɛ mə bulə bokpe lə Kristo eto ukpə lə uyikabie eto Ditiki Sɛɛ nəmə eso. <sup>13</sup> Mba laala alo mfó kulaa tsya entsyue kɔfi komə koto. Fɛɛ baala bə mi tsya la alo bə lə babesə əsuə kato bə mi tsya efi mi əsuə bekpe lə mə kɔfi kalɔ, bitə bála mi alo. <sup>14</sup> Mɔ alɛ, mensila miə maabesə mɔ əsuə kato enso lə ukpə wə Yesu Kristo díkpe lə uyikabie əsuə. Itsyise eyɛ lə wə ukpə lə uyikabie əsuə nya básɔ kawunsiə kamə lə

uyikabie əsuə lə mɔ disi. Nya eyɛ lə Kristo əmə kē əsuə nya básɔ mintsya lə uyikabie əsuə itə kawunsiə mensile kulesa saa itə mɛ. <sup>15</sup> Bála utsyuə lelo o-o, bánla utsyuə lelo o-o, nnya mamfé. Bomu utidi fɔfɔ bofiani ni nnya lefé nɛ. <sup>16</sup> Onanto eto diyuə ku kamisə nyənyə lə disiəko mba laayɛ lə kusu komfo əsuə lə mə nkpə, ku Onanto eto betidi kenke.

<sup>17</sup> Fɛfɛɛ, kuutsyuə saa mensilosə mɛ ɔnwɛ, itsyise mɔɔ, bɛmɔ bia ntəkə mɛ lə əsuə, lə bote bə Yesu eto ndomunyə mini.

<sup>18</sup> Mɔ bayimi, nle bɔtɔ miə Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko mimble kenke. Ibə itə.

## EFESOFƆ Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Efesofɔ

<sup>1</sup> Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto lelabi əsuə eso mini Kristo Yesu eto ɔtonkpee, mɔ nɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mimba léfo Onanto bɛnɔ nkpe lə Efeso nya biyifo bani ku Kristo Yesu nya bietsyue wə etiki koto. <sup>2</sup> Lə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo lə befi mə lefonə ku diyuə bətə mi.

*Onanto Aakpo Bo Atsyɔ  
Lə Kristo Eso.*

<sup>3</sup> Bitə lə bɔsɔ Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani. Wə ni nwə difi lɛwɔnɔ eto atsyɔkpokpo nya nkpe kato kenke útə bo, se buyifo bani ku Kristo eso. <sup>4</sup> Itsyise fɛ Onanto lə uyifo kawunsiə, wúuləkə bo utsyə koko nkə lə bubə buyifo bani ku Kristo, bə lə buyifo kɛnkɛ ku mba əsuə lebuə ləmbəkɛ lə əsuə lə wə ənəmi. <sup>5</sup> Se Onanto laala bo esoo, wúutsyue utsyə koko nkə ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Yesu Kristo esoo, lə bubə bofiani wə bebi. Nyamfo kon didi wə nsusu kokoko nɛ. <sup>6</sup> Lə nyamfo eso ele bə bɔtɛsɛ Onanto lə wə lefonə kplɛ nə úfi útə bo kafo faa ɛyɛ lə wə ubi lala əsuə eso. <sup>7</sup> Itsyise ɛyɛ lə Kristo eto kɔtɔ əsuə, búnyə bofo, nyamfo ni bə búnyə abua eto bufikatsyɛ. Nte Onanto eto lefonɛ kplɛ eto okle ni nə úfi útə bo mfo. <sup>8</sup> Lefonə

nə eto kakle ləmbə bɔtɛyi. ɛyɛ lə wə kobetete ku kase wə nsusu nyi lesa saa eso. <sup>9</sup> Útə bɔnɔ kasɔ ékpa wuee ketsyue kulakula ka béyifo bətsyə itə kə bolosə ɛyɛ lə Kristo əsuə. <sup>10</sup> Nyamfo ni bənkə lə lefe nəmə ayoo, bookpa eyifosa kenke bakɔ, lesa saa nə nkpe kato ku kasɔ nya boofi asa nyamfo kenke bakpe lə Kristo eto kalo.

<sup>11</sup> Onanto ətə lesa saa əbə itə fe kase óla. Nya Onanto díləkə bo nkə bofiani wə betidi ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Kristo lə lesa nə útsyue útsyə taa kasɔ ketsyikokɔ kɛ əsuə. <sup>12</sup> Nyaso bitə bomba ni betidi tute Onanto díkələkə útsyə kokoko bɔnlɛ kusu bobɛ itə Kristo, lə busiə nkpe bɔtɛsə Onanto eto diyənde. <sup>13</sup> Nya mi tsya léfiani Onanto eto betidi se bɛnɔ ɔnukualetiki nəmə ini Ditiki Sɛɛ nəmə eto letsyabebe, be búnyə bofo, itsyise béfo wə bɛnɔ eso. Úfi Lɛwɔnɔ Kenke nə eto kɛnyɛ ɔtɛyi útsyə nkə wootsyese bo, útsyə mi lekpo nkə biyifo wə bale. <sup>14</sup> Lɛwɔnɔ nəmfo ni nnya Onanto difi óse uyi útə bo nkə bo tsya ebunyə asa nnya útsyə kɛnyə útə mba ni wə bale kokooko. Uyisese əmfo lɛ bo bote bə Onanto ebutə bomba ni wə bale nyə kedikɔ lə wə. Bitə bɔtɛsə wə diyənde!

*Paulo Áto Ola Lə Mba  
Léfo Kukue Komfo Eto Disi.*

<sup>15</sup> Lə nyamfo esoo, idu lə lefe nə míno miə béfo

Bonamute Yesu bɛnɔ, ku kase biala mba kenke dikafo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nɛmɛ banɔɔ, <sup>16</sup> maanye Onanto ani bɔsɔ lɛ mi disi. Maakloma mi lefe saa lɛ mɔ olatoto ɛsuɛ. <sup>17</sup> Nya maato Onanto wɛ ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto, ɔkenkenyɛ kenke miɛ utɛ mi wɛ Lɛwɔnɔ nɛ luutɛ bitsyɛ ɛnɛ nya lɛ ulɛkɛ Onanto ɛmɛ ote mi, bɛ lɛ bete wɛ kukɔnɔ. <sup>18</sup> Nya maato wɛ minkɛ lɛ ɔsini mi ɛnɛmi, bɛ lɛ binyɛ nnya eso ɔkpadi mi ɔboko nkɛ lɛ bibɛ bete kusubebe ko eso ɔkpadi mi ku kase atsyɔkpokpo itɛ mba ni wɛ balee, lefo koya <sup>19</sup> ku kase wɛ ɛsuɛale kplɛ nyamɛ nɛ keyifo kekɛle lɛ bomba lɛfo wɛ bɔnɔ ɛsuɛ. Nya ɛsuɛale nyamfo, nnya nɛ keyifo lɛ boo, lekateko wɛ ɛsuɛale kplɛ nyamɛ, <sup>20</sup> nnya ɔfi ɔtakasɛ Kristo utsyiko ɔkɔmɛ ɔbɛ nkprɛ nya ɔfi wɛ ɔtsyɛ lɛ wɛ kodianɛ lɛ kato kenke. <sup>21</sup> Mfɔ Kristo nsi ɔnɛ seka budi nya kato eto sekadidi saa ku kasɔ mfo eto ɛsuɛale saa ɛsuɛ ku ɛsuɛale bamba saa nkprɛ wɛ kalo. Wɛ diye teke kato ɛsuɛale saa ku sekakediko saa lɛ kawunsiɛ kamfo ku nka nsi luubɛ. <sup>22</sup> Onanto ɛfi lesa saa ɔkprɛ lɛ Kristo eto akpa kalo nya ɔfi wɛ ɔtɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke fe asa kenke eto Onamute wɛ nso kenke. <sup>23</sup> Bafokanɔfɔ bamfo ni Kristo eto ɛsuɛ nnya dɛtɛ ɔflo kenke, nya Kristo tsya ni nwɛ lɛtɛtɛ asa nnya kenke laaflo kalo.

## 2

*Onanto Dɛtɛ Nkɛ Binyɛ  
Nkprɛ ɛyɛ Lɛ Kristo ɛsuɛ.*

<sup>1</sup> Kɔɔ se bɛtɛ bibu nya biyifo lehua itsyi lɛ mi koto mentsyuamentsyue ɛsuɛ esoo, biyifo fe betidi ba dikprɛ lɛ lɛwɔnɔ ɛsuɛ. <sup>2</sup> Lefe nɛmfɔo, bisɛɛ nkprɛ fe kawunsiɛ bua kamfo eto nkprɛsiɛ seka. Bitɛkɛko ɛsuɛale nnya nɛ difule kato eto seka budi eto kama. Wɛ ni lɛwɔnɔ nɛ nɛ keyifo mɔmɔ lɛ mba leni bɛ bembutsyue Onanto koto. <sup>3</sup> Lɛ sitintii, bomble kenke ɛtsyɛ fe mɛ nya bɔsiɛ nkprɛ lɛ bo alasa ɛsuɛ, lɛ kase inyɛ itɛ bo ɛsuɛ eto sinɛ ku nsusu seka. Ditsyɛbi nɛmfɔ lɛkɛ lɛ bo eso Onanto dɛnyɛ ɔblo ɔkprɛ bo, fe kase ɔnyɛ ɔkprɛ kawunsiɛ eto betidi kenke, ɔnɛ mɛ koto nɛ. <sup>4</sup> Fɛɛ se Onanto eto kaminsɛnyɛnyɛ itɛ bo mfui nya kaseko lɛmbɛ lɛ lelabi kplɛ nɛ onkprɛ utɛ bo esoo, <sup>5</sup> se bɔkprɛ lɛ lɛwɔnɔ ɛsuɛ lɛ bo abua yifoyifo esoo, ɔtɛ busikli bɔbɛ nkprɛ ku Kristo. Nya ɛyɛ lɛ Onanto eto lefonɛ ɛsuɛ, bɔnyɛ bɔfokɛtɛ nɛ. <sup>6</sup> Se buyifo bani ku Kristo Yesu esoo, ɔtakasɛ bo ɔnyɛnsɛ ku wɛ, nya ɔtɛ buudi seka ku Kristo lɛ kato. <sup>7</sup> Onanto ɛyifo nyamfo nkɛ lɛ ɔfi ote mba luubɛ kama kenke wɛ lefonɛ nɛ lɛmbɛ bokatesɛko ku kulesa saa ku wɛ kafekprɛ lɛ kase ɔnyɛ bo kaminsɛ lɛ Kristo Yesu eso. <sup>8-9</sup> Itsyise ɛyɛ lɛ Onanto eto lefonɛ eso bɔnyɛ bɔfokɛtɛ, se bɛfo wɛ bɛnɔ eso. Nya

inni læ mi kosate eto kulesa saa eto buyifo eso. Bomu iyifo Onanto eto ətəsa nnya úfi útə bæ læ kuutsyuə saa læ ɔye əsuə kato bobesə læ nnya əsuə. <sup>10</sup> Onanto díyifo bo ku wə kosate eto ani nkə læ buyifo bani ku Kristo Yesu nkə læ busiə kasε yifoyifo eto nkpə bo wə kosate lɛlo utsyə nkə bubə busiə.

*Kristo Éfi Betidi Kenke ɔko Beyifo Bani.*

<sup>11</sup> Bekloma biə bíambo bit-syi læ Yudafo əsuə, bomu bále mi fe betidi ba lenyi Onanto. Yudafo eyifo mba laala alo, nya baaka mi bafefe bæ betidi laanla alo. Fεε sitintii, mba laala alo eeyifo əsuə eto sinə eto lekpa nə betidi leefi ani keeyifo. <sup>12</sup> Bekloma biə læ lefe nəmfoo, bínyə kəsεε læ Kristo oflo nya bíyifo bafɔ nya bíenyifo Onanto eto betidi ba úləkə fe kase Yudafo. Nya bíanke læ kenye ka Onanto lékle ku wə betidi ku asa nnya eto kenye útsyə ku mə. Nya isi enso ni bæ kusubebe kukutsyuə saa manke mi itə kulesa nya Onanto saa tsya manke mi. <sup>13</sup> Fεε mɔmɔɔ, eye læ Kristo eto ukpə wə úkpə læ disi əsuə, bóokpa mi mba dínyə kəsεε kɔ tsya bíbə bíyifo bani ku Kristo Yesu.

<sup>14</sup> Itsyise Kristo kosate léboko diyuə læ bo nti læ lefe nə eto lefe únə lɔniyifoyifo óboko Yudafo ku mba lenni Yudafo nti. Nya úfi wə əsuə óba kekisi ka nte fe ofati wə léke læ mi nti úləkə.

<sup>15</sup> Úləkə Yudafo eto kɔfi ku mə akpayifoyifo lenti eye læ mə nkpə bo úsiə læ əsuə eto sinə əsuə bæ læ ɔko akpa ənuə nyamə beyifo mə utidi fɔfo ɔni bæ læ beyifo bani ku wə, itə læ diyuə læ dibə læ mə nti. <sup>16</sup> Eye læ Kristo eto ukpə wə úkpə læ uyikabie əsuə, ókpla kədiə ka léke læ akpa ənuə nyamə eto nti. Nya eye læ ukpə əmə əsuə, ótsyasə betidi akpa ənuə bamə eto nti béyifo utidi ɔni nya úyifo mə bani ku Onanto. <sup>17</sup> Nyaso se Kristo díbə, óbe diyuə eto Ditiki Sεε letsya útə mi betidi ba letsyonko Onanto ku bomba lefi wə. <sup>18</sup> Eye læ Kristo əsuə nnya bo akpa ənuə nyamə kenke, Yudafo ku mba lenni Yudafo eye læ Lɛwɔnɔ Kenke əsuə, bofo buńyə læ Anto Onanto eto ənəmi.

<sup>19</sup> Nyaso mimba lenni Yudafo ensini bafɔ ku bayekusutidi bio. Biyifo betidi bani ku mba ni Onanto eto bebi, ku bəməm̄bi læ wə diyo eto betidi nti. <sup>20</sup> Mi tsya eyifo fe ofati wə báto bətəkə kekleke læ ketsyikokɔ eto leba nə batɔnkpe ku bənyeləkətidi lékpə læ kasɔ nya Kristo Yesu kosate ni oseke əmə. <sup>21</sup> Wə ni utidi wə lekobe diyo nə báto bətəkə mfó eto akpa nnya kenke ɔko, nya útə léfiani Onanto eto kedikətəkɔ kenke. <sup>22</sup> Nya læ mi lɔniyifoyifo ku wə, bale mi tsya booto fe diyo kakɔ ku mi bətsyuə bæ læ befiani kəsiəkɔ itə Onanto eye læ wə Lɛwɔnɔ nəmə əsuə.



## 3

*Paulo Éfi Ditiki Sɛɛ Nəmá Úsuko Betidi Ba Lenni Yudafo.*

<sup>1</sup> Lə nyamfo esoo, mə, Paulo, wə bakpe lə Aba eto diyo lə Kristo Yesu eto disi lə mi mba lenni Yudafo esoo, maato ola kətə Onanto.

<sup>2</sup> Sitintii, mfo nno miə bíno kase Onanto lə wə lefonə əsuə, difi keyifo kamfo ókpe mə lə kóni nkə nyifo itə mi kaseɛ eso.

<sup>3</sup> Fe kase minkawóni kliminti míntsyese mii, Onanto ələkə wə ketsyue ka úyifo ókulaa, óte mə. <sup>4</sup> Lə bekla kukue komfoo, biunye kase mino akulasa nnya nkpe lə Kristo əsuə kaso. <sup>5</sup> Koo Onanto məntə kawunsia eto betidi te akulasa nyamfo. Fɛɛ

mómoo, útə eye lə wə Lewono əsuə úləkə asa nyamfo ótə wə batonkpe kenke ku wə bənyeləkətidi.

<sup>6</sup> Asakulakula nyamə ni bə útə nkə eye lə wə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə, mba lenni Yudafo tsya əbə báfiani mba leedi Onanto eto bikə ku Yudafo, bákə beyifo əsuə eto uyi oni, bənyə kediko lə kənyetsyətsyə ka Onanto dítsyə eye lə Kristo Yesu əsuə.

<sup>7</sup> Onanto éyifo mə wə Ditiki Sɛɛ nəmfo eto uyifoyifo eye lə wə ətəsa nnya úfi útə mə lə wə əsuəale əsuə eso. <sup>8</sup> Mə nwə ni ofefe kenke minso lə mba léfo Onanto bánə ntii, ətə eye lə wə lefonə əsuə mfi wə Ditiki Sɛɛ fokoya nə nkpe lə Kristo əsuə mbe letsya ntə mba lenni Yudafo. <sup>9</sup> Nya

lə nyifo betidi lə bənyə kase ele bə befi Onanto eto akulasa eto ketsyue beyifo keyifoo, Onanto wə ni nwə díyifo asa nnya ta, éfi wə akulasa nyamfo ókula taa lə lefe kokoko nə léfe əsuə. <sup>10</sup> Itə lə baye lə bafokanofə əsuə bələkə Onanto eto kobe ateate kpə nyamə bate kato eto batonkpe ku bəsuəalenyə ba nle seka budi lə kato eto kawunsia. <sup>11</sup> Nyamfo eyifo ketsyue manlo ka Onanto díyifo útsyə taa kokoko. Mómoo, útə ketsyue kamfo əbə itə eye lə Bonamute Yesu Kristo əsuə. <sup>12</sup> Lə loniyifoyifo ku Kristo se bófo wə bóno esoo, ókpe bo nkəale bə bonyi bofi Onanto lə bokakase əsuə. <sup>13</sup> Nyaso nle mi lekpa kpa minkə lə kanyi ka minle bunyə lə mi kənye esoo, məntə lə elo mi ani itsyise biunyə kutəkə lə nnya əsuə.

*Kristo Aala Bo.*

<sup>14</sup> Fe kase minle bəteyij, nyamfo eso maase akonki kato ola lə Antə əmə eto ənəmi nɛ. <sup>15</sup> Wə oflo asa nnya kenke nkpe kato ku kaso laafo mə diye ketsyiko. <sup>16</sup> Nle ola boto miə Onanto lə útə wə Lewono lə difi ni əsuəale nə nkpe lə wə diyənde nə léba lékpoo, lə didufə lə mi ketu kəmiə ke. <sup>17</sup> Nya nle bəto tsya miə Kristo lə uyifo wə kəsiəko lə mi ketu kəmiə eye lə bəfokano əsuə nya lə mi lelabi eto keyudu lə kedufə lə kaso keklege fe kase kuyi eto kale leeyifo nya lə dimuə ale, <sup>18</sup> bə lə mi ku mba léfo

Onanto b́́nɔ kenke lə binyə əsuəale lə bɛnɔ kase Kristo laala mi kasɔ, lelabi nə leba lenkpo, leyɛ letsyo, lebe kato fanloo nya letsyo disu kasɔ tsya. <sup>19</sup> Nya lə bibə bete Kristo eto lelabi nə biembobo kasɔ bɔnɔ kalosə bə lə Onanto eto ditsyəbi nəmə lə diyi mi əsuə kenke.

*Paulo Átesə Onanto.*

<sup>20</sup> Onanto eto əsuəale ni nnya nɛ keyifo lə bo əsuə. Woafɔ lesa saa nə lefe itə bo buyifo kətə bo enso kase boatɔ nye boebu disu ket-syiko kulaa tsya. <sup>21</sup> Átesə itə Onanto lə bafokanɔfɔ nti eyɛ lə Kristo Yesu əsuə itə lefe saa ku idu mɔmɔ isu manlo manlo! Ibə itə.

#### 4

*Kristo Itə Nkə Bafokanɔfɔ Kenke Yifo Bani.*

<sup>1</sup> Nyaso mɔ nwə nlabe lə diyɔ, se meeyifo Bonamute eto keyifo esoo, nɛ mi kɔɛ bɔɛ minkə bisia nkpə bo leflɔ bokate ko bokpadi bo Onanto lékpadi mi. <sup>2</sup> Bebokosə əsuə kasɔ lefe saa, biyuə buɛɛ ku lə bɛkɛ disuətsyɛ. Biləkə mi lelabi bete bətsyuə ku lə bɛkɛ dibusə bitə mi bətsyuə. <sup>3</sup> Bekplatsya lə biyifo lesa saa lə kɛnyɛ kani əsuə fe kase Lɛwɔnɔ Kenkɛ nəmə difi mi ɔkɔ, lə bisia nkpə lə diyuə əsuə. <sup>4</sup> Əsuə ani ku Lɛwɔnɔ loni ete nkpe fe kase kusubebe kɔni hā nkpe mi nya ini nko eso Onanto lékpadi mi nɛ. <sup>5</sup> Onamute ɔni ku bɔfokanɔ bɔni ku ntufɛsəfləsə eto lekpa loni tsya

ete nkpe. <sup>6</sup> Nko ini bə Onamute ku Anto ɔni ete nkpe itə betidi ba kenke nya uyifo asa kenke eto Onamute, weeyifo keyifo kayɛ lə bo əsuə nya onkpe lə bomblɛ əsuə.

<sup>7</sup> Nya ətəsa nnya únə kafo útə bo utsyuə saa, akate ko kase Kristo dítə. <sup>8</sup> Nyaso Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue letɛyi nkə,

“Se óbe úsu kato fanlofanloo,  
ókpa mba kpə úləkə ut-syiko lə sidomu əsuə úsuko.

Nya úsie ətəsa útə betidi.”

<sup>9</sup> Nya se bátɛyi bə óbe úsu kato fanlofanloo, nnya kasɔ nkpə? Nnya kasɔ ni bə tutɛɛ, óyifə úbə taa kawunsiə kamfo eto kasɔ ke. <sup>10</sup> Nya utidi ɔni əmə leyifə úbə kasɔ, wə ke disu óbe úsu kato fanlofanlo nɛ, oso ut-syuə saa nya ófo unsi lə lesa saa əsuə lə kato ku kasɔ kenke. <sup>11</sup> Wə ni nwə dísie ətəsa útə utidi saa nya úləkə bətsyuə báfiani batɔnkpe nya bətsyuə tsya lefiani bənyeləkətidi, nya bətsyuə tsya lefiani mba laabe Ditiki Sɛɛ nəmə let-sya, bətsyuə ni mba laalɛ bafokanɔfɔ ola, nya bətsyuə lefiani bateasa. <sup>12</sup> Úsie ətəsa nyamfo útə nkə lə ufi ɔɔ Onanto eto betidi utsyɛ bə lə ufi ɔɔ bafokanɔfɔ utsyɛ lə beyifo wə keyifo, nya yɛkɔ ku nyamfoo, lə ufi əsuəale okpe Kristo eto əsuə nnya ni bafokanɔfɔ eto dit-syukpa nəmə. <sup>13</sup> Onanto

éyifo nyamfo nkə lə bumble lə bubə buyifo bani lə nnya bofo bɔnɔ əsuə, ku lə bubə bote Onanto eto Ubi əmə. Lə bubə bobə bɔfɔ butsyə fe Kristo nya lə wə ditsyəbi nəmə kenke lə leba didufə bo lə əsuə butsyə fe wə ke.

<sup>14</sup> Nya boensi embutsyə fe bekpefi ba eto nsusu dímambe, ba asatete fɔfɔ saa nte fə ufiebi wə laaso keke mə kesuko sɛtɔ ku kama, nya bidiabidia eto bateasa laawə mə kakpe lə mə nsusu bua əsuə. <sup>15</sup> Lə nyamfo eto kənyɛ, bə lə bɔtɛyi ɔnukuale lə lelabi əsuə, bubə bobé lə kusu saa əsuə fe Kristo wə nwə ni bo disi. <sup>16</sup> Wə ləkɔbe utidi eto uyi əmə kenke eto ntsyako ku kate kenke ɔnlɛ ɔni, itə bə utidi eto uyi əmə kenke eeyifo keyifo lə kusu əsuə, kabé kafɔ kawunsə lə lelabi əsuə.

*Bisiə Nkpə Fe Onanto Eto Bebi Seka.*

<sup>17</sup> Nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ lə Bonamute eto diye əsuə minkə biensisiə nkpə fe mba lenyi Onanto, ini asa bimba hā eto disi beebu. <sup>18</sup> Nya mə nsusu nkpe lə ketuntu əsuə. Nya bəmbə kedikɔ saa lə Onanto eto nkpə bo wəətə əsuə, itsyise benyi nnya kulesa kon tsya, nya bankpe letotidi. <sup>19</sup> Benyi kofani nyaso asa buayifoyifo eto kama hā bəətəkəko. Nya baasesə ənəmi lə asa nnya laabiasə əsuə eto sinə saa eto buyifo əsuə.

<sup>20</sup> Bebe, inni nyamfo eto okle békase bitsyi lə Kristo əsuə. <sup>21</sup> Mɔ éfi nnya minkə

bənɔ asa itsyi lə wə Ditiki Σεε nəmə əsuə. Nya fe mba ntəkəko wə kamaa, báte mi ɔnukualetiki nnya nkpe lə Yesu əsuə. <sup>22</sup> Beyani ditsyəbi koko eto nkpə bo bisiə, nə dítə bisiə nkpə bo eto okle bisiə léfe. Asa nyamfo dıkawə mi kakpe nya bıkətəkəko əsuə eto sinə eto eyifosa eto nkpə bo laabi-asə utidi eto nkpə. <sup>23</sup> Betsyi mi ketu ku nsusu bəwuninsə lə biyifo bafɔfɔ. <sup>24</sup> Nya bifi ditsyəbi fɔfɔ nə bəyifo lə Onanto eto ditsyəbi əsuə nya weeyifo asa lə kusu ko diyifo kenke bekpe fe awu.

<sup>25</sup> Nyaso bəyɛ sidia bɔtɛyi. Utsyuə saa tɛyi wə ɔyimitsyuə ɔnukuale itsyise bo nti eto utsyuə saa ləkɔ buyifo Kristo eto əsuə. <sup>26</sup> Lə ənyə ɔblɔ, məntə lə fə ɔblɔ əmə lə okpa fə okpe lə lebuə əsuə nya məntə lə kofe lə kudufə fə diyɔ ku ɔblɔ. <sup>27</sup> Biəntə Obonsam kusu saa. <sup>28</sup> Utidi wə leeyuu, sinkli ɔyɛ buyu lə ufi wə ani uyifo keyifo sɛɛ lə ɔkɛ lesatsyuə nə ofo bufi kawunsəko bakombo.

<sup>29</sup> Biəntə lə ditiki bua saa lə lebo ditsyi lə mi kənyɛ, bomu bidi etiki nnya lɔwunsəko utidi lɔ wə utsyə, lə iyifo ləwunsəkobi itə mba lenɔ nnya. <sup>30</sup> Bienyifo kulesa nə lembutə Ləwɔnɔ Kenke nyə disuəyuə. Itsyise Ləwɔnɔ Kenke befi bətsyə mi lekpo nə lete bə nə Onanto ebofo mi lə nkpə lə diyi fɛfɛ nəmə əsuə. <sup>31</sup> Biəntə lefonfi lɛkɛ lə mi əsuə, biləkə ɔblɔ kekkele

ku lefonyi bitsyiko læ mi akɔəsi. Biləkə læ mi nti kudukpokpo bimba, betidi eto diebiasəbiasə ku nsusu bua saa kenke fifi læ utidi əsuə. <sup>32</sup> Læ nnya kenye, bitə læ mi bətsyuə eto asa læ ele mi kaminsə læ biyifo kafo ekpe bitə bətsyuə. Bifi abua bətsye bətsyuə fe kase Onanto tsya difi mi ale ótsye mi eyə læ Kristo əsuə.

## 5

*Bisiə Nkpe Bo Lɔkɛ Onanto Ɔkɔɛ.*

<sup>1</sup> Se biyifo Onanto eto bebi lala esoo, ele bæ bekplatsya læ bitsyə fe wə. <sup>2</sup> Biləkə lelabi bete læ mi nkrəsiəsia əsuə fe kase Kristo laala bo nya úfi wə əsuə fe kedi ka laanyi fififi útə Onanto læ bo disi. Nyamfo eyifo keditətə ka laakpe Onanto disuəyuə.

<sup>3</sup> Se biyifo Onanto eto betidi esoo, yensile bæ bakpo səsənɔdi ku asinsayifoyifo saa nye kunəkrə eto diye ko læ mi nti. <sup>4</sup> Nko ke yensile bæ bətəyi kulesa butsyiko læ asinsa əsuə ku akɔənsa nye amumusa əsuə. Bomu ele bæ bufi leninsɔ butə Onanto. <sup>5</sup> Itsyise mi kosate yi biə utidi wə kee ni ɔsənɔdi nye leeyifo asinsa nye nkpe kunəkrə, embunyə kedikɔ læ Kristo ku Onanto eto sekakedikɔ kəmiə. Læ ɔnukualə əsuə, kənənsə læ asa əsuə akatekɔ sifəsumu.

<sup>6</sup> Biəntə læ kuutsyuə saa læ ɔwɛ mi okpe ku etiki bimba saa, itsyise asa nyamfo eto kakle eso Onanto eto lefonyi

looba lekpo læ mba nkpe letotidi əsuə nɛ. <sup>7</sup> Nyaso mi ku mə mamfloma ani bətsyuə læ mə eyifosa əsuə.

<sup>8</sup> Itsyise kɔɔ, beke læ ketuntu əsuə, fɛɛ mɔmɔɔ, se bıkafiani Bonamute eto betidi esoo, bifi bekpe læ diyənde əsuə. Nyaso bisia nkpe fe betidi ba nkpe læ diyənde əsuə, <sup>9</sup> itsyise awənsa nnya laabɔ ketsyi læ betidi ba nsi nkpe læ diyənde əsuə ni asa sɛɛ buyifo, asa buyifo læ kusu əsuə ku ɔnukualə tɛyitəyi. <sup>10</sup> Bekplatsya læ bekase asayifoyifo nnya laakpe Bonamute disuəyuə. <sup>11</sup> Biankɔ ani ku mba eto eyifosa nsi nye læ ketuntu nnya laambɔ awənsa saa əsuə. Bomu biləkə mə bete. <sup>12</sup> Itsyise iyifo afanisa tinti bæ bedi etiki itsyiko læ eyifosa nyamfo eto okle əsuə læ kabıɔbiɔ əsuə kula tsya. <sup>13</sup> Nya læ bələkə asa nyamə kenke læ diyənde əsuə batée, ete boonyə mə ditsyəbi nəmə kosate wuee nɛ. <sup>14</sup> Itsyise lesa saa nə bələkə batee lekplee, aabɔ bəənyə læ diyənde əsuə. Nyamfo eso baatəyi bæ, “Sankli fə nwə nle selabe, taka etsyi ɔkɔmə əbə, læ Kristo læ uyənde okpo fə læ əsuə.”

<sup>15</sup> Nyaso bebe sinini kase binsi nkpe. Biənsia nkpe fe betidi ba lenyi kobe. Bomu bisia nkpe fe betidi ba nyi kobe. <sup>16</sup> Biyifo kusu ko ditu mi mfo eto keyifo kukɔnɔ, itsyise asa buayifoyifo læ lefe nə bonkpe mfo əbə ebe kato

tinti. <sup>17</sup> Le nyasoo, bienyifo mi əsuə fe betidibuki. Bomu bəbəbə lə bete asa nnya Bonamute əmə laala nkə biyifo. <sup>18</sup> Biənnə nte bikpə itsyise nyamfo akpe mi lə abuyifoyifo əsuə. Bomu bitə lə Ləwɔnɔ Kenke lə lefo disia lə mi kenke. <sup>19</sup> Nya bifi Awɔnisa Kenke eto Kukue eto əsə eto etiki, ku atesə eto əsə, ku bɔfokanɔ eto əsə bidinko mi bətsyuə etiki. Nya bifi atesə eto əsə ku əsə minimini bətesə Bonamute lə mi akəsɪ. <sup>20</sup> Bəsɔ Boanto Onanto ani lefe saa lə lesa saa əsuə ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə.

*Usə Ku Usiə Eto Nkpe-siasia*

<sup>21</sup> Bebokosə mi əsuə kaso bitə bətsyuə fe kase biebu Kristo seka.

<sup>22</sup> Besio bokosə mə əsuə kaso bətə mə kosate eto bəsə fe kase baabokosə əsuə kaso kətə Bonamute əmə. <sup>23</sup> Itsyise usə ni disi utə usiə fe kase bafokanɔ eto ditsyukpa eto disi ni Kristo. Ditsyukpa nəmə ni Kristo eto əsuə eto sinə nya Kristo kosate əmə ni se Ofomfokətə. <sup>24</sup> Lə nyamfo esoo, fe kase bafokanɔ eto ditsyukpa nəmə lebokosə əsuə kaso ditə Kristoo, nko ke ini bə bəsiə tsya bokasə mə əsuə kaso bətə mə bəsə lə lesa saa əsuə nɛ.

<sup>25</sup> Bəsə, bela mi bəsiə fe kase Kristo léla bafokanɔ eto ditsyukpa nəmə nya úfi wə nkpə útə lə ni disi seka. <sup>26</sup> Úyifo nyamfo lə ufi uyifo bafokanɔ eto ditsyukpa nəmə kenke utə Onanto lə lefe nə eto lefe

úflə ni ku wə ditiki fe ntu ókpasə. <sup>27</sup> Waanla nkə keni kukətsyuə saa lə kələ ni kukalebe saa lə kakpətsyi, nye lə keni kukətsyuə saa eto okle lə kətəkə lə ni. Ola nkə lə bafokanɔ eto ditsyukpa nəmə lə diyifo kenke, bənnə kabiakɔ saa lə ni. Lə balokosə ni kukonɔ fe befi ni babonko lə wə ənəmi. <sup>28</sup> Mmə ke ele bə bəsə la mə bəsiə fe kase baala mə kosate eto əsuə eto sinə nɛ. Nya osani wə laala wə usiə, wə kosate onle bola. <sup>29</sup> Kuutsyuə saa eenyifo wə əsuə eto sinə disiale. Bomuu, waale se ola bə lə səkə ale, fe kase Kristo leeyifo kətə mba bafokanɔ eto ditsyukpa nəmə. <sup>30</sup> Itsyise wə əsuə eto lekpa buni butə wə. <sup>31</sup> Fe kase Awɔnisa Kenke eto Kukue letəyi nkə, "Lə nyamfo eso osani du lə wə anto ku ambe oflo usu okɔ ku wə usiə nya mə inuə bamə loofiani əsuə eto sinə soni." <sup>32</sup> Kasonɔnɔ ka letsyoo, abio kakpe lə ditiki nəmfɔ kəmiə. Mə éfi nnya fe Kristo ku bafokanɔ eto ditsyukpa əsuə, banle etiki budi ketsyiko. <sup>33</sup> Fɛɛ ele etiki budi ketsyiko lə fintsya əsuə. Nya ni bə, ele bə mi utsyuə saa la wə usiə fe wə əsuə, nya usiə saa tsya lə ubu wə usə.

## 6

*Bisiə Nkpe Bo Diɲyə Itə Bebi Ku Antomə.*

<sup>1</sup> Mi bebii, bitsyue mi antomə ku ambemə koto fe kase enyɛ lə Kristo eto kusu əsuə itsyise nnya ni lesa nə letsyɛ bə biyifo

nɛ. <sup>2</sup> Kɔfi kpekpe tute ko kɛnyɛtsyɛtsyɛ nkpe ni bɛnkɛ, "Bu fɛ anto ku fɛ ambe." <sup>3</sup> Isukosɛ ɛtɛyi nkɛ, "Bɛ lɛ ɛlɛkɛko fɛ lɛ ɛsiɛ nkɛ kɛntsyɛ lɛ kasɔ kamfo ɛsuɛ."

<sup>4</sup> Antomɛɛ, biankpe mi bebi lɛblɔfi. Bomuu, bikulɛsɛ mɛ lɛ binɛ mɛ ku kɔlɛlɛlɛ ɛyɛ lɛ Bonamute eto bofokanɔ eto kusu ɛsuɛ.

*Ele Bɛ Bisɛ Nkpe Kukɔnɔ Ku Mi Banamute.*

<sup>5</sup> Ndomufɔ, mimba leeyifo betidi bamba eto nyifoo, bebokosɛ ɛsuɛ kasɔ lɛ bitsyue mi kasɔ mfo eto banamute koto itsyi taa mi ketu kɛmiɛ fe kase bietsyue Kristo eto ditiki koto. <sup>6</sup> Bienyifo nko lɛ lefe nɛ mɛ ɛnɛmi ntɛkɛ lɛ mi ɛsuɛ bɛ lɛ batɛsɛ mi eso bomuu, bifi mi ɛsuɛale kenke biyifo lesa nɛ Onanto laala, fe Kristo eto ndomufɔ. <sup>7</sup> Bilɛkɛ kafo faa biyifo keyifo fe Bonamute ɛmɛ bɛnlɛ ke buyifo kɛtɛ seka, nya inni utidinini saa. <sup>8</sup> Bekloma biɛ Bonamute ebofo utsyua saa kayo, ndomunyɛ feni o-o, nwɛ nsi wɛ ɛsuɛ ɛsuɛ feni o-o ɛyɛ lɛ keyifo sɛɛ ka feeyifo kumɛ.

<sup>9</sup> Banamute, mi tsya yifo nkomɛ ke bitɛ mi ndomufɔ. Biankpe mɛ sikpi, itsyise biyi biɛ nwɛ ni mi ku mɛ Onamute ɛmɛ kpe kato. Waambe utidi eto ɛnɛmi lɛ etiki bola kɛlɛkɛ ɛsuɛ.

*Bifi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Eto Bɛmake Bikakɔ Lema.*

<sup>10</sup> Lɛ kalosɛkɔɔ, kase biyifo bani ku Bonamute, lɛ isi ɛkɛ ale besɔ ɛyɛ lɛ wɛ

ɛsuɛale kplɛ nyamɛ ɛsuɛ. <sup>11</sup> Bekpe mi bɛmake kenke bia Onanto dɛtɛ mi bɛ lɛ befo buɛnyɛ kekɛleke lɛ Obonsam eto awɛsu bua nyamɛ ɛsuɛ. <sup>12</sup> Itsyise inni bo kuu betidi nɛlɛ bɔkɔɔ. Bomu bo ku awɔnɔ bua eto ɛsuɛale, lɛwɔnɔ eto ɛsuɛale eto baka, kawunsɛ tuu kamfo eto ɛsuɛale eto baka, ku asa buayifoyifo eto baka ba nkpe kato eto ɛsuɛale bɔnlɛ bɔkɔɔnko. <sup>13</sup> Lɛ nyamfo esoo, bifi Onanto eto bɛmake kenke bekpe. Bɛ lɛ diyi bua nɛmɛ ɛbɛ ditu mii, biofo buɛnyɛ kekɛleke kakɔɔ lema nɛmɛ isu kalosɛkɔ, nya lɛ ɛsuɛale lɛ isi ibu ɛkɛ mi lɛ ɛsuɛ.

<sup>14</sup> Nyaso biɛnyɛ kekɛleke! Bifi ɔnukuale eto Ditiki Sɛɛ nɛmɛ bekle nkɛ fe abɔsu lɛ bifi kaseyifoyifo biti fe akɔɛsibi eto situ eto etisa. <sup>15</sup> Ditiki Sɛɛ nɛ lɛnɛ diyua kabokoo eto bɔtɛyi, lɛ diyifo mi afɔkpa nya biokpe bisu lema. <sup>16</sup> Ɛwunsɛ lɛ nyamfo ɛsuɛɛ, bifi bofokanɔ bɛlɛ lɛ ani lɛ idi lesa nɛ lootɛ mi ɛsuɛ lɛ lema. Itsyise nnya ni lesa nɛ loofɔ itɛ mi lɛ olontidi ɛmɛ ata mi wɛ kabe ka nte fe ute wɛ nɛlɛ bunyɛ fla fla fla nya yaninsɛ ute ɛmɛ. <sup>17</sup> Nya bifi situ eto lemankpakpa nɛ ni Onanto eto nkɛ bofokɛtɛ biti lɛ disi ku Onanto eto ditiki nɛ ni kalande nɛ Lɛwɔnɔ dɛtɛ mi bɛlɛ kekɛleke lɛ kɔni. <sup>18</sup> Bikato ola lefe saa kɛtɛ Onanto. Bɛtɔ Onanto eto bɔwunsɛkɔ kekɛleke fe kase Lɛwɔnɔ nɛmɛ loote. Lɛ nyamfo esoo, biɛnyɛ bikabe kusu, nya yaanlo mi

ani. Bikato ola lefe saa læ mba lefiani Onanto eto betidi kenke eto disi.

<sup>19</sup> Beto ola tsya læ mo disi bæ læ Onanto læ ufi lesa næ ele bæ ntɛyi okpe mɛ læ kenye bæ læ ntɛyi Ditiki Sɛɛ nɛmɛ ku bofokanɔ læ sikpi mante mante əsuə, bæ læ mbe let-sya nləkə asakulakula nnya nkpe læ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ əsuə nte. <sup>20</sup> Ditiki Sɛɛ nɛmfɔ eso mini ɔtɔnkpe wə bɛti bákpe læ diyo mfo nɛ. Beto ola bæ læ mfo ni bɔtɛyi ku unnyə fe kase ele bæ ntɛyi ni.

*Bɔlɛ Mi Bokla.*

<sup>21</sup> Tihiko, bo ɔyimisani lala, wə leeyifo asa læ Bonamute eto kusu əsuəə, ebubə ɔtɛyi mi kase minte ku keyifo ka kenke minlɛ mfo. <sup>22</sup> Botsyese ko minlɛ wə miə ubə ɔtɛyi mi kase bonkpe mfo nya læ okpe mi nkɛale.

<sup>23</sup> Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo læ bətə mi bafokanɔfɔ kenke, diyuə ku lelabi ku bofokanɔ.

<sup>24</sup> Onanto eto lefonə læ ditəkəko betidi ba kenke laala Bonamute Yesu Kristo ku lelabi manlo.

## FILIPIFO Kukue Ko Paulo Lewoni Útə Filipifo

<sup>1</sup> Mɔ, Paulo, ku Timoteo ba ni Kristo Yesu eto beyifoyifo lewoni kukue komfo.

Bufi bɔnlɛ kətə mi Onanto eto bafokanɔfo kenke ba nkpe lə Filipi nya biyifo bani ku Kristo Yesu, ewunsə lə mi batɔnkotɔnko ku mi bawunsəkotsyuə tsya. <sup>2</sup> Bɔlɛ bɔtɔ boə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə lə disiaŋko mi.

*Paulo Áto Ola Lə Bafokanɔfo Ba Nkpe Lə Filipi Eto Disi.*

<sup>3</sup> Lefe saa nə ke minkloma mii, maaso mɔ Onanto ani lə mi disi <sup>4</sup> Nya lefe saa nə ke minlɛ ola boto lə mimblɛ kenke eto disii, maato wə ku disuəyuə. <sup>5</sup> Itsyi lə kase bəwunsəko mɛ lə Ditiki Sɛɛ nəmə eto keyifo əsuə idu lə kasɔ ketsyikokɔ ibə ese mɔmɔ eso. <sup>6</sup> Mfo nno miə Onanto wə ditsyiko keyifo sɛɛ kamfo kasɔ lə mi ntii, ebusukosə ke isu ese kalosəko lə Kristo Yesu eto dibəfe nəmə.

<sup>7</sup> Bekpe mɛ lə nsusu lefe saa nya ɛlɛkɛ itə bə nkebu disi ketsyiko lə mimblɛ əsuə nko. Itsyise mimblɛ efi kətsyuə lə kusu ko Onanto dítə mɛ, mɔmɔ əmə minlabe lə diyo ku lə lefe nə misia lə mɔ əsuə əsuə bə lə nta Ditiki Sɛɛ nəmə disi bə lə betidi lə bafo ni banɔ bənyə kekleke.

<sup>8</sup> Onanto ni mɔ odansie nkə sitinti minlɛ bətɛyi minkə

lelabi nə eto okle nkpe lə Kristo Yesu əsuə úte boo, ni okle minfi minlɛ mi butə nɛ.

<sup>9</sup> Nlɛ ola boto miə mi lelabi nə nkpe mii, lə disi lebe kato lekpe lesɔ, lə befo ditiki nəmə kasɔ bɔnɔ kala kələkə kukɔnɔ kətə əsuə. <sup>10</sup> Nyamfo luutə befo lesa sɛɛ buləkə kətə əsuə bə lə Kristo eto diyi nəmə əsuəə, biuyifo basɛɛ ba əsuə dikpilolo saa ləmbəkɛ. <sup>11</sup> Ewunsə lə nyamfo əsuəə, bə lə kasɛyifoyifo ka eto okle Yesu Kristo hā ləətə utidi leeyifoo, lə keyi mi əsuə, bə lə befi babesɛ Onanto kato, bətə wə dibu ku atesə.

*Utidi Wə Leeyifo Yesu Eto Keyifo, Ebunyə Nkpe.*

<sup>12</sup> Mɔ bayimi, nla miə bete sitinti miə asa nnya dítu mɛɛ, əbə ewunsə bə Ditiki Sɛɛ nemə əbə dinya sɛtɔsusu bomu. <sup>13</sup> Itə nya-soo, bamamanyə ba kenke nkpe lə lekayo mfo ku betidi bamba kpə ba kenke nkpe lə lekayo mfo ənyə bətsyuə lekpo bə bákpe mɛ lə diyo itsyise nyifo Kristo eto uyifoyifo eso. <sup>14</sup> Ewunsə ku nyamfoo, mɔ bokpe lə diyo esi itə bafokanɔfo kpə esi bakpe utu bawunsə lə Bonamute əmə əsuə itə bensiate sikpi lə Ditiki Sɛɛ nəmə budi ku ute.

<sup>15</sup> Lə sitintii, mə nti betidi eto bətsyuə aaye lə kutsyuəsɛ kpɔkpɔ əsuə kedi Kristo eto ditiki nəmə kate, nya baala bə baatanko mɛ lə ni bətɛyi əsuə, fɛɛ bətsyuə eeyifo nnya ku nsusu sɛɛ. <sup>16</sup> Lelabi dítə betidi eto lekpa



nuəfə nəmfo bə babe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya mmə, itsyise beyi bənkə bokpe Onanto lékpe mɛ nke ntə Ditiki Sɛɛ nəmə disi. <sup>17</sup> Fɛɛ betidi eto lekpa tutɛ ábɛ Kristo letsya lə kusu ko əmə boonyə kutəkə kətə mə suə eso, nya inni lə ɔnukualɛ əsuə, bomu bə lə beyifo nko lə kanyi ka minlɛ bunyə lə diyo nəmə kafo lə kabe kato kaso.

<sup>18</sup> Fɛɛ nyamfo menyifo kulesa. Nya ni bə utsyuə abe Kristo letsya lə sidia, sidia əsuə o-o, lə ɔnukualɛ əsuə o-o, mɔ alɛɛ, bə bábe Kristo letsyaa, nnya mate aakpe mɛ disuəyuə. <sup>19</sup> Nya muusukosə disuəyuə nəmə bunyə itsyise nyi miə eyɛ lə mi olatoto əsuə ku lə bɔwunsəko bo laabɔ ketsyi lə Yesu Kristo eto Lɛwɔnɔ əsuəə, booləkə mɛ lə diyo. <sup>20</sup> Nnya əsuə mimfi ənə mintəkə ku minlɛ kusu bobɛ kekɛkɛ ni bə medi kofani lə mɔ keyifo əsuə. Bomu bə lefe saa, ku lə titlu mɔmɔɔ, lə nkpe nkɛale ku mɔ əsuəale kenke, bə muunə dibu mboko Kristo, lə nkpe nkɛə o-o nye lə bukpə minkpe tsya.

<sup>21</sup> Nya be ni nkɛə? Lə mɔ kutsyəə, nnya ni bə lə nsi nkɛə ntə Kristo. Nya lə nkpee, nnya bomu luusi yooboko mɛ kutəkə eso nɛ.

<sup>22</sup> Lə nnya ete minsi muusie nkɛə, eni muuyifo keyifo ka luubə kutəkə. Fɛɛ mante nnya ele bə mfi lenti, ukpə lee nkɛə. <sup>23</sup> Mɔ nsusu áma lə akpa əsuə. Eni moola tinti miə maabɔ lə nkɛə bomfo nsu nsie lə Kristo ɔlɔ, itsyise

nyamfo alɛkɛ eso famfam-famfa. <sup>24</sup> Fɛɛ lə mi esoo, efe bə nsi nsie nkɛə lə kawunsiə kamfo. <sup>25</sup> Se mimfo nyamfo minɔ nko esoo, nyi miə muusie lə mible kenke ɔlɔ nsukosə nyifo bo kenke minlɛ buyifo bə lə busu sɛtɔ, lə bunyə disuəyuə lə Kristo bofokanɔ əsuə. <sup>26</sup> Nyamfo luutə bə lə mbə mi ɔlɔ bioo, biunyə kusu bebesə əsuə kato eyɛ lə mɛ əsuə bə biyifo bani ku Kristo Yesu eso.

<sup>27</sup> Lesa nə lefé mɔmɔ ni bənkə bisie nkɛə bo dinyanko mba léfo Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ. Itə bə lə mbə mi ɔlɔ o-o, məmbə o-o, lə nnɔ ntsyiko lə mi əsuə bənkə biñyə kekɛkɛ lə lewɔnɔ ku nsusu əsuə nya biñyə kenyekani lə mi bofokanɔ əsuə bɛnlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə disi bota. <sup>28</sup> Biantɛ mi balo sikpi. Bomu biñyə ku utu kekɛkɛ. Nyamfo loote mə bə mə ebonyə bedufəə kasɔ nya mi ebutəkə mə kato, itsyise Onanto nwə nlɛ bokpɔ kətə mi, ebutə bitəkə kato. <sup>29</sup> Itsyise bətə mi kusu bə bisumu Kristo inni bə lə befo wə bɛnɔ ete eso, bomu bə lə binyə kanyi tsya lə wə disi eso. <sup>30</sup> Nya mɔmɔɔ, bɛkpɔnko mɛ lema nəmə. Lema nəmə binyə mikakpɔ kɔ əmə ete nɛ. Nya fe kase bɛɛnɔ, ni əmə ke ete minsi minlɛ bokpɔ nɛ.

## 2

*Ele Bə Bebokosə Isuə Kasɔ Bitə Mi Batsyuə.*

<sup>1</sup> Mfo nnɔ miə mi nkɛə bo bɛnkpe lə Kristo əsuəə,

ətə bínyə əsuəale. Nya wə lelabi læyüəsə mi ketu. Biyifo bani ku wə Ləwɔnɔ, nya benle mi əsuə wəkəkəkɔkɔkɔ læ kafœkpe ku kaminsənyənyə əsuə bitə bətsyuə. <sup>2</sup> Nya læ nko ini sitintii, nyalə muukənkɔ mi miə bitə læ nyə disuəyüə bæ nsusu bɔni ku lelabi læ lækə bo nya læ biyifo lɔni læ læwɔnɔ ku disibubu əsuə. <sup>3</sup> Bienyifo kulesa nə lete mɔ mate hã eto lælækəsə nye əsuə katobəsəbesə eto ditsyəbi. Bebokosə əsuə kasɔ, nya bibu betidi bamba fe baləkə baso mi. <sup>4</sup> Nya bəbəbə betidi bamba eto kasə, inni fə mate eto lælækəsə ete.

<sup>5</sup> Bitə læ nsusu bo lækə Kristo Yesu, læ bɔkə mi tsya. <sup>6</sup> Nya ni bæ ite bæ okpe Onanto eto ditsyebi tsyaa, wœmfɪ nnya læ əsuəale əsuə nkə læ okate ku Onanto. <sup>7</sup> Bomu læ wə kosate eto lelabi əsuəə, úfi lesa saa nə nte wə útə kafo faa, nya úyifo wə əsuə usumutidi. Nya úbə bále fe kawunsia kamfo eto utidi. <sup>8</sup> Utidi eto ditsyəbi lækə wə nya óbokosə əsuə kasɔ nya óyɛ læ kototsyuet-syue eto kusu əsuə úsu taa ukpə kəmiə, ukpə læ uyika-bie əsuə. <sup>9</sup> Eyɛ læ nyamfo esoo, Onanto ábesə wə kato ka nso kenke, nya úfi diye nə nso bɔmɔ kaso diye saa útəkə wə. <sup>10</sup> Nya læ bakpadi Yesu eto diyee, ele bæ asayifoyifo nnya kenke nkpe kato ku kasɔ ku nnya nkpe læ kasɔnti se akonki bətə wə. <sup>11</sup> Nya məmblə luufe kenye

bateyi bæ Yesu Kristo ni Bonamute, bæ læ befi batəsə Onanto wə ni Boanto.

*Biyənde Fe Befandebi Lə Kawunsia Kamfo.*

<sup>12</sup> Nyaso, mɔ bayimi, fe kase bietsyue mɛ koto lefe saa, ite bæ mimbə læ mi oflo mɔmɔ tsyaa kulaa, isi efe bæ bitsyuə koto beso. Bekplat-sya kekke læ bifi sikpitete ku ketinkə biyifo keyifo ka diyənkɔ mi buləkə. <sup>13</sup> Itsyise Onanto læ keyifo læ mi əsuə lefe saa nkə læ yuutə betɔnɔ bitsyue asa nnya útsyue ut-syə koto.

<sup>14</sup> Biankpe kənə nye beto taflatsyə læ kulesa buyifo əsuə. <sup>15</sup> Itə bæ læ kawunsia biabia ka diyi ku abuayifoyifo mfoo, mii, biyifo Onanto eto bebi ba lekpa nya beele ku dikpilolo saa læmbə læ mi əsuə. Lə biyənde læ kawunsia eto betidi eto nti fe kase befandebi læyənde læ kato seka. <sup>16</sup> Befo ditiki nə lætə nkpə nəmə bələ kekke, bæ læ Kristo eto diyi nəmə əsuəə, mofo lækœsi bɔsɔ katəyi minkə méntsyetsyi bimba nye ményifo keyifo bimba. <sup>17</sup> Mi bofokanɔ læ Bonamute əsuə ku mi keyifoyifoyifo te fenkə keditətə kətə wə. Eni mɔ kɔtɔ bokpo læ kasɔ ekɔkɔ keditətə kamfo. Nya læ ibə nkoo, yɔkə mɛ ɔkœ nya muunyə disuəyüə tinti ku mi mblə. <sup>18</sup> Nko ke ini nɛ bæ mi tsya nyə disuəyüə beto keyudu ku mɛ nɛ!

*Timoteo Ku Epafrodito.*

19 Lə Bonamte atəncə, yəmbəkle, mootsyese Timoteo mi əflə, bə lə usinkli ubə ətəyi mə kase asa nte lə mi əflə, lə nsi nyə disuəyuə. 20 Lə ɔnukualə əsuəə, mimbə kuutsyuə saa wə leefi kətsyuə lə mə ku mi etiki əsuə fe wə. 21 Nya bafəfə, utsyuə saa lə wə lələkəsə ete bobə, nya inni nnya ni Yesu Kristo eto kusu eto alə. 22 Fə mi kosate yi biə Timoteo alə, ɔwunsəkotsyuə uni utə mə, kase wəkənkə mə lə keyifo kamə əsuə fe ubi ku anto itə Ditiki Sə nəmə eto busənsə əsuə. 23 Nyaso nlə kusu bobə miə, lə nyə kase asa nyamə luubə itsyə ku mə koo, mootsyese wə mi əflə mlə. 24 Nya mfo nno tsya miə Bonamute əmə kosate ebutə mə kusu nkə mbə mi əflə lə lefe kliminti əsuə.

25 Mbu tsya miə ele bə ntsyese bo ɔyimi Epafrodito mi əflə, wə dínýəko mə kekleke lə Onanto eto keyifo əsuə. Wə ni mi ətəyē wə bətsyese mə əflə biə ubə ɔwunsəkə mə. 26 Se unyi nkə bəncə biə əsuə abia wə esoo, ilə wə tinti nya óla kekleke nkə wəəbə unyə mible. 27 Lə sitintii, ɔno bufi kekleke ibu səkə lə ukpə. Fə Onanto ənyə wə kamsə, nya inni wə mate bomu ku mə tā. Lenni nko eni mə kanyinyənyə eto bit-syikə eboso mə ani ku but-syi. 28 Nyamfo kulaa eso minla miə matsyese wə mi əflə lə binyə wə, lə binyənkə wə disuənyə, nya mintsyə

loola nwəncə mə utu siə kaso səkə. 29 Nyaso befo wə ani ənuə, binyəko wə disuəyuə lə Bonamute eto diyə əsuə. Bitə betidi bamfo eto okle dibu. 30 Itsyise ufi wə əsuə utə nya untə kpə lə Kristo eto keyifo ka nkə woawunsəkə mə lə nyifo ka biamfo mə ɔwunsəkə nyifo eso.

### 3

*Biemfi Əsuə Bitə Əsuə Eto Sinə Eto Asayifoyifo.*

1 Kafəfekə, mə bayimi, binyə disuəyuə bə biyifo bani ku Bonamute. Yenlə mə bə nsi nwəni asa nyamfo ke ntsyese mi, itsyise nyamfo luutə buinyə kekleke nə.

2 Bələ ola bińyə bikabe babuayifo bamfó ba leeyifo asa fe bakpa, betidi ba ləəńyə kekleke bə bala əsuə eto sinə, ini lelolala. 3 Bo ni mba léfo lelolala eto lekpa inni mə, itsyise boesumu Onanto eyə lə wə Ləwəncə əsuə nya boənyə disuəyuə se buyifo bani ku Kristo Yesu eso. Nya boemfi əsuə butə əsuə eto sinə bola eto lekpayifoyifo.

4 Nya lə utsyuə ebu nkə wofo əsuə bufi kətə lelolala eto lekpa buyifoo, eni mə bomu ele bə mfo əsuə eto sinə eto lekpayifoyifo eto asa ntə əsuə nso. 5 Mə, se bále mə eto diyi flamfla lee, nnya bála mə lelo nə, Israelnýə tinti mini nya mbə ntsyi lə Benyamin eto kafo. Hebrinyə kosate kosate wə eto anto ni Hebrinyə tinti wə mini nə. Nya

læ Yudafo eto kofi æsuæ, nyifo Farisinyæ. <sup>6</sup> Nya læ kætsyuæfifi læ Yudanyædidi æsuæ, nyifo læ nnya æsuæ keklege itæ bæ ntækæko Kristo eto bafokanofæ kama nte mæ ohiã tinti. Nya læ boye læ Yudafo eto kofi æsuæ, dikpilolo saa æmbøkæ læ mæ itsyise, nyifo læ ko æsuæ tinti.

<sup>7</sup> Fεε læ kutækæ kutsyuæ akε læ nnya æsuæ itæ mε ko æmæ tsyaa, mómw, læ Kristo esoo, efiani asa bimba nnya læmbæ kutækæ saa itæ mε. <sup>8</sup> Sitintii, mfi nyamfo kenke fe asa nnya læmbæ kutækæ saa, itsyise mbæ nyæ ntsyæ lekpo miæ Kristo Yesu hã ni Bonamute nya nyamfo afe mε eso asa fεfε kenke. Læ wæ esoo, ntó lesa saa nkpe nya mimfi asa fεfε kenke fe kuku eto ekubi bæ læ Kristo læ oka mε kóni bonko wæ læ buyifo bani, <sup>9</sup> læ mfi mō æsuæ kenke ntæ wæ. Nya-soo, minsini wsee itæ mō æsuæ eye læ asayifoyifo læ kusu æsuæ læ kofi komæ kalo. Kasεε ka ni læ Kristo bofo kanō æsuæ hã mofo buyifo. Kasεε ka Onanto hã lætæ eye læ bafokanō læ wæ æsuæ. <sup>10</sup> Nya lesa næ minla ni bæ læ nte Kristo ku æsuæale nnya dítæ ótakasæ wæ utsyi okómæ úbæ nkpæ. Nya læ nnyæ kanyi ku wæ, læ nyifo lóni ku wæ læ wæ ukpæ æsuæ, <sup>11</sup> ku kusubebe bæ Onanto ebetakasæ mintsya utsyiko okómæ oboko nkpæ.

*Paulo Áteyi Kase Ele Bæ Uyifo Bæ Læ Unyæ Kayofofu.*

<sup>12</sup> Minle bōteyi minke mbutækæ kato nye mbōfō

nlo. Bomu nle bokplatsya keklege bæ læ mfo kayofofu ka Kristo Yesu luufi utæ mε. Itsyise Kristo Yesu éyifo mε nkæ mfiani wæ ole. <sup>13</sup> Læ sitintii, mō bayimi lala, mamfo nno miæ mō kóni éboka kayofofu kamæ. Bomu lesa næ minle bokplatsya læ nyifo ni læ nta nnya díkafe æsuæ le mfi ænæmi ntækæ læ nnya nte seto eto koniboka æsuæ. <sup>14</sup> Nyaso meetsyetsyi bebembe bæ læ nsu nsa usunklu æmæ nyila, bæ læ mfo kayofofu ka Onanto lékpadi mε nkæ mbæ mfo læ kato eye læ Kristo Yesu eso.

<sup>15</sup> Bitæ læ nsusu bomfo læ bōkε bomba díkabe læ Lεwōnō Kenke æsuæ. Nya læ mi utsyuæ kpe nsusu bamba ntsyuæ, Onanto ebulækæ nyamfo ote mi ekpa wuee. <sup>16</sup> Niæ, niæ, nniæ, bitæ læ boye busu seto læ kusu ko æsuæ búkaye ibæ ese mómw.

<sup>17</sup> Mō bayimi, bebe mō eyifobi æsuæ boye. Bele ola bebe mba nsi nkpæ læ dit-syæbi see æsuæ fe kase búsiæ bote mi seka. <sup>18</sup> Mbōteyi mi nyamfo sesia, sesia mfe nya mómw, nsi nle mi nnya bōteyi ku binantu miæ bōtsyuæ kpæ eto nkpæ bo bensi ætæ beyifo balo itæ Kristo eto ukpæ læ uyikabie æsuæ. <sup>19</sup> Betidi bamfo eebudufe læ kanyimanlo manlo eto ute æsuæ. Itsyise mæ kafo ni mæ onanto. Nya ni afanisaa, nnya æsuæ bomu bænyæ disuæyuæ nya befi mæ nsusu bōtækæ læ kawunsia eto bikæ æsuæ. <sup>20</sup> Fε, bo alee,

bo umə ni kato nya buńyə bɔnɛ bo Ofomfokətə wə ni Bonamute Yesu Kristo kusu bobə bə lə utsalı kato ubə. <sup>21</sup> Wə loofloma bo əsuə eto sinə sia ləmbə ale uyifo se fe wə kosate eto əsuə eto sinə sia nkpe lə dinyəndə əsuə eyɛ lə wə əsuəale əsuə. Nya lə əsuəalə nyamə ke əsuəə, wuunə lesa saa okpe lə wə kɔfi kalɔ.

#### 4

*Paulo Áteyi Filipifo Lesa Nə Ele Bə Beyifo.*

<sup>1</sup> Nyaso, mɔ bayimi lala ba lefe bitə mɛ, ba minla miə mækənyə. Biakpe mɛ disuəyuə tinti nya maaso ləkɔəsi kabesə əsuə kato lə mi disı. Mɔ bayimi lala, nko ele bə bińyə kekɛle lə mi nkprə lə Bonamute əsuə nɛ.

<sup>2</sup> Nlɛ Ewodia ku Sinteke lekprakpa miə bɛnɔ bətsyuə kasɔ lə besinkli bisia fe bayimisio lə Bonamute eso. <sup>3</sup> Nya mi tsya ba ni mɔ beyifotsyuə lalaa, nla miə bɛwunsəko besio bamfo. Itsyise bəyifo keyifo kekɛle bəwunsəko mɛ bə lə busənsə Ditiki Sɛɛ nəmə ku Klemens ku mɔ beyifotsyuə bamba kenke ba eto aye nkpe lə Onanto eto Nkprə eto Kukue kafo.

<sup>4</sup> Binyə disuəyuə lefe saa bə biyifo bani ku Bonamute əmə. Nsi nlɛ bətɛyi bio miə binyə disuəyuə.

<sup>5</sup> Bɛkɛ disuətsyə bitə ut-syuə saa. Itsyise Bonamute əmə eto dibəfe ebɔfi. <sup>6</sup> Biənsiə bikala kawɔnɔ lə kulesa əsuə, bomu bikato ola bikətə Onanto lə lesa saa

nə lehiä mi əsuə, bikasɔ wə ani itsyi taa mi ketu kəmiə ke. <sup>7</sup> Nya Onanto eto diyuə nə nso kawunsia eto utidi eto kasɔnɔnɔ saa, lə lələ mi ketu ku nsusu ditsyə lə lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə.

<sup>8</sup> Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi, bitə lə lesa nə nso kɔnɔ ku nnya dińyə itə atesə lə iyi mi nsusu kəmiə, nyamfo ni lesa nə ni ɔnukuale, lesa saa nə dińyə itə dibu, lesa saa nə ni lesɛɛ, lesa saa nə lekpa, lesa saa nə laanɔ bobə ku lesa sa nə dinyənkɔ utidi nɛ. <sup>9</sup> Bisia nkprə lə ləsanə bəkase ku bəfo bitsyiko mɔ ofɔ, itsyi lə mɔ etikididi ku mɔ eyifosa tã əsuə. Nya lə Onanto wə ləətə diyuə lə usiəko mi.

*Paulo Ásɔ Filipifo Ani Lə Ətasa Nya Bətə Wə Eso.*

<sup>10</sup> Lə mɔ lɔniyifoyifo ku Bonamute əsuəə, iyifo mɛ disuəyuə tinti bə lə lefe kentsyɛ kamaa bisi bələ buləkə kate mɛ biə bifi kətsyuə lə mɛ əsuə. Inni bətɛyi minlə miə bəni mɛ lə lefe nəmə, bomu kusu ete yəntə bə biləkə betə nko. <sup>11</sup> Nya inni bətɛyi minlə miə lesaatsyuə ahiä mɛ, bomu mbókase lə lesa saa əsuə ku lə kalebe saa miə lesa nə kee nte mɛɛ, dufə mɛ ənə. <sup>12</sup> Nya lesa nə ini bə lesa hiä fə ku lesa nə ini bə, ləsa tsyə fə eso kase fahiäa, mbokase kobe komfo. Itə bə lə kalebe saa ku lefe saa nyi kase muusiə nkprə, imi mɛ o-o, kukpensə lə mɛ o-o, ɛlɛkɛ itə mɛ. Lə ite mɛ kpə o-o nye elonko mɛ tsya. <sup>13</sup> Əsuəale nnya Kristo

ditə mɛɛ, nnya lætə maafɔ nyamfo kenke əsuə nɛ.

<sup>14</sup> Fɛɛ bíyifo elɛkɛ tinti bə bɛwunsəko mɛ lə mɔ bulə kəmiə. <sup>15</sup> Nya mi Filipifo kosate yi biə idu lefe nə míndu lə Makedoniaa, nya mítsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobɛ kasɔɔ, mi hā ni bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə nɛ mɛ bɔwunsəko, kətə mɛ asa. Kutəkə mínyə o-o, bɔsɔ ɛsɔ mɛ o-o, mi hā ni mba díkənkɔ mɛ. <sup>16</sup> Lefe nə minke lə Tesalonika kulaa tsyaa, se mínhĩā bɔwunsəko, bɛwunsəko mɛ lefe kpə. <sup>17</sup> Nya inni ətəsa minhiā itsyi mi ɔfɔ ɛsɔ, bomu kutəkə ko mi luunyə bɛyenko lə ətəsa nyamfo əsuə. <sup>18</sup> Béfo mɛ kayo kenke. Nya béfo mɛ kayo besonsə kase ele be itsyə. Ətəsa nya kenke bétsyese mɛ bɛyenko lə Epafrodito əsuə əbə éka mɛ kɔni. Ətəsa nyamfo eyifo fe keditətə eto asa nnya laanyi fififi befi bətə Onanto nnya dídufə wə ənə nya ékpe wə disuəyuə. <sup>19</sup> Nya bo Onanto kosate ebutə mi ətəsa nnya kenke loohiā mi ɛyɛ lə Kristo Yesu eto setabikɛ ku diyənde kplɛ nəmə esuə.

<sup>20</sup> Bitə lə bɔtesə Boanto Onanto itsyi manlo isu manlo kenke. Ibə itə.

### *Kəsiə Fɛfɛ.*

<sup>21</sup> Məəsiəsə mba ni Onanto eto bebi ba ni Kristo Yesu eto bale kenke o-o. Nya bayimi ba nkpe lə mɔ ɔfɔ mfo tsyaa, bə bəə siəsə mi o-o! <sup>22</sup> Betidi ba kenke léfo Onanto bānɔ nkpe mfo əsiəsə mi kukɔnɔ,

titlu mba nkpe lə Roma eto Okankplɛ eto diyɔ.

<sup>23</sup> Lə Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiyəko mi.

## KOLOSEFƆ Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Kolosefɔ

<sup>1</sup> Mɔ, Paulo, wə ɛye lə Onanto eto ketsyue əsuə eso mimfiani Kristo Yesu eto ɔtɔnkpee, boko bo ɔyimisani Timoteo wə nɛ kukue komfo bɔwɔni. <sup>2</sup> Buƒi ko bɔɛ bo bayimi ba nkpe lə Kolose ba dikafo Kristo bɔnɔ sitinti butə. Bɔɛ Onanto wə ni bo Anto bɔtə boə lə ufi wə lefonə ku diyuə utə mi.

*Paulo Áɔ Onanto Ani Lə Kolosefɔ Eto Disi.*

<sup>3</sup> Lefe saa lə bɔɛ ola botoo, boasɔ Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani lə mi disi. <sup>4</sup> Itsyise bɔnɔ kase bəfo Kristo Yesu bəno ku kase biala mi bayimitsyuə bafokanɔfo kenke. <sup>5</sup> Lefe nə Ditiki Sɛɛ tinti nəmə leka mi ɔflo bubəə, bəno kusubebe ko nkpe lə ni. Yanso mi bəfokanɔ ku lelabi teke lə lesa nə bənɛ kusu bobə bəlo bətsyə mi lə Onanto eto kato əsuə. <sup>6</sup> Ditiki Sɛɛ nəmə lə bobə kakpe nya lenɛ ebibi bɔnwɔ lə kawunsiə kamə kenke, fe kase dɛyifo lə mi tsya əsuə seka, idu lefe nə bəno kase Onanto ləənə utidi kafo nya bəno ni kasɔ tututu. <sup>7</sup> Bəno Onanto eto lefonə nəmfo eto etiki ɛye lə bo uyifotsyuə lala Epafra wə dɛyifo Kristo eto keyifo ku ɔnukuale lə bo kenye. <sup>8</sup> Wə dɛbə ɔtɛyi bo lelabi nə Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə dɛfi útə mi.

<sup>9</sup> Lə nya esoo, idu lə lefe nə bɔnɔ mi kɔsɔ, búkato ola lefe saa lə mi disi kato Onanto boə, ufi wə bote ku lelabi eto nsusu okpe mi lə əsuə, ɛye lə kobe kenke ku kasɔnɔnɔ ka Lɛwɔnɔ nəmə lətə əsuə. <sup>10</sup> Itə lə befo nkpe busiə fe kase Bonamute əmə laala nya lə bofo wə lelabi buyifo lefe saa. Lə mi nkpeɛsiə lə buyi ku kasɛyifoyifo ku Onanto eto bote kakpe. <sup>11-12</sup> Onanto lə ufi wə əsuəale kplɛ nnya ntəkə əsuəale saa kato okpe mi lə befo buɲyə lə bulə saa eto kenye ku dibusə. Lə bifi disuənyuə ku leninsɔ bitə Boanto Onanto wə dítə bɔflo bofo kedikɔ bunyə lə nka ɔlɔ útsyuə wə betidi lə wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə. <sup>13</sup> Wə dɛləkə bo ut-syiko lə ketuntu eto əsuəale əsuə nya ɔkpa bo oboko wə Ubi lala eto sekakedikɔ. <sup>14</sup> Nwə əsuə ɛye bɔnyə bofo itə úfi bo abua ɔtsyɛ bo.

*Nwə Eto Okle Ni Onanto Eto Ubi Emə Ku Keyifo Ka Úyifo.*

<sup>15</sup> Kristo eto ditsyəbi ələkə Onanto wə boənyə ku ənəmi eto ditsyəbi kate. Ɔke fe bəyifo asayifoyifo saa kenke. <sup>16</sup> Itsyise ɛye lə wəə, nya Onanto dɛyifo asa nnya kenke nkpe kato ku kasɔ, nnya bəənyə ku nnya bənnɲə, ɛkɔ lə awɔnɔ eto əsuəale kenke, banamute, baka ku əsuəalefo saa tsya eto okle. Onanto éyifo kawunsiə kenke ɛye lə wə itə wə. <sup>17</sup> Kristo akɛ fe

Onanto díyifo lesa saa, nya  $\epsilon\gamma\epsilon$  lə ləniyifoyifo ku wəə, nya lesa saa dínýə ni kəńýənkə pəpəpəpə nɛ. <sup>18</sup> Wə ni disi itə wə əsuə nnya ni bafokanəfə eto ditsyukpa nəmə. Wə ni kaka diənyə ni nkpe ketsyiko. Onanto eto Ubi əmə ni ututɛ nya wə ni nwə létaka utsyiko əkəmə úbə nkpə, bə lə udi ututɛ lə asa nnya kenke nti. <sup>19</sup> Iyifo Onanto eto lalabi nkə ditsyəbi nə tutuutu nkpe wəə, lə lɛkɛ wə ubi əmə tsya. <sup>20</sup> Isi iyifo wə lalabi tsya nkə lə uyifo bani ku kawunsiə kenke, nnya nkpe lə kasə mfo ku nnya nkpe kato kenke. Ubi əmə eto kətə ko ókpo kasə  $\epsilon\gamma\epsilon$  lə wə úkpə lə uyikabie esuəə, ko dínə diyuə nəmfo leboke nɛ.

<sup>21</sup> Kə kabia ákɛɛ lə mi ku Onanto eto nti, nya bikisi wə lə mi nsusu kəmiə lə abua nnya biyifo eso. <sup>22</sup> Fɛ móməw, úsikli ófo mi kəfo faa,  $\epsilon\gamma\epsilon$  lə uyikabie eto ukpə wə Ubi díkpe lə mi disi eso.  $\epsilon\gamma\epsilon$  lə ukpə əmfo əsuəə, nya Onanto dísinkli ólə mi utsyə lə wə ənəmi fe mba bəfləsə ntu nya keni nye dikpilolo saa ləmbə lə əsuə, lékpa kenke seka. <sup>23</sup> Nyaso efe tinti bə befo buńýə bɛlɛ mi bəfokanə lə kəni kek-leke. Bunte kek-leke lə bofo bunýə sitinti, nya boembu ləkə bo nsusu butsyiko lə kusubebe ko Ditiki Sɛɛ nəmə dínə léboku bo əsuə. Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə bəbe letsya bətə kawunsiə eto asayifoyifo kenke, nnya eto uyifoyifo mə Paulo díbə ófiani.

*Paulo Éyifo Keyifo Fe Bafokanəfə Eto Ditsyukpa Eto Uyifoyifo.*

<sup>24</sup> Mómə, iyifo mɛ disuəyuə bə nɛ kanyi bunýə lə mi disi eso. Nya kanyi ka minɛ bunýə lə əsuə eto sinə əsuə mfoo, lɛ mɛ bəwunsəko bə lə mfləsə Kristo eto kanyi útə nkə nyə lə bafokanəfə eto ditsyukpa nə ni wə əsuə eto sinə eto disi. <sup>25</sup> Onanto átsyese mɛ nkə mfiani wə uyifoyifo bə lə mbe wə ditiki nəmə letsya ntə mi ku betidi ba kenke lə banə kasə ekpa wuee. <sup>26</sup> Ditiki Sɛɛ nəmfo eyifo lekulasa kəw, nya úkələkə óte wə betidi. <sup>27</sup> Onanto eto ketsyue keni bə lə uləkə akulasa nyamfo ote wə betidi lə bate, akulasa fo asi nya diyi ku atesɛ mfo. Nya akulasa nyamfo ni bə Kristo nkpe lə mi ketu kəmiə itə mi tsya nkpe kedikə lə Onanto eto diyənde əsuə. <sup>28</sup> Nya Kristo əmfo bənlɛ letsya bobɛ kətə utsyuə saa nɛ, nya lə kobe saa əsuə boalɛ mə kəle kate mə asa bə lə bokpa mə utsyuə saa busuko Onanto eto ənəmi fe mba diyifo bani ku Kristo ba díkabe bəflə seka. <sup>29</sup> Nyamfo eto otsyekle mimɛ kakplatsya ku əsuəale nnya kenke Kristo lefi kakpe mɛ lə əsuə nnya nɛ keyifo lə mɛ nɛ.

## 2

<sup>1</sup> Nla miə betɛ lekplatsya nə minɛ lə mi ku Laodikeafə ku betidi ba kenke bo ku mə dimantsya tə ənəmi ku ənəmi bote bətsyuə eto



disi. <sup>2</sup> Meeyifo nko bæ læ bənyə əsuəale læ mə ketu kəmiə læ beyifo bani tsya ku mə bətsyuə læ lelabi əsuə. Isi ensoo, itə kase bofo asa kaso bəno kukono, bæ bətsyə lekpo Onanto eto asakulakula əmə ni Kristo. Nyamfo ni bikesinoke bia lefo koya tinti. <sup>3</sup> Kristo ni safui sia laasini Onanto eto kobe ku kobetete eto akulasafu koya nyamfo. <sup>4</sup> Nyaso nle mi bəteyi minke biəntə læ kuutsyuə saa læ ɔwɛ mi okpe ku etiki eto kənə bimba niə niə niə ete fe ɔnukuale kpe læ nnya tsya. <sup>5</sup> Itsyise ite bæ bənle mə bunyə læ əsuə eto sinə əsuə tsyaa, nkpe læ mi nti læ ləwono əsuə, nya iyifo mə disuənyuə læ kase bəkɔ binyə keklege læ mi Kristo bofokano əsuə eso.

*Utidi Eto Nkpesiasia Bo Leflɔɔ, Kpe Lə Kristo Kəmiə.*

<sup>6</sup> Kase befo Kristo Yesu ku mi lekɔəsi kenke fe mi Onamutee, biyifo bani ku wə nko. <sup>7</sup> Bitə læ keyudu læ kənyə kedufəkɔ katsyo læ wə, fe kuyi eto keyudu leedufe læ kaso. Beto mi nkpe bitəkə læ wə mi bofokano læ bumuə ale fe kase bəte mi. Lə biyi ku leninsɔ itə Onanto lefe saa.

<sup>8</sup> Nyaso bebe biə kuutsyuə saa manwɛ mi uyifo mi ndomufɔ eyɛ læ betidinini eto kobetete bimba ko nyɛ læ akpa nya bəyani bətsyə betidi ku kawunsia eto awono eto əsuəale eto kate ka lanyɛ læ Kristo eto asatete eto esu əsuə. <sup>9</sup> Itsyise Onantotidi

eto ditsyabi kenke nə leflɔ akɛ læ Kristo eto əsuəale eto sinə əsuə læ wə utidididi eto ditsyuabi nəmə əsuə. <sup>10</sup> Nya se buyifo bani ku wə, wə ni disi itə awono eto əsuəale saa ku awono eto baka saa, ete bæ bo nkpe tsya aflɔ læ kusu saa əsuə.

<sup>11</sup> Se buyifo bani ku Kristo eso biyifo fe mba bala lelo, inni læ kase kawunsia eto betidi leeyifo, bomuu eyɛ læ Kristo əsuə, Onanto ələkə mi ɔbonko læ əsuə eto sinə eto abuyifoyifo eto əsuəale eto kalo. Nyamfo ni lelo nə bala mi eyɛ læ Kristo əsuə nɛ. <sup>12</sup> Itsyise lefe nə bəfləsə mi ntuu, bəbikə mi ku Kristo, nya eyɛ læ nnya əsuə, batakasə mi bənyənsə ku Kristo læ mi bofokano eso, læ Onanto eto əsuəale nyamə əsuə, wə nwə ni létakasə wə utsyiko ɔkɔmə oboko nkpe.

<sup>13</sup> Lefe ditsyuə nə léfee, bıkpe læ ləwono əsuə læ mi abua nnya biyifo eso, itsyise biedi Yudafo ba dímanke læ kɔfi kalo. Fe mɔmɔɔ, Onanto ébokpa mi oboko nkpe kəmiə ku Kristo. Onanto éfi mi abua kenke ótsyɛ mi. <sup>14</sup> Ótsya ofi læ kayo ka búsiə ku nnya afi nnya kenke lékle bo úləkə bo læ nnya əsuə kenke óso læ uyikabie əsuə ku Kristo. <sup>15</sup> Nya læ uyikabie komfo əsuə, Kristo ələkə wə əsuə ɔbonko læ awono eto əsuəale ku baka saa eto kalo nya ótsyilamako mə ókpe mə kofani nya úləkə mə óte fe ndomufɔ ba óso ani utəkə mə kato.

<sup>16</sup> Nyaso biətə lə kuutsyua saa lə okpe mi afi lə lesa nə biudi nye biunə lee biembudi nye buinə əsuə, nye nnya ni eyi sɛɛ lee, lə kofa fɔfɔ abe lee nye Ɔnwɛditsyayi əsuə. <sup>17</sup> Nyamfo kenke eyifo nnya nkpe kama ɛnlɛ bubə eto koyo ete! Nnya eto koyo bɛnlɛ bunyə ni Kristo kosate. <sup>18</sup> Biəntə lə ənəmi ənəmi eto utidi kuutsyua wə laateyi nkə utətə kato itsyise wəənyə ənətəkətəkə eto kələkəkate, ba laayinkə betidi kakpe lə kawɛ eto əsuə bokosəbokosə kasɔ ku kato eto batɔnkpe eto bɔsumu əsuə lə bəlo mi dikpi. Asa bimba ku utidi eto nsusu ləkələkə ete ini. Lə bitəkəko utidi əmfo eto okle eto kamaa, biemunyə asa nnya eto kama bɛnlɛ bɔti. <sup>19</sup> Nwəmfo eto okle mɛnsikɔ uyifo lɔni lə Kristo, wə nwə ni disi utə utidi əmə. Wə əsuə utidi əmə eto əsuə eto nlokɔ ku wə əmə eto umu kenke tsya nkɔpəsə, wə oflɔ wəənyə lesa sɛɛ saa, nya woabe fe kase Onanto laala.

*Nkpefɔfɔ Siəsia Eyɛ Lə Kristo Əsuə.*

<sup>20</sup> Se bɪkpə ku Kristo esoo, bɛbɔ lə kawunsiə eto awɔnɔ eto əsuəale kalɔ. Beso binsi biətə baakpe mi afi fe bisi bekpe lə kawunsiə kamə kalɔ seka? <sup>21</sup> Beso biesikeyifo lə nnya əsuə lə baateyi mi bənkə bienyifo nyamfo eto keyifo ku biandia nəmə bebe nye bientidi nə nse? <sup>22</sup> Asa nnya eto afi bəkpe mi

mfo eyifo asa nnya lə beyifo nnya keyifo balosə koo, iyifo ebimbasa nnya lensibe kutəkə saa. Afi nyamfo kenke eyifo betidi eto ketsyue ku asatete ete. <sup>23</sup> Ele fe asa nnya bətəyi mi mfo te fe kobe kutsyua kpe lə nnya nya iyifo fe bələkə nnya betsyiko lə Onanto eto ketsyue ka útsyue utsyə əsuə. Yəətə bə utidi bokosə əsuə kasɔ, utə wə əsuə eto sine nyə kanyi nnya luutə ola Onanto oso ku ofo əsuə bumua kale. Fɛɛ asa nyamfo eto okle buyifo anwunsəko kuutsyua bə lə oso wə əsuə eto sinə eto alasa ani.

### 3

<sup>1</sup> Se ini botakasə Onanto létakase mi ku Kristo utsyiko okomə óboko nkɔpə esoo, bɛti asa nnya nkpe kato kama kaka Kristo kosate nsi lə wə lekankpome əsuə lə Onanto eto kodian. <sup>2</sup> Bitə mi nsusu lə butəkə lə asa nnya nkpe kato mfɔ əsuə, inni lə asa nnya nkpe lə kasɔ mfo. <sup>3</sup> Itsyise se bɪkpee, mi nkɔpə efi bokpe lə Kristo eto nle əsuə bo lɛbiɔ bonkpe lə Onanto əsuə tsya. <sup>4</sup> Mi nkɔpə kosate eyifo nkɔpə lə Kristo əsuə. Nya lefe nə wɔɔbɔ bənyəə, mi tsya ebɔbɔ ku wə nya buinyə kedikɔ lə wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə.

*Bɛfiani Betidi Fɔfɔ.*

<sup>5</sup> Nyaso belo kasɔ mfo eto asa eto nkɔpə bo nkpe lə mi əsuə fɛnkə asɔnɔdidi, asinasayifoyifo, əsuə eto sinə eto kamininyənyə,

kənənse læ kawunsiā eto bikə bəke əsuə sia diyifo ufiasumusumu. <sup>6</sup> Asa nyamfo eto okle əənə Onanto eto ləblofi kaboko mba ditidi ato lentsyue wə koto əsuə. <sup>7</sup> Lə nkpə bo bisiā kə əsuə, mi tsya éyifo asa nyamfo eto kakle.

<sup>8</sup> Fεε mómóó, ele bæ beye asa nyamfo kenke eto kakle buyifo nnya ni ɔblonyənyə, lefonyi, kabua bəbɛbɛ kətə fə utsyuə, aka ku etikibua saa didi. <sup>9</sup> Se bīkələkə mi ditsyabi koko nəmə ku ni eyifosa læ mi əsuə esoo, biesiteyi bətsyuə bidia bio. <sup>10</sup> Bifi békpe læ ditsyabi fəfə nəmə əsuə mómóó. Nya ditsyabi fəfə nəmfo ni wə Onanto kosate eto ditsyabi nə ɔnlɛ bufi kakpe læ mi lefe saa, læ bɛbɛ bisu setə bæ læ bibə bete wə bɛwunsə.

<sup>11</sup> Lə nyamfo esoo, kaba kəfə saa ensibə læ mba lenni Yudafo ku mba ni Yudafo, mba bala alo ku mba bánla alo, bafə ku mba dimankpa əsuə, ndomufə ku mba nsi læ mə əsuə əsuə nti. Məmble kenke eyifo bani læ Kristo əsuə, nya Kristo nkpe læ məmble kəmiə.

<sup>12</sup> Mímble eyifo Onanto eto betidi, nya óla mímble nya úləkə mímble uyifo wə kosate eto bale. Lə nyasoo, bifi ditsyabi nə dińyə ditə nkomə seka beyenko əsuə. Nya ni kaminsənyənyə, kafoəkpe, əsuə kasə bokosəbokosə, diyuəsə ku disuətsyuə. <sup>13</sup> Bitsyəsuā ku mi bətsyuə, læ bifi bətsyε bətsyuə læ utsyuə áta wə utsyuə ubu.

Ele bæ bifi bətsyε bətsyuə fe kase Bonamute dífi ɔtsyε mi. <sup>14</sup> Əwunsə læ nyamfo kenke əsuə, bifi lelabi bitə bətsyuə, itsyise ni laakə lesa saa kalɛ læ bətsyuə keyifo mə bani nɛ.

<sup>15</sup> Kristo eto diyuə nə wəətə, læ didi seka læ mi ketu əsuə, itsyise nyamfo eso Onanto lékpadi mi ɔkə biyifo bani nɛ. Lɛ nnya əsuə, bɛsə Onanto ani. <sup>16</sup> Bitə læ Kristo eto Ditiki Sεε nəmə, nə lefo koya tinti læ diyi mi ketu kəmiə. Bete bətsyuə asa, bɛlɛ bətsyuə kələ læ kobe əsuə. Bifi Awónisa Kenke eto əsə ku bafokanɔfə eto əsə ku ləwɔnɔ eto əsə bitə leninsə Onanto læ mi ketu kəmiə. <sup>17</sup> Nyaso bitə lesa saa nə biɔteyi nye buiyifoo, læ eyɛ læ Bonamute Yesu əsuə, le bifi leninsə bitə Boanto Onanto eyɛ læ wə diye əsuə.

*Bisiā Nkpə Fəfə Fe Mba Ni Kristo Eto Bale Seka.*

<sup>18</sup> Mi besensiā, bebokesə əsuə kasə bitə mi bese, itsyise nko dińyə itə bæ biyifo fe Kristo eto bafokanɔfə nɛ.

<sup>19</sup> Nko ke, mi bəsiəfi tsyaa, bifi lelabi bitə mi bəsiə. Nya bienyifo mə disiale.

<sup>20</sup> Mi bebi, bitsyue anto ku ambe mə koto læ lesa saa əsuə, itsyise nyamfo laake Onanto ɔkue nɛ.

<sup>21</sup> Mi bebiantomə, biankpe mi bebi ləblofi bæ læ ani læ nyanlo mə.

<sup>22</sup> Mi ndomufə, bitsyuə mi banamutemə koto læ lesa saa əsuə, inni læ lefe nə mə ənəmi ntəkə læ mi əsuə ete, bæ læ batəsə mi læ keyifo

əsua eso, bomuu, biyifo ke ku mi ketu kenke læ dibu biətə Bonamute eso. <sup>23</sup> Nya keyifo saa biuyifoo, biyifo ke ku kafo faa fe Bonamute bənle ke buyifo kətə inni utidinini saa. <sup>24</sup> Bekloma biə Bonamute ebofo mi kayo fe kayofofo ka óle utsyə utə wə betidi. Itsyise Kristo ni Onamute wə bənle busumu. <sup>25</sup> Nya utsyuə saa wə luuyifo kabuaa, ebunyə kayofofo itə kabua ka weeyifo. Itsyise Onanto aakpronko utsyuə saa lekpo læ kusu tsyontsyə əsuə.

#### 4

<sup>1</sup> Mba ni banamute, bələ mi ndomufə ba leeyifo mi nyifo ola læ kusu sɛɛ ko dińyə itə əsuə. Bekloma biə mi tsya kpe Onamute wə nkpe kato.

*Kələlələ Ku Kate Eto Asa.*

<sup>2</sup> Bianyɛ ola boto kətə Onanto lefe saa. Bitəkə ənə læ bələ ola boto læ bifi leninsə bikətə Onanto. <sup>3</sup> Beto ola læ bo tsya eto disi, bæ læ Onanto læ əsini bo kusu læ bofo Kristo eto ditiki nə diyifo lekulasa kəə, nə eso minlabe læ aba eto diyoo, letsya bobə kələ ni kate. <sup>4</sup> Beto ola bæ læ mfo lekulasa nəmfo buləkə kate læ lekpa wuee fe kase ele bæ nyifo.

<sup>5</sup> Bɛyɛ ku mamfokanəfə læ kobe əsuə, læ biyifo kusu saa ko ləəsini kutə mi eto keyifo fe kase efe itə. <sup>6</sup> Bidi etiki ku dibu, bæ læ lələkə bəncə ku koto lefe saa, læ betə kase buitə etiki eto mbuayɛ sɛɛ itə utsyuə saa.

*Bələ Mi Bokla.*

<sup>7</sup> Bo əyimisani Tasiko lala, wə nwə leeyifo asa læ kusu sɛɛ əsuə ku uyifoyifotsyuə læ Bonamute eto keyifo əsuə, eebətɛyi mi lesa saa nə nle mə bubə læ əsuə mfo. <sup>8</sup> Nyamfo eso minlə wə bot-syese mi əflə bæ læ tɛyi mi bo mfo eto etiki saa nya læ okpe mi otsyekle tsya. <sup>9</sup> Onesimo wə ni bo əyimi lala wə bəfobəncə nwə ni mi nti eto əni, tsya akə ku wə balə bubə. Bəətɛyi mi lesa saa nə nle bubə mfo eto etiki.

<sup>10</sup> Aristarko nwə boko wə nlabe læ diyoo mfo ku Marko wə ni Barnaba eto əyimisani bæ bəəsiəsə mi o-o! Bəotə mi bote kəkə bæ læ Marko əmfo əbə mi əflə, bisensə ani befo wə kafo faa. <sup>11</sup> Yosua wə bensi bakpo Yusto tsya əəsiəsə mi. Mə itsyə bamfo hā ni Yudafə eto bafokanəfə ba nle keyifo ku mə itə Onanto eto sekakedikə kamə nɛ. Beyifo bawunsəkotsyuə tinti bətə mə.

<sup>12</sup> Epafra wə ni mi nti eto əni wə ni Kristo eto uyifoyifo tsya nkə wəəsiəsə mi o-o. Woato ola kekleke lefe saa læ mi disi katə Onanto nkə læ binyə kekleke, læ bəflə læ kototsyuentsyue Onanto eto ditiki nəmə. <sup>13</sup> Moofə wə kənɛ budi læ keyifo kekleke ka weeyifo kətə mi ku betidi ba nkpe læ Laodikea ku Hierapoli. <sup>14</sup> Bo əyimitsyuə lala ofala kplə Luka ku Dema bæ bəəsiəsə mi o-o. <sup>15</sup> Bəəsiəsə bayimi ba nkpe læ Laodikea ku Bəyimisio Nimfa ku bafokanəfə eto dit-syukpa nə laakpe disi læ wə diyoo o-o.

<sup>16</sup> Lə bekla kukue komfo belosəə, bifi ko betsyese bafokanofə eto ditsyukpa nə nkpe lə Laodikea lə mə tsya lə bakla. Nko kee, mi tsya lə bekla kukue ko mívəni mǐntə Laodikea eto bafokanofə eto ditsyukpa tsya.

<sup>17</sup> Nya lə beteyi Arkipo biə lə okpe otsyese lə olosə Bonamute eto keyifo ka úfi ókpe wə lə ani mfó.

<sup>18</sup> Mə, Paulo, kosate dífi mə kəni minle kəsǐə kamfo bəwəni katsyese mi. Nya bianta əsuə biə nsi nlabe lə aba eto diyó. Nlɛ Onanto bətə miə utə lə wə lefonə lə disǐəko mi.

# 1 TESALONIKAFƆ

## Kukuə Tutε Ko

### Paulo Lɛwɔni Útə

### Tesalonikafɔ

*Boasiəsə Mi.*

<sup>1</sup> Mɔ, Paulo, ku Silvano ku Timoteo bo lɛwɔni kukue komfo bɔnlɛ mi mba ni Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto bale lə Tesalonika butə. Nya bɔnlɛ ola boto kətə Boanto Onanto kato wə lefonə ku diyuə kətə mi.

*Boasɔ Onanto Ani Bə Bifi Mi Esuə Bitə Wə.*

<sup>2</sup> Boasɔ Onanto ani lə mimblɛ eto disi. Nya lefe sa lə bɔlɛ ola botoo, boale wə lekpakpa lə mi disi. <sup>3</sup> Nya boanye Boanto Onanto bɔtɛyi lə mi bofokanɔ lə keyifo ka benlɛ buyifo eso. Boatɛyi wə tsya kase benlɛ betidi lelabi butə, nya benlɛ kusu bobɛ kekkele itə Bonamute Yesu Kristo.

<sup>4</sup> Bo bayimi, buyi boənkə Onanto aala mi tinti nya úləkə mi fe wə bale. <sup>5</sup> Nya Ditiki Sɛɛ nə búbə bótɛyi mii, menyifo ditiki fufu nə ete bóboke mi. Bomu ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale nya nɛ nɛ əsuəale buləkə kate bə nya bəfo bɛnɔ eyifo sitinti. Binyə kase bóle bo əsuə lə mi nti, nya búyifo nko itə lə mi ləkəsə eso. <sup>6</sup> Nya lə ɔnukualɛɛ, mi tsya áfo nnya binsi bo ku Bonamute eto nkpə bomə. Itə bə bɛle kanyi bunyə tsyaa, bəfo

ditiki nəmfo ku disuəyuə nə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dítə mi.

<sup>7</sup> Lə nyamfo eso bafokanɔfɔ nkpe lə Makedonia ku Akaia eto kaso kenke, lə bobɛ kakasə asa ketsyiko mi ɔflo. <sup>8</sup> Fɛɛ inni Bonamute eto ditiki nəmfo ete disənsə ditsyi mi ɔflo dísu Makedonia ku Akaia kenke. Bomu mi Onanto bofokanɔ tsya ébusənsə isu kalebe saa. Nya insi ni bo nsi lootɛyi kulesa, itsyise betidi ba tǎ ébɔnɔ nya. <sup>9</sup> Nya mə kosate nɛ etiki budi ketsyiko lə kase bəfo bo lə lefe nə búbə mi ɔflo ku kase bisinkli bɛyɛ bəfiə kedi butə, nya bífi mi əsuə bitə Onanto wə hǎ nkpe nkpe. <sup>10</sup> Nya biinyə binsəkə wə Ubi Yesu wə ótakasə utsyiko ɔkɔmə, nya úbə usiə nkpə ku Onanto, nya wuutsyi Onanto eto kato ubə. Yesu əmfo hǎ loofɔ bo bofo ketsyiko kotonənə ko Onanto luutə babuayifo kenke.

## 2

*Bəfo Bo Ditiki Fe Onanto Kosate Eto Lele.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi, mi kosate yi lesa nə eso búbə mi ɔflo, nya bo mi ɔflo bubə ményifo bimba. <sup>2</sup> Nya biyi kase búnyə kanyi nya banlɛ bo boka kakpo bo ənəmi kaso lə Filipi fɛ bubə boyo mi ɔflo lə Tesalonika mfó. Itə bə bələ bo lə mi mfó tsya, Bonamute ákpɛ bo nkɛale nya bótɛyi mi wə Ditiki Sɛɛ nəmə. <sup>3</sup> Nya kələ ko bɔnlɛ mi bələɛ, mentsyi lə bo mantebutsyuə nye lə nsusu bua saa nye lə bɔwɛ kuutsyuə saa bokpe.

<sup>4</sup> Bomu Ditiki Sɛɛ nɛmɛ eto ɔnukuale bɔtɛyi minlɛ. Nya lesa nɛ ele bɛ bɔtɛyi mi lefe saa dini nɛ Onanto lɛla nkɛ buyifo nɛ. Itsyise wɛ kosate ɛnyɛ tutɛtutɛ nkɛ buɛnyɛ butɛ bɛ bɔtɛyi mi wɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ. Nya yentsyi lɛ kase betidi lɛla, bomu lɛ kase Onanto wɛɛ nyi utudi saa eto lɛkɔɛsi kɛmiɛ lɛla. <sup>5</sup> Biyi biɛ inni kawɛ eto etiki bɛfi bɔboko mi. Nya bɔantɛyi mi Ditiki Sɛɛ nɛmɛ lɛ bunyɛ kutɛkɛ itsyi lɛ mi ɛsuɛ. Nya Onanto kosate ebudi bo odansɛ lɛ ditiki nɛmɛ ɛsuɛ. <sup>6</sup> Boantɔ atɛsɛ itsyi lɛ mi ɔflo nye betidi bamba ɔflo.

Ite bɛ bokpɛ kusu fe Kristo eto batɔnkpɛ bɛ lɛ bɔbɛbɛ bo lɛlɛkɛsɛ bɛ bufi lesa saa butɛkɛ mi lɛ ɛsuɛ tsyaa, <sup>7</sup> bɔlɛ bo ɛsuɛ fe kase ubi-ambe laabe wɛ bebi ku lefonɛ. <sup>8</sup> Se boala mi sitinti esoo, iyifo bo lelabi boɛ mi tsya lɛ bɛnɔ Ditiki Sɛɛ nɛmfo. Nya inni Onanto eto Ditiki Sɛɛ mate. Bomu bufi bo nkpɛ tsya bɛtɛ lɛ mi disi, itsyise befo koya tinti bitɛ bo. <sup>9</sup> Mɔ bayimi, bekloma biɛ lefe nɛ bɛbɛ mi ɔflo bɛbɛ bɔtɛyi mi Ditiki Sɛɛ nɛmɛ mfɔo, bɔkplatsya bɔto diwi ketsye ku kakɛmi bɛyifo keyifo itɛ bɛ, bɔɛmfi bo ɛsuɛ buyifo bitsyikɛ butɛkɛ lɛ mi kut-syuɛ saa lɛ ɛsuɛ.

<sup>10</sup> Mi kosate ku Onanto ebudi bo adansɛ lɛ nnya ɛsuɛ lɛ kase bɔlɛ bo ɛsuɛ kukɔnɔ lɛ mi mba dikafɔ bɛnɔ nti. Bɛyifo lesa saa kukɔnɔ. Nya kuutsyuɛ saa

mɛnyɛ kabua saa lɛ bo ɛsuɛ. <sup>11</sup> Biyi tsya biɛ bɔlɛ mi utsyuɛ saa fe kase ubianto laalɛ wɛ bebi ola wekɛkɛkɛ. <sup>12</sup> Bɔkpe mi nkɛalɛ, bɔmansɛ mi lɛkɔ nya bɛkalɛ mi kɔlɛ kase biusɛ nkpɛ sɛɛ itɛ bɛ Boanto Onanto ebunyɛ disuɛyuɛ lɛ mi ɛsuɛ. Itsyise wɛ kosate wɛ lɛkpadɛ mi nkɛ lɛ binyɛ bofo lɛ wɛ sekakedikɔ ku diyɛnde kenke.

<sup>13</sup> Nya esɔ ele bɛ bɔsɔ Onanto ani tsya ni bɛnkɛ, lefe nɛ bɔtɛyi mi Ditiki Sɛɛ nɛmfo, biɛmfi ni fe ditiki bimba. Bomu bɛfo ni fenkɛ Onanto eto ditiki. ɔnukuale ini bɛ wɛ ditiki dini. Nya ikaboko bɔtsyikawuninsɛ tsya lɛ mi mba dikafɔ bɛnɔ eto nkpɛsɛsɛ ɛsuɛ.

<sup>14</sup> Mɔ bayimi, asa nnya dɛbɛ mi lɛ ɛsuɛ mfɔo, nya ke ni lesa nɛ dɛbɛ lɛ Onanto eto betidi ɛsuɛ lɛ Yudafɔ eto kasɔ nɛ. Nya kanyi ka bɛnyɛ lɛ mi betidi eto anii, nko kɛ ibɛ lɛ Yudafɔ eto kasɔ eto betidi ba lɛfo Yesu bɛnɔ lɛ Yudafɔ eto ani nɛ. <sup>15</sup> Yudafɔ bamfɔ ɛlo Bonamute Yesu ku Onanto eto bɛnyɛlɛkɛtidi tsya nya bɛtɛ bo tsya ohɛ. Mɛ eyifosa ɛtaka inɛyɛ lɛ Onanto ɛsuɛ nya bɛtaka ku sikpi bɛnyɛ betidi ba tɛ lɛ ɛsuɛ. <sup>16</sup> Bɛkplatsya bɛ lɛ beti bo kusu bɛ boatɛyi mba lenni Yudafɔ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ bɛ lɛ bɛnyɛ nkpɛ manlo. Lɛ nyaso mɛ asa buayifoyifo ɛbɛ ifui ɛkpia efe isu eyo kaka mɔmɔɔ, isu inɛ Onanto eto kotonɛnɛ eboko mɛ lɛ ɛsuɛ.

*Befo Koya Bitɛ Bo Tinti.*

17 Mɔ bayimi, yoofɔ eyi asiani se búdu læ miə ɔflo. Tɔya bekpe bo læ nsusu kəmiə. Nya bokplatsya læ kusu saa əsuə boofɔ, læ bubə botsya ku mi ənəmi ku ənəmi tɔya yəntə kusu. 18 Bóla boə læ busi bubə bunyə mi. Nya mɔ, Paulo, kosatee, nyɛ esu saa nya moofɔ bæ læ mfo bubə. Fɛɛ obuəle əmə məntə kusu. 19 Nla tinti miə læ mbə nyə mi, itsyise bufi bo ənə butəkə læ mi. Nya mi ni bo disuəyuə, itsyise mi ku bafokanɔfɔ bamba ni bo kutəkə ko eso boofɔ ləkɔəsi bɔsɔ læ lefe nə Bonamute Yesu luubə bio. 20 Sitintii, mi ni bo læmɔ ku bo disuəyuə nɛ.

### 3

1 Nya se ɛnlɛ bo bulə se boensinyə mi tɔ esoo, bóse nya uyi boə bo inuə læ bɔtsyimɛ læ Atene. 2 Nya bɔtsyese Timoteo læ ubə okpe mi nkɛ alɛ, nya læ ɔwunsə ko mi læ mi bɔfokanɔ əsuə. Uyiɔ bo ɔyimisami wə laawunsəko bo læ kanantoyifo ku Kristo eto Ditiki Sɛɛ eto bɔtɛyi əsuə. 3 Bo nsusu ni bənkə boanla bæ bulə ku kanyi ka bɛnlɛ bunyə læ elo mi kuutsyuə saa ani. Mi kosate fe biyi koko biə bulə ku kanyi-bunyə ni nnya leetu nwə ke ntəkəko Kristo. 4 Biokloma biə lefe nə bɔkɛ mi læ ɔflo, búttə mi bote katənsə boənkə bulə kpə ebutu mi. Nya fe kase binyii, íbə itə nko sitinti. 5 Nyamfo eso míntsyese Timoteo minkə

ubə obe læ bisi bińyə kekləkə læ mi bɔfokanɔ əsuə. Itsyise mmuə utu nno. Nya mɔ sikpitete ni bənkə ətsyuə oboale əmə ébubə óbiasə mi nsusu itə bæ bo bokplatsya kenke əbə iyifo bimba.

*Mi Bɔfokanɔ Ɛətə Bo Disuənyuə.*

6 Nya se Timoteo dísinkli ubəə, ɔtɛyi bo ku disuəyuə nkə bisi bińyə kekleke læ mi bɔfokanɔ ku mi lelabi itə mi bətsyuə insi enso. Ɔtɛyi bo tɔya nkə biakloma bo tinti nya bɛnlɛ kusu bobɛ biə biənyə bo fe kase bo tɔya nɛlɛ bola boə boənyə mi. 7 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, ite bæ bɔlɛ kanyi bunyə nya asa nyamfo lekɛ bo tɔyaa, mi bɔfokanɔ aakpe bo disuəyuə kəyuəsə bo ketu. 8 Se bóno kase bińyə kekleke læ Bonamute eto bɔfokanɔ esuəə, mfe fɛ nkpə fɔfɔ dídufə bo læ əsuə nɛ.

9 Boəmbɔfo Onanto ani bɔsɔ yooyo disuəyuə nə bɔnlɛ bunyə læ wə ənəmi læ mi disi eso. 10 Bɔlɛ Boanto Onanto lekpa kpa bɔlɛ ketsye ku kakəmi boə utə læ busi botsya læ bokpe mi nkɛale læ mi bɔfokanɔ əsuə.

11 Nyaso mɔmɔɔ, Boanto Onanto kosate ku Bonamute Yesu læ basini bo kusu bæ læ bofo mi ɔflo bubə. 12 Nya Bonamute læ utə kusu bæ mi lelabi itə mi bətsyuə ku betidi bamba læ difui lekpe fe kase boala mi ke. Nya læ bela betidi bamba tɔya fe kase boala mi. 13 Nyamfo luutə Boanto Onanto lookpe mi əsuəale, uləkə mi utsyiko



læ Obonsam eto esu kenke æsuæ nya læ uyifo mi kenke læ wæ ənəmi isu ese diyi nə Bonamute Yesu luusinkli ubæ kawunsia kamfo ku wæ mba kenke diyifo kenke.

## 4

*Sia Nkræ Bo Lɔkɛ Onanto ɔkɔɛ.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi, mɔ ditiki fɛfɛ nə minla miə maɛ mi lekpa kra læ nteyi ni bæ, bisia nkræ bo lɔkɛ Boanto Onanto ɔkɔɛ fe kase bôte mi. Belenko nko kekleke, tsya bɔɛ mi nkeale bokpe læ Bonamute Yesu eto diye æsuæ bæ læ bisi biyifo beso nko.

<sup>2</sup> Itsyise biyi asa nnya bote mi eyɛ læ Bonamute Yesu eto æsuæale æsuæ. <sup>3</sup> Onanto aala nkæ biyifo mi æsuæ kenke læ biləkæ mi æsuæ bitsyiko læ asɔnɔdidi kenke æsuæ. <sup>4</sup> Ele bæ usæ ku usia te kase bɔɔɛ mæ æsuæ basia nkræ bo diyifo kenke ku læ dibu æsuæ.

<sup>5</sup> Nya biəntəkəko æsuæ eto sinæ eto kamini bisia nkræ fe betidi ba laante Onanto sikpi. <sup>6</sup> Læ nyamfo esoo, ku-utsyuæ saa mansesə ənəmi læ wæ ɔyimitsyuæ eto usia æsuæ bæ læ usu ɔta wæ ubu. Bɔteyi mi nko bunyæ nya bɔɛ mi ato bukæ kekleke boənkæ, Bonamute ebunæ mba læyifo asa nyamfo eto kakle koto kekleke. <sup>7</sup> Onanto ákpadi bo nkæ buyifo betidi kenke. Nyaso bitə læ buləkæ bo æsuæ butsyiko læ asinsa æsuæ. <sup>8</sup> Nyaso læ mi nti eto utsyuæ ani buyifo læ etsyuesa nyamfo æsuæ, inni betidi æsuæ ɔtaka únyə. Bomu Onanto, nwæ leefi wæ

Lɛwɔnɔ Kenke kətə mi, eto æsuæ ɔtaka únyə.

<sup>9</sup> Nya læ lelabi itə mi bayimitsyuæ bafokanɔfɔɔ, yensife bæ bɔwɔni kulesa butə mi læ nnya æsuæ. Itsyi Onanto ébote mi kase ele bæ bela mi bətsyuæ koko. <sup>10</sup> Nya læ ɔnukuale æsuæ, sitinti ini bæ biala mi bayimitsyuæ ba kenke díkafo banɔ ba nkræ læ Makedonia eto kaso kenke. Nya bunsɔ bɔnlɛ mi bɔteyi lekpa kra læ æsuæ boənkæ biyifo beso nko.

<sup>11</sup> Bisia nkræ læ æsuæ kaso bobokosə æsuæ, nya utsyuæ saa eto ənəmi læ itəkə læ wæ keyifo æsuæ, nya bifi mi ani biyifo keyifo bəbɛbɛ lesa nə biudi fe kase bɔteyi mi bofe.

<sup>12</sup> Nyamfo luutə bæ mba dímamfo banɔ, ebubu mi nya biemukpese læ kuutsyuæ saa æsuæ itə lesa nə loohiá mi.

*Biensikewi Fe Bitidi Ba Ləmbə Kusubebe.*

<sup>13</sup> Mɔ bayimi, bola boə bete ɔnukuale itsyi læ betidi ba díkekpe æsuæ, itə bæ læ bɛyɛ nku buwi nku ku kaminšə fe betidi ba læmbə sɛtə saa. <sup>14</sup> Bofɔ bɔnɔ boə Yesu əkpə nya usi ɔtaka utsyi ɔkɔmə úbə nkræ. Nya Onanto luutə Yesu kra mba əmə oboko ku wæ læ wæ bubə bio æsuæ. <sup>15</sup> Lesa nə Bonamute leteyi, ni æsuæ buúnyə bɔɔnlɛ mi bɔteyi boə, bo mba nsi nkræ læ Bonamute eto businkli kəbə lefee, boəmbɔtɔ mba díkekpe kato busu. <sup>16</sup> Læ lefe nəmfɔ o-o, bɔɔnɔ Bonamute eto bubə eto kulu ku ɔkɔɛ eto boto. Bɔɔnɔ Onanto

eto Չտոնկքե նինə կենկե eto յոճԷ. Nya buufə Onanto eto kakpatsyaku. Nya Bonamute kosate Լոյիֆə utsyi kato ubə. Nya betidi ba lefo Kristo baano fe bəkpəə, mə loka botaka kəbə nkpə. <sup>17</sup> Nyamfo eto kamaa, Onanto ebokpa bomba dibu nsi nkpə nya wookpa bo usu յոճո ku betidi ba letaka busu botsyako Bonamute kato. Nya buusiə ku Bonamute isu manlo manlo. <sup>18</sup> Nyaso bifi etiki nyamfo bemansə bətsyuə Լեճո.

## 5

*Bisiə Bikabe Kusu Itə Bonamute Eto Bubə.*

<sup>1</sup> Mո bayimi, yamfe bə nsi nwonni mi kulesa itsyi Լə lefe nye eyi nnya asa nyamfo luubə. <sup>2</sup> Itsyise mi kosate yi sitinti biə Bonamute eto diyi nə wuubə ebuyifo fe kase uyu laabո Լə wə kabiakո ku ketsye, <sup>3</sup> kəbə keyu utidi. Nya Լə lefe nə utidi saa nԼə bոtəyi nkə lesa saa tə buə ku diyuəə, lefe nəmfo ni lefe nə lesabua nə banԼə kusu bobee nya diəbə kasո Լə nti nԼə. Diubə fe kase kalelefo Լəəնə ofonԼə. Kalebe saa butsyetsyi kesu əmbə.

<sup>4</sup> FԷԷ, mո bayimi, mimii binsibə Լə ketuntu əsuə. Nyaso yanle bə diyi nəmə bə lefua mi fe kase uyu leeyifo. <sup>5</sup> Itsyise mible kenke kpe Լə diyənde əsuə. Nya buunte fe betidi ba leefi mə əsuə kakpe Լə abua əsuə keyifo asa kakula. <sup>6</sup> Nyaso biensitə Լə selabe

Լə sifi mi biləkə ato fe mba leennyi Bonamute. Bomu bitə Լə buńyə kekleke Լə bոԼə bo əsuə kukոնո. <sup>7</sup> Itsyise mba laalabe selabee, ketsye baalabe se. Nya mba ba nԼə ntə bukpə tsyaa, kətsye nya beekpə mu nԼə. <sup>8</sup> FԷ bo mba nkpe Լə diyənde əsuəə, bitə Լə butəkə əնə kukոնո. Le bufi bo bofokanո ku bo lelabi bukase əsuə fe kase ԼեճոԷsibi eto situ eto awu laawunsə ko bamamanyə. Nya Լə bufi bo əնəmi butəkə Լə Boanto Onanto eto bofokətə əsuə fe kase omamanyə eto disi eto lema ankpakpa laafo wə Լə nkpə. <sup>9</sup> Itsyise Onanto mənԼəkə bo itə wə lefonyi nԼə nԼə bubə. Bomu bə Լə bոye Լə Bonamute Yesu Kristo əsuə Լə bunyə nkpə manlo. <sup>10</sup> Yesu əmfo əkpə Լə bo disi bə Լə busi nkpə o-o, bukpə o-o, buusiə ku wə Լə wə dibə bio əsuə. <sup>11</sup> Լə nyamfo esoo, bikakpe nkəale Լə bikawunsəko bətsyuə fe kase bənԼə buyifo mոմո.

*BԷԼԷ Էsuə Ola Լə Biləkə Asa Bua Saa Լə Էsuə.*

<sup>12</sup> Bo bayimi, bոԼə mi lek-pakpa bə bifi dibu kpə bitə mi batոնkotոնկո ba laak-platsya kate mi Kristo eto nkpə busiə eto esu. <sup>13</sup> Bela mə Լə bibu mə kukոնո Լə kusu sԷԷ ko əsuə banԼə mi bokpa akanyənko eso. Լə mible Լə bisiə Լə diyuə əsuə.

<sup>14</sup> Nnya kamaa, bo bayimi, bola tinti boə bԷԼԷ kոԼə mba lanԼə otsyekle bokpe. Bekpe mba laate sikpi nkəale. Bəwunsə ko mba

lehiã bɔwunsə ko. Nya læ bifi dibusə bitə utsyuə saa. <sup>15</sup> Bɛlɔ bebe kukɔnɔ biə kuutsyuə saa məmfi kabua ofo kabua kayo. Bomu lefe saa, bikeyifo kasεε bikətə mi bətsyuə ku betidi ba kenke.

<sup>16</sup> Bitə læ diyuə læ lɛkε mi læ əsuə lefe saa. <sup>17</sup> Biəntə læ ani læ elo mi læ olatoto əsuə. <sup>18</sup> Nya bifi leninsɔ bitə Boanto Onanto læ lesa saa əsuə. Itsyise nyamfo ni lesa nə Onanto nɛ bɔtɔ ketsyiko læ mimba kenke ntəkəkɔ Yesu Kristo nε.

<sup>19</sup> Bienti Lɛwɔnɔ Kεnkε kusu læ mi nti. <sup>20</sup> Biemfi lesa nə laabɔ ketsyi læ Onanto eto bənyɛləkətidi eto kɛnyε fe lesa bimba. <sup>21</sup> Bomu bek-platsya læ bɛbɛbɛ ɔnɔkualɛ wə nkpe lesa saa nə biɔnɔ læ bifi kasεε ka nkpe læ nnya kekɛkɛ. <sup>22</sup> Biləkə mi əsuə bitsyiko læ lebuə saa əsuə.

<sup>23</sup> Nya bɔlɛ Onanto wə lætə bo diyuə saa bɔtɔ bə læ uyifo bo kenke læ kusu saa əsuə. Nya læ ose mi lɛwɔnɔ ku nsusu ku mi əsuə eto sinə kenke bə bemunyə kabua saa læ mi əsuə læ lefe nə Bonamute Yesu Kristo nsi luubə. <sup>24</sup> Nya Onanto wə lékpadi mi nkə befiani wə balee ebɔwunsəkɔ mi isu ese læ kalosəkɔ. Itsyise lesa nə kε ɔtɛyi nkə wuuyifoo, weeyifo ni.

<sup>25</sup> Mɔ bayimi, bikato ola kətə Onanto læ bo disi. <sup>26</sup> Biləkə kafɔ faa bɛbuta læ bisiasə bafokanɔfɔ. <sup>27</sup> Nɛ mi bɔtɛyi sitinti fe nwə nɣə læ Bonamute Yesu Kristo eto kɛnyε minkə bekla kukue komfo betɛ bafokanɔfɔ kenke.

<sup>28</sup> Bonamute Yesu Kristo eto lefonə læ disiə ko mi.

## 2 TESALONIKAFƆ

### Kukue Nuəfə Kɔ

### Paulo Ləwɔni Útə

### Tesalonikafɔ

<sup>1</sup> Mɔ, Paulo, ku Silvano ku Timoteo bo ləwɔni kukue komfo butə mi mba ni bo Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto bale lə Tesalonika. <sup>2</sup> Bɔlɛ bɔtɔ minkə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto diyuə ku lefonə lə disisə ko mi.

*Bɔlɛ Onanto Lekpakpa Bə Fe Nkpesiasia Lə Bokate Ko Bokpadi Bo Ókpadi Fə.*

<sup>3</sup> Mɔ bayimi, ele bə bɔsɔ Onanto ani lefe saa lə mi disi. Lə nyaso elɛkɛ bə bukato ola, kasɔ wə ani bə mi bofokanɔ lə busi bɔkɛ ale boso ku mi lelabi tsya lə difui lekpe enso. <sup>4</sup> Nyamfo eso boakpo mi diye sɛɛ lə mba lefo Onanto banɔ nti. Iyifo bo ləmɔ nya boatəsə mi itsyise bińyə kekkele lə mi bofo kanɔ əsuə nya bənle otsyikle bokpe lə lefe nə eto lefe banlɛ mi bulə kakkɔ mi ku kanyi ka bənle bunyə eso.

<sup>5</sup> Nyamfo lɛ bote nkə Onanto aakpo akpo lə kusutsyɔntsyo əsuə. Nya wuutə mi kəsiəkɔ lə wə sekakedikɔ kasɔ bənle kanyi ka bənle bunyə eso. <sup>6</sup> Onanto ebuyifo lesa nə ləyɛ. Nya wuunə mba nɛ mi bulə kenke koto. <sup>7</sup> Nya wuutə nkə bo ku mi mba kenke nɛ kanyi bunyə lə buunyə ɔnwəkətsyəkɔ sɛɛ. Onanto ebuyifo nyamfo lə lefe nə

Bonamute Yesu ku Onanto eto batɔnkpe nkpe asuale kplɛ lɔbɔɔ betsyi kato ku əsuəale. <sup>8</sup> Buunə betidi ba ləambu Onanto nya bámfo Bonamute Yesu Kristo eto Ditiki Sɛɛ banɔɔ, koto. <sup>9</sup> Nya Bonamute loola mə udunko lə wə ənəmi. Nya bəəmbunyə wə diyənde ku wə əsuəale. Nya wɔɔtsylɔsə mə ku mə ditsyəbi bua nəmə. <sup>10</sup> Asa nyamfo ebubə itə lə diyi kplɛ nə əsuə Yesu luusinkli ubə. Nya lə diyi nəmfo əsuəə, bafokanɔfɔ kenke ebutəkəko wə ku atəsə eto əsə ku kudu. Nya miitsya əbɔkɛ mə lenti, itsyise bəfɔ wə Ditiki Sɛɛ nə bɔtɛyi mi mfó bənɔ.

<sup>11</sup> Nyamfo eso boato ola lə mi disi lefe saa nɛ. Nya boalɛ bo Onanto lekpakpa boə lə utə lə mi nkpesiasia lə bokate ku mi bokpadi bo ókpadi mi. Nya lə wə əsuəale lə əwunsə ko mi lə itə mi nsusu sɛɛ bo lookpe mi nkəale bə lesa saa nə biuyifo lə mi wə bofokanɔ esoo lə ibə itə kukɔnɔ. <sup>12</sup> Bɔlɛ asa nyamfo bɔtɔ kətə mi ku lekpakpalelɛ bə lə babesə Bonamute Yesu Kristo eto diye kato eyɛ lə mi eso. Nya wuuntsya lə obesə mi diye kato lə wə ku Onanto eto kafɔekpe eso.

## 2

*Biəntə Lə Kuutsyua Saa Lə Ɔwɛ Mi Okpe.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi, itsyi lə Bonamute Yesu Kristo eto businkli kəbə bio ku bo bɔkɔ botsyanko wə. <sup>2</sup> Biəntə

lə nyamfo lə ile mi nsusu nye ekpe mi bule, lə nnya banle bɔtɛyi bə Bonamute eto dibəyi ébubə koko. Ɔtsyuə biubu bə ébɔ lə Onanto eto kɛnyɛ buləkə kate nye bo asatete nye etiki nnya bɔwɔni bútə mi əsuə. <sup>3</sup> Biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwue mi lə kusu saa əsuə kon. Itsyise Bonamute eto diyi nəmə əmbubə tɔ isu ese lefe nə usialetidi əmə lootaka uɲyə lə Onanto əsuə nya obuəle əmə ləəbə bɔtsylɔ lə ute luuləkə əsuə ote. <sup>4</sup> Nya wootaka uɲyə nkə lə uti Lɛwɔnɔ Kenke eto əsuəale kusu lə ote nkə wə hã ni awɔnɔ kenke eto əsuəaletidi. Nya wootaka ubə usiə lə Onanto eto Disumuyo nya wuuyifo wə əsuəə, fe wə ni Onanto.

<sup>5</sup> Bíakloma biə lefe nə minke mi lə ɔflɔ, ntɛyi mi asa nyamfo kenke. <sup>6</sup> Fɛɛ lesatsyuə leeti asa nyamfo kusu nkə yəəbə tɔ mɔmɔ. Nya mi kosate yi lesa nə ini. Nya obuəle əmə ebuləkə wə əsuə lekple lə wə lefe ayo. <sup>7</sup> Nya disiale eto asa nnya banle buyifo kakula kokoko efe ele bubə. Nya asa nnya luubəə, əmbubə tɔ isu ese le fe nə Onanto diləkə nwə diti obusle əmə kusu. <sup>8</sup> Nya lə nyamfo eto kamaa, Onanto ebuləkə obuəle əmə ote. Nya lə lefe nə Bonamute Yesu luubəə, wuufi wə kɛnyɛ eto ufiebi ku wə diyənde otonsə wə obiasə wə ditsyəbi kenke. <sup>9</sup> Usialetidi əmə bə ku Obonsam eto əsuəale, nya wuuyifo bidia eto ayanisa

akpa akpaa ote. <sup>10</sup> Nya betidi ba kenke lɔɔyɛ lə nnya əsuəə, ebonya kenkee, wɔɔyɛ lə disiale ku kɔwəsɔ saa bə lə ɔwɛ mə okpe. Boonya itsyise bamfo Ditiki Sɛɛ nə Onanto lete mə bə bənyə nkpə banɔ. <sup>11</sup> Nyamfo eso Onanto eboyani mə utə kawɛ eto lɛwɔnɔ nə luutə bafɔ bidia banɔ. <sup>12</sup> Lə kalosəkɔɔ, Onanto ebolo mə dikpi, itsyise bamfo Ditiki Sɛɛ nəmə banɔ. Bomu bənyə disuəyuə lə asa buayifoyifo əsuə.

### *Biɲyə Kekleke.*

<sup>13</sup> Mɔ bayimi, ele bə bokasɔ Onanto ani lefe saa lə mi disi eso. Buyi boə woala mi sitinti. Mi ni betidi tute Onanto diləkə nkə binyə bofo. Úfi Lɛwɔnɔ Kenke úflə mi abua úwi nya béfo ɔnukuale bɛnɔ. <sup>14</sup> Nya eye lə bo Ditiki Sɛɛ nəmfo budi əsuəə, Onanto ákpadi mi nkə bibə befo diye fe kase Bonamute Yesu Kristo léfo. <sup>15</sup> Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, biɲyə kekleke lə bəkɔbe ɔnukuale eto asatete nnya bóte mi lə bo kukue ko bɔwɔni ku etiki nnya búdi mi, bele nya kɔni kekleke.

<sup>16</sup> Nyaso bɔle bɔwunsəko bɔtɔ ku lekpa kpalele itsyi lə Bonamute Yesu Kristo ku Boanto Onanto wə laala bo, nya eye lə wə lefonə əsuə ókpe bo nkɛale nya útə bo kusubebe tinti. <sup>17</sup> Bɔle wə lekpa kpa buənkə, utə mi əsuəale lə okpe mi utu wə nkpɛ osa, bə lə bidi etiki ku lə biyifo asa sɛɛ lefe saa.

## 3

*Bekloma Lə Bikato Ola Kətə Onanto Lə Bo Disi.*

<sup>1</sup> Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi, bekloma lə bikato ola kətə Onanto lə bo disī, itə bə lə Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmfo lə disənsə disu nlebe ku dibu fe kase miitsya seka.

<sup>2</sup> Nya lə betɔ Boanto Onanto tsya biə lə uləkə bo utsyiko lə betidibua ku besialetidi eto ani əsuə, itsyise inni betidi ba tā léfo Ditiki Sɛɛ nə mə bānɔ. <sup>3</sup> Bonamute eyifo ɔnukualetidi, uunýə mi kama, ookpe mi nkəale nya woobe mi bə olo Obonsam əmbutəkə bo kato.

<sup>4</sup> Bonamute ətə bufi bo utu butəkə lə mi bə bele bɔye lə esu nya bote mi əsuə, nya buyi boənkə biofo buyifo lə nnya əsuə enso. <sup>5</sup> Bɔle Bonamute lekpakpa bə ɔsini mi ənəmi lə binyə lə bete kase wə, Kristo laakpe bo nkəale ku kase Onanto laala bo.

*Binyə Kekleke Itə Keyifoy-ifoyifo.*

<sup>6</sup> Mɔ bayimi, bɔle mi kɔfi bokpe kekleke lə Bonamute Yesu Kristo eto diyə əsuə boə biləkə mi əsuə bitsyiko lə bayimi ba ni baflo nya banle buyifo lə bo asatete əsuə. <sup>7</sup> Mi kosate biyi kukɔnɔ biə ele bə biyifo keyifo fe kase buyifo, itsyise bɔenyifo sɛflo lefe nə bɔke mi lenti. <sup>8</sup> Bɔamfo bɔwunsəko itsyi lə kuutsyuə saa ɔflo bə bɔamfo kayo. Bomu búyifo keyifo kekleke ketsye ku kakəmi bə bo bobə

ményifo bitsyikə itə kuutsyuə saa. <sup>9</sup> Inni nnya kasɔ ni bənkə bumbə kusu boatəyi mi bə bebe bo eso. Bomu bóla boə bekase kase ele be beyifo keyifo. <sup>10</sup> Biokloma biə lefe nə bɔke mi lenti, bɔkpe mi kɔfi boənkə utidi wə ke laani nkə woəmbuyifo keyifoo, mendi tsya.

<sup>11</sup> Bɔle mi nyamfo bɔtəyi itsyise bɔle bɔnɔ boə baflo bətsyuə kpe mi lenti nya ini mə bayimitsyuə eto ketikima hā te baaye kedi. <sup>12</sup> Bɔninko betidi bamfo ditsyəbi nəmfo kekleke lə Bonamute Yesu Kristo eto diyə əsuə, bə lə bale mə əsuə kukɔnɔ lə be fi mə ani beyifo keyifo bedi.

<sup>13</sup> Fɛɛ mii, bayimi, biəntə lə ani lə elo mi lə lesa sɛɛ buyifo əsuə. <sup>14</sup> Nya lə utsyuə nkə woəmbuyifo lə ditiki nə bɔtəyi mi lə kukue ko mfoo, bitsyə wə lekpo nya lə biləkə wə lə mi nti, lə kofami lə kɔle wə. <sup>15</sup> Tsyaa bienkisi utidi əmə. Bomu ele bə bele wə kɔle fe mi ɔyimi seka.

*Bɔle Mi Bokla.*

<sup>16</sup> Bɔle Bonamute kosate wə ləətə diyuəsə lekpakpa bɔle bə lə utə mi kəmiə eto diyuəsə lə mi lə kusu saa əsuə. Lə Bonamute lə ɔle mible kenke ola.

<sup>17</sup> Mɔ, Paulo, kosate uni nle etiki fɛfɛ nye nkla bomfo bɔwɔni kətə mi ku mɔ kɔni. Iyifo mɔ kosate eto lenimi eto awɔnisa fe kase maawɔni kakpe lə mɔ kukuewɔniwɔni saa kalo.

<sup>18</sup> Bɔle ola boto boə Bonamute Yesu Kristo lə ɔle mi mble kenke ola lə wə lefonə əsuə.

# 1 TIMOTEO

## Kukue Tutε Ko

### Paulo Lεwoni Utε

#### Timoteo

1 Mε, Paulo, wε ni Yesu Kristo eto nwε ot̄syese eyε lε bo Ofomfokεtε Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo wε bonlε kusu bobee, nlε kukue komfo bεwoni. <sup>2</sup> Nya mimfi minlε fε Timoteo botsyese. Eyi fε eyifo mε fe ubi lε bofokanε εsuε. Nyaso minlε Bonamute Onanto Ku Boanto Yesu bεtε miε lε mε kaminsεnyεnyε lε kεtεkεko fε lε bεnyε fε kaminsε lε bεtε fε diyuεsε.

*Paulo Αλε Wε Kελε Itsyi Lε Bidia Eto Bateasa Isuε.*

<sup>3</sup> Nla miε lε esi εsiε lε Efeso mfό fe kase minteyi fε lefe nε minye mfo mίmfε mintε lε Makedonia. Nnya ni bε eyi fεnkε betidi bεtsyuε kpε lε mfo ba nlε asa nnya loobiasε nsusu itsyi lε bo asatete lε Kristo bofokanε εsuε. Ele bε ani komε nye ala betidi bamfo bε lε bayε nya kakloe buyifo. <sup>4</sup> Teyi mε lε bayε lefe bobiasε lε akokosatete ku bakoko eto nt̄syiko eto katobobesε εsuε. Asa nyamfo eto okle bote akpe kεnε lε betidi nti. Nya yaanyε lε Onanto eto nsusu εsuε. Nsusu bo nye lε bofokanε εsuε hε ele bε bote. <sup>5</sup> Nya lesa nε lefe bε biyifo ni bε ele bε bola bo bafokanεfε tsyuε ku kafo faa, ku utu wε lεmbolo bo dikpi lε asa

buayifoyifo saa εsuε. Nya ele bε bo bofokanε lε Kristo εsuε tsya yifo sitinti. <sup>6</sup> Fε betidi bεtsyuε εtsyi kama bakpe asa nyamfo. Nyaso bányε kusu sεε komfo. Nya bεnεnε etiki bimba nya lεmbε kutεkε. <sup>7</sup> Baala bε baatsyi bawuninsε bafiani Mose eto kofi eto bateasa. Fεε mε bamε kosate manno etiki nyamε kasε tsya. Beedi etiki keklege itsyi lε kofi komε εsuε, fε mε bamε kosate maanno lesa nε banlε bεteyi kasε.

<sup>8</sup> Bomble kenke yi boε Mose eto kofi komε aleke, fεε ele bε bεtsyue ko koto fe kase boate ko. <sup>9</sup> Nya ele bε bukakloma tsya boεε, inni betidi sεε eso bεyifo afi kεkε mε ato, bomu mba ditidi ato baata Onanto eto afi kebu ku mba leeyifo asa bua ku mε kakle ba eto nkpε diyi ku abuayifoyifo. Mε ni betidi ba lεmbε bofokanε saa, mba laalo mε antomε ku ambemε ku mba ni bewudifε. <sup>10</sup> Mba ni betidi ba leedi asεnε ku basani ba laalabeko mε basanitsyuε. Mε ni betidi ba leeyu betidi bamba kεmuε kate ku mba ni badia ku mba laasε akεsi nye kakpadi asa katēyi bidia. Nya ku mba kenke ba dīmamfo Ditiki Sεε nεmε eto asatete bānεε, mε ni mba baanlε ato nyamfo bukε nε. <sup>11</sup> Boonyε asa nnya minlε bote lε Ditiki Sεε nε bεfi bākpe mε lε kōni bε nte itsyi diyεnde eto Onanto wε boatεsε nte εflε.

*Paul Αsε Onanto Ani Lε Wε Kaminsεnyεnyε Eso.*

<sup>12</sup> Məmbofɔ Bonamute Yesu Kristo ani bɔsɔ lə əsuəale nnya ufi utə mə nkə lə mfo keyifo kamfo buyifo eso. Nya lə ɔnukualɛɛ, úfi ke ókpe mə lə ani. Itsyise únyə mə nya uunyi nkə məmbutsyetsyi ke nyani wə ntsyá. <sup>13</sup> Ite bə lə lefe ditsyua nə lefee, nnyə lə wə əsuə, lə etikibuadidi ku lə aka əsuə fɛ mímbə míntsyi mə lekəesi minwuninsə, Onanto ənyə mə kaminsə. Itsyise lə lefe nəmfoo, mámfo wə nno tɔ nya mánte lesa nə mínkeyifo tsya. <sup>14</sup> Bonamute ənə mə kafo tinti nya útə mə bofokanɔ ku lelabi se buunyə lə bo lɔniyifoyifo ku Yesu Kristo.

<sup>15</sup> Ditiki nə minlə bətəyi mfo eyifo etiki eto ɔnukualɛ, nya ele bə utidi saa fo ɔnɔ. Kristo Yesu wə ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə, díbə kawunsíə kamfo nkə lə ubə uləkə babuayifo. Nya mə ni obuayifo kenke enso lə babuayifo nti. <sup>16</sup> Fɛɛ Onanto dínyə mə kaminsə nkə lə ɛyɛ lə məɔ ni obuayifo kenke enso əsuəə, Kristo Yesu lə utə lə betidi lə bənyə bə okpe lelabi nə eso woefi katsyɛ babuayifo ba lefo wə banɔ. Lə nya esoo, wuutə mə nkpə bo ləmbə kalosəkɔ kulefe tsya. <sup>17</sup> Nyaso bitə lə bukatɛsə bo Oka wə nkpe kato wə boənyə ku bo ənəmi wəə hā ni Onanto wə nsi nkpə isu manlo manlo. Nya lə bukabesə wə Onanto wə leenkpə eto diye kato lefe saa. Ibə itə.

<sup>18</sup> Mɔ ubi Timoteo, keyifo ku afi nnya mimfi mintə

fə mfoo, eka asa nnya bo Onanto eto bənyeləkətidi létəyi itsyi le fə əsuə. Lə etiki nyamfo kɔni keklege fe bəmake, ebutəkə kabua kato lə lema nəmfo əsuə. <sup>19</sup> Lə fə bofokanɔ kɔni keklege, tə bə fə utu manlo fə dikpi. Betidi bətsyua ba díməntsyue mə ketu eto kɔlɛ kotoo, mə dídu bánɔ banyansə mə bofokanɔ nɛ. <sup>20</sup> Nya lə mə ntii, ni Himeneo ku Aleksandro. Nnə mə ato lə se mímfɪ mə míntə Obonsam bə lə bənyə kanyi lə wə ani. Nyamfo luutə bə bakase bə bayɛ etiki bua budi lə Onanto əsuə.

## 2

### *Bikato Ola.*

<sup>1</sup> Lesa tutɛ nə moola miə bete ni bə bikato ola bikətə Onanto lə bikalɛ wəə lek-pakpa kasɔ wə ani lə betidi ba tã eto disi. Bikəfi mi ku mə mblɛ eto ahiā bikətsyə lə Onanto eto ənəmi. <sup>2</sup> Nya bikato ola kətə Onanto lə baka ku betidi ba kenke ntɔnko betidi bə lə bomblɛ lə bɔkɛ lə diyua əsuə kalebe saa. Itə bə lə bobokosə bo əsuə kasɔ butə Onanto nya bufi dibu butə utsyua saa. <sup>3</sup> Olatoto eyifo lesa nə laake bo Ofomfokətə Onanto ɔkɔɛ. <sup>4</sup> Itsyise ola nkə utsyua saa te wə Ditiki Sɛɛ nəmə lə ote ɔnukualɛ əmə bə lə utə wə nkpə. <sup>5</sup> Lə ɔnukualɛɛ, Onanto ɔni ete nkpe. Nya Ofomfokətə tsya ɔni ete nkpe. Wə ni utidi wə baakpo Kristo Yesu. Wə ni futsyə laalɔ bonko Onanto eto nti. <sup>6</sup> Wə ni fuutsyua dífi wə əsuə útə fe kedi lə



kawunsia kenke eto betidi eto disi. Yesu eyifo nyamfo sitinti ba Onanto eto kenye ka utsya nkə woofu utə wə betidi kenke eto lefe eboyo. <sup>7</sup> Nyamfo eso Onanto lékpe mē fe wə ɔtɔnkpe ku wə oteasa. Nyamfo menyifo bə sidia minle bɔteyi. Nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə wə diləkə mē fe oteasa nkə lə mbə nləkə wə bɔfokanɔ eto Ditiki sɛɛ nəmə nte betidi ba lennito Yudafɔ.

<sup>8</sup> Lə bafokanɔ eto kat-syakɔ saa, nla minkə basani besə mə ani kato bato ola ku ketu ka lekpa kenke. Nya ɔblo nye kənə saa manke mi lə nti. <sup>9</sup> Nla tsya miə besio lɛ mə əsuə ola eyɛ lə mə bikelele əsuə, lə ete bə bale mə əsuə kasɔ bobokosə. Inni bə bakle mə esi ku sika eto bikə akpa akpa nya lefo koya kpə nya loote bə bale mə əsuə kato bobesə. <sup>10</sup> Bomuu, ele bə mə ditsyəbi sɛɛ te bə beyifo besio ba laate Onanto sikpi. <sup>11</sup> Nya ele bə usio saa bokosə wə əsuə kasɔ lə okase asa, lə busiə kpo əsuə. <sup>12</sup> Minle mə kusu butə minkə baté basani asa nye bətəkə basani kato. Bomu ele bə bəsiə kpoo, bet-syue koto. <sup>13</sup> Itsyise Adam ni futsyə Onanto leka buyifo fe úləkə Eva utsyiko lə wə. <sup>14</sup> Nya inni Adam ni nwə olo əmə ləwɛ, bomu usio əmə ni nwə ɔwɛ. Nya útə úyifo lehua. <sup>15</sup> Nya lə usio ebuńyə keklege lə wə bɔfokanɔ əsuə ku lə lelabi əsuə nya wuusie nkpe kenke nya woobokosə əsuə kasɔ, wɔɔye lə kanyi ka nkpe lə ubilele əsuə ɔbɔ

ofe.

### 3

*Ditsyəbi Nə Ele Bə Lɛkɛ Bɔfokanɔ Eto Batɔnkɔtɔnko.*

<sup>1</sup> ɔnukuale uni, baateyi bənkə, lə utsyuə aala nkə woeyifo bafokanɔ eto ɔtɔnkɔtɔnkoo, ete bə woala nkə woeyifo keyifo sɛɛ. <sup>2</sup> Fe bafokanɔ eto ɔtɔnkɔtɔnkoo, ele bə uyifo utidi wə bulə saa ləmbə lə əsuə, uufi kusie kɔni, uyifo obesibe, ɔkɛ dibusə, ɔlɛ əsuə ola, nya betidi leebu wə. ɔkɛ kafokpe kafa bafɔ nya uyifo oteasa sɛɛ. <sup>3</sup> Yanle bə uyifo utəkpə, nya woankpɔ ekiti. Ele bə uyifo utidi wə diyuə, nya woenyifo nwə ləənə etiki, nya woansesə ənəmi lə atabi əsuə tsya. <sup>4</sup> Ele bə uyifo nwə laale wə diyo eto betidi ola, nya wətə nkə wə bebi tsyue ditiki koto lə kusu saa əsuə. <sup>5</sup> Nya lə utidi utsyuə kpe wə leenyi kase woobe wə diyoo, ntsyə wɔɔye obe Onanto eto betidi ba wɔɔyenko? <sup>6</sup> Yanle bə uyifo nwə léfo Onanto ɔnɔ fɔfɔ kase woembobesə əsuə kato, nya eyɛ lə nnya əsuə ote əsuə, lə ubə udu ɔnɔ, nya Onanto luunə wə koto fe kase únə olontidi əmə koto. <sup>7</sup> Ele bə uyifo utidi wə nkpe diye sɛɛ lə mba dímamfo banɔ tsya eto ənəmi, nya luutə bəmbɔteyi kulesa bua saa bakpe wə kofani bə lə obuəle əmə lə unyə wə umuə.

<sup>8</sup> Nko kə ini bə wə bawunsəkotsyuə tsyaa, ele

bə məə tsya yifo betidi ba nkpe ditsyəbi sɛɛ, nya baale keyifo ola keklege. Ele bə beyifo betidi ba lænne ntə kəkpe, nya baansesə ənəmi læ atabi əsuə tsya. <sup>9</sup> Ele bə beyifo bətsyuə léfo Ditiki Sɛɛ nəmə báboko mfo banɔ keklege ketu ka laanlo mə dikpi. <sup>10</sup> Nya ele bə beto mə ditsyibi bebe fɛ. Nya læ bənyə kabua saa læ mə əsuə, bitə læ beyifo bawunsəkotsyuə. <sup>11</sup> Ele bə mə bəsiə tsya, yifo besio ba nkpe ditsyəbi sɛɛ, nya benyifo betidi ba leedi betidi eto ntikima. Bomu ele bə beyifo besio ba leekpe ntə, nya beeyifo lesa saa læ kusu əsuə. <sup>12</sup> Be fə, bawunsəkotsyuə bamfo eto utsyuə saa fi kusia kəni kplon, nya woale wə bebi ku wə diyə eto betidi kenke ola. <sup>13</sup> Nya bawunsəkotsyuə ba nle mə keyifo olaa, mə kosate ebunyə dibu ku kənyəsə sɛɛ læ betidi eto ənəmi. Nya bəkke utu bedi etiki læ mə bəfokanɔ læ Yesu Kristo əsuə kate betidi bamba.

<sup>14-15</sup> Nle bobə bə yəmbəkle muubə nyə mi. Fɛɛ nle asa nyamfo bəwəni kətə fə bə læ minle bubə mləə, læ efo fə bəwunsəko læ ate lesa nə ele bə yifo fe ɔtənkotənkə læ Onanto eto bebi nti. Nya mə ba ni Onanto wəə nkpe nkpe eto bebii, mə ni omayi itə Ditiki Sɛɛ nəmə. <sup>16</sup> Onanto eto ditiki kənke nə bələkə bətee, kpe kalende tinti nya kuutsyuə saa əmbofo bəni nko. Nya ni bənkə,

“Bonamute əbə bale fe kawunsia eto utidi. Ləwəɔ Kənke ələkə ɔte nkə uyifo kənke.

Nya Onanto eto batənkpe dinyə wə.

Nya bələkə wə bəte læ kawunsia eto betidi kenke nti.

Kawunsia eto betidi kpə áfo wə bəno.

Nya Onanto ditsyi wə úsuko kato læ diyənde kple əsuə.”

## 4

*Betidi Ebutəkəko Bidia Eto Bateasa Kama.*

<sup>1</sup> Ləwəɔ Kənke ələkə ɔte bo ókpasə nkə, fe kawunsia eto kalosəko looyoo, betidi bətsyuə ebəbɔ læ bəfokanɔ eto Ditiki Sɛɛ nəmfə əsuə bətəkəko bidia eto awəɔ nnya mba luufi mə əsuə bətə obuəle əmə eto asatete. <sup>2</sup> Bidia eto asa betidi bamfo laate, nya buufi mə disiale eto asatete bakula, itsyise mə akəsəi əkpə fe situ ku ute bəfi bətonsə nnya, bəmbə ɔnukuale. <sup>3</sup> Mə laate bə yanle bə betidi fi kusia. Nya baateyi bənkə yanle bə bedi edisa ətsyuə eto okle tsya. Fɛɛ Onanto wə diyifo edisa kenke utsyə nkə mba léfo wə ditiki banɔ bentekəko wəə, læ bedi ku leninsɔ. <sup>4</sup> Nya sitintii, asa nnya kenke Onanto diyifoo, aləke. Nyaso yanle bə utidi saa kisi didisa kuditsyuə. Bomu ele bə bəfo ditsyuə saa ku olatoto ku leninsɔ. <sup>5</sup> Itsyise Onanto eto ditiki nəmə ku bo leninsɔ læyifo didisa nəmə kənke.

*Kristo Yesu Eto Usumunya* Σε.

6 Lə até fə bayimitsyuə asa nyamfoo, nya əsuə fɔɔyɛ afiani Yesu Kristo eto ɔwunsəko sɛɛ nɛ. Lə nya féfi bofokano eto etiki nyamə ku asatete fékluasə əsuə esoo, nyamfo luutə fə əsuəle nɛ. 7 Nyaso ləkə fə əsuə etsyiko lə amamosa nnya betidi laateyi nya dimanye lə konantosu nya ləmbə kutəkə saa. Nya kase konantosu lə ətəkəko ko kekleke. 8 Əsuə eto bunə itə ale bəkə aləkə lə kusu kutsyuə, tsya Anantotiki bufi kekuləsə əsuə ku nya bokase kpe kutəkə eso nyamble kenke. Itsyise yuutə fə kutəkə lə nkpə bomfo ku lə kəkpəma eto nle tsya. 9 Nyamfo eyifo ɔnukuale wə ele bə utsyuə saa fo ɔno. 10 Nyamfo eso bɔnle keyifo kekleke nya bɔnle kanyi saa bunyə nɛ. Itsyise bo kusubebe təkə lə nkpə manlo bo Onanto wə ni betidi ba tā eto Ofomfokətə əsuə. Nya mba luunyə wə bofokətə ni mba léfo wə bánɔ.

11 Nyamfo ni asa nnya ele bə te mə nɛ. 12 Məntə lə betidi bətsyuə lə bənyə fe amamflo itsyise eyifo okosobi eso. Bomuu, fiani ditsyəbi sɛɛ itə bafokanɔfo kenke eyɛ lə fə etikididi ku fə ditsyəbi ku fə lelabi itə betidi ku fə bofokano ku fə nkpə kenke busiə tsya əsuə. 13 Nyə kekleke lə akakla Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə əkətə bafokanɔfo kenke. Nyaso ləkə nya

kasɔ lə ate mə asa nyamə isu ese lefe nə muusinkli mbə. 14 Nya manyɛ Onanto eto Ləwɔno eto ətəsa nnya úfi útə fə eyɛ lə wə bənyələkətidi ku bafokanɔfo eto batɔnkotɔnko ba ditəkə fə anii, eto keyifo buyifo. 15 Tə lə fə nsusu lə butəkə lə nyamfo əsuə, nya lə ale nko ekeyifo itə lə betidi ba tā lə bənyə lə fə nkpə sɛɛ bo fensi eto sɛtɔsusu. 16 Lə fə əsuə kukɔno ku asa nnya faate. Nyə kekleke lə keyifo ka fanle əsuə. Itsyise lə eyifo nkoo, ebuləkə fə əsuə ku betidi kenke ba laano fə ditiki etsyiko lə kotonənə əsuə.

## 5

*Ele Bə Lɛ Bakɔbəsia Ku Batɔnkotɔnko Ku Beyifoyifo Ola Kukɔno.*

1 Meyenki akpe nye manlo osani wə ni fə sininə ətsyə ku kudu. Bomu ləkə asa kasɔ ate wə ku utu buɛɛ fe fanto seka. Lə bakosobi fe bayanisani. 2 Lɛ besio ba lebe banso fə fe fambe mə. Nya lə ale mbite tsya fe fə bayimisio, nya lə ale fə əsuə kenke.

3 Bakɔbəsia ba ləmbə bawunsəkotsyuə, lɛ mə kukɔno ku dibu. 4 Fɛ lə bakɔbəsia bətsyuə kpe bebi nye bəflufloo, tə lə bebi bamə lə bakase tute, bakase kase bɔole mə diyo eto betidi ku mə mba léle mə ola fe kase mə bofokano eto keyifo lete. Ele bə bedi betidi ba lətsyə mba léle mə kɔle. Nyamfo lədufə Onanto ənə nɛ. 5 Nya ɔkɔsia wə ləmbə ɔwunsəkotsyuə

saa, ufi wə kusubebe utəkə læ Onanto əsuə læ ukato ola ukətə Onanto ketsye ku kakəmi itsyise ohiā wə bəwunsəkə. <sup>6</sup> Fεε əkəsiə wə leedi səsəncə, umbə nkpə læ Onanto eto ənəmi, ite bə usi nkpə tsya. <sup>7</sup> Di mə etiki əkə mə ato itsyi læ asa nyamfo əsuə bə læ mə bətsyuə nye betidi bamba lembudi mə ketikima. <sup>8</sup> Nya læ utsyuə læ mi nti ani nkə woəmbəle wə diyo eto betidi ola kukəncə, nyalə te fə ɔni wə bəfokanə eto kusu komə, nya wə etiki abia eso utidi wə dimamfo ɔncə kulaa tsya.

<sup>9</sup> Memfi əkəsiə wə dimamfo tɔ alə fosi akua eto diye akə ku bakəbəsia eto ditsyukpa nə nkpe læ bəfokanəncə nti. Nya nnya nsi nso ni bəə, əkəsiə wə nkpe læ ditsyukpa məmfo nti di usio ni kusə kəni hā əkəsiə. <sup>10</sup> Uyifo nwə betidi laakpadi diye sεε læ kase unsi nkpə sεε eso. Ele bə udi usio wə nkpe ditsyabi sεε wə dīnə wə bebi kukəncə nya onkpe kəfoəkpe itə bəfəbofo. Ele bə uyifo usio wə nkpe kəfo ekpe itə wə bətsyuə ku bəfokanəncə tsyuə. Nya woawunsə ko betidi ba kenke nkpe læ bulə əsuə. Nya læ ɔnukualεε, ufi nkpə bo kenke unsi itə kasεε eto buyifo.

<sup>11</sup> Bakəbəsia ba dimamfo tɔ alə fosi akuaa, məmfi mə aye akə læ bakəbəsia eto ditsyukpa nəmfə nti. Itsyise læ kusəsiasia læ mə əkəε, boosinkli læ Kristo kama besu bəsia bese fəfə. <sup>12</sup> Nya nyamfo ebutə bata kakle ka

nkpe læ mə ku Onanto nti bebu itə bedi dikpi. <sup>13</sup> Lə nnya kamaa, boofiani bəfə bakətsyilama betidi eto ayo kedi etiki bimba nnya læmbə kutəkə. Nya nnya nsi lebia enso ni bəə, bookakpadi betidi aye bua kedi mə ketikima katəyi etiki nnya dimamfe. <sup>14</sup> Nyasoo, nla miə bakəbəsia bamfo eto kakle siə bese læ bale bebi læ bəsia babe mə ayo bomu. Nyamfo ebutə bə bembuyifo asa nnya dimənyə itə nya luutə bo balo kusu bə bəkedi etiki bua saa læ bo əsuə. <sup>15</sup> Itsyise bakəbəsia bətsyuə ébusinkli bésu bətəko Obon-sam.

<sup>16</sup> Lə bakəbəsia bətsyuə kpe læ usio wə dikafo banə eto diyoo, ele bə obe mə ɔlə mə ola, itə bə mə bitsyikə əmbubə itəkə læ Onanto eto bəfokanəncə əsuə. Nyamfo luutə kusu bə bəfokanəncə mfə eto ditsyukpa ebofo bakəsiə bamba ba læmbə bawunsəkotsyuə ola bəle.

<sup>17</sup> Nya bəfokanəncə eto batəncətkəncə ba nle mə keyifo kamə olaa, ele bə bətə mə kayofofə ka disu sətə eto sinuə. Titlu mba laate asa fε bensi beedi betidi Ditiki Sεε nəmə tsya. <sup>18</sup> Itsyise bətəyi læ Awənisə Eto Kukue Kenke bənkə, "Mankle onantsyui wə laafodi kamə kətə fə eto kenye læ ɔlə keyifo." Besi bətəyi tsya bəə, "Ele bə uyifoyifo saa nyə wə kayofofə itsyi læ keyifo ka ɔnlə əsuə." <sup>19</sup> Lə utidi utsyuə əbə ɔlə ɔtəncətkəncə utsyuə kenye bolaa, mamfo nnya anə isu ese lefe nə εflə

betidi inuə ku kama. <sup>20</sup> Nya betidi ba læsiə nkpə buaa, ləkə mə até lə mə bətsyuə nti lə əkə mə ato lə bafokanɔɔ kenke eto ənəmi. Nyamfo luutə bafəfə te sikpi nɛ.

<sup>21</sup> Nyaso nle fə kələ bələ lə Onanto ku Kristo ku Onanto eto batɔnkpe kenke eto ənəmi minkə lə nyamfo ola kukɔɔ lə ayɛ betidi eto ənəmi bobə bə lə esu ala utsyuə aso utsyuə. <sup>22</sup> Tsyə əsuə, mankpɔ lə ani butəkə lə utsyuə əsuə itə kanantoyifo buyifo. Nya makoko babuayifo saa, bomu ləkə fə əsuə lə lebuayifoyifo saa əsuə.

<sup>23</sup> Nya se kafo eto bufi nkpə fə lə əsuə esoo, manteyi fə əkənə ntu fufu ete. Yɔɔləkə bə əkənə nte sɛkə sɛkə fe kofa seka.

<sup>24</sup> Betidi bətsyuə eto abua nnya beeyifo amfo bɔbɔ nyaso yələkə mə dikpididi kate koko. Fə bətsyuə, kama kama fə mə asabuayifoyifo tsya ləəbə kabɔ bəənyə. <sup>25</sup> Nko kə ini bə asəyifoyifo tsya əmbofo bɔbɔ, nya nnya ləbɔ tsya ebubə ebɔɔ lekple utsyuə saa nyə.

## 6

<sup>1</sup> Teyi bafokanɔɔ ba ni ndomufɔ kenke fənkə ele bə babokosə mə əsuə kaso bətə mə banamute lə keyifokɔ, bə betidi saa embudi etiki bua saa itsyi lə Onanto ku bo bɔfokanɔ eto asatete əsuə. <sup>2</sup> Nya ndomufɔ eto banamute ni bafokanɔɔ, mántaka bənyə lə banamute bamə əsuə lə bɔfokanɔ eto

səyimididi bataka. Bomu ele bə babokosə əsuə kaso bətə mə bawunsəko mə kulaa enso. Itsyise betidi ba baanlɛ bɔwunsəko mfoo, beyifo mba lefo Yesu banɔ. Nya mə ku məmə kenke eyifo wə bale ba woala tinti. Nyamfo ele bə te mə lə akpe mə nkəale lə beyifo ele bə beyifo lə bakpe mə nkəale.

*Binyə Kekleke Lə Mi Onanto Kama Butəkəko Esuə.*

<sup>3-4</sup> Utidi wə ke laate asa bamba nya laanlɛ bɔyɛ lə Bonamute Yesu Kristo eto Ditiki Sɛɛ əsuə, utsyə əmə lə wə əsuə kato bobesə unyi kulesa. Iyifo etiki bunə bimba ku kədiə ku bulə bimba ete woakpe. Nyamfo ləətə betidi kənənsɛ, ndiəkpəkpe ku abiesese, ku nsusu bua bufi lə utidi əsuə nɛ. <sup>5</sup> Nya bəənə etiki kəntsyɛɛ lefe saa. Betidi bamfo eto okle eto nsunsu ebukpə nya bensiyi Ditiki Sɛɛ nəmə eto ɔnukualɛ. Mə nsusu ete ni bənkə bəətəkəko Ditiki Sɛɛ nɛ mə kama lə bayɛ lə nnya əsuə bafiani batabinyə. Ləkə fə əsuə etsyiko mbamfo eto okle əsuə.

<sup>6</sup> Fɛɛ lə utidi akpe ɔtsyini kekleke lə Onanto eto bɔsumu əsuə nya asa nnya nte wə tsya didufə wə ənə, uyifo otabinyə. <sup>7</sup> Itsyise fe kase bále boo, bóanlɛ kulesa boboko kawunsia. Nya lə bukpe tsyaa, boəmbufi kulesa busuko. <sup>8</sup> Nyaso bitə lə bikə ku edisa nya ntə bo lə imi bo. <sup>9</sup> Fɛɛ betidi ba laasesə ənəmi lə bikə

eto bókε əsuə, mə leedufə lə Obonsam eto uyibi wə obio utsyə mə nε. Nya beetsyiko asa bimba buyifo, nya beefi kawunsiə eto bikə bəbεbε kəkpimi lə əsuə nya baabiasə mə nkpə itə bəəkpə kanya kulaa. <sup>10</sup> Itsyise ənəmi bəsēsə lə atabi bəbεbε əsuə laayenko asa bua kpə eto buyifo. Betidi bətsyuə lə kənəse lə atabi eto bókε eso áyansə mə bəfokanɔ eto kusu. Nya mə nkpə kenke ɛdufə lə bulə əsuə.

*Ńyə Lə Bəfokanɔ Eto Keyifo Eto Kusu Əsuə Kekleke.*

<sup>11</sup> Nya se feyifo utidi wə dífi fə əsuə utə Onanto eso, ləkə əsuə lə asa bua nyamfo kenke eto buyifo əsuə lə efi fə ənəmi ətəkə lə asa sεε buyifo əsuə. Təkəko Boanto Onanto lə bəfokanɔ ku lelabi əsuə. Kε dibusə lə alε betidi buεε. <sup>12</sup> Ńyə kekleke lə bəfokanɔ eto keyifo əsuə lə akpe nkεale lə ənyə nkpə manlo manlo. Nkpə bomfo eso Onanto lékpadi fə lə lefe nə fáfo wə bokpadi eto bəfokanɔ fáte lə mba díkafo babɔ ku babamba eto ənəmi nε.

<sup>13</sup> Nya lə Onanto wə diyifo lesa saa ku Kristo wə dífə wə kenye úləkə wə bəfokanɔ óte lə Pontio Pilato eto ənəmii, nle mɔ Ditiki Sεε bufi kətə fə, ini mɔ kɔfi. <sup>14</sup> Nyaso nle fə bətəyi minkə lə asa nyamfo ola kase kuutsyuə ləmbətəyi kulesa bua itsyi lə fə əsuə isu ese lefe nə Bonamute Yesu Kristo lususinkli ubə. <sup>15</sup> Nya Onanto ebutə Yesu Kristo sinkli ubə

lə lefe nə ɛlεkε itə wə. Onanto ni nwə nso kenke ku ni nwə fate nle seka budi lə lesa saa əsuə, nya uni baka kenke eto oka. Nya lesa saa laakpo wə Bonamute Onanto. Nya wə ni nwə boatesə. <sup>16</sup> Wə fate insi nkpə itsyise wəəkpe kulefe kulefe. Nya wəəyənde itə bə kuutsyuə saa əmbofo buńyə lə wə ənəmi lə ɔle bubə. Kuutsyuə saa mənnyə wə to unyə nya kuutsyuə saa tsya əmbofo wə ənəmi bobε. Nya atesə ku əsuəale ni wə ale lefe saa. Ibə itə.

<sup>17</sup> Teyi mba nkpe kawunsiə kamfo eto bikə fənkə, bambesə əsuə kato befi mə ənəmi bətəkə lə mi, bikə bia lalo əsuə. Bomu befi mə ənəmi bətəkə lə Onanto əsuə. Wə uni lətə bo lesa saa kafo faa nkə lə bunyə disuəyuə. <sup>18</sup> Teyi mə fə bekeyifo kaseε nya luutə boofiani batabinyə bənyə atsyokpokpo lə nnya buuyifo əsuə. Nya lə bəkətə betidi asa kafo faa. <sup>19</sup> Lə beyifo nkoo, balε bikə bia lambia bɔɔɔ kətsyε itə mə əsuə lə kama ka nle bubə. Lə nya əsuə boonyə nkpə tinti bətə əsuə.

<sup>20</sup> Timoteo, be fə alɔ asa nnya Onanto dífi útə fə ətsyε kukɔnɔ. Memfi fə əsuə akpe lə eyifosa bimba ku etikinənə bimba əsuə. Nyamfo əsuə betidi bətsyuə laaye kawε betidi fe mba ni babesibe. <sup>21</sup> Itsyise bətsyuə efi bə beyi asa nyamfo. Fεε eyε lə nyamfo əsuə bányansə mə bəfokanɔ eto kusu.

Nle Onanto bōto miə ufi  
wə lefonə obe mi.

## 2 TIMOTEO

### Kukue Nuɔfə Kɔ

### Paulo Lɛwɔni Útə

### Timoteo

<sup>1</sup> Mɔ, Paulo, wə ɛye lə Onanto eto lefonə əsuə mimfiani Yesu Kristo eto ɔtɔnkpe, wə nle letsya bobɛ itsyi lə nkɔpə bo buunyə lə Bonamute Yesu Kristo əsuə lə bo ku wə eto lɔniyifoyifo əsuə nle kukue komfo bɔwɛni kətə fə.

<sup>2</sup> Mɔ ubi lala Timoteo, nle Boanto Onanto ku Bonamute Kristo Yesu bɔtɔ miə mə lefonə lə disiaɔko fə lə bənyə fə kaminsə, lə bətə fə diyuəsə.

*Nya Kekleke Lə Bofokanɔ*  
*Ɔsuə.*

<sup>3</sup> Maaso Onanto wə meesumu fe kase mɔ banamə diyifo ani. Nya meeyifo nko ku mɔ utu wə laanlo mɛ dikpi əsuə. Nya, masɔ wə ani ketsye ku kakɔmi kalɛ wə lekɔpakɔ lə fə disɪ lə nle ola boto. <sup>4</sup> Nya lə nkloma binəntu bia féwii, mala tinti miə məənyə fə lə əsuə lə iyuə mɛ. <sup>5</sup> Maakloma bofokanɔ kekleke bo nkpe fə. Bofokanɔ bo eto okle lɛke fə ewu Lois ku fambɛ Eunike mə. Mfo nno miə fintsyə kpe mu okle. <sup>6</sup> Nsusu bomfo eso minlɛ fə kukue komfo bɔwɔni bə lə alɛ kekleke ətəsə nnya Onanto dítə fə lə lefe nə mímfɪ ani míntəkə fə lə əsuə mínto ola. <sup>7</sup> Itsyise lɛwɔnɔ nə Onanto dítə boo, əəntə boate sikpi. Bomuu, útə bo lɛwɔnɔ nə ləətə boənyə əsuəale, ku

lelabi, ku əsuə eto lɛkɔɛle kato butəkə tsya.

<sup>8</sup> Lə nyamfo esoo, məntə lə kofani lə kɔlɛ fə bə ənyə alɛ Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nə mə bɔtɛyi nye lə kofani lə kɔlɛ fə lə mɔ disɪ nwə bákpe le diyɔ lə Kristo eto disɪ. Bomuu, fintsyə nýə kekleke lə ənyə kanyi lə wə disɪ lə ələkə Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmə ate. Itsyise Onanto ətə fə əsuəale bə lə afo nyamfo buyifo. <sup>9</sup> Onanto ni nwə dítə bo nkɔpə nya ókɔpadi bo nkə bofiani wə betidi. Inni lə bo kasɛɛ ka búyifo eso. Bomuu, iyifo wə Onanto eto nsusu ku kafo ekpɛ ka úfi útə bo eso. Nya ɛye lə bo lɔniyifoyifo ku Bonamute Yesu Kristo əsuə nya búnyə Onanto eto lefonə nəmfɔ fɛ úyifo kawunsia kulaa tsya. <sup>10</sup> Nya mɔmɔɔ, Onanto ébuləkə nyamfo ótɛ bo ekpa wuə lə Ofomfokətə Kristo Yesu əmfɔ eto bubə əsuə. Wə ni futsyə léso ukpə ku eto əsuəale ani. Nya ɛye lə wə Ditiki Sɛɛ əsuəə, óboko bo nkɔpə bo kalɔsɛkɔ lənsiembókɛ kulefe. <sup>11</sup> Onanto efi mɛ uyifo nwə loobe wə letsya ku ɔtɔnkpe ku wə Ditiki Sɛɛ nəmfɔ eto oteasa. <sup>12</sup> Nya lə nyamfo esoo, nya minlɛ kanyi bunyə nɛ. Fɛɛ kofani annlɛ mɛ. Itsyise mfo nno sitinti, nya nyi utidi wə əsuə mɔ bofokanɔ nkpe. Nya nyi tsya miə woosɛ mɛ ku nya kenke mimfi minlɛ bokpe lə wə ani isu esɛ lə Diyi nəmə.

<sup>13</sup> Lɛ etiki sɛɛ ku nnya kenke míntɛ fə kukɔnɔ kekleke, nya lə ayɛ lə nnya əsuə.



Fo nya anɔ keklege nya læ eyifo lɔni ku Kristo Yesu læ lelabi əsuə. <sup>14</sup> Nya eye læ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale nya nkpe læ bo əsuəə, læ ala asa sɛɛ nya kenke bɛfi bətə fə kukɔnɔ.

<sup>15</sup> Eyi fə Asiafɔ eto bafokanɔfɔ kenke ɛdu mɛ læ ɔflo, nko ke ni Figelo ku Hermefene tsya lídu mɛ læ ɔflo nɛ.

<sup>16</sup> Nlɛ Bonamute lekpa kpa miə unyə Onesiforo ku wə diyo eto betidi kaminsə itsyise yéanlɛ wə kofani bə bákpe mɛ læ diyo. Bomuu, únyə ko mɛ nnya ówunsə ko mɛ tinti. <sup>17</sup> Nya lefe nə úbə Romaa, ótsyilama kenke óbɛbɛ mɛ isu ese lefene eto lefe únyə mɛ. <sup>18</sup> Nlɛ bɔtɔ miə læ Onanto læ unyə wə kaminsə læ wə Lekpoyi əsuə. Fə kosate yi esu kpə nnya əsuə ówunsəko mɛ læ Efeso.

## 2

<sup>1</sup> Nya fə, mɔ ubi, kpe nkɛale eye læ Onanto eto lefonə nə úfi útə bo bə bookpe læ lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə. <sup>2</sup> Nya læ asa nnya fánɔ bə nte læ betidi kpə eto ənəmii, nko kə ele bə fintsyia fi akpe læ betidi ba léfobanɔ eto ani bə læ befi besu bate betidi bamba tsya. <sup>3</sup> Nyə keklege læ kanyi əsuə fe kase omamanyə sɛɛ læányə, ətə Kristo Yesu. <sup>4</sup> Omamanyə wə nyə sitinti itə wə keyifoo, woala nkə wə eyifosa læ ekpe wə uninə disuəyuə. Nyaso woənsiəmbufi ani okpe læ betidi ba lenni bamamanyə eto asa nnya beeyifo əsuə.

<sup>5</sup> Nko ini nɛ bə fe nwə leetsyetsyi læ udi ututɛɛ, ele bə uyifo læ afi nnya baakpe əsuə kukɔnɔ. <sup>6</sup> Ōkuɛmfo wə leeyifo keyifo ku otsyekle læ wə ɔkuɛɛ, wə ni futsyə laaka wə bidikə bia budi nɛ. <sup>7</sup> Bu disi læ etiki nnya minlə fə bɔtɛyi mfo kenke laabe, itsyise nyi minkə Bonamute ebutə anɔ nyamble kenke kasɔ.

<sup>8</sup> Kloma Yesu Kristo wə ni Oka David eto ufluflu wə Onanto létakasə únyənsə utsyi ɔkɔmə úbə fe kase Ditiki Sɛɛ nə minlə bɔtɛyi mfo nlɛ bote. <sup>9</sup> Nnlɛ kanyi bunyə læ Ditiki Sɛɛ nə maatɛyi eso. Nya bakpe mɛ læ amana kulaa tsya fe utidi wə leeyifo asa bua. Fɛɛ Onanto eto etiki alɛɛ, bəmbɔfo ni kusu buti! <sup>10</sup> Lə nyamfo eso maafɔ lesa saa akamini itə Onanto eto betidi ba ukələkə utsyə esoo, bə læ mə tsya læ bənyə bofo bo eye læ Kristo Yesu mate əsuə læ bɔyɛ læ nnya əsuə bunyə nkpe manlo eto disuəyuə.

<sup>11</sup> Ōnukuale uni baatɛyi bənkə,

“Lə búkpe ku wəə,  
bo tsya ebusiə nkpe ku wə.

<sup>12</sup> Lə bofo buńyə keklege læ kanyinyənyə saa əsuəə,  
buudi seka ku wə.

Lə bɔni wəə,  
wuntsya ebɔni bo.

<sup>13</sup> Lə ibə bə bɔyɛ bɔfokanɔ læ wə kula tsyaa,  
wəə, əmbɔyɛ buyifo læ kɛnyɛ ka utsyə əsuə.  
Itsyise wəmbɔni wə əsuə kulefe.”

*Lε Fə Ɔsuə Kukɔnɔ Bə Lə Onanto Lə Ofo Fə Kayo Sε.*

<sup>14</sup> Kakkomasə mə asa nyamfo nya lə əkə mə ato keklege lə Onanto eto ənəmi bə lə baye etiki bunə. Itsyise kasεε saa aambɔ le nya əsuə. Bomu asa nyamfo ətə bə yaabiasə mba laanɔ nya. Mə bofokanɔ ebɔyue. <sup>15</sup> Lε fə əsuə kukɔnɔ lə kusu saa əsuə bə lə Onanto utə fə kayofobo sεε. Yifo fə keyifo kukɔnɔ bə kofani lə kɔye fə bɔle. Bomu yifo utidi wə laate Onanto eto Ditiki Sεε nəmə lə ɔnukuale kosate əsuə.

<sup>16</sup> Ləkə fə əsuə etsyiko lə akuentiki ku asa bimba bɔteyi əsuə. Itsyise betidi ba leeyifo asa nyamfo eto oklee, yəələkə mə nsusu ketsyiko lə Onanto sikpibote əsuə famfamfa. <sup>17</sup> Asa nyamfo eto okle bote ale lefabe nə leenkpə nə laanyi kpitikpitikpiti. Nya betidi inuə ba léte asa nyamfo eto kakle ni Himeneo ku Fileto. <sup>18</sup> Banya kusu itsyi lə Ditiki Sεε nəmə eto ɔnukuale əsuə, nya banle bafokanɔfɔ eto nsusu bobiasə katēyi bənkə botaka ketsyi ɔkɔmə kəbə nkpə eto lefe ébubə éfe. <sup>19</sup> Fεε Onanto eto diyo eto leba nə əsuə óse ofati únyənsə, ni nsi nyə. Nya leba nəmfo əsuə, ówɔni etiki nya ləəbə mfo nkə, “Bonamute yi betidi ba ni wə bale nya,” nya “Utidi wə laateyi nkə ɔle Bonamute busumu, ele bə usinkli lə asa bua buyifo kama.”

<sup>20</sup> Lə diyo kplε saa, kedikpε akpa akpa ləətsyε

mfo. Befi sika sia bəyifo kətsyue kətsyue ku sika flubia. Nya kətsyue tsya sitə beefi baato kə fε nka baawoe tsya nkpε. Beeyifo kakpε kamfo lə esu esu əsuə, kətsyue itə eyi sεε eto budi eto keyifo. Nya kətsyue tsya itə diyi saa eto keyifo buyifo. <sup>21</sup> Nyaso lə utidi utsyue ələkə wə əsuə utsyiko lə asa bua əsuə nya uyifo wə əsuə kenkeε, ofo koya utə Bonamute fenkə kakpε ka baalɔ bəətsyε itə eyisədidi. Itə bə bofo wə bufi itə keyifo sεε saa buyifo.

<sup>22</sup> Ləkə fə əsuə etsyiko lə bakosobi eto alasa bimba butəkəko əsuə. Nya yifo lesa saa lə kusu sεε əsuə, lə əsiə bofokanɔ eto nkpə sεε, lə akala betidi, nya lə əsiə nkpə kpoo ku mə lə diyue əsuə. Yifo asa nyamfo ku mba nsi nkoə sεε, laato ola ku ketu ka lekpa bə ɔwunsəko mi. <sup>23</sup> Ləkə fə əsuə etsyiko lə ebukitiki ku etiki bimba budi əsuə, itsyise kədiə ete asa nyamfo eto oklee, ləənə kaboko. <sup>24</sup> Nya yanle bə Bonamute eto usumunyə, lə ukədiə kədiə. Bomu ele bə ukəyifo kafokpε kətə utsyue saa, udi oteasa sεε, nya uyifo utidi wə diyue. <sup>25</sup> Nya betidi ba laataka kənyə lə Ditiki Sεε nəmfo əsuə, ele bə ofo asa kasɔ buləkə kate mə ku utu buεε. Nya ditsyue Onanto ebute nkə batsyi lekɔesi bawuninsə lə bafo Ditiki Sεε nəmə. <sup>26</sup> Lə nyamfo əsuə, mə nsusu ebɔsini bə lə bani Obonsam wə difi mə uyifo mba leyifo

wə lelabi əsuə.

### 3

*Betidi Ebəni Onanto Lə Eyi Fəfə İsuə.*

<sup>1</sup> Tsyə nyamfo lekpo fəə, lə eyi fəfə əsuəə, lefe nə ləkə ale ebubə. <sup>2</sup> Betidi ebola asa nnya luutə mə hā eto lələkəsə nya boola atabi. Boobesə əsuə kato nya bookənə əsuə. Booyifo betidi ba luukaka, betidi kedi etiki bua lə betidi əsuə nya booyifo mba lembubu mə antomə ku ambemə. Booyifo mba ləəntsyə kələ ku betidi ba ləmbəfo Ditiki Səə nəmə banə tsya. <sup>3</sup> Booyifo betidi ba ləəmbəkə lefonə itə betidi bamba ku mba ba ləənyə mə bətsyuə kaminsə. Booyifo betidi ba laateyi bidia kalə betidi lə kafo kabiasə mə aye ku betidi ba ləəmbə disuətsyə kabuasə asa. Nya mə ənəmi əmbunyə, bankpe disiale. Nya mə ni betidi ba laanla asa səə nə. <sup>4</sup> Mə ni betidi ba leedu mə bətsyuə. Nya mə ni betidi ba leebu bə mə ete ni babesibe ku betidi ba leebu bə mə hā ni bakplə bənsə ku betidi ba laala kawunsiə kamfo eto kamini enso Onanto. <sup>5</sup> Betidi bamfo eto okle akplatsya kate bə mə ni betidi səə, fəə bəmfo Onanto eto əsuəale bə bəkə lə mə nkpə bo bənsi əsuə. Nə fə əsuə ələkə lə betidi bamfi nti.

<sup>6</sup> Itsyise betidi bamfo eto okloee, beeyu kedufə lə betidi eto ayo kabiasə besio ba eto nsusu ləmbə ale. Besio bamfó eto abua eyifo bitsyike itə mə itsyise

beyifo abua akpa akpa nnya laakpa mə kakpe lə abua kpə əsuə. <sup>7</sup> Besio bamfo eto kakle aakase asa lefe saa, tsya bamfó etiki nyamə kasə bəncə sitinti kulefe. <sup>8</sup> Kase eyə fə Yane ku Yambre letaka bənyə lə Mose əsuə lefe nə léfe məə, kusu komfo əsuə ke bidia eto bateasa bamfo tsya leyə bətaka bənyə lə onukuale eto Ditiki Səə nəmfə əsuə nə. Asa bua nya betidi bamfo nle buyifo afo mə nsusu kenke, itə bə bənyansə mə bofo kanə eto onukualesu. <sup>9</sup> Fəə betidi bamfo eto okle əmbə setə buusu, itsyise mə səmmumu sia nkpə mə ebəbə ete utidi saa nyə fe mba nle asa nyamfo eto okle buyifo nko, fe kase ibə lə Yane ku Yambre əsuə.

*Boanto Onanto Ebuləkə Fə Utsyiko Lə Bulə Saa Eto Okle İsuə.*

<sup>10</sup> Fə fəə, ébunyə nya feenyi mə asatete, mə nkpə bo minsi, mə nsusu ku mə bəfokanə, kase maakplatsya, kase maala betidi, ku kase məəmuə utu kalə lə kanyinyənyə əsuə. <sup>11</sup> Eyi kase bətənkə mə, bəkpe mə bulə, minyə kanyi lefe nə mimbə Antiokia ku İkonion ku Listra. Kloma ohiā kplə wə bəte mə. Fə lə nnya amblə əsuəə, Bonamute ələkə mə utsyiko lə nnya kəmiə.

<sup>12</sup> Onukuale əmə ni bənkəə, betidi ba kenke ləəsiə nkpə səə lə Kristo əsuəə, boonyə kanyi nya bookpe mə bulə bənyə mə

læ əsuə. <sup>13</sup> FEE Betidi bua ku bidiabidia eto bateasa mæ, kato ko mæ asa bua buyifo loobe fe kase baanle betidi bōwe kakpe ke. Nya mæ kosate tsya betidi bamba ebukawæ mæ kakpe. <sup>14</sup> Nya fæ, nla miə læ ənyə læ asa nnya fákase nya fáfo fánɔ tsya əsuə kekleke. Itsyise eyi betidi ba oflo fákase nya. <sup>15</sup> Idu læ fə sikpefi lefe kee, áte Kukue Kenke eto Awónisa eto etiki nya díbə yewunsəko fə fafiani obesibe, læ nyaso bofokətə eyə læ Kristo əsuə fánɔ.

<sup>16</sup> Eyə læ Onanto eto əsuəale əsuə nya bōyɛ buunyə asa nnya kenke baawóni baakpe læ Kukue Kenke eto Asawóniwóni kəmiə. Nya eləkə itə asatete ku bunyenki kakpe utidi ku kələle ku bunəfofo itə nkpə sɛɛ siəsiə. <sup>17</sup> Bawóni nya nko bæ læ utidi saa wə difi wə əsuə utə Onanto ebɔfo nya yɔɔlɔ wə itsyə itə keyifo sɛɛ saa buyifo.

## 4

*Fi Fə Kenye Edi Ditiki Sɛɛ Nə Mə Ate.*

<sup>1</sup> Nnyə læ Onanto ku Kristo Yesu wə luusinkli ubə okponko kawunsia eto betidi ku bəkrənpə akpo eto kenye. Nya se wuusinkli ubə bio læ wə Sekadidi əsuə esoo, nle fə kələ bələ kekleke minkə, <sup>2</sup> bekpe kóni o-o, bimbə kóni o-o tsyaa, biləkə Ditiki Sɛɛ nəmə kenye bete. Bələ mæ kələ, nya binyenki bekpe mæ, læ bekpe mæ nkəale. Nya

læ alə asakaso buləkə kate mæ, tsyə əsuə læ efi utu buɛ ku disuətsyə até mæ. <sup>3</sup> Itsyise lefe ditsyua ebubə lefe nə betidi lensiəmbɔtɔnə bæ bəətsyue ato banɔ Ditiki Sɛɛ nəmfo. Bomu boola bæ baanɔ bateasa bamba ba looteyi mæ etiki nya eto okle boola bæ baakanɔ. <sup>4</sup> Bootsiko kama butsyi kakpe Ditiki Sɛɛ nəmfo kətəko etiki tsyuentsyue eto kama. <sup>5</sup> Nya fæ, le fə əsuə kukɔnɔ læ ayɛ læ kusu ko lələkə əsuə læ ekakpe ale læ kanyi saa əsuə. Nya læ eyifo keyifo kamə fe Ditiki Sɛɛ nəmə eto nwə laabe ni letsya. Nya læ eyifo fə keyifo kukɔnɔ fe bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkɔtɔnko.

<sup>6</sup> Itsyise mɔɔ, mɔ nkpə fe bələ kalosəko bubə nya boofi mɛ fe keditətə. Nya lefe tsya boyo bæ mfe ndu læ kawunsia kamfo. <sup>7</sup> Nkpɔ bəkpɔ sɛɛ nya minlosə mɔ keyifo fe nwə leetsyetsyi et-syi sɛɛ. Nya minlə mɔ bəfokanɔ læ Kristo əsuə isu ese læ kalosəko. <sup>8</sup> Nya idu mɔmɔɔ, Onanto ebutə mɛ kayofofo sɛɛ ka nle bote nkə nsi nkpə læ kusu əsuə fe nwə lefo ɔnɔ eto kayofofo ka bálɔ bətsyə itə mɛ. Iyifo kayofofo sɛɛ ka Bonamute wə laakpo lekpo læ kusu sɛɛ əsuə luutə mɛ læ duyɪ fɛfɛ əsuə. Nya inni mɔ mate ete lofo ni, bomu bonko betidi bamba ba kenke tsya díkəfi mæ kusubebe bətəkə læ Bonamute eto bubə bio əsuə.

*Bə Mlə, Lə Ɛbə Ɔnyə Mɛ.*

<sup>9</sup> Yε kusu saa fofo lə əbə ənyə mε. <sup>10</sup> Itsyise Dema edu mε lə ɔflo lə usu utəkəko kawunsiə kamfo eto bikə lə Tesalonika. Nya Kreskee, usu Galatia nya Tito dısu Dalmatia. <sup>11</sup> Luka hā dibu onkpe mε lə ɔflo mfo. Nyaso kpa Marko lə bibə, itsyise uuyifo ɔwunsəkotsyuə tinti utə mε. <sup>12</sup> Ntsyese Tihiko Efeso. <sup>13</sup> Nya lə alε bubə, fo mɔ lɛyɔlefe eto awu nya miyani mintsyə lə Karpo ɔflo lə Troia aboko mε. Nya lə efi mɔ ekue titlu nya bėfi kubukikue bėyifo tnya aboko.

<sup>14</sup> Aleksandro wə ni ɔtsyuentisyue eyifo mε kabua tinti. Nya Bonamute ebofo wə kayo lə nnya kenyε. <sup>15</sup> Nyaso fintnya nyə keklege lə abe kukɔnɔ lə wə əsuə, itsyise ɔtaka unyə lə bo asa nnya bɔnlε bote əsuə keklege.

<sup>16</sup> Lefe nə bákpadı mε ditutε lə lekpo etii, kutsyuə sa māmfo bubə kənyə mε kama lə etiki nyamə eti, bomu báyani mε bətsyə bėdu. Fεε nle Onanto lekpakpa minkə wəənnə mə koto lə nyamfo əsuə. <sup>17</sup> Fεε Bonamute ənyə mε kama nya ɔkpe mε nkεale nya dıtə mimfo Bonamute eto Ditiki Sεε nəmə letsya bobε kətə mba lenni Yudafo mfo. Nya Bonamute dıləkə mε utsyiko lə ukpə əsuə. <sup>18</sup> Bonamute ebuləkə mε utsyiko lə kabua saa əsuə, nya wookpa mε ɔyenko buε buε isu ese lefe nə mindufə wə sekakediko kato. Diyənde eto atesə bufi

bɔnlε Wə butə idu mɔmɔ isu manlo manlo. Ibə itə.

### *Nnlε Mi Bokla.*

<sup>19</sup> Məəsiəsə Priska ku Akwila ku Onesiforo eto diyo eto betidi kenke. <sup>20</sup> Erasto si okpe lə Korinto. Trofimo tnya lε bufi, nyaso nyani wə ntsyə lə Mileto. <sup>21</sup> Kpe əsuə ku nkεale lə əbə etu mε mfo fε lɛyɔlefe lə eyo. Eubulo ku Pude ku Lino ku Klaudia ku bayimi fεfε kenke bafokanɔfo kenke bə bəəsiəsə kukɔnɔ!

<sup>22</sup> Bonamute lə usiəko fə, nya nle wə lekpakpa bə lə ɔle mi ola lə wə lefonə əsuə.

## TITO

### Kukue Ko Paulo Lewoni Utə Tito

<sup>1</sup> Mɔ, Paulo, wə ni Onanto eto usumunyə ku Yesu Kristo eto ɔtɔnkpe, mɔ ni futsyə nle fə kukue komfo bɔwɔni. Onanto diləkə mɛ nya ɔtsyese mɛ nkə nsu nwunsəko wə betidi ba úləkə útsyə eto bafobanɔ lə nyenko mə lə bafɔ Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ lə bo bafokanɔsu əsuə. <sup>2</sup> Bofokanɔsu komfo dítə bɔnlɛ kusu bobɛ itə nkɔpə manlo bo əsuə bófo bóno nɛ. Nya Onanto wə ləmbɔwɛ bo kosatee, wə letɛyi ditiki nəmfo útsyə fə úyifo kawunsiə. <sup>3</sup> Wə diləkə nkɔpə manlo eto Ditiki Sɛɛ nəmfo óte bo eyɛ lə wə ditiki nə minlɛ mi bɔtɛyi lə lefe nə wə kosate letɛyi utsyə əsuə. Nyamfo ni lesa nə ufi okpe mɛ lə ani nya mimfi minlɛ letsya bobɛ kətə betidi. Boanto Onanto wə ni bo Ofomfokətə, wə letɛyi mɛ nkə mbe ni letsya nɛ.

<sup>4</sup> Mɔ olala Tito, nle kukue komfo bɔwɔni kətə fə itsyise eyifo mɔ ubi tinti lə bɔfokanɔ bɔni bo əsuə bonkpe eso. Nya nle Boanto Onanto ku Kristo Yesu wə ni bo Ofomfokətə lekpakpa bə ɔlɛ fə ku lefonə ku diyuə əsuə, nya lə utə fə diyuəsə.

*Paulo Itə Tito Keyifo  
Katsyuə Lə Kreta.*

<sup>5</sup> Nyani fə ntsyə lə Kreta ku nsusu bə lə alɔ lesa saa nə díbu bɔlɔkətsyə

ətsyə. Nya lə umə saa, ləkə batɔnkotɔnko ba loofɔ buńyə lə bafokanɔfɔ eto kenye fe kase mintɛyi fə miə yifo. <sup>6</sup> Fe bafokanɔfɔ eto batɔnkotɔnkoo, yanle bə etiki bua saa kɛ lə mə əsuə. Nya ele bə uyifo utidi wə mfi kusia kɔni hā. Nya wə bebi tsya eyifo bebi ba léfo banɔ kekkeke, nya beenyifo mba ditidi ato, nya beebu mə antomə. <sup>7</sup> Fe bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnko wə laabe Onanto eto keyifoo, yanle bə bənyə nye befi etiki bua saa lə wə nye ukabesə əsuə kato nye kafo kanyi wə mləmləmlə. Nya yanle bə udui utekpe, nya yanle bə okakpɔ ekiti kekkeke nye ukasesə ənəmi tsya lə atabi əsuə. <sup>8</sup> Ele bə ofo bafɔ bofo, keyifo kafoekpe nya woala asa sɛɛ nya woalɛ wə əsuə ola. Nya ele bə uyifo utidi wə nkpe ditsyəbi sɛɛ, nya uyifo kenke lə lewɔnɔ əsuə, nya wooyɛ lə kɔfi əsuə. <sup>9</sup> Ele bə uyifo nwə nle Ditiki Sɛɛ nəmə lə kɔni kekkeke fe kase bɔfokanɔ eto kusu leté. Nya kusu komfo əsuə hā ele bə wuukayɛ bə lə okpe betidi bamba tsya ute lə əsuə, nya lə ofo mba laataka kəńyə lə Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə eto botakebu buləkə kate mə.

<sup>10</sup> Itsyise betidi kpə kpe ba nle betidi bɔwɛ nya bātaka bəńyə lə ditiki nəmə əsuə ku mə ebukisa buyifo. Nya mba nso asa nyamfo kenke buyifo, mə ni Yudafo eto bafokanɔfɔ. <sup>11</sup> Efe bə taka əńyə lə mə asa nyamfo eto okle eto bote əsuə, it-

syise asa nyamfo ənə bulə kakpe lə diyō eto betidi eto bofokanō əsuə. Nya se ini atabi asa buabote eto bateasa bamfo ləənyə ket-syiko le nya əsuə esoo, nyaso banle asa bua nyamfo bote nē. <sup>12</sup> Nya Kreta eto utidi ɔni wə ni mə unyələkətidi lətəyi nkə, “Kretafō, bidia baatəyi mi lefe saa nya beeyifo mba laabiasə asa kakpe fe bebuki, nya bedikpū beni nya bankpe seflo tsya.” <sup>13</sup> Asa nya unyələkətidi əmfo lətəyi eyifo ɔnukuale. Nyaso bikə mə ato bə lə baye ditsyəbi bua nəmfo bote itə lə mə bofokanō lə buyifo sitinti. <sup>14</sup> Nyamfo luutə bə bələkə mə ato betsyiko lə Yudafo eto etikitsyuentsyue ku betidi ba eto asatete nnya lanye lə ɔnukuale eto Ditiki Səe nəmə əsuə nē.

<sup>15</sup> Betidi ba kenke diyifo mə əsuə kənke, mə eyifosa tsya eyifo kənke. Fəe lə betidi ba diyifo mə əsuə betidi bua nya bāmfo banō ɔflo, kulesa menyifo kənke. Mə esibubu ku mə ketu eyi ku asa bua, lə nyaso bəəmbofo nya ni ase lekpo butsyə ketsyiko lə abua əsuə. <sup>16</sup> Mə kosate aatəyi bə beebu Onanto, fəe mə eyifosa mante nko. Beyifo betidi ba laabiasə mə əsuə nya beembu kulesa nya bəənyə bətə lesa səe saa buyifo.

## 2

*Te Bofokanō Eto Asa Nnya Nye Lə ɔnukualesu Əsuə.*

<sup>1</sup> Fə fəə, te asa nnya nye lə bofokanō eto kusu səe əsuə. <sup>2</sup> Te basani eto beninə kenke bə ele bə bebu mə əsuə, lə bakafo mə ləkəle ani boso ku bətə ənə lefe saa. Nya lə bale mə əsuə kukōnō, bale mə bofokanō kōni kekleke, lə bala mə bətsyuə, nya lə bakpe nkəale ku lə bake dibusə tsya. <sup>3</sup> Nko ke ini itə besioninə tsya nē, te mə kase ele bə bəsiə nkpə bo dinyə itə besio ba diyifo kənke. Yanle bə bakakpadi betidi aye bua. Nya yanle bə bənə nte bəkpə tsya. Bomu ele bə bate betidi ditsyəbi səe. <sup>4</sup> Nya ele bə batə besio bte ba nsi bese kase ele bə bala mə bese ku mə bebi tsya. <sup>5</sup> Nya ele bə bate mə kase bōole mə əsuə ola, nya ele bə bəsiə nkpə bo diyifo kənke, nya lə beyifo bəsiə ba laale mə bese ola kukōnō, mba leebu mə bese. Nyamfo luutə bə kutsyuə saa əmbətəyi kulesa bua saa iitsyi lə Ditiki Səe nə ditsyi lə Onanto ɔflo əsuə nē.

<sup>6</sup> Nko ke eye lə kusu komfo əsuə ele bə lə ayenko bakosobi bamə tsya lə akpe mə nkəale lə kase ele bə bale mə əsuə ola. <sup>7</sup> Lə asa nyamfo kenke eto kamaa, ele bə yifo fə əsuə futsyə eto ditsyəbi ele bə utidi saa bə lə okase utsyiko. Nya lə ənyə kekleke lə akate asa ku ɔnukuale. <sup>8</sup> Be kukōnō lə ekedi betidi etiki ku lə kusu səe əsuə itə bə bəmbunyə kabua saa itsyi lə fə əsuə, nya luutə bə fə baló tsya əmbətəyi kabua saa lə bo əsuə, bomu lə kofani lə kōle mə.

<sup>9</sup> Ele bə ndomufō bokosə

mə əsuə kasɔ bətə mə banamute. Nya ele bə mə eyifosa kpe mə banamute disuəyuə lə lesa saa əsuə. Nya yanle bə bənənko mə etiki. <sup>10</sup> Yanle bə beyu mə tsya, bomu ele bə baté mə bənkə betidi sɛɛ beni, nya beeyifo asa lə kusu əsuə kətə mə. Nyamfo luutə buunyə bətsyə lekpo bə bo asa nnya boate iitsyi lə Boanto Onanto wə ni bo Ofomfokətə əsuə, eyifo asa sɛɛ.

<sup>11</sup> Itsyise Onanto ələkə wə lefonə onkpe óte bo, bə kawunsiə eto betidi kenke nyə diləkə. <sup>12</sup> Onanto eto kafeokpe kamə lə bo bote nkə, buləkə bo ato butsyiko lə nkpə bua busiə ku kawunsiə eto asa bimba kama butəkəko əsuə. Nyaso ele bə bələ bo əsuə kukɔɔ, nya lə busiə nkpə sɛɛ, lə buyifo əsuə kenke lə kawunsiə kamfo əsuə <sup>13</sup> Kusu komfo buufi bukabe seto itə diyi kplɛ nə əsuə búfi bo kusubebe bütəkə nɛ. Diyi nəmfo ni diyi nə əsuə bo Onanto ɔkplenyə, bo Ofomfokətə Yesu Kristo eto diyənde lɔɔbɔ utsyuə saa nyə. <sup>14</sup> Úfi wə əsuə útə lə bo disi, bə lə uləkə bo utsyiko lə bo abua saa əsuə lə bofiani betidi kenke ba ni wə kosate eto bale, nyaso bíala bə biekeyifo kasɛɛ hã nɛ.

<sup>15</sup> Te asa nyamfo ku əsuəale nya Onanto díte fə, nya lə akpe nkɛale betidi ba kenke laanɔ fə Ditiki Sɛɛ nəmə kekleke, nya lə ənyənki akpe mba lanlɛ bɔyɛ lə kusu əsuə tsya.

Nyaso məntə kuutsyuə saa kusu lə unyə fə olosə.

### 3

*Bikəyifo Kasɛɛ Ka Looboko Kutəkə Itə Betidi Ba Ta.*

<sup>1</sup> Klomasə mə lə məmble bakloma lə babokosə əsuə kasɔ kətə mə batɔnkotɔnko ku aba lə bətsyue mə ditiki koto, nya lə bekeyifo kasɛɛ lə kusu saa əsuə. <sup>2</sup> Teyi mə fənkə bankateyi betidi eto kabua. Bomu beyifo sɛhɔ ku utsyuə saa lə bəsiə lə diyuə əsuə ku utsyuə saa. Nya lə bekebu utidi saa lə kusu saa əsuə.

<sup>3</sup> Fɛɛ bo əmə tsya ébuyifo ebukisa bunyə ku ato titli, nya bóta bubu kɔ əmə. Nya əsuə eto sinə eto abua yifoyifo butəkəko tsya diyi bo əsuə kɔ. Nya búfi bo lefe bütə disialeiyifoyifo, asabuyifo ku kənəminɛ, nya betidi díkisi bo nya bo tsya díkisi mə. <sup>4</sup> Fɛɛ lə lefe nə Boanto Onanto, bo Ofomfokətə, díləkə wə kafeokpe ku lelabi óte boo, <sup>5</sup> ófo bo lə nkpə. Inni lə bo kasɛɛ ka búyifo eso, bomu eyɛ lə Onanto lə wə kosate eto kaminsənyənyə əsuə, it-syise útə nkə wə Lɛwɔɔɔ bə didufə lə bo əsuə. Lɛwɔɔɔ nəmfo esi díte besinkli bále bo nya díte bo nkpə fɔfɔ, nya díflə bo itə bə buyifo kenke. <sup>6</sup> Onanto efi wə Lɛwɔɔɔ útə bo kpə eyɛ lə bo Ofomfokətə Yesu Kristo əsuə. <sup>7</sup> Nya eyɛ lə wə lefonə esoo, bonko wə eto nti əbə bələkɛ itə eso bontsya ditiki əbə búnyə



nkpe manlo bo bonle kusu boke. <sup>8</sup> Ditiki namfo eyifo onukuale.

Nya nla miä lä afo nya kek-leke. Nya betidi ba dikafo Onanto banoo, ele bä befi mä lefe bätä asa säe buyifo nya looboko kutäkä itä betidi ba kenke.

<sup>9</sup> Mäännä etiki ku utidi lä asa bimba äsuä. Mambiasä lefe lä betidi eto ketsyiko bokla kate äsuä, mändiä kädä lä efi Mose eto afi eto etiki eyifo känä eto etiki. Asa nyamfo kenke ämbä kutäkä saa. <sup>10</sup> Kä ato utidi wä laakpe ntisensäsensä lä bafokanöfö nti sinuä. Lä nnya kamaa, yani wä. <sup>11</sup> Eyi fä utidi ämfo eto oklee, lehua edi wä äsuä nya wä asa buayifoyifo ääläkä wä kate, nya ökalo wä äsuä dikpi.

### *Etiki Fefe Ku Nkla.*

<sup>12</sup> Lä ntsyese fä Artema nye Tihikoo, ye kusu saa äsuä lä äbä änyä mä lä Nikopoli. Itsyise mfö mimfi nsusu miä mööke lä leyö lefe ne. <sup>13</sup> Kplatsya lä aye kusu saa lä awunsäko Zena wä ni afi eto ukiente ku Apolo bä lä bämüä äsuä itä mä kusu komä busu. Nya laabe fä bake lesa saa nä baahiä. <sup>14</sup> Ele bä mba dikafo baano kasé kase boofi mä lefe kenke bätä asäeyifoyifo nya looboko kutäkä itä mä. Nya kamaa, ele bä bafö betidi bamba tsya böwunsäko lä baye aflösa.

<sup>15</sup> Bayimi ba kenke nkpe mä lä öfö mfo bä bäesiäse fä. Fintsya siäse bayimi mba

dikafo baano ba nkpe mfö ätä bo.

Onanto lä öle mible kenke lä wä lefonä äsuä.

## FILEMON Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Filemon

1-2 Mɔ, Paulo, wə nlabɛ lə Aba eto diyo lə Kristo Yesu eto disɪ, ɛyɛ lə let-sya nə mímbe wə eso ku bo ɔyimi Timoteo, bo nɛ kukue komfo bɔwɔni kətə fə Filemon bo uyifotsyuə lala, bo ɔyimisio Apia ku bo ɔyetsyuə ku uyifotsyuə Arkipo ku bafokakɔfɔ eto ditsyukpa nə laatsya lə fə diyo. <sup>3</sup> Bɔlɛ bɔtɔ boə Onanto wə ni Boanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə lə disɪəko mi.

*Filemon Eto Lelabi Ku Wə Bofokanɔ.*

<sup>4</sup> ɔyimi Filemon, maak-loma fə lefe saa lə mɔ olatoto əsuə. Nya maasɔ Onanto ani lə fə disɪ. <sup>5</sup> Itsyise maanɔ kase faala Onanto eto betidi ku kase fáfo Bonamute Yesu fánɔ. <sup>6</sup> Maato ola minkə bo seyetsyuə ku fə fe bafokanɔfɔ, eboboko kasɔnɔnɔ enso lə bonti. Itə ínə atsyɔkpokpo kenke nnya nkpe lə nkpe ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Kristo əsuə. <sup>7</sup> ɔyimi lala, lelabi nə nkpe fə ətə nyə disuəyuə kpə ku nkɛalekpekpɛ! Ɛtə diyuəsə mba kenke lefo Onanto banɔ eto ketu.

*Paulo Áɛ Filemon Lekpakpa Nkə Usinkli Ofo Onesimo.*

<sup>8-9</sup> Se minyifo fə ɔyimisani ɛyɛ lə seyetsyuə sia əsuə

bonkpe lə Kristo əsuə eso, eni mofo fə bɔtɛyi miə yifo lesa nə ele bə yifo. Tsyaa, se maala fə eso, nla miə maale fə lekpakpa bomu. Itɛ bə mɔ ni Paulo wə ni Kristo Yesu eto ɔtɔnkpe. Nya mɔmɔɔ, nyifo nwə bɛti bakpe lə diyo lə wə disɪ eso. <sup>10</sup> Nyaso mɔmɔɔ, nɛ fə lekpakpa lə Onesimo wə dikafiani mɔ kosate eto ubi eto disɪ lə lefe nə bakpe mɛ lə amla lə aba eto diyo. <sup>11</sup> Itɛ bə wə diye eto kasɔ ni kutəkə tsyaa, kɔɔ utidi ko ete udi, wánkɛ kutəkə saa utə fə. Fɛ mɔmɔɔ, okpe kutəkə útə bonko fə ta.

<sup>12</sup> Mɔmɔɔ, nsinkliko wə nɛ fə bɔtsyese. Iyifo mɛ fe mɔ kosate eto utu minfi minɛ fə bɔtsyese. <sup>13</sup> Eni moola miə ɔkɛ mɛ lə ɔflɔ mfo lefe nə eto lefe minlabɛ lə diyo lə Ditiki Sɛɛ nəmə eso, bə lə ofo mɛ bɔwunsəko lə fə kɛnyɛ. <sup>14</sup> Fɛɛ manla miə maanyinkə fə nkpe miə lə awunsəko mɛ. Bomu moola miə iyifo lesa nə ditsyi fə utu kəmiə, diyifo fə lelabi. Nyaso membuyifo kulesa nə dimenyifo fə lelabi.

<sup>15</sup> Ditsyuə nnya eso Onesimo didu lə fə ɔflɔ lefe kliminti ditsyuə nəmfo ni bə lə ofo busikli kəbə kəsiə fə lə ɔflɔ itə lefe nə ta. <sup>16</sup> Nya mɔmɔɔ, unsini ndomunyə fufu, bomu oso ndomunyə. Uyifo ɔyimi lala lə Kristo eso. Ofo koya utə mɛ tinti. Fɛɛ itə fəə, ofo koya utə fə oso, itsyise uyifo fə ndomunyə fe utidinini, nya unsi uni ɔyimisani lə Bonamute əsuə.

17 Nyaso læ ænyə mɛ fə fə uyifotsyuə, sinkli afo wə fə kase fofo mɔ kosate.

18 Lə óta fə ubu nye unsi fə kayo kətsyuə, bu kə ətə mɛ.

19 Mɔ, Paulo, kosate difi mɔ kɔni míwɔni nyamfo minkə mofo fə ke. Fɛɛ manla miə maaklomasə fə miə esi mɛ fə nkɾə eto koya. 20 Nya mɔ ɔyimi, tə læ nnyə kutəkə sɛkɛ ntsyi læ fə ɔfɔ, læ Bonamute eso ete. Yifo nyamfo nko læ lekpe mɛ læ disuəyuə læ lɛkɔəsi kəmiə.

21 Nlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə fə ku bofokanɔ miə ebuyifo læ lesa nə mintɔ fə əsuə, nnya ni bə ebuyifo læ nnya əsuə nya uusi eso nko kulaa tsya. 22 Lə nnya kamaa, lɔ kasɔnɔkɔ ətsyə mɛ mfó. Itsyise mfo nno miə Onanto ebɔnɔ mible eto olatoto utə bayani mɛ nsinkli mbə mi ɔfɔ.

*Paul Eto Kəsiə Fɛfɛ.*

23 Epaфра, wə bonko nkpe læ Aba eto diyo læ Kristo Yesu eto disi esoo, nkə wəsiəsə fə! 24 Nko ke ini Marko ku Aristarko ku Dema ku Luka ba ni mɔ keyifo eto bawunsəkotsyuə, tsya bə bəəsiəsə fə kukɔnɔ!

25 Bonamute Yesu Kristo eto lefonə læ disiəko mible kenke.

## HEBRIFO Kukue Ko Bawoni Bata Hebrifo

*Onanto Eto Ditiki Eye La Wuubi Isua.*

<sup>1</sup> Koko lefee, Onanto édi bo banamə etiki sesia sesia, nya læ esu kpə əsuə tsyaa, eye læ wə bənyeləkətidi əsuə. <sup>2</sup> Fɛɛ læ eyi fɛfɛ nyamfo əsuə, údi bo etiki eye læ wə Ubi əsuə. Wə əsuə Onanto læye úyifo kawunsiə, nya wə ni nwə Onanto díləkə nkə udi wə bikə kenke nɛ. <sup>3</sup> Ubi əmfo díləkə Onanto eto diyənde óte nya Onanto eto ditsyəbi tututu nkpe wuntsya. Nya úfi Onanto eto Ditiki Sɛɛ kplɛ nəmə úmuə kawunsiə kenke ɔnlɛ. Se úflə bo abua kenke úwii, úsu úsiə læ Onanto, Ƴsuəalenyə Kenke, eto kodiani kato.

*Onanto Eto Ubi Eto Sɛkplɛ.*

<sup>4</sup> Onanto eyifo wə ubi ɔkplɛ enso wə batɔnkpe, fe kase wə diye nə Onanto díte wə nso mə lele.

<sup>5</sup> Itsyise Onanto mánteyi wə batɔnkpe eto kuutsyua saa nkə,  
"Fɛ ni mə Ubi.

Mmii, minle fə."

Nye Onanto mánteyi itsyi læ wə ɔtɔnkpe saa əsuə nkə,

"Muudi wə Anto,  
nya wuuyifo mə Ubi."

<sup>6</sup> Fɛɛ lefe nə Onanto léla nkə woatsyese wə Ubi tute kawunsiə kamfoo, óteyi nkə,

"Onanto eto batɔnkpe kenke ebusumu wə."

<sup>7</sup> Fɛɛ Onanto átɛyi læ wə batɔnkpe əsuə nkə,

"Onanto eeyifo wə batɔnkpe fe ufiebi,

nya wə kato eto besumunyə bamfó fe ute eto kadiakami."

<sup>8</sup> Fɛɛ Onanto átɛyi itsyi læ wə Ubi əsuə nkə,

"Onanto, fə sekakedikɔɔ, kalosəko embəke læ se kulefe kulefe!

Fə sekakedidi læ fə betidi əsuə ebuyi ku kasɛyifoyifo.

<sup>9</sup> Aala kasɛyifoyifo nya feekisi kabuayifoyifo.

Nyamfo eso Onanto, fə Onantoo, díləkə fə,

nya úfi disuəyua nə nso nə útə fə bayetsyua kenke útə fə."

<sup>10</sup> Usi óteyi nkə,

"Fə, Bonamute, fə ni nwə taa kasɔ ketsyikokɔ díyifo kasɔ,

nya féyifo kato ku fə kosate eto ani.

<sup>11</sup> Asa nyamfo kenke ebubə efe. Fɛɛ fə ebubu akɛ lefe saa.

Asa nyamfo kenke ebobia isensə fe kase mfi laala kafiani afianku.

<sup>12</sup> Ebukənə nnya fe kase bəəkənə awu ku mfi itə bofloma.

Fɛɛ fə, nko ete fuutsyə nɛ, embofloma,

nya fə nkpe embolo kulefe."

<sup>13</sup> Nte ɔtɔnkpe wə Onanto leteyi nkə,

"Siə læ mə kodiani, isu ese lefe nə muufi

fə balo nkpe fə kalo bafi-  
ani nnya əsuə fuutəkə  
akpa”?

<sup>14</sup> Nyalɛɛ, bawoe ni kato eto  
batɔnkpe fɛ? Mə ni awɔnɔ  
nnya leesumu Onanto nya  
woakpe mə atɔ nkə besu  
bawunsəko mba ele bə bafɔ  
lə nkprə manlo.

## 2

*Onanto Ebutə Nkə Betidi  
Nya Bofɔ Tinti.*

<sup>1</sup> Nyamfo eso ele bə bɔle  
ɔnukualetiki nnya bɔnɔ ola  
kekke nɛ. Lenni nkoo,  
boonya kusu lə nnya əsuə.

<sup>2</sup> Kenyɛ ka Onanto eto  
batɔnkpe dītə bo banamə,  
eyifo ɔnukuale, nya lə  
utsyuə útə úbu nye útididi  
ato lə nnya əsuə, bənə wə  
koto sitinti fe kase ínyə  
itə. <sup>3</sup> Nyalɛɛ, ntsyə bofo  
butsyetsyi lə kotonənə eto  
kenyɛ, lə bɔni koto butsyue  
akafo Ditiki Sɛɛ kplɛ nəmfo?  
Bonamute kosate leka bofo  
eto Ditiki Sɛɛ nəmfo bətɛyi  
tutɛ tutɛ, fɛ mba kenke lenɔ  
ni lə wə kenyɛ tsya díbə  
bátɛyi ni báse uyi bətə bo  
bə, diyifo ɔnukuale. <sup>4</sup> Lə  
nnya əsuə, Onanto kosate  
tsya édi nnya adansie ku  
ɔnukuale, lə nyaso úyifo  
ayanisa ku ayanisa lə esu  
kpə əsuə, nya úsie Lɛwɔnɔ  
Kenke eto ətəsa útə lə kase  
wala əsuə.

*Nwə Ɛsuə Bɔɔyɛ Bunyə  
Nkpe Manlo.*

<sup>5</sup> Onanto mémfi kawun-  
siə fɔfɔ ka ləəbə bubə ka  
əsuə bɔnlɛ etiki budi ókpe lə

batɔnkpe kalo. <sup>6</sup> Fɛɛ Anan-  
totiki eto lekpa ditsyuə édi  
nnya adansie ɛtɛyi nkə,

“Be ni utidi, O Onanto, bə fə  
ənəmii, lə itəkə lə wə  
əsuə nko?

Be kɔ ni utidinini bə lə  
aale wə ola nko?

<sup>7</sup> Ábokosə wə kasɔ itə lefe  
kliminti ditsyuə enso  
Onanto eto batɔnkpe.

Fɛɛ əbə éfi diyənde kplɛ  
ku dibu étsyisə wə fe  
lekankpakpa.

<sup>8</sup> Nya fətə údi seka lə  
lesa saa əsuə.”

Bátɛyi bənkə Onanto éyifo  
utidi nkə udi seka lə lesa  
saa əsuə nya nyamfo lə bote  
wuee bənkə, lesa saa banle.  
Tsya lə kase intee, bɔnlɛ tɔ  
bunyə kase utidi nlɛ seka  
budi lə lesa saa əsuə. <sup>9</sup> Fɛɛ  
Yesu əmfoo, wə lə lefe klim-  
inti əsuə bábokosə kasɔ fe  
ókpe lə Onanto eto batɔnkpe  
kalɔɔ, itə eyɛ lə Onanto eto  
lefonə əsuə, lə ukpə lə ut-  
syue saa eto disi. Bɔle  
wə bunyə mɔmɔ nwə bėti  
ətəsa ku dibu kenke eto  
lenkpakpa, eyɛ lə ukpə wə  
úkpə eso.

<sup>10</sup> Elɛkɛ bə Onanto wə  
díyifo nya woalɔ lesa saa  
kətsyə, tə Yesu lə oflɔ eyɛ  
lə kanyi ka únyə əsuə bə  
eyɛ lə nnya əsuə unə bebi  
kpə oboko lə bənyə kedikɔ  
lə wə diyənde əsuə. It-  
syise Yesu ni nwə lookpa mə  
usuko nkprə manlo kəmiə.

<sup>11</sup> Wə ləəflə abua lə betidi  
əsuə kewui, nya wə ku mba  
əsuə bəflə abua bəwui, anto  
ɔni uni mə. Nyaso yenyifo  
Yesu afanisa bə ókpadi mə

nkə wə bayimi. <sup>12</sup> Woateyi Onanto nkə,  
 “Mooteyi mo bayimi lesa nə féyifo.

Nya mootesə fə lə mə katsyako.”

<sup>13</sup> Usi oteyi nkə,  
 “Muufi mo kusubebe ntəkə lə Onanto əsuə.”

Nya usi oteyi nkə,  
 “Nnyə mo ku bebi ba Onanto difi útə mē.”

<sup>14</sup> Se betidi ba woakpadi nkə bebi ni betidi ba ləbo betsyi lə sinə ku kotə əsuəə, Yesu kosate əbə ofiani fe mə nnya usiə nkpə fe mə ke. Úyifo nyamfo nko bə eyə lə wə ukpə əsuəə, lə otsyləə Obonsam wə nkpe ukpə eto əsuəale. <sup>15</sup> Nya eyə lə kusu komfo əsuəə, lə uləkə mba kenke ləkə lə sidomu əsuə lə mə nkpə əsuə lə nnya báte ukpə sikpi eso. <sup>16</sup> Nya ekpa bə inni Onanto eto batənkpe úbə kawunsəko kə, bomu Abraham eto bebi eto bebi. <sup>17</sup> Nnya kasə ni bənkə, ele bə ofiani fe wə bayimi lə kusu saa əsuə bə lə ofiani ominsənyətidi ku nwə leesumu Onanto lə kusu əsuə eto Usumunyə Ninə Kenke lə utə kedi lə betidi eto abua eto disī. <sup>18</sup> Nya se wə kosate dinya kanyi nya bato wə bəbe eso, wofo mba nkpe lə botokabe əsuə bəwunsəko.

### 3

*Yesu Eto Kənyənkə Kpe Kalende Kaso Moses Eto Kale.*

<sup>1</sup> Mo bayimi lala lə Kristo əsuə, mi mba Onanto tsya lékpadi! Bibu Yesu

bebe, nwə Onanto létsyese nkə ubə ofiani Usumunyə Ninə Kenke lə bofokano bo bonkpe əsuə. <sup>2</sup> Úyifo wə keyifo lə kusu əsuə útə nwə diləkə wə nkə uyifo wə keyifo fe kase Moses diyifo asa lə kusu əsuə lə wə keyifo əsuə lə Onanto eto diyo. <sup>3</sup> Beefi dibu kətə nwə léto diyo kaso diyo nə bato kosate. Nko ke Yesu nkpe dibu kplə enso Moses nē. <sup>4</sup> Itsyise diyo saa kpe ni otonto. Fəə Onanto ni nwə léto lesa saa. <sup>5</sup> Moses éyifo uyifoyifo ənukualenyə lə Onanto eto diyo. Nya oteyi asa nnya əsuə Onanto luubə udi etiki utsyiko lə lefe nə luubəə, otənsə. <sup>6</sup> Fəə Kristo eyifo ənukualenyə fe Onanto eto Ubi wə nsi lə Onanto eto diyo eto kənyə. Bo ni wə diyo nəmə nē, lə bokpe utu nya bofo bəno kekkele lə nnya əsuə bənlə kusu bobə.

*Ɔwəkatsyako Kpe Itə Onanto Eto Betidi.*

<sup>7</sup> Nnya Ləwəno Kenke leteyi nkə,

“Lə bəno Onanto eto əkəə mmii,

<sup>8</sup> bientidi ato

fe kase itsyə lə mi banamə eto lefe,

nya bataka bənyə mē lə əsuə fe kase bato mē bəbe lə mfiminti mfó.

<sup>9</sup> Mfó nya bato mē bəbe, lə babe lesa nə muuyifo, ite bə bənyə asa nnya minyifo lə alə fosi ana əsuə.

<sup>10</sup> Lə nnya eso nnyə əblo nkpe betidi bamə.

Nya mǐnteyi minkə,  
 ‘Baamfo mē akanə,  
 nya baani beentsyue mə  
 afi koto.’

11 Lə nyaso kafo ányi mē nya  
 mǐnka ntamu mǐnteyi  
 minkə,

‘Bembudufə kaso  
 ka eni mǐntə tə  
 mə ɔnwəkətsyəkə  
 kulefe!’ ”

12 Mə bayimi bafokanɔtsyuə,  
 bebe sinini biə mi nti eto  
 kuutsyuə əmbəke ləkəəsi  
 bua nya wəmbəke bo-  
 fokanə bə wəmbətsyi  
 kama okpe Onanto wə nsi  
 nkrə. 13 Bomuu, bele mi  
 bətsyuə kələ diyi saa fe kase  
 Mmii əmə bəwəni bəkpə lə  
 Awənisa Kenke eto Kukue  
 əsuə leka mi. Lə itə bə  
 biəmbəwə mi əsuə bekpə lə  
 lebua lə befiani mba ditidi  
 ato.

14 Itsyise buyifo bani ku  
 Kristo lə bələ bo bəfokanə  
 lə kəni kekleke isu ese lə  
 kalosəkə fe kase bútsyiko  
 kaso. 15 Awənisa Kenke eto  
 Kukue átəyi nkə,

“Lə bənə Onanto eto ɔkə  
 mmii,  
 bientidi ato

fe kase itsyə lə mi bana mə  
 eto lefe,

nya bətaka bənyə lə  
 Onanto əsuə.”

16 Bawe ni betidi ba lenə  
 Onanto eto ɔkə nya bətaka  
 bənyə lə wə əsuə? Mba  
 kenke Moses lékpa óyenko  
 utsyiko Egipte eto kaso əsuə.

17 Nya bawoe Onanto  
 dǐnyə ɔblo ókpə itə ale fosi  
 ana sǔǔ? Mə ni betidi ba  
 dǐyifo lebua ba díkpə lə  
 mfiminti. 18 Bawoe əsuə  
 Onanto léka ntamu ótəyi

nkə, “Kulefe, bembudufə  
 kaso ka əsuə eni mǐntətə  
 mə ɔnwəkətsyəkə.” Bawoe  
 ɔnlə? Mba létaka bənyə wə  
 lə əsuə. 19 Bunyə boə lə  
 nnya eso bəmfo kaso kamə  
 budufə, itsyise bəmfo banə.

## 4

1 Məmmə, se kusubebe  
 nsi nkpə bo bə buunyə  
 ɔnwetsyətsyə wə Onanto  
 dǐtsyə bo kənyə útsyə,  
 bitə lə bobə kukənə bə,  
 yəəmbə bə mi kuutsyuə  
 saa mamfo ɔnwetsyətsyə  
 wə útsyə bo kənyə útsyə.

2 Itsyise bətəyi bo Ditiki Səe  
 nəmə fe kase bətəyi mə  
 tsya. Bánə kənyə kamə, fəe  
 yényifo mə keyifo səe saa  
 lə əsuə, itsyise se banə nii,  
 bəmfo ni bánə tsya. 3 Fəe  
 bomba léfo bónə, búdufə  
 ɔnwəkətsyəkə kamə, ka  
 Onanto dǐtsyə kənyə. Ite fe  
 kase ótəyi útsyə nkə,

“Kafo ányi mē nya mǐnka  
 ntamu mǐntsyə miə,

‘Bembudufə kaso ka  
 eni mǐntətə mə  
 ɔnwetsyətsyə kulefe!’  
 ”

Ótəyi nyamfo nko ite bə wə  
 kosate eto keyifo álo, idu lə  
 lefe nə úyifo kawunsia ólosə  
 fə. 4 Itsyise lə Awənisa Kenke  
 eto Kukue əsuə, bəwəni asa  
 ətsyuə itsyi lə diyi kuansele  
 əsuə bənkə,

“Onanto ətsyə ɔnwə lə diyi  
 kuansele əsuə  
 lə keyifo saa buyifo  
 əsuə.”

5 Besi bətəyi ditiki nəmfə  
 bə, “Bembudufə kaso  
 ka eni mǐntətə mə bəfo  
 ɔnwetsyətsyə əmə!”

<sup>6</sup> Mba leka Ditiki Sɛɛ nɛmɛ bɔnɔ mɛmfo ɔnwetsyɛtsyɛ ɛmɛ, itsyise bɛmfo ni banɔ. Fɛɛ itɛ bɛtsyuɛ, kusu si kokpe bɛ bafɔ ɔnwetsyɛtsyɛ ɛmɛ. <sup>7</sup> Bɛlɛkɛ nyamfo bɛte itsyise Onanto esi ɔtsyɛ diyɛ bamba nɛ baakpo Mmi. Alɛ kpɛ lɛ nnya kamaa, fɛ ɔdi etiki utsyɛ lɛ nnya ɛsuɛ, ɛye lɛ Oka David ɛsuɛ ɛye lɛ Awɔnisa Kenkɛ eto nnya bɛkatɛyi bofe bɛ,

“Lɛ bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ  
mmii,  
bientidi ato.”

<sup>8</sup> Lɛ nnya ete Yosua leyɛnko betidi bamɛ bɛdufɛ lɛ ɔnwetsyɛtsyɛ ɛmɛ Onanto dɛtsyɛ kenye ɔtsyɛ, eni Onanto mɛnsidi etiki kama kama utsyiko lɛ diyɛ bamba ɛsuɛ. <sup>9</sup> Lɛ nyamfo esoo, ɔnwɛditsyɛyi bamba si lekpe itɛ Onanto eto betidi fe diyɛ kuansele nɛ ɛsuɛ Onanto dɛtsyɛ ɔnwɛ. <sup>10</sup> Itsyise nwɛ kee lɛfo ɔnwɛditsyɛyi nɛ Onanto lɛtɛyi utsyɛ, ebutsyɛ ɔnwɛ lɛ wɛ kosate eto keyifo kenkɛ ɛsuɛ fe kase Onanto dɛtsyɛ ɔnwɛ lɛ wɛ kale ɛsuɛ. <sup>11</sup> Nyaso bitɛ lɛ bokplatsya lɛ bofo ɔnwetsyɛtsyɛ ɛmfo, bɛ lɛ bo kuutsyuɛ saa mentidi ato lɛ nnya ɛsuɛ fe kase bɛyifo.

<sup>12</sup> Itsyisee, Onanto eto Ditiki Sɛɛ kpɛ nkpɛ nya lenlɛ keyifo kekɛle, nya lenkpɛ kobe lenso lesiabi nye nnuɛ. Diala lesa saa kɛlɛkɛ lɛ nsusu ku lɛwɔnɔ kɛmiɛ, isu ese taa ɛsuɛ eto ntsyakɔ ku dikubi ku afɔ eto katsyakɔ eto nti nya diakpo utidi eto nsusu ku utu kɛmiɛ kasɛɛ

kukɔnɔ. <sup>13</sup> Asayifoyifo saa menyifo akulasa lɛ Onanto eto ɛnɛmi. Wɛɛnyɛ asayifoyifo saa tenklɛ nya ekpa wuee lɛ wɛ ɛnɛmi. Nya wɛ ni nwɛ ele bɛ bo utsyuɛ saa tɛ wɛ nkpɛ eto nkunta.

*Yesu Ni Onanto Eto Usumunyɛ Ninɛ Kenkɛ.*

<sup>14</sup> Nyaso bitɛ lɛ bɔlɛ bo bofokanɔ bo boɛlɛkɛ kate kekɛle. Itsyise bokpe Usumunyɛ Ninɛ Kenkɛ wɛ ni Yesu, Onanto eto Ubi wɛ dikatɔ bo ɔsu kato ɔsu ɔnyɛ lɛ Onanto kosate eto ɛnɛmi. <sup>15</sup> Bo Usumunyɛ Ninɛ Kenkɛ enni nwɛ lɛɛnyɛ bo kaminsɛ, se bumbɛ ale eso. Bomu bokpe utidi wɛ bɛto babe lɛ kusu saa ɛsuɛ fe bo ke. Fɛɛ wɛnyifo lehua saa. <sup>16</sup> Lɛ nyaso bitɛ lɛ buɔnyɛ bembe, lɛ bɔnyɛ bɔfi Onanto eto lekankpomɛ kaka buunyɛ wɛ lefonɛ. Mfɔ wuunyɛ bo kaminsɛ bunyɛ wɛ lefonɛ nɛ lɔwunsɛko bo lɛ lefe nɛ ke chiɛ bo.

## 5

<sup>1</sup> Usumunyɛ Ninɛ Kenkɛ saa, betidinini nti ete bɛlɛkɛ wɛ ketsyiko, nya bɛtsyɛ wɛ bɛ lɛ ɔnyɛ lɛ mɛ kenye lɛ Onanto eto kesumu ɛsuɛ, lɛ utɛ wɛ kedi lɛ bɔnyɛ mɛ abua eto bufikatsyɛ. <sup>2</sup> Se wɛ kosate, lɛ esu kpɛ ɛsuɛ, lɛmbɛ ale lɛ okla ɛsuɛ esoo, okpe disuɛtsyɛ kɛtɛ mba lenyi kusu ko ɛsuɛ ele bɛ bayɛ eso baata kebu. <sup>3</sup> Nya se wɛ kosate lɛmbɛ ale lɛ esu kpɛ ɛsuɛ esoo, ele bɛ utɛ kedi, enni lɛ wɛ betidi hɛ eto



abua eto disi te bomuu, læ wə kosate tsya eto abua eto disi.

<sup>4</sup> Kuutsyuə saa ənləkə wə əsuə Usumunyə Ninə Kenke kefi dibu nə laamankla læ ni kətə wə əsuə. Bomu Onanto hā laakpadi utidi, keyifo wə Usumunyə Ninə Kenke fe kase ókpadi Aaron seka. <sup>5</sup> Nko əmə ke, Kristo mémfi Usumunyə Ninə Kenke eto dibu útə wə əsuə, bomu Onanto leteyi wə nkə,

“Mə Ubisaibi fe ni.  
Mmi mínle fə.”

<sup>6</sup> Usi óteyi læ kalebe bamba tsya nkə,

“Usumunyə feni idu manlo  
isu manlo  
fe Melkisedek eto okle.”

<sup>7</sup> Se Yesu didi utidi læ kaso kamfoo, óto ola ku lekpak-palele kekkele ku bofa bembembe ku binəntu útə nwə lofo wə buləkə ketsyiko ukpə kəmiə. Nya se óbokosə əsuə kaso nya woate Onanto sikpi esoo, Onanto áno wə olatoto. <sup>8</sup> Ite bæ uyifo Onanto eto Ubi tsyaa, læ wə kanyinyənyə əsuə ókase kase baabokosə əsuə kaso.

<sup>9</sup> Se Onanto diyifo wə nwə leflo læ kusu saa əsuə ólosəə, úbə úyifo wə nwə əsuə mba kenke leetsyue wə koto laaye kənyə nkpə manlo. <sup>10</sup> Wə ni nwə Onanto leteyi útsyə nkə wubə ofiani Usumunyə Ninə Kenke fe Melkisedek eto okle.

<sup>11</sup> Etiki kpə kpe bo læ kənyə bo ele bæ bətəyi itsyi læ etiki nyamfo əsuə fə, fəə nnya bətəyi kpe bulə, itsyise benle asa kaso bəno mləmləmlə.

<sup>12</sup> Lefe kpə ákə bæ eni befiani bateasa, fəə bisi behiā

utsyuə bæ læ ote mi asa tute itsyi læ Onanto eto Ditiki Səə nəmə əsuə, lefe nə eto lefe ele bæ bidi lesa nə nkpe ale, isi efe bæ bəyimi mmintu. <sup>13</sup> Utsyuə saa wə ele bæ oyimi mmintuu, esi uyifo ubisambi wə lenyito lesa nə ni ləse nye lehua. <sup>14</sup> Lesa nə nkpe alee, eyifo lesa nə lələkə itə mba díkabe eyə læ buyifokənyə əsuə, lofo lekpo butsyə læ nə ni ləse ku lehua eto nti.

## 6

<sup>1</sup> Nyaso bitə læ busu seto læ bobé læ asatete əsuə, læ bəbo læ asatete tute nnya bófo itsyi læ Kristo əsuə. Nyamfo ni bənkə bətsyi bo akəesi bəwuninsə bəbo læ abua əsuə ku nyifo bo læmbə kutəkə saa ku læ Onanto bəfokano əsuə. <sup>2</sup> Bāte mi asa læ ntuflesəfləsə, anitəkətəkə læ betidi əsuə, læ bekpənkpə eto businkli kataka kəbə nkpə ku læ lekpokponkpo fəfə əsuə. <sup>3</sup> Bitə læ busu seto! Nya nyamfo ele bæ buyifo læ Onanto atəno nkə busu seto nē.

<sup>4</sup> Itsyise ntsyə yuubə bæ mba léfo bāno kə nya bésinkli kamaa, besinkliko mə baboko bətsyikawuninsə eto kusu? Kəo báke læ Onanto eto diyənde əsuə, bādía kato eto ətəsa babe nya báfo Lewəno Kenke eto əsuəale. <sup>5</sup> Bāte læ asa nnya díkəbə éfe əsuə bæ Onanto eto ditiki aləke nya bəkənyə kutəkə ko nkpe læ əsuəale nnya nkpe læ lefe nə luubə əsuə. <sup>6</sup> Lə nnya əsuəə, bāni mə bəfokano læ Onanto əsuə! Esoo, yəokə

ale bæ besi bənə mə baboko bətsyikawuninsə əsuə, it-syise besi bale Onanto eto Ubi bəso læ uyikabie əsuə, kənə wə kakpe læ kofani əsuə læ kawunsia kenke eto ənəmi.

<sup>7</sup> Onanto aakpo atsyo kaso ka lænə nsomintu bo laani kakpo læ ke, ka leeke eyi ku sefa nnya laaleke itə mba eso baafə ke kakpe bidikə.

<sup>8</sup> Fεε kaso ka leeke biyu ku kanyii, kaanleke kətə kulesa, kakpe læ bulə əsuə bæ Onanto ebukudi ke nya wootonsə ke ku ute.

<sup>9</sup> Fεε balala, læ búdi etiki mmə tsyaa, bófo mi bəno boə læ mi kutsyə alεε, buyi boə béfo atsyokpokpo sεε nnya lofo mi læ nkpə.

<sup>10</sup> Onanto enni nwə lanye læ kusutsyontsyo əsuə. Weembota keyifo ka biyifo nye lelabi nə bitə wə læ ləwunsəko bo bitə nya binsi benle butə bafokanəfo bamba.

<sup>11</sup> Bo lelabi itə mi ni bənkə mi utsyuə saa læ nnya kekleke nko isu ese læ kalosəko, bæ lesa nə benle kusu bobee, le ibə itə nko. <sup>12</sup> Boanla boə biyifo sɛflə, bomu læ biyifo asa fe bafokanəfo ba nkpe dibusə bæ læ bafo lesa nə Onanto ditsyə kenye útə mə.

*Onanto Eto Kenye Ka Útsyə Eyifo Sitinti.*

<sup>13</sup> Lefe nə Onanto ditsyə Abraham kenyeε, óteyi óse uyi nkə, wuuyifo læ lesa nə óteyi útsyə əsuə. Se kuutsyua læmbə læmɔ onso wə esoo, úfi wə kosate eto

diye únyənsə kama. <sup>14</sup> Óteyi nkə, “Nlε fə kenye butsyə minkə, mookpo fə atsyo, ntə fə beflufu kpə.” <sup>15</sup> Nya se Abraham lεke dibusə, úmuə utu olε esoo, únyə asa nnya kenke Onanto ditsyə wə kenye.

<sup>16</sup> Betidi aakpadi asa nnya læmɔ enso mə kosate eto diye læ befi bala etiki nnya bətəyi, læ befi bala etiki nnya tā. <sup>17</sup> Nyamfo eso Onanto lékpadi asa úfi óse wə kenye tsyatsyə uyi nε, bæ læ ekpako mba luubə bafə wə kenye tsyatsyə wuee bæ wə ketsyue amfloma kulefe.

<sup>18</sup> Onanto áye læ esu ənuə əsuə, nya ni kenye tsyatsyə ku asakpadikpadi nnya lantsyi kawuninsə, nya bembufi batəyi sidia tsya, nya bomba díkənyə kabioko læ wə, bonkpe kusubebe læ wə əsuə, læ bəko be nnya bəle kekleke ku kusubebe ko eto kenye bətsyə bo.

<sup>19</sup> Kusubebe ko nkpe bo mfo eyifo fe lesa nə dímuə bo nkpə butsyə kekleke. Nya kusubebe komfo aakpia kafia ka nti Disumuyo eto sətə kafe kedufə læ kedikətəko kəmiə. <sup>20</sup> Mfó əmə Yesu díkato úsu læ bo kenye fe otəusu seka. Wə díbə ofiani fe Usumunya Ninə Kenke Melkisedek eto okle isu ese manlo manlo.

## 7

*Usumunya Melkisedek*

<sup>1</sup> Melkisedek əmfo édi seka læ Salem, nya úyifo usumunya útə Onanto wə ntəkə kato fanlo fanlo.

Ɔbo ótsyako Abraham læ lefe nà útsyi lema nà úsu ókpo nya útəkə baka ena ba létsyilama mfó kato. Melkisedek əmfo ésu ótsyako wə nya ókpo wə atsyɔ. <sup>2</sup> Nya Abraham ditə wə bikə bia ɔkə utsyiko mfó eto lekpafofile.

Tutɛɛ, diye Melkisedek eto kaso ni Kasɛyifoyifo eto Oka. Nnya kama se údi Salem eto Oka esoo, wə diye eto kaso ni Diyuəsə eto Oka. <sup>3</sup> Bánwəni kulesa bətsyə itsyi læ wə anto nye ambe nye læ wə ketsyiko əsuə nye wə leleyi lee læ wə ukpə əsuə. Uyifo fe Onanto eto Ubi, nya úyifo usumunyə ídu læ ketsyikoko isu kalosəkɔ.

<sup>4</sup> Bebe kase úyifo utidi wə lefo diye. Abraham wə ni bo ona wə léfo diye éfi bikə bia útsyiko kamato eto lekpafofile kulaa tsya útə wə! <sup>5</sup> Nya mómɔɔ, bətsyə kofi ko ditə kusu bənkə, Lewi eto befluflu di besumunyə. Bafo bikə bia Israel bebi ba ni mə betidi eto lekpafofile læ mə ɔflo, ite bə mə betidi bamə tsya eyifo Abraham eto befluflu tsya fɛ. <sup>6</sup> Melkisedek əmfo ményifo Lewi eto kafo eto ubi, tsyaa ófo lekpafofile utsyiko læ Abraham ɔflo, wə ni utidi Onanto dítsyə kénye nya ókpo wə atsyɔ tsya. <sup>7</sup> Ɔnukualɛ əmə ni bənkə, utidi wə laakpo atsyɔ kpe kalende oso utidi wə bákpo atsyɔ. <sup>8</sup> Lə besumunyə eto kutsyə, mba laafo asa eto lekpafofilee, eyifo

besumunyə ba læəkpə. Lə Melkisedek eto kutsyə, ófo lekpafofile nəmə fe usumunyə, fɛɛ wə nsi nkpə manlo fe kase Awənisə Kənke eto Kukue nɛ bətɛyi. <sup>9</sup> Nya boofɔ bətɛyi kulaa tsya boə Lewi wə laafo lekpafofile nəmfo, óyɛ læ Abraham eto kutsyə ófo asa eto lekpafofile nəmfo útə Melkisedek. <sup>10</sup> Itsyise lefe nà Abraham létsyako Melkisedek nya útə wə asa eto lekpafofile nəmfo, bánle tɔ Lewi, usi ókə læ wə ona eto kɔtɔ kəmiə.

<sup>11</sup> Lewi bebi eto besumunyədidi əsuə nnya kofi leye kubə itə Israel bebi nɛ. Nya læ nnya ete Lewi bebi eto besumunyədidi lɛflɔɔ, eni yensife bə usumunyə bamba eto okle si ubə, nwə ləbɔ utsyi læ Melkisedek eto okle eto kutsyə əsuə, inni læ Aaron eto kutsyə. <sup>12</sup> Lə besumunyədidi eto kutsyə átsyi kowuninsə, ele bə kofi ko nyenko ko tsya tsyi kowuninsə. <sup>13</sup> Nya Bonamute wə əsuə bətɛyi asa nyamfo betsyikoo, étsyi lekpafofile bamba nə eto utidi kuutsyuə díməndi tɔ usumunyə unyə. <sup>14</sup> Ékpa wuee bə bále wə læ Yuda eto kafo, nya Moses mánkpo kafo kamfo eto diye ókpe læ mba luudi besumunyə nti.

*Usumunyə Bamba Wə Ni Fe Melkisedek.*

<sup>15</sup> Etiki nyamfo esi ekpa eso, læ lefe nə eto lefe usumunyə bamba eto okle fe Melkisedek disi úbə údufə.

16 Utidi əmfo əbə ófiani usumunyə wə dímanyə lə utidi eto afi ku bunə əsuə, bə ofiani usumunyə lə diyo nə leedi əsuə, bomu eye lə əsuəale nnya eto nkpə ləmbə kalokɔ kulefe əsuə. 17 Awonisa Kenke nyamə áteyi ekpa wuee nkə,

“Usumunyə feni idu manlo isu manlo fe Melkisedek eto okle.”

18 Nyamfo ɛ bote nkə bələkə kɔfi koko komə bətsyə kutsyə itsyise kumbə kenyəale nya koənyə kutə kulesa. 19 Itsyise Moses eto kɔfi mamfo kulesa nə leflo buyifo. Nya mómɔɔ, bətə bo kusubebe fɔfɔ ko lələkə konso, nya bɔɔyɛ lə ko əsuə bɔfi Onanto enso.

20 Ɛwunsə, Onanto aká ntamu ówunsə lə usumunyədidi fɔfɔ əmfo əsuə. Kɔɔ Onanto mánka ntamu ówunsə lə usumunyədidi əsuə. 21 Fɛɛ se Yesu léfiani usumunyə, Onanto áka ntamu útə wə óteyi nkə,

“Bonamute áka ntamu, nya wəmbotsyi wə kenyə ɔwuninsə lə nnya əsuə nkə, ‘Usumunyə feni idu manlo isu manlo.’ ”

22 Nyamfo ətə bə Yesu əbə ófiani nwə nyə kenyeklekle kamfo kama, ka lələkə kanso.

23 Botsyi kawuninsə bamba tsya əbə. Besumunyə ba kɔ éfui tinti, nya bánkaklɛ lə mə keyifo əsuə. Itsyise békekpa. 24 Fɛɛ se Yesu, wə nsi nkpə itə manlo manlo esoo, wə keyifo fe

usumunyə amfloma ani kesu utidiamba ɔflo. 25 Lə nyasoo, woafɔ mba ləəbə Onanto ɔflo lə nkpə lefe saa eye lə wə kosate əsuə, itsyise usi nkpə lefe saa ɔlɛ bofokətə mə lə Onanto ɔflo.

26 Lə nyamfo esoo, ele bə Usumunyə Ninə fe Yesu kɛ bo. Nwə diyifo kenke, nya kabua saa ləmbə wə lə əsuə, nya woambiasə əsuə, wə bələkə lete lə babuayifo nti, wə bábəsə kato fanlo-fanlofanlo. 27 Yanhiã kulaa bə Usumunyə Ninə Kenke əmfo eto oklee, kətə Onanto kedi lefe saa, tutɛ lə wə kosate eto disi esoo, nnya kama lə betidi bamba eto disi eso, fe kase besumunyə ninə kenke fɛfɛ leeyifo. Uyifo nyamfo diyifo ləwɛ itə lefe nə kenke lə lefe nə úfi wə əsuə útə. 28 Lə ɔnukuale əsuə, Moses eto kɔfi komə ətsyə betidinini ba dímamfloɔ, besumunyə ninə kplɛ, fɛɛ Onanto eto ntamu bo óka lə Moses eto kɔfi komə kamaa, ətsyə wə Ubi Usumunyə Ninə Kenke wə úyifo leflo itə lefe nə kenke.

## 8

*Yesu Ni Bo Usumunyə Ninə Kenke.*

1 Nnya kenke bɔnlɛ bɔteyi ete ni bənkə, bokpe Usumunyə Ninə Kenke əmfo eto okle, wə nsi lə Ɔkplenyə Kenke eto lekankpomɛ eto kodianini lə kato. 2 Usumunyə Ninə Kenke əmfo eesumu lə kakenkəkɔ ka ni Disumuyo

tinti ka Bonamute díyifo,  
inni betidi díyifo.

3 Batsyæ Usumunyæ Ninæ  
Kenke saa bæ læ ufi ætæsa  
saa ku bebuki utæ Onanto.  
Nyaso ele bæ bo usumunyæ  
tsya kε lesaatsyuæ næ uufi  
utæ kedi. 4 Nya læ kaso  
mfo ete onkpee, eni wæ  
æmbuyifo usumunyæ, itsyise  
besumunyæ ba lætæ kedi læ  
Yudafø eto kofi eto kusuu,  
fe bakpe koko. 5 Keyifo  
ka beeyifo fe besumunyæ  
mfo eyifo nka nte beeyifo læ  
Onanto eto kato eto koyo ete.

Nko esoo, læ lefe næ Moses  
nkæ woato disumunyoo,  
Onanto lætæyi wæ nkæ, “Be  
fænkæ eyifo ni lekateko ku  
ditsyæbi næ báte fæ læ kotini  
æsuæ.” 6 Fææ mómoo, bætæ  
Yesu kesumu eto keyifo ka  
ntækæ mæ kale kato, fe kase  
kenyεklekle ka útsyue læ wæ  
betidi ku Onanto eto ntii,  
alékε kaso nka kɔ, itsyise wæ  
kenyetsyætsyæ eto asa alékε  
eso asa nnya nkpe læ nka kɔ.

7 Læ nya ete kulesa dimam-  
bia læ kenyεklekle tutε kamæ  
æsuæ, eni yensife itæ kænuæfæ  
kamfo. 8 Fææ Onanto ænyæ  
kabua læ wæ betidi æsuæ se  
ótæyi nkæ,

“Lefe læ bubæ se mɔ, fæ Ona-  
mutede,  
lookle kenyε fɔfɔ

ku Israel eto betidi  
ku Yuda eto betidi.

9 Kenyεklekle kamfo embut-  
syæ fe nka  
mínkle ku mæ bana mæ,  
læ lefe næ mínkɔbe mæ minle  
læ kɔni

nya mínkpa mæ  
mímbonko læ Egipte  
eto kaso.

Itsyise béntsye mɔ  
kenyεklekle kamæ  
koto.

Nyaso míntsyi kama  
mínkpe mæ nε.

Mmæ Bonamute nle bótæyi  
nε!

10 Mómoo, nyæ kenyε ka  
mookle ku Israel eto  
betidi

læ lefe næ læøbæ mæ.

Muufi mɔ kofi nkpe mæ læ mæ  
nsusu kæmiæ.

Nya mɔwɔni ko nkpe læ  
mæ ketu kæmiæ.

Muuyifo mæ Onanto,  
nya mæ tsya ebuyifo mɔ  
betidi.

11 Nya mæ kuutsyuæ ensi em-  
bote wæ utsyuæ kulesa  
nye wæ oyimitsyuæ tæyi  
nkæ bete Bonamute  
æmæ.

Itsyise mæ utsyuæ saa ebote  
mε  
idu læ dikpefi isu ese læ  
uninæ æsuæ.

12 Nya muufi mæ abua nnya  
kenke béyifo ntsyε  
mæ.

Nya mensiembokloma  
mæ abua nya béyifo  
kulefe.”

13 Se Onanto lídi etiki  
utsyiko læ kenyεklekle fɔfɔ  
æsuæ, ete kaso bæ nka kɔ  
eyifo kakoko. Nya lesa saa  
næ lefiani lekoko næ lesibæ  
kutækæ, æmbókε fε dionya  
kenke.

## 9

*Kase Biusumu Onanto Læ  
Kaso Ku Læ Onanto Eto Oto  
Kato.*

1 Kenyεklekle tutε eto afi  
áke kesumu eto afi, nya

béyifo kaso mfo eto Disumuyo tsya bətsyā. <sup>2</sup> Béyifo Kafia eto Mpatampa Kenke nya bésie ni læ akpa ənuə ku kafia. Baakpo seto eto lekpa bæ Kakenkəkō. Mfó bənyənsə okandie eto keyi ku kesumu eto əpunu wə əsuə bəətəkə abolo nnya beefi kətə Onanto kedi. <sup>3</sup> Lə Disumuyo eto kaka befi kafia bala eto kamaa, ni kaka baakpo Kakenkəkō Kenke. <sup>4</sup> Mfó bēfi sika sia eto əpunu wə əsuə baatonsə lifui ku kenyeklekle eto lelaka nə befi sika sia beti batsyilama bətsyā. Nya kenyeklekle eto lelaka nəmə kafoo, bákpe asa nnya ni sika sia eto okase utsyuə wə eto kafo bákpe didisa nə baakpo mana, ku Aaron eto uyilelə wə díkə ku afanto, ku aba bləkete ənuə nya əsuə bāwəni Onanto eto afi bətəkə. <sup>5</sup> Lə lelaka nəmə eto kato bāwe Onanto eto asa nnya nkpe nkpe baakpo bæ Kerubi eto ditsyəbi bətəkə ba nle Onanto eto diyənde buləkə kate. Mə mbamba eto koyo éti kaka bəenyə betidi kaminsə kefi mə abua katsyē mə. FEE boəmbobo etiki budi mfo kələkə asa nyamfo kenke kaso kate mómō.

<sup>6</sup> Nko ini bətsyue asa nyamfo bətsyā mfó nē. Besumunyə bamə eedufə Disumuyo tute kamə diyi saa kesu keyifo mə kesumuyifo mfó. <sup>7</sup> Kəmiə eto Disumuyo nəməə, Usumunyə Ninə Kenke hā nkpe kusu weedufə mfó lələ sōni hā. Nya læ otō, ele bæ ufi

ubuki eto koto usuko mfó usu utə Onanto kedi læ wə ku kusə komə kenke eto betidi eto abua nnya béyifo læ mə mante mante əsuə eto disi. <sup>8</sup> Eyē læ nyamfo əsuə, Ləwəno Kenke ələkə óte nkə se seto eto Disumuyo nəmə nsi nte koo, yəntə kusu bæ kuutsyuə saa kpia mfó ofe udufə læ Kakenkəkō Kenke kəmiə. <sup>9</sup> Nyamfo eyifo asabuləkə kate ətsyuə itə utidi taa mmi, læ mmi eto kesumu əsuə. Ite bæ bəətə ətəsa ku keditətə eto asa nyamfo læ ketsyue kamfo eto kusu əsuə tsyaa, nyamfo əntə bæ nwə nle Onanto kesumu butə eto ləkəsi laakpa kenke. <sup>10</sup> Itsyise nyamfo kenke nyə læ budi ku bunə ku akpa eto etsyuesa kpə kpə, nnya leyē læ utidi eto əsuə bokpasə eto esu əsuə ete. Béyifo etsyuesa nyamfo kenke itə utidi isu ese lefe nə Onanto luubə olə lesa saa utsyə eyē læ kusu fəfə əsuə.

*Kristo Eto Koto Jaləka Abuayifoyifo Kalosə Lə Betidi Isuə!*

<sup>11</sup> FEE Kristo ebubə koko fe Usumunyə Ninə Kenke itə asa sēə nya díkəbə. Uyifo usumunyə læ Kafia eto Mpatampa nə ləmo, nya leflo lenso Kafia eto Mpatampa nə kō. Dienyifo dibu nə utidinini dífi wə ani uyifo eto kaso ni bənkə dienyifo kaso kamfo eto asayifoyifo. <sup>12</sup> Lefe nə Kristo dídufə disumuyo nə məə, óyē læ ni ofe ləni kplo, údufə læ kaka ni Kakenkəkō Kenke. Nya wémfi bate nye banantsyui eto koto uyifo fe keditətə,

bomu wə kosate eto koto itə lefe nə ta! Nya úyifo nko bə lə Onanto lə utə bo nkpə manlo.

<sup>13</sup> Weefi bate ku banantsyui eto koto ku onantsyui eto lekpo nə baatonsə eto nto beefi kese lə nwə eto əsuə dimanle itə lə wə əsuə lə ele, iyifo wə kenke. <sup>14</sup> Lə nyamfo eyifo sitinti, nyale ntsyə yuutsyə bə Kristo eto koto bomu embokpasə bo esuə eso nko! Eyə lə wə Ləwɔnɔ nə nsi nkpə lefe saa əsuə, úfi wə əsuə útə fe keditətə ka leflo utə Onanto. Wə koto ebuflesə bo akɔəsi itsyiko lə akpa bimba eto eyifosa nnya ləmbə kutəkə saa bə lə busumu Onanto wə nsi nkpə lefe saa.

<sup>15</sup> Nyaso Kristo ni nwə eyə lə kenyeklekle fofə kamə əsuə, dinyə lə bo kenye ófo útə bo, bə lə betidi ba Onanto lékpadi lə bənyə nkpə manlo eto kediko ka Onanto dítsyə kenye útsyə. Nyamfo ebofo bubə kətə itsyise utidi oni wə díkpee, dílakə abuayifoyifo nnya ləkə lə kenyeklekle koko eto lefe úwui, bənyə bufikatsyē.

<sup>16</sup> Lə kase yəəbəə, lə utidi mənkpəə, beensensə wə kenye tsyatsyə eto kukue eto bikə. <sup>17</sup> Lə utidi wə dítsyə kenye si usi nkpəə, bəmbəfo utidi əmə eto biki busənsə. <sup>18</sup> Lə nnya eso bəfi koto bákpe əsuəale kenyeklekle koko kamə əsuə nē.

<sup>19</sup> Tutεε, Moses ábe letsya úləkə aklesa nnya nkpe lə kofi komə óte kusə komə kenke eto betidi. Nya úfi

bate ku banatsyui eto koto otsyakasə ku ntu ku basamu eto bisə sia ku afantosi nnya laanyi fififi fe úfi úse lə kofi eto kukue ku betidi bamə lə əsuə. <sup>20</sup> Nya óteyi nkə, “Nyamfo ni koto ko Onanto dífi ose kofi ko utə bo uyi nkə butsyue ko koto.” <sup>21</sup> Nko ke Moses dífi koto komə úsə lə Kafia eto Mpatampa nəmə ku asa nnya kenke bəfi bəyifo kesumu kamə nē. <sup>22</sup> Sitinti lə kofi komə əsuə koto beefi kəflə lesa saa əsuə. Nya lə bankpo koto kasoo, beemfi lebua katsyē.

*Kristo Eto Əsuə Nya Úfi Útə Te Fe Kedi Ka Ləəflə Bo Abua Kewui.*

<sup>23</sup> Inyə itə bə bəyifo nkomə eto akpa nyamfo lə befi bakpasə asa nnya lele kato eto ale əsuə. Fεε lə asa nnya ni kato eto ale eto kutsyə, befi keditətə eto asa nnya lekpa əsuə enso kaso mfo eto alee, bákpasə nnya əsuə. <sup>24</sup> Itsyise Kristo mensu kakenkekə ka befi kawunsia kamfo eto betidi eto ani beyifo, ka ni kakenkekə kato eto okle ete. Bomu úsu kato kosate, kaka woala kənyə kətə bo lə Onanto eto ənəmi. <sup>25</sup> Kristo ménsu mfó nkə lə ufi wə əsuə utə kedi sesia sesia lə bo disi, fe kase Yudafə eto Usumunyə Ninə Kenke leedufə Kakenkekə Kenke mfó keyifo lele saa lele ku ubuki eto koto, ko lenni wə kosate eto kole. <sup>26</sup> Lə nko ini, eni yoofe bə ufi wə əsuə utə, unyə kanyi sesia sesia idu lə kawunsia eto ketsyikoko ke. Bomu

kase inte mómó, Kristo əbə lóni kplo læ kawunsiə eto kalokó eto eyi nyamfo læ ufi wə kosate eto əsuə utə fe kedi læ uləkə lebuə uwui, læ bo disi.

<sup>27</sup> Onanto dítsyə nnya nkə utidi kpə sɔni kplo, nya læ nnya kamaa, bakpronko wə lekpo. <sup>28</sup> Nko ke ini Kristo dífi wə əsuə útə fe kedi sɔni kplo, itə betidi kpə eto bofo ketsyiko læ abua əsuə. Wu-usinkli ubə dinuəfə, insini læ lebuə eso, bomu bə læ ubə uləkə mba nsi banlɛ wə kusu bobə itə nkpə manlo.

## 10

*Kristo Éfi Wə Əsuə Útə Fe Kedi Sɔni Kplo Lə Betidi Eto Disi.*

<sup>1</sup> Yudafó eto kɔfi koməə, asa sɛɛ nnya nlɛ bubə eto koyo ete kuni, inni asɛ nnya kosate læbə bubə ini. Nyaso kɔfi komə embəfo bɔyɛ læ keditətə ka beeyifo lɛlɛ saa lɛlɛ keyifo betidi ba laanyi kafi Onantoo, baflo balo kulefe. <sup>2</sup> Lə nnya ete boofó betidi ba nlɛ Onanto busumu buyifo kɛnkɛnkɛ babó læ mə abua əsuəə, eni mə ketu ensiem-bolo mə dikpi bio, nya keditətə saa ebolo. <sup>3</sup> Fɛɛ keditətə lɛlɛ saa lɛlɛ nyamfo aaklo-masə betidi mə abuayifoyifo hā te. <sup>4</sup> Itsyise bate ku banantsyui eto kɔtɔ embəfo abua buflə kewui læ utidi əsuə.

<sup>5</sup> Lə nyamfo eso fe Kristo luubə kawunsiə kamfoo, ótyei Onanto nkə,

“Ámanhiā keditətə ku asatətə,  
bomu éyifo əsuə eto sinə  
ətə mɛ.

<sup>6</sup> Bebuki botonsə kətə kedi ku lebuayifoyifo eto asatətə læ kedikətəkó eto leba əsuəə,  
aankpe fə disuəyua.

<sup>7</sup> Nya mínteyi minkə, ‘Nyə mɔɔ, mbə miə meyifo fə lelabi  
fe kase bawɔni læ mɛ əsuə læ kɔfi eto Kukue kəmiə.’ ”

<sup>8</sup> Τυτέε, ότέγυι nkə, “Ámanhiā keditətə ku asatətə, bebuki botonsə kətə kedi ku lebuayifoyifo eto keditətə.” Nya yənyuəsəfə kafo tsya, ite bə kɔfi komə áte nkə beyifo nko fɛ. <sup>9</sup> Mfó ótyei nkə, “Nyə mɔ mfo. Mbə miə meeyifo fə lelabi.” Eyɛ læ nyamfo əsuə esoo, Onanto ələkə keditətə eto asa nnya kɔ útsyə kutsyə. Nya úfi Kristo eto keditətə útsyə læ nnya kɛnyɛ. <sup>10</sup> Se Yesu Kristo díyifo læ Onanto eto lelabi əsuə eyɛ læ kase úfi wə əsuə eto sinə útə sɔni kplo itə afe nnya ta esoo, Onanto ákpasə bo əsuə læ nnya eso.

<sup>11</sup> Diyi saa, Yudafó eto usumunyə ənyə læ Onanto eto Disumuyo. We efi ətəsa nyamə ke kətə kedi lefe saa, ite bə yembəfo abua nyamə buflə kewui tsya. <sup>12</sup> Fɛɛ se Kristo díbə útə kedi kani kamə hā læ abua eto disi itə lefe nə kenke ólosəə, úsu úsiə læ Onanto eto kodianí. <sup>13</sup> Mfó unsi mómó idu isu ese lefe nə Onanto luufi wə balo okpe læ wə nkpakaló. <sup>14</sup> Kristo efi wə əsuə útə



fe kedi ditə ləwɛ, nya úyifo mba eto əsuə bákpasə ləflo beyifo kənke isu manlo.

15 Nyaa, Ləwɔnɔ Kənke ələkə nya ote wee nkə,

16 “Nyə kənye ka mookle ku mə lə eyi nnya ləəbə mmə kama.

Muufi mə kəfi nkpe lə mə ketu kəmiə.

Nya mɔwɔni nya lə mə nsusu kəmiə.”

17 Nya usi óteyi nkə,

“Mensi embokloma mə abua ku mə eyifosa bua saa.”

18 Lə befi asa nyamfo bátsyɛɛ, yensiembofe bə, beşi bətə kedi lə abua eto disi.

19 Lə nyamfo esoo, mə bayimi, bokpe kusu buedufə Kakenkekɔ Kenke kamə eye lə Yesu eto ukpə wə úkpə eso.

20 Itsyise ósini kusu fɔfɔ utə bo, ko ni nkpe eto kusu eye lə kafia ka bəti lə Kakenkekɔ Kenke eto kənye mfó ka nýə itə wə kosate eto əsuə eto sinə.

21 Bokpe Usumunyə Kplɛ wə nsi lə Onanto eto diyo nəmə eto kənye.

22 Nyaso bitə lə bɔnyi bɔfi Onanto ku sitinti eto utu, ku bofokanɔ kek-leke ku akɔəsi nnya bəflə éle kənkenke bələkə betsyiko lə abua əsuə ku ntu bo keni saa ləmbə bə bo akɔəsi ensi aalo bo dikpi.

23 Bitə lə bɔle nnya bofo bɔnɔ, bɔnlɛ kusu bobə kətə nya boələkə katee lə kɔni kek-leke, itsyise Onanto wə ditsyə bo kənyeɛ, eyifo ɔnukualenyə.

24 Bitə bukebu disi lə bukakpe bo bətsyuə otsyekle lə leyimila ku nkpe

sɛɛ busiə ku bətsyuə əsuə.

25 Biəntə lə bɔyɛ disikakpeko busu fe kase bo nti eto bətsyuə leeyifo seka. Bomu bitə lə bokpe bətsyuə nkəale enso, se binyi biə Bonamute eto Diyi nəmə fe lələ bɔnyi kafi.

26 Fɛɛ lə buyi ɔnukuale əmə, fe busi butsyə bɔnlɛ asa bua buyifo, nyalɛ keditətə saa ensibə ka duləkə abua iwui itə bunyə bufikatsyɛ bio.

27 Bomu nya lesa saa nə luubu ni bə Onanto ookponko bo lekpo, nya wɔɔtsylɔsə mba létaka bənyə lə wə əsuə lə dítɛfɛnku nə nkpe kənye ale!

28 Utsyuə saa ke dímentsyue Moses eto kəfi kotoo, bolo baalo wə kaminsə mənýəmənýə, lə bakponko wə lekpo balo wə dikpi lə badansiɛ inuə nye itsyə eto kənye kama.

29 Nya ntsyə yuutsyə itə nwə laani Onanto eto Ubi, nwə ləəntə dibu Onanto eto kənyeklekle eto kɔtɔ ko díflə wə əsuə nya úləkə wə utsyiko lə lebuə əsuə nya waaka lefonə eto Ləwɔnɔ? Ntsyə fe kotonənə kek-leke kutsyuə eto okle lembunyə kutə wə!

30 Itsyise buyi nwə leteyi nkə, “Muutsyə nnya kənye. Mɔɔ, maatisə oko.” Nya owoe tsya leteyi nkə, “Bonamute ebokponko wə betidi lekpo.”

31 Mbɔbɔɛ məətə nwə luudufə lə Onanto wə nkpe nkpe eto lefonyi əsuə.

32 Bekloma kase itsyə lə lefe nə lefe mmə. Lə lefe nə Onanto eto diyənde

díkabo lékpo mi læ əsuə, nya bulə kpə dítu mi, fɛɛ bulə bomə məntəkə mi kato. <sup>33</sup> Lefe ditsyuə, baaka mi kulaa tsya læ betidi nti nya beeyifo mi disiale, nya læ afe bamba ətsyuə tsyaa, beebu mi kakpe læ mba əsuə banlɛ asa nyamfo buyifo kakpe eto nti. <sup>34</sup> Bińyə kanyi ku mba befi bakpe læ aba eto diyo. Nya lefe nə bəmuə mi balɛ mi bikə bafə læ əsuəalɛ əsuə tsyaa, yənlə mi itsyise betɛ biə bisi bekpe bikə bia lefo koya enso mi, bia lembobia kulefe.

<sup>35</sup> Lə nyaso biəntə læ elo mi ani itsyise yuunə kutəkə kpə eboko mi. <sup>36</sup> Ele bə bekpe dibusə læ biyifo Onanto eto lelabi læ befo lesa nə útsyə kənyɛ utsyə mi. <sup>37</sup> Itsyise fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtyii,

“Ibu sɛkɛɛ, læ nwə nɛ bəbə læ ubə udufə, wəəmbofɛ kama ku bəbə.

<sup>38</sup> Mɔ utidi wə ni ɔsɛɛ, ebunyə bofokanɔ usiə nkɛ.

Fɛɛ læ mə utsyuə etsyi kama okpe mɛɛ,  
membunyə disuəyua læ wə əsuə.”

<sup>39</sup> Fɛɛ boo, bunny betidi ba leetsyi kama kakpe bo bofokanɔ bə læ bonya. Bomu boo, bófo bóno, nya Onanto léfo bo.

## 11

### *Lesə Nə Ni Bofokanɔ.*

<sup>1</sup> Lə akpe bofokanɔ, eté bə akpe kusubebe kekleke itə lesa nə fanlɛ kusu bobɛ

kətə. Ite bə anlɛ ni bunyə tsya. <sup>2</sup> Bofokanɔ dítə Onanto dínɔyə disuəyua læ bo bana əsuə læ kokolefe.

<sup>3</sup> Ɛyɛ læ bofokanɔ əsuəə, nya bóno kasɔ boə Onanto éyifo kawunsiə kenke læ wə ditiki əsuə. Nya úyifo nnya utsyiko læ lesa nə dimankɛ bənyə kɔ əsuə.

<sup>4</sup> Bofokanɔ əsuə ɛyɛ nya Abel dífi asa nnya lɛlɛkɛ enso Kain eto alɛ útə Onanto kedi eso Onanto dínɔyə wə nwə leeyifo kasɛɛ. Onanto áfo wə ətəsa nnya óyɛ læ nnya əsuə údi wə kənyɛ nkə uyifo ɔsɛɛ. Ite bə Abel ékpe tsyaa, wə bofokanɔ si bóɛ etiki budi ketsyiko læ wə əsuə.

<sup>5</sup> Ɛyɛ læ Enok eto bofokanɔ esoo, weenkpe. Onanto étsyi wə úsuko kato. Kuutsyuə saa mənnyə wə, itsyise Onanto étsyi wə usuko kato. Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə, fɛ útsyi Enok úsuko kato, wə asa édufə Onanto ənə. <sup>6</sup> Kuutsyuə eto etiki embudufə Onanto ənə, lenni ɛyɛ læ wə bofokanɔ əsuə. Itsyise utsyuə saa wə ke læəbə Onanto ɔflɔ, ele bə ofo ɔno nkə Onanto kpe nya wəətə mba laabɛbɛ wə læənyə wə.

<sup>7</sup> Ɛyɛ læ bofokanɔ əsuə nnya Onanto díkə Noa ato kekleke itsyi læ asa nnya læəbə bəbə nya wəənnɔ tɔ unyə əsuə. Útsyue Onanto koto nya ówɛ lɛlaka eto ɔklɔ nə léfo wə ku wə diyo eto betidi læ nkɛ. Ɛyɛ læ wə bofokanɔ bomfo əsuə Noa ələkə ótɛ nkə kawunsiə eto

betidi kenke édi dikpi. Nya ófiani ɔsee læ Onanto eto ənəmi nya únyə kedikɔ læ wə ɔflo.

<sup>8</sup> Eyɛ læ bofokanɔ əsuə nnya Abraham lænɔ Onanto eto bokpadi bo ókpadi wə nkə usu kasɔ ka Onanto dítsyə kenye útsyə nkə wu-ufi utə wə fe wə kedikɔ əsuə. Údu læ wə kasɔ úsu kaka wənte kulaa tsya.

<sup>9</sup> Eyɛ læ bofokanɔ əsuə, úsiə fe ɔfo læ kasɔ ka Onanto dítsyə wə kenye. Úsiə læ ebu fe Isak ku Yakob ba léfo kényetsyətsyə itsyi læ Onanto ɔflo. <sup>10</sup> Abraham ákabe kusu itə umənkplɛ wə báto bənyənsə wə ni nwə Onanto kosate léto.

<sup>11</sup> Eyɛ læ bofokanɔ əsuə, ite bə Abraham wə díkabe ófee, léfiani anto nya Sara wə díkabe ofiani uninəsia tsya léle kafo, Onanto ətə nkə Abraham fiani ubianto itsyise uyi nkə Onanto wə dítsyə kenye útsyə, éyifo læ wə kenye əsuə. <sup>12</sup> Ite bə Abraham obobe uku tsya, eyɛ læ utidi ɔni əmfɔ əsuə, nya befluflu kpə lebo betsyi fe befandebi nkpe kato, fe kase lekpa eto kəwunumi ko bəmbɔfo læ lekpa kenye.

<sup>13</sup> Betidi bamfo kenke əsiə nkpə læ bofokanɔ əsuə isu ese lefe nə bəkpə. Bámfo asa nnya Onanto dítsyə kenye útsyə. Fɛɛ bənyə nya famfamfama nya bətə nya edufə nya batəyi bənkə sitinti bafɔ ku mba nye kusu ete beni læ kasɔ kamfo əsuə. <sup>14</sup> Nya betidi ba latəyi asa nyamfoo, ələkə kate wuee bənkə balɛ kusu

bobe kətə mə kosate eto kəmənso. <sup>15</sup> Lə kasɔ ka əsuə bətu ete banle bəbɛbɛɛ, eni bátafo businkli kesu mfɔ. <sup>16</sup> Bomuu, bákabe kusu itə kasɔ ka léleke kanso nkamfó. Ke ni Onanto eto kato. Nyamfo eso yaanle Onanto kofani læ bakpadi wə bə mə Onanto nɛ, itsyise ólo umənkplɛ utsyuə útsyə itə mə.

<sup>17</sup> Eyɛ læ Abraham eto bofokanɔ eso læ lefe nə Onanto léto wə óbee, ite bə Abraham ni nwə Onanto dítsyə kenye utsyə tsyaa, ótonɔ læ ufi wə ubi ɔni kplo Isak utə Onanto kedi. <sup>18</sup> Ite bə Onanto ébotəyi wə nkə, “Eyɛ læ fə ubi Isak əsuə nya fu-nyə befluflu kpə ba míntəyi míntsyə.” <sup>19</sup> Abraham éfi nnya nkə, Onanto ebofo wə ubi Isak botakasə ketsyiko ɔkəmə kaboko nkpə. Nya fe kase íbəə, Abraham ésinkli ófo Isak fe ɔkəmə útsyi úbə.

<sup>20</sup> Eyɛ læ bofokanɔ əsuə nnya Isak lékpo Yakob ku Esau atsyɔ itə setɔ sia nle buɓə.

<sup>21</sup> Eyɛ læ bofokanɔ əsuə nya Yakob le lefe nə ɔnlɛ bukpəə, ókpo Yosef eto bebi atsyɔ, nya ótesə Onanto se úkpəsə læ uyi wə waale əsuə.

<sup>22</sup> Eyɛ læ bofokanɔ əsuə se Yosef dínyə nkə wə dikpəfe éboyoo, údi etiki utsyi læ Israel bebi eto budu læ Egipte eto kasɔ əsuə nya ótəyi mə kase ele bə beyifo ku wə ɔkɔ.

<sup>23</sup> Eyɛ læ bofokanɔ əsuə eso Moses eto antomə dífi wə bákula læ afa ətsyə əsuə se bále wə. Bənyə bə úyifo dikpəfi nə laanɔ bobe nya

bánte sikpi ku oka əmə eto kɔfi bota kebu əsuə.

<sup>24</sup> Εγὲ læ bofokano əsuə nya Moses leni nkə bánkpadɪ wə bə Oka Farao eto ubisiobi eto ubi lefe nə úkabé. <sup>25</sup> Iyifo wə lelabi nkə læ unyə kanyi ku Onanto eto betidi enso bə unyə kamini læ lebuayifoyifo əsuə itə lefe kliminti. <sup>26</sup> Ὑβυ nnya óbe nkə læ bakpé wə kofani læ Kristo eto disii, elɛkɛ famfamfama eso kedi ka wuunyə læ utəkəko Egipte eto kaso eto asa nnya wuunyə kama. Itsyise úfi wə ənəmi utəkə læ kutəkə ko Onanto luutə wə læ setó əsuə. <sup>27</sup> Nya εγὲ læ bofokano bomə eso, údu læ Egipte eto kaso nya wəante oka əmə eto kafɔ ka lɔɔnyi wə sikpi. Nya fenkə únyə Onanto wə bo ənəmi læmbofo bunyə, óni nkə wembusinkli kama. <sup>28</sup> Bofokano əsuə εγὲ nya útsyə Ukpe Ása Bo Ȯyila eto lekpa kaso lefe nə bəfi kɔtɔ bese læ biku ku keyi əsuə. Nya εγὲ læ nnya əsuə, Onanto eto ɔtɔnkpe wə díbə ólo Egiptefɔ eto ubisaibi ninə saa læ Egipte eto kaso nya yanlɛ bə utidi Israelfɔ eto bebi saa.

<sup>29</sup> Εγὲ læ bofokano əsuə nnya díte Israel bebi léfo Lekpo Sia bɔyila fe kasɔnti fufu əsuə bákayɛ nɛ. Fɛɛ lefe nə Egiptefɔ lekplatsya bə baayila ni, ntu bomə étsyiko mə búdunko. <sup>30</sup> Εγὲ læ bofokano əsuə, se Israel bebi læyɛ bətsyilama kafati ka báto batsyilama Yeriko eto umə eyi akuansee,

nnya díte kafati kamə léba kákpo kaso nɛ.

<sup>31</sup> Εγὲ læ bofokano əsuə nyaso bánlo Rahab wə ni otsyetɔ mfó fe kase bálo mba dimamfo Onanto banɔ. Itsyise ófo Israelfɔ eto betidi ba bətsyese ba dísu mfó bésu bətsyilama béyu kaso kamə bábe kukɔnɔ.

<sup>32</sup> Be tsya ele bə nsi ntɛyi mi? Lefe kpə əmbə mɛ bə læ ndi etiki ntsyiko læ Gideon, Barak, Samson, Yefta, David ku Samuel ku Onanto eto bənyeləkətidi əsuə. <sup>33</sup> Εγὲ læ bofokano əsuə, bákpo nso kpə bətəkə mə kato. Bəyifo lesa nə dínyə itə nya bənyə kenyɛ ka Onanto dítsyə útə mə. Nya bətsyuə díti batsy-ata eto nnyɛ. <sup>34</sup> Nya bətsyuə leninsə etefɛnku kplɛ nnya díkatonsə asa. Nya bətsyuə lebo báfe læ lesiabi eto kenyɛ læ lema əsuə. Ite bə betidi bamfó kenke manke əsuəale saa tsya, Onanto ətə nkə bənyə əsuəale! Bənyə əsuəale fe bamamanyə ba lɛkɛ ale kekɛkɛ, nya bətəkə bafɔ eto bamamanyə bamə kenke kato. <sup>35</sup> Nya εγὲ læ bofokano əsuə, besio léfo mə batokpenyə ba díkpə disi bəbə nkpə. Nya bətsyuə, lenni bə betidi mənɛkə mə betsyiko læ kanyinyənyə ka əsuə bákɛ, bomu bála bə læ bəkpə, bə læ bənyə botaka kəbə nkpə bo nso kɔnɔ.

<sup>36</sup> Bákpe bətsyuə kɔfiɔ nya bábɛ mə ku keyibi. Nya bákpe bətsyuə læ amena nya beti mə bákpe læ Aba eto diyo. <sup>37</sup> Bákpo bətsyuə aba nya bákpe bətsyuə tsya eku

ənuə ku nlande, nya báto bətsyuə ku asiabi bálo. Nya béfi basamu ku bate eto ekue bəmini mə əsuə nya báye bákafe itsyise kulesa məntsyə mə. Nya betidi lékpe mə bulə, nya bənyə kanyi tinti. <sup>38</sup> Lə mə nkpə sɛɛ bo bəsiə esoo, kawunsiə kamfo eto betidi māmfo mə. Nyaso bákaye bákafe lə mfiminti ku atiniku ku kanyinyənyə fe mba bála lə mə nsɔ, nya bákə lə aba kalo ku lə əbiə lə kasonti.

<sup>39</sup> Ite bə bátəsə betidi bamfo kenke ba bákpe bɔfokanɔ tsyaa, bāmfo kənyə ka Onanto létəyi útsyə mə.

<sup>40</sup> Itsyise Onanto ənye asa bamba nya leleke enso útsyə bo. Nya lə bo manke mə lə nti, bembuyifo mə báflo balo.

## 12

### *Onanto Ni Bo Anto.*

<sup>1</sup> Lə nyaso se bonkpe bamanə kpə bamfo ba letsyilama bo nya banlə bo ot-syekle bokpe esoo, bitə lə buləkə asa nnya leeti bo kusu ku lehua nə laakpa bo kekleke kalə lefe kpə buwui. Nya lə butsyetsyi etsyi nnya nte bo setɔ ku unyə, kama bebe manke. <sup>2</sup> Bitə lə bo ənəmi lə itəkə lə Yesu hā əsuə. Wə hā ni nwə əsuə bo bɔfokanɔ nkpəsə itsyi lə kasɔ ketsyikokɔ isu ese lə kalosəkɔ. Se óte disuəyua nə nte setɔ wuunyə esoo, ókpe utu únyə kanyi lə uyikabie əsuə. Nya wémfi kofani ko wuudi lə uyikabie əsuə kulesa. Nya mómɔɔ, úsu usi

lə Onanto eto lekankpome oflo lə wə kodiani.

<sup>3</sup> Bibu Yesu bebe, lə kanyi ka únyə lə babuayifo ba dínyə wə lə əsuə eto ani, bə lə ani lə ɛye mi bolo lə bitə disi. <sup>4</sup> Ite bə bələ lema bɔkpɔ ku lehua tsyaa, yányo kaka ele bə bɛkpɔ lə bakpo mi kɔtɔ lə kasɔ tɔ. <sup>5</sup> Nye biota əsuə Onanto eto lekɔmansəmansə eto etiki nnya ótəyi úfi ókpe mi nkəale fe wə bebi? Ótəyi nkə,

“Mɔ Ubi, tsyue ato nya memfi Bonamute eto bunətətə fe asa bimba.

Nya mənə lə ilə fə lə unyəkɔ okpe fə.

<sup>6</sup> Itsyise nwə Bonamute laalaa, wə wəənə lə kusu sɛɛ əsuə nɛ.

Nya nwə tsya woafɔ fe ubii, wə wəənə koto nɛ.”

<sup>7</sup> Bifi mi kanyi saa ka biənyə fe Onanto nle mi bunə butə fe wə bebi. Ubi utsyuə kpe bə anto əənə wə?

<sup>8</sup> Lə bəənnə mi fe kase bunyi boə bəənə ubi saa, nyalə bienyifo wə bebi tinti. Etə bə biyifo fe bebi ba anto dímamfo seka. <sup>9</sup> Lə bo betidinini eto antomə seka lə kasɔ mfoo, bəənə bo nya boebu mə tsya lə nyamfo eso. Ntsyə eso yanle bə bobokosə əsuə kasɔ enso butə Onanto wə ni bo Anto lə lewɔnɔ əsuə bə busiə nkpə!

<sup>10</sup> Bo kasɔ mfo eto antomə əənə bo itə lefe kliminti ditsyuə fe kase bənyə bə iínyə itə bo. Fɛɛ Onanto wə əənə bo fe kase eləke itə bo bə lə bo tsya lə bunyə

kediko læ wə sɛkɛnkɛ əsuə.  
<sup>11</sup> Bunətətə utidii, aanke kut-  
 syuə kamini, bomu yeefi wə.  
 Fɛɛ læ nnya kamaa, mba  
 bətə bunə nkoo, ətə beeyifo  
 asa læ kusu əsuə, nnya lætə  
 bəəsiə nkpə læ diyuə əsuə.

<sup>12</sup> Lə nyamfo esoo, bekpe  
 mi ani ku akpa nnya leetinkə  
 ale, læ bitə əsuəale fɔfɔ læ  
 idufə læ nnya əsuə. <sup>13</sup> Biləkə  
 esu nnya lekpa læ bɛyɛ læ  
 nnya əsuə bə læ mba eto  
 akpa læmbə ale læ bafɔ bɔyɛ  
 læ nnya əsuə bə bentusə.  
 Bomu læ bətəkəko mi kama  
 læ bənyə əsuəale balosə.

<sup>14</sup> Bekplatsya bə læ diyuə  
 læ lɛkɛ læ mi ku betidi kenke  
 eto nti, nya læ bekplatsya  
 læ bisia nkpə kɛnkɛ. It-  
 syise kuutsyuə saa embunyə  
 Bonamute læ wenyifo kɛnkɛ.  
<sup>15</sup> Bebe kukɔnɔ biə læ Onanto  
 eto lefonə eto kusu manya  
 mi. Bebe kukɔnɔ biə biəntə  
 kuutsyuə saa tɔ læ binyə  
 ɔblɔ kekɛɛkɛ bə inə bulə  
 eboko betidi kpə əsuə læ bafi-  
 ani babuayifo. <sup>16</sup> Bebe biə  
 mi kuutsyuə saa mamfiani  
 ɔsonɔdi nye fe nwə læmbə  
 bɔfokanɔ fe Esau seka, wə  
 dɪfi wə sininədidi ófloma  
 ku didisa eto ɔkpɛ ɔni hã.  
<sup>17</sup> Kama kama fe kase binyii,  
 óbɛbɛ ku binəntu nkə eni læ  
 ofo wə anto eto atsyɔkpoko.  
 Fɛɛ wátɔnɔ útə wə, it-  
 syise wámfo kusu saa bunyə  
 læ ofloma lesa nə úkeyifo  
 útsyə.

<sup>18</sup> Itsyise inni Sinai eto  
 kɔtini ko utidi lofo bunyə  
 ketidi ɔflɔ bíbə, fe kase  
 Israel bebi díyifo. Mfó  
 ketuntu suu ka diti kpíi, nya

ufiebi nɛ bɔsɔ kekɛɛkɛ nkpe,  
 fɛɛ kɔtɔni komə nɛ bunyə  
 diadiadia. <sup>19</sup> Kakpatsyaku ka  
 nɛ bufə ku ɔkɔɛ wə nɛ bɔbɔ  
 ketsyi mfó ɛ bole, nya mba  
 nɛ nya bɔnɔ áɛ lekpa  
 bənkə bensila bə baanɔ  
 koleasa nko bio. <sup>20</sup> Itsyise  
 bembofo buńnyə kanɔ kɔfi  
 ko nɛ mə bɔtɛyi nkə, “Lə  
 ubuki uni kulaa tsya wə eto  
 kokpa ditidi kɔtini komə,  
 bakpɔ wə aba balo.” <sup>21</sup> Lə  
 sitintii, nya bələkə báte mfó  
 kpe sikpi tinti bə Moses  
 kosate áteyi nkə, “Sikpi ko  
 dímuə mɛ, nya mintinkə!”

<sup>22</sup> Bomu mi aɛɛ, Sion  
 eto kɔtini komə ɔflɔ bíbə.  
 Bíbə Onanto wə nsi nkpə  
 eto umə wə ni Yerusalem  
 kato ku wə batɔnkpe ba be-  
 mbofo bokla ba lekpe disi  
 mfo ɔflɔ. <sup>23</sup> Bíbə disuəyuə  
 eto disikakpekɔ ku Onanto  
 eto bebininə ba eto aye  
 báwɔni bakpe læ Onanto eto  
 kukue kato ɔflɔ. Bíbə bińyə  
 læ Onanto, kawunsia kenke  
 eto okponkpo ku baseɛ ba  
 bɛyifo læflɔ eto awɔnɔ eto  
 nti. <sup>24</sup> Nya mfó bíbə Yesu wə  
 laafo kətə læ kakɛ fɔfɔ kamə  
 ɔflɔ kaka kɔtɔ ko ókpo læ bo  
 disi luunə asa sɛɛ kpə eboko  
 nnya nso Abel eto kɔtɔ.

<sup>25</sup> Bebe kukɔnɔ biə bianni  
 nwə nɛ mi etiki budinko  
 eto ɔkɔɛ. Itsyise læ mba  
 dímentsyue koto nwə  
 léboko mə Ditiki Sɛɛ nəmə læ  
 kasɔ mfo mámfo butsyetsyi  
 kedu læ mə kotonənə əsuə,  
 ntsyə yofo hubə bə bo  
 mba bátɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə  
 itsyi kato ebofo butsyetsyi  
 læ ni kɛnyɛ? <sup>26</sup> Lefe nəmfó

wə ɔkɔɛ étinkəsə kawunsiə kenke. Fɛɛ mɔmɔ útsyə bo kɛnyɛ nkə, “Bioo, mæbə kawunsiə kamə butinkəsə. Nya inni nkə mate tsya, bomu muutinkəsə kato tsya nwunsə.”<sup>27</sup> Ditiki nəmfo bə, “Bioo” lə bote bə, Onanto ebuləkə asa nnya dítinkə nnya ni asa nnya úyifo uwui lə nnya kənyənkɔ. Nya asa nnya dímentinkəə, ebubu itsyə.

<sup>28</sup> Nyaso bitə lə bɔsɔ ani bə sekakedikɔ ka lembofo butinkə áka bo kɔni. Lə nnya esoo, bitə lə bufi dibu ku sikpitete busumu wə lə kusu kɔ lɔkɛ wə ɔkɔɛ əsuə.<sup>29</sup> Itsyise bo Onanto əmə ey-ifo ute wə laatonsə lesa saa.

## 13

### *Lɛ Əsuə Lə Kase Yuudufə Onanto Ənə.*

<sup>1</sup> Bitə lə səyimila lə siyi mi əsuə fe bayimi. <sup>2</sup> Bianni bafɔ bofo, itsyise eyɛ lə nyamfo əsuəə, bətsyuə áfo Onanto eto batɔnkpe, fɛɛ bántɛ nko. <sup>3</sup> Bekloma mba bákpe lə Aba eto diyo tsya fe mba mi ku mə nlabe mfó. Nko kee, bekloma mba banlɛ ohiã bote fe mi ku mə banlɛ ohiã bote.

<sup>4</sup> Usə ku usiə siə nkɔpə lə lelabi əsuə, nya ele bə ut-syuə saa fi dibu utə kəsiə. Nya kuutsyuə mamfe wə ut-syuə kama, itsyise Onanto ebokpronko mba leedi asɔnɔ, kakpo kusə nye kusiə lekpo. <sup>5</sup> Mansesə ənəmi tsya lə atabi əsuə. Bomu bitə lə lesa nə nte mi lə didufə mi ənə. Itsyise Onanto átɛyi nkə,

“Məmboyani mi ntsyə kulefe, nya membuləkə ato lə mi əsuə tsya kulefe.”

<sup>6</sup> Nyaso bitə lə bɔtɛyi taa bo ketu kəmiə boə, “Bonamute ni mɔ ɔwunsəkotsyuə, nyaso məmbote sikpi. Be utiditsyuə loofɔ mɛ buyifo?”

<sup>7</sup> Bekloma mi batɔnkɔtɔnkɔ ba dísiə ba lɛtɛyi mi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə. Bekloma kase bəsiə nkɔpə ku kase báfo Onanto bání lə bɛyɛ le mə kayɛkɔ lə bofokanɔ əsuə. <sup>8</sup> Yesu Kristo ɔamfloma kulefe. Fe kase útsyə lə lefe nə léfe məə, nkɔ ke unte mɔmɔ ku lefe nə luubə kenke tsya nɛ.

<sup>9</sup> Biəntə lə asatete akpa akpa nnya ləmbə disi ku akpa lə ɛwɛ mi ekpe lə benya kusu. Onanto eto lefonə hã laakpe bo nkɛale, nya inni afi nnya lɛyɛ lə lesadidi əsuə. Mba laayɛ lə afi nyamfo əsuə əənnə bɔwunsəko nye kutəkə ket-syiko lə nnya əsuə.

<sup>10</sup> Boo, bokpe kedikətəkɔ eto leba nə əsuə asa nnya boedi, nya mba lətətə kedi lə Yudafɔ eto kedikətəkɔ, yanlɛ bə bedi bətsyiko lə bo ole.

<sup>11</sup> Usumunyə Ninə Kenke əmə eefi ubuki eto kɔtɔ kedufənkɔ kaka ni Kakenkəkɔ Kenke. Mfó weesu kətə kedi kato bufikatsyɛ lə betidi ba kenke eto abua eto disi. Fɛɛ baatonsə bebuki eto sinə siamə lə kabanto. <sup>12</sup> Mmə kenke seka ini bə Yesu tsya ənyə kanyi lə umə əmə eto kabanto bə lə uflə betidi eto abua uwui eyɛ lə wə kɔtɔ

əsua. <sup>13</sup> Nyaso bitə læ busu botsyako wə læ kabanto mfó læ bakpe bo kofani faa, fe kase bákpe wuntsya kofani. <sup>14</sup> Itsyise umə saa əmbə bo læ kaso mfo wə luutsyə lefe saa manlo manlo. Bomu bunyə bɔɛ kusu bobə itə umə wə luubə.

<sup>15</sup> Nyaso bitə læ bɔyɛ læ Kristo əsuə bufi atəsə fe ked-itətə bukətə Onanto lefe saa. Nya ni nnya laabɔ ketsyi læ mba léfo wə diyə bánɔ eto kenyɛ. <sup>16</sup> Bianta asa sɛɛ buyifo kətə bətsyuə ku bətsyuə bɔwunsəko əsuə. Itsyise ite fe keditətə ka eto okle laakpe Onanto disuəyuə.

<sup>17</sup> Bitsyue mi batɔnkotɔnko koto læ bəbokosə əsuə kaso bitə mə itsyise mə nɛ mi kakla bobə lefe saa nɛ, itsyise ele bə bələkə nya kenyɛ læ Onanto ɔfo. Lə bitsyue mə kotoo, booyifo mə keyifo ku disuəyuə, fɛɛ lenni nkoo, kuulə mə ku buyifo nya ləmbəwunsəko mi.

<sup>18</sup> Bikato ola læ bo disi. Buyi boə bo akəsɛi akpa wuee, itsyise bola boə boeyifo kasɛɛ lefe saa. <sup>19</sup> Nya nɛ mi lekpa kpa kekleke miə læ beto ola biə læ Onanto læ utə kusu læ nsinkli mbə mi ɔfo mlə.

### *Olatoto Fɛfɛ.*

<sup>20</sup> Nɛ bɔtɔ miə Onanto wə lætətə diyuə, wə létakasə Bonamute Yesu wə ni basamu eto ɔyenkonyə kplɛ utsyiko ɔkɔmə eyɛ læ kenyɛklekle manlo eto kɔtɔ komə əsuə, <sup>21</sup> læ ufi asa sɛɛ kenke utə mi kafa faa bə læ

befo wə lelabi buyifo. Lə eyɛ læ Yesu Kristo əsuə læ Onanto læ uyifo lesa nə nkpe wə ɔkɔɛ læ bo nti. Wə ale læ idi diyənde kplɛ idu manlo isu manlo əsuə! Ibə itə.

### *Etiki Fɛfɛ.*

<sup>22</sup> Mɔ bayimi, nɛ mi lekpa kpa tinti miə læ bitsyue ato læ bɛnɔ kɔɛ ko minɛ mi bɔɛ itsyi læ Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə. Itsyise kukue kliminti ete miwɔni minɛ mi botsyese.

<sup>23</sup> Nla miə məətə mi bote miə bələkə bo ɔyimi Timoteo læ Aba eto diyɔ. Lə wu-ubə mɔ ɔfo mləə, bɔnko wə ebubə bunyə mi busiasə.

<sup>24</sup> Bisiəsə mi batɔnkotɔnko kenke ku Onanto eto betidi bamfó kenke bitə bo. Bo bayimi ba nkpe læ Italia kenke tsya əsiəsə mi.

<sup>25</sup> Lə Onanto eto lefonə læ disiəko mimbɛ kenke.



## YAKOBO Kukue Ko Yakobo Lɛwɔni

1 Mɔ, Yakobo, wə ni Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto uyifoyifo nɛ mi Onanto eto betidi ɓa kenke disensə bankpo lə kawunsia eto akpa nyamə kenke busiasə.

*Binya Disuəyua Lə Bulə Lɛ Mi Butu.*

2 Mɔ bayimi, binya disuəyua lə bulə kpə lete, lete lɛ mi butu. 3 Itsyise biyi biənkə lə bulə lɛ mi butu nya mi bofokanɔ ditə befo buɲyə lə mu kɛnyɛ, nyamfo ebutə biofo buɲyə keklege lə bulə saa eto kɛnyɛ. 4 Bitə lə mi bofo buɲyə keklege disiməntəməntə, lə ekpa mi eyenko bə lə bɛflɔ belo kenke, bə kulesa saa ensiebofe itə mi. 5 Fɛɛ lə mi nti eto utsyuə ebu dɪmamflɔ lə kobetete əsuə, ɔtɔ Onanto nya wuufi utə wə, itsyise Onanto eefi asa kətə utidi saa kafo faa lə kafoɛkpɛ əsuə. 6 Fɛɛ lə alɛ ola boto kato wə lesatsyuə, ele bə fo wə anɔ fə wuutə fə lesa nə mə, manyaki wə. Itsyise utidi wə kayakii, uyifo fe lekpo eto utuwa ufiebi laasɔ ketsyi katsyilamako. 7-8 Utidi wə nte nko, mi mba eto nsusu lafloma mlə mlə lə lesa nə ɔnlɛ buyifo əsuə, membu nkə wofo kulesa utsyiko lə Bonamute ɔflɔ.

9 Lə Onanto abesə ɔyimi okombo wə ni ofokanɔnyə

kato, ele bə unyə disuəyua. 10 Nko ke ini itə otabinyə wə ni ofokanɔnyə nɛ, bə lə Onanto əbokosə wə kasɔ, ele bə unyə disuəyua. Itsyise otabinyə eto nkpə ebubə bofe fe kase efukpokpo laalo lə ofa əsuə kakpo lə kasɔ. 11 Lə kofe ato kobe kɛnyɛ keklege, koafa kakpo lə sefa eto esi əsuə, itə efukpokpo nyamə aylobe, kaalo kakpo lə kasɔ nya katsylɔ. Nko ke ini itə otabinyə tsya wə lookakplatsya lə wə keyifoyifo əsuə keklege fe ubə ukpə nɛ.

12 Onanto ebokpo atsyo nwə ke lékpe utu unyə keklege lə botokabe əsuə nya útəkə bulə nye kabua kamə kato. Itsyise eyɛ lə nnya əsuə wuunyə kayofofo ka nkpe, ini bo Onanto luufi utə mba laala wə. 13 Lə utsyuə edufə lə botokabe əsuə, wanteyi nkə Onanto ɔflɔ itsyi. Itsyise kulesa embofo Onanto boto kabe lə uyifo lebuə, nya wə tsya emfi lebuə kanto kuutsyuə kabe. 14 Bomu utidi eto əsuə eto sinə eto alasaa, nnya laawe wə kənə wə kakpe lə botokabe əsuə nɛ. 15 Nya lə əsuə eto sinə eto alasa nyamfo alɛ kafoo, kaale lebuayifoyifo. Nya lə lebuayifoyifo nəmə abee, dialɛ ukpe. 16 Mɔ bayimi, biəntə lə kutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe.

17 Asa sɛɛ nnya nkpe bo kenke ku ətəsa nnya lɛflɔ kenke boənyə, etsyi Boanto Onanto wə dɪyifo kato eto ənyələsa ɔflɔ. Nya woam-

floma kakpe ketuntu fe kase úyifo kofe ku kofande leeyifo. <sup>18</sup> Onato áyε lə wə kosate eto lelabi əsuə, nya úləkə bo eyε lə wə ɔnukualetiki əsuə bə lə budi betute lə wə asayifoyifo kenke nti.

*Ele Bə Bikeyifo Lə Bonamute Eto Ditiki Ɔsuə.*

<sup>19</sup> Mɔ bayimi lala, bek-loma lə bitəkə ənə nyamfo əsuə. Bekɔse lə bitsyue ato mlə lə utsyuə lε etiki budi, fεε bitsyəsua lə etikididi ku ɔblɔnyənyə mlə mlə əsuə. <sup>20</sup> Itsyise ɔblɔ əntə utidi leeyifo kaseε ka Onanto laala nkə uyifo. <sup>21</sup> Nyaso biləkə ani bitsyiko lə asinsa saa yifoyifo ku nkpə bua saa eto okle busiə əsuə. Bebokosə əsuə kasɔ bitə Onanto bə lə befo wə ditiki nə ókpe mi lə akɔəsi, nnya ni loofɔ utə mi lə nkpə nε.

<sup>22</sup> Bianwε mi əsuə biə bεlε Ditiki Sεε nəmə bɔnɔ ete, bomu bifi ni bekpe lə mi eyifosa əsuə. <sup>23-24</sup> Itsyise nwə laanɔ Ditiki Sεε nəmə ete fe weenyifo lə ni əsuəə, akate ko utidi wə ləənyə wə əsuə lə ahuhɔε əsuə kənyə kase unte. Fεε lə kokpa ləkələkə kedu mfo koo, woatasuə kase unte. <sup>25</sup> Fεε nwə leebu disi lə kofi ko lεflɔ koətə utidi ləsiə lə wə əsuə əsuəə, nya woale ola keyifo lə ko əsuə inni bɔnɔ te waanɔ koo, Onanto ebokpo wə atsyɔ lə lesa saa nə weeyifo əsuə.

<sup>26</sup> Lə utsyuə eebu nkə nwə leesumu Onanto uni, fe woanlε wə odiakami ola lə etikididi əsuəə, ɔwε əsuə nya wə kesumu əmbə kutəkə

saa. <sup>27</sup> Kesumu ka nye lə kusu əsuə, ka Boanto Onanto ləənyə nkə kakpa nya botakebu saa ləmbə lə muu, ni mbo mfo nε bə, balε bakɔbebi ku bakɔbəsia ba nlε kanyi bunyə ola, nya lə balε əsuə ola, bələkə əsuə betsyiko lə kawunsiə eto abuyifoyifo əsuə.

## 2

*Biankpe Kabakefe Lə Betidi Nti.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi, fe mba lefo Bonamute Yesu Kristo, wə nwə ni Diyənde eto Onamute bənɔɔ, yanle bə bikabe betidi eto ənəmi ku mə nyənkɔɔ, bikeyifo asa. <sup>2</sup> Boefi boə betidi inuə bətsyuə əbə mi katsyako. Ɔni eyifo ɔkplenyə wə nti kafia kplε ka lefo koya nya onkpe sika sia eto lesukpe lə lenimi, nya unuəfə wə ni okombo nti lefianku. <sup>3</sup> Békpasə ənəmi bitə ɔkplenyə əmə nya béfo wə ku dibu, beteyi wə biənkə, “Nlε fə lekprakpa, bə əsiə lə kakplekɔ mfo.” Nya beteyi okombo əmə biəkə, “Fəə nýə mməə, nye bəsia lə kasonti lə mɔ oflɔ mfo.” <sup>4</sup> Lə biyifo nkoməə, nyalε eni nsusu bua ini bífi béla etiki biləkə, békpe kabakefe lə betidi nti nε?

<sup>5</sup> Bənɔ! Mɔ bayimi lala, Onanto ələkə bakombo lə kawunsiə kamfo nkə bafiani lewɔnɔ eto bakplenyə lə bɔfokanɔ əsuə, lə bənyə kedikɔ lə wə sekakedikɔ ka úləkə utsyε itə mba laala wə. <sup>6</sup> Fεε mii, biembu bakombo nya biakpe mə

kafani. Inni batabinyə bomu laanyinkə mi kakpe kasɔ? Inni mə ləənə mi kesuko akpokakpokɔ? <sup>7</sup> Nya inni bakplenyə bamfo laateyi kabua ketsyiko dibu eto diye nə bəfi bətəkə mi se bəfiani Kristo eto bafokanɔfɔ?

<sup>8</sup> Lə biyifo lə Onanto eto sekakedikɔ eto kɔfi komə əsuə tututu, fə kase bāwɔni bakpe lə Awɔnisa Kenkə eto Kukue əsuə bə, “La fə ɔyimitsyuə fə fə əsuə sekaa,” ete eyifo lesa nə diɲyə itə nɛ. <sup>9</sup> Fɛɛ lə biabe betidi eto ənəmi fə biyifo asaa, nyalɛ biyifo lebuə. Nya kɔfi komə tsya lélo mi dikpi fə babuayifo. <sup>10</sup> Utsyuə saa ke léta kɔfi kɔni ubuu, údi dikpi, óta nyamble kenke ubu. <sup>11</sup> Itsyise nwə lékpe kɔfi komə nkə, “Mankpo kusia nye kusə.” Wə ke létəyi nkə, “Manlo utidi nɛ.” Nyaso lə émendi səsɔnɔ fə fálo utidii, ete bɛ áta kɔfi ebu. <sup>12</sup> Nyaso bitə lə bo etikididi ku bo eyifosa lə iləkə ete bə kɔfi ko dítə bófo bunsɔ lə bo əsuə əsuəə, ko kefi Onanto luufi okponko bo lekpo tsya nɛ. <sup>13</sup> Itsyi lə lekpokpronkpo nəmə əsuəə, Onanto embunyə kaminsə kuutsyuə saa wə ləənnnyə wə utsyuə kaminsə. Fɛɛ Onanto embolo dikpi nwə ləənyə wə utsyuə kaminsə.

*Biyifo Asa Nnya Laate Bə Bəfo Bɛnɔ.*

<sup>14</sup> Mɔ bayimi, lə mi utsyuə nkə okpe bɔfokanɔ fə wə eyifosa lənləkə nnya kate nkoo, nte kutəkə ko uunyə lə nnya

əsuə? Wə bɔfokanɔ bomfo ebofo wə buləkə? <sup>15</sup> Bifi nnya biə, bayimisani nye bayimisiə bətsyuə kpe ba mfia léla mə lə əsuə nye bəmbə lesa nə looyo mə budi ekemi. <sup>16</sup> Nte kasɛ ka nkpe lə nnya lə mi ɔni áteyi mə nkə, “Bisu lə diyuə əsuə, mi əsuə lə iyifo kpankpa, lə bidi bimi,” fə biambɛbɛ asa nnya lefe itə əsuə eto sinə eto nkprəkəkə bitə məə, nte kutəkə ko nkpe lə nnya əsuə? <sup>17</sup> Nyaso lə bɔfokanɔ mate kpe utsyuə nya keyifo sa dimankɔ lə mu, wə bɔfokanɔ bomə eyifo bufufu.

<sup>18</sup> Fɛɛ bətsyuə ebətəyi bə, “Utidi ɔni kpe bɔfokanɔ, nya obamba tsya leeyifo keyifo.” Mɔ mbuayɛ ni nkə, “Ləkə ate mɛ kase utsyuə lɔkəkə bɔfokanɔ fə weenyifo keyifo sɛɛ. Muuləkə mɔ bɔfokanɔ nte wə eyɛ lə keyifo sɛɛ ka meeyifo əsuə.” <sup>19</sup> Afo anɔ fə Onanto ɔni ete nkpe? Nko ini sitinti nɛ. Fɛɛ kloma fə awɔnɔ bua tsya áfo banɔ nko, nya baate sikpi, ketinkə. <sup>20</sup> Ɔmumu! Ala fə nləkə nte fə bə bɔfokanɔ bo keyifo sɛɛ saa dímakɔkoo, eyifo bɔfokanɔ fufu? <sup>21</sup> Ntsyə ibə fə bo Ona Abraham díyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi? Eyɛ lə lesa nə úyifo eso nɛ, itsyise úfi wə ubi Isak úsu útəkə lə kedikətəkə eto leba əsuə bə lə ufi wə utə Onanto kedi. <sup>22</sup> Bɛnlɛ bunyə? Wə bɔfokanɔ ku keyifo ləkə iyifo lɔni. Nya keyifo ka úyifo ləkə nya fə wə bɔfokanɔ lɛflɔ bolo nɛ.

23 Itə etiki nnya nkpe lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə əbə itə bə, "Abraham áfo Onanto ɔno, nya lə wə bofokano esoo, Onanto ákpe wə dibu fe utidi wə ni ɔsɛɛ." Nyaso Onanto difi wə fe wə ɔyetsyuə nɛ. 24 Bíunya mómó! Onanto ənnyə utidi eto bofokano mate ete kebu wə bə uyifo ɔsɛɛ, wə keyifoy-ifoyifo ka laakoko mu eso. Nya inni lə kase ófo óno eso ete.

25 Nko əmə ke eso Onanto léfo útə Rahab, otsyeto əmə nɛ. Wə ku Onanto eto nti əbə ɛlɛkɛ ɛyɛ lə kase ófo Israelfɔ eto batɔnkpe ba laabio kabe asa lə wə diyo, nya ówunsəko mə báyɛ kusu bamba bétsyetsyi bédu eso.

26 Nyaso ekpa wuee be fe kase lə utidi eto əsuə eyifo lesakpenkpe lə ləwɔno əmbə lə nii, nko ini lə eyifosa saa mankoko, bofokano tsya ekpe.

### 3

#### *Bele Mi Odiakami Ola.*

1 Mɔ bayimi, biəntə lə mi nti eto betidi kpə lə bafiani bateasa. Buyi buə bo mba ni bateasaa, Onanto ebokponko bo lekpo kekkele lə diyi nəmə əsuə eso utsyuə saa. 2 Itsyise bomble kenke aata kebu. Fɛ lə utidi utsyuə kpe wə laanta kebu lə lesa nə waatɛyi əsuə nyale utidi əmfo aflɔ nya waafə wə əsuə kenke tsya bələ kukɔno. 3 Boefi situ kakle ɔtɔmimi eto kɛnyɛ bə lə utsyue bo koto bə lə bɔyenko wə busuko kaka kee boala. 4 Bibu ɔklo

kpɛ wə ufiebi kpɛ laafo se bukə kayenko lə lekpo əsuə, fɛɛ wə ɔyenkoyi kɛkɛ ete laaka wə kayenko. Nya baaka wə kayenko kesuko kaka kee okanka əmə ləla nkə weesuko ko. 5 Nko ke ini odoakami tsya nɛ. Ite bə ɔfɛ tinti lə etidisuə kəmiə tsyaa, wə əsuə utidi laayɛ kabesə əsuə kato lə eyifosa kpɛ əsuə nɛ. Bebe kase ini bə ute eto odiakami kɛkɛ te lətə kusəmbia kpɛ lənyə ute kaato.

6 Nko seka odiakami tsya nte fe ute nɛ. Uyifo fe kawunsia ka diyi ku lebuə eto asa nnya nkpe lə bo lə əsuə eto sinə nti. Woanansə əsuə eto uyi əmə kenke nya woatsylɔsə bo nkpəsiasia. Fɛɛ wə kosate, ute manlo kosate laato ute kakpe lə wə nya woanyə lə bo əsuə flafɛfla. 7 Utidi áfo bebütubuki buyuəsə, nya wətsyə mba tsya nkpe sisenle ku baklɔbɛ ku mba laakpii kasɔ ku akpe ku abamba kenke. 8 Fɛɛ kuutsyuə saa mámfo tɔ odiakami eto nkpə buyuəsə. Uyifo obuəle wə bəmbofo binyinkə kakpe, wə diyi ku keni ka laalo utidi fe owa eto keni. 9 Boefi wə katesə Bonamute ku Boanto Onanto. Boefi wə kəkudi bo bayimitsyuə, utidi wə beyifo lə Onanto eto ditsyəbi əsuə. 10 Aninsɔtiki ku ekuditikii, nyamble aabɔ ketsyi lə kɛnyɛ kamə ke əsuə. Mɔ bayimi, yanle bə nyamfo tsyə nko nkpə. 11 Ditubiə kuditsyuə aanyifə ntu bo nkpe kamini kesi

kaayifə mbo nkpe mba.  
 12 Mə bayimi, kototsyabi ebofo lebesi bənwə? Nye aketekubi eto ukue nwo kototsyabi eto awənsa? Nko ke ditubiə nə laayifə mbantu ləmbəfo ntu bo nkpe kamini bəyifə tsya nē.

*Onanto Eto Kobe Etə Utidi Aabokosə Əsuə Kasə.*

13 Owoe ni obesibe ku nwə laanə asa kasə lə mi nti? Ufi nkpəsiasə sēe uləkə nyamfo ote lə wə eyifosa əsuə, nya uyifo nnya ku əsuə kasə bokosəbokosə ku lə kobe əsuə. 14 Fēe lə mi ketu kəmiə biasəsə ənəmi lə asa əsuə, lefonyi nkpe mi, nya mi nti eto utsyuə saa laabəbē wə mate eto lələkəsəə, bianteyi sidia bela ɔnukualə kənyē, bifi mi bebəsə əsuə kato biə biyi kobe. 15 Kobe komfo eto okle mentsyi kato, bomu kawunsia mfo eto kole kuni, kunni nko nyē lə ləwəɔ sēe əsuə bomu nko nyē lə ləwəɔ bua əsuə. 16 Itsyise kaka kutsyuəse kponkpə ku mə hā eto ale lə eləkə nkpee, kənə ku asa buayifoyifo saa eto okle hā laake mfo. 17 Fēe tutēe, kobe ko ditsyi kato akpa, kuyi ku diyuə, disuətsyuə ku sēyemitsyuə kasəɔɔ, kuyi ku kaminsənyənyə, nya koawə ebibi sēe. Koannla ntisensense lə betidi əsuə, nya bətsyuə mamfokanə ku kawē saa anke lenti. 18 Betidi ba laakpla bətsyuə nti, kənə diyuə kaboko lə betidi ntii, aato eyibibi nnya eto awənsa ni nkpe sēe siasia.

## 4

*Ele Bə Bebokosə Əsuə Kasə Bitə Bonamute.*

1 Be ləənə amakponkpə ku niə kakpe mi lenti? Yeetsyi lə mi kənənsē lə nkpədidi eto alasa nnya nlē mi bəkpənko lə kəmiə lefe saa əsuə. 2 Biabəbē kawunsia eto bikə, fēe biəmbəfo mi bəke. Nyaso bialo bətsyuə. Biabəbē asa keklege, fēe biamfo nnya bunyə, nyaso biədiə niə kəkpə bətsyuə. Biankē lesa nə biabəbē, itsyise biantə Onanto biə utə mi nnya. 3 Nya lə bətə Onanto asa tsyaa, biamfo nnya, itsyise biantə nnya ku nsusu sēe, biatə asa kətə mi əsuə mate. Asa nnya biufi bekpe əsuə disuəyuə hā biatə. 4 Biyifo betidi ba lenti ɔnukualə! Binyi biə mba difi mə əsuə beyifo sēyetsyuə ku kawunsia kamfo eto nkpədidi eyifo Onanto eto balo? Nyaso fəe ke lela fənkə ələkə kawunsia kamfo sēyetsyuəə, éfi fə əsuə éyifo Onanto eto olo. 5 Biembu biənkə ɔnukualə əmbə lə Anantotiki nnya ləteyi nkə, "Ləwəɔ nə Onanto difi ókpe lə boo, eyifo ləwəɔ nə laakpə sityuəse keklege lə bo disi." 6 Fēe Onanto eto lefonə nə wətə boo, kpe ale leso kulaa. Fe kase Awənsa Kənkə nyamə ləteyi nkə, "Onanto əənyə lə mba laabəsə əsuə kato əsuə, fēe wətə wə lefonə mba laabokosə əsuə kasə." 7 Lə nyasoo, bebokosə əsuə kasə bitə Onanto. Biñyə lə Obonsam lə əsuə, ete wuutsyetsyi udu lə mi

ɔflo. <sup>8</sup> Bɛyi bɛfi Onanto, ete wuutsya ebɔyi ɔfi mi. Biflɛ mi ani, mi mba ni babuayifo. Biflɛ abua biləkə lə mi akɔəsi, mi mba eto nsusu laafloma lə bofokanɔ əsuə! <sup>9</sup> Binyə kanyi lə mi akɔəsi, bɛfa bembembe, biwu kəku. Bɛfloma mi siməməmə lə sefiani nkuwuiwui, lə mi disuəyuə lə diyifo kpɔminii. <sup>10</sup> Bɛbokosə əsuə kasɔ bitə Bonamute əmə, ete woobesə mi kato.

<sup>11</sup> Mɔ bayimi, biendi ditiki nə diɲyə itə lə mi bətsyuə əsuə. Nwə laateyi wə ɔyimitsyuə ditiki nə dimatsyɛ nye ditiki fimfi, nye laakpoko wə ɔyimitsyuə lekpo, aateyi ditiki nə dimanlɛkɛ iɲyə lə kɔfi əsuə, nya waakponko kɔfi komə lekpo. Lə kɔfi komə faakponko lekpo, nyalɛ əmənyifo nwə leeyifo lə kɔfi əsuə, bomu ko okponkpo feni. <sup>12</sup> Onanto hā ni nwə laakpe afi nya uni okponkpo tsya. Wə hā loofɔ bofo kətə utidi nye ɔtsylɔsə wə tsya. Owɔe feebu fə wə feni fɛ faakponko fuutsyuə lekpo?

### *Mambesə Əsuə Kato.*

<sup>13</sup> Mɔmɔɔ, bitsyue koto bɛnɔ, mimba laateyi biəkə, “Mmi nye kusɛɛ, buusu kusu umə nkplɛ utsyuə nya budi fe lelə lɔni mfó, buuyifo nyifo bɔkɛ atabi kpenkpe.” <sup>14</sup> Biyi lesa nə luubə kusɛɛ? Mi nkpə te fe kuyuə ko laabɔ itə lefe kliminti, kesin-kli kanya. <sup>15</sup> Lesa nə ele bə bɛteyi ni bənkə, “Lɛ Bonamute atɔnɔ bonkpe nkpə, buyifo nəmfɔ nye nəmə.”

<sup>16</sup> Fɛ mɔmɔɔ, biaka kase kabesə əsuə kato. Əsuə kato bobesə bomfo kenke manlɛkɛ.

<sup>17</sup> Lə nya esoo, nwə ke nyi lɛsɛ ele bə uyifo fɛ ɔni weenyifo nii, aata kebu keyifo lebuə.

## 5

### *Atokəkə Itə Batabinyə.*

<sup>1</sup> Nya mɔmɔɔ, mi batabinyə bɛnɔ! Biwi nku bɛsɔ ani kɛnyɛ lə bulə kplɛ bo ləəbə mi butu əsuə. <sup>2</sup> Mi betabikə ábia nya bale didi mi awu ku mfia bábiasə kenke. <sup>3</sup> Mi sika sia ku sika flubia áto nkanda nya nyamfo luudi sedansie iɲyə lə mi əsuə nya yotonsə mi əsuə eto sinə fe ute seka. Bɛbɛbɛ bikə biɲyənsə léto lə eyi fɛfɛ nyamfo. <sup>4</sup> Bebee! Beyifoyifo ba díyifo keyifo bətə mi lə kakueɛ, bɛni bíamfo mə nyo. Bidi kaa bɛnɔ kase banlɛ mminsəku buwui bembembe! Nya mba dífəsə bɛkuenkɛ bətə mi fɛ bɛni bíamfo mə nyo eto kudu díkayo Boanto Onanto ɔkplɛnyə əmə eto kotoo. <sup>5</sup> Mi nkpə bo binsi lə kasɔ mfo eyi ku nkpədidi ku disuəyuənyənyə sɔɔ. Nya bíyifo mi əsuə bísiə ayinkua itə diyi nəmə itə bolo. <sup>6</sup> Bélo betidi ba dímantə mi bebu dikpi, nya bélo mə lə lefe nə bántaka bəɲyə mi lə əsuə kulaa tsya.

*Bekpe Utu Buɛɛ, Biɲyə Bisəkə Bonamute Əmə Eto Bubə Bio.*

<sup>7</sup> Nyaso, mɔ bayimi, bifi disuətsyə lə bekpe utu

bueε bińyā isu ese lefe nā Bonamute əmə luubə bio. Bebe kase ɔkuεmfo nkpe disuətsyā! Bebe kase woəńyā buεε kəsəkə bekuεnkə kpenkpe bia wəbə bunyā ketsyiko lə wə kasɔ, nya wəəńyā buεε kəsəkə ɔsɔmi eto bɔni lə lefe sεε əsuā. <sup>8</sup> Nko ele bə mi tsya muā utu bεle nε. Biəntə lə ani elo mi, itsyise Bonamute əmə eto dibəfe bio eboyo elo.

<sup>9</sup> Mɔ bayimi, biəndiə niə lə bətsyuə, bə lə Onanto lə ɔye mi lekpo bokpronko. Itsyise okpronkpo əmə eto bube bɔfi. <sup>10</sup> Mɔ bayimi, bekloma Onanto eto bənyeləkətidi ba lébe ditiki nā mə letsya lə Bonamute əmə eti diye əsuā. Bitə lə bobε kase bənyā kanyi nya bəmuə utu balεε, lə bokase asa lə nnya əsuā. <sup>11</sup> Boakpo betidi bamba boə mba bakpo atsyɔ, itsyise bəńyā bembe lə kanyi əsuā. Biɔnɔ kase Hiob dímuə utu ɔle ku kase Onanto léfo wə nnya layo lə kalosəkɔ. Itsyise Bonamute kpe kafœkpe nya woənyā utidi kaminšə.

<sup>12</sup> Mɔ bayimi, ditiki kek-leke nā mɔɔteyi mi ni bənkə biankpadī asa, kato keni o-o, kasɔ keni o-o, nye lesa bamba saa dini o-o, biankpadī. Lə ditiki nəmə kpee, bεteyi biə ee. Nya lə dimbəə, bεteyi biə oowo, lə Onanto lə ɔye mi dikpi bolo.

<sup>13</sup> Lə utsyuə kpe lə bulə əsuə nye ɔnlε kanyi bunyā lə mi ntii, oto ola utə Onanto.

Lə utsyuə lε disuəyuə bun-yəə, usə atesə eto əsə. <sup>14</sup> Lə mi nti eto utsyuə lε bufii, bekpadi bafokanɔfɔ eto dit-syukpa eto beninā lə bato ola lə wə disi, lə bediki wə nuəbi lə Bonamute eto diye əsuā. <sup>15</sup> Ola wə bāto lə bɔfokanɔ əsuə əbɔtsya ufunfi əmə, nya Bonamute lootakasε wə, nya lufi wə abua ɔtsyε wə. <sup>16</sup> Nyaso biləkə mi abua kasɔ bitə bətsyuə lə beto ola lə mi bətsyuə eto disi lə binyā bu-fitsyantsya. Utidi sεε eto olatoto kpe əsuəale nya weeyifo keyifo tinti. <sup>17</sup> Elia éyifo utidi fe kase bo tsya ni. Se óto ala kek-leke nkə ɔsɔmi ye bɔnii, ɔye bɔni lə alε ətsyā ku kutsyā əsuā sɔɔ. <sup>18</sup> Lə nnya kamaa, usi óto ola, nya Onanto díte ɔsɔmi leni nya bidikə léleke lə kasɔ kamə.

<sup>19</sup> Mɔ bayimi, lə utsyuə əbə kama lə ɔnukualetiki nəməə, beklplatsya lə beekpa wə beboko, <sup>20</sup> bekloma biə utsyuə saa ke lookpa obuayifo utsyiko lə kabuayifoyifo əsuə obokoo, wuutə obuayifo əmə nyə nkpe ku abua kpe nnya úyifo eto bu-fukatsyε.

# 1 PETRO

## Kukue Tutε Ko Petro Lεwɔni

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Petro, wɛ ni Yesu Kristo eto ɔtonkpe ɔflo. Nlε ko bɔwɔni kɛtɛ mimba ni Onanto eto betidilɛkɛlɛkɛ ba dɛsɛnsɛ bɛsu benkpe fe bafɔ lɛ Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia ku Bitinia eto nso ɛsuɛ. <sup>2</sup> Anto Onanto kosate dɛlɛkɛ mi eyɛ lɛ wɛ lelabi ɛsuɛ. Nya itɛ Lεwɔnɔ Kenkε lɛkpasɛ mi ɛsuɛ biyifo betidi kenkε bɛ lɛ bitsyue Yesu Kristo koto, lɛ befi wɛ kɔtɔ bɛflɛ mi lɛ bele.

Lɛ Onanto eto lefonɛ ku diyuɛ lɛ difui disɛkɔ mi lefe saa.

*Bafokanɔfɔ Eto Lesa Nɛ  
Banlɛ Kusu Bobe Kɛtɛ.*

<sup>3</sup> Bitɛ lɛ bɔsɔ Onanto wɛ ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani. Lɛ wɛ kaminsɛnyɛnyɛ kplɛ ɛsuɛ, ɛtɛ bo nkpɛ fɔfɔ eyɛ lɛ nnya ɔtakase Yesu Kristo utsyiko ɔkɔmɛ ɔboko nkpɛ eso. Nyamfo ɛtɛ bo kusubebe fɔfɔ ko lɛflo. <sup>4</sup> Lɛ nyasoo, bele kusu bobɛ kɛtɛ kedikɔ eto atsyɔkpokpo fokoya ko Onanto lelɔ utsyɛ lɛ kato itɛ wɛ betidi ke lembobia, ka lemboto kɔti, ka lɛmbɔflɛ tsya. <sup>5</sup> Kedikɔ kamfo luudi mi kale, mimba eyɛ lɛ bofo kanɔ ɛsuɛ bɛlɔ mi bɛtsyɛ lɛ Onanto eto ɛsuɛale ɛsuɛ itɛ bɔfokɛtɛ lɛ nkpɛ bo buulɛkɛ bate lɛ lefe fɛfɛ ɛsuɛ.

<sup>6</sup> Binyɛ disuɛyua lɛ nyamfo ɛsuɛ, ite bɛ biunyɛ

kanyi lɛ lefe kliminti ɛsuɛ eyɛ lɛ botokabe kpɛ ɛsuɛ tsya. <sup>7</sup> Nnya ni bɛ lɛ befi bato mi babe bɛ befo bɛnɔ sitinti. Fe kase baato sika sia laafo bobia kabe lɛ utee, nko ke bɛbɛ mi bɔfokanɔ bo lefo koya bonso sika kulaa tsya boto kabe lɛ ute ɛsuɛ, lɛ befi babe bɛ buutsyɛ itɛ lefe saa. Nyamfo ebutɛ Onanto atɛsɛ mi obɛsɛ mi kato ufi dibu utɛ mi lɛ diyɛ nɛ Yesu Kristo lɔɔɔ ubɛ bɛnyɛ wɛ. <sup>8</sup> Ite bɛ biɛnyɛ wɛ tɔ binyɛ tsyaa, biala wɛ. Se bennlɛ wɛ bunyɛ mɔmɔ tsyaa, bɛfo wɛ bɛnɔ nya mi disuɛyuaɛnyɛnyɛ nso bulɛkɛ katɛyi. <sup>9</sup> Kase bɛfo wɛ bɛnɔ esoo, itɛ bɛ Onato ɛtɛ nkɛ mi kakla nyɛ nkpɛ.

<sup>10</sup> Onanto eto bɛnyɛlɛkɛtidi ba lɛbe letsya itsyi lɛ kase Onanto lɛbɛ mi ɛtɛsa butɛ, ɛtɛ bɛnɔ nya bɛfɛfe kekke lɛ kase Onanto lɛbɛ mi bofo lɛ nkpɛ. <sup>11</sup> Bɛfɛfe bɛ lɛ bate itsyi lɛ lefe nɛ yuubɛ ku kase yɛbɛ bubɛ. Lefe nɛmfo ni lefe nɛ Kristo eto Lεwɔnɔ nɛ nkpe lɛ mɛ ɛsuɛ nlɛ kɔni bote, kɛlɛkɛ kate kanyi ka Kristo ele bɛ unyɛ ku diyɛnde nɛ luutɛkɛ nnya kama. <sup>12</sup> Onanto ɛlɛkɛ ɔtɛ bɛnyɛlɛkɛtidi bamfo nkɛ inni itɛ mɛ ɛsuɛ eto kutɛkɛ eso banlɛ keyifo, bomu itɛ mi. Bɛdi etiki betsyiko asa nnya mba nlɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ letsya bobɛ kɛtɛ mi mɔmɔ eyɛ lɛ Lεwɔnɔ Kenkε nɛ Onanto lɛtsyɛsɛ itsyi kato eto ɛsuɛale ɛsuɛ. Onanto eto batɔnkpe kulaa tsya ɛlɛ kokoko bɛ eni lɛ



bate lesaatsyuə itsyi læ asa nyamfo əsuə fə.

*Ele Bə Bafokanɔfɔ Siə Nkpe Kenke.*

<sup>13</sup> Nyaso bimua əsuə bitsyə itə keyifo. Bimua əsuə bitsyə kukɔnɔ læ bikabe kusu keklege itə Onanto eto atsyɔkpokpo nnya wuutə mi læ lefe nə Yesu Kristo lɔɔɔɔ bənyə. <sup>14</sup> Bitsyue Onanto eto ditiki koto nya biəntə læ asa nnya dɪkənə mi kakpe læ abua əsuə kɔ, læ lefe nə Onanto eto ditiki dɪmankpako mi tɔɔ, læ isi eso mi ani mɔmɔ. <sup>15</sup> Bomuu, fe kase Onanto wə lékpadi mi nte kenke, mi tsya tsyə kenke læ lesa saa nə biuyifo əsuə. <sup>16</sup> Itsyise bawɔni bakpe læ Awɔnisa Kenke əsuə bə Onanto átəyi nkə, “Biyifo kenke, itsyise nyifo kenke.”

<sup>17</sup> Biakpadi wə biə Boanto læ beɛ ola boto kətə Onanto wə laambe utidi eto ənəmi læ ɔɫe lekpo bokpo ku utidi læ lesa nə utsyuə saa dɪyifo əsuə. Lə nyasoo, fe bafɔ læ kasɔ mfoo, bisie mi nkpe fəfə bifi dibu bitə Onanto. <sup>18</sup> Itsyise biyi kayo ka Onanto léfo læ mi disi fə úləkə mi utsyiko læ nkpeəsiasie læmbə kutəkə bo béfo bitsyiko læ mi banamə ɔflo. Inni lesa nə boofɔ bobiasə fe sika sia lee sika flubia seka. <sup>19</sup> Bomu iyifo Kristo eto kɔtɔ ko lefo koya, wə dɪyifo fe Lesamubi nə lebua saa læmbə læ əsuə, lékpa læflo kenke Onanto dɪfi útə kedi læ mi disi. <sup>20</sup> Onanto ələkə wə utsyə fe bəyifo kawunsie nya úləkə wə óte

lə eyifefə nyamfo əsuə læ mi disi eso. <sup>21</sup> Nya eyə læ Kristo əmfo əsuə esoo, béfo Onanto bənɔ. Nya wə ni futsyə létakasə wə utsyiko ɔkɔmə úbə nkpe nya útə wə kediko ka nkpe dibu kanso kenke. Lə nyamfo eso béfo Onanto bənɔ, nya bifi mi kusubebe bitəkə læ wə əsuə.

<sup>22</sup> Nya se bitsyue ɔnukuale əmə koto, eyə læ nnya əsuə békpasə mi əsuə biə bi-ola mi bafokanɔfɔ tsyuə læ ɔnukuale əmə esoo, ele bə bela mi bətsyuə itsyi taa mi utu kəmiə ke. <sup>23</sup> Onanto ətə mi nkpe fɔfɔ eto businkli kale. Inni utidi wə leekpe dɪsinkli óle mi, bomu nwə leenkpe kulefe léle mi eyə læ Onanto eto ditiki nə nsi nkpe lefe saa əsuə. <sup>24</sup> Itsyise Anantotiki átəyi nkə, “Betidi kenke te fe sefa seka.

Nya mə kolokɔ kenke te fe sefa eto efukpokpo seka.

Nya se efukpokpo laaylobe kalo kewui.

<sup>25</sup> Fəɛ Onanto eto ditiki te lefe saa.”

Ditiki nəmfo ni Ditiki Səɛ nə bábe letsya bətə mi nə.

## 2

*Bafokanɔfɔ Ni Onanto Eto Betidi Kenke.*

<sup>1</sup> Nyaso bisinkli beye asa bua saa eto okle buyifo. Biləkə mi əsuə bitsyiko læ sediatəyiteyi, ənəmi ənəmi eto nkpeəsiasie, kutsyuəsekprɔnkpo, ku utidi eto diyebiasəbiasə əsuə.

<sup>2</sup> Bela Onanto eto ditiki tinti nəmə fe kase bebisambi laala mmintu keklege bə

læ bebe bekpe læ mi bofo kanɔ əsuə fe kase Onanto laala. <sup>3</sup> Itsyise Anantotiki áteyi nkə, “Mi kosate ebunya kase Bonamute nkpe kafo ekpe.”

<sup>4</sup> Bibə Bonamute ɔflo. Wə ni nkpe eto leba nə batonto leni bə dimbə kulesa nti, fεε Onanto əlakə ni utsyə nkə lefo koya tinti læ wə ənəmi. <sup>5</sup> Mi tsya eyifo fe aba nnya nkpe nkpe, nyaso bifi mi əsuə bitə Onanto læ oto ləwɔnɔ eto diyo. Diyo nəmfo kafo biokε fe besumunyə kenke, nya biɔye læ Yesu Kristo əsuə bitə Onanto Ləwɔnɔ eto kedi ka lookε wə ɔkɔε. <sup>6</sup> Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue áteyi nkə,

“Nlakə leba nə lefo koya,  
 nya mimfi ni míntəkə læ  
 Sion eto diyo eto kaka  
 nso bofe.

Nya utsyue saa wə loofɔ wə  
 ɔnɔɔ,  
 wembudi kofani  
 kulefe.”

<sup>7</sup> Nya leba nəmfo áfo koya tinti læ mimba lefo wə bɛnɔ ɔflo, nya læ mba dímamfo wə banɔ ɔfloɔ, ele bə bate bənkə, diyifo

“Leba nə batonto leni bə  
 dimbə kɔnɔ,  
 fεε ni bomu díbə léfiani  
 leba nə léfo koya  
 lenso kenke nε.”

<sup>8</sup> Nya Awɔnisa Kenke eto Kukue eto lekpa ditsyue tsya áteyi nkə,

“Diyifo leba nə luutə betidi  
 tusə,  
 læ ni bedu banɔ.”

Bétusə læ ni itsyise bámfo Ditiki Sεε nəmə bánɔ. Nko ini Onanto eto Ditiki Sεε nə

ótəyi útsyə nkə yuubə itə mə nε.

<sup>9</sup> Fεε mii, biyifo betidi ba Onanto dílakə utsyə fe besumunyə ba laatesε wə wə ni oka, ku kusə kenke ko bákpo atsyɔ, Onanto eto betidi ba bələkə bətsyə bə babe Onanto eto eyifosa kplε nyamə letsya. Nya ókpadi mi utsyiko læ ketuntu kamə kəmiə óboko wə diyənde kplε nəmə əsuə. <sup>10</sup> Lefe ditsyue nə léfee, bíenyifo Onanto eto betidi fε mɔmɔɔ, biyifo wə betidi. Fε lefe nə léfe məə, báante Onanto eto kaminsənyənyə fε mɔɔ, biofo wə kaminsənyənyə.

*Bisiə Nkpe Bo Lɔɔtesə Onanto.*

<sup>11</sup> Mɔ balala, nle mi kələ bələ fe mba ni bafɔ ku mba nye kusu læ kawunsia kamfo minkə, biləkə əsuə bitsyiko læ etidisue eto alasa bua nnya nle lema bəkpɔnko mi lefe saa əsuə. <sup>12</sup> Bisiə nkpe sεε læ bamamonyə ba nti benkpe bə læ bədi etiki bua læ mi əsuə bə biyifo babuayifo tsyaa, kamaa, læ bəbə bənyə bətsyə lekpo kasεε ka bíyifo bítsyə itə læ batesə Onanto læ wə Lekpoyi Fεfε nəmə.

<sup>13</sup> Lə Bonamute əmə esoo, bebokosə əsuə kasɔ bitə betidi eto aba saa ke bətsyə læ kɔfi əsuə ku Romafɔ eto Okankplε wə ni uninə kenke, <sup>14</sup> ku aba eto bənyesiə ba útə əsuəale nkə bənə babuayifo koto nya læ batesə betidi ba leeyifo kasεε tsya. <sup>15</sup> Itsyise Onanto aala nkə biti mba ini ebukitiki ete beedi eto nye læ asa sεε nya bieyifo eso.

<sup>16</sup> Bisia nkrə fe betidi ba nsi læ mi əsuə əsuə. Fɛɛ biemfi mi əsuə əsuə busiə bomfo biyifo asa bua. Bomu bisia nkrə fe Onanto eto ndomufɔ seka. <sup>17</sup> Bitə utidi saa dibu. Bela mi bafokanɔfɔ tsyuə. Bete Onanto sikpi. Nya læ bitə Okankple tsya dibu.

*Bebokosə Ɔsuə Kasɔ Bitə Mi Banamute.*

<sup>18</sup> Mimba ni beyifoyifoo, bebokosə mi əsuə kasɔ bitə mi banamute læ bibu mə tsya. Nya inni banamute ba nkrə kafo ɛkrɛ nya baala mi ete, bomu mba leeyifo mi disiale tsya. <sup>19</sup> Lə utsyuə læ kanyi bunyə læ kusu ko dimantsyɛ əsuə fɛ ini læ Onanto eto disi eso uɲyə keklekee, Onanto ebokpo wə atsyɔ. <sup>20</sup> Lə biyifo kabua nya læ nnya eso bənə mi kotoo, nte atesə nnya biunyə læ nnya əsuə? Fɛɛ læ biyifo kaseɛ nya binyə kanyi læ ke buyifo esuəə, Onanto ebokpo mi atsyɔ læ nnya disi. <sup>21</sup> Nya nyamfo ni nnya Onanto lela nkə bikeyifo nɛ. Itsyise Kristo kosate ənyə kanyi læ mi disi nya óte mi nkə bɛyɛ læ wə kayɛkɔ.

<sup>22</sup> “Wényifo lebuə saa, nya wánteyi sedia saa tsya.”

<sup>23</sup> Se báka wəə, wánka kuutsyuə saa læ nnya kɛnyɛ. Se báte wə ohiã wénkudi wə balo saa. Bomu úfi lesa saa útə Onanto wə laakpo lekpo læ kusu əsuə.

<sup>24</sup> Kristo kosate léfo bo abua útsyi, úsu úkpe læ uyikabie əsuə. Úyifo

nyamfo nko bæ læ bɔbɔ butsyi læ bo abua əsuə læ busiə nkrə butə kaseyifoyifo. Úfi afabe nnya ófo ótsya mi bufi. <sup>25</sup> Lə ɔnukuale əsuəə, kɔɔ biyifo fe basamu ba lénya kusu. Fɛɛ mɔmɔɔ, Onanto ákra mi óboko bæ bitəkəko nwə laayenko mi ku nwə laase mi ɔflo.

### 3

*Ele Bə Bese Ku Bəsiə Fi Dibu Bətə Bətsyuə Lə Kristo Eso.*

<sup>1</sup> Nya mi besio tsyaa, nko ele bæ bebokosə mi əsuə kasɔ bitə mi bese. Nyamfo luutə bæ læ mə utsyuə mámfɔ óno tsyaa, wuufi wə əsuə utə Onanto ɛyɛ læ fə ditsyabi sɛɛ nəmə eso. Nya inni bæ ele bæ bətɛyi mə kulesa kulaa tsya. <sup>2</sup> Bomu mə kosate ebunyə kase mi ditsyabi lekpa nya bébokosə əsuə kasɔ. <sup>3</sup> Biənləkə mi bɔnɔbobe bete læ asa nnya biakpe nye kase biakle esi nye atsyabi nnya biakpe kefi kaləkɔsə əsuə. <sup>4</sup> Bomuu, beləkɔsə lɛwɔnɔ nə nkrə læ mi əsuə ku aləkɔsəsa nnya luutə bæ ditsyə kpoo nya diyuə buɛɛ tsya. Kələkɔ komfo ambia kulefe nya kofo koya tinti læ Onanto eto ənəmi. <sup>5</sup> Nkomə seka besio kɛnkɛ ba dísiə kɔ, ba dífi mə əsuə bətəkə læ Onanto əsuəə, lébokosə mə əsuə kasɔ bətə mə bese nnya iyifo kələkɔ itə mə nɛ. <sup>6</sup> Nko ke Sara tsya dítsyue Abraham koto nya ókpo wə nkə, “Mɔ onamute.” Mi tsya afiani Sara əmfɔ eto bebisiobi

læ biyifo asa sɛɛ, nya sikpi laanlɛ mi læ kulesa saa əsuə.

<sup>7</sup> Nko ke ini itə mi bese tsya nɛ, bitə læ asakasɔnɔnɔ læ ɛkɛ læ mi ku mi bæsiə nti, binyə mə fe mba ləmbə əsuəale fe mi. Bitə mə dibu itsyise mi ku mə ta Onanto ləfo utə nkə bibə bisia nkpə læ binyə nkpə manlo. Læ biyifo nkoo, kulesa embuti mi olatoto kusu læ Onanto ɔflo.

*Biemfi Lebua Befo Lebua Kayo.*

<sup>8</sup> Læ kalosəkɔɔ, bitə læ mible eto nsusu læ buyifo bɔni, utidi eto asa læ ɛlɛ mi kaminsə, bela bətsyuə fe bayimi, biyifo kəfoɛkpe nya læ bebokosə əsuə kaso bitə bətsyuə. <sup>9</sup> Biemfi lebua befo lebua kayo, nye bukudi læ bukidi eto kenye. Bomu belɛ Onanto lekpa kpa læ utə mə atsyɔkpokpo, itsyise nyamfo Onanto ditsyə kenye nkə bibə beke se ókpadi mi nɛ.

<sup>10</sup> Fe kase Awonisa Kenke eto Kukue leteyii,

“Utsyuə saa ke lela nkə wəsiə nkpə læ unyə mu kamini,  
nya læ usiə nkpə kentsyɛɛ,

wəntə læ ditiki bua saa læ ləbɔ itsyi læ wə kenye nya yanle bæ ɔteyi sidia tsya.

<sup>11</sup> Ele bæ ɔye lebua buyifo læ uyifo kasɛɛ,  
nya læ ɔbɛbɛ diyuə ku wə utu kenke.

<sup>12</sup> Itsyise Bonamute ətəkə ənə læ mba leeyifo kasɛɛ əsuə,  
nya woanɔ mə olatoto.

Fɛɛ mba ni babuayifoo, waataka kənyə læ mə əsuə.”

<sup>13</sup> Læ biakplatsya keyifo kasɛɛ, owoe lookpe mi bulə?

<sup>14</sup> Fɛɛ læ efe bæ nyə kanyi læ kasɛɛ ka feyifo eto disi esoo, nyə disuəyuə læ nnya əsuə. Biante mə sikpi, nya biəntə kulesa læ ilə mi. <sup>15</sup> Bomu bifi dibu bitə Kristo læ mi akəsɛi læ bitə wə dibu fe mi Onamute. Nya biofo mi əsuə kenye buləkə kate utsyuə saa wə lela nkə woanɔ itsyiko læ kusubebe ko əsuə benkpe. Nya læ biyifo nko ku disuətsyə ku əsuə kaso bokosəbokosə.

<sup>16</sup> Biyifo nnya ku utu wuee, bæ læ utsyuə aka mi læ nkpə sɛɛ bo binsi læ Kristo esoo, læ kofani læ kɔlɛ mə læ nnya bətɛyi əsuə. <sup>17</sup> Itsyise ɛlɛkɛ eso bæ nyə kanyi læ kasɛɛ ka feeyifo eso læ nyamfo eyifo Onanto eto lelabi, enso bæ læ kabua eso. <sup>18</sup> Itsyise Kristo wə ni ɔsɛɛ, ɛkpe læ betidi ba ni babuayifoo eto disi dikpe lenwɛ itə lefe nə kenke, bæ læ ofó bo bokpa kesuko Onanto ɔflo. Báló wə læ əsuə eto sinə əsuə, fɛɛ Onanto læ Lɛwɔnɔ əsuə átakasə wə úbə nkpə.

<sup>19</sup> Nya læ Lɛwɔnɔ əsuəə, úsu óbé Onanto eto ditiki nəmə letsya útə bekpenkpe ba bəti bákpe læ edi kəfo mfó. <sup>20</sup> Mbamfó ni betidi ba díməntsyue Onanto eto kɔlɛ koto læ lefe nə ɔkɛ dibusə utə mə læ lefe nə Noa díkawɛ wə ɔklo kplɛ əmə nɛ. Betidi esiani ba ni mflamfla ba dídufə læ ɔklo əmə kəfo, mə báfo læ nkpə se ntu bomə díyi nɛ. <sup>21</sup> Nyamfo

eyifo ditsyabi nã nle bo bote kase ntuflesãflãsã eto lekpa lekateko ntuyiyi bomfõõ, mãmõ laafo bo læ nkpã. Yenyifo æsuã eto sinã eto keni buflã kewui bomuu, iyifo kenyeklekke ku Onanto, kenyeklekke ka lekpa nya ketsyi taa bo akõesi kãmia ke. Onanto aafõ bo læ nkpã eyẽ læ Yesu Kristo eto botaka ketsyi òkõmã kãbã nkpã æsuã eso. <sup>22</sup> Kristo æmfõ ni nwã dõsu kato nya unsi læ Onanto eto sediani, wã nle seka budi læ Onanto eto batõnkpe kenke ku kato eto bãsuãalenyã ku æsuãale nnya nkpã kenke æsuã.

## 4

### *Bisiã Nkpã Fe Bafokanõfõ Seka.*

<sup>1</sup> Nyaso se Kristo dõnyã kanyi læ sinã æsuã esoõ, mi tsya fi wã nsusu bomfõ ke eto okle bekpé mi æsuã nkẽale, itsyise utsyuã saa ke lænyã kanyi læ æsuã eto sinã æsuã, ensifi æsuã kakpé lebuayifoyifo æsuã. <sup>2</sup> Lã nyaso idu mãmõ entõõ, bisiã mi nkpã fẽfẽ læ Onanto eto lelabi æsuã, inni læ nnya laale utidi òkue æsuã. <sup>3</sup> Kõõ bisiã nkpã biyifo asa fe bamamonyã ekle tinti. Nkpã bo bisiã læ lefe nãmfõ áyẽ læ setsyetõ eto nkpãsiãsiã, æsuã eto sinã eto nkpãsiãsiã, sitekpe, sidikpũũ, budi ku bunã eto ake eti susu ku sifiãsumu eto eyifosa æsuã. <sup>4</sup> Nya se biensiankõ ani ku mã keyifo mã eyifosa kpã nnya læmbã kasõõõõ

esoõ, yeeyifo mã yanii nya baaka mi. <sup>5</sup> Fẽẽ yuubã ibã bã buulãkã mã æsuã kenye læ Onanto wã lookponko mba nsi nkpã ku bekpenkpe akpõ. <sup>6</sup> Nyamfõ eso Kristo ábẽ Ditiki Sẽẽ nãmã letsya bõtã bekpenkpe tsya, ite bã Onanto ákpõnko mã lekpo fe kase baakponko utidinini saa lekpo tsyaa, bã læ læwõõõ æsuã, læ bãsiã nkpã fe kase Onanto nsi seka.

### *Ele Bã Bafokanõfõ Kenke Kawunsãko Bãtsyua.*

<sup>7</sup> Asa nnya kenke eto kalosãkõ boyo elo. Nyaso biñyã bikabe kusu læ bele æsuã kukõõõ, bã læ befo ola boto. <sup>8</sup> Fẽẽ nnya nso bofe enso kenke ni bã bikala bãtsyua kafo faa. Itsyise lelabi ætãkã oyimitsyuã eto kabua kpã ka uyifo kato. <sup>9</sup> Befõ mi bayimitsyuã kafo faa, bõwõõõõõ saa mankẽ. <sup>10</sup> Mi nti eto utsyuã saa áfõ ætãsa ate ate itsyi læ Onanto õfõ. Nya fe unyẽsiã sãẽ saa wã laale ætãsa ate ate nyamfõ ola kõtã Onantõõ, biyifo ætãsa nyamfõ eto keyifo, bã læ ibã kutãkã itã mi bãtsyua. <sup>11</sup> Lã utsyuã læ Anantotiki budii, udi nnya fe kase Onanto dõtã wã nkã udi nnya utã betidi. Nya læ utsyuã læ kesumu eto keyifõõ, uyifo ke ku æsuãale nnya Onanto difi útã wã nkã uyifo ke æsuã, itã læ befi atesã bõtã Onanto lefe saa eyẽ læ Yesu Kristo, wã eto ale ni diyãnde ku æsuãalã idu manlo isu manlo. Ibã itã.

*Binyə Kanyi Fe Kristo Seka.*

<sup>12</sup> Mə bayimi lala, kase banlə mi boto kabe benlə kanyi bunyə keklekee, yenyifo mi naa bənkə lesa nə bennlə kusi bobə kətəə, məəmbə tə lə kutsyuə saa əsuə inyə. <sup>13</sup> Bomu lə nyamfo esoo, binyə disuənyuə bə mi tsya lə kanyi bunyə fe Kristo ke seka, bə lə ɔbɔ lə wə diyənde əsuəə, mi tsya ebofo disuənyuə bunyə kato keyuluu. <sup>14</sup> Binyə disuənyuə lə betidi áka mi se bintəkəko Kristo eso. Itsyise diyənde eto Ləwɔnɔ nə ni Onanto eto Ləwɔnɔ siko mi. <sup>15</sup> Lə mi utsyuə əənyə kanyii, yenyifo bə uyifo uwudifo, uyu, obuayifo, nye nwə laakpe ditiki nə dimanle wə kənyə eso. <sup>16</sup> Fə lə biənyə kanyi lə mi bafokanɔfɔ esoo, biəntə lə ɛlɛ mi kofani. Bomu bəɔ Onanto ani bə Kristo eto diye teke fə lə əsuə. <sup>17</sup> Lefe nəmə eboyo elo bə betsyiko lekpokpronkpo nəmə kasɔ, nya Onanto eto betidi əsuə yuutsyə kasɔ itsyiko. Lə betsyiko kasɔ itsyi lə bo əsuəə, ntsyə yuutsyə itə mba dímamfo Onanto eto Ditiki Sə lə nəmə banɔ? <sup>18</sup> Bawɔni bakpe lə Awɔnisa Kenke eto Kukue bənkə,

“Lə ite məə, bə yɔkɛ ale fə betidi sɛ lə bənyə bofoo, ntsyə yuutsyə itə babuayifo ba dímamfo banɔ?”

<sup>19</sup> Lə nyasoo, mba ləənyə kanyi ka diyifo Onanto eto lelabii, lə mə asa sɛ buyifo

əsuəə, lə befi mə əsuə bakpe lə nwə díyifo mə lə kɔni kenke, nwə leeyifo lefe saa lə wə kənyətsyətsyə əsuə.

## 5

*Bikalə Onanto Eto Bebi Ola.*

<sup>1</sup> Mə kosate nwə ni bafokanɔfɔ eto uninə lə mi nti, nla miə maale bafokanɔfɔ eto beninə ba nkpe mi lenti kələ. Mə kosate ənyə kase Kristo dínýə kanyi, nya lə bələkə wə batee, muunyə kediko lə wə diyənde nəmə kəmiə. Nla miə maateyi mi minke,

<sup>2</sup> bələ Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə bəfi bákpe mi lə kɔni bə bebe ola ku kafo faa, fe kase Onanto ləto utsyiko mi ɔfɔ. Biənyifo keyifo kamfo bə lə bifi bəbɛbɛ kutəkə ko dimənyə itə, bomu biyifo ke ku kesumu seka. <sup>3</sup> Biənyifo ke bidi sɛkplɛ lə mba bəfi bákpe mi kalɔ əsuə, bomu bete ditsyəbi sɛ itə basamu eto etsyukpa nnya nkpe mi kalɔ. <sup>4</sup> Nya lefe nə Kristo, Nwə Laayenko Basamu eto Uninə Kenke luubəə, lə uti mi lekankpakpa kosate nəmə, nə ni nə laambia kulefe.

<sup>5</sup> Nko ke ini itə mi lekososa tsya nɛ, bə bebokosə əsuə kasɔ bitə bafokanɔfɔ ninə ba eto kalɔ benkpe. Mible kenke bebokosə əsuə kasɔ bitə bətsyuə lə mi eyifosa əsuə. Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue lə bətəyi nkə,

“Onanto əənyə lə mba laabesə əsuə kato əsuə,

“Onanto əənyə lə mba laabesə əsuə kato əsuə,

“Onanto əənyə lə mba laabesə əsuə kato əsuə,

“Onanto əənyə lə mba laabesə əsuə kato əsuə,

“Onanto əənyə lə mba laabesə əsuə kato əsuə,

“Onanto əənyə lə mba laabesə əsuə kato əsuə,

fɛɛ woawunsəkɔ mba  
laabokosə mə əsuə  
kasɔ.”

<sup>6</sup> Nyaso beboksa mi əsuə  
kasɔ beke lə Onanto eto kɔni  
kekkele komə kalɔ, bə lə  
obesə mi kato lə wə lefe sɛɛ  
əsuə. <sup>7</sup> Bifi mi asa nnya  
kenke laakpé mi bulə bekpe  
lə Onanto eto ani, itsyise wə  
laale mi ola.

<sup>8</sup> Bitəkə ənə, bisia bik-  
abe kusu. Mi olo Obon-  
sam lə botsyilama kafa, kato  
ɔkɔɛ fe tsyata, nya ɔnlɛ utidi  
bɔbɛbɛ nkə lə usənsə ɔyimi.

<sup>9</sup> Bifi bɔfokanɔ kekkele bińyə  
lə wə əsuə, se binyi biə  
mi bayimi bafokanɔfɔ lə  
kawunsiə kenke tsya kpé lə  
kanyinyənyə kamfo ke eto  
okle əsuə.

<sup>10</sup> Fɛ lə binyə kanyi kamfo  
itə lefe kliminti kamaa,  
Onanto, nwə eto lefonə  
ləmbə kalokɔ, wəə lékpadi  
mi nkə bibə binyə kedikɔ lə  
wə diyənde manlo nə diyifo  
loni ku Kristoo, wə kosate  
əbɔfləsə mi, okpe mi nkə  
ale lə binyə kekkele. <sup>11</sup> Wə  
ni əsuəale idu manlo isu  
manlo. Ibə itə.

### *Bokla Fɛfɛ*

<sup>12</sup> Nlɛ kukue kliminti  
komfo bɔwɔni kətə mi eye  
lə Silvano wə mimfi fe ɔyimi  
wə lefo ɔnɔ əsuə. Nla miə  
maakpe mi nkeale ku nnya  
mɔ kosate dínýə miə Onanto  
eto lefonə kosate nəmə ni  
nəmfo. Nyaso bińyə kekkele  
lə nnya əsuə.

<sup>13</sup> Mi bafokanɔfɔ tsyuə ba  
tsyə Onanto díləkə lə Ba-  
bilonia eto kasɔ ku mɔ ubi  
Marko bə bəəsiəsə mi o-o.  
<sup>14</sup> Bəbuta bətsyuə lə bisiasə

bətsyuə ku bafokanɔfɔ eto  
lelabi.

Diyuəsə lə disiaکو mimble  
ba kenke diyifo bani ku  
Kristo.

## 2 PETRO

### Kukue Nuɛfə Ko Petro Lɛwɔni

<sup>1</sup> Mɔ, Simon Petro, wɛ ni Yesu Kristo eto uyifoyifo ku ɔtɔnkpe, mɔ ni nwɛ nɛ kukue komfo bɔwɔni kɛtɛ mimba ɛyɛ lɛ Onanto ku Ofomfokɛtɛ Yesu Kristo eto kaseyifoyifo ɛsuɛ, ditɛ bɔnyɛ bɔfokanɔ bo lefo koya fe bo bole bomfo eto okle.

<sup>2</sup> Onanto lɛ usi unɛ mi kafo eso mmɛ, nya lɛ utɛ mi diyuɛ kpɛ ɛyɛ lɛ mi Onanto ɛmɛ ku Bonamute Yesu eto bote ɛsuɛ eso.

*Kase Onanto Lɛkpadi Nya  
Úlɛkɛ Betidi.*

<sup>3</sup> Onanto ɛfi wɛ kosate eto ɛsuɛale útɛ bo lesa saa nɛ loofe itɛ bo faa lɛ bo nkpɛ ɛsuɛ, bɛ lɛ bɔfɔ nkpɛ busiɛ fe bafokanɔfɔ. Úyifo nyamfo itsyise buyi wɛ nwɛ lɛkpadi bo nkɛ bunyɛ kedikɔ lɛ wɛ kosate eto diyɛnde ku kasɛɛ kɛmiɛ. <sup>4</sup> Onanto áyɛ lɛ kusu komfo ɛsuɛ útɛ bo ɛtɛsa kpaa nnya lefo koya, nnya eto kɛnyɛ útsyɛ bo, bɛ lɛ bɔfɔ bɔyɛ lɛ ɛtɛsa nyamfo ɛsuɛ bulɛkɛ bo ɛsuɛ butsyiko lɛ asa bua nnya laalɛ utidi ɔkɔɛ kabiasɛ wɛ lɛ kawunsiɛ kamfo ɛsuɛ. Bɛ ɛyɛ lɛ nnya ɛsuɛ, lɛ bubɛ bɔfiani mba luunyɛ kedikɔ lɛ Onanto eto ditsyɛbi nɛmɛ kɛmiɛ.

<sup>5</sup> Lɛ nsusu sɛɛ bomfo ɛsuɛ esoo, bekpe otsyɛkle saa bɔfɔ lɛ bifi kaseyifoyifo bɛwunsɛko ku mi bɔfokanɔ. Nya lɛ bifi kobetete bɛkɔ

lɛ kaseyifoyifo ɛsuɛ. <sup>6</sup> Nya lɛ bifi ɛsuɛkatotɛkɛtɛkɛ bɛwunsɛko kobetete, lɛ bifi utukpekpe bɛwunsɛko ɛsuɛkatotɛkɛtɛkɛ, lɛ bifi Onanto sikpitete bɛwunsɛko utukpekpe.

<sup>7</sup> Seyimila wunsɛko Onanto sikpitete, nya lɛ lelabi lɛ lɛwunsɛko seyimila. <sup>8</sup> Ɔtsyɛbi nyamfo lefe itɛ mi nɛ nya lɛ nyamble kenke aka mi kɔni nya yefo disiɛ isiɛ lɛ mii, yuutɛ mi eyifosa ebokpra wuee, nya yɔɔbɔ kutɛkɛ se binyi Bonamute Yesu Kristo eso. <sup>9</sup> Nya lɛ utsyuɛ ɛmbɛ ditsyɛbi nɛmfo, nyalɛ utidi ɛmfɔ ɛnnyɛ asa kukɔnɔ, eso weemunyɛ asa lɛ katsyontsyokɔ. Itɛ bɛ ɔtasuɛ nkɛ Onanto ɛflɛ abua nnya úyifo kɔ bewui.

<sup>10</sup> Nyaso, mɔ bayimi, bekplatsya lɛ biɛnyɛ kekɛleke eso kɔ, itɛ lɛ Onanto eto bokpadi bo ɔkpadi mi nya úlɛkɛ mii, menyifo ebimbale, nya lɛ biyifo nkoo, nyafɛ biemubɛ kama lɛ mi bɔfokanɔ ɛsuɛ nɛ. <sup>11</sup> Lɛ biyifo nkoo, biunyɛ kusu wuee bidufɛ Bonamute ku Ofomfokɛtɛ Yesu Kristo eto seka kedikɔ manlo siamɛ ɛsuɛ.

<sup>12</sup> Ite bɛ bíyi nyamfo koko nya bíkabo keyudu lɛ mi bɔfokanɔ ɛsuɛ tsyaa, nyifo nnya minkɛ muukaklomasɛ mi asa nyamfo lefe saa. <sup>13</sup> Nya se minsi minkpe nkpɛ koo, yɔɔlɛkɛ bɛ nkaklomasɛ mi asa nyamfo nya lɛ nkasanklisɛ mi lɛ nnya ɛsuɛ. <sup>14</sup> Nyi minkɛ ibu sɛkɛ lɛ mbɔ lɛ ɛsuɛ eto sinɛ siamfo ɛsuɛ fe kase Bona-



mute Yesu Kristo leteyi me okpasæ. <sup>15</sup> Mɔɔbɛbɛ kusu saa ko æsuæ biokakloma asa nyamfo lefe saa læ mɔ ukpæ kama ntsyæ.

*Bo Kosate Ænyæ Yesu Eto Diyænde Næmæ Ku Bo Ænæmi.*

<sup>16</sup> Etiki nnya bóteyi mi itsyi læ Bonamute Yesu Kristo eto businkli kæbæ læ æsuæale kplæ æsuæ, menyifo etiki woenwoe. Bo kosate dínyæ wæ ku bo ænæmi læ wæ sækplæ æsuæ. <sup>17</sup> Búnyæ mfó læ lefe næ Anto Onanto dífi dibu ku diyænde útæ wæ. Nya ɔkɔæ læbɔ útsyi diyænde kenke eto Onanto ɔflɔ nle bóteyi nkæ, “Nyæ nwæmfɔ ni mɔ ubi lala, wæ æsuæ mænyæ disuæyüæ næ.” <sup>18</sup> Bo kosate lenɔ ɔkɔæ æmfɔ læbɔ utsyi kato, læ lefe næ bóke læ wæ ɔflɔ læ kɔtini kenke komæ æsuæ.

<sup>19</sup> Nyamfo eso busi bófo Onanto eto bányelækætidi eto etiki nnya bábe letsya bætsyæ enso næ. Bekplatsya læ bæle letsyabebe næmæ fe okandæ wæ nle buyænde læ ketuntu æsuæ, isu ese læ kolensiantɔ ko kalesiasia eto sefandebi luubæ siyænde læ mi ketu kæmia. <sup>20</sup> Lesa næ lefe ele bæ binyæ bitsyæ lekpo ni bækæ, kuutsyüæ saa antaka mmæ ete ulækæ Onanto eto katæyikætsyæ ka nkpe læ Awónisa Kenke æsuæ kasɔ læ wæ kosate eto kobetete æsuæ. <sup>21</sup> Itsyise Onanto eto katæyikætsyæ eto ditiki saa méntsyi læ utidi kuutsyüæ eto lelabi æsuæ díbæ. Bomu Onanto eto Læwónɔ Kenke leyæ læ betidi

æsuæ bátæyi kenye ka ditsyi Onanto ɔflɔ kæbæ bætsyæ.

## 2

*Petro Ále Bafokanɔfɔ Kɔle Læ Bidiabidia Eto Bateasa Æsuæ.*

<sup>1</sup> Fe kase bidiabidia eto bányelækætidi lækæ læ betidi nti kɔɔ, nko ke bidiabidia eto bateasa lɔɔbɔ bakæ mi lenti næ. Bɔɔye læ awesu bate bidiabidia eto asa nnya laabiasæ betidi eto bofokanɔ. Nya bɔɔni Bonamute wæ dílækæ mæ kulaa tsya. Mæ eyifosa nyamfo ebutæ batsylɔsæ æsuæ mlæ. <sup>2</sup> Betidi kpæ ebutækæko mæ nkpe bua siæsia kama, nya læ bateasa eto eyifosa esoo, betidi ebóteyi asa bua bányæ læ kɔnukualesu komæ æsuæ. <sup>3</sup> Se bateasa bamæ dífi kænænse bætækæ læ atabi bɔbɛbɛ æsuæ esoo, boowoe etiki nnya ni bidiabidia befi bányæ kutækæ læ mi æsuæ, Onanto ébolo mæ dikpi koko, nya úkæmuæ utsyüæ æsuæ itæ mæ batsylɔsæ!

<sup>4</sup> Onanto mémfi ótsyæ wæ batɔnkpe ba léta wæ bebu. Bomu okpé mæ læ amana óto mæ ókpe læ ute kæmia læ kaka lena tũũ isu ese lefe næ okponko mæ lekpo. <sup>5</sup> Nko ke Onanto dímányæ betidi ba dísiæ nkpe ko læ kawunsia kamfo æsuæ kaminse se báni nkpe sɛɛ busiæ eso. Bæntæ Onanto dibu esoo, útæ ɔsomi áni nya ntu díyi bófo kawunsia kenke nya betidi letsylɔ. Ini Noah wæ lébe nkpe sɛɛ siæsia letsya útæ betidi bamæ ku bitidi ekuanse bamba ba Onanto dílækæ hã dibu.

<sup>6</sup> Onanto álo Sodom ku Gomora dikpi nya útə ute letsylosə imənkplə inuə nyamfó kenke káfiani ntə, úfi óte lesa nə luutu betidi ba leni bə bembufi dibu bətə wə. <sup>7</sup> Onanto ələkə Lot wə ni utidi sɛɛ, nwə betidi bamfó eto nkpə bua siəsia díkelə lə ləkɔəsi. <sup>8</sup> Utidi sɛɛ əmfó ákɛ lə mə nti lefe saa. Ɔno nnya kenke nle bubə, nya únyə nnya ku wə ənəmi tsya, itə bə betidi bamfó eto nkpə bua siəsia bomə əkələ wə tinti lə ləkɔəsi. <sup>9</sup> Nyamfo lə bote kase Boanto laafo betidi sɛɛ buləkə ketsyiko lə botokabe bo əsuə bankpe ku kase waalɔ babuayifo kətsyə itə lefe nə Lekpoyi Fɛfɛ looyo itə mə kotonənə.

<sup>10</sup> Nya mba wuunə koto enso ni mba ləətəkəko əsuə eto sinə biabia eto nkpəsiəsia kama nya baani beentsyue Onanto eto afi koto. Bidiabidia eto bateasa bamfo kpé ale nya bembu kulesa ku diyənde eto əsuəalə nnya nkpe kato bomuu, baaka mə kulaa tsya. <sup>11</sup> Fɛɛ Onanto eto batənkpe ba nkpe əsuəalə nya bankpe kənyɛale banso bidiabidia eto bateasa bamfo kulaa tsya anla əsuəale nnya nkpe kato kənyɛ, kaaka mə lə Boanto eto ənəmi. <sup>12</sup> Betidi bamfo eto okle te fe bebutubuki ba lenyi kobe ba boofə bumuə kalo, nya bəənyə lə lesa saa nə banno kasɔ əsuə nya beedi etiki bua saa eto okle. Bɔotsylɔsə mə fe kase baalo bebutubuki seka.

<sup>13</sup> Boonyə kanyi fe kase bətə betidi dínyə kanyi ke.

Beedi nkpe keyifo lesa saa nə ke baala lə nkɔminti tsya itsyise beefi nnya fe lesa nə lookpe mə disuəyuə. Beyifo mba leeyifo afanisa ku mba leeyifo asa nnya laanno bobə. Baakɔ ku mi mba nle eyi budi nya bəənyə disuəyuə lə mə asa bua nnya beeyifo əsuə. <sup>14</sup> Bakpé disənkpo eto ənəmi nya beeyifo lebuə lefe saa nya yennlə mə. Baawɛ betidi ba eto bɔfokanɔ ləmbə ale kakpe lə lebuə əsuə. Mə ketu emmi kulefe. Onanto ékudi betidi bamfo sitinti! <sup>15</sup> Báyani kususe bətsyə nya bányə kusu! Bəətənkɔ Onanto eto unyələkətidi Baalam wə ni Boer eto ubi eto ditsyəbi kama. Waala atabi nnya wuunyə lə asa buayifoyifo əsuə. <sup>16</sup> Lə nyaso Onanto əyənki ókpe wə lə lebuə nə úyifo əsuə. Wə Baalam kosate eto ɔflimu édi wə etiki lə utidi eto ɔkɔɛ əsuə nya úti wə kusu lə disibiabia eto asa nnya ɔnle buyifo əsuə.

<sup>17</sup> Betidi bamfo eyifo fe etubiə nnya lensianyifə ntu, fe asɔmiloku nnya ufiebi lekpa ɔnyɛko. Onanto ébu kəsiəkɔ utsyə mbamfo eto okle lə ketuntu tūū kəmiə. <sup>18</sup> Beedi etiki bimba kabesə əsuə kato. Nya beedi akɔəntiki nnya laabiasə utidi əsuə, kawɛ mba nle bɔbɔ lə betidi ba nsi nkpə bua əsuə eto nti kakpe. <sup>19</sup> Bidiabidia eto bateasa bamfo əətsyə mə kənyɛ bənkə bootə bənyə əsuə buusie lə mə əsuə əsuə lə lefe nə eto lefe mə kosate nsi nkpə bo loobiasə mə

bafiani ndomufɔ, itsyise lesa nɛ eto kalɔ fankpee, aafiani ni ndomunye.

<sup>20</sup> Lɛ bɛtsyuɛ ɛbɛ bate Bonamute Yesu Kristo wɛ ni Ofomfokɛtɛ, nya bɛnɛ mɛ ɛsuɛ bɛlɛkɛ lɛ asa nnya laanansɛ etidisuɛ lɛ kawunsiɛ kamfo, nya yanklɛ fɛ asa nyamɛ disinkli ibɛ imuɛ mɛ itɛkɛ mɛ katoo, bɛɛbɛ kɛsiɛ nkpɛ bo lɛ kalosɛkɔɔ, laabia kaso mbo bɛsiɛ kɔ. <sup>21</sup> Lɛ nnya ete betidi bamfo dɛmantɛ kulesa itsyi lɛ nkpɛ sɛɛ siɛsiɛ eto kusu ɛsuɛ, eni ɛlɛkɛ itɛ mɛ, eso bɛ lɛ bate kusu sɛɛ komɛ fɛ lɛ besinkli lɛ kofi kɛnkɛ kɔ Onanto lɛkpe mɛ eto kama.

<sup>22</sup> Lesa nɛ dɛbɛ mɛ lɛ ɛsuɛ ɛlɛkɛ ete wuee lesa nɛ akpa nyamfo nɛ bɛtɛyi bɛ, "Okpa esinkli ɔlɛ wɛ kala budi," nya "Okplako wɛ bɛflɛsɛ ntu kukɔnɔ esinkli ɛsuɛ ɔlɛ kota boke."

### 3

*Biɛnyɛ Bikabe Kusu Itɛ Bonamute Yesu Kristo Eto Businkli Kɛbɛ.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi lala, nyamfo ni kukue nuɛfɛ kɔ minlɛ bɔwɔni kɛtɛ mi nɛ. Lɛ ekue ɛnuɛ nyamfo ɛsuɛ, nkplatsya miɛ lɛ nsi nɛ mi nsusu nsuko asa sɛɛ nyamfo ɛsuɛ lɛ ekpako mi wuee. <sup>2</sup> Nla miɛ lɛ nklo-masɛ mi etiki nya Onanto eto bɛnyɛlɛkɛtidi kɛnkɛ lɛtɛyi lɛ lefe nɛ lefe mɛ, ku lesa nɛ batɔnkpe bamɛ lɛtɛ mi itsyi lɛ Bonamute we ni Ofomfokɛtɛ ɛsuɛ.

<sup>3</sup> Tutɛɛ, bitɛ lɛ ekpako mi wuee biɛ, lɛ eyi fɛfɛ nyamfo ɛsuɛ, betidi bɛtsyuɛ ebubɛ

ba difi mɛ ɛsuɛ bɛtɛ mɛ ɛsuɛ eto sinɛ eto afanisa yi-foyifo. Boomɛ mi. <sup>4</sup> Nya bɔɔɔ mi bɛnkɛ, "Nwɛ dɛtsyɛ kɛnyɛ nkɛ ɔlɛ bubɛ nkpɛ, sieti onkpe? Itsyise idu lefe nɛ bo bana mɛ dɛkpe ibɛ ese mmi, nko ete asa nsi nte fe kase itsyɛ taa lefe nɛ Onato dɛiyifo kawunsiɛ nɛ." <sup>5</sup> Beyi fɛ bɛtsyɛ bɛni ɔnukualɛ mɛ bɛ etiki te Onanto didi nya ɛyifo kato ku kaso. Wɛ ke dɛtɛ kaso lɛbɔ kɛtsyi lɛ ntu ɛsuɛ nya kabɔ lɛ ntu ɛsuɛ kankpe. <sup>6</sup> Nya ɛyɛ lɛ ntuyiyi ɛsuɛ nya Onanto lɛtsylɔsɛ kawunsiɛ ka kɔ kɛnkɛ. <sup>7</sup> Onanto eto ditiki nɛmɛ ke dimuɛ kato ku kaso kanlɛ nya ɔnlɛ ke bɔlɔ kɛtsyɛ itɛ ke botonsɛ. ɔlɔ mɛ utsyɛ itɛ diyi nɛ woorkponko betidi ba laante Onanto lekpo bɛtsylɔsɛ mɛ.

<sup>8</sup> Mɔ bayimi lala, bianta ɛsuɛ bɛnkɛ lɛ Onanto eto ɛnɛmii, lɛtɛkɛkɛ saa ɛmbɛ lɛ diyi lɔni ku alɛ kɔkpi eto nti. Lɛ wɛ ɔfɔɔ, nyamble akate iyifo ani. <sup>9</sup> Lɛ bɛtsyuɛ eto nsusu ɛsuɛ, Onanto annlɛ bɔkɔsɛ lɛ kɛnyɛ ka utsyɛ ɛsuɛ. Inni nko ini. Bomu ɔlɛ ɛsuɛ butsyɛ ku mi itsyise waanla nkɛ bɛtsylɔsɛ kuutsyuɛ saa. Fɛɛ ola nkɛ utsyuɛ saa tsyi ɔwuninsɛ lɛ ɔyɛ abua buyifo.

<sup>10</sup> Fɛɛ Bonamute eto diyi nɛmɛ ebubɛ fe kase uyu lɛɛbɛ. Dyi nɛmfoo, lɛ ɔkɔɛ kɛnɛnɛnɛ eto bɔbɔ kɛtsyi kato ɛsuɛ asa nnya nkpe kato ebonya. Nya asa nnya nkpe kato kɛnkɛ looto ɛtsylɔ nya asa nnya kɛnkɛ nkpe lɛ

kasɔ loonya.

<sup>11</sup> Se asa nyamfo kenke loobia mməə, nte betidi ba eto okle ele bə bidi? Ele bə bisia nkrə bo diyifo kenke lə bifi əsuə bitə Onanto. <sup>12</sup> Nya lə kase binsi bənle kusu bobē itə Onanto eto diyi nəmə bekplatsya lə dibə mlə. Diyi nəmfoo, kato kenke looto katsylɔ, nya ute loolonsə kato eto əsuəale kenke ebi-asə. <sup>13</sup> Fɛɛ boɔ, buunyə bukabe kusu itə Onanto eto kenyɛ ka úsyə. Kato fɔfɔ ku kasɔ fɔfɔ ka luubə kaka kaseyifoyifo sɔɔ looke mfɔ kenke.

<sup>14</sup> Nyaso, mɔ bayimi, se bifi mi kusubebe kenke bitəkə lə diyi nəmə əsuə esoo, bekplatsya lə biyifo mi əsuə kenke, kabua saa manke lə mi əsuə lə Onanto eto ənəmi, lə beke le diyuə əsuə ku wə. <sup>15</sup> Ele bə bifi kase Bonamute dīfi dibusə útə, fe kusu ko útə mi nkə lə bafo mi lə binyə buləkə fe kase bo oyimi lala Paulo ləwɔni útə mi eyɛ lə kobe ko Onanto dītə wə əsuə. <sup>16</sup> Nyamfo ni lesa nə waateyi lə wə ekue nnya kenke waawɔni katsyese mi lə etiki nyamfo əsuə nɛ. Asa ətsyuə nnya waawɔni katsyese kpé ale nyaso betidi ba lenyi ku mba lənyə kekke lə mə bofokanɔ əsuəə, eefi kasɔləkələkə ka dimamflɔ kətə nnya fe kase beeyifo lə Awɔnisa Kenke eto nlebe ntsyuə. Nyamfo luutə baatsylɔsə əsuə nɛ.

<sup>17</sup> Fɛɛ, mɔ balala, bifi biyi nyamfo koko. Nyaso bitəkə ənə bə babuatidi saa

embɔwɛ mi bakpe lə mə abuayifoyifo saa ku mə es-ubuayɛyɛ əsuə. Manla miə lə beta bibu lə mi bofokanɔ əsuə! <sup>18</sup> Bomu bisukosə lə bebe lə Onanto eto lefonə ku Bonamute Yesu Kristo wə ni bo Ofomfokətə eto bote əsuə. Wə boətə dibu idu mɔmɔ isu manlo manlo. Ibə itə.

# 1 YOHANES

## Yohanes Eto Kukue Tutɛ

*Onanto Eto Nkpə Eto Ditiki Ni Yesu Kristo.*

<sup>1</sup> Bɔlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mi, ko nye læ Nkpe eto ditiki nə nsi nkpe itsyi ta kawunsia eto ketsyikokɔ ke əsuə. Bɔnɔ etiki itsyi læ ni əsuə nya bükənyə ni ku bo ənəmi tsya. Sitinti ini bæ búnýə ni ku bo ənəmi nya bükətidi ni ku bo ani tsya. <sup>2</sup> Se Onanto díləkə ditiki nə lætə nkpe le lekpelee, búnýə wə nya búdi etiki itsyi læ wə əsuə. Bóbe letsya læ nkpe manlo bo nkpe læ wə, nya onkpe læ Anto Onanto əmə oflɔ. Nya Onanto díləkə wə óte bo tsya. <sup>3</sup> Lesa nə bükənyə nya bɔnɔ, ni bɔnlɛ letsya bobekətə mi nə, bæ læ mi tsya læ bibə bəkɔ ku bo læ lɔniyifoyifo nə əsuə bonkpe ku Anto əmə ku wə ubi Yesu Kristo. <sup>4</sup> Nyaso bɔnlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mi, bæ disuəyüə nə bɔnlɛ bunyə, læ læflɔ lelo.

*Onanto Ni Diyənde.*

<sup>5</sup> Mɔmɔ, ditiki nə bɔnɔ butsyiko læ wə Ubi əmə oflɔ nya búfi ni bɔnlɛ letsya bobekətə mi ni nkə Onanto ni diyənde, nya ketuntu saa læmbə læ wə. <sup>6</sup> Nyaso læ bɔlɛ bɔtɛyi boə buyifo bani ku wə, fɛ busi bunsí nkpe læ ketuntu əsuə, nyalɛ bɔlɛ sidia

bɔtɛyi læ bo etiki ku læ bo eyifosa əsuə. <sup>7</sup> Fɛɛ læ busi nkpe læ diyənde əsuə fe kase unsi læ diyənde əsuə, nyalɛ ete bæ busi læ lɔniyifoyifo əsuə ku bo bayimitsyüə. Nya Yesu Kristo wə ni wə Ubi eto kətɔ əflə lebuə saa lebuə læ bo əsuə kúwi.

<sup>8</sup> Lə bɔtɛyi boə lebuə saa əmbə læ bo əsuə, bówɛ əsuə nya bɔnɔnlɛ ɔnukualɛ bɔtɛyi. <sup>9</sup> Fɛɛ læ buləkə bo abua kasɔ butə Onantoo, wɔɔyɛ læ wə kɛnyetsyətsyə əsuə uyifo lesa nə lɛlɛkɛ utə bo, wuufi bo abua ɔtsyɛ bo, uflə nnya uwui læ bo. <sup>10</sup> Fɛɛ læ bɔni boə lebuə saa mbə bo læ əsuə, nyalɛ bütəkə Onanto sidia, nya wə ditiki əmbə læ bo əsuə.

## 2

*Yesu Kristo Eyifo Bo ɔwunsəkotsyüə.*

<sup>1</sup> Mɔ bebi lala, nɛ nyamfo bɔwɔni katsyese mi bæ læ bienyifo lebuə. Fɛɛ læ utsyüə éyifo lebuə, bokpé utsyüə wə læányə læ bo kɛnyɛ kalɛ Onanto lekpakpa kətə bo. Wə ni Yesu Kristo wə ni ɔsɛɛ əmə. <sup>2</sup> Nya Kristo kosate ni nwə əsuə Onanto laayɛ kefi bo abua katsyɛ bo. Inni bo mate eto ale ete woefi katsyɛ, bomu kawunsia kenke eto betidi eto ale.

<sup>3</sup> Lə butsyue Onanto eto afi kotoo, eté bæ buyi wə. <sup>4</sup> Lə utsyüə læ bɔtɛyi nkə, “Nyi wə,” fɛɛ woenyifo læ wə afi əsuə, utsyüə əmfo eyifo odia. Nya ɔnukualɛ saa əmbə læ wə. <sup>5</sup> Fɛɛ utsyüə saa ke leetsyue wə ditiki koto,

wə lelabi itə Onanto ni nə lɛflo nɛ. Bitə lə ntɛyi mi kase boate boə buyifo bani ku Onanto nya ni benkə, <sup>6</sup> utsyuə saa ke laateyi nkə uyifo ɔni ku Onanto, ele bə usiə nkpə fe kase Yesu Kristo dísia.

*Ele Bə Siə Nkpe Lə Diyənde Ɔsuə.*

<sup>7</sup> Mə balala, nnya minlə bɔwɔni katsyese mi enni kɔfi fɔfɔ. Bomu kɔfi koko ko nte taa kasɔ ketsyikokɔ ke. Kɔfi koko komfo eyifo nko fákano taa kɔ. <sup>8</sup> Fɛɛ kɔfi ko minlə bɔwɔni kətə mi mfoo, lə sitinti kuyifo kɔfɔfɔ itsyise ko ɔnukualɛ yɛ lə Kristo ku mi tsya əsuə. Itsyise ketuntu kamə lɛ bofe nya diyənde nəmə kosate fe lɛlɛ buyənde.

<sup>9</sup> Nya utsyuə saa ke laateyi nkə okpé lə diyənde nəmə əsuə fe weekisi wə ɔyimitsyuə, si okpé lə ketuntu əsuə ibə ese mɔmɔ. <sup>10</sup> Nya utsyuə saa ke laala wə ɔyimitsyuə, kpé lə diyənde əsuə, nya kulesa əmbə lə wə nə luutə bə utsyuə bamba dufə lə lebuə əsuə. <sup>11</sup> Fɛɛ utsyuə saa wə leekisi wə ɔyimitsyuə, kpé lə ketuntu əsuə, nya ɔnyɛ lə ke kəmiə. Nya unyi kaka ɔntɔ, itsyise ketuntu kamə ətə óba ənəmi.

<sup>12</sup> Mə bebi lala, nlə kukue komfo bɔwɔni kətə mi lə bete biə ɛyɛ lə Kristo əsuə, Onanto éfi mi abua ɔtsyɛ mi.

<sup>13</sup> Antomə, mi minlə kukue komfo bɔwɔni kətə nɛ

itsyise biyi Kristo wə nsi nkpə taa kasɔ ket-syikokɔ əmə.

Nya nko əmə ke minlə bɔwɔni kətə mi bakosobi nɛ itsyise bitəkə Obuale əmə tsya kato.

<sup>14</sup> Nya mi, mɔ bebi lala, nlə mi kukue komfo bɔwɔni itsyise biyi Anto əmə.

Mi antomə, mi minlə kukue komfo bɔwɔni kətə itsyise biyi Kristo wə nsi nkpə taa kasɔ ket-syikokɔ əmə.

Nya mi bakosobi, nlə kukue komfo bɔwɔni kətə itsyise bekpé əsuəale, nya Onanto eto ditiki nəmə nsi nkpə lə mi nya bikətəkə Obuale əmə kato.

<sup>15</sup> Biemfi lelabi bitə kawunsia kamfo nye kulesa nə nkpe lə ke, itsyise utsyuə saa ke laala kawunsia kamfoo, anla Anto əmə.

<sup>16</sup> Lesa saa nə ni kawunsia kamfo eto lele ni fe asa bua nnya laalɛ utidi ɔkɔɛ, asa bua nnya betidi ləənyə nya nnya akɛ mə ɔkɔɛ ku lesa saa nə nkpe lə kawunsia nə əsuə utidi laabesə əsuə kato, nyamfo eto kuditsyuə mentsyi Anto əmə flo. Bomu nyamble etsyi kawunsia mfo. <sup>17</sup> Kawunsia kamfo ku kə asa nnya laalɛ utidi ɔkɔɛɛ, əbə ɛlɛ bofe. Fɛɛ nwə leeyifo lə Onanto eto lelabi əsuə, ebusia nkpə lefe saa.

*Mimble Kenke Yi Onanto Eto Ditiki Nəmə Kosate.*

<sup>18</sup> Mə bebi lala, kawunsia kamfo eto kalosəkɔ eboyo

kalo! Nya fe kase báteyi mii, bíónò bià Kristo eto olo əmə ébubə, nya mómòò, Kristo eto balo kpə ébubə bakpe. Nyaso buyi boə kawunsia eto kalosəko ebəfi. <sup>19</sup> Lə sitintii, betidi bamfo əmbə lə bo ditsyukpa nəmfo əsuə, nyaso bábò bo lə nti nɛ. Lə bo betidi kosate benii, eni besi bakpé lə bo nti. Fɛɛ mə buɗu lə bo nti lə bote nkə mə nti eto kuutsyuə menyifo bo ole.

<sup>20</sup> Fɛ mii, Kristo éfi Lɛwɔnɔ kɛnkɛ nəmə ókpé mi lə əsuə, nya mimblɛ kɛnkɛ nyi ɔnukuale eto ditiki nəmə. <sup>21</sup> Inni lə kase binnyi ɔnukuale əmə eso minlɛ Ditiki Sɛɛ nəmfo bɔwɔni katsyese mi, bomu se binyi ni eso. Nya binyi tsya biə sidia saa eni Ditiki Sɛɛ nəmə.

<sup>22</sup> Nya owoe ni odia əmə? Odia əmə ni nwə leni nkə Yesu eni Nwə Onanto Lékpo ɔhile Utsyá. Utidi əmfo eto okle tututu ni Kristo eto olo nɛ. Nya wə ni nwə leni Onanto ku wə Ubi əmə nɛ. <sup>23</sup> Itsyise nwə ke leni Ubi əmfo áni Anto əmə tsya. Nwə ke léfo Ubi əmə ónɔɔ, áfo Anto əmə tsya.

<sup>24</sup> Bebe kukɔnɔ biə ditiki nə béfo idu taa kasɔ ket-syikokɔ eyo mómòò, edufə mi lə akɔəsi kɛnkɛ. Nya lə beɛ nnya kukɔnɔɔ, nyale biusiə nkpə lə Ubi əmə ku Anto əmə eto lɔniyifoyifo əsuə lefe saa. <sup>25</sup> Nya nkpə manlo bomfo ni kɛnyɛ ka Kristo dítsyə nkə wuufi utə bo nɛ.

<sup>26</sup> Nlɛ nyamfo bɔwɔni kətə mi itsyi lə betidi ba loola bə

baawɛ mi bakpé eso. <sup>27</sup> Fɛ mimii, Kristo eto Lɛwɔnɔ nə ókpɔ lə mi əsuə, áfo disia lə mi əsuə kɛnkɛ. Lə nyasoo, yensife bə kuutsyuə saa lə usi ote mi kulesa bio. Itsyise wə Lɛwɔnɔ nəmə aate mi lesa saa. Nya asa nnya diate eyifo ɔnukuale nya sidia saa ləmbə nnya əsuə. Nyaso bitsyue koto lesa nə Lɛwɔnɔ nəmə léte mi lə bisia lə lɔniyifoyifo ku Kristo əsuə.

<sup>28</sup> Nko ini nɛ, mə bebi lala, biyifo lɔni ku Kristo bə lə lefe nə ɔɔbɔ ubə, biofo bɔbɔ kənyə lə wə ənəmi ku utu wuee kofanimante lə Diyi nəmə əsuə. <sup>29</sup> Lə biyi biə Kristo eyifo ɔsɛɛ, ele bə befo bɛnɔ biə utsyuə saa wə leeyifo asa lə kusu sɛɛ əsuə, eyifo Onanto eto ubi.

### 3

#### *Buyifo Onanto Eto Bebi.*

<sup>1</sup> Bebe kase sɔɔ Anto Onanto laala bomba léfo Yesu bónɔɔ. Nyaso waak-padi bo nkə wə bebi nɛ. Nya boyifo Onanto eto bebi sitinti. Nnya eso kawunsia eto betidi lenyi bo ni bənkə, benyi Onanto. <sup>2</sup> Mɔ bayimi lala, mómòò, buyifo Onanto eto bebi. Fɛɛ betidi ba eto okle buubə bofiani, Onanto mənɫəkə óte bo tɔ. Fɛɛ buyi buə lefe nə Kristo luubə, buutsyə fe wə ke seka. Itsyise buunyə wə fe kase unte sitinti. <sup>3</sup> Nya utsyuə saa ke nkpɛ kusubebe komfo lə Kristo əsuə, aalɔ wə əsuə kətsyəsə kɛnkɛ fe kase Kristo tsya diyifo kɛnkɛ.

<sup>4</sup> Utsyuə saa ke leeyifo lebuə, aata Onanto eto kɔfi kebu. Itsyise lebuə eyifo Onanto eto kɔfi bota kebu. <sup>5</sup> Nya biyi biə bubə Kristo dɪbə nkə lə uləkə bo utsyiko lə lebuayifoyifo əsuə. Nya wəə, lebuə saa əmbə lə wə əsuə. <sup>6</sup> Nyaso utsyuə saa ke nsi nkpə lə Kristo əsuəə, ənsiə nkpə keyifo lebuə. Fɛɛ utsyuə saa ke ləəsiə nkpə keyifo lebuə, lə bote nkə wənnə tɔ Kristo, nya taa mɔmɔ kulaa tsya wante wə tɔ.

<sup>7</sup> Mɔ bebi lalaa, biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpé. Utsyuə saa ke leeyifo asa lə kusu sɛɛ əsuəə, wə ni ɔsɛɛ fe kase Kristo diyifo ɔsɛɛ nɛ. <sup>8</sup> Utsyuə saa ke nsi nkpə lə lebuə əsuəə, eyifo Obonsam eto ole. Itsyise Obonsam éyifo lebuə taa kasɔ ketsyikokɔ kamə ke. Nyamfo eso Onanto eto Ubi dɪbə kawunsiə nɛ nkə lə obi-asə Obonsam eto eyifosa buə nyamə.

<sup>9</sup> Utsyuə saa ke ni Onanto eto ubii, ənsiə nkpə keyifo lebuə. Itsyise Onanto eto ditsyəbi kpé lə wə. Wəmbəfo busiə keyifo lebuə se Onanto ni wə Anto eso. <sup>10</sup> Letekɛkɛ nə nkpe lə Onanto eto bebi ku Obonsam eto bebi nti ni bə, utsyuə saa wə ke leenyifo kasɛɛ nye waanla wə ɔyimitsyuəə, eni Onanto eto ubi.

### *Bela Bətsyuə.*

<sup>11</sup> Kɛnyɛ ka bɛnɔ taa kasɔ ketsyikokɔ ni bənkə, ele bə bola bətsyuə. <sup>12</sup> Yanle bə butsyə fe Kain, nwə didi

Obonsam eto ubi, nya ólo wə ɔyimisani. Nya beso Kain lelo wə? Ólo wə itsyise wə Kain eto eyifosa mányɛ lə kusu sɛɛ əsuə nya wə ɔyimisani eto eyifosa áyɛ lə kusu sɛɛ əsuə eso.

<sup>13</sup> Nyaso, mɔ bayimi, yenyifo mi naa lə kawunsiə eto betidi ekisi mi. <sup>14</sup> Buyi boə bóbɔ lə ukpe kəmiə bubə busi lə nkpə əsuə. Buyi nko itsyise boala bo bayimitsyuə. Utsyuə saa wə laanla wə ɔyimitsyuə si nkpə lə ukpe eto əsuəale kəmiə. <sup>15</sup> Utsyuə saa ke leekisi wə ɔyimitsyuə, uyifo uwudifo. Nya mi kosate yi biə uwudifo saa əmbə nkpə manlo lə wə.

<sup>16</sup> Eyɛ lə nyamfo əsuəə, nya bunyi lesa nə ni lelabi nɛ, nya nnya ni bə Kristo éfi wə nkpə útə lə bo disi. Nyaso ele bə bo tsya fi bo nkpə butə lə bo bayimitsyuə eto disi. <sup>17</sup> Lə utsyuə wə nkpe kɔnikalende ənyə nkə lesa ahiā wə ɔyimitsyuə fe wánwunsəko wə bomu útsyi kama ókpé wəə, ntsyə wofo bɔteyi nkə woala Onanto? <sup>18</sup> Mɔ bebi lala, biəntə lə buləkə lelabi bote lə kɛnyɛ fufu eto etiki əsuə ete. Bomu bitə lə eyɛ lə bətsyuə bɔwunsəko lə sitinti əsuə. <sup>19</sup> Eyɛ lə nyamfo əsuəə, boote boə buyifo ɔnukuale əmə eto bale, nya buunyə kənyəkɔ lə Onanto eto ənəmi. <sup>20</sup> Lə bo akɔəsi alo bo dikpi kulaa tsyaa, buyi boə Onanto amɔ oso bo akɔəsi, nya unyi lesa saa.

<sup>21</sup> Nyaso, mɔ bayimi lala,



læ bo akœsi manlo bo dikpii, bokpe kœnyækɔ ku nkœale læ Onanto eto ənæmi. <sup>22</sup> Boafɔ lesa næ boatɔ ketsyiko læ wæ ɔflo itsyise boetsyue wæ afi nyamæ koto nya boeyifo læ wæ lelabi æsuæ. <sup>23</sup> Kœfi ko ókpe bo ni nkæ bofo wæ ubi Yesu Kristo bœnɔ læ bola bœtsyua fe kase Kristo lætɔ utsyiko bo ɔflo. <sup>24</sup> Utsyua saa ke leetsyue Onanto eto kœfi koto æsiæ nkpæ læ lœniyifoyifo æsuæ ku Onanto, nya Onanto tsya læsiæko wæ. Nya læ Lœwœnɔ næ Onanto dífi útæ bo esoo, buyi boæ Onanto si ko bo.

#### 4

##### *Beto Lœwœnɔ Saa Bebe.*

<sup>1</sup> Mɔ bayimi lala, biamfo utsyua saa wæ laateyi nkæ Onanto eto Lœwœnɔ si læ wæ bœnɔ. Bomu beto mæ bebe læ bete læ læwœnɔ næmæ etsyi Onanto ɔflo. Itsyise bidia, bidia eto bœnyelækætidi éboba bákpɔ læ kawunsiæ eto kalebe saa. <sup>2</sup> Nya kase fœoye ate læ læwœnɔ næmæ etsyi Onanto ɔflo ni bæ utsyua saa laateyi nkæ Yesu Kristo ebæ kawunsiæ fe utidinini, kpé Lœwœnɔ næ ditsyi Onanto ɔflo. <sup>3</sup> Fœe utsyua saa ke dímamfo ónɔ nkæ Yesu ebæ kawunsiæ kamfo fe utidinini, eto læwœnɔ mentsyi Onanto ɔflo. Lœwœnɔ næ nkpe wæ læ æsuæ eyifo Kristo eto olo eto læwœnɔ. Bœnɔ biæ læwœnɔ næmæ ebubæ. Nya mœmœ, díubæ lekpé læ kawunsiæ mfo koko.

<sup>4</sup> Fœe, mɔ bebi lala, biyifo Onanto eto bale nya bitækæ bidiabidia eto bœnyelækætidi kato itsyise Lœwœnɔ Kœnkæ næ nkpe læ mii, kpé kœnyeale lesɔ mba ni kawunsiæ mfo eto betidi eto læwœnɔ. <sup>5</sup> Se ini kawunsiæ mfo betsyi esoo, kawunsiæ mfo eto asa æsuæ ete beedi etiki ketsyiko, nya mba ditsyi kawunsiæ mfo leetsyue mæ koto. <sup>6</sup> Fœ boɔ, Onanto eto bale buni. Utsyua saa wæ nyi Onantoo, eetsyue bo ditiki koto, nya nwæ ke leni Onanto eto olee, entsyue bo koto. Nyamfo ni kase boœnyæ kœtsyæ lekpoɔ, Lœwœnɔ næ ni œnukuale eto lele ku næ ni bidiabidia eto lele.

##### *Nyamfo Lœlækæ Onanto Eto Lelabi Kate Næ.*

<sup>7</sup> Mɔ bayimi lala, bitæ læ bola bœtsyua. Itsyise lelabi etsyi Onanto ɔflo. Nya utsyua saa wæ laala utidii, eyifo Onanto eto ubi, nya unyi Onanto tsya. <sup>8</sup> Nya utsyua saa ke laanla betidii, enyi Onanto. Itsyise Onanto eyifo lelabi. <sup>9</sup> Kusu ko Onanto leyæ úlækæ wæ lelabi ote bo ni bæ ótsyese wæ Ubi lala œni œmæ kplo læ kawunsiæ, bæ eye læ wæ æsuæ, læ bunyæ nkpe manlo. <sup>10</sup> Eyæ læ nyamfo æsuæ, nya bóte lesa næ ko ni lelabi næ. Inni læ kase boala Onanto bomu bæ waala bo nya ótsyese wæ Ubi nkæ læ eyæ wæ æsuæ, læ ufi bo abua batsyæ bo.

<sup>11</sup> Bayimi lala, læ mmæ ni kase Onanto léla boɔ, nyalæ ele bæ bola bo bœtsyua.

<sup>12</sup> Kuutsyua mœnyæ tɔ

Onanto unyæ. Fæe læ boala bættsyuæ, Onanto eyifo ɔni ku bo, nya ɔflɔsæ wæ lelabi læ bo æsuæ.

<sup>13</sup> Buyi sitinti boæ bokpé læ Onanto æsuæ nya wuutsya nkpe læ bo, itsyise úfi wæ Lɛwɔnɔ útæ bo. <sup>14</sup> Búnyæ nya búfi nnya bóbe letsya butæ bætidi bamba boæ Onanto átsyese wæ Ubi nkæ læ ubæ ofiani Ofomfokætæ itæ kawunsiæ kenke. <sup>15</sup> Læ utsyuæ ælækæ ote nkæ Yesu eyifo Onanto eto Ubii, ete bæ Onanto kpé wæ æsuæ nya wuutsya nkpe læ Onanto æsuæ. <sup>16</sup> Nya bunyi nya bófo lelabi næ Onanto dífi útæ bo bóno. Onanto eyifo lelabi, nya nwæ nsi nkpe læ lelabi æsuæ, si nkpe læ lɔniyifoyifo æsuæ ku Onanto nya Onanto tsya nsi nkpe læ lɔniyifoyifo æsuæ ku bo. <sup>17</sup> Nyamfo eso ele bæ lelabi flɔ læ bofo æsuæ, bæ læ bofo buńyæ keklege læ Lekpoyi Fefæ næmæ æsuæ, itsyise bo nkpæsiæsiæ læ kawunsiæ mfo akateko Kristo eto nle. <sup>18</sup> Sikpitete saa æmbæ læ lelabi æsuæ. Bomu lelabi næ lɛflɔ aala sikpitete katsyese kama. Nyaso nwæ laate asa sikpi eto lelabi mamflɔ lelo, itsyise sikpitete ku kotonænæ ayenko bættsyuæ.

<sup>19</sup> Boala Onanto itsyise wæ leka bo bola. <sup>20</sup> Læ utsyuæ aateyi nkæ waala Onanto fɛ weekisi wæ ɔyimitsyuæ, odia uni. Itsyise utsyuæ saa wæ laanla wæ ɔyimitsyuæ wæ wænyæ ku ənæmi, ntsyæ wofo Onanto wæ wænnnyæ ku ənæmi bola? <sup>21</sup> Kɔfi ko

Kristo díttæ bo ni nkæ, utsyuæ saa ke laala Onanto, ele bæ ola wæ ɔyimitsyuæ tsya.

## 5

*Bo Bofokanɔ Ɛttækæ Kawunsiæ Kato.*

<sup>1</sup> Betidi ba kenke lefo banɔ bæ Yesu ni Nwæ Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyæ, eyifo Onanto eto bebi. Nya utsyuæ saa ke laala antoo, ala wæ ubi tsya. <sup>2</sup> Nyaso læ boala Onanto nya boeyifo læ wæ afi æsuæ, eté bo boæ boala Onanto eto bebi tsya. <sup>3</sup> Læ buyifo læ Onanto eto afi æsuæ, ete bæ boala wæ. Onanto eto afi æsuæ buyifoo, enni lesa næ nso ale bɔkæ. <sup>4</sup> Itsyise utsyuæ saa wæ ni Onanto eto ubi, ættækæ kawunsiæ kamfo kato. Nya boafɔ nyamfo buyifo eye læ bofokanɔ æsuæ. <sup>5</sup> Nya owoe lofo kawunsiæ kato butækæ? Nwæ hã te léfo ɔno nkæ Yesu ni Onanto eto ubi.

*Adansiɛdidi Læ Yesu Ɛsuæ.*

<sup>6</sup> Yesu Kristo ni utidi wæ díttæ kawunsiæ læ ntu ku kɔttæ æsuæ, nya ntu eye læ ntufɛlæsɛflæsæ eto lekpa æsuæ ku kɔttæ eye læ wæ ukpe æsuæ. Wææmbæ læ ntu mate æsuæ, bomu læ ntu ku kɔttæ æsuæ. Nya Lɛwɔnɔ Kenke kosate læ adansiɛ budi kate nkæ nyamfo eyifo sitinti, itsyise Lɛwɔnɔ næmæ eyifo ɔnukuale. <sup>7</sup> Badansiɛ itsyæ nkpe. <sup>8</sup> Mæ ni Lɛwɔnɔ næmæ, ntu bomæ ku kɔttæ komæ. Nya mæ itsyæ bamæ læ adansiɛ ani budi. <sup>9</sup> Bofɔ utidi eto adansiɛ bóno, fæe Onanto eto adansiɛ kpé kenyeale kaso,

nya wə dídi adansie nyamfo itsyi læ wə Ubi əsuə. <sup>10</sup> Nyaso utidi wə ke lefo Onanto eto Ubi ɔɔɔ, waafo asa nnya Onanto leteyi itsyi læ wə Ubi əsuə ɔɔ. Fɛɛ utidi wə ke dímamfo Onanto ɔɔɔ, ənyə Onanto fe odia etsyise wámfo sedansie sia údi læ wə Ubi əsuə ɔɔ. <sup>11</sup> Nnya ɔteyi ni nkə, útə bo nkpə bo læmbə kalosəko eye læ wə Ubi əsuə. <sup>12</sup> Utsyuə saa wə léfo Onanto eto Ubi ɔɔ, nkpə bomfo éboka mi kɔni nkoko. Fɛɛ utsyuə saa wə dímamfo Ubi əmə ɔɔɔ, embə nkpə bomfo.

*Akpe Nkpe Bo Lembolo Kulefe.*

<sup>13</sup> Nlɛ kukue komfo bɔwɔɔ kətə mimba léfo Onanto eto Ubi əmə bɛɔ læ bete biə nkpə manlo éboka mi kɔni. <sup>14</sup> Boakpé utu, kefi ənə kətəkə læ Onantoo əsuə boə læ bɔɔ wə lesaatsyuə eye læ wə lelabi əsuə, woanɔ nnya. <sup>15</sup> Waanɔ lefe nə ke bɔɔ wə asa, nya se bunyi nko esoo, buyi tsya boə wəətə bo lesa nə bɔɔ wə.

<sup>16</sup> Lə utsyuə ənyə wə ɔyimitsyuə ɔnlɛ lebuə ditsyue nə lænnə ukpe kaboko buyifoo, ele bə oto ola utə Onanto wə luutə wə nkpə. Mba leeyifo lebuə nə lænnə ukpe kaboko eto etiki ni nyamfo nɛ. Fɛɛ lebuə ditsyuə kpe nə lænə ukpe kaboko. Inni lebuə nəmfo eto okle eto disi minlɛ miə bato ola. <sup>17</sup> Lesa saa nə lanyɛ læ kusu əsuə buyifo eyifo lebuə, fɛɛ abua ətsyuə kpé

nya lænnə utidi kakpe læ ukpe əsuə.

<sup>18</sup> Buyi boə utsyuə saa ke ni Onanto eto ubii, enyifo lebuə, itsyise Onanto eto Ubi əmə aabe wə, nya obuəle əmə amfo wə kabua saa buyifo.

<sup>19</sup> Buyi boə Onanto eto bale buni, fɛɛ kawunsia kenke kpé læ obuəle əmə eto əsuəale kalo. <sup>20</sup> Buyi boə Onanto eto Ubi əbə, nya útə bóɔ asa kasɔ nya læ bote Onanto tinti əmə. Busi nkpə læ lɔniyifoyifo ku wə ni sitinti ku wə Ubi Yesu Kristo. Nwəmfo ni Onanto tinti əmə, læətə bo nkpə manlo nɛ.

<sup>21</sup> Nyaso, mɔ bebi lala, biləkə mi əsuə bitsyiko læ bəfiə eto keditətə əsuə.

## 2 YOHANES

### Yohanes Eto Kukue Nuəfə

<sup>1</sup> Kukue komfo etsyi mi bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto uninə ɔflo kutə fə usio wə Onanto diləkə útə wə əsuə ku wə bebi ba maala tinti. Enni mɔ maate laala mi, bomu ku mba tā nyi ɔnukuale eto ditiki nəmə laala mi sitinti. <sup>2</sup> Itsyise ɔnukuale eto ditiki nəmə eyi bo lə əsuə nya diɔkɛ lə bo isu ese manlo.

<sup>3</sup> Boanto Onanto əmə ku Yesu Kristo, Anto eto Ubi əmə lə bənə bo kafo nya lə bənyə bo kaminəsə, bətə bo diyuə, bo mba laala bo bətsyuə lə ɔnukuale nəmə əsuə.

*Bitakako Kristo Eto Asatete Kama.*

<sup>4</sup> Iyifo mɛ disuəyuə tinti se minyə miə fə bebi bətsyuə si nkpə lə ɔnukuale əmə əsuə fe kase Anto əmə lətɔ utsyiko bo ɔflo. <sup>5</sup> Mmə eso minlə kukue komfo bɔwɔni kətsyese mi, Ambe Ububutidi, bə bola bətsyuə. Nyamfo enni kɔfi fɔfɔ minlə bɔwɔni kətə mi, bomu iyifo kɔfi ko bófo itsyi taa kasɔ ketsyikokɔ ke. <sup>6</sup> Lelabi eto asa nnya minlə mi bətəyi ni nkə ele bə buyifo lə Onanto eto kɔfi əsuə. Nya kɔfi komfo, fe kase mible kenke lenɔ idu taa kasɔ ketsyikokɔ ni bənkə, mible siə lelabi əsuə ku mi bətsyuə.

<sup>7</sup> Betidi ba laawɛ bətidi kpə ébɔbɔ batsyilama

kawunsia. Mə ni betidi ba laatəyi bənkə Yesu Kristo məmbə kawunsia mfo fe utidinini seka. Nwə laawɛ betidi əmə, eyifo Kristo eto olo. <sup>8</sup> Nyaso bebe mi əsuə kukɔnɔ bə nnya bekplatsya bənle kusu bobə kətə, manya, bomu bə lə binyə nnya kayofofo ka lɛflo.

<sup>9</sup> Utsyuə saa ke dímanlə Kristo eto asatete nyamə lə kɔni bomu óté asa bambaa, Onanto ensiko wə. Fɛɛ utsyuə saa ke lələ Kristo eto asatete lə kɔni, Anto əmə ku Ubi əmə tsya si ko wə. <sup>10</sup> Nyamfo esoo, lə utsyuə əbə mi ɔflo nya ɔnnlə asateete nyamfo lə kɔnii, bi-amfo wə lə mi ayo, nya biəntə wə diyuə eto edufə. <sup>11</sup> Itsyise utsyuə saa wə loofo wə utə wə diyuə eto edufə, éyifo ani ku wə lə wə asa buayifoyifo əsuə.

*Yohanes Akla Mə.*

<sup>12</sup> Nkpə asa kpe nya ele bə ntəyi mi, fɛɛ manla miə lə nwɔni nya lə kukue əsuə ntsyese mi. Bomu nle kusu bɔbɛbɛ bə lə mbə mi ɔflo lə budi etiki ənəmi ku ənəmi butə bətsyuə bə lə bo disuəyuə nəmə lə lɛflo.

<sup>13</sup> Fə ɔyimisio wə tsya Onanto diləkə eto bebi bə bəəsiesə fə kukɔnɔ.

### 3 YOHANES Yohanes Eto Kukue Tsyəfə

<sup>1</sup> Ɔyetsyuə lala Gaio, mo bafokanɔfɔ eto uninə nle kukue komfo bɔwɔni kətə fə. Maala fə lə sitinti eto ditiki nəmə əsuə.

<sup>2</sup> Mo Ɔyetsyuə lala, nle ola boto miə lə lesa saa lə lələkɛ ditə fə nya lə akɛ əsuəale. Nyi miə ite fe kase fənyə kek-leke lə ləwɔnɔ əsuə. <sup>3</sup> Nnyə disuəyuə tinti se bafokanɔfɔ eto bayimitsyuə dībə bātɛyi mɛ kase fanlɛ ɔnukualetiki nəmə kek-leke lə kɔni fe kase fālɛ ni kɔ seka ke. <sup>4</sup> Se mɛnɔ bə mo bebi lə nkɔpə busiə lə ɔnukualetiki nəmə eto kusu əsuəə, nnyə disuəyuə tinti.

#### *Bafokanɔfɔ Átesə Gaio.*

<sup>5</sup> Mo Ɔyetsyuə lala, eyifo nwə leeyifo kasɛyifo kətə fə bayimi bafokanɔfɔ tsyuə, lə bafɔ beni kulaa tsya.

<sup>6</sup> Bəbə bātɛyi bafokanɔfɔ eto ditsyukpa mfo kase fala mə. Nyaso nle fə lek-pakpa lə awunsəko mə lə bakɛ mə asa nnya loofɛ itə mə fe kase inyə itə Onanto eto keyifo bə lə be-sukosə mə kusu kɔ banye sɛtɔ. <sup>7</sup> Itsyise bətsyə kaso mə kusu bɔyɛ kafe lə Kristo eto keyifo əsuə nya bəmfo bɔwunsəko saa bətsyiko lə mba lenni bafokanɔfɔ ɔflɔ. <sup>8</sup> Mmə eso ele bə bafokanɔfɔ wunsəko betidi bamfo eto okle. Nyamfo loote bə buyifo bani ku mə lə keyifo kətə

Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə.

*Yohanes Edi Etiki Itsyi Lə Diotrefo Ku Demetrio Esuə.*

<sup>9</sup> Nwɔni kukuə kutsyuə ntsyese bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə, fɛɛ Diotrefo wə ləla nkə weedi mə ɔtɔnkpe mfɔ anla nkə wetsyue lesa nə maatɛyi koto. <sup>10</sup> Lə mbəə, muuləkə lesa saa nə úyifo nte, asa bua nnya ɔnlɛ bɔtɛyi lə bo əsuə ku bidia bia waatɛyi. Fɛɛ nyamfo mənsiə tɔ, wəəmbofo bayimi ba ni bafokanɔfɔ ku kafo faa lə bəbə mfɔ. Nya weeti mba laala bə baafɔ mə kusu nya waala nkə waala mə uləkə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə nti.

<sup>11</sup> Mo Ɔyetsyuə lala, məntəkəko lebuayifoyifo kama. Bomu təkəko kasɛyifoyifo kama. Utsyuə saa wə leeyifo kasɛɛ eyifo Onanto eto ole. Fɛɛ nwə leeyifo asa buaa, mánɛ tɔ Onanto.

<sup>12</sup> Utsyuə saa eedi etiki sɛɛ ketsyiko lə Demetrio əsuə. Nya ɔnukuale əmə kosate eedi etiki sɛɛ ketsyiko lə wə əsuə. Bo əmə tsya lə adansiɛ budi lə wə əsuə, nya eyi fə lesa nə boatɛyi eyifo ɔnukuale.

#### *Yohanes Ákla Mə.*

<sup>13</sup> Asa kɔpə kpe ele bə nteyi fə, fɛɛ manla miə maawɔni nnya ntsyese fə. <sup>14</sup> Bomu nla miə məəbə fə ɔflɔ lə lefe kliminti əsuə nya lə budi etiki butə bətsyuə ənəmi ku ənəmi.

<sup>15</sup> Diyua læ disiænko fə. Fə  
bayimitsyua læ mfo kenke  
bə bæsiəsə fə kukɔɔ.  
Məəsiəsə bayimitsyua saa  
kukɔɔ.

## YUDA Kukue Ko Yuda Lɛwɔni

<sup>1</sup> Kukue komfo etsyi mɔ, Yuda, wə ni Yesu Kristo eto ɔtɔye ku Yakobo eto ɔyimisani ɔflo, itə mba Onanto lékpadi ba nsi nkpə lə Anto Onanto eto lelabi ku Bonamute Yesu Kristo eto hobe əsuə. <sup>2</sup> Onanto eto kaminsənyənyə, diyuə ku lelabi lə disiakɔ mi kenke, lebé lekpe lə mi əsuə.

*Bulə Ebutu Bidiabidia Eto Bateasa.*

<sup>3</sup> Mɔ bayimitsyuə lala, iyifo mɔ lelabi keklege miə eni nɔwɔni kukue ntə mi itsyi lə kase Onanto léfo bomble lə nkpə əsuə. Fɛɛ nsusu bamba esi búbə mɛ nkə efe bə nɔwɔni kukue komfo ntə mi mlə lə mfi nkpe mi nkəale bə lə beta bɔfokanɔ eto kusu komə disi keklege. Bɔfokanɔ bo Onanto dífi útə wə betidi lɔni kplo. <sup>4</sup> Itsyise betidi bətsyuə ba laante Onanto sikpi ábiɔ bédufə lə mi nti, betidi ba laatsyi Onanto eto lefonə nəmə kawunisə, bə lə ekate itə mə nkpə bua bo bensi əsuə. Betidi bamfo áni bo Okankple ɔni kplo əmə Yesu Kristo wə ni Bonamute. Lefe kpə nə díbə lefe məə, Awɔnisa Kenke átəyi itsyə dikpilolo nə bákafo ɛye lə mə asa buayifoyifo əsuə.

<sup>5</sup> Ite bə biyi nyamfo kenke tsyaa, nsi nla miə meedi mi etiki itsyi lə lefe nə Onanto díləkə Israelfɔ ut-syiko Egipte eto kasɔ əsuə,

nya ótsylɔsə mba dímamfo wə bánɔ kenke. <sup>6</sup> Bekloma biə Onanto eto batɔnkpe ba dímanke lə əsuəale nnya bətə mə kalɔɔ, nya báni mə nsiakɔ bo Onanto díte mə, nya ókle mə lə amana əsuə óto ókpe lə ketuntu kamə kəmiə kaka úfi mə útsyə isu eyo Diyi Kplɛ Fɛfɛ nɛ əsuə boolo mə dikpi. <sup>7</sup> Bekloma Sodom ku Gomora ku kəmə ka letsyilama mfó əsuə, ba eto betidi díyifo fe batɔnkpe ba dísiə nkpe bua seka ku lə sɛsɔnɔdi eto nkpesiəsiə əsuə. Lə nnya esoo, Onanto dífi ute manlo ótonsə mə bə lə iyifo kotonənə eto buləkə kate eto ditsyəbi.

<sup>8</sup> Nkomə ke betidi bamə mfo ləənyə kələkəkate bo lətə beeyifo lebuə kənyə lə mə əsuə eto sinə kula tsya əsuə. Bəənyə lə Onanto eto əsuəale əsuə nya beedi etiki kənyə lə kato eto asa nnya nkpé dibu əsuə. <sup>9</sup> Kato eto ɔtɔnkpe Ninə Mikael kula tsya ményifo nko. Lə lefe nə wə ku Obonsam lékpe dinyəfi lə futsyə loofɔ Moses eto ɔkɔ əsuəə, Mikael méntsyue Obonsam kənyə ku aka. Bomu óteyi nkə, “Bonamute lə uyənki okpe fə!” <sup>10</sup> Fɛɛ betidi bamfo eto oklee, lesa nə ke eto kasɔ bannɔ koo, baaka nya beekudi katsyese. Nya asa nnya benyi ɛye lə kolebe əsuə fe kase bebuki tsya nyi sekaa, nnya ni lesa nə tututu laatsylɔsə mə nə.

<sup>11</sup> Mbɔbuɛ itə mə! Itsyise kusu ko əsuə Kain leyɛɛ, ko əsuə ke mə tsya leyɛ

nɛ. Lə atabi esoo, mə tsya lə kənənsɛ əsuə áyɛ lə kusu bua fe Balam ke, bátaka bənyə lə Onanto əsuə nya bátsylɔsɛ mə fe Kora seka ke. <sup>12</sup> Lə betsya lə lɔniyifoyifo əsuə biə biedi Bonamute eto didisaa, mə afanisa yifoyifo aabiasə mi botsya bomə. Baate əsuə nya beedi kemi lə kase ke baala əsuə. Mə əsuə eto lələkəsə hā ete baabɛbɛ. Bete fe asomiloku nnya laanni ɔsomi nya ufiebi laaso nnya ketsyi kedunko. Nya beyifo fe eyi nnya laannwɔ lə nnya ləwɔfe, nnya diyifo fe béku ku keyudu bákpo lə kaso nya nyamble kenke díkpə ékoe. Nya bente fe befandebi bia nle botsyilama bia Onanto ləlo kalebe útsyə útə lə ketuntu eto ketuntu əsuə itə lefe manlo. <sup>13</sup> Beyifo fe ufiebi wə laaso lə lekpo əsuə nnya yəətə mə afanisayifoyifo laakpo kabe kato fe lekpo eto efukpɔkpɔ seka.

<sup>14</sup> Betidi bamfo əsuə Henok wə ni Adam eto kafo kuansele eto ubilele dídi etiki ótɛyɛ útsyə nkə, "Bonamute ku wə batɔnkpe kenke akpi akpi ebubə. <sup>15</sup> Nya ookponko betidi ba kenke lekpo. Ookponko betidi ba leentsyue koto lə asa bua nnya kenke béyifo ku lə etiki bua nnya betidi ba leentsyue wə koto mfo dídi bənyə lə Onanto əsuə tsya eso." <sup>16</sup> Betidi bamfo eedi etiki kawɔnɔnɔ kalo betidi bamba dikpi. Beefi nsusu lə asa bua əsuə lə betidi əsuə

nya bəətəko mə kosate et alasa bua əsuə, kabesə əsuə kato nya beedi etiki ku kɛnyɛ minimini kawɛ betidi bə lə bayɛ lə nnya əsuə bənyə lesa nə banlɛ bɔbɛbɛ.

*Bifi Mi Əsuə Bitəkə Lə Kristo Əsuə.*

<sup>17</sup> Fɛɛ mə bayimi, bekloma etiki nnya Bonamute Yesu Kristo eto batɔnkpe letɛyi mi lə lefe nə léfe mmə. <sup>18</sup> Bátɛyi bənkə, "Lə eyi fɛfɛ əsuə, betidi ebɔbɔ bəbə bedi etiki bəkəmə mi nya booyifo lesa saa nə baala lə Onanto membukabe əsuə." <sup>19</sup> Mə ni betidi ba laakpe kəsənsə lə betidi nti, ba ini mə əsuə eto lələkəsə ete baabɛbɛ, nya Onanto eto ləwɔnɔ ləmbə lə mə əsuə.

<sup>20</sup> Fɛɛ mi, mə bayimii, bifi mi əsuə bitəkə lə əsuəale muəmua lə mi bɔfokanɔ kenke əsuə. Beto ola beyenko lə ləwɔnɔ Kenkɛ eto əsuəale əsuə. <sup>21</sup> Bifi mi əsuə bekpe lə Onanto eto lelabi əsuə lə lefe nə bɛnlɛ kusu bobe bə Bonamute Yesu Kristo ebunyə mi kaminsə utə mi nkpə manlo.

<sup>22</sup> Lə nyamfo esoo, binyə mba eto bɔfokanɔ diməmuə tɔ ale kaminsə. <sup>23</sup> Bətsyuə ba nle budufə lə ute əsuə, binə mə biləkə, nya bətsyuə tsyaa, binyə mə kaminsə, tsya fɛɛ lə sikpitete əsuə. Nya bikisi mə ditsyəbi bua nə nte fe əsuə eto bikələlɛ bia diyi ku asinsa nnya lofo mi bobiasə.

*Maato Ola Kətə Onanto Lə Mi Disi.*

<sup>24</sup> Nya wə nwə lofo mi bəkɔbe kalɛ lə wə ani nya



biemutusə bidu bɛnɔɔ, lə uy-  
ifo mi kɛnkɛ bə kabua saa  
manke mi lə əsuə, lə binyə  
disuəyuə lə bisu bɛbɔ lə wə  
diyənde nəmə eto ənəmi.

<sup>25</sup> Wə ni Onanto ɔni kplo  
wə ni bo Ofomfokətə eye lə  
Bonamute Yesu Kristo əsuəə,  
diyənde, sɛkplɛ, lɛmɔ ku  
əsuəale itə wə idu lə lefe nə  
léfe, ku mɔmɔ isu manlo!  
Ibə itə.

## KƏLƏKƏ KATE Yohanes Eto Kələkə Kate Eto Kukue

1 Kukue komfo eto asa eyifo asa nnya Onanto dītə nkə Yesu Kristo ləkə ote beyifoyifo lə nnya ləəbə bubə lə lefe kliminti əsuə. Kristo ətə Yohanes wə ni wə uyifoyifo áte nyamfo lə lefe nə ótsyese Onanto eto ətənkpe wə ɔflo. <sup>2</sup> Nya Yohanes leteyi asa nnya kenke únyə. Nyə nyamfo ni kénye ka ditsyi Onanto ɔflo ku ɔnukuale eto ditiki nə Yesu Kristo diləkə óte. <sup>3</sup> Disuəyuə itə nwə lookla kukue komfo, nya disuəyuə itə betidi ba tsya ləɔɔɔ Onanto eto katəyikətsyə eto etiki nyamfo nya bootsyue asa nnya bəwəni bəkpe lə kukue komfo koto. Itsyise lefe nə əsuə asa nyamfo luubə ebɔfi.

*Yohanes Əsiəsə Bafokanɔfo Eto Etsyukpa Akuanse Nya Nkpe Lə Asia Eto Lekpake Mfó.*

<sup>4</sup> Mə Yohanes uni ləwəni kukue komfo minlə mi bafokanɔfo eto etsyukpa akuanse nnya nkpe lə Asia eto lekpake nəmfə botsyese.

Lefonə ku diyuə nə ditsyi Onanto wə nsi nkpe məmə, wə dísiə taa kasə ketsyikokə, wə nsi nlə bubə, lə usiəko mi lefe nə kenke. Nko ke awəɔɔ akuanse nnya nyə lə Onanto eto lekankpome eto ənəmi <sup>5</sup> ku Yesu Kristo wə ni ɔnukuale odansienyə wə

ni nwə Onanto létakasə ut-syiko ɔkəmə tute nya uni kasə mfo eto baka kenke eto oka wə ntəkə kato eto lefonə ku diyuə lə disieko mi. Waala bo, nya úləkə bo ut-syiko lə bo abua əsuə ku wə kəɔɔ. <sup>6</sup> Nya útsyə sekakedikə útə bo, úyifo bo besumunyə lə busumu wə Onanto ku Anto əmə. Yesu Kristo eto ale ni diyənde ku əsuəale idu manlo isu manlo. Ibə itə. <sup>7</sup> Bebe! Utəkə lə asəmiloku əsuə ɔlə bubə!

Utsyuə saa ebunyə wə ku mba léto wə afle kenke tsya.

Kawunsia eto betidi kenke ebuwi kaminsəku bembe ku binəntu lə wə əsuə!

Ibə itə.

<sup>8</sup> Bonamute Onanto, Əsuəalenyə Kenke əmə leteyi nkə, “Mə ni kasə ketsyikokə ku kaalosəkə, wə nkpe məmə, wə ləkə taa ketsyikokə, wə nsi nlə bubə.”

*Yesu Kpe Əsuəale Lə Ukpe Ku Bekpenkpe Əsuə.*

<sup>9</sup> Mə Yohanes, mi ɔyimi wə dītəkəko Yesu ku mi, nya biakpe utu kakplatsya lə disuətsyə əsuə kənyə kanyi ka leetu mba ni wə sekakedikə kamə eto bale. Bəti mə bakpe lə kasə ka ntu letsyilama baakpo Patmos itsyise mbe Onanto eto Ditiki Səə nəmə letsya ku ɔnukuale wə Yesu diləkə óte eso. <sup>10</sup> Lə Bonamute eto diyi nəmə əsuəə, ləwəɔɔ Kenke áyifə dísiə lə mə, ete mínno ɔkəə wə léle bembembe fe kakpatsyaku eto kakle lə mə kama eti. <sup>11</sup> Ɔkəə

əmә átəyi nkə, “Wəni lesa nə fənyə ətsyə nya læ efi kukue komfo atsyese bafokanəfə eto etsyukpa nnya nkpe læ kəmənkpłe ekuanse kamfo. Ke ni Efeso, Smirna, Pergamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ku Laodikea.”

<sup>12</sup> Nya lefe nə míntsyi míwunisəmiə læ mbe futsyə nłe mē etiki budinkoo, nnyə sika sia eto kakandiyi ekuanse. <sup>13</sup> Nnyə læ ke nti lesa nə lele utidi eto ditsyəbi nə nkpe awukentsyē nnya dikulə ekpo wə læ nkpato nya seka eto abəsu nkle wə læ ləkəesi. <sup>14</sup> Wə disı eto sewəni eflubi futututu fe osamu eto sele nye olokotuku nya wə ənəmi nłe buyənde fe ute wə nłe buńyā. <sup>15</sup> Wə nkpato læ buyənde fe ayıwa nnya bələkə læ ute bási lele nya wə əkəe eto nnya nłe bəbə lele ketu eto ntu bo ditsyi koba kato bənlē boto læ ditumbu kasə eto kudu. <sup>16</sup> Utidi əmə ákəbe befan-debi bekuanse əłe læ wə kodiani. Nya lesiabi nye nnuə yayaya ləbə ditsyi læ wə kənyē. Nya wə ənəmi kenke nłe buyənde fe nkəminti eto kofe.

<sup>17</sup> Se mínyə wəə, ndu nno læ wə akə fe utidi wə díkpe. Úfi wə kodiani útəkə mē læ əsuə nya ótəyi nkə, “Mante sikpi! Mə ni Utute ku Əfəfə. <sup>18</sup> Mə ni nwə nsi nkpe nē! Nkpe, fe məməə, nsi nkpe idu isu manlo manlo. Nkpe əsuəale læ ukpe ku bekpenkpe eto kawunsıə əsuə. <sup>19</sup> Nyaso wəni asa

nnya fənyə, asa nnya nkpe məməə ku nnya luubə kama tsya ətsyə. <sup>20</sup> Akulasa nnya nkpe læ befan-debi akuanse nnya fənyə læ mə kodiani ku sika sia eto kakandiyə eto keyi ekuanse kamə ni bənkə befan-debi bekuanse biamə ni Onanto batənkpe itə bafokanəfə eto etsyukpa akuanse nyamə. Nya iyi ekuanse nyamə ni etsyukpa akuanse nyamə.”

## 2

*Kukue Ko Wəni Utə Efeso Eto Bafokanəfə Eto Ditsyukpa.*

<sup>1</sup> Mfo nya ótəyi mə Yohanes nkə, “Wəni etiki nyamfo atsyese Efeso eto bafokanəfə eto ditsyukpa eto Onanto eto ətənkpe fənkə,

Mə, Yesu, nwə nłe befan-debi bekuanse læ kodiani, nya ənlē bəyē læ sika sia eto kakandiyə eto keyifo ekuanse nti eto etiki ni nnya nłe bubə mfo nē.

<sup>2</sup> Nnyi keyifo ka fékeyifo, nyi kase fákpłatsya ku kase fákpe dibusə ku kase fákpe nkəale fənyə kanyi. Nnyi miə aanla babuyifo tidi eto asa. Áto mba laakpo mə əsuə bə batənkpe abe, fəfə benni, nya fənyə fə beyifo badiantidi. <sup>3</sup> Nyi miə akpe dibusə nya fənyə kanyi læ mə disı nya ani mánlo fə.

<sup>4</sup> Fəfə kabua ka minyə læ fə əsuə ni bənkə, ensi anla mē məməə fe kase fákala mē kə. <sup>5</sup> Nyaso kloma

kaka fətəkə fɛ fáfankli fet-syi əsuə. Tsyi awuninsə lə ətsyə fɛ kase fətsyə kɔ. Nya lə tsyi awunisə lə fə abua əsuə, lə inni nko muubə ntsyi fə okandɛ eto uyi əmə lə wə kənyəkɔ  
 6 Fɛɛ nnya ni fə afele ni bənkə, leekisi asa nnya Nikolatia eto betidi leeyifo fɛ kase mintsya leekisi nya.

7 Lə akpe atoo, nyalɛ tsyue ato lə anɔ lesa nə Ləwɔnɔ nəmə nɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bətɛyi. Mba ditəkə kato, muutə mə kuyi kɔ ləətə nkpə kɔ nɣə lə Onanto eto ɔkpɔ kafo eto eyibibi ətsyuə miə bedi.”

*Kukue Ko Ɔwɔni Útə Smirna Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.*

8 Nya ɔtɛyi mɛ nkə, “Wɔni kukue komfo atsyese Smirnaɔfɔ eto bafokanɔfɔ eto Onanto eto ɔtɔnkpe fə,

Mɔ, Yesu, wə ni ututɛ ku ɔfɛfɛfɛ, wə dɪkpɛ fɛ usi ɔtaka útsyi ɔkɔmə úbə nkpə, nɛ nyamfo bətɛyi minkə,

9 Nnyi kanyi ka bɛnlɛ bunyə kɔ ohiã wə bɛnlɛ bunyə. Fɛɛ lə sitinti, biyifo batabinyə. Nnyi asa bua nnya mba bə mə ni Yudafɔ fɛ benni Yudafɔɔ, laatɛyi kefi kabiasə mi. Bomu beyifo mba nkpe lə Obonsam eto ditsyukpa nti. 10 Biantɛ kanyi saa ka biəbə bunyə sɪkpɪ. Bit-syue ato lə bəɔ. Obonsam eboto mi bətsyuə obe,

utə bə beti mi bətsyuə bakpɛ lə aba eto diyo, bi-unyə kanyi itə eyi lefosi. Bidi ɔnukualɛ bitə mɛ lə ibə bə balo mi kulaa tsya, nya muutə mi nkpə manlo eto lekankpakpa fɛ mba dítəkə kato.

11 Lə bekpe atoo, nyalɛ bɛnɔ lesa nə Ləwɔnɔ nəmə nɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bətɛyi! Mba luutəkə lebuə kato, embudufə lə ukpə nuəfə manlo manlo əsuə.”

*Kukue Ko Ɔwɔni Útə Pergamo Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.*

12 Nya ɔtɛyi mɛ nkə, “Wɔni kukue ətə Pergamo eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto Onanto eto ɔtɔnkpe nkə,

Mɔ, Yesu, wə nkpe lesi-abi nyɛ nnuə yayaya eto etiki ni nkə,

13 Nnyi kaka binsi, kaka Obonsam dítɣə wə sekakedikɔ. Befo mɛ bɛnɔ kekɛkɛ. Nya bianyani mi bɔfokanɔ lə mɛ lə lefe nə bálo Antipa kulaa tsya, wə didi mɔ etiki lə ɔnukualɛ eto kusu əsuə lə kaka Obonsam nsi.

14 Fɛɛ nkpe etiki sɛkɛ lə mi əsuə. Bekpɛ betidi bətsyuə lə mi nti ba ntekeko Balam eto asatete. Utidi əmfɔ ni nwə léte Balak kase ɔwɛ Israel bebi okpɛ lə lebuə əsuə, nya ɔwɛ mə ókpɛ bédɪ lesa nə bɛfi bətə bəfiə kedi, nya bédɪ sɛsɔnɔ. 15 Nko kee, mi bətsyuə tsya ntəkəkɔ Nikolatiaɔfɔ eto asatete kama. 16 Bisinkli lə mi abua kama! Lenni

nkoo, yəmbəklə muubə mi  
 ɔflo nya muufi lesiabi nə  
 nkpe mə lə kənyə nkprənkə  
 betidi bamfó lema.

<sup>17</sup> Lə bekpe atoo, nyalə  
 bənɔ lesa nə Ləwɔnɔ  
 nəmə nlə bafokanɔfɔ eto  
 etsyukpa nyamə bətəyi.  
 Mba ditəkə kato, muutə  
 mə manna eto didisa  
 kulakula nəmə ditsyuə.  
 Muutə mə utsyuə saa tsya  
 lebaflubia nə əsuə bəwɔni  
 diye fɔfɔ nə kuutsyuə saa  
 lenyi bətəkə enso nwə hã  
 léfo ni.”

*Kukue Ko Ɔwɔni Útə  
 Tiatira Eto Bafokanɔfɔ Eto  
 Ditsyukpa.*

<sup>18</sup> “Wɔni kukue komfo at-  
 syese Tiatira eto bafokanɔfɔ  
 eto Onanto eto ɔtənkpe  
 fənkə,

Kənyə kamfo etsyi  
 Onanto eto Ubi wə eto  
 ənəmi nlə bunyə fe ute  
 seka, nya wə akpa nlə  
 buyənde fe ayiwa nnya  
 bási ele kənkə.

<sup>19</sup> Nyi keyifo ka feyifo.  
 Nyi kase fala mə, fə bo-  
 fokanɔ lə mə ku fə kesumu  
 lə kanyinyənyə əsuə ku  
 dibusə nə nkpe fə, nyi miə  
 alə bokplatsya mɔmɔ kaso  
 kɔ.

<sup>20</sup> Fəfə nnya minyə ləmbə  
 kɔnɔ lə fə əsuə ni bənkə  
 bitə usio wə baakpo  
 Isabel, wə nkə uyifo  
 Onanto eto unyéləkətidi  
 kusu ɔnlə asa bote mɔ  
 beyifoyifo, kanyansə mə  
 kusu kedi asɔnɔ, nya beedi  
 edisa nnya bəfi bətə bəfiə  
 kedi. <sup>21</sup> Ntə wə lefe miə  
 ɔtsyi ɔwuninsə lə ɔyɛ  
 abua buyifo, fəfə ɔni nkə

wəmbəyɛ wə səsɔnɔdi.  
<sup>22</sup> Lə nnya esoo, muutə  
 unyə kanyi lə wə belabeke  
 biamə əsuə nya mba  
 laakpo wə ebunyə kanyi  
 sitinti. Muuyifo nyamfo  
 nko lə bantsyi bawuninsə  
 bayɛ asa bua nyamfo  
 buyifo ku wə. <sup>23</sup> Moolo  
 mba ntəkəkə wə tsya lə  
 bafokanɔfɔ eto etsyukpa  
 kenke tsya lə bate bə nyifo  
 nwə nyi utsyuə saa eto  
 nsusu kəmiə ku wə alasa.  
 Mofo utsyuə saa kayo eyɛ  
 lə wə eyifosa eto kənyɛ.

<sup>24</sup> Fəfə mi Tiatirafo fəfə  
 ba dímamfo wə asatete  
 bua nyamə, mimba  
 dímankase wə asatete  
 nnya baakpo bə Obonsam  
 eto asakulakula nnya eto  
 kəmiə letsyo, bənɔ, men-  
 simbutsyisə mi bitsyike  
 bamba saa. <sup>25</sup> Fəfə isu ese  
 lefe nə muubə, bəkəbe  
 lesa nə bənle kɔni kekkeke  
 bələ.

<sup>26-27</sup> Nya mi bətsyuə  
 ba luutəkə lebuə kato  
 nya bɔɔlənko nko isu ese  
 lə kalosəkɔɔ, muutə mə  
 əsuəale fe kase mímfo  
 mintsyiko mɔ Anto ɔflo.  
 Muutə mə əsuəale bedi  
 seka lə ese ese əsuə,

‘Bedi seka lə mə əsuə ku  
 kɔni ale,

baba mə besense bakpo  
 fe kase baaba ekplibi  
 seka.’

<sup>28</sup> Muutə bəyənde fe  
 kolensiənto eto sefandebi  
 ke tsya.

<sup>29</sup> Lə bekpe atoo,  
 nyalə bitsyue koto lesa  
 nə Ləwɔnɔ nəmə nlə  
 bafokanɔfɔ eto etsyukpa

nyamə bəteyi.”

### 3

*Kukue Ko Ɔwəni Útə Sardisfo Eto Bafokanəfo Eto Ditsyukpa.*

1 “Wəni etiki nyamfo atsyese Sardisfo eto bafokanəfo eto ditsyukpa eto Onanto eto ətənkpe fənkə,

Mə nwə nle Onanto eto awəno akuanse ku befan-debi bekuanse lə kəni nle bəteyi nē.

Nyi keyifo ka fanle buy-ifo, nyi miə afo diye bə esi nkpə, fəe ebukpə fə fanyə! 2 Nyaso taka lə akpe əsuə nkəale fə lə ekpe alo kenke. Itsyise nyə ntsyə lekpo miə nnya fékeyifo mamfə tə elo lə mə Onanto eto ənəmi.

3 Nyaso kloma lesa nə bəte fə ku lesa nə fəno, tsyue nnya koto lə etsyi fə nkpə awunisə ələkə fə əsuə lə abua əsuə. Fəe lə əmansankli atsyi awuninsə, muubə fə ofə fe uyu seka, nya fəmbote lefe nə muubə. 4 Fəe betidi es-iani lə mi nti lə Sardis ebu ba dımanansə tə mə awu. Bookpe awu flubia bətəkəko mə, itsyise mə dınyə itə bə beyifo mə bale. 5 Utsyuə saa ke luutəkə lebuə kato, okpe awu flubia fe mə kee, membuləkə wə aye lə mba nsi nkpə eto kukue komə kafo. Muudi wə adansie lə mə Anto ku Onanto eto batənkpe kenke eto ənəmi miə uyifo mə bale.

6 Lə bekpe atoo, nyale bitsyue koto lesa nə Ləwəno nle bafokanəfo eto etsyukpa nyamə bəteyi.”

*Kukue Ko Ɔwəni Útə Filadelfia Eto Bafokanəfo Eto Ditsyukpa.*

7 Lə nyamfo eto kamaa, ətəyi mə nkə, “Wəni nyamfo atsyese Filadelfia eto bafokanəfo eto ditsyukpa eto Onanto eto ətənkpe fənkə,

Nwəmfə eyifo əkenkenya nya wə ditiki eyifo ətəkualə. Wə nle Oka David eto əsuəale eto safui sia lə əsini siku sitsyuə, kuutsyuə saa əmbə wə loofə se buti. Nya lə uti see, kuutsyuə saa embəfo se bəsinə.

8 Nyi keyifo ka feeyifo. Nyi miə akpə əsuəale səke tsya, əfo mə asatete nya fəmani mə. Nsini kusu ntsyə fə sətə ko kuutsyuə saa ləmbəfo buti. 9 Lə abe! Betidi bətsyuə kpe bə nkpe lə Obonsam eto ditsyukpa əsuə nya baakpo mə əsuə bə Yudafo, fəe benni Yudafo, badia beni. Muuyifo mə bəbə base akonki lə fə akə. Muutə məmblə te bə maala fə.

10 Nya se bitsyue mə etiki koto, nya bınyə kekkele bınyə kanyi saa eto okloe esoo, muuləkə mi ntsyiko lə kanyinyənyə eto bulə kekkele eto lefe nə ləəbə bubə lə kawunsie kamfo əsuə ka buufi bato kasə mfo eto betidi kenke bəbe.

11 Nle bubə lə lefe kliminti əsuə. Bəkəbe lesa nə bənle lə kəni bələ kekkele

bə kuutsyuə saa embələ lesa nə ni mi kayofofof ofo. <sup>12</sup> Muuyifo nwə lutəkə kato, oseke lə mō Onanto eto Disumuyo eto diyo. Uńyə mfó lefe nə kenke nya bembudi wə bewui kulefe. Mōwōni mō Onanto eto diye ku mō Onanto eto umənkplə, Yerusalem fəfə, wə ləwə utsyi mō Onanto əflə kato ubə kasə ntəkə lə wə. Mōwōni mō diye fəfə tsya ntəkə lə wə.

<sup>13</sup> Lə bekpe atoo, nyalə bənə lesa nə Ləwōnə nle bafokanəfə eto etsyukpa bətəyi.”

*Kukue Ko Ɔwōni Útə Laodikea Eto Bafokanəfə Eto Etsyukpa.*

<sup>14</sup> Nya usi ótəyi mē nkə, “Wōni ətə Laodikea eto bafokanəfə eto Onanto eto ətənkpe fənkə,

Nwə ni ibə itə wə ni nwə leeyifo asa lə kusu əsuə ku nwə laateyi Onanto eto ənukualə, wə əsuə eyə Onanto dıyifo asa nnya kenke, eto etiki ni bə,

<sup>15</sup> Nyi keyifo ka féyifo nya minyi miə əmənyuə nya famamfo ute tsya. Fəə eni nla miə yuə nye fo ute.

<sup>16</sup> Fəə se feyifo lentilenti, fəmənyuə nye famamfo ute esoo, muutufə fə nwui lə mō kənyə.

<sup>17</sup> Aateyi fə, ‘Otabinyə mini, bike kpé mē nya kulesa manhiā mē.’ Fəə enyi fə uminsətidi ku ohiāfə, utidi wə dimamflə, unəmba ku nwə nyə leyaleya feni.

<sup>18</sup> Nyaso nle fə kələ bələ

minkə ya sika sia leləkə, sia báyinklisə lə ute et-syiko mō əflə bə lə afi-ani otabinyə, ya kafia flubia lə eti bə lə ayə leya bəyə kakpe fə əsuə kofani. Ya ənəmi eto afa akpo lə ənəmi lə ənyə asa kukəwə. <sup>19</sup> Betidi ba maala, mə məəyənki kakpe kənə koto nē. Nyaso fo ute lə akəse atsyi ləkəsi awunisə lə fə abua əsuə. <sup>20</sup> Nōw! Nńyə lə kesie nle siku bəwə. Lə utsyuə anə mō əkəə nya əsini mē sikuu, muudufə wə diyo nya bonko wə lookpe kəni lə əkpe əni budi lesa. <sup>21</sup> Utsyuə saa ke ləkəpə utəkə lebua kato, muutə kusu usiə lə mō əflə lə kaka minsi lə mō lekankpome əsuə, fe kase mıntəkə kato nya minsi lə mō Anto eto lekankpome əflə seka.

<sup>22</sup> Lə bekpe ato, nyalə bənə lesa nə Ləwōnə nəmə nle bafokanəfə eto etsyukpa nyamə bətəyi.”

## 4

*Kase Banle Onanto Bətəsə Lə Wə Sekakedikə.*

<sup>1</sup> Lə lefe nəmfó, nsi nyə buləkəkate butsyuə nya mınıyə siku sia básini bətsyə leya lə Onanto eto.

Nya mfó mınə əkəə utsyuə wə nle bole fe kakpatsyaku nsi nle bufə katəyi mē nkə, “Bə kato mfo, lə nləkə nnya ləəbə bubə kama nte fə.”

<sup>2</sup> Lamfolamfo, Ləwōnə nəmə áyifə dısiə lə mē nya mınıyə lekankpome ditsyuə kato mfó nə əsuə utsyə nsi. <sup>3</sup> Nwə

nsi læ lekankpome nəmә læ buyənde fe yarpa ku sardis eto aba nnya lefo koya nya kələsensə ko nle buyənde fe emeralda eto leba seka lətsyilama lekankpome nəmә. <sup>4</sup> Bətsyue akankpome awosi ənuə ana tsya nya lətsyilama lekankpome nəmә, nya benine fosi ənuə ana tsya ba nkpe awuflubia, nya benti sika sia eto akankpakpa nsi læ akpome nyamə əsuə. <sup>5</sup> Nya ofamfa ku əsitoto eto kəso le bəbə ketsyi læ lekankpome nəmә əsuə. Ate akuanse nle bunyə læ lekankpome nəmә eto setə. Nyamfo ni Onanto eto awəno akunse nyamə nē. <sup>6</sup> Nya lekankpome nəmә eto setə akpa wuee, fe lekpo befi ahūhue beyifo.

Asayifoyifo nya nkpe nkpe, nya dikə ənəmi kpenkpenkpe setə ku kama, nyə etsyilama lekankpome nəmә eto akpake nnya ta kenke <sup>7</sup> Etute əle tsyata. Ənuəfə ale ətrəmu. Ətsyəfə kpe ənəmi fe utidi. Nya anale ale kəlikpo ko nle bufunini. <sup>8</sup> Asa nnya nkpe mfó eto əsuə saa kpe mbamba akua akua, nya ənəmi diyi nnya etsyilama kalebe saa, nya enle ese busə lefe saa katəyi nkə, “Kenke, kenke, kenke ni Bonamute Onanto wə ni əsuəalenyə lefe nə ta, wə nsi nkpe məmə, wə dísia taa kasə ketsyikokə, wə nsi nle bubə.”

<sup>9</sup> Asa nnya nsi nkpe mfó eese atese, dibu ku leninsə eto ese

itə nwə nsi læ lekankpome əsuə wə nsi nkpe lefe saa isu lefe saa. <sup>10</sup> Lə beyifo nkoo, beninə fosi ənuə əna bamə aataka kakpoo kasə læ nwə nsi læ lekankpome eto ənəmi kesumu wə ke ni nwə nsi nkpe itə lefe manlo manlo nya bəələkə mə akankpakpa kətsyə læ lekankpome nəmә eto setə kese ese katəyi nkə, <sup>11</sup> “Bonamute ku bo Onanto! Fə dińyə itə atese ku dibu ku əsuəale. Itsyise fə diyifo asa nnya ta kenke, nya fətə fə məmblə siə nkpe bo leflə læ fə lelabi əsuə.”

## 5

*Lesamubi Nəmə Afo  
Kukue Ko Bəkənə Mfó.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa, nnya kukue kutsyuə ko bəkənə ko nwə nsi læ lekankpome əsuə nle læ wə kodiani. Bəwəni asa læ ko lekpa ke nə ku nne, nya bəfi sitə eto etinsa beti ko kenye læ akpa akuanse. <sup>2</sup> Mfó mńnyə Onanto eto ətənkpe kple utsyuə wə léto əkəe bembembe óto nkə, “Owoe ni nwə dińyə utə bə ufə sitə eto etinsa siamə læ əsini kukue komfo?” <sup>3</sup> Fəe bənnyə kutsyuə saa læ kato lee kasə lee læ əkəmə wə lofo kukue komə bəsinə læ obe ko kafo. <sup>4</sup> Nwi keku tinti se bəmfo kutsyuə saa bunyə wə dińyə utə bə umənkli ko læ okla.

<sup>5</sup> Mfó əmə nya beninə bamə eto əni letəyi me nkə, “Mensiwi keku. Bee! Yesu wə baakpo Tsyata wə



lēbɔ utsyi lə Yuda eto kusə, ɔkplenyə wə ni Oka David eto uflufu, wə dítəkə kato, wə dińyə utə bə ɔsini sitə eto etinsa akpa akuanse nya béfi béti kukue komə eto kənyə nɛ.”

6 Lə nnya kamaa, nnya Lesamubi nə nńyə lə lekankpomɛ nəmə eto ntinti, nya asa ana nnya nsi nkpe mfó əmə létsyilama wə ku beninə bamə. Nya íyifo fe bolo bálo lesamubi nəmə. Aakpe akuanse nńyə ni lə disi ku ənəmi akuanse, nya ni Onanto eto awɔnɔ akuanse nnya bátsyese kawunsia kamə kenke. 7 Lesamubi nəmə ésu ófo kukue ko nwə nsi lə lekankpomɛ nəmə nle lə wə kodiani. 8 Kase ófo kukue komə, asa ana nnya nsi nkpe nyamə ku beninə fosianuə ena bamə ákpo kasɔ lə lesamubi nəmə eto ənəmi. Mə utsyuə saa lə osanku ku sika eto ɔkpe lə kɔni. Kakpe kamə éyi ku lufui nnya ni Onanto eto betidi ba lefo banɔ eto olatoto. 9 Bése kusə fɔfɔ ko nle bɔteyi nkə,

“Aflɔ ətə bə afo kukue komə, nya bə lə efe sitə eto etinsa ekuanse sia nti lə kukue komə eto kənyə.

Itsyise bálo fə,

nya eyɛ lə fə əsuə bufi kətə kedi eto ukpe əsuə,

áfó betidi kpə eto disi eto kayo ətə Onanto.

Betidi bamfo etsyi ese ese, bele bele, nsɔ nsɔ, ku kawunsia eto betidi kenke.

10 Éyifo mə báfiani besumunyə eto sekakediko ba leesumu bo Onanto, nya boodi seka lə kasɔ kamfo.”

11 Nya se minsi mímbe, nnyə kato eto batɔnkpe akpi, akpi ku awo, awo ba ləmbə ləklabii, nńyə batsyilama lekankpomɛ nəmə ku asa ana nnya nkpe nkpe nyamə ku beninə bamə. 12 Nya banle ese busə bembembe bənkə,

“Lesamubi nə bálo əńyə ditə bə, ləkə əsuəale, setabikə, kobe, bɔfobuyifo, dibu, diyənde ku atesə.”

13 Nya mínɔ se asa nnya kenke Onanto díyifo nkpe kato ku kasɔ mfo, kasɔ kəmiə ku lekpo kafo ku asa nnya kenke nsi nkpe nle ese busə katəyi nkə,

“Nwə nsi lə lekankpomə əsuə ku Lesamubi nəmə, mə mbə atesə, dibu, diyənde ku əsuəale idu manlo isu manlo.”

14 Nya asa ana nnya nsi nkpe léfo bátanɔ bə, “Ibə itə.” Nya beninə bamə lékpo lə kasɔ, nya bésumu Onanto ku Lesamubi nəmə.

## 6

*Lesamubi Nmə Ásini Sitə Eto Etisa Nyamə.*

1 Nya mínýə se Lesamubi nəmə difə sitə eto etinsa tute nyamə ɔsini kukue komə nya mínno se asa ana nnya nsi nkpe eto ani léto ɔkɔɛ íkumi fe ofamfa seka etəyi

nkə, "Bə!" <sup>2</sup> Mbe, nya mínyə ətəmli flubia utsyuə. Nwə nsi læ wə læ sifie læ kəni nya bətə wə lekankpakpa ditsyuə. Úsiə læ wə nya óbɔ fe omamanyə wə lætəkə kato ntɔ kato kətəkəkɔ.

<sup>3</sup> Nnya kamaa, Lesamubi nəmə əfə ləsinini sitə eto etinsa eto etinsa nuəfə nyamə nya mίνnɔ asa ana nnya nsi nkpə eto unuəfə lətəyi nkə, "Bə!" <sup>4</sup> Nya ətəmini bamba wə ləse ləbɔ úbə. Bətə nwə ləəsiə wə əsuəale bə unə lema oboko kawunsia eto betidi læ balo mə bətsyuə. Bətə wə lesiabi nye nuə nə ləmɔ.

<sup>5</sup> Nyamfo eto kamaa, Lesamubi nəmə əfə sitə eto etinsa tsyəfə nyamə nti læ wə kukue komə eto kənyə. Mfó mίνɔ se asa ana nnya nsi nkpə eto ətsyəfə lətəyi nkə, "Bə!" Nya se mímbee, nnyə ətəmini naa bamba nya nwə nsi læ wə læ nseni læ kəni. <sup>6</sup> Nnɔ əkɔə utsyuə wə nte fe bɔbɔ óbɔ utsyi læ asa nnya nsi nkpə oflɔ wə lətəyi nkə, "Kamɔ eto əkpe tɔ itə diyi ləni eto kayofofə nya antabi eto əkpe itsyə nýə itə diyi eto kayofofə. Fəə mambiasə nnuəbi ku wain eto eyi nnya nýə mfó!"

<sup>7</sup> Nya kama nnya Lesamubi nəmə difə sitə eto etinsa nale. Nya mίνɔ asa nnya nsi nkpə eto anale didi etiki etəyi nkə, "Bə!" <sup>8</sup> Lə mbe mfó, nnyə miə ətəmini wə nte fe ntɔ eto ditsyəbi nnyə. Baakpo nwə ləəsiə læ wə bə ukpe. Nya utidi bamba tsya təkəko wə kama

baakpo əkəmə. Bətə mə əsuəale bə balo kawunsia eto betidi eto lekpa nale, eyə læ lema, kukpənsə, bufi ku eyə læ bebutubuki ba ləəmua betidi əsuə.

<sup>9</sup> Se Lesamubi nəmə difə sitə eto etinsa nənde, nýə awɔnɔ ətsyuə læ kedikətəkɔ eto ləba nəmə kalɔ, mba bəlo eto awɔnɔ, se bəbə Onanto eto leba nəmə kalɔ, mə ni mba bəlo se bábé Onanto eto Ditiki Səə nəmə letsya nya bədi ni ɔnukualə eso. <sup>10</sup> Awɔnɔ nyamə áfā bembəbe etəyi nkə, "Bona-mute, eni əsuəalenýə kenke, əkənkenýə ku ɔnukualenýə. Nte lefe nə eto lefe ko, fookponko kawunsia eto betidi lekpo, ənə mba lélo bo koto?" <sup>11</sup> Bətə mə utsyuə saa awu flubia kentsyə ókpe, nya bətəyi mə bənkə besi bəbə mə kusu səke isu ese lefe nə eto lefe bəlo mə beyifotsyuə ku mə bayimi eto sitiditu kenke balosə fe kase bəlo mə tsya.

<sup>12</sup> Lə nyamfo eto kamaa, nnyə se Lesamubi nəmə difə sitə eto etinsa læ lekpa kuande əsuə, kawunsia kenke étinkə kekleke, nya kofe ləyə bofa nya lesa saa lena sūü fe kafia na, nya kofande ləse həə fe kɔtɔ. <sup>13</sup> Befandəbi, álo bitsyi kato bibə bəso kasɔ fe kase eyibibi mambəmambe laalo kakpo læ kasɔ læ ufiebi asɔ kekleke. <sup>14</sup> Difule ánya lamfolamfo fe kase bəkəənə kukue seka nya kətini saa ku kasɔ ka ntu letsyilama lenyi læ nyənkɔ.

15 Mfó nya kawunsiə eto baka, Aba bamamanyə ninə, batabinyə ku bəsuəalenyə, ku betidi ba kenke, ndomufó ku mba nsi læ mə əsuə əsuə, difi mə əsuə bákula læ əbiəku ku abanse kaló ku læ atini əsuə. 16 Báfa bákpadí atini ku abanse bə, “Beba bekpo bo læ əsuə bití bo bekpe itsyi læ nwə nsi læ lekankpomə eto ənəmi ku læ Lesamubi nəmə eto læblófi eto ənəmi. 17 Itsyise Onanto ku Lesamubi bamə eto læblófi eto diyí nəmə eboyo! Nya owəe lofo bunyə læ nnya ənəmi?”

## 7

*Únyə Israel Eto Betidi Kəkpi Lofa Betidi Fosi Ana Betidi Ena.*

1 Lə nyamfo eto kamaa, únyə Onanto eto batónkpe ena bətsyuə ba nyə læ kawunsiə eto esi ana nyamə ba ləkəbe kefiəbi əna kamə banlə, beti kefiəbi kamə bə kayə bəso læ kasó, læ lekpo nye læ eyi əsuə.

2 Nya minsi minyə Onanto eto ótónkpe bamba wə læbo utsyi læ kofekatokó ónlə kato bobə, nya Onanto wə nsi nkpe eto lekpotşyəsə ntəkə læ wə. Onanto ditə əsuəale nkə beyifo lesafimfi kasó ku lekpo, 3 nya ótəyi nkə, “Bi-enyifo lesafimfi kasó, lekpo nye eyi saa, isu eyo lefe nə buufi sitə eto etinsa butşyə Onanto eto beyifoyifo eto nto lekpo.” 4 Nya bətəyi mə bənkə betidi ba bəfi Onanto eto sitə eto etinsa bətsyə lekpo læ mə nto eto leklabi

ebuyifo betidi akpi kolofa awosi ana ana (144,000). Betidi bamfo étsyi Israel eto lefosi mfo nuə kafo.

5-8 Betidi lefosi akpi ənuə étsyi Israel eto kafo əsuə. Mə ni Yuda, Ruben, Gad, Aser, Naf-tali, Manase, Simeon, Lewi, Isakar,

Sebulon, Yosef ku Benyamin.

9 Lə nyamfo eto kamaa, únyə sitiditu kplə ditsyuə nə eto betidi kuutsyuə lembofó bokla! Betsyi kasó saa, ese saa, bele təyi təyi saa, betidi betidi saa eto okle, nya bənyə læ lekankpomə nəmə ku Lesamubi nəmə eto ənəmi, nya bankpe awuflu-bia, nya banlə bekabə læ ani.

10 Nya báfa ku ókəe bembem-bə bətəyi bənkə,

“Bofokətə etsyi Boanto Onanto

wə nsi læ lekankpomə əsuə ku Lesamubi nəmə óflok!”

11 Onanto eto batónkpe kenke bəúnyə bətsyilama lekankpomə nəmə ku beninə bamə ku asa ana nyamə, nya batónkpe bəmə difusə ənəmii kasó læ lekankpomə nəmə eto ənəmi, besumu Onanto, 12 katəyi nkə,

“Ibə itə! Atəsə, diyənde, kobə,

ləninsó, dibu, əsuəale ku kakplekó

lə idi bo Onanto əmə eto ale idu manlo isu manlo!

Ibə itə!”

13 Beninə bamə eto óni áto mə nkə, “Bawəe ni betidi ba nkpe awu flubia kentsyə mfo? Nya se bətsyi?”

14 Mfó nya minteyi mə miə, “Bonamute, minnyi. Fə nyi.”

Mfo nya óteyi mə nkə, “Mba mfó ni betidi ba dínyə kanyi keklege fə bábə báfe. Bəflə mə awu éle futufutu lə Lesamubi nəmə eto kətə əsuə. <sup>15</sup> Nyasoo,

bəənyə lə Onanto eto lekankpome nəmə eto ənəmi kesumu wə ketsye ku kakəmi lə wə Disumuyo.

Itsyise nwə nsi lə lekankpome nəmə əsuə ebota mə disi lə wə ənəmi.

<sup>16</sup> Kukpense nye utukue esi əmbələ mə kulefe. Nya kofe nye utefofo saa ensiembufi mə.

<sup>17</sup> Itsyise Lesamubi nə nkpe lə lekankpome nəmə eto ntinti mfóo, ebələ mə ola, obe mə.

Wookpa mə əyenko usuko kaka nkpe eto ntu bo laayifə lefe saa nkpe.

Nya Onanto tsya ləssi mə binəntu saa lə ənəmi.”

## 8

*Lesamubi Nəmə Éfe Sitə Siamə Lə Lekpa Kuansele.*

<sup>1</sup> Se Lesamubi nəmə dífə sitə eto etinsa sia nti lə lekpa kuansele əsuəə, ídi kanana lə kato itə fe lebombosə eto kutsyə.

<sup>2</sup> Nnya kamaa, nnyə Onanto eto batənkpe ekuanse ba ləənyə lə Onanto eto ənəmi, nya útə mə nkpatsyaku nkuanse.

<sup>3</sup> Nya Onanto eto ətənkpe bamba wə lele sika sia eto dikplibi nə kafo baatonsə lufui kəni, lebə únyə lə leba nə əsuə bəətə kedi əflo. Bətə wə lufui kpə bə ufi əkə ku Onanto eto betidi ba kenke eto olatoto əsuə lə ufi utə kedi lə sika sia eto kedikətəkə eto leba nə nyə lə lekankpome nəmə əflo. <sup>4</sup> Se banle lufui nəmə botonsəə, ni kuyuə ko nle boto kabə lə dikplibi nəmə kafo ákə ku Onanto eto betidi eto olatoto eyə lə Onanto eto ətənkpe wə nnyə lə wə ənəmi eto ani isu Onanto əflo. <sup>5</sup> Lə nyamfo eto kamaa, Onanto eto ətənkpe əmə ələkə ute lə Disumuyo eto leba nəmə əsuə úfi úyisə lufui eto dikplibi nəmə nya úsə wə ókpo lə kasə əsuə. Se úyifo nkoo, nno se kato díkumi bembembe, nya kato léto əsi, nya kasə dítinkə.

*Onanto Eto Batənkpe Bamə Éfe Mə Nkpatsyaku.*

<sup>6</sup> Mfó nya Onanto eto batənkpe ekuanse ba nle nkpatsyaku dímuə əsue bə beefə mə nkpatsyaku bomə.

<sup>7</sup> Onato eto ətənkpe tute əmə éfe wə kakpatsyaku. Lamfolamfo, etubankli ku ute wə létsyaka ku kətə ábə ékpo lə kasə nya étonse kawunsia eto lekpa tsyəfə, nya eyi eto lekpa tsyəfə léto. Fəə sefaa, semble kenke áto.

<sup>8</sup> Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ətənkpe nuəfə tsya éfe wə kakpatsyaku. Nya lesa nə lele kətini kplə ko nle ute bunyə lebə nya báto ko bákpe lə lekpo

kəmiə. Nya lekpo eto ntu bomə eto lekpa tsyəfə léfiani kəto. <sup>9</sup> Nya akpə ku bebuki ba nkpe lə ntu bomə eto lekpa tsyəfə kenke dıkpe. Nya ntu eto efue nnya ntəkə lə ntu bomə eto lekpa tsyəfə lébia.

<sup>10</sup> Onanto eto otənkpe tsyəfə éfe wə kakpatsyaku. Mfó nya sefandebi kplə sit-syuə sia nle ute bunyə fe ləte léfankli sitsyi kato sídufə lə ntu bo laabədi ku mbo ni ntuyifəyifə eto lekpa tsyəfə əsuə. <sup>11</sup> Baakpo sefandebi siamə bə Kalokatakata. Ntu eto lekpa tsyəfə áfiani ntu bo nkpe kalo, nya betidi kpə bətsyuə dıkpə itsyise bənə ntu bomə eso.

<sup>12</sup> Mfó nya otənkpe nale dífə wə kakpatsyaku. Ítə bə kofe eto lekpa tsyəfə, kofande eto lekpa tsyəfə ku befandebi eto lekpa tsyəfə, nnya ətsyuə saa eto diyənde eto lekpa tsyəfə áni. Lə nyaso ketsye ku diyi eto lekpasə nə laake eto lekpa tsyəfə áni.

<sup>13</sup> Lə nyamfo eto kamaa, se minyə minlə bobə, řnyə kəlikpo kplə kutsyuə se kənlə bufunini kato fanlo, kafe katəyi ku okəe bembembe katəyi nkə, “Mbəbəe, mbəbəe, mbəbəe məətə betidi ba luubu besia lə kawunsia lə lefe nə Onanto eto batənkpe fəfə itsyə ba luubu luufe mə nkpatsyaku ntsyə bomə.”

## 9

<sup>1</sup> Mfó Onanto eto otənkpe nənde dífe wə kakpatsyaku.

Nya minyə sefandebi sit-syuə ditsyi kato síbə səsə lə kəsə, nya bəfi ukpe kəmiə eto dibia nə lena sūū eto safui bətə se. <sup>2</sup> Səsinu ukpe kəmiə eto dibia kplə nəmfə nya kuyuə ko nte fe ditefenku əsuə kóbə kutsyii, díti kofe eto ənəmi ku ko diyənde itə difule kenke lena sūū lə kuyuə ko ləbə kutsyi lə dıkpəmbia nəmə eso. <sup>3</sup> Bekpese áló betsyi kuyuə komə əsuə bəbə bákpo lə kəsə nya Onanto díte mə əsuəale fe bakpoe ba laata seka. <sup>4</sup> Bátəyi mə bənkə, bambiansə afanto nye seefa nye kuyi saa enso betidi ba Onanto díməntəkə mə leba lə mə nto. <sup>5</sup> Bətə bekpese bamə kusu bə bate betidi bamə ohia itə afa anə, fəe banlo mə. Lə bata utidi, yeefi fe kanyi ka fuunyə lə okpoe ata utidi seka. <sup>6</sup> Lə afa anə nyamfo nti, bəbəbəe ukpe bə beekpe, fəe bembunyə wə beekpe. Boola bə beekpe, fəe ukpe ebutsyetsyi udu lə mə oflo.

<sup>7</sup> Bekpese bamə eto ditsyəbi te fe batəmlı ba léto akpatsya itə lema bəkpə. Bəti mə akpakpa nnya lele sika sia eto akankpakpa lə mə esi. Nya mə ənəmi lele betidi eto ənəmi. <sup>8</sup> Mə disi eto sewəni ekulə fe besio eto sele, nya mə anyi lele tsyata eto ale. <sup>9</sup> Nya bəfi asa ətsyuə nnya nte fe bitu eto awu nnya leeti ləkəesibi bákpe. Kudu ko nle bəbə ketsyi lə mə mbamba əsuə ale nkeke bo batəmini ləənə kpə bo batəmini nle

bunə bantɔnko lə lema.  
<sup>10</sup> Bekpese bamfo kpé kəkə ku kabé bo laata fe okpoe eto ale, nya bankpe əsuəale lə mə kəkə əsuə bofo bufi keyifo utidi lesafimfi itə afa anɔ. <sup>11</sup> Bakpé Oka wə nle seka budi lə mə əsuə. Wə ni ɔtɔnkpe wə nsi lə ukpe eto dibia eto kɛnyɛ mfó. Wə diye ni Abadon lə Sihibri əsuə. Nya lə Sigriki əsuə, Apolion eto kasɔ ni nwə laabiasə asa.

<sup>12</sup> Kanyinyənyə kplɛ tute ébubə káfe. Nyamfo eto kamaa, nnuə bamba si bɔle bubə.

<sup>13</sup> Nnya kama, nya Onanto eto ɔtɔnkpe kuande dífə wə kakpatsyaku. Nya mínɔ se ɔkɔɛ utsyuə lebo utsyi lə sika sia eto Disumuyo eto leba nə nɣə lə Onanto eto ənəmi eto akpɔ ana nyamə əsuə.

<sup>14</sup> Ɔkɔɛ əmə átɛyi Onanto eto ɔtɔnkpe kuande əmə nkə, “Benyankli batɔnkpe ena ba bákɛ bətsyə lə Ketukplɛ Frate ɔfo!” <sup>15</sup> Mfo báyanكلي batɔnkpe ena bamə. Báló mə bətsyə nya bəmuə əsuə itə lebombosɔsɔ nəmə, diyi nənə, kofa komə ku lɛlɛ nəmə bəmuə əsuə bətsyə lə balo kawunsia eto betidi kenke eto lekpa tsyafə.

<sup>16</sup> Bátɛyi mɛ bə bama-manyə ba nsi lə batɔmli dimuə əsuə bənyə itə lema bɔkpɔ eto utu. Beyifo awo alofa ənuə. <sup>17</sup> Nya lə ənətətə eto kələkəkate eto bunyə əsuə, nnyə batɔmli bamə ku mba nsi lə mə əsuə. Bakpe ləkɔəsibi eto bitu eti awu nya nle buyənde fe

ute eto lɛsɛbi seka ku safir eto leba eto diyəndebi ku ətsyuə lɛsɛ fe dikusɛmfɔ eto kasiakɔ seka. Batɔmli bamə eto esi eyifo fe tsyata eto disi seka, nya ute kuyuə ku ute ku etenkli eto aba nle bɔbɔ ketsyiko lə mə nnyɛ. <sup>18</sup> Nya kanyinyənyə eto akpa ətsyə nyamfo, ini ute, kuyuə ku ute eto leba nə ditsyi lə batɔmli bamfo eto nnyɛ lelo kawunsia eto betidi eto lekpa tsyafə kenke. <sup>19</sup> Batɔmli eto əsuəale nyamfo ábo itsyi lə mə nnyɛ ku mə kəkə əsuə. Nya mə kəkə eyifo fe bawa ku esi nnya beefi keyifo betidi asafimfi.

<sup>20</sup> Betidi fɛfɛ ba kenke dímenkpɛ ɛyɛ lə kanyi kamə əsuə, ménsinkle lə asa nnya mə kosate dífi ani béyifo eto busumu kama. Bénsinkli lə awɔnɔ bua, sika sia ku sika flubia, bitu sia, abambi ku eyi nnya báwoe, nnya ləənnə, laanyɛ nye laanno eto busumu kama. <sup>21</sup> Bántsyi bawuninsə lə mə betidilolo, asabɔtɔkanɔ, sɛsɔnɔdi ku mə kuyu əsuə.

## 10

*Onanto Eto Ɔtɔnkpe Lɛ Kukue Kɛkɛ Kutsyuə.*

<sup>1</sup> Nnya kamaa, nnyə Onanto eto ɔtɔnkpe kplɛ utsyuə wə leyifə utsyi kato úbə kasɔ. Okpe lə difule əsuə nya kələsensə letsyilama wə lə disi. Wə ənəmi lɛ buyənde fe kofe seka nya wə akpa nte fe ute eto ala nnya nɣə kasɔ. <sup>2</sup> Ɔlɛ kukue kɛkɛ kutsyuə

ko básini læ kɔni. Úfi wə kodianikpa útəkə læ lekpo əsuə, nya úfi wə kəmənikipa útəkə læ kasɔ əsuə. <sup>3</sup> Mfo nya óto ɔkɔə bembembe fe tsyata seka. Nya se ófã nkoo, bánɔ bukumi sekuanse eto ɔkue kato. <sup>4</sup> Lefe nə míno bukumi bomfoo, nla læ nwɔni asa nnya míno ntsyæ. Fɛɛ nno ɔkɔə utsyuə wə læbo utsyi kato lætɛyi nkə, “Ti akulasa nnya bukumi sekuanse siamə lætɛyi ətsyæ, manwɔni nnya ətsyæ.”

<sup>5</sup> Ete mínyə Onanto eto ɔtɔnkpe wə nnyə læ kasɔ ku lekpo əsuə lébesə wə kodiani kato. <sup>6</sup> Nya óka ntamu læ Onanto wə nsi nkpə lefe saa, wə díyifo kato ku nnya nkpe kasɔ mfo ku asa nnya nkpe læ ke, lekpo ku asa nnya nkpe læ ni eto diye əsuə ótɛyi nkə, “Lefe biasəbiasə saa ensibə. <sup>7</sup> Nya læ ɔtɔnkpe kuansele əmə efe wə kakpat-syaku koo, ete Onanto eto ketsyue kulakula ka bábe letsya bətə wə bənyeləkətidi ba ni wə beyifoyifo ebubə itə.”

<sup>8</sup> Lə nnya kamaa, ɔkɔə wə ditsyi kato didinko mə etiki esi ótɛyi mə nkə, “Su afo kukue kəkə ko básini bətsyə nkpe læ Onanto eto ɔtɔnkpe wə nnyə læ lekpo ku kasɔ əsuə eto kɔni.”

<sup>9</sup> Mfó nya mínsu ɔtɔnkpe əmə ɔflo nya míntɛyi wə minkə ufi kukue kəkə kome utə mə. ɔtɛyi mə nkə, “Fə læ ayimi ko. Kɔkə kalo læ fə kafo, fɛɛ læ kɛnyə kɔkə kamini fe bablo seka.”

<sup>10</sup> Mmfo kukue kəkə komə læ wə kɔni, nya míyimi ko, nya kəkə kamuni fe bablo læ mə kɛnyə. Fɛɛ lefe nə mímmi ko mínləsəə, kəkə kalo læ mə kafo kəmiə. <sup>11</sup> Lə nnya kamaa, ɔtɔnkpe əmə átɛyi mə nkə, “Ele bə esi abe Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ətə ese kpə, betidi kpə, bele bele ku baka kpə.”

## 11

*Onanto Itə Bənyeləkətidi Inuə Əsuəale.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa, Onanto éfi uyi wə lele nwə beefi kesusu asa utə mə. Nya ótɛyi mə nkə, “Su esusu mə kedikətəkɔ ku leba nə əsuə bətə kedi ku læ akla betidi ba nle busumu læ kedikətəkɔ mfó. <sup>2</sup> Fɛɛ mensusu diyo nəmə eto lekpa, itsyise béfi mfo bətə mba lenni Yudafo. Mə læbə botaka kənyə læ umə kɛnkə əmə əsuə itə afa fosi ana afa ənuə. <sup>3</sup> Mootsyese mə badansiə inuə ba lɔkə læ nkumfia əsuə babé mə Ditiki Sɛɛ nəmə letsya itə eyi kɔkpi alofa ənuə awosi akua (1,260) nyamfó.”

<sup>4</sup> Bənyeləkətidi inuə bamfo ni nnuəbi eto eyi ənuə ku kakandiəyi inuə nnya nyə læ kawunsie eto Onamute eto ənəmi nə. <sup>5</sup> Lə utsyuə ala nkə weeyifo mə kabuaa, ute aabo ketsyi læ mə nnyə katsyləsə mə. Nyaso utidi wə ke laala nkə weeyifo mə kabuaa, kusu komfo əsuə bɔɔyɛ balo wə nə. <sup>6</sup> Bakpe əsuəale baafɔ ɔsɔmi kusu buti bə woanni lefe nə banle Onanto eto

Ditiki SĒ nēmā letsya bobē. Bakpe əsuəale tsya lə etubiə kenke əsuə nya bootə bə ntu bomə fiani koto. Bakpe əsuəale tsya bə kanyinyənyə ate ate bə lə kawunsiə kenke əsuə lə lefe nə kee baala əsuə.

<sup>7</sup> Lefe nə ke babé Onanto eto Ditiki SĒ nēmā letsya balosə, ubutubuki kplē wə ləbo utsyi lə dikpembīə kplē nēmā ubəə, ebokpōnko mē utəkə mē kato olo mē.

<sup>8</sup> Mə əsuə eto sinə kpenkpe siamə ebolabelə obia lə umənkplē əmə bətəkə diye kulakula bə Egipte nye Sodom eto obia. Mfo básō mē Onamute lə uyikabie əsuə nē. <sup>9</sup> Lə eyi ətsyə ku kutsyə əsuəə, betidi ebutsyi ese saa ese, nle saa nle, bele tēyitēyi saa beletēyitēyi ku kawunsiə eto betidi bə tā bəbə babe mē bakō nya bəmbōtōnō bə bebikə mē.

<sup>10</sup> Nya kaawunsiə eto betidi ebunyə disuəyuə lə betidi inuə bamfo eto ukpe eso. Booto keyudu, bətə bətsyuə asa, itsyise Onanto eto bənyeləkətidi inuə bamfo ekpe eso, lə kanyi kpə ka bənə baboko betidi əsuə eso.

<sup>11</sup> Lə eyi ətsyə ku kutsyə kama, ufiebi wə ləətə nkpe ditsyi Onanto oflo əbə údufə lə mē nya bātaka bənyə bəbə nkpe! Sikpi əmuə mba kenke dīnyə mē tinti. <sup>12</sup> Nnya kamaa, bənyeləkətidi inuə bamə áno okōe utsyuə wə ləbo útsyi kato wə letēyi mē nkə, "Bibə kato mfo!" Kase mē balo n̄yə banlē mē bobee,

bédufə lə ləsomiloku əsuə nya ditsyi mē disuko kato.

<sup>13</sup> Lə lefe nəmfo əsuə tututuu, kasō étinkə kekkeke nya umə eto lekpafošile léba lékpo kasō muəmuəmuə, nya betidi akpi akuanse díkpe. Sikpi əmuə betidi fēfē bamə nya bātēsə Onanto wə nkpe kato eto diye!

<sup>14</sup> Kanyinyənyə nuəfə ébubəkəfē, fē kətsyəfə teke kama élē bubə kitikpo.

*Béfe Kakpatsyaku Kuansele.*

<sup>15</sup> Lə nnya kamaa, Onanto eto otōnkpe kuansele éfē wə kakpatsyaku, nya mínō kakōe bembembe lə kato ka nle bōtēyi nkə,

"Kawunsiə kamfo eto sekakedikō áfiani Boanto Onanto ku Wə Nwə Bákpo Ohile Bətsyə eto kale,

nya wuudi seka idu manlo isu manlo!"

<sup>16</sup> Mfó əmə nya beninə fosi ənuə ena bə nsi lə Onanto eto ənəmi lə mē akankpome əsuə lékpo kasō bēfusə ənəmi nya bātēsə Onanto

<sup>17</sup> banlē bōtēyi bənkə,

"Bonamute wə ni əsuəalenyə kenke, wə nkpe nya okē!

Boaso fə ani,

itsyise éfi fə əsuəale kplē nyamə

nya fétsyiko seka budi.

<sup>18</sup> Kəfo ányi betidi bə dímamfo fə bāno.

Lefe nə ele bə ləkə fə ləblofi ate eboyo.

Lefe nə ele bə bakponko bekpenkpe lekpo eboyo.



Lefe nəmə eboyo bə lə  
afo fə bənyeləkətidi  
ba ni fə beyifoyifo,  
bamə kayo sɛɛ,  
ku fə betidi kenke ba  
nkpe dibu itə fə,  
bakplenyə ku betidi  
wuewue ta kenke.

Nya lefe eboyo bə lə  
atsyɔɔsə betidi bua  
ba lélo fə betidi lə  
kawunsiə.”

<sup>19</sup> Básiini Onanto eto  
kedikətəkɔ kenke ka kato,  
nya mínnyə kényeklekle eto  
ləlaka nəmə mfó. Nya difule  
léto ɔsi dínyə ute ku kudu  
kplɛ. Kato ékumi nya kasɔ  
dítiŋkə nya etubankli kplɛ  
kpə lélo.

## 12

### *Usio Ku Kola Komə.*

<sup>1</sup> Mfo nya ayanisa ətsyuə  
díləkə əsuə éte lə difule  
əsuə. Usio utsyuə wə nkpe  
awu nnya nte fe kofe  
seka, díləkə əsuə óte.  
Ómankli kofande uńyə nya  
lekankpakpa nə béfi lefo  
befandebi binuə béyifo nti  
wə lə disí. <sup>2</sup> Usio əmə lə kafo.  
Kafo kamə lə wə bunə, nya  
se kafo nle wə bunə esoo,  
úkafa bembembe. <sup>3</sup> Ekpinsa  
bamba esi ɛbɔ lə difule bio!  
Owa kplɛ wə nkpe sikpi, lese,  
nkpe esi akuanse ku akpe  
lefosi, nya wə disí saa ntsyi  
lekankpakpa tsya ɛbɔ. <sup>4</sup> Úfi  
wə uke únə befandebi eto  
lekpa tsyáfə utsyiko difule  
nəmə əsuə kato ókpo lə kasɔ  
əsuə. Nnya kamaa, ótaka  
uńyə lə usio əmə eto setɔ nkə  
lə ole ubi əmə koo, lə umuə  
wə ɔmini. <sup>5</sup> Nya usio əmə

léle osaibi, wə luudi seka  
lə kawunsiə kenke əsuə, ku  
situ eto oka eto uyi. Fɛɛ  
Onanto eto Ləwɔɔɔ ətsyi  
ubi əmə údunko mlə úsuko  
Onanto ku wə lekankpomɛ  
nəmə ɔflɔ. <sup>6</sup> Usio əmə  
ətsyetsyi úsu mfim nti kaka  
Onanto lələ kəsiəkɔ utsyə  
wə, kaka bɔɔle wə ola itə eyi  
kəkpi kɔni eyi alofa ənuə eyi  
fosiakua (1,260).

<sup>7</sup> Mfo nya lema díbə  
lə kato. Nya Onanto eto  
ɔtɔnkpe ninə kenke wə  
baakpo Mikael lətɔnko  
Onanto eto batɔnkpe bətaka  
lema lə owa kplɛ ku wə  
batɔnkpe bamə əsuə nya  
batsyaka lema. <sup>8</sup> Bətəkə  
owa kplɛ ku wə batɔnkpe  
bamə kato, nya bénsitə wə  
ku wə batɔnkpe bamə kusu  
bə bəsiə lə kato mfó bio.  
<sup>9</sup> Bála owa kplɛ əmə bələkə  
lə kato mfó. Wə ni owa koko  
kplɛ əmə baakpo olo əmə  
nye Obonsam nɛ, wə ləwɛ  
kawunsiə kenke okpe nɛ.  
Nya bála wə ku wə batɔnkpe  
kenke bətsyese kasɔ mfo.

<sup>10</sup> Nyamfo eto kamaa, nya  
mínɔ ɔkɔɛ kplɛ utsyuə lə  
kato nle bətɛyi nkə,

“Mɔmɔɔ, Onanto eto bo-  
fokətə utidi ebubə!

Onanto eto əsuəale ku  
sekadidi ebubə.

Wuuləkə wə Nwə  
Onanto Ləkpo ɔhile  
Utsyə eto əsuəale ote.

Itsyise bələkə nwə díkala  
bo bayimi kénye ket-  
sye ku kakɔmi kətə  
Onanto bəto bəkpe it-  
syi kato.

<sup>11</sup> Bətəkə wə kato eyɛ lə

Lesamubi nəmə eto koto  
ku onukualetiki nnya  
əsuə bəbe letsya.

Itsyise bətono faa bə bookpe  
nya bəfi mə nkpe bətə fe  
keditətə seka.

<sup>12</sup> Nyaso binyə disuəyuə  
mimba nkpe kato mfo!

Fəe məətə kaso ku lekpo  
mbobə!

Itsyise Obonsam ayifa  
ubə mi oflo ku leblofi.

Itsyise uyi nkə lefe səke  
hā dibu itə wə."

<sup>13</sup> Se owa kple əmə dinya  
utsyə lekpo nkə bala wə  
bato bakpe lə kaso mfóo,  
óti usio wə léle oasibi əmə  
kama. <sup>14</sup> Nya bəfi kəlikpo  
eto mbaba kple nuə bətə wə  
lə ufunini usu kaka wəkke  
lə mfiminti kaka bəle wə  
ola itə ale ətsyə ku kutsyə  
bə lə obo ofe lə owa kple  
əmə eto ani. <sup>15</sup> Lə nnya  
kamaa, owa kple əmə ala  
ntu kpenkpenkpe ntsyuə bə  
lə bobodi fe ketu kple busu  
butsyi usio əmə budunko.

<sup>16</sup> Fəe kaso əfo kətə usio əmə  
nya kəminli kenye kəmini  
ntu boə kenke owa kple əmə  
léla. <sup>17</sup> Ete owa kple əmə  
dinya oblo kekleke ókpe usio  
əmə, nya údu úsu nkə weesu  
okponko usio əmə eto be-  
flufu ba dibu ba letsyue  
Onanto eto etiki koto nya  
bəfo onukuale wə bələkə  
bate mə lə Yesu əsuə bəno.  
<sup>18</sup> Nya owa kple əmə dinya  
lə lekpo kenye mfó.

## 13

*Yohanes İnyə Bebutubuki  
Bua Inuə.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa,  
nnyə ubutubuki utsyuə nle  
bobə ketsyi lekpo kəmiə.  
Okpe esi akuanse ku aakpe  
lefosi. Ləkpe saa tsi  
lekankpakpa. Nya bəwəni  
mbusiotiki nnya nnyə lə  
Onanto əsuə bətəkə lə wə  
disi saa əsuə. <sup>2</sup> Ubutubuki  
əmə ale okplele, nya wə  
akpa te fe ukiti eto ale, nya  
wə kenye te fe tsyata eto  
kale. Owa kple əmə éfi  
wə kosate eto əsuəale, wə  
lekankpomə ku wə sekadidi  
eto əsuəale kple nyamə útə  
ubuki əmfo. <sup>3</sup> Ubutubuki  
əmə eto disi ləni te fenkə léfo  
dikpempfabe kekleke ditsyuə,  
fəe lefabe nəmə ébukpe.  
Nyamfo éyifo kawunsia  
eto betidi kenke naa, nya  
bətəkəko ubutubuki əmə  
kama. <sup>4</sup> Betidi ésumu owa  
kple əmə, itsyise kúfi ko  
əsuəale kútə ubutubuki  
əmfo. Bəmusu ubuki əmə  
bətəyi bənkə, "Owoe nte fe  
ubutubuki əmfo? Nya owoe  
lofo wə bokponko?"

<sup>5</sup> Bətə ubutubuki əmə  
əsuəale údi emutiki nya lə  
Onanto əsuə, nya ditə únyə  
əsuəale itə afa fosi ana afa  
ənuə. <sup>6</sup> Útsyiko Onanto eto  
diye, wə kəsiəko ku betidi  
ba kenke nsi lə wə oflo kato  
bukudi. <sup>7</sup> Bətə wə kusu bə  
okponko Onanto eto betidi  
lə utəkə mə kato, nya besi  
bətə wə əsuəale lə ese saa  
ese, betidi saa betidi, bele  
saa bele ku kafo saa kafo  
əsuə. <sup>8</sup> Nya betidi ba kenke  
nsi lə kaso mfo ebusumu wə  
enso betidi ba hā eto aye  
bəwəni fe bəyifo kawunsia  
bəkpe lə nkpe eto kukue

ko ni Lesamubi nə bəlo eto bale.

<sup>9</sup> Nwə ato nkpee, lə ɔɔ.

<sup>10</sup> Utidi wə ele bə bəmuə, boomuə wə.

Nya nwə tsya ele bə balo ku lesiabi tsyaa,  
ele bə balo wə nko.

Nyamfo esoo, mi Onanto eto betidi, ele bə bińyə keklege lə kanyinyənyə əsuə nya lə bidi ɔnukualə bitə wə.

<sup>11</sup> Mfo minsi mńnyə ubutubuki bua bamba wə ləbo utsyi kaso. Ukə aakpe ənuə lə disi fe lekposubi eto ale, fεε údi etiki fe owa kplə əmə seka.

<sup>12</sup> Ófo əsuəale kplə nnya nkpe wə utsyiko lə utute əmə ɔflo, nya úyifo nnya keyifo lə wə ənəmi.

Útə nkə betidi ba nsi kaso mfo ku ke betidi kenke lə besumu ubutubuki bua tute əmə wə bətəkə dikpempabe keklege fe díkəkpə. <sup>13</sup> Ubutubuki nuəfə əmfo éyifo ayanisa kplə. Útə ute kulaa tsya ábo utsyi kato úbə kaso lə betidi ba kenke eto ənəmi.

<sup>14</sup> Ɔwε betidi ba kenke nsi lə kaso lə ayanisa nnya bətə wə kusu bə uyifo lə ubutubuki tute eto ənəmi eso. Ubuki əmə átəyi kawunsia eto betidi nkə bato ubutubuki bua wə eto disi bətəkə lefabe ku lesiabi fe ɔkε nkpə eto ditsyabi lə befi bakpe wə dibu.

<sup>15</sup> Bətə bə ubutubuki bua nuəfə əmə nkpe əsuəale mfoo, wɔɔ nkpə okpo lə ubukitonto tute əmə əsuə bə lə ofo etiki budi nya lə utə lə balo betidi ba kenke lembusumu wə.

<sup>16</sup> Ubutubuki əmə ətə nkə bətəkə betidi ba kenke,

betidi wuewue ku beninə, batabinyə ku bakombo, ndomufə ku mba nsi lə mə əsuə əsuə leba lə mə kodianı lee lə mə nto. <sup>17</sup> Kuutsyuə saa embofo lesa bote lee oya lə bəntəkə wə leba nəmfo, ini ubutubuki bua əmə eto diye nye leklabi nə nyə itə wə diye.

<sup>18</sup> Ditiki nəmfo ato itə kobetete. Utsyuə saa wə laanɔ asa kaso bu ubutubuki bua eto leklabi nəmfo obe. Itsyise lekambi nəmfo ńyə ditə utidi eto diye. Ni leklabi ni alofa akua awosi akua akua (666).

## 14

*Yohanes Ənyə Lesamubi  
Ku Wə Betidi.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa, nnya Lesamubi nəmə se dinyə lə Sion eto kətini əsuə. Nnyə betidi akpi kolofa awosi ana ana (144,000) ba eto nto bawɔni wə diye ku wə Anto əmə eto diye bətəkə, nya bəńyə wə lə akɔ. <sup>2</sup> Ete mınɔ ɔkɔε utsyuə wə ditsyi kato fe ntu bo nle boto lə ketsyue kplə nye ofamfa seka bembembe. Ɔkɔε wə minɔ esi ole fe betidi nle kasanku bɔɔɔ. <sup>3</sup> Betidi akpi kolofa awosi ana ana bamə ńyə lə lekankpomε nəmə ɔflo, asa ana nya nsi nkpə ku beninə bamə. Bale kusə fɔfɔ ko mə hā lekase busə. Lə betidi kenke ntii, mə hā ni mba dinyə bofo nε. <sup>4</sup> Mə ni basani ba lələ mə əsuə kenke betsyiko lə sɛsɔnɔdi əsuə. Mə ni mba dítəkəko Lesamubi nəmə kaka ke lentɔ. Mə disi báfo kayo nε lə betidi nti nya mə ni betidi tute ba befi bətə

Onanto ku Lesamubi nɛmɛ. <sup>5</sup> Bantɛyi tɔ sidia bɛnyɛ, nya bɛnyɛ tɔ kabua saa lɛ mɛ ɛsuɛ bɛnyɛ.

*Yohanes Ɛnyɛ Kato Eto Batɔnkpe Itsyɛ Bɛtsyuɛ.*

<sup>6</sup> Nyamfo eto kamaa, nnyɛ Onanto eto ɔtɔnkpe bamba utsyuɛ wɛ nɛ bufunini kabe kato fanlofanlo ku nkɔpɛ manlo eto Ditiki Sɛɛ nɛmɛ itɛ betidi ba nkɔpɛ kasɔ eto lekɔpɛ saa, ese saa, bele saa ku nsɔ saa nsɔ. <sup>7</sup> Ófá ɔtɛyi nkɛ, “Bibu Onanto lɛ bɛtɛsɛ wɛ sɛkɔlɛ siamɛ! Itsyise lefe éboyo bɛ okpronko kawunsiɛ kenke lekɔpɛ. Bisumu wɛ diyifo kato ku kasɔ, lekɔpɛ ku ntu bo laayifɛ saa eto okle!”

<sup>8</sup> Onato eto ɔtɔnkpe nuɛfɛ ɛtɛkɛko utute nya ɔnlɛ bɔtɛyi nkɛ, “Oba o-o! Babilonia wɛ lefo diye ɛmɛ aba sitinti! Útɛ betidi kenke ba dikɔpɛ nte ɛye lɛ mɛ sɛsɔnɔdidi eto lebuɛ ɛsuɛ ɛkɔpɛ nte fe bunɛ bɛnɛ mu bɛkɔpɛ!”

<sup>9</sup> Onanto eto ɔtɔnkpe tsyɛfɛ ɛtɛkɛko betute inuɛ kama nya ɔnlɛ bofa bembembe katɛyi nkɛ, “Utsyuɛ saa ke lusumu ubutubuki ɛmɛ ku wɛ awesa nyamɛ nya utɛ bɛtɛkɛ leba lɛ wɛ kato nye lɛ wɛ kɔni, <sup>10</sup> ebunɛ Onanto eto lɛblɔfi ku wɛ lefonyi kekɛle nɛmɛ fe nte bo nkɔpɛ ale lekɔbetɔ nɛ bɛfi bákɔpɛ lɛ wɛ lɛblɔfi ɛsuɛ! Boofi ute ku ute eto leba bɛtɛkɛ mba diyifo nyamfo bɛnyɛ kanyi lɛ Onanto eto batɔnkpe kenke ku Lesamubi nɛmɛ eto ɛnɛmi. <sup>11</sup> Ute wɛ nɛ

mɛ botonsɛ eto kuyuɛ ko nɛ bɔbɔ ketsyi lɛ kanyinyɛnyɛ kamɛ ɛsuɛ ebukabe kato idu manlo isu manlo. Nya lefe saa, ketsye ku kakɔmii, betidi ba dísumu ubutubuki ɛmɛ ku wɛ awesa ku mba ɛsuɛ wɛ diye eto leba ntɛkɛ embɔkɛ diyuɛ kulefe.

<sup>12</sup> “Nyamfo lɛ bote nkɛ mba ni Onanto eto betidi nya beetsyue Onanto eto etiki koto nya báfo Yesu banɔ, ńyɛ kekɛle lɛ mɛ kanyinyɛnyɛ ɛsuɛ.”

<sup>13</sup> Nya mɛnɔ ɔkɔɛ utsyuɛ kato ɔnlɛ bɔtɛyi nkɛ, “Wɔni nyamfo ɛtsyɛ bɛ idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bákɔpɛ betidi ba diyifo bani ku Bonamute fe békɔpɛ atsyɔ!” Nya Lɛwɔnɔ nɛmɛ léfo lɛ nnya ɛsuɛ nkɛ, “Ee, bootsyɛ ɔnwɛ lɛ mɛ nyifo ɛsuɛ. Nya boonyɛ mɛ kay- ofofo.”

*Kawunsiɛ Eto Bɛkuɛnke Eto Lefodife Eboyo.*

<sup>14</sup> Nnya kamaa, nnyɛ asɔmiloku flubia ɛtsyuɛ, nnya ɛsuɛ lele utidi eto ditsyɛbi nsi. Úti sika eto lekankɔpɛ lɛ disi nya ɔnlɛ sɛyikɔpɛbe sia nkɔpɛ kobe lɛ kɔni. <sup>15</sup> Mfó nya ɔtɔnkpe bamba utsyuɛ lɛbɔ utsyi lɛ Disumuyo nɛmɛ kafo nya ófá bembembe ɔtsyese nwɛ nsi lɛ asɔmiloku nyamɛ ɛsuɛ ɔtɛyi nkɛ, “Bike biamɛ lefodife éboyo, nyaso fi fɛ sɛyikɔpɛbe lɛ afodi bidike biamɛ itsyise kasɔ eto bidike biamɛ eboyo lefodife!” <sup>16</sup> Nya nwɛ nsi lɛ lesɔmiloku nɛmɛ ɛsuɛ lewunya wɛ sɛyikɔpɛbe siamɛ

ofia nya ófodi kawunsie eto bekuenke biamə kenke.

<sup>17</sup> Nnya kama, nnya Onanto eto ɔtɔnkpe bamba wə lebo utsyi Onanto eto kedikatəko, nya wə tsya nle seyikpebe sia nkpe kobe.

<sup>18</sup> Nya Onanto eto ɔtɔnkpe bamba tsya wə nsi la ute eto kenye, lebo utsyi kedikatəko eto leba mfó úbə. ɔtɔnkpe əmfó áfā ku ɔkɔɛ bembembe ɔteyi ɔtɔnkpe wə nle seyikpebe nkə, “Fi fə seyikpebe sia nkpe kobe la ale nte eto eyibibi nnya nkpe la kawunsie eto ɔkpo əmə kafo, itsyise eyibibi nyamə ebobe itə bɔle.”

<sup>19</sup> Nyaso Onanto eto ɔtɔnkpe əmə awunya wə seyikpebe siamə ofia nya ɔle ebibi nyamə la kawunsie kenke ókpo la kaka bæəkə eyibibi eto ntu kakpo ka ni Onanto eto leblofi kple nəmə əsuə. <sup>20</sup> Nya béké eyibibi nyamə la kaka əsuə beeke eyibibi eto ntu kakpo əmə la uməmflo, nya kɔtɔ lebo kóbodi fe esunkpo lofa ənu sɔɔ la dikuləbi əsuə nya kotsyo tsya fe akpa anɔ.

## 15

*Onanto Eto Batɔnkpe Bətsyuə Ɛnə Kanyinyənyə Fefe Báboko.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa, nsi nnya ənyəsa kple bamba kato nnya diyifo ənyəsa nnya leke ale. Nnya Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba lekobe kanyinyənyə akuanse fefe banle, itsyise nnya

díləkə Onanto eto leblofi fefe éte nɛ.

<sup>2</sup> Nya mínyə lesa nə nte fe ahuhɔɛ eto lekpo nnya letsyaka ku nte wə lɛsɛ hee. Nnya betidi ba tsya díləkə ubutubuki bua əmə ku wə asawenwe nyamə ku nwə eto diyee, aklansa díləkə éte. Bənyə la ahuhɔɛ eto lekpo nəmə nya banle kasanku ka Onanto díte mə. <sup>3</sup> Nya banle Moses, Onanto eto uyifoyifo ku Lesamubi nəmə eto kusə busə katəyi bənkə,

“Bonamute Onanto, Ɛsuəalenyə Kenke, ntsyə fə eyifosa ləmɔ iyifo yanii mmə!

Ese nnya kenke eto Oka, nya fə asayifoyifo leflo nya fə etiki diyifo ɔnukuale.

<sup>4</sup> Owoe lofo buńyə fə la ənəmi nya wəmbote fə sikpi, O Bonamute, nya wembufi atesə utə fə dinye?

Itsyise fə hā diyifo kenke, nya kawunsie eto betidi kenke luubə bətə fə dibu.

Itsyise bələkə fə asase yi-foyifo bate utsyuə saa ənyə.”

<sup>5</sup> La nyamfo eto kamaa, ńnyə se Kedikatəko la kato ku kaka ni Kakenkeko Kenke la mfó lesini nte. <sup>6</sup> Nya Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba nle kanyinyənyə akuanse nyamə lebo betsyi la Disumuyo nəmə. Bakpe awu flubia nya nle buyənde nya bəfi sika sia eto kekue bákke mə akɔəsi. <sup>7</sup> Mfo nya asa ana nyamə nsi

nkpə eto ɔni dífi sika sia eto ekplibi akuanse nnya díyi ku Onanto wə nsi nkpə manlo manlo eto ləblofi útə batɔnkpe ekuanse bamə. <sup>8</sup> Nya kuyua ko ləbo kutsyi lə Onanto eto diyənde ku əsuəale nyamə diyi Disumuyo nəmə kenke, nya kuutsyuə saa mamfo Disumuyo nəmə budufə ese lefe nə efimbi akuanse nya batɔnkpe ekuanse bamə ləbokodibə éfe.

## 16

*Bawuninsə Onanto Eto Ləblofi Eto Ekpe Ekuanse Nyamə Bákpo Lə Kawunsia.*

<sup>1</sup> Mfó minɔ ɔkɔɛ bembembe utsyuə ləbo utsyi Disumuyo nle batɔnkpe ekuanse bamə nle bɔteyi nkə, “Bisu bewuninsə Onanto eto ləblofi eto ekpe ekuanse nyamə bekpo lə kawunsia əsuə!”

<sup>2</sup> Onanto eto ɔtɔnkpe tute əmə esu ɔwuninsə wə ɔkpe əmə okpo lə kawunsia əsuə. Nyamfo ətə bə afabe nya nkpe kənyə ale, leefi, abɔ ekpo lə mba ubutubuki əmə eto leba ntəkə ku mba disumu wə awenwesa.

<sup>3</sup> Nya ɔtɔnkpe nuəfə ləwuninsə wə ɔkpe ókpo lə lekpo əsuə, nya ntu bomə lətsyi bɔwuninsə bofiani fe betidi kpenkpe eto kɔtɔ seka, itə bə asa nnya nkpe nkpə lə lekpo nəmə kenke ekpe.

<sup>4</sup> Nya ɔtɔnkpe tsyəfə ləwuninsə wə ɔkpe ókpo lə ntu ku etubiə kenke əsuə nya nyamble ləfiani kɔtɔ.

<sup>5</sup> Mfo minɔ se ɔtɔnkpe wə laabe ntu ləteyi nkə,

“O ɔkɛnkɛnyə, fə nsi nkpə idu taa kokolefe ke, fə akpokponkpo kenke aayə lə kusu tsyɔntsyo əsuə lo!

<sup>6</sup> Betidi bamfo ákpo fə betidi ku fə bənyeləkətidi eto kɔtɔ kaso.

Nyaso fətə mə kɔtɔ fə bənə nɛ.

Kotonənə komfo ənyə kutə mə tinti!”

<sup>7</sup> Mfo minɔ ɔkɔɛ ləbo utsyi Onanto eto kedikətəkɔ eto leba əsuə nle bɔteyi nkə, “Bona-mute Onanto, Əsuəalenya Kenke! Fə lekpokponkpo ye lə kɔtsyɔntsyo su ku lə ɔnukuale əsuə.”

<sup>8</sup> Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe nale áwuninsə nnya nkpe lə wə ɔkpe əsuə ókpo lə kofe eto ənəmi əsuə nya Onanto dítə ko əsuəale nkə ɔton sə betidi ku ko utefofo. <sup>9</sup> Ute eto əsuəale áton sə mə nya békudi Onanto eto diye. Onanto kpe əsuəale lə kanyi kamfo əsuə, fəɛ báni bə bəmbɔtsyi bawuninsə lə mə abua əsuə batəsə wə sekplə.

<sup>10</sup> ɔtɔnkpe nɔnde əmə áwuninsə nnya nkpe lə wə ɔkpe mə əsuə ókpo lə ubutubuki bua əmə eto lekankpome əsuə. Kale ko ləna lə ubutubuki əmə eto sekakedikɔ kenke nya betidi leyimi anyi lə kanyi ka banle bunyə eso. <sup>11</sup> Nya betidi bamə díkudi Onanto wə nkpe kato lə kanyi ka banle bunyə lə afabe nyamə eso.

Tsyaa, báni bə bəmbətsyi bawuninsə lə mə abua əsuə.

<sup>12</sup> Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ətənkpe kuande əmə áwuninsə asa nnya nkpe lə wə əkpe əsuə ókpo lə Ketukple Frate əsuə. Ketu kamə ákpi kətə baka ba ditsyi kofekatokə kusu lə baye bafe. <sup>13</sup> Mfó nya mínyə awəncə bua ətsyə nnya nte fe asasa ləbə itsyi lə owa kple əmə, ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyeləkətidi əmə eto nnyə.

<sup>14</sup> Beyifo awəncə bua nnya leeyifo ayanisa. Awəncə bua ətsyə nyamfo leesu kakpadi kawunsiə eto baka kakə itə lema bəkpə lə Boanto Onato, Əsuəalenyə Kenke əmə, eto Diyi Kple nəmə əsuə.

<sup>15</sup> “Bənc! Muubə fe uyu seka! Disuəyuə itə nwə lutəkə ənə nya umuə əsuə utsyə ku wə awu bikelele wəmbəyē leyaleya okpe wə əsuə kofani lə betidi nti.”

<sup>16</sup> Mfó nya awəncə bua nyamə lékpa baka bamə bətsyə lə kaka baakpo Armagedon lə Hebri eto sele əsuə.

<sup>17</sup> Nya Onanto eto ətənkpe kuansele əmə ləwuninsə nya nkpe lə wə əkpe əmə kafo okpo lə difule əsuə. Ete əkə kple utsyuə ləbə utsyi lə lekankpome nə nte lə Disumuyo nəmə nle bətəyi nkə, “Elo o-o!” <sup>18</sup> Mfóo, difule ko ditsyiko əsi boto, kafa kekumi nya kasə ditinkə kekleke. Kasə butinkə kamfo eto okle məmbə tə kənyə idu lə

kawunsiə eto kasə ket-syikokə. <sup>19</sup> Umənkple əmə ába lə akpa ətsyə, nya ese ese eto kəmənkple léba. Onanto ákləma Babilonia kple nya utə únə nte útsyiko lə wə lekəbe nəmə kafo wə ləbłəfi nəmə eto nte. <sup>20</sup> Nsə bo ntu letsyilama kenke ánya vi, nya atini kenke tsya lénya. <sup>21</sup> Etubankli kple kple fe nkedibo awosi anə seka áni itsyi kato ibə əble betidi. Mə dikudi Onanto ɛyē lə etubankli nyamə eto kənyə ale əmə eso.

## 17

*Onanto Ebunə Ɔsonɔdi  
Ninə Kenke Koto.*

<sup>1</sup> Mfo batənkpe ekuanse bamə eto ɔni wə nle kakpe ekuanse dibə ətəyi mə nkə, “Bə lə nte fə kase boonə ɔsonɔdi koto. Uyifo umənkple wə bato bənyənsə lə ntu bədbɔdi kpə ɔfɔ.

<sup>2</sup> Nya kawunsiə eto baka laa labe ko wə fe kase utsyuə leesu ɔsonɔdi ɔfɔ, nya kawunsiə eto betidi eto le bua buuyifo te fe kase bəənə nte kekpe seka.”

<sup>3</sup> Ləwəncə nəmə əsiə lə mə əsuə nya ətənkpe əmə lékpa mə úsu ko mfiminti. Mfó mínyə usio utsyuə nsi lə ubutubuki sia utsyuə wə aye nya bəwəni bətəkə lə ubuki əmə əsuə kenke diyifo aka itə Onanto. Ubuki əmə kpe esi akuanse ku akpe lefosi.

<sup>4</sup> Usio əmə kpe awu nya diyifo tūū asiasia krapka akpa nya baləkəsə wə ku sika sia ku aba ku atsyabi nya lefo koya nya ɔnlə sika sia

eto kəpə lə kəni ko diyi ku asa nnya laano bobə ku asinsa únyə utsyiko lə wə səsənədidi əsuə. <sup>5</sup> Bawəni lekulayə bətəkə lə wə kato nə eto kaso ni bənkə

Umənkplə Babilonia,

Ɔsənədi kenke eto ambe

ku asa nnya beekisi lə

kawunsiə eto ambe.

<sup>6</sup> Nya minyə usio əmə mfo wə dikpə nte ku Onanto eto betidi eto kəto ko únə ku mba bəlo eto kəto itsyise bətəkəko Yesu kama eso. Se minyə wəə, iyifo mə yanii tinti. <sup>7</sup> Mfo nya ɔtənkpe əmə lətəmə nkə, "Besə iyifo fə yanii mə? Muuləkə akulasə nya nkpe lə usio əmfə ku ubutubuki esi akuanse ku aakpə lefo wə əsuə unsi nte fə. <sup>8</sup> Ubutubuki əmfə ébusiə nkpə únyə, fəe unsi. Ola nkə eni lə ɔbo utsyi lə ukpe eto dibiə kplə nəmə kafo udu, nya lə bətsyləsə wə. Betidi ba disiə lə kawunsiə ba eto aye bəwəni bakpə lə nkpə eto kukue fə Onanto diyifo kawunsiə, yuyifo mə naa lə bənyə ubutubuki əmə. Itsyise úsiə nkpə únyə, fə unsibə, nya usi wuubə bio.

<sup>9</sup> "Nyamfo ahiə itə kobe ku kasənə. Esi akuanse nyamə nýə itə atini akuanse nya əsuə usio əmə ləəsiə. Beyifo baka ekuanse tsya.

<sup>10</sup> Baka enə bamə ébusiə nkpə bənyə, ɔni si lə lekpəmə, nya ɔfəfə məmbə tə. Lə ubəə, lefe kliminti hā ete wusisə. <sup>11</sup> Nya ubutubuki wə disisə nkpə ibə efe fə unsi, wə kosate iyifo oka flamflale wə ni

ekuanse bamə eto ɔni wə bantə katsyləsəkə.

<sup>12</sup> "Aakpə lefosi nya fənyə, eyifo baka lefosi ba eto sekadidi fe dimanyo tə. Fəe bootə mə kusu bedi seka itə lebombosə ɔni ku ubutubuki əmə. <sup>13</sup> Nsusu bəni ete nkpe baka lefosi bamə, nya boofi mə əsuəale ku mə kenyəbusiə bətə ubutubuki əmə. <sup>14</sup> Bəokpənkə Lesamubi nəmə ku wə betidi ba bəkpadi, ba uləkə, mba léfo wə banə ntəkəko wə, ebutəkə mə kato, itsyise wə ni banamute eto Onamute, ku baka eto oka."

<sup>15</sup> Ɔtənkpe əmə tsya atəyi mə nkə, "Ntu bo fənyə bo əsuə ɔtsyətə əmə nsi, eyifo ese ese, betidi betidi, nle nle ku bele bele. <sup>16</sup> Aakpə lefosi nyamə fənyə ku ubutubuki əmə, ebukisi ɔtsyətənyə əmə. Bəolə lesa saa nə nte wə bafo, usiə leyaleya. Bəoyimi wə əsuə eto sinə nya bootənsə sinə sia dibu ku ute. <sup>17</sup> Itsyise Onanto éfi nyamfo okpe mə lə utu kəmiə nkə lə beyifo lesa nə wə ala əsuə. Nya útə nkə beyifo bani lə befi mə sekadidi bətə ubutubuki əmə, isu ese lefe nə Onanto eto etiki luubə itə <sup>18</sup> usio wə fənyə mfo, eyifo umənkplə wə nle seka budi lə kawunsiə eto baka əsuə."

## 18

*Yohanes Ánə Nkə Bába Babilon.*

<sup>1</sup> Lə nyamfo eto kamaa, nnyə Onanto eto ɔtənkpe bamba utsyuə wə ditsyi kato ɔnlə kaso bubə. Okpe



əsuəale tinti nya wə diyənde  
diyənde lékpo lə kawinsia  
kenke əsuə. <sup>2</sup> Ófa bembem-  
mbe óteyi nkə,

“Óba o-o! Babilon wə léfo  
diye sitinti nso aba  
kenke!

Ófiani awəncə bua kenke  
eto okple eto kabioko.

Mfó nya baklobə bua saa eto  
okle ba bendi kenke  
nsi nɛ.

<sup>3</sup> Itsyise kawunsia eto betidi  
kenke

ənə wə nte bo nkpe  
ale ini nnya wə  
səsonədidi eto lebuə  
dina éboko.

Kawunsia eto baka álabeko  
wə,

nya kawunsia eto mba  
laasa asi léfiani  
batabinyə eyə lə wə  
setsyetə kekleke siamə  
əsuə.”

<sup>4</sup> Nya minsi minə okcə  
bamba ditsyi kato nle bəteyi  
nkə,

“Mə betidi, bebə lə umə əmə  
bibə!

Bə lə beyə wə abua nnya  
onle buyifo buyifo.

Kase biəmbəkə lekpake  
lə kotonənə ko luubə  
lə wə betidi əsuə.

<sup>5</sup> Itsyise wə abua etsyue itəkə  
lə əsuə itə bə isu itidi  
taa kato,

nya Onanto laakloma  
wə esu bua nyamə.

<sup>6</sup> Biyifo wə fe kase wuntsya  
diyifo mi eto kenye.

Tisə wə oko sinuə lə  
nnya úyifo mi eto  
kenye.

Ləkəbe nə kafo békuti nte bo  
nkpe ale bətə fəə, kuti  
ni sinuə ətə wə.

<sup>7</sup> Bitə lə unyə kanyi,

lə okə lə ləwenlo əsuə fe  
kase inyə itə,

lə wə kolokə kekleke ku  
nkpe minimini bo údi  
əsuə.

Itsyise wəesia katəyi wə  
əsuə nkə,

‘Besio eto Oka mini mfo.  
Minni okosia nya mem-  
busia nkewi keku  
kulefe!’

<sup>8</sup> Mmə eso bule bo ni  
kanyinyənyə ebutu  
wə diyi ləni.

Wuudufə lə kanyi ka ni  
bufi,

ukpe ku kukpense kple  
əsuə.

Itsyise Bonamute Onanto wə  
laakponko wə lekpoo  
eyifo əsuəalenyə.

<sup>9</sup> “Lə kawunsia eto baka  
ba didinko wə səsonə, nya  
bédi nkpe ku wə ənyə ute wə  
nle wə botonsə eto kuyuə ko  
nle botakaa, boofa bewi nku  
bətə wə. <sup>10</sup> Boonyə kosese  
ke lə sikpe sia dímuə mə lə  
kanyi ka bənyə onle bunyə  
esoo, batəyi bənkə,

‘Mbəbuə! Mbəbuə!  
Umənkple Babilonia!

Lebombosəcə ləni ete béfi  
bənə fə koto mə!’

<sup>11</sup> “Mba laasa asi kple ba  
nkpe lə kasə kamə tsya éwi  
nku bətə wə, ilə mə itə wə it-  
syise kuutsyuə saa ensianya  
fə bike. <sup>12</sup> Kuutsyuə saa  
anya mə bike bia ni sika  
sia ku siflubia, atsyabi ku  
aba nnya lefo koya, mfia sia,  
nkufia ku mfia bo ləəyənde,  
eyi akpa akpa eto kakle ku  
nnya laanyi fififi, ku asa  
nnya béfi atonyi ku eyi nnya  
lefo koya, bitu ku situnaa ku  
aba nnya lefo koya bəyifo

tsya. <sup>13</sup> Nya ɔklo eto bike bamba nsi ni diyikpe nə laanyi fififi baakpo sinamon ku asa fififi ate ate nnya beefi keyifo ɔkle. Nuəbi bo laanyi fififi, uyudu ku lifui, nte ku nnuə, bloblo eto nnamfo ku edisa, batobuki ku banantsyui, batomini ku nkenke kplə bo leetsyi bike, ndomufɔ ku betidi ba buufi bətə kedi kulaa tsya.

<sup>14</sup> "Mba laasa asi átəyi bənkə, 'Babilonia! Asa sɛɛ nnya fábebe fətə əsuə, nnya lɛbɔ fə lə ani mmə nɛ. Fə setabikɛ ku sisuəlɔ tsya ánya, ensiebunyə nnya kulefe.'" <sup>15</sup> Mba laasa asi ba lɛfiani batabinyə eyɛ lə biketete əsuəə, ebuńyə kɔsɛsɛ famfamfa itsyise báte sikpi bə bofo lekpa lə wə kanyi ka əsuə. Boofa nya buwi kamisə ku batəyi bənkə,

<sup>16</sup> 'Mbɔbɔɛ! Mbɔbue, umənkplɛ wə lefo diye.

Umə wə bálɔkɔsɛ ku mfiá flubia ku nsia eto aflanka,

nya bálɔkɔsɛ wə ku sika sia ku aba ku atsyabi nnya lefo koya ni nwəmfo nɛ.

<sup>17</sup> Fɛɛ lə lebombosɔsɔ lɔni kama, setabi siamfo kenke áfiani abiabia!"

"Ntu eto efue eto beninə kumba nyɛ kusu lə ntu əsuə, mba laaka ntu eto efue ku mba laasa asi lə ntu eto efue əsuə əkənə bəńyə kɔsɛsɛ.

<sup>18</sup> Nya báfá ku keku se bəńyə umə əmə nle ute bunyə eto kuyuə, nya bətəyi bənkə, 'Umənkplɛ saa mensikɛ

tɔ wə lekateko nwə mfo!' <sup>19</sup> Mfó bákpa utembu bákpo lə mə esi, béwi kaminsəku bətəyi sitinti bənkə,

'Mbɔbɔɛ, mbɔbɔɛ boətə umə wə lefo diye mfo.

Wə ni umənkplɛ wə efue kplɛ

nnya laaye lə lekpo əsuə eto basate leyɛ bakɛ atabi eyɛ lə wə setabikɛ əsuə.

Nya lə lebombosɔsɔ lɔni əsuəə, áfiani uməbaba.

<sup>20</sup> O mimba nkpe kato kenke, binyə disuəyuə.

Binyə disuəyuə mi Onanto eto betidi kenke ku wə bəńyeləkətidi ku Kristo eto batənkpe!

Itsyise Onanto ákpronko wə lekpo ólo wə dikpi lə nnya úyifo mi eso!"

<sup>21</sup> Lə nyamfo eto kamaa, nńyə Onanto eto ɔtənkpe wə nkpe ale utsyuə dítsyi kobansə kplɛ kutsyuə nya óto ko ókpe lə lekpo katəyi nkə,

"Mmə ke booto Babilonia eto umənkplɛ əmə basɔ lə kasɔ bembembe, nya bensiəmbunyə wə bio kulefe nɛ.

<sup>22</sup> Nya bensiəmbɔnɔ kasanku, katlowoe ku nkpatyaku eto kɔsɔ lə fə kulefe!

Bensiəmbunyə ani eto kɔsi eto uyifoyifo saa lə fə bio.

Nya bensiəmbɔnɔ əkuə saa eto kɔsɔ lə fə bio.

<sup>23</sup> Bensiəmbunyə kakandɛ eto buyənde lə fə bio.

Nya bensiembəno  
kusiəkpakpa eto ese  
tsya læ fə.  
Fə mba laasa asi ni  
bəsuəalenyə kenke læ  
kawunsiə,  
nya eyə læ fə kasayifoy-  
ifo əsuə fawə kawun-  
siə eto betidi kenke  
fakpe!  
24 Bənə Babilonia eto  
umə koto itsyise  
bənyə Onanto eto  
bənyələkətidi ku  
Onanto eto betidi  
ku mba kenke bəlo læ  
kasə mfo  
eto kətə ko bəkpə læ  
kasə mfo eso!"

## 19

1 Lə nyamfo eto kamaa,  
nno kudu kplə ko lele sitiditu  
kplə eto kəsə kato ko nle  
bətəyi nkə,  
"Atesə itə Onanto!  
Bofokətə, diyənde ku  
əsuəale eyifo bo  
Onanto eto ale!  
2 Itsyise woakpo lekpo læ  
ənuəale əsuə,  
kala etiki kələkə læ kusu  
tsyontsyə əsuə.  
Olo otsyetəsiə bua wə nle  
kawunsiə bobiasə ku  
wə səsənədi dikpi.  
Onanto ənə wə koto itsyise  
ólo Onanto eto beyi-  
foyifo."  
3 Nya besi bəfa bətəyi bənkə,  
"Atesə itə Onanto!  
Kuyə ko nle bəbə ket-  
syi læ ute wə létonse  
umənkplə əmə læ bəbə  
isu manlo manlo!"  
4 Beninə fosi ənuə ena  
bamə ku asa nnya nsi nkpe  
ena nyamə ákpə kasə nya  
bətəsə Onanto wə dísia læ

wə lekankpome əsuə, nya  
bətəyi bənkə,  
"Ibə itə nko! Atesə itə  
Onanto!"

*Lesamubi Nəmə Eto  
Kusiəkpakpa Eto Diyi Sə.*

5 Ete əkəe utsyuə læbə  
útsyi lekankpome nəmə oflo  
lətəyi nkə,  
"Bətəsə bo Onanto,  
mi wə beyifoyifo,  
ku betidi ba ta, bakplənyə ku  
betidiwewe kenke  
ba laate wə sikpi."

6 Nnya kamaa, nno əkəe  
utsyuə fe sitiditu eto ole nye  
nwə lele ketu eto ntu bo  
nle boto ketsyi ketsyue kato  
kakpo læ ditumbu əsuə, nye  
fe ofamfa wə læbə utsyi kato  
seka, wə nle bətəyi nkə,  
"Atesə itə Onanto!

Itsyise Bonamute, bo  
Onanto Əsuəalenyə  
Kenke, ni oka.

7 Bitə læ bunyə disuəyuə,  
bobesə wə kato,  
nya bufi atesə butə wə!  
Itsyise Lesamubi nəmə eto  
kusiəkpakpa eto diyi  
nəmə eboyo,  
nya wə kusia komə dílo wə  
əsuə  
utsyə itə diyi nəmə.

8 Bəfi aklala flubia nnya  
lele eto awu nnya nle  
buyənde bətə wə bə  
okpe."

Nya aklala flubia nnya lele  
əməə, eyifo Onanto eto be-  
tidi eto asa səe yifoyifo.

9 Mfó nya Onanto eto  
ətonkpe əmə lətəyi mə  
nkə, "Wəni nyamfo ətsyə.  
Disuəyuə itə mba bəkpə  
báboko Lesamubi nəmə  
eto kusiəkakpakə eto

lesakediko." Nya otankpe amə disi otəyi nkə, "Nyamfo eyifo Onanto kosate eto kenye eto etiki."

<sup>10</sup> Mfó minse akonki læ wə oflo miə læ nsumu wə, fə otəyi mē nkə, "Menyifo nko! Uyifoyifo ete mini fe fə ke ku fə bayimi ba léfo Yesu eto ditiki bánə ke. Onanto ete ele bæ busumu!"

Itsyise onukuale eto asa nnya Yesu diləkə otēe, nnya ni lesa nə lékpe Onanto eto bənyeləkətidi nkəale nē.

*Yohanes Inyā Nwə Nsi Lə Otomli Flubia Isuə.*

<sup>11</sup> Lə nnya kamaa, nnyə se kato lesini kenke nya minyā otomli flubia utsyuə. Baakpo nwə nsi læ wə bæ Nwə leeyifo asa læ kusu əsuə ku Onukualenyə. Woakpo lekpo kayenko læ kusu tsyontsyə əsuə woakpo lemma kayenko læ kusu tsyontsyə əsuə. <sup>12</sup> Wə ənəmi éyifo fe ute wə nle buńyə nya unti akankpakpa kpə læ wə disi. Bawoni diye ditsyuə bətəkə læ wə nə kuutsyuə saa lenyi enso wə kosate hā. <sup>13</sup> Ókpé awu nnya bədi bákpe læ koto əsuə. Wə diye ni Onanto Eto Ditiki Nəmə. <sup>14</sup> Nya kato eto bamamanyə ba nkpe awu nya leleke iflubi nnya ele, nya bensi læ batomli flubia əsuə ntəkəko wə kama. <sup>15</sup> Útsyi lesiabi nyē nnuə yayaya læ wə kenye nə wuufi okponko, ese ese utəkə nnya kato. Wuufi situ eto uyi udi seka læ mə əsuə, nya wəonwə wain eto ebibi uləkə nte læ mu kawako læ

Onanto Isuəalenyə Kenke eto lefonyi ku leblofi kekkele əsuə. <sup>16</sup> Nya bawoni diye ditsyuə læ wə awu nnya onkpe ku læ lekrapabu əsuə nle bətəyi nkə,

Baka eto Oka ku Banamute eto Onamute.

<sup>17</sup> Lə nnya kamaa, nnyə Onanto eto otankpe utsyuə wə dínyə læ kofe əsuə, ófa bembembe ókpadi baklobə ba kenke leefunini kato otəyi nkə, "Bibə bəkə læ bidi Onanto eto ditsyitsyosa kple nəmə! <sup>18</sup> Bibə bəyimi baka, bamamanyə ninə, bamamanyə, batomini ku betidi ba læsiə læ mə əsuə, betidi ba kenke, ndomufə ku mba nsi læ mə əsuə əsuə, bakplenyə ku betidiwewe eto əsuə eto sinə!"

<sup>19</sup> Nya minyā ubutubuki bua amə ku kasə mfo eto baka ku mə bamamanyə lekə bātaka lema læ Nwə nsi læ otomini ku wə bamamanyə əsuə. <sup>20</sup> Fəe bəmuə ubutubuki bua amə ku bidi-abidia eto unyeləkətidi wə díyifo ayanisa amə læ wə ənəmi. Ayanisa nyamfó bəfi bawə betidi ba ubutubuki bua amə eto leba nteke ku mba lésumu ubutubuki bua amə eto ditsyəbiwenwe bákpe. Bəfi ubutubuki bua amə ku bidia-bidia eto unyeləkətidi bamə báto bakpe ku nkpə læ ute eto aba nya nle bunyə læ ditumbu klinklaa kple nəmə kafo. <sup>21</sup> Nya nwə nsi læ otomini amə əsuə lélo bamamanyə fəfə ku lesiabi nə lebo ditsyi læ nwə nsi læ otomi amə əsuə nya baklobə

bamə kenke díbə bétsyuebi sinə sia ke boofu butsyuebi kamini.

## 20

*Bəmuə Olo Ƙmə Bákpe Lə Amana Itə Alə Kókpi.*

<sup>1</sup> Nya mínyə Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ditsyi kato ɔnlɛ bɔyifə kəbə kasɔ nya ɔnlɛ dikpəmbiə eto safui ku kɔnyɔ ko ditidi kutsyuə lə kɔni. <sup>2</sup> Úmuə owa kplɛ əmə, wə nkpe taa kokolefe ke wə baakpo Obonsam nye Olo əmə, nya úmuə wə ókpe lə amana itə alə kókpi. <sup>3</sup> Onato eto ɔtɔnkpe əmə áto wə ókpe lə dikpəmbiə nəmə kafo, nya úti ni kɛnyɛ kpā ku sitə, itə lə ɔyɛ kusu bunyə kabɔ kawɛ ese ese eto betidi isu ese lefe nə alə kókpi nyamə díbə éfe. Nya kama fɛ booləkə wə amana əsuə sɛkɛ nɛ.

<sup>4</sup> Nyamfo eto kamaa, nnyə akankpome ətsyuə, nya bətə mba nsi lə nnyə əsuə əsuəale bə bakpo akpo. Mə ni betidi ba bálo eto awɔnɔ se bédi adansie bətə Yesu ku Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə eso. Báni bənsumu ubutubuki bua əmə ku wə ditsyəbi wenwe nye bətəkə wə leba lə mə nto nye mə ani. Bátaka bəsiə nkpə nya bédi seka ku Kristo itə alə kókpi.

<sup>5</sup> Nyamfo ni bekpenkpe eto botaka kəbə nkpə tute nɛ. Bekpenkpe fɛfɛ mámtaka bəbə nkpə fɛ alə kókpi komə léyo. <sup>6</sup> Diyua ku Onanto eto atsyɔkpokpo kplɛ itə betidi ba dínyə kedikɔ lə

bekpenkpe eto botaka kənyə tute bomfo kəmiə. Ukpe nnuəfə əmbəkɛ əsuəale lə mə, bomu booyifo Onanto ku Kristo eto besumunyə nya buudi seka ku wə itə alə kókpi.

*Bətəkə Obonsam Kato.*

<sup>7</sup> Nya lə alə kókpi komə ayoo, nya fɛ booləkə Obonsam lə diyoo nəmə nɛ. <sup>8</sup> Nya wuusu kawunsia eto akpo ana nyamə kenke usu ɔwɛ betidi okpé, ba ni Gog ku Magog. Wookpa mə utsyə ditsyu itə lema bəkpo, nya boofui fe lekpo eto kɔwunimi. <sup>9</sup> Bésense bakpo lə kawunsia kenke nya bátsyalama kaka Onanto eto betidi nsi wə ni wə uməkplɛ lala əmə. Fɛɛ ute áyifə utsyi kato úbə ótonsə məmblɛ kenke. <sup>10</sup> Nya Obonsam əmə lɛwɛ mə ókpee, bəfi wə báto bákpe lə ute ku ute bambi eto ditumbu klinklaa kplɛ nəmə kafo kaka báto ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyɛləkətidi əmə bákpe. Mfó boonyə kanyi ketsye ku kakɔmi itə manlo manlo.

*Onanto Ákponko Kawunsia Kenke Lekpo.*

<sup>11</sup> Nya kamaa, nnyə lekankpome kplɛ flubia ditsyuə ku nwə ləəsiə lə ni. Kasɔ ku kato étsyetsyi bányə lə wə ənəmi nya bésinyə mə bio. <sup>12</sup> Nya mínyə bekpenkpe kpə, bakplenyə ku betidiwewe nyə lə lekankpome nəmə eto ənəmi. Básiini ekue, nya

besi básini kukue kəni, ko ni mba nsi nkpə eto kukue. Bákponko bekpenkpe bamə lekpo, utsyuə saa læ kase úsiə nkpə fe kase báywəni bákpe læ ekue nyamə kafo. <sup>13</sup> Lekpo ələkə bekpenkpe ba nkpə læ ni óboko, nya ukpe ku ókómə tsya díləkə bekpenkpe ba nkpə læ mə bətə. Nya Onanto lékponko utsyuə sa lekpo eyə mə eyifosa əsuə. <sup>14</sup> Nnya kamaa, béfi ukpe ku ókómə báto bákpe læ ute eto ditumbu klinklaa kplə nəmə kəmiə. Ute eto ditumbu klinkla kplə nəmə ni ukpə nuəfə nə. <sup>15</sup> Utsyuə saa wə eto diye báywəni bákpe læ nkpə eto kukue komə kafo, béfi wə báto bákpe læ ute eto ditumbu klinklaa nəmə kafo.

## 21

### *Kato Fəfə Ku Kasə Fəfə.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa, nnya kato fəfə ku kasə fəfə. Itsyise kato tute ku kasə tute ébubə kafe nya lekpo tsya lénya. <sup>2</sup> Ete mínyə Umə kənke əmə, wə ni Yerusalem fəfə, ditsyi Onanto əfə kato ənlə kasə bubə. Nya báləkəse wə kukəncə fe okafo itə wə usə eto bokpa seka. <sup>3</sup> Nya míncə ókəse kplə utsyuə ləbə utsyi lekankpəmə nəmə əfə wə nlə bətəyi nkə, “Beebe! Məməcə, Onanto eto kəsiəkə ébubə kakpə læ betidi nti mfo. Wuusiə læ mə əfə nya boofiani wə betidi. Onanto kosate ebusiəko mə nya wuuyifo mə Onanto. <sup>4</sup> Nya wəcsi mə binəntu

kenke læ ənəmi. Nya ukpe tsya ensiəmbəke. Nko ke ini itə bolo kəsiə, nku buwi ku kanyinyənyə tsya nə. Akokosa kenke ébubə efe.”

<sup>5</sup> Ete nwə nsi læ lekankpəmə əsuə lətəyi nkə, “Beebe! Mbusinkli nyifo asa nnya kenke afəfə.” Nya ótəyi nkə, “Wəni nyamfo ətsyə, itsyise iyifo etiki nnya diyifo sitinti nya utsyuə saa lofo bofo kanə.”

<sup>6</sup> Nya ótəyi mə nkə, “Lesə saa əfə. Mə ni utute ku əfəfə, ketsyikokə ku kalosəkə. Utsyuə saa ke utukəse nləe, muutə wə kusu unə nkpə eto ntu bo laayifə ketsyi ditubiə əsuə nya wəmbəfo kayo saa. <sup>7</sup> Utsyuə saa ke ditəkə kato ebofo nyamfo utsyiko mə əfə. Muuyifo wə Onanto nya wuuyifo mə ubi. <sup>8</sup> Fəe betidi ba laate asa sikpi, mba leedu bətsyuə kətə, mba leeyifo asinsa, mba laalo betidi ku batsyetənyə ku bafate, ku mba leesumu bəfiə, ku badia kenke, eto kəsiəkə ni ditumbu klikla kplə nə nlə bunyə ku ute eto aba kafo. Nyamfo ni ukpe nuəfə nə.”

### *Yerusalem Fəfə Əmə.*

<sup>9</sup> Nya kamaa, Onanto eto batənkpe nlə ekpe ekuanse ka díyi ku kanyinyənyə ka nkpə kənyəale ekuanse fəfə eto əni əbə mə əfə nya ótəyi mə nkə, “Bə, læ nte fə Okafə wə ni Lesamubi nəmə eto kusiə.” <sup>10</sup> Ləwəncə nəmə áfo disie læ mə nya Onanto eto ətənkpe əmə ditsyi mə usuko kətini ko

letaka fefe eto kato. Óte me Yerusalem, umənkplə kənke əmə lebo utsyi Onanto oflo kato ɔnlə kaso bubə. <sup>11</sup> Nya ɔnlə buyənde ku Onanto eto diyənde. Umənkplə əmə əyənde fe leba nə lefo koya tinti. Dite fe Yaspa eto leba seka nya lekpa wuee fe ahuhəe seka. <sup>12</sup> Bato ofati wə ditidi nya otaka bətsyilama wə, nya bəkpə lefosi mbosie nnuə lə wə. Nya Onanto eto lefosi batənkpe inuə nyə lə mu nnyə. Bəwəni Israel eto lefosi atobi ənuə nyamə eto aye bətəkə lə nsie bomə əsuə. <sup>13</sup> Nsie ntsyə lə kofekatokə, ntsyə lə ɔnwɛ kato, ntsyə nkpe lə ɔnwɛ dikue nya ntsyə nkpe lə diyə kedufəkə eti tsya. <sup>14</sup> Bəkpə lefosi aba ənuə lə kaso fɛ bato umə əmə eto kafati bənyənsə. Nya bəwəni Lesamubi nəmə eto batənkpe lefosi inuə bamə eto aye bətəkə lə nnya əsuə.

<sup>15</sup> Onanto eto ɔtənkpe wə dídinko me etikii, lə sika sia eto esususa nnya wu-ufi ususu umə əmə ku wə nsie bomə ku kafati lə kəni. <sup>16</sup> Akpə ana nkpe umə əmə, nya wə akpake eto kekulə ku leblebe lekate. Onanto eto ɔtənkpe əmə ésusu umə əmə ku esususa nyamə, nya unyə nkə umə əmə eto lekpa ləni ekulə esunkpo kəkpɪ alofa anɔ. Nya umə əmə eto dikulə, leblebe ku botaka akate pɛpɛpɛ. <sup>17</sup> Onanto eto ɔtənkpe əmə ésusu ofati əmə tsya, nya únyə nkə wə ditidibi eyifo akpa alofa

ənuə lefosi akpa akua eye lə esususa nnya ɔnlə əsuə. <sup>18</sup> Aba nnya bəfi bato ofati əmə ni yaspa, nya bəfi sika sia nso bələkə, sia lekpa fe ahuhəe seka bato umə əmə kosate. <sup>19</sup> Nya bəfi aba nya léfo koya akpa akpa bəlo umə əmə eto aba nnya kaso əsuə bato kafati kamə bətəkə. Kaso eto leba tute ni nə baakpo yaspa.

Dinuəfə ni nə baakpo sapir. Ditsyəfə ni nə baakpo yalke-  
don,  
nya lenale ni nə baakpo smaragdo.

<sup>20</sup> Lenənde ni nə baakpo sar-  
donik,  
nya lekuande baakpo sardis. Akuansele baakpo krisolit, nya leflamflale baakpo beril. Ləwənbəle baakpo topas. Lefosile baakpo krisopra. Lefosi ɔnwɛ baakpo yanikint,  
nya lefosi unuəfə baakpo ametist.

<sup>21</sup> Umə əmə eto lefosi nsie nnuə eyifo lefosi aba ənuə nnya lefo koya. Leba kplə bəfi bəyifo kesie saa nɛ. Sika sia lefo koya bəfi bəlo umə əmə eto usunte kplə, nya ebunyə asa wuee ayɛ lə sika siamə əsuə fe kase bənyə asa lə ahuhəe əsuə seka.

<sup>22</sup> Nya mənnyə Dis-umuyo saa lə umə əmə, itsyise Bonamute Onanto Əsuəalenyə əmə ku Lesamubi nəmə ni wə Dis-umuyo. <sup>23</sup> Kofe nye kofande eto bofa nye buyənde manfe itə umə əmə, itsyise Onanto eto diyənde əyənde kakpo

wə nya Lesamubi nəmə ni wə okandie. <sup>24</sup> Kawunsiə eto betidi ebəye lə ni buyənde əsuə, nya kasə eto baka ebufi mə setabikə baboko wə. <sup>25</sup> Nya bembuti umə əmə eto nsie ku lefe, itsyise kale tsya embona lə wə. <sup>26</sup> Ese, ese eto betidi kenke ebufi mə səkplə ku mə setabikə bəbə baboko mfó. <sup>27</sup> Fεε kəfiə eto kulesa embedufə lə wə kulefe. Nya badia ku mba leeyifo afanisa embudufə lə wə. Bomu mba eto aye bəwəni bəkpe lə Lesamubi nəmə eto nkpə eto kukue komə kafoo, mə hə luudufə umənkplə əmə nε.

## 22

*Onanto Eto Ketu Ka Ləətə Nkpə.*

<sup>1</sup> Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ətənkpe əmə áte me ketu ka ləətə nkpə eto ntu. Ketu kamə aabədi ketsyi lə Onanto ku Lesamubi nəmə eto lekankpome əsuə. Ntu bomə akpa kenkenke fe ahuhue. <sup>2</sup> Nya bənlə bəbədi lə umənkplə əmə eto obia kplə. Nya lə ke etukpenkpe ənuə nyamə əsuə, nkpə eto kuyi nıya, nya kuanwə kofa saa kofa. Ko afanto eyifo afantosi itə ese ese eto betidi kenke. <sup>3</sup> Bembunyə kulesa nə Onanto dıkudi lə umənkplə əmə. Onanto ku Lesamubi nəmə eto lekankpome ebəke lə umənkplə əmə, nya wə beyifoyifo luusumu wə. <sup>4</sup> Boonyə wə ənəmi nya wə diye luutəkə lə mə nto. <sup>5</sup> Kale ensi embolo mfó.

Nya bembəhiā kakandie nye kofe, itsyise Bonamute Onanto ebudi mə diyənde nya boodi seka isu manlo manlo.

*Yesu Eto Dibəfe*

<sup>6</sup> Mfó nya Onanto eto ətənkpe əmə ləteyi me nkə, “Onukuale eto etiki ni nyamfo nya boofə nya bofo kanə sitiniti. Nya Bonamute Onanto wə leefi wə Ləwəwə kətə wə bənyeləkətidi, wə ni lətsyese wə ətənkpe nkə ote wə beyifoyifo asa nnya ləəbə bəbə lə lefe kliminti əsuə.” <sup>7</sup> “Bebe! Muubə lə lefe kliminti əsuə. Disuəyue itə mba leetsyue etiki nnya bəbə letsya lə kukue komfo kəmiə koto.”

<sup>8</sup> Mə Yohanes, mə ni nwə lenə nya mınıyə asa nyamfo kenke. Nya lefe nə mınıyə nya mınıc nnya mınlosə, nse akonki lə Onanto eto ətənkpe wə dıləkə asa nyamfo óte me eto akə miə lə nsumu wə. <sup>9</sup> Fεε óteyi me nkə, “Menyifo nko! Mintsyaa, uyifotsyue mini fe fə ku fə bayimi ba ni Onanto eto bənyeləkətidi ku mba kenke leetsyue etiki nnya nkpe lə kukue komfo koto. Onanto mate ete ele bə sumu.”

<sup>10</sup> Mfó nya óteyi me nkə, “Menfi bənyeləkətidi eto etiki nnya bəwəni bəkpe lə kukue komfo akula, itsyise lefe nəmə eboyo lelo nyamfo kenke luubə itə. <sup>11</sup> Utsyue saa ke leeyifo asa buaa, sukosə lə ukeyifo asa bua, nwə ke leeyifo asinsa sukosə lə ukeyifo asinsa, nwə kee



leeyifo kasεε, sukosə lə ukeyifo kasεε, nwə kee diyifo kənke, usukosə lə uyifo nwə diyifo kənke.”

<sup>12</sup> Yesu nkə, “Bebe! Muubə lə lefe kliminti əsuə! Muubə ku kayofofu ka diñyə kətə utsyuə saa lə keyifo ka úyifo kumə. <sup>13</sup> Mə ni Ututə ku Ɔfεε, Kasə Ketsyikokə ku Kaalosəko.

<sup>14</sup> “Disuəyuə itə betidi ba dumuə əsuə bətsyə fe kase bəəflə bikə kənke kətsyə. Məə dunyə kusu bedi nkpə eto kuyi komə eto eyibibi nε, nya bəoye lə kesie kamə bedufə lə kato eto umənkplε əmə lafo. <sup>15</sup> Nya mba luunyə lə ɔkpə əmə kama ba ni mba leeyifo afanisa, mə ni betidi ba ni bafate, mba ni bat-syetə, mba laalo betidi, mba ləətə bəfiə kedi ku betidi ba ni badia ba laawε betidi kakpe lə etiki ku lə eyifosa əsuə.

<sup>16</sup> “Mə, Yesu, ni nwə létsyese mə ɔtonkpe miə lə ubə uləkə asa nyamfo ote mi bafokanəfo eto etsyukpa kənke. Mə ni kuyi eto ote kplε əmə wə ni Oka David eto ufluflu. Mə ni kolensiəntə eto sefandebi sia ləəyənde.”

<sup>17</sup> Ləwəno nəmə ku okafo əmə nkə, “Bə!”

Nya nwə ke nle nnya bəno tsya tɛyi nkə, “Bə!”

Nya nwə ke utukəε nleε, ubə. Nya nwə ke nle ntu bo ləətə nkpə bəbεbεε, ubə ofo mu unə, kayo saa mamfo mamfo.

<sup>18</sup> Mə Yohanes lε utsyuə saa wə laano etiki nnya nkpe lə kukue komfo kafoo ato bukə keklege miə utsyuə saa ke luufi lesatsyuə okpé lə nnya əsuəə, Onanto ebufi kanyinyənyə ka bəwəni bakpé lə kukue komfo utəkə wə lə əsuə fe kotonənə. <sup>19</sup> Nya lə utsyuə tsya ələkə lesatsyuə utsyiko lə nnya əsuəə, Onanto embutə unyə kayofofu ka bəwəni bəkpe lə kukue komfo əsuə. Weebunyə kedikə ka untənyə lə nkpə eto kudiyi komə əsuə ku lə umə kənke əmə tsya əsuə.

<sup>20</sup> Nwə nle adansiε budi lə nyamfo əsuə lə bətyi nkə, “Ee, muubə lə leefe kliminti əsuə!”

Ibə itə. Bonamute Yesu, bə!

<sup>21</sup> Bonamute Yesu eto lefonə lə disiəko utsyuə saa.